Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,

Ἐπιγεγραμμένοι Μούσαις.

Τοῦ αὐτοῦ Ἔξήγησις τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIARVM LIB. IX,

IX Musarum nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita Homeri.

Cum Vallæ interpret. Latina historiarum Herodoti, ab Henr. Stephano recognita.

Item cum iconibus structurarum ab Herodoto descriptarum.

Ctesiæ quædam de reb. Pers. & Ind.

EDITIO SECVNDA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Excudebat Henricus Stephanus

ANNO M. D. XCII.

[illegible]

NOBILISS. PRVDENTISS. ET EGREGIIS DOTIBVS ORNATISSIMIS VIris, illuſtriſſimi principis FRIDERICI IIII, electoris Palatini, ſeptemuiri imperii, conſiliariis intimis,

GEORGIO LVD. HVTTENO,
OTTHONI A GRVNRAD,
VOLRADO A PLESSEN,

HENR. STEPH. S. D.

BIBLIOTECA N. ROMA VITTORIO EMAN.

HERODOTVS, cui patria fuit Halicarnaſſus, pater, nomine Lyxes, mater, Dryo, fuiſſe feruntur, (quum alioqui meminerit ipſe & Herodoti filii Baſilidis) ex officina mea, in quam velut poſtliminio redierat, diſcedens, ſpatioſiſſimum illud totius orbis theatrum percurrere iterum velle ſignificauit. Atque in animo ſibi eſſe addidit, in iſtius aulæ pariter & academiæ theatro, paruo quidē illo, verùm percelebri, nō interquieſcere tantùm ſed intermorari, tātiſper dum de tota ſua peregrinatione, tam longa futura, rationē iniiſſet. Quamobrem vt ſibiſuiſque nouem muſis, quas vbique locorum, tanquam is Apollo qui à Græcis muſegetes vocatur, aſſectatrices haberet, de commodis hoſpitibus proſpicerem (ſciebat enim mihi notitiam iſtic cum multis intercedere) rogauit. Ego verò quum ſtatim veſtri qualem decebat mentionem, id eſt perhonorificam, feciſſem, is de aliis vllis hoſpitibus cogitandum vel mihi vel ſibi negauit. Hoſpitalem igitur teſſeram continuò illi dedi, quòd dubitarem an & abſque illa eum agnituri eſſetis. Eum enim non eadem qua prius veſte, ſed longè alia, & ea quidem multo magis pretioſa, ornatum dimiſi. Poterit autem, vt ſpero, hic ornatus meam in dimittendo illo tarditatem compenſare: ac, quoniam ipſum diu ſecundum iſtud munus meum morari coegi, habebit ſaltem cur donum hoc, grande ſibi moræ pretium eſſe dicat. Vt interim taceam, alia eſſe quæ illi meæ tarditati apud quemlibet æquum iudicem queant patrocinari. Adeo vt nequaquā timendum mihi ſit ne hæc ab vllo eiuſmodi iudice damnetur: dummodo tamen meam apud eum cauſam agant qui, quod fuerit ab annis aliquot meum vitæ genus, vel potius, quæ fuerint mea vitæ genera, comper-

tum habeant. Duo enim hæc fuerunt, vnum, aulicum, alterum, peregrinatorium: vtrunque illi duplici operæ quam Herodotus ſibi à me præſtari volebat, valde aduerſarium. Reſtare curioſus aliquis & polypragmon diceret, vt etiam mei in ſequendis illis vitæ generibus cõſilii rationem redderem: ſed his ille paucis verbis contentus ſit, optimam à me poſſe reddi, & quæ prudentibus viris omnibus ſit ſatisfactura. Prudentum enim è numero eximo eos, qui (quæ maxima turba eſt) de conſiliis ex euentu demum iudicant: perinde acſi omnipotentiam & omniprudentiam diuinam humanarum virium humanæque ſolertiæ cancellis circumſcriberent.

Herodotus interim, ſi verũ more ſuo fateri velit, (non more ſuo, ſed contra morem ſuum, debuiſſe à me dici, occlamabunt eius aduerſarii) ſe incommodũ quidem ex illa mea in regis mei aula mãſione diuturna ſenſiſſe, ſed aliquo me cõmodo id ſarciſſe dicet. Haud enim eũ celaui quàm multa mihi ea aula ad locupletãdam quam antea ſcripſeram eius apologiam (de Latina autem, non de Gallica, loquor) ſuppeditauerit. Verùm, quum exponerem ei quanto ingenio, quanto iudicio, quanta præditi eruditione ſitis, continuò intellexit, ex eorum vos eſſe numero apud quos apologia minimè opus haberet. Quinetiam, quum vos talis tantíque principis conſiliarios eſſe accepit, (huius enim ſolùm dignitatis mentionem feci) & quidem ex iis qui intimi appellantur, valde ſibi gratulatus eſt. hoc enim ſibi ſermonis hoſpitibus ſuis non iniucundi materiã prębiturũ reſpondit. Nec iſtud affirmare dubitabo, eum, etiamſi nihil ad ea quæ ſcripſit adiiciat, ſed eorum recitator tantùm, ne ſyllaba quidem adiecta, eſſe velit, tamen quæ libentiſſimè audiatis (illo memoriam eorum quæ olim legiſtis renouante) narraturum. Ac, quemadmodum illum ſibi de vobis gratulatum eſſe dixi, ita viciſſim, (ſi me ſpes non fallet) quidam hiſtoriarum eius loci vobis non ſolùm iudicium quod ad rite fungẽdum munere veſtro requiritur augebunt, ſed etiam quæ vobis gratulandi occaſionem præbeant ſuppeditabunt. Vel vnus certè, qui mihi primus in mentem venit, ex iis eſt. In ea enim libri parte quam Polymnia (niſi potius Polyymnia vocãda eſt) ſibi vindicat, audimus Demaratum ſciſcitantem è Xerxe,

antequam reſponſum ea de re ipſi reddat ſuper qua fuerat ab illo interrogatus, *Veráne an iucunda, ô rex, vis tibi loquar?* Ac memini idem ex alio quodam rege apud alium ſcriptorem quæri. is eſt Amyntas apud Curtium. in ea ſiquidem oratione qua ſe ſuúmque fratrem Alexandro purgat, dicentem ei, poſt alia non pauca, audimus, *Tu hercule (ſi verum audire vis) rex, huius nobis periculi cauſa es.* Quòd ſi ab hoc Amynta ad Demaratum reuertendũ eſt, in iis quę regerit aduerſus reſpõſum regis, animaduertimus, hunc, quamuis malle ſe vera audire dixiſſet, ea parũ æquis auribus accepiſſe. Demaratus enim ſuam oratiunculam poſteriorem his à verbis orditur, *Iam ab initio ſciebam, rex, me, veritate apud te vtentem, minimè tibi iucunda loquuturum.* Adeo nimirum veritatis erat rex ille impatiens. Quum autem veritatis impatientẽ appello, iis vtor ipſis verbis quibus Latinus ille hiſtoricus de Dario, *Itaque veritatis impatiens hoſpitem ac ſupplicem, tunc maximè vtilia ſuadentẽ, abſtrahi iuſſit ad capitale ſuppliciũ.* Verùm, antequam ab illo Herodoteo loco longius diſcedam, quo vetus illud dictum confirmatur, veritatem odium parere, quídnam is habeat quod à vobis lectum & perpenſum facere poſſit ac debeat vt vobis gratulemini (quemadmodum modò dixi) exponendum cenſeo. Amplam igitur huius gratulationis materiam fore dico, ſi, quæ præ illius Demarati cõditione, ſit veſtra, cogitabitis: & hoc mentes veſtras ſubibit, rem cõtrà vobis eſſe cũ eiuſmodi principe, vt ei conſiliũ ſalubre, etiamſi auribus accidat iniucũdum, dare, tam ſit tutum, quàm Demarato cæteríſque eius cõſiliariis periculoſum erat, in dãdo principi ſuo cõſilio, vera quidẽ ſed auribus vel minimã offenſiunculã præbẽtia, proloqui. Nec verò deſunt hodie (expertus loquor) principes, erga quos eadẽ cautione vtendũ ſit qua Demaratũ erga Xerxem vti videmus. id eſt, quorum vnuſquiſque ab eo quem pronuntiare ſuam de re quapiam ſententiam iubet, interrogandus ſit, Vtrum vis faciam? vera tibi an iucunda loquar? Hoc tamen quid aliud eſt quàm dicere principi, Vis amici veri & fidi, an aſſentatoris, officio fungar? Ac principes qui in audiendæ veritatis impatientia ita xerxizant, vel darizant, vel alexãdrizant (quibus verbis addi quamplurima & propè infinita poſſent, ex alio-

rum regum,aut principum regibus minorum,nominibus ficta) digni certè qui pro veris illis & fidis amicis adulatores nanciſcantur, & in retia eorum tandem incidant. Cæterùm cum illa Demarati interrogatione conueniunt ea verba quibus quidam Græcus & Græcorum imperator,ad ſuos ſcribẽs,literas clauſit: ſe magis quidem iucũda illis futura, ſed quæ non itidem vera eſſent, potuiſſe ſcribere. Nec dubito quin idem plurimi conſiliarii,aut alioqui amici, plurimos ad principes ſcripſerint. Ideo autem ſic loquor, quia quicunque alicuius principis ſunt amici,& quidem fidi, non protinus & conſiliariorum obire munus poſſunt. Hoc enim vt præſtent,& amicos illi eſſe & prudentia valere oportet. Quorum vtrunque quum vobis adſit, eo etiam magis veſtrum principem viciſſim de vobis ſibi gratulari decet. Quamuis porro omnes amici in conſilium non vocentur, ſi tamen Herodoto, vel potius Dario apud eum, fidem habeamus, non quiuis amicus poſſeſſionis pretioſiſſimæ loco habendus eſt, (etiamſi plerique ſcriptores amico cuilibet tantum honoris deferant) ſed is demum qui prudentes inter locum habere poteſt. Ac quum poteſt dico,meretur intelligo.

Cæterùm, vt paulo vlterius in iis Herodoti pergam quæ vobis iudicium circa ea quæ ad munus veſtrum pertinent augere queunt, non minus quo ſe Artabanus erga regem modo gerat in dando cõſilio,quàm quomodo Demaratus, conſiderãdum vobis eſt. Ille (inquit Herodotus) cæteris Perſis tacentibus, miniméque ſententiam ei quæ propoſita erat aduerſariam ferre audentibus,(erat autem Mardonius qui eã in mediũ protulerat) Artabanus,Hyſtaſpis filius,Xerxis patruus,hãc apud regem orationem habuit, *Fieri non poteſt, ô rex, quum ſententiæ ſibi aduerſariæ non fuerunt propoſitæ,vt quis meliorem eligat, ſed ea quæ lata fuerit vtendum eſt: at quum aduerſariæ propoſitæ fuerunt, optio illa datur: quemadmodum aurum purum haud per ſe dignoſcimus, ſed tum demum quum alij affricuerimus.* Qua is maiore modeſtia, qua magis appoſita ſimúlque ſplendida (vt ita dicam) vti comparatione poterat? quo magis apto orationis exordio attentionem ſibi parare? Quidni verò hodie aliquis conſiliarius principis, tum præſertim quum eò ſe redactum videt quò metus omnes

redegerat, excepto vno Artabano, (cui hoc etiam, quòd patruus Xerxis esset, aliquid fiduciæ dabat) hac ipsa cõparatione vtatur? Sed auditorũ quispiam fortasse, qui eã apud hunc nostrum historicum legerit, se vel apud hunc vel alium quempiã eam legisse recordabitur. Quid tum? debet certè pro dicto quopiam prouerbiali istud haberi: in prouerbia autem vsurpationis ius cuiuis esse par est. Nec verò minus laudandum istud Artabani dictum censeo, quo aliam orationem auspicatur, *Duo hæc, rex, à me paris esse momenti iudicantur, bene sentire, & alteri bonam in medium proferenti sententiam accedere.* Obseruãdum porrò hîc, ab illo parem locum ei rei dari, cui Hesiodus proximum tantummodo dederit. Quòd si parem ea locum meretur, eo minus in consiliariis contemni talis assensus debet: præsertim si, qui alterius sententiæ assentitur, is vel aliquid ad eam adiicit, vel rationẽ assensus sui reddit. Plerique tamen consiliarii, dum ea ex re contemptum timent, quasi videri queãt, alteri ideo assentiri quòd è suo depromere penu nihil possint, plerunque aliud quodpiam consilium, qualecunque sit, proponere malunt. Verùm id etiam perpendamus quod ab Artabano subiungitur: ac de Xerxe quod dicit, illum (vt credibile est) miserans, multi multis in principibus consiliarii miseratione saltem prosequantur: *eos, alioqui probos, ab iis quæ cum improbis habent colloquijs pessumdari.* Atque hoc dictum pulcherrima & aptissima comparatione illustrat: *quemadmodum* (inquit) *mare, quod hominibus vtilißimum est, venti in ipsum ingruentes natura vti sua non permittunt.* Idem Artabanus ea in oratione quæ hanc præcedit, rationem optimam istius voti reddit, *-careat successibus opto*

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

quum alioqui haud sint vlli quorum calumniis magis expositos videamus consiliarios, quàm eorum qui ex euentu de factis iudicium ferendum censent. Quid quòd eo vsque progredi audet hic cõsiliarius, vt etiam periculum illi arrogantiæ regis à potentia diuina imminere innuat? Huc enim pertinent illa de prægrandibus animantibus, de altissimis tum ædificiis tum arboribus, fulmini magis obnoxiis. Quinetiã in iis quæ proximè subiungit, non cætera quæ modũ excedunt enumerans, sed de iis ge-

neratim loquens, ſolere deũ illa deprimere dicit. Atque hanc fuiſſe priſci ſeculi opinionem, ex Heſiodi etiam verſibus apparet. Valde autem neceſſaria erat his Perſarũ regibus hęc admonitio: quum & prouerbium illud, *Regum prælonga ſunt manus* (niſi dicendum potius eſt, *Regum prælonga ſunt brachia*) quod ipſe Herodotus affert, à Perſis originem habere videatur. Verùm eò tãdem ventũ eſt vt ori Chriſtianorũ etiam, non regum duntaxat ſed principum quoque illis minorum, atque adeo quorundam qui infra principes ſunt procerum, redditum ſit familiare. Atque hinc factũ eſt vt mea muſa monitrix principũ de hac etiã re quoſdã illorũ monẽdos cẽſuerit, his verſibus,

Sed iſta quoties verba ſpiritus dabũt Elatiores, omnis aula quæ ſonat, *Solis data haud ſunt regibus longa manus, Tales eorũ ſunt manus & principũ, Inferior illo regio queis eſt gradus:* Aduertat aurẽ his vocibus muſæ meæ, *Princeps, ſcio manus eſſe longas regibus, Principibus etiã dignitas queis eſt minor: Manus ſed ipſi longiores ſunt deo, (A quo ſuas hi poſſident precariò) Multíſque ei ſunt longiores partibus. Quòd ſi recuſas hoc monẽti credere, Caue ſentientem cogat is te credere, Lõgis abuti manibus vbi te viderit.* Sedenim, ad Herodotũ vt reuertar, quotuſquiſque talia ex eius lectione, qualia ſunt quæ propoſui, reportat? Vix quartus quiſque, interrogatus quidnã apud Herodotũ legerit quod ad conſiliariorũ munus, aut (quod generalius eſt) ad cõſilia capienda pertineat, aliud reſpõdebit quàm hoc, Perſas nõniſi ebrios de rebus maximè ſeriis cõſultare. Atqui, nõ addẽs quod ab Herodoto additur, tũ illi tum ipſis Perſis iniuriã facit. vt omittã, ſecus quàm *ebrios* poſſe, ac debere (meo quidẽ iudicio) Græcã vocẽ reddi: vt in mea ad lectorẽ præfatione exponã. Vnde quũ & alia de hac librorũ Herodoti editione intelligi queãt multa, quæ ne vos quidẽ latere cupio, finem huic epiſtolæ imponã: ſi tamen prius hoſpitẽ & hoſpitas vobis commendauero: quæ quũ nouẽ ſint, ab vnoquoque tres excipi rationi cõſentaneũ eſt. Sed quoniã vereor ne illã quę Erato vocatur, & ita *nomen amoris habet* (vt Naſo de ea loquitur) vnuſquiſque ſua è cateruula eſſe vnã cupiat, & ita hãc muſam, μὴ λαι Ἔρωτος (quod minimè velim, minimè illa muſa velit) eſſe cõtingat: hoc ego conſiliũ dabo (quod forſitã, tacente etiã me, vobis, vtpote nõ conſiliariis ſolùm ſed prudẽtiſſimis, in mentẽ veniret) vt iſta hoſpitarũ diſtributio ſorti cõmittatur. Valete, & veſtri amantiſſimum redamate.

HENRICVS STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis S. D.

HERODOTI editionem ſecundam, diu à te, contrà quàm cupiebam, deſideratam atque exſpectatam, tandem accipis. Faxit autem Deus Opt. Max. vt quam illa ſui concitauit exſpectationem, ſuſtinere ac tueri poſſit. Tanta quidem certè cum acceſſione illa prodit, vt hæc ſaltem ſpes me ſoletur, fore vt grande moræ pretium accipere te fatearis. Sicut enim in priore editione multiplex fuerat meum tuis ſtudiis commodandi ſtudium, ita multiplicem & variam eſſe hanc acceſſionem cognoſces.

Ac primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cuiuſdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diuerſas ſcripturas (vt Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, ſed tantùm vt loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (vt hodie moris eſt vocare) in marginem trāſtuli. Sed quaſdam viciſſim maiore dignas honore iudicaui, ideóque eas hinc illuc tranſtuli. Iam verò & pleroſque locos emendaui, qui tibi faceſſere alioqui negotiū poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe legitur, ἐπλώ τε ἐς τὴν ἰσσι, καὶ ἐπλώ κατὰ ξώνται, θύουσι τῷ βῶν. Quem enim illa vocula τὴν ἰσσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidētiæ (dices) vt eas voculas τὴν Ἴσσι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniā Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mauis) Herodotum eſſe ſuiipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in muſa, paucarum paginarū interuallo, ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀμαίνουσι τὴν Ἴσιν τὴν ὁρτὴν, εἰρηται πρότερον μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὸ θυσίην, πάντες καὶ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectēt. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulū, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens fururum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογνώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſſim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quū eodem & ipſe vocabulo vtatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Hero-

dotum habuiſſet,dans ei vſum. Vt taceam, non abſimile vero eſſe, vtrunque ab illo, Hippocrate inquã, datum ei vſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus,qui vocabulũ quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vſitatum rẽquirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obſtat quominus iam nunc illam ſaltem libri illius portiunculam (aut ſiquid portiuncula minus dici poteſt)repræſentem? Scitò igitur agi de hoc loco,quẽ habes pag.122, οἱ δ' πίνητες αὐτῶν,ὑπ' ἀσθενείης βίου ςαφίνας πλάσσητις ὗς, καὶ ὀστέησσητες ζωὸς, θύουσι. Nam quum in Aldina iſta pariter & Baſilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης βιοῦ τι ἴνας πλάσσητις ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιοῦ ſcribendum βαρεῖ ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt,aliã quæ nõ incommodum ſenſum habeat,efficiet : idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem,id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quũ ſufficere ad quorũdam locorum emendationem viderem,pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπιπτοῦσι ſcribere ἀπιπτοῦσι non dubitauerim , pag.139. quum manifeſtum ſit ἀπιπτω̃ eſſe quod Dioſcorides ἐξιπτω̃ dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπίπτοῦσι , quæ nihil poteſt ſignificare , fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis literis ſcripta , ſed eandẽ tamen pronuntiationem (vt iampridem literis diuerſis eadem pronuntiatio dari cœpit) habente: ac audiẽs aliquis verbum ἀπηθοῦσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιπτοῦσι)nõ illo modo ſcripſerit,ſed hoc, ἀπιτθοι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe,& labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligẽtiæ hoc reliqui, vt quam interpũctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirẽt)ſequerẽtur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim,circa finẽ,legitur , τὰ δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ἐκεὶ τοῦτο ἴςησι τὸ ἀμφίβληςρον: ſed tamen ſequẽdo ea quæ margini adſcripſi,poſt χρᾶται ponẽda eſt τελεία ςιγμὴ, at poſt κοίτῃ , tantùm ὑποςιγμὴ. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter αὐτῷ in οὕτω.

Quiddam etiam præſtiti quo me lectionem illis iucundiorem reddidiſſe nemo negauerit. Eſt autẽ idipſum quod in aliis quibuſdam hiſtoricis (de Dione, & de Xiphilini ex Dione eclogis, necnõ de Appiano loquor) nuper præſtiti. In certa enim velut tmemata (cuiuſmodi ſunt quæ vulgo capita nominantur) ſiue tmematia, vnumquenque librum diſtribui. Qua diſtributione quũ lectio,quæ alioqui nimis longa videri poſſet, in certa interualla,ceu lõga quædam via,diuidatur, vbi commodè,ſi viſum fuerit,liceat interquieſcere: non ſolùm iucundior illa redditur, vt paulo antè dixi,aut ſaltẽ tædium illius vitatur, ſed etiam memoria plurimum iuuatur. Quo fit vt non dubitem quin meum hac in re exemplum typographi ſint

ſequuturi: (quemadmodum alia ſunt in quibus viam vel à me vel à patre meo oſtenſam, hodie, tanquã rectam & tutam, ſequuntur) ego certè in Diodori Siculi & in Polybii editione idẽ præſtare conſtitui.

Ad eos autem vt veniã, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere nõ poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habẽt: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quũ me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφώσεις ſiue μεταμορφωτικοὺς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἥσσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomẽ populi omnibus geographis, omnibus hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heßones*. Locus ille eſt in Polymnia, pag. 446, ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα φρήγματα τοῦ ἡσσόνων. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodem modo pag. 471 nomen vel potius pronomen relatiuum οἵπερες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis tranſformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, οὗτοι δέ, οἵπερες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarẽtur, dictum eſt*. Sic pag. quoque 81, vides, ex ἱστέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἱστῶν, ab ἱστίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἱστὶη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiæi*. Atque his adiiciendus eſt mons Hirus, per eandẽ metamorphoſin factus, pag. 36. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorũ interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, pag. 175. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἤκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνομάζουσι τοὺς χειροτέχνας, à Vallá ſic interpretata, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus cõtrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὀνομάζω vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum καταγνῶναι intellexit pag. 161: vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜΗ' ΜΕ ΚΑ-

τονοθῆς Προ'ς Τα'ς Λιθι'νας Πυραμι'δας. nam has voces ille ita reddit, Ne me Lapideis Pyramidibvs Compares. Vbi illum videri aliud verbum quàm καταγνοθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ὄνοπαι significationē assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionē illic sequutū esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, Ne me Contemnas Prae Lapideis Pyramidibvs. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quē Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κοεωθιουργῆ (eo modo quo Α'τθικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorū capite xix. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubiū igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librū hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidē interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione cōtraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectoni acquiescēdum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis: vbi de Arione legimus, καὶ Α'ρίονος ὅτι ἀνάθημα χάλκεον, οὐ μέγα, ὅτι Ταινάρῳ. contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At pag. 16, vicissim negationē ille habet vbi nullā habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nōnulli sunt vbi hoc inde contigit, quòd non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt pag. 19, συγγινωσκόμενος. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν lōgè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, pag. 398, quū potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocē ἐπιστολὴν, quæ apud AEschylum id sonat, pro ἐπιστολὴ positam esse, adiectione literæ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero vsitatissimū est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat,

omnem vtrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationē tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, pag. quinta, aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ ὃ ποιῆν ἐκ τῦ ἀἰδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τῦ ἀἰδρὸς, sed ὃ ποιῆν ἐκ τῦ ἀἰδρός: vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, pag. 63, μεθυσκόμενοι δὲ ἐόντας βουλεύεσθαι τὰ κοινοτάτα τῶν πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrij*: vt intelligamus, Persas, quū iam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυόντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatē iter facit, eúmque qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquā hoc effecit, iam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contra me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebātur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideóque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obstat interim (meo quidē iudicio) quin intelligamus, illis inter larga pocula, & tamē antequā essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam superuenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostēdi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν ἡμφορτες πάλιν βουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὅτι δόξειε χρηιώσουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecit vt editionē huius scriptoris differrē) video me ante bellorum nostrorū finem potiri haud posse. Atque vt huius quoque operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, pag. 241, proponam. Nam ibi pro ἐκποτύπουσα scribo ἐκποκώπουσα, leui cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐκποτύπουσα nihil nisi ineptum

elici possit,(præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐσοκώσθουσα non dubitem quin Herodoti mentẽ habeamus.

Eodẽ in opere, eadémq; opera, de illa quoque scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdẽ vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est Ionicæ, legẽ seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdũ) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis sit ἁλικαρνησσεὺς p. 183, & ἁλικαρνησσοῦ pag. 565. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria nõ me fallit) genitiuo Ioniço, id est, in οιο desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, nõ Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorũ nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, nõ dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidẽ ea inparte quæ mea est: at quæ subiũcta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM AEGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterãt tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædã sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

Quoniam autem nonnullos versibus partim Græcis, partim Latinis, de Herodoto à me scriptis, & priori editioni præfixis, delectatos esse scio, ne peior sit eorum conditio quorum in manus posterior hæc veniet, non solùm illos sed plures etiam proponendos hîc tibi censui.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ.

Ἡρόδοτος λιγυρῇ ὅτι μούσισεν ἄξια Μουσῶν,
Τοῦδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου τῆς φθέγμα μελισταγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐ δεῖ Μουσάων, λιὼ λαλῆ Ἡρόδοτος.

Ἢ οὕτω, Καλλιόπη σίγα, ᾗ λ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λαλέοντος ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσάν ἄμουσον ἔμεν.

Ἢ οὕτω, Μὴ σὲς πάνδε δοκῇς Μοῦσα ἄμουσος ἔμεν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων παίδι ἰῷ, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβου αἴτ', ὦ μέλπω τὴν Ἑλικωνιάδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λεγόμεσθα πόνος θ' ἅμα σύνεα Μουσῶν·
Κλέμμα δὲ Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δίκη σ' ἰῷ γεγραφώς, δεκάτιλλε τίς αὖ ἐπλάσε Μοῦσαν,
Ὄφελε μὴ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἔστι μοι, ἔστιν ἰὰς λιγυρὴ Ἁλίκτυος ἀπαοῦς
Ἔξοχα, καὶ μαλακοῖς ἐξαφίσσα θεούς·
Ἀλλὰ γὰρ ὅσσον ἰὰς πασῶν περιφερεστάτη ἐστί,
Τόσσον ἰαζόντων Ἡρόδοτος περιφέρει.

Hactenus epigrammata Græca, in laudem librorum Herodoti à me ſcripta, & nominatim in titulum quem quiſque ex vnius è muſis nomine, ſeruato ordine, capit, luſa: quæ ſequuntur partim Græca, partim Latina, iis qui Herodotum accuſant fabuloſitatis, reſpondent. Sunt autem duo poſteriora Græca, necnon tria Latina, in perſona Herodoti.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΡ. ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ
εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄφρων ὃς ψεύσην σὲ καλεῖ ὅτι πύθεται ἄλλου.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύσην ψεύδεται ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγεις δεδαπέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύστης θοῦρος ἄλωκεν ἐών.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δὲ ἄπιστος ἔη ὃς μὲ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἱστορίη φθονερῶν [illegible] τῶνδε πολυμυθίη.
Φεῦ πόσον ἰοβόλον σῶμα τὸ φθονερόν.
Ἀλλὰ γραφὴν [illegible] πολλοὶ μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἢ [illegible] γραφήν, μυθικὰ ὅτι γράφεν;
Ἱστορικοὶ πολέες [illegible] γράφουσι καὶ ἄλλοι,

Καὶ τῶνδ' οὐ λέγεται μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅσ' ἐμοὶ οὐ δοκέει, δοκεῖ οὔτις πᾶσι.
Καὶ τιν' ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἢ ἐμὴ ἱστορίη, ψευδάδοξα γραφοῦσα, καλείσθω
Ἢ ψευδοδοξογράφος, μήτι δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔκλυον ἐν αἰδέω ὅτι πολλοὶ πολλάκις ἄνδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνήρ, ψευσάρχης ἀπιθάνων,
Καὶ κακόηθης ἐμοὶ φησὶ δὲ ἱστορικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν αἰδέω παρρησίη ἔστί μοι οἴκῳ,
Ἦθος οἱ δύσηθες, κ' ἐμὲ κακόηθες ἐμοί.

HENR. STEPH. EPIGRAMMATA
in eos qui Herodotum fabulositatis accusant. Sunt autem in persona eius scripta.

I.

Mendacem historicum quónam me teste probabis,
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama magistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volo tu discas posse tenere modum.

EX IOACHIMI CAMERARII
proœmio in hiſtorias Herodoti.

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam aduenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam priuata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix peruenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegãtia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diuerſitatem quandam ſermonis, quam Ἁλίκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeueraui, vt qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non vnquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii iucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλυπον οὐδ' ἀτίλεστον ἰδοῦθ' ὃν ἴδοιτο, lætor. Autorem autem iſtum tãti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi vſurpant, τὴν φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαττοῦν τὰ μέγιστα, καὶ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tãti facerẽ illũ, & veluti rationes referre ſentẽtiæ noſtræ, atque etiam reſpõdere iis quæ reſciuiſſemus aduerſus ipſum dici ſolere: vt intelligi poſſet neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadã illũ celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimẽ quandã etiã imprudẽtiæ ignominiã ſibi accerſere. Ac noſtra ſentẽtia paucis illa quidẽ cõfirmabitur. reſpõſio erit lõgior, vt neceſſe eſt: de qua tamẽ & ipſa, inductio animi mei & rationũ concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quũ igitur in quocũque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendũ, & ipſa expoſitio, cõſiderari ſoleat: in priori hæc ferè ſpectanda ad laudẽ exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adiuuari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videãtur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſentẽtiiſque apta atque conſentanea. Quæ breuiter dicta latè patẽt ad intelligẽdum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel nõ præſtitit potius, quominus præclariſſim⁹ & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium cõſenſu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorũ temporum hiſtorias, variarum quidem gẽtium, ſed potiſſimum Perſarũ & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nõnne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorũ ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere ſtuduerunt. ſicut ille AEthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fũdationes, euerſiones, mutationes regnorum maximorũ, opulentiſſimarũ vrbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum ciuitatũ fortunæ & imperia. Oratio verò nõnne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen

numerorum modulatio insit, à quo ipso etiam præstantia quædam non abest. Narrationes sunt disertæ: indicationes expressæ & speciosæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum gestarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura sagax, fabulosorum verecunda commemoratio, mira vbique simplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia historiæ potissimùm famã, dignitatem, virtutem constituunt & perficiunt.

His breuiter & strictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorúmque nomine vituperari à quibusdam ille solet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ posuimus paulo antè, tractabuntur copiosius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & sanè veteri accusatione mendaciorum pauca differamus. non enim certè res ipsa multa desiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam sunt illa obsecro mendacia? Quidam sanè profitentur ea se annotasse & confutasse: quæ vtinam peruenissent in manus nostras. ita enim futura esset responsio copiosior. Neque desunt qui Herodoti potissimum scripta illi satyræ infectationi occasionem præbuisse perhibeant, vt audaciã mentiendi in historia Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Hellesponti, epotáque flumina Medo. Nonnulli fabulosas quasdam narratiunculas insertas passim historiæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquũ fuerit iudicium, si non vera esse ideo statuemus quòd notis cuique rebus, moribus, disciplinæ non similia, neque rationibus nostris congruentia esse videantur, síque nonnisi iis quæ facilè intelligere & animo complecti possimus, fidem habendam esse ducemus. Quàm multa illi ipsi qui hæc antiquiora falsa fictáque esse affirmare audent, se vidisse referunt & pro certis commemorant, à quibus assensio legentium refugit? Etiam posteris hoc nostris accidet, vt multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expositione inflata & amplificata esse suspicentur. Sunt sanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuso summouet oceano, sermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuersum genus narrationũ istarum semel abiicere vt futile & vanum? Quod si fiat, omnem historiæ rationem cõfundi, habitúmque peruerti necesse sit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non est ignotum. Hæc nobis scilicet probabuntur de sensu & cognitione oppidulorum nostrorum. Quid enim ad illa spatia, vel maximæ vrbis omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Aristoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & siqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, censet. Quid? de fertilitate soli Assyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de nostris aruis? Quo tamen loco ipse ignorantiæ incredulitatem refutauit. sic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: si autem quàm potest optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata nascuntur digitis commodis quatuor. At milij & sesami quàm procera arbores exeant, in scientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè crediturosvel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sũt autem hæc etiam distinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorũ altero facilè perspiceretur, meritò fuisse securos ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Vtrunque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserо, in horum vllo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, penè iam comperta esse existimentur: quúmque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseuerentur ab iis, qui non audiuisse de aliis, sed seipsos aspexisse dictitent: vt nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur.

Iuuen. sat. 10.

Polit. 3.

In Clione.

Clione.
Polymnia.

Thalia.

Sed ab his recedamus.

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest vt quasi mendacé ineessi vituperarique autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptissimè illas inseruerit, & bellissimè concinnarit, & venustissimè composuerit, admirandus: quúmque instructionem in singulis aliquam vitæ, cõsiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoque ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauétque nequis simplicior decipiatur, quũ addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem simile nõ fit.* In Euterpa verò planè refutat illam fabulã de præcisis ancillarũ manibus. Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur. Item Melpomene, fabulã de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In cõiecturis quidẽ sequẽdis, quũ de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterũ animaduertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus ac si thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendant animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nã vt malæ & profligati pudoris fœminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copioſáque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidã, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporũ indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum cõsiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæue confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem est fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumẽti, adiuncta sunt veluti παρεργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatẽ afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiã monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iã eos non modò qui vituperent, sed qui laudẽt, iniquius ferre omnino possit? Fuit Cãdaules rex Lydorũ: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tẽpore in aliã familiam translatũ fuit regnũ Lydiæ. an quisquam

Euterpe.

Clione.

falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorũ, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententijs illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere.

Clione. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorũ vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi, non vera esse potius, id

Polymnia. est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus

Calliope. Macedonum, déque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimẽ hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinatáque inductio quosdã ad huiusce modi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factã accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorẽ acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, cõcedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quàm nobis ipse est, antiquiorẽ Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorẽ multis nominibus virtutũ. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini nõ infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè AEneas ad Achillem,

Iliad v. *Multa licet memoret conuitia vterque vicissim,*
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbísque redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel insciter vel etiã malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu cõpositum epigramma Græcum Eueni veteris poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne in simulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quũ collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suam applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidẽ neque texit causã iræ ac odii sui: nã suam ciuitatẽ, id est Bœotos,

ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & doléter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hinc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd verò huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, ὅτι τοι δότ-ελπτ' ἐπὶ ῥηϊδίῃσιν ἐϋκυδέα δῶκε. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, déque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborúmque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris seculi forma differre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſè à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respõdisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, soleréque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchũ, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. nam de coniecturis sequendis déque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neque rectè facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, sacra & profana: Si vera sunt, quæ est contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacii, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarchus) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enuntiatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantùm laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionẽ corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonij in certaminibus singularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quũ profectò eos qui veluti opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt citharistas & grãmatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque malè audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem simile & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicũtur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur

Eratone, pag. 424.

Polymnia, pag. 474.

Pol. pag. 474.

Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, pag. 12.

dicimus Deum iraſci? cur vlciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόῤῥω δὲ λύπης καὶ χαρᾶς ἱδρυται τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obſeruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarũ? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοῖς μὲν μικροῖς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικροῖς. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligẽtiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quàm ſint futilia quis non videt? Omiſſam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſeque hoc conſoletur, quòd, vt ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ aduerſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophõ ſapiẽtiſſimus vir dubitauit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Crœſum producere. Ad alias argumẽrationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampſacenus Charõ, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum niſi quod in literas iam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionẽ facere decreuiſſe. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facilè eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Hellenicωv libro 5.

Eratone.

Venio igitur ad plenã lunam: de qua ingenuè fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit euidens. Dicit enim, *negaſſi Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunã in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum luna orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe vt tertio die in Atticam Lacedæmone peruenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem, cælum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prælii die, ſua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putauerit. De Phidippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & vbique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sanè Thebanos, vt ciuitatem ſuam, (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & per accurata defenſione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſtè fert & indignè læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tãgi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facilè liberat non modò fama illis temporibus longè latéque vagata, ſed conſeruata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolui oportere. Cuius mentionem à Xenophõte ſcimus ſemel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ ciuitates, quæ aduerſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubieciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimã exigi debere, Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum conſtantiſſimè perdurauit.

Philippica 2.

Hell. 5.

Decretum fœderis extat in Polymnia.

Præterea quamuis malitioſum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, nõ ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amẽtius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modò paulo antè defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, viuorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimúmque totius

Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leuiſſima ſcripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiuiſſent ac potius exibilaſſent, vel malè etiam multatum illo tãto theatro eieciſſent eum, qui planè ad irridendum & eludendum auditores, quíque in communi Græciæ ſolenníque cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandúmque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtutè diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat inuitos, ſed ſic vt à ciuitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primùm voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cũ illo fuere. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, vt Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodã ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos ἕλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tẽpus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſimè confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo pòſt aſperitatem vocabuli, quòd de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeuerus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius eſt φεύγωμεν, quàm δρησμὸν βουλεύεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſeruitutem impendẽre exiſtimaret. Themiſtocli verò indecorum aut turpe fuerit, adiutum ipſum alterius conſilio, non ſolùm omnia commẽtum fuiſſe: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, ſed decem συμφεράμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quòd facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. Calliope.

In iis quæ ſequuntur, quòd non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera inuoluta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmãtia, vel relinquamus ſanè, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicíque idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non peruerſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & cõtraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odioſúmque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, vt neſcio quo pacto, quanuis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus, Iliad. π.

--- σὺ μὴν οὐ καλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἶδα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τόνδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἔτεὸν δὴ τῶνδε ἀπουδὴς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed

vel aliorum voluntati assentatus esse: vel quid in mala causa posset, ostendere voluisse. Quòd si de animi sui iudicio & inductione illa ad talem modum disputauit, profectò in hac parte recessit à se ipse. Non enim aliter existimo quàm fuisse Plutarchum, virum non modò eruditum & sapientem, sed etiam bonum, quam famam, præsertim probitatis, vt tueretur, minus curasse illum apparet in proposito accusationis huius. Sed finem faciamus. non enim iucunda nobis fuit quasi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt necessariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati sumus) custodia, & in studio nomini bonitatique autoris excellentissimi debito.

Thucyd. lib. 1, κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

OBICITVR autem & hoc nobis, quod quidã volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabulosis narrationibus & historiis confictis ad auditorũ voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præsentia quidem iuuarent, sed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri posse puto, quàm in quemlibet priorum de scriptoribus historiarum. Et (vt verum fatear) illas planè priscas expositiones antiquissimarum rerum oratione & verbis ad venustatem, & iucũditate quadam animos perfundendum, compositas (quales potissimùm Pherecydis Syrii fuisse accepimus) grauissimum autorem existimo veritati rerum gestarum non oportere præferri censuisse: ac hilaritatem historiæ cedere seueritati, neque suauitatis cuiusdam lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: nõ modò propter sermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habẽdum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium sententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honestè dicta, magnificiendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum vniuersis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenii præstãtiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper vsurpasse reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore cõplecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem huius video sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM.

HERODOTI patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptum nunc etiam in historia illius legitur. Parentes in sua ciuitate bono loco natos tradunt, ipsúmque fratrem habuisse Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura composuit, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideóque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autor fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes ferè sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Atheni ensium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam: sepultúsque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos cõscripserit: de quibus tamen hæc mẽtio solummodo restat. Herodotum, scribunt, quũ recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidẽ qui adhuc ætate puer esset: quúmque Thucydides tum quasi diuinitus commotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotũ, & gratulatũ fuisse patriipsius Oloro:

Lucian. Herodoto, vel Eetione.

Clione. Euterpe.

hortatúmque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque diſciplinarum. De Herodoto Græcũ epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & diſceſſio in Thurios,

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλασθὼν ἄπο· πρὸς γὰρ Ἀθηνῶν
Μῆνιν ὑπεκπροφυγών, Θούριον ἔσχε πάτρην.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, ſatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt vt aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab v. c. trecenteſimodecimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter olympiada VI. Sanè cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & EVripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuere à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam ſcriptor Lydus, quem in Lydorum hiſtoria ſequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampſacenus paulò hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & alius, medicus.

Eratone.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nã & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet ſolo Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regnãte deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poetæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & AEgiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuere.

Pauſan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ ferè annotantur. Α in η mutatur, niſi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diuiſa diphthõgo, itémque in genitiuis nominum ος. ων mutatum eſt ex εων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt α in ε. Vſurpant Iones & ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis ſit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ευ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accuſatiuo faciunt εων. Duo σσ in ξ mutant. Metaplaſmus α, in ες, Ionicus eſt. ſimiliter & aliæ quædam ſuæ huius dialecti formæ ſunt. Eſt & mutatio η in α. Mutant ου in ω. item ε in α. Addunt Iones finali σ, literam ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciũt. Interdum & non circumflexum ω primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in εω, de ευς proferunt. ω faciunt ῶι. Geminant conſonãtes, vt ασ, τι, πω. Inſerunt ε, item σ. nam θα primæ perſonæ pluralis, σθα, & θον dualis, σθον faciunt. Inſerunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibúſque & participiis aduerbiiſque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. Τ nominum in ας in declinatione elidunt.

Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam literarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abiiciunt. Εκ ει faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita litera α ante ντ finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam μεν producunt. Sūt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ηεσθότου Ἁλικαρναασσῆος ἰσοξείης ἀποδέξις ἥδε, pro Ἁλικαρναασσέως ἰσοξείας ἀποδείξις. ‖ Θωυμασὰ, pro θαυμασά. ‖ Ἰοιῶ τῷ Ἰναχίου, pro Ἰώ. ‖ Πλόϊνας, pro πλέονας. ‖ Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμενοι, pro ἀφελόμενοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. ‖ Διαπεξαμένους καὶ τἆλλα τῷ εἵνεκεν, pro Διαπραξαμένους καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. ‖ Ἐγεγένεε, pro ἐγεγένει. Ἤδεε, pro ἤδει. ‖ Δεατότεα, pro δεατότῳ. ‖ Μίδης, pro Μίδας. ‖ Θεόνου βασιλήϊον, pro βασίλειον. ‖ Ἐξαέμυαι, pro ἐξαναι. ‖ Ἐπικεάτεον, pro ἐπικεάτουν. ‖ Κυείλιω τῷ ἡμερέων, pro κυείλιαι τῷ ἡμερῶν. ‖ Κιθῶνας, pro χιτῶνας. ‖ Ἐπὶ νόον ποιέουσι, pro ἐπὶ νοῦν ποιοῦσι. ‖ Περίεαστε, pro περιεῖπε ‖ Ἰεὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. ‖ Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὢν, οὖσα. ‖ Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. ‖ Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. ‖ Τὠρχαῖον, αὐθεντεῖν, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄτερος, τὠνθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ αὐθεντεῖν, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος, τὸ ἀνθρώπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt θατέρου. τὸ ἑτέρου. ὕβρεος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. ‖ Ἐγχειρεδίοισι pro ἐγχειριδίοις. ‖ Ἐπεαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπὰν, ἀδελφός. ‖ Τοὔνομα, μεμῦος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. ‖ Ποιδῦσι, pro ποιοῦσι. ἐδικαίδυν, pro ἐδικαίουν. ‖ Μέαθος, τάμνειν, pro μέγεθος, τέμνειν. ‖ Ὀπίωνες, pro ὀπάονες. ‖ Ὀρέων, pro ὀρῶν. καθμεώμενοι, pro καθημένοι. χρεωμένων, pro χρωμένων. ‖ Κυνέη, pro κυνῆ. αὐθεντεείη, pro αὐθεντεῖν. ‖ Τυφὼ, ἄθω, pro τυφὼν, ἄθων. quod planè Atticum est. ‖ Πλόϊν, pro πλέον. ‖ Περιδέκεο, pro περιδέχου. ‖ Ὦρα, pro ἑώρα. ‖ Διξὰ, τριξὰ, pro διχᾶ, τριχᾶ. ‖ Αὖ τόπεω, pro αὐτόπου. ‖ Ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. ‖ Ἄδρησε, pro ἄδρασε, quæ non solerent aufugere. ‖ Ἐπεατέων, pro ὀπαόντων. ‖ Ὁκόσον, ὄκου. κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. ‖ Βουβάλιες, ὄφιες, pro βουβάλεις & ὄφεις. ‖ Ἐστωϊέντες, pro ἑστῶτες: & ἑστοίες, pro ἕστωτες. ‖ Ἀδαίες, pro ἀδαεῖς. ‖ Οἰκασι, pro ἐοίκασι. ‖ Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisō τ. ‖ Ἐστελάδατο, ἐσταλμένοι ἦσαν. ‖ Κατεγράφατο, κατεγραμμένοι ἦσαν. ‖ Τεῶμα, pro ζεῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factū quod τεύειν illi dicunt. id est, πτερώσκειν. ‖ Apud Homerum Ἐρίηρες, pro ἐρίηγες positum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus Αὐτοκέλευες pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & Φύλακοι, Ionicè, pro μάρτυρες & Φύλακες. ‖ Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. ‖ Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο. ‖ Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. ‖ Μυασσέων, pro Μηνασσῶν. Λᾶξις, pro λῆξις. ‖ οι in οιο solutio, & θα, ac θον, ποιητικώτερον videtur. ‖ Τὰ περοΐϊον, λωΐϊον, pro ὑπερῷον, λῷον. ‖ Κεραδίη, pro καρδία. κερτεὸς, pro καρτερός: vt Homero Κεράπαθος, pro Καρπάθος. ‖ Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, ἐκλέλαθον, τετιγών. ‖ Herodotus Ἀραιρημένοι dixit pro ἠρημένοι. ‖ Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. ‖ Ἀποθανεύμενοι, pro ἀποθανούμενοι. ‖ Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poeticæ, vt Οἷόν περ φέρτερος εἰμι. Ὅτι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' αἰνὴ ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τοὺς μὲν ἀνασῆσεν, ὁ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρίξοι, pro ἐναρίξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τοῦ μὲν ἔλεγεν οὐδέν, ὁ δὲ τὰ δ' εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorū pronominū hic vsus, εἰ ἦ τῶν τις ὑποδύνῃ σὸς ἑταῖρος, οὐ ἦ πάντως ἐράπτυμα αἰάζειν, pro ἀλλὰ πάντως αἰάζεις. Et rursū, ἦ σέ γε, pro ἤ γε. Il. ρ.

Ὅς τ' ἐπεὶ δὴ κε κάμῃσι κυῖας τ' ἀνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τ' ἐμὲ μὲν σὺκ εἰῶσι βοὴν ἐκ πᾶν ἐλέσθαι,
Πᾶσιν ἐχήσουσιν, ὁ δὲ κρείσσων ἐρατίζων Ἴῃσι.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθες ὥς. Il. β, οὔ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ὣ ἔπι, pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νυῦ μὲν αὐθεντεῖν πέλει. Il. β, τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆρ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substātiui. vt, ἔνι pro ἔνεστι, μέτα pro μέτεστι. Hom. πάρ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεστιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpoſito ὦν dirimunt coniungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ τῇ τὰ πέρσα ἑλίσσων, id eſt, τῇ εἱλίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων ἧς. Sic ὡς ἦ αὖτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ὀχθήσω. & Il. ε, --ἀπὸ ἦ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κε ἦ ὀχθήσω, & ἀφέλωμαι θυμόν. Il. α, ὀκὲ δ' ἔλον Ἀτρεΐδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφήρεον. Polymn. δοτὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, id eſt ἀπάγων.

Præpoſitiones abſolutè, quaſi aduerbialiter, ſæpe ponunt: μέχρι ἧς, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδις, poſtea verò, quum exercitus Sardis veniſſet. Sic, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἔσαν, præterea Iliad. χ, πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔπι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ὀν δ' αὖ τὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Δρὶ πρὸ ἧς εἴσατο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ὀν ἦ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, *in illo littore eſt fanum Dianæ.*

Ionicum eſt caſum ad præpoſitionem referri quæ cum verbo adiuncto compoſita eſt. vt, ὅπι οἱ ἐνορώη, id eſt ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in ſe animaduerteret.* Il. β, -τέο δ' αὖ δὴ μέμφεαι, id eſt, δὴ τίνος μέμφῃ. Et ὧμοισιν ἐπείη. i. εἴη δὴ τῆς ὤμοις. Item Il. ν, Θρασυὼ Ἔκτορα εἶπε φῶτα. i. σὺς φῶτα τὸν Ἔκτορα. Herod. Clione, τρία δὲ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὸν Σαρδίων ἅλωσιν, id eſt, ἐπ' ἔτεα τρία, *in tertium annum diſtulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπέζει τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id eſt ὄζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis vſus infinitiui ἔμεν, Ionicus eſt, hoc modo, καὶ τοὺς Γύας ἐν ἐλαχὶ λόγῳ ποιησάμενος τῷ περότερῳ ἔμεν, *vt hæc prima quidem cura eſſet.* Et, οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες ἔμεν, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ἦ σύμπαν ἔμεν, *In quo totum verteret* aut *Re ipſa.*

HERODOTI VOCABVLA IONIca, & quædam loquendi genera, illi cum Homero magna ex parte communia: necnon alia.

Collecta & Latinè reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano: litera C illius nomen, H huius nomen indicante. à quo & addita nũc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti studiosis.

SI vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarii nomen silentio præteriissem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionem pariter & interpretationem vocabulorũ, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnum onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eáque pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præsertim verò quũ multo plures à me quã ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exempla malam defendere causam queunt) potuisset. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morẽ, sed etiam vel miscere suis alienas, atque id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorũ addendo, in aliena plurima manum iniicere, simúlque miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarij sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, (vt) quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue cõsuta, aut (sicui Græca vox magis placet) σιωῤῥαμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue consuendi, siue τὸ συῤῥάπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut noui saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit qua vel χς tam multis alienis οἰκοθεν (id est, de suo) insuisse dici possint.

Cæterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarij sunt, ita meis inseruerim (apposito vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse

tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adijcere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam aliâs (deo fauente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque eius valde ſtudioſos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaueram) in nonnullis, vtriuſque, attuliſſe.

Ἄγχι καὶ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. φέρουσί τε καὶ ἄγουσι ζῶα. Et rurſum pag. 76, καὶ ἄγον δὴ ἤδη ἐς φέρον τοὺς βοηθοίκοις ἅπαντας. Iliad. ε, Οἷόν κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἦκαν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vſurparunt. vtriuſque enim linguæ eadem (vt ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Paſſ. Ἀγινεόμενος actiua ſignif. *Adducens*, p. 452, ἀγινεόμενος γυναῖκας. H.

Ἀγορεύομαι, οῦμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Vnde ἠγορεῶντο, pag. 384. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή που σφι καὶ ἄλλοι ἠγορεῶντο. Sic Hom. Il. σ, verſu 1, Οἱ ᾧ θεοὶ πᾶς ζωὴ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hîc eſt potius *Concilium habebant, Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέστη, eſt *Concionem habuit.* Verbum autẽ Ἀγορεύω apud hunc (ſicut apud Thuc. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βουλεύομαι, p. 444. Propriè autem Ἀγχίστροφον q.d. Cõuerſionem, id eſt, mutationem, propinquam habens, ſiue Mutationi propinquum. H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſiua ſignificat. pro *Decertati ſunt*: pag. 595, πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ ἐθέλοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν αὐδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, multa certamina decertata ſunt. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαίες, *Ignari, Imperiti.* pag. 605, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε ἐμεῦ καὶ ἀδαίες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt p. 549, ἀδαήμονα τῶν ἱερῶν. Quinetia verbum Δεδάηκε, didicit. H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θανατός μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἶμασιαὶ, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, αἱμασιὴ πολιητέων οἰκίων. Odyſſ. σ, αἱμασιάς τε λίγων, *Septa ſtruens.* C.

Αἶνη, *Exiſtimatio.* C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. 7, p. 493, de Argiuis, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκει, hoc ſenſu, *Quũ minimè ſecundum iis aduerſus Lacedæmonios prælium fuiſſet.* Quam interpretationẽ etſi apertè præcedentia & ſequentia cõfirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquã ſignificare πόλεμον, id eſt bellum, (veluti quũ aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidémque vocem αἰχμὴ vſum iſtũ habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς: ſubiungit, λέγει δέ που καὶ Ἡρόδοτος περὶ Ἰώνων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσηκε πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέρη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. παρακολουθεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυστυχοῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἐσάναι τὸν αἰχμόν. Cæterùm in compoſitione quoque nomen hoc pro bello vſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμοιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt p. 580, ὁμοιχμίην συνθήμενοι. Ab eadem voce eſt μετάχμιος. vnde μετάχμιον γῆν legimus, pag. 581, μετάχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti.* Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, p. 36, ἀλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δυνάμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζειν apud Herod. pag. 444, necnon cõpoſitum Συναλίζειν, p. 60. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολὺν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρη, *Calida regio.* Et Ἀλέα, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remediũ*, p. 586,

ὡς καὶ αὐτοὶ ἴωσι ἀλεωρὴν ἕξοντες. Propriè autem ſonat *Euitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Leuamen,* & *Laxamentum,* necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν ὠδῖσι γελίοις vtitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τινὰς καὶ μικρὸν παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herodoto, quibuſdam loquẽdi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod vulgò dicimus. *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Liuio, Vim parare: veluti quum ſcribit, Alios vim parantes occidit. pag. 219, ἀνάτε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν μῦθον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubiungit, ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα καταλόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὸν αἰχμὸν ἐτράπετο. (vbi obſerua ſimul eundem vſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſatiuo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tãquã genus, at πρὸς αἰχμὸν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo pòſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. vſurpat: ὁρέων δέ μιν λόγον ἐστεῶτα ὁ Γοβρύης εἴρετο ὅτι οὐ χρῷτο τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manũ conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cæperunt,* vel, *Vim moliti ſunt,* aut *Totis viribus obſiſtere cæperunt.* Nam illud *Vim parare,* minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio pag. 121, dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, pag. 238. Sic & compoſ. Κατηλογέω: vnde κατηλογέοντα, p. 237. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτίᾳ, Peccatum. vt p. 76, in fine, ἀνέσεσθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, pag. 40, in fine. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos viceruntt.* C.

Ἀμφισβασία, *Diſceptatio,* vel *Diſſenſio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, Perſuadeo,* (quemadmodum πείθω vtrunque vſum habet) vt pag. 443, γόντα ἐπ' οἷσι αὐδρεῖς ἀναγνώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. vbi eſt potius *ſuades,* quàm *perſuades:* quamuis poſtea perſuaſerit. At p. 313, ἀνέγνωσαν σκλιπεῖν: non ſolùm *ſuaſerunt,* ſed etiam *Perſuaſerunt.* Sic etiam p. 41, Ἵς σε αἰθρώπων ἀνέγνωσε, ſequente infinitiuo καταῖναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus,* in fine p. 311, ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔρεξε οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο δὲ τῇ γυναικὶ, *Is autẽ, ab vxore perſuaſus, rem nefariam aduerſus filiam moliri cæpit.* At interpres malè ἀπατηθεὶς reddidit *deceptus.* Omnémque illi excuſationem præripit verbum πείθῃ, quod proximè præcedit, de eadem, πείθῃ τὸν αὐδρεῖα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib. 3, p. 210, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν αὐδρεῖα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶτε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit.* Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore vt ipſe illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγνώσκω ſic etiam Συγγνώσκω apud Herodotum à vulgari vſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentẽ & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere,* ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere,* vel *De ſententia deducere, A ſententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ οὐκ ἀδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτοὺς ἀναγνῶναι, εἰμὴ μόλις, ὅτι τόδ' ἔξω τοιόνδε. Suſpicor, vnũ ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὐτοὺς ἀναγνῶναι: (ac non horum etiam quæ ſubiunguntur, ὅτι τόδ' ἔξω τοιόνδε) ſimúlque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vſum eum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum.

Hoc etiã addo, perperã Galenũ, & Erotianũ ἀναγνῶναι, nõ ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdã malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex pag. 41 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem pag. 408. Eodémque modo exſtat ἀνέγνωσαν pag. 35. Sic autem & pag. 39, ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη. vt in fine pag. 5, μὴ μὲν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide pag. 548, in fine, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt pag. 32, πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies inſumuntur.* ſiue *impenduntur.* H.

Ἀναπὰς ἔχειν, φρουρίζειν, ſeu ὑπομενῶς ἔχειν. p. 567, ἀπόρρου ἀναπὰς ἐχέτω. C.

Ἀναπωλῶσαι pro ἀναπλῶσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* Pag. 404, ὑστέρῳ μύτοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο τῶν τε. Sed malè in Ald. & Germ. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα τῶν τε. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* Pag. 483, ὅ, τι ἢ τοῖσι Ἀθηναίοισι τῶν τε πεπόνθασι τοὺς κήρυκας σὺν ἤνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένος. pag. 175 τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωντας ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè ἀνέοντας. H.

Ἀνέλλειν, est Respõdere, vt de oraculis Latini dixere. ἐπὶ μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλλειν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν. Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorum esse. Euterpe, αἰνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν ΑΙγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωντας, vide in Ἀνειμένος.

Ἀντάω, ῶ, *ex quo* λῦτησε pro ἔτυχε. p. 149, καὶ ξεινίων λῦτησε μεγάλων. quum præcedenti pag. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αὐτάσους dixit pro τυχὼν, siue ἀπολαύσας, aut μετασχών: vbi canit, Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων Βούλεται αὐτάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud αὐτᾶν vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἄ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Περσοπόρου, δι' ὅσης ἤλθετε πυρκαϊῆς. vel περσοτοβόλους, vt alibi legitur. pro quo tamen malim περσοβόλοι. Suspicor autem priorē illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. 3. pag. 232, meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσαντα ἀποδρέψαντες ἐραταί. H.

Ἀντίζοος, *Aduersarius, Hostis,* ἐναντίος, πολέμιος. In fine pag. 518, ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι αὐτίζοον, ἐνεκήρυσσον στρατόν. Et adiectiuè, γνώμη αὐτίζοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans,* p. 572. H.

Ἀντιούμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αὐτιουμένους. Paulo pòst, δεῖσαν γὰρ αὐτιουμένῳ σφι στρατῷ οὐκ ὀλίγῳ. At verò alibi cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere seu obuiam venire hostiliter.* H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarij,* πολέμιοι. p. 525. H.

Ἀνωσάμενοι, pag. 486, in fine, καὶ βασιλῆα μετέπεμπε Θεοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt,* pro ἀπωσάμενοι. nisi fortè hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιώμενοι, actiua signif. pro ἀξιοῦσαι. P. 92, πολλαὶ δὲ οὐκ ἀξιώμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item pag. 445, ἀξιώμενος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιώμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere,* vel *rem se dignã,* aut, *Indignum se iudicans qui sederet.* Pag. sequente tamen voce actiua dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horũ verborum est pag. 225, 226, 227, 228.

Ἀπαδέειν, *Displicere:* vt Ἀδεῖν, *Placere.* H.

Ἀπεμπαταῖσι significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit.* Pag. 174 ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπαλέας ἀπεμπαταῖσι. C.

Ἀπιστὼ, *Absentia,* (vt Democrito εὐεστὼ, *Bona constitutio*) Pag. 620, ἐπαγχιομένους τῇ ἀπιστοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθηνε pro ἀπέθηνε μὲν, pag. 559. Sic multa composita diuidit, inserta particula ὦν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. H.

Ἄρδις, *Genus teli,* & (vt volunt) *Pharetra:* sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Benenolus, Amicus.* p. 472, in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et pag. 587, Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, p. 411, τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item ἀρθμίη, *Concors, Amica.* p. 601. H.

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia.* Et Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici.* C. pag. 64, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὶ τῷ παρεὸν προσβάλλῃ. vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀνδρί. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirũ de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀσσώδεις gemino σ scribitur. Sic verò & Ἀσᾶσθαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis.* Pag. 585, ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ.* Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè.*

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed.* Pag. 431 respondet particulæ μὲν, cui passim apud alios respondere solet δέ: ac interdum apud hunc quoque: vt p. 633.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Scelesta.* pag. 617, & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt pag. 633. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes.* Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Veré.* vel *Certò.* vt p. 23, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic pag. 175, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc aduerbium frequēs est apud Homerum etiam & Hippocratē: apud Homerū pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò*, *Exploratò:* & plerunque pro ἀκριβῶς, *Exactè.* vt in Prognost. οὐ δυνάτην ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus.* Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo significatur *veritas.* Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: & ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem.* Pag. 607, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδᾶν, *Vocem emittere*, seu *Loqui.* C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est.* Ità de Istro ἵνα αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει. id est *Æquabili flumine fertur.* C.

Βάρις, in Euterpe, Nauigium AEgyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος αὐθρώπων, pag. 19, id est, βαρείας συμφορὰς αὐθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρείαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus.* siue *grauem calamitatem.* Vel vna voce, *Miserrimus.* H.

Βασίλεια, *Regina.* Pag. 5, ὅπως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accētu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidē sequitur proximè βασιληίω. H.

Βεβωμμένα, id est, τεθόρυβα, *Celebria.* C. Vide Βῶσαι.

Βωηθεῖν pro βοηθεῖν, (id est *Auxiliari*) apud hunc scriptore, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cū οι, vt βοηθησάντων, in fine pag. 69. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωηθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare.* At in fine p. 68, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτοῦ ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare suum maritum.* Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde ἀνέβωσεν p. 5, *exclamauit.* Sic alibi ἀμβώσας pro ἀναβοήσας & ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι. Passiuum autem particip. βεβαομμένα pro βεβοημμένα habuisti paulo antè.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania. Alioqui vulgo recepta significatione est *pater.* H.

Γένεα AEgyptiorum esse ait septē, pag. 174: & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Vbi valla interpr. *Septem genera hominum.* Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes.* Sic alibi aliquot γένεα Persarum esse scribit. At verò pag. 23 legimus τῆ Δωριέων γένεος, & τῆ Ἰωνικοῦ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint aduersariorum viribus.* Itáque posset accipi Thalia, εἰ μὴ νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσῃ μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sententiam, & perpendere.* Vrania, γνωσιμαχέετε μὴ ἓν ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον ἀνάριστον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. vt Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅτε δεῖπνον. & Εὖ γὰρ ἴστε ἵπποισιν δεῖπνον ὄπωρα.

Δένος, *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δενδάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: vt Eustathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, Il. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωλαυγέϊ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεὶ, *&c.* Apud hunc legitur & δεδήληται, passiua signif. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, perniciosa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vsum habens diligenter notandum, hoc in loco, in fine p. 10, & principio pag. 11, διὰ πάντων ἄξιον λόγου ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verba dare.* C.

Δίαιταν

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari.* Sic pag.206, ἢ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πῶς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum est, nō inter πῶς & δίαιταν, vt in Ald.&Germ. editione) id est, Vbi diuersabatur. seu, Apud quos domicilium habebat. At verò pag.619, circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam:* de rege Persarum, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρῶς ἔχοντας ἀπαρηγόρητος. Sed malim, Cui quū talis sit ratio victus, siue, Qui quum tali victu vtatur.

Cum hoc autem vsu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quinetiam apud medicos eius posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorū δίαιτα, cum illa regis Persarum comparata, planè est ὀϊζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, Qui medicè viuit, miserè viuit.

Διασφὰξ, Crepido rupium. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, *Aeuum transigere,* seu *Aeuum agitare.* Perinde ac si diceretur, Perdurare in vita. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam Morbum perferunt. Atque idem & voce pass. Διαφέρεσθαι vtitur pro *Durare:* si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. vt pag. 385, εἰ ὑμαλακίη τι καὶ ἀπαξίη διαχρήσεσθε. In fine autem paginæ præcedentis dixerat, ἀγρωμοσυνή τι διεχρέωντο. Sic pag.217, οἵτε ψιλόδμυοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò pag.473, cum eodem dativo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἡδονῇ. Et sequitur, ὁ δὲ μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo pòst, ἀληθείῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet δὲ ἐτῇ) διαχρεωμένῃ ἡ Ἑλλάς. H.

Verùm alicubi pro *Interficere.* vt pag. 10. sed ibi διαχρέασθαι, non διαχρῆσθαι. Quin etiam compositū Καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαια ὀργυιαὶ, *Quæ sunt iustæ magnitudinis.* Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur ὁμόλογον: quod non solùm rationi consentaneū, sed proportioni consentaneum, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν fæpe pro ἀξιοῦν, sequente infinitiuo. Propriè autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam.* Pag.249, ὃς λαβεῖν μὲν δίδυμα οὐκ ἐδικαίου. vbi Valla, *recipienda non putauit:* sed malim, *recipere iustum esse non putauit.* Vel potius, *par esse non putauit.* H.

Διφάσιον. *Geminum:* seu *Duplex.* C.

Item plur. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Vt διφάσια τρώματα, *Duo vulnera.* Et διφάσιαι αἰτίαι. Et διφάσιαι εἰκόνες, 181. *Binæ imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autem ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suum Bifarius, itidémque Trifarius ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per ph. H.

Δοξοῦσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. pag.606, ἐπί τε δεδόξωσθε εἰς ἄριστοι, existimati estis. Et pag.573, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αἰεὶ πάσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόθη scribendum putet. Sed quid si ἐδόθη malè pro ἐδώθη scriptum est? & scribēdum est ἐδώθη, factum ex ἐβοήθη, (vt antea βοῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμμένα pro βεβοημμένα, atque alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque litera illa scribitur? H.

Δουλότερος, Magis seruus. Et Δουλοτέρη, magis serua 438. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* Il.1, οἵ κέ ἑδωτίνησι θεὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, Dona corrogare pag. 180. H.

E

Ἔαδε, *Placuit:* ea signifi. qua dicitur Placuit ita facere. pro Visum est. P.307, Λακεδαιμονίοισι ἢ ἔαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι ἤλθοσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίην χρήσασθαι. Item ἐαύδανε, circa principium Calliopes, pag. 585, sine infinitiuo, ἔτι οἱ καὶ τοῦτο ἐαύδανε, Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.

Ἔγνων in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγνων pro κρῖνον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκωρεῖν vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum est.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, pag. 458. Quum autem videamus Herodotū in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναται. H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. vsum quédā habet, qui nó animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, μαθεῖσα ἢ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. id est, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός: vt alibi docebo, simúlque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἐκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlterius:* & Ἑκαστάτω, *Longissimé.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licere, Facultatem esse.* Sic p. 246, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non est, siue, concessum. H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad stuporem vsque.* Pag. 605, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγειν ἐκ πολέμου. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerb. Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, nō simpliciter *Mirum in modum,* sed *Stupēdum in modum.* Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἐκπαλᾶσαι τοῦ φρενῶν, *De statu mentis deiectum esse.* Pag. 251, πῶς οὐκ ἐξέπαλωσας τοῦ φρενῶν; Alibi in propria signif. ἐκπαλώσας, pag. 12, de Solone. Sic autem & Ἀναπαλώουσι, p. 138. vbi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Inuenitur tamē alicubi in hoc verbo, & apud hūc, diphthongus ω, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est pag. 180, πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homerum. vnde ἐκτημένων, p. 781. Sic & Hom. Il. ζ, --οὐδ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι εὐναιόμενον πολίεσσιν. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, Acquiescere. C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. vt τῷ δή τοι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. Quo (inquit) & ipse Cyrus oppressum iri se verebatur. Et Melpom. καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ὑποδέχεσθαι id est, accipere, illis significat. C.

Inuenitur & λάμψεαι, p. 454. Quinetiam compositum φοινικόλαμπος pro φοινικόληπτος, p. 259. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & pag. 284 legitur, νῦν δὲ ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui, & veluti claustrum regionis,* Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐναρέες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀνανδριεῖς vocat. Aliqui annotarūt ἐναρέας esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκω, est ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quum intellexisset,* Clione. Et, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν, *in animo habebat.* Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt.* C.

Ἔξεσις de dimissione seu amandatione vxoris. Vide Eustathium, qui & vno verbo Ἀφεζύγιον exponit. H.

Ἐπαΐσας, *De quo auditum est aliquid.* vt pag. 150, ὡς ἐπαΐσας ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος. Postquam auditum fuit eum hoc fecisse, vel Innotuit, Compertum fuit, siue Compertus est. Sic pag. 574, ἐπαΐσας ἐγένετο προδιδούς. H.

Ἐπέτι, pro ἐπεί, vacante particula τι, passim. H.

Ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπί, cum genitiuo quoque Ad significat. vt ἐπιπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope, ἀπαλλάσσεσθε ὅτι τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. H.

Hæc ipsa præpositio ὅτι cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ὑπὸ cum suo genitiuo. vt pag. 7, καλέεται Γυγάδης ὅτι τῷ ἀναθέντος ἐπωνυμίῃ, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam ὑπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζόμενον ὅτι μιᾷ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc

præpoſitio genitiuo iuncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἐπίκλα, *Supellex.* C.

Ἐπίσασθαι non ſolùm pro *Scire*, *Noſſe*: ſed alicubi & pro *Exiſtimare*. In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur *Νέναθαι*, vbi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Iupiter Ἐπίσιος. C.

Ἐπισφαλῶς, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτηξ, Vicina partui. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi perperam apud eum ἐπιτήξη, & ab aliis ἐπιτεύξη, pro ἐπιτήξῃ, in hoc Περὶ γυναικ. loco, φημὶ δὲ γυναῖκα, ἢν ἐπιτήξῃ. H.

Ἐπιφρά ζεσθαι, *Excogitare*, *Perſpicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in 3. pag. Terpſich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, pag. 282, Quum animaduertiſſet illum hæc facere. H.

Ἔρχομαι φράσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere.* Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus.* C.

Ἐς τὸ, ἕως, οὗ, Donec. C.

Ἐσαῦτις, ea forma qua alibi ἀπαῦτις. Videtur autem datiuus illius nominis Ἔσαυτις, videlicet Ἔσαυτῖ, quod margini adſcriptū eſt, vera eſſe lectio: & Ἐσηνία quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἐσμαείη, *Stercus.* C.

Ἐσ τ' αὖ pro ἐπιδ' αὖ. C.

Ἐσφόρη, *Nox.* vt 601, ὡς δ' ἐφόρη ἐγένετο. Itidémque Ἐσφόραι, *Noctes.* H.

Ἐσχαρίσως, idem quod κεχαρισμένως. pag. 15. H.

Ἔφησε λέγων pro ἔφη, pag. 433, Sic ἔφασαν λέγοντες pro ἔφασαν, circa initium Calliopes. H.

Ἔχων cum præpoſ. ὅτι. vt ἔχοντας ὅτι σφίσι, eo fortaſſe modo quo dicimus, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en auez vous?* Vide inter Galliciſmos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita.* Et Ζωὸς, *Viuus.* vt & Odyſſ. λ. Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyſſ. Θ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: vt pag. 17 genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto περιφυσιῶν ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H

Ἤθια, *Domicilia*, Id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμείκτιν, *Indignari*, *Offendi.* C. Vide Περιημείκτιν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparū.* Si à θάλλω deriuatur, ſonabit quaſi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Theſauro ſcripſi: ſed addidi vocem *lætum.* Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τθαλῆα, perinde acſi diceretur *Conuiuiū lætum & quaſi florens.* Verùm apud Herodotum (vt & Bud. ſcribit) non tātùm eſt Epulum ſed etiam *Dies feſtus.* Sic autem in iſto ſcriptoris huius loco in principio pag. 195, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant.* Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic nō poſſit. H.

Θοινίζειν, *Cibo*, *Paſco.* Factum ex θοίνη, ita vt ſonet quaſi quis dicat, Θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, pag 61, cū accuſ. perſonæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτῆ δεῖπνον τόμιν ἐκεῖνος σφι ζὴ τῇ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortaſſe rectius τῷ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiēdum fuerit κρέ. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορὴ non Θορὸς habet editio Baſilienſis Heruagii, vnde ſumpta hæc Camerarii fuerūt: ſed hunc tamē θορὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θορὴ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θορὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intellige *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt p. 138, ἀποῤῥαίνοντες τοῦ θοροῦ: apud Hippocratē, vt quum ſcribit libro De morbis ſecundo, πεπέρηται οἱ θορὸς πουλὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θορὸν & σπέρμα ponēdum exiſtimarint. Obſeruandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, pag. 405. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα. pag. 61, *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius.

Possis & ita reddere, *Verba quæ animus aegrefert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poeticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros vsitatum, quædam vsum habet qui apud cæteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum pag. prima dicit, ὠνέεσθαι τῆσι Φορτίων τῆσι σφὶν ἐῶν θυμὸς μάλιστα. id est, quorum maximè (vel potissimùm) erat illis cupido.

Θύσανοι, id est κρωσποὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poetas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσσανόεις & θυσσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibusdam exemplaribus. H.

I

Ἰθαγενὲς, *Germanum, Natiuum* οὐκ ἰθαγενέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, Non sunt ossia natiua, sed fossilia. C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia signif. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim ὀδ. ξ,

— ἀλλά μοι ἴσον ἰθαγενέεσσιν ἐπίμα.

vbi ἰθαγενέεσσιν sonat γησίοις: apud Hippocratem verò ἰθαγενὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim cōceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula Genuinus & Germanus & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & Ἰθὺ pro Εὐθὺς & Εὐθὺ, itidémque Ἰθεῖα pro Εὐθεῖα, sicut apud Homerū & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto οὐκ τῆς ἰθείας exponit οὐκ τῇ εὐθείᾳ & παρὰ δύ: hunc eius locum afferens, οὐκ μὴν δι' τῆς ἰθείας ἁπλῶς ἐπ' αὐτὸν ἐκ ἐδύνατο πίπτειν, ἅτε οἰδεόντων ἐπὶ τῆσι ἀσπίσι. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδεόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, Οἱ δέοντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένως, vnde οὐκ ἰκνεομένως & οὐκ ἰκνεόμενος, *Non debitè.* & μᾶλλον τῇ ἰκνεομένῳ. *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes pag. 404, Φασὶ αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆσι Σπαρτιητέων. Paulo pòst, ἐπὶ ἰκνεόμενος βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallicè sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνεόμενος, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (litera i ex fine ad principium trāseunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.*

Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῇ ἰκνεομένῳ, exemplum tibi suppeditat pagina 411, ὁμιλέοντα μᾶλλον τῇ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου dixisset μειζόνως: vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μειζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου, id est, magis quàm cōuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud ποιέειν μειζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. q. d. maiorem in modum quàm oporteat. Sed Valla malè hunc locum vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῇ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκρητοποτεῖν, siue ad ἀκρητοποσίῃ (vt ibi legimus) referrentur.

Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse & quidem alicubi significare apud illum Quantum par est, Quantum satis est. vt quum dicit, χάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, Debito tempore, Conueniēti tempore, Suo tempore. Miror autē afferri ex illo loco scripturam ἰκνεομένῳ: è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνεόμενον χρόνον non minus quàm ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturā Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνεομένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Cæterùm huius generis loquēdi aptum habemus hoc quoque exemplum, γηρασκειν τῷ χρόνῳ τῷ ἰκνεομένου, Senescere ante debitum tēpus. Et quasi quis dicat, Ante legitimum tempus. Alioqui & simpliciter, Ante tempus, dici potest. Poetæ autem dicerent e-

tiam (vt opinor) An te ſuum tempus. Ex eodem affertur & hoc, Φερεπίδες οὐχ ἱκνεύμψας (ſed malo ἱκνεόμψας) pro curis intempeſtiuis. at verò illud, ἐν τῷ ἱκνεομψίῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertímque illa vox actiua. Eſt autem Ἱστορέειν, *interrogare, Sciſcitari, Percontari, Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari, Inquiri*. Pag. 108, Ἱστορέων αὐτοὺς λίην τινα δυνάμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὸ ἔαρ. πυθυνέαι τῷ ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòſt, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον. Sic pag. 26, μὴ ᾖ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε καὶ οὔ, Φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. Dicit matri ſiue percontanti ſiue nō. Sed Valla longè ἱστορέειν hic eſſe putauit Enuntiare, ideóque alienum ab hoc loco ſenſum cōmentus eſt: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱστορέεσθαι pag. 10 legitur, ſed ita vt actiuam potius ſignific. habere videatur. H.

K

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur Atque etiam, vel Tum, vel Tú etiam, & ſimiliter. C.

Κάρτα, πάνυ, admodum. C.

Aliquando & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſiue τὸκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmū ante aduerbia. H.

Καταγίζειν, vt καταγίζειν τινὲ, *Igni cōſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione & Melpomene. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, ὡς ἤθεϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autē Καταγίζειν addēdum eſt Καταγιάζειν: ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομψίου, pag. 93. Sed (verum vt fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς κατοιχομψίοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius, χοὰς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομψίοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd κατοιχομένοις tātùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις: quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι vſurpat vt alii καταγνῶναι. H.

Καταπεπόιθεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τῆς πειθοῦς deducto vocabulo. vt Thalia: οὐ καταπεπόιθεσθαι, de iis qui Crœſum conſeruaſſent. Et non minus in fine eiuſdem libri, & Polym. Sed Terpſich. poſſe ita accipi videtur vt ſit à verbo ἰκνέεσθαι Ionico, & ſignificet, *Progredi longius* aut *effugere*, ſimiléve aliquid. C.

Καταφεύγομαι, vide in Ἐπιφεύγομαι. H.

Κατίδησιν φῶτα ἔχει, metaphora reſpōdente ei quam habet ἀπίλυσιν. H.

Κατηλογέοντο vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, Vaſtare, Populari, veluti quum dicit, πάντα ἐπιφλέγειν καὶ ἔκειρον. Et ἔκειρε τοὺς χώρους. itidémque paſſiue, ἐκείρετο ἡ Ἀσίη. Quem verbi huius vſū ſumpſit Herodotus ex Homero, vtente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν: vt Odyſſ. χ, —ὅτι μοι κατακείρετε οἶκον, *Depræda bamini domum, Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κεραΐζειν, *Diripere, Sternere*. Pag. 148, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξείνου κεραΐσας ἤκεις. Et Homer. --- ὥστε περ Τρῶας κεραΐζει καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κη ſine accentu, quum eſt particula ὡς παραληρεματική, id eſt expletiua. Exemplum illius exſtat pag. 15, σκοπέειν ἦλθε παντὸς χρήματος τῶν τοιούτων κῆ ἀποδήσεται. At huius exemplū cùm alii plerique præbent loci, tum hic, p. 299, σαθρίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κληδών, *Rumor, Fama, Omē*. χαῖρε ὦ κληδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, *Vagitus puerilis*: ſignificatio παιδιημψίως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe παιδιημψίῃ, non παιδιημψίως. aut ita, παιδιημψίως (vt videtur) facta. vel potius huic vocabulo data. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio*. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔθετο καταστησάμψος, *Hanc rationem primus inſtituit*, vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, ἔφθιγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἀμ' ἠγαμόνεσσιν ἕκαστοι. C.

Κουρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatē non excedens*. Sic in Clione p. 64, Γαμέυ-

σι δ' ἔκγονοι αὐτῶν πολλαὶ μὲν κουρίδιοι γυναῖκες. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, Οἳ μοῦ κουριδίῳ ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ Μαίῳ οἴχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλῆος θείοιο Κουριδίῳ ἄλοχον δήσω. Verùm & Κουρίδιος πόσις (id est maritus) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, ſiue τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. vt pag. 24, circa finē, ἐδέετό τε τοῦ δήμου Φυλακῆς ἵνὸς ἐκ αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας, pro τυχών.

Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε vel τυγχάνει plerūque illi iungi videmus. Legimus enim apud illū, Ἓν μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *nequedum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt in extrema pag. 518, ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*.

Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν: vt in libro De morb. συγκυρήσῃ ὥςτε ῥιγῶσαι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eueniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes*. in Clione, pag. 9, πότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et interſe comeſſationibus vterētur*. Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμος, quod frequēs eſt apud Hippocratem, quamuis cōſequi illas τῶν κωμαζόντων compotationes plerunque videamus, mirū tamen eſt ſi Galenus κωμάζειν prius eſſe quàm κῶμος, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus cōſentaneum magis puto κῶμος quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως encliticè, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorē, præſertímque hoc poſterius: vt in extrema pag. 249, καί κως τοῦτο πιεῦντες ἐλεύθερον.

A

Λαβεῖν; vnde Διαλαβεῖν, pag. 54. Et Λελάβηκε, p. 284, νυῦ θεὸς ὁ δαίμων καὶ τὸν ἡμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβε, cùm alibi, tum p. 51.

Λαμπάδια, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρα, *Angiportum*. vt & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, pag. 113, ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, mentionem factam dicit Nili. Et Calliope, ῥηομένης λέσχης, verba quum fierent. Et Ἔλλεσχα: vt οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔστιν ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur*. Et Περιλλέσχηνος, *Celebris*. Et apud Heſiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, *dictus*. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὐδεῖν χαλκήιον ἐς δόμον ἐλθών, Ἠέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope. Et Euterpe, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat. vt Clione, ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Λίσωπος λογοποιός. & Ἕκαταῖος λογοποιός, Euterpe. C.

Λόγον ἑωυτῷ δι δόναι, *Reputare aliquid*, ſeu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fædare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fædauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, pag. 138. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃ ἀνήκεστον) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo ſequitur λελωβημένον ſignif. paſſiua. Apud Homerum Il. β, Ἦ ῥά νύ μ' Ἀτρεΐδῃ νυῦ ὕστατα λωβήσεται, Nunc poſtremum me iniuria affeciſſes. *vel*, contumelia.

Λωβᾶσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſiuam habet λωβεόντων in hoc eius loco, ἄλλα πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. vbi redditur, Probro & dedecore afficiuntur.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicuius demandata eſt*, *Præfectus alicui rei*, *ſeu alicui negotio*. Pag. 128, μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χοιρίς ἑκάστων, καὶ ἐροτῆνες καὶ θηλεαι, τῷ Διονυσίων. Paulo pòſt, τῇ μελεδωνῷ θηλείων. Item, τῷ οἰκηίων μελεδωνὸν, pag. 210. quod repetitur & pag. ſeq.

Sed & ipſum verbum Μελεδαίνειν habes pag. 570, Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, ſequēte infinitiuo, *fert animus hoc facere*, *Animatus ſum ad hoc faciēdum*. In Eratone. pag. 411, μὴ τοῦτο μεμονέναι μιν ἴσασθαι. Sic Homerus Il. σ, --μάλιστα δὲ Φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαώς cum eodem infinitiuo, & ad eandē rem ſignificandā, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutauit ſen-*

tentiam, ſeu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετοξέτερος, id eſt, *lunés*. Pag. 116. ζεὺς μετοξέτερος καλέουσι. C.

Μῆνις, νότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt p. 180, τῶτο χάρ οἱ κακοῦ ἦεν μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum & pag. 309, verſu tertio à fine. Vtitur & Homerus: vt Il. β, --οὐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*. vt μύδρον σιδήρεον. vel λίθος Διάπυρος: vt ille philoſophus dixit ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*. Hom. μισυλλόν τ' ἄορ τἄλλα. In Clione, Διαμυσίλας κῆ μέρια τὰ ἱερήϊον, *ſecta in partes victima*. C.

N

Νεωχμωῦ, *Nouare*, id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* ſignificat: vt, Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κατέλυσε νόμους πονήρους. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμιμα: vt Thalia, οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔχειν ἑτέρων. In Melpom. ξεινικῇσι ἢ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι. *Et conſuetudinem ac morem*. Ἐπ' ἀκαπάλῃ τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ὄζειν οἱ, in Clione. Significat & *Paſcua*: vt apud Homer. quoque, ἐπεί κε νομῶ μιγέωσι. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαίοις μυδνήσιος. Et Claſſis: vt νομοὶ φόρεον, in Thalia. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes ſũt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: vt de Arione, νόμον τὸν ὄρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χερῶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu*, *Conſertis manibus*. C.

Νυν, particula ὡς τὸ πολὺ ἀναπληρωματική, id eſt, expletiua, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μὲν. Ac ſtatim initio primæ muſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μὲν νυν reſpondet δὲ in altero membro. vt pag. 181, circa finem. H.

Ξ

Ξενίζω & φιλίζω & ὁμηχμίζω συνθήκας & διαλύσασθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli coniunctionem & diſſolutionem ſignificat. C.

Ξυρὸν, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur pag. 384, ὅτι ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχετον ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλευθέρωσιν ἢ δούλοισι. Exſtat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quòd ἴσχειν eſt apud eum, non ἔχειν. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυροῦ ἴσχεται ἀκμὴς Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vſurpari ſolet vox Diſcrimẽ: quæ tamen vtrique parti conuenire non poteſt. neque enim dicet aliquis ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita, vt dicet diſcrimẽ de amittenda: neque diſcrimen de libertate ſubeunda, vt diſcrimen de ſubeunda ſeruitute. Hoc conſtat, eos dici ὅτι ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἵστασθαι, vel, ὅτι ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἔχειν dici τὰ πρήγματα eorũ qui ab ipſo temporis articulo velut oppriműtur, quo vel proſperã vel aduerſam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, leui manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe*. Vnde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit*. H.

O

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſiue quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, quarũ tumor nondum reſedit. In Thalia, pag. 239, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod malè reddit interpres, *Vtique rebus nondum ſatis fundatis*. Sic autem & p. 218, vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margini adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχόμεε, pro ᾤχετο. Et Il. β, ὅτι ῥῆθος συνοχωκότα. C.

Ὅκως pro ὅπως. quomodo. vt pag. 234, ὅκως μὲν γνόμενος. & paulo antè, ὅκως θαλασσεύσεται ὅδε τὰ ἐπικείνα. Sed alium etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, pag. 5, ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, Φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidã crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Il. υ, quadriſyllabè, ὁλοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidã tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquã ita dicatur quaſi

ὁλοὸς ἐν τῷ ξέχλν. Fusius de hac voce disseritur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt pag. 175, ἔκλσε ἢ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας. vbi interpres contrario sensu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοτο. Il. ν, & Od. ξ. Et ὄνοντας, Od. φ.

Ὅτι interdum pro Διὰ τί. vt pag. 220, εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί. Sic pag. 108, circa finem, καὶ ὅτι αἰεὶ ἀποπνεύσας μοῦνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitissimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, pag. 586, in fine. H.

Ὅτι μὴ significat εἰ μὴ, *Nisi*, *Præterquam*, & similia. C.

Οὐδαμοί, id est, οὐδένες. C.

Π

Παραγκτῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπιμνάομαι. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, sequente infinitiuo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. pag. 247. H.

Παρισῶν, pag. 17, οὔτε γὰρ δειλίῃ μοι παρισῶν. Et paulo pòst, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔχει παρισῶν τοι. Vtrobique pro ἐνιδῶν positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, pag. 415, Αἰγινητέων ἢ οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam sæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιημακτέω, οῦ, idem cum simplici Ἡμακτέω significare videtur: videlicet Ægrè ferre, Grauiter ferre, Indignari: atque adeo magnam indignationē præ se ferre: quod fit querendo, siue quiritando: Vnde factum est vt pag. 212, περιημακτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ reddiderim, De tota calamitate questus. Sed pag. 567, absque vllo casu ponitur περιημέκτεον. Apud Suidā & Περιμεμακτήσας (non περιημακτήσας) & Περιημάκτεον, non περιημέκτεον. At vero illius περιημακτῶν plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλιχήνδτος, vide in Λείχη.

Πέριξ, *Circum*: vt Arboribus clausi circum. *vel* Circa: vt Corpora multa virûm circa. C.

Πεπόμφα σιλία, id est ὀπλώμφα. πέπειν enim *Coquere & Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπέμφθω. C.

Πίσσως, id est, πεποιθὼς, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσσυοι καὶ καρτεῖ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreste, θαρσῶ τε πίσσως καὶ μαθεῖν παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subitò*. Pag. 549, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ

Σαγάρεις, *Secures*, aut *Bipennes*, aut aliud barbarici teli genus. Ita Cam er. siquidem fides habenda est illi Basilienſi editioni: ac non potius credendum est illum σαγάρεις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. vt Melpom. Σαρκάσας βοὸς πλευρῆ. Atque id & Hippocrati significat verbū, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, α'. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. pag. 263, τῦτο ἐπεὰν ψήκτῃ πίνω, σακκέουσι ἱματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vsus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiā χρήματ' ὑποσακκιζόμενοι. Quinetiam ὑποσακκίζειν τῆς ὁδοῦ esse ait τὸ περικόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiā saccularii fures, siue sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ σκευῶσαι διὰ κλοπὴν τοὺς οἴκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (sicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum AElius Dionysius σάκος etiam non σάκκος ab Atticis scriptū fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Aduersari* & *offendi*. Et Σπερχθεὶς, *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari vsu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. Pag. 444, νῦν μὲν τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. vbi συγγνοὺς est, *Postquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *consideraui*, *seu perpendi*. Sic in fine pag. 255, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τῦτο. Sic & pag. quæ eam sequitur. (Talem autem vsum esse verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine pag. 270, vbi infinitiuo iungitur, Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγνώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. Q. d. Non conscius ipsi veritatis. In hoc tamen loco pag. 365, συγγνώσκομέν σφι τοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis propriè reddi potest, *Conscii nobis fumus*. Quinetiā voce passiua vtitur alicubi hac in signif. vt, ἕκαστοι συγγνωσκόμενοι εἶναι,

κῦ τῦτο

κῇ τοῦτο ἔχειν. Vbi autem dicit, οὔτε συνεγινώσκοντο, ἤσαν τε αὐθαδέστερον, signif. *Nõ agnoscebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur συντρίψας, Clione. Significat autem correptione. C.

Συναλίζω, vide in Ἀλίζειν.

Συναμορέειν, *Vastare, Perdere.* Et Συνάμωρος, *Noxius.* C. Sed scribitur etiam Σιναμορέειν. H.

Συννοίῃ ἐχόμενος, pag. 41, *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur.* H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ: quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συστάδδω ἐνὶ, sequente infinitiuo, pag. 44, *Studio meo & opera aliquẽ adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto.* At verò Ἐπιστάδδω & Ἀποστάδδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T

Τάρσους καλάμων, Clione, interpretantur *Areolas arundineas, super quibus lateres arescerent.* Sunt & ταρσοὶ πλοίων. Et remigia ταρσοῖσιν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens.* δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελείην. Et, ἐς τέλεα τῆς ποδάπων, *grandes oues.* C.

Τέλη, *Impensæ, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. vt pag. 55, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατειργάσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τοῖσι ὁμμασι, principio pagina 17. H.

Τετεύχαται, *Afflictum esse.* C.

Τὸ, *passim* pro ὃ, id est *quod* relatiuum, Sic pag. 21, εἴδωλον τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante, τῷ ὀνειράμενος τὸ οὔνομα. pro οὗ, *cuius nomen quamuis sciam.* Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo.* Pluralis autem genitiuus τῶν, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam ἵς interiectam habet inter nomẽ cum quo iũctus est. vt pag. 21, τῶν τις Δελφῶν, pro ἵς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν ἵς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, Veritate vsus, Eo quod res erat. Et τῷ ὄντι γε, Reuera. Et κατὰ τὸν ἐόν, Secundum veritatem. C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt.* vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τωὐτὸ, id est τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, *idem ipsum quod Græci memorant.* Χίοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται, *eadẽ lingua vtuntur.* Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione. Et in Polym. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, quum conuenissent. C.

T

Τρῶσις, Petulãtia & lasciuia: vt de equis, Clione: de mulis, Melpom. C.

Τυπεὸς, id est ὑγιεινὸς, *Sanus.* C.

Τυπερθορόσκειν, Supersilire, vt pag. 129, ὑπερθορόσκοντες τοὺς αὐθορόπους. Apud eundem legimus & Κατατθορόσκω. apud Homerum autẽ & Ἀποθορόσκω & Ἐποθορόσκω legimus.

Τυρὶ δήμου vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signif. qua dicimur consiliũ nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarẽt.* Pag. 338, circa finem, νυῦν ὦν, ὅπνοίῃ δὲ πρήγματα μεγάλα καταργάσασθαι, ἀπίκνεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑποθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeã, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis cõmunicem.* sed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interpr. reddidit Aperiam. Sic pag. 438, διὸ ὑμέας ἐγὼ σωτέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν, ὑποθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam pag. 4, τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ κατουδαιότερα τῶν πρηγμάτων ὑποτίθεσθαι. Vtitur verò & actiua voce ὑποτίθημι eadem in signif. vt videbis pag. 251, & 341. H.

Φ

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, σεσημασμένοι λιθισμοῖσι εἰσὶ φαρμάκοισι, nitent coloribus. Et Φαρμακόειν, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγγυος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φώρ, *Fur.* C.

X

Χρεὼ χρῆσθαι, seu τῇ χρεὼ, Vide in Ἀλιὴς.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, responsum Pythia hoc reddidit. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ,

Clione, *Quum oraculum redditum mihi sit.* Inde & χρησήμενον : sed hoc communius. C.

Χρῆμα. Vt, συὸς μέγα χρῆμα. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. Et, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον. C.

Ψ

Ψῆνες, Quæ in caprificis bestiolæ nascuntur. C.

Ὠρην ἔχειν, *Respectum habere*, aut *curam*. Et, οὐδεμίην ὥρην ἔσχε, *Nihil momenti attulerit*, vel *Nihil retulerit*. C.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti studiosis.

QVANTA sit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicũ sermonem ita verti possint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo respondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus est, *De la conformité du langage Francois auec le Grec:* id est, De conformitate (si ita loqui licet) Gallici sermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum suppeditare animaduerti. Quum autẽ ea illi editioni præfixissem, ne in hac quidem prætermittenda, sed potius cum aliquo auctario exhibenda censui.

IONISMI GALLICI, siue IONICI GALliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀποβαλέεις πὼ κεφαλὼ, *Tu perdras la teſte.* P. 550

Καμβύσια ἔπυθε ἡ ἀληθείη τὸν λόγον, *Cela luy touche le cœur.* 212

Τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous.* id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli.* 183

Οὐκ ὀρθῶς σιωυπὸ θεσέσπας, *Vous ne uous gouuernez pas bien.* 177

Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὅδε ὁ κατασησάμενος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre.* 47

Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt une grande folie de dire celà.* 68

Ἔρχομαι φράσων, *Ie uien à dire.* Vtitur autem illo genere loquendi frequẽtiſſimè: ſed mutato interdũ partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. 89

Σωιέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerẽtibus manus.

Ἵνα ἴδω ἢ κατὰ καὶ λέξει, *Pour uoir qu'il dira.* 147

Ἔλαβε τὸν μισθὸν, *Il à receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement.* de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. 189

Ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο. *Quand il uint au uin*, pro *Quand il uint à parler du uin.* 192

Τὸν ταῦτα δηλήσομον εἰπεῖν, *Qui à donné charge de dire ceci.* 212

Ἀπήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes.* vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta.* Alibi, λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε. 213

Ἐπί τι ἦ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμιον ἀποφαίνεσθαι, *Quãd il uint à Darius de dire ſa ſentence.* 216

Ἀπῆκε ἑωυτὸν δηλήσομον κεφαλὼ φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω, *Il ſe laiſſa tomber.* etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. 218

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage.* 223

Προσίφερε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius.* 242

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes.* 250

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt dicimus, *Que veut dire celà?* pro, Quid hoc ſibi vult? 302

Ἔδοσαν ὀφέας αὐτοῖς Ἀσσυρίη τῆ Αἰγύπτου βασιλεῖ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à un tel prince.* 313

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, *S'il uous plaiſt.* quum rogamus vt aliquid fiat. 336

Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'as tu fait?* cũ increpatione. 337

Ἐκ νέης, *De nouueau*, pro Deintegro, Rurſ. 378

Ἀταξίη, *Deſordre.* 385

Οὐκ ἀπέδοσαν πὼ ὁμοίως, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *Ils ne rendirent pas.* 387

Τρίτῳ ἔτεϊ πυτίων, *Il y a trois ans de cecy.* pro *Trois ans depuis cecy.* 394

Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας. vt dicitur, *A qui en auez-uous?* pro *A qui en uoulez-uous?* 397

Ἐς τὸν ἰυπέτεαι ἔχειν, *A qui il uient*, pro *A qui il appartient.* Huc pertinent quæ de aduerbio ἰυπρεπέως dixi in recenſione vocab. Herodoti. 401

Τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος, *Il ietta ce propos.* 406

Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement.* id eſt, *On ne le peut nier.* 427

Οὐκ ἧσσον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥστε μάχεσθαι, *Ils n'en uindrent pas à ces termes.* 440

Τὰς θεσπ ἡμέρας, *Ces iours paſſez*, p Nuper. 445

Νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν. vt Gall. *Ce n'eſt rien dict.* 446

Χρῆμα αὖ εἶπ μοῦνον, ſequẽte infinitiuo, *On n'auroit autre choſe à faire que*, &c. 483

Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Deuãt toutes choſes.* 489

Εὐείσκω συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte.* 508

Διεξόδοι βυλεύμασι, vt dicimus, *Diſcours.* 524

Ἀριθμὸν ποιέεσθαι, *Faire le compte.* 530

Ἦ γὰρ δὴ ἔφερε πὼ ἀληθείην πᾶσαν. *Tale eſt in noſtro ſermone, On luy apporta toute la verité du faict.* 556

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν πὼ Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Græce.* 581

Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit.* 588

Ἐκατὸν ὀργυαὶ δίκαιαι, vt Gall. *Iuſtes*, id eſt, *De iuſte meſure.* Iuſtæ menſuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire*: pro quo ſcribi *Cyre*, poſtularet deriuatio à voce κύρος (id eſt, domine) quæ poſtea deprauata fuit in κῦρε.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti ſtudioſis.

DIVTIVS in locupletanda illa vocum Herodoti recenſione (cui & Ioniſmos Gallicos, ſiue Ionicos Galliciſmos, tanquã corollariũ, ſubiunxi) immorari volebam: vt iſta editio, quamuis ὑστέρα, magnũ hac etiã in parte πρωτεῖον haberet: ſed non, ſine aliqua iactura tua, eáque fortaſſe non leui, poterã. Nec enim ad ediſſerenda alia, quibus te ad lectionem Herodoti magis ac magis inſtructum reddam, ſatis temporis ſuperfuiſſet. Ea autem quæ ſint, ne præfari quidem volo, ne vel tantillum temporis illa mihi præfatiuncula detrahat.

Rationi autem cõſentaneum mihi videtur vt à quibuſdam illius recenſionis locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneã. Primus erit vbi vocabulum ἀτέοντες Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτέοντα quidem legimus apud Homer. Il. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὴν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτέοντα, ego vel ἀπέωντα (fuit autẽ facilis lapſus ex ἀλέοντα in ἀτέοντα) vel ἀλίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πλούσιον αἶδεο ἤν περ, ἀτέρα ἢ πενιχρόν.

At verò ἀλίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum exſtat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camer. in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτέοντες vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, ἀγνιέν, mutatum in ἀγνιέων: & ὀϊμαρίη, in ὀϊμαρείη: necnon θοῦλι, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in θοός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine αὐχήρεις, tanquam ſuſpecto, pro αὐχένες: quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt ὀϊμαρείη, quod ille interpretatus eſt ſtercus: quum potius vẽtris exoneratio ſignificetur: ſicut & ὑπόπατος (quo illud exponitur) hoc ſonat. In vocabuli ἐπιρριφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina Obliquè, poſita inter haſce duas Accuratè & Vehemẽter: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, Obnixè eum ſcripſiſſe: ſed quũ poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotũ eſſe vſũ pro ἀπατητικῶς, id eſt Fallaciter, Deceptoriè (ſi & hac vti voce licet) Fraudulenter, illud Obliquè retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandã cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorũ, quæ proponit, primũ ei eſt hic locus, οὐδὲ μέγα χρῆμα: ſecundum, iſte, τυφανὶς, χρῆμα σφαλερόν: tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν: quartum, χρῆμα χθονὸς ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, τυφανὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρῆγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυφανὶς, πρῆγμα σφαλερόν: at in cæteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideóque lector eam ſe à me expectare non immeritò dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimúlque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, nó minus Atticis quàm Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quũ & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certè & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo ſequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta ſunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam ſcriptum eſſe χῆνες in editione Baſiliéſi, paulo antè dixi) poſtquam ὥρην ἔχειν, interpretatus eſt Reſpectum habere aut curam: ſubiungit, Et, οὐδεμίην ὥρην ἔσεσθαι, Nihil momenti attulerit. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non poteſt. Sunt enim verba illa ex hoc paginæ 251, loco, τῆς σεωυτοῦ σφατιῆς τῆς οὐδεμίην ὥρην ἔσεσθαι ἀποκλυμένης. Sonant autē hæc, Cuius amiſſionem nemo curabit, vel, De cuius amiſſione nihil penſi cuiquam erit.

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non ſatis attentionis attuliſſe videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Theſauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipſa recēſione (ne, ſi forte diutius differam obliuiſcar. Id autem eſt de vocabulo ἔγκοτος. Dixi enim me vix perſuadere mihi poſſe, ἔγκοτον in duobus quos legiſſem Herodoti locis, pro κότον poſitum eſſe. Ideo autem à me dictum hoc eſt, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantùm nomine habeam, & nihilomagis ſubſtantiuum eſſe nomen poſſe exiſtimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmāt autē mihi hanc opinionem quatuor noſtri ſcriptoris loci: quorum primus ſit hic, δεινὸν τινά σφι ἔγκοτον ἀμὲ τὸν ἀεσπιλακισμὸν ἔχων. Secundus autem hic, ἀπὲρ τινὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius ſit iſte, ἔγκοτον σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, conſiderare te iubebo in duobus locis ſequi participium ἔχων, in vno ipſum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico ſcriptam ab Herodoto fuiſſe præpoſitionem ἐν ſeorſum ab illis duabus ſyllabis quæ ſunt ſecūda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpoſitionem per tmeſin à participio & alibi à verbo ſeparaſſe, remanēte in medio voce κότον. vt perinde ſit acſi ſcriptū eſſet, δεινὸν τινά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item. ἀπὲρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc ſuſpicionem, vel potius ſententiam (omnino enim iſtud mihi perſuadeo) adducit? Locus ille qui ſupereſt ex iis quos me allaturum promiſeram. Is legitur in Clione, pag. 56, Ἀγνάγης ἢ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Eſſe enim ſcribendum ἐνεῖχε, vt habet poſterior hæc editio, non ἐνέχε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Baſilienſem perperam ſequente) luce clarius eſt. Quomodo enim ab ἐνέχω eſſe ἐνέχε poſſit? Iam verò & abſque adiectione dici ἐνέχειν τινὶ, Theſaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vſus verbi ἐνέχειν Euſtathius quoque: ſcribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyſſea eſſe κῆρ τινὸς ἔχειν: atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odyſſeæ locus eſt hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κακοτήτα θυμῷ;

Vbi poſtquam dixit idem ſcholiaſtes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idē eſſe quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpoſitione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibuſdam docuit, tandem ſubiungit, ſimile verbo ἐνέχειν eſſe hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm ſupereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmeſi vtatur ſeu dialeſi ſeu diæreſi qualem haberet illa quam apud eum repono ſcriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem ſcholiaſtæ loco huius figuræ exemplum ex hiſtorico, δὴ σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc eſſe dictum ἀλαλυμένως ſcribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia paſſim apud eum occurrunt. vt αὐά τ' ἕδραμον, pro αὐέδραμον: & ἀπὸ μὲν ἔθανε, pro ἀπέθανε: & κατὰ μὲν ἔκτεινε, pro κατέκτεινε. Ac (vt de alia dialyſi loquar quæ illi vel potius dialecto illi eſt peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε. pro κατεκάλυψε. Hæc autē quū ita ſint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem ſubſtantiui, non adiectiui tantùm, ſedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum eſt tamē tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctiſſimo & huius linguæ peritiſſimo, (ſcribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, Vehemens ira) non mihi tantùm, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potiſſimùm Suidæ: qui eo etiam magis eſt reprehendendus quòd ex hoc epigrammatis loco, — Ἧς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὐδὲ ἡ δαίμονος ὀργή; & non animaduertat ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum ſubſtantiuo φθόνῳ.

Libet autem eadem opera & de quibuſdam aliis vocabulis te cõmonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt ſcripta ſunt in typographicis editionibus, ſuſpicione tamen haud carent, præſertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his eſt verbum ἀλαφθορίσει, in hoc paginæ 41 loco, πόλιν τε τὴν σὴν ἀλαπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀλαφθορίσει. Quamuis enim primo aſpectu videri poſſit verbum illud ἀλαφθορίσει admitti poſſe (vt ex nomine ἀλαφθορεὺς factum) tamen Herodoti ſeculo in vſu fuiſſe, vix credibile eſt. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλαφθορίσει ſed ἀλαφορίσει legitur. Quòd ſi ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet, ἀλαφθορὰ μῆλος ὑπὸ κυνῶν: is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφθορὰ μῆλος, ſed ἀλαφορὰ μῆλος legi. Hunc autem verbi iſtius vſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Pòſt inſepulta membra differrent lupi.*

Sic autem, quum ὑποθήμενος apud hunc ſcriptorem habeamus pag. 50, vbi ſcriptum eſt, ὑποθήμενος ὑπὸ μέσον τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑφθήμενος pro ὑποθήμενος, in eo qui hunc non magno interuallo ſequitur, ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑφθήμενος ſcriptum erat: ſed quum hîc ex vet. exempl. adſcriptum margini inuenirem ὑπερθήμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hîc fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑφθήμενος ὑπὸ μέσον τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco appoſita ex iiſdem veteribus libris illa lectionis diuerſitas non eſſet, eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποθήμενος, at in poſteriore ὑφθήμενος nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑφθήμενος haberet idem illud ὑποθήμενον, quod nõ longo interuallo præceſſerat. Quorſum tam multa? vt oſtendam, quàm veriſimile ſit quædã vocabula, præſertímque verba, ob ſignificationẽ quæ pleriſq; lectoribus inſolẽs videbatur, ab eorũ aliquo (nimirũ eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiã apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑφίστημι ita vnquam vſus eſt? nimirũ ſignificare volens, cõmunicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt ſimul eius ſuper eo cõſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquã) ita eſt alibi vſus, nõ vno in loco. E duobus ſaltẽ vnus quidem p. 216 exſtat, ἐπεί τε ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑφίστασθαι τὰ ποιέωμεν σύμμαχοι, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicẽs autem, non omnino malè hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus vtitur, *& me adhibendum*, rectè intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex pag. 251, εἰ μοὶ τοι ὑφίστασο τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μὲ τοιῇδε νεῶν ἀλ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπεζος. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑφίστημι (nam hîc voce actiua vtitur, quum potius paſſiuæ vſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Vt autẽ minus mirer iſtum verbi ὑφίστημι vſum non tantùm nouum & mirum viſum fuiſſe, ſed etiam mendi ſuſpectam ſcripturam habuiſſe, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναβάλλομαι quum apud quendam hiſtoricum ſignificationem iſtam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερτίθεμαι hunc vulgo vſum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναβάλλεσθαι τὰ κεκαλυσμένα, ſonaret *renouare*, ſeu *retractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuerſitatis lectionum redeam, ſciendum eſt, ſicut in præcedente loco pro ὑφθήμενος ſcriptum in quibuſdam fuiſſe dixi ὑποθήμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuſcripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑφαίρεσθε: quam ſi loco huic accommodare lector velit, valde ſuum ingenium, & quidem fruſtra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è pag. 368, καὶ ἀμαυλώσαντος τὸν βίον &. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀμαπλώσαντος in hanc quam margini adscriptam vides, ἀμαπλήξαντος, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quũ in aliis tãtùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certè ἀμαπλώσαντος quod attinet, talem eius vsum apud hunc ipsum animaduertisse mihi videor: quòd si tamen nullũ aliud apud eũ exstaret huius phrasis exemplũ, saltẽ non minus admitti posse quiuis concesserit quàm quod alibi apud eũ legitur, videlicet p. 151, πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν, σφωιν τὸν ἀμαφρήτας; Nam (vt dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν est De statu mentis deiectum esse: si quidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat De statu mẽtis deiici. vel breuius, De mente exire. vel, è mente. Aut elegantius, E potestate mentis exire. Quòd si verbum verbo reddatur, E mente enauigare. nam ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλῦσαι. nec dubito quin pro illo ἀμαπλώσαντος Herodotus ἀμαπλώσαντος itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modò illud verbum iis esse adhibitum videamus, nõ sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀεικίῃ πρέπει ἔων cum accusatiuo personæ, & interdum τηλόθι πρέπει ἔων. Nam & πρέπειν huic loquendi generi adhibetur. Ac pag. 54 legimus quidem, τὸν τῇδε παῖδα ἀεικίῃ τοιῇδε πρέπει ἔοντα, in Aldina etiam editione: sed paulo antè, vbi habes itidẽ τηλόθι χώρης πρέπειν, in Aldina legitur πρέπει. at πρέπειν è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri 182 occurrit, πρέπει φθίνας πρότερον καὶ ὑπὸ παιόνων τηλόθι. quod est à πρέπομαι. Quinetiam pag. 148 habemus ἄτε πολεμίους πρέπειν ἐόντας.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομῆσιν pro νόμοισι. nam vt in hoc paginæ 229 loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομῆσιν pro νόμοισι. sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videãtur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit pagina 39. vbi pro Δήνιος margini adscriptum est Δέκτοι. nam illud Δήνιος fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud Δέκτοι, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum πρηγῆναι pro καταγῆναι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendãdo) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

Vt autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, pag. 5. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed apertè sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Cãdaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέκωκτον αἰσχυνθεῖσα· οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quid (respondebunt hîc plerique) peccatũ à Valla dici potest? Nõnne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud

eum legitur *vt didicit à viro*. siue, *vt didicit ex viro*. Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, οὔτι ἔδοξε μαθεῖν; & quam quũ in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidam iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat*. Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ἐκ cum ποιῆσαι iungis, perinde acsi dictum esset ποιῆσαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque planè nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouũ est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex pagina in vltimo versu, ἀπὸ οἱ κεχαλκευσμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur pag. 54, non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐπίστασθαι τὸ πρῶτος παθεῖν ἐκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungãtur, οὔτι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mẽtem Herodoti, ita eam expressi, *neque exclamauit, vtpote pudore retenta*. Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionẽ posui. Illa autem verba, οὔτι ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut neque *præ se tulit animaduertisse*: vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nõnulla haud minus fortasse insignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarũ (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cũ aliis. Sic enim pag. 19, ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & in fine pag. 117, pro τῇσι repositum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiã vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσας & διατοσωμόμενον. sed de illo quidem ἀλλογνώσας vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διατοσωμόμενον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc διατοσωμόμενον pro διατασμένον, quod legitur pag. 24, adiunctum participio κατεχόμενον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerum tùm in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumẽtur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocũ quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini ap-

posuissent. Vt enim à mētione verbi ἐκπλώσας (quod sermonis huius occasionē mihi præbuit) initiū sumam, quis credat Herodotū ita inconstantē fuisse vt modò πλώσας, aut ἐκπλώσας, aut ἀποπλώσας, modò πλεῦσας, vel ἐκπλεῦσας vel ἀποπλεῦσας diceret? Atque, vt de hac ipsa litera ω loqui pergā, in eiusdē formæ vocabulis, aut etiam iisdē, modò literam illam ω, modò ο habemus. haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέοντας etiam legitur: itidémque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud, pag. 252: hoc, pag. 300. Ac scimus tamen à Corintho scribi, Iones ὁράω pro ὁράω, itidémque ἐχρέωντο pro ἐχράοντο dicere. Quinetiā modò hæc litera α, modò η, in vno eodēq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis διήσασθαι & διήσαι pro διάσασθαι & διάσαι scriptum sit, cùm alibi cùm pag. 4, itidémq; διησάμενος, nō διασάμενος, p. 24, itē alibi ἀξιοθήητον pro ἀξιοθήατον: quúmque in his non alia sit mutatio quàm literæ α in η, tamen ἐθηήτο, non ἐθηᾶτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis literæ α in aliam mancam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodémque modo alicubi τριμεγάθεας pro τριμεγέθεας legamus: tamen & μέγαθος locis aliquot scriptum est: vt pag. 25. Sic etiam πάμπω dicit, pro πέμπω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorūdam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ὤεσον pro ἐώεσον, sed etiam hoc ipsum ἐώρων apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciēdum est, non μηχανεώμενος tantùm sed μηχανώμενος etiam, itidémque μηχανᾶσθαι, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας, quàm νῆα seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤσαν & ἠσαώθην legimus ἔσαν & ἐσαώθην multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt pag. 446, ex genitiuo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ Hessones diceretur) sed non tamen in omnibus. Quúmque pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκήϊος, tamē & illud interdū occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήϊον: nec solū ἀτρεκείη, sed & ἀτρεκίη. Atque adeo p. 266, ἀσφαλείης, nō ἀσφαλήης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nā haud tantùm εἰμὸν sed ἐσμὸν quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores πεσελήσιος, pro πεσεληνίσιος, vt alibi κατιζάσιος. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inferatur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque viciſſim in multis detrahatur ι, veluti in ὀπιπήδεος (item in ἔων, in ἐώγεσαν, atque aliis) tamen & ὀπιπήδειος legitur. Et alicubi αὐίει, alicubi αὐἵεις legitur. Vocalē ο plerique loci habēt in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadē pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodémque modo participii ποιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idémque in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ nō minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodā suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorū numero est οὔνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω, communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non οὐνομάζων, pag. 18.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum cōditio: quum eam ex verbo πλώω, superueniens σ sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura superesse dicenda video) donec non solùm has lectiones διαφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet. Vale.

SEPTENTRION

OCCIDENT.

ORIENT.

MIDI.

DESCRIPTION DE BABYLON SELON HERODOTE, AVEC QVELQVES ADDITIONS DE DIODORE SICILIEN.

AVANT toutes choſes il faut noter que la coudee deroy contient .vintſept parties qu'on appelle doigts, & le pied ſeze doigts, & le ſtade ſix cens pieds : leſquelles meſures il a eſté impoſſible de garder en ſi petit eſpace. Hors la ville deuers le ponent la roine Nitocris auoit faict en la campagne vne foſſe quarree, portant de chaſque coſté cent ſtades, R Q, R S, S T, T Q : de trentecinq pieds de profond, bordee de murailles de brique, cimentees de bitume : en laquelle elle deſtourna le fleuue d'Euphrates, quand elle voulut faire vn pont ſur iceluy en la ville : & Cyrus en fit autant puis apres, quand il voulut tarir le fleuue, pour gaigner la ville qu'il auoit aſſiegee.

X. La cloſture de brique.

L'enclos de la ville eſtoit quarré & tout de brique, portant centvint ſtades de chaſque pan, A B, B C, C D, D A.

La hauteur des murailles, deux cens coudees, E B.

L'eſpeſſeur cinquante coudees, B F.

Sur la muraille il y auoit force maiſonnettes d'vn eſtage ſeulement, ouuertes vis à vis l'vne de l'autre, auec autant d'eſpace entre deux qu'il en faut pour le paſſage d'vne charrette.

Le fleuue d'Euphrates partiſſoit egalemẽt la ville en deux, de deux ſtades de largeur, tãt à l'entree qu'à l'iſſue.

Les foſſez larges & profonds au deuant des murailles, G.

Le fleuue eſtoit bordé deca & dela d'vne baſſe muraille, H.

Vn pont de bois trauerſant le fleuue, duquel la deſcription eſt en Diodore Sicilien, I.

Toutes les rues eſtoyent droictes à la ligne, & pourtant s'entrecoupoyent à droicts anglets : mais il y en auoit plus de trauerſantes que d'autres, leſquelles tiroyent vers le fleuue, aſçauoir, iuſques à vne leuee qui eſtoit de coſté & d'autre, & qui ſeruoit de quay entre les maiſons & le fleuue, K.

A chacun bout de rue abboutiſſante à la leuee, il y auoit vne porte d'airain à plate forme, L.

La tour ſituee de l'vn des coſtez de la ville, M.

Le palais du roy aſſis de l'autre part, N.

Les iardins ſouſpendus, O.

La ville auoit cent portes en egale diſtance, entre leſquelles il y en auoit vne d'excellente ſtructure, [illegible] le ſepulchre de la roine Nitocris auec ceſte inſcription, SI LE ROY À AFFA[illegible] GENT, QV'IL M'OVVRE, ET QV'IL EN PRENNE TANT QV'IL VOV[illegible] DRA, P.

Rempart au derriere des murailles large de deux cens [illegible] Y.

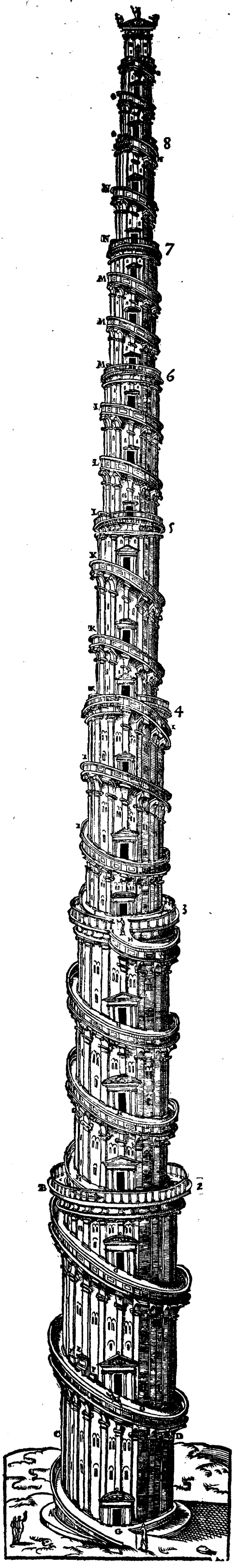

DESCRIPTION DE CESTE TOVR de Babylone.

Au milieu de l'vne des deux parties de la ville il y auoit vne planeure de deux ſtades, en laquelle eſtoit ſituee ceſte tour tant renõmee, qui ſe trouue deſcrite par Herodote ainſi comme ſenſuit.

Tout ceſt edifice eſtoit compoſé de huict tours l'vne ſur l'autre (audeſſus deſquelles eſtoit le temple de Bel) que nous auõs diſtinguees par leur nombres, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

La premiere & la plus baſſe auoit vn ſtade, c'eſt à dire 600 pieds de tour C D: & autant de hauteur. Les autres eſtoyent moindres ſelon la proportion de la ſtructure.

Les montees eſtoyent hors d'œuure, comme on les voit peintes ici de la premiere iuſques à la derniere, a-ſçauoir depuis la lettre G iuſques à O. Au milieu de chacune mõtee il y auoit des repoſoirs marquez E F.

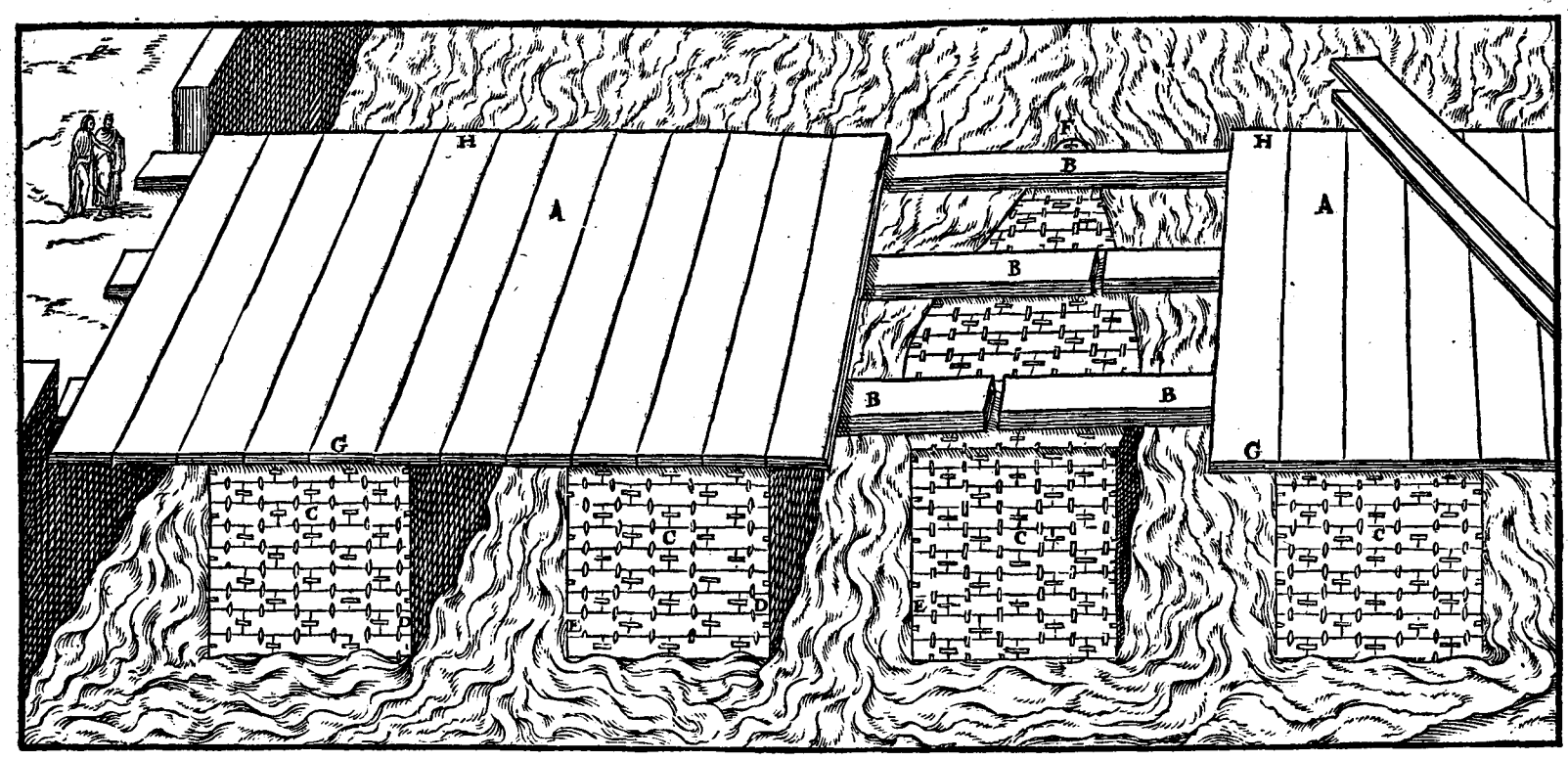

DESCRIPTION DV PONT DE BABYLONE.

Ce pont de deux ſtades de longueur, & de trente pieds de largeur, G H, eſtoit ainſi baſti.

Il n'y auoit point d'arches, mais on auoit fondé dans la riuiere certains gros pilaſtres de pierres liees enſéble auec fer & plób, ayãs vne areſte à angles aigus en la partie plus baſſe qui fendoit la riuiere, & puis s'arondiſſans peu à peu, iuſques à la ſuperfice quarree, F C.

Ces pilaſtres auoyent de diſtance douze pieds ſeulement, D E.

Sur icelles eſtoyent premierement poſees en long de groſſes poutres, ſur leſquelles eſtoyent miſes les planches de trauers, *A*.

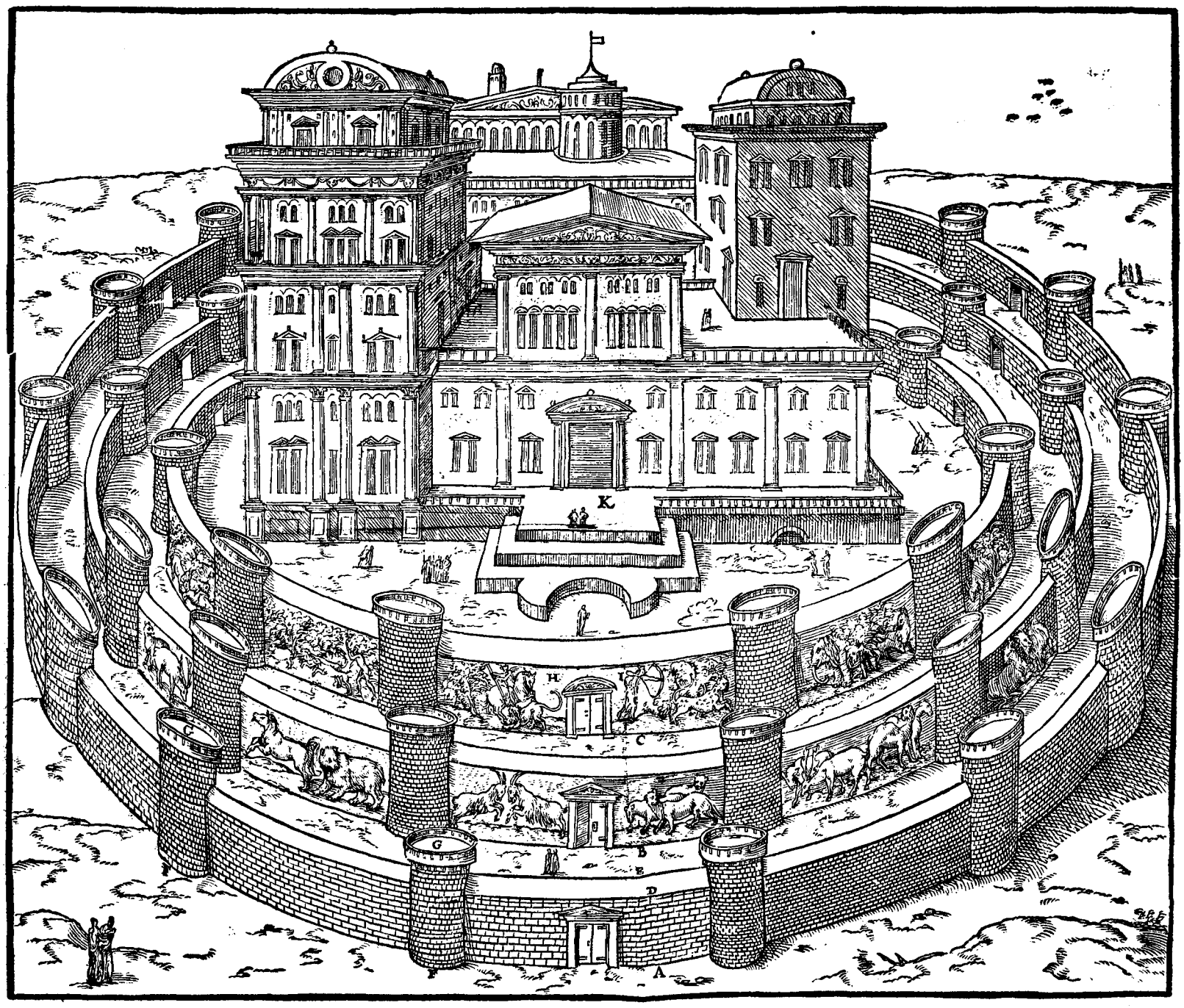

DESCRIPTION DV CHASTEAV de Semiramis.

La roine Semiramis auoit baſti en l'vne des deux parties de la ville, oppoſee à celle ou eſtoit ſituee la haute tour de Babylone, vn palais fort magnifique, ainſi deſcrit par Diodore Sicilien.

Ce palais eſtoit enuironné de trois enceintes d'ouurage de poterie, comme vous voyez. La premiere contenoit ſoixante ſtades de cinquante braſſes de hauteur, A D. L'eſpeſſeur de trois cens briques, D E, garnie de tours de ſeptante braſſes de hauteur, F G.

La ſeconde comprenoit quarante ſtades, egale quant au reſte à la premiere, horſmis que les briques deuant que les cuire auoyent eſté ſongneuſement grauees de figures de pluſieurs & diuerſes beſtes, faictes au vif, B.

La troiſieme marquee C, eſtoit de trente ſtades, mais au reſte plus haute & plus eſpeſſe que les autres, ornee d'vn ouurage de relief excellemment beau, repreſentant toutes manieres de chaſſe: & ſe voyoit là entre les chaſſeurs Ninus roy & mari de Semiramis, enferrant vn lion de ſon eſpieu, H: & Semiramis tuant vn pard d'vn coup de fleſche, I.

Quant à l'edifice du dedãs, il n'eſt deſcrit par Herodote ni Diodore: & pourtant a eſté ici repreſenté à la fantaſie du peintre.

DESCRIPTION DES IARDINS DE SEMIRAMIS,
appelez les iardins ſouſpendus.

En l'vn des coſtez de la ville eſtoyent les iardins ſouſpẽdus, abboutiſſans au fleuue d'Euphrates, contez entre les ſept miracles du monde: deſquels ſenſuit la deſcription ſelon Diodore Sicilien.

Le pourpris d'iceux eſtoit quarré, portant quatre cens pieds de chaſque face, A B, A C, auſquelles ſont correſpondantes les deux autres.

Au dedans il y auoit quatre parterres de quatre cens pas de long & cent de large, eminens l'vn pardeſſus l'autre, E F G H.

Le premier eſleué de terre de douze coudees & demie, E.

Le ſecond de vintcinq coudees, F.

Le troiſieme de trenteſept coudees & demie, G.

Le quatrieme reſpondant à l'Euphrates de cinquante coudees: & de là ſe tiroit de l'eau d'Euphrates auec certains engins pour arrouſer les iardins, H.

Tout cela eſtoit ſouſtenu ſur voutes de bricque, qui regnoyent de bout à autre, eſtans eſleuees ſelon la ſuſdite proportion des parterres, chaſcune deſquelles auoit douze pieds de diametre, N O, diſtantes d'vn entredeux de vintdeux pieds, O P: tant pour ſouſtenir les voutes de part & d'autre, que pour eſtre approprié de certaines demeures par le dedans.

Le deſſus de ces voutes que vous voyez pour ceſte cauſe repreſenté en quatre ſortes, eſtoit premierement chargé de groſſes pierres de la lõgueur de ſeize pieds & de quatre de largeur, comme vous voyez au premier parterre, E.

Puis tout cela eſtoit couuert de force cannes, comme vous voyez au ſecond parterre, F.

En troiſieme lieu ces cãnes eſtoyent couuertes de grandes lames de plomb, pour defendre les voutes cõtre l'humidité de la terre, cõme vous voyez au troiſieme parterre, G.

Finalement il y auoit ſur toût cela force bõne terre aſſemblee, comme vous voyez au quatrieme parterre, orné de toutes plantes exquiſes, H.

Quant aux eſcaliers par leſquels on montoit d'vn parterre à l'autre, ils ne ſont deſcrits par Diodore, mais on les a plantez comme l'architecture le requiert, I K L M.

Les feneſtrages qui ſont marquez de la lettre R, ſeruoyent d'autant d'ouuertures pour regarder d'vn parterre en l'autre.

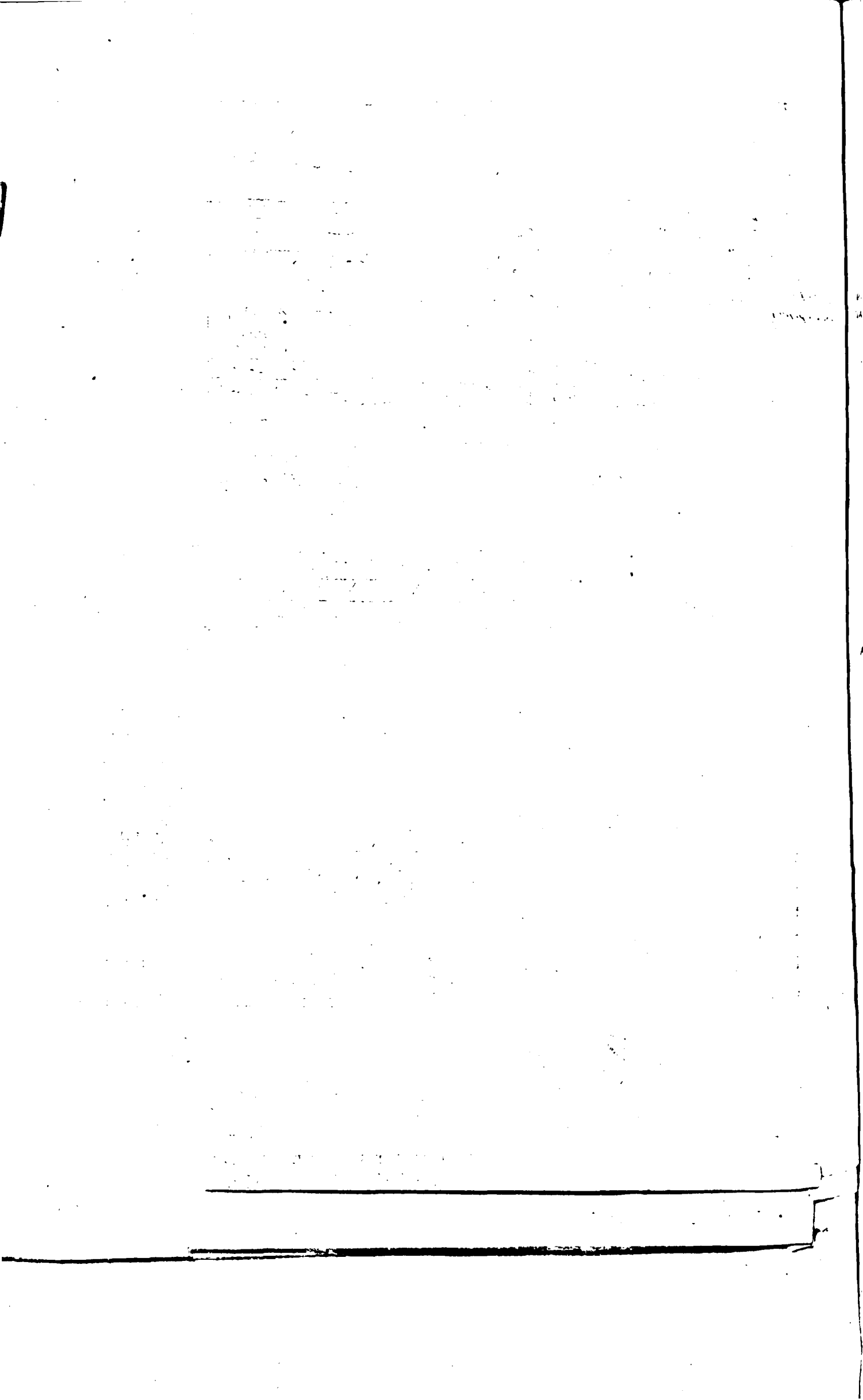

Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τὸν περ καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσι ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. ἦν δὲ τὰ Ἄργος τότε τὸν περ νῦν τοῦτον τὸν χρόνον πάντων ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διαπρήσσεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ θαλάσσης γυναῖκας, ἄλλας τε πολλάς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα. τὴν δὲ οἱ οὔνομα εἶναι κατὰ τωὐτὸ καὶ τοῖσι Ἕλλησι λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τοῦ πλοίου, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τὸ σφὶν ἐν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας παρακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλείστας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθῆναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-

Herodoti Halicarnassei historia: siue Historiarum libri nouem, Musarum nominibus inscripti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Liber primus, qui inscribitur Clio.

Herodoti Halicarnassei [a]historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur [b]ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [c]gloria fraudentur, cùm alia, tum verò [d]qua de re isti inter se belligerauerunt. Persarum [e]eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [f]proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis cõtinuò nauigationibus incubuerunt: faciendísque AEgyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cùm in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tẽpestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nũc Græcia nominatur, antecellebat. Hucporro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextóve quã appulissent die, cũctis fere diuéditis, fœminas ad mare venisse cũ alias multas, tũ verò regis filiã, cui nomen esset idem quod Græci tradũt, Io filiam Inachi. Dúmque hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarẽtur quæ cuiusque auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarũ plerisque aufugientibus, Io cũ aliis aliquot raptam fuisse: eísque in nauẽ impositis Phœnices in AEgyptum vela fecisse. Hunc itaque in modũ Io in AEgyptum peruenisse me-

a.b.c.d.e. Historiæ editio. *Totum hoc principiũ possit ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominũ memoria temporis longinquitate deleãtur, neque magnorum & admirandorũ facinorũ, quæ partim Græci partim barbari ediderũt, famaextinguatur, cùm circa alia *quæ de ijs cognitu digna sunt*, tũ verò *circa hoc*, quænã belli inter eos causa fuerit. Persarum quidẽ certè sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι.

f Profecti, & positis sedibus in ea regione quã, &c.

morant Persæ, non quemadmodum [a] Græci: & hoc iniuriarum principiũ extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorũ nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [b] illisque par pari repensum. Verùm postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [c] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcẽdam, pœnásque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respõdisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi nõ dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secũda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparãdæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primùm missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos verò [d] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuè autores extitisse, qui priores in Asiam quàm ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidẽ sentire iniuriorum virorum factũ esse rapere fœminas: amentium verò, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autẽ, [e] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubiè raptæ non fuissent. [f] Eóque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllã se habuisse rationem: Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingẽtem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse

a Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.*

b Et ista quidem pari compẽsatione inter eos esse facta.

c Æam Colchicam aduectos.

d Medeæ raptũ ipsis obiecisse, ista prætexendo, quũ nec ipsi pœnas, &c.

e Ráptas nihil curare.

f Se itaque Asianos raptarũ mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persę: Gr.

A γρισι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ γὰρ ἀδικημάτων τοῦτο ἀρχὴν ποιεῦνται. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων φασὶ (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον ποιησάμενον, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος θυγατέρα Εὐρώπην. (εἰκὸς δὲ αὖ ἦσαν οἱ Κρῆτες) ταῦτα δὴ ἴσα σφι ποιεῦσι ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φάσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε ποιήσαντας ἐπείνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑπερφιάλως ἀποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Γοιῆς τῆς Ἀργείης 2
ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκόότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, ἐπιστάμενον πρῶτα ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὕτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντα αὐτὸν Ἑλένην, ποιῆσαι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δέ, προϊσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκ δόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατο σφι πρὸς ἄλλων δίκας γενέσθαι; μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μοιχίας εἶναι πρὸς ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσαντας ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. δίκη μὲν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δ' ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μὴ θέλειν ὥρῃ ἐχόντων ἁρπασθεισέων, σοφῶν· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τὴν γυναικῆν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν καταλεῖν. ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ

Φοίνικες.

μὲν δὴ

προϊσχομένους

καὶ ἀπὸ τοῦ αἰεὶ

Ἑλλωικὸν σφίσιν ἐκ) πολέμιον. τὴν γὰρ A
Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα
οἰκειοῦνται ὁ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ
τὸ Ἑλλωικὸν νόμιζουσι κεχωρίσθαι. οὕτω
μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἀπὸ τῆς
Ἰλίου ἅλωσιν δυσὶ σχοῖσι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν
ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας.
περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὔτε Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας
χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς
Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηὸς· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν B
ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω
δὴ ἑθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ καταδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν.
ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐπὶ
ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ
οἶδα αὐτὸς πρῆγμα ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ τε C
καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ
πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τωὐτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων τε καὶ Παφλαγόνων, ἔξεισι προς Βορέω ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων τῶν τοὺς ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἕλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ τοῦ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν δὲ Κανδαύλης, τὸν οἱ

sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiã & barbaras gẽtes quæ illam incolunt, [a] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam verò & Græcos à se esse diſiũctos. Hũc in modũ Persæ rem gestã esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cũ Græcis extitisse principium comperiũt. Cum quibus non cõsentiunt de Io Phœnices, quam negant se in AEgyptum abduxisse raptu vsos, sed eã apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quũ se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [b] sic voluntariã cũ Phœnicib⁹ nauigasse, ne deregeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicésque referunt: ego verò, vtrum sic gesta sint nécne, [c] non pluribus persequar. Cæterùm quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [d] hũc indicabo, longius oratione pergens, tã paruas vrbes ciuitatésque cõmemorando quàm magnas. Nam quæ olim magnæ erãt, earũ permultæ factæ sũt paruæ: rursus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerãt paruæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquã in eodẽ tenore perstare, [e] vtriusque fortunæ mẽtionem habebo.

a *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa verò & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse commune.

b Tum demum vltro cum Ph.

c Dicere non constitui. *Q. d.* nõ me comparo ad dicendum.

d Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p.

e De vtrisque ment.

Croesvs genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum verò nationum [f] tyrannus quæ intra Halym amnẽ sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra vẽtum Aquilonem, in mare quod vocãt Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habem⁹, primus Græcorũ [g] alios ad tributũ pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Ionas, AEoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorũ aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamẽ [h] vrbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit. Cæterùm principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: Candavles, is quẽ

f Regnator. *Vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & alijs in locis.*

g *Vel*, Alios subactos, *siue* [subiugatos] pendere sibi tributum coegit.

h Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit.

Græci Myrſilum nominant, Sardiũ fuit[a] tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriũdus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argõ, Nini filius, Beli nepos, Alcæi proncpos: nouiſſimus, Candaules Myrſi filius: quũ ante Argonẽ qui in ea regione regnauerant, fuiſſent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [b] ſuccedentes Heraclidæ, imperium ex oracvlo adepti ſunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorũ ætates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, vſque ad Cãdaulem Myrſi filium. Hic igitur Cãdaules vxorem adamabat, eámque præ amore arbitrabatur omnium fœminarũ eſſe pulcherrimã. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maximè ipſi acceptus, [c] eóque miniſtro in rebus magis arduis vtebatur) ſpeciem vxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (neceſſe nanque erat ei malè euenire) inquit his verbis, Gyges, [d] neque enim videris mihi fidem habere referenti de cõiugis ſpecie: (quòd magis incredulæ ſunt hominibus aures quàm oculi) fac illam conſpicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quémnam, inquit, here ſermonem profers haudquaquam ſanum, qui me iubes inſpicere heram meam nudã? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus ſunt honeſta excogitata, [e] vnde diſcere debemus: ex quibus hoc vnum eſt, Quæ ſua ſint, quẽque inſpicere debere. Ego verò tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omniũ ſpecioſiſſimã, téque oro ne me ores illicita. Atque hęc dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcẽs nequid ſibi ex ea re mali cõtingeret. Cui viciſſim ille his verbis, Fidens, inquit, eſto Gyges: caue timeas aut me, tãquam hoc te ſermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [f] ſic ego machinabor, vt illa ne

a *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

b Autem educati Heracl.

c Eíque res magis ſerias commu nicabat) ſpec.

d Quia non videris m.

e Vnde diſcere oportet. *Q.d. Iã olim compertum fuit quenam honeſtati eſſent conſentanea, & inde nobis petenda diſciplina eſt. Vnum autem eorum eſt,*

f Tali artificio vtar, vt

A Ἕλληνες Μυρσῖλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων. Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπ' ὅτευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. ἀπὸ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ὑπεξαφθέντες, ἔχοντες τὸν ἀρχὸν οὐκ ἀποστερητόν, οὐκ δουλίης τε τῆς Ἰαρδάνου γενεότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ὑπὲ δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς οὐκ δεκόμενος τὸν ἀρχὸν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἐμοὶ γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ κατυδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ἐπετρέπετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ ὅ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερπαγέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρὴ γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε τοιάδε Γύγῃ τοιάδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θήσεαι γυμνήν. ὁ δέ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δεσποινάν τὴν ἐμὴν θήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι συνδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἓν τόδε ἐστί, Ἵνα σκοπέειν πρὸς τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην ἐοῦσαν πασέων γυναικῶν καλλίστην καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀδίκων. ὁρῶ δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι ἐξ αὐτέων ἀμπλήκηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβεται τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμέ, ὡς σέο πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς βλάβος. ἄρχομαι γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕ-

Ἀπ' ὀνομάζοιτο

Ἀπ' Ἄργων

3

Ἀπ' Ἀργωνίος

Ἀπ' ἀπογενόμενος

Ἀπ' ἀποστερητόν

Ἀπ' ἀποδαιέστερα

Ἀπ' σκοπέειν πρὸς τὰ

Ἀπ' ὀρρωδέων

Ἀπ' ἀμείβεται

Ἀπ' πειρώμενος λόγον

» τως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μὲν ὀφθεῖσάν νιν τὸν A deprehẽdere quidem possit se abs
» σὸν. ἐγὼ γὰρ σε ἐς τὸ οἴκημα ὅκου τῷ κοιμώ- te fuisse inspectam. Te nãque se-
» μεθα, ὅπισθε τῆς ἀοιγομένης θύρης θήσω. cũdum fores cubiculi in quo cu-
» μετ' δὲ ἐμὲ ἐσελθόντα, πρόσεχε καὶ ἡ γυνὴ ἡ bamus, quũ apertæ fuerint, col-
» ἐμὴ ἐς τ' κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσό- locabo. Vbi ergo fuero ingressus,
» δου θρόνος· ὅπι τοῦτον τῶν ἱματίων κατ' ἓν ἕ- aderit & vxor mea in cubiculum:
» καστον ἐκδιδύουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν iuxta cuius introitum sella posita
» πολλὴν πρόξεξι τοι θήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ est, super quã vestes illa, vt quam-
» τοῦ θρόνου στείχῃ ὅπι τὸν βῶλον, κατ' νώτου τε que exuet, reponet, sese per mul-
» αὐτῆς γλύφη, σοὶ μελέτω ὅκως μή tum otium spectãdam præbens:
» σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ὁ μὲν δὴ, B quæ quum à sella cubitum per-
ὡς οὐκ ἠδυνάτο διαφυγεῖν, ἐπῃρτο. get, [a] ostendens inuicem terga, a Et ei fueris à tergo, curæ ti-
ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης curæ tibi sit deinceps ne te per fo-
εἶναι, ἦγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ res abeuntem conspiciat. Gyges
τοῦτα αὐτίκα πρῶτα καὶ ἡ γυνὴ. ἐσελθοῦσαν igitur, vbi effugere nó potuit, fuit
δὲ καὶ τιθεῖσάν τε εἵματα ἐφῆπτο ὁ Γύ- paratus: quem Cãdaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculũ duxit: statimque pòst & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentẽ Gyges intuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere cõspectus est.
γης. ὡς δὲ κατ' νώτου ἐγλύφετο, ἰοῦσα τῆς γυ- C
ναικὸς ἐς τὸν κοίτιον, ὑπερδὺς ἐχώρεεν ἔξω. [b] Hæc, vt didicit à viro quid actũ
καὶ ἡ γυνὴ ὁρᾷ μὲν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciscí. Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoq; barbaros, magno probro est etiam virum cõspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentiũ tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maximè sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antèa solitus esset ad reginá concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [c] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere. Aut enim me pariter ac regnũ Lydorũ habe, vbi Candaulẽ interfeceris, aut teipsum cõtinuò occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [d] posthac scias quæ te scire nõ decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primùm obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alter-
τὸν μὲν οὐκ ἐθέλοντα μαθεῖν μὲν ὀφθεῖσάν νιν
» σὸν. ἐγὼ γὰρ σε ἐς τὸ οἴκημα ὅκου τῷ κοιμώ-
» μεθα, ὅπισθε τῆς ἀοιγομένης θύρης θήσω.
» μετ' δὲ ἐμὲ ἐσελθόντα, πρόσεχε καὶ ἡ γυνὴ ἡ
» ἐμὴ ἐς κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσό-
» δου θρόνος· ὅπι τοῦτον τῶν ἱματίων κατ' ἓν ἕ-
» καστον ἐκδιδύουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν
» πολλὴν πρόξεξι τοι θήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ
» τοῦ θρόνου στείχῃ ὅπι τὸν βῶλον, κατ' νώτου τε
» αὐτῆς γλύφη, σοὶ μελέτω ὅκως μή
» σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ὁ μὲν δὴ,
ὡς οὐκ ἠδυνάτο διαφυγεῖν, ἐπῃρτο. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης
εἶναι, ἦγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ
τοῦτα αὐτίκα πρῶτα καὶ ἡ γυνὴ. ἐσελθοῦσαν
δὲ καὶ τιθεῖσάν τε εἵματα ἐφῆπτο ὁ Γύ-
γης. ὡς δὲ κατ' νώτου ἐγλύφετο, ἰοῦσα τῆς γυ-
ναικὸς ἐς τὸν κοίτιον, ὑπερδὺς ἐχώρεεν ἔξω.
καὶ ἡ γυνὴ ὁρᾷ μὲν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ
τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰ-
σχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχου-
σα τίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. καὶ γὰρ
τοῖσι Λυδοῖσι, μεθὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοι-
σι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν,
αἰσχύνη μεγάλη φέρει. τότε μὲν δὴ οὕ-
τως, σιγῇ δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δ'
ἡμέρη τάχιστα ἐγένετο, τῶν οἰκετέων τοὺς
μάλιστα ἑωυτῇ πιστοὺς εἶναι ἐωυτῇ, ἑτοίμους
ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν
δοκέων αὐτοῦ τῶν πρηχθέντων ὑπίσασθαι,
ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅ-
κως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύ-
γης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι
δυοῖν ὁδοῖν πρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν,
ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασι-
ληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕ-
τως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάντα πειθό-
μενος Κανδαύλῃ, τῷ λοιπὸν ἴδῃς τὰ μή σε
δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε τὸν τοῦτα βουλευ-
σάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυ-
μνὸν θηησάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζό-
μενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε
τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγ-
καίην ἐν δεῖν δυοκρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκων
δὲ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώρα ἀναγκαίην ἀληθέως
utrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessita-

tem cernit aut interimendi herũ, aut per alios pereundi, elegit vt ipſe ſupereſſet: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidẽ me adigis inuitum ad herũ meũ occidẽdum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriẽdus erit vnde ille me nudam oſtendit. in ſopitum autem impetus dabitur. Poſteaquam igitur inſidias inſtruxerũt, & nox aduenit, Gyges [a] nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla deuitandi facultas eſſet, ſed neceſſe aut perire, aut Cãdaulem perimere. mulierem in thalamum ſequitur, quẽ illa, dato pugione, ſubter eaſdem fores occulit. Vnde poſtmodum iſte procedens, quieſcẽtem Candaulem obtruncat, vxoréque eius & regno potitus eſt. [b] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autẽ regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Cãdaulis caſum, atque in armis eſſent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret: ſinminus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [c] Sed demũ Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis eſſe venturã. quod carmen neque Lydi neque ipſorum reges vllius momẽti fecerunt, priuſquam exitu cõprobatum eſt. Hunc in modum obtinuere tyrannidẽm Mermnadæ, ſublatis Heraclidis. Gyges, [d] tyrãnide occupata, Delphos donaria miſit non pauca, [e] vbi quæ ex argento donata viſuntur, eorum pleraque iſtius ſunt. Et præter argentum, immenſam vim auri dedicauit: poſuítque cùm alia, tũ verò (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas, numero ſex, pondo triginta talẽtorum: quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. licet is theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthii populi ſit, ſed Cypſeli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipſi nouimus pri-

a Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, ſed cui neceſſe eſſet aut per.

b Cuius, *videlicet Gygis*, mem.

c Sed id demum tamen Pythia erat loquuta,

d regno occupato.

e Sed cũ alia plurima ex argento Delphis ſunt ab eo poſita, tum verò etiam præter arg.

τῶν ἀπολυ-
σαι,

ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολυσαι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἀλλων ἀπόλλυσθαι. αἱρέεται αὐτὸς τοῦτο εἰρέσθαι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ κῇ ἔσται ἐπ' αὐτὸν ὁρμητέα. ἡ δ', ἐκ τοῦ λαβοῦσα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μιν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὁθεν δὴ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνώσασα· ὑπνωμένῳ δέ οἱ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται. Ὡς δὲ ἤρτυσθη τὼ ἐπιβουλίω, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλ' ἔδει ἢ αὐτὸν ἀπολωλεέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δόσα, κατακρύπτει ἐπὶ τῇ αὐτῇ θύρῃ. καὶ μετὰ ταῦτα, οὐ παυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισιόντα τε καὶ ἀποκτείνασα αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡμόμενος, ἐν ἰάμβῳ τετραμέτρῳ ἐπεμνήσθη. ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τωὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στρατιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον αἱρέῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τήνδε βασιληΐδα· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. αἱρέθη τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μέν ἐστι χρυσέου ἀναθήματα ἐστὶν οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι παρεξ δὲ τοῦ χρυσέου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε, ἄλλον τε, καὶ τὸν μάλιστα μνήμης ἄξιον ἔστι, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑξαπήχεες δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσεράκοντα τάλαντα. ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὕτω δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος

τοῦ δήμου τοῦ Κορ.

βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδρυμθ, ἐς Δελφοὺς ἀ- A
νέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδεω τοῦ Γορ-
δίεω, τὸν Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ
Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον, ἐς τὸν τοῦ θηκα-
τίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ
θρόνος ὅπου ἐνθαῦτα οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ
χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸ ὁ Γύγης ἀνέθηκεν,
κατὰ Δελφοὺς καλέεται Γυγάδας, ὅτι τοῦ
ἀναθέντος ἐπωνυμίη. ἐστέβαλε μὲν νυν καὶ οὗτος
στρατιὴν, ἐπεί τε ἦρξεν, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς
Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος δ' ἄστυ εἶλεν. ἀλλ' B
οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο,
βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσερήκοντα
ἔτεα. τοῦτον μὲν πρήσσομεν, πολλὰ ὀπιμνησθέντες.

Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγεω βασι-
λεύσαντος μνήμην ποιησόμεθα. οὗτος δὲ Πρη-
νέας τε εἷλε, ἐς Μίλητόν τε ἐστράτευσε. ὅτι
τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέ-
ριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων
ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ
Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρ- C
δυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα
ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος,
καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω
δὲ, Ἀλυάττης. τοῦτο δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ
Δηιόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοι-
σι. Κιμμερίους τε ὦν τῆς Ἀσίης ἐξήλασε.
Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτι-
σθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐστράτευσε.
ἀπὸ μέντοι τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπήλ-
λαξε, ἀλλὰ τρεσπαίσας μεγάλως. ἄλλα D
δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξια-
πηγητότατα τάδε· ἐπολέμησε Μιλησίοισι,
τῶνδε δεξάμενος πόλεμον τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν
Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρ-
πὸς ἀδρὸς, τότε ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ
πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀν-
δρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰ-
κήματα μὲν τὰ ἔνδον τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέ- E
βαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέ-
κοπτε, ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάναι· ὁ δὲ τά τε
δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκως
διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ
θαλάσσης κρατέουσι Μιλήσιοι, ὥστε
τοῖσι μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τῷ δὲ οἱ-

mus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nã & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rẽ spectaculo dignam: [a] quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbémque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quũ duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidẽ nos, his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus.

a Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pater: vocatúrque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

Ardyis autem eius filii faciemus mẽtionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [b] Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardísque præter arcem ceperunt. Quum autem vndequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes Ardyis filius, regnauítque annis duodecim. Sadyattæ successit Alyattes, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriósque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [c] Vnde nõ quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiúmque, ac tibiæ tã muliebris quàm virilis. Quúm que in in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modò fructibúsque regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus nõ esset hosti illic considere. AEdificia

b Sardium regno potiente,

c Vnde nõ cum eo quem optabat exitu discessit,

autem idcirco Lydus non excidebat, vt [a] & Milesii habẽtes vnde procederent, humum fererẽt colerẽntque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [b] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna cõmissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius cõmemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: reddentes vicem [c] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autẽ anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [d] valido vigente vento, celerrimè peruaserunt Mineruæ tẽplum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagrauit. [e] Neque vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniúsq; ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine scisciatum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autẽ, quũ Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassẽt. Ita actũ esse ego [f] Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periãdrum, Cypseli filium, quum audisset oracullum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [g] Milesiorũ tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitũ vt aliquid prospiciẽdo sibi cõsuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorãt. Alyattes autem, vbi hæc ipsi nũciata fũt, cõfestim

a Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum, &c.

b Duas ingentes clades acc.

c Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent.

d Vi venti adactæ, celerr.

e Neque res hęc eo ipso tempore cõsideratu digna visa est.

f Ego ex Delphis audiui.

g Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm.

A χίας δ' κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ὁρμεώμενοι τῷ χλῷ ἐπὶ ῥῆν τε καὶ ἐργάζεσθαι Μιλησίους· αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. τοῦτο ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι πρώτοισι μεγάλας διαφάσιας Μιλησίων ἐνίκησε, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῷ ἑνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἐπὶ Λυδῶν ἦρ-

B χε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τὴν στρατιὴν ταύτην ἐς τὴν Μιλησίην τὴν πρωτίλην· Σαδυάττης γὰρ οὗτος ἦν ὁ τὸν πόλεμον τοῦτον συνάψας· τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσιν ἓξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε, ὃς τὸν Ἀδραστείδην (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) τὸν ἀπὸ Φρυγίης φεύγοντα πόλεμον, προσεῖχε σφι τεταμμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ ὅμοιον αὐτὰποδιδόντες ἐ-

C τιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήϊα ἐμπρησθέντος ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνηνείχθη τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιστα ὁ λήϊος αἰθόμενος βιώμενον, ἄϊστο νηὸς Ἀθηναίης, ὀπίσθονομος Ἀσσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὑπὸ καταικάυθη· καὶ τοῦτο μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ οἱ γενομένης τῆς νούσου, πέμ-

D πει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθὴ ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκηκόως γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσέθεντο τούτοισι, Περίανδρον Κυψέλου, ἑόντα θεοξείνου ἐόντι τότε Μιλήτου τε-

E θνηώτι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αὖ τι προείδως πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα

ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος ἀσπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὖ τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπάγγελος ἐς τὴν Μίλητον ἰὼν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος καὶ ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ, τοῦτον ἅπαντα σπεύσας ἐς τὴν ἀγορὴν, ὡς ἐφράσθη Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πρὸς ἀλλήλους καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ παρῄνεε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως αὖ δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιήιος, ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ σφέας αὐτοὺς ἐν θυπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τὰς Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείῃσί τε ἰσχυρῶς ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν πεπυσμένος ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἦκουε τοῦ κήρυκος νοσήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἥ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο, ἐπ' ᾧτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε αὐτοῖσι νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέῃσε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε.

Περίανδρος δὲ ὑὸς Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ ὑποθήκιον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παραφῆναι. Ἀρίονα Μηθυμναῖον ὑπὲρ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ὑπὲρ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυράμβου, τοῦτον τὸν πρώτους ἀνθρώπων ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ· τοῦτον Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ὑπερθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν οὖν ἐκ Τάραντος,

caduceatores Miletum mittit, ad inedũdas cum Thraſybulo & Mileſiis pactiones tantiſper dũ templum ædificaretur. [a] Dum caduceator Miletum venit, Thraſybulus (vt qui omnem ſermonem planè perſẽſerat, norátque quidnã Alyattes facere ſtatuiſſet) huiuſcemodi rẽ machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel ſuum ipſius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Mileſiis vt quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarẽt, & inter ſe comeſſationibus vterentur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcipitq; vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruũ effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conſpexit caduceator, Thraſybulóque Lydi mandata expoſuit, reuerſus eſt Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti eſſe, & populum ad extremum vſque malorum deueniſſe, reuerſo illinc caduceatore, audiebat contraria atq; ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conuẽtum eſt vt mutuò hoſpites eſſẽt ac ſocii: próque vno duo delubra apud Aſſeſum ædificauit. Alyattes ipſe ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinẽt, ita habuere.

Periãder autẽ Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Leſbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidẽtem ad Tænaron fuiſſe euectum, qui erat citharœdorum ſui ſeculi nulli ſecundus: quíque primus hominũ quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambũ. Hunc Arionem ferũt, quũ permultum tẽporis triuiſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliámq; nauigare: rurſúſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthũ reuerti: & quũ profecturus Tarento eſſet,

a Dum caduceatores Mil. veniũt Thraſ. *ſequendo præcedentia.*

b *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum.

quia nullis magis quàm Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum cõduxisse. Quum igitur altum tenerẽt, [a] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tãtùm fuisse deprecatũ. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturã in terra nãciscereturaut illico in mare desiliret. Arionem ad hãc [b] difficultatem redactum, obsecrãsse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantémque super foros, cantare: & quum decãtasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimũ inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem cõcessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eóque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum verò aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse trãsuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia nó crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: cæterùm curauisse vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarẽt: & referẽtibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatúmque Tarẽtise reliquisse, Arionem apparuisse eodẽ quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod cõuicti inficiarẽtur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiũt: extátque apud Tænarum [c] ingẽs Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quũ septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grãdem ex argento pateram: itemque alterum ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia

a Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pecunia potirentur.

b Consilii inopiam.

c *Legit* μέγα, *nõ* οὐ μέγα. *id est*, non magnũ. *Deinde*, omittitur ἄνθρωπος, *id est* homo, *post* sedẽs. *Nisi quis malit*, delphino insidẽs homo.

A πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν, καὶ Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσεσθαι, χρήματα μὲν ὡς ἐωῖέντα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτέεσθαι. ἔχων δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς ἐν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειλημένα δ' τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, ὡς ἐν ἀδελφῶν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἐσθλίοισι, ἀείσας. ἀείσας δὲ, ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τῶν ἀείσεσθαι ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδυόντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάριν, στάντα ἐν τοῖσι ἐσθλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πάντα ὅ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῶ μετιέντα, αἰνιχῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα πρῆξαι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ παρέοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναι σφι Ἀρίονα, ὡσαῦ ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπεὼν ἀνθρώπου. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκ φυγῶν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θῶμα ἄξιον ἐπὶ πάντων

πῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου A quæ ſunt Delphis donaria: opus
τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀν- Glauci Chii, qui ſolus omnium
θρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. compactionem ferri excogitauit.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἔδεξε δὲ ἐξα- Defuncto Alyatte, ſucceſſit in
τον τοῦ βασιληίου Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερα- regno CROESVS, annos natus
κοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων τοὺς πρώτους ἐπεθήκατο Ἐφε- quinque & triginta: qui primus
σίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἔφεσιοι πολιορκεόμενοι Græcorum Epheſiis bellum intu-
ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τοῦ πόλιν τῇ Ἀρτέ- lit. Vnde Epheſii ab eo obſeſſi,
μιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ χρυσίον ἐς τὸ τεί- vrbem Dianæ donarunt, funeex
χος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τό- æde Dianæ ad murũ alligato. Eſt
τε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. B autem inter veterem vrbem quæ
πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κρῖ- tunc obſidebatur, & templum,
7 σος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ ſeptem ſtadiorum interuallum.
Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, Hos primos Crœſus aggreſſus eſt,
τῶν μὲν ἐδυνάτο μέζονας προβαλέεσθαι, μέ- deinde verò carptim ſingulos Io-
ζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαῦ- num AEolúmque, alias in alios
λας ἐπιφέρων. ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλ- cauſas prætẽdẽs, vt in quoſq; ma-
λληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, ximas reperire poterat: in quoſ-
ὁ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπι- dam etiam friuola cauſatus. Po-
χειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δέ οἱ πάντων C ſtea verò quàm Græcos in Aſia
ἑτοίμων ἐς τὸν ναυπηγίην, ἐνθαῦτα Βίαντα ſubegit ad tributum pendẽdum,
τὸν Κροῖσον, λέγουσι Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ- tunc conſtituit ædificatis nauibus
δις, οἱ εἰπεῖν, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομέ- aggredi inſulanos. Ad quas com-
νου δὲ Κροίσου εἴτι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλ- pingendas, quum omnia in ex-
λάδα, εἰπόντα τάδε, κατέπαυσε τὸν ναυ- pedito eſſent, dicunt alii Biantem
» πηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον σεῦ ὠ- Prienæum, alii Pittacum Mity-
» νέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπί σε ἐ- lenæum, quum ſe Sardis contu-
» λθόντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπί- liſſet, interrogatũ à Crœſo num-
» σαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἰ γὰρ quid apud Græciam noui eſſet:
» τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν D reſpõdiſſe quod illum à compin-
» ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σεῦ ἱππάσιοι. τὸν δὲ, ὑπο- genda claſſe inhibuit. Inquit e-
» λαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, εὐθύμως μοι nim, Inſulani, ô rex, [a] decẽ mil-
» φαίνεαι εὔχεσθαι νησιώτας ἱππευομένους λα- lia equorum coemerunt, haben-
» βεῖν ἐν ἠπείρῳ· εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας γὰρ tes in animo aduerſus Sardis at-
» τί δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐ- que te exire in expeditionem. Et
» πύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι Crœſum vera loqui ratum, dixiſ-
τῶν αἱρεόμε- » νέας, λαβεῖν Ἀθήνας Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ſe, Vtinam dent dii hanc inſula-
νοι » ἵνα σφέας τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλ- nis mentem Lydos inuadendi cũ
» λήνων τίσωνται σε, τὸν σὺ δουλώσας ἔχεις; equis. Atque hunc excipientem
χάρτα τε ἥδεσθαι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· E dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupi-
καὶ οἱ (εὐφυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πείθο- de vota facturus vt inſulanos in
μενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω continente adipiſcaris equitãtes,
τοῖσι ἐν νήσοισι οἰκημένοισι Ἴωσι ξεῖνίην συνε- haud abſurda ſpe. Verùm quid a-
θήκατο. χρόνου δὲ ἐπιγενομένου, καὶ κατε- liud inſulanos optare cẽſes [b] quã, b Quàm, quo-
στραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος simulac audierint conſtituiſſe te niam audiuerunt
ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κι- aduerſus ſe claſſem ædificare, vt conſt.
nacti Lydos in mari intercipiant,
téque pro his Græcis quos tu in
cõtinẽte [c] tibi adieciſti, vlciſcan-
tur? [d] Hoc ſermone delectatum
admodum Crœſum, atque in-
ductũ (eſt enim viſus ille perquã
ſcitè dixiſſe) ab ædificanda claſſe
deſtitiſſe, atque ita cum Ionibus
qui inſulas incolerent, hoſpitium
contraxiſſe. Interiecto autem tẽ-
pore, ſubactis fermè omnib. qui
intra Halym colũt. nã præter Ci-

c In ſeruitutem redegiſti.

d Hoc illius ita reſpondentis ſermone del. *Vel*, His verbis quibus ſermonẽ ipſius exceperat. Alioqui ἐπιλόγῳ eſſet pro λόγῳ.

lices ac Lycios, cæteros omnes Crœsus in ſuam poteſtatem redegit, qui ſunt, Lydi, Phryges, Myſi, Mariādyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thyníque & Bithyni, Cares, Iones, Dores, AEoles, Pamphylii.

A λίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, ⓐ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι.

His inquam ſubactis, & potentia Lydorum per Crœſum aucta, contulerunt ſe Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia ſophiſtæ, qui ea tempeſtate erant, pro ſe quiſque proficiſcentes: tum verò Solon, vir Atheniēſis, qui quum leges iubētibus Athenienſibus tuliſſet, decem annos per cauſam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienſes ipſi facere nequibāt, maximo iureiurādo adacti ad eas decem per annos ſeruandas quas ipſis Solon condidiſſet. Harū itaque legum ac contemplandi gratia Soló peregre profectus, in AEgyptum ad Amaſim ſe contulit, & Sardis ad Crœſum. Eò quum peruenisſet, hoſpitaliter in regiam à Crœſo exceptus eſt: tertioque aut quarto quàm venerat die, iuſſu Crœſi, miniſtri circumduxerūt hominē circa theſauros: omniáque quæ illic inerant magna ac beata, oſtentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt ſibi opportunum fuerat intuitum, talibus percōtatus eſt Crœſus, Hoſpes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuā ſapiētiam, tuámque[a] diſcurſationem, qui philoſophādo permulta videndi gratia es peregrinatus; ideo mihi nunc cupido inceſſit ſciſcitandi ex te [b] ecquem vidiſti omnium beatiſſimum. Sperans videlicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Soló autem nihil admodum aſſētatus, ſed vt res erat reſpondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatiſſimum Tellū Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello republ. bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [c] eorúmque ſingulis liberi, híque omnes ſuperſtites: & quū

Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ παρεστεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ· ἄλλοι τε ⓐ σοφισταὶ, οἳ τότον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, χρῆν θεωρίης τοιῆδε ἐκπλώσας, ἵνα μή δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι ἂν σφίσι Σόλων θῆται. ἀπὸ δὴ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ξεινίζετο ὑπὸ τοῖσι βασιληίοισι ἐν τῷ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, ⓑ Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, πρὸς ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νεῦ ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι) αὐθέντην ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν κατοκνήσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος ὃ λεχθὲν, εἴρετο δεύτερα, Κοίῃ δὴ κρίνῃς Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δ' εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μέν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμείναντα· ἐς τοῦτο δ' βίου

a Vagam peregrinationē [*propriè* vagationem] quam, vtpote philoſophari volēs, multa vidēdi ſtudio confeciſti.

b An quempiam vid.

c Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eóſque ęſ.

ⓐ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ] Θυνοὶ καὶ Βιθυνοὶ Ald.

ⓑ Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, πρὸς ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νεῦ ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι) αὐθέντην ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν κατοκνήσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος ὃ λεχθὲν, εἴρετο δεύτερα, Κοίῃ δὴ κρίνῃς Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δ' εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μέν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμείναντα· ἐς τοῦτο δ' βίου

ⓐ] Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ Ald.

ⓑ] Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, πρὸς ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νεῦ ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι) αὐθέντην ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν κατοκνήσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος ὃ λεχθὲν, εἴρετο δεύτερα, Κοίῃ δὴ κρίνῃς Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δ' εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μέν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμείναντα· ἐς τοῦτο δ' βίου

χρῆν] αὐτὸν δὴ ὧν τούτων, καὶ τῆς θ. ἀκδ. ὁ Σ. εἵνεκεν,

χρῆν] ἐπεδείκνυσαν πάντα, καὶ σκεψ.

» τῦ βίου βυήκοντι, ὡς τὰ πρὸς ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ A hoc vitæ, quantum in nobis situ
» βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. ἠμοιβὴς est, bene traduxisset, obitus splē-
» γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης τοὺς ἀγχοτέ- didissimus ei obtigit. Siquidem
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν prælio quod Athenienses cum fi-
8 » ποιήσας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε καλλίστα. nitimis gessere apud Eleusinem,
» καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ quũ auxilio venisset, hostémque
» τῆπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὧδε in fugã vertisset, pulcherrimam
» δὲ καὶ τῷ Τέλλου προετρέψατο ὁ Σό- oppetiit mortem. Quem Athe-
» λων Κροῖσον, εἴπας πολλά τε καὶ ὄλ- nienses, quo loco occubuerat, eo
» βια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴ- ipso publicè humarunt, magni-
» δοι· δοκέων πάγχυ δεύτερα γῶν οἴσεσθαι. B ficéque honorarunt. Tum verò
ὁ δὲ εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι multa de Tello ac beata Solone
» γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑ- referente, excitatus Crœsus, in-
» πῆν, καὶ τοῖς τούτῳ, ῥώμη σώματος ὁμοίη δε, terrogat quémnam secundum ab
» ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ illo vidisset: putãs haud dubiè se-
» δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐούσης ὁρτῆς τῇ cundas se partes esse laturũ. Cleo-
» Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὸν μη- bin, inquit ille, & Bitonem: quip-
» τέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν. pe his & genus Argiuum erat, &
» ὁ δὲ σφι βοῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνετο victus suppeditabat: adhæc cor-
» ἐν ὥρῃ. ἐκκλιζομένοι δὴ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, poris robur tantum vt & in cer-
» ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν, C taminibus ambo pariter victores
» εἷλκον τὸν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δὲ extiterint: & de his etiam ista me-
» σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ morentur: Quum dies festus Iu-
» τεσσεράκοντα διακομισθέντες, ἀπίκοντο nonis apud Argiuos esset, opor-
» ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι, καὶ ὀ- terétque omnino matrẽ horum
» φθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύρεος, τελευτὴ τοῦ ad templum ferri bobus iunctis,
» βίου ἄρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοι- hique boues ex agro eis ad ho-
» σι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι ram præstò non essent: tunc iu-
» μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισταντες uenes excluſi tempore, iugũ sub-
» ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὴν γνώμην· αἱ eũtes, plaustrum pertraxerũt quo
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων D mater vehebatur, & quinque ac
» ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ quadraginta per stadia trahentes
» τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αὐτίον τοῦ ἀγάλ- ad templum peruenerunt. Qui-
» ματος, εὔχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι bus quum hæc fecissent, & ab o-
» ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, mni cœtu conspecti fuissent, o-
» δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄ- ptimus obtigit vitæ exitus: & per
» ριστον ἔστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς hæc deus iudicauit, Satius homi-
» ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, καθεζόμενοι ni esse mori quàm viuere. Nam
» θέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ τὴν νεηνίαι, οὐκέτι quum circumstantes Argiui, lau-
» ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀρ- dibus tollerent, viri quidem, cõ-
» γεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθε- E silium filiorũ: fœminæ verò, ma-
» σαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενο- trem eorum, quòd talibus filiis
» μένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτε- prædita esset: mater gaudio per-
ρα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ἀπερχθείς, fusa cùm liberorum facto tum fa-
» εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐ- ma, ante simulacrum stans, pre-
» δαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, cata est eam vt Cleobi & Bitoni
tus, inquit, Hospes Athenienſis, adeóne à te deiicitur in nihilum nostra felicitas, filiis suis daret id quod optimum
esset homini cótingere. Post hãc
precationẽ, vbi sacrificarũt epu-
latíque sunt, quiescentes in ipso
delubro, non sunt amplius exci-
tati, sed hoc vitæ exitu perfuncti.
Quorum effigies, tanquam viro-
rum qui præstãtissimi extitissent,
Argiui factas, apud Delphos col-
locarũt. Et his quidem Solon se-
cundas beatitudinis partes attri-
buit. » Crœsus autem cóturba-

a Cr. autem *boc responso* offensus, *vel*, in iram concitatus.

vt ne priuatis quidem viris nos æquiparãdos ducas? Cui ille, Me Crœse gnarum omne numẽ inuidum esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tẽpore multa vidẽtur quæ nemo velit videre, & tolerãtur multa quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex viginti quinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. [a] Quòd si velis alternos istorum annorum addito mense prolixiores fieri, vt tempora opportunè incidentia congruant, menses quidem intercalares per annos septuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his mensibus mille [b] quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero viginti sex millia ducenti quinquaginta, [c] nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœse, omnino calamitosus est homo. Cẽterùm tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominum rex esse: sed id de quo me interrogasti, nondum te esse dixero priusquam te bene vitã defũctum esse audiero. Neque enim beatior est qui magnis opibus præditus est, eo qui [d] diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna cõcesserit bene vita defungi. Etenim complures homines sunt perquam locupletes, minimè tamen beati: complures item mediocria habẽtes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, sed non beatus est, duabus tãtummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offẽsam superandam validior est: [e] hic, etsi illo inferior est in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quòd illorum inexpertus est, quòd prospera frui tur valetudine, quòd malorũ expers, quòd bonorum liberorum parens, quòd formosus est. Quòd si præter hæc, diem quoque suum rectè obierit, is est (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quàm ad obitum peruenerit, nequaquam beatus apellandus, sed fortunatus.

a Quòd si volet annum vnum esse quàm alterũ vno mense maiorem, vt tempora eodẽ opportunè recurrant, mens.

b Quinquaginta, *sequendo nostram lectionem.*

c Alter nihil affert quod alteri sit prorsus simile. Ita igitur, Crœse, omnis homo est ipsa calamitas.

d Viuit in diẽ.

e Hic verò istis illũ superat, quòd damnum quidem ferre & desideriũ explere non ita potest vt ille: sed hæc ab eo arcet felicitas, expers autẽ est malorũ, sanus, felix sobole, & formosus.

A ὥστε καὶ δὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐ- «
ποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισάμενόν «
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα- «
χώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμά- «
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ «
μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ «
καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὗρος «
τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόν- «
τες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡ- «
μέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ «
B δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομέ- «
νου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεῳ τῷ ἐτέων «
μηνὶ μακρότερον γενέσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι «
συμβαίνωσι τοῖσι γινόμενοι ἐς τὸ θεῖον, μῆ- «
νες μὲν τοῖσι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμ- «
βόλιμοι γίνονται τριακόσια πέντε· ἡμέραι «
δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντή- «
κοντα. τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς «
τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐοῦσέων πεντήκον- «
τα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισ- «
C μυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ ου- «
δαμόθεν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆ- «
γμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ὅστις ἀνθρω- «
πος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ "πλουτέων «
μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀν- «
θρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρέο με, οὔκω σε ἐγὼ «
λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς ⓦ «
D αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος «
μᾶλλον τῶν ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός «
ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσσοιτο, πάντα καλὰ «
"ἔχοντα τελευτῆσαι ⓦ βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ «
ἄφλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ «
δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέ- «
γα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι προέχει τὼ «
εὐτυχέος μοιρῶν· ὁ δὲ δέ, τὼ πλουσίου τὸν ἀνολ «
βίου πολλοῖσι. ὁ μέν, ἐπιθυμίῃ ἐκτελέσαι, «
καὶ ἀτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι, δυ- «
νατώτερος· ὁ δέ, τοῖσι δὴ προέχει ἐκείνου, ἀτην «
μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ «
ἐνεῖκαι, τοῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπρυκέει. ἄπει «
E ρος δέ ἐστι, ἀνοσιος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, «
εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τελευτῆσι τὸν «
βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, ὃν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κε- «
κλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ αἰῶνα τελευτῆσαι, ἔπι- «
χρέῳ, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. «

τὰ πάντα μὴν νῦν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρωπον ἐόντα, ἀδύνατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη οὐδεμίη κατάρκεά πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ αὖ τὰ πλεῖστα ἔχοι, ἐνδέοιτο αὖτε. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὐτάρκες ἐστί. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὖ τούτων πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐδαιμόνως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ὡς βασιλεύς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ πάντος χρήματος τὴν τελευτὴν ἥτις ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὀπασσάμενος ὄλβον ὁ θεὸς, ἐκριζοῖ αὐτέων τὰς οἰκίας. ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ὄκως οὔτε ἐνδείξεσθαι οὔτε λόγου μὲν ποιησάμενος ἐνδεής, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν πάντος χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐωυτὸν ἐς αὐθρώπων πάντων ὀλβιώτατον ἐνόμισε. αὐτίκα δὲ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν ἕτερος μὲν διέφθαρτο· (ἐὼν γὰρ δὴ κωφὸς) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. ὠνόμαστο δὲ οἱ ὑπὸ Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἄτυν σημήνῃ τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀποληΐῃ μὲν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τε ἐξηγέρθη, καὶ ἐωυτῷ λόγον ἔδωκε, καὶ τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μὲν τῶν Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ὑπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δόρατα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνέσησε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῶν παιδὶ ἐμπέσῃ. ἐχόντος δέ οἱ ἐν χερσὶ τὸν γάμον τοῦ παιδὸς, ἀπικνέεται ἐς τὰ Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γένεῃ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδεήθη ἐπικυρῆσαι. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι.

A Sed hęc omnia conſequi hominẽ impoſſibile eſt: ſicut nec vna regio cũcta ſibiipſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea eſt optima. quẽadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non eſt conſummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quiſquis horum plurima conſtanter habuerit, & poſtea placido animo è vita exceſſerit, [a]hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autẽ rei B oportet inſpicere exitum, quò ſit euaſura: quoniã multos deus, quibus [b]fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque vllius eum momenti faciẽdo, loquutus dimittitur: ſanéque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

a Is (meo quidẽ iudicio) dignus eſt, ô rex, qui nomen illud ferat. *ſcribendo* ὦ βασιλεῦ, pro ὡς βασιλεύς.

b Felicitatem oſtentarat.

Post abitum Solonis ingẽs deorum indignatio Crœſum excepit, quòd (vt coniicere licet) ſeipſum omnium hominũ beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei quieſcenti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autẽ Crœſo liberi duo: quo rũ alter [c]qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longè primus, nomine Atys. Hũc itaque Atym Crœſo ſignificat ſomnium, fore vt ferrea cuſpis traiectum interimeret. Experrectus, & ſecũ rem verſans, ſomnio territus, accipit filio vxorem: & quum ſolitus eſſet præeſſe copiis Lydorum, nuſquã eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & haſtas, omniáque huiuſcemodi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid ſuſpenſum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate poſitus, manibúſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœſi veniſſet, ex ritúq; domeſtico, vt ſibi expiari liceret, oraſſet, Crœſ⁹ expiauit. Modus autẽ expiãdi propemodum is eſt apud Lydos qui apud Græcos.

c Vitio corporis laborabat: erat enim ſurdus:

Vbi verò legitima peregit Crœsus, percõtatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygię loco profectus, domesticus mihi factus es? & quẽ virum aut quam fœminã interemisti? Ad quẽ ille respondit, [a] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine Adrastus: quia fratrẽ meũ ipsius imprudẽs interemi, adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus autem inuicẽ ad eũ his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos venisti: hîc in nostris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quamleuissimè ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit.

a Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. *Sic etiã in sequentibus.*

Verùm per hoc idem tempus apud Olympum mõtem Mysiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorũ opera peruastabat: quémque sæpenumero Mysi aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperãt. Ad extremũ igitur missis ad Crœsum nũciis, ita dixêre, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissimè captantes, interimere tamen nõ valuimus. Nunc itaque te obsecramus vt nobiscum filiũ tuum ac delectos iuuenes canésque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precãtibus, Crœsus somnia memoria repetens, ita respondit, Filii quidẽ mei nolite amplius facere mẽtionem: neque enim eum vobis dimitterem, nam est nouus maritus, & ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vnà mittam, mandabóque euntibus vt promptissimè vobiscum belluam de regione summoueãt. Hæc Crœsus respõdit. Cuius verbis quum cõtenti [b] non essent Mysii, interuenit Crœsi filius, auditísque quæ Mysii precarentur, & Crœso negante cum illis missurũ se filium, hæc inquit ad eũ adolescẽs, [c] Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erãt, vel in bella vel in venationes cũdo, specimẽ sui dare,

A ἐπεί τε ἦ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος,
ἐπεπυθάνετο ὁκόθεν τε ἐὼν τυγχάνοι λέγων τάδε,
Ἄνθρωπε, τίς τε ἐών, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης
ἦλθες, δεσπότης ἐμοὶ ἐγένεο; πατέρα τε αὐδρῶν ἢ
γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βα-
σιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀ-
νομάζομαι δὲ Ἄδρηστος. φονεύσας δὲ ἀδελ-
φεὸν ἐμεωυτοῦ ἀέκων πάρειμι, ὀξελαθεὶς μέ-
νος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημένος πάν-
των. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν
B τε φίλων τυγχάνεις ἐκγεγονὼς ἐών, καὶ ἐλήλυ-
θας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήμα-
τος οὐδενός, μέχρι οὗ ἡμετέρεις. συμφο-
ρῇ δὲ τοιῇδε ὡς κουφότατα φέρων, χερ-
δήσεις πλῆθος. ὁμῶς δὲ διατηρέων εἶχε ὑπὸ
Κροίσου.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ὑπὸ τῷ Μυ-
σίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα·
ὁρμεώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ
τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ
C οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἰόντες, ποιέεσκον μὲν οὐ-
δὲν κακόν, ἔπασχον δὲ τοιαῦτα ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ,
ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγ-
γελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆ-
μα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ
ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐ-
λέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθα
σεο, τὸν παῖδα σὺν λογάδας νεηνίας καὶ κύ-
νας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ὀξέλωμεν
ἐκ τῆς χώρης. ταῦτα μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο.
D Κροῖσος δὲ μνημονεύων τῶν ὀνείρων τὰ ἔπεα,
ἔλεγέ σφι τάδε, Παυδὸς μοι τοῦ ἐμοῦ
μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμ-
ψαιμι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ τοῦτό οἱ
νῦν μέλει.) Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ
κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ προσε-
λεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ ὡς προθυμοτά-
τοισι σφίσι ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώ-
ρης. ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ
τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροί-
E σου παῖς, ἀκηκοὼς τὰ ἐδέοντο οἱ Μυσοί.
οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά
σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νε-
ηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρό-
τερόν κοτε ἐν ἀγαθοῖσι ἡμῖν ἦν, ἔς τε πο-
λέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντες εὐδοκιμέων·

b *Legit* οὐκ ἀποχρεωμένων. *quæ esse vera lectio videtur.*

c Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generosis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque istorum excl.

» νιῶ δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλήσας
» ἔχῃς, οὔτέ τινα δόλίην μοι παειδών, οὔτε ἀ-
» θυμίην. νιῦν τε τεοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε
» ἀγορὴν καὶ ὀξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι;
» κοῖος μὴν τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος
» δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίη δὲ ἐκείνη
» δοξῃ ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ μὴ μέθες ἐ-
» ναι θᾶττον τῆνδε θήρην, ἢ λέγων ἀναπεῖσον ὅκως
» μοι ἀμείνων ἔσται ταῦτα οὕτω ποιεόμενα. Ἀ-
» μείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δει-
» λίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχθος παειδών τοι,
» ποιέων ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ
» ὕπνῳ θᾶττον ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐκ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι
» ἔοικε ὦν τῆνδε ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι
» τόνδε ἔσπευσα, καὶ ὅτι τὰ προδεδογμένα μὴ
» μετατίθεμαι ὀκνέω, φυλακὴν ἔχων εἴ-
» κως δι' αἰμίην ὅτι τῆς ἐμῆς σε ζωῆς ἀφε-
» λέσθαι. εἷς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
» παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τῇ ἀ-
» κοῇ, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ τοι,
» ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, εἰκὸς ἐμὲ φυλακὴν
» ἔχειν. Ὃ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε
» τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φὴς τοι
» τὸ ὄνειρον σὲ ἀπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ
» τελευτήσειν· ὑὸς δὲ κοῖαι μὴν εἰσι χεῖρες, κοίη
» δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ἐφ' ᾗ σὺ φοβέαι; εἰ μὴν γὰρ
» ἀπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλ-
» λου τευ ὁτευοῦν ἔοικε, χρεὼν δή σε ποιέειν
» τὰ ποιέεις· νιῦν δ' ἀπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν
» οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέ-
» θες με. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ,
» ἔστι τῇ με νικᾷς γνώμῃ ἀποφαίνων τὸ
» τοῦ ὀνείρου. ὡς ὦν νενικημένος ἀπὸ σέο,
» μεταγνώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι θᾶττον ἐπὶ τὴν
ἄγρην. Εἰπὰς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετα-
πέμπεται Φρύγα Ἄδρηστον ἀπικομένῳ
» δέ οἱ λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφο-
» ρῇ πεπληγμένον, οὐδὲν τί τοι ὀνειδί-
» ζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι τοῖσδε ἐδεξάμε-
» νος ἔχω, πάντα ἔχων παῦρου δαπάνῃ· νιῦν ὦν
» (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ πρόσθεν ποιήσαντος χρη-
» στά ἐς σε, χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλα-
» κα παιδός σε τοῦμοῦ χρὴ ἐθέλειν γενέσθαι, ἐς ἄ-
» γρην ὁρμεωμένου· μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶ-
» πες κακοῦργοι ὅτι δηλήσει φωνέωσι ὑμῖν.

A horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forũ, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recenſ nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quòd ignauiam, neque quòd aliud quippiam iniucũdum mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturũ cuſpide. Cuius viſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſeruans ſiquo pacto queã te, dum viuo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verùm tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At verò quænam manus ſunt, queve cuſpis ferrea quã tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo huius ſimili periturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus, Euincis me (inquit, fili, iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eũdi ad venationem. Hæc loquutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte [a] calamitate prædítum (nõ ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſũ, debes inuicẽ bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant.

a Calamitate perculſum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem)

Ad hæc, tua intereſt eò te ire vbi ſplendor ex rebus geſtis paratur: quod tibi paternum eſt: & præterea tibi robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, ô rex, in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos, [a] aut velle inter eos adeſſe. & frequẽter meipſum cõtinui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, iſtud exequi paratus ſum: filiúmque tuum, quẽ me cuſtodire iubes, expecta incolumẽ redíturum [b] cuſtodis cauſa. Poſteaquã his verbis Adraſtus Crœſo reſpondit, mox inſtructi viris delectis, iuuenibúſque & canibus, diſcedunt. Qui vbi ad montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfuſi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprũ iaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Crœſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni impleuit. Quod factum quidã Crœſo nunciaturus cucurrit, peruenièníque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Crœſus autẽ morte filii perturbatus, eo grauius eam ferebat quòd is eum neciſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergrauiter cladem ſuam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, teſtificãs quæ ab hoſpite paſſus eſſet. [c] Inuocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eũdem nominans deum: hoſpitalẽ quidem, quòd quum domũ excepiſſet hoſpitem, per cuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem verò, quòd quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maximum hoſtem. Secũdum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuũ adferebãt: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadauer, ſeſe Crœſo tradebat, manus protendens, iubénſque vt ſe ſuper cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi viuendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum

a Neque mihi ea eſt voluntas.

b Quod ad cuſtodem attinet.

c Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans.

A τοῖς δὲ τοῦτο, καὶ σέ τοι χρεὼν ὄντι ἐνθα ἀπολαμπρυνέεσθαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώιόν τε γάρ τοι ὄντι, καὶ τοῖσι πρόσθε ῥώμην ὑπάρχειν. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἐγώγε αὐτὸν οὐκ ἂν ἐς ἆεθλον τοιόνδε (οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ἐς ὁμιλίας οὕτω πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρεστι) πολλαχῇ τε ἀνίσχον ἐμεωυτόν· νῦν δὲ, ἐπεί τε σὺ αὐτεύδεις, καὶ δεῖ τοι χρήιζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν ἐμοὶ ἕτοιμος τοῦτο. παῖδά τε σὸν, τὸν ἂν ἐγὼ κελεύω, φυλάσσειν ἀπήμονα, τῷ φυλάσσοντος εἵνεκεν τοῦτο δώσω τοι τὸν ἀπονοστήσειν. Τοιούτοισι ἐπεί τε σοῦ ἀμείψατο Κροῖσον, ἵππους μὲν τοῦτο ἐξηρτυμένους λαγάροι τε νεηνίσι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ὄλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περισταντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος ἀνὴρ δὴ ὁ καθαρθεὶς φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν συῶν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἔξεπλησε τοῦ ὀνείρου τὸν φόρτον. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τόν τε μάχλον καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινέ οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος, ὡς ἀνάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδυσφόρεε ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μάρτυρόν τε τὰ ἐπράθη τοῦ ξείνου πεπονθώς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑταιρήιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ἐπιδεξάμενος τὸν ξείνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, πολεμιώτατον. πρῆσσε δὲ μιν τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὄπισθεν ἦν εἵπετο ὁ φονεύς. στὰς δὲ δὴ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τέ τοι πρὸς τὸ πρότερον ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνην τὸν καθήραντα ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον

ἀπολαμπρυνέεσθαι τοῖσι ἔργοισι

πρόσθε ῥώμην ὑπάρχειν

ἐπιδεξάμενος τὸν ξείνον

πολεμιώτατον

ἀκούσας

» κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκείῳ
» τοσούτῳ, καὶ λέγει τῷδε αὐτὸν, Ἔχω σ' ξεῖνε
» τῶνδε σεῦ πάσην τλῶ δίκην, ὅσην στεῦτον
» κατέδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τῶνδε
» τῶ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργά-
» σαο· ἀλλά τεῳ θεῶν τοῦ τις, ὅς μοι καὶ πάλαι
» προεσήμηνε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κεῖ-
νος μὲν νῦν ἔφηνε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ
παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω,
τοῦτον δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ
ἦν μόνος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί
τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγίνετο, τῶνδε τὸ
σῆμα, συγκινωσκόμενος ἀνθρώπων ἐπὶ τῶν
αὐτὸς εἰ δὲ βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐ-
πικαταφάξῃ τῷ τύμβῳ.

Κροῖσος δὲ ὅτι δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ με-
γάλῳ καθῆτο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ
δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη κα-
ταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ
τῶν Περσέων φρονήματα αὐξανόμενα,
πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ
ἐς φροντίδα, εἴκοσε διενοεῖτο, πρὶν μεγάλους
γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῶν
αὐξανομένων τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν
διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν
μαντηίων τῶν τε ἐν Ἑλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λι-
βύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς
Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων,
τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. ἃ δέ τινες ἐπέμποντο
τῶνδε τε Ἀμφιάρεων καὶ τῶνδε Τροφώ-
νιον οἱ δή, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. Ταῦ-
τα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λι-
βύης δὲ τῶνδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους
χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν
μαντηίων ὅ,τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὴν
ἀληθηίην εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέα δεύτε-
ρα πέμπων, εἰ ἐπιχρέοι ἐπὶ Πέρσας στρα-
τεύεσθαι. συνετίθεντο δὲ τοῖσι Λυδοῖσι
τάδε, ἀπέπεμπον ἐς τὰ μαντήια τῶν
χρησομένων. ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ
Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν
λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶν τοῖσι
χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ,τι ποιέων τυγ-
χάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυά-
τεω. ἅατα δὲ ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θε-
σπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν πρὸς ἑωυτόν. ὅ,τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων

A miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque verò tu huius mihi cladis autor es, nisi quatenus id feciſti imprudēs: sed deorum quispiam, qui iāpridem mihi ventura significauit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepeliuit. Adraſtus autem [a] Midæ filius, Gordii nepos, is qui tū fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, [b] ignoscentibus ei hominibus ob quę ipse gra B uissimè afflictabatur, sese super bustum transfodit.

a *Legit, ὁ Μίδεω τῶ Γορδίεω, vt in præcedentibus.*

b Sese existimās omnium hominū quos vnquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup.

Porro Crœsus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [c] Quem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potētiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæq; in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, [d] quibusdā Dodonam: nonnulli etiā ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sūt Græca ad quæ cōsulenda Crœsus misit oracula. In Africa verò ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secūdò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, [e] quotidie oraculis vterentur, scisscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattæ filius: & quod singula oracula responderent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine

c Postea verò Astyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, eúmque in solicitudinem coniecit quomodo posset, priusquam Persæ magni facti essent, crescentem eorū potentiam subuertere.

d Quibusdā ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.

e Singuli eodem die oraculū consulerent.

commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & scisciturati quod sibi esset iniũctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infrà strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis redière. Quúmque alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignãs, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autẽ illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculũ: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicãdum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo imposito. Atq; ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quàm quòd & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deũ qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argẽteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquãto magis his rebus posse deum illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque, immolaret. [a] Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos latec-

a Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnâ auri vim liquefecit, & ex ea dim.

A Θεσπίσοι, ὑ λέγε) τοὺς Ἀδραμυῆν· ἐν ᾗ Δήφοισι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς ὃ μέγαρον (4) Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπηρώτεον ὃ ἀντεταλμένον, ἡ Πυθὶη σι ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ σιῶντα, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
Ὀδμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρὴ οἷα
B χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέασιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συλλεγάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τοὺς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ ἐπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τὸν χρησμοὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκτα ἀναπτύσσων ἐπῴεε τῶν 14
συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ πρώτων ἐδέκετο τὸ μὲν ὁ ᾗ, ὡς ὃ σι Δελφοὺς ἵκετο, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μούνων εἶ) μαντήιον ὃ σι Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε δὲ διέπεμψε τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ὀπτοφάσασθαι χελώνιν καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἕψεε αὐτὸς σι λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὀπίθημα ὀπιθεὶς. τὰ μὲν δὴ σι Δελφοὶ οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· τῷ δ' αὖ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, σκ ἔχω εἰπεῖν ὅ,τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσε, ποιήσασι τοιὰ δ' ἱερὰ τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο σνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς σκ τῆσδε. μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν σι Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τελεα χίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπὸ χρυσοῖς καὶ ἐπιγύροις,
E καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ χιτῶνας, ἐνῆσαν πυρὶ μεγάλῳ, κατέτεμε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι ἀρακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα ὁκοῖα αὐτῶν τοῦτο ὅ,τι ἕκαστος ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ σκ τῆς θυσίης ἐχώρεε, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ

χρ' ἐθέσπισε

χρ' κραταιρὸν οἷον

χρ' ἐμηχανᾶτο

χρ' νηοὺς

ἐξήλασινε· ὅτι μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων A
ἑξαπάλαιστα, ὅτι δὲ τὰ βραχύτερα, τε-
τραπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν ἦν,
ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέ-
φθου χρυσοῦ τέσσερα, τεῖα ἡμιτάλαντα
ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια,
λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δίτάλαντα. ἐποιέετο
δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλ-
κουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. τοῦτο ὁ λέων,
ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κα-
τέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ὅτι γὰρ τού- B
τοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων
θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαν-
τον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλα-
τον. ὅτε τελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέ-
πεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα
τοῖσι, χρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύ-
σεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο
ὅτε δεξιὰ ἐσίοντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος,
ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησάν γε καὶ οὗτοι ὑ-
πὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος C
κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλ-
κων σταθμὸν ἕβδομον [1] ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ
δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τῷ τοι-
χίνῳ τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακο-
σίους. ὅτι χίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεο-
φανίοισι. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ
Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ δὴ
σφόδρα τι φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους
τε ἀργυρέους τέσσερας ἀνέθηκε, οἳ ἐν
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ φιάλας· D
τὸ μὲν δὴ χρυσέῳ ὑπογράψαι, Λακεδαι-
μονίων φάμενον εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς
λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγρα-
ψε δὲ τὸν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βου-
λόμενος χαρίσασθαι· τὸ ὄνομα δὲ
οὐκ ἐπίσταμαι· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς
δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμο-
νίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε φιαλοτηκέων ἥ-
δε τέτορον. ἄλλά τε ἀνα θήματα οὐκ ὀλίγα
πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, E
καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ
καὶ γυναικὸς εἰδώλου χρύσεον τεῖπυχυ, τὸ
Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα
λέγουσι εἶναι. τοὺς δὲ, τὴν τῆς ἑωυτοῦ γυναι-
κὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ

res conflauit, longiores quidem, A
sex palmorum, breuiores autem,
trium, crassitudine palmari, nu-
mero centum decem & septem:
quorum quatuor erant auri ex-
cocti, singuli pondo duorum &
dimidii talenti: cæteri verò, auri
albidi, pondo binûm talentorum.
Fecit quoque leonis effigiem ex
auro excocto, decem talentorum
pondo. qui leo dum templum
Delphicum deflagrauit, à semila-
teribus decidit: (super illos enim
erat collocatus) & nũc in Corin- B
thiorum thesauro repositus est,
pondo sex talentorum atque di-
midii, eliquatis tribus talentis ac
dimidio. Hæc Crœsus vbi perfe-
cit, Delphos misit, cúmq; eis hæc
alia, duas grandi forma pateras,
auream argenteámque: quarum
aurea intrantibus templũ ad dex-
teram posita erat, argẽtea ad sini-
stram. Quæ & ipsæ, quum tem-
plum incensum est, amotæ fue-
runt, aureáque in Clazomeniorũ
thesauro posita, pondo talentorũ C
octo & dimidii, præterea minarũ
duodecim: argentea ad suggrun-
dam anguli templi, sexcentarum
amphorarum capax: in quã mi-
scebatur vinum à Delphis theo-
phaniæ festo: opꝰ (vt Delphi aiũt)
Theodori Samii, vt & ego arbi-
tror. nõ enim mihi videtur opus
vulgare. Misit præterea dolia ar-
gentea quatuor, quæ in Corin-
thiorum thesauro sunt collocata.
Donauit item aquiminaria duo,
aureum argenteúmque: quorum D
in aureo inscriptum est, donariũ
esse Lacedæmoniorum: non re-
ctè, quoniã & hoc Crœsi est. sed
quidam Delphorum gratificari
Lacedæmoniis volẽs, hoc inscri-
psit: cuius nomen ego cognitum
habens, non tamen promã. Ve-
rùm puer per cuius manus fluit
aqua, Lacedæmoniorum est: sed
eorum neutrum aquiminare. A-
lia quoque cum his permulta
Crœsus dona misit non insignia: E
item fusilia ex argento orbicula-
ta: nec non mulieris simulacrum
tricubitale, quod Delphi nar-
rant esse effigiem pistricis Crœ-
si. Super hoc donauit vxoris suæ
monilia à collo pendentia, ac

[1] ἕβδομον

zonas, [a] quæ Delphos Crœsus trãsmisit. Amphiarao insuper, cuius & virtutem audierat & cladẽ, donauit clypeum ex auro totum, totámque ex auro solido hastã, & [b] xystum cum suis iaculis aureũ. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis tẽplo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniũxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscereț. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consulerũt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarúmque nationum rex, [c] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiẽs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vósque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquẽ exercitum sibi adiũcturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorũ ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperiũ Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singules viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisque donarunt primas in consulendo [d] oraculo partes, primúmque in sedẽdo locum, & ius perpetuum cuique volẽti adscribi in numerum Delphorum.

Cæterùm donis Crœsus prosequutus Delphos, tertiò vaticinium consuluit, [e] quòd videlicet illud verax sibi esse comperisset. Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lyde fugam mollis scrupeosum corripe ad Hermum,

a Et hæc quidẽ Delphos Crœs.

b Hastile cum suis spiculis.

c Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conueniẽtia.

d Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπελίλω, pro ἀγελίλω.*

e Postquã enim oraculũ illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad saturitatem vsque implebat.*

Τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὸ πάθος, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν παντὶ χρυσέην, καὶ ὀιστὸν ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἐπὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τῷ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τὰ Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐπετέλεε ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν αὐξήσῃ φίλον. ὡς δὲ ἀπιχόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τοῖσδε μαντηίοις εἶναι μούνοισι ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἀξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν αὐξήσηται σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῷ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. καὶ δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους σφεας συνεβούλευον ἐξευρόντα, φίλους προσθέσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀπενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ἐχάρη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίην τῷ βουλομένῳ αὐτέων γῆν ἔσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ σφέας Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο πυνθάνεσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀπῆλαβε τὸ μαντήιον ἀληθήιον, συνεφορέετο αὐτό. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψήφιδα πρὸς Ἕρμον

A

B

C

D

E

φθύγειν· μηδὲ μόνον, μηδ' αἰδεῖσθαι καχὸς εἶναι. A *Néve mane: ignauus posito sis Lydè pudore.*

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτὸν ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ ἀρχῆς, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς ἀνὰ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἔόντα τὸ ἀρχαῖον· ὁ μὲν, Πελασγικόν, ὁ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ ὁ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· ὁ δὲ, πουλυπλανήτον κάρτα. ὅτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε χώρῃ τῇ Φθιώτιν· ὅτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὸν ἐκ τῆς Ἰσταιώτιδος ὑπ' Ὀσσαν τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἰστιαιώτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. ἓν μέν νυ δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὸν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἱεῖσι Πελασγῶν τὴν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τὴν νῦν καὶ τότε χώρην τὴν Θεσσαλιώτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔόντα πολίσματα, ὄνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον ὁ Πελασγικὸν, ὁ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι 14 τὸν εἰνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν

His ex verſibus, quũ allati eſſent, multo magis quàm ex cæteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarẽtur. Poſt hæc putauit ſibi curandum vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quòd alteri in Dorico B genere, alteri in Ionico antecellerent. [a] Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutauit, illa aſſiduè mukúmque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione regẽ orã Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum iacet, nomine Iſtiæotim: vnde à Cadmæis iecta, coluit in Pindo locũ quem vocant Macednum. Inde rurſus C in Dryopidem commigrauit, atque ita in Peloponneſum venit, Doricáque cognominata eſt. Cæterùm qua lingua Pelaſgi ſint vſi, pro certo affirmare non poſſum: [b] ſed coniectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi vtuntur qui ſupra Tyrrhenos vrbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolẽtes regionem quæ nũc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacen: quum Pelaſgi habitarẽt ad Helleſpontum, qui contẽrmini Athenienſium erant: aliáque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis coniectãtes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gẽs Pelaſgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorũ perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum vllo circà populorum E conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant, quam linguæ figurã obtinebãt quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc con-

a Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelaſgica, altera verò Hellenica: quarum iſta quidem nunquã aliò demigrarit, illa verò valde multúmque ſit vagata.

b *Totũ hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex cõiectura licet dicere, eius linguæ fuiſſe cuius ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona ciuitatẽ incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eã quam nunc appellant Theſſalicam regionem incolebant: & ii quoq; Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſiũ contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbarè fuiſſe loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem diſſident

à ſuis vicinis, inter ſe verò conueniunt & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarẽt. Itaque ſi tota gẽs Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcúque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomẽ mutarũt, quum in Hellenas mutarẽtur, ſuam etiam linguã dedidicerunt. Gens autẽ Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quúmque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, à tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cũ ea ſeſe coniungẽtibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoq; mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſe.

ſeruare. At natio Hellenica, *id eſt, Græca*, ex quo exiſtit, eadem lin-
gua ſẽper eſt vſa, vt mihi videtur:
ideo imbecillis, quòd ex Pelaſgi-
ca fuit abſciſſa, & ab exiguo ini-
tio profecta, mox in multas gen-
tes augeſcens, tum aliarum, tum
præcipuè barbararum frequentia
ſe ad illam conferente. Quæ cau-
ſa mihi videtur fuiſſe cur gẽs Pe-
laſgica, quòd Græca eſſet, nequa-
quam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gẽtibus, Atticam
quidẽ Crœſus audiebat obtineri,
oppreſſámq; eſſe à Piſiſtrato Hip-
pocratis filio. Hic enim ea tẽpe-
ſtate tyrannus Athenis erat. Cu-
ius patri, quum priuatus ſpectaret
olympia, ingens contigit porten-
tum. Nam quũ hoſtiam immo-
laſſet, ahena (vt impoſita erant)
plena & carne & aqua, abſque i-
gne efferbuerunt, ita vt aqua re-
dundaret. Quod portentum cõ-
ſpicatus Chilon Lacedæmonius,
quiforte aderat, ſuaſit ei primùm,
ne vxorem fœcundam duceret
domum: ſecũdo loco, ſi vxorem
haberet, eiiceret: & ſiquidem ex
ea filiũ ſuſtuliſſet, abdicaret. Hu-
ius conſilio non perſuaſus Hippo-
crates, hunc poſtea Piſiſtratum fi-
lium ſuſtulit, qui in ſeditione lit-
toralium, quibus præerat Mega-
cles Alcmæonis filius: & campe-
ſtrium, quibus præerat Lycurgus
Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditio-
nem excitauit, tyrannidem affe-
ctans: cõtractiſque ſeditioſis, per
cauſam tutandi montanos, hu-
iuſcemodi rem machinatur: Sei-
pſum ac mulos quum vulneraſ-
ſet, agitauit vehiculum in forum,
tanquã elapſus ex hoſtibus, quem
rus proficiſcentem illi prorſus in-
terimere voluiſſent: & populum
precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ
circa ſe obtineret, quũ prius ſpe-
cimen ſui edidiſſet in expeditio-
ne contra Megarenſes, cui præ-
fuerat, capta Niſæa, aliiſque præ-
claris operibus editis. Populus i-
gitur Atheniẽſis, ita deceptus, de-
dit ei quoſdam è ciuibus delectos
pro ſatellitibus, non qui haſtas
ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſe-
ctantes. Cum quibus ille impetu

A ἐν φυλακῇ. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν,
ἐπεί τε ἐγένετο, αἰεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται,
ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποσχισθὲν μέν-
τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ
σμικροῦ τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔ-
ξηται ἐς πλῆθος, τῶν ἐθνέων πολλῶν μάλι-
στα προσκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐ-
θνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὴ ὦν ἐμοί τε
δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρ-
βαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

B Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττι-
κὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυν-
θάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πισιστράτου τοῦ Ἱπ-
ποκράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος
Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ
θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέ-
γα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες
ἐπεστεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ
ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβα-
λον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυ-
C χὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευεν
Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνο-
ποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχά-
νει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν·
καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπα-
σθαι. οὔκων ταῦτα παραινέσαντος Χείλω-
νος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα· γενέ-
σθαί οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πισίστρατον τοῦτον, ὃς,
στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ
πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος
D Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ
πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρο-
νήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν.
συλλέξας δὲ ″στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν
Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται ″τοιάδε·
τρωματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν
ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς
τοὺς ἐχθροὺς, οἵ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέ-
λησαν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου
φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι· πρό-
E τερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας
γενομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἑλὼν, καὶ
ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ
δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέ
οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οἳ
δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου,
κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντό οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ

γρ. στρατιώτας
γρ. τοιόνδε

οὗτοι

ὅτοι ἅμα Πϕισιϛράτῳ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πϕισίϛρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὅτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταϱάξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅτι τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμιμνε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τῶν τὰ Φρονησάντων οἵ τε τῶν Μεγακλέος [ϛ] καὶ οἱ τῶν Λυκούργου ἐξελαυνόμενοι μιν. οὕτω μὲν Πϕισίϛρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβη. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πϕισίϛρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐϛασίαζον. περιελαυνόμενος δὲ τῇ ϛάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πϕισιϛράτῳ, εἰ βούλεταί οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅπι τῇ τυραννίδι. ἀποδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ὅτι ταῦτοισι Πϕισιϛράτου, μηχανῶνται δὴ ὅπι τῇ κατόδῳ ϖρῆγμα δυηθέϛατον, ὡς ἐγὼ δύεισκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου [ϛ] τῶν Βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ δυηθίῃ ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι ϖερὶ τοῖσι λεγομένοισιν [ϛ] Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἐὼν γυνὴ τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀποδεούσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως δυειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ ϖροδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἐμελλεν δώϖρεπέϛατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄϛυ, ϖροδρόμους κήρυκας ϖροπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄϛυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πϕισίϛρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ὑπὲρ ϖάντων μάλιϛα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πϕισίϛρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄϛεϊ πειθόμενοι τῇ γυναῖκα εἶναι [ϛ] αὐτὴν τὴν θεόν, ϖροσευχόμενόν τε τὴν ἄνθρωϖον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πϕισίϛρατον. ἀποδεξάμενος δὲ τὴν τυραννίδα ὥϛε τῷ εἰρημένῳ ὁ Πϕισίϛρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν ϖρὸς Μεγακλέα ἐκτελέων, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ ϖαίδων τε οἱ ὑπάρχοντων νεηνιέων, καὶ λελεγμένων ἐναγέων εἶναι [ϛ] τῶν Ἀλκμαιωνιδέων,

[ϛ] καὶ σασιῶται

[ϛ] τὸ βάρβαροι ἔθνος τῶν Ἑλληνικοῦ,

facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, vrbem bene ac pulchrè exornauit. Sed non multo pòſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primùm obtinuit Athenas, & tyrãnidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cuius eiectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarunt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorẽ, addita tyrãnidis cõditione. Accipiente verò conditionem Piſiſtrato, machinati ſũt ad illũ reſtituẽdũ, rem (vt ego cõperio) longè ſtultiſſimã: (quãdoquidẽ iã olim diiudicatũ eſt Græcã gentẽ dexteriorem eſſe quàm barbarã, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſũt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currúmque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitũ quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicauerũt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratũ à Minerua reduci. Qui verò in vrbe erãt, perſuaſi hãc mulierẽ eſſe deã ipſã, fœminæ ſupplicarũt pariter, & Piſiſtratũ acceperũt. Hũc in modũ quẽ diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quã inierat cũ Megacle, filiã eius duxit vxorem. Verùm quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerẽtur obnoxii eſſe crimini piaculari,

nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [a] haud legitimè coibat cũ vxore. Quam rẽ quum inter illicita occulta ſſet, poſtea ad matrẽ retulit, enunciaret id nécne. Mater viro indicauit. Iſte verò iniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, vt erat iratus, [b] milites homini infenſos reddidit. Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animaduertens, regione prorſus abſcedit: & vbi Eretriam peruenit, vnà cum filiis deliberat. Quũ autem ſententia Hippiæ prævaluiſſet, de tyrannide rurſus recuperãda, [c] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipſis nonnihil beneuolæ erant. Et cùm aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tũ verò Thebani plurimum. [d] Poſt hæc nõ ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenies, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierũt, & primùm in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cùm ſeditioſi ex vrbe ſe conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior: atque ita congregabantur. Cęterùm Piſiſtratus, quandiu pecuniã cogebat, & poſtea Marathonem tenebat, Athenienſes qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: ſed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem verſus mouere, ita domũ ad ſe defendendos obuiam tendunt. Iſti igitur cum omnibus copiis infeſti in illos redeuntes tendebãt. Quum autem qui cum Piſiſtrato erant è Marathone digreſſi, ſimul contra vrbem irent, & in eundem locum conueniſſent, perrexerũt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [e] altrinſecúſque arma poſuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [f] Piſiſtratum cui aſſiſtebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus eſt, inquiens,

[a] Non coibat cũ vxore vt moris eſt. Et illa quidẽ initio hoc tegebat, poſtea verò matri, ſiue percõtanti, ſiue minus, expoſuit: & iſta rurſus marito.

[b] Poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis.

[c] Munera collegerũt ex vrbibus antea ſibi vtcunque cognitis.

[d] Poſtea verò (vt paucis abſoluam) tempus emerſit, & omnia ad reditum fuerunt ipſis parata.

[e] Peruenit, & arma ex aduerſo poſuit. Ibi verò diuino impetu fretus Amph.

[f] Piſiſtrato adfuit, & ad eum accedens, hex.

Ἀ οὐ βουλόμενος οἱ γίνεσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐξορθύσαι, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τῷ ἔχθρῳ τοῖσι Φασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιθυμένα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τοῦ τάχεος. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Γοφίσιος δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγαγον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινες σφι πρόσθε διατελέουσι. πολλῶν δὲ μεγάλα προσκτησαμένων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερέβαλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρείης δὲ ὁρμηθέντες, ἕβδομῳ ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴχνεσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀπασσοτέρω. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετεῖπε ὡς ἔχοι Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς καλιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ στείλαντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλλήνιδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ αὐτίκα ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θεὶς πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἀ οὐ βουλόμενος οἱ γίνεσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐξορθύσαι, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τῷ ἔχθρῳ τοῖσι Φασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιθυμένα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τοῦ τάχεος. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Γοφίσιος δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγαγον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινες σφι πρόσθε διατελέουσι. πολλῶν δὲ μεγάλα προσκτησαμένων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερέβαλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρείης δὲ ὁρμηθέντες, ἕβδομῳ ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴχνεσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀπασσοτέρω. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετεῖπε ὡς ἔχοι Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς καλιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ στείλαντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλλήνιδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ αὐτίκα ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θεὶς πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

ξα' σφαπώτησι.

ξβ' γνώμη

ξγ' κόνιν

ξδ' πορθέεσθαι

Ἐρρίφθαι δὲ ὁ βόλος, ὁ δὲ δίκτυον ἐκπετάσαι.

Θωῦσι δὲ οἱ μνησθεῖσι σελήνης ἀμφὶ νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐθεάζων χρᾷ τάδε. Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν ὃ χρηστήριον, καὶ φὰς δέχεσθαι ὃ χρηθέν, ἐπῆγε τῷ στρατιῷ. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος τοῖς ἄριστον τεταραμμένοι ἦσαν δὴ τότε καθ' ἑαυτούς· καὶ μετ' ὀλίγον μετεξέτεροι αὐτῶν, ἅτε μὲν, τοῖς κύβοις, οἱ δὲ, τοῖς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φθυγόντων δὲ τούτων, βουλεύεται σοφωτάτῳ Πεισίστρατος ὅπως τοιχάσωσι, ὅκως μήτε ἀλισθήσεται ἔτι ἅτε Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοί τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ὅπισθε ἵππους, τοῖσι ἐπεμπε· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φθυγόντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ὅπισθε τὰ ἑωυτοῦ. πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τρίτον χρόνον Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τῷ τυραννίδα, πολλοῖσι μὲν καὶ χρημάτων συνόδοισι τοῖσι μὲν, αὐτόθεν, τοῖσι δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμι. τοῖς γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔπεφυκε τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντας ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννεύεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμεωνίδεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης.

Τοῖς μὲν νυν Ἀθηναίοισι τοιαῦτα τὸ χρεὸν τοῦτον ἐπεπλώκεε. ὁ Κροῖσος κατέλεγε τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακοῦ τε μεγάλου πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ὅτε γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοῖς ἄλλοις πολέμοις εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοῖς Τεγεήτῃσι μοιρίοις προσέπταιον. ὃ δὲ ἐπὶ τοῦτον τούτων, καὶ κακονομώτατα ἦσαν δὴ πάντων

A *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

a Verriculum iactũ est, expansãque retia, nocte. Mox aderũt thynni cl.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus verò, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugã vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, bvt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos conscendere equos, præmisit, qui assequẽdo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, iuberẽntque eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Pisistratus tertiò potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenienſium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hãc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, catenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenienſium aliis in prælio cæsis, aliis vnà cum Alcmæonidis domo profugis.

b Ne dispersi Atheniẽses, amplius conglobarentur.

c Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag.

cHunc ita Athenienſibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quũ cæterabella prosperè gessissẽt, aduersus solos Tegeates cladẽ acceperãt. Et antea fere ex omnibus

Græcis peſſimè morati fuerant, A Ἑλλήνων, καὶ τὰ σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν
a Nullo neque inter ſe neque cũ peregrinis commercio. ſed ad æquam & honeſtis legibus inſtitutã gubernationẽ ſic tranſierunt.

[a] tam circa ſe quàm circa hoſpites nullo conſuetudinis conuerſationiſque commercio: quæ inſtituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas proba to, Delphos ad oraculũ profecto: cui, ſimulatque in ædẽ ingreſſus eſt, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cũctis qui tecta tuẽtur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, vírne deúſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei expoſuiſſe inſtituta quæ nunc à Spartiatis ſeruantur. Ipſi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quũ eſſet tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea trãſgrederetur: deinde verò quæ ad bellum pertinent, [b] enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quẽ vita defunctum, delubro ædificato egregiè colunt. [c] Ex quo, cùm bonitate ſoli, tum nõ exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benignè rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorũ terra *occupãda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidero quicquam,
Salrandã Tegeam planta plaudẽte daturus:
Vtque queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſpõſa vbi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oracului,

b *Enomotiæ erãt Viginti quinque Virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque his ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta Virorũ collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.*

c Quúmque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſperè rẽ geſſ. *Vel*, ſecunda fortuna vſi ſunt. Sed *αὐτὰ π ἔδραμον exponitur etiam* ſuccreuerunt, *ex Suida: quem vide.*

μοῖσι μεμιγμένοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς νόμους· Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσῆλθε ἐς τὸ μέγαρον, αὐτίκα ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἧκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν ποτὶ πίονα νηόν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλυμπία δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦε καὶ ἀνέρα. — ἢ ἀνδρα πον.
B Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Ἃ μὴν δή τινες τοῖς τούτοισι λέγουσι καὶ φέρουσαι αὐτῷ τῷ Πυθίῃ τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν· ὡς δὲ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτρόπευσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, — Λεωβάτεω. βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, πάC χισα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· τοῖς τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀναδραμόντα αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι — εὐθηνήθησαν.
D ἀπέχρη ἡσυχίλιον ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρέωνται τοῖσδε, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι περὶ πάσης τῆς Ἀρκάδων χώρης. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.
E Δώσω τοι Τεγέην ποδὶ κρότον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ ἀμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι,

ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέρεσαν αὐτοὶ, καὶ κοίνῳ ἀλύσιος ἀμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, πρὸς τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. χρόνῳ δὲ τὸν ὕστερον πόλεμοι συνεχέες αἰεὶ καὶ κακῶς ἀέθλεον 17 τοῖσι Τεγεήτῃσι. χρόνῳ δὲ τὸν ἐπὶ Κροίσου χρόνον, καὶ τῷ Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντε, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατύπερθεν τοῦ πολέμου ἐγένοντο, τρόπῳ τοιῷδε χρώμενοι· ὅκως αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐκράτεον τοῦ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένοις. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνεατο τῷ θείῳ τοῦ Ὀρέστεω, ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

λθυκῷ Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιπαρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
πήμασι Καὶ τύπος ἀντίτυπος, ἠδὲ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φερέζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπερφίαλος ἔσῃ.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πολλὰ διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον ὃν ἂν χρόνον οὗτοι ἐξίωσι ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τοῖσι κοινῷ βουλευσομένοισι, μὴ ἐλινύειν ἄλλοις ἄλλη. τουτέων δὴ τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ὁμιλίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,

tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verùm congressi prælio ac fugati, quicũque eorum viui sunt capti, eisdẽ quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assiduè semper malè pugnauerant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristoníque, regum suorum, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos cõsultoribus, oraculum sunt sciscitati quémnã deorum placarent vt Tegeatum victores existerẽt. His, Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatũ in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi peruehemẽte coacti,
[a] *Forma hostis forma, & plaga superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor:

a Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.*

Vbi hæc audierũt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [b] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocãtur, comperit. [c] Sunt autẽ benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfũctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeũt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [d] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent,

b Ab inuentione aberant.

c Benemeriti autem ifti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maximè prouecti, qui singulis annis exeũt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, cõmuni consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.

d Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset.

& iſte in ærariam officinam veniſſet, intuebatur ferrum dũ procudebatur. Quo in ſpectaculo admirabundum animaduertens faber ferrarius, intermiſſo opere, Quanto magis Lacon hoſpes, inquit, admirarêre, ſi idé quod ego tu noſſes, qui tãtopere admiraris ferrarium opificiũ. In hac enim corte puteum facere quũ vellem, incidi in loculum ſeptem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuiſſe maiores quàm nũc ſunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo lõgitudine: quam vbi mẽſus ſum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches conſiderans, coniectauit hunc ex oraculo eſſe Oreſtem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem comperit eſſe ventos: incudem verò & malleum, [a] formam formæ hoſtem: ferrum verò quod procuderetur, [b] plagam ſuperinditam plagæ: hac ratione id coniectans, quòd in plagam hominis ferrum inuentum ſit. Hæc itaque ſecum agitans, Spartam regreſſus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [c] ex compoſito hominem criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatẽ ſuam referens fabro ferrario, [d] cõducit ab eo nolente vẽdere cortem. Ibíque aliquandiu habitãs, vbi rem cognouit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eáque portans, Spartam rediit. Quo ex tẽpore Lacedæmonii quoties cũ Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitêre: præterea verò magna etiam pars Peloponneſi iam eis parebat. Hæc itaq; omnia Crœſus audiens, miſit nuntios Spartam cum muneribus, ad rogandã belli ſocietatẽ, iuſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquã peruenerũt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarúmque gentium rex, ita inquiẽs, Lacedæmonii, quoniã deus oraculum reddidit vt Græcã mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellére audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo prouocãdos ad ineundã mecum quam cupio amicitiã

a Typum eſſe & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicißim repellat incus, antitypus vocatur, quaſi vicißim ferens.*

b Noxam ſuperinditam noxæ: hac rat. id con. quòd in damnũ hominis fer.

c Per ſimulationem hominem crimine intẽtato, exil.

d Conducebat, (id eſt, conducere conabatur) à non locante (id eſt, à nolente cõducere) cortem. Vbi verò tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep.

A ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ὀξελαυνόμενον· καὶ ὁ θωύματι ἰών, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε "παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦκου αὖ ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴ περ εἴδεις τοῦτ' ἐγὼ, κάρτα αὖ ἐθωύμαζες, ὅκου νεῦ οὕτω τυγχάνῃς θωῦμα ποιεόμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ὧν τῇδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἐπιμήκεϊ. ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μοῦ B γενέσθαι μηδαμὰ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῴξα αὐτεὸ, καὶ εἶδον νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τὰ περὶ ὀπώπεε· ὁ δὲ, συνώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεόμενος· τοὺς χαλκέας δύο ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους οὔσιας ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὸν σφύρεον, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ὅτι πήματι χείμενον· τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ὅτι καὶ κατὰ ἀνδρὸς σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πρὸς ὃν πρῆγμα. οἱ δὲ, ὡς λόγου πλασθέντος ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην, "ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο πρὸς ὃν ὡς δὲ ὁ δίδοντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίζετο. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅκως ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ὑπῆκτο. ταῦτα δὴ ὧν πυθόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ « Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρησθεὶς « τοῦ θεοῦ Ἕλλησι φίλον γενέσθαι, « (ὑμέας γὰρ πυθόμενος γενεσθαι τῆς « Ἑλλάδος ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον γενε- « καλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ «

παυσαμένου

πήματι

ἐδίωξαν.

18 » σύμμαχος αἰδῶ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖ- A atque societatem, citra dolũ fraudémque. Crœsus hæc per legatos
σος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύε- nuntiauit. Quorum aduentu Lace-
το. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ ὃ dæmonii, qui & ipsi oraculum
θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, πάντα μὲν audierant, gauisi, fœdus cum eis
τε τῇ ἀφίξει τῇ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρ- hospitii societatisque inierunt.
κια ξεινίης πρὸς καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρό- Etenim iam antea intercedebant
τερον αὐτοῖς διάφορα εἶχον οὐκ Κροίσου πρό- nonnulla Crœsi in Lacedæmo-
τερον ἔτι γενεῆς. πέμψαντες γὰρ ⓐ Λα- nios beneficia. Nam quũ illi mi-
κεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς sissent Sardis ad aurum coemen-
ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ dum, quo vsuri erant in id simu-
νεῶ τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀ- lacrum Apollinis quod nũc po-
πόλλωνος. Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδω- situm est [a] apud Laconicam in a Apud Thor-
B Thornace, eo auro sunt à Crœso nacem Laconicæ
donati. Qua de re Lacedæmonii, regionis. Et tum
quódque se amicos ille præ omni denunt. sese par.
bus Græcis delegisset, societatem exhibuerunt: tum
admiserunt, & hoc denuntiãti se- etiam fabricati
se paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinsecus fecerunt, pateram crat.
aheneam labiorũ tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebãt, volentes Crœsum remunerari: sed eã Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ ferũtur causarum. Lacedęmonii quidẽ aiunt hanc pateram, dum ferretur Sardis, [b] quum Samum appulsi essẽt, b Quum circa Samum essent.
à Samiis fuisse interceptam: qui, cognita re, nauibus istos lõgis aggressi fuêre. Ipsi verò Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captum esse cum Sardibus, illam in Samo vendidisse viris priuatis, qui eam Iunonis templo dedicauêre: & illos qui
D vendidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptam. Ac de patera ita res se habet.

ἐπεὶ δὲ ἀπέπλωσαν] ἀπελοίσατο

Crœsus autem elusus oracu-
lo, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparãda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam
E dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui [c] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt ci-

c *Vel*, Coriacea femoralia. Intelligere *aut. m Videtur quæ* & bracc. *dicuntur.*

» σύμμαχος αἰδῶ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, πάντα μέν τε τῇ ἀφίξει τῇ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρότερον αὐτοῖς διάφορα εἶχον οὐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γενεῆς. πέμψαντες γὰρ ⓐ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νεῶ τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος. Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. τουτέων τε ὦν εἵνεκα ⓐ Λακεδαιμόνιοι τιμὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προεκρίναν Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοιμοι ἐπαγγείλαντι· τοῦτο δὲ, παισὶ πάμπολυ χρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες τὸν χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τεσσεράκοντα ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. τοῦτ' ὁ χρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάδε· ⓐ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ χρητὴρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὴν Λακεδαιμονίων τὸν χρητῆρα, ἐπευθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν χρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ αἴδρας ὠνάμενοι ἀνάθεσαν μιν ἐς τὸ Ἥραιον· τάχα δὲ αὖ καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγουσι ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. καὶ μὲν τὸν χρητῆρα οὕτω εἶχε.

Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κύρου τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τὶς τῶν Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ τούτου τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχε, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, » (οὔνομα δὲ οἱ ἦν Σανδάνις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ » ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τ' ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ ἐκ

bis veſcuntur, ſed quos habẽt, vtpote regionẽ aſperam incolẽtes. Ad hæc potu non vini vtuntur, ſed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil ſit quod eripias, ſi viceris: ſin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi guſtauerint illi noſtra bona, [a] circumſiſtẽt nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerũt in animum Perſis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamẽ Crœſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Perſæ imperitarent, ditionis Medorum: tũc autem Cyro parebãt. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſterminabat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primùm Cilicas, dehinc Matienos qui ſunt ad dexteram, & Phrygas qui ſunt ad læuam: tum boream aduerſus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonéſq; interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys cuncta ferè ſuperiora Aſiæ, à mari quod Cypro obiectũ eſt, ad Euxinum vſque Pontum dirimit. Eſt autem dorſum totius huius regionis, lõgitudine quinque dierum itineris viri expediti. Itaq; aduerſus Cappadociã Crœſus cum exercitu profectus eſt, cupidus cùm hanc partẽ ſoli fœcundi ſuo adiiciẽdi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum vlciſcendi: propter Aſtyagem, Cyaxaris filium, Medorũ regem, affinẽ ſuum, quem Cyrus Cambyſis filius prælio victum ceperat. Erat autem Crœſo Aſtyages hũc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum eſſet ſeditio, caterua quædam eorum [b] ſeceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote ſupplices, initio benignè alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt [c] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tũ artificio

a Pertinaciter ea retinebunt.

b Subduxit ſe

c Legit παῖδας σφιν παρ. Sic autem ſequitur παιδων.

A ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην. τοῖσι δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀλλ' ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι πρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσι μηδὲν ἔστι; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γλυκάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξουσι, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ὀτρύνουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. σὺ τὰ λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβυθον οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. ὁ δὲ Καππαδόκας τοὺς Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ οὗρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμηνίου οὔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐν δὲ τῷ ἑτέρου, Φρύγας. πρὸς μεσαμβρίην δὲ τούτους, καὶ ῥέων αἰεὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ ἀριστερῆς δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει μεγάλην πρήνεα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς αὐτίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μῆκος ὁδοῦ βιώνῳ αὐδρὶ, πέντε ἡμερέων ἀναισιμοῦται. ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὀπὶ τοῦτον τὸν Καππαδοκίην τῶν δὲ εἵνεκε, καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐών, καὶ τίσασθαι ἐθέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κύρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γνώμην γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τὴν νομάδων ἰλὴν ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυγχάνεε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ἔσχε πολλῷ, ὡς ἱκέτας· ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιεόμενος ἀνδρὰς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσαν τε ἐκμαθέειν, καὶ τὴν τέχνην

τὸ πρόσω χρόνου ἢ θηρεύοιεν, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρῃσι, καί ποτε συμβαίνοι μηδὲν προσηνεῖς ἢ αὐθις κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς διέδοξε, ὀργῆς οὐκ ἄκρος) τρηχέως κάρτα προσέκειτο ἀφειείν. οἱ δὲ, ταῦτα τοῖς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε ἀναξιαόσφεων ἐωϋτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακτᾶναι. σκευασάμενοι δὲ αὐτὸν ὡς περ εἰώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρῃ δωσῦσι φέροντες, ὡς ἄγρην δὴθεν· δόντες δὲ, τῷ ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα (ἀπῄτεε γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ὀφείλοντα τοὺς Σκύθας ἀνθρωπείην Κυαξάρῃ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίη τινὰ ἐποιήσαντο. ἀμφὶ δὲ τοῖσι τὸ ὅπι ἴσοι τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνεπλώκεε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προεκήρυξε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα αὐτὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωϋτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ ὅρκιον οἱ ποιήσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμον ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δωσῦ τὴν θυγατέρα Ἀρτυήνην Ἀστυάγει τοῦ Κυαξάρεω παιδί. σύνδυ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ὑποτάμνωνται, ὃς τὴν ὁμοχοίην τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

arcus vtēdi. Interiecto deinde tēpore, quum Scythæ venatum assiduè irēt & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [a] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignū, à Cyaxare pati nō ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorū quos docerent, trucidarēt: apparatúmque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quū obtulissent, quācelerrimè se ad Alyattē Sadyattis filiū Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuæ, ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quòd Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatū est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnū quoddā prælium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quū æquo marte certarent, [b] stante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hūc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem nocteſcere viderunt, à pugnando desiterunt: eóque propensius ad pacem inter se cōstituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & recōciliatio affinitate fieret, [c] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cùm cætera ritu Græcorum, [d] tum feriendo brachia quâ illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo.

[a] Cyaxares (erat enim, vt ipsa ostendit, iræ impos) asperè admodum & indignè tractauit.

[b] Inter pugnandum.

[c] Operam dederunt.

[d] Tum secando brachia vsquedū sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur* αἱμορροΐλιον, *pro* ὁμοχοΐλιον. *Vide Tacitum, lib.* 12.

Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequẽtibus indicabo causam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula cõsulenda miserat. Et quũ respõsum reddidisset [a] haud syncerum, [b] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [c] aduersus quádam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidẽ sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autẽ Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tẽpestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiã ad dexteram. Fecisse autẽ hũc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quã quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refũderet. Itaque quũ celerrimè fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam verò aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursũ redierunt, illũ trãsiuissent? Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, ferè ad pontum Euxinum sitam. Hîc statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pterio rum expugnat diripitque. Cepit quoque cũctas circà vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptísque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen, antequã exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionas tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra cõtra Crœsũ posuit:

Captiosum,

b A se facere

c In Persarum fines.

A Τοῦτον δὴ ὦν ⓐ Ἀστυάγεα Κῦρος ἐὸν-
τα ἑωϋτοῦ μητροπάτορα κατεστρέψατο
ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λό-
γοισι σημανέω. Τὰ Κροῖσος θυμεμφόμε-
νος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ
στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων· καὶ δὴ
τὸ ἀπικόμενόν οἱ χρηστήριον κιβδήλευε, ἐλπίσας
ὡς ἑωϋτῷ τὸν χρησμὸν ἐρεῖ), ἐστρατεύετο
ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ
ⓑ Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸν ἐνθεῦτεν,
ὡς μοὶ ἐγὼ λέγω, τοῖσι ἐούσας γεφύρας
B διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος
Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ.
ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσε-
ται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω
τῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέ-
γεται παρεόντα ⓒ Θαλῆν ἐπὶ τοῦ στρατο-
πέδου, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστε-
ρῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ στρατῷ, καὶ ἐκ δεξιῆς
ῥέῃν. ποιῆσαι δ' ὧδε· ἀνώθεν τοῦ στρατοπέδου
ἐξ ἀμφοτέρων, διώρυχα βαθέλιον ὀρύσσειν, ἀ-
γοντα μιλίου δίαν, ὅκως αἱ τοῦ στρατοπέδου ἐ-
C δρυμένου ἐπὶ νώτου λάβοι· ταύτῃ δὲ τῇ
διώρυχι ἐκ τεταμένου ἐκ τῶν ἀρχαίων
ῥεέθρων, ἐν αὖτις κατὰ μεσαμβόλιος τὸ στρα-
τόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐκβάλλοι. ὥστε ἐπεί
τε καὶ ἐχύθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ
διαβατὸς ἐγίνετο. ⓓ δὲ καὶ τοῦτο διάπυστα
λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρα- 20
D νθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς
γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κρῖ-
σος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀ-
πίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην
καλεομένην, (ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης
ταύτης τὸ ἰσχυρόταταν, κεῖται δὲ Σινώπην πόλιν
τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμέ-
νην) ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν
Συρίων τοὺς ἀγροὺς· καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτε-
ίων τὴν πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο, εἶλε δὲ
τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε
οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦ-
ρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωϋτοῦ στρατὸν, καὶ προσ-
λαβὼν τοὺς μετοξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠν-
E τινα τοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι
τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας,
ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι.

Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ,

ἐθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέσχισαν νυκτὸς ἐπελθούσης. Ὧδε τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσατο.

ibidémque in regione Pteria pro se vterque alterũ lacessere. Commissáque acri pugna, & multis vtrinque cadẽtibus, ad extremum noctis interuẽtu dirimũtur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerũt.

Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα· ἰὼν γὰρ οἱ ὁ συμβουλεύων στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἦν ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὀπίσω ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, πρόσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους καὶ ὅρκιον. (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ τούτοις αὖτις ἐπεποίητο συμμαχίην· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τότε χρόνον τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἀλίσας τε δὴ τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνέπλω, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύσων ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἐπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, τοὺς μὲν ἐς Πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Περσῶν, ὃς ἦν αὐτῷ ξεινικὸς, πᾶν ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἀνὴρ ἀγωνισάμενος οὕτω πρόθυμος Κῦρος ἐλάσσει ἐπὶ Σάρδις. ταῦτα ἐπιλογισάμενῳ Κροίσῳ τὸ παράτειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. Φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετέντες καὶ νομὰς νεμέσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν οἱ ταῦτα ἐγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψασθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὀφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππου δὲ, πολεμίον τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ

[a] Crœsus, à suo exercitu incusatus quòd cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habẽs in animo euocare AEgyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyrãnus ea tempestate Labynetus) denuntiare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hísque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Crœsus, abiit Sardis, dimisítque caduceatores ad socios, edicẽs vti ad quintũ mensem Sardis conuenirent. Exercitum verò qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minimè sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Crœso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: [b] quos, vt existebãt, equi inter ambulãdum, quũ ad pascua irent, comedebãt. Id Crœso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideóque mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas: vbi accepêre responsum, didicerédque quid sibi vellet significarétque portentum, non contigit vt Crœso renuntiarent. Nam priusquam retro Sardis reuecherentur, Crœsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externũ Crœso illuc affuturũ, qui quũ afforet, indigenas subigeret: quòd dicerent colubrum terræ filium esse: equũ, hostẽ & aduenam. Hæc Telmisses Crœso sũt interpretati,

a Crœsus autem causatus sui exercitus paucitatem: (erãt enim ipsius copiæ multo minores quàm Cyri) hoc, inquam, causatus, quum postero die Cyrus non descenderet in certamẽ, regress. &c.

b Quos prodeuntes equi relictis pascuis, passim comedebãt.

sed iam capto: nondum tamen gnari eorũ quæ Sardibus ac Crœso euenerãt. Cyrus certior factus, Crœsum, qui statim post prælium apud Pteriam gestum abscesserat, cõstituisse dispergere copias, consilio inito, comperiebat operæpretium esse quàm celerrimè posset promouere exercitũ Sardis, vt hostem, priusquã ille contraheret iterum Lydorũ copias, occuparet. Hoc vbi probauit, statim exequut⁹ est: properéq; ducto in Lydiam exercitu, ipsemet nuncius Crœso aduenit. Vnde Crœsus in magnã sollicitudinẽ adductus, quòd præter opinionẽ prætérque expectationem suam seres haberẽt, tamẽ Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tẽpestate nec fortior nec magis strenua: ex equísque pugnabat, equitandi sanè perita, hastas perlógas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus: quẽ cũ[a] alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent cæteras copias aduersus Crœsi equitatum: peditatum, vt hos subsequeretur. post hũc colloquauit omnẽ equitatũ. Postquam omnes cõstituit, imperat eis necui cæterorũ Lydorũ parcerent: sed quẽlibet occiderẽt obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec spẽciẽ eius intueri, nec odorẽ sentire sustineat. Id ideo cõmẽtus est vt equitatũ Crœsi,

a Cũ alii amnes permeant, tũ verò etiam Hellus in omnium maximum influẽs, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infũditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur & Hyllus: quod affertur ex Homero & Strabone.*

ἤδη ἁλωκότι, οὐδένα κω εἰδότες τὴν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διαπειρᾶν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος ὅτεο ποιήσαιτο πρῆγμα οἱ εἰ ἐλαύνοι ὡς δυνάμιο πάχιστα ὅτι τάχιστα Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπικαταλάβοι. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε μετὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ τὰ δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἔστι δὲ τῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηϊότερον οὔτε ἀλκιμώτερον τῦ Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων· δοῦρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί. ἐς δὲ πεδίον δὲ σπανελθόντων τῦτο δὴ τὸ περὶ τὸ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιήνου, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑπλὸν, (διὰ δὲ αὐτὸ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συῤῥήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ οὔρεος ἐρυθρῆς Διινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκίδα πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην παρασκευαζομένους, καταῤῥωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ὑποθεμένου αὐδρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσαι ἦσαν τῶν στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι καμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, αὐδρας ἐπ' αὐτὰς ἔβησε ἱππάδα στολὴν σκευασάμενος. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προϊέναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὅπλα δὲ οἱ πεζοὶ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πρῶτοι διετετάχατο, προαγίνεσθαι μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πρῶτα τὸν ἐμπεσὸν ἕκαστον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν προαγίνεσθαι. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε αὐτὰ τῆς ἵππου τῶνδε εἵνεκα· καμήλου ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε

τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος· διὰ δὴ ταῦτα ἐπεμήχανατο τούτου εἵνεκα ἐσεσόφιστο ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ἡ ἱππικὸν,

21

ἢ τὸ ἱππικὸν, τῷ δὴ οἱ ἐπεῖχε ἐλάμψειν ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνῆκεν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡσφράνατο τὰ χρηματα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς. οὐ μὴν οἱ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δῆλοι ἦσαν. ἀλλ' ὡς ἔμαθον ὃ γινόμενον, ἀποδοκέοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων. τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἀγγέλους ἀγλέλους ἐς τοὺς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προφερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τοὺς δὲ ἐξέπεμπε τὴν τάχιστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένῳ Κροίσου. ἔς τε δὴ τῶν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι κατὰ αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπλώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ δὲ τῇ μέρει Μαγέων τῶν πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, καὶ τῆς ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρης, καὶ τῆς Κυθήρων νήσου, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δὲ ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὸν χῶρον. τὸ δὲ πλῆθος τὸ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὸ ἑωυτοῦ, μηδὲ παρεῖναι ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνωσι. συνθέμενοι δὴ ὧν ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λοχαγοὶ δὲ ἑκατέρων ὑπολιφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ αὐτῶν ἑξακοσίων τριήκοντα Ἀργείων μοῦνοι, Ἀλκήνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ ὅτι νὺξ τοὺς ἐπέλαβε. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτοῦ.

quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simúlatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectísque camelis, retro se auertũt. vnde spes Crœsi interiit. Verùm non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis cõfigunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [a] ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperunt. Quam obsidionem in longius processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. nam qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. Ad hos dimittebat, oratum quàm celerrima auxilia mitti sibi, vtique iam obsesso. & cùm ad alios socios misit, tũ verò ad Lacedæmonios. Cæterùm per id tẽpus & ipsis Spartiatis inciderat cũ Argiuis contẽtio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argolicæ partẽ, tamen Lacedæmonii [b] interciſum tenebãt. Etenim Argiuorum est quicquid regionis Malea tenus ad occasum vergit in continente: & insulæ tũ aliæ, tũ verò Cythera. Quũ ergo Argiui suo territorio [c] interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtrisque in colloquiũ vẽtũ est vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri superiores extitissẽt, eorũ regio foret: atque ambo exercitus in suam vterque terrã discederẽt, nec permanerẽt dũ dimicaretur: ea scilicet causa, ne, si adesset, parti succũbẽti auxilium sui ferrent. His cóuentis, in diuersa digrediũtur. Ex vtrisque delecti viri qui relicti sunt cõflixerunt: atque illis quidẽ, vt æquo marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquã victores Argos cursu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui spoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad suorum castra detulit, & se in suo ordine tenuit.

a Ac muris incluſi.

b Interceptum

c Intercepto

Postero die vtrique re audita adfuerunt, sibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quòd suorũ plures superfuisse dicerent: Lacedæmonii verò, quòd qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium cæsos spoliasset. Ex contentione tãdẽ concurrentes pugnãt: ac postquam permulti vtrinque cecidêrunt, Lacedæmonii vincũt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessariò criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, néue mulieres aurũ ferrent, quàm Thyreas recuperassent. His è diuerso legẽ tulere Lacedæmonii, vt in posterũ comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortẽ sibi consciuisse. Quum hæc esset apud Spartiatas rerum cõditio, aduenit caduceator Sardianus precatũ Crœso obsesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerũt Crœso statim succurrẽdũ. Quibus iã se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murũ Lydorũ expugnatum, Crœsúmque viuũ esse captũ. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimẽto rati, supersederũt. Sardis autẽ hunc in modũ sunt expugnatæ: Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscẽdisset. Posteaquã id conato exercitu res nó processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomẽ erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubãdũ erat collocatus, quia illic nequãdo vrbs caperetur haud suspectũ erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quáque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex nõ circũtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerãt. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit,

A ἡμέρῃ ὑστέρῃ παρῆσαν πεῤῥωμένοι ἀμφότεροι· τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἐωυτῶν πλῦνες ἀπεγένοντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφυγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἕδρης συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν
B ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου καταξεσάμενοι τὰς κεφαλάς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψαν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσαν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰναντία τούτων ἔθεντο νόμον. οὐ γὰρ κομῶντες πρὶν τοῦτο, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν παραλελειμμένα τῶν τριηκοσίων,
Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν
C μὲν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, κελεύσαντα θάψαι ἑωυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνισταμένων τῶν ἀγγελίων, ἦλθε ὁ Σαρδιήνος κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπείτε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι ὁ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν
D συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἥλωκεσαν ὧδε· ὀγδωκοστῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβαίνῃ τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος ὁ στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἀνδρῶν πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς
E ἐτετάκλο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῶναι. ἀπότομός τε γὰρ ἔστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ δὴ Μήλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μοῦνη οὐ περιῆκε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τμωλιτέων δικασμένων, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσοιτο σφι Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τοῦτο τὸ μοῦνο τεῖχος περιεῖκας,

τῶν ἀγγελιαφόρων

τῷ ἥλωσαν

τῷ πρόσχ-

τῇ ἰῶ ὁπίμαζον ὃ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, A quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circũducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus cõspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeã illuc deuolutam, aduertit animũ, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta. Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. [a] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cũ alia excogitando, tum verò Delphos mittendo ad oraculum scisscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

a Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cùm alia excog. &c.

Lyde genus, rex multorum, valde insscie Crœse,

C *Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis*

Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longé.

Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [b] sibi ignotũ vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœsum. Atque hoc ille primùm effatus, postmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Crœso viuo, quum regnasset annos quatuordecim, totidémque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circáque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere,

b *Pro ἄλλον γνώσας suspicor scribẽdum ἀλλογνώσας: & ita legisse videri hic potest.*

siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quē religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quòd ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminē. Quod dictum vbi [a] subiit Crœso, ferunt cum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eum percontari quémnam inuocaret. Illósque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatū silentium tenuisse. Deinde quum loqui cógeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingētem pecuniam præoptassem. Eū non planè loquentem, rursus interrogāt quídnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [b] inquit quemadmodū Solon, qui esset Athenien sis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes eius opes coràm, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui aliū hominem, qui se inferior nō fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrimè extingui iam incensum, Crœsumque deponi & quæ cū eo erant. Verùm eos qui iussi fuerāt, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferūt Lydi Crœsum cognita Cyri sētētiæ mutatione, quum cerneret vnumquéque extinguendo deuoluendóque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamādo inuocasse Apollinem, vt ipsi adesset, siquod ab eo donū illi gratum fuisset oblatum,

a *Hæc interpretatio conuenit potius Verbo* θαμάσσαι: *Et & puto legendum.*

b Inquit Solonem Atheniēsem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

A εἴτε καὶ πυθόμενος Κῦρος Κροῖσον τὸν Λυδὸν εἰ θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὸν πυρὸν βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα κατακαυθῆναι. Κροῖσος δὲ πρὸς ταῦτα. τὸν δὲ Κροίσῳ ἐχεωῖ ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν (κατὰ γὰρ δὴ καὶ ἐόντι τοσούτῳ) ὁ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σφι θεῷ εἰρημένον, ὃ μηδένα ἐν τῷ ζώντων ὄλβιον. ὡς ὃ ἄρα μιν θωμάσαι τοῦτο, ἀνενεγκάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἀποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δέ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν αὐτὸν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἄρχοντι ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσαι οἱ. ἃ δὴ εἰπὰς, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῷ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμπρήσαντας, καίεσθαι τὰ ἔσχατα. τὸν δὲ Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ συνιδόντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωντα πυρῇ διδοίη· τοῦς τε τούτοισι, δείσαντα τιμωρίην, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεῦσαι σβεννύναι τάχιστα τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ κατιζάνειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς μὲν πειρωμένους οὐ δυνασθῆναι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐνθαῦτα λέγεται τὸν Λυδὸν Κροῖσον μαθόντα τὸν Κῦρον μεταγνόντα, ὡς ὥρα πολλὸν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι κατασχεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐκ αὐτοῦ ἐδωρήθη, θωμάσαι,

ταῦτ' ἀπ' ἀσυχίης

ταῦτ' ἀπ' ἐπειρωτώμενος.

ταῦτ' ἀπ' ἀνθρωπίνων ἀσφαλέως

ταῦτ' κεχαρισμένον

χρ' αὐτὸν

καὶ ῥύσασθαί μιν ἐκ τῆς παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ κατασβεσθῆναί τε τὴν πυρήν. οὕτω δὴ μαθόντα (W) Κῦρον ὡς εἴη Κρῆσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυ-
» ρῆς, εἴρεσθαι παῖδα, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων » ἀνέγνωσε, ὅστις χθὼν τὴν ἐμὴν στρατευσά- » μενος, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ κατέστησε; B » Ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα » τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακο- » δαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλή-

χρ στρατοπεδεύεσθαι.

» νων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ » οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τῷ εἰρή- » νης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇσι παῖσι τοὺς πα- » τέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷσι, οἱ πατέρες τοὺς

χρ δαίμονές μου

» παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα· δαιμονίου φίλον » ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας καὶ πρός τε ἑωυ- C τὸν, καὶ χάρτα ἐν πολλῇ τιμῇ εἶχε. ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πρῶτοι. ὁ δὲ, σιωπὴν ἐχόμε-
24 νος, ἦν σύχος ἐών. μετὰ δὲ, ὅπως ταφεὶς τε καὶ ἰδρύμενος τοῖσι Πέρσῃσι ὄπισθε τῆς Λυδῶν ἄστεος ἐκ-
» φαίζοι τάχιστα, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέ- » γειν περὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾷν ἐν

χρ χρόνῳ;

» τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτον εἰ- » ρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί D » τοῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶ- » πε, πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα

χρ διαφορέει.

» τὰ σὰ διαφορέει. Κροῖσος δ' ἀμείβετο, Οὔ- » τε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ μὰ » διαρπάζει (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα) » ἀλλὰ φέρεταί τε καὶ ἄρεται τὰ σά. Κύρῳ δ' ὀπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορᾷ ἐν τοῖσι παρεοῦσι. ὁ δὲ εἶπε, » Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦλον σοὶ ἔδωκαν δοῦλόν σοι, δίκαιον, εἰ E » τι ἐνορῶ πλέον, σημῆναί σοι. Πέρσαι, φύσιν » ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ » τούτους ταύτης διαρπάσῃς καὶ κατάσχῃς » τὰ χρήματα μεγάλα, τὰδε τοι ἐξ αὐτέων » ὑπόδοξα γένεται· ὃς ἂν αὐτέων πλέσα καὶ ἁλί- » χῃ, τοῦτον τρόπον δέχεται τοι ἐπαναστήσεσθαι.

ipsúmque præsenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœso deũ inuocante, nimbos repente, quũ serenum ac tranquillũ esset, [a]confractos esse, imbrésque erupisse, ac vehementissima aqua pluisse, & rogum extinxisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum, è pyra depositum esse: atque hũc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominum persuasit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hostis? Cui Crœsus, Ego (inquit) rex, istud feci tuo prospero, meo infausto fato, Græcorũ deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed vt ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: quem Cyrus solutum iuxta se collocauit, ac in multa sanè obseruantia habebat: intuénsque eum admirabatur, tã ipse quàm omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox cõuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus verò eum, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur, [b]Quídnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuásque opes absúmit. Atqui (Crœsus excipit) neque vrbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt agúntque. His verbis iniecta cura, Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat quídnã in his quæ fierent, sibi constituédũ cẽseret. Ad quẽ Crœsus, Quoniã me dii seruũ tibi tradiderunt, iure debeo, siquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Persæ, ait, natura proterua sũt, & iidé inopes. Quos si diripiẽtes tu ac potiẽtes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturũ, vt quisque istorum plurimis opibus potietur, ita maximè in te rebellaturum, esse expectandum.

a Concurrisse, Gelingruisse.

b Quídnam, inquiens, tanta ista turba tanto studio agit?

Nunc igitur, si tibi placet hæc quę ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellititibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessariò reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eáque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [a] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quę Crœsus, [b] Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maximè omnium veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nũquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quídnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditáque sibi oracula, & præcipuè donaria sua, quibus rebus fretus susceptisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridẽs Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [c] atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen tẽpli vincula deposuissent, scisciatari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendũ, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & sciscitari cùm hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mãdata executis, Pythia fertur ita respõdisse, Sorté fato destinatã defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimẽ luit, [d] *hoc est abauis:* qui quũ esset satelles Heraclidarũ, mulieris dolo inductus, dominũ interemit: illiúsque dignitate potitus est, nihil ad ipsum

a Crœse, quũ sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c.

b Here, inquit, maximè gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus sum, missis, &c.

c Et quicquid aliud tibi opus erit.

d Tritaui. i. *Gygẽ, à quo quintus erat Crœsus.*

A νεῶ ὧν ποίησον ὧδε, εἴ τοι δοκέουσι τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ὅτι πάσησι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων ὡς τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διί. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἐκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἐχάρη τε, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, B καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ὅτι τελέοι, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, αἰνιζομένου σεῦ ἀνδρὸς βασιλέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τιὼ δόσιν τιὼ τινα βουλεαί τοι γενέσθαι πρηκτέα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χαρείη μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι, πέμψαντα τούσδε τοὺς πόδας, εἰ ἐξαπατᾶν τοι B τοῦ ποιεῦντος νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ,τι οἱ τοῦτο ἐπιτηρεῦντι πρηκτέον. Κροῖσος δὲ C ἐπιμυθολογήσας πάσῃσι τιὼ ἑωυτοῦ γνώμῃσι, καὶ τῶν χρησηρίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπῆρτο τῶν μαντηίων, ἐστρατεύσατο ὅτι Πέρσας, λέγων ὑπὸ τοῦτο, κατέβαινε αὐτὸς πρηκτέον, ἐπεῖναι οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνείδισαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτον τεύξεαι παρ' ἐμεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ αἰ ἐκάστοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλεσε, τιθεὶς τὰς πέδας ὅτι τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὐκ ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ὅτι Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς D ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· δείκνυσι τὰς πέδας. Τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος ἐστὶ τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐντεταλμένα, τὴ Πυθίη λέγεται εἰπεῖν τάδε, Τὴν πεπρωμένην E μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτου γενεὸς ἁμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἑὼν δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ γυναικηίῳ ὑπαχθεὶς, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, τὴ ἔσχε τιὼ ἐκείνου γενεὴν οὐδέν οἱ

» τοῦ σπεύσαντος. τοῦ θυμουμένου δὲ Λοξίεω ὅκως αἱ χεὶ τοὺς παῖδας τῶ Κροίσου ἔροιτο » ὁ Σαρδίων πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖ- » σον, οὐκ οἷόν τε ἐγένετο τοῦδε γε μοίρας » ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐτῷ, ἐωύσατο, καὶ ἐχαρί- » σατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπῆλθε βαλλόμενος τὴν » Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ὑπεραθῶ Κροῖ- » σος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἄλλοισι τοῖσι ἐπὶ τούτοισι ἀλγέων τῆς » πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, καὶ ὁμοίως » αὐτῷ ἐπήρκεσε. χεὶ δὲ ὁ μαντήιον τὸ γενό- » μενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. τοῦτο γὰρ » ἔφερε γάρ οἱ Λοξίης, ἰὼν στρατεύσεσθαι ἐπὶ » Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. τὸν δὲ, » ἐς τοῦτα χρέωντα εὖ μέλλοντα βουλεύ- » εσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, πότερα τὴν » ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. ὑ συλ- » λαβὼν δὲ ὃ ῥηθὲν, ὑδὲ ἐπισκέψασθαι, ἑωυ- » τὸν αἰτιον ἀποφαίνεται. ὡς καὶ τὸ τελευταῖον » χρησμοῖσι ξυμβαίνει εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης τοῦ » ἡμιόνου· οὐδὲ τοῦτο συνῆκε. ἰὼν γὰρ δὴ ὁ » Κῦρος τοιοῦτος ἡμίονος. οὐ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοε- » θνέων ἐγένετο, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ » χείροντος. ἦν μὲν γὰρ ἰὼν Μηδὶς, καὶ Ἀ- » στυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὅδε, » Πέρσης τε ἰὼν, καὶ ἀρχόμενος ἐπ' ἐκεί- » νοισι· καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνης τῆς » ἑωυτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθὶη ὑπε- » κρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς » Σάρδις, καὶ ἀπηγέλαν τὰ Κροίσῳ. ὁ δὲ, » ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἰ τὸν ἀμφὶ » παῖδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. χεὶ μὲν δὴ τὸν Κροί- » σου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὸν πρώτον κα- » ταστροφὴν, ἔσχε οὕτω.

Κροίσῳ δὲ ὅσα καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, οὐ μὰ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίποδες χρύσεος, ὃν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ τοῦ Πτωϊοῖσι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἰὼν τοῦ ἐόντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Ἀμφιάρεω,

A pertinẽte. Verùm Apollo, quum ſtuduerit vt hæc Sardium clades liberis Crœſi, non ipſi Crœſo cõtingeret, tamẽ transferre fata nõ potuit: ſed quatenus illa permiſerũt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis ſerius quàm fata deſtinarãt, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quòd ipſi B ardenti opem tulit. nam quod ad oraculũ pertinet, haud rectè Crœſus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnũ imperium, ſi bellum Perſis inferret, euerſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum vtrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat: nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem vltimo reſponſo ait Apollinem dixiſſe de mulo, ne hoc quidem C diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuerſarum gentium parẽtibus ortus ſit, generoſiore matre quàm patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimoniũ duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reuerſi Crœſo nunciarũt. Quibus auditis CrœD ſus ſuam ipſius agnouit culpam eſſe, non dei. De Crœſi igitur imperio & prima Ioniæ ſubactione ita res ſe habent.

Porrò Crœſi non hæc ſolùm quæ iã diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidẽ apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illiç Apollini nuncupauit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. E Quinetiã in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiãnum ad noſtra vſque tempora ſupererant: nonnulla tamen intercide-runt. Ac verò quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Cæterùm ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit

templum, hæc ſibi, veluti domeſtica bona, paternarúmque facultatum primitias, diuis conſecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduerſarii, qui Crœſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnant, Pantaleontis partibus impẽſè ſtudebat: hunc in regni poteſtatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipſe, Alyattis filius erat, Crœſi frater, at non germanus: *matres enim habebãt diuerſas*. Nã Crœſus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex [a] Iade fuit ſuſceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœſus potiretur, hominem illum qui antè ſic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, in fullonis officinã pertractum interemit. Bona autem eiuſdem iam antè diuis deſtinata, tunc vti diximus iis locis cõſecrauit. Atque de donariis hactenus dictum ſit.

a Ionica

Porro Lydia quod ſcribatur nihil ſanè mirãdum habet, provt aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter AEgyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim eſt Alyattis Crœſi parentis ſepulcrum, cuius baſis è grandioribus eſt lapidibus: reliqua ſepulcri pars, [b] aggeſtio eſt terræ. Quod ſepulcrum cõſtruxiſſe feruntur homines [c] emptitii atque operarii, & vnà cum his adiuuantes ancillæ. Cæterùm ad noſtram vſque ætatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus literæ inſculptæ indicant quæ ſinguli elaborauerint: apparebátque ex mẽſura, ancillarum opus eſſe maximum. Lydorũ enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæſtu tantiſper dotem colligunt dum nupſerint: ſe autem ipſæmet locant. Sepulcri huius ambitus, ſtadiorum eſt ſex, & duorum [d] iugerum: latitudo, [e] iugerum trede cim. Confinis eſt eidem ſepulcro lacus ingens, quem Lydi referũt eſſe perennem. vocatur autẽ Gygæus. Atque hoc quidẽ ſic habet, Lydi legibus propemodũ vtuntur Græcorũ ſimilib⁹, niſi quòd Lydi filias ſuas proſtituũt. Hi, primi eorũ quos nouimus, nummũ aureũ argenteúmq; ad vtendum percuſſerunt, & primi caupones inſtitoréſque extiterunt. Aiunt &

b Terræ aggeſtæ moles eſt.

c Circumforanei.

d Plethrorum.

e Plethrorum.

A αὐέθηκε, οἰκήια τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπηρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐλώμενον οὐσίης ἐξαρνοῦ, ὃς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιξαιρέως κατεῖχε, συναειδων Πανταλέοντι ἐθέλοντι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε B τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν αὐθέφτον τὸν αἰτιώτατον ἐόντα ὅτι κναφήιον ἔλκων διέφθειρε. τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι τοῦτον καὶ πρώσας, ὁκότε ὅπως τῶν εἰρημένων αἰθήκε ἐς τὰ ἱρήια. καὶ τοσαῦτα μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγκεφαλαίωσιν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, πλὴν ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἔν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς C τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χώμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι αὐθέφτοι, καὶ αἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ συνεργαζόμεναι παρδίσκαι. οὖροι δὲ πέντε ἑόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅτι τοῦ σήματος αὖτις· καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παρδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν D δήμου αἱ θυγατέρες παρνέονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ αὐτῶν συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ σταδίοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος, ἔστι πλέθρα τετρακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν τοῖσδε πλὴν E σίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες. χωρὶς ἢ ὅτι παῖδας τέκνα καταπορνεύουσι· τοῦτο δὲ αὐθέφτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κεκαμμένοι ἐχρήσαντο· τοῦτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο, φασὶ δὲ

αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεφεύρασι, ἑωυτῶν ἐξευρήματα γενέσθαι. ἅμα δὲ τούτους τε ἐξευρεθῆναι τῷδε σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῆσαι· ὧδε τοῦτοι αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἄτυος τοῦ Μαιέω βασιλέος στυγερὸν ἐχρῆσθη ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν ἀφόρητον λιμὸν ἔχειν, μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε τὴν κύβων καὶ τῆς ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ ἄλλων παιδιέων πασέων πλὴν κοτταβίσεως τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. τούτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πάσην, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτο τρόπῳ ἀφορέειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἀπίστατο ὁ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπὶ βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ὅτι μενῇ, τὴν δὲ ὅτι ἐξοδίην ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τῇ μέλλειν αὐτὸς λαγχάνουσι τῶν μοιρέων, ἑωυτὸν τοῦ βασιλέα καταστάσειν, ὅτι δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τὸν οὔνομα ἦν Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ὅτι πλοῖα, ἀποπλέειν ζητέοντας βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραπεμφθέντας, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἐνθαῦτα σφέας ἑωυτοῖσι ἱδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν ἐς μέσον τοῦτο. αὐτὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι τοῦ βασιλέος τοῦ παῖδος, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ὅτι τούτου τοῦ ἐπωνυμίην ποιεύμενοι, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ τάδε πρὸς Πέρσας δεδούλωντο.

ἐπαίζετο

ἐπιδίζηται

ΕΠΙΔΙΖΕΤΑΙ δὲ τὰ ἐξαίτιον ἡμῖν ὁ λόγος τοῦ τε ΚΥΡΟΥ, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατέλυσε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠνήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς δὲ οἱ Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οὐ μὴ βουλόμενοι σημανέω τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα

A ipsi se ludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autē hæc inuenisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [a] *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuersam Lydiā valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleraſse, postea verò, quum non cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tū igitur

B inuentum ab iisdem [b] aleæ tesserarúmque ludum, & pilæ, cæterorúmque ludorum omniū genera, præterquam [c] talorum. horum enim inuentionem sibi non vendicāt Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quæ rendorū solicitudine distorquerentur: altera verò à lusibus abstinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autē malū non remit-

C teret, sed magis etiā sæuiret, tū regē vniuersos Lydos bifariā diuisisse, [d] & hos quidem in sedibus suis permisisse, illos verò aliquò ablegasse colonos. Ac verò iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autē qui deducēdæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomē Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primùm diuertisse Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirum quibus ea quę nauigationi accommoda videbantur, imponerēt, ad victum

D sedesque quærendas oram soluisse: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus cōstructis, ad hūc vsque diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque à Persis in seruitutē redacti fuerūt.

HINC iā nobis exequetur o-

E ratio, tum quisnā fuerit CYRVS ille qui Crœsi euertit imperiū, tū quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. [e] Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se ha-

a Hetruriam.

b Tesserarum & talorum.

c Calculorum.

d Et forte legisse, alteram quidē partem ad manēdum, alteram verò ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui fortitò obtigisset vt maneret, seipsum regem, migranti autē, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus forte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hīc mox, &c.

e Ita autem de his scribā vt Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolūt, sed id quod res est dicere: gna

rus triplicem aliã esse de Cyro narrandi viam.

bent, referre studẽt, ita ego conscribã: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quũ Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate præliati, strenuè se gesserunt: excussoque seruitutis iugo, in libertatẽ sese asseruerũt. Post quos & aliæ nationes idẽ fecerũt quod & Medi. Cæterùm quum iã per continentem in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit. Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces[a] cùm antè apud suos probatus, tũ magis studioſiúsque æquitatem affectitabat venditabátque, quòd videret apud Medos vniuersos magnam quandã licentiã: sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi verò qui eundẽ habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarum sibi constituũt. Hic, vt qui principatũ ambiret, rectũ se æquúmque præbuit. Quæ quum faceret, laudẽ apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguã: [b] adeo vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorruptè iudicaret, læti vndique affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremò nulli alii hanc prouinciam permitterẽt. Quũ verò numerus accurrẽtiũ crescceret, vtpote qui intelligerẽt sententias iustè terminari, Deioces, animad uertens, vniuersa in se vnum incumbere, neque amplius illic cõsidere vbi prius ius dicere consueuerat, volebat, neque omnino iu dicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies, rebus suis domi neglectis, dirimẽ dis aliorũ litibus operã impenderet. Quum igitur rapinæ scelerá-

a Ipse, quũ iam antè apud suos celebris esset, tum verò magis etiam quàm antea iusti tiam sectari aggressus est: quòd videret apud Medos vniuersos mag.q. licẽtiam, & satis sciret iuri iniuriam aduersari.

b Adeo vt quũ in alijs pagis intellexissent Deiocem solũ esse qui incorruptè iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem discepraturi vltro accurrerent: postremò nulli alii arbi trium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, vtpote q.

Α τα λέγειν λόγον, χ᾽ ταῦτα γράψω· ὀπίσω δὲ μοι ὁ Κύρου καὶ Περσέων λόγος ἐσται, ὃς τρισσοὺς ἀνθρώπους ἐπεξελθὼν μάλιστα πάντων ἐποίησε λόγους. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ᾽ ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ᾽ αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίην μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀποστάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ πᾶλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτό. Μήδοισι. ἐόντων δὲ αὐτο-

Β νόμων πρώτων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ σοφὸς τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν ΔΗΙΟ-ΚΗΣ, παῖς δ᾽ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, " ὁ δὲ μᾶλλον ἐν τῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσυνέων ἐπιτη-

δεύματα ἐν τῇ ἐωυτῶν

Δηιόκης

μένος, ἤσκεε. τὰ τοῦτα μὲν τοιούτος ἐὼν ἐπολίεε, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐπιστάμενος

C ὅτι στάσις ἐστὶ τοῦ δικαίου τὸ ἄδικον πολέμιον ἐόν. ἐκ δὴ τῆς αὐτῆς κώμης Μήδοι, ὁρῶντες αὐτὸν τὸν τρόπον, δικαστὴν μιν ἐωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ δή, οἷα μεστώμενος ἀρχήν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἐπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον παρὰ τοῖσι πολιτέων· ὥστε " πιστευόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηιόκης εἴη ἀνὴρ μουνοῦς καὶ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδικίῃσι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν,

D ἀσμενοι ἐφοίτεον πρὸς τὸν Δηιόκεα ἐς αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. πλῆθος δὲ ἀεὶ γινόμενον τῶν ἐπιφοιτεόντων, οἷα πιστευομένων τὰς δίκας ἀποφανέειν καὶ ἐόν, γνοὺς ὁ Δηιόκης ἐς ἐωυτὸν πολὺ ἀναχείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον κατίζων ἐδίκαζε, οὔτ᾽ ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τῶν ἐωυτοῦ ἀζημιωκότα, τοῖσι πέλας δι᾽ ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνο-

E μίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἐνῶν, σπουδὴν ἐποιέετο Μήδοι ἐς τοῦτο, καὶ ἐδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες 27
τὰ καὶ τοκόντων. ὡς δὴ ἐγὼ δοκέω, " κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηιόκεω φίλοι, οὐ γὰρ

ἐν τῇ ἐωυτῶν

πιστευόμενοι ἐν τῇσι

μάλιστα

c Hic (vt ego quidẽ existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimuero (inquiebant) si pergamus his moribus viuere, hanc nostram regionẽ diu non poterimus incolere.

magis quàm prius patrarentur, Medi habito cõcilio, de cõmuni rerũ statu colloqui cœperunt. [c] Et quãtũ mihi videtur, Deiocis amici ex cõposito in hãc sententiã loquebãtur, Nequaquã, inquientes, hisce

» δὴ τῷπερ τῷ πλέονι χρεώμενοι, δυνατοὶ
» εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε ἡσυχίην ἦμέων
» αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομή-
» σεται, καὶ αὐτοὶ τοῖσι ἔργα τρεφόμεθα, οὐ-
» δὲν ὑπ' ἀνομίης ἀπάσαντοι ἐσόμεθα. ταῦτα
» καὶ λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

ΑΥ'τίκα δὲ τοιαῦτα ἀμειβομένων ὄνομα ἡσάν-
των βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν τοῦ πολλὸς ὑπὸ
πάντων ἀνδρὸς καὶ τοιαῦτα λεγόμενος καὶ αἰ-
νεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέσαντες βασιλέα
σφίσι εἶναι. ὁ δὴ ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυ-
τῷ ἀξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, καὶ
λογχοφορίαν αὐτὸν δορυφορέεσθαι. ποιέουσι δὴ
ταῦτα. Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε δὴ αὐτῷ
οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἐ-
φείσατο τῆς χώρης· καὶ δορυφορέεσθαι αὐτὸν ἐπι-
τρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξα-
σθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τὸν Μήδους
ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦ-
το τοῖσι ἄλλοισι ἦσαν ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῷ Μή-
δων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρ-
τερὰ, τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται,
ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστῶτα. μεμηχάνη-
ται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέ-
ρου κύκλος τοῖσι πρόμαχεῶσι μούνοισι ὑπε-
ρύψηλότερος. ὁ μὲν τι εἶχε, καὶ τὸ χωρίον
συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε οἷόν τε εἶναι· ὁ
δὲ ἐς μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων
τῶν στεφανούντων ἐπὶ, ὁ δὲ τῷ τελευ-
ταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. ὁ
δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος, ἐν ᾧ Ἀθη-
ναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τοῦ μὲν
δὴ πρώτου κύκλου οἱ πρόμαχεῶνες εἰσὶ
λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ
κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου ὑακίνθεοι· πέμ-
πτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν
κύκλων οἱ πρόμαχεῶνες ἐστεφανωμένοι εἰσὶ
φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν
καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους
ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ ὁ
Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυ-
τοῦ οἰκία. τὴν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε
ὁ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων,
κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἔστι ὁ κατα-

modis vsuri hanc nostrã regionẽ A
poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobisipsis regẽ, vt videlicet ditio nostra bonis legibus administretur [a] & nos, ad sua quisque opera diuertẽtes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt.

a Et nos res nostras agamus, neque malè agendi licẽtia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subiicere, statim consultant quemnam regem creent. Tũ Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem suffragio rex approbaretur.

Continuò cõsultatũ est quemnam regem crearẽt. Deioces adeo ab omnibus commendatus, B productúsque in medium vt omnium suffragio rex comprobaretur. At ille iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoréque ad custodiam corporis sui adiungi. [b] Huic Medi hæc præstiterunt, eíque ædificia ingentia próbeque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserũt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum cõdere: vt hoc vno communito exornatóque, aliorum nõ ita magnam curã haberent. Obsequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia construit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellãtur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, [c] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solíque pinnis prominerent. [d] Adiuuabat huc loci D ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data opera factum, siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum ampliſſima sint magnitudine, prorsus illum Athenien sium æquãt ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus. Nempe* primi ambitus pinnæ colore fũt E albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi verò duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suámque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Cæterùm vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces ca-

b Hæc in eius gratiam Medi fecerũt, eíque, &c.

c Ita vt ambitus alter alterum amplectatur.

d Adiuuãte ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septẽ ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem ampliſſimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Súntq; primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ.

uit necui ad regem ingredi liceret, ſed per internuntios cuncta tranſigerentur: adeo vt nec conſpici regem à quoquam fas eſſet. [a] ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quòd omnibus factu deformia eſſent) coràm liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vnà cum eo educati ſtrenui & fortes, indoleant atque inſidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuerſũ ipſis eſſe videatur, ſi coràm ipſum nõ intueantur. Quibus quũ ſeſe Deioces iã adornaſſet, atque in imperio confirmaſſet, in exercenda iuſtitia valde ſeuerum ſe præbuit. Etenim litigantes cauſas ſuas cõſcriptas intro per internuntios mittebãt, quas ille deciſas remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem inſtituerat: Si quem intellexiſſet iniuriam cuipiam facere, hunc ad ſe aſcitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vſum exploratores auſcultatoréſque per vniuerſam ſuam ditionem diſpoſuerat. Deioces igitur ſolam Medicam ſubegit nationem, eíque ſoli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes ſunt, Buſæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot ſunt in Media gẽtes. Deioce defuncto, qui annos tres & quĩquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES ſuſcepit imperium. Qui ſolo imperio Medorum non contentus, bellũ ante omnes intulit Perſis, eóſque primos in poteſtatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Aſiam ſubegit, aliam deinceps atque aliã inuadendo gẽtem: donec ad Aſſyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Aſſyrios qui Ninum incolebãt, quondam omnium principes, ſed tũc à ſociis per defectionem deſertos: alioqui per ſe bene habentes. Aduerſus hos expeditione ſuſcepta Phraortes, ſecundo ac viceſimo quàm regno potitus eſt anno, cum pleraque exercitus parte periit. Poſt obitũ eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, ſucceſſit: qui dicitur multo maiorib. ſuis fortior fuiſſe, & primus Aſiaticos

A σησάμβυος, μήτε ἐσέναι τῶνδε βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πρήσσεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός. πρὸς τε τούτοισι ἔτι γελᾶν τε καὶ πτύειν αὐτόθι, καὶ ἄπασι τοῦτό γε αἰσχρόν. Ταῦτα δὲ πρὸς ἐωυτὸν ποιέοντες, ὅκως μὴ ὀρέωντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ συντροφοι, ἀγαθοί τε καὶ ἀλκιμοι, λυπτοίατο, ἢ βουλεύοιεν, ἀλλ' ἕτερόν σφι δοκέοι εἶ μὴ ὀρέωσι. ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν γὰρ δίκαιον

B φυλάσσων χαλεπός. καὶ ταῖς τε δίκας χρίνοντες, εἴσω πρὸ ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διαχρίνων, τὰς ἐς Φερεκλέας ἐξεπέμπεσκε. ταῦτα μὲν δὴ τὰς δίκας ἐποίεε. Τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατο οἱ· εἴ τινα πύθοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀμὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε

C μοιῶν, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τάδε γένεα, Βουσαῖ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν Μήδων ἕξ εἰσι τάδε. Δηϊόκεω δὴ παῖς ΦΡΑΟΡΤΗΣ, ὃς, πελθὼν τὴν Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τριήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. οὗτος δὲ οὐκ ἀπέσχετο μοιῶν ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρῶτοισί τε τούτοισι ἐπέθηκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ,

D ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος· ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τούτοις οἳ Νῖνον εἶχον, καὶ ἦρχον πρότερον πρήσσοντες, τότε ἦσαν μεμισωμένοι μὲν συμμάχων ἀπεστεώτων, ἄλλως δὲ εὖ ἔχοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρχὰς δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, ἐὼν ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο ΚΥΑΞΑΡΗΣ ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. τοῦτον λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερον τῶν πρόσθεν· καὶ πρῶτός τε ἐνόμισε τὴν

E

a Præterea ne ridere coràm vel excreare in quoquam honeſtum haberetur. Et hęc à Medis apud regem obſeruãtur, nẽ videlicet, &c.

ἐόντων· καὶ συντροφοί τε ἐκείνῳ καὶ εὐάνδρες οὐ φαυλοτάτους, οὐδὲ ἐς αἰφρακτέλιον λειπόμενοι, λυπτοίατο,

28

πέλεκυν

τέλεα τοῦτ' ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦτος διέπαξε χωρὶς ἑκάστους τῆι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως διαπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐς μάχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. καὶ ὁ τὴν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνήσας ἐωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντας πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, ἅμα μὲν πατρὶ τιννύμενος, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τοῦτο τὸ τρῶμα τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων ὁδὸς ζωῷ ὀξυτάτῳ. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ἐς τὴν Μηδικὴν πολλὸν ἐλάσσω ἐστί· διείργει γὰρ τὰ μεταξὺ αὐτῶν ἔθνος ἕν, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμειβόμενοι, οὐκέτι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἵγε Σκυθικὴν ταύτην ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτὸς πόντου ἐκτεμόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνταῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς αὐτὰ δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ προβαίνεσθαι. οἱ δέ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει τὴν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολιφθέντες, ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρόν, (ὡς ἐγὼ πευσάνομαι δυείσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. κατὰ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· κατὰ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι,

A populos [a] in prouincias distinxisse, primúsque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [b] promiscua fuissent atque implicata. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrē vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio: qui Cimmeriis ex Europa eiectis in Asiā eruperunt: & dum illos fugientes persequūtur, ita in Mediam penetrarunt. Est autē à lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierū: è Colchis verò non ita longo itinere peruenirī potest in Mediam: sed vna duntaxat natio interiecta est, Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamē hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prælióque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ vniuersa Asia potīti, hinc rectà in AEgyptum contēdūt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens AEgypti rex, muneribus precibúsq; effecit ne vlterius progrederentur. [c] Scythæ, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinę Ascalone, bonáq; parte Scytharū nullam iniuriam inferente, pauci aliquot reliqui Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantū equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac verò dea ipsa templi spoliatoribus

[a] In turmas decuriasse,

[b] Promiscuè fuissent confusa.

[c] Scythæ verò regredientes, quū in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato dāno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum.

corúmque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodũ & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare.[a] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquam verò iã vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniáque iam penè ex negligentia licentiáque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebántque à quibuslibet quæcũque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatámque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriósque, excepta Babylonica quapiã portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis[b] vnà cũ Scythis imperasset, vita functus est.

a Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tẽpore omnia iniuriosè & superbè imperitando vastarunt. Siquidẽ præter tributa, tantum à singulis exigebant quantum iis imposuissent: & tributis non contenti, singulorum etiã bona passim prædabantur. Pleroſq; igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerũt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo.

b Comprehẽso Scytharum imperio, regnasset.

Cuius regnũ suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauítque eam Mandanen: quæ visa est ei per quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somniũ quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideóque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterùm ingenio sedato, [c] gerentémque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiã iam prægnantẽ & partui vicinã ex Persis accersit, éique, quum venisset, custodiã apponit,

c Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret.

A καὶ τοῖσι Σκυθέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε
ὁ θεὸς θήλεαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγεσί τε
οἱ Σκύθαι σφέας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν
παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν
Σκυθικὴν χώρην ὡς ἀνδρεάπας, τοὺς κα-
λέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. ὀκτὼ μὲν νυν
ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης ⓐ
Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὑβριος
καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ
φόρων, ἥρπαζον παρ' ἑκάστων ὃ ἑκάστοισι
B ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον
περιελαύνοντες τοῦτο ὅσ᾽ ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ
τοὺς μὲν τούτων πολλοὺς Κυαξάρης τε καὶ
Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες
κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν
ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ
πρότερον· καὶ τήν τε Νίνον εἷλον, (ὡς δὲ
εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς
Ἀσσυρίους πλὴν
τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα,
C Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσερεσκαί-
δεκα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξε, τε-
λευτᾷ.

Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυ-
αξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγέ-
νετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. «
τὴν ἐδόκεε Ἀσυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι « 29
τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πό- «
λιν, ὑπερκατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην
πᾶσαν. ἐξηγήσαντο δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνει-
D ροπόλοισι ὃ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐ-
τέων αὐτὰ ἕκαστα σκοπεόμενος. μετὰ δὲ, τὴν
μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς
ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐ-
δενὶ ἐδίδου γυναῖκα, δεδοικὼς τὸ ὄψιν· ὁ
δὲ Πέρσῃ ἐδίδου, τὸν οὔνομα ἦν Καμβύ-
σην· ⓑ ἐσάγει οἰκήσιος μὲν ἐόντα ἀγαθῆς,
δόκου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐ-
τὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. σὺν οἰκεούσῃ δὲ
τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀσυάγης
E τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε οἱ
ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς φύναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ὑπερέχειν
τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑ-
περφρόνησε τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμ-
ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐ-
πίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε,

βουλόμενος τὸ γενώμενον ἐξ αὐτῆς ἀφανίσαι φθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμηναν ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὧν Φυλακούμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ὅτου ἐπέτρεπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ ἂν τοι προθέωμαι μηδαμῇ παραλέλειπε μηδὲ ἐμέ τε ἀπάτησον, καὶ ἄλλοις ἐλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ πεπείσεαι. λάβε τὸν αἰ Μανδάνη ἔτεκε παῖδα. Φέρων δὲ ἐς ἑωυτοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον ὅκῃ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. Ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ἤτε ἄλλοτε κω πρῆγμα ἐπέτρεψας ἀνδρὶ τῷδε ἀξιόχρεον ἔμμεναι, φυλακούμενος δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ὀξαμβλυτεῖν. Ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ πρῶτα ἐμὲν ὑπηρετέεσθαι ὅτι τοιδέως. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τιλὸ ὅτι θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα. προελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πᾶν Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δ' ἀμείβεται οὐκ ᾗ ἐπετέλλετο Ἀστυάγης, Οὐ δὴ εἰ παραφρονήσειέ τε καὶ μανείη καὶ κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ ἑπόμενος πρὸς ἀνδρὸς τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστι ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα τὴν τῶνδε αἰσχύνη καὶ ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνῃ δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται ὅ οἱ δεδοκται ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τὰ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγεος, αὐτοῦ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν. Ταῦτα εἰπὰς, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ὅτι τὸν βουκόλον τὸν Ἀστυάγεος, τὸν ἠπίστατο νομάς τε ὅτι τηδεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα· τοῦ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ σιωδούλῃ. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνώ,

A volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruãs Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hęc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: [a] néue committas vt alios

B præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mãdane peperit puerum, in domúm que tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [b] Neque aliâs vnquã rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterũ dabimus operam nequid in te delinquamus. Quòd si tibi cordi est hoc ita fieri, [c] mea interest id industriè exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, éique [d] puer traditus esset ornatus

C ad necem, contulit se domum, flens: adiénsque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonẽ. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego verò (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiúsque insaniet quàm nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem obsequar: idque multis de causis, tum quòd puer ipsi mihi cognatus est, tum quòd Astyages grandis natu est,

D & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quàm periculum maximum? Enimuero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, vestigio nuncium mittit ad bubulcũ Astyagis, qué norat [e] pa-

E scuorũ maximè idoneorũ, & mõtium feris frequentissimorum esse gnarissimũ: cui nomẽ erat Mitradates: cuius cõtubernalis & eadem cõserua erat, nomine Cyno,

a Neque me dẽcipito, & *me* aliis *ad hoc agendum* delectis, tandem tibi ipse malum crees.

b Neque aliâs vnquã animaduertisti in hoc viro quidquam inucundum [vel. molestum] & in post. vt παρεδώς *eum habeat quem antea meum.* Legit autem *proximè sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα.

c Meum est.

d Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

e Pascua & montes feris oppletos quàm opportunissimè incolere.

Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boū pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua verò tota admodū plana. Hic itaque accersitus, properè quum venisset, inquit ad eū Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrimè pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [a] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego præpositus sū. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [b] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diē parturiens, è volūtate dæmonis enixa est filiū. Absente marito vtrique mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timēs, propterea quòd præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote eximprouiso cernēs, prior interrogauit quid ita studiosè ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbē veni, & vidi & audiui [c] quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio positum, palpitantem vagiētémque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrimè sumere, atque exponendum asportare in montem quammaximè feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerē. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illū domesticorū esse, [d] nō autem illius generis. Admirabar tamē quòd videre auro vestibúsque ornatū: præterea quòd

a Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autē intueri sum iussus.

b Ad casam suā. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc fortè numinis voluntate filium peperat, dum ipse in vrbem proficisceretur: erántque alter de altero solliciti.

c Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris eueniat.

d Nunquā enim cogitassem ex eo genere esse.

A καὶ τὸν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· καὶ δὲ τὸν Μηδικὸν, Σπακώ. τὸν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπῶρεαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν. εἶχε δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνου. Τούτῃ γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἰδησι συμπρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος
B σπουδῇ πολλῇ καὶ ἑλόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης « Ὃ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως αἶ τάχιστα ἀφανὴς « φθαρείη. καὶ τάδέ τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν « μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλά τεῳ ξόπῳ πε- « ρισπουδήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀφα- « 30
χρήσεσθαι. ἐπορᾶν δὲ σκεπτόμενον ἀφα- « τέταγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βου- « κόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν
C αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν ἑωυτοῦ αὖλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ὑπερτέξ ἐοῦσα πάσσῃ ἡμέρῃ, τότε κως κατὰ δαίμονα πίπτει, οἰζυρώτερον τὸν βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ σὺν φροντίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τὸν τόκον τῆς γυναικὸς ἀρρώδεων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι σὺκ ἐώθεε ὁ Ἅρπαγος μετεπέμπετο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἀπονοσήσας ἐπέστη, οἷα δὴ ἀέλπτως ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερον ὅτι μιν
D οὕτω σπουδῇ Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν « ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὰ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μή- « τε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσπότας ἡμετέρους. « οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατεί- « χετο· ἐγὼ δὲ σκπλαγείς, ἦια ἔσω. ὡς δὲ τά- « χιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, « ἀσπαίροντά τε καὶ κραυγαζόμενον, κεκοσμη- « μένον χρυσῷ τε καὶ ἑσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπα- « γος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀ-
E ναλαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, « καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν οὐρέων· « φὰς Ἀστυάγεα εἶ) τοιαῦτα ὑπεπεμφθαι « μοι πολλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα ποιή- « σαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, δοκέων « τῶν τινος οἰκετέων εἶ). οὐ γὰρ ἂν κοτὲ κατὲ- « δοξα ἔνθεν γενέσθαι. ἐθαμβεόμην δ' ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον παῖδα, « ὡς

κ' πεποίημαι
κ' ἔνθεν γε
ὧν.

καὶ κλαυθμὸν κατεχεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἁρ- A
πάγου. καί δὴ κατ' ὁδὸν πεῦθόμην Ⓝ
πρώτα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ ἐκπέμ-
πων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς
δὴ δὴ Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω
θυγατρός, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. κελεύει
Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὧ-
δε ἔχει. ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος,
καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε
τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐόν, δακρύσα-
σα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, B
ἐδεῖτο μηδαμῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ
οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ὡς αὐτὰ ποιέειν. ἔπι-
φοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἁρπάγου
κατοψομένους· ἀπολέεσθαί τε κακίστα, ἢν
μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν
ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοί-
νυν οὐ δυναμή σε πεῖθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ
δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀναίσχη ὀφθῆ-
ναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα
ᾧ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων ταφθῆς Ⓝ δὲ C
τὸ Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων
ἐόντα τρέφωμεν. καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι
ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὔτε ἡμῖν κακῶς
βεβουλευμένα ἔσται· ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βα-
σιλικῆς ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ ταφεὼν οὐκ ἀ-
πολέσει τὼ ψυχώ. κείρατα τε ἔδοξε τῷ
βουκόλῳ ταῖς παρεούσαις μὴ λέγειν ἡ γυ-
νή, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε
θανατώσων παῖδα, τὸν μὲν παραδιδοῖ τῇ
ἑωυτοῦ γυναικί· τὸν δ' ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν D
λαβὼν ἔθηκε ἐς ὃ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε Ⓝ
ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ πάντι τὸν ἑ-
τέρου παιδὸς, φέρων ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν
οὐρέων ὄρεῖ· ὡς δὲ τετάρτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ
ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦιε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος,
τῶν ἕνα τοῦ σώματος φύλακα αὐτὸς καταλι-
πών. ἐλθὼν δὲ ἐς τὸν Ἁρπάγου, ἀποδει-
κνυμένῃ ἔφη ἑτοίμους εἶναι τὸ παιδίον Ⓝ νέκυν.
πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφό-
ρων τοὺς πιστοτάτους, εἶδέ τε καὶ θάψε τοῦτον, καὶ E
ἔθαψε τὸν βουκόλου ὁ παιδίον. καὶ τὸ μὲν
ἐθάπτετο· τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνο-
μασθέντα, τροφὴ λαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ
βουκόλου, οὔνομα ἄλλο κου τι καὶ οὐ Κῦρον
θεμένη. ἐπεὶ δὲ ἐκ δεκαέτης ὁ παῖς, τοιῆ-
δε ἐγένετο μιν ἐξέφηνε.

πρὸ ἐποψομένους

πρὸ φύλακον

planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [a] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihíque infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cábysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici. atque is hic est. Hæc loquēs bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrimè periturum. Mulier vbi id viro non persuadet, [b] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modò necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis malè consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrū nanciscetur, & iste qui superest, animam non amittet. Sanè quā commodè visa est bubulco mulier loqui pro præsenti cōditione: atque ita cōtinuò fecit. Igitur quē necaturus attulerat, eum vxori tradidit: suum autē, qui mortuus erat, acceptū, collocauit in eo vase in quo alterū portauerat. Omníque alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [c] Ideóque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domū Harpagi: aítque sese paratum illi ostēdere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitum fidelissimis, rē per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterū verò, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptū, educauit, impositio illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui posteaquam decennis fuit, eū res ista quæ illi contigit, palàm fecit:

a Cæterùm in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem de ducto puerulum in manus tradidit: filiū esse videlicet Mādanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic est.

b Secundò hæc dixit, Quādoquidē igitur tibi non possum persuadere vt nō exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni.

c Tertio verò die quàm puer expositus fuerat.

Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludẽdum cæteri pueri quum prõ ṛege ſibi elegiſſent, cognominatũ bubulci filium, [a]ipſe eos muniis diſtinguebat: vt alii domorum ſtructores eſſent: aliis, vt ſatellites: alii, vt oculus regis eſſet: alii, vt mandatorum renunciator, tãquam ſuum ſingulis munus aſſignãs. Horum puerorum quidam colluſor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quòd imperata non feciſſet, iuſſit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruiſſent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam ſe indigna paſſus, iniquiſſimo animo ferens, vbi primùm dimiſſus eſt, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertuliſſet deplorauit: nõ tamen Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) ſed filium bubulci Aſtyagis. Artembares, vt erat irà percitus, ad Aſtyagem, ducens filium ſecum, contendit: & rem intolerandam paſſum eſſe inquiens, eiúſque humeros oſtẽdens, Siccine indignè (ait) accipimur, rex, [b]à filio bubulci ſerui tui? Audiẽs hæc atque cernens Aſtyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlciſci puerum, iuſſit accerſi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages, Túne (inquit) hoc tali patre genitus, auſus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Iſtud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem ſuum ludentes conſtituerãt: quippe qui videbar eis ad hoc maximè eſſe idoneus. At iſte, quũ cæteri pueri iuſſis obtemperarent, audiens dicto eſſe nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quòd ſi ego propterea vllo malo ſum dignus, hîc tibi præſto ſum. Hæc loquente puero, ſubiit Aſtyagi agnitio eius, viſaq; eſt figura oris referre ac repræſentare ipſum, & geſtꝰ eſſe liberalior,

a Ipſe quibuſdã eorum præcipiebat vt domorum ſtr.

B A ſerui tui, & quidem bubulci, filio?

A ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἤσθμι καὶ αἱ βουκολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι, τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ὑπέκλεσιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, 31
δορυφόρους εἶναι· τὸν δέ κου τινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι· τῷ δὲ τίνι, καὶ ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου λέγειν, ὡς ἑκάστῳ ἔργον τοῦτο εἴη. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, B ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐπῴνησε ὅ τε ἐξεπαιδεύθη ἐκ τοῦ Κύρου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας δέρειν. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα βητέως κάρτα ἐξεύρατο μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐμετρίη τὰ χεῖρα, ὡς γε δὴ αἰάξια ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι ἐξεμέμηκτε. κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, τοὺς τὸν πατέρα ἀποικτίζειν τὸν ἑωυτοῦ Κύρου ἐώτησε. λέγων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἐὼ τοῦτο τοὔνομα) ἀλλὰ τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἰκὸς, ἐλθὼν τοῦδε Ⓦ Ἀστυάγα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀείρων τὰ χρήματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ἐκ τοῦ σοῦ « δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε ἐξυβρί- « σμεθα (δεικνὺς τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους) ἀ- « κούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμω- ρῆσαι τῷ παιδὶ ὑμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω C ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ Ⓦ παῖδα. ἐπεί τε δὲ πρῶτον ἀμφότεροι, βλέψας τοῦδε Ⓦ Κύρου ὁ Ἀστυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλ- « μησας Ⓦ τόνδε παῖδα ἐόντος τοιούτου πρὸ « ἐμοῦ ἀφυὴν ποιῆσαι τοιῆδε τελευτῇ; ὁ δὲ ἀμείβεται « ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα « σεῦ δίκῃ. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, « τῷ καὶ ὅδε ἐὼ, παίζοντες, σφέων αὐτῶν « ἐξήσθμῳ βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶναι ἐς « τοῦτο ὑπιτηδεώτατος. Ⓓ μὲν νυν ἄλλοι « παῖδες τὰ ὑπιταγθέντα ἐπετέλεον, τοῦτο « δὲ αἰνικούστατέ τε καὶ λίην εἶχε ὀδόντα· ἐς ὃ « ἔλαβέ με τῷ δίκην. εἰ ὧν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄ- « ξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ τοι φράζω. ταῦτα « λέγοντος τοῦ παιδὸς, Ⓦ Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνωσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ὁ, τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσέφερεε ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ἀποκρισις ἐλευθερωτέρη εἶναι,

ὁ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίᾳ ᾧ παι- A & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus
δὸς ἐδόκει συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅπῃ χρόνου ἄφθογγος ἐών· μόγις δὲ δή
ποτε ἀνενειχθείς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι
Ἀστυάγεα) Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιῶν
» λαβὼν βασιλήιον) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦ-
» τα ποιήσω, ὥστε σὲ παῖδα τ' ὂν μηδὲν ὅτι-
» μέμφεσθαι. ἐκ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμ-
πει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες,
κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέ-
λαφθη ὁ βουκόλος μοιῶν, μοιρωθέντα τάδε B
αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖ
δα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἐωυτοῦ τε
ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσάν μιν ἐπὶ
τῇσι ἐωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ οἷός τε γε-
νέσθαι ἔφη, ὅτι οἱ μέλλοντα ἐς ἀνάγκας με-
γάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦ-
τα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν
αὐτόν. ὁ δέ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω
δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρξάμενος δὴ
ἀπ' ἀρχῆς, διεξῆλθε τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος· C
καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγινώμιον ἐ-
ωυτῷ ἐκέλευέ ἑωυτὸν ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δέ, τοῦ
μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην ἐκφήναντος,
λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο. Ἁρπάγῳ δὲ
καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτὸν
τοῦ δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ ἐπὶ τοῦτῳ ὁ
» Ἅρπαγος, εἰρέτο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε,
τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν
» τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐ-
» μῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε ἐν βουκόλου ἐν- D
δυτὸν ἐόντα, οὐ τρέπεται ὅτι ψευδέα ὁδόν, ἵνα
μὴ ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει
» τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ
» παιδίον, ἐβουλεύσαμην ὁκῶς σοί τε ποι-
» ήσω χρεὸν, καὶ ἐγὼ τοῖός σε γενόμενος αἰα-
» σχρότητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ
» σοι εἶναι αὐθέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν
» βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον,
» φὰς σέ τε ἐκ τῶν ἐμῶν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐ-
» τό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδόμην, σὺ E
32 » γὰρ ἐπετέλλεο ὅτω. παραδίδωμι μὲν τῷ-
» δε καὶ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἔρη-
» μον οὖρος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρις
» ἂν τελευτήσῃ· ἀπειλήσας πολυτίμοισι τῷδε, ἢν
» μὴ τάδε ὑπ' ἐλέᾳ ποιήσῃ. ἐπεί τε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε
» τὸ παιδίον, πέμψας τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν.

& tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit. vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, [a] vt bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiã vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur vnde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respõdere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui [b] cuperet ad ingẽtes deuenire necessitates. Simúlque hæc dicens, satellitibus innuit vt caperẽt ipsum. Hic autẽ ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initióque exorsus, vera referendo, descẽdit ad preces & ad petendam sibi veniã. [c] Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagũ, cui valde succensebat, vocari à satellitibus iussit. Quem, vbi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerũ è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit pastorem interesse) noluit tergiuersari mẽdacio, ne argumẽtis cõuinceretur: sed ita respõdit, Ego, posteaquã infantẽ accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerẽ: & [d] tamẽ, quũ apud te innoxius extitissem, ne forẽ aut filiæ tuæ aut tibiipsi carnifex. eóque ita statui agẽdũ: Accersito huic bubulco in fãtem tradidi, inquiẽs te esse qui iuberes illũ interfici. In quo dicẽdo mẽtitus nõ sum. tu enim ita præceperas. [e] Atque huic, dũ puerum trado ex tuo præcepto, iussi exponeret in deserto monte, perstarétque in eo obseruando tantisper dũ expirasset: cõminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui.

a Vt de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c.

b Ac si vltro vellet in maximas angustias sese dare.

c Astyages bubulci veritatẽ eloquuti nõ magnã rationem habuit: sed Harp.

d Et tamen, quũ in te nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neque tibiipsi essem carnifex.

e Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato vt eum expon.

Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem [a] directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primùm rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam, & à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebã. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuũ mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum verò ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quòd peccatum suum cõmodè cessisset, & propter sortem prosperam ad cõuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiẽs, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probè condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquã adfuerũt cùm cæteri cõuiuæ, tum verò Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appõsitæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nã illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se verò valde oblectatũ dicenti Harpago, ii quibus negotium erat dãtum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectũ: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit,

a Simplicem

A οὕτως ἔχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ μέρῃ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον ἀμφὶ τοῦ γεγονότος, πρῶτα μὲν κατὰ τὼυτὸ ἤκουσε τοῖσι περ τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα· πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἅρπαγι· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλέγμενα, κατέβαινε λέγων ὡς τεθνέοι τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχοι καλῶς. Τῷ τε δὴ πεπομ-
B μένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἐκά-
μνομεν μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ ἀμφι-
βεβλημένος, οὐκ ὀλίγῃ ἐπονείμην. ὡς ὦν τῆς τύχης θῦ μετεσχέθησης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον καὶ δὸς τὸν παῖδα τὸν νεηλυδα· τοῦτο δὲ (σῶρα γὰρ πᾶν-
δός γε μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρειθί μοι ὅτι δεῖπνον. Ἅρ-
παγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς
C οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ὑπὸ τύχησι χρη-
σῇσι ὑπὸ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἐὼν γὰρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τέλεα καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἐύναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ,τι αὐ ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας
D αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῷ χρεών. βύτυκα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γενομένης τοῦ δείπνου, πρῆσθαι οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει πρόκειτο τράπεζα ὀπλέων μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ὑπὸ χανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις
E ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δοίνῃ. Φαμένου δ' Ἅρπάγου καὶ λίην ἡδέως, προὔφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσελθόντα ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν ὅ βούλεται αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων,

τὴν τράπεζαν ὀπλέων

ὁρᾷ τὰ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, οὔτος τε ἐωυτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηείῃ κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἐρέειν εἰ πολλῷ περὶ αὐτῷ βασιλέϊ ἔρδοι. τούτοισι δὲ ἀμείψασθαι, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, οἴε ἐς τὰ οἰκία. ἀπελθὼν ὅ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πώματα. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιον ἐκρίναν τοῦτο. ἐπιχωμένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τὸν ὄψιν. οἱ δὲ τὰ αὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε, Εἰ μὲν ὁ παῖς καὶ ὤφιες καὶ μιν ἐπ' ἀγρὸν διαπτώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐσήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ, πώματα ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ τἆλλα πώματα διεξεπάξας ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἰ πολλοὶ μάγοι, Εἰ μὲν ὤφιές τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ τρηχυίης τινός, θαρσέειν τοι τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τοιοῦτος ἄρξει. τοῦδε σμικρὸν γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἐνία κεχώρηκε. καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐκβαίνει μάλιστα, τελέως ἐς ἀνθρώπους ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε τὸν αὐτὸς, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖος τῇ γνώμῃ εἰμὶ, βασιλῆος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς, ὑπερορᾶν τε τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, ὡς τρηχέος ἐόντος τοῦ μέλλοντος ἀσφαλέστατα τῷ οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ, καὶ ἡμῖν τοι πολλοῦ δεῖ καταρρόδως ἔρχεσθαι τὸν σὸν. κεῖνος μὲν οὐκέτι ἐστὶ, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον τρέψασα ἑαυτὴν Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα τοῖς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· τέο δ' ὑπεστέωτος βασιλῆος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχομεν τὰ μέγιστα, καὶ ὑμέας τοὺς τέο μεγάλως ἐχόμενοι. οὕτω ὦν πρώτους ἡμῖν τέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς τρεπόμεθα. καὶ νῦν εἰ φοβε-

cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est, [a] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nũquid agnosceret cuius feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibíque quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito respõso, receptísque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illinc collectas humaturus. Et Harpagũ quidem hac vltione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsius somniũm sic interpretati. Postquam venerunt, scisciatur eos [b] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessariò fore inquiũt vt puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret. Atqui puer & viuit & incolumis est, (Astyages excipit) & quum ipsum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegissent; quæ faciunt qui reuera sũt reges, ea omnia hic fecit. Nã satellitibus, ianitoribus, internũciis, ac cæteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quónam videntur spectare? Si superest puer (Magi respõdent) atque regnauit [c] nulla ex prouidẽtia, confidito ob id, ac bono sis animo, iam non cũ regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua recidérũt, [d] & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respõdẽs) istius vestræ, magi, ferè sum sententiæ, [e] me somnio esse defũctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probè considerantes, quæ nam futura sint & meę domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: [f] qui si immutetur, & ad hunc puerũ qui Persa est trãseat, nos quoque qui Medi sumus, in seruitutẽ redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te verò regnãte, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciẽdum est: & nunc, siquid cernere-

a Sed mentis compos fuit.

b Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

c Non de industria & absque vllo consilio, confid.

d Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leue quidpiam deueniunt.

e Hunc esse somnii exitum, puero, &c.

f Alioqui enim alienatus, ad hũc puerum qui Persa est, deueniret: ac tũ nos qui Medi sumus, in seruitutem redigeremur, nulliúsque pretii essemus apud Persas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop.

mus quod timendum esset, tibi aperiremus: verùm quum in rem friuolam nunc euaserit somniũ, & ipsi confidimus, & te itidẽ confidere iubemus, & hunc ablegare puerũ ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages gauisus est: accitóque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamẽ ipsius fato superstes es. Nũc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem, nó qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, nõ qualis est vxor eius. Hęc loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Sciscitabãtur igitur quónam modo superstes esset. Hic se verò ait eos antea non nouisse, [a] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verùm in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomẽ accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. vnde hæc fabula emanauit.

a Et in maximo errore versatum fuisse.

VBI Cyrus in virilẽ adoleuit ætatem, & inter æquales viriliſſimus euasit & idem dilectissimus, [b] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi sociũ cõparabat. Præterea verò hæc ab eo facta erant. Quũ esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuãs primorib⁹, persuadebat oportere Astyagem à regno sũmoueri, Cyro delecto.

b Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.*

A εἰ τι ἐωρῶμεν, πρῶτα αὐτοῖσι προεφέρομεν· νεῦ δὲ ἀποσκήψαντος τὸ ἐνύπνιον ἐς φλαῦρον, ἀυτοί τε θαρσέομεν, καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα ὑφηκελλόμεθα. Ὁ δὲ παῖδα τὸν σὸν ὀφθαλμῶν ἀποπεμψάμενος ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμένους. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε· καὶ καλέσας Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ B σῴζεις· νεῦ ὧν ἰὼν χαίρων ἐς Πέρσας (πομποὺς δὲ ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ τὸν Μιτραδάτεω τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Κῦρον. νοησάμενα δὲ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠασπάζοντο, οἷα δὴ ὀπισάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰσορέον τε ὅτεῳ τρόπῳ σωθείη. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς τοῦτον μὲν οὐκ C εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην. ὑπίσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τρανφιῶαι δὲ ἔλεγε ἐπὶ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· νίκᾶν τε τοῦτον αἰνέων ἀμφιπλήκτως· ὥστε οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἦν Κυνώ. Ὁ δὲ τοκέες τῶν παλαιβόντες τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι γενέσθαι σφι D ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ὑπὸ κυνὸς σωθείη Κῦρος κυνῶν ἀνατραφείς. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

ΚΥΡΟΣ δὲ αὐξηθεὶς, καὶ ἐὼν τῶν ἡλίκων ἀνδρειότατός τε καὶ δεξιοφιλεέστατος, δεξιοῦται ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ὑπερθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ μὲν γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρέων ἐσυνθήσων ἐς Ἀστυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτραφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τῷ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸς E δὲ ἔτι τούτῳ τάδε οἱ κατεργάσατο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν δοκίμων Μήδων, αἰεπτύξε ὡς χρὴ Κῦρον ποιησαμένους, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης.

καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. μητέρα οἱ λεγομένην, γυναῖκα δ' αὐτοῦ.

κατεργασμένου δὲ οἱ Τύτυ, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, ὅτω δὴ ᾧ Κύρῳ διαπωμψώμενος ἐν Πέρσῃσι βουλήμιος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ὧδε τεχνᾶται τοιόνδε· Λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναλύσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ σώσας ἀποστείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγκεάψας. ἀποῤῥάψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς Πέρσας· ἐντειλάμενος οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπιστεῖν, ἀὐτοχειρίμιν δι' ἐλεῖν, καὶ μηδένα ἄλλον παρεῖναι ἢ αὐτὸν ποιοῦντι πρῆξαι. ταῦτα μὲν δὴ ὧν ὅπως τελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέῳξε. θυρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον εὑρὼν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα

» ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ μὲν θεοὶ
» ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κοτὲ ἐς τοσοῦτον τύχης ἀ-
» πίκεο.) σὺ νέων Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα
34 » πόσας. ἀτὰρ μέντοι γε τῶν τούτου παθημάτων
» τέθνηκας, ὃ δὲ σοὶ θεοῖς τε καὶ ἐμὲ παρεῖς.
» τά σε καὶ πάλαι δοκέω πυθέσθαι σκεμεαθη-
» κέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐτράφης, καὶ οἷα
» ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ
» ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σὺ
» νέων ἐμοὶ βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς μὲν Ἀστυά-
» γεος ἀρχέι χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις.
» Πέρσας γὰρ αἰνέσας ἀπίσασθαι, στρατη-
» λάτεε ὅτι Μήδους. καὶ ἐμέ τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀ-
» στυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς αἴτιά σευ, ἔ-
» στι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἐμέ τε τῶν τις δοκίμων
» ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες
» ἀπ' ἐκείνου, καὶ γνώμῃσι τοῖς σέο, Ἀστυά-
» γεα καταιρέειν πειρήσονται. ὡς ὧν ἑτοίμου τοῦ
» δεῖνος ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατ'
» ἦκος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε
ὅτεῳ δὴ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει
ἀπίσασθαι. φροντίζων δὲ, εὕρισκε ταῦτα
σημειώτατα ἐόντα· ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς
βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίην τῶν Περσέων ἐ-
ποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ
ἐπιλεξάμενος, ἔφη, Ἀνδρες μοι στρατηγοὶ
» Περσέων ἀποδεδεγμένοι. Νῦν, ἔφη τε λέγων,
» ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, πρῆξαι ἕκαστον
» ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα ποιή-

Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, vtpote itineribus cuſtoditis, huiuſmodi rem comminiſcitur: [a] Exceterato quem ſolerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino reſcinderetur, indidit libellũ in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutóque ventre, leporem vnà cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorũ fidiſſimo: miſitque ad Perſas, [b] præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipſe ſuis manibus aperiret, ídque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptũ leporem aperuit, inuentúmque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quẽ dii reſpiciunt (nam aliter nunquã in tantum fortunæ peruenisſes) vlciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem ſtudio perieras, deorũ tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim iam reſciuiſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quòd te nó occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem. Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis. Quũ enim Perſis vt deficiant perſuaſeris, expeditionem aduerſus Medos ſuſcipe: vtpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſiue ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagẽ conabũtur euertere. Tanquam igitur cũcta tibi ſint hîc in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quónam ſolertiſſimò modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarũ coegit. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis vt præſtò mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præce-

a Quum leporẽ arte compoſuiſſet, eiúſque ventrem reſcidiſſet, nihil lacerando, indidit libell.

b *Vel*, Præcipiẽs vt quum leporẽ Cyro daret, ſuo ore diceret vt, &c. *Vel*, *Cyrum admoneret etiam* &c.

ἀὐτοχειρίη

ἀναιτήσαι

pit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [a] ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt, Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum [b] cognatio eſt, vnde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii verò, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cūcti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumoſum (erat in Perſi de is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem vt lauti adſint. Interim coactos in vnū caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinóque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die vbi conuenerunt Perſæ, iubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrū pridianam an præſentem cōditionem præoptarent. Illis reſpōdentibūs, multum eſſe inter hæc duo [c] interualli: pridianam en im omnia mala habuiſſe, præſentem verò omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt ſine vllo ſeruitutis labore: nolentibus verò, innumerabiles, quales heſternæ, ærumnæ. Nūc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam ſorte ipſe genitus hæc bona videor in manus veſtras eſſe allaturus, & vos non arbitror inferiores eſſe Medis, cùm in aliis tum verò in bellicis rebus. Quæ quum ita ſint, rebellate quamprimum ab Aſtyage. Perſæ, vt qui iampridem [d] dedignarētur parere Medis, nacti [e] præſidem, libenter ſe in li-

a Sunt autē hæc, à quibus alii omnes *dependent.*

b Tribus

c *diſcriminē:*

d Graviter ferren.

e Ducem,

A χόρυσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· ἐκ τῶν μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες, Ἀρτεᾶται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μεραφίοι, Μάσιοι. τουτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι δὲ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύτευμα, ἔνθεν οἱ βασιλέες ἀναφαίνονται Περσείδαι γενέσθαι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Παν- [α] Πανθιάλαιοι.
θιάλαιοι, Δηρουσιάται, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι. [β] οἱ δὲ ἄλλοι, νομά- [β] Δρόπικοι.
B δες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σαγάρτιοι. ὡς δὲ πρῆσσαν ἅπαντες ἔχοντες τὰ προσφερόμενον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· ἰὼν γὰρ τὴς χώρης τῆς Περσικῆς ἀκανθώδεος ὅσον τε ὅπλου ἑκατοντάδενα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντη τὸν σφι τὸν χῶρον προεῖπε [γ] ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὑπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην πρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια [γ] ἐξημερῶσαι
C καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ παντὸς στρατοῦ ἐς τωὐτὸ, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων στρατόν· προῆγε δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ὑπερτελείοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δαίνυε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος πότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα· [δ] οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προ-
D τέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα λαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου [ε] πάντα λέγων· λέγων, Ἄνδρες Πέρ- «
σαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐ- «
μέο πείθεσθαι, ἔσται τάδε τε καὶ ἄλλα μυ- «
ρία ἀγαθά, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔ- «
χοντα· μὴ βουλομένοισι δὲ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι «
πάντῃ χαλεπῷ παραπλήσιοι αἰεὶ μυρίοι. νυνὶ «
ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐ- «
τός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τά- «
δε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι· καὶ ὑμέας ἤγημαι «
ἄνδρας Μήδων οὐ φαυλοτέρους, οὔτε «
τἆλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων «
ὧδε, ἀπίσασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην. Πέρσαι μὲν νυν προσετάτεω «
ὑπαλαβόμενοι, ἀσμένοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων

ἄρχεσθαι.

δέχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα πρήσσοντα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεσε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πρώτας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θρασυβλαβὴς ἐών, ἀπέδειξε Ἅρπαγον· λήθῃ τοιβάμβος τά μιν ἔόργεε. ὡς δὴ οἱ Μῆδοι στρατευσάμβοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν βόες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέχον· οἱ δὲ ἀβούλευτον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφυγον. ἀγαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο ταῦτα Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. τοσαῦτα εἰπὰς, πρῶτον μὲν τοὺς μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῇ ἄστει, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει προσῆλθε ὁ Ἅρπαγος καταχαίρων τε καὶ κατερρημένος. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν ὑβριστέα ἔπεα· καὶ δή κοτε καὶ εἰρετό μιν τοῦ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τὸν μὲν σκῆνος βασιλέος παντὸς ἐδοίνισε, ὅτι εἴη ἢ ἐκείνου δουλοσύνη αἰτίη τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν, αἰτείρετο εἰ ἑωυτῷ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ ἔφαγε, καὶ ὁ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶχε. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μὲν γὰρ, εἰ πρέον αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ ἐπρήχθη τὰ πρέοντα, ἄλλῳ προσέθηκε ὁ κρίτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληίην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶ Μήδων τέῳ περιβαλέσθαι τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδοις μὲν, ἀναιτίοις τούτου ἐόντας, bertatem vindicarũt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuntiũ iubet renunciare, se prius illuc venturum quàm Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cũctos armat, hísque [a] adverso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Cõparato exercitu, vbi Medorum copię [b] cum Persicis prælium conseruerunt, quicunque eorum [c] sermonis Harpagi erant expertes, præliabantur: qui verò participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebant, fugámque faciebãt. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primùm rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorũ interpretes qui suasissent ipsi Cyrũ dimittẽdum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viuúsque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eúmque dicteriis lacessiuit, cùm alia quæ homini dolerent, dicens, tum verò percontando eũ de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pauisset: [d] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuẽs Astyages, vicissim interrogat nũquid [e] ipsius foret Cyri opus. Harpagus verò, suum esse dicere: idque meritò, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [f] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, si modò illa per ipsum gesta essent: iniquissimum verò, quòd cœnæ causa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorũ alicui id bonum comparare quàm Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent,

a Tanquam diuinitus mente captus, Harp.

b Cum Persicis iunctæ fuerunt. *Vel*, Persicis occurrerunt.

c Propositum Harpagi ignorabant, præliabantur: cæt. ad Pers.

d Quòd esset illius seruitus pro regno. *Ideest, Quòd propter illud ex re ge seruum factum esset.*

e Sibi vendicaret Cy.

f Tum Astyages demonstrare cœpit illum omniũ hominum & stultissimum esse & iniquissimũ. Stultissimum quidẽ, quòd quum ipsi liceret regẽ esse (si modò per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimũ, &c.

ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus téporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerũt: sed prælio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerũt. Cyrus nullo alio malo afficiés Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatúsque, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

A δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δέ, δούλους ἐόντας τοσαῦτα Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγεος μὲν νυν βασιλεύσαντος ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὸν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, μεταξὺ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον.

B ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δέ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. πρότερον δὲ ὅτε Ἀστυάγεος Κυαξάρεος τοῦ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον ὑπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, καλὸν θῶμα ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γεγονὼς τε καὶ τραφεὶς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι

C τοσαῦτα πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

Porro ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere cõsuetudo est, quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quòd nõ, quemadmodum Græci, sentiũt deos ex hominibus esse ortos. Moris habẽt, editissimis quibusque cõscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem D gyrum cæli, Iouẽ appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hísque solis sacra faciũt iam inde ab initio. [a] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirũ ab Assyriis Arabibúsque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittã appellant, Persæ Metrã. Sacrorum autem ritũ circa hosce iã dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignẽ incendũt prorsus: sed neque libamentis vtũtur, aut tibiis, infulísue, aut molis: verùm, vt quisque diuis hisce sacra facere statuit, in locũ mũdũ victimã sistens, deũ illũ implorat, myrto maximè cinctã gestãs tiaram.

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρείην ὑπιφέρεσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίσαντες τοὺς θεούς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, τοιοῦτοι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅταν τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πᾶσαν τὴν οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι μὲν τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτρην. θυσίην δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τοιήνδε τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἔστι κατεστηκέε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδὴν χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶνδε ὦν ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτηνὸς, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

[a] Postea verò dicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

ἐωϋτῷ μὴ δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μοιώῳ οὐ ⓐ A
ἐξίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι
Πέρσῃσι κατάπαν γίνεται, καὶ τῷ βα-
σιλῆϊ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἄπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἀμφιμυστίλας κρέα ὀβελίσκοισι, ἐψήσῃ τὰ κρέα, ἐστόρεσε ἁπαλώσας πόαν ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τρίφυλλον, ἐπὶ τούτου ἔθηκε ὧν πρόσθε κρέα. ἀμφὶ θέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος αὐτὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπῳδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τι μὲν ὁ λόγος αἱρέει· ἡμέρῃσι δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνῃσι ἁμᾶν νομίζοισι τῇ ἕκαστος ἐγήρετο. ἐν τούτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχομοῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέασι ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· ⓑ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέασι. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὀπτοφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παντὸς φορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι προσφορέοιτο, ἐθέλοντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάπτα προσχέαται· καὶ σφι ὀδὸν ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι αὐτίον ἄλλυ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδην σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτίθησι ὁ οἰκήιος, ἐν τῷ ἂν εὕντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδην καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέῳ· ἢν δὲ μὴ ἄδην, μετίασι. τὸ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερδιαγινώσκουσι. ἢν τυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις ἀμφὶ γνοίη εἰ ὁμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτερος κατὰ δέ τερος ὀλίγῳ, τὰς πλευρὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀλυσκέτερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἀγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους·

[a] Sacrificans autē, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis benè precatur. in primis quidē regi: quoniam [b] inter Persas omnes idem quoque cōprehenditur. Vbi verò iam in minutas portiunculas membratimque hostiam consecidit, carnibus elixis herbam sufternit quammollissimā, maximè trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantationē efficacissimam. Citráque magum nullū illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunque vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborū appone re. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eósq; in fornacibus tostos, isto die in mēsam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodū bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [c] Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponūtur pretii nullius, & siquid apponatur, non cessant quin edant. Vinū largius illis apponitur. Eisdē nec vomere corā, nec vrinam facere licet: quæ etiā nunc ita obseruantur. Potī, de rebus maximè seriis consultare cōsueuerūt. [d] nā siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus fortè cōsultatur præest: &, si placuerit, atque ieiunauerint, vtūtur ipso: sin minus cōprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdē poti pronuntiant. Quum in via inuicē sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quòd si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur dūtaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obseruant reuerēter qui proximè habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi:

a Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun.

b Inter cunctos Persas ipse etiam qui sacrificat comprehend.

c Græcos finem edēdi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quòd si quid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent.

Vini valde appetentes sunt.

d Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minùs, relinquunt. De quibuscúque autem sobrii cōsultauerint, inebriati ea in disquisitionē reuocant.

Si in vita, &c.

atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant: se nimirum omniū longè optimos arbitrātes: [a] alios verò, quo remotius dissiti sunt; hoc à virtute magis esse alienos, atque illos demū secūdum dictam proportionem pessimos esse colligētes qui à Persis absint quam remotissimè. Sub Medis imperiū obtinētibus, pleręque nationes quoque imperitabāt: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, latè progressa fuit. Externorū autē morū Persæ maximè omniū hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegātiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace vtūtur AEgyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducūt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundū bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, [b] huic rex tāquam strenuū quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimū tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non venit, sed apud fœminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantùm culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarū atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum: [c] sed expēdere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verùm quotquot horum fortè acciderūt, omni necessitate excussa,

a Minimè autē eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longè præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti. At qui lōgissimè ab ipsis habitēt deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædā etiam gentes mutuò imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio subeerant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maximè sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti verò, iis qui maximè vicini erant. Eadem autē ratione & Persæ vicinos suos colunt. Latè enim progrediebatur illa gens, imperās & præfecturas obtinens. Externorum aut.

b Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib.

c Sed vbi considerauerit, si peccata cōmissa plura maioráque esse comperiat quàm obsequia præstita, tum demum iram suā exercet. Suum autē patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii* necesse esse, vt si de illis inquiratur, aut supposititii, aut spurii comperiantur. Quippe verisi.

A μετ' δὲ, κατ' λόγον τοιῆδε γίνονται μιῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἐπιτηδείους ἐν μηδὲν ἄγουσι, νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἄριστους· τοὺς δ' ἄλλους, κατ' λόγον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἐπιτάτω οἰκεόντως ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶναι. ὅτι δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σχεδὸν πάντων μᾶλλον Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων

B οἱ δὲ, μάλιστα τῶν ἐχομένων. κατ' αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι μιῶσι. τοιῆδε γάρ δή τι ἔθνος ἀρχόν τε καὶ ὑπήκοον. ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι τοιῆδε ἐσθῆτα μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ σιτία τε πάντα δαπανῶσι πεμπαζόμενοι ὑπερτελέουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παιδοποιέονται.

C γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δὲ ἔτι πλείονας παλλακὰς κτῶνται. ἀνδραγαθίη δὲ αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδείξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεξαμένῳ, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολὺν δὲ ἡλικίης χρόνον ἰσχύειν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος

D ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐν γυναιξὶ διαιτᾶσθαι ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα μὴ ἀποθανόντος τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὶ τῷ πατρὶ τοιήσῃ ἀλλὴν. αἰνέω μέν νυν τόνδε νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε,

E ὃ μὴ μοῦνος αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ὅτι μὴ αἰτίη ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος μὴ βλείσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ἐργασμάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναί τε οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγίνετο, πᾶσαν ἀναγκὴν φασὶ ἀναζητουμένων

37

ταῦτα ἀνθρωπλωᾶι ἤτοι ὑποβολιμαῖα A hos tandem deprehenſos tradunt
ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δὴ φασι εἰκὸς εἶ- aut ſubditicios, aut ſpurios. Quip-
τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παι- pe veriſimile nequaquam videri
χ' ἄσσα δὸς ἀποθνήσκειν. ὁκόσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ aiunt vt is qui verus parens ſit, à
ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ proprio filio interimatur. Quæ-
αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δέ, cunque apud eos fas non eſt face-
ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵ- re, ea nec dicere. Turpiſſimũ a-
νεκα, μάλιστα δὲ ἀναλκείην φασὶ εἶ- pud eos ducitur, mentiri: ſecũdo
ναι τὸν ὀφείλοντα, καὶ τι ψεῦδος λέγειν. loco, æs alienum debere, cùm ob
ὃς ἂν δὲ τῶν ἀσθενέων λέπρην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν alias multas cauſas tũm quòd nè-
οὐκ ἐπιτέρχεται, οὐδὲ συμμίσγει τοῖσι ἄλ- B ceſſum ſit eũdem qui debet, mẽ-
λοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁ- dacio quoque obnoxium eſſe. Si-
μαρτάνειν τι, τοῦτ' ἔχειν· ξεῖνον ἢ πάντα, quis è ciuibus lepra aut vitiligine
καταμαθόντες τοιοῦτον, πολλοὶ ἐξελαύνουσι infectus ſit, huic in ciuitatem ac-
ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὸ cedere non conceditur, neque cũ
αὐτὸ τοῦτο αἰτίην ἐπιφέροντες. aliis Perſis conſuetudinem habe-
ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύ- re. Dicunt enim hos morbos illis
ουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο immiſſos quòd in ſolẽ peccaue-
χ' ἄλλοι ἑκά- τι ποιεῦσι, ἀλλὰ σέβονται περιμανέως rint. Externum verò qui iiſdem
στοισι, ἀλλὰ τὰ πάντων μάλιστα. καὶ τόδε ἄλλο σφι correptus fuerit, è regione ſua
ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν C exigũt: atque [a] ob eandẽ cauſam
αὐξεις λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα albas columbas in regionẽ illam
σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγα- afferunt. In flumen nec immei-
λοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠὐτὸ unt, nec inſpuunt, nec manus ab-
γράμμα, ὃ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, luunt, nec denique ſimile quip-
Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο δὲ ζητήσιος εὑρή- piam faciunt, ſed flumina inter
σεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, omnia religioſiſſimè colunt. Hoc
οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. quoque Perſis accidit peculiare,
ταῦτα μὲν ὀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν quod quanquam illos lateat, no-
εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα bis minimè eſt obſcurum: nem-
λέγεται, καὶ οὐ σαφέως περὶ τοῦ ἀπο- D pe quæcunque apud illos nomi-
θανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀν- na vel corporibus vel magnificẽ-
δρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἢ ὑπ' ὄρνι- tiæ ſunt ſimilia, ea omnia in eadẽ
θος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀ- terminari litera, quã Dores ſan
τρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως appellent, Iones ſigma. Et, ſi ani-
γὰρ δὴ πρήσσουσι. καταχρώσαντες δὴ ὦν maduertas attentius, deprehẽdes
τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοισι δὲ nomina Perſarũ nõ quædam, ſed
κεχωρίσθαι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀν- omnia ſimiliter claudi. Equidem
θρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. ἑκάτε- hæc probè ſciẽs de Perſis poſſum
ροι γὰρ ἁγνεύουσι ἐμψύχων μηδὲν κτεί- indubitatò affirmare. at iſta quæ
νειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι. οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐ- E de mortuis prodũtur, obſcuriora,
τοχειρὶ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώ- neque perinde certò: cadauera
που, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα videlicet defũctorũ Perſarũ non
ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε prius humari quàm aut ab alite
καὶ ὄφις, καὶ πάλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. aut cane trabantur. [b] Magos ta-
καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ men ſat ſcio hæc factitare: quan-
doquidem apertè faciunt. Perſæ
igitur mortuum [c] cera inuoluẽtes
in terram condunt. Magi verò
cùm ab aliis hominibus tum à ſa-
cerdotibus AEgyptiis differũt.
Siquidem hi nullius animãtis oc-
ciſione ſe polluũt præter ea dun-
taxat quæ diis immolãt: Magi ſuis
ipſorũ manibus, excepto homine
atque cane, quiduis occidũt: imò
hoc palmarii loco ducunt, ſi for-
micas ſerpentéſque, & breuiter
reptilia atque volatilia plurima necauerint.

a Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem cauſam prætendentes. In flum.

b Magos quidẽ certè ſat ſc.

c *Vel, Cera circumlinentes, aut integentes.*

modum dictum sit: nos ad institutam narrationem recurrimus.

PORRO Iones atque AEoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [a] vltrò postulantes vt iisdem conditionibus eos admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verùm Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxítque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando nō libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus AEolibúsque ideo dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitãte vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum, [b] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique ciuitates reuertũtur, mœniáque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [c] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbãtur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nuntiarent &* auxiliũ rogarent.

Iones verô illi ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cùm cæli bonitate tum montium commoditate omniũ optimè sitas quas nos nouerimus, adeo vt neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtũtur non eadem, [d] sed eius quatuor proprietates ducũt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiẽ vergens. Post hanc Myus & Priene:

a Volẽtes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verùm Cyr.

b Rebus confectis.

c *Legit hic interpres* Λυδούς, *nõ* Λυδός.

d *Ad Verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. *Ea vtũtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

A ἀρχὴν ἐνομίσθη. αὐθημὲρ δὲ ὅπως τὸν πρότερον λόγον.

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς ἁ Λυδοὶ πάχεα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅπως τοῖσι αὐτοῖσι ἔθεσι τοῖσι ἁ Κροίσῳ ἦσαν καὶ τήνοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ πρεσβέγοντο, ἐλεξέ σφι λόγον, αὐδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐπὶ τῆ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελθύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθεῖεν τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξέρυσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίσασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ B ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, αἰνήσαντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον. ἁ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσιπερ ὁ Λυδὸς) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι C ξυμμαχέειν. D

Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τῶ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τῶν οὐρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶυτὸ ἐποιέετο Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ ἀσχιμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τέσσερας τρόπους τέτακται τῆς ἀγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρείην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη·

E

38

αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ A
ταὐτὰ Δωριεῦσι σφι. ἅδε δὲ ἐν τῇ
Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως,
Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες
τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κοὐ
γλώσσῃ ταὐτῇ, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔπι δὲ
τρεῖς αἱ λοιπαὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο
μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χῖον· ἡ δὲ
μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι
μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κοὐ τωὐτὸ διαλέ-
γονται. Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μούνοι. οὗτοι B
δὲ χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται.
Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων Μιλήσιοι μὲν ἦσαν
ἐν σκέπῃ τῇ Φόρβου ὄρχια ποιησάμενοι·
τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἰὼ δόλον φρονέειν. οὔ-
τε γὰρ Φοίνικας ἦσαν κω Περσέων κατήκοοι,
οὔτε αὐτοὶ Πέρσαι ναυβατέαι. ἀπεῤῥώδησαν
δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ὅτοι κατ' ἄλ-
λο μὲν οὐδέν, ἀθενέος δὲ ἐόντος τοῦ πάντος
τότε Ἑλληνικοῦ ἥβεος. πολλῷ δὲ ἰὼ ἀσθε-
νέστατον τῶν ἐθνέων ὁ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐ- C
λαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἰὼ φρονέειν μέγα
πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ
Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, καὶ βουλόμενοι Ἴω-
νες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι
οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχυνόμενοι τὸ ὄνόματι·
αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐρώ-
ματι ἠγάλλοντο καὶ ἰρὸν ἱδρύσαντο, ὅπῃ τε
σφέων αὐτέων τοὔνομα ἔλθοντο Πανιώνιον· ἐ-
βουλεύσαντο δὲ αὐτῷ μεταδοῦναι μηδα- D
μοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησάν γε οὐ-
δαμοὶ μεταλεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. καταῤῥοοὶ
οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δω-
ρικέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς
ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὦν μη-
δαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν περιοίκων Δω-
ριέωνας ὁ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων
αὐτῶν τοὺς τοῦδε ὁ ἱρὸν ἀμομήσαντας ἐξε-
κλῄεσθαι τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ
Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐπῆλθε τοπάλαι χαλκέους τρίπο-
δας χαλκέοισι τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους μὲν οὐ E
τοῦ λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν,
ἀλλ' αὐτῷ ἀναθεῖναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ δὲ ὧν Ἁλικαρ-
νησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν

hæ in Caria ſitæ ſunt, eadē lingua vtentes. Illæ verò in Lydia, Epheſus, Colopō, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, quæ cum iā dictis ciuitatibus, quātum ad linguam attinet, non conueniunt, inter ſe tamen eadem ſonant lingua. Reliquæ ſunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ inſulas habitāt, Samum videlicet & Chium: tertia in cōtinenti ſita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem ſermonis proprietatem ſibi vendicant: Samii verò ab his diſcrepātes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates. Ac verò ex iiſdem Ionibus Mileſii erāt qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Inſularibus autem nihildū grauius fuit metuendum, quòd Perſis Phœnices nondum eſſent ſubiecti, & ipſi Perſæ nauigiis non vterētur. Porro hi non aliam ob cauſam ab Ionibus defecerūt quàm quòd cùm imbecilles eſſent omnes alii Græci, tum Iones oppido quàm infirmiſſimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia inſignis erat. [a]Iam enim alii Iones, atque ipſi Athenienſes, Ionū nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc pleroſque ex illis videas quos nominis iſtius pudeat. Cæterùm duodecim iſtæ ciuitates nomine ipſo gloriabantur: & *quum ſemel nomen ſibi Panioniis indidiſſent*, fanum quoque de ſuo nomine cōſtruxerunt Panioniū. Cuius nullos participes facere in animum ſibi induxêre: nec erant qui magnopere poſtularent eiuſdem participes fieri, exceptis tātùm Smyrnæis. Tale quippiā Dorienſibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ antè Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorienſibus ad Triopium [b]ſacrum admittāt: adeo vt etiam ex populariſ ſuis, qui ſacri legē tranſgreſſi eſſent, à ludorū communicatione excluſerint. Nā in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus conſtituebantur ærei: quos acceptos non è [c]ſacro efferre, ſed deo ipſi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnaſſeus, nomine Agaſicles, in eodem certamine victoria potitus,

a Adeo quidem vt cùm alii Iones tum ipſi Athenienſes hoc nomen refugerēt, Ionéſque appellari nolent. Sed etiamnū multi eorum nomen hoc ſibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit.

b Templum.

c Templo.

ausus est legẽ hanc violare, tripodémq; domũ ferẽs[a] sibi asseruare. Propter quod cõmissum, quinq; hæ ciuitates, Lindos, Ialysſus, Camerus, Cos atque Cnidus, sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sanè videntur Iones duodecim feciſſe ciuitates: nec voluiſſe plures recipere, propterea quòd eorundem Peloponnesum habitantium totidẽ fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerũt, duodecim sunt partes. Nẽpe prima ante Sicyonem est Pellena, deinde AEgiræ & AEgæ, ad quã Crathis fluuius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post AEgas Bura est & Helice: quò ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Post hanc AEgion est, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenſes, qui soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipuè magísque aliis Iones esse, aut præstãtius quippiam gessiſſe, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Euboææ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, [b]Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter se cõmixtæ sint. [c]Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam antè parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradiderúntque suis deinceps filiabus, quòd videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quòd eorum patres, mari-

a Ad clauũ suſpendere. Propt.

b Omittit ἀποδάσμιοι.

c Ex quorũ numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobiliſſimos existimarunt, hi vxores secum nõ adduxerunt quũ in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum, &c.

A νόμον κατηλέγησε. Φέρων δὲ τοῦς τὰ ἑωυτῦ οἰκία ὡροσεπὰ ἀτάλβυσε τὸν ῥίποδα. Ἀφ' ὧντιν τ' αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κως τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τ' μετοχῆς τ' ἔκτην πόλιν Ἁλικαρνησόν. Τούτοισι μὲν νυν ταῦτα τοῖσι ζημίοισι οὗτοι ἐπέθηκαν. δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦνας ἐσδέξασθαι, τῦδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε οἱ Πελοποννήσῳ οἰκέον, δυώδεκα ἦσαν αὐτῶν μέρεα, καπερ νυν Ἀχαιῶν, τ' ἐξελασθέντων Ἴωνες, δυώδεκα ἔσι μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρὸς τοῦ Σικυωνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἴγαι· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναός ἐστι, ἀπὸ τῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς ὄνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ἐκ τοῦ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, B καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τοῦ Πείρος ποταμὸς μέγας ἔσι· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νυν Ἀχαιῶν ἔσι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβάντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, οὐδὲν Ἰωνίης C μέτα τοῦδε τοῦ ὀνόματος τοῦδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι αἰαμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ αἰαμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Ἀφ' τούτου δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὐταὶ, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῆσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῆσι θυγατράσι μήκοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι ἑωυτῆς ἀνδρα, τὸν δὲ εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄν-

39

δρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιή- A
σαντες, ἀλόχοισι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἰῶν γι-
νόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύ-
κου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύ-
κωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου
οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο
ἔχοντα τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων
Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονό-
τες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πόλιες Ἴωνες, ὅσαι ἀπ'
Ἀθηναίων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι
ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων B
καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ
ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατά φόνου τι-
νὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκά-
λης χῶρος ἱερός, τοῖς ἄρκτον τετραμμέ-
νος, κοινὴ ἐξαιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Πο-
σειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἐστὶ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς
ἠπείρου ἄκρη, τοῖς ζέφυρον ἄνεμον κα-
τήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεχθέντες ἀπὸ
τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τῇ ἔθεντο
οὔνομα Πανιώνια. πεποίηνται δὲ οὐδὲ μόνας
αἱ Ἰώνων ὁρτὰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων C
ὁμοίως πάσας ἐς τοὐτὸ γράμμα τελευ-
τώσας, καταπερ τὰ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα.
αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιες εἰσί.

Αἱ δὲ δὴ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικω-
νὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τῆ-
νος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη,
Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνια· αὗται ἕνδεκα
Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων
ἐξελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ
καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ
οἱ Αἰολέες χώρῃ μὲν ἔτυχον κτίσαντες D
ἀμείνονι Ἰώνων, ὡρέων δ' οὐκ ὁμοίως.
Σμύρνῃ δὲ καὶ ἀπέβαλον Αἰολέες. Κο-
λοφωνίους αἴδρας ῥάσει ἐστασιάσαντας, καὶ
ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξατο.
οἱ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων
φυλάξαντες τὸν Σμυρναίοις ὁρτὴν ἔξω
τείχεος ποιεύμενοις Διονύσῳ, τὰς πύλας
ἀποκλήισαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοη-
θησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐ- E
χρήσαντο, τὰ ἐπίπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώ-
νων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιη-

tos atque filios trucidassẽt, & quũ hæc patrassent, simul orbas ad cõcubitũ violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges autẽ creauerant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriũdos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partĩ ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter cæteros maximè amplectuntur. Et sunt quidẽ illi veri atque genuini Iones: omnes tamẽ Ionum nomenclaturæ cõmunicãt quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrãt autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causã. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sanè no Ionum sacris duntaxat, verùm communiter omnibus Græcorũ festiuitatibus, vt in eandem literã finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ sunt ciuitates.

AEolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, AEgiroessa, Pitana, [a] AEgæa, Myrina, Crynia. Atque hæ x i AEolicæ fuerunt priscæ ciuitates. Vna autem Smyrna (AEolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus [b] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præstãtiorem, at quæ tamen ad illius cæli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam verò hac occasione amiserunt AEoles, quòd Colophonios per seditionem è sedibus sub motos recepissẽt: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarẽt, occlusis portis vrbem occuparunt. Succurrentibus autem AEolibus vniuersis, sic inter eos trãsigebatur, vt si Iones vtensilia bonáque mobilia AEolibus redderent, AEoles Smyrna cederẽt. Hanc

[a] Ægæa, αἰγαῖαι.

[b] Direpta fuit.

cõditionem quum Smyrnæi accepissent, [a] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates, suos quæque cõstituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares verò quinque ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi iã sibi subiecerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in centum appellatis insulis. Iam verò Lesbiis Tenedisque [b] nihil grauius, perinde atque cæteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendum: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent.

Porro vbi Ionum AEolúmque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properãter) ex omnibus delegarũt Phocensem quendã, cui nomẽ Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [c] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatúsque est Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendũ. [d] Illi, quamuis Ionũ legatos repulissent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus instructũ qui rerũ Cyri Ionúmque successum explorarẽt. Hi Phocæam appulsi, Sardis mittũt spectatissimũ ipsorũ, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorũ mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpote se id minimè toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos quinã homines essent Lacedæmonii, & quàm multi numero. Mox vbi hæc cognouisset, ad Spartiatã dixisse, Equidem nó extimui vnquam homines illos quibus locus est in media vrbe vacuus, in quem collecti mutuis ipsi sibi iuramẽtis imponũt. Atq; his, (si modò superstes me seruauerit incolumẽ) non Ionũ, sed propria sua incommoda erũt deplorãda. Hæc in vniuersos Græcos verba detorsit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes

a Distribuerũt, *vel inter se partita sunt* ipsos illæ vndecim, &c.

b Nihil periculi, per.

c Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerẽt, processit, hort.

d *Adde ex Vet. cod. Græco*, Lacedæmonii verò illis aurem præbere noluerũt, imò non ferẽdum esse auxilium Ionibus statuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, &c.

A σφῶν δὲ τοῦτα Σμυρναίων, ὑπεδείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολιήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τιὼ γὰρ ἕκτιον ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν Μεθυμναῖοι ἐὸντας ὁμογνίους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἰὼ δείδιον οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δεχομένῃ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπίκεατο ἐς τιὼ Σπάρτιον τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (ἦν γὰρ δὴ πάγχυ ἰῶ τοῦτα πρηνσόμενα) εἵλοντο τῶν πάντων λέγειν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἰῶ Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλλόμενος, (ὡς αἰ πιθανόμενοι πλῆθοι σὺν ἔλθοιεν Σπαρτιητέων) ἐς κατάγας, ἔλεγε πολλὰ, ἀμφρέξν ἑωυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ πρηνρέξν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ αὐδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέξ, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σαρδις σφέων αὐτέων δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἰῶ Λακρίνης, ἀπόρεοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σίνασθαι μηδὲ ἐνοχλέειν, ὡς αὐτῶν οὐ βουλομένων. Τοῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κύρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες αὐδρες Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, τοῦτα ἐωυτῷ προαγορεύοισι. πυνθανόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα Σπαρτιήτας, Οὐκ ἐδεισά κω αὐδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς ὃν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὁμοιῶτες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἰὼ ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων παθέα ἔσται ἄλεκτα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Τοῦτα ἐς τοὺς πωλέας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κύρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησαμένοις, ὠνῇ τε καὶ πρήσει

ἐπὶ Δίολίδος πόλιος
ἐπὶ ἔλεξα

χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ Ⓐ Πέρσαι ἀγορῆσι οὐ- A exercerent. nam Persæ ipsi horũ
δενὶ ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι πα- nullo distinentur, neque illis vl-
ρεόντων ἀγορή. μετὰ ταῦτα ὑπεκέφας τὰ lum est forum. Post hæc Sardis
μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, Ⓐ δὲ Tabalo homini Persæ commi-
χρυσὸν τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Lu- sit: Crœsi autem cæterorúmque
δῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπή- Lydorum thesaurum Pactyæ Ly
λαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅ- do tradidit deferẽdum. Ipse ver-
μα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν τοῦτῳ λό- sus Ecbatana cõtendit, Crœsum
γῳ ποιησάμενος τιμωρήσεσθαι. ἦν τε γὰρ vnà secum ducens: Ionum inte-
Βαβυλωνίοισι ἐμπόδιος, καὶ ὁ Βακτρίων rim non magna habita ratione,
ἔθνος, καὶ Σάκας τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς a etiamsi primi adoriẽdi fuissent. a *Hic mendosum esse videtur Græcum exemplar.*
B quandoquidem Babylon ei ob-
ἐπεῖχέ τε στρατηλατέων αὐτός, ἔδεε δὲ Ἴωνας staculo esse videbatur, & Bactria-
ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. na quoque natio, item Sacæ at-
que AEgyptii, in quos ipse expe-
ditionem facere in animo habe-
bat, in Ionas autem alium quem-
piam imperatorem mittere.

Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ- b At verò vbi Cyrus è Sardis b Verùm simulatque Cyrus Sardibus est profectus, Pactyas Lydos ad desciscendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium thesaurum.
δίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό Lydos exegisset, Pactyas à Taba-
τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ἐπὶ lo atque Cyro desciscit. Et quia
θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πολλὸν τὸν Lydorum thesaurum habebat,
ἐκ τῶν Σαρδίων, ὑπεκούρεός τε ἐμισθοῦ- conscensis nauibus auxiliarios
το, καὶ τοὺς ὑπερθαλασσίους αὐθαιρέτους ἔ- mercede conduxit, maritimísque omnibus persuasit vt cõmunem secum expeditionem susciperent. Atque *his succedentibus*, Sardis castra mouit, Tabalúmq; in arce vndique conclusum obsedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœsum hunc in modum alloquutus est, Quisnam, inquit, Crœse, finis erit eorum quæ nũc mihi accidunt? c quando nõ cessabunt Lydi (vt videntur) tanti sper & sibi & mihi negocium facessere, dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quàm Lydorum pater eras, ipsis autem vrbẽ suam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hãc suam sentẽtiam Cyrus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectéque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cùm superiorum tum eorum quæ nunc acciderũt, rea non est. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viri-*

c Non videntur Lydi facessendi mihi & sibi negotium finem facturi. Cogito nunquid maximè expediat eos in seruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse, &c.

C ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀ-
ραρημένον ἐν τῇ ἀκροπόλι. πυθόμενος δὲ
κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖ-
» σον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται τέλος τῶν γινο-
» μένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς
» εἰκός, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔ-
» χοντες. φροντίζω μὴ ἄμεινον ᾖ ἄνδρα πο-
» διαπᾶν σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαί-
» νομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀπο-
» κτείνας, τῶν παίδων αὐτῷ φείσαιτο. ὡς δὲ
» καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα
» ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν D
» πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἰ'
» μοι ἀπεστᾶσι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε·
ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ αἰσχίστοις
» ποιήσῃ Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰ-
» κότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ
» χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἀξιωσίης,
» ἁμαρτὴν ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον, καὶ
» τῶν νῦν ἐξεωτῶν. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ
» τε ἐπρηξα, καὶ ἐμῇ κεφαλῇ αἰκιμάξας
» φέρω· τὰ δὲ νῦν πρήσσοντα, Πακτύης γάρ E
» ἐστι ὁ ἀδικέων, τὸν σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις,
» τοῦτον δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην
» ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀπο-

nas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viri-*

bus auctis, vel defectionem meditari ausint, vel molesti esse possint. Interdicito illis ne arma bellica possideant, iubetóque supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne rebelles vnquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quòd optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quàm semel subactos venundari: sat sciens se, nisi prætextum idoneum cõminiscceretur, non persuasurum illi vt institutũ detrectaret. Adde etiam quòd formidabat ne in posterum aliquãdo Lydi, si imminentem calamitatẽ effugissent, rebellãtes à Persis funditus extinguerẽtur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissáque iracũdia, respõdit ei se pariturum. Accersitóque continuò Mazare, homine Medo, eadẽ illi præcepit, quæ Crœsus suggesserat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandauit, illos omnes sub corona venundari, quotquot vnà cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autem viuum ad se perduci. Et ista quidem ex itinere quum præcepisset, [a] Lydos compulit ad Persarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares verò nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam secum ducebat, Sardis promouit. Verùm vbi Pactyam iam vnà cũ suis cõmilitonibus Sardis abiisse cognouit, primùm Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationẽ cõmutarunt. Deinde Mazares nuntios Cumã misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi verò cõsilio inito statuerũt ad deum apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculũ vetustũ quo AEoles Ionésq; cõmuniter vti cõsueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est situm supra Panormum portũ. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent.

a In Persiam ad sedes suas perrexit. Pact.

A σέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἀπειπὲ μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ κτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ποδυτέας τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. τοῦτο εἰπὲ δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτὶ ἀνδρῶν ὄψεαι γεγενημένους. ὥστε οὐδὲν δεινοί σοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κῦρος μὲν δὴ ταῦτα οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα βουλευσάμενος Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας ὑπὸ

B τῶν σφέας· ὑπισάμενος ὅτι ἢν μὴ ἀξιόχρεων τοῦτο φανῇ τοῦ τείνῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε ⓐ Λυδοὶ, ἢν ὃ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐπετείλατο τοῦτο εἰπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κῦρος ὑπετίθετο· καὶ τοῦτο ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ

C μὴ Λυδῶν ὅτε Σάρδις ἐστρατεύσατο, αὐτὸν δὲ Πακτύην ποιῶτος ζώοντα ἀγαγεῖν πρὸ ἑωυτοῦ. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐπετείλατο, ἀπήλαυνε ἐς ἥθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ τὸν στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλάσας ὅτε τὰς Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοίρην ὁσονδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἐπ' ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, τοῦτο μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰ Κύρου ἐπιτελέα· ἐκ τούτου δὲ

D κελευσμοσύνης Λυδοὶ πᾶσαν διαίτην τῆς ζόης μετεβάλοντο. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· ⓐ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν συμβουλῆς περὶ ἐς θεὸν ἀνοῦσαν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος τοῦτό ἐστι, ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην

E ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μάλιστα χαριοίατο. ἐπειρωτῶσι

41

ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτῳ τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τρίτον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, παραδεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τολμήσαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν αἴ κε ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. παρὰ ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ παρασκοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσευμένα ὀρνίθων ἠθέα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτὸ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ῥηθέσαν, φέρουσάν μιν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κερκίζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δ' αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τοῦτον τὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον. ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσε οἱ Κυμαῖοι, βουλόμενοί τε ἐκδόντες ἀπολέσαι, τά τε περὶ ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὡς πέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην,

A Consulentibus respõdebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent [a] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyámque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non rectè perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cu-

B mæi obtemperarent. Vnde factũ est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oracului, scisciians in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes, iubent Cumæos hominẽ dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen sup-

C plicem nõdum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitatò quid facere nos conueniret. Hũc in modũ scisciitanti Aristodico, idem rursus respõdebatur quod priores retulerãt, nempe Pactyam Persis permittendũ. Post hęc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Tẽplum circumiens, passeres aliásque auiculas quæ fortè in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ

D quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominũ sceleratissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubi tasse ad hunc modum respondere, Túne rex sic auxiliũ fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii malè pereatis, neque deinde oraculum hoc

E de reddendis vestris supplicibus lacessatis. Porro vbi responsum hoc postremum relatum audiuerunt Cumæi, neque volentes Pactyã Persis tradere interimendũ, neque eundẽ penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominẽ ablegant in Mitylenã. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nũtios Pactyã flagitaret,

b Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. Κελ, *animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

paciſcuntur pro certa mercede mittendum: [a] quod tamen nolim indubitatò aſſeuerare, quandoquidem nõ fuit perſoluta. Cumæi, cognoſcentes ea quæ circa Pactyã à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Leſbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidẽ verò ex Mineruæ tutelaris deę templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ, eregione Leſbi ſitus. Et ſic quidẽ in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, vt Cyro quũ primùm liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [b] neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à ſacrorum vſu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Poſtquã verò Pactyas iã à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promouit qui vnà cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienẽſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſauit, [c] frumẽtationẽ militibus faciẽs: Magneſiam etiam pari modo. Poſtremò Mazares morbo correptus, vita defungitur.

a Haud enim poſſum id certò dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit.

b Neque bellaria ex fruge inde collecta pinſebantur. Denique omnia, &c.

c Illo in prædam ſuis militibus expoſito: Magneſ.

In defuncti verò locũ ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirũ quem Medorum tyrãnus Aſtyages, indignis epulis exceperat, quique [d] Cyrum in regni poteſtatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [e] Nam vbi mœnia ciuéſque vndique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque ſic [f] Phocæa prima Ionum ciuitate potitus eſt.

d Cyrum ad regnum obtinendũ adiuuerat. Hic, &c.

e Poſtquã enim ciues intra mœnia compulerat, aggere, &c.

f Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc.

Hi Phocenſes, primi Græcorum [g] longis nauibus vſi ferũtur: Adriámque ſimul & Tyrrheniã, Iberiam atque Tarteſſum [h] occupauerunt. Nauigiis autẽ vtebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenûm remorum*. Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat.

g Longinquis nauigationibus vſi ſunt: Adr.

h Oſtenderunt, *vel*, *Patefecerunt*.

A παρεσχθάζοντο ὅτι μισθῷ ὁσιωδέϊ. οὐ γὰρ
ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρηνσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χῖον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πουλιούχου ἀποσπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τῷ Ἀτα-
ρνεῖ μισθῷ· τοῦτο δὲ Ἀτάρνεος τούτου ἔστι χώ-
ρος τῆς Μυσίης, Λέσβου αἰπύς. Πακτύῃ μὲν νυν ὧδε δεδεγμένοι οἱ Πέρσαι εἶχον
B ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. χρόνῳ δὲ χρέωνται οὐκ ὀλίγῳ ὕστερον, οὔτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀτάρνεος τούτου, οὔτε οὐλὰς κριθῶν προσχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ, οὔτε πέμματα ἐπέατο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πρώτων ἱρῶν τὰ πρῶτα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύῃ ἐξέδοσαν. Μα-
ζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ὅτι τοὺς 42
συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦ-
το μὲν, Πριηνέας ἐξανδραποδίσατο· τοῦ-
C το δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λείῃ ποιεύμενος τὸν στρατὸν· Μαγνησίῃ δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ.

Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρ-
παγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηλασίης, ἦν καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ᾧ ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἐδαί-
σατο, ὁ τὸν Κύρῳ τὸν βασιλήϊον συναγα-
γασάμενος. οὗτος ὦν ἠνὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰω-
νίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ προ-
D χήσειας ποιήσαιτο, ὃ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φω-
καίη Ἰώνων ἐπεχείρησε.

Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρ-
τησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ναυπήγ-
ηντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκον-
τέρῳσι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν,
E πρὸς Φιλέων ἐγένοντο τοῦ βασιλέος τοῦ Ταρ-
τησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα,

ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα τοσοῦτον Φωκαιέες οὕτω δή τι ἐγγύοντο, ὡς τὰ μάλιστα τοῦτον σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δέ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυνθάνετο Μήδων πέρι αὐτοῖσι ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχεος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσὶ· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. ὃ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπῆλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προεφέρετο ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾶ εἰ βούλονται Φωκαιέες περιμαχέα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν καταρρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παρεῖναι βουλεύεσθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταστάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβαίνετε, ἔπλεον ὡς ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν εἶχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ σφὶ ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου οἰκίσαντο πόλιν τὴν οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τυραννεύσας ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων

A Vixit autem annos cẽtum viginti. Atque [a] Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quòd videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verùm quũ hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligerétque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem i-

B pſius muri ambitus non paucorũ eſt ſtadiorum, totúſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabrè cõcinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quũ [b] poſtulaſſet prius ſibi

C ſat eſſe, ſi vellent Phocẽſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cætera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarẽt permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuò lembos inſtruxerunt, quibus liberos vnà cum vxoribus atque ſupellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcendentes, ſoluerunt, traiecerúntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerunt Perſæ. Phocẽſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollẽt, metuentes ne illuc emporium tranſ-

E ferretur, óbque hãc cauſam hæc eorũ inſula excluderetur, cõceſſerũt in Cyrnũ. Hîc enim iam ante viginti annos ciuitatẽ ex vaticinio condiderant, nomine Alaliã. Interea autẽ Arganthonius fatis cõceſſerat. Porro Cyrnũ traiecturi Phocẽſes, prius diuerterunt Phocæã, præſidiáque illic Perſarũ

[a] Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primũ quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde verò quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallandam dedit: & quidem largè. Siquidem, &c.

[b] Propoſuiſſet *A lii.*

quæ ab Hárpago fortè cuſtodiæ causa relicta fuerant, trucidarũt. Quibus patratis, [a] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, cõmuni conſilio ſeſe mutuis execrationibus diríſque deuotionibus aſtringunt. Ad hæc grande ſaxum in mare demergunt, iuramentóque confirmant nõ prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quàm ſaxum vadis imis leuatum renarit. [b] Commodùm verò, profectionem molientibus, pluſquam medietatẽ deſiderium cepit ingens paterni ſoli morũmque Phocenſium: & plerique etiã violato iuramẽto remigrarũt in Phocæam: alii autem iuriiurando ſatiſfaciẽtes, ſoluentéſque ex OEnuſis, Cyrnum rectà petierunt. Quò quũ appuliſſent, communiter habitarunt vnà cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacráque erexerũt. Cæterùm quum iam vicinos circũquaque hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, vtrique ſexaginta nauibus inſtructi. Phocenſes ex aduerſo ſexaginta & ipſi naues milite implent, obuiámque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commiſſa nauali pugna, Phocẽſibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierũt, reliquæ viginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis vxoribúſque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt Rhegium. Verùm è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginẽſium Tyrrhenorúmque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps verò quæcũque ex Agyllẽſium vel pecoribus vel iumẽtis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenſes lapidati fuerãt, cõtinuò [c] morbida fiebant, ſtuporé atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllenſes Delphos miſerũt, volentes cómiſſum illud expiare. Pythia hæc iuſſit facere, quæ etiã nũc ab Agyllæis obſeruãtur. nã & iuſta illis perſoluũt magnificè, & gymnicũ celebrãt certamen.

a Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent. Ad hæc ferri maſſam candentem in mare proiecerunt, ſéq; nõ prius Phocęã reuerſuros iurarunt quàm hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba, Saxũ vadis imis leuatum renarit, ſumpſit Valla ex Horatio.*

b At quum Corſicam nauigarent, maiorem illorum partem deſideriũ ac commiſeratio cepit ipſius vrbis, ac ſedium ſuæ regionis. Quare violato iureiurãdo Phocæam remearunt. Alii autem iur.

c Mente alienabantur.

A τῷ Φυλακίῳ, ἢ ἐφεύρεε τὸν Δωδεκάμοιρον τὸν ἀπὸ Ἁρπάγου τὸν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰχθυέας καταράς τῷ ἐπωλφομένῳ ἑωυτῶν τὸν ὅλου. τοιάδε δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὠμοσάμην μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὁ μύδρος τοῦτον ἀναφῆναι. τελομένων δὲ αὐτῶν ὅπῃ τὸν Κύρνον, ἐπῆλθε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν
B ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γινόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὸν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσέων, ἔπλεον. ἐπεί τε δὲ ἐς τὸν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱρὰ 43
συνιδρύσαντο. καὶ ἄλσεα δὴ καὶ ἔφεσαν τοῖσι προσοίκοισι ἀπάντων· στρατευόμενοι δὲ ἐπ' αὐτοῖσι κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νησοὶ ἑκάτεροι ἐξήκοντα.
C οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ πρόσθεν ἐοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπεστράφατο γὰρ τοῖσι ἐμβόλοισι. καταπλώσαντες
D δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τά τε τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἵη τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὸν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ ἁλισθησομένων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ ζώντας ἀξαγαγόντες κατέλιθωσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον ὑπὸ τῶν Φωκαιέων καταλιθωθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο ἀφροσύνη καὶ ἔμπυρα καὶ ἀποπλήκτα ὁμοίως τοῖσι καὶ τὸ ξύλον, καὶ αἰθρηποί.
E οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὸν ἁμάρτημα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νέμουσι οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ σφι ἀγίζουσί μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι. ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἄγουσι.

καὶ οὗτοι μὲν τὸν Φωκαέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
φυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἔκτισαν πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, τὴν νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πεισθέντες ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ἡ Κυρνὸν σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐοῦσαν, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε.

Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων εἷλε χώματι ὁ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερον τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς, ὑμᾶς νῦν ὑπὸ Τηίων ἐν Ἄβδηρῃσι ὡς ἥρως ἔχει. οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μούνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. Οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἀφὶ μάχης μὲν ἀπίκεατο Ἁρπάγῳ, καθάπερ οἱ ὑπολιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐλήμονες ἀγαθοὶ, ὡς τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑαυτωθέντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀναγκαίου ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ ὁ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοῖσι ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ δὲ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ὅσον ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενος γνώμην Βίαντα ἀνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, προεῖχε ἂν σφι βιβαμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδώ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, βιβαμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ οὐσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ὁρᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος ἢ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γνωμὴ

A Et Phocenſes quidem huiuſmodi fato vſi ſunt. Illi autē qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [a] Hyela. Atque Phocenſiū in Ionia res ſic habent.

a Hyela. Eam autem condiderūt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo iuſſos fuiſſe Cyrnum cōdere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

B Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimulatque aggerum beneficio cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidémque vrbē condiderūt Abdera, cuius fundamēta prius iecerat Temeſius Clazomenius: ſed nihil pro hac ſua opera fructus reportans, à Thracibus expulſus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum ſoli ſeruitutem non ferentes, patrium ſolū reliquêre. [b] Verùm alii Iones, præter Mileſios, prælio ſuperati tandem, acceſſerūt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viróſque ſe ſtrenuos declararunt, pro ſuis quiſque fortiter pugnans. Superati autē & capti in ſua quiſque patria remanſerunt: eáque quæ imperabantur ſubibant. Mileſii qui iam Cyro fœdere aſtricti erant, (quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia ſecundò in ſeruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus eſſet Harpagus qui continentem habitabant, inſulani horū exemplo conterriti, vltro ſeſe dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, etiamſi afflictis, nihilominus ſeſe ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum ſaluberrimum dediſſe conſilium: cui ſi obtemperaſſent, licuiſſet Græcorum omnium feliciſſimos viuere. Siquidē ille ſuadebat vt communi claſſe ſoluentes, Sardiniam peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſeruitute liberatos feliciter eſſe victuros, omnium inſularum maximā incolentes, & cæterarū imperio potiētes. Sin autē manerēt in Ionia, nullam inquit ſibi apparere libertatis ſpem. Hæc Biātis ſententia ipſis Ionibus ſubactis prodita fuit.

b At cæteri Iones (exceptis Mileſiis) prælio quidem & ipſi cum Harpago commiſerūt, ſicut & qui *ſolum patrium* reliquerunt: ſéque fortiter geſſerūt: pro ſua quiſque patria pugnantes: ſed ſuperati captíque, in ſuis ſedibus remanſerunt, imperata facientes. Mileſii autem, qui, &c. *Fortaſſe tamē poſſit & aliter exponi* ἔμενον κατὰ χώρην.

Verùm Thaletis quoque ſanum illud conſilium, iam ante ſubactã Ioniam datum, nempe qui iuſſerit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eámque eſſe in Teo: propterea quòd Teos in media eſſet Ionia: cæteras autẽ ciuitates habitatas, [a] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiuſmodi cõſilia dederunt.

[a] Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed νομοθῆναι aliam etiam interpretationem admittit.*

Harpagus, ſubacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vnà ducẽs Ionas atque AEoles. [b] Nam Cares ab his oriundi ex inſulis progreſſi ſunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabantúrque Leleges, & inſulas habitabãt. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem poſſum ſuperiora repetendo è longiſſimo auditu coniectare: ſed [c] quum Minos flagitabat, naues ei implebãt. [d] Ille felici vſus belli ſucceſſu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingenioſiſſimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis criſtas imponendas primi oſtenderunt Cares, clypeis [e] figna adiunxere, poſtremò lora [f] quoque ſcutorum excogitauerunt. antea nanque citra habenas geſtabant quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo ſiniſtróque humero ſuſtinebant. Poſt Caras verò tempore longo ſuccedẽte, Dores atque Iones ex inſulis egredientes, in cõtinenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretẽſes de Caribus referunt. Quanquã his non aſſentiuntur Cares qui ſe aborigines atque indigenas eſſe memorant, eodémque nomine vſque vſos. atque apud Mylaſſos Iouis Carii delubrum oſtentant vetuſtiſſimum, quo communiter quoque Myſi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum & Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius ſunt gentis, etiamſi Carum lingua vtantur, non tamen ſacro participant.

[b] Inter hos autẽ Cares ex inſulis in continentem venerunt. Olim, &c.

[c] *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues, &c.

[d] Quum autem Minos magna ditione potitus eſſet, proſperáque in bello fortuna vteretur, longè Carica gens ſupra omnes alias celebris erat. Tribúſque rebus quas illi excogitarant, vſi ſunt Græci. Quippe gal.

[e] Vel inſignia, *picta videlicet.*

[f] Anſas quoque ſcut. excog. Antea nanque abſque anſis geſtab. clypeos quicunque illis vti ſoliti erãt: collóque & dextro humero circumpoſitos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Poſt Caras, &c.

A χρηςὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ ὀφθαλμοῦσθαι Ἰωνίῃ, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν ἐὸντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἐκτῆσθαι· ὁ δὲ τὸ εἶ ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ, ἴσον εἶ Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, καπάτερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

Ἅρπαγος δ' καταςρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο ςρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυ-
B νίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀ- 44
πιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ὁ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνῳ κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρου μὲν οὐδένα οὐδέποτε τελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέεσθαι ἀκοῇ· ὡς δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήεσαν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνῳ κατεςραμμένου γὰρ πολλὰ, καὶ βυτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ
C Καρικὸν μὲν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων κατ' τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιςα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι καὶ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ κράνεα λόφοις ὅτι δέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχημα ἀσπίσι δ' τοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ αὐθι ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱ ὡς ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελα-
D μῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες πρὸς τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριςεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. κατ' δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕςερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέςησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ οὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατ' μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἐωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ ἐξεχρεωμένους τῷ-
E περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, ἔν Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεσι, ὡς καὶ συγγενέσι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρος ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεσι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα.

Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέουσι ἐμοὶ, εἶναι. A
αὐτοὶ μὲν οὐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. τοῦ γλώσσαν μὲν οὐκ
χωρήσασι δὲ γλώσσαν μὲν τοῦ Καρικὸν ἔθνος, ἢ Κᾶρες τοῦ
τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι.
νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν
τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. ἔστι
γὰρ κάλλιστον ὅτι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα
ἁλδὸν συγκίνεσθαι ἐς πότον, καὶ ἀν-
δράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων
δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀ- B
πέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοιῶν
χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδυόντες τὰ ὅπλα ἅπαν-
τες Καύνιοι ἤγοντο τύπτοντες δούρασι τὸν
ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο,
καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς.
καὶ οὗτοι μὲν τοῖσι τοιούτοισι χρέωνται.
Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης πάροικοι γεγό-
νασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον Τελαμὼν πᾶ-
σαν βάρβαροι. διενεχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ
περὶ τῆς βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων, C
Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε
τῇ στάσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπη-
δόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ. Οἱ δὲ, ἀπω-
θέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν
Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται,
αὖτη τοπαλαιὸν ἐὼν Μιλυάς. Οἱ δὲ Μι-
λύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν
δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέον-
το τόσῳ τε ἐωϋείκατο οὐνόματι, καὶ νεῳ ἔτι
καλέονται ὑπὸ τῶν τρηοίκων. Οἱ Λύκιοι, D
Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ
Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ
ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμί-
λας τοὺς Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ ἐξ τοῦ
Λύκου τὴν ἐπωνυμίην, Λύκιοι αἰεὶ χρό-
νον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τοῖσι μὲν Κρητι-
κοῖσι, τοῖσι δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε
ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμ-
φέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν
μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέ- E
ρων. εἰ δέ τινα ἄλλον τῶν πλησίον τις
εἴη, καταλέξῃ ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μη-
τρὸς ἀναμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυ-
νὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γνήσια τὰ τέκνα
νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐ-
τέων, συναρπάσῃ ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄλλα

Caunii verò, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [a] id quod ægrè diiudicari posset. At legibus vtuntur cùm ab aliis gentibus tum à Carum moribus multùm diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [b] iuuentutem frequēter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quàm mulieres atque pueros. Sacra principio sibi cōstituerāt externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur vtēdum diis, Caunii [c] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsque montes persequebantur, fustibus cædentes, exclamantésque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primùm vniuersam barbari incolēbant: deinde cōtendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem [d] eiúsque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerāt nomine vocabantur, & nūc adhuc vocātur à vicinis, Termilæ. Quū verò Lycus Pādionis filius à fratre AEgæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretensium partim Carum. [e] Quāquam hoc vnum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quòd à matribus nomina sibi ipsis induunt. Et siquis obuium percontetur quísnam sit, quáue familia ortus, à matribus auíisque protinus genus suū repetet. Adde quòd siqua ingenua seruo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir ingenuus, & quidē inter eos primarius, vxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti

a Haud enim cetò diiudicare possum.

b Prout ferunt gradus ętatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros.

c Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt, se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, huiusmodi vtuntur. At Lycii, *&c.*

d Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios.

e Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quòd se de nominib' matrum appellent, non patrū. Adeo vt si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est*, *genus suum*, *vel gentem suā*, à matre: matrísque suæ matres enumeret. Adde quòd, *&c.*

ex his liberi reputabuntur [a] minimè ingenui. Enimuero huius tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantùm nullũ ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cùm alii tũ Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nã quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem verò Symanũ Rhodiúmque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes suam di tionem in insulæ formãm redigere. [b] Erátque hic isthmus quem perfodere statuerãt, ea parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirũ omnes qui manum admouerent læderet, cùm alias corporis partes, tum præcipuè oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quídnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referũt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadẽti cum exercitu Harpago vltro sese non commisso prælio dediderunt. [c] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, àlíque vicini maximã diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sacrã barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, mul:úmque negocii exhibuerũt, [d] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterùm vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contrà procedentes, paucíque

a Infames. *Vel, Honoribus insigni.*

b Erat autẽ intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit, isthmus est, quem perfodere statuerãt Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & diuinius quàm vt commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipuè circa oculos, dum rupes ferirentur, vulnerari videbantur, Cnid.

c Porro Pedasei, *Vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant apud quos illi quæ Minervæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli, &c.

d Munito operibus monte.

τὰ τέκνα γένεται. Ⓐ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε δὴ Ⓐ Κᾶρες ἀποδξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τοῦτον τὸν χρόνον οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃς δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλησίης, εὐόσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλέων ὀλίγης, ἀπειρόου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέω ἄνεμον, ὁ Κεραυνιὴς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ ἐκ Σύμης τε καὶ Ῥόδου θάλασσα) ὃ ὢν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε πεντε σταδίων, ὤρυσσον Ⓐ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τοῦ Ἰωνίου χρατερέφετο, βουλόμενοι νῆσον τοῦ χώρου ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πάσα σφι ἐγίνετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὸν ἤπειρον τὰ μάλιστα, ταύτῃ ἰσθμός ἐστι τὸν ὄρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πρηχώσκεσθαι Ⓐ ἐργαζόμενοι τῷ εἰκότος, τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θρανομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους τὸ αὐτίξοον. ἡ δὲ Πυθὶη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῷ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἁρπάγῳ ὀπίσω σὺν τῷ στρατῷ, ἅμα ἅπασι σφέας αὐτοὺς παρεδοσαν. ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκημένοι ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι αἰεπιπήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγίνετο. ὅτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μουνοὶ τε αἰτέσχον χρόνον Ἁρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλείστα, ὄρεος τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος Ⓜ στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι

45

Κεραυνικὸς

τοὺς πολλοὺς, ἀγῶνα ἀπεδείκνυντο· ἐσ- A cum multis confligẽtes, ſtrenuè
σωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς ὃ ἄστυ, ſeſe geſſerunt. Superati autẽ præ-
σὺν εἱλησθαι ἐς τὴν ἀκρόπολιν γάμετε γυ- lio fugatíque, in vrbem ſeſe rece-
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ perunt, vxores, liberos atque pe-
σὺν οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆρχαν τὴν ἀκρό- cunias vnà cum familia tota in
πολιν πᾶσαν ταύτην κρατεῖσθαι. ταῦτα δὲ arcem cogentes: admotóque i-
ποιήσαντες, καὶ σὺν ὁμόσαντες ὅρκους δει- gne arcem vnà cum cæteris re-
νοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πρῶτοι Ξαν- bus incenderunt. Quæ vbi feciſ-
θίων μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων Φα- ſent, ipſi regreſſi iureiurando ſe
μψίων Ξανθίων εἰσὶ, ὅσοι πολλοὶ, πλὴν ὀγ- mutuò aſtringentes, eóque hor-
δώκοντα ἱστέων, εἰ οἱ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώ- B rendo, cum hoſtibus iterum cõ-
κοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον πλωιζόμενα ἐκ- greſſi ſunt, fortitérque pugnan-
δημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. πλὴν μὴ do omnes oppetierunt. Ex Lyciis
δὴ Ξάνθον οὕτως ἔχει ὁ Ἅρπαγος. παμπλη- autẽ, qui Xanthii dicuntur eſſe, hi
σίως δὲ καὶ πλὴν Καύνου ἔχει. καὶ γὰρ ὅδε omnes, [a] præter octoginta quoſ-
Καύνιοι σὺν Λυκίοις ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. dam, Iſtiæorum ſunt conuenæ.
qui octoginta tum emigrantes,
ſuperſtites remanſerant. Xanthũ
igitur hunc in modum obtinuit
Harpagus: pari modo Caunum.
Nã Caunii Lycios inſequuti ſunt
magna ex parte.

a Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quę tum in vrbe non erãt, atque ita ſuperſtites fuerunt. Xan. *&c. Decepit autẽ Vallam iſtiæon, quod pro iſtéon perperam ſcriptũ fuiſſe, manifeſtiſſimum eſt ex his proximè ſequẽtibus, αἱ δὲ ἱστίαι.*

Τὰ μὲν νῦν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος Tum igitur inferiorem Aſiam
αὐάσατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Harpagus euertebat, ſuperiorem
Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐ- ipſe Cyrus, vniuerſam gentẽ ſub-
δὲν παρίεις. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρή- igens nihilque relinquens. At e-
σομαι· τὰ δὲ οἱ πρήξαντι πόνον τε πλῆθον καὶ C go in præſẽtia illorum geſtorum
ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσο- pleraque prudens omittam, ea
μαι. Κῦρος δὲ, ἐπεὶ τε τὰ πρὸς τὴν ἠπεί- dũtaxat prodituꝛus quę illi quàm
ρου ἅπασα κατεστρέψατο, Ἀσσυρίοισι plurimo conſtiterũt labore, ſũnt-
ἐπετίθετο. que memoria digniſſima. Quum
igitur Cyrus continentem vni-
uerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſy
riis bellum intulit.

Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἐστὶ μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀ- Assyriae autem cùm alia
νομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, ἔνθα σφι, multa ſunt magna oppida, tum
Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια verò celeberrimi nominis ac va-
κατεσήκει, ἦν Βαβυλὼν, οὖσα τοιαύ- lidiſſimum eſt Babylon, vbi
τη δή τις πόλις· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, poſt euerſam ab ipſis Ninum, re-
μέγαθος οὖσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ D gia erat. quod oppidum ſitum eſt
ἑκατὸν σταδίων, οὔσης τετραγώνου. οὗτοι in planitie ingenti, forma qua-
σάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνον) συν- drata, magnitudine quoquouer-
άπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὃ ſus centenũm vicenũm ſtadiorũ,
μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ in ſumma quadringentorum &
Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλ- octoginta, in circuitu quatuor la-
λο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν terum vrbis. Tanta eſt Babyloni-
πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕ- cioppidi magnitudo: quod ita ex-
δατος περιῆκε· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα ornatum eſt vt aliud nullum eo-
μὲν πηχέων βασιληίων εὖρος τὸ βάθος, ὕψος rum quæ nos nouimus. Iam pri-
δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆ- mùm foſſa ambit alta atque lata,
χυς τυγχάνει ἐὼν μέτρου τοῦ ἡμετέρου τοῦτο aquæ plena. Deinde murus quin-
46 κατὰ δάκτυλον. δεῖ δή με πρὸς τούτοισι ὑπο- quaginta cubitorum regiorum
φῆναι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, craſſitudine, ducentorum celſi-
καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἐργάσθη. ὀρύσσοντες tudine. Eſt autem regius cubitus,
quàm is quo pro meſura vtimur,
tribus digitis maior. Operæ pre-
tiũ certè eſt me præter hæc [b] diſ-
ſerere in quem vſum ſit conſum-
pta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ

b Exponere vbi ſit conſ.

a In effodienda ad fossam faciendam terra, effer.

a in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnā vim duxissent, eos in fornacibus coquebāt. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quēque laterum ordinem b summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primùm labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relīquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibúsque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vnà cum aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modū Babylon extructa est. Eius duæ sunt c plagæ, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc vterque murus lacertos exporrigit, eiúsque d incuruæ vtrinque ripæ coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarū quaternarúmque cōtignationum, secta in vias cùm rectas tum verò transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius verò intus nō multo quàm hic debilior, sed exilior: ínque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiā comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero verò Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorū amplitudine, figura quadrata.

b *Quas vocat* sūmitates arundinum, *quidam ex* Corintho *interpr.* areolas arundinum, *siue* arundineas. Super his autem lateres siccabantur.

c Portiones. *sine* partes.

d Incuruæ ripæ *pro* ὄπισθεν: *qua vox sonat q.d.* incuruaturæ. sed esse irreptitia videtur.

ἅμα τῷ ἀσφάλτῳ, ἐπλίνθευον τὸν χῶν τὴν ἐκ τῶν ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τεσσεράκοντα δόμων πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ ὃ τεῖχος αὐτὸν τοῦτον. ἐπῴκεον δὲ τοῦ τείχεος τοῦδε τὰ ἔμπροσθεν, οἰκήματα μονοόροφα ἑνὸς μάλιστα, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. ὃ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τετράπηχυν πρόσοδον. πύλαι δὲ διεξόδοισι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς οὔνομα αὐτῇ. ἐνθὰ ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας Ἶς καὶ τῷ ποταμῷ τοὔνομα· ἐς δὲ ἄλλῳ δεῦτ' ἐς τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν ῥέει θερμόν. ἔστι ὦν ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοῖσι ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλοὺς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς ὃ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. ὃ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὐνόμα ἔστι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. ὃ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον οὗτος ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὄπισθαι πρῶτα χείλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ, αἰμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιεῖχε. ὃ δὲ ἄρα αὐτὸ ἦν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, καταστέμμαται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὀπισθίους τὰς ὑπὸ τὸν ποταμὸν ἀγούσας. κατὰ δὴ ὦν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. τοῦτο μὲν δὴ ὃ τεῖχος, θώρηξ ἔστι. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τείχος τοῦδε ἔστι, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσεϊ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλήια, τοῦδε τὸ μὲν μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον.

ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδο- A
μηται, σταδίου καὶ ὃ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ
ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπι-
βέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις
οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔ-
ξωθεν κύκλῳ πρὸς πάντας τοὺς πύργους ἔ-
χουσα πεποίηται. μεσοῦντι δέ πῃ τῆς ἀνα-
βάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυ-
στήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ
ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ
νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγά- B
λη κεῖται εὖ ἐστρωμένη· καὶ ἡ τράπεζα πα-
ρακεῖται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐ-
δὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς
ἐναυλίζεται ἀνδρῶν, ὅτι μὴ γυνὴ μού-
νη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὐτὴ ὁ θεὸς ἕλεται ἐκ
πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱ-
ρέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐ-
μοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν
φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ
τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰ- C
γυπτίῃσι, ἐκ τῶν αὐτῶν ἐγὼ, ὡς λέγουσι οἱ
Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖ τὰ αὐτὰ γίνεται ἐν
τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς
ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάρῃσι
τῆς Λυκίης, ἡ προφήτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν
γένηται· οὐ γὰρ δὴ αἰεί ἐστι χρηστήριον αὐτόθι·
ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκαταχλῄεται
τῇσι νυκτὶ ταύτῃσι ἔσω ἐς τὸν νηόν. ἔστι δὲ τῷ ἐν Βα- D
βυλῶνι ἱερῷ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄ-
γαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύ-
σεον· καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακεῖται
χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύ-
σεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, τα-
λάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦ-
τα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι
δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ
τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ μὲν τοῦ χρυσέου
βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ
μούνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μείζονος βωμοῦ καὶ κα- E
ταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος
ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὁρ-
τὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ τε-
μένεϊ τούτῳ ἔτι ἦν χρόνον ἐκεῖνον ἀνδριὰς
δυώδεκα πηχέων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν
νεὼ οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλ-

[a] In ſacri medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadii, cui alia rurſus ſuperimpoſita turris & huic ſubinde alia, ad octauam vſque. His forinſecus ſcalæ ſũt in circuitu adhibitæ, per quas ad ſingulas conſcenditur turres. [b] In mediis gradibus ductus, ſcllæque in hoc factæ, in quibus [c] aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellũ eſt aliud, in quo lectus eſt ſplendidè ſtratus, & appoſita mẽſa aurea. Statua tamen in hoc ſacello nulla eſt: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei ſacerdotes. Narrant enim illi (tametſi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipſum ingredientẽ templum, in hoc cubili conquieſcere, perinde atque Thebis AEgyptiacis, vt ferunt AEgyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [d] quæ vtraque mulier cum viris putatur nõ habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciæ ciuitate, [e] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuò: vbi autem id futurum eſt, antiſtita noctu in templum concluditur. [f] Porro in Babylonis tẽplo aliud etiam eſt ſacellum inferius, quod [g] magnam habet Iouis ſtatuam, eámque aureã, [h] ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, omniáque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellũ altare eſt, & ipſum aureum: atque præter hoc, aliud altare ingẽs, in quo integræ ætatis [i] hoſtiæ immolantur: quandoquidem ſupra aureum illud non licet [k] hoſtias mactare, præterquam lactẽtes. Inſuper in hoc maiuſculo altari Chaldæi quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic ſuo deo [l] ſacra faciunt. Erátque in hoc templo etiamdum illo tẽpore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quanquam ego hanc non viderim, ſed ea referam quæ à Chal-

a In templi m. Vt in præced.
b In med. gr. ſtatio.
c Aſcendentes.
d Quarum mulierum vtraque cum v.
e *Intellige*, Quãdo contingit vt antiſtita debeat fungi munere.
f Porro illo Bab.
g Magnum hab. Iouis ſimulacrum ſedens. *Vel* ſedentis, legendo κατημένου.
h Et illi magna menſa adiacet aurea: cuius ſcamnũ & ſella ſunt ex auro.
i Pecudes imm.
k *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent.
l Feſtum diem celebrant.

47

dæis referuntur. Hanc ſtatuã Darius Hyſtaſpis filius inſidioſè captans, non auſus tamen fuit diripere: ſed eam poſtea Xerxes Darii filius abſtulit, ſacrifico, qui prohibuerat ſtatuam loco dimouendam, interempto. Atque illud tẽplum hoc pacto conſtructum fuit ornamentis: etiamſi alia ſint peculiaria pleraque eiuſdẽ donaria.

Huius Babylonis multi quoque aliquãdo reges extitêre, (quorum in exponẽdis rebus Aſſyriis mentionẽ faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harũ prior, quæ quinque ætatibus ante poſteriorem regnauit, vocata eſt SEMIRAMIS. Hæc per planitiẽ aggeres extruxit ſpectaculo dignos, quum antehac flumẽ eã omnem reſtagnare ſolitũ eſſet. Poſterior regina, NITOCRIS nomine, extitit ſuperiore ſolertior. cuiuscùm alia monumenta extiterunt, quæ ego cõmemorabo, tũ verò hoc, quòd animaduertens imperium Medorũ ingens ac pacatum, ſubactáque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit ſe omnibus quàm potuit maximè. Ante omnia fluuiũ Euphratem, qui prius mediam ipſorum vrbẽ interfluens, rectus erat, tortuoſũ reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeo vt quẽdam Aſſyriæ pagum, nomine Ardericam, ter influat, & qui nũc è mari per Euphratem Babylonem verſus ſubuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hũc quidem talem reddidit. Aggerem verò ex vtroque fluminis labro aggeſſit viſu mirãdũ: tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Multo ſupra Babylonem, aliquantulum ſeorſum à flumine, effodit [a] paludis eluuiem, profunditate quidem [b] ad aquã vſque ſemper ducta: latitudine verò eius quoquouerſus [c] trecentorum viginti ſtadiorũ. Hac foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta eſt. Quẽ locũ vbi depreſſit, crepidinẽ ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo,

a Paludis receptaculum.

b *Id eſt, Quoad aqua fodiendo inueniretur.*

c Quadringentorum vig.

A δαίων, ταῦτα λέγω. Τούτῳ τοι αἰδριαίτι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δ' ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ Ⓦ ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν αἰδριαίτα. Τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῆσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν ΣΕΜΙΡΑΜΙΣ. αὕτη μὲν ἀπέδεξατο χώματα ἀξιαθέητα· τὸ πεδίον ἐὸντα ἀξιοθέητα· πρότερον γὰρ ἔρρεε ὁ ποταμὸς κατὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζων. ἡ δὲ δὴ δευτέρην γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν ΝΙΤΩΚΡΙΣ (αὕτη γὰρ σοφωτέρη γενομένη τὴν πρότερον ἄρξασα) τῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τῦτο γὰρ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἀλλά τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, πρόσεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρόσθεν μὲν Ⓦ ΕΥΦρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὃς σφι μέσης τῆς πόλιος μέσης ῥέῃ, τῦτον, αἰώρην διώρυχας ὀρύξασα, οὕτω δή τι ἐποίησε σχολιὸν, ὥστε δὴ τεὶς ἐς τὴν τινα κωμέων τὴν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομά ἐστι ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ ΕΥΦρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ αὖ κομίζοντα ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, κατα πλέοντες ἐς Ⓦ ΕΥΦρήτην ποταμὸν, τεὶς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην προσαγίνονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ πρὸ ἑκάτερον ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θωύματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἑλυδὸν λίμνην, ὀλίγον τι προσατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτῆς ποιεῦσα, εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. Ⓦ δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος αἰεισίμου προσέβαλλε τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ προσαχέων. ἐπεί τε δὲ οἱ ὤρυκτο, λίθους ἀγομένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἔλασε. ἐποίεε δὲ

ἀμφότερα

ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πρῶ, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, πολλὰς καμπὰς πολλὰς ἀ-γινύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται εὐρεῖα ἡ λίμνης μακρή. καὶ τοῦτο μὲν εἰργάζετο τῆς χώρης τὴν αἴ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ στόματα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος πρῶτα ἐμελέτα. τοῖσι δὲ ἐξ αὐτῶν πρῆγμα ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, ἔσ δὲ ποταμὸς μέσον ἔχων ἔκαστος, ὅτι τῶν πρότερον βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τοὔτερον διαβαίνειν, ἀναγκαίως πλοίῳ διαβαίνεν. καὶ ἰῶ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὐτὴ δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυξε τὸ ἔλυδρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθους πρεμμήκεας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τὸν πο-
48 ταμὸν τὸ ῥέεθρον πρῶτα ἐς τὸ ὤρυξε χωρίον, ἐν τῷ ἐπιμπλατο οὗτος, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ διάσους τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ τοῦτο ἦν, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοὺς ὤρυξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὅκως μὴ ἡμέρη ἦν ἦν, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰς ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν ἀλλήλους. ὡς δὲ τὸ, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγένετο καὶ τὸν ποταμόν, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν ΕΥΦρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε. καὶ οὕτω τὸ ὀρυχθὲν ἕλος γλυκύμυον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἐώ κατεσκευασμένη. ἦν δὲ αὐτὴ βασιλέα καὶ ἀπάτῃ τοιῇδέ τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τὸ ἄγος, τάφον ἐωϋτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπερθύρων αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον

A vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. [a] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compēdiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi cōmercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent. [b] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Cæterùm B ex eis talem fecit communitionē, Quum sit vrbs in duas dirempta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit [c] effluuium paludis, aliud opere eodem monumētum sui reliquit. Lapides prægrādes incîdit, qui vbi parati fuerāt, & locus depressus, in locū ipsum C quem depresserat, omnem fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit itē circa mediam fermè vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro cos ac plūbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu committebat, easdem noctu tollebat: D hac videlicet causa ne per noctem transeuntes mutua furta exercerēt. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatū, tunc fluuium EVphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [d] visa est necessariò facta, & pons in vsum ciuium extructus. Eadē autē regina hūc etiā machinata est dolū: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; cōspicuo, sepulcrū sibi extruxit, atq; his E

[a] Hæc aut ē extruxit qua parte aditus erāt & viæ compendia quæ ex Medis ducit no Medi, &c.

[b] Et his quidē munitionibus ab imo vsque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hūc vsum accommodauit: Quum sit, &c.

[c] Receptaculū

[d] Cōperta fuit opportunè facta: & pons, &c.

literis inſcripſit, SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVIT VRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc ſepulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum eſſe ratus ſe ineque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [a] quòd ſupra caput ipſius tranſeuntis mortuus ſitus eſſet) neque ſumere pecunias repoſitas, & eas quidem ipſum prouocãtes, reſerauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [b] ſed literas ita dicẽtes, NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitiſſe hæc regina memoratur.

a Quod trãſiens habiturus eſſet cadauer ſupra caput ſuum ſitum.

b Sed cadauer, & literas quibus hoc dicebatur,

Aduerſus cuius filium Labynitum, patris nomẽ & Aſſyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [c] Ducit autem rex magnus exercitum, probè domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaſpe, Suſa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaſpis aquam decoctam, & in argẽtea vaſa diffuſam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarũ, mulis trahentibus, aſſiduè comitantur quocunque ille proficiſcitur. Cyrus igitur Babylonẽ tendens, vbi venit ad Gyndẽ amnẽ (qui in Mantienis ortus montibus, [d] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabẽs, rubro infunditur mari) conabatur hũc traiicere, quum non poſſet niſi nauibus traiici. Interim ei quidam è ſacris equis candidis petulãter ingreſſus fluuiũ, tranſire conabatur.

c *Hæc verba*, Ducit autẽ rex, &c. *uſque ad*, Cyrus igitur, &c. *paulo inferius videntur collocanda.*

d Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Aſſyriæ vrbes mediterraneas.*

γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ, ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. οὕτω ὁ τάφος ἐπὶ ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον ἀφίκηται ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι τῇσι αὐτῇσι μηδένα χρᾶσθαι, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἕνεκα ἀνοιγομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι οἱ ἐφάνη κεφαλῆς οἰ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΙΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη λέγεται γενέσθαι.

Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ὅτι ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι δὴ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τῷ στρατῷ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημμένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετρακύκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅποι αὐ ἐλαύνοι ἕκαστοτε. ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος παρεβάλετο ὅτι τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ὅτι Γυάδης ποταμῷ, τοῦδε μὲν πηγαὶ ἐν Μαντιηνοῖσι οὔρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γυάδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ πορήτον, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο.

ὁ δὲ μιν συμφήσας, ἴσοβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσματι· καὶ οἱ ἐπιπτείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸ λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπειλήσαντος, μετεὶς τοῦτο ὅτι Βαβυλῶνα στρατεύσοιτο, διαίρεε τοῦ στρατιοῦ δίχα. διελὼν δ', καὶ κατέτεινε σχοινοτενέας ἴσους δέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν, πρὸς ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γυνδέω τετραμμένας πρώτα ξόπον. διατάξας δὲ ὁ στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἔργα ζομένου, ἤνυετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τοῦτο γε ἐρείπιον πᾶσαν αὐτὴν ταύτην διέτειψαν ἔργα ζόμενοι. ὡς δὲ ὁ Γυνδέω ποταμὸν ἐπέρησε Κῦρος, ἐς τεσσερεσκαίδεκα καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβών, ἐς τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ὅτι τοῦτο Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκ πρότερον συμβαλόντες, ἐμάχοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐνίκητο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, στεινὸν τε δὴ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσωθέοντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον Κῦρον ἐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν πάντα ἔτεϊ ὁμοίως ὅτι χειρέοντα, προσπαξάμενοι σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος δὲ ἀπορείσι συνίετο, ἅτε χρόνου τε ἐγκυμένου συχνοῦ, καὶ ὡτεώτερῳ ἢ οὐδενὶ τῶν παρεόντων προσκεχωλωμένῳ. εἴτε δὴ ὧν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε· ποιητέον οἱ ἐδόκεε τάδε· τάξας τοῦ στρατιοῦ ἄπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὸν πόλιν ἐσέβαλλε, καὶ ὅπισθε αὐτῆς τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξῄει ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προσέπεμπε ὁ στρατῷ, ὅτεω Βαβυλῶνα ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὸν πόλιν. οὕτω δὴ τάξας, καὶ αὐτὸς πρήνεσας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τὸν λίμνην, τὰ περ ἦν τῶν Βαβυλωνίων βασίλεα ἐποίησε καὶ τὸν ποταμὸν καὶ αὐτὸν τὸν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. ὁ γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὸν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀβατὸν ἐποίησε, ἐκλιποντος τοῦ ποταμοῦ. γνόμενον δὲ τοῦτο, οἱ Πέρσαι

49

A Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersũ abripuit. Cyrus autem perquam ægrè ferens hãc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facilè vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingẽtibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonẽ intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamẽ in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctãsset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis eum producto exercitu præstolãtibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum cõpulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridẽ animaduerterant inquietum esse, viderántque omnes pariter gentes aggredientẽ, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebãt. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat. D Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciẽdum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eò vbi peruenit, quæ Babylo- E niorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [a] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ

a Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinũ eius alueum, fluuio subsidente, *vel abscedẽte*, peruium reddidit.

qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueũ vnde fluuius EVphrates abscesserat, [a] mediorum ferè femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factũ Cyri prius aut audissẽt aut sensissent, haud dubiè [b] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stãtes illos progressos veluti in cauea excepissent. Nunc ex inopinato eis Persæ astiterũt: & quum capti essent [c] qui media vrbis incolebant Babylonii, propter eius tamen magnitudinem non sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabãt. Sed quòd fortè dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atque ita primò capta est Babylon.

Cvius ciuitatis quãta sit potentia, cùm ex aliis multis declarabo, tum verò ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [d] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis eũ omnis Asia alit. Ita huius regionis potẽtia tertiã Asiæ partẽ æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omniũ prouinciarum lõgè est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio ([e] qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quàm Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebãtur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebãtur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [f] Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant.

a Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit.

b Ingredi non permisissent, sed pess.

c Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantáque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodũ narrant accolæ) quum captiessent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent, id nescirent. Sed quòd, &c.

d *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluere.*

e (Quem rex huic tractui præfecerat).

f Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c.

οἱ ὧν ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ῥέεθρον τὸ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ἐπωνενοχότος αὐδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, τῇ τὸτο ἐσήεσθαι ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου πρόβυλμον, οὐδ' ἂν προεῖδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. καταλαβόντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ὀπίσω τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλκομένας, ἑλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέσχησαν οἱ Πέρσαι. τὸ δὲ μέγαθος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται πρὸς τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῷ προσὶ τὰ ἕκατα τῆς πόλιος ἁλισκομένοισι, τοῖσι δὲ μέσον οἰκέουσι τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθάνειν ἁλισκομένοις, ἢν ἀ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν) χορεύειν τε τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν οὕτω τὸ πρῶτον ἀνάρπτο.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν δὲ καὶ τῷδε· βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς ἐφόδιά τε καὶ τὰ στρατιῆς διαιρέονται πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτόν, τοὺς τέσσερας μοῖρα μία ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δ' ὀκτὼ τοὺς μηνοὺς ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. ὅτῳ δὴ τριτημορίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τὰ δύο μοῖρα Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηίην καλέουσι, ἔστι ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζῳ ἐπιβασιλεύοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲν τοσούτου ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβην μέτρῳ ἡ δὲ ἀρτάβη, μέζων Ἀττικοῦ χοινίκων δισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες μὲν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τὰς δώδεκα ἐούσας ἀτελέας, τοῖσι κυσὶ παρεστετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἀρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα.

A

B

C

D

E

50

τῷ πόπ. παρεῖπεν

τῷ ἐόν Π. χωρέει τῷ Ἀττικῆς

τῷ πολεμιστήρων,

Ἡ γὴ τ Ἀσσυρίων ὕε μὸ ὀλίγω, καὶ τὸ ἐκβρέφον τ ῥίζαν ὕ σίτου, ὅτι τοῦτο Ἀρδόμθον μὸτοι ἐκ τ ποταμοῦ ἀρδεύεται τε ὁ λήϊον, καὶ φαίνε ὁ σῖτος, ὕ καταπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτ ὕ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰ ἀρόσεις, ἀλλ ἀ χερσί τε καὶ κηλωνίοισι Ἀρδόμθος. Διὰ γὰ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καταπερ καὶ Αἰγυπτίη, κατατέτμη ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τ διωρύχων ὅτι νυσὶ περιπλὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει ἐς ἕλον ποταμὸν ἐκ τ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγρην, παρ ὃν Νῖνος πόλις οἰκέα. ἔστι γὰ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τ ἡμεῖς ἴδμθ, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰ δὴ ἄλλα δένδρεα σχεδὸν πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, ὅτε συκέην, ὅτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. τὸν γὰ τ Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὸν ἐκφέρειν ὅτι, ὥστε ὅτι δεκαπλάσια μὸ τοῦ σπόρου ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν γὰ ἀρίστα αὕτη ἑωυτῆς ἐνείκῃ, ὅτι τεσσαρακοντάπλα ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τ κριθέων ὃ πλάτος γίνεται τεσσάρων ὑπερτέων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἔξεπισάμθος, μνήμιον οὐ ποιήσομαι· οἶδα εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὸν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐκφόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὸν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οἴδεν ἐλαίῳ, ἀλλ ἐκ τ σησάμου ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῖνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τ καὶ σῖτα καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τοιὺς συκέων κόπον περιπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοιὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τ φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδυόντων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τ φοίνικος. ψῆνας γὰ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καταπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι. ὃ δὲ ἁπάντων θωῦμα μέγιστόν μοι ὅτι τ τοιούτῃ, μετὰ γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων.

Τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ὅτι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τ Βαβυλῶνα εὐρύκυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰ ἐς τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι καλυπτόμενα Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἑτέρης ἁμόμενοι ποιήσωσι,

[a] Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autē seges prouenitque frumentū, nō quemadmodum in AEgypto, flumine sua sponte in arua ascendēte, sed manibus [b] atq; scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodū AEgyptiaca) dissecta est in fossas, quarū maxima nauibus transiri potest, [c] ad solē hybernum vergens: [d] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omniū quas nos vidimus, [e] longè optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferēdis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autē fructu procreādo adeo ferax est vt nusquā non ad ducena reddat: vbi autē bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternum autē digitorum maximorū latitudo est tritici atque hordei foliis. [f] Milii verò ac sesami proceritatē instar arborū, etsi mihi cōpertā, tamē memorare supersedeo, probè sciens, iis qui nunquā Babylonicam regionem adierūt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquā incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnē regionē palmæ sua spōte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinū & mel conficiunt, colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occasuras. Masculæ enim in fructu culices [g] ferunt, quemadmōdum caprificī. Venio ad id quod ex omnibus quæ sunt in ea regione, secūdum ipsam vrbem, mihi summo miraculo est differendum.

[h] Nauigia illorum quæ per flumē cōmeant Babylonē, omnia sūt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui supra Assyrios in colūt, excæsis salicib⁹ faciūt,

a Porro in Assyriorum regione parū pluit: & hoc ipsum est quod frumēti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque, &c.

c *Id est, Ad solstitium hybernum.*

d Pertingit autem ab Euphrate.

e Longè præstātissima est ferēdo quidem certè frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris, &c.

f In quam autē altitudinem milium & sesamum arboreſcant, etsi probè norim, tamen id non referam: quum sciā, iis qui n.

g Producunt.

h *Hūc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali,* Nauigia illis sūt quæ secundo flumine deferuntur Babylonem versus, omnia circularis formæ, eáq; ex aluta. Vbi enī Armenii, qui supra Assyrios habitāt, ligna circularia è salice coaptarunt, obtē-

dunt extrorsus tegumenta è pelli bus, quibus soli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma discreta, verùm scuti instar, in orbem composita; deinde stipula referciunt, illúdque nauigium flumini permittunt, mercibus onustũ: præcipuè autem bicos è palmarum foliis comportãt vino refertos. Regunturautem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui stant: quorum alter introrsum trahit, alter extrinsecus propellit. Fiúntque hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talẽtorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio asinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro Bicos è palmarum foliis, alij Dolia palmea interpretantur.*

instruúntque pellibus, nudo illarum extrinsecus posito in modũ soli: neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum fluuio deferendum permittũt, cùm aliis rebus, tum verò doliis è palmularum vino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrsum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Postquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onúsque exposuerunt, lignis nauigii atque omnibus stramentis venundatis, pelles asinis imponunt, cósque in Armeniam agitant. aduersò enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi asinos agitando in Armeniam redierũt, alia ad eundem modum nauigia comparant. Et naues quidem eorum tales sunt.

Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduunt: postremò candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, soleis Thebanis penè similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Annulũ signatorium singuli gestant, & sceptrum affabrefactum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus.

Leges verò quæ constitutæ ab ipsis, hæ sunt: Vna quidem, prudentissima, altera autem (quantũ ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio vti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Vbi virgines effectæ

A ταῦτα μὲν τοῖσι διφθέρας τεταγρίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος δίκην, οὔτε πρύμνῃ ἀποκρίνοντες, οὔτε προέρῃ σινάλιγγες, ἀλλ' ἀσπίδος δίκην κυκλοτερέα ποιησάμενοι, ἐς καλάμης πλησάμενοι πρῶτα τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι χρόνον τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλησάμενοι· μάλιστα δὲ, βίκους φοινικηίους καταγέμοντες οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ σταθμὸ δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει ὁ
B πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, ἐς ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων φόρτον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μείζοσι, πλέονες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τῶν πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπεκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ σφέων ὄνους, ἀπελαύνουσι
C ἐς σφέας Ἀρμενίους. αὐτὰ δὲ τὸν ποταμὸν μὲν δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν σφέας ὄπισθε, κατὰ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ μὲν ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ σφέας ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς σφέας Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτῇσι ἐστὶ τοιαῦτα.

Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ὅπὶ τούτῳ ἄλλον ἠμανέον
D χιτῶνα ἐπενδύτην. καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ὁπιτωρίοισι, παραπλήσια τῇσι Βοιωτικῇσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι 51
ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πρῶτα τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποικιλμένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. οὐ γὰρ ὁπισθόμου σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτιος τοῦ τὸ σῶμά
E ἐστι.

Νόμοι δὲ αὐτῇσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, ὃν καὶ Ἑλλησι Ἐνέτους τοὺς πεπαθόμην κεκλῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς αἱ παρθένοι ἡμοίαζο

γάμων ὡραίας, ταύτας ὅκως σύλλογον ποιήσαιτο πάσας, ἐς ἕν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· πέριξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, τὴν ὡραιοτάτην πρώτην τιθεὶς δευτέρην δὲ τὴν μετ' ἐκείνην ἐοῦσαν. ἐπωλέοντο δὲ ὑπὲρ συνοικήσιος. ὅσοι μὲν δὴ ἦσαν εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ὀπύοντες, ἀλλήλοις ἐξωνέοντο ταύτας καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ δὴ μοῦνον ἔσχον ὀπύοντες, οὗτοι δὲ εἴδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δὲ αὐχήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δή οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, αἴσχιστα αὖτε μετὰ ταύτην ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι ἐλαχίστου χρυσίου λαβεῖν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῶν ὀπυόντων ἐλαχίστου ἐπεθύμησε τοσούτου ἐκέκτητο. ὃ δὲ αὖ χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδεστάτων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. οὐκ ἐξῆν δὲ τὸν ἐωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἄνευ, οὐδὲ αἴθις ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὸν πρῶτον ὡριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρεὼ κατασήσασθαι, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερέοιτο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἔξεστι δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νῦν κάλλιστος νόμος, οὗτος σοφὶ ἐών· ἦν μὲν νεῦ γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρηκαν νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτάς, μηδὲ ἐς ἕτερον πόλιν ἀπάγωνται. ἐπεὶ τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίᾳ ἀναπίζων καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα.

Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σοφὶ νόμος κατέστησε· τοὺς κάμνοντας ἐς τὸν ἀγορὴν ἀναφορέουσι (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) κατασιόντες ὧν κατὰ τοὺς κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε οἷον αἰ ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα κατασιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίῃ νούσῳ, ἢ ἄλλον εἶδε

essent nubiles; eas quum cōgregassent, vniuersas vnum in locū recipiebant, quas circumsistente virorum frequentia, surgens præco sigillatim vēdebat: sed primùm pulcherrimam omnium, [a] secūdum hanc (vt quamplurimo vēditur auro) aliam euocabat quæ post illam esset speciosissima. Vēdebatur autem in cōtubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erāt, pulcherrimas quasque mercabantur, vtquisque licitando alterum superauerat. At iis ex plebe qui essent cælibes, his nō opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines simúlque pecunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum speciosissimarū peregisset venditionem, [b] excitabat deformissimam, siquis illorum mercari volens existeret: edicebátque quisquis vellet quamminimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus esset, fœmina addiceretur. Ita aurum ex speciosis virginibus conficiebatur, & sic speciosæ deformes ac [c] debiles collocabant. [d] Quarum nullam cuique emptori fas erat sine fideiussoribus abducere, sed datis fideiussoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. si de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari si vellent. [e] Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamē nō perseuerauit. Sed nouissimè aliud quiddam excogitauerunt, ne quis fœminas iniuria afficiat, néue quis aliam in vrbem abducat. Nā posteaquam expugnati malè accepti sunt, rémque domesticam absumpserunt, vnusquisque plebeius qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quæstum corpore faciēdum. Alteram item sapienter condiderunt legem, ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [f] qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortantúrque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint

a Vbi autem hęc auro multo vendita erat, aliā addicebat, quæ secundum illā esset spec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores essent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, &c.

b Surgere iubebat.

c Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent.

d Nec verò cuique suam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori sine fid.

e *Videntur in Gr. exemplaribus posterè collocata esse quædam verba, & esse hic sensus*, Et hæc quidē apud illos honestissima consuetudo erat, ne iniuria illas afficeret, neque in aliam vrbem abducerent. Verùm ad hæc vsque tępora nō permansit: sed nouissimè aliud q. excogitauerunt. Nam posteaquā in *suo vrbe* expugnatione vexati fuerunt & bonis euersi, vnusquisque.

f Accedentes igitur ad ægrotū siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant.

effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quónam ille morbo laboret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luctus funebres AEgyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit: Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigeniscōmune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cū externis viris cōsuetudinem habere. Cæterùm quum pleræque sint diuitiis tumentes, [a] quæ sui copiā facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistūt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciūt. Ad templum Veneris sedent nodis coronisque tēpora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic cōsederint, non prius domum regrediūtur quàm hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum iniecerit, & cū eadē à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illū qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittā enim Assyrii Venerem appellant. Ac verò pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [b] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiā permittitur hospitem aliquē repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremò vbi iā congressa fuerit cū externo muli[e]r, [c] dea expiata, domū reuertitur. At deinceps [d] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ verò deformes, diutius coguntur desidere pro tēplo antequā legi faciāt sātis. Fitq; interdū vt vno atque altero anno aut etiā triennio atque diutius expectare oporteat miseras. [e] Alicubi, nēpe in Cypro,

a Quæ se aliis immiscere dedignātur, hæ veh.

b Siquidem illa sit sacra.

c Rite factis deę sacris.

d Nihil tā magnum est quo dato potiri illis possis.

e Sed & in aliqua Cypri parte simil.

A ἐκφυγόντα. σιγὴ δὲ παρεξελθεῖν καὶ κάμνοντα οὔπω σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὁκόθεν νοῦσον ἔχει. ταφαὶ δέ σφι ἐν μέλιτι. θρηνέουσι δὲ τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δὲ ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταιθαλόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γλυκυθύμου, λοῦνται ἀμφότεροι· ἄλλεος γὰρ οὐδενὸς ἅπτονται πρὶν ἂν λούσωνται. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. ὁ δὲ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι

B Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πάσην γυναῖκα ἐπιχωρίων ἱζομένων ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεθύμησαι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεύσας, ὅτι ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσᾶσι. θεραπηίη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὄπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεθμῷ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον πεπεὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαί γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παραγίνονται, αἱ δὲ

C ἀπέρχονται. φοινικηίαι δὲ δι· ἐξόδοι πάντα ζώνην ὁδὸν ἔχουσι ἀπὸ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρίν τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω σε τοὶ τὴν θεὸν Μυλίτταν. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Ὃ δὲ ἀργύριον, μεγάθεος ἔστι ὅτευ ὤν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱρὸν

D τοῦτο Ὃ ἀργύριον. τὴν δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὼ ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τι οἱ δώσεις ὥς μιν λάβῃς. ὅσαι μὲν γὰρ εἶδός τε ἐπαγλαΐαι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσί, χρόνον πολλὸν πρὸς μέσοισι, οὐ δυνάμεναι νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετέξεται

E χρόνον μέσοισι. σπανίζει δὲ καὶ τῆς Κύπρου

§2

ὅστ' ὠδὲ πλήσιος τούτῳ νόμος. νόμοι μὲν A similis quædam lex est. Hæc
δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστέασι. sunt Babyloniorum instituta.
Εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἱ δὲ ἄλ- quorum tres sunt [a] familiæ, quæ
λο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε nullo alio nisi piscibus victitant.
αὐ θηρεύσαντες αὐήνωσι τοῖς ἡλίου, ποιεῦ- quos captos vbi arefecerunt ad
σι τάδε. ἐς ἄλλοισι ἐς ὄλμον, καὶ λεήναντες solem, hoc faciunt: In pilam
ὑπέροισι, σῶσι ἀμφὶ σινδόνι. καὶ ὃς μὲν αὐ coniiciunt, ac pistillis pinsunt:
βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος [b] deinde linteis conseruant, vn-
ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας. de quisquis vult conspergit, of-
famque facit quam in modum
panis torreat.

a Tribus

b *Legit σώζοισι, quum σῶσι Herodoti scriptura. id est,* incernunt per linteum.

Ὡς δὲ ὦν Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργα- Cyro, post hanc gen-
σο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ἑωυτὸν ποιήσασθαι· B tem ab eo subactam, incessit
ὁ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ cupido Massagetas
ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου in suam potestatem redigendi.
ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Quæ gens fertur & magna esse &
Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν strenua, ad auroram solisque or-
λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης tum sita, trans Araxem fluuium
λέγεται καὶ μείζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Γύρου· eregione Issedonorum. Sũt etiam
νήσους δὲ ἐν αὐτῷ λέσβῳ μεγάθεα πολλαπλησίας qui eam Scythicæ nationis esse di
συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, αὐθέφους οἱ cãt. Araxes Istro maior & idẽ mi-
σιτέονται μοῦνα ῥίζας δ' ἥρεος ὀρύσσοντες πόα- nor esse memoratur: & in eo fre-
τριάς· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξθυρημένους C quẽtes insulæ Lesbo pares magni-
σφι ἐς φορβὸν καταπίθεσθαι ὡραίους, καὶ τούτοις tudine: & homines qui illas inco-
σιτέεσθαι τὸν χειμερινόν. ἄλλα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι lũt, æstate vesci radicibus quibusli
δένδρεα καρποὺς θώματα φέροντα, τοὺς, ἐπεί τε bet quas ipsi euellunt: arborũ autẽ
ἂν ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι καὶ εἵλας, καὶ πῦρ ἀνα- fructus quos maturos comperiũt,
καύσωνται, κύκλῳ περιζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ in cibum reponere, quo per hye-
τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιαζομένου τοῦ mem vescantur. Ab illis inuentas
καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, etiam esse arbores talem fructum
καταπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλοῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου D ferentes, qui iactus ab illis in ignẽ
τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε quem turmatim collecti accen-
ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τοῦτον derint, odore suo eos circumqua-
μὲν αὖτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀ- que consistentes perinde inebriat
ράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν, ὅθεν περ ὁ ac vinum Græcos: & eo vehemẽ-
Γύνδης, καὶ ἐς μὲν διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ tius quo plus eius fructus fuerit
τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· σόμασι δὲ ἐξερεύγεται iniectum, donec ad tripudiandũ
πεδία ἑκόντα, τῇ τὰ πόρτα πλοῖα ἑνός, ἐς ἕλεά τε καὶ cantandúmque consurgant. At-
τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι αὐθέφοισι καὶ E que hæc fertur eorum esse viuen-
οἰκεῖσθαι λέγουσι ἀνθρώπους ὁμοίους σιτεομένους, di consuetudo. Araxes porro
ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. fluuius à Mantienis quidem, vn-
ὁ δὲ ἐν τῷ σομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέων de & Gyndes (quem Cyrus in tre-
ἐκδιδοῖ καθαρὸς ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. centos ac sexaginta diduxit riuos)
ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ὀρθὴ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. ἡ δὲ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη,

[a] Matienorum

brum idē eſt mare. Caſpiū verò eſt alterum, ac per ſeipſum, longitudinis quindecim dierū, curſui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo prætentum monte, cuius cùm maxima vaſtitas tum ſumma eſt altitudo, multáſque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agreſti materia victitātes: vbi arborum frōdes [a] iis quæ ſunt apud nos ſimiles ferūtur eſſe. quibus contuſis & aqua dilutis illi animalia in ſuis veſtibus pingere dicuntur: eáque animalia nūquā elui, ſed perinde ac ſi ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, ſicuti pecorum, in propatulo eſſe. Et huius quidem maris quod Caſpium vocatur, partem quæ ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua verò parte vergit ad auroram orientémque ſolem, planities excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiem non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis ſolicitatus incitatúſque cauſis. Primùm ſua genitura, quòd videbatur maius quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitate qua fuerat vſus aduerſus hoſtes. quācunque enim gentē Cyrus inuaſerat, ea gens nullo pacto poterat euadere.

a *Græca verba ſuſpecta hic ſunt.*

Erat autem Maſſagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [b] ad quam in coniugiū petendam Cyrus miſit verbo dūtaxat, volens eam habere vxorē. at illa animaduertens non ſe in coniugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus non procederet, progreſſus vſque ad Araxem, apertè infeſto cū exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factiſque nauibus turres deſuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui

b Hanc Cyrus per quoſdā quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, vxorem ſibi habere volens. At Tomyris vbi nō ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, acceſſ. &c.

καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνουσα ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἐστὶ ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθει μέγιστος, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατος. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πόαται ἐξ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρέχεται λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὠυτὸ ἐσθῆτα ἐκλεαίνειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, καταπερ ἐνεφάνισται πρόσθεν. μίσγεσθαί τε τούτων τὸν ἄνδρα τοῖσι γυναιξὶ φανερὰ, καταπερ τοῖσι προβάτοισι. τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον οὐκ δέχεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τῶν ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρόσθεν μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ὅκῃ γὰρ ἐπείρητο στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα οἱ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σοφὸς οὐκ αὐτὸν μιν ἐμνάτο, ἀλλὰ τὸν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὸν πρόσθεν. Κῦρος δὲ μὴ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ προσεχώρεε, ἐλάσας ὑπὲρ τὸν Ἀράξεα, ἐπῄει τοῦ ἐμφανέος ὑπὲρ τοῦ Μασσαγέτας στρατῷ, γεφύρας τε ζευγνύων ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ διαβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ὑπὲρ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων ἐπὶ τὰμὸν οἰκοδομέοντο. ἐχόντι δὲ τοὔστον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε

» τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι αὐτὸν ἀ
» δων τὰ αὐτὰ δεῖς. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ τοι ἐς
» χρήσιμα. ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παῦσαι μὲ
» νος δὲ, βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέ
» χευ ὁρέων ἀρχομένους τῶνδε ἀρχόμενον. οὕτω
» ἐθελήσειν νικηθῆναι τῇσιδε χρέεσθαι,
» ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι;
» σὺ δὲ εἰ μεγάλως ἐσεθύμεαι Μασσαγε
» τέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν ἔχεις
» ζεύγνυς καὶ ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀ
» ναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡ
» μερέων ὁδὸν, ἔρχεο ἐς τὴν ἡμετέρην. εἰ
» δὲ ἡμέας βουλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
» τὴν ὑμετέρην, σὺ τῶνδε τοῦτο ποίεε. Ταῦ
τα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος σφι ἐσεκάλεσε Περ
σέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ πάντας,
ἐς μέσον σφι προέθηκε ὅ τι χρῆμα· συμ
βουλευόμενος ὁκότερα ποιέῃ. τῷ δὲ κατὰ
τωὐτὸ αἰ γνῶμαι σφι ἐξέπιπτον, κελευόντων
ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ στρατὸν αὐ
τῆς ἐς τὴν χώρην. πρεσβὺς δὲ, καὶ μεμφόμε
νος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς,
ἀπεδείκνυτο σφι ἐναντίην τῇ προκειμένῃ, λέ
γων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
πρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὅ αὐ
τῷ σφαλμα ἐὸν οἴκῳ τῷ σῷ, καὶ δυνα
μένῳ ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι παθήματα τὰ
ἐόντα ἀχάριστα, μαθήματα γεγένηται. εἰ μὲν
ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατῆς τοιαύτης
ἄρχειν, τοῦδέ κου εἵνεκα οὐκ ἂν εἴη χρῆμα γνώμης ἐμῆς
σοι ἀποφαινέσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι αὐτὸς ἐφ
πος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐ
κεῖνον πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρω
πηίων ὄντων χρημάτων οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώ
μῃσι ἔχω περὶ τῶν προκειμένων χρημά
των τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην,
ὃς δέ τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐστωθεὶς μὲν,
πρόσω πολλοὺς πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα
γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπί
σω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐ
λάσουσι. νικᾶν δὲ, οὐ νικᾶς τοσοῦτον, ὅσον εἰ σχή
σας ἐς τὴν ἐκείνων, νικᾶν Μασσαγέτας, ἐ
πειτα φεύξεσθαι. τωὐτὸ γὰρ αὖτις ἐρέω ἐκεί
νῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους, ἐλᾷς ἐγγὺς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος.

diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso, incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verùm tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quàm quietem. [a] Quòd si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuiũ: à quo nobis tridui itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idẽ facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem conuenêre sentẽtiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, in contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiã antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animad uertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurum. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meam tibi dicam sententiam: sin verò te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Idcóque de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubiè victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu non adeo multũ vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [b] Hoc enim pro illo substituito consiliũ, [c] vt victo hoste, rectà pergas ad subigẽdum Tomyridis regnum,

a Quid? admonitionibus his vti noles? & omnia quieti antepones? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedũ omitte quem fers in cõsternendo pontibus fluuio laborẽ: & nobis trid.

b Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si victi fuerint, adoritu ros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, &c.

c Te, victo hoste, recta porrectum ad Tomyridis regnũ. Ac præter illud quod est cõmemoratarum, turpe est atque intol.

& quidem ſine duce. Turpe eſt enim atque intolerabile, Cyrum, Cambyſis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eouſque dum illi in occurſum prodeant: atque dehinc [a] ita faciendo, dare operam vt illos ſuperemus. Namque, vt ego audio, Maſſagetæ bonorum ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum cõmodorum expertes. his ergo viris propone in noſtris caſtris magnam inſtructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conſpectis illi (niſi me fallit opinio) ſe ad ea cõuertent: vnde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrãdi. Atque hæ quidem [b] in diſcuſſionem venere ſententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Cræſique probata ſententia, indixit Tomyridi vt retrocederet, vtpote ſe aduerſus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpopõderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Cræſum, ac maiorẽ in modum vt hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua aduerſus Maſſagetas traiectio non rectè cederet. Hæc vbi præcepit, eóſque remiſit in Perſidem, ipſe cum copiis ſuis flumen traiecit. Tráſmiſſo Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, [c] Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc fermè viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quòd non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum [d] intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, in-

a Ita vt dicam fac.

b Propoſitæ fuerunt ſent.

c Arſacis. *nam & Ver. cod. pro* Ἀρσάμεος *habent* Ἀρσάκεος.

d Apud ſe examinabat. *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum ſuis ipſe rationem iſtius viſi reddebat.*

A χωρεῖς τε τῦ ἀπηνεμώνου, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ αἰσχρὸν, Κῦρον γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἴξαντα ἐκχωρῆσαι τῆς μάχης. νυῦν ὦν μοι δοκέει, δόξαντα τοῦσελθεῖν ὅσον αὐ ἐκεῖνοι διεξίωσι· ὁκῶς δὲ τάδε ποιοῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων τοῦκρατέειν. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν τοῦσθάτων ἀφθόνως πολλὰ καταχύσαντας, καὶ σκευάσαντας, τροθεῖναι ἐν ᾧ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· τοὺς δὲ, καὶ χρητῆρας ἀφθόνως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία πανοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὁκῶς λειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυότατον, τοῦτ' B 54 λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν ὅπως τὸν ποταμόν. ἢν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμαρτέω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, τρέψονταί τε τοὺς αὐτοὺς, καὶ ἡμῖν τὸ ὁκῶστε λείπεται ἀπὸδεξις ἔργων μεγάλων. γνώμην μὲν αὕτην C σπεύσασθαι. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν τοῦτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος, τοῦπαλίνορθον Τόμυριν ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτὸς ἐξαπροσόμενος ἐπ' ἐκείνῳ. ὁ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ ὑπέκετο τοῦτο. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τοῦ ἑωῦτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷπερ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ μάλιστά τε αὐτὸν καὶ ὃ ποιέῃ, ἢν ὁ ἐξαπροσόμενος ὁ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διεβαίνε ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. D

Ἐπεί τε δὲ ἐπέραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν ὧδε ἐν τῇ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσεος παῖδα τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσεα δὲ ὦν Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἢν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν πω ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ τοῦτ' E καταλελειμμένον ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καὶ λέουσι Ὑστάσεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε,

» εἶπε, Υ̓σταπες, παῖς σὸς ὑπεβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἑάλωκε. ὡς μὲν ἀ-
» κριβέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμοὶ
» θεοὶ κήδονται, καί μοι πρόπολα τοσάδε φαί-
» νεται τὰ ὑπερφέρομαι. ἤδη γὰρ τῇ παρελθού-
» σῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων
» τοσοῦτον ἔχοντα ὑπὲρ τῶν ὤμων πτέρυγας·
» καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν
» Εὐρώπην ὑπεσκίαζεν. ἔχων δὲ μηχανὴν
» ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης οὐδεμίην, ὅ μὴ κεῖ-
» νον ὑπεβουλεύθην ἐμοί. σὺ νῦν τὴν ταχί- B
» στην παρεὼν ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅ-
» κως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλ-
» θω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔ-
» λεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ὑπε-
βουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ δαίμων τοσά-
δε ἐφαίνετο ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειε αὐτοῦ τού-
τῳ μόνῳ, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ τοῦ ἐκείνου ἐς
Δαρεῖον. ἀμείβετο δὲ ὧν δὴ ὁ Υ̓στάσπης τοισῇ-
» δε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γε-
ὑπεβουλεύων. » γονὼς, ὅστις τοι ὑπεβουλεύει· εἰ δέ τ' ἔστι, ἀ- C
» πόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὶ μὲν δούλων, ἐ-
» ποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· αὐτὶ δὲ ἀρ-
» χεσθαι ἐπ' ἄλλων, ἄρχειν ἀπηνέων. εἰ
» δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν
» νεώτερά βουλεύειν τοι σέο, ἐγώ τοι παρα-
» δίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ,τι σὺ θέλεις.
Υ̓στάσπης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, καὶ
διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυ-
λάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰ Κρίσου ἐπυνθάνετο. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περ- D
σέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀ-
πίσω ὑπὸ τὸν Ἀράξεα, λοφόεντος δὲ τοῦ ἀρχαίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τρι-
τημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λοφόεντας τῆς
Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ
τοῦ προκειμένου ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχει-
ρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυ-
το. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. E
οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων
ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ ἔτι πλέονας ἐζώγρη-
σαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὴν βασιλείην Το-
τὴν Τομύριος μυρίδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγε-
τέων, τῷ οὔνομα ἦν ΣΠΑΡΓΑΠΙ-
ΣΗΣ. Ἱὶ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα,

quit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc [a] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quòd mei curam gerũt, quæcunque euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorũ tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso [b] nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tendantur insidiæ. Quapropter tu quamprimum in Persidem reuertere: facitóque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filiũ tuũ mihi sistas ad causam dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus est, scilicet quòd sibi insidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi morté oppetiturum, & eius regnum ad Darium esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex, vt quispiã vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quòd siquis sit, is primo quoque tẽpore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorum hominũ dominos effecisti. Quòd siqua tibi visio filiũ meum indicat rebus nouis contra te studere, ego tibi eum [c] exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidẽ cõtendit, Cyro filiũ suum Darium custoditurus.

a Vnde certò compererim,

b Nulla ratione negari potest quin, &c.

c Id est, Offero. Vel, exhibere paratus sum.

Cyrus autẽ Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictáque illic imbelli parte copiarum, mox cũ expedita manu ad Araxẽ reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadẽ, cõspecto epularũ apparatu, post aduersariorũ cædem, ad epulandum discumbit: refertáque cibo ac vino soporatur. Persæ superueniẽtes horũ multos occidũt, multóque plures viuos capiunt, cũ alios, tũ verò ducẽ eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu,

missō ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne ſpiritus tollas ex hoc quod actū eſt. Si fructu vitino, quo ipſi diſtenti adeo deſipitis vt deſcendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, ſi tali veneno filium meum viciſti, dolo, non prælio, es ſuperior. Quare meum admitte conſilium, bene tibi cōſulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, fe;ens impunè quòd tertiam Maſſagetarum partem profligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem iuro Maſſagetarum dominum, fore vt ego te, etſi inſatiabilem cruoris, tamen ſatiem.

Hæc verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, vbi à vino relaxatus didicit[a] ſe in malo eſſe, exorauit à Cyro vt vinculis ſolueretur. Statímque quum ſolutus eſt ac manuum compos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem.

Tomyris autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, cōtractis ſuis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtā fuiſſe accipio: Primùm vtroſque ſpatio inter ſe diſtantes, ſagittas miſiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lāceis pugionibúſque [b] fuiſſe cōſertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere volentibus: ad extremum Maſſagetas ſuperiores extiſſe: ibíque cùm permagnā exercitus Perſici partem tum verò Cyrum ipſum occubuiſſe, quum vnū de triginta omnino regnaſſet annos. Cuius cadauer inter cæſorum Perſarum ſtragē Tomyris perquiſitum quum inueniſſet, caput in vtrem demiſit quem humano cruore cōpleuerat: mortuó que inſultans inquit, Tu quidem meū viuētis & in pugna victricis filiū perdidiſti dolo captū: at ego te (prout interminata ſū) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quū multa referātur, is qui mihi maximè veriſimilis videtur à me commemoratus eſt.

a In quod malū incidiſſet. *Vel*, *Quantum malum ſibi accidiſſet.*

b Manus conſeruiſſe.

A πέμψασα κήρυκα τῷδε ἐκ Κύρου, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπῳ- «
θῆς τῷ γεγονότι τῷδε τρήγματι, εἰ ἀμπε- «
λίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι «
μαίνεσθε ὕπω, ὥστε καλιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ «
σῶμα, ἐπῆλθε πλέφν ὑμῖν ἔπεα κακὰ εἰπεῖν· « 55
τῷ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς «
τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ χρεωμένη τὸ καρτερόν. νῦν «
ὧν μευ βουλεύσεως ἐπαύλαβε τὸν λόγον. ἀπόδοσί μοι τὸν παῖδα, ἀπιὼν ἐκ τῆς- «
B δε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τρι- «
τημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ «
τοῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν «
Μασσαγετέων δεσπότεω, ἢ μιν σέ γε ἐγὼ καὶ «
ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος «
μὲν νυν, τὰ ἐπέων τουτέων ἀνενεχθέντων, οὐ-
δένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης
Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν τὰν Τομύριος
ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἑωυτὸν κακοῦ,
δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἐ-
C τυχε. ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τῶν χειρῶν
ἐκράτησε, διεργάζετο ἑωυτόν. καὶ δὴ οὗτος
μὲν ἐπ' ὅτῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δ',
ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπῄκουσε, συλλέξασα πᾶ-
σαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, στρατεύεται Κύ-
ρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὁσέων δὴ βαρβά-
ρων ἀνδρῶν μάχας ἐγὼ οἶδα, κρίνω ἰσχυ-
τάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πρώτην φαίνομαι
οὕτω τὸ γνώμην. τοσῶνδε γὰρ λέγω
αὐτοὺς ἀλκτάνας, ἐς ἀλλήλους τοξεύειν· μέ-
D χρι δ', ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξέτεινε τοξεύσασι, συμπε-
σόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειρίδιοισι
συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὀπὶ πολλὸν συνεστά-
ναι μαχόμενοι, καὶ οὐδετέροις ἐθέλειν φεύ-
γειν· τέλος δ', οἱ Μασσαγέται ἐπεκράτησαν.
ἤ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς τὰν αὐτοῦ στρατιῆς τὰν αὐτοῦ
τοῦτο διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τε-
λευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τρι-
άκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος
ἀνθρωπήϊου Τόμυρις, ἐπὶ ζητέοντα ἐν τοῖσι τε-
θνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ οὗτος,
E ἀναπῆκε αὐτῷ τὸν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυ- τὰν ἀναπη-
μαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν τίε
ἐμὲ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην, ἀπώ-
λεσας παῖδα τὸν ἐμόν, ζωὸν δόλῳ. σὲ δὲ ἐγὼ,
καθάπερ ἠπείλησα, αἵματος χορέσω. τὰ μὲν

δὴ κατὰ τὸν Κύρου τελευτὸν τοιοῦτόν τι ἐγένετο, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἰρήσθω.

Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἵπποισι δὲ εἰσὶ καὶ αὐτοῖσι· ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε οἱ αἰχμοφόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ οἱ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δὲ αὖτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέοις θώρηξι περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ τόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδὲν ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, τῇσι δὲ ὅτι κοιναὶ χρέωνται ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ὀπιθυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας περὶ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. οὖρος δὲ ἡλικίης σφι οὐ πρόκειται· ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν ὑπὲρ γέρων γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντες οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται. τὸν δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ κάρτα σιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ θυσιῶαι. ἀνθρώποισι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων. τὸν δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δὲ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τῷ θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν ὀ τάχιστον δατέονται.

Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico simílem. Ex equis præliantur, [a]& pedibus. vtroque enim genere valēt. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, [b]*hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtētes & ære. Vtuntur nanque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarū ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circūdant. [c]Circa frenum, frenáque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argentò nihil prorsus vtentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argēti nihil est. Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtūtur. Nam quòd Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore cōcumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodum senuit, conuenientes propinqui eū immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarū carnibus pro epulo, vbi coxerūt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos nō edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quòd ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino serūt: sed pecoribus victitant, piscatúque, quem eis abundè Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [d]Hic autem est eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

a Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.*

b *Alii sagaris ensem esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.*

c Circum habenas fr.

d Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro θνητῶν.*

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarum liber ſecũdus, qui inſcribitur EVTERPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων δευτέρα, ἡ καλεομένη Εὐτέρπη

CYRO vita functo, regnum ſuſcepit CAMBYSES, eius & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius: quam ante virum defũctam Cyrus ingenti luctu & ipſe proſequutus eſt, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu proſequi præcepit. His parentibus ortus [a] Cambyſes, quum Iones & AEoles pro hæreditariis ſuis ſeruis haberet, aduerſus AEgyptios fecit expeditionem, comparato cùm ex aliis tum verò è Græcis quibus dominabatur, exercitu.

AEgyptii autem, priuſquam apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominũ ſe primos extitiſſe arbitrabantur: verùm Pſammetichо regnum adepto, quum inceſſiſſet cupido noſcendi quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quàm ſe priores extitiſſe, ſe verò quã cæteros. Enimuero Pſammetichus, quum ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, [b] nullum exitum inuenire poſſet, huiuſmodi rẽ machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum: iubens *videlicet* neminem coram eis vocẽ vllam edere, ſed in deſerta caſa ambos ſeorſũ collocari, [c] eiſdémque in tpéore capras adduci: vbi autem lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat iubebátq; [d] Pſammetich⁹, quòd quæ vox prima ex his pueris erũperet, vbi inarticulatè vagire deſiſſent, audire cuperet: prout & contigit.

a Cambyſes, Ionesquidé & Æoles pro paternis ſeruis habebat, ſed aduerſus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis.*

b Nullam rationem inire poſſet.

c Eiſdémque certis temporibus capr.

d *Valla ita Gerarat*, Iubebátque Pſammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulatè vagire deſiſterẽt, audire: *legens* ὧν πρὰ φωνὴν; *pro* ἥντινα φωνῶν.

ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου μὲν καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς τελευτησάσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι τοῖσι ἐπέτρεπε πᾶσι τῶν ἤρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. Ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε ἐπαγόμενος τῶν ἤρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐπεκράτεε. [a] Ἐπὶ Ἑλλήνων,

ΟἹ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵτινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὦν ἐπείτε οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἱ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ὑπετέχνατο τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τὸ ὑπετυχόντων, διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τρόπῳ τοιῷδε· ἐπιτείλας μηδένα φθόγγον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κεῖσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας, πλησθέντα δὲ τοῦ γάλακτος, ἄλλα διαθερμήνασθαι. Ταῦτα δὲ ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, ἀκούσας τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἐπίνα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. πάντων δὲ ὦν καὶ ἐγένετο. [b] διδοῦσι
[c] ἐπαγόμενον

ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τῷ A
ποιμένι θρέψαντι, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην,
καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσ-
πίπτοντα, βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς
χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἡσύ-
χως εἶχε ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκις φοιτέοντι.
καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν χρόνον τοῦτο ἔ-
πος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγε
τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκεί-
νου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος,
ἐπυνθάνετο οἵτινες αἰθέσπιον βέκκος τι B
καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύ-
γας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω σὺν ἐχώρη-
σαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμε-
νοι πρήγματι, παρὰ Φρύγας πρεσβυτέρους
εἶναι ἐωυτῶν. ὧδε μὲν ἤκουσα ἐγὼ τῶν
Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἱρέων τῶν. Ἕλλησι δὲ
λέγεται ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυ-
ναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτα-
μών, τὴν διαιτὴν οὕτως ἐποιήσατο τῶν
παιδίων τῶνδε τὰς τιθήνας τῇσι γυναιξί. κατ' C
μὲν δὴ τὸν ἔφορον τῶν παιδίων τοσαῦτα
ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι,
ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. ἐς
δὲ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐ-
τέων εἵνεκεν ἐπορεύμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ
συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι.
οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων
εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπη-
57 γημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ προθυμος D
ἐξηγέεσθαι ἐξῶν ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων
μουνῶν· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον
περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δὲ ἂν ἐπιμνη-
σθῶ αὐτῶν, κατὰ τοῦτο τὸν λόγον ἀναγκαζόμε-
νος ἐπιμνησθήσομαι.

Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, E
ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτους
Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρεῖν
τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διασάμενοι
τὸν χρόνον ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξηυρέθη ἐκ
τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἀγρωστὶ δὲ τοσῷδε σοφώ-
τερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλλη-
νες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμ-
βάλλοντες, τοὺς ὥρεων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ πε-
ντήκοντα ἡμέρας ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας,

Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuã atque intranti, ambo infãtes porrectis manibus occurrẽtes, beccos clamabãt. Quod primò audiẽs pastor obticuit: quũ verò crebrius adeunti & obseruãti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuítque. Quos quum & ipse Psammetichus audisset, percõtabatur quínam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans cõperit Phrygas sic panẽ appellare. [a] Tali negotio argumẽtati, Phrygas se priores extitisse AEgyptiis concesserunt. Quod ita actum esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebã. Græci tamen cùm alia multa inepta memorant, tum verò Psammetichum pueros educandos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorũ educatione referebãt. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquiũ veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis vrbem*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerẽtur. Nam Heliopolitani feruntur AEgyptiorum esse solertissimi. [b] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

[c] Quæ autem humanarũ rerum sunt, hæc ita referebant inter se cõstare: Omnium hominũ primos AEgyptios annum comperisse, [d] distinguentes eũ in duodecim temporum mẽses. Et hæc compẽrisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [e] hoc agunt quàm Græci: quòd Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensem introducũt, temporum gratia: AEgyptii verò numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant,

a Ex hac re cõiecturam facientes, Phr. *Vel*, Quũ hanc rem examinassent.

b Verùm quæ mihi ad deos pertinẽtia narrarũt, ea scriptis mãdare non libet, præter illorũ nomina: quòd idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autẽ præterea de his commem.

c Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita cõmuni cõsensu referebant. Omn.

d Atque illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp.

e Annuum spatium exigunt ita distinctum.

adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. AEgyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiã animalia in saxis sculpsisse: [a] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem AEgyptum, præter Thebaicam prouinciam, palustrem fuisse: ex eáque nihil eorum quæ nũc sunt supra stagnum Myrios, extitisse: in quod stagnum à mari per flumen septem diebus nauigatur. Atquè de regione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est ei qui, si antea non audierit, tamen inspexerit, (modò sit solertia præditus) AEgyptum in quam Græci nauigant accessioné esse terræ, ac fluminis donũ: quinetiam loca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium vsque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquam commemorabãt. Est autem & aliud tale: AEgyptiacæ regionis huiuscemodi natura est: Iam primum quum AEgyptum versus in alto cursum tenẽs, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis spatio, [b] patieris sensum cœni, etiam in aqua vndecim alta [c] passus: quæ res declarat eatenus esse humum aggestã. Ipsius autem. AEgypti longitudo secundum mare, sexaginta est schœnorum, *id est funiculorum:* quemadmodum nos AEgyptum distinguimus à sinu Plinthinete, *id est lateritio*, vsque ad stagnum Selbonidis: ad quod mõs Cassius vsque pertingit. Itaq; ab hac parte sexaginta schœni sũt. Etenim qui modicũ terræ possident, metiũtur illam [d] passibus: qui minus inopes terræ sunt, metiuntur stadiis: qui multum possidẽt, parasangis: qui plurimum, schœnis. Constat autẽ parasanga tricenis, schœnus, (qui mẽsura est AEgyptiaca) sexagenis stadiis. Ita erat AEgypt[o] secũdũ mare stadiorũ trium milliũ sexcẽtorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea versus AEgypt[o] spatiosa est, [e] supina omnis & aquarũ inops simul ac limosa.

a Quæ ita se habuisse ex ipsa cõprobãt magna ex parte. Præt.

b Demissa bolide, *id est nautico perpendiculo*, cœnum erues, etiam in aq.

c Vlnas. Gr. *orgyas.*

d Vlnis. Gr. *orgyis.*

e Depressa. i. *cãpestria, non mõtosa.*

Α ἐπάγουσι δυὰ πηχῶν ἔτος πέντε ἡμέρας πρὸς τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τωὐτὸ περιίων, περιγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων Β μαθεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τούτεων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργα ἐδήλωσαν οὕτω γενόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον αὐθρώπων ἔλεγον Μῆνα. τοῦτον, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν Γ ἐὸν τῶν νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὰ ἀναπλοῦς ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸς ἀνὰ τὸν ποταμόν. καὶ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ πρόσθεν ἀκηκοόσι τι, ἰδόντι δὲ (ὅστις γε σύνεσιν ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ὀπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης τῶν- Δ της, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκείνοις οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. ἔστι δὲ ἕτερον τοιόνδε. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ὅδε τοιήδε. πρόσπλεον ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, καὶ τεὶς καὶ πεντηκοντόργυιος, πηλόν τε αὐτόσιος, καὶ οὐκ ἐνδεκα ὀργυιῆσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ὅτι τοσοῦτον δηλοῖ προσχοῦν τῆς γῆς ἐοῦσαν. αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅτι μῆκος ὅδε παρὰ θαλάσσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, τοῦτο ἡμεῖς διαιρέομεν εἰς Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρὰ τὴν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει. τούτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναι εἰσι αὐθρώπων, ὀργυιῆσι μετρέονται τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἦσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δυώδεκα δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέ- Ε τρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἴκοσι Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. ὑπερδύνει καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἐστὶ εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπολιπὴς καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς.

Αἰγύπτ. ὃ Αἰγύπτου &c.

ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης αὐτὴ ἰοῦσι, τοσοῦτος ὁ μῆκος τῆς ἐξ Ἀθηναίων ὁδοῦ τῆ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρὸν δὲ διαφέρον ἂν τις λογίζηται τῶν ὁδῶν τουτέων ὁ μὴ ἴσας εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος αὐτὴ ἰούσι, στεινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος τετάσται, φέρει ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ αὐτὸ τεῖνον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον θάλασσαν. ἐν τοῦτῳ καὶ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. τοῦτο μὲν λῆξαν, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, ὁ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωϋτοῦ ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπιθαλάμιον δύο μηνῶν αὐτὸ ἐστὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω πρὸς ἑσπέρην. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ πέρατα ἐστί. τοῦτο μὲν νυν ὁ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· ὁ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τεῖνον, ἐν ᾧ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλημμένον, τεταμένον, ἐπὶ αὐτὸν νότον καὶ τὴν Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. ὁ ὧν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλῶν χωρίων, ὡς ἐστὶ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστι, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων, τῶν εἰρημένων ὁ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, σάδιοι δὲ μάλιστα ἐδοκέουμοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις οὔρεα Αἴγυπτός ἐστι. πέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων. σάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. ἔστι δὲ σχοῖνος σάδιοι Αἰγύπτου, ὁ μὲν πρὸς θάλασσαν, ἥδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τεσσαρακισχιλίων· ὅσον δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι, σημανέω.

A A mari ad Heliopolin eundo per superiora, iter est eiusdem spatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorū fert Pisam & ad delubrum Iouis Olympii: quæ itinera siquis computet, inueniet parum quiddam differre quomin⁹ paria sint, ac nō amplius quindecim stadiis. Nā viæ quæ ex Athenis Pisam fert, quindecim stadia desunt quominus sit mille & quingentorum stadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, B hūc stadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per superiora eundo AEgyptus angusta est. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferè ad meridiem atque ad austrū, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur. Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mōs, a declinat in quæ dictum est. Qua verò parte productior seipso est, C duorum egoaudiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperū: & eius extrema quæ ad auroram vergūt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est.

a Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

Quo autē latere Africā AEgyptus spectat, alius mon saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici mōtis tractus qui ad meridiē fert. Itaque ab Heliopoli nō ita multorū spatiorū est iter quod D modò AEgypti sit, sed angustaest, & quatuor duntaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum fermè (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducētorum, è monte Arabico ad eū qui dicitur Libycus. Illinc rursus AEgyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autē ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorū: quæ AEgyptia stadia collecta, secūdū quidē mare sūt, (prout à me superi⁹ indicatū est) tria millia sexcēta: quantū verò à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. E

sũt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (vt & sacerdotes aiebãt, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia AEgyptiis est. Siquidẽ quod inter prædictos mõtes, supra Mẽphim vrbem positos, mediũ est, videtur mihi sinus maris aliquãdo fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiẽ, vt hæc parua magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimæ uerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquã magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cùm aliorum tũ verò Acheloi, qui per Acarnaniã fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem.

A σάδιοι γὰρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Ὁ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Τούτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι, ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τὴν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ γ' ἐφαίνετο μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὡσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, B καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς γὰρ ἐπὶ σμικρὰ τούτοισι μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ τούτοισι τὰ χωρία τοῖσι χωσθεῖσι ποταμῶν, εἰ τὴν τοιαύτην τὸν Νείλου ἐόντος ἑπτάστομου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πρὸς ἄξιος συμβληθῆναι ἔστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ πολλῷ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεος, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φερέσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελῷον· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιεὶς ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐ- C χινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

Est autẽ Arabiæ regionis, non procul ab AEgypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita lõgus atque arctus vt differendo ostẽdam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem [a] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo verò, vbi sinus amplissimus est, dimidiatũ diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuariũ est. Porro alium huiusmodi arbitror sinũ extitisse qui in AEgyptum ferretur, à mari septentrionali AEthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quòd si in hũc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum cõuertere, quid prohibebit assiduè fluẽtem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? [b] Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum transierunt, siçubi siccanea facta sunt, nimirum & sinũ siccaneũ fieri posse, etiam multo

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι ἐὼν τένος, ὡς ἐρχόμενος φέρεσθον. μῆκος μὲν, πλόου ἀνδρὸς ξυλαμβάνοντος ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν ἐξωτέρω θάλασσαν, ἡμέραι εἰσὶ τεσσερήκοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡ- D μίσεος ἡμέρης πλοῦν. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις αἰεὶ κατὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὁ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐσιόντα ἐπ' Αἰθιοπίης· τὸν δὲ, Ἀ- ραβίου, τὸν ἐρχόμενος λέξω, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· πλησίον μὲν ἀλλήλοισι συμπεφύκασι τὼ μυχοὶ, ὀλίγον δέ τι ἀπελλάσσουσι τῆς χώρης. εἰ ὦν δὴ ἐβούλ- E οντό κοτε ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίην κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χωσθῆναι ἔτεα γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλαττόν γε μυρίων ἐτέων ἐόντα χωσθῆναι αἰ κου γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ τοσούτεῳ ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθείη κόλπος, καὶ πολλῷ

a Ab eius recessu vsque ad latũ mare. *Legendum est enim ex Ver. cod.* μυχοῦ, *non* ἰάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in Vulg. edit. habetur.*

b *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.*

χρ' ὥστε

χρ' ἐξιεὶς

χρ' καὶ θαλάσσης,

χρ' ἐς χόνα

χρ' ἀϊάχου· alii

μέζων ἐπὶ τούτου, ἐτεὸν τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; τὰ μὲν δὴ Αἰγυπτον ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὸν Αἴγυπτον προσκειμένην τῇ ἐπιμιξίῃ τῆς ἐπιμιξίης γῆς, καὶ χοιγχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας ἀμηλέας· καὶ ψάμμον μούνου Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο ὄν· ἔτι δὲ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσουρέουσῃ ἐπὶ Αἴγυπτον προσκέλιον, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ πρὸς θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγειόν τε καὶ κατερρηγυῖαν, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεα καὶ προσχοῦσαν ἐξ Αἰθιοπίης κατιοῦσαν μέσην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ πετρηδεστέρην ἐοῦσαν. ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον πρὸς τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μύριος βασιλέος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας ὃ ἐλάχιστον, ἀρδέεσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μύριος οὐκω ἐτέα ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τοῖσι ἱρεῦσι ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νεῖν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας αἰεὶ ἀβὴ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ἐσβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μύριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ δὴ καλεόμενον Δέλτα, ἤδη οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ δὴ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ὑπόλοιπον Αἰγύπτιοι, τό ποτε αὐτοῖσι Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πανταχοῦ γὰρ πανομένους ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, καὶ κατὰ ταῦτα ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδέντας καὶ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πανήσεσθαι. ὁ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῷ δεδέχεσθαι, λιμῷ δὴ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δή σφι ἔστι ὕδατος ἄλλη ἀποσκευὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον. καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νεῖν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ γὰρ ἐθελήσει

quàm hic est maiorem, à tanto flumine atque ita operoso. Itaque quæ de AEgypto à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & AEgyptum esse exporrectam à terra contigua, & conchylia existere in montibus, ac salsuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in AEgypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionē hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilē esse: (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram & [a] fragilē habere, vtpote limo ex alluuionibus ab AEthiopia flumine deuecto. Nā Libyam humum scimus magis rubram esse, & magis [b] subarenaceam: Arabicam verò atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam hoc magnū huius regionis documentum aiebāt sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimū, influebat, irrigasse AEgyptum quę infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongēti erant anni ad tempus quo hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nūc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltem cubitos ascēdat fluuius, in regionem non transcendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementū tendat, non restagnāte eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtique qui infra paludem Myridis incolunt cùm alia loca tum verò eum qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirēt omnem Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus, vt suam, dicebant fore vt decepti aliquando magna spe, malè [c] esurirēt. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos, si nolit eis deus pluere, sed siccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, nisi tantum à Ioue, suppetat. Atque hæc quæ ab AEgyptiis in Græcos dicuntur, rectè se habēt: age, nūc vicissim dicā quomodo res ipsis AEgyptiis se habeāt. Si, vt

a In rimas fissam.

b Subarenaceam vocat eus arena subest: suppetrosam (vel potius subpetrosam) cui petræ subsunt s. lapides. q.d. petricosam s. lapidosam. Sic exprimere voluit ὑπαμμοτέρην & ὑποπέτρον.

c Rectè legit Valla πανήσειν (vt habēt Ver. eqd.) nō πανήσεσθαι.

ſuperius dicebam, quæ infra Mẽphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, [a] quid aliud AEgyptios, qui illic incolunt, quàm eſurituros? ſi neque guſtare ea quæ ab Ioue ſũt, neque à flumine reſtagnari queãt rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus AEgyptiis, maximè illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorũ quæ in aruis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, irrigatáque reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus iacto ſemine ſues immittit, conculcatóque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atque vbi [b] ſuibus ſemen verſauerit, ita demum frumentum percipit.

Quòd ſi vellem [d] de AEgypto Ionũ vti ſentẽtiis, qui ſolũ Delta AEgyptũ eſſe aiunt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illam ſecũdum mare, ad Peluſiacas vſq; taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorũ vrbem, iuxta quam ſcinditur Nilus in Peluſiũ fluens & in Canobũ: cætera verò AEgypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtẽderemus, hac ratione vtentes, nullam AEgypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (vt ipſi dicũt, & mihi videtur) [c] defluxa humus eſt, & quæ nuper (vt ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe? [d] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certè AEgyptios opinor neque cum loco quẽ Delta Iones vocant, pariter extitiſſe, ſed ſẽper fuiſſe ex quo genus humanũ extitit, [e] progreſſúque terræ multos ex eis reliquos fuiſſe, multos aliũde ſubingreſſos. Ideóque olim Thebæ AEgyptus vocabatur, cuius ambitus eſt ſtadiorũ

a Nónne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quàm omnes alii homines, atque adeo quàm cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem ὑσπαι pro χώσῃ.*

b Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tũ demum colligit. Quòd ſi, *&c. Sunt enim qui σῖτον ἀποδινήσας ad ſignificare hoc putent, & ſic ad locum ſit trituratione.*

c Humus eſt alluuie fluuii deuecta.

d Nil ſanè neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primã vocem emitterent. Ego certè Ægyp. *&c. Huius autẽ facti meminit libro eodem ſupra.*

e Terráque *fluuij decurſu* accreſcente multos ex eis remãſiſſe, multos item in inferiorem regionẽ deſcendiſſe.

A (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔνερθε
Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ
λόγον τὸν πρόσχωμα χρόνου ἐς ὕψος αὐ-
ξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰ-
γυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γλίσεται σφι ἡ
χώρη τὰ ἀπὸ Διὸς, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ'
ἔσται ἀρόσας ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ νεῦ γε
οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν θερίζονται ἐκ-
τὸς τῶν τε ἄλλων αἰγυπτίων ἀνθρώπων, καὶ
τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρῳ ἀ-
B ναρρηγνύντες αὔλακας, ἔργοισι πόνους, οὔτε
σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδέν,
τῶν ἄλλοι αἰ ἂν θέρωσι πολὺ λήϊον πονέοντες.
ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐ-
πελθὼν ἄρῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ, ἀ-
πολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὸν
ἑωυτοῦ ἀγρὸν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὸν ὗς. ἐπεὰν δὲ
καταπατηθῇ τοῖσι ὑσὶ ὁ σπέρμα,
τὸν ἀμητὸν ὁ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας
δὲ τοῖσι ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται.
C Εἰ ὦν ἐθέλομεν γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶ-
σθαι περὶ Αἰγύπτου, οἱ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον
εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένην
σκοπιῆς, λέγοντες ὅσον τε θαλάσσαν εἶναι
αὐτὸ, μέχρι Ταριχειῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῆδε τεσσερήκοντά εἰσι σχοῖνοι. ὁ δὲ
ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τεί-
νει αὐτὴν, μέχρι Κερκασόρου πόλιος, κατ'
ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων
καὶ ἐς Κανωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς
D Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης
εἶναι· ἀποδεικνύομι αὖ, τούτῳ τῷ λόγῳ
χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν τοῦτο
τὸ χωρίον. ἤδη γάρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς
αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι
καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀ-
ναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη
ὑπῆρχε, τί περιεργάζονται δοκέοντες πρῶ-
τοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας
ἐς ἀφάτιον τῶν παιδίων ἰέναι, ἵνα γλώ-
E σσαν πρώτιστα ἀπύσωσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυ-
πτίοις δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ νῦν Ἰώ-
νων καλεομένῳ γεγέσθαι, αἰεί τε ἦν οὐ
ἀνθρώπων γένος ἐνῴκεε. προϊούσης δὲ τῆς
χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολιπομένους
αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκατα-
καίνοντας. Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τὸ δὲ περίμετρον σφέων

χ' παροιχομένου

χ' ἔσται ἐς πολὺ αφ.

χ' οὐκ γῆς, τῶν

χ' ἐπελθὼν

χ' καταπατήσῃ τοῖσι

χ' τῇσι

χ' νεῦ τοῦ

χ' καλεομένης

χ' αὐτῆς

χ' περιεργάζονται

χ' ἐκαλέετο.

εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. εἰ ὧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φερηνέοισι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπιστα-
60 μένους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία μόρια τῆς γῆς πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας χρεὸν λογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἔστι τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἔστι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐδὲν ζωννὺς τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα δὲ τοῦτο κατὰ τοῦτο ἐρρήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε καὶ τῆς μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. καὶ τὸν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπιέμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν.

Αἰγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὐρισμὸν δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μὲν οὐδένα ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τοῦτον Αἰγυπτίων οὗτος. εἰ δὲ τῷ ἐπὶ Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἰγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαρρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει μέσην Αἰγυπτον φέρων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἷς ἐὼν ὁ Νεῖλος· ἔνθεν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, φέρεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶ πεπτεται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν ἔρχεται Νείλῳ ἔστι ἥδε· αἴρων φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, φέρων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοίρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα οὐνόματος. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τὰ δὲ· τὴν μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τὴν δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην

sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis rectè sentimus, Iones non rectè sentiunt de AEgypto: sin rectè Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta AEgypti, si nō sit neque Asiæ, neque Africæ. Nā secundum hanc rationem nō est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [a] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: AEgyptum quidem, eam omnem esse quæ ab AEgyptiis incolitur: quēadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos AEgyptiorū. Si verò quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem AEgyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariam diuidi, & vtrunque cognomē obtinere. aliam enim eius partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens AEgyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperā tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbēs, nec minimè celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuidūtur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticum, alteri Mēdesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicū nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse AEgyptum quantam

[a] *Plinius scissuram vocat.*

ratione demõstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hãmone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa AEgyptum audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes AEgypti fines Libyam versus, quòd sibi Libyes non AEgyptii viderentur, quòdque perosi sacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miserũt ad Hammonem, negantes quicquã cũ AEgyptiis sibi esse cõmune. Habitare enim se extra Delta, [a] nullúmque sibi cum illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere non permisit, inquiens AEgyptum esse eam quam Nilus supergressus irrigaret: quíque infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse AEgyptios. Hæc illis ita oracuło responsa sunt.

a Nec se cum illis consentire, ac velle, &c.

PORRO NILVS, vbi inflatus est, non modò Delta inundat, verumetiam plagã quæ dicitur Libyca esse, aliquoties & Arabicam: idque vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à sacerdotibus quippiam, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & propè totidem diebus retrocedat, relinquẽs fluẽta: ita vt per omnem hyemem tenuis esse perseueret ad solstitium rursus æstiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab AEgyptiis sciscitãdo, num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam cæteris fluuiis. Hæc ego noscẽdi cupidus, eos interrogabam, & cur solus omniũ amnium nullas ex se auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quũ insignes vellent effici sapientia, trifariam disseruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidẽ dignas existimo, nisi eatenus vt illas tantùm significem. Earum vna ait, ventos etesias esse in causa cur Nilus inflетur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui

A ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, ἢ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γνώμην. ὃ ἐγὼ τῇσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον τῶν Αἰγυπτίων ἐπυθόμην. ἔστι δὲ ὄρος Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγυπτίων τὰ πρὸς νοτον Λιβύη, ἀσμένοι τε δουλεύοντες τῇ) Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι ἥμερέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι).

B οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τῶν Δέλτα, καὶ σφέων ὁμολογέειν ἀμφοτέροισι βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἔξεναι χρᾶσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἐᾶ ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἰγύπτιον τῇ) τοῦτο μοῦνον ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει καὶ Αἰγυπτίους τῇ) τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλημμύρῃ, οὐ μόνον τὰ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ

C τῆς Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου τῇ), καὶ τῆς Ἀραβίου σταδίους. καὶ ὅσον δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλοῦν ἔτι τοῦτον, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς δυνάμενος ἐδυνάσθην. προεθύμουν δὲ ἔτι παρὰ αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μοῦνος ὁ Νεῖλος πλημμύρων ἀπὸ θερείων τροπέων ἄρξάμενος ὅσον ἑκατὸν ἡμέρας· πεπαύμενος δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων ὀλίγον ῥέεθρον. ὥστε βραχὺν τὸν χειμῶνα ἄπορον εἶναι διαπερήσαι, μέχρι οὗ αὖτις θερείων τροπέων. τουτέων δὲ πέρι, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλιν πεφυκὼς τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστορέον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνους ποταμῶν οὐ πρήσσεται. ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες σοφιστὴν βουλόμενοι γενέσθαι σοφίῃ, ἐλέξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρεῖς ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδὲ ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους τῇ) αἰτίους πλη-

ρέειν ⓜ ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν ⓜ Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι

ἐτησίαι μὲν οὔκω ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. τοῖς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρεὼν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι αὐτίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ τοῦδέ γε τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ἐστὶ τῆς λεγομένης, λόγῳ γε εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν τοῦτον μηχανᾶσθαι. τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν τε εἶναι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐστὶ ψευσαμένη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει δὲ δὴ καὶ αὕτη τοῦδε, Φάσκουσα τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς τοῦδε εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος διαπαντὸς ἐοῦσα. ὅτι δὲ χιόνι πεσοῦσι, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕειν ἂν τὰ χωρία. τρίτον δὲ, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τῷ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ νεμόμενον, φοιτῶσι ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὀσονοῦν τούτου τοῦ χώρου δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἴσον ἂν τι τοιοῦτον ἦν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὁμήρου δὲ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω ἂν ὀνομάσαι βουλόμενον ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι. εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προσκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω ὅτι μοι δοκέει

A nonnunquam eteſiæ nõdum ſpirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina quęcũque eteſiis obnoxia ſunt, idẽ quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur Nilus. Altera opinio eſt [a] incre-

a Inſociior

B dibilior quidem quàm hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illũ, quòd ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum verò Oceanum orbem terrarũ circumfluere. Tertia opinio, vt multo modeſtiſſima, ita lõgè falſiſſima eſt: quippe quæ & ipſa nihil dicit, inquiés è niuibus liqueſcentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios AEthiopes fluens in AEgyptum euadat, ex locis caliditſſimis ad frigidiſſima,

C quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa ſanè ſunt quæ quis coniectare poſſit, non eſſe credibile, eum qui talis ſit, manare de niuibus: primum ac maximũ teſtimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi ſpirant: ſecundum, ea plaga quæ ſine imbribus & ſine glacie perpetuò eſt. (ſuper niuem autẽ quæ cecidit neceſſe omnino eſt intra quinque dies pluere: quare ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret.)

D tertium, hominibus qui ab æſtu ſolis nigri ſunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennãt. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca ſe conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcũque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profectò nihil tale eſſet, quemadmodum neceſſitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultã fabulã refe-

E rés, caret arguméto. Neque enim ego vllũ noui fluuiũ qui ſit Oceanus, ſed hoc nomẽ opinor Homerum, aut aliquem priſcorum poetarũ, quũ inueniſſet, in poeticam intuliſſe. Quòd ſi opiniones quas propoſui, improbantem me oportet de occultis ferre ſententiam, dicam quare mihi videatur

impleri Nilus æstate. Hyberno tẽpore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. [a] Totũ, vt quidem breuissimè demonstretur, à me dictum est. Etenim deũ hunc, vt cuique terræ proximè accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarũ amnium arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenũ in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facere consueuit. ad se enim trahit aquã, attractámque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flãt, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquã mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [b] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quũ attrahitur à sole, meritò solus fluuiorum eo tẽpore fluit multo exilior quàm solet per æstatem. Tunc enim peræquè attrahitur atq; cæteræ aquæ, per hyemẽ verò solus attrahitur. Ita solem cẽsui huius rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aëreæ siccitatis in ea regione, [c] dum exæquat transitũ suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quòd si [d] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profectò sol [e] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã,

a *Al. Acrem certè totam (& maxima breuitate & tar) hisce verbis comprehendi.*

b Torrentibus abundantem,

c *Videtur aliter legisse quàm ὑφαιρῶν.*

d *Gr. ὡρέων. sunt autem ὧραι statæ anni tempora. Sed videtur aliam lectionem secutus esse.*

e Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,

A πληθύνεαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τοῦ χειμερινοῦ ὥρεω ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ἐπὶ τὸ τοῦ χειμῶνος, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πρῶτα εἴρηται· τῆς γὰρ αἰγιαλοτάτω γε χώρης ταύτης ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἰθύνα, τούτῳ εἰκὸς δίψην τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τοὺς ποταμούς. ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλώσω, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τὴν Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος,

B τάδε ποιέει, ἅτε δι' ἀεὶ πρηὺς τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἔτεος τῆς χώρης ταύτης τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, δεξιὼν, ποιέει οἷόνπερ καὶ τὸ θέρεος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀποτέθειε ἐς τὰ ἄνω χωρία. ὑποδεξάμενοι δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καὶ εἰσὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρώτων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πρῶτα τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι παρ' ἑωυτόν. παρηυνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· ἅμα τε συνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρείου τοῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐλῶσι, (ἅτε ὑπομβρίης τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ

D δὲ θέρεος τε ὄμβρων ὑπολειπόντων αὐλοὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου ἐχόμενοι, ἀδενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἐχόμενος ἐπὶ τοῦ ἡλίου, μοιῶσι ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλὸν ἐπὶ δεκαπλήσιος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, νῦν δὲ χειμῶνα, μοιῶσι πλέζεται. δοκέω τὸν ἥλιον νενόμικα τοῦτου αἴτιον εἶναι. αὐτὸς δὲ οὗτος ἐπὶ τῷ ἐμοὶ γνώμῃ τοῦτο ποιέει, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν τοῦτον ἐόντα, διατιθεῖ

E καιόμενον τῇ διεξόδῳ αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἄλλαξε τῶν ὡρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστᾶσι, τούτῃ μὲν τοῦ νότου ἂν ἡ στάσις, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχε, τούτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ τοῦτο οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἦιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης

62

ἐπολείπεσθαι

ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ

κατάπερ νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δέμιν ἀπὸ πάσης Ἑλλάδος, ἐλπομαι ποιέειν αὐτὴν Κνίδιον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τῶνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδέν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐγὼ ἐγίνετο.

Τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τελεφᾶ ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ μέλμα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρωφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τὰς Νείλου εὐούσας ἀδήτους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς δὲ ἐπείρεσαν ἔφη τοῦτον Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλέξαντα μακρὸν κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γινόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε (ὡς ἐμὲ κατθμοέειν) δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρρόην. οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὔρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρατηρίην ἐς βυσσὸν ἰέναι. ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν δῆλα ὅτι μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δ' ἀπὸ τόδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος αἰεὶ ἀνιόντι, ἀνάντεες ἐστὶ χωρίον. ταύτῃ ὧν δὴ ὁ πλοῖον ζεύξαντα ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀποῤῥαγῇ ὁ πλοῖον, ἵξεται φερόμενον κατὰ ῥόον τοῦ ῥόου. ὁ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ὅσον ἡμέρας τέσσερας πλόος.

quemadmodum nunc supra Africam: pertransiliensque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde feruidis nihil respirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verùm hæc ita sint quemadmodū & sunt, & ab initio fuere.

Nili tamē fontes nemo neque AEgyptiorum, neque Græcorum neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Minervæ pecuniarum apud AEgyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmās se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem positos, vrbē Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est, immensæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium AEgyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium AEthiopiam versus atque austrum. Quòd autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum AEgypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modò gesta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire nō potui: [a]nisi (quū ipse inspiciundi gratia ad Elephātinam vsque vrbē profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locum acliuem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum nauigatione:

a Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephātinam quidē vsque vrbē spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habēs) id est huiusmodi, penitissimè *indagatū*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti acclliuis est locus, adeo vt necesse, &c.

esséque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrũ, & duodecim schœnorum, per quos hũc in modum nauigare oportet, & postea [a] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam AEthiopes incolẽre & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere AEgyptios. [b] Insulam cõtineri ingẽti stagno, accolentibus circùm AEthiopibus pastoribus: in quod è Nilo sub uectus, perueni is in alueũ qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierũ pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare nõ licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidum magnũ nomine Meroẽ, quæ fertur aliarũ vrbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colũt Iouem & Liberum, cósque magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, postea quam iubentur, & quocũque iubentur, eò sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundẽ temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est, transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quũ essent AEgyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos AEthiopes trãsiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbem Elephantinã & ad Daphnas Pelusias aduersus AEthiopes, alii aduersus Arabes & Syros, alii ad Mareã aduersus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodũ sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephãtinã & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triẽniũ in præsidio fuissent AEgyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterẽtur,

a Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.*

b Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

A σχολιὸς δὲ αὕτη, καὶ ὥσ᾽ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. χοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ οὕτω τὸν ποταμὸν διεκπλώσαντα. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῇ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς B τὸν Νεῖλον τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδὸν πεζὴν εἴκοσι ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν 63
τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι᾽ ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τὰς τεσσεράκοντα ἡμέρας τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐστι C Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. τοὺς μὲν ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβοντας, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ στρατεύονται μαντηίου Διὸς κατέχοντος. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς ἐᾷ κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, οἳ ὀνομάζονται δὲ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομά ἐστι Ἄσμαχ. δυώδεκα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ἀπὸ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς παρεσάμενοι βασιλέι. ἀπέσπασαν δὲ οὗτοι τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι᾽ αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακὰς κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι· ἄλλη δὲ τοὺς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ τοὺς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ᾽ ἐμεῦ καὶ Περσέων τοῦτο ταὐτὰ οἱ φυλακὰς ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε θοὰς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, Ἀσμάχ.

πόλιτες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἡίσθησαν ἐς Αἰθιοπίαν. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρῴους ἀπολιπεῖν οὐκ ἐῶν, γυναῖκας. Φασὶ δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι γυναῖκα καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, δι δόσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ ἀφεστεῶτες τῶν Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τοῦτο ἐκείνων χώρῳ οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι ἐγένοντο Αἰθίοπες, ἥθεα μαθόντες Αἰγύπτια. μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τὰ ὑπ' Αἰγυπτίων ῥηθέντα. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μηνῶν δυείσχηται ἀναγκαίως μηνί, ἐξ Ἐλεφαντίνης περιόντι ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. ὅ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος.

communi vsi cõsilio, à Psammeticho ad AEthiopiã sibi transeundum putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabátque patrios deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostẽso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi & vxores & liberos fore. Hi posteaquam in AEthiopiam profecti sunt, sese AEthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli AEthiopum aduersarii, quorum terram eripientes istos iussit incolere. AEthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus AEgyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationẽ, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per AEgyptum. Tot enim menses in summa reperiẽtur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergãt. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio.

Ἀλλὰ παῖδε μοὶ ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς εἴη αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας ἄνδρας. ὅ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μοῦνον Λιβύκον, νέμεται δὲ τῆς Σύρτιν τε καὶ τῆς περὶ ταύτην χώρης τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχοιεν πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι τοιάδε σφίσι γεγενῆσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περιττά, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρώσαντας πέντε ἑωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρόπατα ἰδομένων. τῆς μὲν Λιβύης τὰ μοῦνα οἰκέουσι θαλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης,

Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutósque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchúmque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gẽs sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad aurorã, [a] no multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarétúrque numquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuissent, cùm alia superuacua fuisse machinatos, tum verò ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quàm ii qui longissima inspexissent. Orã enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiã Libyas & Libyũ permultas gẽtes ab AEgypto incipientes omnẽ obtinere vsq; ad promõtoriũ Soloentẽ,

[a] Non longè petrãdo, vel progrediendo. Eos, q.

quod Libyam terminat, præter id demũ quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimã oram, & eos qui ad mare incolũt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementérque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimissos, aquâ atque cibariis probè instructos, primùm per regionem hominibus habitatã perrexisse: hanc permensos, in illam rà feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratóque multo spatio sabulosi loci pluribus sanè diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, adeásque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum superuenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerent, vt nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductósque fuisse per maximas paludes: atque illas transgressos peruenisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent, coloré nigro. Eam vrbé præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solem fluens, in quo conspicerentur crocodili: Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi commemoratus sit: nisi quòd is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebant) reuertisse; & eos homines ad quos illi peruenissẽt, omnes esse [a] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eámque mediam secat: & (vt ego ex apertis ignota conjecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra cippos Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi) mediam Europam scindit: totámque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.

a Impostores, vel præstigiatores.

Α ἡ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, πρόκεισι δὲ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ὅτι θάλασσαν κατοικέοντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ αὐυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὧν τοῦ νεωτίας ἀποπεμπομένους ἐκ τῶν ἡλίκων, ὑδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρόσω μὲν ἔστε τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὸ θηριώδεα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὸ ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον αἴεμον. διεξελθόντας δὲ χώρων πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἅπτεσθαι τοῦ ἐπέοντος θατὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπορεύμενοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὐτέ τι τῆς ἐκείνων σφῶν Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε αὐτοὺς δι' ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἰ) τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπ' ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τόσοι μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοσῆσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπικνέοντο ἄνδρώπους, γῆτας εἰ) πάντας. ὁ δὲ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτέαρχος στοχάζεσθαι εἰ) Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τάμνων Λιβύην· ἐκ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) ὦν Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην μάζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἱστριῶται Μιλησίων οἰκέοντες ἄποικοι.

64

ὁμῶ δὴ Ἴστρος (ῥέῃ γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέῃ. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορέοντα ἐγὼ ἐξικέεσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστα ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ κειμένην, πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς βοώνῃ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίη κέεται. οὕτω δὴ Νεῖλος ὅλην τὴν Λιβύην διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

Ἔρχομαι δὲ καὶ Αἰγύπτου μνησόμενος τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πάσας χώρους· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατύπερθε ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην προσχεδὸν ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τά τε πολλὰ πρήγματα ἐμπαλὶν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐξήσκηται ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. καὶ ἀγεννέστερον μὲν οἱ ἄνδρες βαστάζουσι τὰ φορτία, αἱ δὲ γυναῖκες, ὀρθαί· καὶ τὴν μὲν οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. βδηκεῖν μὲν κέεται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὅτι λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ὄκῃ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆαι γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεχάρθαι τὰς κεφαλάς, τοὺς μάλιστα κτενέεται· Αἰγύπτιοι δὲ κομόωντες θάπτουσι. τὰ μὲν ἱρὰ ζῶα οὐ σιτέονται, τὰ δὲ ἱρὰ σιτέονται. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηλέων

[a] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili verò fontibus nemo habet quod referat: & meritò, vtpote Libya per quam fluit, deserta. De eius fluxu, quàm potuit longissimè repetendo narrari, dictum est. exit autem in AEgyptum. Porro AEgyptus montanæ Ciliciæ ferè opposita est. Hinc rectà ad Sinopẽ in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit.

[a] Verùm Ister à multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

VENIO ad plura de AEgypto referenda: quia plura quàm alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. AEgyptii, quemadmodũ & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponantúrque, & institoriis operis vacãt: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramãr, AEgyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris baiulant. Fœminæ, stãtes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palàm verò, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alẽdi parentes filiis nulla, nolẽtibus: filiabus autem si nolint, summa necessitas est. Deorũ sacerdotes alibi cõmati sunt, in AEgypto derasi. [b] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: AEgyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à

[b] Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimùm is attingit: at Ægyptii, in morte suorũ, sinunt capitis barbæq; pilos crescere, quũ alioqui antea tõsi fuerint. Apud c.

ferarũ ſecretus eſt conſortio: AEgyptii cum feris veſcuntur. Alii frumento atque hordeo victitãt:

a Victitare his, maximè probroſum eſt. ſed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant.

AEgyptiis [a] victitare iis quæ ex his facta ſũt, maximo probro eſt: ſed cibis è farre confectis, quod quidá ſiliginem appellant. [b] Cõſperſionem pedibus, lutũ manibus [c] ſubigunt. Virilia, alii talia relinquũt qualia natura ſunt, præter eos qui ab iſtis didicerunt: AEgyptii circumcidunt. Viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas. Alii velorum anſulas & funes extrinſecus aſſuũt, AEgyptii intrinſecus. Græci literas ſcribũt & calculis computant, à ſiniſtro in dextrum manum ferentes, AEgyptii à dextro in ſiniſtrũ: & hoc facientes aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Literis bifariis vtũtur, quarum vnas, ſacras vocant, populares alteras.

b Farinam aqua maceratam ſubigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortaſſe autẽ intelligit lutum ex quo in tritum conficitur, quod Gall. mortier.*

c Subigunt, & eſdem ſtercus accipiunt.

In deos ſupramodũ ſupráque omnes homines religioſi ſunt, talibus moribus vtentes: Alienis in poculis potant, ſingulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: ſed vniuerſi. Lineá ferunt veſtimenta ſemper recens abluta, huic rei præcipuè vacãtes. Virilia circũcidũt munditiæ gratia, pluris facientes ſe mũdos eſſe quàm decoros. Sacerdotes tertio quoque die totũ corpus eradũt, nequis pediculus deos colentibus aut alia ſordes creetur. Iidem veſtem tãtũmodo lineam, calceos [d] papyraceos geſtant: nec aliam veſtem aut alios calceos induere eis fas eſt. Lauantur quotidie frigida, interdiu [e] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias propè dixerim infinitas exercẽt. Qui etiam non exiguis afficiũtur commodis. nam neque è re domeſtica aliquid conterunt, neque impendunt, ſed eorum ſinguli quotidie [f] cibi ſacri cocti præſto ſũt, & carnis bubulæ & anſerinæ ſatis abundéque. Vinum quoque vineale illis datur. De piſcibus guſtare nefas eſt illis. Fabas AEgyptii in ſua terra [g] nec admodum ſerunt, nec eas quæ prouenerint, aut crudas aut [illegible] coctas, edunt. Sacer-

d Papyrinos.

e Bis. δὶς, non τρὶς.

f *Sunt qui ſacrificia exponant, alij panes ſacros.*

g *Videtur aliud legiſſe quàm habeant vulg. edit.*

A δίαιτα ἀποκέκριται. Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι καὶ ἡμερίοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιεῦντι ἀπὸ τούτων τὸν ζόλυν ὄνομά ἐστι μέγιστον ὀνείδεος· ἄλλα δὲ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι δὲ μὲν τοῖσι ποσὶ, πηλὸν δὲ τῇσι χερσὶ καὶ τὸν κόπρον αἱρέονται. τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἔχουσι, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἐμάθοσαν· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τὸν κάλων ἄλλοι μὲν ἔξωθεν τιθέασι δέσει, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα ψηφοῦσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. δισσὰ εἴδεσι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν ἱρὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, ἁγνισμένοντες ἀεὶ πᾶσαν ἡμέρην· οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι ἀεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιημῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται πᾶν τὸ σῶμα ἓξ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύοισι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούονται δὲ δὶς τ' ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ὅσας τελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ οὐ μάλα τὸν οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι τῶν οἰκηίων τείνουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἱρὰ πεπόμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων χρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων τε ἕκαστοι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους τε οὐδὲ πὰρ μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, οὐδέ τε ἡμεροῦντας οὐδὲ φαγόντας ἀνέχονται, οὔτε ἐσθίοντες ὀπτοὺς οὔτε ἑψητούς. οἱ δὲ δὴ πάντες παπόντας.

ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες αἰέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱεροπραγέουσι δὲ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται. οὗτοι δὲ βοῦς τοὺς ἕρσενας, τῶν Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τείχα ἑωυτῷ καὶ μίλῳ ἰδόντα ἐπισοδσθαι μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. σκέπτεται δὲ ταῦτα ὑπὸ τούτου τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξερύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει τὰς φυκιάς. ἑωυτῷ δὲ τουτέων πάντων ἢ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἐλίσσων· καὶ ἔπειτα γλῶ σημαντείδα ὑπιπλάσαι, ὑπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ὑπόκειται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. Ἀγαγόντες τὸ στεσημασμένον κτῆνος πρὸς βωμὸν ὄχευ αἰθύσσοσι, πυρὴν καίοντες. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῷ οἶνον κατὰ ἱρηίου σπείσαντες, καὶ ὑπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνου πολλὰ κατηρεσάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αἰεὶ ἡ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνές σφι ἔσωσι ὑπίδημοι ἔμποροι, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ αἰεὶ μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἵδε ἐκβάλλουσι ἐς ποταμόν. κατηρεόνται δὲ, τὰδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρέπεσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ὑπίασιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά. ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἅμα οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἅμη τοῖσι ἄλλοισι ἱρήϊον σφι κατέστηκε. τὴν δὲ ὠὴν μεζόνην τε δαίμονα ἡγέονται εἶναι, καὶ μεζόνην οἱ ὀρτὴν αἰάζουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων· ἐπὴν προσευξώμενοι τῇ Ἴσι, ἐπὴν κατεύξωνται, θύσουσι τὸν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίῃ μὲν κενὴν

dotes verò ne aſpicere quidem eas ſuſtinent, arbitrãtes haud mundũ illud legumen eſſe. Initiãtur non ſigillatim cuique deorũ, ſed gregatim: quorum vnus eſt põtifex. vbi quis defunctus eſt, filius eius ſubrogatur in locum patris. Pecudes mares, Epaphi eſſe cenſent: eáque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnũ viderint, nequaquam mundum cenſent. Explorat autem hæc ſacerdotum aliquis ad id conſtitutus, pecude cũ ſtante & erecta tum etiam reſupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura ſit iis ſignis quæ ego alio referam in libro. Inſpicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat ſecundum naturam procreatos. Eum, ſi fuerit his omnibus mundus, notat alligatõ cornibus byblo: deinde applicita terra ſigillari anulo impreſſa, abducitur. Nam immolanti eo ſigillo non notatam, pœna morte ſancita eſt. Et hunc quidem in modũ pecus exploratur.

Sacrificãdi autem is eis eſt ritus: Pecude quæ obſignata eſt, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [a] ſupra pecudẽ libato *cõtra templum*, vino, ac deo inuocato, eam mactant: [b] mactatæ caput aſportant in forũ, ſi nundinæ ſint, & eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in fiumẽ abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, vt ſiquid mali aut ipſis immolantibus aut vniuerſæ AEgypto futurum ſit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porrò ritu circa capita pecudum immolãdarum, & vini libamina, omnes pariter AEgyptii in omnibus tẽplis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo AEgyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quam igitur deã maximam eſſe cẽſeant, & cui maximum feſtum celebrent, iã nunc dicam. Poſteaquam ieiunauerunt pridie feſti, [c] atque obdormierũt, bouem immolant, eúmque corio exuunt, & aluo tota

a Supra hoſtiã.

b Mactatæ caput amputant, & reliquũ corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, aſportant. Aſportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forũ eſt, & apud quos mercatores Græci inuerſantur, iſque illis vendunt: illi verò quibus non adfuerint Græci, in flum.

c Et precati ſũt. καπεξώντω, pro quo aliud legit.

καὶ καπηρεάμενοι.

vacuant. Inteſtina intra ventrem adipémque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armósque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarſerũt, adolent, multum vini oleíque infundentes: ieiuni tamen priuſquã ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes [a] verberãtur. Poſteaquam vapulauerunt, dapes ex ſacrificii reliquiis proponũtur. Boues mares eoſdémque mundos, ac vitulos vniuerſi AEgyptii immolãt: at fœminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nã Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus, quẽ admodum Io Græci deſcribunt. Bouéſque fœminas omnes itidem AEgyptii venerãtur ex omnibus pecudibus longè plurimum: eóque nemo AEgyptius AEgyptiáve Græci viri aut os ſuauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boues qui demortui ſunt, hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, vno aut altero cornu extãte, ſigni gratia. Vbi computruerunt, & ſtatum tempus aduenit, præſto eſt ad ſingulas vrbes nauis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habétque nouẽ ſchœnorum ambitũ. In qua cùm aliæ ſũt frequẽtes vrbes, tũ ea vnde proficiſcũtur naues ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris extructum eſt. ex qua vrbe alii permulti vagãtur in alias vrbes. Vbi autẽ effoderũt oſſa, aſportant, cáque vno in loco cuncti ſepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundẽ defuncta alia pecora ſepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterùm qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [b] prouinciæ ſunt,

[a] Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes, &c. In Vulg. edit. huius interpret. Valla, epulauerunt legitur pro vapulauerũt.

[b] Vel, præfectura. & ſic ſtatim poſt. Valla vbique, ritus. id eſt νόμου, non νομοῦ.

A πᾶσιν ἔξω εἶλον, ἀπολάγνια δὲ αὐτοῖ λείποισι ἐν τῷ σώματι ἐὼν τῷ πιμελιῷ. σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταλύουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι· κνισωμένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν B δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα τοῖσι παρατιθέασι, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νεκροὺς καθαρσίους ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. ὁ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βουκεράων ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι. ἐκ τούτου τοῖς βουσὶ τοῖσι θηλέῃσι Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται παντὸς πάντων μᾶλλον μακρῷ. τῶν εἵνεκα οὔτε ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τοῦ στόματι. οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς C Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θαπτοῦσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, δεῖπον τοιόνδε. τοὺς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημήιου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ χρόνῳ, καὶ προσοίκῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δὲ ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ ἑξαῖνοι σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις τοὺς ἁλισκομένους ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οἰκέουσι τὴν πόλιν Ἀτάρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἄλσος ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπά- E γουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταὐτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἀ-

πάντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦτα ὅτω σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαιέος ἵδρυνται ἱερόν, ἢ νόμου τοῦ Θηβαίης εἰσὶ, χῆν Θηβαίη

οὗτοι μὲν πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ πάντες ἴσους ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσιός τε, καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἱρόν, ἢ νομὸς τοῦ Μενδησίου εἰσί, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἰῶν ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελήσαντα πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι οἱ ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπείτε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, τήν τε κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸν νηὸν, οὕτω οἱ ἑωυτὸν ὑποδεῖξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δὲ ἐμοί, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὸ ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διός, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τὼυτὸ ἐνδύοισι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν πάντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὲν ὅτι γε οὐ πρὸς Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, δῆλα· Ἕλληνες μᾶλλον πρὸς Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ ἡμέτεροι τοῦ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὐνόμα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ δήλωσε τεκμήρια ὧδε ἔχειν, ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε οἱ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἥσθην Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ αἰεὶ ἐκ θεν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ δή τι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσιδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φαίνονται εἰδέναι, οὐδὲ σφι

ii omnes ab ouibus se abstinētes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter coluntvniuersi AEgyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchū esse aiunt. hos peræquè vniuersi colunt. Qui verò Mendetis templum obtinent, siue Mendesiæ prouinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolāt oues. Itaque Thebani, & quicūque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quòd Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelléque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id AEgyptios instituisse Iouis simulachrum facere arietina facie: & ab AEgyptiis Ammonios accepisse, qui sunt AEgyptiorum atque AEthiopum coloni, & [a] linguam inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quòd AEgyptii Iouem [b] Ammonē appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantùm die quotānis in festo Iouis, vnum demum arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modū Iouis simulachro induunt: ad illúdque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietē verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt.

a *Id est, Linguā Gtētes quæ aliquid cum Gtrorumque lingua commune habet.*

b Ammon

De Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quòd sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norūt, nulla in parte AEgypti quippiam potui audire: cuius nomen non AEgyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab AEgyptiis, & ii quidē Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cùm multa mihi indicia sunt, tum verò istud, quòd huius Herculis vterque parēs, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab AEgypto oriundi: & quòd AEgyptii negant se aut Neptuni aut [c] Tyndaridarum nomen nosse: neque

c Dioscurorum

hos deos inter cæteros admiserũt. Quòd si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, nõ minus, imò vel magis, istorum mentionẽ fuissent habituri: si etiam tũc nauicularia exercebãt, & vlli Græcorum nauicularii erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quàm Herculis nomen AEgyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud AEgyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septẽ annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem [a] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum esse arbitrãtur. Quibus ego de rebus certior fieri [b] cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quòd ibi tẽplum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cùm aliis multis donariis tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctẽ. Veniẽnsque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percõtabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem cõgruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro cõdita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, vbi inueni tẽplum à Phœnicibus cõditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorũ ætatib⁹ prius fuit quàm Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, planè declarãt Herculẽ vetustum deũ esse. eóque videntur hi rectissimè facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colẽdáque cẽsuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri verò, vt heroi, parentantes. Alia quoque multa incõsideratè Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferũt: Eum, quum in AEgyptum peruenisset, ab AEgyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductum,

a Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorũ vnum Herculem censent.

b Studens pro viribus, Tyr.

A θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀπὸ δεδέχαται. καὶ μὴν εἴ γε πρὸς Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομα τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα δὴ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ καὶ πρότερόν τε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσάν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἐλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτεων αὖ καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπίστεατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἔστι δέ τις ἀρχαῖος θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπὶ μυρίοισι καὶ μυρίοισι ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλωσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυθόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, πυρὸς, χρυσοῦ ἀπέφθου· πυρὸς δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰ ἑσμὸν ὀκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶναι δὲ ἕτεα ἀπ' οὗ Τύρον οἰκέοισι, τεσσερακόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπιγμένος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερα ἐστὶ ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἔκτεινται· καὶ τὸν μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα αἰεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· βώμης δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπιγμένον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, κατὰ πομπὴν ἤγαγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ.

B

C

D

E

ab AEgyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductum,

δὲ,

τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχεν ἐπεὶ δὲ αὖτις A
ὡς τὸν βωμὸν καταρχόντο, ἐς ἀλκὴν ἅπτοντο, πόλιας σφέας καταφονεύσαι. ἐμοὶ
68 μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ θεοῖσι κτήνεα οὐσιηθύτα ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι αὐτῶν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων) κῶς αὖ οὗτοι αἰθροπους θύσιεν; ἔτι δὲ ἕνα ὄντα Ἡρακλέα, καὶ ἐπ' αἰθροπον (ὡς δὴ φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς B
μυριάδας φονεύσαι; καὶ τοῦτο μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπόσθω, καὶ τοῦδε τῶν θεῶν καὶ τοῦδε τῶν ἡρώων βουλομένοισι εἶπαι.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς πρώτους, πρὸ τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γραφεῖσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, τὸν Πᾶνα, C
Ἕλληνες, τράγεον, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἥδιον λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ ποιμένες τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ἐπὶ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπιφανὴς ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πᾶσι τοῖσι Μενδησίοισι νόμῳ πίπτει. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος D
καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἀπόδειξιν αἰθροπων ἀπίκετο· ὧν δὲ Αἰγύπτιοι μιασμὸν ἡγέονται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἰὼν τις ψαύσῃ αὐτῶν παρεὼν ὑός, ἅδην τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἐβάψε ἑωυτὸν, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐνδίδοται θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐνδίδονται οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ἐξ οὗ δίκαιοσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου,

ac tãtisper [a]quietẽ [b]tenuisse dum illi ante aram eum stetissent: [c]ibi ad vim conuersum, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ AEgyptiorum & morũ ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullá pecudem fas est immolare, præter sues, prætérque boues mares, & vitulos (dummodo mũndos) & anseres: ii qua ratione immolarẽt homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorum interemisset? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

Porro capras & hircos ea de causa ii quos diximus AEgyptiorũ non mactant, quòd Panà inter octo deos Mendesii numerãt, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrũ & pictores pingũt & statuarii scalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hircinísque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talẽ, sed similem cæteris diis. Qua tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu iucundũ. Verùm hi omnes cùm capras, tũ verò maximè capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maximè: qui quum decessit, ingens toti Mẽdesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, AEgyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [d]ostentationẽ hominum peruenit. Suem autem AEgyptii spurcam beluam arbitrãtur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [e]lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumẽ. Eóque soli omnium subulci, AEgyptii indigenæ, nullũ ingrediũtur in templum: nemóque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiúntque filias. Aliis diis immolare sues ius AEgyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero:

a Se continuisse.
b Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. Bud.
c Ibi viribus vti cœpisse, omnésq; interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se conuertisse.
d *Sunt qui ἀπόδειξιν pro ostento hic accipiant.*
e Immersum se flumini cum ipsis vest.

quibus quum per tempus plenilunii sues immolarũt, eorum carne vescũtur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab AEgyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est nõ referre. Sacrificium autem de suibus Lunæ hũc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienen, & omentum simul cõponunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die nõ amplius gustarent. Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, [a] assimilatos quosdã sues coquũt, quos immolent. Baccho quoque in eius festo singuli in cœnã porcam pro foribus mactãt, reddúntque subulco qui illam vẽdiderat. [b] Quin & alium diẽ festum Baccho AEgyptii agunt sine porcis, ferè per omnia Græco festo simile. Sed loco phallorum, *id est siculne eorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales [c] è neruis compactæ, quas fœminæ circũferũt per pagos, mentula nutãte, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeũte, quam fœminæ, Bacchum canentes, sequũtur. Cur autem mentulã habeat iusto maiorum *statua* & vnũ corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iã Melampus Amytheonis filius nõ imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi* nomen & sacrificium, & pompam phalli [d] enarrauit, non tamẽ omnem planè rationem complexus. Verùm ii qui post hunc extiterũt [e] sophistæ, rem in maius explicauerunt. [f] Itaque phallũ Dionyso missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt eà quę faciunt. Equidem Melampodem virum fuisse sapientem aio, [g] diuinationémque sibiipsi comparasse: eundémque cùm alia multa ab AEgypto accepta Græcis enarrasse, tũ verò nõnulla de Dionyso,

a Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur σησάμας pro τίνας.*

b Reliquum autem festum Baccho celebrãt Ægyptii, exceptis porcis, pariter ferè cæteris in rebus ac Græci.

c Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras, marionettes, vel mariottes.*

d *Videtur potius significare ὁ ἐξηγησάμενος quis autor illius fuit. Vel, Qui introduxit. Alij, Qui innexit. Sic statim post ὁ ἐξηγησάμενος & ἐξηγήσασθαι. Q. d. Qui illius præmus & viam ostendit. Id est, Qui magister illius fuit.*

e Philosophi.

f Phallum certè qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr.

g Artémque diuinandi sibi comparasse: & cùm alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxisse, tum verò quæ ad Dionysum pertinẽt, paucis tamen ex illis communatis. Neque en.

A τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ἐς θυσίην θύσαντες, πατέουσι τῶν χρεῶν. διότι δὲ τοὺς ἐς ὧν μιῇσι ἡμέρῃσι ἀπεσυήκασι, ἐν δὲ τῇσι ἑωυτῶν θυσὶ, ἔστι μοι λόγος περὶ αὐτῶν ἐρέων. Αἰγυπτίων λειρόμυος· ἐμοὶ μὲν νῦν ὅτι τοιοῦτο ἐστὶ οὐκ εὐπρεπέστερον ἐστὶ λέγεσθαι. θυσίην δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸν οὐρὸν ἄκρον, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ὀπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ, κατὰ δὲ ἐκάλυψε πᾶσα τοῦ κτηνέος τὴν πιμελὴν τὴν περὶ τὴν
B νηδὺν γινομένην· καὶ ἔπειτα καταζέσῃ πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ἱερὰ θύωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιτο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἐρέων ἀδενείης βίου, σαρκίνας πλάσαντες ἐς, καὶ ὀπτήσαντες ταῦτα, θύουσι τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον περὶ τοῦ θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομήσαντι τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι,
C πλὴν χοίρων, τὴν ταύτην δὲ πρώτην Ἕλληνες. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔστι ξυνθήματα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κῶμας τὰς γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ
D αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. ἠδὴ ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἑλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τοὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιχωρίοισι τούτων σοφισταὶ μείζονας ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τοῦ Διονύσου πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἀ-
E πηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέντοι φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἑωυτῷ συνθέσθαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον,

ἀπὸ θύσων

ἀπηγησάμενος.

69

ἐξηγήσασθαι

ὀλίγα αὐτῶν ἀλλαξάντα. οὐ γὰρ δὴ A tamẽ commutata. [a]Neque enim dixerim quæ in AEgypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nã consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam AEgyptios à Græcis fuisse mutuatos [b]aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autẽ mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cũ eo è Phœnice venerũt in terram quæ nunc Bœotia appellatũr. Ac omnia ferè deorum nomina ex AEgypto in Græciã peruenerunt. [c]Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex AEgypto præcipuè venisse: [d]& idcirco illic non esse vsquam nomina neque Neptuni, neque Castoris, quemadmodum à me superius dictum est, neque Iunonis, neque Vestæ, neq; Themidis, neque Gratiarũ, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipsi dicunt AEgyptii, qui se negant deorum illorum, *Neptuni & Dioscurorum*, agnoscere nomina. Videntur autem mihi isti à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomẽ ab initio nulli vsurpauerunt, nisi Libyes, qui semper hunc deum in honore habent. [e]Eum AEgyptii igitur putant esse, sed nullo honore prosequuntur. Hos itaque ritus & alios prẽterea quos ego referam Græci sunt ab AEgyptiis mutuati: sed vt Mercurii statuam facerent porrecto cum veretro, nõ ab AEgyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, & primi quidẽ ex omnibus Græcis Athenienses acceperunt, & ab his deinceps alii. [f]Nam præstabãt inter Græcos ea tempestate Athenienses in quorum regione permixti Pelasgi habitãt, ex quo cœperũt pro Græcis haberi. Hęc quę dico, quisquis Cabirorum sacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciã quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cũ Athenensibus vnà habitauerũt; à quibus orgia Samothraces acceperũt.

a *Sunt qui hunc locum ita interpretentur*, Neque enim dixerim casu contigisse vt eadẽ tum in AEgypto tũ in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta.

b Aut hunc aut alium ritum. Vid.

c Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r.

d Nam præterquam Neptum & Dioscurorum, (quemad. à me s. dict. est) & Iunonis & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina AEgyptii semper olim in sua regione habuerunt. Dico autem, &c.

e *Quidãsic*, AEgyptii verò heroas nullis sacris dignantur. Vel, *Pro diis non habẽt.*

f Atheniẽsium enim, qui tũc inter Hellenas censebantur, Pelasgi cõtubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quisquis autem Cabirorum sacris fuit initiatus (quę Samothraces peragũt à Pelasgis sumpta) is quæ dico intelliget. Nã Samothr.

Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrũ quẽdam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonã audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomẽ aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. [a] Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerũt, quòd omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorũ deorum nomina audierũt ex AEgypto allata: poſt quos diu nomẽ Dionyſi acceperunt. Itémque aliquanto pòſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Nãque hoc oraculũ omniũ quæ apud Græcos ſunt oraculorũ vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur Pelaſgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris aduenieſſent aſciſcerent, oraculum redditum eſt vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore ſacrificauerunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt.

Vnde autem ſinguli deorũ extiterint, an cũcti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratũ eſt, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis nõ amplius annis ante me opinor extiteſſe) fuere qui Græcis theogoniã introduxerunt, eíſque & [b] cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerunt. [c] Quibus & poſteriores videntur extiteſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores feruntur. Et prima quidẽ illa Dodonææ ſacerdotes meminerunt: poſteriora autem ad Heſiodũ vſque & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya eſt, talia AEgyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, quæ eſſẽt ſacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuiſſe abductas:

a Θεοὺς autem eos vocarunt, *id eſt deos*, quòd res omnes omnéſq; regiones, *vel pronuncias*, θέντες εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerunt, ſiue collocarunt ordine.*

b Cognomina dederunt, honoréſque & artificia diſtribuerũt, *id eſt ſingulis aſſignarũt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *vel ſimulacrũ repræſentarunt. Vel ſimpliciter, figuras eorum indicarunt.*

c Qui verò iſtis priores poetæ fuiſſe dicuntur, poſteriores (vt mihi quidem videtur) fuerũt. Et prima q. illa Dod. ſacerdotes dicũt: ea verò quæ ad Heſiodum & Homerum ſpectant, ego is ſum qui dico. At de orac.

A ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων τῶνδε Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. ⓐ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. ἔθυον δὲ καὶ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' οὐδ' ὄνομα ἐποιοῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν πω. θεοὺς δὲ προσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ

B θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνῳ πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπηγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. ταῦτα γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τότε χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ ⓐ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ

C ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε σφι μὴ τοῦτο ποιέειν. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. τοῦτο δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ὕστερον.

Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστεατο μέχρι οὐ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέω-

D σι. οὗτοι δέ εἰσι ⓐ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. ⓐ δὲ ποιήσαντες λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρότερα αἱ Δωδωνίδες ἱρηίαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέ-

E γω. χρηστηρίων δὲ περὶ τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν ⓐ ἱρέες τοῦ Θηβαίου Διός, δύο γυναῖκας ἱρηίας ἐκ Θηβαίων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων·

ἀπηγμένα ἀπηγμένα καὶ, ἀπενεχθέντα

ἐδέξαντο ἐξεδέξαντο

πρότερον ποτε 70

χὴ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην ὡρμη- A & harum vnam in Libya fuisse ve
θεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. Ταύτας δ' nundatam, se audisse, alteram in
ἂν τὰς γυναῖκας εἰ τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαν- Græcia: atque has fœminas esse
τήια τὰ ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. quæ primæ apud dictas gentes o-
εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐ- racula constituissent. Percontan-
πισάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα tique mihi vnde id quod cõme-
ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν morarent, adeo compertum ha-
γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνδρεῖν μὲν σφέας berent, ad hæc respondẽrũt, ma-
οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον iorem in modum se instituisse ve-
ταῦτα περὶ αὐτέων πάντα δὴ ἔλεγον. Ταῦ- stigare de his mulieribus, nec ta-
τα μὲν νυν τὴν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ men vnquam inuenire potuisse:
δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο sed postea hæc quæ dicebant de
πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰ- eis audisse. Hæc igitur Thebis è sa-
γυπτίων ἀναπτάμενάς, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς B cerdotibus audiui. Antistites autẽ
Λιβύην, τὴν δὲ τῶνδε σφέας ἀπικέσθαι· Dodonæorum hæc aiunt: Gemi-
ἱζομένην δὲ μιν ὅτι φθέγξαι, αὐδάξασθαι nas Thebis AEgyptiis columbas
φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήιον nigras aduolauisse, vtramque ni-
αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς νομίσαι gram, vnam quidem in Libyam,
θεῖον εἶναι ὃ ἐπαγγελλόμενον αὐδᾶσι, καὶ alteram ad ipsos: quæ fago insi-
σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λί- dens, humana voce eloquuta sit,
βυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμ- eò loci Iouis oraculum cõdi [a] de- a In fatis esse.
μωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας bere: & se interpretatos esse, quod
ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ ipsis annuntiaretur id esse diuinitus, & ob id se ita feciisse. Eam verò
αἱ ἱρηίαι (τὴν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν quę ad Libyas abisset columbam,
Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμαρέτη, τῇ C iussisse illis vt Ammonis oraculũ
δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συν- conderent: quod & ipsum Iouis
ωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι οἱ πε- est. Ita referebant Dodonæorum
ρὶ τὸ ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώ- sacerdotes, cũ assensu cæterorum
μην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγα- Dodonæorum [b] templo vicino- b Qui templi cu
γον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, rum: quarum antiquissimæ no- ram gerunt. *Vel, Quibus templo cura demandata est.*
ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέ- D men erat Promeneæ: proximæ,
δοντο, δοκέω ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλ- Timaretæ: minimæ natu, Nican-
λάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλου- drææ. de quibus ita mea fert opi-
μένης τῆς αὐτῆς ταύτης, ἱδρυθῆναι ἐς nio: Si re vera Phœnices abduxe-
Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, rũt fœminas sacerdotes, & earum
ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱε- alteram in Libya, alteram in Grę-
ρόν· ὡς γὰρ ἂν εἰκός, ἀμφιπολεῦσαι γὰρ cia vendiderunt: [c] hanc, quæ in c Videtur mihi
ἐν Θήβῃσι ἱερὸν Διός, ἔνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα Græcia illa quæ Pelasgia vocaba- hęc mulier venũ-
μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρη- D tur, veniit, eã esse quæ apud The- data apud Thes-
σμὸν κατηγήσατο, ἐπεί τε σὺν νηὶ λάβε τὴν sprotos veniit: atque deinde ancil- protos in ea re-
Ἑλλάδα διαβῆναι, φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν lantem ibidem, condidisse sub fa- gione quæ nunc
ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοι- go enata fanum Iouis, quemad- Hellas est, quæ
νίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. πελειάδες δὲ modum mos erat Thebis mini- eadem prius Pe-
μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δω- strare in Iouis templo. Hinc pro- lasgia vocabatur:
δωναίων ὅτι τῇδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρ- cessit vt hîc memoria eius habe- deinde ancillans
βαροι ἦσαν· ἐδόκεε δὲ σφι ὁμοίως ὄρνιθι φθέγ- retur: atque hinc oraculum in- ibidem, sub fago
γεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, stitutum. Et posteaquam illa lin- quæ *ibi* nata esset
guam Græcã accepit, dixisse aiũt, constituisse Ioui
sororem suam in Africa ab eisdẽ sacrum, *id est, fa-*
E Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venũ- *gum quæ ibi erat, Iouis consecrasse,*
datam. Quòd autem mulieres à sicut parerat eam
Dodonæis columbæ vocatæ sunt, quæ Thebis sa-
ob id mihi videtur factum quia cra Iouis obiis-
barbaræ essent, & videlicet simile set, eo loco ad
quiddã auibus sonare ipsis vide- quẽ peruenerat,
rẽtur. Interiecto deĩde tẽpore co- monimentum ipsius habere. At-
lũbã humana voce loquutã aiũt, que hinc ora-

postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tãdiu volucris modò sonare visa quamdiu barbarè loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbã esse dicentes, AEgyptiam fœminam significant. Sũntque penè simillima inter se oracula, & illud apud Thebas AEgyptias, & hoc apud Dodonam. éstque diuinandi in templis ratio ab AEgypto ascita. Ipsi igitur AEgyptii extiterunt principes conuentus & pompas & a conciliabula faciendi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius rei hoc apud me argumentum est, quòd illa cõstet priscis temporibus, Græcanica verò recens fuisse instituta. Nec verò semel quotannis conuentum agunt AEgyptii, sed frequenter, cùm alibi tum præcipuè ac studiosissimè in vrbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in vrbe Busiri in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta AEgypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio graduin vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorẽ Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorem Martis.

a Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Cæterùm quum se conferunt in vrbem Bubasti, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnáque est in singulis nauibus vtrorũque multitudo. Inter nauigandũ assiduè mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manúsque complodunt. Atque vt ad quãque vrbem perueniunt nauigando, talia agũt: Appulsa ad terram naui, mulierũ aliæ ea quę dixi faciunt, aliæ compellantes eius vrbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes b retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumen sitis agunt. Quum ad vrbem Bubastin peruentũ est, diem festũ celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quàm in reliquo anni tempore.

b Pudenda reuelant.

A ἐπεί τε τὰ σῖτα σφι κύδα ἡ γυνὴ ἔως ὑ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος εἶναι φθεγγεσθαι. ἐπὶ τέῳ δὲ χρόνῳ αὖ πελειὰς αὐδήσασα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξασθαι· μελαινάδα δὲ λέγοντες τὴν πελειάδα, σημαίνοισι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντικὴ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῷ ἱρῷ ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύριας δὲ ἄγειν καὶ πομπὰς

B καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι αὐθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ τῶνδε τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τεῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύριας δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἵδρυται μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν

C μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἶσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τείτα δή, ἐς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζοισι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δή, ἐς Παπρήμιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ.

Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν χωρίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες

D γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν 71
ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πρῶτα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην χώωνται, ἐγχείμαντες τὸ βάρος τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰπὸ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοώσας τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ

E ἀναστέωνται ἀνιστάμεναι. ταῦτα μὲν δὴ πάσῃσι πόλισι παραπλησίως ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. πλεῖστος δὲ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται τὴν ὀρτὴν ταύτην ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ.

συμφοιτέωσι δὲ ὅ,τι αἰὴρ ⟨ἐ⟩ γυνὴ ἔστι, πλὴν A
παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας,
ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. Ταῦτα μὲν δὴ
ταύτῃ ποιέεται. ἐν δὲ Βουσίρει πόλι ὡς
ἀπάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτὴν, εἰρηται πρόσθε-
εν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην
πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολ-
λαὶ ἀνθρώπων. τῶν δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅ-
σιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰ-
γύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω
ποιέουσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτον- B
ται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ
ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. ἐς Σαὶν δὲ πόλιν
ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ,
λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια
πρὸς τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι
ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπο-
λῆς δὲ ἔπεσι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ ἔστο κάε-
ται πρωνύχιον· καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται
λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυ-
πτίων ἐς τὠυτὸ πρωνύχιον τούτου, φυλάσ- C
σοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐ-
τοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ ἔστω οὐκ ἐν Σαΐ
μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ διὰ πάσης Αἰγύ-
πτου. ὅτευ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε ⟨ἐ⟩ τιμὴν ἡ
νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμε-
νος. ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας
καὶ Παπρήμι μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, καθάπερ καὶ τῇ
ἄλλῃ, ποιέουσι· ὅτε τ' ἂν δὲ γίνηται κατα- D
φερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ
τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐ-
τέων, ἐκ ξύλων κορυνέας ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ
ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δ' ἐκ πλεόνων ἐπι-
καὶ ἕκαστος τελέοντες πλοῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι
ἔχοντες ξύλα, ⟨ἐ⟩ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες
ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυ-
λίνῳ καὶ πανχρυσωμένῳ, προσεκκομίζου-
σι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ
μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμ-
μένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἀ- E
νοίγουσι τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν
ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προ-
πυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ ὑπολι-
μμῶοι, ἀμφρέοντες τὸν θεὸν, παίουσι ἀλ-
λεξόμενοι. ἐν δὲ ταῦτα μάχη ξύλοισι κρατε-
ρὴ γίνεται· κεφαλάς τε σπάσασθαι ἐόντας·

Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atque hæc quidē in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sanè hominum millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [a] Sed ex omnib⁹ præcipuè hoc faciunt Cares qui AEgyptum incolunt: adeo quidem vt gladiis quoque frontes cōcidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non AEgyptios. Vbi verò in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [b] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conuētum quicunque AEgyptiorum nō ierint, obseruātes sacrificii noctem, & ipsi vniuersi lucernas accendūt: atque ita accenduntur lucernæ nō in Sai modò, sed etiam per vniuersam AEgyptum. Qua verò gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio cōmemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Papremi verò, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragunt, [c] sed quoad sol circūfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercētur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte cōsistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellū cū simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibēt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequūtur, opitulantes deo, percutiunt hos, sese ipsi defensantes. Hîc vehemens existit fustuaria pugna mutuò capita ferientium:

a Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciūt istis, quòd & feriant frontē gladiis.

b Quibus superstans incumbit ipsum ellychniū.

c Sole autē iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum; *vel, maior autem pars*, tenētes lign. cl. ft. pro f. templi. Alii verò qui vota exequuntur, plures quàm mille homines, cum singul.

multíque ex vulneribus, (vt ego opinor) pereunt, etsi AEgyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hūc ideo institutum: Templum id incoluisse matrē Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quē maternos miniſtros, [a] vt qui cū à principio non agnoſcerēt, quum ingredi ad matrem non sinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos malè multaſſe, & ad matrem fuisse introgreſſum. [b] Et ob hāc rem aiūt ſolennem eſſe Marti die feſto hāc rixam, & inſtitutum ne in tēplo cum fœminis coiretur, néve à venere niſi ablutis templa adirētur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nā cæteri ferè mortales, præter AEgyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe vt cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorū templis atque in fanis: quod ſi nō eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur.

a Vt qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiuiſſe ingredi, ſed abegiſſe.

b Et ob hanc rē Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. cōgrederentur, néve à congreſſu, *ad Verbum, à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſē cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. hāc primū religio fuit.*

AEgyptii porro cùm in aliis ad ſacra pertinentibus, tum verò in his ſuperſtitioſē agunt. AEgyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ verò illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, [c] partim māſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarúmque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſū ſingulas educandi curam AEgyptii atque AEgyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt, ſupplicantes illi deo cuius illa beſtia eſt, hūc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt cri-

c Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ nō item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix.

A καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ὑπὸ τῶν τρωμάτων. οὐ μὴν οἵ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθανόντα οὐδένα. πλὴν ἢ πομπεύειν τοῦτο ὑπὸ τῶνδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ὑπὸ τῷ ἱρῷ τούτῳ, ὅ Ἄρεος τοῦ μητέρα, καὶ Ⓜ Ἄρεα ἀπὸ ἕδρου γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς προσπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρόσθεν, οὐ προσιορᾶν πρὶν ἢ ἀπωθῦναι· Ⓜ δὲ ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον αὐτὸν ἀνδρόπους, τοῖσι τε προσπόλοισι τηνικαῦτα περιιέναι, καὶ ἐσελθεῖν πρὸς τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ τοῦτο τὸ πληγὼ ὑπὸ τῇ ὀρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ ὃ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ὑπὸ ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτοις ἀπὸ γυναικὸς ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι Ⓖ πρόσθοι θρησκεύσαντες. Ⓖ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ὑπὸ ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνίσταμενοι, ἀλοῦτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ὑπὸ τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἐπὶ τοῦ θεοῦ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ἅτε μὲν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες, ὑπολέγουσι ἐμοί γε οὐκ ἀρεσά.

Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσιοισι περιστατῶς τά τε ἄλλα πρὸς τὰ ἱρά, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα δὲ Αἰγυπτος ὁμουρέουσα τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σφι ἔφυ αὐτόθι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, οὕ· τῶν δὲ εἵνεκα αἰεὶ τὰ ἱρὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίη ἂν ὁ λόγος ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὑπαυδῶσας, ἀναγκαίῃ κατειλημμένος εἶπον. νόμος δὲ ὅδε τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μιγεδαποὶ ἀποδεδέχαται τῆς θρεπτῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεα τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς τῶνδε παῖδος ἐκδέκεται τὸν πάππον. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι θύκας τὰς δὲ σφι ἀποτελέουσι, θύοντες τῷ θεῷ τῷ αἰ ἢ ὃ θηρίον· ξυρησάμενοι τῶν παιδίων ἢ πάσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ ὃ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰσάσι σταθμῷ

72

περὶ θηλέσι ποιεῦσι

τοὺς ἀργύριον τῷ τείχας· ὃ δ' ἂν ἑλ- A
κύσῃ, τοῦτο τῇ μιγεδωνῷ τῷ θηείων διδοῖ. ἢ
δ' αὐτ' αὐτῷ ταμνουσα ἰχθῦς, προτίθει βο-
ρίῳ τοῖσι θηείοισι. ἔφη μὲν δὴ αὐτοῖσι τοι-
αὐτη ἀποδέδεκται. ὃ δ' ἂν τις τῶν θηείων
τούτων ἀποκτείνῃ, ἐὰν μὲν ἑκών, θανάτου ἢ
ζημίην· ἐὰν δὲ ἄεκων, ἀποτίνῃ ζημίην τινὰ
ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα
ἀποκτείνῃ, ἐὰν τε ἑκών, ἐάν τε ἄεκων, τεθνά-
ναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοῦ ἐφ' B
τοῖσι ἀνθρώποισι θηείων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω
ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους
τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοι-
τέουσι τοῖσι ἔρσενας. οἱ δέ, διζήμενοι
μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. τοὺς ὦν
τοῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ
τῶν θηλέων, ἢ ὑπαρπεόμενοι τὰ τέκνα, κτεί-
νουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δ',
στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυ-
μέουσαι, ἵνα δὴ ἀπτικνέονται τοῦδε τοῦ ἔρ-
σενος. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηείον. πυρκαιῆς δὲ C
γινομένης, θεῖα τοιήματα καταλαμβάνει
τοὺς αἰλούρους. οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμε-
λήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰ-
λουροι, διαδύοντες, καὶ ὑπερθορόντες
τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τού-
των δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοῖσι Αἰ-
γυπτίοισι καταλαμβάνει. ἐν ὁτέῳσι δ' ἂν
οἰκίῃσι αἰλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομά-
του, οἱ ἐνοικέοντες πρῶτοι ξυρέονται τὰς ὀ- D
φρύας μοῦνας· πρὸ ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πρῶ-
τον σῶμα καὶ τὸν κεφαλόν. ἀπάγονται δὲ οἱ
αἰλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς στέγας, ἔνθα
θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι.
τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θά-
πτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ
οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ
τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τὰς
δὲ ἄρκτους ἐούσας ἱρὰς, καὶ τοὺς λύκους, οὐ
πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ E
θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι.

Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἔστι τοιήδε·
τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει
σχεδὸν οὐδέν· ἐὸν δὲ τετράπους, χερσαῖόν τε καὶ
ἀμφιβιόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ᾠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκ-
λέπει τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρης διατελέει ἐν

nes vna in lance, & altera tantũdem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici bestiarum. Illa pro hoc cõcisos pisces præbet bestiis escam. [a] talis enim cibus illis præbetur. Quarum siquam quis necauerit, si volens, morte mulctatur: sin nolens, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, siue volens siue nolens, necessariò morte afficitur. Quum autem multæ sint bestiæ quæ vnà cũ hominibus victitant, multo tamẽ plures essent [b] nisi res hæc officeret felibus. Feles postquam sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagãtes, tamen potiri nequeunt: [c] ergo contra illas talia comminiscũtur: Ereptos & subreptos earum fœtus occidunt, non tamẽ occisos edũt. Illæ fœtibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantissima enim fœtuũ bestia est) ita demum ad mares se conferunt. [d] Felem incensa struc diuina res occupat. nã quoties ignem extinguere neglexerũt AEgyptii, custodias felium dispositi agunt. At illæ aut intrudẽdo sese hominibus, aut transiliendo in ignem insiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur AEgyptii. Quibuscunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti sola supercilia eradunt: totum autẽ corpus & caput, in quorum domibus *moritur* canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad sacra tecta, vbi salitæ sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes fœminas in sua quisque vrbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, [e] ichneutæ sepeliũtur. Nam mygalas, *id est mures araneos*, & accipitres in vrbem Butum asportant. Vrsos autem, qui sacri sunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eò loci sepeliunt vbi iacentes inueniunt.

a Et huiusce modi quidem educatio ipsis est constituta. Quarũ, &c.

b Nisi tale quiddam felibus accideret.

c Ergo aduersus hoc *malum* tali vtuntur versutia.

d Orto autẽ incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligẽtes, feles obseruãt: feles autem subeuntes & superfilientes homines, in ignem insiliunt. *Vel, salientes supra homines.*

e *Id est, Canes masculi ferarum indagatores. Gall. Chiens de chasse. Limiers.*

At crocodilo talis inest natura: Quatuor mensibus maximè hybernis nihil omnino edit: & quũ sit *animal* quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nã oua parit humi, excluditq; & plerũq; diei in

ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quàm nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ nouimus [a] animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fœtus excluditur: at excreſcens, ad decẽ & ſeptem & amplius cubitos peruenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominẽtes atque ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolùm non mouet, ſed ſuperiorẽ inferiori admouet. Vngues quoque robuſtos habet, pelémque ſquamatam circatergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quòd in aqua vitam degat, os fert introrſùm hirudinibus refertum. Quúmque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, [b] ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quòd vi delicet ei eſt vtilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terrã egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemper enim ferè hoc ad zephyrũ facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrãs, deuorat illas ſanguiſugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilũ lædit. Quibuſdam AEgyptiorum crocodili ſacroſãcti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendẽtes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenam in nectentes: cibaria quoque [c] accommodata ac ſacra præbentes, [d] conſectantur tãquam pulcherrimè viuẽtem. At vbi mortem obiit, ſale conditum ſacris in vrnis ſepeliũt. At qui circa Elephantinã vrbẽ incolũt, quòd ſacros eſſe nõ cenſeãt, etiã comedũt. Neq; verò crocodili vocãtur, ſed chãpſæ: verũ Iones appellauêre crocodilos, illi generi crocodilorũ quod apud eos in ſepib⁹ gignitur, [e] ipſorũ formã cõparãtes. Hos capiendi quũ ſint cõplura & multiplicia genera, vnũ tantũ hoc mihi,

a *Ad verbum, mortalibus.*

b Cum ſolo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim poſt.

c Conſtituta, *vel decreta.*

d Et viuum honeſtiſſimè tractãtes.

e *Valla interpretatio habet tãtùm, comparantes.*

A τῷ ξηρῷ, τὸν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ζώντων, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ ἐξωλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν μὲν B οὐ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ 73
καὶ ὄνυχας καρτερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὸ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιτᾶται, ὁ δὲ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστί, ἅτε ὠφελεομένῳ C τοῦτο αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἐπείτα χάνῃ, (ἐώθασι γὰρ τοῦτο ὡς ὀπίσω ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνταῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατεσθίει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον. τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίοις τοιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέωνται αὐτοῖσι εἶναι ἱεροί. ἐκ πλέονος δὲ D ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον σφι χειροήθεα· ἐρετήματά τε λίθινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, θ καὶ προϊέποντες ὡς κάλλιστα ζώοντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱεροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι E ἀλλὰ χαμψαί. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι ἐν τοῖσι κατοικίδοισι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. ἄγρας δὲ σφέων πολλὰς κατεστέασι, καὶ παντοίας. ἡ δὲ ὧν ἐμοιγε

δοκέῃ ἀξιοσήτη ἀπηγήσιος εἶ), τοῦτον τὸν γρά- A quod maximè dignum relatu vi-
φω· ἐπεὰν νάστον σφὸς δελεάσῃ τοῦ ἀγκι- detur, puto scribendum. Vbi ter-
στρον, μετὰ ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ gum suillum hamo circūdatum,
ὀπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δελφακε- ad alliciendum crocodilum, per-
ζωλὼ, τοῦτον τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φω- tulit in mediū fluminis venator,
νῆς ὁ χροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐν- ipse ad orā fluminis porcellum,
τυχὼν δὲ τοῦ νώτου, κατεσθίει. ὁ δὲ ἕλκου- quem viuum tenet, verberat. cu-
σι· ἐπεὰν δὲ ἑλκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀ- ius vocem crocodilus audiens, se-
θηρευτὴρ πηλῷ κατ' ὧν ἔπλασε cundum illam tendit, nactúsque
ἀυτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο ἢ ποιήσας, κατὰ tergum deuorat. Et posteaquam
τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποι- B attractus est, ante omnia eius o-
ήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ. culos venator cœno opplet. Hoc
acto, cætera facilè sanè obtinet, a-
Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμίοι νομῷ μὲν τῷ lioqui cum labore adepturus.
Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰ- Iam verò fluuiales equi in pla-
γυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ πρέπουσαν ἰδέῃ ga Papremitana sacri sunt, in cæ-
τοιήνδε. τετράπουν ἐστί, δίχηλον· ὀπλαὶ tera AEgypto nō sacri: talem spe-
βοός· σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδον- ciem naturámque habētes: Qua-
τας φαίνον· οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγα- drupedes sunt, bifidis pedibus, vn
θος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος. τοῦ δέρμα ἦν αὐτοῦ gulis bouinis, simo naso, equina
οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐου γλυμμένου, iuba, [a] eminentibus & cancellatis
ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ἀπ' αὐτοῦ. γίνονται C dentibus, fulgida cauda, equina
δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς voce, magnitudine maximi tau-
ἡγέονται εἶ). νομίζουσι δὲ ἐκ τῶν ἰχθύων τὸν ri, tam crasso corio vt ex eo are-
καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶ), καὶ τὸν factō fiant pila missilia. Gignū-
ἔγχελυν. ἱρὰς δὲ τούτους εἶ) τοῦ Νείλου tur præterea in fluuio [b] aquatilia
φασὶ· καὶ τῶν ὀρνίθων τὸν χηναλώπεκας. quædam quæ AEgyptii sacrata es-
ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τὸν οὐνομα φοί- se arbitrantur. [c] Arbitrantur ité
νιξ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γρα- sacrum esse genus piscium quod
φῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανίος ἐστὶ φοῖνιξ, δι' vocatur squamosum, atque etiam
ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντα- anguillam. Hos pisces aiūt sacros
κοσίων. φοίνιξ δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀπο- esse: ex volucribus verò vulpan-
θανὴ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παρό- seres. Est & alia volucris sacra,
μοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυ- nomine phœnix, quam equidē
σόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μά- nunquam vidi nisi in pictura. et-
λιστα αἰετῷ παρεπήγνυσι ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέ- enim perrara ad eos commeat,
γαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε quingentesimo quoque (vt aiunt
(ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης Heliopolitani) anno, & tunc de-
ὁρμεώμενον, ἐς δὲ ἱερὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν τὸν mum quum pater eius decessit. Is
πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῷ si picturæ assimilis est, talis tātúsque est: Pennæ coloris partim au-
ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· τὸν ὠὸν, τὸν σμύρνης ὅσον πλάσαντα ὅσον δυ- rei, partim rubei, maxima ex par-
νατὸς ἐστὶ φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φο- te cùm habitu tum magnitudine
ρέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, ὥστε δὴ κοιλήνα- simillimus aquilæ. Eū aiūt (quod
σθαι τὸν ὠὸν, καὶ τὸν πατέρα ἐς αὐτὸν ἐντιθέναι. mihi non fit verisimile) hoc ex-
σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσαντα τοῦτο, καὶ δὴ τὸν cogitare: Ex Arabia proficiscen-
ὠὸν ἐγκοιλήνας ἐσέθηκε τὸν πατέρα. ἐγ- tem in templum Solis, gestare pa-
κειμένου δὲ τοῦ παιδὸς, γίνεσθαι τὠυτὸ βάρος rem myrrha obuolutum, & in eo
templo humare. sic autem gesta-
re: primùm ex myrrha ouum cō-
ponere, quantum ipse ferre possit:
deinde ferendo illud experiri: hoc
expertum, ita demū ouum exen-
terare, atque in illud parentem
inferre: & qua parte ouum exina-
niuit, patrémque intulit, eam
partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis im-
posito parēte effectum sit, obstru-

a Exertos dēres ostentantes, cauda & voce equina.

b Lutræ, *sive* lutriæ, quas Æg. sacras esse arbitr.

c Arbitrantur autem, etiam ex piscibus eum qui squamosus vocatur, sacrum esse, necnon anguillā. Hos autem pisces Nilo sacros esse aiunt,

cto rursus foramine, baiulare illud in AEgyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde sepeliũt. huic enim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem ferè positus: ad quem locum ego me contuli, quòd audirẽ volueres esse serpentes. Eò quũ perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarũ acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinæ proiectæ iacebant, huiusce modi: Ex arctis mõtibus exporrigitur in vastam planitiẽ AEgyptiæ cõtiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos incunte statim vere in AEgyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab AEgyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis AEgyptiis idcirco se his auibus honorẽ exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adũco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [a] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicẽmque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehemẽter nigra, crura & rostrum alteri cõsentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, sed *glabras* & alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit.

a Earum verò quæ hominibus magis obuersantur,

Ipsorum autẽ AEgyptiorum, ii qui circa partẽ AEgypti frumentariam habitant, [b] memoriam omnium hominum commentantes, sunt ferè eorum in quorum ego veni experimentum, longè μλιν αἰθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μαχρῷ τῶν ἐγὼ ἐς

b In prodendis memoriæ factis omnium hominũ se exercentes.

A ἐμπλάσσματα δὲ, χωμίζειν ἐπ' Αἴγυπτον ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, αἰθέσπεσα δὴ μάλα δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἀκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τοῦτον γὰρ σφέας τὸν θεὸν φασὶ εἶναι ἱερούς. ἔστι δὲ χώρης τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον 74
B ἦλθον πυθησόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὄφιων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλῆθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ὅτι χ' ἐπ τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἄκανθαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον ἔστι σφι ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτίου πεδίου. λόγος δὲ ἐστὶ, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπὶ C Αἴγυπτον. τοὺς δ' ἴβις τοὺς ὀρνίθας ἀπαντῶσας ἐς τὸν ἐσβολὸν τοῦτον τῆς χώρης, οὐ προϊέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τιμᾶν ἴβιν λέγεται τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀραβίοι μεγάλως παρὰ Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι μάλα τοῦτο τιμᾶν τοὺς ὀρνίθας τούτους. εἶδος δὲ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα γῦ φορέει γεράνου, τὸ πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τὴν μὲν δὴ D μελαινέων τὴν μαχομένων τοῖς ὄφισι, ἤδη ἰδών. τὴν δὲ τὰ πολλὰ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβες) ψιλὴν τὸν κεφαλὸν, καὶ τὸν στέρνον πᾶσαν· λευκὴ πτερύγισι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίης ἄκρου. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλαινα ἐστὶ δεινῶς. σκέλεα γῦ καὶ τὸ πρόσωπον, ὁμοίη τῇ ἑτέρῃ. τὸ γῦ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵη περ τοῦ E ὕδρου. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτερύγισι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω.

Αἰγυπτίων δὲ οἱ μὲν περὶ τὸν συριομάλιον Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην

ἀνθρώπου

ἀπείρου ἀπεχόμενοι. τῷ δὲ ζόης τοιῷδε ἀφεχρέωνται· συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἑπεξῆς μάλιστα ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἴνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ ἀφεχρέωνται· οὐ γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἀμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, τοὺς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ἐξ ἅλμης τεταριχευκότες· ὀρνίθων δὲ τούς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, πρὸς ταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐκλόμενα, χωρὶς ἢ ὅκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδέδεχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι βυδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιγμένον ἐς ταμάλιστα τὴν γραφὴν καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πήχυιον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων πῖνέ τε καὶ τέρπου· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν τοῖσι ἐν τοῖσι συμποσίοισι ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. ἄλλα τε πολλὰ ἐπαξιᾶ ἐστὶ νόμιμα, καὶ ἄσμα ἐνεστὶ Λῖνος, ὅσπερ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὦυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδεσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ τοῦτον ὁκόθεν ἔλαβε τοὔνομα. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον, &c.

excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nã sunt alioqui AEgyptii omnium hominum, secũdum Libyas, maximè salubri corpore, [a] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nũquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipuè existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [b] ex farre cõficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtũtur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitãt quoque tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibúsque atque auiculis. [c] cæteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerũt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maximè imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendénsque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuẽs pota & oblectare, talis post mortẽ futurus. Hæc illi apud cõuiuia faciunt, cõtentique moribus patriis, nullium alium ascíscunt. Quibus cùm alia sunt egregia instituta, [d] tum verò illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen cõgruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cũ alia multa quæ sunt apud AEgyptum, tum verò vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus AEgyptiacè Maneros: quem AEgyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturáque morte decessisset,

a Tẽpestatum. *Gall. La disposition du temps.*

b Ex olyris, *id est*, zea.

c Cæteris autẽ quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent.

d Tum verò etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decãtata: quæ varium quidem pro singularũ gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quã Græci canunt, & Linum appellant. vt cùm alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illius quẽ videntur iam inde ab omni æuo ceciniſſe, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus, &c.

his lamẽtis ab AEgyptiis fuisse decoratum: & cantilenã hanc eámque solam ipsis institutam. Cõgruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus AEgyptii, quòd minores maioribus natu obuii cedũt via, ac deflectũt, aduenientibúsque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [a] Inuicẽ compellandi se mutuò in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amiciũtur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellãt, super quas candida [b] ferunt amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vnà cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea verò hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem AEgyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab AEgyptiis excogitata, quis mẽsis diésue cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerũt. Plura quinetiam ab eis prodigia cõperta sũt quàm à cæteris omnibus hominibus. nã quum prodigium extitit, scribũt id, obseruantes quomodo euenerit: &, si quando postmodum huius simile extiterit, exemplo prioris putant euenturum. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in vrbe Buti. Verùm hæc vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differenter. Iam verò medicina apud eos hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, nõ plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentiũ, alii [c] alui partium, alii morborũ occultorum.

a In viis pro mutua salutatione, ador.

b *Valla*, ferunt amicula tãquam superiecta: *omittens eieínea, id est* lanea.

c Alui & vicinarum partium.

A ἡρῴοισι τούτοισι ὧδε· Αἰγυπτίων ὑμηνθέωσι. καὶ ἀοιδλί τε ταύτῃ μοιώλω ἔϊ, καὶ ωεφτῃ σφίσι ἠμέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μοιώοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι ωρεσβυτέροισι σὺν τυγχάνοντες, εἴκοσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἀντεάποντας· καὶ ὅπισθοῦσι, ἐξ ἕδρης ὑπαναιστέα). τόδε μὴν ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται ἀντὶ τοῦ ωεσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖ-

B σι, ωεσκυνέουσι, καπέντες μέχρι τῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ χιτῶνας λινέους, ωερὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ὕπερ τούτοισι δὲ εἰρέα εἵματα λευκὰ ἐπαναβλήδην φορέουσι. οὐ μὴν τοί ἐς γε τὰ ἱερὰ ἐσφέρεται εἰρέα, οὐδὲ συγκαταθάπεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων

C τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιον ἔστι ἐν εἰρεινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ ωερὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἑκάστη θεῶν ὅτεῳ ἔστι· καὶ τῇ ἑκάστου ἡμέρῃ γενόμενος, ὁτέοισι ἐκβήσεται, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τ' Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρεά τε πλέω σφι ἐξεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέ-

ἀπ' ἀνθρώπου

D ρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τὸν ποιήσαντα· καὶ ἢν κατὰ τὸν ὕστερον χρόνον ὅμοιόν τι τῷ προγενομένῳ γένηται, τὸν αὐτὸν νομίζουσι ἀποβήσεσθαι· μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἀφῄρηται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ ωρόκειται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. ἔστι γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἔστι, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅς μάλιστα ἐν ἱμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἔστι.

E οὐ μὴν τοί αἵγε μαντηίαι σφι κατὰ τωὐτὸ ἐξαπέσαι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ δὲ σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. ⓐ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροί εἰσι· ⓐ δὲ, κεφαλῆς· ⓐ δὲ, ὀδόντων· ⓐ δὲ, τῶν κατὰ γαστέρα νοσημάτων. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

Θρηνοῦσι δὲ καὶ τὰ φάσματα, εἰσὶ αἵδε. τοῖσι ἂν ἀποθάνῃ ἐν τῶν οἰκηίων ἀνδρῶν, τῶν τις καὶ λόγος ἦν, ὃ δὴ πλεῖστος γίνεται πηλῷ τὸ ἐν τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ ὁ πρόσωπον. καὶ πεῖται ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται αἱ τὴν πόλιν περιφοιτέουσαι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· συνοῦσι δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δείκνυσι τοῖσι κομίσασι τὰ δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν κατευδαιμονεστάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ ὁσίου ποιοῦμαι δὲ οὐδὲ ὀνομάζειν τὴν τοιούτῳ πρήγματι ἀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέρην δείκνυσι καὶ ταύτης καὶ εὐτελεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φεσάμενοι δὲ, πρὸς ἀπαλλάσσονται πρὸς αὐτέων καὶ ἐῶ τινα βούλονται σφι σκυθρωπὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ἐνδελεχέως ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ κατευδαιμονέστατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ δέκτῃ μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτὸν οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέι πρίσαντες πρὸς καὶ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικίῃ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι πρὸς τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν γαστέρα σμύρνης ἀκηρέος τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύπτοντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλείονας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ πρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πρῆσι αὐτῇ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατεμνομένοισι, κόμμι χρεώμενοι ὃ κόμμι, τῷ δὴ αὐτὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδέκται μὲν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργάσαντο τὸν νεκρόν. ἐν κατακλείσαντες δέ τω, ἵστασι ἐν οἰκήματι ἐπιτηδείῳ, ἐστᾶσι ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. δέτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκροὺς.

Luctus eorundem ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicuius momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [a] domi cadauere, ipsæ per vrbem vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [b] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi [c] expectorati se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autē certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadauer portatum est, ostēdunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingēdo assimilata. Et eorum vnum accuratissimè fabrefactum esse aiūt, (cuius ego [d] nomen si nuncupauero, haud faciam sanctè) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, vilissimi. Quibus expositis sciscitantur ab iis ad quod exemplū velint effingi mortuum suū. Isti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeūt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentissimè condiūt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [e] vt quamque partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide AEthiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerūt, rursus odoribus contusis proluunt: tū aluum cōplentes cōtusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odorib⁹, iterū consuūt. Vbi hæc fecēre, saliūt nitro abditū septuaginta dies. nā diutius salire nō licet. Exactis septuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, sindone byssina totū inciſis loris inuoluūt, gummi illinentes: quo AEgyptii glutinis loco plerunque vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inserunt mortuum, inclusúmque ita, [f] reponunt.

a Inter cognatos, *vel necessarios. nisi οἰκηίοις depravatum est, aut pro οἰκήμασι positum.*
b Affines omnes.
c Succincti.
d Nomen nuncupare nefas esse duco.
e Ipsum quidem sic educētes, pharmaca verò infundentes.
f Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis idicato*, & rectum statuūt ad parietem. Siquidē mortuos sumptuosissimè apparant, *vel adornāt*. Eos autem, *&c.*

Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: Clyſterē vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipſam neque ſcindentes neque extrahētes, ſed per ſeceſſum, prehēſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiūt. quorum dierum vltimo cedrinū vnguen, quod prius ingeſſerant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim vt vnà ſecum aluum atq; inteſtina tabefacta educat. Nitrum autē carnes tabefacit, mortuíque tantùm cutis & oſſa relinquuntur. Vbi iſta fecêre, [a] ex quo ſic tradidere mortuum, nihil amplius negocii ſuſcipiunt. Tertia conditura hæc eſt qua adornātur eorum mortui, qui tenuiori ſunt fortuna: Ablutionibus ventrē abſtergūt, arefaciúntque ſale ſeptuaginta per dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tamen inſignium virorum, non ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formoſæ valde & [b] maioris momenti fuerint, ſed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de cauſa facientes, ne cum fœminis iſti ſalinarii concumbant. Deprehenſum enim quendam aiūt coeuntem cū recenti cadauere muliebri, delatúmque ab eiuſdem artificii ſocio. Quiſquis autem vel ipſorum AEgyptiorum vel externorum compertus ſit mortuus, ſiue à crocodilo raptus, ſiue ab ipſo flumine, neceſſarium prorſus eſt ei ciuitati ad quam eiectus eſt, cōdire, & quamhoneſtiſſimo funere ſepelire, in ſacris monumentis. quem ne contingere quidem fas eſt alteri aut proximorum aut amicorum, [c] niſi ipſis Nili ſacerdotibus, vtpote maius quiddā quàm hominem mortuum tractātibus ad ſepeliendum. Græcanicis inſtitutis vti recuſant, & (vt ſemel dicam) nullorum hominum aliorum inſtitutis vti volunt. Et hoc quidem cæteri AEgyptii obſeruant. Eſt autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido eſt templum Perſei,

a Sic mortuum *propinquū* reddunt, nulla re alia facta. Tert.

b In pretio habitæ f.

c Sed eum ſacerdotes ipſi Nili, veluti maius quiddam quàm humanum cadauer, manibus cōtrectantes ſepeliunt.

A Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τῷ δὲ πολυτελείῃ ἐκφύγοντας, σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν κλυσῆρας πλήσωνται τῆς ἀπὸ τῆς κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τῷ κοιλίῃ, οὔτε διαιρέοντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τῷ νηδύι· ἢν δὲ τῷ ἕδρῃ ἐσπηδήσωσι, καὶ ὀπίσω λαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προειρημένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξίησι ἐκ τῆς κοιλίης τῷ κέδρῳ, τὴν ἐσπῆκε πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτῃ δυνάμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τῷ νηδύι καὶ τὰ σπλάγχνα καταπεπηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας ὁ νίτρον καταπέπεικε· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, ὀδὲν ἔτι πρήγματευσάμενοι. ἢν δὲ τεύτεα ταριχεύσιος ἔσῃ ἥδε, ἢ τοὺς χρήμασι ἀδυνατέοντας σκευάζῃ. συρμαίῃ διηθήσαντες τῷ χοιλίῃ, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσας αἱ ὧραι εὖ δέουσι κάρτα καὶ λίγου πλοῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταίας ἢ τεταρταίας γένωνται, οὕτω δὴ διδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθείσας γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός· κατεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχνον. ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ἐὼν χρυσοδείλου ἁρπασθείς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φανῇ τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενεχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ προεκειλῶσθαι ὡς κάλλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ φαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, B ἄτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χερσὶ θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· ὃ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδὲ ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ὕτω τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος

τῆ Δαναὴς ἱερὸν τετράγωνον· περιέχει δὲ αὐτὸ A Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sanè è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quē Chēmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntē, frequenter intra templum. Eiúsque sandalium quod gestabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exhuberare omnem AEgyptū. Hæc quidē illi aiunt. Faciunt autē Perseo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certādi genus, propositis præmiis tum pecorū, tum palliorū, tū pellium. Percontantíque mihi cur eis solis cōsueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab AEgyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceū, qui essent Chēmitæ, nauigasse in Græciam: [a] à quibus originem gradatim ducēdo, deueniebant ad Perseum. Hūc in AEgyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicūt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, veniisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in AEgyptum venisse, [b] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hæc omnia opinantur AEgyptii qui supra palādes incolunt.

a Quorum genealogiā describentes, deuen.

b Se igitur certamē gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidē sunt ritus Ægyptiorum qui sup.

φοίνικες περίκεινται. τὰ δὲ προπύλαια τῆ ἱρῆ, λίθινά ἐστι, κέρτα μεγάλα· ὑπὲρ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑξήκοντα λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ προβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέσηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδαλίου τε αὐτοῦ περφορημένου δεῖξαι ἑωυτὸν μέγαθος, δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, ἀξιόχρεα ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Ταῦτα μὲν λέγουσι· ποιοῦσι δὲ παρὰ Ἕλληνικὰ τῷ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι πᾶσι ἀγωνίης ἐχόντων· προτίθεντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρωτῶμαί δὲ μευ ὅτι σφι μοιρίοισι ἐωθὼς ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωυτῶν πόλιος γεγονέναι. 77 Ἐς γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων ἱστορεόντων, κατέβαινον ἐς Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὸν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασάν μιν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος οἰκήιον πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντος, ὑστερῆσαι. Ταῦτα μὲν πρὸς τῶν κατὰ θώρηκα τὸν ἑλέων οἰκεόντων Αἰγύπτιοι νομίζουσι.

Qui verò in paludibus, vtūtur eisdē quibus cæteri AEgyptii moribus, cùm in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Cæterùm ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingēs vis liliorum, quæ loton AEgyptii vocant. Ea vbi demessuerūt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autē huius loti radix quoque esculēta, etiā suauitate præstāti, orbiculata, mali magnitudine.

Οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ πάλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀπάρ τε πρὸς τὸ τελείην τῶν σιτίων, πάρεστι σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι κελέοισι λωτόν. Ταῦτ' ἐπεὰν ἐξερέψωνται, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα τὸ ἐν τῷ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐόν ἐμφερὲς, ὀπλήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπλοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ ταύτου ἐδώδιμος· καὶ ἐγλυκύ τι, στρογγύλον, μέγαθος καπὴ μῆλον.

κ' ἐμφερὲς

Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [a] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculéta quædam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam verò byblum annuum vbi è paludibus excerpsérũt, superiorem eius partem amputant, quã in aliud quiddam conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venũdant. Eo siqui admodum suaui vti cupiũt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatísque deinde vescuntur. In fluminibus nõ ferè gignuntur pisces gregales: sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam fœminæ [b] cõsectantes, recuruando se ex ea cõcipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorũdem ductu, sed fœminarum. Gregatim autem præeũtes, faciũt quemadmodum fecerant mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares veniẽtes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorũ reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiũtur, dum in mare meant, [c] his detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quòd in mare dum tendunt, à sinistra terram legũt: rursus eadem via reuertentes, incursant atque offensant contingẽdo terram plerunque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestímque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuò cuncta piscículis minutis

a Calyce adnascente è radice, simil.

b Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendũ enim* αἱ ἀκαπτισι *ex Get cod. non* ἀναχάμπτουσι, *cum Valla, nec* αἱ ἀλάμπτισι, *cum Vulg. edit.*

c His capita sinistram versus attrita apparẽt: qui verò capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam causam pat.

ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα· καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι φυόμενος ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδίῳ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὸν ἐλαίης ἐγκίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλά· καὶ ταῦτα καὶ αὖα. τὸν δὲ βύβλον τὸν ἐπέτειον γινόμενον, ἐπεὰν ἀπασσάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, εἰς ἄλλό τι τράπουσι· ὃ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ὑπὸ πῆχυ, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ αὖ καὶ κάρτα βουλόμενοι χρῆσθαι τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πυρώσαντες, οὕτω τρώγουσι. οἱ δέ τινες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ὀξέλωσι τὸν κοιλίην, ἀπαίνουσι τοῖς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὖους ἐόντας σιτέονται. οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τὸ θῆλυ· αἱ δέ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ὀξὺ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἦθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τὸν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεόμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τὸν γὰρ ὠὸν ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τὸν κέγχρεων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν ἀποτιθεμένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρεων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἁλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐρχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς αὐτέονται ἐγκεκλιμένοι, καὶ φαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτοίεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χαῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ περὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθεόντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν

πίμπλαται πάντα. χρόνον δὲ εἰκὸς αὖτις A opplętur. Vnde autē veriſimile ſit
γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατάντα τῦτο. τοῦ eos gigni, hoc mihi videor cauſæ
78 τετάρτου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, int: lligere, ꝙ ſuperiore anno poſt-
ἐν δὲ ἰχθύες ὑπολειπόντες ἐν τῷ ἰλύι, ἅμα τῷ ἐκάτερα ὕδατι, ἀπαλλάσσονται· ἐ- quam Nilus abſceſſit, piſces qui o-
πεὰν δὲ τὸ ἐπιόν τος ἔαρος πάλιν ἐπέλ- ua in cœno pepererant, vnà cum
θῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων πρῶτα ἰχθύων γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ ὡδὶ μὲν τῶν ἰ- poſtremis abeunt aquis: circuma-
χθύων οὕτω ἔχει. ἀλείφατι δὲ χρέωνται ctō rurſus anno, vbi aqua reſ-
Αἰγυπτίων οἱ ὡδὶ τὰ ἔλαια οἰκέοντες, ἀπὸ tagnauit, protinus ex his ouis gignūtur piſces. Et ad piſces quidē quod
τῶν σιλλικυπρίων τὸ καρπόν, ὃ καλέουσι attinet, ita ſe res habet. Porro
μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιέῦσι δὲ ὧδε· πα- B AEgyptii qui paluſtria accolunt,
ρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν vnguento vtuntur ex fructu ſilli-
λιμνέων αἴρεται τὰ σιλλικύπρια ταῦ- cypriorum, quod appellant AE-
τα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια gyptii [a] kiki, hunc in modū con-
φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀνθρώπεια ficientes. Sillicypria hæc, quæ a-
γινόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μέν, δυσώδεα pud Græcos vltro naſcuntur, ad
δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μέν, κόψαν- orasfluminum ſtagnorúmque ſe-
τες, ἀποπιέζουσι· οἱ δὲ ἐκ φρύξαντες ἀπέψου- runt, multum quidem fructum
σι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι ferentia, ſed graueolentem. Hunc
δὲ πῖον, κῆ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῶν λύχνων vbi collegerunt, alii contuſum, ad
ποιητικόν. ὀδμὴν δὲ βαρέαν πρόσεστι. ignem, alii in ſartagine coquunt,
τοὺς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφόρητους ἐόντας τάδε C & quod ex eo defluit excipiunt,
σφι ἔστι μεμηχανημένα· τοῦ μὲν τὰ ἄνω τῶν pingue quiddam, & non minus
ἐλέων οἰκέοντες οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ad lucernas idoneum quàm oleū,
ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑ- ſed graueolēriam exhibens. Sunt
πὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑφορᾶν πέτε- autem aduerſus culices, quorum
σθαι. τοῖσι δὲ ὡδὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε αὐτὶ magna vis eſt, hæc ab eis excogi-
τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ tata. Illos quidem qui ſupra pa-
αὐτέων ἀμφίβληστρον ἕκτηται, τῷ τῆς ἡ- ludes incolunt, iuuant turres quas
μέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τοῦτο δὲ νύκτα αὐ- dormituri aſcendunt. nam cu-
τῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὡδὶ ταῦτα lices ventus prohibet in altum vo-
ἴσχει τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἑπεὰν ἐνδὺς ὑπ' lare. At qui intra paludes habitāt,
αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, D alia turrium vice ſunt machinati,
ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἑλιξάμενος βύσῃ, ἢ σιν- hæc videlicet: Singuli ſua habent
δόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου retia, quibus per diem piſces ca-
οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι piunt, eiſdem noctu vtuntur cubili in quo requieſcunt. Circūdatis illis, deinde operti ſomnū capiunt. qui ſi in veſtimento inuoluti aut in ſindone dormirent, eos per ipſa indumenta culices morderent: per retia verò ne tantulū quidem mordere conantur. [c] Naues eorum onerariæ ſunt factæ è ſpina, cuius figura ſimillima eſt loto Cyrenæo, & cuius lacryma gūmi eſt. Ex hac ſpina ligna concidunt, quę magnitudine bicubitali, [d] tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum denſos ac longos ſtipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, deſuper frequentia trāſtra extendunt. [e] Commiſſuris nequaquam vtuntur, ſed introrſum compages byblo innectunt.

[a] *Vulgò ricinus eſſe exiſtimatur.*

b Nocte verò ſic vtuntur, Cubile in quo quieſcunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur οὕτω, non αὐτῷ.*

c Nauigia eorū oneraria ſunt facta è ſp.

d In formam lateris comp. hunc in m. compingētes, Cuneis frequentibus & lōgis circūnectunt bicubitalia ligna. Vbi hunc in m.

e Curuatis autē in gyrum lignis non vt.

νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ ταῖς ἁρμονίαις ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ.

a Vnum faciũt, *v, pro quo hiclegit ũ.*

Gubernaculum [a] scitè faciunt, & hoc per carinã transit. Malo quoque spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia cõtra flumẽ meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verùm à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [b] ianua ex myrica facta, [c] putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum ferè talentorum pondo. huiusmodi [d] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinunt deferri: lapidem verò retrorsum alio fune. [e] Ita ianua, impetu aquæ insidẽte, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fũdo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, eatenus extantes vt insulis AEgæi maris ferè assimiles esse videantur. Nam cætera AEgypti, pelagus efficiũtur: ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc cõtingit, per alueũ fluminis, sed per medium cãpi nauigatur. Ex Naucrate quidem [f] Memphin versus, nõ iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbẽ Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratem versus per cãpum ad Anthyllã vrbẽ venies, & ad vrbem quæ vocatur Archãdri. Harum vrbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta vxori semper eius qui in AEgypto regnat. quod factum est ex quo AEgypt[g] fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archãdri enim vrbs nominatur. [g] Quòd si alius quisquam Archãder esset, nequaquam AEgyptium nomen foret. Hactenus quæ vidi, quæ noui, quæ interrogaui, dicta sunt: hîc pergam differere de AEgypto quæ audiui, addẽs & aliquid quod ipse viderim.

b Cratis.
c Ex arũdinum resegminibus cõsuta, *vel contexta*, & lapis perforatus, duorũ f. &c.
d Cratem.
e Cratis itaque imp.
f Memphin versus nauigãti, iuxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur, vel dirigitur.* at ne hic quidem est *tum*, sed *est alius* iuxta ac.
g Sed fieri potest vt aliquis alius Archãder fuerit: non tamen Ægyptium est hoc nomen.

Menem, qui primus apud AEgyptũ regnauit, aiebant facer-

A πηδάλιον δὲ ἓν ποιδῦνται, καὶ τοῦτο ἄφαρ τῆς
Αἰγύπτου ἄφαρ βαίνεται. ἰσχῶ δὲ ἀναθήνῳ χρέ-
ωνται, ἰσίοισι ὑ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα
ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ ἴδυνατα
λίῳ μιν λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ
πρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι
ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, καὶ τεράμνη
μένη ῥίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος
διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. τούτων τὴν
μὲν θύρην δεδεμένῳ κάλῳ ἕλκουσι ὄπισθε τοῦ
B πλοίου ἀπὶ ὁρμιφέρεαν, τὸν δὲ λίθον ἄλ-
λῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμ-
πίπτοντος, χωρέει τὰ χέως, καὶ ἕλκει τὸ βά-
ειν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι
τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἑπελκόμενος, καὶ ἢν ἑλκόμε-
ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ νος
σφι τὰ πλοῖα τοῦτα πλήθει πολλά, καὶ ἄλ-
λα ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. ἐπεὰν
δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες
μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἢν πέντε
C ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ κάλπῃ νή-
σοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλα-
γος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχου-
σι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὰν ἔς τοῦτο ἔλθωσι, οὐκ-
έτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ ἄφαρ
μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γὰρ Μέμφιν ἐκ
Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, πρὸς αὐτῇ τῇ
πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ ὕδωρ οὗ-
τος, ἀπὸ μὲν τοῦ ὀξέος τοῦ Δέλτα, καὶ μέχρι
Κερκάσωρων πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ
D θαλάσσης καὶ Κανώβου ἄγει πεδίον πλέων,
ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρ-
χάνδρου καλεομένην. τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀν-
θυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑπόδημα
ἐξαίρετος δίδοται τοῦ ἀεὶ βασιλεύον-
τος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται
ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ'
ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ
τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸς Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, 79
τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πό-
λις. εἰδὼς δ' ἄν καὶ ἄλλος τις Ἀρχάνδρος·
E οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. μέχρι μὲν
τούτου, ὁκόσα τε ἐμοὶ, καὶ γνώμῃ, καὶ ἱστορίῃ ταῦ-
τα λέγουσα ἐστί· τὸ δ' ἀπὸ τῆσδε, Αἰγυπτίους
ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον. συνθήσεα
δέ τοι καὶ αὐτοῖσι πρὸς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος.

Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, ὑπ' ἱρέες ἔλεγον

τῶν μὲν ἀπογλυφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. Ⓐ γὰρ ποταμὸν πολὺ ῥέθρον ἔχειν πρὸς ὄρεος τὸ Ψάμμιον καλεόμενον τὸ πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα πρεσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, Ⓑ δὲ ποταμὸν ὀχετεύσαι, τὸ μέσον τῶν οὐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν τοῦ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀναφραγμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀμὰ πρῶϊ ἕκαστος. εἰ γὰρ ἐθελήσοι ῥήξας ὑπαφλύειν ὁ ποταμὸς τοῦτο, κίνδυνος πᾶσι Μέμφι καταβρυχίῃ γενέσθαι. ὡς δὲ τὸν Μῆνα τοῦτον τὸν πρῶτον γενόμενον βασιλέα χέρσον γενέσθαι τὸν ἀναφραγμένον, τοῦτο μέν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, τὴν νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς πρόσουρόν σφι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δή, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ Βύβλου, ἄγων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα ὀνώματα. ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ἐκτὼ καὶ δέκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· Ⓒ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τότε τῆς Βαβυλωνίης, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, Ⓓ Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπεκτεῖναι· ἀποκτείναντες δέ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα μεγάθεϊ μεγάλῳ, ὑπόγαιον, κατιοῦσαν τὸν λόγον, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέουσαν δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἥδεε, πολλοὺς ἑστιῶν· δαινυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. Ⓔ ταῦτα μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὴν μὲν, ὡς τοῦτο ἐξέργασε, ῥίψαι ἐς οἴκημα ἀντὶ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, καθ' ὅσον εἰδέναι λαμπρότατος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἑκατὸν αὐτῶν Μοίριος.

dotes [a] iunxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus, totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. ita flumen facto alueo per medium montium fluere. Adeo nũc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redũdare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, [b] id vnde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem vrbem hanc conditã quæ nunc Memphis appellatur (est enim Méphis in angustiis AEgypti sita) & exterius aquilonẽ versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea vrbe extructum hoc templũ Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum. Post hunc recẽsebant è libro sacerdotes nominatim alios trecẽtos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent AEthiopes, & vna mulier alienigena: cæteri, viri AEgyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebãt vltam fuisse fratrem, ab AEgyptiis, apud quos regnabat, interemptũ: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. vltam autẽ fratrem, multis AEgyptiorum dolo absumptis. [c] Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem noui operis, animo autem aliud agitãtem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos præcipuè nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquã quòd, vbi hoc fecisset [d] cõsperfisse eã multo cinere ædificiũ, quo impunita esset. Aliorum autẽ regũ nullum referebant clarũ opus editũ, nisi vnius, qui postremus horũ extitit, MOERIS.

[a] Aggessisse Mẽphin. fluuiũ enim totum præterlabi solitum montẽ fabulosum Libyã versus: Menem autem supra stadia circiter centũ à Memphi, sinu qui meridiẽ versus ferebatur obstructo, aref. pr.

[b] Quum ea pars à qua fluuium aruerat, continens facta esset, *vel terrestris*, ibi ab e.

[c] Nam quũ domum conderet, specum subterraneũ & eum quidem valde longũ excauasse, vt ipsa quidem dicebat, mente autẽ aliud machinatam esse: & conuoc. *Vt legatur* κεκοιῶ, *non* κεκοιῶ.

[d] Sese coniecisset in domum cinere plenã, quò imp.

Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciã. Hũc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus.

Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionẽ habebo. Istũ dicebant sacerdotes, [a] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressúmque lõgius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad AEgyptum recepisset, secundum sacerdotum cõmemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnésque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascũque earũ nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrẽt ipsum illos vi subegisse: quarum verò vrbes nullo prælio nullóque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planũ facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hæc faciẽdo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europã trãsgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsque & non vlterius mihi videtur AEgyptius exercitus peruenisse, quoniã in istorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [b] quid deinceps, non habeo quod dicã, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquã tulum copiarum reliquerit ad eã regionẽ incolendã, an aliqui militũ pertæsi peregrinationis, circa fluuiũ Phasin substiterint. Nam Colchi videntur AEgyptii esse: φ

a *Hunc locũ Budæus ita vertit*, Primum omniũ regum longis nauibus Arabicum sinum prætersectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suã redegisse: indéque retro isdẽ vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercito ob vias vbique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupidè dimicãtes, per horum ille regiones stelas, *id est, cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriã, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorũ verò vrbes nullo negotio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. *Bud.*

b Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse.

Α τῶτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Η'φαίστου τὰ πρόσω βορέω ἀνέμου τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι τῆς ἡ περίμετρος ὅσων δεῖ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν δὲ μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τῶτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα λόγον.

Παραμειψάμενος ὦν τούτους, τὸ δεύτερον τούτοισι ἡγεμόνευσε βασιλέως, τῷ οὔνομα ἦν Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, κατὰ τοῦτο πρόσω τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν καταικημένους καταστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ὑπεύδοντα δέ, ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τὸν φάσιν, στρατὸν πολλὸν τῶν λαῶν ἠλαύνειν ἀπὸ τῆς ἠπείρου, πρὸ ἔθνος ὃ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐπετύγχανε, καὶ δὴ νέως γλιχομένοισι τοῦ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας αἶψα ἐς τοὺς χώρους, ἀφ' ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δι' ὑμέων τὴν ἐωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέοισι δὲ ἀμαχητὶ καὶ ἀπετέως προσεκλήθη τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι καὶ ταυτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῶν ἐθνέων ἡγεμόνευσε· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσεμάλεγε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶεν ἀνάλκιδες. ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τὴν ἤπειρον. Δ ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σαθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ὀπίσω ἐστρέψατο ὁ βασιλεύς· καί μοι ἔπεσί τε ἐλέγετο ὅτι Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω Ε τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μέρεος ὁσουδή, αὐτὸ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ αὐτὸ ἀνθεσθέντες, τοῦ

Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοή-

ὅτας ὦ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν Φοινίκῃ ἐγίνετο, ἠθέλησα ἀμφοτέρους ἐξ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δὲ ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσαι τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς τοσοῦτον οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μάλιστα, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ, καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀγχίτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταυτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δὲ ὑπὸ μισελλήνων Αἰγυπτίων ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὁμιλέουσι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

τῶν πυμάτων

Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἰπὼ περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι μουνοφορέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μὲν τοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεόμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. αἱ δὲ φῆλαι, ὡς ἴσα κατὰ χώρεον ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται ἐοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἐοῦσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα εἰσὶ δὲ καὶ Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατέρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ αὐτῆς ἐγκεκόλαπται, μέγαθος πέμπτης εἰκοσαμοίρης, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ

τῶν φερομένων

ipse prius notũ quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quũ mihi cupido incessisset vt vtrosque percõtarer, magis Colchi reminiscebantur AEgyptiorum, quàm AEgyptii Colchorum. Dicebant autem AEgyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. [a] Ipse autem ex hoc coniecturam capiebã, quòd atro colore sunt & crispo capillo (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint huiuscemodi) [b] sed quòd isti præcipuè. Præterea quòd soli omnium hominum Colchi & AEgyptii & AEthiopes àb initio statim pudẽda circumcidũt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab AEgyptiis & ipsi cõfitentur. Syrii verò qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: [c] & in hoc faciendo, agnoscuntur AEgyptii esse. AEgyptii verò atq; AEthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nam videtur esse perantiquũ. Sed quòd ex AEgypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc testimonium: quòd hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitãtur AEgyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes AEgyptiorum. Hi soli atque AEgyptii linum eadẽ ratione [d] operantur: omnísque vtrorumque vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab AEgypto venit, appelletur AEgyptiacũ. Titulorum quos Sesostris rex AEgypti [e] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ visuntur in petris incisæ: vna quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera verò, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum vtraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spi-

a Ipse partim ex hoc

b Sed ex istis magis, quòd soli, &c.

c Et in eo istos Ægyptiorum cõsuetudinẽ sequutos constat.

d Elaborãt. *Vel Apparant. Gall. accomstrent.*

e Per singulas regiones.

culum tenens: siniſtra arcus, cæterámque item armaturam & AEgyptiacam & AEthiopicã geſtans: & ex altero ad alterum humerum eũtes ſacræ literæ AEgyptiacæ ſũt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [a] ab hac parte nõ indicãt, ſed ab altera. Ea quidam cõſpicati, Memnonis imaginem eſſe coniectant, multùm à veritate deficientes. Hunc igitur Seſoſtrin AEgyptium ſacerdotes dicebãt, redeuntẽ, multóſque mortales earum genium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eũdem, [b] poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem AEgypto præfecerat, vnà cum liberis inuitatũ: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruémque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberaſſe, (nam & vxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente vt duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontẽ faceret, ſuper quos ipſi tranſeũtes euaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros vnà cum patre fuiſſe ſeruatos. Seſoſtrin in AEgyptum reuerſum, vltionem de fratre ſumpſiſſe: quã verò multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea vſũ in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quíque ad diuortia aquarum, quæ nũc in AEgypto ſunt, cũcta effodienda ſunt adacti, [c] quia inuiti faciebant vt AEgyptũ, prius equis & plauſtris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore AEgyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas [d] vniuerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiẽdas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, ſed in medio AEgypti eſſent, refluẽte flumine non laborarent penuria aquæ ad

a Hîc quidẽ nõ declaratur, ſed alibi declaratũ eſt.

b. Quum interdiu Daphna, Peluſias veniſſet.

c Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr. e. & pl. agendis vbique idonea, commoditate iſta careret. Nam, &c.

d Et varias formas, *vel* ζωμα *diuerſicolla* habentes. Regionem autẽ idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro* ὅπως *legit* πῶς.

εἰ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὰ ἄλλα σκευὴ ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ ἑτέρου ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱερὰ Αἰγύπτια διήκει ἐξεχεχαραγμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ ἢ ὁκόθεν ἔβη, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεσαμβέων, Μέμνονος εἰκόνα εἶναι ζοισί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηίης ἀποληλαμένοι. τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀναίροντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν ἐς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐνίκετο ἀναχωμι ζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι, τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτον, τοῦτον ὅτι ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ τοὺς αὐτοῦ τοὺς παῖδας, περιστῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· περιστήσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, σὺν δυὸ ὅτι τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, χρῆσθαι τοῖσι ἐκείνου παισί. ταῦτα ποιῆσαι Σέσωστριν· καὶ δυὸ μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιῷδε, σὺν δὲ λοιποῖσι ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοήσαντα δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγυπτον, καὶ τισάμενον τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν ἐς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ὅτι τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸ Ἡφαίστου τέμενος, ἐόντας μεγάλους θεωμήκεας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἕλκυσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποίεόν τε οὐκ ἐχόντες Αἰγυπτον, ἀλλὰ τοιῆρν ἐοῦσαν ἵππασίμῳ, καὶ ἁμαξευομένῳ πᾶσαν, οὐδεμιῇ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνιππος τε καὶ ἀναμάξυτος γέγονε. αἰτίαι δὲ ἦσαν τῶν αἱ διώρυχες γενόμεναι, ἐοῦσαι πολλαί, καὶ πολυτοίσι τρόποισι ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεὺς, ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὅτι τῷ ποταμῷ ἐκέλευτο πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀσθμαίζοντες ὑδάτων, πλατυτέρῃσι

81

πλατυτέρῳσι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατεμείματο δὲ τὸν χώρον Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον βασιλέα, κληρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς τροφὰς ποιήσασθαι, ὑπιτάξαντα ἀποφορὴν ὑπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τὸν κλῆρον ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἔπεμπε τοὺς ὑπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρήσαντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γένοιτο, ὅκως τὸ λοιπὸν κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τέλεοι. δοκέει δέ μοι καὶ γεωμετρίη ἐνθεῦτεν εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπαμελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἐμαθον Ἕλληνες. βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο τοῦ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθεν αἰθριαίτα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὔκων δίκαιον εἶναι ἑωυτοῦ ἔμπροσθεν τῷ ἐκείνου ἀναθήματων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι τοῖς τοιοῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὸν βασιλήιον παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· ἐκδέξασθαι μὲν τοῦτον τιμωρίην τινὰ, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, ἅτε τοιόνδε πρῆγμα τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τοὺς ὄρυγας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τῶν ἀπαθαλίη χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλὸν·

potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa AEgyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes AEgyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quòd si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ cõtigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium inspiciẽdum mittebat qui metirentur quanto deterius factũ esset, vt ex residuo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam transcendisse. Nam polum & gnomonẽ, *id est, normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic AEgyptius rex imperio potitus est AEthiopiæ: monumẽtum quoque sui reliquit ante ædẽ Vulcani, lapideas statuas, duas quidẽ tricenûm, vnã suam, alteram vxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic statuæ longo pòst tempore quum Darii Persę statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse quales gessisset Sesostris AEgyptius: quippe qui cùm alias nationes nõ pauciores quàm [a] Darius, tum verò Scythas subegisset: eóque iniquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus gestis nõ esset illum supergressus. Hæc loquuto sacerdoti tamen ignouisse Darium ferunt.

Defuncto Sesostre, regnũ suscepisse PHERONEM eius filium aiebant, & hunc nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse vt luminibus caperetur. idq; hac de causa: Quum flumen eo tempore copiosissimum manaret, ita vt supra decẽ & octo cubitos rura transcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [b] facinus admisisse, quòd sumptum spiculũ in medios fluminis vortices cõtorserit: statímque laborasse ex oculis, ac visũ amisisse, decennióque cæcũ fuisse.

a *Hæc adde post Subegisset*, Dariũ autem Scythas vincere non potuisse. ideóque in.

b Proteruitate quadam sumpt.

Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus [a] calamitatis: visúmque ei redditurum, si oculos abluisset lotio mulieris quæ ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps vrinã expertum, tandem vidisse. Túmque omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eam cuius lotio lotus visum recepisset) vnam in vrbem coegisse, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id est, rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipsa vrbe omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus visum recepisset, vxorẽ duxisse. Ergo ea clade liberatus cùm alia in aliis tẽplis donaria posuit, omnia memoratu digna, tũ maximè memorabilia ac spectaculo digna in templo Solis, gemina saxa, quos obelos vocant, *à figura veru*, centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis.

[a] Pœnæ qua multaretur.

A ἐνδεκάτῳ ἔτεϊ ἀπικέεσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, & ἀναβλέψαι, γυναικὸς οὐρήσαντος ἐς τοὺς ὀφθαλμούς, ἥτις ὧδε τ' ἐωυτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἀλλέων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτην τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μὴ δὲ, ὡς ὁκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, σινάγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἡ τῆς ὃς οὔρῳ νιφάμβλυσε ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐ- B ρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην σινάλισαντα, ἐκκαυσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιφάμβλυσε τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλά τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πολλὰ τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τόδε λόγου μάλιστα ἄξιον ἐστὶ ἔχειν, ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἑξ ἑνὸς ἑκάστους ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δὲ, ὀκτώ.

Huic in regno successisse aiebãt C virum Memphitẽ cui nomen esset lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin visitur fanum, decorum sanè ac valde adornatum, ad austrálem partem templi Vulcani positum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est ædes quæ vocatur Veneris hospitæ: quam coniicio esse Helenæ Tyndari filiæ: tũ quia apud Proteum fuisse diuersatam audiui, tum etiã quòd cognomine Veneris hospitæ appellatũ est. Nam quæcũque sunt alterius Veneris templa, neutiquam hospitæ appellantur. Et sanè percontãti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domũ, in mari AEgæo ventis cursu excussum in AEgyptiacum pelagus: atque illinc, nõ remittẽtibus flatibus appulsum, in AEgyptũ, ad ostiũ Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo littore, Herculis tẽplum, quod nũc quoq; est:

Τούτου δὲ ἐκ δέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κῆ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα Πρωτέα εἶ· τῷ νεῷ τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ δὴ ἐσκευασμένον, τῷ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ σινάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τῷ Πρωτέος ἱρόν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω εἶναι τῷ D λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίβοι Ἑλένη πρὸς Πρωτέϊ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ δὴ ἄλλης Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστὶ, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλέεται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὸν ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξώσαι ἀνέμους ἐκ βάλλοντας ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύ- E ματα) ἀπικνέεσθαι ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν.

ἐς τὸ ἱρὸ καταφυγὼν οἰκέτης ὁτέῳ αἰθέφ- A ad quod siquis cuiuscunque hominis seruus confugiẽs capiat sacras notas, sese deo tradens, eum nefas est tangere. Quæ sanctio ad meam vsque ætatem prorsus immutata perseuerauit. Eam templi legem mancipia Alexãdri quum audissent, ab eo profugerunt: assidentésque deo supplices, Alexandrum insimulabant, eum destructum volentes: rémque omnem exponebant vt circa Helenam gesta erat, & illatam Menelao iniuriam. Insimulabant autem de his apud sacerdotes & apud huius ostii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quàm raptissimè Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariã in Græcia perpetrauit: quippe seduxit hospitis vxorem, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulsus est: vtrúmne sinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit secum eripiemus? Ad hæc remisit Proteus qui diceret, Virum istum, vndecunque is sit qui rem nefariam in hospitem suum perpetrauit, comprehensum ad me deducite, vt quidnam dicturus sit sciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauésque eius distinet: dehinc illũ Helenámque cum opibus, atque etiam [a]seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexãdrum quísnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quó. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepisset, tituban tem in loquendo ac [b]tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiã tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrater de nullo peregrino suppliciũ capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [c]omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti,

ἐς τὸ ἱρὸ καταφυγὼν οἰκέτης ὁτέῳ αἰθέφπων ὑποβάλληται σίγματα ἱερά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, σφι ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέῃ ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τῶν ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ ὃ ἱερὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἑζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πρῶτα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἴη περὶ τιμὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θωνις. ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θωνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν, Τεῦκρος, ἔργον δὲ αἰσχρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει, καὶ πολλὰ χρήματα, ἐσπεσὼν καὶ οὗτος ἐς χῶρον τὸν σὸν ἀπενεχθείς. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κυγέ ἐστι ἀνόσια ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε πρός ἐμέ, ἵνα ἰδὼν τί κοτε καὶ λέξει. ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θωνις, συλλαμβάνει Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατέσχε. μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀπήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱκέτας. ἀναχομιδὴν δὲ τοῖσι πρώτοισι, τὸν πρῶτα Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γηγενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πρῶτα λόγον τῆς ἀδικήματος. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ἐκ τῶν ἐμῶν ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγώ σε ἂν ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐπεσάμυνον· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο·

a Supplices, ἱκέτας, *pro quo hic legit*, οἰκέτας.

b *Ad verbum*, Non dicentem veritatem.

c Qui (ô omniũ hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro* ξεινίων *legit* ξείνων, *inmgens cum* ἀνδρῶν, *& omittẽs* τυχών.

à tuo ipsius hospite erepta vxore: [a] neque his contẽtus, cum ea abisti. Ac ne his quidẽ satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momẽti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non sinã, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi verò ipsi, tuisque cõuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia nõ perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est vsus, in quem transtulit, declarans se hũc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quòd in Iliade facit mẽtionem eiusdem erroris Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexãdrum abducentem Helenam, cùm alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonẽ Phœniciæ applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Picturata inerãt tibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenã natalibus ortam.

Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Ioue nata probum præsénsque venenum,
Quod Polydãna sibi Thonis donauerat vxor:
AEgypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autẽ damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachũ Menelaus inquit,

Huc etiam AEgypto dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in AEgyptum. Est enim

[a] Neque verò tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* ἀναπέρωσας.

Iliad. ζ.

Odyss. δ.

Odyss. δ.

A ὡς τοῦ στεώτερου ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι σὺ συλεέσθαι αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν, οἴκου λαβών. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῷ ξείνου κεραίσας ἥκεις. νῦν ὦν ὅπῃ ὡς πολλοῦ ἤγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὔ τοι ὡς θέω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τοῖσ Ἕλλησι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ κε αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπα-
B γαγέσθαι ἐθέλῃ. σοὶ δέ τε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων ὡς αἰγηρύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους ὡς ἐνίψεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἀπιξιν ὧδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τοῦτον τὸν λόγον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην ἐδύνατο ἐπιτηδείως ἔχειν τοῖσ ἑτέρῳ, τῷ δὲ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐ-
C πίστατο ἄλλον. δῆλον δέ, ἔκ γε ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνῃσι τῇσι Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλανώμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσθ' οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
D Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὅπι πλόος εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην τε ἀνήγαγε πατρὸς ἀγαυοῦ.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μηλιόεντα,
Ἐσθλά, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος ἀκοίτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.
E πολλὰ δὲ λυγρά. λέγει,
καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος
Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δοῦρα θοὰ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἐρέξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἐπίστατο τὰ ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμοῦ-

ἀπ' οἴκου ἔχων οἰκέας.

ρέᾳ γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ὅδε Σιδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. καὶ τὰ μὲν τοῦτα δὴ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἤκουσα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Τροίην ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὁμήρου μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. Εἰρόμην δὲ μὲν τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἦ σφι ἔφασαν πρὸς τοῦτα, τάδε ἐσοφίσθαι φάρμακοι εἰ δέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευχρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιήν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δὲ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοιοῦδε ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἔχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τεύκρους καὶ αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύοντας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλέεται χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ αὖ δικαίως αὖτις δίκας ὑπέχειν, ἅ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. καὶ δὴ Ἕλληνας καταγελᾶσθαι δοκέοντας ἐπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπέπυθάνοντο, τοῦτον δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι πρὸς Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἰπὰς τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἐυτυχέσας μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα καὶ πάντα ἀπολαβὼν, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐγένετο ἀνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ὡς δὲ τοῦτο ὅτι πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἐντομά σφεα ἐποίησε.

Syria AEgypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cũ hi versus, tum verò hic locus, non minimùm, imò maximè probãt, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiuspiam alterius, esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducens, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quũ in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterùm, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent nécne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebãt, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locóque communito, miserunt Ilium legatos, cúmque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, [a] opesque quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tum iniuriæ satisfactionẽ. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenã atque opes de quibus arguerentur, sed ea in AEgypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus AEgyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eãdem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsũ Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad AEgyptũ peruenit, & Mẽphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissimè hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [b] pecunias suas. Et quũ hæc assequutus esset Menelaus, tamẽ iniurius in AEgyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, idque iam dĩu, rem nefariam excogitauit. Sũptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectísque, haruspicinam fecit.

a *Vel*, Résque

b *Vel*, Res suas.

Quod vbi eum feciſſe reſcitũ eſt, inuiſus & exagitatus a fuga in inſulas Africæ obiacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent AEgyptii habebãt. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia vt apud ipſos geſta, ſeſe magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant AEgyptiorum ſacerdotes. Ego verò b ad ea quæ de Helena commẽmorata ſunt, & ipſe adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuiſſet Helena, vtique fuiſſet Græcis tradita, ſiue volente Alexãdro ſiue inuito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt ſuis ac liberorũ corporibus, atque etiã vrbe periclitari vellent, quò Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quòd ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cùm multis aliorum Troianorum, tum verò Priami filiorum duo tréſve aut plures perierant cum Græcis præliantes, ſiquid referẽtibus credi verſificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitãdi. Neque verò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præſtantior quàm ille, regnũ eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quẽm haudquaquã decuiſſet fratri iniuſtè agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicẽtibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod ſentio dicam) diſponente, vt funditus euerſi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis eſſe vltiones. Et hæc quidem, c vt mihi videntur, dicta ſunt.

Protei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITVM, qui d memoriam ſui reliquit veſtibula ab occaſu ſpectãtia

a Nauibus in Libyam profugit. Inde quónam iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr pro νησοι legi νησοισι.*

b Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si, &c.

c Ex opinione mea d.

b Monimenta.

Α μὴ δὲ, ὡς ἐπαίσιος ἐγίνετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῇσι νήσοισι ὅκῃ Λιβύης. Ὅ δ' ὦν θεὸς δὲ ἔσχου ἐπράπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. Τούτων δὲ τὰ μὲν ἰσοφίσι ἔφασαν ὀπίσασθαι, τὰ δὲ, πρὸς ἑωυτοῖσι γλωμένα, ἀπεκέως ὀπισάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς τοιόσδε τις ἐπιλεγόμενος· Εἰ ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθείη ἂν αὐτὴ τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ σφι τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι τοῦτο ἐλύμαινε, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὀκάτε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτῷ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεὼν μοῦνον λέγειν· τούτων δὴ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῆιε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα ἔχοντι, ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γ' ἐὼν, ἔμελλε αὐτῷ Πριάμου ἀποθανόντος παραλήψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τὸν ἀδελφεὸν ὑπερέπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. Ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι ἀληθέα ὑπίσχνεον οἱ Ἕλληνες· ὡς ἐμοὶ ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, θεοῦ δαιμονίου προσκυλίζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολοῦνται, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωντα, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ ἀμφεῖαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἰρήσθω.

ἐπράπετο, οὐκ ἔχον

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλήιον ΡΑΜΨΙΝΙΤΟΝ ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ πρόπυλα τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα

τοῦ Ἡφαιστείου· αἰτίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἑστῶτας ὃ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι Θέρος, τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλούμενον, τὰ ἐμπαλὶν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλεῖ φαμὲν ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ὑπερφαφέντων βασιλέων δυνάσθαι ἂν φορβαλέαν, ὥστε ἐκλείς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεται οἴκημα λίθινον· τοῦ τοῦ τοίχων ἕνα ἐς ὃ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης εἶχειν. ἀνὴρ δὲ ἐργαζόμενον, ὑπιούλυοντα, τὰς δὲ μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων τῶν ἁρμοσθυάσασθαι ἕνα ἀμείρετον εἶ) ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὴ ἐπετελέετο ὃ οἴκημα, ἀνὴρ μὲν βασιλεῦα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ προϊόντος, τὸν οἰκοδόμον τοῦτον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, αἰ καλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶ) γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ λίθου, δοὺς τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέξαντα ὡς τούτων φυλασσόντων, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσονται· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ὑπὸ τὰ βασιλήια νυκτὸς, τὸν λίθον ὑπὸ τοῦ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατεδεῖ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλῃσμένου. ὡς δὲ αὐτῷ τὸ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ αἰνέειν χρᾶσθαι ζοντας) ποιῆσαι μιν τάδε· πάσας φιάλας ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας τοῖσι τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἦν, ἔπεσι· τῶν δὲ φωρῶν ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ οἴκημα ἐλθόντων, καὶ ἐνδυτὸς τὸ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ τάχος τοῦ ἄλλος τοῦ σπλῆν, ἰθέως τὴν πάγην ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέσαι τὸν ἀδελφεόν,

templū Vulcani: & eregione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinûm & vicenûm cubitorum lõgitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, [a] id AEſtatẽ: quod auſtrum, id Hyemem AEgyptii vocant, præpoſterè faciẽtes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regũ qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare põtuerit, ac ne proximè quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cuius parietum vnus in exterioré ædiũ partem pertingebat. ſed ſtructoré inſidiantem hoc fuiſſe machinatum: Is vnum è lapidibus ita ſtruxit vt è pariete facilè tolli à duobus viris atque adeo ab vno poſſet. AEdificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interiecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet vitâ exceſſurus, vocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eíſque narraſſe, ſe illis proſpicientem, vt affluenter vitam degerent, aſtutè ædificaſſe regis ærarium: [b] denique omnia illis expoſuiſſe planè, menſuráſque ad lapidem amouẽdum docuiſſe, ac dixiſſe, illos hæc obſeruantes, regii ærarii quæſtores fore. Patre vitâ functo, haud in lõgum filios rem diſtuliſſe. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inuẽtũ nullo negotio amouiſſe, multúmque pecuniæ expilaſſe. Quum autem rex fortè fuiſſet ædificium ingreſſus, viderétque vaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, quum & ſigna ſalua & ædificium obſeratũ eſſet. Vbi autem iterum ac tertiò aperienti minor aſſiduè pecunia [c] apparebat, hoc feciſſe, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curaſſe, & eos circa vaſa in quibus pecuniæ inerant collocaſſe: fures, quemadmodũ ſuperiori tempore, quum veniſſent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexiſſet, eum fuiſſe laqueo retentũ: & vbi agnouit quo ſe malo eſſet, protinus fratrẽ vocaſſe,

a Id Æſtatẽ vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autem qui ad notum eſt, & Hyems vocatur, cõtraria iſtis faciunt.

b Denique quũ illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, apertè expoſuiſſet, eius menſuram dediſſe, ac fore dixiſſe vt ſi hæc obſeruarent, regii ær.

c Apparebat (nã fures non definebãt diripere) ipſũ hæc feciſſe. Laqueos, &c. *Vel, (Cæpose funibus aſſiduè diripientibus)*

& præsentis conditionis suæ certiorem fecisse: iussisséque vt quãcelerrimè introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitúsque qüis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probè dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domũ abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullúmque neque ingressum neque egressũ habens. Ita abisse, atque ita faciẽdum statuisse vt furis cadauer è muro suspenderet: custodésque illic apposuisse, iussos vt siquem plorantem aut miserãtem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indignè tulisse, alloquutámque filium qui supererat, imperasse vt quacunque ratione machinari posset, corpus fratris resolueret asportarétque: id si negligeret, minatam se regẽ esse adituram ad eum indicãdum quòd pecunias regias haberet. Aduersus hanc quũ filius multa verba faceret, nec persuaderet, quòd illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuisse commẽtum: Instratis asinis vtres vino plenos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes, fuit ante suspensum cadauer, [a] reuulsis ligaculis, duos trés sue pedes resoluisse: & quum vinum profluere, tum caput cædentem, vehemẽter vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quũ multum vini profluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod profluere lucrifaciẽtes cõportasse. Istum simulata iracũdia omnibus maledixisse, aliquantóque pòst illis consolantibus, finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse è via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominẽ lacessereret, vt risum eliceret, donasse illis vnum ex vtribus. Atque

a Detractis vtrium duobus aut tribus peronib', *seu faccnlis*, resoluisse illos laxatis vinculis.

A καὶ δηλοῖ αὐτῷ τὰ πρεόντα, καὶ κελεύει τῷ ταχίστην ἐσδῦντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωσθεὶς ὃς εἴη, πᾶσαν πολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τῷ δ' ὀξέϊ δοῦ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόντα ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τῷ κεφαλῇ τὸν ἀδελφεόν. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα Βασιλῆα ἐς τὸ οἴκημα, ὀκνέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ αἴθις τῆς κεφαλῆς εἶον· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ ὅτε ἔσοδον, ὅτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορρύμενον δὲ μιν, τάδε ποιῆσαι· τὸν φωρὸς τὸν νέκυν καὶ τοῦ τείχεος καταχρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντεῖλασθαι σφι, τὸν αἰ ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ καὶ τοῖκτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ πρὸς τὸν πρεσβύτατον παῖδα ποιουμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν Βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπεφέρετο ἡ μήτηρ τοῦ πρεσβυτέρου παιδὸς, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους καταασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τοὺς ὄνους, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν ἀγούς. ὡς δ' ἐγένετο κατὰ τοὺς φυλάκους τοὺς τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἅμα ἀσκοὺς πλήσαντα τοῦ ἀσκοῦ δύο ἢ τρεῖς ποδεώνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένους. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τῇ κεφαλῇ μὲν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τοῦ ὄνων πρῶτον πράσσηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, σὺν χύδην ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήια ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκχεόμενον οἶνον συλλομίζειν, ὡς κέρδεϊ παντὶ μέλον. ὡς δὲ ἐγελοιοδρέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιέεσθαι μυθεομένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χεῖρα προσίεσθαι πρὸς ποιέεσθαι, καὶ ὑπιέσθαι τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, ἐξελάσαντα αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ καταασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγκλίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶψαί μιν, καὶ ἐς γέλωτα προσαγαγέσθαι, δοῦναί σφι τῶν ἀσκῶν ἕνα αὐλῆσι. τοῖσι δὲ αὐτοῦ

τὰ φέροντα

τὸ ὀπισθεν σαντα

ὀπιέσθαι

ὡς δὲ εἶχον κατακλιθέντας, πίνειν ἀξιοῦσθαι, καὶ ἐκεῖνον ἀναλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μένοντα συμπίνειν. ὁ δὲ πειθόμενος τε δὴ, καὶ καταμένειν. ὡς δὲ μιν παρὰ τὸν πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, διδοῦσαι αὐλοῖσι καὶ ἄλλων τῶν ἀσκῶν. δαψιλέως δὲ πρὸς πότον χρησαμένους τοὺς φύλακας, ὑποφορήσαντας· καὶ κατιθέντας ὑπὸ τὸν ὕπνον, αὐτοῦ ἐν ἀφόρῳ ἔπινον καὶ κοιμηθῆναι. ὁ δὲ, ὡς παρῆν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι, καὶ τῶν φυλάκων ὅτι λύμη πρώτων ξυρῆσαι τὰ δεξιὰ παρειάς. ὅτι θέντα δὲ τὸν νέκυν ὅτι τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ὅτι τελέσθντα τῇ μητρὶ τὰ παρεσταλμένα. ὁ δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τὰ φωρὸς ὁ νέκυς ἀκρεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πρόφασιν δὲ βουλόμενον εὑρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν δοκέει πᾶσά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ καπίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἀντιτελέμενον πρώτας τε ὁμοίως παρεδέχεσθαι· καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασαι αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φωρὸς γενόμενα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐν τῷ παρόντος παρεστάλθαι, ὁ φωρὸς πυθόμενον τὴν εἰρωτημένην ταῦτα ἀποκρίνασθαι, βουληθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ παρεστῶτος ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τὸν βασιλῆος θυρατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ. ὁ δὲ φωρὸς ἐν τῷ σκότει παρστεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ὅτι λαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς αὐτέχεσθαι. ὁ δὲ φωρὸς παρελθόντα αὐτῇ, οἴχεσθαι ἀφ' ἡμέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὴν ἄνθρωπον. τέλος δὲ,

eos illic, vt erant discumbentes, potare constituisse, prehensantes hominem ac iubētes vt secum ad compotandum maneret: atque istum obsequutum remansisse: & quum inter potandū comiter acciperetur, donasse insuper alterū vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulentos esse factos, somnóque oppressos, ibidē vbi potauerant obdormisse. Istum, vbi multū noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos impositō cadauere domum versus agitasse, exequutúmque imperia matris. Regem, vbi ei renuntiatum est furē cadauer surripuisse, acerbè tulisse: & quum vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum à se solertissimū ac sceleſtissimum: & qui narraret quæ circa furem acta essēt, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quū itaque filia patris imperia faceret, furem, [a] quòd audisset quamobrem ista fierent, cupiētem euadere versutiam regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ cæteri, enarrasse, hoc se sceleſtissimū perpetrasse, quòd fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quòd cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illā, quum hæc audisset, manum in hunc iecisse: eíque furem in tenebris manum mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata; istum per fores se propuisse, muliere deluſa. Postquā & hæc renuntiata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciā hominis. Ad extremum,

[a] *Vel*, Qui intelligeret.

dimissis per omnes vrbes nuntiis, regem edixisse, non modò veniã sed etiã magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eũ venisse: eíque Rhampsinitũ, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tãquam ex omnibus mortalib⁹ plurima sciẽti. Nam AEgyptios quidem cæteris, hunc autem AEgyptiis antecellere.

Post hæc aiebant regẽ hunc descendisse viuum sub terram, eò vbi Græci opinátur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquãdo victum fuisse: & sursum iterũ fuisse reuersum, munus ab ea obtinẽtem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud AEgyptios. Idque ego ad meã memoriam scio obseruatum. Verùm [a] an ob id sic feriati sint AEgyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddã, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem palliũ vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentẽ aiunt à geminis lupis agi ad Cereris tẽplum, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eũdem locum à lupis reduci. [b] Quæ ab AEgyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem in omni sermone cõstitutũ est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorũ principatum tenere Cererem & Liberum AEgyptii aiũt. Hi denique primi extiterunt qui dicerẽt animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitũ fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ sunt è Græcis qui vsurpauerint tanquã suam ipsorum, alii prius, alii posterius.

a An ob id, an ob aliud quippiã sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddã eo ipso die contextũ vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. tẽplum, ipsi redeũt illo relicto.

b Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, constitut.

A Λέγουσι πέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειάν τε δώσειν, καὶ μεγάλα δῶρα δεχόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν τοῦτον αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωϋμάσαι, καὶ τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ συνοικίσαι, ὡς πλέω ἔπεσε μούνῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προεκρίθαι, ἑκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι καὶ κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλλη- B νες ἀΐδην νομίζουσι εἶναι, καὶ ἐκεῖνι συγκυβεύειν τὴν Δήμητρα. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτὸν, τὰ δὲ ἑωυτὸν ἔπεσθαι οἱ αὐτῆς. καὶ μιν πάλιν ἀπικέεσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χρύσεον μάκτρον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν δὴ ἄγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέουσας αὐτούς. οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν. Φάρεος δὲ αὐτημερὸν ὑφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς C αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔξω τὸ φάρεος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. Ὁ δὲ ἱρεὺς τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἀγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι στάδιους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τωὐτὸ χωρίον. ταῦτα μὲν νέα ὑπ' Αἰγυπτίων λε- D γόμενα χρέωμαι ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. Ἄρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐς- E δύεται· ἐπεὰν δὲ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὸν περιέλιξιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. Τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, ὁ μὲν, πρότερον, ὁ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι·

Δήμητρα

γινόμενον

τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω.

Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος τοῦτο ἦν Αἰγύπτῳ πᾶσαν δυνομίλω ἔλεγον, καὶ διαδεκέειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακληίσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱερὰ, ὥσπερ μὲν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἐωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὔρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβαλόντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἑλκύσαι ἐκδέκεσθαι, καὶ τοὺς δὴ Λιβυκὸν καλεύμενον ὄρος, τοὺς τοῦτον ἕλκειν. ἐργάζοντο δὴ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὸν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τετραμμένῳ τοῦ λαοῦ, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδμηαν, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μήκος ἐστὶ πέντε σταδίοι· βάθος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἐωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. ταύτῃ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι. καὶ τῶν ὅπλων ἕνεκα τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τοὺς ἐποιέετο θήκας ἐωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα ἄξας Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιεύμενον, τῆς ἑδρῆς πλευρὴν μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου θαυμάλισα. οὐδεὶς τῶν λίθων τεσσεράκοντα ποδῶν ἐλάσσων. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν δέ πού, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤειρον τοὺς λοιποὺς λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· καμόντες μὲν ὅτι τὸ πρῶτον τοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἑτέρην μηχανὴν ἐπίθετο, ἑστεώσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου τοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο τοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ τοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοδσαν μίην τε καὶ βύβασκον μεταφόρεον ἐπὶ

A quorum ego nomina sciens, non duco scribenda.

Ad Rhampsinitum vsque regé aiebant in AEgypto viguisse sanè ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit CHEOPEM in omne flagitiũ fuisse prolapsũ. Omnibus nanque eum tẽplis obseratis, ante omnia AEgyptiis ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse vt in suis ipsius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici mõtis saxa exciperẽt, B & illinc ad Nilum vsque protraherent: aliis, vt transmisso flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decẽ hominũ myriades, *id est, centum millia*, ternis semper mẽsibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tẽpus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quàm pyramidem extruxisse. Cuius lõgitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum: [b] altitudo C (vbi maxima est) octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decẽ annos fuisse consumptos, & in subterraneis ędibus in tumulo, supra quẽ pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula, intromisso per fossã Nilo. Verùm in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frõtes (nam est formæ quadratæ) sunt [c] octogenũ iugerum D pari altitudine, saxis dolatis decẽtissimẽque coagmẽtatis, quorum nullũ est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in speciem graduũ, quas quidam scalas, quidam arulas vocãt. Posteaquam eã principio talem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinẽ graduum leuantes. [d] Vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ E imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad

a Omnem legũ æquitatem, &c.

b Altitudo autem, qua parte est altior seipsã. *Sic ad verbum. Intelligit autem fastigium ipsius pyramidis. Gall. La pointe, vel, l'eguille.*

c Octogenũm pedum.

d Atque prout in eum lapis attollebatur.

singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. [a] Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erãt altissima: deinde gradatim sequentia: nouissimè verò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide literæ AEgyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatũ in operarios pro [b] apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (vt probè reminiscor) aiebat in summa mille & sexcẽta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel [c] in vestiarium operariorũ? Atque per id quod dixi tẽpus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio nõ exiguo subterraneã fossam effecerũt. Propter quod eò flagitii deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcũque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eámque cùm patris iussa fecisse tum verò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrãtes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidẽ quæ stat in medio triũ, in conspectu pyramidis magnæ, cuius vnũquodque latus [d] sesquiiugerum est.

Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem AEgyptii dicebant: eóque defuncto accepisse regnum fratrẽ CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum verò in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos sumus dimẽsi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, sed extructo aquæ ductu introrsum insulã circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [e] Fuisse tum ex AEthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta

a Dictum enim sit à nobis quod aiũt in vtramque partem.

b Raphano,

c Vestem, *id est, Vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tẽpus opera extruebant.

d Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbũ, Sesquiplethrũ est, id est,* 150 *patet pedes.*

e Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato quadraginta pedibus infra, alteram ædificauit eadẽ magnitudine, magnæ contiguam. *Et legatur* οἰκοδόμησε *pro* οἰκοδομῆς.

A στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλθοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καταπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ αὐώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ ἐκ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἔργα ζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ δεῖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς λέγων
B μοι, ὅπι λεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὀΐεσι ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἔργα ζομένοισι; ὀκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὅτε τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον καὶ ὃ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κα-
C κότητος, ὥστε μιν θυγατέρα μιν ἐωυτοῦ, χρημάτων δεομένην, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι προπάσασθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δή τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, κατά τε τὠυτὸ τοῦ πατρὸς καταθέντα προπάσα- 88
σθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημόσυνόν τι μνημήιον
καταλιπέσθαι. καὶ τὸ ἐσιόντος ποιὲς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι ἕως οὗ αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὴ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδο-
D μηθῆναι, μέσῳ τῷ τειῶν ἐσηκυῆι, ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς τὸ κῶλον ἕκαστον, ὅλου τοῦ ἡμίσεος πλέθρου. τῆς ὅτι τὸ

Βασιλεῦσαι δὲ καὶ Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητὴν τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ ΧΕΦΡΗΝΑ. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ· καί τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀπήκουσαν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμεμνήσαμεθα. ὅτε
E γὰρ ὑπῆσαν οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὐτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν, ὥστε ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα. διοικοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω, νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸ πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας

πόδας ὑποβας τῆς ἑτέρης, τῷ τὸ μέγαθος ἐχομένῳ τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δ' ὅπι λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοί. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τοῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἰ κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κεκλῃσμένα, οὐκ ἀνοίγεσθαι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ τοῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου ΜΥΚΕΡΙΝΟΝ ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. ἐχθρὸς δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λαὸν τετυμμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνῆναι τοῖσι ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίναι. κατὰ τοῦτο μὲν νεμεσηθέντα ἀπάντων ὅσοι πρόσθε βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ ἄλλα κρίναι νιν, καὶ δὴ καὶ τοῦ ἐπιμεμφομένου ἐπὶ τῇ δίκῃ πρὸ ἑωυτοῦ διδόντα δῆλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τοῦ Μυκερείνῳ κατὰ τοὺς πολίτας, καὶ τοῦτο ἐπιτηδεύοντι, συμβῆναι κακῶς ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μούνην οἱ ἐοῦσαν ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνων. τὸν δέ, ὑπερφαλγήσαντά τε τῷ συμπεπτωκότι πρήγματι, καὶ βουλόμενον συμφορήτερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα κατακρυσώσαντα μιν τούτῳ, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐοῦσα φανερὴ ἐν Σάι μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ πρὸ αὐτῆς παντοῖα κατατίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην παννυχὶς λύχνος παραιρεῖ. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τοῦ Μυκερείνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκοσι μάλιστα κατ, γυμναὶ κεἰμέναι. αἵτινες μέντοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

A pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stãt autem super eundem tumulũ ambæ, centum ferè pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenẽ aiebant. ita centum & sex anni supputantur quibus AEgyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerũt occlusa. Hos reges AEgyptii præ odio ne nominare quidẽ volunt, B sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat.

Post hunc regnasse in AEgypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, cúmque paterna perosum facta, & templa reserasse, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quin etiam super omnes reges iustitiã exer- C cuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc AEgyptii maximè prædicabãt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tum verò quòd cõquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis sãtisfaceret. Quum autem esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque [a] ita studiosus, principium ei malorum contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dum doleret, vellétque filiam excellentiori aliquo genere sepelire D quàm cæteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepelisse defũctam. neque humo bos hæc cõdita est, sed ad meam vsque memoriã in propatulo [b] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodã exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [c] inferuntur: noctibus autẽ perpetuò incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: quí quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur.

a Ita se gereret,

b Extabat in vrbe, &c. Vel, Visebatur

c Adolentur.

Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quũ præ mœrore se suspẽdisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autẽ manus ministrarum quæ filiam patri prodidisset, præcidisse: & nũc earũ hæc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissẽt. Hæc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorũ: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatẽ ad pedes eorũ stratæ visebantur. Bos quoque cùm cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum verò ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua [a] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viua. Effertur autẽ è conclaui quotannis. & postquam AEgyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negotio nõ puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eã orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægrè ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumelioſas querimonias: quòd, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clausserant, hominẽsque perdiderant, tandiu vixissent, ipse piè faciens tam citò foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum properè vitam finiturum quòd non id faceret [b] quod deberet. Oportuisse enim AEgyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum verò, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas,

a Orbis est solis aureus assimilatus.

b. Quod in fatis esset vt faceret.

A οἱ δὲ λίνες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρός, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήξατο ἑωυτὴν ἀπὸ ἄχεος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τὰς προδουσέων τῷ θυγατρὶ τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων ἐστὶ πεπονθυίας τὰς χεῖρας ζωὰς ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι Φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. οὐ γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὁρέομεν ὅτι ἀπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἔτι ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο κατερραμμέναι. ἔστι δὲ ἡ βοῦς τὰ μάλιστα ἄλλα καταχέχρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γονάτοισι κειμένῃ· μέγαθος δὲ ὅσην περ μεγάλην βοῦς ζωὴ. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πᾶσα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν θεὸν ὄνομα ἔγωγε ἐμοὶ δοκέειν οὐ θέλω τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερείνου ἀποθνήσκουσάν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν ἡλίου καθιδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς ὁ πάθος, δεύτερα τοῦτο τῷ βασιλέϊ πάντα γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μούνων βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκλήσαντες τὰ ἱερὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅτι πολλόν· αὐτὸς δὲ εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει τελέως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συντομώτερον αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ χρεὸν εἰπεῖν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοπαθῆσαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γνόντας βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα δὲ ἀκούσαντα Μυκερῖνον, ὡς κατακεχρημένων ἤδη τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ,

89 ἔτι ἐν γῇ

ἔτι αὐτὸν

ἔτι μὲν σὺν πρότερον δύο

ὅκως γένοιτο νύξ, αἰάλλοντο αὐτά, πίνοντες καὶ βύπαλφον, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς αἰέντα, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, ἢ ἵνα πεῦθοιτο τῆι ἐωυτοῦ σοφιστήια ὁκοτεόπατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων ὁ μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα αὐτὶ ἐξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι. πυραμίδα δὲ καὶ ταύτην ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τῆς πατρώης, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κώλον ἕκαστον τείχεος πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τινὲς δὲ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. τοῦτο μὲν γὰρ τοῦτο εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὔτοι γε ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται. τοῦτο δέ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ πολλοῖσι ὕστερον τούτεων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γένος μὲν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σκώπτουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῆιδε οὐκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν τὸν θεοπρόπιον, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς λαβεῖν, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμωνα εἰσέλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπὸ ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδός, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφροδίτου γυναικὸς ἐούσης, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἴη Ῥοδώπιν, ἀτὰρ οὐκως γε ἐς τὴν πυραμίδα τοιαύτην ὀξικέσθαι. ἐς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔτι καὶ ἐς τόδε πάντα τὸν βουλόμενον, ὥστε δῆλα μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι.

quibus quum noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neque noctu intermittétem quin per paludes pérque nemora vagaretur, [a] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissimè versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quòd vellet oraculũ conuincere mendacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit lõgè minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrãgularis) breuiorem, [b] quæ est trium iugerum, AEthiopico ex lapide ad mediũ vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostãtis, non rectè sentiẽtes: qui ne nosse quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia cõsumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua AEsopi fabularũ scriptoris ([c] nã & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronuntiarent, siquis sumere pœnas vellet [d] animæ AEsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & AEsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in AEgyptum abiit, à Xantho Samio trãsportata. Et quum eò ad quæstum faciendum veniisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in AEgypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes [e] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciẽdam ascenderent. [f] Ex quarum opũm decima parte cuicũque etiã hoc voléti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam.

a Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.

b Trium plethrorum, *id est pedum* 300.

c Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maximè ostendit. Siq.

d *Id est Vitæ, vel pro Vita.*

e Comparauit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tãtã peruenit. *Vel, ad tãtum regnum. At Valla pro* τυραννίδα *legit* πυραμίδα. *Quam lectionem sequendo (quæ ἔξω aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte,* Sed nõ quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.

f Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, nõ est cur magnas ipsi opes tribuamus.

Quum enim optaret memoriam
fui in Græcia relinquere, fecit o-
pus quod ab alio excogitatum nō
est neque donatum, idque dona-
uit in templo Delphico monu-
mentum sui. E decima enim sua-
rum opum tot è ferro verua ad
boues torrendos fecit, ad quot fa-
cienda sufficeret decima ipsa: quæ
Delphos misit: quæ nunc quoque
posita sunt eregione templi, post
aram quā Chii donauerunt. Gau-
dent autem quodāmodo in Nau-
crate prostibula fieri gratiosa. nā
hæc de qua mentio habetur, adeo
nobilitata est fama, vt nemo Gre-
corum non edidicerit Rhodopis
nomē. Alterius quoque quæ po-
sterior fuit nomine Archidice, fa-
ma per Græciam celebris extitit,
sed minus quàm prioris: [a] cuius a-
more Charaxus insaniens, Mity-
lenen redit, vt meminit Sap-
pho, conuitiis eum insectata. & de
Rhodope quidem hactenus.

a Charaxus autem quū liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

Post Mycerinum autem AEgypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, cúmque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longè pulcherrimā longéque maximam. [b] Habere enim vbique cùm figuras insculptas, tū aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud verò maximū ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc AEgyptiis promulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuò acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi literis in hæc verba,

b Habere enim cùm alias porticus, figurásque bene sculptas, & alias infinitas ædificiorum species, tum verò ista longè plura. Hoc regnāte quū non sine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuisse dicebant, vt ita demum, &c. *Vt distinguatur post μάλιστα. ita tamē vt hæc verba ad sequentia referre possint. q.d. Ista quæ sequuntur: quānā sit ἐκεῖνα, non ταῦτα, aut τάδε.*

A ἐστεύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς
ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποι-
ησαμένη τοῦτο, ὃ μή τυ ἐχάνῃ ἄλλῳ ἐξευρη-
μένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖ- 90
ναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν
δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς
βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε
ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ
νεῶ ἔτι συνεστεῶτες, ὄπισθε μάλ᾽ τοῦ βωμοῦ
Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτῆς τῆς νηοῦ.
B Φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταιρόδι-
τοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη,
τῆς περὶ λέγεται ὧδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι
κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πρώτης Ἕλλησι Ῥο-
δώπιος τοὔνομα ἐξεμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστε-
ρον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοί-
διμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἦσαν δὲ
τῆς ἑτέρης πολλεχλώβητος. Χάραξος δὲ
ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόησε ἐς Μι-
τυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατε-
C κερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν περὶ πέ-
παυμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἐγένετο Αἰγύπτου βασιλεύς, ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι Ἄ-
συχιν, τὸν τοῦδε ἥλιον ἀνίσχοντα ποι-
ῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολ-
λῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἐχέτω μὲν
γὰρ καὶ τὰ πρώτα προπύλαια τύπους τε πᾶ-
σι γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομη-
μάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μά-
λιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀ-
D μίξιης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, νενέσθαι
νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυ-
ρον τοῦ παιδὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ
χρέος. προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νό-
μῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἀπά-
σης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης.
τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τιμὴν
ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀ-
ποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τε-
E λευτήσαντι ἐᾶν ταφῆς κυρῆσαι μήτ᾽ ἐν ἐ-
κείνῳ τῷ πατρώῳ τάφῳ, μήτ᾽ ἐν ἄλλῳ
μηδενὶ, μήτ᾽ ἄλλον μηδένα τὸν ἑωυτοῦ ἀ-
ποθνήσκοντα θάπτειν. ἐπορμᾶσθαι δὲ
βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοῖς πρό-
τερον ἑωυτοῦ βασιλέας γενομένοις Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐν
πλίνθων ποιησάμενα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντα ἐστί,

Μὴ με κατονοθῆς πρὸς τὰς λιθίνας πυραμίδας. προέχω γὰρ αὐτέων τοσοῦτον, ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν ἄλλων θεῶν. κοντῷ γὰρ ὑποτυπτοντες ἐς λίμνην, ὅ,τι προσσχοῖτο τοῦ πηλοῦ τῷ κοντῷ, τοῦτο συλλέγοντες, παίνθουσ εἴρυσαν· καὶ με τροπῷ τοιούτῳ ἐξεποίησαν. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι αἴδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἴη· ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιόπας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθιόπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν πάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὅτι πάντα χώματα χοῦ τοὺς ἐωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τὴν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. ὃ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν διωρύχων ὀρυξάντων, ὅτι Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ὅτι τοῦ Αἰθίοπος κάρτα ἡ κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων ταραττομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερα ἔστι ἱρά. ἡδονὴν δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. ὃ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὃ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐν γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἑστέχουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἀμφὶ τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἑστέχει. ἡ μὲν, τῇ περιρρέουσα, ἡ δὲ, τῇ· ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπίχεσι ἐσκυδάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν,

NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [a] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [b] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse.

a *Videtur aliud legisse quàm κατονοθῆς.*

b Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg.

Post hunc regnasse cæcũ quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in AEgyptum magna cũ manu AEthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in AEgypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties AEgyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminẽ voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mẽsuram aggerum intra vrbem vnde quisque [c] incolentium erat. Atque ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primùm humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterum sub rege AEthiope valde sũt vrbes factæ excelsæ, cùm cæteræ quæ in AEgypto sunt tum verò (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipuè terra exaggerata.

c Nocentium

In qua vrbe templum est Bubastis, [d] quæ nostra lingua dicitur Diana, omnium maximè memorabile. Quo etsi alia sunt tũ grandiora tum sumptuosiora, nullum tamen est aspectu jucundius. id ita se habet: Cætera præter accessũ insula est: cuius ad ingressum vsque duo è Nilo fluẽta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centũ vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius vestibulum decem passibus sublime est figuris senũm cubitorũ adornatum. Id templum in media vrbe situm,

d Est autem Bubastis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id est, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. post ista,* Nullum tamẽ est aspectu jucũdius.

vndique circumeuntium oculis subiicitur. nam quum vrbs sit aggestu terræ sublimis, templū quē admodū à principio conditū, nec loco motum, pro speculo est. illud [a] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti procerissimarū arborum manu cōsitarum luco ambiente, in quo delubro statua est. [b] Longitudo templi quoquouersus vnius est stadii. Ab eius ingressu via per forum orientem versus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter stadia longitudinis, & [c] quatuor iugerum latitudinis, strata lapide est, vtrinque arboribus manu consitis in cælum euntibus. Atque hūc quidem in modum templum habet. Verùm se ita ad extremum liberatos AEthiope referebant, quòd ille per quietem oblata sibi visione, fugæ se mandauerit. Visus est sibi videre quendam astantem, qui suaderet ipsi vt congregatos cunctos AEgypti sacerdotes incideret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, vt piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: se verò nequaquam ista facturum, sed abiturum: quoniam excessissent iam tēpus quod ipsi à diis vaticinatum esset, quousque foret in AEgypto regnaturus. Etenim quum in AEthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur AEthiopes, responderat deus, fore vt is in AEgypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessissēt, & viso insomnii perturbatus esset Sabacus, vltro ex AEgypto concessit. Eo profecto ex AEgypto, rursus cæcum è palustribus egressum accepisse imperium: vbi quinquaginta annos habitasse insulam, cinere atque humo aggesta. Nam vt quisque AEgyptiorum iussus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam AEthiope ad se dono etiam cinerem ferret. Hác insulam nemo ante Amyrtæū inuenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui insulæ nomen est Elbo, decem omnino stadiorū magnitudinis.

[a] Septem figuris exculptum.

[b] Latitudo autē & longitudo t.

[c] Quatuor plethrorum, *id est* 400 *pedum.*

A κατοφᾶται πρώτοθεν τοῦ εἰόντι. ἀπὸ γὰρ τῆς πόλεως μυρίοι ἐκκεχωσμένης ὑψος, τὸ δὲ ἱρὸν οὐ κεκινημένου ὡς ἔρχθεν ἐποιήθη, ἔσοπτρον ἐόν. ἔστι δὲ καὶ αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγλε γλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὲ τὸ ἄγαλμα ἔνι. βῆρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρόσω στάδιον ἐστί· κατὰ μυρίοι δὲ τινὰ ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὀπτὴ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀφ' τῆς ἀγορῆς B φέρουσα ἐς ὃ τοῦ ἥω· βῆρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα ὑψηλομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν ἐν τῷ ὑπνῳ τοιῶνδε ἰδόντα αὐτόν, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ὑπαστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τινὰ ὄψιν τοιῶνδε C τινὰ λέγειν αὐτόν, ὡς τοιφάσιν οἱ δοκέοι τοιῶνδε τοὺς θεοὺς τοιδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας τοιρὶ τὰ ἱρὰ, κακόν τι τοῖς θεῶν ἢ τοῖς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκων ποιήσειν τοιῦτα. δοκέειν γάρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὃν χρεὸν ἦν αὐτὸν ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκ χωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἶναι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, αἰεὶ ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, D καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάραξε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακώς. ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι ⟨Ⓝ⟩ Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἐνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας ἀποδῶ τε καὶ γῇ, οἰκεε. ὅκως γάρ οἱ Φοιτᾶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι τοῦτο τετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τινὰ δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ ἀποδοῦναι κομίζειν. τοιῦτο τινὰ νῆ- E σον οὐδεὶς τοπρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ὀκτὼ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ τοπρότεροι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ τοιύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ, μέγαθος ὀκτὼ πάντη δέκα σταδίων.

τοῦ ἐκκεκωμένου

τοῦ ἐκχωρέσαντος

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα ἦν Σεθών. Οὗτος ἐν ἀλογίῃσι ἔσχε τοὺς δαχεησαίμβυους τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἔν τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτὸν, καὶ σφέας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ὑπὸ τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ τοῦτο, ἐπὶ Αἰγυπτίων ἐλαύνει στρατὸν μέγαν Σαναχάριβος βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκων δὴ ἐθέλειν οἱ τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. Ὁ δὲ ἱρεὺς ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένος, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸ ἄγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα χινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἀεὶ μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἀζηχὲς, αἰντιάζων Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. Τούτοισι μὲν δὴ πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, τοὺς δαλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺ βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδοῦσθαι ἐν Πηλουσίῳ. Τούτῃ γὰρ εἶσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειροτέχνας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, ἐνθαῦτα ἀπιγμένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ὑπὸ νύκτα μυῶν ἀγρίων ὅμιλος ἐπελθὼν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ δὲ τὰ τόξα· τῷ δὲ, καὶ τὰ ἀσπίδια τὰ ὄχανα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φεύγοντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ὑπὶ τῆς χειρὸς μυῦν· λέγων δι' γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεξάμενοί τε ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μύριά τε καὶ τετρακόσια ἐπὶ τεσσερήκοντα ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν τούτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι τεσσερήκοντα μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔχει. τριῶν δὲ καὶ τετρακοσίων ἐπὶ τοῖσι λοιποῖσι γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τεσσερήκοντα, ἐστὶ τετρακόσια καὶ χίλια ἔτεα. ὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισι τε

A Post hũc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eúmque bellatoribus AEgyptiis abusum fuisse, contemptui habẽs tanquam sibi non opportunos, & cùm aliis ignominiis affecisse, tum verò [a] agris exuisse quibus fuerãt à superioribus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factum est vt, quũ postea Sanacharibus Arabũ Assyriorúmque rex cum magnis copiis inuasisset AEgyptum, [b] noluerint ei opitulari. B Tunc sacerdotem consilii inopẽ, in cœnaculum se contulisse: ibíque apud simulacrũ comploraſſe quanta pati periclitaretur: eíque inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visum astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurũ. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis AEgyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Peluſio posuisse. (hâc enim AEgyptus inuaditur) nec eũ fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eò quũ peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, C qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eóque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicẽs, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. D

Ad hunc vsque narrationis locum & AEgyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnauit, progenies hominũ fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidémque reges. Trecẽtæ autem progenies decem millia annorum valẽt. (nam tres virorum progenies, centum anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecẽtas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentósque E

a Aruris exuisse. *Qua mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.*

b Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores AEgyptij. Videtur significare eos qui rei militaris scientiã profiterentur. Ipse Valla bellatores paulo aliè interpretatur, & alibi pugnatores.*

92

& quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidē AEgypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem præter consuetudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum, vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in AEgypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. [a] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorē, apud Thebas originem generis sui recēsentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grāde cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnūquenque eorum esse filium proximè defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percēsendo, donec omnes exposuerāt. Atque Hecatæo originē suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittētes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebāt autem in repetenda progenie hunc in modum, quòd dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [b] commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatū, non referētes ad deum illos aut ad heroa. Est autē Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθὸς, *id est, honestus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multùm à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in AEgypto principes, [c] vnà cū hominibus habitantes, & eorū semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinē nominant. Hunc, post-

a Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recēsenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddā fec. quod mihi recens. originē fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque, &c. *Legitur autem & ita,* ἐμοὶ οὐ ᾠκυλογήσαντι. *quam lectionem hic sequitur.*

b Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refer. *Legendo* πίρωμις ἐπονομαζομένους.

c Minimè cum hominibus versantes.

A καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γιγνέσθαι· οὐ μὴν οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ἐπιγινομένοισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γηγενέσι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπιστρεψάμενον· ἐς ἑνδεκάτην νῦν ἀνατέλλοντα, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι. καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐπὶ τούτοισι ἐτεροιωθῆναι, ὅτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, ὅτε τὰ κατὰ θανάτους. πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι τὸν πρώτιον πατρώιον ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηριθμέοντο δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἱστᾶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσάν μοι παῖδα παιδὸς ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἀγάλματα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες ἀπὸ πατέων, ἕως οὗ ἀπέδεξάν μοι ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, αὐτεγενεηλόγησαν ὅτι τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεχόμενοι πρὸς αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. αὐτεγενεηλόγησάν μοι δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριακοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. ἦδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πρώτους ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸν δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχηγέτας, οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων ἀεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι. ὕστατον δὲ αὐτῶν βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζοισι· τοῦτον κατα-

B

C

D

E

ἐν ᾠκυλογήσαντι

ἐν οὐ γενεηλογήσαντα

ἐν ἑωυτῶν ἕκαστον

ἐν ὕστατον

παύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. σφι Ἕλλησι μὲν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι) Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἳ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα ἐς αὐτοὺς Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι) ἕτερα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι), Διονύσου δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι) ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ τοῦτο Αἰγύπτιοι ἀπεχέως φασὶ βεβῆσθαι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἐπιγραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, καὶ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, καὶ εἰνακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ γὰρ τούτης καὶ Ἕρμεω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά κῃ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πρέσσει χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανερόι τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφην ἄν τις καὶ τούτοις ἄλλοις γενομένοις ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγενεστέρων θεῶν. νυνὶ δ' Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἀνθρωποι, καὶ

quam extinxit Typhonem, regnasse in AEgypto postremum. Osiris autē Græca lingua est Dionysus, *id est Liber.* Atqui apud Græcos nouissimi deorū esse cēsentur Hercules, Dionysus & Pā: at apud AEgyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi, numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi AEgyptii aiunt, superius à me patefactum est. A Pane verò plus annorū esse dicitur: minimum inter hos, à Dionyso: quanquam ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputātur. Et hæc AEgyptii pro cōpertis asseuerant, séque scire assiduè supputando, sempérque annos describendo. A Dionyso quidem certè, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meā ætatem sunt anni fermè mille sexcēti: ab Hercule verò Alcmenæ filio, fermè nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quàm à bello Troiano, octingenti ferè ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque vtatur licet: [a] mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cùm celebres fuissent tū senuissēt, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorū deorum nomina qui prius geniti fuerant: nūc Græci aiunt Dionysum, statim, editum, ab Ioue insutum in femore, portatúmque in Nyssam quæ est supra AEgyptum in AEthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu sit educatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierāt. atque hæc quidem AEgyptii aiunt.

Qvae verò cæteri homines cū

a A me verò quę sit de illis sententia commemoratum est. Quòd si & isti, videlicet Dionysus & Semele, & Pan ex Penelope genit', in Græcia celebres fuissēt ac cōsenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam posset aliquis & hos alios, &c.

AEgyptiis cõsentiẽtes memorãt in hac regione fuisse gesta, hæc iã explicabo, [a] aliquid etiã his quæ ego vidi cõferentibus. Post Vulcani sacerdotẽ regem *suum* AEgyptii libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momẽto poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni AEgypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuò auferre imperium conarentur, neue quis plus alio quippiã obtinere quæreret, sed vt essẽt inter se quàm amicissimi. Atque ea de causa has pactiones artas accuratásque inierunt, quòd eis inter initia, simulatque tyrãnides inuaserunt, respõsum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libasset, cum totius AEgypti regno potiturum. [b] Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumẽtum: ex eóque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnũ Mœrios, maximè vrbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem [c] ratiocinetur, minus concipiet quàm pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi tẽplum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erãt narratione maiores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodẽ extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sũt domicilia, vna subterranea, altera superiora [d] illis imposita, vtraq; numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus, subterranea verò auditu didicimus. [e] Nã præpositi AEgyptiorũ nolebant vllo pacto illa mõstrari, q̃ dicerẽt illic sepulcra esse tũ eorũ regũ qui ædificãdi labyrinthi fuêre autores, tum sacrorũ crocodilorũ. Ita de

a Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipse conspexi. Post Vulc.

b Nã in omnibus templis conuenire solebant. Visum autem est eis, &c.

c Æstimet. *Vel, colligat.*

d Illis *aulis* imposita numero tria millia, singula *Sidelicet* mille quingenta.

e Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho*

A Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι τῇ αὐτῇσι τιμὰς ἔχειν, ταῦτα ἤδη φράσω· προσοψίην δέ τι αὐδῆς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν αὐτοὶ βασιλῆος διαπάσθαι) ἐποήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι δὲ ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταρέξειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι B ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους παμάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς προεξεπέλλοντες· ἐκ γὰρ τοῦ σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα συνισαμένοισι ἐς τὰς τυφεννίδας, ⟨Ⓦ⟩ χαλκέη φιάλη ἀποσῶσαι τὰ αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρώτα ἱρὰ συνελέγοντο. καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, καὶ κροκοδείλων κα- C λεομένην πόλιν μάλιστά κη κείμενον. Ⓦ ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδέξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε αἰεὶ καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων αἰπαξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσὶ D αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐτίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δὴ ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνων τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐλοί τε ὠρεόμεθα διεξιόντες, καὶ αὐλοὶ ἀναστάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπιπυθανόμεθα. Ⓐ E γὰρ ἐπιστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύουσι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι σήκους αὐτόθι εἶναι τῶν τε πρώτων τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλήων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν

κάτω τῶν οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δὲ αὖτε, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θώυμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὑπερφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπαρ οἱ τοῖχοι. ⓐ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου ταμάλιστα. ἡ δὲ γωνίη τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσεράκοντόργυος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται. τὸ μὲν δὴ λαβυρίνθου τοῦτο ἐόντος τοιούτου, θώυμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, πρὸς ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. τὸ δὲ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ σταδίων ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ὁ πᾶς θαλάσσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη τοῦτος βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυος. ὅτι δ' χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξήκοντα δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεσι κολοσσὸς λίθινος, καταήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκαιαι εἰσὶ σταδίου ἐξαπλέθρου. ἑξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τὸ δὲ πῆχος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐτοχθὲς μὲν οὐκ ἔστι· (ἄυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστι ταύτη) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατ' ὀρώρυχα ἐσῆκται. καὶ ἐξ μὲν μηνῶν ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μηνῶν ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν οὐκ ῥέῃ ἔξω ἡμέρας, τότε τοῦ ἐξ μηνῶν ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων. ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη

A inferioribꝰ ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus maiora. nam egressus per tecta,& [a] regressus per aulas diuersissimi,infinita me admiratione afficiebãt. Ex aula in conclauia trãsitur, ex conclauibus in cubicula,è cubiculis in solaria alia, è cõclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes,lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, colũnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus,adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub terra fit. Et quum talis sit labyrinthus, tamẽ stagnũ Mœrios,ad quã labyrinthus ędificatus est, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcẽtorum stadiorum est,schœnorum sexaginta, quãta videlicet ipsius AEgypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine,vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuũ. Quòd autem manu facta sit ac depressa, indicat, quòd in eius fermè medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extãtes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens:ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [b] iusti passus sunt stadium vnum [c] sex iugerũ. Passus, inquam, mensuræ sex pedũ, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti verò, sex palmorum. Aqua stagni natiua non est, vtpote solo illo admodũ arido, sed è Nilo ꝺeriuata, sex mensibus in stagnũ fluens, totidem retro in Nilum refluẽs. Illisque sex mẽsibus quibus effluit, [d] augens regiũ fiscum talentis argẽti singulis, in singulos dies, prouẽtu piscium,quum influit, viginti mnis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ cuadere in Syrtin Africæ, perfo-

a Anfractus, *Gel, implicite Gie*, per aulas ; diuersissimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclauia transeuntibus, ex conclauibus in cub.

b *Videtur respondere hæc Græca phrasis Gallica.*

c Sex plethrorum. *Id est, centũ pedum.*

d In regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouẽtu piscium persoluit; quum influit, viginti minas.

rato ſub terrã meatu in mediterranea [a]Heſperiã verſus, ſecũdum montem Memphi imminẽtem. Verùm quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarũ vbinam eſſet humus illinc defoſſa. [b] Illi dicere fuiſſe deportatam, facilè id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum vrbem Aſſyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnã vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum cõſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimẽſi viam ſub terra ad regias ædes, eámque humũ è cuniculis effoſſam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabãt perfecere. Eodem modo audiui in AEgypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quòd nõ noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. AEgyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe depreſſus. Duodecim autem reges quum iuſtè degerent, ac ſtato tempore in tẽplo Vulcani ſacrificaſſent, & vltimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare cõſueuerant, aberrãs numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui poſtremus eorũ ſtabat, quum non haberet phialam, detractam ſibi æream galeam tenuit, libauítque. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tũc quoque geſtabant galeas. Nec tum quidẽ dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. [c] Cæteri tamen id conſultò factum eſſe à Pſammitticho exiſtimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipſis eſſe redditum, qui ærea in phiala libaſſet, eum ſolum regem AEgypti futurum, non cenſuerunt quidem æquum eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtquã [d] rimando compererunt non id illum feciſſe induſtria: ſed maxima potentiæ ſuæ parte exutum in paluſtria

a Occidentem verſus.

b At illi quónã eſſet deportata, mihi expoſuerũt.

c At illi mente comprehenſo facto Pſammitichi, atque oraculo ipſis reddito. *Vel, Quum Pſammitichi factum & ſibi redditum oraculum apud ſe cõſideraſſent.*

d Quæſtione habita comper.

A ὑπὸ γλῶ, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν καλέεται δὲ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ὀπτμελὲς γάρ δή μοι ἐλέγετο εἶναι, ἠρόμην τοὺς ἀγχίστα οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφραζόν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ ἐπιτεύξας ἐπείθοντο· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γινόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακοσύνια ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ἐσκάπτοντο γῆν καθιεῶμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. ἡμέρης δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοῦτον Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβαίνων, ἔμελλε δι' ἐκείνων λίμνη αὐτη ὅτην λέγεται ὀρυχθῆναι. τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνη χρεωμένων, ἀναγκαίου ὡς ἐγένετο ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων ποιήσασθαι σπονδάς, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξενείκαι σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐώθεσαν σπένδειν (ἀμάρτων δὲ ἀριθμοῦ) ἕνδεκα, δυώδεκα ἐόντων. ὁ δὲ ἐννώσας ὡς οὐκ εἴη χερὶ φιάλην ὁ ἕκατος ἑκτέων αὐτέων Ψαμμίτιχος, ἐπιλελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νεωστὶ δεινὰ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. ὁ δὲ, ὡς φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ὑπὸ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκέχρηστο σφι, τὸν χαλκέην ποιήσαντα αὐτῶν φιάλην, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μουνοῦχον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τὸ χρησμοῦ, κτείνειν μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς αἰθυσσόμενον βασανίζοντες· ἐξ ὧν δὲ μὴ προνοίης αὖτ' ποιήσαντα· ἐς τὸ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλείστα

χρ δὲ καὶ

χρ μοῦνον

τῆς

τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ διαμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Ψαμμίτιχον δὲ τοῦτον τοῦτερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα τοδδύτερον τοῖς τῶν ἕνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν ἀμφὶ τὸν κυνέην φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. διαπειρώμενος δὲ ὡς ἐξεύρεσιμένος εἴη τοῖς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἔστι μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπίστη μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, καὶ λιμένα ἐκπλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς οὐκ ἰδὼν τοδδύτερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον, φίλα τε ποιέεται Ἴωσι καὶ Κάρσὶ ποιεέτω· καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνούμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατεργάσατο τοὺς βασιλέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τὸ Ἡφαίστῳ πρόπυλα ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πάσσοφόν τε πρόπυλον ἐοῦσι, καὶ τύπων πλέην. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις καὶ τῷ Ἕλλήνων γλώσσῃ ἔστι Ἔπαφος. τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κάρσὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους οἰκοῦντας αὐτίους ἀλλήλων, τὸν Νείλου δὲ μέσον ἔχοντας· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα.

relegandum, ne illinc egressus, cæteræ AEgypto se immiscēret. Hūc Psammitichum,[a] quum Sabacum AEthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam AEthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii AEgyptii qui sunt[b] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vnà cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterū propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quàm ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essēt. Itaque ex oracvlo Latonæ, quod in vrbe Buti apud AEgyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionē ei è mari viris æreis[c] existētibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tēpore interiecto, Iones quosdam & Cares prædādi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad AEgyptum. Hi quum in terram exissēt ære armati, AEgyptiorum quidam nunciū fert Psammitichо ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscēs oraculum esse perfectū, amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: cósque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vnà cum iis AEgyptiis qui secum sentiebant, cúmque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus AEgypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventū austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) vndique columnis cinctā, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodecim cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribúsque, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra.

a Quum Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed Vulgatam lect. ἔχων sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volēs interemerat. *id est*, non perimprudentiam.

b E præfectura.

c Repentè apparentibus. *Vel, In conspectum Venientibus.*

Et cùm hæc eis loca dedit, tum verò cætera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam AEgyptios cõmisit lingua Græca imbuẽdos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nũc in AEgypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [a] contra mare, aliquantulũ supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum ita. Vnde postea Amasis rex Memphin eo transtulit, in sui tutelam aduersus AEgyptios. Post sedes ab istis in AEgypto collocatas, Græci cum illis ita cõmercium habuerunt, & nos res in AEgypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi AEgyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [b] & vestigia naualium, & domorũ rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidẽ in modum Psammitichus AEgypto potitus est.

a Propemodum ad mare, infra vrbem Bub.

b Et canales quibus deducebantur naues.

De oraculo autem quod est in AEgypto, cùm feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in AEgypto, sacrũ Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostiũ Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe tẽpla sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenũm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrũ. Secũdo loco insula quę vocatur Chẽmis,

A τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους ἔδωσι, καὶ πάλαι τὰ ὑπέκειτο πρήγματα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας προέδωκε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὅτι πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι τοῖς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεος, ὅτε τὰ Πηλουσίῳ

B καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου. Τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξέπρησε, ἐν δὲ τοῦτον κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεύμενος τοῖς Αἰγυπτίων. Τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ὕστερον ὁκοῖμισχόμενοι τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἐξαρξάμενοι, πρήγματα καὶ τὰ ὕστερον ὁκοῖα ἀπεξέεως. προῆσαν γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλογλωσσοι κατοικίσθησαν.

C ἐξ ὧν δὲ ἀνέξησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ἦν μέχρι ἐμεῦ ἔτι ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον.

Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λέγειν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. Ὁ γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου,

D ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτὼ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἔστι δὲ ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ πρόπυλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. Τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐν θώυμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λί-

E θου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοίχους ἕκαστος τούτοισι ἴσος. τετρακοσίων πηχέων τοὺς ἑκάστην ἔστι. Τὸ δὲ καταφέρεται λίθος, ἔχων τὸν περιφέρειαν τετράπηχυν. οὕτω μέν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν πρώτων ἐστί· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη

96

ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθείῃ καὶ πλατείῃ, κειμένῃ παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἐγὼ οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τεθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισφάσιοι ἵδρυνται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὑπολέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτὴν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γονέων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ ὁ χρηστήριον τοῦτο ἐστὶ, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε δὴ πρὸς ζητέοντα ἦλθε ὁ Τυφὼν ἐπὶ πᾶν, θέλων ἐξευρεῖν τὸν Ὀσίριδος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῖ δὲ, ἔφορον αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ Αἰσχύλος ἄλλα, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνων δὴ ποιητέων τῶν πρὸ ἐμεῦ γενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγεται. Ψαμμήτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσερακοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρόσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ ἐξεῖλε· αὕτη δὴ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ὑπὸ πλῆθος χρόνου πολιορκεομένη αὐτέχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμητίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φέουσαν· τὸν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μήκος ἐστὶ πλόος ἡμέραι τέσσερες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτό. ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὸν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν.

A in lacu profundo ac ſpatioſo ſita propter templum quod Buti eſt: quæ inſula ab AEgyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque ſe mouentē: & hoc audire admiratus ſum, ſi verum eſt inſulam natare poſſe. In hac igitur templum Apollinis magnum eſt, & aræ trifariè extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim ſteriles arbores. Cur autē ea innatans ſit, hanc AEgyptii rationem reddunt: quòd Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum eſt) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum eſt, habitaret: Apollinem ab Iſide ſibi commendatum, occultauit in hac inſula nondum innatāte, ac ſoſpitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Oſiris filium inueniret, aduenisſet. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionyſi & Iſidis filios eſſe: Latonam verò, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem AEgyptiacè Orus dicitur: Ceres autem Iſis, Diana verò Bubaſtis. Atque hinc ſolùm non aliunde AEſchylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt ſolus *omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideóque inſulam redditam eſſe natantem. Hæc illi ſic aiunt. Pſammitichus verò in AEgypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbē obſidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc eſt Azotos, quæ diutiſſimam inter omnes vrbes (dūtaxat quas nouimus) ſuſtinuit obſidionem.

a Omnium ſuperioris ætatis poetarum.

Pſammitichi filius qui regnū AEgypti ſuſcepit, extitit NECVS, qui foſſam ad rubrum mare ferentem primus aggreſſus eſt, quā Darius Perſes ſecundo loco depreſſit, longitudinis quidē quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ poſſent ſimul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo ſupra Bubaſtin vrbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadēs in mare rubrum.

Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie AEgypti, Arabiam verſus. Nam quæ ſupra planitiē ſunt [a] continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaque ad huius mōtis ima ducta eſt foſſa ab occidente orientem verſus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiē & vētum auſtrum fert) in ſinum Arabicū. Quâ igitur breuiſſimus tractus & maximè compēdiarius eſt à mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum vocatur, à monte Caſio, qui AEgyptū Syriámque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidē breuiſſimum eſt: verùm foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt [b] cōfragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco cētum viginti millia AEgyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus deſtitit, hoc [c] interpellatus oraculo, eū id opus barbaro præmunire. AEgyptii autē barbaros omnes vocant qui non ipſorum lingua loquuntur. Superſedens itaque à facienda foſſa Necus, [d] ad militum copias ſe cōuertit, atque ad claſſes quæ partim in mari ſeptētrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc [e] veſtigia naualium oſtendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt vſus. Terreſtri autē acie congreſſus cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, & poſt prælium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [f] In veſtitu autem curioſus quum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorū miſit. Hic perfectis decem & ſeptē imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio PSAMMI filio ſuo.

Eo apud AEgyptum regnante, nuncii Eleorūm aduenerunt, iactātes à ſe in Olympia iuſtiſſimū [g] ac maximum inter mortales propoſitum eſſe certamē, rati nē AEgyptios quidē hominū ſapiētiſſimos aliquid vltra hæc eſſe inuenturos. Iſti vbi in AEgyptum peruenerunt, eáque expoſuerunt quorum gratia venerant; rex conuocauit ex AEgyptiis eos qui ſapientiſſimi haberentur.

a Contiguus.

b Obliquior.

c Impeditus. *Vel, Reuocatus.*

d Ad bellicas copias & triremes partim in m. ſept.

e Canales quibus deducebātur naues, *Et paulo antè. Alij naualia interpret.*

f Eum autem veſtitum quo vſus erat quū iſta conficerētur, miſſum ad Btāchidas Mileſiorum, Apollini dicauit. Poſtea verò decem & ſeptem omnino annos quum imperaſſet, deceſſit, trad.

g Ac optima ratione præter omnes mortales

A ὤρυκται δὲ τοῦτον μὲν τὸν πεδίον τὸν Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος τὸ περὶ Μέμφιν τεῖνον ὀρέος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου τῇδε τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἠῶ, ἐς δὲ πειρᾶται τείνουσα ἐς ἁλωσφάγας φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλαχίστη ἐστὶ καὶ στεινοτάτη ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ὑπορύσσοντες ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν
B τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν δὴ στεινοτάτη· ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος ὀρύσσοντες, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιόνδε, τοῦ βαρβάρῳ αὐτὸν πρήσσειν ἐργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πρῶτος οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς,
C ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, τὰς ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι ⟨Ⓐ⟩ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρῆτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύρῳσι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἣν τυγχάνει ταῦτα πρηγμα-
D σάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τοὺς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παῖδι Ψάμμι παραδοὺς τὸν ἀρχήν. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ΨΑΜΜΙΝ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα ἁπάντων καλλίστη εἶναι τὴν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες τοῦτό γε οὐδὲ αἱ τοῖσι σοφωτάτοισι ἀνθρώπων Αἰγυπτίοισι ἐνθεῖν ἐπεξ-
E ευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἰγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦτ' συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους.

97

συνελθόντες ὁ τ' Αἰγύπτιοι, ἐπεὶ ἐπύθοντο τὴν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ καθήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπιγησάμενοι ὁ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν βουλησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται ἐναγωνίζονται. οἱ ὁ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ ὁ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ἔτω ἀθέμιτα ἐργάσασθαι, πρῶτον τὸ δικαίου ἡμαρτηκέναι. οὐδαμίλλων γὰρ εἰκὸς μηχανᾶσθαι ὅκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ περὶσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως ἀθλέειν, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιζησι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα ἀθλέειν, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο.

Ψάμμις ὁ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πατέρα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ὅτε τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιῆδε φάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μιν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μέρεος δὲ ἕνεκα τοῦ παρεόντος· ἀποπεμφθεὶς γὰρ στρατεύμασι ὁ Ἀπρίης μεγάλοισι ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλωσι συνέπεσε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες δι' Ἀπρίην σφέας ἐπὶ προνοίῃ ἀνδρὶ ἀπολέσθαι ἀποπεμφθῆναι ἐς Φαινόμενον κακῷ, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τὸ λοιπὸν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ. ταῦτα ὦν δεινὰ ποιεύμενοι ἔτοί τε οἱ ἀπονοησάντες, καὶ οἱ τοῦ Ἀπολλωνίων φίλοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. πυθόμενος ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὲν ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περιθεὶς, ἔφη ὅτι βασιληίην περιτίθεται. καὶ τῷ οὐκ ἀεκούσιον ἐγίνετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε.

A Qui quum cõuenissent & Eleos audissent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicẽtes sciscitatum num quid possent AEgyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleios nunquid apud eos certarent ciues. Et illis respõdentibus, sine discrimine & suorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ B proponerent, ab omni iure [a] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, faciẽtes iniuriã hospiti. Sed si vellẽt iustum proponere certamen, & si eius gratia venissent in AEgyptum, iusserũt hospitibus ponere certamẽ, nullo Eleorũ certare permisso. Hæc AEgyptii Eleis subiecerunt.

[a] Aberrasse.

Psammis autem, quum sex tãtùm regnasset annos in AEgypto, facta in AEthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. C Cuius regnum APRIES filius accepit, qui secundum Psammitichum auum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eũ maneret, cõtigit ea occasione quam ego pluribus, dũ res Libycas exD quar, exponam, paucis contentus impræsentiarum. Quum aduersus Cyrenæos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes· AEgyptii rebellauerũt, opinati se ab illo in apertã pernicié fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse cæteris AEgyptiis imperitaret securius. Hæc perquã grauiter ferẽtes tũ ii qui redierũt, tũ eorũ qui interierant amici, ingenuè desciuerũt. Id vbi resciuit Apries, mittit E ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quũ peruenisset, reprehendénsque dissuaderet ne talia facerẽt, quidã AEgyptiorum ei à tergo stans galeam circũdat: eáque circũdata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc eo inuito factum fuit, vt ostendit.

nam ſimulatque ab iis qui deſciuerant AEgyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam aduerſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant AEgyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iuſſum vt ad ſe viuũ Amaſin perduceret. Hic vbi peruenit, Amaſin ad ſe vocat. [a] Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortãdos, inſolenter) ſtolidè iubet hũc ad ſe adducere Aprien, & quum Patarbemis eum rogaret vt regẽ adiret, accitus, reſpondit ſe iamdudum dare operam vt id ageret: nec de ſeipſo Aprien eſſe queſturum. ſe enim illi præſtò futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propoſiti illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, ſtatuit ſuæ diligẽtiæ eſſe quamcelerrimè regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeũti, quòd Amaſin nõ adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures naſúmque iuſſit. Id intuentes cæteri AEgyptii qui cum eo hactenus ſenſerant, virum inter eos probatiſſimum ita fœdè indignéque affectum, ne tantiſper quidem diff rentes, ad cæteros tranſeunt, ſeſéque Amaſi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autẽ auxiliariorum circa ſe ex Ioniſ bus & Caribus triginta millia) in AEgyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingẽs ac ſpectatu digna. [b] Itaque vtrique aduerſus alteros Apriani & Amaſiani in Memphi vrbe conſtiterunt, tentaturi pugnæ diſcrimen.

Sũt autem in AEgypto ſeptẽ hominum genera: quorũ alii ſunt ſacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii ſubulci, alii inſtitores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot ſunt AEgyptiorum genera, à ſuo quodque artificio appellata: ſed pugnatores vocãtur Calaſiries, & Hermotybies, qui [c] harum regionũ ſunt: (nam in regiones diſtincta eſt omnis AEgyptus) Hermotybiorum quidẽ hæ ſunt plagæ,

a At Amaſis (ſedebat enim fortè in equo) crure ſublato pepedit, & illud Apriæ afferri iuſſit. *Ita Camerar. Affertur & tertia interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

b Apries igitur in AEgyptios, Amaſis in externos tendebat. Quúmque Memphin vtrique peruenifſent, tentare pugnæ diſcrimẽ parabant. Cæterùm ſunt & in. *Ad Verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Poteſt etiam Verti nõ male fortaſſe, cum Valla, Apriani & Amaſiani.*

c Harum præfecturarum ſunt. (nam in præfecturas diſtincta eſt omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ ſunt præfecturæ. *Et paulo poſt*, Ex his præfecturis, pro *Ex his tractibus. Item, paulo poſt Præfectura pro Plaga, & pro Tribus. niſi quis malit Vocem Græcam nomos Vbique retinere.*

A ἐπεί τε γὰρ ἐχώρησε τὸ μὲν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, προεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ Ἄπριν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἄπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν πρὸς ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε· ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρσας ἀπεματαΐσε· καὶ τὸ μὲν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν· ὄμματα δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ αὖτις ὑποχρίνασθαι ὡς ταῦτα πάλαι προεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὖτις οὐ μέμψασθαι Ἀπρίῃ· πρόσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων γνῶναι τὴν διάνοιαν· καὶ τῷ βασκανθάζομενον ὁρέοντα σπουδὴν ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὸ γενόμενον.

B ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἄπρίην ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, τὸν δὲν ἅμα λόγῳ δόντα, ἀλλὰ πρόθυμως ἔχοντα, πρεσταμεῖν προστάξαι αὐτῷ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὴ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχρῶς λυμηνάμενον, τὸν δὴ χρόνον ὑπισχνοῦντες, ἀπίστατο πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμάσι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἄπρίης, ὡπλίζετο τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλασε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Καρὰς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους ῥισμυρίους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἄπρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀγηλῶν.

E Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἔπαλξις. εἰσὶ δὲ οὗτοι, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι. οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγύπτιος ἅπασα διῄρηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί·

καὶ ὑποκρίνασθαι

καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα.

98

καὶ ἄγοντα

Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Πρωσωπῖτις καλεομένη, Ναθὼ ἥμισυ. οὐκ μὴν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γινόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γίνοιατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. ἐκ τούτων βαναυσίης ὁτεοῦν δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αἰεὶ εἰς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουΐτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύτιος, Μυεκφορείτης· οὗτοι νομοὶ ἐν νήσῳ οἰκέουσι, αὐτίον Βουβάστιος πόλιος· οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γινόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένετο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὗτοι δὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνῃ ἐπασκῆσαι οὐδεμιῇ, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς τε παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενοι. εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέω γὰρ καὶ Θρῆικας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πρώτους τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον αὐτῶν μύθους. μεμαθήκασι δὴ ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοσταν τοὺς χειροτέχνας. γέρεα δὲ σφι ἦν πάντων ἐξαιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάντων τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντων. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἦν ἐξαιρημένα. πάντα δὲ ἐν ὠφελείῃ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμᾶ ὡυτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἕκαστον τὸν βασιλέα· τούτοισι δὴ ὧν πάντα πρέπει τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀκτὼ μὲν οἴνου χοᾶς, πέντε μνέας ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέας, οἴνου τεσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Ἄπρίης, ἄγων τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι Αἰγυπτίοις, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον·

Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, cētum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacāt. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [a] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæ tribus Calasirium, qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducēta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operam dare, sed solùm rei militari, filio discenti à patre.

Hoc ab AEgyptiisne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persásque & Lydos, denique apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobiliorib⁹ ciuibus eos qui artificia discunt, eorúmque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operib⁹ abstineant, præsertim qui [b] cessent ob bellum. Hoc itaque cùm cæteri Græci didicerunt, tum præcipuè Lacedæmonii. [c] Corinthii quoque minimi faciunt opifices. His solis AEgyptiorum prēter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorū AEgyptiorū quoquouersus. AEgyptius verò cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis verò per vices in orbē fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidē circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hęc alia, panis tosti pōdo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [d] sextarii quaterni. Hæc assiduè satellitibus præbebantur. Vbi igitur ediuerso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis AEgyptiis, in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt.

a Anytia.

b Qui rei militari vacant.

c At Corinthii minimè contemptui habent opifices. *Intellige autem Minimè vel pro Non, vel comparatiuè pro Minimè omnium.*

d Ἐρυστῆρες, *ab aliis cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Hauſtrum vel Hauſtra.*

Et peregrini quidem egregiè pugnauerunt, tamé quòd erãt multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, [a] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tũc congressus, prælio fugatus est, viuúsque captus ad vrbẽ Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibíque [b] quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honestè asseruauit. Tãdem incusantibus AEgyptiis non iustè agere qui suum & ipsorum inimicissimũ aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strãgulauere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in tẽplo Mineruæ, proximè [c] cœnaculum ad læuam manum intranti. Nam Saitani [d] cũctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum [e] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiúsque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus vrna est. Sunt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sanctè fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacúsque cõtiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probè elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoeides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciũt, quæ vocant AEgyptii mysteria: de quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoque initiatione, quã Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex AEgypto attulerunt, eóque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à

a Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg.

b Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honestè obseruauit: *Vel*, honesta obseruantia prosequutus est: tandẽ autem incusant. *Vel, antea quidẽ in regia nutrieba-tur: & eum Am. honestè obseruabat: at postquam incusarunt AEgyptij, &c.*

c Palatium

d Cunctos ex ea præfectura reges.

e Longius quidem abest à palatio quàm illud Apriæ eiúsq; progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoque, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep.

A καὶ ἐμαχέσαντο μὲν οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐστώθησαν· Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ὄνδε ἡ δόξα, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δυνασθαι παῦσαι τῆς βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία τοῦ τέρψιν ἐόντα, τότε δὲ 99
Ἀμάσιος ἤδη βασιλήια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν
B Ἄμασις οὐ κακῶς εἶχε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθρὸν, οὕτω δὴ παραδιδοῖ Ⓦ Ἀπρίεω τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἐπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαΐται πρὸς τοῦ ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ Ἀμάσιος σῆμα.
C ἐκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ πεπημμένη σύλοισί τε φοίνιξι τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, τῇ δὲ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δίξα θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ παραὶ τοῦ σηκοῦ ὅσον ποιεῦμαι ἔπος τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοιῶδε, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ
D νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐκτέαται τοῖχοι· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἕστασι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐκτεμένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, τῷ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. τοῦτέων μέν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅπι πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὖσμα κείσθω. καὶ
E τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὖσμα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δέ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ

Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπο- A Doribus iecta ſedibus ſuis, ritus
λιφθέντες Πελοποννησίων, καὶ οὐκ ἐξελα- initiandi abolitus eſt, à ſolis Ar-
σάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὸ μοῦνοι. cadibus (qui à Peloponnenſibus
non iecti ſunt, ſed relicti) con-
ſeruatus.

Ἀπορίῃ δὲ ὧδε καταραμπλύου, ἐβασί- Aprie ſublato, regnauit AMA-
λευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· SIS è [a] tribu Saitana, & vrbe cui
ἐκ τῆς δὲ ἰρῆς πόλεος, οὔνομα οἱ ἦν Σιούφ. nomen eſt Siuph. Eum inter ini-
Τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο μιν Αἰγύπτιοι, tia AEgyptii cõtemnere, nec vl-
καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότιον ἐόντα, καὶ lius ſanè momenti ducere, vt qui
οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ ἀγαθῇ plebeius fuiſſet, nec inſigni fami-
ὁ Ἄμασις οὐκ ἀγνωμοσύνῃ προσηγάγε- lia ortus. Eos verò poſtea Amaſis
το. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ad ſe ſolertia, nõ [b] aſperitate, per- B
ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄ- duxit. Erant ei cùm alia bona in-
μασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας finita, tum verò peluis aurea, in
ἐκάστοτε ἐναπενίζεσκον. τοῦτον κατ' ὧν κόψας, qua tam ipſe quàm omnes con-
ἀγάλματα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ uiuæ ſæpe pedes abluebant: hanc
ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν εὐπρεπεστάτου. ille confregit, ex eáque [c] dæmo- c Numinis ſtat.
Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλ- nis ſtatuam fecit, & in appoſitiſ-
μα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμα- ſimo vrbis loco ſtatuit: AEgyptii
σις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας ſimulacrũ adeuntes, magnopere
Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανι- venerari. Id Amaſis fieri à popu- C
πτῆρος τοῦτο ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρό- laribus edoctus, conuocatis AE-
τερον μὲν οὐδὲν Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε καὶ gyptiis aperit, Ex illa pelui in qua
οὐρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ primò AEgyptii euomere immĩ-
μεγάλως σέβεσθαι. ἐπὶ δὴ ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως geréque, & in quã pedes abluere
αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. εἰ γὰρ consueſſent, factum eſſe ſimula-
πρότερον ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν ᾧ προσήκοντι crum quod tunc tãtopere vene-
τῇ εἰ) αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προ- rarentur. Itaque ſe aiebat perin-
μηθέεσθαι ἐωυτῷ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν δή τινι de atque peluim eſſe factum: etſi
ἐπρήσσετο πρὸς Αἰγυπτίους, ὥστε δι- enim antehac fuiſſet plebeius,
καιοῦν δουλοῦσθαι. ἐς δὲ τὰς καταστάσεις D impræſentiarum tamẽ eſſe ipſo-
τῶν πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὀρθριον, μέχρι rum regem, eóque iubere vt ſibi
οὗπερ πληθούσης ἀγορῆς, προθύμως ἐπρήσσετο honor haberetur atque reueren-
τὰ προκείμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ tia. Hunc in modum ad ſe tradu-
τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπό- xit AEgyptios, ita vt æquum cẽ-
τας· καὶ οἱ μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀν- ſerent ei ſeruire. Idem hoc vſus
ηθεθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, συνῆ- eſt in rebus agendis inſtituto: ab
» σαν αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, aurora vſquedum refertum eſſet
» οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέηκας, ἐς ὃ ἄγαν forum, accuratè negotia oblata
» φαῦλον πρόσαγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρὴ ὑπ' agebat: deinde potabat, & inter
» ἀνθρώπου σεμνοῦ σεμνῷ ἥκοντα, δι' ἡμέρης E compotores iocabatur, morionẽ
» πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί agens ac ſcurram. Quibus rebus
» τ' ἂν ὑπίσχοντο ὡς ἐπ' ἀνδρὸς μεγάλου offenſi amici, talibus eum verbis
» ἄρχοντα, καὶ ἄμεινον σὺ αὐτὸ ἤκουες. νῦν δὲ [d] caſtigabant, Rex, dicentes, nõ d Admonebant,
» πρηΐδιος οὐδαμῶς βασιλικός. ὁ δ' ἀμείβετο è dignitate tua degis, qui ad tan- Non teipſum re-
tam te dimittis nequitiam. Nam cte regis, ô rex,
deberes [e] auguſto in ſolio ſedens, qui, &c.
auguſtè interdiu res adminiſtra- e Auguſtus au-
re. ita & AEgyptii cognoſcerent guſto in ſolio ſe-
à magno ſibi viro præſideri, & tu dens per totum
melius audires. Nunc haudqua- die res adminiſtr.
quam facis è regia dignitate. His
ille reſpondit, [f] arcus ab iis quo- f Qui arcũ poſ-
rum ſunt, quũ eſt opus, intendi: ſident, quum illo
opus habent, in-
tendunt: poſtquã

100 τοῖσδε ἀνῆσι, τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντεινύουσι·

[a] Præfectura. Vel, prouincia.

[b] Non legit ἀγνωμοσύνῃ (vt in Vulg. edit.) ſed ἀγνωμοσύνῃ, vt in Ver. cod.

autem vsi sunt, remittunt. Nam si perpetuò intẽtus esset, frãgeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis cõditionem esse: si assiduè seria tractare, nec vll.

eos, si semper intenti sint, ruptũ iri, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtrique rei tẽpus impertio. Hæc Amasis amicis respõdit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cũ dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quũ reposceretur ab iis qui dicerẽt eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam verò etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentũ donauit, neque adiens sacrificauit, tanquam nihil mererentur, quòd redderẽt falsa responsa: qui autem eum [a] pronũciauerant furem, hos tanquã verè deos, nec mendacia reddentes oracula, maximè coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longè superans cætera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiã ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem posuit. Alia quoque saxa prægrandia in apparatũ cõportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Mẽphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minimè sed maximè omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autẽ domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorũ longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide.

a *Ad verbum*, Constrinxerant, *id est, Connicerãt.*

A ἐπεαὶ δὲ χρήσωνται, ὀκλύοισι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ὀρτὴ παμφάγα εἴη, ὀκ ἐφαγλίη αἴ. ὥστε ἐς ὃ δέον ὀκ αἰ ἔχοιεν ἀνιῶσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ αἰ θεοῦ κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσσυδιάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ἐς παγχάλεπον ὃ μέρος ἑωυτὸν αἰτέηται, λάθοι αἰ ἤτοι μανεὶς, ἢ ὅγε ἀπόπληκτος γνώμης. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω.

Ταῦτα μὲν τοὺς φίλοις ἀμείψατο. λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, ὅτε ἰὼν ἰδιώτης, ὡς φίλοποτης καὶ B ἰὼν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσσυδιασμένος ἀνήρ· ὅκως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ ὑπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε αἰ τοῦ εἰῶν. οἱ δ' αἰ μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀναμιμνήσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ὑπέφυγε. ἐπεί τε δὴ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τὸ πρὶν ἀπέλυσαν μὴ φάσεα εἶ), τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς οὐδενὸς C ἐόντας ἀξίους, ψευδεά τε μαντήια κεκτημένους· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φάσεα εἶ), τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια προεχόντων, παμάλιστα ἐπεμέλετο· καὶ τὸν μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ τοῦ πυλαιῶνα θωυμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πολλῷ ὑπερβαλόμενος τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσον τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τεόντων. τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας τοῦ ἐναντίου λιθίνους ἀνέθηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν D ὑπερφυέας ὁ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν πρὸς Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. ὃ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, θωυμάζω μάλιστα θωυμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζε E μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διχίλιοι δὲ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ἅτοι ἄπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τὸ μὲν νυν τούτου τοῦ οἰκήματος μῆκος ἔξωθεν ἐστὶ, εἰς τε τὸ εἴκοσι πήχεες. εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ νηοῦ τοῦ μουνολίθου ἐστί.

ταῦ. καὶ ὅπ

ταῦ. ἀπέφυ-

ταῦ. ἐκόμιζε

ἀπὸρ ἔσωθεν ὁ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· ὁ δὲ βάθος, δώδεκα πήχεων· ὁ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ὀρθή· αὕτη δὲ ἐσδέκεται τὴν δεύτερην θύρην. ἐόντος γὰρ μὲν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἐλκηθείσης τῆς σφαγῆς, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου οὐκ ὀλιγοστοῦ πολλοῦ, καταβεβλημένον τὸ ἔργον· τὸν δὲ Ἄμασιν, οὐ δοκέειν ποινὰ μῶνον, οὐκ ἐᾶν ἔτι πρόσω ἕλκειν. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς αὐτὸν ὁ ἕτερος λίθος ἀπέφθαρε τῶν αὐτῆς τις αὐτὸν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκύσθη. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα ὄντα μέγαθος ἀξιοθέητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι ὁ μῆκος. ὅπισθε δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τῷ αὐτῷ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, ἑκάτερθεν πόδεων ὁ μέγαθος ἑκατέρεως· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τῷ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε ὁ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἀξιοθεητότατον, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἐγένετο τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδέκνυσθαι ἔτεος ἑκάστου τὸν νομάρχην πόθεν τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίῳ ζόῃ, ἐπιτίθεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος ληφθεὶς ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἔς τε ἄλλα Ἑλλήνων μετεξετέροις ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τῶν μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλεύμενον δὲ Ἑλλήνιον, οἵδε πό-

101

Introrsum autem [a] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum tẽpli collocata est. nam ob id aiunt in tẽplum nõ fuisse pertractam, quòd quũ suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [b] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebãt, ab illo fuisse oppressum, ideòque lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cùm alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, lõgitudinis quinque & septuaginta pedum. Supérque idem pauimẽtum gemini colossi stãt [c] ex AEthiopico lapide, vicenũ pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacẽs. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur AEgyptus fuisse maximè beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [d] Amasis quoque extitit qui legem hanc apud AEgyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides AEgyptii omnes demonstrarent vnde viuerent: & qui aut hoc nõ faceret, aut non demonstraret se se legitimè viuere, is morte afficeretur. Quã legẽ Solon ab AEgyptiis mutuatus, Athenien sibus tulit, quam illi, quòd sit castissima, assiduè vsurpant. Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cùm alia in quosdam Græcos officia contulit, tũ iis qui in AEgyptum cõcederent, dedit facultatẽ Naucratin vrbem incolendi. Qui verò eorum nollẽt illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruẽdi. Et maximũ quidẽ eorũ fanũ atque [e] celeberrimũ vocatur Græcũ: ciui-

[a] Duodeuiginti cubitorum, & digitorum x x. est longitudo: latitudo verò, cubitorum duodecim: quinque, sublimitas.

[b] Hoc in religionem vertens Amas.

[c] Ex eodem lapide.

[d] Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demõstrare vnumquẽque apud præsidẽ cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Atheniensis sumptam hãc legem ex Ægypto Atheniensibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sanè inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

[e] Maximè frequentatum. *Vel, Quo maximè vtuntur.*

tates autem quæ communiter illud extruxerunt, sunt, Ionũ quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: AEolum verò, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ ciuitates quæ cõsortes huius rei sunt, rei ad ipsos minimè pertinẽtis cõsortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, AEginetæ quidem, Iouis: Samii autem, Iunonis: Mylesii verò, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in AEgypto aliud nullũ. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitũ, datóque iureiurando eadem nauigare ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrãdo Delta, donec peruenirent Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iã verò quum Amphictyones templũ quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) trecentis talentis construẽdũ locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cùm aliũde tum verò non minimum ex AEgypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui AEgyptum incolebant, viginas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiã societatémque iniit, ita vt illinc vxorẽ etiam putaret sibi esse ducendam, siue fœminæ Græcę amore captus, siue aliâs ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quũ diu fieret, ad eam Amasis, Tu verò, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideóque nullo machinamẽto vales effugere quominus inter omnes mulieres teterrima pereas. morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit

A λιές εἰσι αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. Τουτέων μὲν ὅστις ὁ τέμενος τοῦτο. καὶ προεστᾶσι τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ προέχουσαι. ὅσαι δ' ἄλλαι πόλιες μετασχοῦσι, οὐδὲν σφι μετέον μετασχοῦσι. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι,
B Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὸν τι δήλτα στόμα τὸν Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαντα, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὴ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη τοῖς ἀνέμοις αὐτίοις πλέειν, τὰ φορτία ἔδει περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ
C μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νέον τετρακοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατέκαη) σφέας Δελφοὶ δὲ ἐπέδησε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρέχειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἐφέροντο. Ἄμασις γὰρ σφι ἔδωκε χίλια ταλαντεῖα τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυ-
D ρηναίοισι δὲ ἐς φιλίην Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην ἐποιήσατο. ἐδόκησε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὀπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἀπὸ φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι μὲν οὐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν
E Λαδίκην τάδε λέγων, Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. διὰ δὴ Λαδίκη, ἐπεί τοι ἀρχὴν μὴ οὐδὲν ἐχρήσατο πρηὐτέρως Ἄμασις, ὑπέσχετο

ἐν τῷ

ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἵνα οἱ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ νύκτα μίσχῃ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶδος μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. ὡς δὲ τῷ θεῷ αὐτίκα οἱ ἐμίσχη ὁ Ἄμασις. καὶ ὃ ὀφθὲν πρῶτον ἤδη ὁκόσοι ἦλθον Ἄμασιν πρὸς αὐτόν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τῷ θεῷ τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. Ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὀπίζυγον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νεῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε τῷ ξείνῳ τῷ ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξείνης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ ὁ ἱερὸν ὃ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται ἅτε τὸ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι τρεφθούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. Ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

A intra se Venerem, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenásque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hãc Ladicẽ Cãbyses, posteaquam AEgypto potitus est, cognito quæniam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona quæ misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [a]adumbratam: Lindum autẽ, duo lapidea Mineruæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum verò, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meã vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem AEacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [b]postquam agnitæ sunt quum filios AEgypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primúsque mortalium Cyprum cepit, tributariámque fecit prouinciam.

B C D

a Ad viuum expressam.

b Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ

Halicarnassei historiarum liber tertius, qui inscribitur, THALIA.

Ἁλικαρνασσέως ἱστοριῶν τρίτη, ἐπιγραφομένη ΘΑΛΕΙΑ.

DVERSVS A hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, cóparato cùm ex aliis quib. imperabat, tũ ex Græcis Ionibus AEolibúsque, exercitu, bellum mouit ob hãc causam: Misso in AEgyptum [a] legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit cõsilio cuiusdam AEgyptii, qui Amasi erat infensus quòd se potissimùm ex omnib⁹ AEgypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in AEgypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille AEgyptius, institit suadere Cambysi vt ab Amasi filiã peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut nõ data, Cambysi redderetur inuisus. [b] Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturũ illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potẽtiam grauabatur horrebátque. Hæc reputans, ita sibi faciẽdum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine [c] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquãtum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens

ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἰτέε Ἄμασιν θυγατέρα. αἰτίε δὲ ἐκ βουλῆς αἰδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπόντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἔπεμψε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας ὧδε Ἄμασιν αἰτέε, ἰητῆρα ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπεμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, συνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀρθόμενος καὶ δεδοικώς, οὐκ εἶχε οὔτε δοὺς, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ παρθένος μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη δὲ οἴκου λελειμμένη. ταύτην τοι τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν οἰωμάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἐξαπεβλήμεθα ὑπὸ Ἄμάσιος οὐ μάλα δικαίως, ὃς ἐμέ τοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς

a Caduceatore. *sic alibi* κήρυκα *rectè* Bertus caduceatorem, *non* legatum.

b Amasis, quum Pers. potentiam grauaretur atque exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb.

c Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta.

συμβουλῇ.

ἑωϋτοῦ θυγατέρα δίδοιεν, ἐοῦσαν τῇ ἀλη- A tibi pro ſua, quum reuera ſim A-
θηίῃ Ἀπρίεω· ἐκεῖνος ἐόντα ἑωϋτοῦ δε- priæ filia, quem ille dominum
σπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφό- ſuum cum AEgyptiis rebellans
» νευσε. τοῦτο δὴ ὃ ἔπος καὶ αὐτὴν ἡ αἰτίη ἐγ- interemit. a Hic ſermo extitit
» γενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, με- cauſa quæ Cambyſem Cyri filiũ
» γάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. ὅτω μὲν vehementer indignatum induceret aduerſus AEgyptum. Atque ita quidem memorant Perſæ. AEgyptii autem Cambyſem ſuum vendicant, aſſerẽtes ex hac Apriæ filia illum eſſe genitum. Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſin miſerit ſuper filia, non Cambyſem. Quod quum dicunt, non B rectè dicunt: etſi eos hoc non latet. nam ſiquidem alii, profectò & AEgyptii rectè norunt mores Perſarum: b apud quos illud in primis nefas eſt, illegitimum obtinere regnum, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achæmenida genitæ, non mulieris AEgyptiæ. Sed AEgyptii c rem geſtam tranſferunt, fingentes ſibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita ſe habent. Cæterùm ille ſermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quãdam Perſidem ad vxores Cyri introgreſſam, quum liberos Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur, ſupramodum admirabundam magnis tuliſſe illam laudibus: eique Caſſandanem (quæ Cyri eſſet vxor) ita dixiſſe, Me, quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex AEgypto ancillam. Videlicet infenſam Niteti iſta dixiſſe: & ei maximum natu filiorum Cambyſem ſubieciſſe, Ego verò tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, ſumma AEgypti reddã ima, & ima, ſumma. idque dixiſſe circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuiſſet ætatem, & regnum obtinuiſſet, huius rei memoré, AEgypto bellũ intuliſſe. Acceſſit huc & aliud quiddã, ad hanc ſumendã expeditionẽ. Erat quidã auxiliariorũ Amaſis, nomine Phanes, genere Halicarnaſſeus, vir cõſilio prçſtãs, & in re bellica ſtrenuꝰ. hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccẽſes, nauigio profugit ex AEgypto,

a Hic ſermo & hæc cauſa ſeloccaſio interueniẽs Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatũ aduerſus AEgyptum impulit.

b Primùm quidem per legẽ non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adeſt: deinde, Caſſand. filium fuiſſe Cambyſem, Phar.

c Rem ita narrant vt inuertant.

103 » Κύρου γυνή, εἶπε παῖδε· Τοιῶνδε μὲν τοι ἐμὲ
» παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος οὐκ ἀτιμίην
» ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ὀπίκτητον, οὐ
» δενὸς πόδεται. τὴν μὲν ἀξιομάχην, τῇ Νιτήτι D
εἰπεῖν ταῦτα. τὸν δὲ οἱ παίδων ἁπάντων πρεσβύ-
» τερον εἰπεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ,
» ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνήρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν
» ἄνω, κάτω ποιέω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα
εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γενόντα, καὶ
ταῖς γυναιξὶ ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν δὲ,
διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη,
καὶ ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ'
Αἴγυπτον στρατιήν. σινωμόκεε δὲ καὶ ἄλλό
τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν στράτευ- E
σιν ταύτην. ἦν τῶν ὑπασπιστέων Ἄμασις
ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια
ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι
Ἀμάσι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου,

volens in colloquutionem venire Cambysis. Eũ Amasis (quòd inter auxiliares nõ parui momẽti esset, quódque de rebus AEgypti nonnihil compertissimũ haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorũ fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in AEgyptum, [a] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cãbysemque molientem aduersus AEgyptum expeditionẽ, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cùm alias Amasis res exposuit, tum verò quæ ad trãsmittẽdum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet trãsitum. Hâc enim duntaxat patet ingressus in AEgyptum. Nam à Phœnice [b] vsque ad montes Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti nõ minore (vt mea fert opinio) quàm Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typhõ fertur occultatus, deinceps iam AEgyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & mõtem Casium & lacum Serbonidis, nõ exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehemẽter aridus. Verùm quod pauci eorum qui in AEgyptum nauigãt, notum habent, hoc dicere instituí. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in AEgyptum bis quotannis [c] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [d] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromã. Præfecti prouinciarum necesse habẽt ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portẽtentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca.

a Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

b Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst.

c *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequẽtibus. Vel potius, Amphora vini plena, vt sit positus singul. pro plurals.*

d *Vox respõdens huic in textu Gr. nõ habetur: sed ex κεράμιον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.*

A βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι βαπικοῦρισι λόγου οὐ μικροῦ, βασιλέϊ τε καὶ τῷ Αἰγυπτίων ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, ἀσυνδίκως ποιεύμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν ἀνούχων πιστότατον ἀποστείλας τριήρει κατ' αὐτόν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμ- B βύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν ὅκως τὴν ἀνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει καὶ τἆλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐξηγέετο δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε πρηνέως· πέμψαντα τοῦτον Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὴν διέξοδον οἱ ἀσφαλέα τοῦδε σχεῖν. μοίρῃ γὰρ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύ- C τιος πόλιος, ἔστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, πρὸς ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴ- D γυπτος. ὁ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἀνυδρόν ἐστι δεινῶς. ὃ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον πλωλλομένων ἐνενείκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ τοῦδε ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἔνι κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κεῖσθαι οὐδένα, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦ- E ται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ μὲν δὴ μοῦρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πρῶτα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τὰ Συρίης κομίζειν, πλήσαντας ὑδάτιος.

[a] Φοινίκης

ὕτω ὁ ὀπιφοιτέων κέραμος, καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ὅτι τῶν παλαιῶν, κομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην ποιησάμενοι ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἑλόμενοι ὕδατι, ἐπεί τε πάχισα πρέλαβον Αἴγυπτον· πρὸ τε δὲ οὐκ ἐόντος κου ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τὰ Ἁλικαρνησσέος ξείνου, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀραβίους ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δοὺς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτῶν. σέβονται δὲ Ἀραβίοι πίστις αὐτοῖσι τοιῆσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τῷδε τῷ τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, μέσος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ εἶσω τῶν χειρῶν τῶν τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ὀπτᾷ παρά τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τῶν ἱματίου ἑκατέρου κροκύδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά. τοῦτο δὲ ποιέων, ἐπικαλέεται τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλεσάντος δὲ τούτου τὸν ξεῖνα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, προσχωρέει τὸν ξείνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἐὰν τύχῃς ἀστὸν ποιεύμενος. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μούνων νομίζουσι τὴν Οὐρανίην εἶναι· καὶ τῶν τειχέων τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασὶ, κατάπερ αὐτὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ περιτροχάλα, ἀφιεργοντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι δὲ μοῦνον Διόνυσον, Οὐρανίην δὲ Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ὑπέμεινε αὐτοῦ τὰ Καμβύσεω στρατόν. τοῦτο μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπείγε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαφάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μηκεῖ ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ.

ita hydriæ superuenientes in AEgypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi aqua cõtracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quam celerrimè AEgypto potiti sũt. Sed tũc, quum in expedito aqua nõ esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regẽ Arabum nuntiis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptáque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maximè, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœtus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusque vestimento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocãs Dionysum & Vraniam. Hoc acto, idẽ qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut fortè ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiã contraxerunt, seruare iustũ censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quã Alilat appellant, solos deos esse arbitrãtur. [b] Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillũ tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradẽtes. Igitur postquam fœdus cum nuntiis iniit Arabs, talem rem commẽtus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aquã completis onerauit, egítque ad loca humore carentia, ibi Cãbysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, cõmemorare debeo. Est magnũ in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis cõsutũ, tãta lõgitudine produxisse, vt ad loca arida per illũ aquã produceret:

a Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portãtur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptũ transitum apparaunt, contracta, vt modò dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptũ. *Intellige autem Vltra Veteres, pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

b Eodémque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt.

inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxisse.

Cæterùm apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in AEgyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodũ calamitatis est expertus. defunctúsque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximũ extitit AEgyptiis portentum: Apud Thebas AEgyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [a] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerunt, subsedere, vicini AEgyptiis, tanquã iam [b] congressuri. Ibi AEgyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in AEgyptum abduxisset, infensi, hoc rei in illũ sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in AEgypto, in castra perduxerunt, atque in conspectũ patris, positóque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterẽ intulerũt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prælio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in fugam vertuntur AEgyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie cecidérunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum AEgyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia fũt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis:

a Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen, &c.

b *Legit* συμβαλέοντες *Gr. & Get. nostri cod. habent.*

A ἐν δὲ τῇ αὐύδρῳ μεγάλας δξαμυὰς ὀρύξαθαι, ἵνα δεκόμθναι ὃ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δὲ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν αὔυδρον. ἄγειν δὲ μιν δχὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς τρίχα χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσιῴῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο ΨΑΜΜΗΝΙΤΟΣ ὁ Ἀμάσιος παῖς, ἐστορμένων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζωὸν Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ

B βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσερήκοντα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα αὐάρσιον παρῆγμα συνενείχθη. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕεσθαι γὰρ Θήβας αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαι, ὕστερον, τομέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θη-

C βαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τῶνδε πάντων. ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι. ἐπεὶ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν αὔυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι σφέων ἦγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μιχθησάν τε τοιόνδε· ἅσσα τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ

D καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἑσησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατ' ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. πρῶτα μὲν δὴ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἴνου τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πρῶτοι οἱ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων

E πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶυμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων παρεκεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἶσι ἀδρενέες οὕτω ὥστε εἰ θέλοις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρησαι ἐς·

ἐν οὐδὲν οἱ μέγα αὐάρσιον

αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δύνηται ἰσχυραί, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας ἀναῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς, καὶ τοῖς τὸν ἥλιον παχυίεται ὁ ὀστέον. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ μὴ φαλακροῦσθαι αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ οὐ τις ἐλαχίστοις ἰδοιτο φαλακροὺς πολλῶν καὶ ἀθρόων. Τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. Τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιηρεφέοισι ἐξ ἀρχῆς, πίλοισι τιάρας τε φορέουσι. Ταῦτα μὲν νεῶ δοιαῦτα. Εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τοῦ Λιβύος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον ἀδεέϊ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτοὺς ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. Οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὸν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αὐλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὸν τε νέα διέφθειραν, καὶ σφεων ἄνδρας κρεουργηδὸν διαπρήσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέσχοντο· οἱ δὲ περιοικέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὸν Αἰγυπτίων γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρους τε ἐπάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἅπερ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακόσιας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δραξάμενος, αὐτοῖσι ἐπὶ τοῖσι στρατιῆς διέπειρε τῇ χειρί.

Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καθίσας ἐς τὸ προάστειον ὅπου λύμη τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μηνῶας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. θείλας αὐτοῦ τὸν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλικῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἐχούσας ὑδρήιον· σὺν δὲ ἔπεμπε

AEgyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [a] elidas. Cuius rei causã hanc illi reddebant, (facilè mihi persuadentes) quòd AEgyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur cõpactum. Quæ eadem causa est non caluescẽdi. nã ex omnibus hominibus paucissimos quis AEgyptios caluos videat. His igitur hoc causæ est cur robusta capita gestẽt. At Persis cur fragilia sint capita, id in causa est quòd à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarásque. [b] Hæc ego huiusce modi ossa vidi. Vidi itẽ alia istis similia in Papremi, eorum qui vnà cum Achæmene filio Darii ab Inaro Libye sunt cæsi. AEgyptii quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Mẽphin, misit Cãbyses aduerso flumine nauĩ Mitylenęam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionẽ hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrũpunt, virósque frustatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et AEgyptii quidem [c] post hæc obsessi aliquãdiu restiterunt. Libyes verò id animaduertentes, eadem sibi quæ AEgypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributúmque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecêre. Cãbyses munera quæ à Libybus venêre, perbenignè accepit: quæ autẽ à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quòd exigua erant. quingentas enim minas argẽti miserãt, quas sua manu prehensas, dispersit in milites.

Decimo autem die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito AEgyptiorum rege, qui sex omnino regnarat [d] annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cũ AEgyptiis aliis, hoc fecit vt eius animũ experiretur: Filiã illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea simi-

a Perfringas.

b Et hæc quidẽ ita se habent.

c Obsessi tandẽ ad deditionẽ venerũt. At Libyes vicini eadẽ, &c.

d Menses. *nam μῆνας & in Vulg. edit. & in Vet. cod. legitur.*

liter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum eiulatu ploratúque, cæteri quidem patres conſpectis filiabus tã malè acceptis, viciſſim vociferati ſunt atque fleuerunt: Pſammenitus autem intuens atque intelligẽs, humi vultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus, ſecundo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filium eius cũ duobus millibus AEgyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frænata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerãt ad Memphin obtruncati. Ita enim cenſuerant regii iudices, pro ſingulis ſuorum interfectis denos primorum AEgyptiorum interficiendos. Pſammenitus prætereuntes intuẽs, & filium animaduertens duci ad mortem, aliis AEgyptiis qui circumſedebant complorantibus, *ac indignè ferentibus*, ipſe idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergreſſis, accidit vt quidam [a] compotorum eius natu grandior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habens niſi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum alióſque AEgyptios in ſuburbanis conſidentes. Quem vt cõſpexit Pſammenitus erumpente ingẽte fletu, compellans nomine amicum, caput ſuũ cædebat. Aderant autem ei tres obſeruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambyſi renuntiarent. [b] Ea quæ fiebant admiratus Cãbyſes, miſſo nuntio Pſammenitum percõtatus eſt, inquiens, Pſammenite, herus te Cambyſes interrogat quamobrem tu, qui viſa filia indignè affecta, viſo etiam filio ad mortem eũte, neque eiulaſti neque fleuiſti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) non propinquum. Et Cambyſes quidem ita interrogauit: Pſammenitus autẽ his verbis reſpõdit, Fili Cyri, domeſtica mala erãt maiora quã vt poſſẽ ea deflere: at lamẽtatio amici digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opib⁹ ad inopiã recidit, in extremo limine ſenectutis.

a Cohuictorũ.

b Quod factum admir.

A καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας αὐδρῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ ϑ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ πρήσσουσαι αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, ἅμα πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμενίτος, ὡς ἰδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὸν χῶν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερα οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων χιλίων τῶν αὐτῶν ἡλικίην ἐχόντων. ϑῶν δ' B ὑ αὐχένας κάλῳ δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἤγοντο δὲ ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί, ἀντὶ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων, τὰ αὐτὰ τοῦτο ἐποίησε ὅ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρί. C παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, σιωπῇ ἧστο ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλιτέστερον ὁρῶντες ἐπυνθάνοντο τῶν ἑόντων, ἔρεντά τε ϑόδε, εἰ μὴ ὅσα πρωχός, καὶ περιόντα τὴν τραπέζην παρεόντα, Ψαμμενίτου τε τοῦ Ἄμασις, καὶ ϑῶν ἐν τῷ περιείρῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμενίτος ὡς εἶδε, ἀναβλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλήν· ἦσαν δὲ ἄρα αὐτῷ τρεῖς φύλακες, οἳ ϑ ποιεύμενον πρὸ ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκείνῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμηνον. ϑωϋμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὸ ποιεύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμενίτε ἐρωτᾷ δι' ὅ τι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον τείχοντα, οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πρωχὸν, (ὃς δὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἰὼν μέζω κακὰ ἦν ὥστε ἀνακλαῦσαι· ὁ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος, ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀλβίων ἐκπεσὼν, ἐς πρωχὸν ἀπῖκται, ἐπὶ γήραος οὐδῷ.

κατὰ ϑῶν

κατὰ ἡγεμόνα

κατὰ κλαιόντων, τὰ δρώντα ποιεύμενα, τοῦτο

κατὰ ποιεύμενον,

κατὰ ἀπίκεσας,

κατὰ πρωχὸν ἐόντα,

106 καὶ ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἐκ τούτου, οὗ A
ἀποφ εἰρ. δοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύσαι μιν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ὑπερφιάλως Καμβύσῃ ἐπ' Αἰγύπτου) δακρύσαι δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύσαι τούς τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου αἰσχήσαντας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. τοὺς μὲν δὴ παῖδα οὐδένα αὐτοῦ εὑρεῖν μετιόντες, ἤδη τεθνεῶτα, ἀλλὰ τὸν πρῶτον καταχθέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμενίτον αἰσχήσαντες, ἤγαγον πρὸς Καμβύσεα. ἔνθα τὰ λοιπὰ διαπρήσσετο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιτηδεύθη μὴ πολυπραγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπὸ Περσέων αὖτις ἀρχήν. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μέν νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι σαθρώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ C τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ παιδὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὰ πλέα ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμενίτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπικομένου γὰρ Αἰγυπτίους ἤλω ἐπειρέων τε ἐπαίσιος ἐγίνετο ὑπὸ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιών, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω μὲν δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. D

Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάϊν πόλιν, ἐνθεύμενος ποιήσων τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τοῦ ταφοῦ τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ἐπετελέα ἐγίνετο, μάστιγας τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς θρίξας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν, καὶ τἆλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμνον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, αὐτεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ E Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος ἔκ θεσία. Πέρσῃσι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ· διὸ οὐκ ἂν καταικάειν τοὺς νεκροὺς, ἐόντας οὐ νόμῳ τοιούτῳ χρεωμένους, Πέρσῃσι μὲν, δι' ὅσον εἰρηται, θεῷ δ' ἀνοσιώτατον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώ-

[a] Hæc vbi responsa ab hoc renũtiata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab AEgyptiis fertur, rectè respondisse. Crœsúsque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi cõmiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essẽt liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se perduci. Sed filiũ quidem qui adierunt, nõ iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum verò Psammenitũ excitatum ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si cõpertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset AEgyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatũ. Quod eos ita facere cõsuesse, cùm aliis permultis potest probari documentis, tum verò hoc, quòd Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quòdque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [b] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquã amplius à Persis irrogatum est. Nũc Psammenitus malè cogitãs, mercedem accepit. nam quũ ad defectionem AEgyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum iste decessit.

[a] Hæc quum ab isto renuntiata essent, visus est Psammenitus rectè respondisse. ferúntq; Ægyptii, Crœsum (nã hic quoque à Cambyse in Ægyptũ adductus fuerat) eósque qui aderant Persas illacrymasse.

[b] Quamuis nulli Persas pluribus malis quàm Inarus & Amyrtæus affecissent. Verùm Psammenitus quum fraudẽ molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c.

Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatũ verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [c] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitũ resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquã sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere homi-

[c] *Vel, Omnibus denique modis vexari.*

nis: apud AEgyptios autem, quia persuasum habẽt ignem animatam beluam esse, & omnia quæ nascũtur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vnà cum ipsa re deuorata emori. Nõ esse verò apud eos consuetudinẽ mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt AEgyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidã AEgyptius eadem quàm Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorãt enim, Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hũc hominem qui flagellatus erat, mortuũ [a] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in cõditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliâs ab AEgyptiis adornata.

a Ad fores intra cõditoriũ suum.

Secvndvm hæc Cambyses constituit [b] trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginiẽses, aduersus Ammonios, aduersus AEthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africã ad australe mare incolunt. & aduersus quidem Carthaginiẽses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus verò AEthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorũ regi, spectatum illic mensam Solis, nũquid reuera esset: simúlque res AEthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eámque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assiduè indigenæ aiũt. Et mẽsa quidem quæ Sõlis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autẽ vbi statuit exploratores dimittere,

b Triplex.

A που· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ θηρίον
εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ-
φῃ αὐ λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς,
συνάπασιν τῇσι κατεσθιομέναισι. οὐκων
θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν
διδόναι. καὶ ἀπὸ τούτων τάδε μηχανέονται, ἵνα μὴ
κείμενος ὑπὸ θηρίων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ
τετέροισι νομιζόμενα συνετέλεσε ποιέειν ὁ
Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι,
οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλ-
B λός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἐὼν τοῦ αὐτοῦ ἡλικίην Ἄμασι· ὃν λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐ-
δόκεον Ἄμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς
πυθόμενος ὁ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ
ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, οὕτω
δὴ ἀχεόμενος τὰ ὀπισθεν ἐμέθυε, ὡς μηδὲ αὖ-
θις πονέοντα τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόν-
τα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ
οἰκήσιος, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν
μυχῷ τῆς οἰκήσιος ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν
C νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς
ταφήιόν τε καὶ τὸν αὐθέντην ἔτυσαν, οὐ μοι
δοκέουσι ἀρχαῖαι γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰς
Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας, ὅτι τε Καρ-
χηδονίους, καὶ ὅτι Ἀμμωνίους, καὶ ὅτι τοὺς
μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἐν Λιβύης
ὅτι τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ
ἔδοξε, ὅτι μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν
D στρατὸν ἀποστέλλειν· ὅτι δὲ Ἀμμωνίους, τοὺς
πεζοὺς ἀποκρίναντα· ὅτι δὲ καὶ Αἰθίοπας,
κατόπτας πρῶτον, ὀφομένους τε τὴν ἐν
τοῖσι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου
τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ
τἆλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τοῦ λόγου
φέροντας τῷ βασιλῇ αὐτέων. ἡ δὲ τράπεζα 107
τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι
ἐν τῷ προαστείῳ, ὑπάπλεος κρεῶν ἑφθῶν
πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τοὺς μὲν νύ-
E κτας ὑπτιηδὸν τοὺς πρέα τὰ κρέα τοῖς ἐν
τέλεϊ ἑκάστοις ἐόντας τῶν ἀστῶν, τοὺς δὲ ἡμέρας
δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φασὶ
δὲ τοῦτο ὑπὸ χθονίων τοῦτο τὸν χῶν αὐτὸν
ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡμὲν δὴ τράπεζα τοῦ
ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμ-
βύσῃ μὲν ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους,

αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ὁ Καμβύσης τὸν ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ἐπὶ Καρχηδόνα. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι σφέας ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ αἰνὰ ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, καὶ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νεῶν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον τὴν πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου τοῖσι Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐκδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ὁ Φοινίκων ἦρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. ἐπεί τε δὲ ὁ Καμβύσης καὶ τὸ Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τά τε λέγειν χρῆν καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηΐου οἴνου κάδον.

Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται ἐπὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ τῷ βασιληίην τοιῶδε· τὸν αὐτῶν κρίνουσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τῷ ἐκείνῳ, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὧν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τά δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε,

» Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμε-
» νος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀ-
» πέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ
» δῶρα ταῦτά τοι δίδωσι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλι-
» στα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτούς
» τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δώρων
» ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τῷ σφι πολλῶν
» ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀ-
» ληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς.
» οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ὀρθῶς δίκαιος. εἰ γὰρ ἦν δίκαι-
» ος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ.

continuò ab vrbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisce vescentibus*, maximè gnaros AEthiopicæ linguæ. [a] Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verùm hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sanctè si aduersus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusatibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginenses quominus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus AEgyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cabyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerũt Ichthyophagi, eos ad AEthiopes misit, iussis cùm ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureúmque torquem tortilem, & armillas, ac vnguẽti alabastrum, cadúmque vini [b] Phœnicei.

a Et interim dũ istos accerseret, nauales cop.

b Palmei.

AEthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, ferũtur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à cæterorum hominum ritibus, cùm aliis, tum verò hoc circa regnũ: quòd quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaque viros Ichthyopagi venerunt, offerentésque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiẽs amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubẽs vt in colloquium tuum veniremus, tibíque hæc dona daremus, quorum ipse vsu maximè delectatur. Ad hos AEthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cũ donis misit quòd magni faciat hospitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est, si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus,

nec homines à quibus nihil lacessitus est in seruitutẽ redigeret. Ei nũc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex AEthiopum regi Persarum consilium [a]dat, quãdo Persæ tam facilè trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios AEthiopes cum maioribus copiis moueat bellũ: interim diis gratias habeat, qui non inducunt [b]filiis AEthiopum vt præter suam velint aliã comparare regionem. Hæc loquutus, arcũ laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura déque tinctura dixissẽt, Dolosi, inquit, homines, dolosa sũt vestimenta. Secũdo loco de auro scisciatus, de tortili monili atque armillis, ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertiò scisciatus de vnguẽto, quũ illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi [c]ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorẽ in modum delectatus potu, percontatus est quibusnã rebus vesceretur rex, & quod longissimũ tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regẽ pane, (exposita tritici natura) perfectissimúmque diu viuẽdi spatium homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc AEthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescẽtes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidẽ annis victuros [d]nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyopagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad cẽtũ viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorũ mirarentur, ad fontem quẽdam eos deduxit, in quo loti efficiũtur perinde atque oleo inuncti, violã

a Quum Persæ tam facilè tendẽt tantę magnitudinis arcus, *quàm facilè hunc à me tendi videris*, tunc copiis supramodũm magnis instructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat.

b *Id est, AEthiopibus.*

c *Id est, Ad sermonem de vino.*

d *Legit ἀνέφερον, ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse*, Nisi potu illo vires recocillarent: Ichthyophagis vinum innues. in hoc enim se à Persis vinci. Quũ autem vicissim regem interrogarẽt Ichthyophagi de vita, &c. *Si legẽdo ἀνέφυρον, perinde fuerit ac si Gallicè dicas, S'ils ne detrempoyent leur viande d'vn tel br uuage.*

A οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε τοσούτους ἐφ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει σῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὶ δὴ οὕτω ὑπερτέως ἕλκουσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιόπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ ὀπίσω νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῆ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἤρωτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὰ ἀληθέα περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μιν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, ἐπὶ χρυσὸν ἤρωτα περιθέτον τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἰσὶ ῥωμαλεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτον δὲ, ἤρωτα ὅ μύρου. εἰπόντων δὲ τῶν ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ τὸ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτὸν τὸν ποιήσιν, ἡσθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον αἰὴρ Περσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τὴν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα αἰδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, ΟΥ' δὲν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοιεν. σφᾶς γὰρ οὐ τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι αὐέφυεν. φερέζειν τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ ἑωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσοῦσθαι. ἀντιερομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μιν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δέ τινας καὶ τούτων. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθά, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ὅτι χρίοιτο σφι ἡ γῆ σαθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καὶ ὡσεὶ ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς

108

αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς χρήνης τοιοῦτόν ἐστι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπὶ αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, ἀφ' οὗ τοῦτο ἂν εἴη τοιοῦτο τὰ πάντα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσείῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς ἀσθενέστατον καὶ ἀμείωτον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τῶν Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγεν ὡς σκευάζεται ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἀζομοιοῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι κήλιον ἐξ ὑέλου πεποιημένον κοίλιον. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ βύεργός ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ κήλῃ ἐνεὼν ἀφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν ἀπολείπων ἀνιηρὴν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀφανὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν κήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πρώτων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱστᾶσι περὶ τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προσκαταστησάμενος σίτου ἐπιμέλειαν πρῶτα εἴλετο, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τὴν ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ ταχθῆναι κελεύσας, ἀπὸ δὲ πεζὸν πᾶν ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε ὁ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον

A olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeò inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignũ quidem, & quæ leuiora sũt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si verè apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existũt, quòd ea semper vtuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos AEthiopes omnium rarissi-

B mum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mẽsam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicũtur è vitro esse constructa, hũc in modum: Posteaquam mortuum siue AEgyptiorum siue aliorum more arefecerũt, totum gypso inducunt, picturáque exornantes repræsentãt quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod a-

C pud illos multum est & facilè effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habẽs. Hũc cippum qui maximè sunt propinqui, intra ædes annum tenẽt, offerẽtes ei omnium rerum primitias, hostiásque: anno exacto efferunt, circáque vrbẽ statuunt. Omnibus exploratores inspectis

D reuersi sunt. Qui quum ista renuntiassent Cambysi, continuò ira percitus aduersus AEthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumẽtariæ apparatu indicto, neque secũ ipso ratione inita quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulátque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum,

E delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperẽt, deinde oraculũ Iouis incenderẽt: ipse cũ reliquis copiis aduersus AEthiopes cõtẽdit. Sed antequã quintã

itineris partem confeciſſent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem ſecum habebat, defecit: mox & iumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cábyſes ſi reſipuiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet: nunc autem nihil penſi habens, aſſiduè proceſſit vlterius. Milites, quandiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad ſabulum peruenêre, ibi nõnulli diram rem perpetrauerunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quemque comederũt. Id audiẽs Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa aduerſus AEthiopes expeditione, retro rediit, Thebáſque peruenit, multis de exercitu amiſſis.

a Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſ.

[a] Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus AEthiopes ita ſe geſſit.

Copiæ autem quæ aduerſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces ſequebantur: [b] ac niſi ſunt vſquedũ ad vrbem Oaſin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui ferũtur è tribu AEſchrionia eſſe, ſeptẽ dierum per arenas itinere diſtantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *μακάρων νῆσος, id eſt, beatorum inſula.* in hunc locũ dicitur peruenisſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, nulli alii habent quicquam dicere. Nã neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipſis autem Ammoniis demum fertur, quũ illi ex vrbe Oaſi per arenam iter facerent, iámque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios pranderent, ingruiſſe magnum ac validum auſtrum, & ingeſtis arenę cumulis eos obruiſſe, atque hunc in modum illos è conſpectu ſublatos. ita actum eſſe de hoc exercitu Ammonii memorant.

b Ac peruenisſe quidẽ eos vſque ad vrbem Oaſin conſtat, quam incolunt, &c.

Cambyſe autem Memphin regreſſo, Apis (quem Græci

A μέχρις διεληλυθέναι τὸν στρατιὸν, αὐτίκα πάντα αὐτοῖς τὰ εἶχον σιτία ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ὅπῃ τῇ ἀρχῇθεν ἐχρῆν ἁμαρτάδι, ἐὼν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νεῶν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέ-

B ζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινόν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, 109
τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ'

C Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔσχε.

Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικνέονται μὲν φυσεροί εἰσι ἐς Οἶασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἐκ Θηβαίων ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ

D τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. ὅ δὲ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων. οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἀνέστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ὅπως ἐκ τῆς Οἴασιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ὅτι σφέας, γνέσθαί τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἴασιος. ἄειστον δὲ αἰρεομένοισι αὐτοῖσι,

E ὅτι πνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ξηρὸν. φορέοντα δὲ ἤνας τῆς ψάμμου καταχῶσαι σφέας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγεσι γνέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες

Ἔπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γε- A
νομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφό-
ρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσάν σφι θαλίησι. ἰδὼν
ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιοῦντας ὁ Καμ-
βύσης, παντὸς σφέας κατὰ δόξας, ἐὼν τὸν κα-
κῶς πρήξαντος, γράμματα ταῦτα ποιέειν,
ἐκάλεσε τοὺς ἐπιχωρίους τῆς Μέμφιος. ἀ-
πικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι τοιοῦτον
ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐπίδυν ποιοῦσι
οὐδὲν Αἰγύπτιοι, ἐπεὶ δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς πρεῖη
τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλών. ⓐ δὲ ἔ- B
φασαν οὕτω σφι θεὸς πρεῖναι φανεὶς, ἐξ
χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὅς
ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες ⓐ Αἰγύπτιοι
κεχαρηκότες ὁρτάζουσι. ταῦτα ἀκούσας ὁ
Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς
ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. ἀποκτείνας
δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν.
λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν
ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς ὡς χειρήθης ἀπιγμένος
εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν C
ἐκέλευε ⓐ Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆ-
σαν ἄγοντες. ὁ δὲ Ἆπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γί-
νεται μόχλος ἐκ βοὸς ἧτις οὐκέτι οἵη τε γίνε-
σθαι ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰ-
γύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τῷ βοῒ τῷ
οὐρανοῦ καταίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τί-
κτειν ⓐ Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόχλος οὗτος ὁ Ἆπις
καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ
μὲν τῷ μετώπῳ λευκὴν τετράγωνον φορέει·
ἐπὶ δὲ τῷ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐς δὲ τῇ D
οὐρῇ, τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσ-
σῃ, κάνθαρον. ὡς δὲ ἤγαγον ⓐ Ἆπιν οἱ ἱρέες,
ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος,
σπασάμενος ἐγχειρίδιον, θήλεων τύψαι
τὸν γαστέρα τῷ Ἆπιος, παίει τὸν μηρόν. γε-
» λάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακαὶ
» κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ
» σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων; ἄξιος
» μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀτὰρ τοι ὑ-
» μεῖς γε οὐ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ ἤρεσθε. E
Ταῦτα εἰπὰς, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρή-
σσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰ-
γυπτίων δὲ τὸν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα
κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιοῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος
τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ καταχείμενος.

vocant Ἔπαφον) apparuit. AEgyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes AEgyptios Cambyses intuens, [a]ratúsque ob res à se malè gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerũt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tũc omnes AEgyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad AEgyptios veniret, fore vt se non lateret. [b]Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idémque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum aliũ potest concipere fœtum: quam AEgyptii aiunt fulgure ictã concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [c]*Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [d] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnánsque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existũt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes? dignus nimirũ AEgyptiis hic deus. nos certè ludibrio habuisse non iuuabit. Hæc loquutus imperauit iis quorum hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderẽt: cæteros autẽ AEgyptios vt quemque feriantẽ adipiscerẽtur, occiderẽt. Ita festũ solutũ est, sacerdotes mulctati: Apis saucium femur, in templo iacẽs extabuit:

a *Vel*, Valde *aut omnino* hoc eorũ factũ improbans; quòd in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum, &c.

b Nec plura loquutus

c Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est* magnus) *habent nostra exempl. Magũ tamen placet illud quàm hoc: Vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, toto corpore.*

d In lingua Scarabeum.

quem è vulnere extinctũ tumulauere ſacerdotes clam Cábyſe.

Ob hoc ſcelus, (vt AEgyptii aiunt) continuò Cambyſes inſaniit: [a] quum ne compos mentis quidem fuiſſet, exorſus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eiſdem ſibi parẽtibus fratrem, quem ex AEgypto remiſerat in Perſas, liuore commotus quòd ſolus ille Perſarum arcum quem Ichthyophagi ab AEthiope attulerant, [b] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Perſis poterat. Smerdi in Perſidẽ profecto, hanc vidit in ſomnis Cambyſes viſionem: Nuncius quidã è Perſis veniens, ei nunciare eſt viſus, Smerdin in regio ſedentem ſolio cælum contingere vertice. Ob id Cambyſes ſibi metuẽs, ne ſe necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Perſas ad illum interimendum Prexaſpem, ſibi ex omnibus Perſis virum fideliſſimum. Hic vbi Suſa conſcendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quum eum eduxiſſet venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrũ produxiſſet, ibi eum demerſiſſe. Et hoc quidem initium ſcelerum Cambyſis extitiſſe ferunt: ſecundum autem ſcelus, ſororis necationem, in AEgyptum eum ſequutæ: quæ ex eiſdem parentibus erat ſoror, atque eadem vxor: quã hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Perſæ ſorores in matrimoniũ accipere nequaquam conſueuiſſent, Cambyſes vnius ſororum amore captus, cupidúſque deinde ducendi illam vxorem, [c] quum propter rei inſolentiam laboraret efficere, accerſit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Perſis viri, ſúntque [d] perpetui, niſi delicti alicuius comperti fuerint. Iſti apud Perſas ius dicũt, & legum patriarũ ſunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyſes percõtatur, num qua lex ſit quæ ſinat volentem cũ ſorore contrahere matrimoniũ. Iudices & iuſtè & [e] ingenuè reſpondentes, negant vllã ſe inuenire legẽ quæ ſinat fratri nubere ſororẽ: quãdã tamẽ inuenire legẽ, qua liceat regi Perſarũ facere quicquid libeat.

a Quũ ne prius quidem compos mẽtis fuiſſet. *Quæ verba non iã ſunt AEgyptiorum, ſed ipſius autoris. q d. Dicunt illum AEgyptij hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis cõpos erat, exorſus, &c.*

b Ὅσον ὅτι δύο δακτύλους, *quod Gallicè dicitur, A deux doigts pres. Pro* Traheret *autem Vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *ſine* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicẽtur. Vt & ipſe Herodotus in ſequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον.

c Quum rem nouam facere in animo haberet.

d Donec moriantur.

e Et cautè reſpond.

A καὶ τὸν μῦν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω.

Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀμὰ τοῦτο ὃ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα παῖδα καὶ μίνυθα τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοιῶνος Περσέων ὅσον τε ὅτι δύο δακτύλοις εἵρυσε, ὃ μοῦνον τῶν ἀπ' Αἰθιόπων ἰὼν ἤνεικαν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐνέμετο. ἀποχρήσας ὦν ἐς Πέρσας τὸν Σμέρδιν, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ἅψαιτο. πρὸς ὦν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. ⓐ μῦθον λέγουσι, ἐπ' ἀγρὸν ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο· δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ὅτι συνοίκεε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι μὴ ἐώθασι ἐπιτηδέα ποιήσων, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ὄντα κέλεται νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεὴν συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς δ' ἂν θάνωσι, ἢν σφι μὴ πλημμελήσῃ ἄδικον μέγα τούτων. ὅτεοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀναχέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίνατο αὐτῷ ὅτι εὑρίσκοι δίκαια καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον οὐδένα εὑρεῖν ὃς κελεύει ἀδελφεὴ συνοικέειν ἀδελφεὸν μοῦνον μιν ἐξευρηκέναι νόμον, ᾧ βασιλεύοντι Περσέων ἐξῆν ποιέειν τὰ αὐτῇ ἔθελε.

110

B

C

D

E

ἀπ' ἄχρι

ἀπ' ἐπιθύμιον

ἀπ' ἄχρι τὰ αὐ

οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσε, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον τοῦτον ἐξελόντες, πρέξωσι ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ὁπισσομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κλείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς (ὡς τῷ τοὶ Σμέρδις) λόγος φέρεται. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπερφατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθεσθαι θεωμένην· τὴν δὲ, πρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τὸν ἀδελφεὸν ὑμφορήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ ὑμφορήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεκατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα παρεῖπαι· καὶ ἐπειρέσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα παρετεθειμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖα. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δὴ κοτὲ σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποφηλώσας. τὸν δὲ, θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐγκύῳ οὔσῃ καὶ γαστρί. καὶ μιν ἐκτεῶσαι ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δι' ἄλλο τι εἴτε καὶ διὰ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώποις κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσι τινες. οὐκων τοι ἀφανὲς οὐδὲν ἦν, τὸ σῶμα νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε δὴ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε τοὺς

Ita neque legem abrogarũt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam inuenerũt adiutricem eius qui sororem in matrimoniũ ducere vellet. Tunc itaque Cambyses [a] eam quã dixi accepit vxorem, aliquantóque pòst & alteram. Harum iunioré quæ ipsum in AEgyptum comitata est, interemit. Cuius mors, quemadmodũ illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidẽ aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro superuenisse: & quũ duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse quídnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere & subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: AEgyptii verò ob id quòd quum ad mẽsam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiúsque decerptis foliis, virum interrogauit vtrũ discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Dẽsa: Hanc, inquit, lactucã aliquandò imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnãtem, eámque abortu edito decessisse. [b] Ita Cambysesin præcipuos domesticorũ insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grãdi laborasse morbo, quem quidã sacrum nominant: vt haud abre fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. [c] Atque in alios quoque Persas insaniisse, veluti in Prexaspẽ, quẽ præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nũcios perferebat:

[a] *Eam quam diligebat. Vel, Amicam illam.*

[b] *Id est, Talia per insaniam fecit præcipuè, &c.*

[c] *Hæc autẽ aduersus alios Persas insaniit. Idest, Per insaniã egit. Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip.*

& [a] cuius filius Cābyſis vina miſcebat: qui honos & ipſe nō paruus eſt: ad hunc (*inquam*) fertur dixiſſe Cābyſes, Quémnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habēt? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferūt, ſed nimis te [b] vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditum deſipere, nec mentis eſſe cōpotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuêre. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Crœſus) aliquando interrogarat Cābyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & AEgypti ac maris acceſſionem adieciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Crœſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſentētia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, nō videris adæquādus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cābyſes delectatus, Crœſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te nūquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit [c] nihil eſſe quod Perſæ dicūt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas vera loqui, [d] & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerúmque percuſſit: atque eum collapſum iuſſit diſcindi, & inſpici ictum. quúmque in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id lætabundus atque cachinnās, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verùm nunc mihi dicito quémnā ex omnibus hominibus iā noris ita ad deſtinatū emittere ſagittas. [c] Prexaſpes hominem aduertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſaniētem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probè iaculari.

a Cuius filius à poculis ei erat.

b *Non legit φιλοπινίη, ſed φιλοσινίη, quam lectionem ſequentia cōprobare videntur.*

c Id eſt, Vanum eſſe, Vel, *friuolum.*

d Et me non ſapere.

e At Prexaſpem, quum animaduerteret hominem mente eſſe captum, & ſibi timeret, dixiſſe, Here, ego, &c.

A Τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἐὼν τῷ Καμβύσῃ τιμὴ δὲ αὕτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρηξάσπες, κῆδός μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀνδρῶν; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεται, τῇ δὲ φιλοινίῃ σε φασὶ πλέονως προσκέεσθαι. ὧδε μὲν δὴ λέγειν τοὺς Περσέων· τὸν δὲ, θυμωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἶνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδὲ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σοφισταὶ ἐόντων, τὰ Κροίσου, εἵρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέοι αἰνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός. τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτόν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ πρεσβύτερός τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί. οὔ γάρ κω τοι ἔστι υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο. ἥδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦδε ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες κόσα· εἰ δὲ ἁμάρτω, φαίην τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ φρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ ἅμα τείναντα ὁ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀναῤῥῆξαι αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι ὁ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα τὸν ἰόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα γενόμενον, Πρηξάσπες, ὡς μέν ἐγώ σε οὐ μαίνομαι, Πέρσας τε παραφρονέοντας, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ πρὸς ἑωυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω εὖ καλῶς βαλέειν.

τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο. ἑτέρῃ δὲ Περσέων ὁμοίως τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλών, ζώοντας ὀρύξας κεφαλὴν κατώρυξε.

Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδίκαιωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετήσας τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐ-
» πίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατάλαμβανε στεῶ-
» τὸν, ἀγαθῶν τε πρόνοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ πρό-
» μηθείη. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας στεῶτος
» πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἕων,
» κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα
» ποιέῃς, ὅρα ὅκως μή σευ ἀποστήσονται Πέρ-
» σαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλατο
» πολλὰ, χελεύων σε νουθετέειν, καὶ ὑποτίθε-
» σθαι ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ βουλοί-
μην φαίνων σοὶ εὐβουλεύειν ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς χρηστῶς μὲν τὸν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπεξῆλθες, εὖ δὲ τὸν πατρὸς τὸν ἐμὸν σωσάμενος, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα πόταμον διαβαίνοντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων ἐκείνων διαβῆναι ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ ἐπὶ μὲν σεωυτὸν ὥλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς προσχών, ἐπὶ δὲ ὥλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ' οὕτοι χάρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σε προφάσιός τευ ἐδεόμην ὅτεο λαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἐλάμβανε ὀϊστὸν ὡς κατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω. ὁ δὲ, ἐπεί τε ὀϊστὸν οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. Κροῖσος δὲ θεράποντες, ὑπιδάμνιοι γὰρ ἦσαν αὐτοὶ, καὶ παρὰ ὑπιδαμνίοισι Κροῖσον ὅτι τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἴ μιν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ὅτι ζητοίη τὸν Κροῖσον, ἀποφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες, 112 μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς ποιήσαντας ὑπὲρ καταπροίξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν. καὶ ἐποίησε ταῦτα· ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ σὺν ξυμμάχοις

A Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus [a] pares, [b] ob nulli [c] momenti causam necauit, viuos in caput defodiens.

Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cūcta noli ætati atque iræ indulgere: sed cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapientis est prospicere: tu verò viros interficis tuos populares ob nullius B momenti causam, interficis etiā pueros: qualia si multa facies, cōsidera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiā atque etiam mādans, mihi præcepit vt te commonefacerem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuā ipsius patriam administraris, aut patri meo cōsulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quùm illi vellēt transire in terram nostram. Imò & teipsum malè præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionē. [c] Arcúmque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [d] Hic vbi nō habet in quem telū dirigat, mandat ministris vt illum cōprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerētur quòd illum seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerēt. Nec ita multo pòst quū Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciāt ei hominem superesse. Cambyses se quidem inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quàm in socios, quum

a *Nō legit ὁμοίως, sed ὁμοίου: vt & in Veter. cod.*

b Ob nullum morte dignū crimen. *Vel, Nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim pòst.*

c Hæc quum dixisset, arcum corripiebat, *&c.*

d At hic quum illum configere non posset, *vt* pote qui se foras proripuisset.

Memphi moratus est, Cambyses faciebat [a] insania. adeóque vetusta recludēs sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templū Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidē statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sūt enim & hæc illis Vulcani similia, à quo se hi homines aiunt esse oriundos. Cùm multa igitur apud me documēto sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum verò illud, quòd alioqui non tentasset templa [b] legésque habere ludibrio. Nam siquis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profectò cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quàm demētem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erāt Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsētibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominātur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerēt. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebāt. Atque ita moribus comparatum est: rectéque mihi videtur [c] Pindarus fecisse vt diceret Morem omnium esse regem.

Caeterum dum Cambyses in AEgyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati AEacis filio, qui Samum vi occupauerat, eámque inter initia trifariā partitus erat cū fratribus, Pantagnoto

a *Vel, Per insaniam.*

b Ritúsque

c Pindarus ceciniſſe, Morem, *&c. nam ποίησις de poetis dicitur, & Lat. canere.*

A ἐξεμάνετο, μυθώων ὦν Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου ὃ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡφαίστου τὸ ἄγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τεσσέρων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Καβείρων ὃ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι B εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. τοῦτο δὲ τὸ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ καταισχώνας. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου. τοῦτον δὲ σφέας παῖδας λέγουσι εἶναι. πανταχῇ ὦν μοι δῆλος ἐστὶ ὁ Καμβύσης ἐὼν μαινόμενος· οὐ γὰρ ἂν ἱρῶν τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διζησάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι C τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους εἶναι πάντων ἀνθρώπων. οὐκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλο γε ἢ μανόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πρέσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ὀπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ὀπὶ πόσου ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν D αὐτό. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἵ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὀπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί. οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον E πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

Καμβύσεω δ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηίην ὀπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ διασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ

καὶ Συλοσῶντι ἑνὶ μὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἴσχων δὲ, ξείνιον Ἀμάσι τῷ Ἀιγυπτίων βασιλέϊ σὺν ἐθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐπὶ βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἑκατὸν δὲ πεντηκοντέρους τε ἐκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ κῆ οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χρεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τὴν νήσων εἵρηκεε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ τῇ Λεσβίους πᾶσι στρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν τάφρον τὸν περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν. καὶ κως Ἄμασιν τὸν Ἀμάσιν μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά οἱ ἔτι ἐὼν ἐπιμελής. πολλῷ δὲ τοι πλοῦτος οἱ εὐτυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Α Ἄ Μ Α Σ Ι Σ Π Ο Λ Υ Κ Ρ Α Τ Ε Ϊ Ὧ Δ Ε Λ Ε Γ Ε Ι. Ἡδὺ μὲν πυθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον ἑῦ πρήσσοντα· ἐμοὶ δ' αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, ἐπιστάμενόν πως ἔστι φθονερὸν καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς τὰ μὲν αὐτὰ κήδωμαι, ἑῦ μέν τι εὐτυχέοντα τῶν πρηγμάτων, τὰ δὲ σφαλερὰ· καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, μᾶλλον ἐκ πρήσσων, ἢ εὐτυχέων τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πανώλεθρος, εὐτυχέων τὰ πάντα· σὺ ὦν νεῦ ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φρντίσας τὸ ἂν θύσεις ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, τῷ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσῃς, τοῦτο ἀποβαλε οὕτω, ὥστε μηκέτι ἔτι ἐς ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῖσι παθήμασι τοῖσι ἐπιπίπτωσι, ἕτερα τοῖσι παθήμασι ἐμέσῃ ἐπιστρεπτὰ ἀκέο. ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ εὖ ἐπετέλεετο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολομένῳ τῷ κειμηλίων. διζήμενος δὲ εὕρισκε τόδε·

A & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, ejecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege AEgypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Breuique ſtatim tempore res eius adeo proceſſerũt vt per Ioniam cæterámque Græciã celebrarétur. Quocunque enim [a] bellum intulerat, cuncta ei proſperè cedebant, quũ haberet centum [b] biremes, mille B ſagittarios, inuadens omnes ſine vllo cuiuſquã diſcrimine: quòd diceret ſe magis gratificari amico ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quàm ſi [c] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic inſulas, multa etiã in continente oppida capiebat. Leſbios enim cum omnibus copiis opem Mileſiis ferẽtes, nauali prælio vicit cepítque, qui omnẽ foſſam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atque C res Polycratis tãtopere ſecundas eſſe non latuit Amaſin, cui hoc curæ erat. Sed quum aſſiduè forent multo ſecundiores, Amaſis libellum Samũ miſit, in hæc verba ſcriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hoſpite, audire voluptati eſt: tamẽ tuæ magnæ proſperitates mihi non placent, qui intelligo quàm inuidum numẽ ſit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipſius tum eorum qui mihi curæ ſunt [d] res nunc proſperè ire, & ita *per varias fortunæ vices* æuum traducere, quàm in omnibus mihi proſperè cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduerſus proſperitates agito: diſpice quid tibi ſit quod plurimi facias, quódque amiſſũ tibi maximè doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquam [e] ad homines veniat. Quòd ſi proſpera tua deinceps non variabũtur aduerſis, medeare tu tibi ſubinde eo modo quẽ tibi ſubieci. Hæc quũ legiſſet Polycrates, & in animum demiſiſſet, tanquam bene ſibi ab Amaſi præcepta, diſquirebat quódnam ſuorum ornamẽtorum eſſet quo amiſſo maxima ipſe moleſtia afficeretur: atque hoc tandem quæritãdo inuenit;

a Bellum inferre cogitaret,

b Centum naues quinquagintaremorum.

c Nihil ab initio abſtuliſſet.

d Res nũc proſpere ire, nũc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus aliis feliciter, aliis infeliciter cedere. Poſt* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquã audiſſe me puto, qui quum in omnibus felix fuiſſet, non tandem malè pericrit fundítus.

e *Id eſt, In homi num conſpectum.*

Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciēdam statuit, ita abiicere libuit: [a] Biremem conscendit: eā dehinc viros quibus illā instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractū sibi sigillum, iis qui vnà nauigabant inspectātibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextóve quàm hæc acta sūt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandē sanè ac pulchrum putauit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectū Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitā tolero, tamen non iudicaui ferēdum à me esse in forum, sed te tuáque potentia dignum. Eū itaque affero tibi, donóque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu verò probè, nec facto solo, sed etiā oratione apud me inisti gratiam: ad cœnámque te vocatū volo. Hæc magni faciēs piscator domū abiit. piscē ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillū Polycratis. Quod vbi viderūt sumpserúntque, ad Polycratē lætabundi quamcelerrimè pertulerūt. Eóque illi reddito, referebāt quo pacto fuisset inuētū. [b] Polycrates, quemadmodū res diuinitus cōtigit, singula quæque à se gesta retulit in libellū: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in AEgyptū misit. Quib[c] tabellis Amasis perlectis quæ à Polycrate venerant, [c] intellexit nō posse præstare hominem vt alterum hominē à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandē rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

a Quinquaginta remorum nauem.

b Polycrates, quum eum subisset diuinū quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissēt. *Vel, Quicquid sibi post eam rem factam accidisset.*

c Didicit fieri nō posse vt homo hominē à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandē rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

A ἐὼν οἱ σφρηγὶς τιμὴ ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαραγδου μιν λίθου ἐοῦσα, ἔτι δὲ ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτὴν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐχὰς ἐγίνετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς B τὰ οἰκία, συμφορὴν ἐζήτεε. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ ὅτι τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοι τὸν ἰχθύν, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς C σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἡδεῖς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε εὖ ἐποίησας· καὶ χάρις διπλέη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ὅτι δεῖπνον καλέομαι. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ᾔιε ἐς τὰ οἰκία. οἱ δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εἰσχανέουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, ταχίστα ἔφερον χεχαρηκότες τῷδε τῷ Πολυκράτεϊ. D δόντες δὲ αἱ τιμὴ σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ εὑρεθείη. τῷ δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσας τὰ μὲν, οἷα κατελελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ὅτι λεξάμενος ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἀδύνατον εἴη ἀνθρώπῳ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα, εὑρίσκει. E πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, λύεσθαι ἔφη τὸν ξεῖνον. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σὺν τυχὶ δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὸν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου

a Quinquaginta remorum nauem.

b Polycrates, quum eum subisset diuinū quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissēt. *Vel, Quicquid sibi post eam rem factam accidisset.*

c Didicit fieri nō posse vt homo hominē à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandē rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

περὶ ἀνδρὸς ξείνου.

contraheret.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν Πολυκράτεα οὕτυχέοντα τὰ πρῶτα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ὑπικαλεσαμένων μιν τῶν τὴν Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας ὦν κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης τῶν δὴ Καμβύσεα Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως αἴ τι καὶ παρ' ἑωυτοῦ πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δ', ὑπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσερήκοντα τριήρεσι· ἐνετείλατο δὲ Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. ὡς μὲν δὴ λέγουσι τοῖσι ἀποπεμφθεῖσι Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, διωμοσάσθαι λόγῳ, καὶ σφι ἀδεὲς δοκέειν εἶναι τὸ μετόπωρον μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ, λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλακὴν λυομένους, ἐνθεῦτεν αὖτις ἀποδρῆναι. καὶ παραπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτεα νεῖσι αἰτιάσασθαι, ἐς μάχην καταστῆναι· νικήσαντας δὲ τοὺς κατιόντας, ἀποβῆναι ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχησάντων δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσωθῆναι· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ὑπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα καταιρέεσθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῷ ὑπικουρίῃ τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοὶ, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθῆναι· τῶν δ' ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνῆλησας, εἶχε ἐπίμους, ἵνα ἅμα τοῖσι δοῦσι οὗτοι πρὸς τοὺς καλιόντας, ὑποπρήσωσι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ὑπὸ τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα καίρια δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λελῆσθαι ὑπιλε-

ἔπεμψε ἐς Σάμον, δεόμενος

114

A Aduersus hũc igitur Polycratẽ in omnibus bene agentem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculũ caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus AEgyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in AEgyptum. Polycrates, delectis quos maximè suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in AEgyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerẽt, inter se colloquutos decreuisse ne porro tẽderent. Alii verò aiũt peruenisse in AEgyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in in sulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sũt qui dicant penes eosdem, ab AEgypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non rectè dicẽtes mea opinione. Neque enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui permulti aderant, cùm auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, vnà cum ipsis naualibus comburet. Posteaquã verò Samii qui à Polycrate exacti erãt, Spartam venerũt, adeũtes principes multa sanè (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo cõgressu respõderunt, eorũ quæ isti dixissẽt, priorũ quidẽ oblitos esse

se, posteriora verò non intelligere. Secundo deinde congressu, nihil isti dixerũt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt [a] panario superfuturum. [b] Itaque opẽ ferendam eis censuerunt. Atque vbi rem apparauêre, cum exercitu in Samum se contulêre, referẽdæ gratiæ causa, vt Samii aiũt, quia illis aliquando Samii aduersus Messenios auxilio fuissẽt: vt verò Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberẽt Samios, quàm vt eosdem vlciscerẽtur ob interuersum crateré, quẽ Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege AEgypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracẽ lineum quidem, sed frequentibus animaliũ figuris ex auro lanáque versicolore, [c] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quòd quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamẽ singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singuláſque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerũt itaque Lacedæmonii exercitũ aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent.

In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tẽpus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Halyattem castrandos mitteret trecẽtos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primùm edocuere pueros vt [d] puluinar Dianæ contingerent: deinde non sinentes [e] abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solẽnem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celẽbrãt. Quum enim nox aduenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adolescẽtiũ. Tũc autẽ choros exercẽtes, esculenta fecerũt ex sesamo ac melle,

a Illos panario superuacaneam orationem curiosè addidisse. *Q.d. Debuisse illos contentos esse panario sen saccum ostendere. Videtur hic Germ esse huius loci sensus, cui tamẽ fortasse vox aliqua deest.*

b Ferendam tamen illis opem censẽ.

c Ex xylo intertextum, quem admiratione dignũ reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit. Ad hanc verò in Samum expeditionẽ adiuuerunt etiam Corinthii lubenter.

d Templum.

e Abstrahi supplices è templo, quum prohib.

A λῆϑος, τὰ ὑγιέα οὐ σιωπέωσι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταξάντες, ἄλλο μιν εἶπον οὐδέν, ἰλλικὸν δὲ φέροντες, ἔφασαν (Ⓐ) ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπερίδοντο, τῷ ἰλλικῷ ὡς ἐφ' ἑωυτοῦ γαίεσθαι. βοηθέειν δὲ ὧν ἔδοξε αὐλητῇσι. καὶ ἔπειτα ὡς διασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, διεργασίας εἵνεκεν ὅτι σφι ὡς ἐτέρωσι αὐλητῇσι ἐβοήθησαν ὅτε Μεσσηνίοις· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, B οὐκ ὦν τι μᾶλλον δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσασθαι βουλόμενοι τὸν κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς, (Ⓑ) ἦλθον κομίσων, καὶ τὸν θώρηκος τὸν αὐτῶν Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλιπόσωτο τοῦτον ἑτέρῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, (Ⓒ) Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωϋμάσαι ἄξιον ἀρπεδόνη ἐκάστη τῶν θώρηκος ποικίλη. C ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φαινομένας. τοιοῦτος ἕτερος ἐστὶ καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ αὐτὸν ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. στρατεπελάσαντο δὲ τῶν στρατεύματος τοῦ ὅτι Σάμον ὥστε γνώμας ἔχειν, καὶ Κορίνθιοι προθύμως.

Ὑπῆν μὲν γὰρ καὶ ἐς τούτους εἰκὸς τῶν Σαμίων θυμὸν γενέσθαι πρότερον ὅ στρατεύματος τούτου, ἐπὶ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενόμενος. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοὺς Ἀλυάττεω ἕνεκα εὐνουχίης. D προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι (Ⓓ) Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδασκον ἱκοῦ ἅψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ προϊεμένους ἀπέλκειν σφέας ἐκ τοῦ ἱκοῦ, σιτίων δὲ τοῖσι παῖδας ἐρ- E γόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο (Ⓔ) Σάμιοι ὁρτὴν, τὴν καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταυτά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον (Ⓕ) παῖδες, ἴσασι χορηΐς παρθένων τε καὶ νεηνίων· ἰσάντες δὲ τοῖς χορηΐς, πρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο

νόμον

νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες ⓐ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφώ. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐχώρεε ἐς ὃ ⓐ Κορίνθιοι τῶν παίδων ⓐ φύλακοι οἴχοιντο ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυρην ⓐ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν τοῖσι Κερκυραίοις, ⓐ δὲ οὐκ αὐ συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦδε ὅτι Σάμον τοῦτον ἕνεκα τῆς αἰτίης· νεῶν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἔκτισθη τὸν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι ⓐ Κορίνθιοι.

τῶν ἐπιμελῆ 115

"Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν τοκέων Κερκυραίων ὀπτιλέξας τοὺς παῖδας, ἡμιορβύμους· τοκῆες γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν τοιῆμα ἀπάθαλον ποιήσαντες. ἐπεί τε γὰρ τὸν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορῇ τοιῇδε οἱ ἄλλῃ συνέβη τοῖς τῇ γυναικὶ ἡμέαθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἐπταεικαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸ ἑωυτόν, "ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε τοιῆδε πέμπων αὐδήν, Ἄγε ἴτε ὦ παῖδες οἷος ὑμέων τὸν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο ὂ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἔλαβε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὸν Κόρινθον, ἅτε φρενέα τῆς μητρὸς ἐὼν πατέρα οὔτε προσεῖπε, οὐδὲ προσδιελέγετο, ἰσορρέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν ὁ θυμῷ ἐκπεπληγμένος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἰσορρέει "πρεσβύτερον τὸν σφι ὁ μητροπάτωρ διελέγετο· ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τὸ σφι ὁ Πρόκλης ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδαμείως μηχανέων ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ἐπιστέλλεσθαί τι· ἐλιπάρεέ τε ἰσορρέων.

τῶν ἐφιλοφρονέετό τε,

τῶν οὔπω

τῶν πρεσβύτατον

quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dum Corinthii pueris quos asseruabant omissis abierũt. Ita Samii pueros Corcyram reduxerunt. Quòd si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthii [a] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuò fuêre. Hurius igitur rei memores Corinthii, exhulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscẽdi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiserant. nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septẽ, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrãnus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquã dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrẽ vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nulli momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrẽ neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interrogãti quidem responsum reddere voluerit. Eum Periãder tãdem sanè indignatus è laribus eiecit. Quo ejecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissimè accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixisset, [b] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere; nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instare.

a Ad sumẽdam in Samios expeditionem operas contulissent.

b Quippe qui eius nõ meminisset, quòd animũ ad id non aduertisset.

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. [a] Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgẽtius, mittit ad eos apud quos filio ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiãt. Iste illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulsus hinc in aliã sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quòd esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eũ sacram [b] pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assiduè versabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, misertus est, depositáque ira, propius accedẽs, Fili, inquit, vtrũ est optabilius, istúdne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minimè debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit vnde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiúsque ego particeps eo magis sũ quòd ipse id perpetraui. Tu verò, edoctus quanto satius sit [c] inuidiosum quàm miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [d] castigabat: ille autẽ nihil patri respõdit, nisi ipsum sacram [e] pœnam deo debere, quòd in ipsius colloquiũ veniisset. Ibi Periander animaduertẽs malũ filii [f] vehementius esse quã vt corrigi posset, ab oculis eũ sibi amãdãdũ putauit, nauigio ĩ Corcyrã misso. nã Corcyræ quoq; imperitabat.

b Ad quod Per. animum aduertens

b Mulctam

c Inuidiã quàm commiserationẽ mouere.

d Corripiebat.

e Mulctam

f Ejusmodi esse cuius sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla via esse sanabile. Magis ad verbũ, Nullum exitum habere.*

A ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τῦτο. Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τῦτο, καὶ μᾶλλον ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδὲν, ἤ ὁ ἀζηλωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς διαιτᾶτο ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἀγγέλων, ἀπηγόρευε μή μιν δέχεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλων οἰκίων, ἀπελαύνετο καὶ ἀπὸ τούτων. ἀπειλεόντος τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμενοῖσι, καὶ ἐζειργῆν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὲ καὶ ἦιε ἐπ' ἑτέρους
B ἑταίρων. Ⓐ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καὶ ὧν δεδεγμένοντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι τοῦτον δέξηται μιν, ἤν τε ἐς δεηθῇ, ἱρὸν ζημίων τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλῃ, ὅσην δὴ εἶπας. τοιῶν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ προσλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέχεσθαι ἤθελε. τοιὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδυνήθη πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ προσκαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐ-
C καλινδέετο. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλγεσάσῃσί τε καὶ ἀσιτήσῃσι συμπεπλωκότα οἰκτείρει· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσων, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νεῦ ἔχων
ῥᾳθύμιος, ἤ τὸ τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νεῦ ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πατρὸς ὀπίσω τήδεον, προσλαμβάνῃν; ὃς ἐὼν ἐμός τε
παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασι-
λεύς, ἀλήτεω βίον εἵλευ· ἀντιστατέων τε καὶ
D ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἧκιστα ἐχρῆν. εἰ
γάρ τις συμφορὴ τῷ οἴκοισι ἐγεγένεε ἐξ ἧς
τοιῦτο φίλον ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὖ τη γέγο-
νε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅ-
σῳ αὐτὸς σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μα-
θὼν ὅσῳ φθονέεσθαι χρεὸν ἐστὶ ἢ οἰκτείρε-
σθαι, ἅμα τε οἰκοῖόν τι ἐς τοὺς πολίτας καὶ ἐς
τοὺς χρεώστας τεθυμῶσθαι, ἀπιθι ἐς τὰ οἰ-
κία. Περίανδρος μὲν τοῦτοισι αὖτον κατε-
λάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται
E Ⓑ πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίων ὀφεί-
λειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον.
μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορόν τί ὁ
κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀ-
φθαλμῶν μιν ἀποπέμπε, στείλας πλοίῳ
ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης.

ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Πρόκλεα, ὡς τῶν πρηγμάτων οἱ αἰτιώτατον. καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ, τε Περίανδρος πρηνὴς ἐκέκλιτο, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἰ δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ἐτύγχανε δὲ τῶν παίδων οὗτος νεώτερος, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀντιπρόσωπος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, προσεχόμενος τῷ νεηνίῃ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἑωυτῷ δὲ θυγατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὖτος σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἀπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ δὲ κακὴν τὴν κακῶν ἰητρὸν. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ὕπερθε κέρεα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ πρηνὴς κώς. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀλλοτρίοισι. ἢ μὴν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποχρινόμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθώνεται πρόσοντα τὸν πατέρα. ἀπαγγελθείσης δὲ ταύτης ταῦτα, ὃ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, ἀμφοτέροισι ἥδιστον εἶναι τῆς τυραννίδος. καταινεσάντος δὲ τοῦτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἴ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίοις ἐτιμωρέετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἑστεῶτος πύργου τὸ πρὸς ἄστυ τῆς

A Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnatáque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum seruauit. Interiecto deinde tempore quum senuisset Periãder, sibique esset conscius se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrãnidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, B hebetiórque esse ei videbatur. Lycophron ne [a]responsione quidem est dignatus eũ qui sibi nuntium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suã, sperans fore vt ille huic præcipuè auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quã tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet C officere. [b]Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora [c]iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderũt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se D iturum Corinthum quoad patrẽ superesse audiret. Hoc quum mulier renuntiasset, tertiò Periander caduceatorem mittit. qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthũ proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periãder Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander E accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionẽ sumebat.

Lacedæmonii ingenti cũ classe vbi peruenêre, Samum obsederunt, succedentésque muro, turrem mari imminentem iuxta

a Interrogatione. *Vel, compellatione.*

b Siniſtra. *Vel, Infausta.*

c Iustis æquitatẽ anteponũt. *i. Æquũ & bonũ summo suo præferunt.*

suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quũ à superiore turri (quæ tergo mõtis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquãtisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentíque ab hoste cædebantur. Quòd si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ & Lycopæ similes extitissẽt, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via, intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodémque tertio ab hoc Archia, congressus sum apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitib⁹ maximè Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quòd eius pater Archias strenuè pugnans, Samimortẽ oppetisset: se verò ideo Samiis honorẽ habere quòd auus suus fuisset à Samiis publicè affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in susceptа re nihil admodum proficerent, in Peloponesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eámque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerãt, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vidẽt, & ipsi transmiserũt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ.

a Apud Pitanen (huiusenim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimùm honorabat, suóque patri impositum Samii nomen dicebat, quòd suus pater Archias strenuè pugnans, &c. *Valla autem sta vertit quasi ὅς, quod est ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίλεω.*

Vigebant autem ea tempestate Siphnii orum res, erátque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt,

A πόλιος ὑπερέβησαν. μετὰ δὲ, αὐτῶν βοηθησάντων Πολυκράτεος χρεὸ πολλῇ, ἀπηλάθησαν. κατὰ δὲ τὸ ἐπάνω πύργον τὸ ὅτι τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπέκυρσε ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὅτι ἀσπουδεὶ, ἐκτείνον. εἰ μὲν νυν οἱ πρέοντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγένοντο τοῦτο τῷ ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης

B γὰρ καὶ Λυκώπης μοναδοὶ συνεπισπόμενοι φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ὑπὸ τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχέω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχέω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τὠνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε.

C Ἡμεῖς δὲ Σαμίους ἔφη, δίκῃ τεθάφθαι οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων θάψ. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσερήκοντα ἐνιαυτοὶ γενόμενοι ἡμέρας πολιορκέουσι Σάμον, ἐς θωρηκτὸν τε ὁδὸν κατεκόπτοντο τῶν τρημάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὀπίσω εἰον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι

D δωρεὲς ἐποιήσαντο. ⓐ δὲ ὅτι Πολυκράτεα στρατιὴν Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο.

Τὰ δὲ τῶν Σιφνίων τρήματα ἦκμαζε τότον χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακείμενος, ὁμοίως τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρόν,

E

117

ἐχρέωντο ᾧ χρησηείῳ, εἰ αὐλῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστὶ πολλῷ χρόνον τῷδε μένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅτεν μὲν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ φανήτην,

Λευκοφρὶς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φέρδμονος ἀνδρὸς,

Φερσαμένου ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σίφνιοισι τότε ἐν ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένον. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γινώσκειν, οὔτε τότε αὐτίκα, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα τοῖσι Σίφνον παρεστέωτο οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρόσβεας ἄγουσάν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ ἐν τούτῳ τὸ ἡ Πυθίη προεμήρυσε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον καὶ φράσουσα, τὸ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δὴ ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐλῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐλῖσι, ἐνίκησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. τῶνδε δὲ Ἑρμιονέων νῆσον αὐτὶ χρημάτων πρέσθεον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι τῶνδε κατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελαυνῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὴ ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, πλὴν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἐνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νεῶν κατωρίους ἐχουσέων τὰ πρόσωπα ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔχοντες ἔχθεα Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπὶ Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

A nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluêre oraculum. Eis ita Pythia respondit,

a *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneïa cana,* — a *Hæc explicantur statim pòst.*

Cana fori facies, tunc vir vaser adsit oportet,

Qui notet è ligno agmẽ, legatúmque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis B prytaneium forúmque Pario lapide exculta: hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nã Samii c quũ velocissimè ad Siphnum applicuissent, miserũt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Núcii igitur vbi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabãtur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuò occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorúmque multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauêre. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarũ loco insulã Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniã in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquẽnium degẽtes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nũc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno AEginetæ nauali prælio victos cum Cretẽsibus diripuerũt, ac rostratas naues mutilauerũt, eáque rostra apud Mineruæ templum in AEgina affixerunt. Hæc AEginetæ Samiis fecêre, infensi quòd illi antea sub Amphicrate rege, bello AEginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa.

b *Id est, domus publica.*

c Quum primũ Siph. applicuerunt.

Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quòd tria ſũt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Ité per eam totã altera foſſa depreſſa eſt [a] viginti cubitorũ, triplo maioris latitudinis, per quã deriuata à magno fonte aqua fiſtulis in vrbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarẽſis Eupalinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia ſermonẽ aliquanto magis extendimus.

[a] Viginti cubitorum altitudinis *i. profunditatis*, triũ autem pedum latitudinis. *Valla autem pro* τεσσάρων *legit* τεσσαρῶν.

ΚΑΜΒΥΣΗΣ δὲ τοῦ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ προδιαφορήσαντι, ἐπανιστᾶται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τοῦ οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. τοῦτ' δὴ ὦν οἱ ἐπανέστη μαθόντα τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλιγόωρος, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ἐπισάμενοι αὐτὸν Περσέων, τῶν δὲ πολλοὶ περ ἐόντα μιν εἰδείησαν· ὡς ἐς ταῦτα βουλεύσας πάρα, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐὼν τὸν ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τοὔτο εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα ἅπαντα εἶσε, ἄγει ἐς βασιληίον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προαγορεύοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδις τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλθὼν, (ἔτυχε γὰρ Καμβύσεα ἐὼν στρατὸν ἔχων τὸν Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι)

[b] Rebellauerũt. *Vel, Inſurrexerũt.*

[c] Inuadendum regnum.

[d] Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.*

ωεσηγήρθη σαὶς ἐν μέσοισι τὰ ἐντεταλμέ- A
να ἐκ τῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας
ταῦτα ἐκ τῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὲν λέ-
γειν ἀληθέα, αὐτὸς τε ωεοδεδιὼς ἐκ Πρη-
ξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτε-
νέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι ταῦτα) βλέψας
» ἐς Ⓜ Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὔτι
» μοι διεωρήξαο τὸ τοι ωεοσέθηκα ωρῆγμα.
» ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀλη- •
» θέα ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς
» ἐπαμύνεται, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τῦ αὖ- B
» δρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ
» αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά
» μιν χερσὶ τῆσι ἐμεωϋτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ τε-
» θνεῶτες ἀνίστανται, ωροσδέχεό τοι καὶ Ἀστυά-
» γεα Ⓜ Μῆδον ἐπαμυνέσεσθαι· εἰ δὲ μή ἐστι ὡς-
» ωερ ωρόσθεν, οὐ μή τι τοι ἐκ τε ἐκείνου νεώτε-
» ρον κακὸν ἀναδλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, με-
» ταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρω-
» τεῦντας πρὸ ὅτευ ἥκων ωεσαγορεύει ἡμῖν
» Σμέρδης βασιλέος ἀκούειν. Ταῦτα εἰπόντος C
Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα
μεταδιῶκτος ἡρόμβος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπι-
» γμένον δὲ μιν εἵρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦν-
» θρωπε, φὴς γὰρ ἥκειν ωρὸς Σμέρδιος τῦ
» Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἰπὰς τὸ ἀληθέα μὴν,
» ἀπιθι χαίρων· κότερα αὐτός τι Σμέρδις φαί-
ἐς ὃ μιν » νόμβος ἐν ὄψι ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν
» τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρ-
» διν μὲν Ⓜ Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμ-
» βύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὄπωπα· ὁ D
» δέ μοι μάγος Ⓜ Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν
» οἰκηίων ἀπέδεξε, τοῦτ' ταῦτα ἐνετείλατο,
» φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπι-
» θέμενον εἰπεῖν ωρὸς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔ-
» λεγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης
» δὲ εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγα-
» θὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην οὐκ ἔ-
» φυγες· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπαμυ-
» νέων, ἐπιβατεύων τὸ Σμέρδιος οὐνόματος;
» ὁ δ' εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ χρηστὸς E
» τῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανε-
» στεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων,
» Παττιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρ-
» δις. ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ

stans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiés Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quòd miſſus ad occidédū Smerdin, rem non peregiſſet, intués in cum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniũxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, [a] aut quippiā ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguíve. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quiq; hominē meis ipſius humarim manibus. [b] Quòd ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecū qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent [c] nūquid à quo Smerdi rege nobis denuntiatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuntium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes, Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidē, inquit, ego Smerdin Cyri filium, ex quo Cambyſes aduerſus AEgyptum fecit expeditionem, nūquam cōſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem cōſtituit, is mihi iſta mādauit, dicēs Smerdin Cyri filium [d] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verùm quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quē Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſũt qui aduerſus te inſurrexerũt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem, quum

a Aut vlla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur.

b Si fortè tamē mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea. *i. ſi mortui, nihilo magis nunc reſurgunt quàm antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet.

c A quo veniēs, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audiētes eſſe iubeat.

d Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.*

Smerdis audisset nomen, [a] percussit veritas sermonis, ac sõnii, per quod ei quidam visus fuerat nũtiare, Smerdin regio insidentem solio, ad cælũ vsque pertingere vertice: Agnoscens itaque sine causa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdin. Quẽ vbi [b] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum insiliit, habens in animo [c] quamraptissimè Susa versus exercitum ducere in magum. Insilienti in equum, [d] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte in qua prius ipse tãquam opportuna ad feriẽdum (vt sibi videbatur) percusserat Apin AEgyptiorum deũ. Vulneratus Cãbyses, quodnam illi oppido nomen esset interrogauit. Illi aiũt Ecbatana. Sed quũ fuisset iam antea Cambysi redditum ex vrbe Buti oraculũ, eum in Ecbatanis decessurũ, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) senem vita functurum: at oraculũ in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [e] postquam scisitatus, resipuit, oppidi nomen audiẽs, tum magi iniuria perculsus, tum vulnere: verbáque oraculi expẽdẽs, Hoc in loco, inquit, fatale est Cãbysem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum qui aderant præstantissimis quibusque, ita inquit, Quod maximè occultum volebam Persæ, [f] id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud AEgyptum agerẽ, inter quietem visum vidi, [g] quod quidem minimè visum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidam domo adueniens, nuntiare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quàm prudẽtius feci. neque enim in hominis natura situ est auertere quod euenturum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquã coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiã mortalium in me ἐάμβυος μή κοτε τις μοι, Σμέρδις ἐξαιρημένου, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνδρ-

a *Videtur hæc phrasis respondere nostræ, Il fut touché en son cœur.*

b Defleuit, & de tota calamitate questus est, in equum inf.

c Quamprimũ. *Vel, Primo quoq; tempore.*

d Gladius vaginã excidit.

e Postquã scisitatus, oppidi nomen resciuit, tum magi iniuria perculsus, tum ex vulnere, resipuit, *Vel, ad se rediit*, & intellecto oraculo, *Vel, & quum mẽte complexus esset oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale est Camb.

f Eò redactus sum vt id apud vos efferam.

g Quod vtinam minimè vidissẽ.

A Σμέρδιος οὐδόμα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τὸν τε λόγων καὶ τὸ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγείλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιληΐον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τῷ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ταῦτα μεγάλα τησάμενος τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ

* ⓦ ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναB θεῴσσοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ ὁ ξίφος παίει τὸν μηρόν. πωματιωθεὶς δὴ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ πρότερον τὸν Αἰγυπτίων θεὸν Ἆπιν ἔπληξε, ὡς οἱ χρηίζειν ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ,τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τὸν δὲ ἔπι πρότερον ἐκέλευσε ὁ Βουτοῖς πόλιος ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε C τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἐὼν πάντα τὰ πρήγματα. ὁ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος ὁ οὔνομα, ἐπὶ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐν τῷ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τῷ πώματος, ἐξεφρόνησε. συλλαβὼν δὲ ὁ θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύσεα ⓦ Κύρου ἐστὶ πε- « 119
πρωμένον τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα. « ἡμέρῃσι δὲ ὑστέρου ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμεD νος Περσέων τοὺς προεόντας τῶν λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, κατάλε« λάθηκέ με, ὃ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον « πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ « ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοι« μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγε« λον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις « ἱζόμενος ἐς τὸν βασιληΐον θρόνον, ψαύσειε « τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαγ« γελθὲν τὸν ἀρχὸν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐE ποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ αἰ« θρωπίῃ φύσει οὐκ ἐνὸν ἄρα τὸ μέλλον « γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρη« ξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέον« τα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσού« του, ἀδεὴς διαπρήσσω, οὐδαμᾶ δοκέων « ἀναφανήσεσθαι ἀνθρώπων, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνδρ- «

» πων. πρωτὸς δὲ τῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμῦ-
» τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε σοὶ ἐὼν δεινὸς γέγονα, καὶ
» τῆς βασιληίης σοὶ ἓν ἥμισυ ἐστέρημαι. Σμέρ-
» δις γὰρ δὴ ἐμοὶ ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προ-
» έφαινε ἐν τῇ ὄψι ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ
» ἔργον ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν (ὦ) Κύρου
» μηκέτι ὑμῖν εἶναι λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῶν μά-
» γοι κρατέουσι τῆς βασιληίης, τόν τε ἕλιπον
» ἐπίτροπον τῆς οἰκίης, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
» Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ
» αἰχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμω- B
» ρέειν ἐμοί, τοῦτ' μὲν αὐτοῦσι μάρψ τετέλεσται
» ὑπὸ τῶν ἐμωυτῦ οἰκηιοτάτων. Τούτου δὲ μη-
» κέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῶν ὦ Πέρ-
» σαι χρηταί μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλεσθαι,
» τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον καὶ
» δι' ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βασι-
» ληίους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μά-
» λιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι πάρεσσι, μὴ πα-
» ρεῖδεῖν τὸν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους πε- C
» ριελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὸν
» κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι· τοῦτο ὑ-
» μέων· εἴτε καὶ σθένεϊ τῷ κατεργασάμενοι,
» σθένεϊ καὶ σὺ κάρτεϊ αἰρεσάμενος. Σοὶ τάδε
» τὰ μὲν παυδύσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἀνοφέοι,
» καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν ἐοῦσι ἐς
» (ὦ) ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μηδὲ αἰρε-
» σωσαμένοισι ἄρχειν, μηδ' ὅτι χειρήσασι
» δουλοσύνην, τὰ σκαιτία τούτοισι ἀρέομαι ὑ-
» μῖν γενέσθαι. καὶ πρὸς τούτοισι, τὸ τέλος
» Περσέων ἑκάστῳ ὅτι γενέσθαι οἷ ἐμοὶ ὅτι- D
» γόνατο. Ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύ-
σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν.
Περσὰς δὲ ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύ-
σαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον,
ταῦτα κατείρηξάν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ
διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ
τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς πάχισα ἐσάπη, ἀ-
πέθηκε Καμβύσεα (ὦ) Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἐπὶ ἔτεα καὶ μιῆας
πέντε, ἀπαίδα δὲ τοῦ σώματος ἐόντα ἔρσενος E
καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι πρέσβεσι
ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο, τὸν μάγους ἔχειν
τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ὅτι ψευδο-
βολῇ εἴπειε Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ
Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἀπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέ-
ατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινὰς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἐξαρ-

exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quū ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerū domesticarū procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipuè vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is [a] immerita morte à proximis suis affectus est. [b] Secūdo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimū mihi demādare vobis quod è vita exiens effici mihi cupiò atque opto, per regios deos obtestans cùm omnes vos tum maximè Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptū, [c] vi recuperetis. Hæc vobis faciētibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi cōtigit. Simul hæc loquutus Cambyses, [d] defleuit omnem suam conditionem. Perse, vt regem lamentantē conspexêre, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os [e] vitiatum est, femúrque celerrimè contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quum regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole suscepta virili fœmineáve. At Persis quæ derant magna offusa est incredulitas, rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cābysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomen Persicum redderetur hostile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionē regnare, vt pote Prexaspe vsq;

a Impia

b Quum verò iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedēti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremùm peto, per regios deos obt.

c Vi recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.*

d Omne illud fatum suum defleuit.

e *Alij*, Carie exesum fuit. *Alij etiam aliter.*

ἢ ἀπαιρεθῆναι ἢ καπεργασάμενοι,

pernegãte à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum.

Magvs defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implẽdum octauum annũ regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo autem mẽse, quisnam esset compertus est hunc in modum: Erat Otanes quidã Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filiũ Cyri, primus suspicatus est, sed cum qui erat, hac coniectura, quòd neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerũ quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque [a] eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyses tenuerat, cuiúsque tunc magus cõtubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorũ: misit ad eam quendam sciscitatũ quocum homine cubaret, cũ Smerdi Cyri, [b] an cum altero. Illa remisso nũtio, negauit se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquam, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hãc rursus mittit Otanes, inquiẽs, Si ipsa Smerdin Cyri nõ habes cognitũ, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa suum ipsius ignorat fratrẽ. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquiũ venire possum, aut vllã aliam cernere mulierũ cũ illo cubãtiũ. Náque hic vir, quisquis est, quumprimũ adeptus est regnũ,

a Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab.

b An cum alio quopiam.

A νος ἰῶ μὴ μὺ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰ ἰῶ οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελθυτηκότος, φαίνεσθαι Κύρου γόνου ἀπολωλεκέναι ἀδελφειήν.

Ὁ δὲ μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ὡς ἐπιβατεύων τῷ ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου μοίρας ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας τοῖσι λοιποῖσι Καμβύσῃ ἐς τὸ ὄκτω ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τούτοισι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πᾶσαν εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πᾶσαν τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν αὐτῶν Περσέων. ἀφέμενος γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τὸν ἦρχε, τοσοῦτο ἀτελείην εἶ) στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. τοσοῦτο μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα αἰσάμενος ἐς τιμὴ ἄρχεν. ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐξήνετο κατάδηλος ἔργῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἰῶ Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένεϊ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ τοσούτῳ Περσέων. οὗτος ὧν ὁ Ὀτάνης τοσοῦτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἰῶ· τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἰῶ Φαιδύμη· τῇ αὐτῇ δὴ ταύτῃ εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτῇ τῇ θυγατέρα, ἐπυνθάνετο πρὸς ὅτεῳ μιν θεράπων χειμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, Φαιδύμη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ ἔρεσθαι Ἀτόσσης τοῦ θυγατρὸς τοῦτον συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δὴ καὶ τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. αὐτὴ πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε Ἀτόσσῃ δυνάμεϑα ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις κοτὲ ἐστί, παρέλαβε τὴν βασιληίην,

διέσπειρε ἡμέας, ἄλλῃ ἄλλη τάξας. ἀκού- A
ουτι δὲ ταῦτα ᾧ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαί-
νετο ὁ πρῆγμα. τρίτῳ δὲ ἀγγελίῳ ἐς-
» πέμπει πρὸς αὐτὸν, λέγουσαν ταῦτα, Ὦ
» θύγατερ, δεῖ σε γενομένην βὸς, κινδύνου αἰρε-
» θέντος γὰρ μὴ ἧσσον ἀνὰ πατὴρ ἐπαοδύνῃ κελεύει.
» εἰ γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὴν
» αὐτὴν καταδοκέω ἐγὼ, οὐτοί μιν σοί τε συγκοι-
» μήσθαι, καὶ τῶν Περσέων κρατέειν ἔχοντα, δεῖ
» χαίροντα ἀπαλλάσσειν, δίκας ἀδικίης.
» νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὰν σοι σὺν θύδῃ, καὶ B
» μάθῃς αὐτὸν καταπνωμένον, ἅψασον αὐτοῦ
» τὰ ὦτα. καὶ εἰ μὲν φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμι-
» ζε σεωυτῷ Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν·
» εἰ δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.
ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φα-
μένη κινδυνον μεγάλως εἰ ποιῆ ταῦτα.
εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ἐπι-
λαμπὸς δὲ ἀφάσσουσα ἕξει, οἱ εἰ δύναι ὡς
ἀϊστώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ
μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα ᾧ πατρὶ κατερ- C
γάσασθαι. τὸν δὲ μάγον τοῦτον τὸν Σμέρδιος
Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτε-
με ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὦν δὴ Φαι-
δύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
ὅτι τελέοι τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί
τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος πρὸς τὸν
μάγον (ἐν περιόδῳ γὰρ δὴ γίνονται φοι-
τέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα πρὸς αὐτὸν νύ-
δε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅπα-
σε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' D
εὐπετέως ἔσχε ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡ-
μέρη τάχιστα ἐγένετο, πέμψασα ἐσήμηνε
ᾧ πατρὶ τὰ γεγομένα. ὁ δὲ Ὀτάνης πρὸς
λαβὼν Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύεα, Περσέων
τε πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ πιστοτάτους
ἐς πίσιν, ἀπηγήσατο πρὸς ὃ πρῆγμα.
ᾧ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευον οὕτω τοῦτο ἔ-
χειν. αἰτησαμένου δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοὺς λόγους,
ἐδίδοσαν· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περ- E
σέων προσεταιρίσασθαι τῶν ὅτῳ πιστεύῃ
μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, πρὸς γίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἐοῦ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτοὺς ἀπίκετο,

nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otanis res est visa manifestior. itaque tertiò nuntium ad eandē mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortā natalib⁹, suscipere periculū quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri nō est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quòd potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecū cubabit, animaduertéisque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se si id faciat, magnū adire discrimen, quoniam probè scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamē se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, nō exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeūdi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiēs magum, vnà cubuit, eiúsque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facilè sanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrimè patrem certiorē rei gestę facit. Iste, sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. cóque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constituerúntque vt singuli sibi singulos in societatē deligerent è Persis quibus maximè confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenisset,

placuit sex Persis hūc in societatem adsciscere. quibus quum septem essent, congressi colloquutique, fidem mutuò dederūt. Quúmque ad Darium ordo dicendæ sententiæ veniisset, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare: & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verùm quandoquidem contigit vt vos quoque rem sciatis & non solùm ego, videtur mihi confestim esse transigēdum neque differendū. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorē esse patre tuo, indolem præfers: noli tamē ita properare ad rem aggrediendam inconsultò, sed consideranter illam capesse: quam ita demū aggredi debemus quum plures fuerimus. Tùm Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit vtemini modo, sciatis vos teterrimè perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus clabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuset, sed me vt vos accusem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec sinis differre, age, expone nobis ipse quónam pacto regiā introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certè auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos verò nostis, excubias quæ dispositę sūt, haud quaquam difficiles esse ad penetrandum. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerentiam,

A τῶν ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. σὺν ἐλθόντες δὲ οὗτοι ἑπτὰ ἐόντες ἐπλὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε ἦλθε ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον « αὐτὸς μούνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη « ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετε- « λεύτηκε· καὶ αὐτὸ τούτου εἵνεκεν ἥκω σπου- « δῇ, ὡς συνήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί « τε δὲ συνέλιφε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ « μὴ μοῦνον ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ « B μὴ ὑποβάλλεσθαι. οὐ γὰρ ἀμείνων. Εἶπε « πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, « εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ σὺ φαίνεαι ἐὼν « σεωυτὸν ἔοντα παντὸς οὐδὲν ἧσσω· τὸν μὲν « τοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντά- « χυνε ἀβούλως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον « αὖτις λάμβανε. δεῖ γὰρ πλέονας γνώμε- « νους, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα « Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, ἔστιν τῷ εἰ- « ρημένῳ ἐξ Ὀτάνεος εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε « ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις « C πρὸς τὸν μάγον, ἰδίης πρηγμάτων ἑκὼν « τῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' « ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί « τε δὲ ὑμῖν αἰαφέρει ἐς πλέονας ἐδόκεε, καὶ « ἐμοὶ ὑποφέρεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε « ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑποστήσομαι ἡνεῦ ἡμέρη, ὡς οὐκ « ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλ' « σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μά- « γον. λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ὅτῳ ὦ- « ρα ἀπερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας « συντάχυνε ἀναγκάζεις, καὶ ὑποβάλλε- « D σθαι οὐκ ἐᾷς, ἵνα ὀξέως αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ « πάσομεν ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσο- « μεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας « οἶ- « δάς κου καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, « ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δα- « ρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλά ἐστι τὰ λόγῳ « μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλ- « λα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ « οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς « δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας « E οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ, « ἡμέων ἐόντων τοιῶν, οὐδεὶς ὄστις οὐ πα- « ρήσει· τὰ μὲν κου καταδεδόμενος ἡμέας, « τὰ δὲ καὶ

a Haud difficulter posse pertrāsiri. Nam q.

ἐπλὰ] ἐπὶ λαφ ἀμφεθε,

ὑποστήσομαι] λαφ ὑποφέρεσθε,

οἶδάς κου] λαφ οἶδα κου

περήσομεν] λαφ περήσομεν

» τὰ δὲ χθυ καὶ δημμένων. τῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς A
» σκῆψιν βιαιοτερεσάτην, τῇ πάει μῦθ· φασὶ
» ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί
» τι ἔπος τῶδε τοῦ παιδὸς σημῆναι τῷ βασι-
» λέϊ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεύδος λέγεσθαι, λε-
» γέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἵ τε ψευ-
» δόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ ξυμφερεόμενοι.
» ᾧ μὲν γε ψεύδονται, τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι
» τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ᾧ
» δ' ἀληθίζονται τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ὕστερον ἀπο-
τῶν πράγ- » σωνται κέρδος, καὶ τῖς μᾶλλον σφίσι" ὕστε- B
μάτων. » ρον πρήσσηται. οὕτω ὦν τῶν τῦτο ἀσκέοντες, τῶν-
» τῷ τῶν ἐχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
» μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος,
» ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. ὅς
» γε μὴν νῦν τῶν πυλωρῶν ἐκὼν πρείη, αὐτῷ
» οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν αὖτις ἀπα-
» νειν πειρᾶται, δεικνύσθω σφῶν τὰ ἐναντία πο-
» λέμιος, καὶ ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐ-
» χώμεθα. λέγει Γοβρύης μετὰ τῦτα, Ἄν-
» δρες φίλοι, ἡμῖν κάτε κάλλιον πρέξειν ἀνα- C
» σώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ οἷοί τε
» ἐσόμεθα αὖτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν.
» ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μῶν, ἐόντες Πέρσαι,
» ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τύτου ὧν τε
» οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέ-
» οντι παρεγένοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ
» ἐπεύξηται Πέρσῃσι τελευτῶν ᾧ βίον, μὴ
» πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ
» τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὅτι ἀφ' βο-
» λῆ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν D
» πάσῃσι ψῆφον πείσασθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ
» ἀφαιρεῦσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τῶδε ἄλ-
» λοθι ἰόντας ἢ ὅτι τὸν μάγον ἰθέως. τῦτα εἶ-
πε Γοβρύης. καὶ πάντες τύτῳ ἐψηφίσαντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο
καὶ τάδε συντυχίη τάδε. τοῖσι μάγοισι ἔδοξε
βουλευομένοισι πρηξάσσεα φίλον ποιέε-
σθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε ποιὸς Καμβύσεω
ἀναρσια, ὅς οἱ ᾧ παῖδα τοξεύσας ἀπο-
κωλοκέκεε· καὶ ὅτι μοῦνος ἠπίστατο ᾧ E
Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχεὶρ
μὲν ἀπολέσας· ποιὸς δ' ἔτι, ἐόντα ἐν ἀγνῇ
μεγίστῃ ᾧ Πρηξάσσεα ἐν Πέρσῃσι. τύ-
των δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον προσ-
εκτέωντο, πίστει τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι,

partim ob timorem. Adde quòd habeo prætextũ [a] accommodatissimum cui innitamur. siquidẽ è Persis veniſſe me dicã, ac velle quædam à patre mãdata regi nũtiare. Vbi enim expedit mẽdacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quíque mendacium dicimus quíque veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiã lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicẽdo aliquod lucrũ [b] cõſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idẽ factitando, idem tamen obtinemus. quòd ſi nihil lucri faciendũ eſſet, peræquè & verax foret mendax, & mẽdax verax. Quod autẽ ad ianitores attinet, ſiquis eorum libenter cedet nobis, vtilius ei ſuo tempore erit: ſiquis reſiſtere conabitur, vt erit hoſtis, ita tũc pro hoſte habeatur: deinde intro irrũpentes, rem tranſigamus. Poſt hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut, ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum ſimus Perſæ, viro Medo parere, & quidẽ aures non habenti. Quum præſertim quicunque veſtrũm Cambyſi ægrotanti adfuiſtis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, [c] inuidioſè dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii ſententiã: [d] neque hunc cœtum diſſoluendum cẽſeo, ſed ſtatim aduerſus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt.

Interea verò dum ab iſtis conſultatur, fortè hoc cõtigit vt magi inito inter ſe conſilio ſtatuerent conciliandum ſibi amicum Prexaſpem, quòd indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo eius filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet: quòd [e] præterea ob id apud Perſas maxima flagrabat inuidia. His de cauſis accitum hominem, ſibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iuſiurandum,

a Accomm. quo innitentes pertrãſeamus. ſiquidem è P.

b Conſequãtur, & aliquis magis ipſis conuertatur, vel, flectatur. id eſt, Morigerum ſe præbeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorũ voluntatem conuertat. Intùs autem quæ proximè ſequuntur, aliam lectionem ſequitur interpres.

c Calumniosè.

d Neque hoc cœtu diſſoluto, eundum aliò cẽſeo quàm rectà ad magum.

e Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet.

fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturũ, neque cuiquam mortalium patefacturum, [a] pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiẽte Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideóque iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset eum esse Smerdin Cyri, ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratum exequi dicente, magi cõuocatis Persis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsúsque ab Achæmene, seriem familiæ Cyri recensét: & vbi tandem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, causatus ideo se hactenus occultasse quòd sibi tutũ non fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnẽt. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hũc in modum Prexaspes, vir per omne tempus vitæ spectatus, occubuit.

[a] Pollicitantes se decies millies ipsius bona multiplicaturos.

A ἢ μὲν ἔξω πρὸ ἑωυτῶ, μηδ' ὁτιοῦν παρὰ μηδενὶ ἀνθρώπων τιῶ ἀπὸ σφέων ἀπάτιω ἐς Πέρσας γενησόμ· ὑπισχνούμενοι τὰ πλεῖστα οἱ μυρία δώσειν. ἐπεὶ δὲ ἐκέλευε τὸν Πρηξάσπεα ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισε μὲν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ἐπὶ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον ἀναβαίνοντα ὅτι πύργον, ἀγορεῦσαι ὡς ὑπὸ τῶ Κύρου Σμέρδιος εἴη, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ

B οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστότερον δὴ εἴη ἐόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου μᾶλλον ὡς ποιέειν ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου τὸν φόνον αὐτῶ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶ ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ὅτι τὸν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δέ, τὸν μὲν ἐκείνοισι ποιησόμενος ἀρχὴν ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμενέος, ἐγκωμιάζησε τὸν πατρικὸν τῶ

C Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν, ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὸ ἀληθήιον, φάμενος ποιήσειν μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ὑπὸ δὲ τοῦ παρεόντος ἀναγκαίης μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀπεκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω

D τὸ ἀρχαῖον, καὶ τοὺς μάγους διηφάτο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ὅτι κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νῦν ἐὼν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ὅτι χρῆν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι, ἦσαν βύξαντοι τοῖσι θεοῖσι, τὸν τε Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ τειχοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπεπύσμηνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τ

At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos compre catum ierũt, ignari omnino eorũ quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter cũdum in medio itineris audierũt: eóque à via fecedentes, [b] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui verò cum Dario

[b] Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus incœptum capesserẽt: (Vt legatur οἰδόντων) at Darius consest.

122

ὀδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτῶν σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάλιν ἀναχωρέειν ἐκέλευον, μηδὲ οἱ δεόντων τῶν πρηγμάτων, ὅτι πίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον,

ἢ ἀπλάθη.
ἐγκωμιάζησε

αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑποβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δὲ αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τιμῶντες τε Δαρείου πρώτους αἰνέουν γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤεσαν ὡς ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. ὡς δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεδόμωοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, πρίεσθαι, εἰ ἦλθον πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτεον οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ προσῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι βυνούχοισι, οἱ σφέας ἰσόρεον ὅ,τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἱστορέοντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας προσῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς ὃ πρόσω παρείεσαν. οἱ δ', ὡς ἐκ τοῦ ἐλάσαντες, καὶ ἀπὸ σάμωοι τὰ ἐγχειρίδια, τοὺς μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτῇ ταύτῃ συγκεντέοισι· αὐτοὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὠυτὸ βεβουλευμένοι ἐόντες εἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω βουλήματα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς βυνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἅμα τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι· καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα καταλαβών, ὁ δὲ, πρὸς τὸν αἰχμὸν ἐτράπετο. συνήισσε δὲ σιωπῇ μισγόμενος ἀλλήλοισι. τὰ μὲν δὴ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτῷ τῶν πολεμίων, καὶ προσεχειμένων, ἰῷ χρῆσθαι οὐδέν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεω παῖδα ἐς τὸν μηρὸν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐξερήμωσε μὲν τὸν ὀφθαλμὸν ἐκ τοῦ σώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τὸν μὲν δὴ μάγων οὕτερος πρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρησιμα ἐγίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφυγὼν, θέλων αὐτῇ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρφός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρφὸς ἐπεσεὼς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότεϊ, μὴ πλήξῃ τὸν Γοβρύεα.

confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, infectantium duo paria vulturum, eósque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nuntiis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simúlque inter percontandum ianitoribus minitabantur quòd homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuò cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidémque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc fortè ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [a]ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit. atque inde [b]miscentur inuicem. Verùm arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathmis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculóque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter verò, quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [c]quum autem Gobryas esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris.

a Vires suas aduersus illos experiri cœperút. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

b Manus conserebant.

c Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quũ autem manú consereret. *Vel*, Quũ adortus esset Gobryas magum.

Eum cernens Gobryas otiosum stantem, interrogauit cur nō vteretur manu. Respondenti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu verò, inquit, vel per vtrūque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magū casu percussit. Interfectis magis capita demunt, eáque gestantes quinque eorum, duobus reliquis qui saucii erant illic relictis, tū quòd inualidi essent, tū arcis tuēdæ causa, foras procurrunt cū vociferatione ac tumultu: cæteróſq; Persas compellando, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebat mactabant. Persæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipsi facienda sibi eadem censuerunt: eductíſque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebāt: &, nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem magorum reliquissent. Hunc diem Persæ maximè solennem publicè obseruant, & in eo ingens celebrāt festum, vocantes id *μαγοφονίαν, id est, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domū continent.

Vbi resedit tumultus, dieſque quinque excessēre, ii qui magos inuaserant, de omni rerum statu cōsultabant. Quorum orationes etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamē huiusmodi fecerunt: Otanes hortabatur vt rem Persicam in medium constituerent, ita inquiens, [a] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum est, aut bonum. [b] Nā & quò licētiæ Cambyses processerit, nostis, & quò magi. [c] Quid igitur nobis opus est monarchia, quā sustulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impunè? quæ virum, etiamsi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea positus est, extra consuetos abiecerit sensus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præsentibus bonis insolentia. [d] Itaque hæc duo mala habēs, nimirum omnē malitiam habet,

a Ego certè, vt posthac nostrūm vnus rerum solus potiatur, *vel*, vt totum imperiū vni nostrūm posthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non censeo posthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Posthac deferatur, *quasi iā antea delatū fuerit. Sic intelligendum paulo post* μετέντας ἡμέας μουναρχίου.

b Nā quò progressa sit Cambysis insolētia vidistis, & magi insolentiam experti estis.

c Quomodo autem monarchia sit res bene ordinata, in qua licet pro lib. *&c. Vel*, Quomodo autē in monarchia res bene compositæ esse possint?

d Hæc autem duo habēs, omne vitium habet.

A ὁρέων δέ μιν ἄργον ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης, εἴ-
ρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί· ὁ δ' εἶπε, Προμη- «
θεόμενος σέο, μὴ πλήξω. Γοβρύης δὲ ἀμεί- «
βετο, Ὦ ξεῖνε ἀλλὰ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δα- «
ρεῖος δ' ὑπερθόμενος, ὥστε τὸν ἐξαρκέσθην, καὶ ἔ-
τυχέ κως τοῦ μάγου. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς
μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφα-
λάς, τοὺς μὲν τραυματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λεί-
πουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς
τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες
B τῶν μάγων τὰς κεφαλάς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ
παταγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους
ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ
δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἐκτει-
νον πρός τινα τῶν μάγων ὃν ἐν ποσὶ γινό-
μενον. Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγενὸς
ἐκ τῶν ἑπτά, καὶ τῶν μάγων τίνα ἀπάτην,
ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν.
ἀπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἐκτεινον ὁ-
κου τινὰ μάγον εἴσιδον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελ-
C θοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Τού-
τεων τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοι-
νῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινῇ
ὀρτὴν μεγάλην ἄγουσι, τὴν καλέουσι κατὰ
Περσέων μαγοφονίην· ἐν τῇ μάγον οὐδέ- μαγοφο-
να ἔξεστι φανερὸν ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴ- νίαν.
κους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην
τούτην.

Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος, καὶ ἐντὸς
πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπα-
D ναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμά-
των πρώτων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἀπίστοι
μέν σφισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀ-
τάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι κατα-
θεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δο- «
κέει, ἕνα μὲν ἡμέων μουναρχον μοιῶν μη- «
κέτι γένεσθαι· τό τε γὰρ ἡδύ, οὔτε γὰρ ἀγαθόν. εἴδετε «
μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπε- «
ἦλθε, μετέχοντες δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. «
κῶς δ' οὐκ εἰκὸς πρῆγμα κατηρτημένον μου- «
E ναρχίῃ, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνως ποιέειν τὰ βούλε- «
ται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στά- «
ντα ἐς τοῦτον τὸν ἀρχήν, ἐκτὸς τῶν ἐωθό- «
των νοημάτων ἵστησι. ἐγίνεται μὲν γάρ οἱ «
ὕβρις ἐκ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθό- «
νος δὲ ἀρχῆθεν ἐνέμφυτος ἀνθρώπῳ. «
δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. «

» τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ
» καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δέ, φθόνῳ. καίτοι ἀνδρα
» γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
» πάντα τὰ ἀγαθά· ὃ δὴ ὑπεναντίον τούτου
» ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονερὸν γὰρ τοῖσι
» ἀρίστοισι τὸ εὖ εἶναι τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ
» τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν· ἄπιστον δὲ ἀν-
» δρὸς ἀρχὴν δέχεσθαι ἡγέεται. ἀναρμοστότατον
» δὲ πάντων· ἐῶν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωϋ-
» μάζῃς, [a] ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύε-
» ται· ἐῶν τε θεραπεύῃς κάρτα, ἄχθεται αὖτε
» θωπείαν ἡγεύμενος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρ-
» γων ἐρέων· νόμῳ τε κινέει πάτρια, καὶ βιᾶ-
» ται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ
» ἄρχον, σεσῶται μὲν, οὔνομα πάντων κάλλι-
» στον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ
» μουαρχέων, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ
» ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει,
» βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέ-
» ρει. τίθεμεν ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας
» μουναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ
» πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Ὀτάνης μὲν δὴ ταύ-
την τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ
ὀλιγαρχίη ἐκέλευε ὑμῖν παραινέειν, λέγων τά-
» δε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων,
» λελέχθω καὶ μοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆ-
» θος ἀνῆκε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀ-
124 » ρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν
» ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον.
» καὶ τυραύνου ὕβριν φεύγοντας αὐδρας, ἐς
» δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσέειν, ἔστι οὐδα-
» μῶς ἀναεκτόν· ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώ-
» σκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. κῶς
» γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἱ δὲ
» καλὸν οὐδὲν, οὐδ' οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν
» τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποτα-
» μῷ ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν
» νοέοισι, οὗτοι χεράδων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν
» ἀρίστων ὁπολεξάντες ὁμιλέωμεν, τούτοισι πει-
» θώμεθα τὸ κράτος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
» αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. Ἀείσαν δὲ ἀνδρῶν εἰ-
» κὸς ἄριστα βουλεύματα γίνεσθαι. Μεγά-
» βυζος μὲν νυν [b] τῇ γνώμῃ εἰσέφερε.

tum per insolentiã, quòd expletus omnibus rebus est, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat sine liuore esse: verùm ita natura comparatũ est [a] vt is sit aduersarius popularibus suis. siquidem eorum optimis quibusque qui superstites sunt atque viuũt, inuidet, [b] deterrimis delectatur: &, quod indecẽtissimum est, criminationes admittere optimum putat. Nam siue admireris eum modestè, offenditur quòd non effusè hoc facias: siue effusè facias, offenditur, quasi sibi assenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primùm quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, isonomian, *id est iuris æquabilitatem*: deinde verò nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc est vnicus princeps*. nam magistratus tum sorte deligũtur, tum administratorum rationem reddunt: omnia denique consilia in commune referuntur. [c] Itaque (vt meam dicam sententiã) censeo nobis monarchiæ deiectoribus statum multitudinis esse optandum. in multitudine enim omnia insunt. Otanes quidem hanc sententiã dixit. Megabysus autẽ ad oligarchiam. *i. ad statum paucorũ*, rẽ traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoq;: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius, neque insolẽtius. Itaque eos [d] qui tyranni sæuitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: [e] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui malè consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos verò cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nã inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere cõsilia. Hanc Megabysus sententiã dixit.

a Vt contrario modo se in populares suos gerat. *Vel*, Contrariis moribꝰ erga suos populares præditus sit. *Vel breuius*, Sed contràcõparatus est in ciues. *Et ὑπεναντίον sumatur aduerbialiter.*

b Deterrimis delectatur: criminationibus etiã, *vel calumniis*, locum dare optimũ putat. Et (quod est quiddam minimè omnium secum consentiẽs) siquidẽ cum mediocri, *vel moderata*, admiratione prosequaris, infensus est quòd non impensè colatur: sin impensè quis eum colat, eo cultu, tanquã assentatione, offenditur.

c Nobis igitur censeo, missam facientibus tyrannidem, euchendam, *vel, prouehendam*, esse multitudinẽ. in multitud. *&c. Id est, missam facientibus de tyrannide deliberationem.*

d Qui tyranni insolentiã fugiũt, in plebis effrænæ insolentiam incidere, neq.

e At plebi nulla intelligẽtia inest. quomodo enim intelligat [*vel*, vnde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquã, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήιον potest & aliter expon.*

Tertio loco ſuam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, rectè mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, nō rectè. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optimè imperet populus, optimè pauci, optimè vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vnius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [a]Quod qui ſentit, non immeritò ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipuè conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingētia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam verò, plebe imperāte, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiūt, ſed amicitiæ validę. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuò ſe occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quū admirationi eſt, tunc verè [b]monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimā. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho? Ego igitur [c]ſentio, quum ſitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias diſſoluatis bene conditas: quod nequaquam ſatius eſt. Hæ tres dictæ fuerūt ſententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, vbi ipſius ſententia reiecta eſt apud alios, ita in medium loquutus eſt, [d]Viri ſeditioſi, quoniam conſtat neceſſe eſſe vnum aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſiue permiſſu Perſarum per multitudinis electionem,

A τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς « ὅ πλῆθος ἔρχονται, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ « ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τρισὶ γὰρ προ- « κειμένοισι, καὶ πρώτοισι τοῖσι λέγω ἀρίστοισι εἶν- « τας, δήμου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ « μουναρχέου, πολλῷ τοῦτο προφέρειν λέγω. αἰ- « δρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν « φανείη. γνώμην γὰρ τοιαύτην χρεώμενος, ὅτι « ἄπριστοι ἂν ἀνεμπλήτως ἔη πλήθεος· σιγῶτό « τε ἂν βουλεύματα ὑπὲρ δυσμενέας ἀνδρας « οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι « ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν, ἔρδεα ἴδια « ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος « βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νι- « κᾷν, ἐς ἔρδεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέον- « ται· ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στα- « σίων, φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μου- « ναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ ὅσον ὄφελος τοῦτο « ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ « οὐ κακότητα ἐγγενέσθαι. κακότητος δὲ ἐούσης « ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγί- « νεται τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ κακοῦν- « τες τὰ κοινά, συγκρύπτοντες ποιέουσι. τοῦτο δὲ « τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ αὖ τις προστὰς τοῦ δήμου « παύσῃ τοὺς τοιούτους. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμά- « ζεται ὑπὸ τοῦ δήμου. θωυμαζόμε- « νος δὲ, αὐτῶν ἐφάνη μούναρχος ἐών. καὶ ἐν « τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτι- « στον. ἑνὶ δὲ ἔπεϊ πρῶτα συλλαβόντα εἰπεῖν, « πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; ἢ τεῦ δόντος; « πότερα τοῦδε τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ « μουναρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας « ἐλευθερωθέντας ὑπὸ ἑνὸς ἀνδρὸς, τοιοῦτο « προσεκτέον. χρεὸς τε τούτου, πατρίους νό- « μους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. οὐ γὰρ ἄμεινον. « γνώμας μὲν δὴ τρεῖς αὗται προσκέατο. ἃς « δὲ τέσσερες πρὸ ἑωυτοῦ ἀνδρῶν προσετέθεντο « ταύτῃ. ὡς δὲ ἐστώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην ἀπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε E ἐς μέσον αὖ σφι τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆ- « λα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασι- « λέα γενέσθαι ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, « ἢ ὑπὸ τῶν Περσέων πλήθεϊ τὸν «

a Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla reprehenſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentis autem proximè loci ſcriptura mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamē poſſe ita reddi*, Atque hac potiſſimum ratione [*Vel*, hoc potiſſimum modo] conſilia taceri apud aduerſarios queant.

b Monarchus euadit.

c Sentio, quum per vnum *nobis imperātem* ſimus liberati, hoc *vnum imperium* nobis eſſe tuendum. ac præterea, leges patrias non eſſe ſoluendas, quæ rectæ ſunt, *Vel*, *bonæ*. non enim conſultum *nobis hoc fuerit*. Hę tres dict.

d Cōſpirationis ſocii, *Vel*, *factionis*.

» αὖ ἐκεῖνοι ἔλασσονται, ἢ ἄλλως τινὰ μηχανῶ. A
» ἐγὼ μὲν νῦν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε
» γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅτι τοί-
» τῳ δὲ ὑπεξίσαμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε
» ἐγὼ, ὀδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐ-
» τὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.
Τούτου εἰπόντος ταῦτα, σὺν ἐχώρεον οἱ ἑξ ὅτι
τούτοισι. οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἀναγωνίζετο,
ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη
διατελέει μοῦνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
καὶ ἀρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους B
οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ λοι-
ποὶ τῷ ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δι-
καιότατα σήσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν
καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἐς
ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαί-
ρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑ-
κάστου καὶ τἄλλα πάσῃ δωρεῇ ἡ γίνεται ἐν
Πέρσῃσι μεγίστη. τῶνδε δ' εἵνεκεν ἐβούλευσάν
οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε
πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ συνέσησε ἀνδρί. C
Ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τὰδε δὲ ἐς
τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, πρίεναι ἐς τὰ βασι-
λήια πρώτα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αἰθυ
ἐσαῦ ἡλέος, ἵνα μὴ τυγχάνῃ θύων μετ' γυ-
ναικὸς βασιλέος· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἀλ-
125 λοθεν τῶν βασιλέι ἢ ἐκ τῶν συνεπιστασάν-
των. τοῦδε δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν τοι-
όνδε· ὅτεῳ αἱ ἵπποι ἡλίου ἐπιστατέοντος
πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
τῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὸν βασι- D
ληίην. Δαρείῳ δὲ ἵνα ἵπποκόμος, αἰνὴρ σο-
φὸς, τοῦ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον
δὴ αὐδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δα-
» ρεῖος τάδε, Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς
» βασιληίης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεῳ αἱ ὁ ἵππος
» πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι,
» αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι-
» ληίην. νῦν ὦν εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ
» ὡς αὐ ἡμεῖς χώρωμεν τοῦτο ὃ χρῇς, καὶ μὴ δηλός
» τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, E
» ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοι ἔστι ἡ βασιλέα εἶ-
» ναι μᾶλλον, ἢ μή, θάρσεε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
» θόν· ὡς βασιλεὺς σοὶ εἶς μοῦνος τοῦδε σεῦ ἔσῃ·
» τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ
» τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶ-
» σθαι, καὶ μὴ αὐαβλήδην· ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ

» αὖ ἐκεῖνοι ἔλασσονται, ἢ ἄλλως τινὰ μηχανῶ.
» ἐγὼ μὲν νῦν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε
» γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅτι τοί-
» τῳ δὲ ὑπεξίσαμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε
» ἐγὼ, ὀδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐ-
» τὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.

siue qua alia ratione, equidem ego [a] vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meũ imperii, vt nulli vestrũm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è medio abiit aliò sessũ.

a Vobiscũ non contendam. *i. Me competitorem non habebitis. Sic & paulo pòst* οὐκ ἀνταγωνίζεσθε.

Τούτου εἰπόντος ταῦτα, σὺν ἐχώρεον οἱ ἑξ ὅτι
τούτοισι. οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἀναγωνίζετο,
ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη
διατελέει μοῦνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
καὶ ἀρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους B
οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ λοι-
ποὶ τῷ ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δι-
καιότατα σήσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν
καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἐς
ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαί-
ρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑ-
κάστου καὶ τἄλλα πάσῃ δωρεῇ ἡ γίνεται ἐν
Πέρσῃσι μεγίστη. τῶνδε δ' εἵνεκεν ἐβούλευσάν
οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε
πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ συνέσησε ἀνδρί. C
Ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τὰδε δὲ ἐς
τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, πρίεναι ἐς τὰ βασι-
λήια πρώτα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αἰθυ
ἐσαῦ ἡλέος, ἵνα μὴ τυγχάνῃ θύων μετ' γυ-
ναικὸς βασιλέος· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἀλ-
125 λοθεν τῶν βασιλέι ἢ ἐκ τῶν συνεπιστασάν-
των. τοῦδε δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν τοι-
όνδε· ὅτεῳ αἱ ἵπποι ἡλίου ἐπιστατέοντος
πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
τῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι- D
ληίην. Δαρείῳ δὲ ἵνα ἵπποκόμος, αἰνὴρ σο-
φὸς, τοῦ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον
δὴ αὐδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δα-
» ρεῖος τάδε, Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς
» βασιληίης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεῳ αἱ ὁ ἵππος
» πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι,
» αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι-
» ληίην. νῦν ὦν εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ
» ὡς αὐ ἡμεῖς χώρωμεν τοῦτο ὃ χρῇς, καὶ μὴ δηλός
» τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, E
» ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοι ἔστι ἡ βασιλέα εἶ-
» ναι μᾶλλον, ἢ μή, θάρσεε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
» θόν· ὡς βασιλεὺς σοὶ εἶς μοῦνος τοῦδε σεῦ ἔσῃ·
» τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ
» τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶ-
» σθαι, καὶ μὴ αὐαβλήδην· ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ

Cæteris autem septem de rege [b] iustissimè deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiúsque deinceps posteros cũ omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotãnis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quòd primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa verò in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuntio liceret, nisi fortè cum vxore cubaret rex: néue regi fas esset aliunde quàm è familia cõiuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnũ Cambysis obtineret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscẽsis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eũ respõdens OEbares, Here, inquit, si in hoc versaris vt rex sis vel nõ, [c] huius rei causa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiúsmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi comẽtum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rẽ, vt pote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit

b *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regũ* nisi quãtum ei visum fuerit, paret, leges Persarum nõ transgrediens.

c De hac re sollicitum esse te velim.

OEbares,ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarũ quã equus Darii maximè adamabat, in ſuburbana adducit, ibíque alligat: tum equum Darii eôdem ducit: cúmque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatque illuxit, ſex Perſæ ex cõuento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis vltro citróque vectarentur, vbi ad locũ peruenerunt vbi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrés hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitrúque extitit. Hæc quũ Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatũ, ſunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Perſis. Volũt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipſam manũ intra ſubligaculum tenuiſſe abditã: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admouiſſe, equúmque ad odoris ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe.

DARIVS itaque, Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: eíque omnes Aſiani audienti dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nũquam tamen in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterũt. [a] Hi Cambyſi aduerſus AEgyptũ præſto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ AEgyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiã, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factũ ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba literis,

a Quum Cambyſi aditũ in Ægyptum permiſiſſent.

Οἰοβάρης, ποιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νὺξ, τῶν ἡλέων ἵππων μίλω, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔτεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς ὃ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τῷ Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ ἡλέῃ, τέλος δὲ ἐπῆκε ὀχεύσας τὴν ἵππον. ἅμα δ' ἡμέρῃ διαφωσκούσῃ, οἱ ἑξ, κατ' σπουδὴν ἦκον, πρῆσόν τε ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατ' ὃ προάστειον, ὡς κατ' τοῦτο ὃ χωρίον ἐλθόντο ἵνα τῆς προκειμένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ ἡλέη ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ ὦ ἵππος τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὑπερθυμήνασα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥστε οὐκ σὺν θεοῦ τευ γνώμην. οἱ δὲ, καταλοήντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνεόν μιν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰοβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δέ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ὑπὸ φαύσας τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι αἰδοίοισι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν σφεας ἵππους, Οἰοβάρεα τὸν ἐξείρυτα τὴν χεῖρα, προσῆκε τῷ Δαρείου ἵππου τοῖς μυκτῆρας προσενεῖκαι. ὃ δὲ, αἰσθόμενον, φειμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι.

ΔΑΡΕΙΟΣ τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοισι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ὑπὸ δουλοσύνῃ Περσέων, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, προθέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρώτους ἐγάμεε Περσέων ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, πρόσθε νοικήσασαν Καμβύσεω τε τοῦ ἀδελφεοῦ, καὶ αὖτις τοῦ μάγου· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἥ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δὲ νάμιός τε πρώτα οἱ ὑπεμπλέατο. τοῦτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῶον δὲ οἱ ἐπῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε,

Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος σὺν τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ, τὸ οὔνομα λέγων, καὶ Οἰβάρεος τοῦ Ἱπποκόμου, ἐκτήσατο τὴν Περσέων βασιληίην. ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς ἀρχὰς καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐπάξατο φόρους οἱ τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους τοῖσι παρεόντων, καὶ B 126 ὑπερβαίνων τοὺς παρεόντας, τὰ ἑκαστέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων προσόδου τιὼ ἐπέτεινον καὶ τάδε διέλε. Τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυλώνιον ταλάντων ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοϊκόν· ὁ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ὅτε γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, μοῦνα κατεστηκὸς ἦν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. Μετὰ δὲ ταῦτα τιὼ ὑπάρξαι τὸν φόρου, καὶ παραπλήσια ταῦτα ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἰὼν κάπηλος· Καμβύσης δ', δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἰὼν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἰὼν οἱ τεταγμένος φόρος οὗτος) προσῆκε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. οὗτος μὲν δὴ πρῶτος οἱ νομὸς κατεστήκεε. Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ὅτι δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἰὼν τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. Τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τιὼ Φερουρέουσαν ἵππον τιὼ Κιλικίῃ χώρῃ ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα

Darius, Hystaspis filius, tum equi virtute, (cuius nomen legebatur) tum Oebaris Equisonis, Persarum regnum adeptus est. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earúmque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes,[a] aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hũc in modum tributo, quod exigebatur cũ hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurũ, ii EVboico pondere afferrẽt. Valet autem Babylonicum talẽtum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi C ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autẽ, dominum: Cyrum verò, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolũt, & AEolibus & Caribus & Lyciis & Milyensibus & Pamphyliis vnum enim erat idémque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secũda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiã incolũt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni, in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabãtur in eam Ciliciæ regionẽ quæ equos producebat: trecena autẽ & sexagena

a *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributũ, quod quidẽ exigebatur, *&c. Vt legatur ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων. Ἀρχὰς δὲ, &c.*

Dario obueniebant. Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [a] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad AEgyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributũ. Quinta portio hæc. [b] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab AEgypto & Libybus AEgypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque AEgypti istæ ordinantur) septingenta prouenichant talenta, præter pecuniã è piscario prouẽtu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam cẽtum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumẽtum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gãdarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, cẽtena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cætera Cissiorum regione, trecenta: Octaua hæc portio. A Babylone verò cæteráque Assyria millena talenta argẽti prouenichãt, & præterea pueri castrati quĩgeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicę & Pãthimati & Daritæ simul conferentes, ducena taléta afferebant. Vndecima hæc. portio. A Bactrianis ad AEglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributũ. Portio duodecima hæc. A Paætyica & Armeniis, eorúmque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta. Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolũt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum prouenichat tributum:

a In montibus. *Valla legit ἐπ' ὄροισι pro ἐπ' οὔρεσι.*

b Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nã Valla in præcedentibus νομὸν portionẽ vertit.*

A Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσιδηίου πόλεος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' οὔρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτη γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν

B πρὸς ἑσπέρην Αἰγύπτῳ, Κυρηίης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ καὶ Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκτεταγμέναι εἰσί) ἑπτακόσια πρὸς ἑπτὰ τάλαντα, πρὸς ἐξ τῶν ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῆς ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τὸ ἀργυρίου, καὶ τὸ ὀπτὸμ ἐδωμεν σίτου πρὸς ἑπτὰ ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Πέρσεων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμέτρεται, καὶ τοῖσι τούτων ὑπηκόοισι·

C νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα πρὸς ἔφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. Ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ πρὸς ἑπτὰ τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἷς ἄτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Ὀρθοκορυβαντίων·

D Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Γαυσίκαι, Παντιμαθοί τε καὶ Δαρῦται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτρηνῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν πρὸς ἑσπέρην μέ-

E χρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων· καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι οἱ Ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος·

Μύκων.

127 νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμίοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄριοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικανίοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τεσσαρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σασπειρίοισι, καὶ Ἀλαροδίοισι δυηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα ἐπετείρητο· νομὸς ἔνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πολλὸν τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, εἴη τεσσερακοντάκις καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τεσσαρακαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα βδείσκεται, ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀκτὼ καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. Τούτων ὧν πάντων συλλεγομένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. ἔστι Δαρείῳ πρόσοδος φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προσιόντος μὲν τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆιε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον ἥνσαντες βασιλέες τῷδε τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους χαλκέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ ὁ ἄγγος, προσαρέει κηρὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσούτου ὅσου αὐτέοντε δέηται. αὐτὰς μὲν νεῦ χρεών τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες.

Η' Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρόσουρο-

A Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caſpii ducena & quinquaginta talenta afferebant. Quintadecima portio hæc. Parthi Choraſmiique & Sogdi & Arii, trecẽta talenta. Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Aſia ſũt AEthiopes, quadraginta talẽta. Decimaſeptima portio hæc. Mãtienis & Saſpiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant. Duodeuiceſima portio hæc. Moſchis & Tibarenis & Macronibus & Moſynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant. Vndeuiceſima hæc portio. Indi, vt ſunt multitudine multo numeroſiſſimi inter omnesquos nouimus mortales, ita tributum ſuper cæteros omnes afferebant tricena ſexagena talenta aureorum ramẽtorum. Viceſima portio hæc. Quòd ſi Babyloniça pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiũt nouies millena quin genáque & quadraginta talenta argẽti. [a] Aurum verò ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebãtur in ſummam annui tributi à Dario, talẽtorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittẽdam mihi non referẽdam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: cæterùm procedente tempore & ab inſulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit*. Liquefactum aurum argentúmque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eóque auro argẽtóue, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vſus poſtulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes.

Sola autẽ Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, [b] quòd eam minimè Perſæ colunt. Iſti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: AEthiopes AEgy-

a Aurum autem ramentitium inuenitur eſſe talẽtũm. Euboicorũ quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur vt ψῆγμα. *i. ramentum*, terdecies tãto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnũ coagmẽtatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæum hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonẽs legendũ* τεσσαρακαιδεκαπλάσιον. *quam lectionem & in Vet. cod. repe-imus. Idẽ alibi verbũ hunc locum ita reddit circa initium eiuſdem libri*, Aurum verò ramẽtitium ſi terdecies expẽdatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicã eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit ſumma eorũ quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talẽta Euboica.

b Quòd Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad fer.

pto contermini, quos Cãbyſes in expeditione contra macrobios AEthiopes ſumpta ſubegit, quíq; ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agũt. Iſti AEthiopes eorúmque finitimi, eodẽ quo Indi Calandiæ ſemine vtuntur, ſubterraneáſque habent domos. horũ vtrique tertio quoque anno munera portabant, portántque ad meam vſque memoriam, [a] binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos AEthiopes pueros, & vicenos grãdes elephãtorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, corúmque finitimi ad mõtem vſque Caucaſum. Ad hunc enim mõtem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum iã nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam vſque ætatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidémque virgines. Afferebãt & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc iſti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi îd aurum tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferũt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad ſolẽ vergit, fabuloſum eſt. nam Indi, duntaxat eorum quos ſcimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi ſunt hominum qui in Aſia ad auroram & ſolis ortum habitant.

a Binos chœnices auri ignẽ non experti.

Indorvm autẽ tractus qui auroram ſpectat, propter arenã vaſtus eſt. Eorum autem complures ſunt gẽtes, atque eæ lingua inter ſe diſſonæ: & corũ alii ſunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piſcibus, quos aggreſſi ex arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia è ſingulis arundinis internodiis fiunt. Iſti ex Indis ferũt veſtem è tegete: quam vbi è flumine meſſuerũt inciderúntque, plectentes in modum ſtoreæ, tãquam thoracem ſibi induũt. His finitimi auroram verſus ſunt Indi pecuarii, carnibus crudis veſcentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [b] aliquis aliquãue ægrotat,

b Seu vir ſeu fœmina, ægr.

A ἐοι Αἰ'γύπτῳ, τοῦ Καμβύσης ἐλαύνων ὅπι τοῦ μακροβίους Αἰ'θίοπας, κατεχρέφατο· οἱ τοί τε Νίσην τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ αἰ ἀγιστεῖαι τὰς ὁρτὰς. οὗτοι οἱ Αἰ'θίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δ' ἔκτηνται κατάγαια. οὗτοι στεῦ αμφότεροι ἀφ' τείτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέοισι δὲ καὶ ὅ μέζων ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγχας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰ'θίοπας, καὶ
B ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔταξαι οἱ ἐς τὴν δωρεήν, καὶ οἱ τοῦ στεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ ὁ οὖρος τοῦ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δ' τοῦτος βορηΐῳ αἴεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων δὲ οὐδὲν ἐπὶ φρονέοντί σφι. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐταξάμην, ἔτι καὶ ἐς ἐμεῦ δεκάτην πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αἰεὶ
C πρὸς ἔτος. Ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα πρὸς τῷ φόρου βασιλέι ἐκόμιζον. Ἡ δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ ὅ τε ψῆγμα τοῦ βασιλέι τὸ εἰρημένον κομίζοισι, τρόπῳ τοιῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρὸς τοι πρὸς νότου καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι αἰ ἔσχατοι τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.

D Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὸν νότον ἐρημίη ἐστί, διὰ τὸν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ Ἡ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δέ, οὔ· οἱ δέ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, σχοῖνον αἱρέοισι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν χὴν πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέοισι ἐσθῆτα τε φλοΐνεον· ἰοῦ, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοιὸν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι,
E τὸ ἐνδεδυτὸν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυσέοισι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν. καλέονται δὲ Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἢ τε ἀνὴρ, ἢ τε γυνὴ,

128

Παδαῖοι

Ἡ μέν

τὸν ἄπαρτος

τὸν ἢ δὲ αὐ γυνὴ

♈ μὲν ἀνδρα ἄνδρες ♎ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρειν· ὁ δὲ, ἀπόνεόμενός ἐστι μὴ μὰ νοσέειν· ♎ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατευωχέονται. ἢν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχεώμεναι μάλιστα γυναῖκες τοῦτο τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. ♈ γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· ὡς γὰρ τάχιστα ♈ ἐς νοῦσον πεσόντα πίπτοντα κτείνουσι. ἕτερων δέ ἐστι Ἰνδῶν ὅτε δὴ B λύς τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐλοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος ὁ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἑψοισί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κεῖται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πρώτων, ἐμφανὴς ἐστὶ, καθάπερ τῶν προβάτων. καὶ ὁ χρῶμα C φορέουσι ὅμοιον πρώτοις καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, καθάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, καθάπερ ὁ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται γονήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκτέρωθεν τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ τοῖς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, D πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέου ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἳ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. ♐ οἱ ὅπῃ ♈ χρυσὸν θηρεύουσι εἰσὶ οὗτοι· κατὰ γὰρ τοῦτο ἐστὶ ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἐν αὐτέων καὶ παρὰ βασιλέι τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν E θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν κάτω χθονὸς, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον καπάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες,

virum quidem suimaximè familiares interimunt: quòd dicant illum morbo tabescẽtem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulantúrque. Mulieri verò, suæ maximè necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideóque cũ hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, nõ multi sanè eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorũ hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Estque eis semẽ quoddã milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquũt, edúntque. Eorum quisquis in morbũ incidit, is in locum desertum pergit, ibíque decumbit, eius vel decumbẽtis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus AEthiopico. genitura quã in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, sed atra, vt color corporis: qualem AEthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [a] & vẽto Austro obnoxii: eóque Dario neutiquam obtemperabant.

a Et versus Austrum ventum.

[b] Cæteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni cõtermini sũt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui [c] ad aurũ præcipuè mittunt. Circa hanc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regẽ Persarũ visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciẽdis sub terra domiciliis egerũt arenã, vt apud Græcos formicæ,

b Alii ex Indis Caspatyro vrb.

c Ad aurũm *colligendum* præcipuè mittuntur. *In alijs edit. interpret. Valla legitur, Qui ad Austrum mittunt, pro, Qui ad aurum mittũtur. Vel, proficiscũtur.*

atque eodem modo, ipſa ſpecie corporis ſimillima. Ea autē quæ egeritur arena, auracea eſt: [a] pro qua in deſertum mittentes Indi, ternos ſinguli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frænatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipſi aſcendunt: data opera vt à recentiſſimis fœtibus abſtractas iungant. Etenim apud eos cameli cùm nihilo ſunt minori pernicitate quàm equi, tum verò ad ferenda onera multò valentiores. Qualem autem habeat camelus ſpeciē, Græcis, vtpote ſciētibus, non puto ſcribendum: ſed quod de eo animali neſcitur.

Camelus in poſterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter poſteriora crura caudam verſus ſpectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [b] vt quum ferentiſſimus fuerit æſtus, ſint in rapina. ſiquidem præ æſtu formicæ ſub terra ſe occultas tenēt. Eſt autem illis hominibus ſol ardentiſſimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eouſque efferueſcens dū tempus eſt à foro diſcedendi: per quod ſpatiū multo magis vrit quàm meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua ſe abluere. Meridies verò ferè Indos vrit peræquè atque alios homines: declinante meridie, talis eſt illic ſol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigeſcens, dum ad occaſum peruenit: quo tempore præcipuè friget. Vbi ad locū Indi peruenere, culeis quos attulere, arena completis, [c] raptiſſimè retrò ſe recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Perſis fertur) olfactu perceptos inſequuntur tanta pernicitate quāta in alio eſt nullo: ita vt niſi viam [d] ad quam formicę congregantur, anticipent Indi, nemo ſit ipſorum inde euaſurus. Ideóque camelos mares, quòd impares fœminis ſunt in currendo, [e] ne trahantur, diſſoluunt: ſed non vtrunque pariter. fœmina verò, pulli quem reliquit memor, nihil ſibi remittit.

a Ad quam *colligendam* qui in deſertum mittūtur Indi, &c.

b Sic inita *ſtimerii* ratione vt quū feruen. &c. *Vel, Hoc prudēter præuiſo vt quū, &c.*

c Quamprimū. *Vel, primo quoque tempore.*

d Interim dum formicæ congregantur.

e Diſſoluunt, ſi vnà non trahantur vtrique. *Id eſt, Si vtrique aſſequi pari gradu non poſſint. Ita quidam hunc locū interpretātur: qui & alium interpretationem admittere videtur.*

A καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι οὗτοι. λέγω δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ὅτι χρυσῖτις. ὅτι δὴ τούτῳ τῷ ψάμμον φέλλονται ἐς τὸν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζεύξαμενοι ἕκαστοι κάμηλους τρεῖς, στρεφόμενοι μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα προέλκειν, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον. ὅτι τούτῳ δὴ αὐτὸς ἀναβαίνῃ, ἐπιτηδεύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀπαράσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς ταχυτῆτα εἰσι. χωρὶς
B δὲ, ἄλλα δυνατώτερα πολλῷ φέρειν. ὅ μὲν δὴ εἶδος οἷόν τι ἔχει κάμηλος, ἔστι μὲνοισι τοῖσι Ἕλλησι οὐ χράφω. τὸ δὲ μὴ ἔστι φέρειν αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηροὺς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, πρὸς τὰ ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὸν ὄρχιν τὸν ἄρσενα. ⓐ δὲ δὴ Ἰνδοὶ θῶπα τοιούτῳ καὶ ζεύξαντες τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι τάχιστα χρυσὸν λεηλατήσοντες, ὅκως αἱ καυμάτων τῶν
C θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν· ὑπερβάλλει γὰρ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβείης, ἀλλ' ὑπερτείλας μέσης οὐ διαφέρει θάλπεος· τὸν δὲ τοῦ καύματος καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβείῃ τὸν Ἑλλάδα· οὕτως ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῖς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, ψυχρὸν πολλὰ πλη-
D σίως καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστὶ τοῖσι Ἰνδοῖσι· ἀποκλινούσης δὲ τῆς μεσαμβείης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἔστιν ἐπὶ μᾶλλον ψυχρὸν, ἐς ὃ ὅτε δειλιοῦσι ἐόν, καὶ τὸ κάρτα ψυχρόν. ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὸν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰ δὲ τα-
E χυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοίαν τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ τὸν ἀρσενα λαμβάνῃ τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι· τοὺς μὲν γὰρ ἔρσενας τῶν καμήλων, (εἰ) γὰρ ἧσσονας εἶναι τῶν θηλέων) ἐς τὸ βαλύεσθαι, ἐπεχομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλίπον τέκνων, ἐνδιδόναι μᾶλλον οὐδέν.

127

τῷ πύτῳ τῷ χόρτῳ

τὸν μὲν δὴ πλέω τῦ χρυσοῦ οὕτω ⓘ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἥλιός δὲ ἀποδιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. αἰ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχεν, καθάπερ ἡ Ἑλλὰς ἅ ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκερασμένας ἔλαχε. τῦτο μὲν γὰρ ὡρέων τὴν ἑκάστη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἔστι, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πλὴν τῶν ἵππων· (οὗτοι γὰρ ἐσαυτῶνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλεομένων ἵππων) τῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορβόμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἶδος καλλονῇ τε πρόφερόντα, καὶ ἀρετῇ τῇ ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι ⓘ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται.

Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μυρίη χωρέων πασέων φοίνικος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέωνται ⓘ Ἀράβιοι. τὸν μέν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν τύφασκε θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ὑπιστρατεύονται, σοφίῃ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς τύφηκος τῷ καπνῷ. λέγουσι δὲ δὴ καὶ Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπιπλέοιτο ὑπὸ τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' ἀνθρώπους οἷόν τι καὶ ἐχίδνας ἠπιστάμεθα γίνεσθαι. καὶ κως τῦ θείου ἡ προμήθεια, ὥσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἐοῦσα σοφή, ὅσα μὲν ψυχὴν δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὑπολείπηται κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ θρέπτα καὶ αἰπερά, ὀλιγόγονα. ἔστι μὲν, ὅτι ὁ λαγὼς ὑπὸ πάντων θηρεύεται θηρίων, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· οὕτω δή τι τὸ, πολύγονόν ἐστι· ὑπερκύσκει μέντοι πάντων τῶν θηρίων.

A Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciſcuntur, vt Perſæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius eſt. Et ſanè pulcherrimas quodãmodo res extrema orbis habitati pars ſortita eſt, quemadmodum
a Græcia (quod præſtantiſſimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo antè dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica eſt: in qua & animãtes tam quadrupedes quàm volucres, multo ſunt grandiores quàm cęteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Niſæi vocantur) & infinita vis auri, partim effoſſi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui ſurrepti. præterea agreſtes arbòres pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in veſtiarium Indi vtuntur.

a Græcia longè temperatiſſimas nacta eſt anni tẽpeſtates. Gal. *Les ſaiſons de l'annee.*

B

C Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitãtur, Arabia eſt: in qua ſola omnium naſcuntur th*, myrrha, caſia, cinnamomũ, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciſcendum, præter myrrham. Nam thus Arabes ſtyracе ſuffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac ſuffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obſeruant colubri ſubalati, exiguo corpore,
b diſcolori ſpecie, permagno numero circa ſingulas arbores, iidẽ videlicet qui aduerſus AEgyptũ facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quàm ſtyracis fumo ſubmouentur, vniuerſam terram oppleturi, vt Arabes aiũt, niſi (vt iidem narrabant) ſimile quiddã iſtis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, ídque (
c vt credere debemus) ſolerti diuinitatis prudẽtia. nam quæ & timido animo ſunt & eſculenta, ea omnia fœtuoſa fecit, ne aſſiduo eſu deperirent: contrà, quæ ſæua & maligna ſunt, ea voluit parum eſſe fœtuoſa. Vnde fit vt lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax ſit: ſoláque ex omnibus beſtiis, quum grauida eſt, etiam
d impleatur,

b Verſicolori.

c Vt rationi cõſentaneum eſt.

d Superfœtet.

D

E

& alium fœtum in vtero geſtet pilis veſtitum, alium nudum, alium tantumnō formatum: aliū concipiat. Et lepus quidem talis eſt. At leæna validiſſimum ferociſſimúmque animal, ſemel in vita vnum parit. nam vnà cum fœtu vterum emittit. Cuius rei cauſa eſt hæc, quòd catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longè acutiſſimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augeſcénſque magis ac magis, vngues imprimédo exhulcerat: ita vt ad poſtremū, quum partus inſtat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoque ſi viperæ & alati Arabiæ ſerpentes gignerentur vt ipſorum natura fert, non eſſet hominibus viuēdi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehēdit, [a] ſorbénſque non prius dimittit quàm deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina verò talem luit maſculo pœnam: quòd filii dum adhuc intra vterum ſunt, patrem vlciſcentes matricem ambedunt: ciúſque aluo ambeſa, ita partū faciunt. Cæteri ſerpentes qui nō ſunt hominibus pernicioſi, oua pariunt & magnam vim fœtuū excludunt. Porro viperæ per vniuerſum orbem terrarum viſuntur: alati verò ſerpentes nuſquam alibi niſi in Arabia, aut certè nō adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Caſiam autem ſic: Poſtquam ſibi cùm cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliiſque pellibus, ad caſiā pergunt. Ea naſcitur in palude nō alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, veſpertilionibus ſimillimæ, ſtridore diro, & viribus præualētibus: quas ab oculis arcentes Arabes, ſic caſiam metunt. Cinnamomum etiam quàm ſuperiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeūt dicere: niſi quòd probabili ratione vtuntur, quòd quidā volūt id gigni in iis regionibus vbi Dionyſus educatus eſt:

a Et arctè amplexa. *Vel*, Et arctè conſtringens. *Vel*, Et inhærens.

A χῇ δ' μὲν δὴ σὺν τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ μὲν ὂν, ψιλόν· τὸ δ' ὂν, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσαν· τὸ δὲ, ἀναρρέεται. τῶτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τόκῳ τὰς μήτρας· ὃ δ' αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται σπαργανόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας. [a] ἀσπαζόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον [b] ὀπίσω ἕρπει καταγράφων. πέλας τε γὰρ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ ἔμβρυον λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲν ἔν. ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑποπτέροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτῶν ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν ὀρνύωνται ἐς ζεῦγος, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὸν γονέα, ἡ θήλεα ἀσπάζεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν καταφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τοῦτο τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῶνδε ἀποτίνει τοῦ ἔρσενι· τοὺς γονέας ἱμειρόντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, [c] διεφθείρει τὸν μητρόν. καταφαγόντα δὲ τὸν μητρὸν αὐτῆς, οὕτω τὸν ἔκδυσιν ποιέεται. ⓑ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ὠά, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν [d] ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσί· ⓒ δὲ ὑποπτέροι, ἐόντες ἀνθρώποισι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. ⓓ μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἄραβες. τὸν δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεοικότατα μάλιστα· καὶ τετρυγα δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασὶ λέγειν αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη.

128

[a] ἀσπαζόμενος
[b] ἐπὶ ἑαυτὸ
[c] διαφθείρει
[d] ὄφεων

ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κέρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ σφεας τοὺς ὄρνιθας ἐς πρόσταντας πεπλασμένας πηλῷ πρὸς ἀπορρήγνυσι οὔρεσι, ἔνθα περ βόσασιν ἀνθρώπῳ σφέτερον οὐδαμῶς ἔτι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀποθνησκόντων καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα ἐντάσαντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιῶν, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ αὐτέων. τοὺς δὲ ὄρνιθας καταπετομένους, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν κτηνέων ἀναφορέειν ὑπὸ τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχειν, καταῤῥήγνυσθαι ὑπὸ τοῦ βάρεος τοῦ κρέως. τοὺς δὲ, ὑποδεκομένους, συλλέγειν οὕτω μὲν τὸ κιννάμωμον συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβίοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωυμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι βυσσόμενον ἐφευρίσκεται, οἷον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβίοι. τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπὸ ζόης δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεωτέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα ὄϊων σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἑτέρωθί ἐστι. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τεσσάρων οὐκ ἐλασσόνας· τὰς εἴ τις ἐάσειε σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα αἱ ἔχουσιν, ἀνατετριμμένων τοῖς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νεῦ δὲ ἅπας τις τῶν ποιμένων ὑπίσσαται ξυλουργέων ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτηνέος τὴν οὐρὴν ὑπὸ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἷον τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὑπὸ πῆχυν πλάτος· ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, πρήκει τοῖσι δυσὶ ὀνυξὶ ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιγάφεας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ κάλλιστους καὶ μακροβιωτάτους· αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀρκέως λέγειν.

& ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam alitibus ad nidos è luto conſtructos in præruptis montium & homini inacceſſis. Cõtra quas hoc Arabes excogitauerũt: boum[a] aſinorúmque deſectorum & aliorum iumentorum membra minutatim conciſa, in ea loca portant: & vbi iuxta nidos poſuere, procul abſcedunt. Ad hæc fruſta delapſæ volucres, ad nidos ſuos carnem comportãt: cui ſuſtinẽdæ impares nidi ad terram diſciſſi labuntur: tũc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomũ ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentiſſimo lõco naſcens, tamen fragrãtiſſimè olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cùm ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipuè ad ſuffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictũ ſit. Redolet Arabica regio mirificè iucũdo quodã odore. Súntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur. Quorũ vnũ caudas habet tam longas vt nõ ſint tribus breuiores cubitis: [b] ſiquis trahi ſinat, hulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nũc vnuſquiſque paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, vt ploſtella faciant quæ ſingularum ouium caudis ſubligent, ſupérque ploſtella caudas ipſas alligent. Alterum genus ad cubitalẽ latitudinẽ caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad ſolem occidentem vergit, cõtermina eſt AEthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vaſtos elephantes, prominẽtibus vtrinque dentibus: & cùm agreſtes omnes arbores, tum verò ebenũ, necnõ viros maximos pulcherrimóſq; & æui lõgiſſimi. Atque hæc quidẽ extrema ſũt Aſiæ Libyæq;. De extremitatib⁹ autẽ Europæ quod pro comperto referã non habeo.

[a] Aſinorúmque mortuorum & aliorũ iumentorũ mẽb. in quammaxima fruſta conciſa, in ea loca por.

[b] Quas ſi permittantur trahere, *id eſt, demittere ad terram, vel demiſſas affricare terræ*, hulcera cõtracturæ ſint dũ illæ ad terram atterentur: verùm vſuſq.

neque enim assentior fluuium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad Septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*, nã vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiosè quęsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrúmque. Cęterùm ad septętrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, ne hoc quidẽ pro comperto dicere queo. Dicũtur tamẽ id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, cæteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intúsque cohibẽt ea quæ nobis pulcherrima putantur, illísque rarissima. Est in Asia planities quædã vndique cincta monte quinque in locis interciso, quæ aliquando fuit[a] Choraſmiorum cum ipsorũ finibus & Hircanorũ & Parthorum & Sarãgæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quõdam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi verò in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quòd anfractibus montiũ ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluẽtéque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit:

a Choraſmiorũ montes incolentiũ, Choraſmiorum *ingnam* & Hirc.

A οὔτε γὰρ ἔγωγε συνδέκομαι Ἠριδανόν τινα καλέεσθαι ποταμὸν βαρβάρων, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέω ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα ἐκκασιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέῃ τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλλωικὸν, καὶ οὐκὶ βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος ποιηθέν. οὔτε δὲ σθένος αὐτόπτεω γνώμῃσι οὐ δυνάμενος ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα B Εὐρώπης. ἐξ ἑκάστης δὲ ὧν ὁ κασίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. τὸ δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω σαφὲς τοῦτο ἀντεκέως εἰπεῖν· λέγεται γὰρ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὰ ἄλλα ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀν- C θρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκέουσι τὰ περιέχουσι τὰ ἄλλα χώρην, καὶ ἐντὸς ἀπέργουσι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ ἀσφαλιώτατα ἔχειν αὐτά. ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περιεχόμενον οὔρεϊ πάντοθεν· διχοσφάγες δὲ τοῦ οὔρεός εἰσι πέντε. τοῦτο δὲ πεδίον τὸ μὲν κατὰ Χορασμίων, ἐν οὔρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Υρκανίων, καὶ Παρθυαίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θωμανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔσχον τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βα- D σιλέος· ἐκ δὲ ὧν τοῦ περιεχόντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἄκης. τοῦτον πρότερον μὲν ἀρδεσκε διαλελαγμένος πάντα κατὰ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ δὲ διχοσφάγος ἀγόμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῶν Περσέων εἰσί, πεποίηται τοιόνδε· τὰς διχοσφάγας τῶν οὐρέων ἐπείσας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ διχοσφάγι ἔστησε. ἐπεκλῄσθου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πε- E δίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐκδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἔξοδον. οὗτοι ὦν οἱ ἔμπροσθεν εἰώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέονται· τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὑέι σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι·

129

τοῦ δὲ θέρεος σπείροντες μελίνην, καὶ σήσα-
μον, χρηΐσκονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδέν
σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς
τοὺς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες
κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι.
ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλι-
στα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς
τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων
γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύ-
λαι ἀποκληΐονται, ἄλλας δὲ ἐντέλλεται ἀ-
νοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν
λοιπῶν. ὡς δ᾽ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα
μεγάλα πρησσόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ φό-
ρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ
ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε
ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν
ἐπανάστασιν. ἤθελε ἐς τὰ βασιλήϊα ἐσελθὼν
χρηματίσασθαι τῷ βασιλέϊ. καὶ γὰρ δὴ ὁ
νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ
ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν
μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασι-
λεύς. οὔκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου οὐδένα
οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ᾽ ὅτι ἦν τῶν ἑπτά, ἤθελε
ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ
περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ
μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας
ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· σπασάμενος τὸν
ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ
τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου,
περὶ τοὺς αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε.
Οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύουσι ἑωυτούς, καὶ τὴν
αἰτίην εἶπον, δι᾽ ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δα-
ρεῖος δὲ, ἀῤῥωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἓξ πε-
ποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα
ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί
εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς
οὐ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλα-
βε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας
αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηΐους πάντας, ἐλπίδας πολ-
λὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβου-
λεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας,
ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰν-
ταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασι-
λέος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ
τὠυτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν·

γρ. ἐπαναστᾶσι τῶν φίλων τῶν

sed æstate quum serunt [a] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantésque [b] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maximè indigebant portas reserari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique cæterorum populorũ maximè aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque hęc quidem ita se habent.

a Panicum.

b Id est, In aula regis. sic & in sequentibus locis.

Caeterum rex vnum è septem viris qui aduersus magũ conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hãc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquiũ regis. etenim hac lege conuentũ erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuntio, nisi cubantem cum vxore. Itaque nõ oportere sibi interuenire nuntiũ censens Intaphernes, quia foret vnus è septem, introire vtique volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quòd regem diceret rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique narésque præcidit, ac lora fræni equini ad ceruices ipsorum alligauit, hominésque dimisit. Qui quum sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quenque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factum esset: explorauítque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominem comprehendit eiúsque liberos atque omnem familiam: multis de causis credens illum cũ suis propinquis rebellionẽ fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assiduè faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset,

missō ad eam nuntio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animā rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrē. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, missō nuntio, inquit, Percōtatur te rex qua de causa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quàm filii, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse. [a] Hanc sequuta causam, ita loquuta est. visáque est Dario probè dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximū, cæteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit.

a Hanc rationē in ista electione sequuta sum.

Enimuero illud ferè circa Cābysis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidā à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quātulocūque læsus esset, quémque ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) causam: Quū aliquando pro foribus regis considerent Orœtes & alter quidā Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciēs Orœti, inquit, [b] Túne in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiúsque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam aiūt, [c] vt affectauerit non de obiurgāte vindictā, sed Polycratē pror-

b Itáne tu vir censendus es qui ins.

c Vt non tā eum qui hæc dixisset vlcisci affectauerit quàm Polycr.

A πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, « Βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδωσι ἕνα τῶν δεδεμέ- « νων οἰκητίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάν- « 130 των. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, « Εἰ μοὶ δή μοι δίδωσι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, « αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθό- « μενος ὁ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε « βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, καὶ ἄνδρά « τε καὶ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελ- « φεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀπροτεω- « B τέρης τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος « τοῦ ἀνδρός ἐστι. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βα- « σιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι καὶ ἄλλος γένοιτο, εἰ δαί- « μων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀπο- « βάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκ ἔτι μευ « ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ « γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλε- « ξα ταῦτα. ὥστε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰ- πεῖν ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρε- σβύτατον, ἐὼν τῶν παίδων τὸν φρενοβλαβέστατον, ἑλόμενος αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἐπὶ τὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ C ἀπολώλεε.

Κατὰ δέκου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε· ἀνὴρ Κύρου καταστὰς ἐπ' ἐξόνεω Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά- ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μέν οἱ πλοῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· ὅτι τῶν βασιλέος θυ- D ρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτεα καὶ ἄλλον Πέρσην τῶν ὁμώμοτα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἀρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. χρινομένων δὲ περὶ ἀ- ρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα πρὸς Ὀροίτην τάδε, Σὺ γὰρ ἀνὴρ λόγῳ, ὃς βασιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δή τι εὐδόκιμα χειρωθεῖσαν, τὸν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπα- E ναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα ᾧ ὀνείδεϊ, ὅτι θυμῷ οὐκ οὕτω τὸν εἰπόντα ταῦτα ἠσάσθαι, ὡς Πολυκράτεα πρό-

« πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, « βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδωσι ἕνα τῶν δεδεμέ- « νων οἰκητίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάν- « 130 των. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, « Εἰ μοὶ δή μοι δίδωσι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, « αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθό- « μενος ὁ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε « βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, καὶ ἄνδρά « τε καὶ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελ- « φεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀπροτεω- « τέρης τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος « τοῦ ἀνδρός ἐστι. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βα- « σιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι καὶ ἄλλος γένοιτο, εἰ δαί- « μων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀπο- « βάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκ ἔτι μευ « ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ « γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλε- « ξα ταῦτα. ὥστε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰ- πεῖν ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρε- σβύτατον, ἐὼν τῶν παίδων τὸν φρενοβλαβέστατον, ἑλόμενος αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἐπὶ τὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

Κατὰ δέκου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε· ἀνὴρ Κύρου καταστὰς ἐπ' ἐξόνεω Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά- ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μέν οἱ πλοῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· ὅτι τῶν βασιλέος θυ- ρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτεα καὶ ἄλλον Πέρσην τῶν ὁμώμοτα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἀρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. χρινομένων δὲ περὶ ἀ- ρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα πρὸς Ὀροίτην τάδε, Σὺ γὰρ ἀνὴρ λόγῳ, ὃς βασιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δή τι εὐδόκιμα χειρωθεῖσαν, τὸν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπα- ναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα ᾧ ὀνείδεϊ, ὅτι θυμῷ οὐκ οὕτω τὸν εἰπόντα ταῦτα ἠσάσθαι, ὡς Πολυκράτεα πρό-

χρ. ἐγίνετο

χρ. ἀνδρῶν

χρ. κειμένην

χ' διότινα

τῶν ἀπολέσαι, "ὅστις τιν' ἀκακῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀρίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτευ δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ Πολυκράτεα τυχεῖν καλαχείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα Τήϊον. καί κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀρίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τὸν τε γὰρ κήρυκα Ὀρίτεω ἐλθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ἀποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πρέσσει δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ δὴ ὦν Ὀρίτης ἐὼν Μαγνησίης τῆς ἐπὶ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκεομένης, ἔπεμπε Μύρσον Γύγεω ἀνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὅστις τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πρῶτος Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ αὐθρωπηίης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης μοῦνος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα διανοεόμενον ὁ Ὀρίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, Ὀ ΡΟΙ ΤΗΣ ΠΟ- ΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθάνομαι βουλεύειν σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματα τοι οὐκ ἔχειν τὰ φερνήματα. σὺ νυν ὦν τάδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης βουλεύεται θάνατον, καί μοι τοῦτο ἀγγέλλεται σαφέως. σὺ νυν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτόν, καὶ χρήματα, τὰ μέν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δέ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἶνε- 131 καί τε χρημάτων, ἀρχῆς ἀπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, ὦ ἐγὼ ἐπιδέξω. ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ ἐβούλετο· καί κως (ἐμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀπέπεμπε πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐπὶ γραμματιστῆς· ad rē inſpiciendā quendā è popularibus ſuis, [c] Mæandriū Mæandrii filiū, ſcribā ſuū:

ſus occidere, propter quem malè audiſſet. Alii (ſed pauciores) inquiūt, caduceatorem in Samum ab Oroete miſſum cuiuſdam rei rogandæ cauſæ: (cuius autē, non dicitur) Polycratem autem tunc fortè in conclaui cubantē fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſiue id conſultò, quòd res Oroetis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factum. ad quē quum accedēs Oroetis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem conuertiſſe (erat enim ad parietē verſus) neque quicquā reſpōdiſſe. Hæ bifariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorātur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Oroetes in *vrbe* Magnēſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydū, Gygis filium, cum nuntio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorū, *duntaxat* eorum quos nouimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquā, extitit [a] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Oroetes factus, miſit nūtium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quòd ſi ita feceris vt ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cābyſes (vt mihi pro cōperto renuntiatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipſum recipito, atque pecunias, earū partē tibi habiturus, partē mihi permiſſurus: & ipſarū pecuniarū beneficio omni Græciæ imperatur*. De quibus ſi mihi fidem non habes, mittito quēpiam tibi fidiſſimum, [b] cui ego fidē faciā. Quo audito Polycrates grauiſus eſt, atque obſequi volebat. maiorē enim in modū pecuniā auebat. Mittit itaq; prius

a *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quòd Minos haberetur Ioui filius.*

b Cui ego oſtēdam. *Vel*, repræſentabo.

c Mæandrum Mæandrii fil.

qui non longo pòst hoc tempore ornatum conclauis Polycratis ſpectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit.' [a] Hunc Oroetes quum cognouiſſet ſpeculatorem eſſe circumſpectum, ita ſibi agendum putauit: Octo ſcrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipſas oras, ac ſuperficiem lapidum auro inducit: eáque ſcrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Mæandrius quum inſpexiſſet, Polycrati renuntiauit. [b] Enimuero ne illuc ſeſe cõferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipuè ſomnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur ſibi cernere patrem in aere ſublimem eſſe, qui à Ioue quidem lauaretur, à ſole autem inũgeretur. Hanc viſionem conſpicata, [c] inſtabat omnino diſſuadere patri ne à patria proficiſceretur ad Oroetem: quinetiã [d] ad biremem eunti malè ominabatur. Cui quum ille minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipſa vt ita contingeret, ſibi imprecata eſt. malle enim ſe diutius virginem eſſe quàm patre orbari. Polycrates omne conſilium pro nihilo habens, ad Oroetem nauigauit, cùm alios ſecum ducens tum verò Democedem Calliphontis filium, Crotonienſem medicum, qui eam artem apud ſuos [e] præclariſſimè omnium exercebat. Vbi Magneſiam peruenit Polycrates, tetra morte eſt affectus, indignáque ſua perſona [f] & ſuis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracuſis tyranni extiterũt, neque aliorum Græciæ tyrannorum vllus eſt magnificẽtia cum Polycrate comparandus. Eum Oroetes (quod indignum relatu eſt) cruci ſuffixit: ex illis verò qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimiſit, iubẽs eos gratiã ſibi habere quòd liberi eſſent: peregrinos autem atque ſeruos iure captiuitatis ſibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo ſuſpenſus omnem filiæ viſionem exoluit. nam ab Ioue quidẽ, quũ plueret, lauabatur: à ſole autẽ, [g] exudãte è membris abdomine, vngebatur.

a At Oroetes quum exploratorẽ aduentare audiſſet, ita egit. *Ad Verbum*, Expectari audiſſet.

b At ille, tum oraculis tum amicis multũ dehortãtibus, illuc profectus eſt. quum etiam *eius* filia ſomnium hoc vidiſſet. Cernere ſibi videbatur, &c.

c Omnibus modis, *Vel, omni arte* diſſuadebat.

d Ad nauẽ quinquaginta remorum. *Sunt qui Vertant*, ad nauem actuariam.

e Optimè omniũ ſuæ ætatis exerc.

f Et ſuo ingenti animo, *Vel*, excelſo. Nam præter Syrac. nullus eſt Gr. tyr. magnif.

g Quum ipſe humorem è corpore emitteret.

Α ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, καὶ κόσμον τὸν ἐκ τῆς αὐθρεσίνος τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πρῶτα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Οἰρίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα τοῦ ξείνου δόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ τοῦ αὐτὰ τὰ χείλεα, ὑπερπολῆς τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγελε τῷ Πολυ-

Β κράτεϊ. ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. τοῦ δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, πανταχοῦ ἐλύετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα τοῦδε τοῦ Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ὀπίσω τὸν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπείλησε, λὴν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον

C πρηνεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὡς τελέα ταῦτα γένοιτο. βούλεσθαι γὰρ πρηνεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πάντος ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε τοῦδε τοῦ Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἀνδρα ἰητρὸν τ' ἐόντα, καὶ τὴν τέχνην ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικό-

D μενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων. ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίοισι τυραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων τυράννων ἀξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀπεκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Οἰρίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, χελεύων σφέας ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι

E δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀναχρεμάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός. ἐλούετο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὄκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐκμιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἐκμάδα.

Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος πίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληΐην, μεῦνον ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλε μὲν οὐδὲν Πέρσας, ἀτὰρ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ καὶ μέγα ἐκτείνει Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰς ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δέ, Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην· ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἀλλά τε ἐξύβρισε πολλά, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐ τοῖς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδόν. ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἐπεθύμησε Ὀροίτεα τίσασθαι, πρώτων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδός· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰ νεοστὶ ἑσχηκότι τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πεπυσμένῳ ἔχειν· τὸν χιλίους μὲν Περσέων ἑδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. τοιοῖς τοῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποσχὰς ἐκτελέσειε σοφίη τε, καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ὑμέων ἤϊσωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, οὐδὲ αἰσχρὸν ἐστὶ τοὺς αὐτοὺς, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ, κτείνειν, οὐδὲν οὕτω αἰσχρὸν φανέεσθαι. πρὶν δὲ ὦν μέζονα ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῶν δὲ ἀνδρῶν τεσσεράκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐριζόντων δὲ Δαρεῖος κατέλαμβανε,

Hunc exitum habuerũt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex AEgypti. Verùm non multo pòst tempore Polycratis vltio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [a] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([b] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapẽ, spectatos in Persis viros: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nuntiis qui ad ipsum à Dario venerat, quòd parum iucunda nuntiasset, trucidandum curauit, summissis quibusdã qui redeuntem aggrederentur, quíque trucidatum cum ipso equo occultarent. Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlciscì cùm ob alia scelera, tum præcipuè ob Mitrobatem filiúmque, cupiebat: sed aduersus eũ [c] è professo mittere copias cónsilii non erat, [d] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recẽs parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniã. Itaque Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudẽtia duntaxat, nulla vi, nullísque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [e] quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat viuũ, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cũ alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnũ, quòd duos è nobis, Mitrobatem eiúsque filiũ interemit: alterũ, quòd à me missos ad se accersendum, [f] necandos curat, facinus profectò non tolerandum. ideóque priusquam maiora in Persas scelera admittat, [g] cõprehendendus est ad necẽ. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorũ trigíta extiterũt qui repromitterẽt, singulì volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicẽ cõtendẽtes Darius reprehẽdens,

a *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ.

b Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat.

c Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης. *q. d.* recta via.

d Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d. Quum nondum tumor rerum resedisset. sed est, turbulentum statum.*

e Aliquis vestrũ. *Potest & interrogatiuè legi.*

f Necat, insolẽtiam intolerabilẽ exhibens.

g Morte nobis est occupandus.

χ Κρανάπην

χ υἱὸς

χ οἰδόντων

χ λογιμωτάτους

χ ἐπίστασαν

fortiri iussit. id quum fecisset, sors Bagæum Artontis filiũ ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione vsus est: Complures literas variis de rebus vbi scripsit sigillóque Darii impressit, cũ his profectus est Sardis. Eas, posteaquam in cõspectum Orœtis venit, dedit separatim recitãdas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerẽt ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiã vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtẽ fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimũ libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mãdat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est, hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtẽ interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est.

Traductis atque comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu pòst vt in venatu ferarũ Darius rex, dũ ab equo desilit, pedẽ intorserit vehementérque luxauerit. nam talus è iuncturis amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex AEgyptiis eos qui primi putarẽtur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquẽdo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebãt: adeo quidem vt septem dies totidémque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauõ die eidẽ malè habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit: cuius de artificio prius iã inde in Sardibus audisset. Darius hominem quam celerrimè accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi

A κελεύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέεται τοιάδε· βιβλία γράψας πολλὰ, καὶ παντοῖ πολλῶν ἐχόντα πραγμάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ ἦιε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Οἰρίτεω ἐς ὄψιν ἐλθὼν, τὰ βιβλίων ἓν ἕκαστον παραιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληίῳ ἐπιλέγεσθαι. (γραμματισταὶ δὲ βασιληίοις B οἱ πάντες ὑπάρχοι ἔχουσι) ἀποπειρεόμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἴ οἱ συνδέξαιατο ἀπόστασιν ἀπὸ Οἰρίτεω. ὁρέων δὲ σφέας τὰ τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μέζονως, δίδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ συνῷ ἔπεα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Οἰρίτεα. Ⓓ δὲ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τούτῳ C σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, ὃ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Οἰρίτεα. Ⓓ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσάν ταῦτα, ἀσμενισάμενοι τὸν ἀκινάκεας, κτείνουσι πρώτιστα μὲν. οὕτω δὴ Οἰρίτεα Ⓜ Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

D Ἀπικομένων δὲ καὶ αἰσχυνομένων τῶν Οἰρίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνέλαβε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, στρεβλοῦσαι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρότερος ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι τῶν πρώτους τὴν ἰητρικήν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέγα ἐργάζονται· ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ E ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ πόνου κατακλιθεὶς ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίησι εἴχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως, παραλυόσας τὰς πρότερον ἐπὶ ἐν Σάρδισι ὑπὸ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγχι μιν τῆς παχίστην πρὸ ἑωυτοῦ ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Οἰρίτεω αἰχμαλώτοισι ὁκουδὲ-

οὐκ οὐδενὸς τε ἀπημελημένου, πρῆγμα ἐς μέσον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. σταθεὶς δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος τὸν τέχνην εἰ ἐπίσαιτο. ὁ δ' οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας, τοῦ δεσπόσυνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. καὶ τε φάνη τε τὸν Δαρεῖον τεχνάζειν ἐπισάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα φέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνταῦτα δὴ ὢν οὐκ ἔφαινε, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίσασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἠπιάματα τὰ ἰσχυρὰ παρεσάγων, ὕπνου τε μὲν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἰήσεσθαι. δωρέεται δὲ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἔπεϊ ὁ Δαρεῖος, ἀνέπεμπε μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παραγόντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ σῶος εἴη ὃς τὸν ψυχὴν οἱ ἀπέδωκε. ἐπιτυπτούσας δὲ αὐτέων ἑκάστη, φιάλῃ τῇ χρυσοῦ σεσυλημένῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ἔστι δὲ τι δαψιλέϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τῷ οὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη. ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνεῖχε ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ. τοῦτον ἐπεί τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγινάν. καταρξὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερέβαλλε τοὺς ἄλλους τοὺς πρὸ ἑωυτοῦ ἰητροὺς, ἀσκυτὴς πρὶν ἐών, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα πρὸς τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήια· καὶ μὲν δεύτερον ἔτεϊ τάλαντον Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν τάλαντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς δοκιμωτέρους ἐλθεῖν. ἐγένοντο δ' ὦν τότε ὀκτὼ μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι,

pro neglecto habebatur, in mediū adductus est, sicut erat pānosus ac cōpedes trahēs. In medio positū Darius interrogauit nunquid eam nosset artē. Democedes, veritus ne, si se proderet, vsquequaque Græcia priuaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiā artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominē adduxerāt, verbera & torméta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se planè scire artē illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinē quam cū medico habuisset. Factáque ei potestate curandi, Græcis medicamētis vtens, [a] & lenia, post acria, admouens, Dariū compotē somni fecit, & breui tēpore incolumem reddidit, quū iā se posthac validū fore ad incedēdū desperasset. Ob quā curationē postea quum eum Darius duobus aurearū compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quòd ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominē misit. Eunuchi qui eum deduxerūt ad fœminas, dicebāt hūc esse qui restituisset animā regi. tunc earū singulæ aureā phialæ thecā suffringentes, Democedē donauerūt tā amplo munere, vt famulus nomine Scitō qui sequebatur, excidētes ex percussione phialarū stateres colligēs, nō paruam auri summā coegerit. [b] Hic Democedes hūc in modū è Crotone profectus, cū Polycrate cō suetudinē habuit: quū à patre sanè iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in AEginam: vbi commoratus vnum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequēti anno AEginetæ cōduxerint eū talento, Athenienses tertio anno centū minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samū profect⁹ est. A quo viro non minimū [c] medici Crotonienses primi numerabantur,

[a] *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρά. *Aliqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens.

[b] Hic autē Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre vertatus, quum asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c.

[c] Crotonienses inclaruerūt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi verò, Cyrenæi.

secundi, Cyrenæi. Qua etiã tempestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hãc vnam quòd in Græciam redire non poterat. Quinetiã AEgyptios medicos regem curare solitos, quum esset patibulis suffigẽdi, quòd à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratẽ sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [a] maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia cõtigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor) in mamilla vlcus exoriretur, deinde resciſſũ porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi malè iã se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturũ autẽ nihil vnde dedecus redũdaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quò etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de causis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne otium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti.

a In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

A δώτεροι δέ, Κυρηναῖοι. κατὰ (Ϛ) αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν (ϛ᾽) Ἑλλήνων πρῶτοι. τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξεπάμενος Δαρεῖον, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλεῦν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπίεναι, πάντα τἄλλα οἱ πρῆεν. καὶ τοῦτο μὲν, τὸν Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐόντα, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι τοῦ Ἕλληνος ἰητροῦ ἐσθῆτος ἐπ᾽ ἔσον ἐφάνησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἤλιον Πολυκράτεϊ ἑπομένων, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι αἰθραπόδοισι, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης πάντων δὴ τῶν βασιλέϊ. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι· Ἀτόσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐὼν ἔλασσον, B ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε σφέων οὐδενί· ἐπεί τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετιεμένη τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ὤρεξε μιν, ἢν μὴν οἱ αὐτουργήσῃ ἐκείνῳ τῷ δ᾽ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα αἰσχύνῃ φέρεται. ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰῶτο ὑγιέα ἀπέδεξε, οὐδαμοῦ δὴ διδαχθεῖσα ἐπὶ τῷ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δέ ἐστι ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπόζοντα μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σκιμαίρωσι ὅτι ἐπ᾽ ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ᾽ ἀμφότερα δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ὑπερέωνται αἰδρα τὸν προσεστῶτα, (ϛ᾽) ἵνα τείρωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ὑπιστάλωσί τοι. νεῦ γὰρ αἴ τι καὶ ἀποδέξαο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλυώνονται. ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεξε· ὁ δ᾽ ἀμείβεται τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ὑπενόεον ποιήσειν, εἰρήκας.

χρ᾽ ὅτι

χρ᾽ ἀπέδεξε,

χρ᾽ συμφέρει

χρ᾽ αὐξομένῳ

τὴν ζεύξας γέφυραν, ὁκ πῖσδε πῆς

» ἐγὼ γὰρ βεβούλθυμαι "ζεῦξαι γέφυραν, A
» ὀλ δὲ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον
» ὅπῃ Σκύθας στρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλί-
» γου χρόνου ἔσται τελούμενα. λέγει δὲ Ἄ-
» τοσα τάδε, Ὦ γύναι, ὅπῃ Σκύθας μὲν
» τὴν πρώτην ἐάσομεν (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν
» σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ὅπῃ τὴν
» Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γάρ,
» λόγῳ πιθανομένην, Λακαίνας τέ μοι γε-
» νέσθαι θεραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀτ-
» τικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ ἄνδρα ὅστις- B
» δεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἔκαστα
» τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τὸν ὃς
» σεῦ ⟨Ϙ⟩ πόδα ἔξιπτασε. ἀμείβεται Δα-
» ρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς
» Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι,
» κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον
134 » ἀμεινον εἶ) ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμ-
» ψαι ἐς αὐλάς· οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
» στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα
» ὄξεπιστάμενος, ὅπῃ αὐλὰς τρέψομαι. ταῦ- C
τα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον
ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέ-
λαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετο σφι, ἐπορμώους Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ παράλαια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ ἀφανδρήσονταί σφεας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τοῦτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτοῦ ὅκως ἐξηγησάμε- D
νος πᾶσαν καὶ ὅπῃ δέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξοι. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐκείνου ἐπίπλα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἀλλὰ οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. τοῖς δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν πάντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέοντι ἐμοὶ, ἀπ' ὑποδηνὸς δολερὸν νόον ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ οὐ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, οὐτὶ ὅπισθραμών, πάντως τὰ διδόμενα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτοῦ, κατὰ χώρην ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπηγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη.

ego enim constitueram Scythis bellum inferre, iūcto mari è nostra continente in alteram pontem: & hæc breui tempore perficiētur. Ad eum Atossa, Animaduerte, inquit, nunc: omitte primùm Scythis bellum inferre, qui, quādocunque voles, tui erunt: aduersus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maximè idoneum a ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nos primùm Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, vnà cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuntiēt: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Græcos tendam. Hæc loquutus Darius, & quod est loquutus, re quoque aggressus est. nanque vbi primùm illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit vt sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, néve cōmitterent vt Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accersitum orat vt b expósita atque demōstrata Persis omni Græcia, rursus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua vtensilia, affirmans se alia multo plura c illi inuicem donaturum. d ac præter dona missurum ait, quæ vnà iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo dolōso consilio (vt mea fert opinio) e mandabat: ille tamen veritus f ne se Darius tentaret, tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata caperet: respondit se quidem sua illic velle relinquere, vt ea reuersus sibi haberet: verùm nauim onerariā quam Darius promitteret, dono fratrib' accipere.

a Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum.

b Vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciā & per eam deduxerit, reuertatur.

c Pro illis donaturum.

d Præterea verò ad dona *portanda* nauem onerariā ei se suppeditaturum dixit, eámque se bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipso nauigaret.

e Pollicebatur.

f *Legit hic interpres μὴ ἑ, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquā omnia quæ dabātur percurrit, *id est* recēsuit, & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturū se dixit, vt ea reuers. *&c.* Vt legatur πάντα *ex Ver. cod. pro* πάντως, *&* ὅπισθραμὼν *actiuè sumatur. quasi dicat non percurrisse numerum, tanquā nihil omittere volentem. Fortasse tamen & aliter exponi possit* ὅπισθραμών.

Darius postquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifariis bonis implouerunt. Comparatisque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque describebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, [a] & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauiũ resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc, Democedes Crotonem abiit ad domũ suam. [b] Quo abeũte Aristophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de nauibus abstulisset. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem persequentes, Crotonem perueniunt: nactique in foro Democedẽ prehendunt. Eum Crotoniensium quidam, res Persicas reformidãtas, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerso manibus, fustibus cædebãt Persas, [c] qui his verbis commonefaciebãt, Viri Crotonienses considerate quid faciatis, qui hominẽ regis fugitiuum eripitis. An ex vsu erit vobis hãc iniuriam regi Dario intulisse, ac vobis bene cedet ista feciſſe, [d] si nos dimiseritis? Cui enim prius quàm huic vrbi bellũ inferemus? aut quã priorẽ diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotoniẽsibus persuaserũt. quinimo non modò Democede, sed etiam oneraria naui quam vnà duxerãt, priuati sunt: atque in Asiã reuersi, omisso iam studio discẽdi vlteriora Græciæ, quòd duce essẽt fraudati. Quibus tamẽ in digressu Democedes mãdauit vt Dario diceret, Democedẽ ducere vxorẽ Milonis filiã. erat enĩ apud regẽ celebre nomẽ Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tẽpore properasse magna erogata pecunia vt ipsũ etiã in patria sua spectatũ esse Dario appareret.

a *Non sequitur lectionẽ edit. Vulg. quæ tamen & ipsa suspecta est.*

b Interim verò dum iste domum reuertitur, Aristoph.

c Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

d Si nobis *hunc* eripueritis?

A ἀπὸ Λεμβύου ὁ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει ἀνδρὶ ὅτι θαλασσεύσει. καταβαίντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, ἐς Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν δύο τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι, καὶ γαῦλον μέγαν, πάντοιων ἀγαθῶν. πρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. κατασχόντες δὲ αὐτῇ, τὰ μὲν θαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο ἐς Ἰηπυγίην ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα μὲν ἐκ Κρησφόντης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν, τὰ πηδάλια προέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τὸν δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὸν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὸν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ πρέλασε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὸν Κρότωνα. εὑρόντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἅπτονται αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρωδέοντες τὰ Πέρσικὰ πρήγματα, παρίεναι ἑτοῖμοι ἦσαν· οἱ δὲ αὐτὰ ταῦτα λέγοντό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, παραινέοντες ἔπεα τάδε, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην ἀμύνεσθε; κῶς ταῦτα βασιλεῖ Δαρείῳ ἀκέρδεα ποιεῦντες ἀμυνέεσθε; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιώμενα ἔξεται καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ὁκοίην τίνα ἢ ταύτης μείζονα ἁρπαγὴν ἁρπάσομεν πρότερον τὴν Κρότωνα πόλιν; τίνα δὲ μείζονα ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα μὲν λέγοντες, τοῖσι Κροτωνιήτῃσι οὐκων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξελόντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαῦλον τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐξήτησαν τῆς προσωτέρω Ἑλλάδος ἀπικόμενοι εἰδέναι, ἐστερημένοι γε ἡγεμόνος. τοσοῦτον δὲ μοῦνοι ἐνετείλαντο σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι καλῶν εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἁρμοσαι τὸν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. τοῦτο δὲ δὴ παλαιστέων Μίλωνος ἐν Κρότωνι πολλὸν ὄνομα βασιλεῖ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σπεύσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος.

ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δουλοῦνται ἐπαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὶ τούτων ἕτοιμος ἦν δώσειν τοῦτο ὅ,τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἱρέεται κατοδὸν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προφασιησάμενος τὴν συμ-
135 φορήν. ἵνα δὲ μὴ στῖφος πρόφαξι τὴν Ἑλλάδα, δι' αὐτῶν τόλος μέγας πλέῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποπέμψαι οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γενέσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὴν κάτοδον οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ εὐπροσδέκτως ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον τε Ταραντα. πειθόμενοι δὴ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, εἶναι δὲ ἀδυνατοι ἦσαν πρὸς φέρτερα. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι μὲν τοιόνδε πρῆγμα κατάσχεσιν ἐγένοντο.

Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον ἑλὼν Δαρεῖος ἀνδρῶν πασέων πρώτην Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, μετὰ τοιήνδε τινα αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄνθρωποι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορείην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ τοῦ ἕνεκα ἦλθον Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλα-
» νίδος, θείῃ τύχῃ χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύ-
» την πωλέω μηδενὸς χρήματος· δίδω-
» μι δὲ ἄλλως, εἴπερ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πολλοὺς τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, προσλαμβάνει εἶμα. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἐπίσατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ὑπηθείην· ὡς δὲ τὸ χρόνῳ προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε,

A Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: à quibus in ſeruitutem redactos Gillus quidam Tarẽtinus exul redemit, & ad regem Dariũ reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiã mitteretur, contentum ſe eſſe vt per
B ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipuè reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuntio iuſſit vt Gillum Tarentũ reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerũt: nam ad vim inferendam inualidi erãt. Atque hæc hũc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt
C explorandi gratia, & ob hanc rẽ.

Samvm verò poſt hæc rex Darius, omniũ vrbium tã Græcarum quàm barbararũ primã, euertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus AEgyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile eſt) negotiãdi, partim militãdi, partim ipſius regionis oculis ſubiiciendæ gra-
D tia. E quibus fuit Syloſon AEacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi cõtigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circũdato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, [a] nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertẽs Darium magnopere amiculum cupere,
E diuina quadam fortuna vſus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [b] ſed tibi largior, ſi modò tuum perpetuò debet eſſe. Hæc approbãs Darius, accepit indumentũ. Syloſon, qui putarat ſibi illud ſtultè periſſe, interiecto tẽpore, quũ Cãbyſes deceſſiſſet,

a Nullius adhuc admodũ magnæ autoritatis vir, amiculi deſiderio captus.

b Sed alioqui dono (ſi hoc quidem vt fiat neceſſe eſt) certè tibi. *Q. d. Sed quodego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certè libentiùs quàm cuiquam alij, quandoquidem donare non vẽdere ſtatui. Non immeritò tamen ſuſpectus alicui fuit ſthic locus.*

& septē illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, vbi certior factus est ad eum virum peruenisse regnum cui ipse roganti dedisset in AEgypto illud amiculum, Susa ascēdit, sedénsque in vestibulo regiæ, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nuntiauit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerētiam debeam, recēs regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: [a] nec vllo Græcorum quicquam (vt sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt sciam quid hæc dicendo velit sibi. Vbi à ianitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seséque illū esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, túne ille es qui mihi nullam dum potentiam habēti donasti ea, quamuis parua, tamen perinde grata acsi nūc aliquid magnū acciperem? Qua de re immenso te auro argentóque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, vbi eam liberaueris: quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Orœte interfecti, occupat seruus noster: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane vno è septem viris, iusso vt quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens, contrahebat exercitum.

a Nec vlli Græcorum vllo sum beneficio obstrictus. *Vel, deuinctus.*

At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iustissimo virorum volenti esse, non licuit. nam vbi de Polycratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui liberatori statuit arā,

A καὶ τῷ μάγῳ ἐπῳχέσησθαι οἱ ἐπιτηδέα, καὶ ἐκ τῶν ἐπιτηδέων Δαρεῖος τῷ βασιληίῳ ἔχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη τιμὴ ἐληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα. ἀναβὰς δὲ καὶ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς προθύρους τοῦ βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει δὲ ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, οὗ ἐγὼ προσαδίκημαι; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· αἰσθάνεται δέ τις ἢ οὐδεὶς κω πρὸ ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰπεῖν, οὐδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀνάγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. πρὸς ταῦτα ὁ πυλουρὸς ἐς Συλοσῶντα. ἐλθὼν δὲ ἐς μέσον τῶν ἑρμηνέων τις τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πρὸς τὰ περὶ τὴν χλανίδα γνώμωμα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίλλω ἐόντι κω δυνάμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴσον γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νεῶ κοτὲ τι μέγα λάβοιμι. αὖθι ὦν τοι χρυσόν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμεληθῇ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος δῶ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νεῶ, ἀδελφεοῦ τε ἐμεῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἀίδιόν τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἄνδρῶν τῶν ἑωυτοῦ γνωμίμων. ἐντειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ὑπετέλεα. καταβὰς δὲ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν.

B

C

D

E Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ὑπεξποδύντα τοῦδε Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ὡς γὰρ τάχιστα ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο,

καὶ τέμενος πρὸς αὐτὸν οὗτος τοῦτο τὸ νεὼ ἐν τῷ προαστίῳ ὅδι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπετετοίητο, ἐκκλησίαν σφι ἀγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δυνάμις πᾶσα ὑπὸ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καί μοι πρόκειται νεῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσσω, αὐτὸς κοὐ δυνάμενος ποιήσω. οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νυν ἐκτέτικε μοίρην τινὰ ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τιθεὶς ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἓξ τάλαντα μοι γενέσθαι· ἱερωσύνην δὲ τοῖσι ἐμοῖσι αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου τοῦ αὐτός τε ἐγὼ ἱδρυσάμην, καὶ τὸν ἐλευθερήιον ὑμῖν προεπίθημι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπηγγέλλετο· τῶν δέ τις ὀξαναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ὃν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὐνόματα ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὸν ἄρχιν, ἄλλος τις αὐτὸ αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτόν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδίεσαν. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνόματα ἦν Λυκάρητος, ἵνα δὴ πετεηέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνας τοὺς δεσμώτας πρώτους. ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐοίκασι, ἐβουλεύσαντο ἐλεύθεροι εἶναι. ὅπως δὲ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, οὔτε τι σφι χεῖρας αἰτα εἴρεται, ὑποσπονδοί τε ἐφάσαν εἶναι ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκ χωρῆσαι ἐκ τῆς νήσου.

A eique fanum in circuitu designauit, quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod [a] in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nã neque Polycrates placebat mihi, in viros sibiipsi pares B dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatũ suum expleuit: ego autem, depositio in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoristantummodo vt è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis C in perpetuum liberis, quàm mihi qui libertatem vobis restitui. Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum quidam surgens, Tu verò, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius qui pecuniarum quas interuertisti, rationem reddas. Hæc Telesearchus (ita enim vocabatur) dixit, quòd inter ciues [b] erat expertæ virtutis. Quæ Mæãdrius in animum accipiens, reputánsque fore vt si dominatũ ipse deD poneret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur, nõ deponendum sibi dominatũ statuit: sed in arcem regressus, accitum vnumquenque eorum, tanquam rationem pecuniarũ redditurus, comprehẽdit, alligauítque. Post hæc, dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quem decessurum credẽs frater suus, nomine Lycaretus, quò facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit: neque enim videbantur velle liberi E esse. Igitur vbi Samum tenuere Persæ, Sylosontem reducentes, nemo [c] aduersus eos manum leuauit. [d] Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, dedi-

[a] In alio repr.

[b] Erat spectatus.

[c] *Id est, illi se opposuit.*

[d] Quinetiam & Mæãdrii milites & ipse Mçãdrius, se paratos esse data sibi fide insula excedere dixerũt.

tionem se facere velle dixerunt: quin & ipse Mæandrius ex insula discederet.

Quum autē hanc conditionem admisisset Otanes, fidémque dedisset, spectatissimi quique Persarū, &c. *Lego autem* γραπῶται *ex Vet. cod. pro* σαπῶται.

Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentissimi quique Persarū positis sellis eregione arcis sedebant. Erat autē Mæandrio germanus vecordiusculus, nomine Charileus, [a] qui quòd delinquere solebat, in subterraneo loco erat alligatus. Hic quū audisset quæ agebātur, & per specū suspiciens vidisset Persas quietè sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquiū venire Mæandri. Eum audiens Mæandrius, iussit solutum ad se adduci. vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendóque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quíque nihil vinculis dignū peccaui, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autē, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendū? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt istos ob suum huc aductum vlciscar: paratus etiam teipsum ex insula eiicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum egosentio, non quia eò insipiētiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia inuidens Syloſonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probè intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sæuituros esse in Samios, & sibi tutū ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed [b] omnia pacata existimātes. [c] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momēti erant, dato impetu auxiliarii grassabātur. Dū hæc isti agūt, cæteræ Persarū copiæ auxilio veniūt: à quibus repulsi auxi-

a Qui ob nescio quod delictum in subterranea fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*, Et ex illa subterranea fossa suspiciens, &c. *Nec tamen* γοργύη *est simpliciter subterranea fossa, sed cœnosa etiam, sine limosa.*

b De omnibus conuenisse exist.

c Irruentésque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

A καταινέσαντος δ' ὅτι τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ
ἀπιστάμενος, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι
ἔθνεος ἥμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἑκάτερ. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυφλίνῳ
ἐὼν ἀδελφεὸς ἐπιμήτιος, ᾧ οὔνομα
ἦν Χαρίλεως. τοῦτ' ὀπιδὴ ἐξαμβρτῶν, ἐν
γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δή, τότε ἐπακούσας τε
τὰ πρηνόμενα, καὶ ἐξακούσας ἐξ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ
B θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δ' ὁ Μαιάνδριος, λύσαι τε αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν πρὸς
ἑωυτόν· ὡς δὲ ἦλθε τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ
κακίζων μιν, αὐτίκα ἐπειρᾶτο ὑπερβαίνειν τοῖσι Γέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μέν, ὦ κάκιστε ἀν- «
δρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γοργύρης «
ἠξίωσας· ὁρέων δὲ σοὶ Πέρσας ἐκβάλλον- «
τάς τε σε καὶ ἀοίκιον ποιέοντας, οὐ τολμᾷς «
ἰδέσθαι, οὐ τῳ δή τι ἐόντας ὑπερτέρους χειρω- «
C θῆναι; ἀλλ' εἴ τι σύ σφεας καταῤῥῳδήκας, «
ἐμοὶ δὸς τοὺς ὑπηκόους, καὶ σφεας ἐγὼ τι- «
μωρήσομαι τῆς σεωυτοῦ ἀπίξιος· αὐτόν τε σε «
ἐκπέμψας ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ
ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς ἐμοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ
ἐς τοῦτο ἀφεσιμύθιος ὡς δόξαι τὴν
ἑωυτοῦ δυνάμιν ἀσθενέστερον εἶναι τῆς βασιλέος,
ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπο-
νητὶ ἔμελλε ἀπολήψεσθαι ἀκέραιον τὴν
D πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἤθελε ὡς
ἀθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα,
καὶ οὕτω ῥᾳδίως δώσειν· εἰδὼς ἐξεπιστάμενος ὡς
παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, ὡς τάχιστα ἐπιχειρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑ-
ωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς
νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεποίητο
γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος
φέρουσα ὅτι θαλάσσης. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ
Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς
E δὲ ὑπηκόους πολλὰς ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεχομένους τι-
οὐτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πολλὰ συμβε-
βάσθαι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὑπήκοοι, τῶν Γερ-

137

σέων τοὺς διαφορωτάτους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν
ταῦτα ἐποίεον, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ὑπήκου-

ροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, σὺν τοῖς τε ἄλλοις Δαρεῖος οἱ ἀποστέλλων συνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε καὶ ἄβλαβῆ ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τούτεων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος, ἐπελελήθεε· ὁ δὲ προσέκλεε τῇ στρατιῇ πρῶτα τὸν αὐλάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. συνῆσαν τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἐκτεῖνον πρῶτα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱεροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐσέπλεε ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔσχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργυρέα τε καὶ χρύσεα παρεθείτο, ἐνθαῦτα μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ αὐτὸν χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, παρῆγε μὲν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώυμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὐτὸς ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε τὸν Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γένεται· ὃς λαβὼν μὲν ἀπέβαλε οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοι τῶν ἀστῶν βούλεται τιμωρέειν, βᾶς ἔπι τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. τῷ δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτοῖσι ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἣν μιν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καίπερ εὖ προσκεκτεαμένοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἐπὶ ἀπανέστησαν, ἐν τούτῳ πάντι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ παρασκευῇ ἐς τὴν πολιορκίην προσκευάσαντο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες

liarii, rursus in arcem se recipiũt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dũ ipsum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorũ Sylosonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussítque milites vt quẽque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcẽ obsidebat, pars obuiũ quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quàm extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eò vbi peruenit, habẽsque in discessu exportauerat,[a] dat negotium famulis vt pocula argentea & aurea proponãt. Dum illi ea promũt, interea ipse Cleomenem, Anaxãdridæ filiũ, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, prę admiratione attonitus erat. Mæandriũs eum iubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: [b]idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissim⁹ extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. [c] Sed quum sensit eadẽ nonnullis ciuium Mæandriũ clargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, ne cui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiã persuaderet fieri malũ. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegauerunt. Persæ vbi diripuêre Samum, Sylosonti tradiderũt viris desolatam. Interiecto tamẽ tempore Otanes imperator frequentem in colis effecit,[d] è visione per quietẽ morbo correptus, quo laborauit circa pudenda.

a Ita egit: Quũ argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebãt, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit.

b Quum bis atque adeo ter dixisset.

c Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturũ, & inde mulctatũ iri, aditis ephoris dixit, *&c.*

d Ex somnii in visione & morbo quo illum circa pudenda laborare cõtigit. *Id est, Quod facere in mẽtem illi venit quũ somnium quoddã vidisset, & in morbum incidisset.*

Caeterum, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probè admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem conιurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis vsque

παρασκευάζοντο. Ἡρόδοτος δὲ παρεσκευάδατο.

latuerunt: verùm vbi è professo desciuerunt, hæc sibi faciẽda statuerunt: [a] Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itémque vnam ad panem sibi faciendum: cæteras in vnum cõtractas strangulant. hoc idcirco faciẽtes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerẽt. His rebus, cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis cõtẽdit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam cõscensis propugnaculis, tripudiare probráque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscceditis, quippe qui tũc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ? Hoc quidã Babyloniorũ dicebat, credẽs nunquã parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione cõsumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quòd Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamẽta atque omnes insidias expertus, cùm alias, tũ illas quibus eosdẽ Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant. Sed quum ne sic quidem capi possent, vicesimo quàm circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentum, vt quædam mularum eius quæ frumẽtum subuectabãt, pareret. Quod vbi ei renuntiatum fuit, nõ credens, fœtũ ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuipiam rẽ aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarẽtur. [b] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium, sciscitatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonẽ.

a Matribus suis exẽptis. *Vel, Quũ matres secreuisset aut segregassent.*

b Ex hoc omine.

A ἐλάμβανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν τὴν ἑωϋτοῦ οἰκηΐων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωϋτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' ἀνδρας· ἐπελάσας δὲ ὅπῃ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε,
B φρονπίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅπῃ τοῖσι προμαχεῶνας ἦν τείχεος ἁλόντες Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τῦτο τὸ ἔπος, Τί κάτηαδε ὦ ἀθαῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσετε ἄδε; πρότερον γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τῦτο εἶπε τὴν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. ἐπτὰ δὲ μηνῶν καὶ σταδίῳ διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
C ἐοῦσα ἑλεῖν τὸν Βαβυλωνίους· καίτοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνάτο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σφέας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. ὀγδώκοντα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τούτου ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ
Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρεα 138
D τάδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡμίνη ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ οὐκ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καί οἱ πρὸς τὰ τῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν τῶν ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς ταῦτα τῷ φρονίμῳ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοφὸς γὰρ ἐκεῖνόν τε εἶναι, καὶ ἑωϋτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε
E μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο εἰ πρὸς πολλοῦ ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν.

χ' προσελθὼν, Δαρείῳ ἀπεπ.

πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβ- A
λεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσαι ὁ ἑλὼν αὐτλὶ, καὶ
ἐωϋτοῦ ὃ ἔργον ἔσαι. κάρτα γὰρ ὀν τοῖσι Πέρ-
σῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς ὃ τὸ σῶμα μεγάθεος
ἀμείβονται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφικάζετο ἔρ-
γῳ δυνατὸν εἶναι μιν αὐλοχειρίῃ ποιῆσαι,
εἰ μὴ ἐωϋτὸν λωβησάμενος αὐλομολήσειε ἐς
αὐλούς. ἐνταῦτα ὦν ἐλαφρῷ ποιησάμενος,
ἐωϋτὸν λωβᾶται λώβῃσι αἰπηκέσι. ἀποτα-
μὼν γὰρ ἐωϋτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν
κόμην κακῶς διεικείρας, καὶ μαστιγώσας, B
ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βα-
ρέως ἔφερε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λε-
λωβημένον. ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας,
ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβη-
» σάμενος, καὶ ὅ, τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε, ΟΥ̓Κ
» ἔστι ὅστις ὦ νὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἔστι δυνάμις
» τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. οὔτε τις ἀλ-
» λοτρίων ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασαι, ἀλλ' αὐ-
» τὸς ἐγὼ ἐμεωϋτόν· δεινόν τι ποιεύμενος Ἀσ-
» συρίοις Πέρσῃσι καταγλᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, C
» Ὦ κεπαλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ
» οὐνόματι τὸ κάλλιστον ἔθευ, φὰς διὰ τοὺς πο-
» λιορκευμένους σεωϋτὸν αἰνιχέστως διαθεῖναι.
» τί δ' ὦ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ
» πολέμιοι τῶνδε χήσονται; πῶς οὐκ ἐξέπλω-
» σας τὴν φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ
» εἶπε, Εἰ μὴ τοι ξυνέπιθεο τὰ ἔμελλον ποιή-
» σειν, οὐκ ἂν με ἔφευγες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωϋ-
» τῷ βαλλόμενος, ἔπαρξα. ἤδη ὦν εἰ μὴ τὴν
» σῶν δεύσῃ, αἱρέομέν Βαβυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ D
» ὡς ἔχω, αὐλομολήσω ἐς ὃ τεῖχος, καὶ φήσω
» τοῖς αὐλοῖς ὡς ἐπὶ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ
» δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω,
» τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης
» ἐγὼ ἐσέλθω ἐς ὃ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς
» δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωϋτοῦ στρατιῆς, τῆς
» ὀνομήν ἔσαι ὤρη ἀπολλυμένης, ταύτῃ χι-
» λίους τάξον ἐπὶ τὰς Σεμιράμιος καλεομέ-
» νας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης
» ἐς ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους ἐπὶ E
» τὰς Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς
» ἑβδόμης ἡμέρας, καὶ ἐπεί-
» τα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν ἐπὶ τὰς Χαλ-
» δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.

Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [a] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorū consequenda valēt. [b] Eóque nemini expromensse suffecturum rei faciendę, si seipsum quū mutilasset, ad hostes trāsfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quū id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculásque, comámque deformiter circumtōdit, [c] plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiā hoc mihi fecit, sed ipse ego: quòd indignè animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui obsidentur, temetipsum indignè lacerasse. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [d] nisi tu tuis parces. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugiam: dicámque ad illos me hæc abs te esse passū: &, [e] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertiò, viginti diebus interiectis, eregione portarum quæ dicuntur [f] Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia:

a Fortia enim facta. *Vel, Res enim fortiter gesta.*

b Alio enim nullo facto illam se subiugaturū cogitabat quàm si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *ad* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione afficit: *Vel, seipsum modū atrocissimū mutilat.*

c Et se flagris cecîdit.

d Nisi per tuos steterit.

e Vt opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militum copias impetrabo.

f *Refte legit* Χαλδαίων, *vt & in Ver. cod. non* Χαλυδίων.

dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantùm sinas eos habere. Post diem vicesimũ reliquas copias iube rectà muros vndique subire. Verùm ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur, Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cùm alia, tum verò portarum claues. illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam verè perfuga. Eo conspecto qui in turrib⁹ ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, scisitabantur quisnam esset, & cuius rei indigẽs veniret. Quúmque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos trãsfugere, eum [a] ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos vbi stetit Zopyrus, conditionem suam miserebatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eã causã quòd suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quòd ita me mutilauit, feret impunè, quum habeam exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum vtique apud Persas spectatissimum cernẽtes, naribus atque auribus priuatũ, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [b] socĩũ, inducti sunt [c] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [d] ea quæ cũ Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mãdarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabãtur, parati omni in re homini parere.

a Ad publicas ædes Bab. eũ deduxerũt. *A la maison de la Ville.* Quò quũ venisset, conditionem suam miserè deplorabat, refer. &c.

b Auxiliatorem

c Ad ea illi cõmittenda parati erãt quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit.

d Ea de quibus cum Dario conuenerat.

A ἐχόντων δὲ μήτε οἱ ὀπίσω μηδὲν τῶν ἀ-
μείνοσι ὄντων, μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων.
τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην,
ἢν ἐκ τοῦ μὲν ἄλλου στρατιὴν κελεύσῃ πέ-
ριξ προσβάλλειν πρὸς ὃ τεῖχος· Πέρσας
δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καὶ τὰς
μισίας πύλας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δο-
κέω, ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά
τε ἄλλα ὀπίσω ἀφοσιώσονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ
δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βαλανάγρας· ὃ δὴ
B σοφώτατον, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μηχήσει τάδε
ποιέειν. ταῦτα ἐντειλάμενος ἦιε ὀπὶ τὰς
πύλας, ὀπίσω στρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
τ' αὐτὸ τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
γον τι προσκλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην,
ἠρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ
δὲ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτο-
μολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δή μιν οἱ πυλωροί,
ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὀπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυ-
C λωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτά, κατοικτίζετο, φὰς
ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ πεπόνθεε ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα δρήσ-
συμβουλεύσαντος οἱ ἀπορωτέρην τὴν στρατιήν,
ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. 139
Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώ-
νιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ καὶ
στρατιῇ τῇ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπρο-
ίξεται· ὀπίσω μιν αὐτοῦ πάντας τοὺς διεξό-
D δους τῶν βουλευμάτων. Τοιαῦτα ἔλεγε.
Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέοντες αἴδρα τῶν σφ
Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστε-
ρημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρ-
μένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀλη-
θέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὀπίσω τε ἀπέ-
ἕτοιμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ
στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο πρ ἔλα-
βε, ἐποίεε τάδε τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο.
ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρα-
E τιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος
τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δα-
ρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόν-
τες δὲ μὴν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔρ-
γα προσεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ πρόθυμοι
ἐόντες, πολλῷ δὴ ἕτοιμοι ἦσαν ὑπηρετέειν.
ὁ δὲ, ἐξα-

ὁ δὲ, ἀφαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο ὃ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις ἀφαλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ ὡρισμένον χώριον κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πάντα δὴ ἐν ἐοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦν ὁ τὸς ὅπλα καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. ὡς δὲ ἐβούλετο Δαρείου τὰ συγκείμενα ποιεύμενου πρῆξαι ὁ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῷ ὡς ἐκάλλουσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, οὗτοι ἔφυγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον ὡς δεδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον ἁρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοὐλέων οὐδέτερον) τοῦτο μὲν, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔχοισι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα γένηται, τάδε Δαρεῖος τοῖσι δὴν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἐωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σίτου μὴ ἐπιδεόμενοι) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καταγαγεῖν, ὁσασδή ἕκαστοι δύνανται πάσας. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τουτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο τοῦτο Δαρείῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται

A Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorũ militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quã Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedés ad prædictum locum copias educit, circumuẽtáque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios

B erat, adeo vt & dux exercitus & murorum custos declararetur. Vbi verò è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quũ Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [a] puluinar Iouis Beli confuge-

a Templum

C runt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circũcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidẽ à se captę. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberẽt vnde succresceret soboles,

D prouidit. nam fœminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negotium dedit vt fœminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarũ cõuenerunt. ex quibus qui sunt Babylonii originẽ duxerũt.

Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum, Darii iudicio,

E supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrum: cui cõparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Fertúrque Darius hoc

dictũ sæpenumero vsurpasse, præoptaturũ se Zopyrũ nihil esse cladis passum, quàm viginti sibi Babylones vltra illam quã haberet acquiri. Egregiè verò eũ remuneratus est, cùm dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in AEgypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius, Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit à Persis.

A γνώμιλλον τὸν δεσπότην ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο αὐτὸν Ζώπυρον εἶναι ἢ ἀπαθέα τῆς ἀφετείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνας οἱ εἴκοσι τοῖσι τῇ ἐούσῃ τοῖσι γλυέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου τοῦτα τὰ Πέρσῃσι δόξῃ ἁμιώτατα, καὶ τὸν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· ἔτι δὲ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αἰτίη Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

B

HERODOTI Halicarnassei historiarũ liber quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστοριῶν τετάρτη, ἐπιγραφομένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POST Babylonis expugnationẽ, Darius aduersus Scythas expeditionẽ fecit. Nã quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quũ Mediã ingressi essent, & eos qui [a] occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodũ superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerunt. siquidẽ persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregrè abfuissent, [b] in patriam reuertẽtes, excepit nõ minor quàm Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim nõ exiguum exercitũ

a Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.

b In patriã post tam longum temporis interuallũ reuert.

C

D

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὅτι Σκύθας αὐτὸν Δαρεῖον ἔλασις. αἰθυσσομένης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σινομένων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιστρατευομένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γάρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ δὴ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὠυτὸ σφετέρων, ἐδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος ἢ Μηδικός. οὐδὲν γὰρ ἀντιστρατευόμενον στρατιὴν

C τοὺς πρότερον ἐλάσαντας

οὐκ ὀλίγῳ. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, A ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον τοῖσι δούλοισι. τοῖς δὲ δούλοις οἱ Σκύθαι πρώτας τυφλοῦσι, τὸ γάλακτος εἵνεκε, τῷ πίνουσι· ποιοῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτους ἐς ἑντέντες ἐς τὰ θήλεα ἵππων τὰ ἄρρενα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τῶνδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· ὡς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου, B καὶ ὁ οὖθαρ καπίεσθαι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐς ἐχεάντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ παρεισήσαντες κύκλῳ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. ἐκ τοῦ μὲν αὐτὸ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι ἡμιώτερον· τὸ δὲ ὑπιστάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἄπορόν τὸν αὐτὸ λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἐκτυφλοῦσι. οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τοιούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπαφὴ νεότης· οἱ ἐπεί τε C ἔμαθον τοῦ σφετέρου γένεσιν, ἐπιστοῦντο τοῖσι καπηλεύουσι ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ τοῖσι μὲν πρώτοισι ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, καθατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὸν Μαιῶτιν λίμνην, ὅκόσον ἐστὶ μέγεθος· μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι ἐς ἄλλην τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικαταζώμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων τοῦδεν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων » τῇ μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦ- D » μεν, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροι- » σι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλαττονες καὶ φονεύμε- » νοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσό- » νων τοὺς λοιποὺς ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰ- » χμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕ- » καστον τῶν ἵππου τὸν μάστιγα, ἰέναι ἐπ' αὐ- » τούς. μέχρι μὲν γὰρ ὅπλα ἔχον- » τας, οἱ ἐνόμιζον ὁμοίους τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡ- » μῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅ- » πλων ἐχούσας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι E » δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ἀνα- 141 » μενέουσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐ- πείθοντο καὶ τελέα. αἰδῶ ἐκπλαγέντες ὅτι τῷ νομάδων, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφυγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελασθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ἐπ' οἴκου τοιοῦδε ἐς τὸ σφετέρην.

sibi occurrentem. Vxores nāque eorum, in diuturna virorum absentia [a] ad seruos accesserant visu orbatos. Orbant autem Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossea fistulis simillima sumūtur, eáque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quòd venæ equarum sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cuius quod summū est delibatur, pretiosiúsque habetur: vilius autem, quod subsidit. Hūius rei gratia Scythę quemcunque capiūt, visu orbant. non enim agricolatores sunt, sed [b] pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Scytharū progenita est iuuentus: quæ suorum natalium cōditione cognita, obuiā perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primùm quidem regionem interscpsit ducta lata fossa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [c] deinde in his cōsistens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe cōmissa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerēt, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum nostris ipsorum seruis dimicantes? qui & quum interficimur, ipsi pauciores efficimur: & illos interficiēdo, pauciorib deincepsimperabimᵉ. Mihi videtur hastis arcubúsque omissis sumēda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vidēt nos arma habētes, arbitrātur se similes nobis, atque è similibus esse: vbi nos pro armis verbera tenētes viderint, tūc se nostros seruos esse intelligentes, atque id agnoscētes, non perstabunt. Hoc Scythæ quū audissent, ita sibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculsi illi, pugnæ immemores, fugam capesserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis eiecti, ad terram suam hunc in modum reuersi.

a Cum seruis rē habuerant.

b Nomades.

c Deinde verò conantibus irrūpere Scythis se prælio opponebat.

Hac de causa Darius vlciscendi cupidus, comparauit exercitum.

Scythæ gentem suam omniū nouissimam esse aiūt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [a] non probatur) Iouē, Borysthenísque fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaū: ciúsque tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & [b] nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cælitus in Scythicā regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, securim, phialam. Quæ quū primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi: sed eo accedente, aurū arsisse: hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum. eáq; re maiores fratres animaduersa, totum regnum ad minimum detulisse. Et à Lipoxai quidē progenitos esse Scythas, quorum genus AVchatæ appellatur: ab Arpoxai verò, qui medius fuit eos qui Catiari & Traspies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. sed Scythas Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum verò illud sacrum [c] in primis custoditur à regibus, placatúrque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habēs, die festo dormierit sub dio, is nūquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum:

a Non fit verisimile.

b Natu minimum.

c Studiosissimè

A τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος πᾶσαν βουλόμενος, στρατεύεσθαι ἐποιήσατο στρατεύμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐόντων ἐθνέων εἶναι τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα εἶναι Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς γονέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολάξαϊν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσεῖσθαι χρύσεα ποιήματα, ἀρότρου τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσόντα ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὰ δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαξάντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τέλος δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι καταστέλλαι, καί μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενεὴν εἶναι τοὺς Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος, οἱ Κατιαροί τε καὶ Τραπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῦ βασιλῆος οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ εἶναι οὔνομα Σκολότοις, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν. γενεὴν μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ πυκνότατα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς ταμιήιον, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι, μετέρχονται αἰεὶ πρῶτος ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος καταχειμασθῇ, τοῦτον λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν· δίδωσι δὲ οἱ ὅσα ἐπ' ἵππου ἐν ἡμέρῃ μιῇ διελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας ταύτας βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κατεποίησε Κολάξαϊν·

πρῶτον πιέσας

τὸν ὁμωνυμίην.

καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δὲ ὑπερβορέους πρὸς βορέην λέγουσι ἄνεμον τὴν ἐπέκεινα τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κατειλυμένων· πτερῶν δὲ καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ τούτοισι εἶναι τὰ ἀποκεκλημένα τοῦ ὄψιος. Σκύθαι μὲν ὧδε περὶ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατυπερθε λέγουσι.

Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς χώρην ταύτην ἐοῦσαν ἔρημον, τὴν νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείροισι τοῖσι ἔξω τῶν Ἡρακλείων στηλέων τῶν ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠλίου ἀνατολέων ἄρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην· κατὰ λαβεῖν δὲ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντέην, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δὲ ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. πρώτα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα ἔχιδναν διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἴκου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ὑπὸ τῷ μισθῷ τούτῳ. χαλινόν τε δὴ προσκαλέσαι τὸν ἀποδοῦναι τοὺς ἵππους, βουλόμενον ὡς πλείστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλέϊ· τὸν, χρησάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δέ, ἀποδιδόσθαι αὐτὴν εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπιγμένας. σὲ δὲ, ἔσωσά τοι ἐγὼ σῶφρά τε σὺ παρέσχες. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν σευ τῆς παίδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν γένωνται δοκίμους, ὅ, τι χρὴ

A corúmque vnum & quidé maximum, vbi aurum asseruatur. a Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quã regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant.

a Quæ verò sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c.

B At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculẽ, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quã nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quã Græci insulam Erythiam vocat, contra Gades, quę sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum verò, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed rẽ C tamen non demonstrant). Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur veniisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehẽderat enim eum vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascẽtes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quę dicitur Hylæa deuenisse: ibique in D antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: supernè quidem, b femorum tenus, fœminã: b Natium
142 inferius autem, viperam. Eã conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nũcubi suas equas errabundas vidisset. Illámque respondisse, Se quidem illas habere: sed nõ prius reddituram ei quàm cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse. Sed quum illa E differret reddere equas, cupida diutissimè cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierẽ dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerãt, seruaui: tu earũ seruatarũ pretiũ mihi persoluisti. Cõcepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid

a Dare illis domic.

facere debeam: nũquid hîc [a] habere domicilium, (nã ipſa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percõtatæ reſpondiſſe, Poſteaquam eos in virilem ætatem adoleuiſſe videris, ſi ita facies non delinques: quem animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipſa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendiſſe alterum arcum, (duos enim geſtabat) & balteum præmonſtraſſe, atque vtrunque mulieri tradidiſſe, arcum & balteũ, qui balteus in extrema commiſſura haberet auream phialam: & his donatis abiiſſe. Illam pueris natis nomina impoſuiſſe, vni, Agathyrſo: [b] ſequenti, Gelono: [c] nouiſſimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eãdem mãdatorum memorem illa peregiſſe: & duos quidem filiorũ, Agathyrſum aç Gelonum, qui propoſito certamini non ſufficiſſent, à matre ablegatos è regione exceſſiſſe: Scytham verò, qui rem compleſſet, ibidem remanſiſſe: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hãc vſque ætatem phialas in balteis ferre: & id ſolum Scythæ matrẽ excogitaſſe. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt.

b *Ideſt, Agathyrſo proximo.*

c Natu minimo.

Fertur & alius ſermo ita habens, cui ipſe præcipuè aſſentior: Scythas [c] pecuarios, qui Aſiam incolunt, quum à Maſſagetis bello vexarentur, Araxe tranſmiſſo, in Cimmeriam abiiſſe. nã regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuiſſe Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in ſententia diſcrepaſſe, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, ſed regum meliore. nã populus

d Nomadas.

A ποιέῃν, ἔξηγέο σύ· εἴτε αὐτὸ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω ὡδέ σε. τὸ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν. τὸν δὲ λέγοντα τοῦτον ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃς τοὺς παῖδας, τάδε ποιοῦσα οὐκ ἂν ἁμάρτοις. τὸ μὲν ἂν ὁρᾷς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τὰ ζωστῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆς δὲ τὴν χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐντέλλομαι λίπηται, ἐκπεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντάλματα ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰρύσθαι τῶν τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὴν ζωστῆρα τοῦτον δεῖξαι, τῷδε δοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην· διδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὸν δή, ἐπεὶ οἱ ἡλικιώτας τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, ἔρδειν τὰ μὲν σφι ἐντεταλμένα ἅπαντα, τὴν μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τὸν δὲ ἐπιόντα, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τὴν νεωτάτην· ἅπαντα δὲ, τῆς ἐπιτολῆς μεμνημένον αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ δύο μὲν τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν οὐκ οἵους τε γενομένους ἐξικέεσθαι τοῦ προκειμένου ἄεθλον, οἰχέεσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς μητρός. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέεσθαι τοὺς ἀεὶ βασιλέας γενομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μοιρῶν μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθην. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

B

C

D

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκείμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχέεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται εἶναι παλαιὸν τὴν τῶν Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλήων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν

E

χ' μηχανᾶσθαι

χ' ἄλλος

γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι τὸ πρῆγμα εἴη, μηδὲ περὶ πολλοῦ δεόμενον κινδυνεύειν τιλὼ ἢ τῶν βασιλήων, διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. οὕκων δὴ ἐδόκεε πείθεσθαι ἅτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸ δῆμον, ἅτε τοῦ δήμου τοὺς βασιλέας. τοῖς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητί, τὴν χώρην προδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ λογισαμένοισι ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαιρέαντας, κατὰ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πρώτους ὑπ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην· καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ καὶ πορθμηίη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. 143 φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἰκίσθη. φαίνονται δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. ἡ μὲν γὰρ Κιμμερίους αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ παραφθέντες.

Οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ὁρμῇ· Ἰσσηδόνων δ' ὑπερνεμίους μὲν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξαίτων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ πίσι πλησιοχώροισι ὑπολύεσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ

A sentiebat abstinẽdum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandũ. Itaquum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cẽseret sine prælio demigrandũ, tradita inuasoribus regione: reges verò, in sua potius patria occumbẽdum, nec vnà cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidẽtia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosq; numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorũ sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertam superuenientes Scythas occupauisse. Extántque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tũ portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios [a] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugiẽtes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebãtur, donec ingressi sunt Mediã, itinere in mediterranea cõuerso.

[a] *Id est, In Asiam venisse quum fugerent Scythas.*

Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorúmque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse Grypas, qui aurum asseruẽt: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assiduè finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem

vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regione relinquere. Itaque ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione consentit. qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonémque, occlusa officina, abisse denuntiatum rem propinquis defuncti. Dissipatóque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functũ, [a] superueniſſe sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum eum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo assequeraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimóq; deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus feciſſe qui nũc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates cõmemorãt: [b] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapõtini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse arã Apollini extrui, & iuxta eam, erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quòd diceret Apollinem ad eos [c] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eóque aiunt Metapõtini se Delphos ad deum misisse sciscitatũ quódnam illud hominis esset [d] proloquiũ, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actũ iri, si parerent. Se igitur hæc admittẽtes [e] perfeciſſe.

a Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe veniẽtem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicũ, & cum eo colloquutũ esse. Qua de re dum pertinaciter cõtenderet, propinquos mort.

b At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecẽt.

c Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniſſet.

d Visum,

e Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse.

A οἰκέοντας ὑπὸ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, ἐκλιπεῖν τὴν χώρην. ὥστω δὲ δὴ σφέας συμφέρεται καὶ εἰς τῆς χώρης ταύτης Σκύθησι. καὶ ὁθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὰς, εἴρηκα. τὸν δὲ καὶ αὐτὸν ἤκουσον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέα μὲν λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν ὑδενὸς γένεος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχέσθαι ἀγγέλλοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ. ἐσχεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου καὶ κατὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα σεωυτοῦ τε οἱ εἶναι ὁδὸν ἐς Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέεσθαι. καὶ ὧν μὲν ἀντιταμνόμενον ἀμφισβητέειν τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ ὅτι κναφήιον πρήσναι, ἐλόντας τὰ προσόντα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανέεσθαι Ἀριστέα· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται· ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὐταὶ λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τὸν δεύτερον Ἀριστέος τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω. Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ δυεῖσκον. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέα φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέος τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, τότε δ' ὅτε εἵποτο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον οἰκήσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπερ ἐλέα-

καὶ νεῶ ἕζηται ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, πρὸς αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τῷ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς τὰ πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, σαφὲς οἱ δὲ ἀτρεκέως ὡς ὅτι τὰ κατύπερθε ἴσχει. σαφενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου διωάμην πυθέσθαι· σαφὲς γὰρ σαφὲς Ἀριστέης, τῷπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, σαφὲς οὐδὲ τοῦτο προτέρω Ἰασσδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἕπεσι ταῦτα ἔφη, ἔφησε ἀτρεκέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φὰς Ἰασσδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, περὶ τούτου εἰρήσεται. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (οὗτος γὰρ τῶν παραλασσίων μεσαίτατός ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης) ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἕλληνες Ἕλλησι Σκύθαι. ὑπερβάντι δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ Καλλιπίδας τὰ αὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπερβάντι δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσει σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν πρὸς Ὑπάνιν ποταμόν ἐστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τοῦ Βορυσθένεος. ἀπὸ δὲ Βορυσθένεος Βορυσθενέα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἀνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ὑπὲρ τοῦ Ὑπάνι ποταμοῦ καλέουσι Βορυσθενείτας σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. εἰσὶ ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ὑπὲρ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ κατήκοντες ὑπὲρ ποταμὸν τοῦ οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, πλόον ἀνὰ Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. πολὺ δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημος

Et nunc ſtatua extat cognomine Ariſtei, iuxta aram ipſam Apollinis, in foro extructam: circumſtantibus vtrinque lauris. Hæc de Ariſteo hactenus.

Regione autē de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe quod ipſe vidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cuius paulo antè feci mentionem) in iis quos fecit verſib⁹, ait ſe vltra Iſſedones proceſſiſſe: ſed vlteriora fando ſibi eſſe cognita, quòd Iſſedones diceret iſta cōmemorare. Verùm nos, quoad [a] longiſſimè rem inueſtigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Boryſthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ eſt maximè medium) primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt*, *è Græcis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cùm [b] in cæteris ſeruāt ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lētc, milio. Supra Halizones autē incolunt Scythæ aratores, [c] qui nō ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrēdum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantū nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalē partē Boryſthenis. Verùm tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitāt Scythæ agricolæ, quos Græci qui [d] ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi verò ſe Olβiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ [e] colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, triū dierū itinere, pertiugentes ad flumen nomine Panticapem: [f] eum verò qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Boryſthenem verſus. tractus autē qui vlterior eſt, in multum ſanè ſpatii deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſer-

a Penitiſſimè

b In cæteris quidem ritum Scytharum ſeruant, ſed frumentū ſerunt & edūt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.

c Qui frumentū non ad veſcendū ſerunt, ſed ad vēdendum. Sup.

d Ad Hypanin fluuium incol.

e Colunt, orientem quidem verſus, triū dierum iter.

f Boream autem verſus, dierū vndecim, ſecundo flumine Boryſthene.

ta iã proculdubio omnia, nec vlla gẽs, quantũ nos scimꝰ. At horũ Scytharum qui agricolæ sũt, plagam quæ ad aurorã vergit, transmisso flumine Panticape, Scythę nomades, *id est, pecuarij*, incolũt, neque serentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus est omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem isti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, aurorã versus, ad Gerrhum vsque flumen. Trãs Gerrhum autem sunt [a] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidẽ ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora verò, ad fossam [b] quã dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id est, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ superiora sunt, ad vẽtum aquilonem, Scythis regiis, ea incolũt Melanchlæni, alia gẽs non Scythica. Et supra Melanchlænos paludes sunt, & deserta hominibus regio, quantum nos scimus.

Trans flumen autem Tanain non est regio Scythica, [c] sed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à recessu Mæotidos paludis incipientes, incolũt tractum qui spectat aquilonẽ, itinere dierum quindecim, vacuum prorsus arboribus tã agrestibus quàm fructiferis. Supra hos habitant (quæ secunda portio est) Budini, terrã colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinẽ declinando magis ad ventum subsolanum, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & [d] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ii quibus nomẽ inditum est Iyrcæ, & ipsi è venatione victitantes, hunc in modũ: Conscensis arboribus, quę per omnem regionem frequẽtes sunt, insidiãtur. singulis autẽ adest canis, & itẽ equus, in ventrẽ cubare edoctus, humiliꝰ subsidẽdi gratia.

a *Vel, Ea quæ Gerrhi cantur regia, sub. domus.*

b Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorũ Gerrhi esse dicti fuere, supra mentio.*

c Sed prima quidẽ portio est Sauromat. *Vel sum.*

d Ἴδιον. *quod supra Gerrhi separata.*

A μὲν ἤδη ἀληθέως, ἔθνος ἀνθρώπων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ὁ δὲ πρὸς τὴν ἠὼ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβαίνοντι τὸν Γαντικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδέν, οὔτε ἀρῶντες· ὕλη δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. Οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἠὼ, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου οὗτοι δὴ τὰ καλούμενα βασιλήια ἐστὶ, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλῆθοι· οἱ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γεγόμενοι ὄρυξαι, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, ὃ καλέεται Κρημνοί. Τὰ δ' αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βασιλήων Σκυθέων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος ὄφθη ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβαίνει, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ, οἳ ἐκ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέω ἀνέμου, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν εὐσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. Ὑπερνοικέουσι δὲ τούτοισι δευτέρους λαξίην ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασείην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν· μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης· συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οἰωνόμα λέγεται Ἴρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες τρόπῳ τοιῷδε· λοχᾷ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς. Τὰ δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων·

a πρὸς ἠῶ.

b πρὸς ἑσπέρην.

c ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην.

ἐπειδὴ δὲ ἀπίδῃ ὃ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου ἐξ- A Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittáque percusserit, cõscenso equo illam persequitur, comitáte cane. Super hos, auroram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsque Scythas omnis regio Scythica est campestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicũtur esse calui, mares pariter & fœminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestãtes vestem: ex arboribus victitantes. cuj generi arboris nomen est Ponticum, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [a] exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingũt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmóque contexerint: per æstatem verò, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicũtur esse: nihilque Martiorum armorum possident. Iidé & finitimorum controuersias dirimunt, & quisquis ad eos confugit, is à nemine læditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingẽs quoquouersus prospectus est regionis & gentiũ, quæ in conspectu sunt ex Borysthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeãt, per septem interpretes totidémque linguas perueniunt. Horũ tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nã mõtes editi atque prærupti trãsitum interdicunt, quos nemo transcẽdit. Isti tamen calui referunt,

[a] Excolant, Casaub.

τὰ ἀπκλίνοντα

τοῦτον τὸν χῶρον: μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἐστὶ ἡ καταλελειμμένη πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· ὃ δ' ἀπὸ τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπώρεαι οὐρέων B 145 ὑψηλῶν αἰθρηφοι λεγόμενοι εἶναι πρώτοι φαλακροὶ, ἐκ γυνετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοὶ· καὶ γνάθους ἔχοντες μεγάλας· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώουσι δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζώουσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστά κη· καρπὸν δ' φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρίνην δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γνήκαιον πέπον, ἐκθλίβουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ C μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτῆτος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλακόεντας σιτεῦνται ποιεῦνται. οὐ γὰρ σφι πολλὰ βοσκήματα ἐστὶ· οὐ γάρ τοι ἀμούσους αἰνομοί αὐτοὶ εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, χειμῶνα μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν δὲ δένδρεον ἀκαλύφῃ πίλῳ λευκῷ λευκῷ· ὃ δὲ θέρος, αὖθι πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει αὐ- D θρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήϊον ὅπλον ἐκτέαται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι μὲν οἰκέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς ἀγχοτέρας διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. οὔνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ ἀκίφαντός τε χώρης ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπορευομένων ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθενέος E τε ἐμπορείου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορείων. Σκυθέων δ' οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαφορήσονται. μέχρι μὲν δὴ τουτέων γινώσκεται. ὃ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὔρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, οὐδὲ σφέα ὑπερβαίνει. οἱ δ' Φαλακροὶ ὅτι λέγουσι,

(quæ apud me fidē nō habēt) incoli mōtes ab hominibus capripedibus: quos vbi transieris, esse alios qui senos mēses dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate cōpertū est. Ille verò superior qui vergit ad aquilonem,[a] tam Issedonibus quàm caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt.

a Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur.

Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducūt, quę vbi mactauerunt conciderúntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiūtur, commixtísque omnibus carnibus conuiuiū exhibēt. Caput autem defuncti[b] denudatū purgatúmque inaurant, eóque pro simulacro vtūtur, agétes illi quotannis maiores hostias ceremoniásq;. Hæc filius patri facit, quēadmodum Græci natalitia. Dicūtur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræquè fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscūtur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperūt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocant, spu verò oculū. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sæuitia vt octo mensibus tolerari non possit: tale illic gelu est.[c] sicubi aquam effūdas, modò facias ibi lutum, facies autē si illic ignē accenderis. Ibidē quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphor[d]: super quā glaciem omnes qui intra fossam incolūt Scythæ exercitus ducūt, & plaustra agūt trās mare vsque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mēsibus reliquis frigora illic sūt. Vbi etiam aliam quàm in cæteris regionibus conditionem habet hyems. nam quū tēpus pluēdi est, nihil ibi quod sit vllius mōmēti, pluit: æstate pluere nō cessat. [d] Quinetiā tonitrua cū alibi,

c Quibus si aquā eff.lutum non facies: facies au.

d Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequētia existūt. Quòd si hyeme, &c.

A (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους ἔτη), οἳ τὸν ἑξάμηνον καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐν δέκομαι τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἠῶ τῶν Φαλαχρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορέω ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλαχρῶν, οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων.

B Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατήρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατεμόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα ξυνέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὸν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους

C ἔτι τελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως τε δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι). ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ οὗτοι. τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι). τοὺς δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· τοὺς δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν

D ἀδρῶς Σκυθικῶς Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπὰ δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ κατατεταμένη πᾶσα χώρη οὕτω δή τι ἐστί· ἔνθα τοῖς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷός γίνεται χρυμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀναφλέξας, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ὅτι ὑπὲρ χρυσάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται. καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Ἰνδούς.

E οὕτω μὲν δὴ τοῖς ὀκτὼ μηνῶν ἀπέχει τέλεα χειμὼν ἐών· τοῖς δ' ὑπολοίποις τέσσερσι ψυχρὸν αὐτόθι ἐστί. κεχώρισται δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοῖσι θέρεσι πᾶσι τοῖσι ἐν ἀνθρώποισι χωρὶς ὁκοσωνιοῦν χιόνος. ἐν ᾧ τοίνυν μὲν ὡραίῳ 146

ὄκου ὑγρὸν λόγου ἄξιον ἔσθ', τὸ δὲ θέρος, οὐδὲν ὅκου οὐκί. βρέχεται τε ἡμῖν τῇ σκιῇ γίνονται, τοιγαροῦν τὰ

τὴν ἀῶνα μὴ οὐ γίνονται, θέρεος δὲ ἀμ- A tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nu-
φιλαφέες· ἢν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, bila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua,
ὡς τέρας νενόμισται θωϋμάζεσθαι· ὡς δὲ pro oſtento habetur. terræmo-
καὶ ἢν σεισμὸς γένηται ἔν τε θέρεος ἢν τε tus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate
χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋ- ſeu hyeme, tanquam prodigium
μάζεται. ἵπποι δὲ ἀνεγείμωνοι φέρουσι admirantur. Eam vim hyemis e-
χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ἄνοι ἀνέχον- qui perferunt, muli aſinique ne-
ται τὴν ἀρχήν. τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν que incipientem quidem ferunt;
χρυμῷ ἑστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι quum tamen alibi ſtantes in ge-
δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ lido equi tabeſiant, aſini verò ac
τὸ γένος τῶν βοῶν τοκαθόλου διὰ ταῦτα B muli durēt. Et hæc mihi videtur
οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μου τῇ eſſe cauſa cur omnino cornua
γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔ- bouino generi non ſuccreſcant:
χον ὧδε, aſtipulante ſentētiæ meæ Home-
Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἀφαρ κεροὶ τε- ri carmine in Odyſſea, quod i-
λέθουσι· ta habet,

Et Libyen, vbi ſunt cornuti protinus agni.

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι γὰρ τὰ Quod rectè dictum eſt, in locis
μάλιστα φαίνεται τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχνοῖσι calidis maturè cornua exiſtere. at
ψύχεσι ἢ οὐ φύεται κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχήν, in vehementibus frigoribus aut
ἢ φύοντα, φύεται μόγις. ἐνθαῦτα μὲν νυν non oriuntur ſtatim pecoribus
διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω C cornua, aut ſi oriuntur, vix o-
δὲ (προεθήκας γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρ- riuntur. In Scythia itaque hoc
χῆς ἐδίζετο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ propter frigora contingit. Quo
οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ magis miror (ab initio enim o-
τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰ- ratio mea indagare inſtituit) cur
τίου τοιούτου. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐπ' ἀρ- in omni Eleo agro muli nequeāt
ᾶς τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐπεὰν gigni, quum neque locus ſit fri-
προέλθῃ ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους, gidus, neque vlla alia cauſa appa-
ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· reat. Aiunt Eleenſes ipſi ex im-
καὶ ἐπεὰν σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ὀπίσω ἔλθωσι precatione quadam id ſibi contigiſſe: quúmque tempus aduentat
ὄνους, ἐς οὓς ἂν ἔχωσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα D conceptus equarum, ſe in loca fi-
δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. περὶ δὲ τῶν πτερῶν, nitima illas educere: ibi poſtquā
τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀναπλέων εἶναι τὴν admiſerint aſinos, [a] dúmque cō-
ἠέρα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε ἐσὶ) οὔτε ceperint, tunc rurſus eas redu-
ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέ- cere. De pennis autē quibus aiūt
ναι, τῶν δὲ ἔχω περὶ αὐτέων τῶν γνώμην Scythæ oppletum eſſe aerem, &
τάδε λέγειν τυγχάνω τῆς χώρης αἰεὶ νίφε- idcirco non poſſe proſpici lōgius
ται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, continentem, nec vlterius tranſ-
ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα iiri, hæc eſt mea ſentētia: [b] Quod
ἁδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ E vltra eam regionem aſſiduè nin-
ἡ χιὼν πτεροῖσι. καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τὸν gat, & (vt credibile eſt) minus æ-
τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέω ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ μὲν οὖν πτερά, ſtate quàm hyeme. nam, (prout
εἰκάζοντας τὴν χιόνα, τοῖς Σκύθας τε καὶ cuilibet eminus intuenti cadentē
τοῖς περιοίκοις δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν niuem copioſam liquet quod di-
τὰ λέγεται, μακρότατα εἴρηται. co) nix pēnis aſſimilis eſt: & pro-
pter hanc talem hyemem inha-
bitabilia ſunt eius continentis lo-
ca quæ ad aquilonem ſpectant.
Eóque opinor, pennas niuem eſ-
ſe interpretantes Scythas ac cir-
cūiectas gentes, ita loqui. Verùm
[c] ea quæ reperiuntur, longiſſimè
dicta ſunt.

De Hyperboreis autē hominibus neq; Scythæ quippiā, neque

Υπερβορέων δὲ περὶ οὐδενὸς οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι ἐόντα, οὔτε

[a] Et grauidæ fuerint, tunc rurſ.

[b] Quæ ſunt vltra hanc regionē loca, ſemper niuoſa ſunt, minus tamen (vt rationi conſentaneū eſt) æſt. quàm hyeme. Iā verò quiſquis cadentē copioſam niuem intuitus eſt commi nus, intelligit. quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt.

[c] Quæ commemorantur *ab alijs*, latiſſimè expoſita ſunt.

alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mētio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad [a] occasum vsque: atque illinc Meridiē versus dimissa, à primis Græcorū Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisséque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac verò reliquisse Andrum (Carystios enim esse qui in Tenū portarint) Tenios verò in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primùm Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen : & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirēt, indignè ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assiduè mitterent non reciperēt. Ita misisse qui ferrent ad cōfines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberéntque illos cōsideratè mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse vidi eas facientes. Cæterùm his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtrique crinibus : quos [b] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt:

a Occasum versus longissimè Adriam vsque.

b Puellæ quidē ante nuptias, fuso inuolut.

A τινες ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα
Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγου-
σι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς καὶ
περὶ τῶν μουνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡ-
σιόδῳ μέν ἐστι περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα,
ἔστι δὲ καὶ Ὁμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ
ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.
πολλῷ δ' ἔτι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δήλιοι
λέγουσι, φάμενοι ἱρὰ ἐνδεδυμένα ἐν κα- γρ. ἀνδεδυ-
λάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, μένα
B ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων
ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἑκά-
στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκαστά-
τω ἐπὶ τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς με-
σαμβρίην προπεμπόμενα πρώτους Δω-
δωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τουτέων
καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ
διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δ' ἐς
πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ
ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ
C εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δὲ, ἐς
Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μέν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ
οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον· πρῶτον δὲ τοὺς Ὑ-
περβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱρὰ δύο
κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερό-
χην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀ-
σφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβο-
ρέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τού-
τους οἳ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς με-
γάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑ-
D περβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ
ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἴ σφεας αἰεὶ
καταλάμψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀπο-
δέκεσθαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς οὔρους
τὰ ἱρὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ,
τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύ-
οντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς 147
ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προ-
πεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆ-
λον. οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τό-
E δε ποιεύμενον προσφερές· τὰς Θρηΐσσας γρ. Θρηικίας
καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύω-
σι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιληΐῃ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα
μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας· τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τε-
λευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ
γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἱλίξασαι, ἐπὶ τὸ σῆμα

πηχεῖσι. Τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμί- A
σιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ὕπτιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίη· αἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, ἐπεὶ
χλόῃ τινὰ εἰλίξασαι τῷ τεκόν, ὑπεῖσι
καὶ οὗτοι ὅτι τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην
τὴν τιμὴν ἔχουσι παρὰ τῶν Δηλίων οἰκη-
τόρων. φασὶ δὲ οἱ Ἄβαριν καὶ τὴν Ἄργιν τε
τὴν Ὦπιν, ἐούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς αὐτοὺς οἰκεομένας,
ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπε-
ροχῆς τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ B
Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας αὐτὰ τὰ ὠκυπόκου
τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τιμὰς δὲ Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα ἀοιδοῖσι τοῖσι θεοῖσι
ἀπικέσθαι λέγουσι· καὶ σφι τιμὰς ἄλλας
δεδόσθαι παρὰ σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι
τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα
ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλὴν αὐτὴρ Λύκιος ἐ-
ποίησε. τοῦδε δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας
τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὀ-
νομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. ὅθεν δὴ ὁ Ὠ- C
λὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐ-
ποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀφδομένους
ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων
ὅτι τῷ βωμῷ, τόδε ἀποδὸν ταύτῃ ὅτι τὴν
ταφὴν τῆς Ὦπιός τε καὶ Ἄργους αἰσιμοῦ-
σθαι ἐπὶ καλλιρρόῃ. ἡ δὲ ταφὴ αὐτέων ἐστὶ
ὀπίσθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμέ-
νη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἰσκιοειδίου· καὶ ταῦ-
τα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. Ὃν γὰρ πε- D
ρὶ Ἀβάριος λόγον τὸν λεγομένου εἶναι Ὑπερ-
βορέα, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν ὀϊστὸν περιέφε-
ρε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐνδεὲς σιτεόμενος. εἰ
δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι αὐθρωποι, εἰσὶ καὶ
Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων γῆς περιό-
δους γράφοντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα
νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε
ῥέοντα γράφουσι περὶ, τὴν τε γῆν εὐσταθέα
κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην
τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ
ἐγὼ δηλώσω μεγάθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ E
οἵη τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἑκάστη.

ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν
νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην.

pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleáque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ virgines. Aiunt verò iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin verò & Opin vnà cum ipsis deis aduenisse, hósque illis alios honores donasse. Ad eas enim [a] cõgregari cœtum mulierum quæ hymnum canãt, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [b] dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quòd siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [c] & quanta sint singula ad describendum.

a *Videtur potius ἀγείρειν ita sumi vt quum de massa deorũ dicitur, vnde συναγείρεται. Sic & ἄθροισις póst.*

b Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergẽdo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep.

c Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

VBI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum.

Super hos ad vētum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolũt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponã. Hinc aquilonẽ verſus, ora vna à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, vſque ad Sigeũ Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protẽditur ſecundũ mare ad promontorium vſque Triopium. Incolunt autẽ in ora hac hominũ nationes triginta. talis eſt vna ora. Altera verò, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrũ mare, quod & Perſicũ vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinítque in ſinu Arabico. etſi non deſineret, niſi ob id quòd Darius è Nilo riuos in illũ ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicẽ tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tẽdit ſecundũ hoc mare per Syriã Palæſtinã & AEgyptũ, in qua terminatur: intra quã tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt quæ à Perſis occaſũ verſus in Aſia cõtinẽtur. Quæ ſupra Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorã verſus & ſolẽ orientẽ, hinc mari rubro alluũtur: aquilonẽ autẽ verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui cõtra ſolẽ oriẽtem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc iã auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere quiſpiam poteſt. Et Aſia quidem talis & tanta eſt.

Libya autem in altera ora eſt. ab AEgypto enim iam excipitur. Hæc ora circa AEgyptum iam anguſta eſt. nam ab hoc mari ad rubrũ intercapedo eſt centũ milliũ vlnarũ, quæ efficiũt mille ſtadia. Ab his deiceps anguſtiis ſpatioſa ſanè ora excipit quæ Libya dicitur. Itaq; admiror eos q diſterminarũt atq; diſtinxerũt Libyã,

A Τούτεων δὴ ὑποβορηΐοισι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δέ, Σάπειρες· Σαπείρων δέ, Κόλχοι, οἵτινες ἐπὶ τὴν Βορηΐην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. Ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐκθεῖτον δὲ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκταὶ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἄρξαμένη, παρατέταται ἐς θάλασσαν τήν τε τὸν πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων διηκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἄρξαμένη, παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσική, ἣ ἀπὸ ταύτης ἐκδέκεται Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλὸς ἐστί· ἡ δὲ ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη πρός τε Συρίῃ τῇ πρός τε Παλαιστίνῃ, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ πρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἔρημον ἤδη τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐκ ἔχω σαφέως φράσαι οἷόν δή τί ἐστι. τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. καὶ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐστὶ στεινὴ ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δ' ἀπὸ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. θωυμάζω δὲ τῶν διορισάντων καὶ διελόντων Λιβύην

λβ' Σάπειρες· Σαπείρων

λγ' ἔρημος

καὶ Ἀσίῃ καὶ Εὐρώπην. οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ περὶ ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέσθαι ἀξίη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην ἐστί· Νεκὼ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπείτε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω διὰ Ἡρακλητων στηλέων ἐκπλέειν ἐως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσχόντες αἰεὶ ἀπείρεσιον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γενοίατο, καὶ μένεσκον ἀμητόν· θερίσαντες δὲ αἰεὶ σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλητας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δὲ δήτεω, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη πρώτον. μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσσιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε ἐπὶ ταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἤθελον. ζυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτὸν ἀπ' ἑωυτοῦ τὸν αὐτὸν ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρητήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μείζω ζημίην ὀφλήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλώσαι, ἐς ὃ αὖ ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ὀπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τουτέων, ἔπλεε πρῶτα Ἡρακλητας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα Σολόεις ἐστί,

A Asiam, Europam: inter quas nō parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine verò non videtur mihi comparari digna. nam Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Necco AEgyptiorū rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit na-
B uibus quosdā Phœnices, præcipiens vt trāsuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsq; mare, atque ita ad AEgyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierūt in mare australe: qui, quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus semētem faciebant: [a] vt assiduè Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabāt. Ita biennio cōsumpto, anno ter-
C tio ad Herculeas columnas declinantes in AEgyptum remearūt, referentes quæ apud me fidē nō habent, sed fortè apud aliquē alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primùm est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum [b] Achæmenidem, qui Libyam non circum-
D nauigauit quū esset ad hoc ipsum missus: sed cùm nauigationis lōgitudine, tū terræ solitudine deterritus retrò rediit, non impleto labore quem ei mater iniūxerat. Etenim vitiauerat filiam virginē Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quòd diceret se maius illi supplicium irrogaturā quàm rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare o-
E mnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in AEgyptum abiit, sumptáque illinc naue ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes,

a In quamcunque Libyæ partē nauigantes peruenisse et: messémque expectabant. Quum autē messuissent, orā soluerūt. Ita bienn.

b Achæmenidē Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λέγοντες ὅτι. *Vel,* λέγοντες *separandum à sequētibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse.

in meridiem cursum tenebat. E-
mẽsúsque permultum maris in-
tra complures menses, quum as-
siduè pluri tempore opus esset,
cõuerso cursu in AEgyptum re-
dũit. Et illinc ad regem Xerxem
regressus, aiebat se in pernauigã-
da remotissima ad quam isset o-
ra, vidisse homines pusillos Phœ
nicea vtentes veste, qui, quum i-
psi terræ nauim applicarent, ad
montes se fuga proriperent reli-
ctis vrbibus. Ipse autem ingressos
nihil illis iniuriæ intulisse, pecora
tantùm illinc accepisse. Quòd au-
tem totam Africam non perna-
uigassent, hãc causam afferebat,
quòd nauigium vlterius procede-
re non posset, sed retineretur.
a At Xerxes, nõ assentiẽs ipsi, vera esse quæ diceret.
[a] Hunc Xerxes negans loquutum vera, [b] quòd certamen sibi propositum non exoluisset, in crucẽ sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samũ cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuertit: cuius nomen quum sciam, tamen volens [c] obliuiscor.
b Quòd labore sibi proposito nõ defunctus esset.
c *Id est, silentio prætereo.*

Cæterùm Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminũ crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cùm alios quosdam, quos vera renuntiaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe & è terra Pactyia soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigãtes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo demum mense tenuerunt eum locum vnde rex AEgyptiorum eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyã circumnauigãdam. Post horũ circumnauigationẽ Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiã (præter eam quæ oriẽtem solem spectat) compertum est parem Libyæ esse. At Europa à nemine inuestigata est, neque quà ad orientẽ neque quà ad aquilonem vergit, an mari [d] claudatur. Lõgitudine tamẽ cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum cõiectura colligere vnde, quũ vna sit terra,
d Mari alluatur.

A ἔπλεε τοὺς μεσαμβρίην. φρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τῶν πλόων αἰεὶ ἐδέετο, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ τετρωμενότατα αἱ θεφπους μικροὺς πρὸς πλέθν, ἐσθῆτι φοινικηίη ἀμφιεσμένους· οἳ, ὅκως σφέας κατάγοιατ τῇ νηῒ, φεύγοιεν πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐδὲν οἰνοντες, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἀξ αὐτέων λαμβάνειν. τῶν δὲ μὴ πειπλῶσαι Διβύλιον πρωτέλας, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· ὃ πλοῖον τοσοῦτον οὐ δυνατὸν ἔτι πρόσω βαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα, ὃν ὑπετέλεσε τά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ὑπιεμένος. Τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, καὶ Σάμιος αἰνὴρ κατέσχε· τὸν ὑπισάμενος ὃ οὐνόμα, ἐκὼν ὑπιλήσομαι. 149

B

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος σῴζει ποταμῶν πάντων πρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι δόκιμους τε τοῖσι ὑπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν. ἐπὶ θάλασσαν δὲ τοὺς ἐσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδούς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἠέλιον ἀνίσχοντα, τἆλλα ἀνεύρηται ὁμοίη πρηγμάτη τῇ Λιβύῃ. ἡ δ' Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἠέλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γνώσεται πρὸς ἀμφοτέρας πρήκουσα. οὐδὲ ἔχω συμβαλέσθαι ὅτι ὄνομα μὴ ἐούσῃ γῇ,

οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἐ- A trifaria ſint ei nominia indita è
χοντα γυναικῶν· καὶ οὐείσματα αὐτῆ Νεῖ- mulierum cognominibus: eiúſ-
λός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φά- que fines ponantur Nilus fluuius
σις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Ταναΐν ποταμὸν τὸν AEgyptiacus & Phaſis Colchus.
Μαιήτιν καὶ πορθμηΐα τὰ Κιμμέρεια λέ- Alii aiunt eſſe fines Tanain &
γουσι. τοῦδε δὲ τῶν διχυρισμένων τὰ οὐνόματα [a] Mæotidem, fretúmque Cim- a *Diuerſam videtur ſequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in noſtru vet. cod. habetur.*
πυθέσθαι, οὐ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη meriũ: ſed negant ſe audiſſe no-
γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται τοῦ τῶν mina eorũ qui hæc diſtinxerũt,
πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς & vnde nomina impoſuerint. Iã
αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος enim Libya quidem à pleriſque
γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν B Græcorum fertur ſortita nomẽ
μεταλαμβάνονται [b] ὀνόματος Λυδοὶ, Φά- à Libya quadam muliere indige-
μηνοι ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μαίεω, κε- na: Aſia verò, ab vxore Prome-
κλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προ- thei. quanquã Lydi hoc ſibi no-
μηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τευ καὶ τὴν ἐν Σάρδισι men vendicant, aſſerentes ab A-
φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐ- ſio filio Cotys, filii Manei, Aſiam
ρώπη φαίνεται εἰς τοῦτο ἐοῦσα τοῦ μὴ γινώσκεται appellatam, non ab vxore Pro-
οὐδαμῶς αὐτόχθων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα methei. vnde & Sardibus [b] fami- b Tribum
ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαί- liam quandam eſſe vocatã Aſia-
νεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίης Φοινίκης Εὐ- dem. Europa autem neque an ſit
ρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην· τοσόν- mari circũflua, neque vnde hoc
τῳ γὰρ δὴ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὡς καὶ αἱ ἕτεραι. nomen acceperit, neque quis no-
ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, minis autor extiterit, ab aliquo
καὶ οὐκ ἀπιχνεῖται ἐς τὴν γῆν ταύτην mortalium compertum eſt: niſi
ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, dicamus ab Europa [c] Tyria no- c *Non Τυείης legit Valla, ſed Τυείης: cui lectioni aſſentiuntur nonnulli etiã vet. cod.*
ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ men accepiſſe regionem: [d] nec
Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅτι antè, ſicut cæteras, nomen ha- d Antea verò nomine carebat, ſicut & cæteræ.
τοσοῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐ- buiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſ-
τέων χρησόμεθα. ſe conſtat, neque in hanc com-
meaſſe terram quę nũc à Græcis
Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἐπ' ὃν ἐστρα- vocatur Europa, ſed è Phœnice
τεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων προέχεται, D tantùm in Cretam, & è Creta in
ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἐθνέα ἀμαθέστατα. οὔτε Africã. Hæc hactenus de his di-
γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου τοῦδέν ἔχομεν ctа ſint. [e] nã quæ ſentimus de his, e *Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ ſunt. Poteſt tamẽ & alius eſſe ſenſus.*
θωυμαζέσθαι σοφίης πέρι. οὔτε αὐδρὰ ea dicimus.
λόγιον οἴδαμεν γηγόμενον πρὸς τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀνάχαρσις. τῶν δὲ Σκυθικῶν γῆς Ponтvs autem Euxinus,
ῥυεῖ ἓν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων in quem Darius fecit expeditio-
πραγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, nem, nationes exhibet omnium
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν τοι ἄλλα οὐκ ἀγα- imperitiſſimas, Scythica dunta-
μαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται· ὥστε ἀ- xat excepta. nullius enim natio-
ποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅτι σφέας· E nis eorum quæ ſunt intra Pon-
μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλα- tum, aut aliquid ad ſapientiam
βεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε pertinens proferre poſſumus,
τείχεα ἢ οἰκήματα ἐστὶ σφέων, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες aut aliquem virum pro erudito
πάντες ἵππου τοξόται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' habitum nouimus, præter Scy-
ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε thicam gentem & Anacharſin. f *Vna rerum humanarum maxima, omniũ quas quidem nouerimus, ſolertiſſimè excogitata eſt.*
In gente autem Scythica [f] ex
omnibus humanis negotiis vnum
maximum, quantũ nos ſcimus,
excogitatum eſt. at cætera nõ ad-
miror. Quod maximum ab eis
excogitatũ, id eſt, vt neque quiſ- g *Neque poſſit eos quiſquã nanciſci, ſi inueniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plau-*
piam qui ad eos ſe contulerit, au-
fugere, [g] neque ipſi capi poſſint,
aut ne inueniri quidẽ, ſi nolint,
atque deprehendi. Siquidẽ nul-
læ ſũt eis vrbes, nulla mœnia ex-
tructa: domos ſecum ferũt ſin-
guli: equeſtréſq; ſũt ſagittarii, nõ pane victitãtes, ſed ex pecoribus: pro domibus

stris habitēt, quî non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem, &c.

plaustra habentes: quídni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis inuenta cùm opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit cãpestris, sua sponte vliginosa est & humida, eámque interfluũt flumina non multo pauciora numero quàm in AEgypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hũc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorũ maximus, semper sibiipsi par tam æstate quàm hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus quòd alii in eum influũt, qui ipsum ingentem reddũt: per Scythiã quidem delapsi, numero quinque. vnus quẽ Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordissus. Horũ primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad auroram fluẽs, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarãtus, ad occasum magis vergẽs.[a] Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrũ infundũtur. Hi sũt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autem fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi verò iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam verò & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interscindẽs Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonẽ tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluẽs, Brongum intrat, Brõgus iste Istrũ. ita vtrũque per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad vẽtum aquilonem Alpis, in Istrũ exeũt. Omnẽ enim Europã Ister eme-

a Per quorum medium cæt. fl. Vel, quos cæteri intersl.

A σφι ἢ ὅπῃ ζεύγεων, χώς ὄκ αἱ εἵποσθ οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπορεοι πορεσόμενοι; ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης ὑπτιηδέος καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, πιώδης τε καὶ ὕυδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τέῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ πορεσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος· 150

B μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, ⁘ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τανάϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων ἡμεῖς ἴδμεν, ἶσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέῃ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πορεσῶτος δὲ τοῦ ἀπ' ἑσπερίης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν οὐκ ὀλίγων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ὀκτὼ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντὸς, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πορεσῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, ⁘ πορὸς ἠῶ ῥέων, ἀναχωνεύται τῷ Ἴστρῳ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς, πορὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ μέσου τούτεων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς Ἴστρον· οὗτοι μὲν αὐτιγενέες

D ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. ὄκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ὄκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πορὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὖρεας, καὶ Τίβησις· διὰ δὲ Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ὄκ διδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ὄκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐς διδοῖ ἐς

E αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν ῥέον πορὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρωθεν ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέκεται. ὄκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, ⁘ ὄτοι ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος,

ἐς διδοῖ

ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει. τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλων, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερέχει. ἐς μὲν δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε χρουνὸς οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθος οἱ συμβάλλεται οἱ. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τῷ μὲν χειμῶνος ὅσῃ ἐστὶ ὅσος περ ἐστὶ· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τῷ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δὲ οὐδαμῷ χρᾶται. τῷ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πρώτοισι ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὑῇ γὰρ δὴ ὁ θέρεος. ὅσῳ δὲ πλέον ἔπι ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλῷ πλείονά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος. αὐτὰ τάδε μὲν ταῦτα, ἀντισηκώσιος γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. τέταρτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιοικέουσι ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης δὲ ἀνατέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐστί· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρουνὸς πικρός. οὕτω δὲ τι ἐόντα σμικρὸν, ἢ μεγάθεϊ σμικρὸν ἐόντα, κιρνᾷ τὸν Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρουνὸς αὕτη ἐν οὐρεσι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὐνόμα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ

titur (sumpto ex Celtis initio, qui omniū in Europa ad solis occasū extremi sūt, post Cynetas) totámque permēsus Europā, ex trāsuerso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nā si alterius cum alterius aqua comparetur, profectò Nilus copia aquæ antecellit, quòd in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementū aquæ confert. Quòd autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quàm hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quòd hyeme est quantus est, aliquantulo maior quàm sua natura fert. nā per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. AEstate verò nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur: eúmq; implet: nec ipsa solùm, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit: quo tēpore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quàm hyeme, tanto plus aquæ cum Istro miscetur æstate quàm hyeme. Ita qūum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis. Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hūc Tyres, qui ab aquilone meās, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride separat. ad ostium huius incolunt Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumē est Hypanis, ex Scythia veniens, & ex magna palude profluēs, circum quā pascuntur equi syluestres candidi: rectéque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit ferè quinque dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quū sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharū aratorum, & Alizonū, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica

151

lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, ἱραὶ ὁδοὶ, id est, sacræ viæ. Apud Alizonas autem contrahunt terminos suos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuersũ abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluuius est Boryſthenes, ſecundum Istrũ omnium maximus, & noſtra ſẽtentia, non modò Scythicorum fluuiorum lõgè huberrimus, ſed etiã cæteris huberior, præter AEgyptiũ Nilum, cum quo nõ licet alium comparare. Cæterorũ autẽ huberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accõmodatiſſima pecorib⁹, necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuauiſſimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quẽ ſementis optima fit, [a] & herba non ſatiua, etiam altiſſima. In huius quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſpõte concreſcit. Præbet idẽ ingẽtia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellãt. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum nauigatione vſque ad locũ nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamẽ fluere per ſolitudinẽ ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierũ nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tãtùm ac Nili fõtes nec ipſe poſſum, nec vllum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quũ ad mare aduenit, Hypanis cum eo miſcetur, eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, [b] Hyppoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructũ eſt. Vltra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Poſt hos aliũs, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſthenem immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans,

[a] Et gramẽ, qua parte non ſeritur regio, altiſſimũ. *Ad Verbum*, profundiſſimum.

[b] Hipoleon

Α μὲ, Ἑξαμπαῖος· τῇ δὲ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σιτεόμενοι δὲ τὰ τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις· ὁρίζονται. Ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέφας ἐκάτερος ῥέῃ βυ- ρσιέων ὃ μέσον. τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστος τε μὴ Ἴστρον τοῦ- τέων καὶ πολυαρκέστατος, τῇ γνώμας τὰς ἡ- μετέρας, οὐτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποτα- μῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τῷ Αἰγυπτίου. τοῦτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε Β ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοι- πῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νο- μαί τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτλίσεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἔστι· ῥέῃ τε κα- θαρὸς μᾶλλον τὸ πολλοστῷ· ἀσταφὶς τε περὶ αὐ- τὸν ἀεὶσος γίνεται. ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ἔστι τῷ σώματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα αἰάκχυτα, τὰ αἰτακτοῖσι κα- C λέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλλά τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γερ- ρέου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἔστι, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω αἰέ- μου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέῃ αἰνήεφτων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐ- ρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώ- ρην. οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι περὶ αὐτὸν ἔστι δέ- κα ἡμερέων πλόον νέμονται. μοῦνον δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φρά- D σαι τὰς πηγάς· δοκέω δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλ- λήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθέ- νης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑ- πάνις ἐς τωὐτὸ τέλος ἐκδιδούς. Ὃ δὲ με- ταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν πο- ταμῶν. μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς E ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέῃ μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ Ὃ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέ- μονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην. τὸ δὲ μεταξὺ χῶρον τοῦτον, τῷ Βορυσθενεῖ συμμίσγεται. ἕκτος δὲ Ὑπά- καρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης,

Α Ἀμ- ξάμπιος.

Β Γερρέων

Β ἐς πέ- λαγος ἐκδιδοῖ.

Β Ὑπακα- ρις

Δι' μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, A
ἐκδιδοῖ ἐς Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν
ἀπέργων τήν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον
καλεόμενον δρόμον. ἕβδομος δὲ Γέρρος πο-
ταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τῆς Βορυσθένεος,
ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν χώ-
ρον· οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, καὶ ὁ χῶρος αὐτὸς,
Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε
τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων
Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. ὄ- B
γδοος δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὰν ἔκαθεν
ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ
δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆ-
τιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ
Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος πο-
ταμὸς ἐσβάλλει ᾧ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. τοῖσι
μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ
Σκύθαι ἐσκυβάλαται.

Τοῖσι δὲ κτίνεσι ἡ ποίη αὐαφυομένη ἐν C
τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ ὑπερχλωτάτη πασέων ποι-
έων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι
κτίνεσι ἔστι καθορᾶσθαι ὅτι τοῦτ' οὕτως ἔ-
χει. τὰ μὲν δὴ μέγιστα ὧν σφι ὕποισί ἐστι·
τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια καὶ τὰ δὲ σφι θύεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται,
Ἑστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν,
νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα.
μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην
Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους
μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ κα- D
λεόμενοι βασιληίοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσει-
δέωνι θύουσι. οὐνόμαζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱσίν-
μὲν, Ταβιτί· Ζῆνα δὲ ὀρθότατα καὶ κατὰ γνώμην γε
τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆν δὲ, Ἀ-
πία· Ἀπόλλωνα δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίην δὲ Ἀ-
φροδίτην, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέωνα δὲ, Θα-
μιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ
νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρεϊ· τούτῳ
δὲ νομίζουσι. θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε
τοῖσι πρώτοισι τῶν ἱρῶν ἐμοίως· ἑρδομένη δὲ ὧ- E
δε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς
δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ
θύων, ὄπισθεν τοῦ κτίνεος ἑστεὼς, ἅπασας τὴν
ἀρχὴν τοῦ σφόγγου, καταβάλλει μιν· πίπτον-
τος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
καὶ ἔπειτα βρόχῳ τοῖσι ὦν ἔβαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν τοῖσι-

Ὑπάκυριν

medióſque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercẽs Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Boryſthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui loco nomẽ eſt Gerrho, diſterminátque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus eſt Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt.

Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum [a] aridiſſimum eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea qui dem vt quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hũc in modũ [b] res ſunt eis inſtitutæ. [c] Deorũ hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Iouẽ ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cæleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cũcti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Iouẽ, Papæum: mea ſententia rectiſſimè: Tellurem, Apiam: Apollinẽ, OEtoſyrum: cæleſtẽ Venerem, Artimpaſam, Neptunum: Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra [d] facienda non putant, præterquam Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cuius à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eáque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tũ iniecto baculo circumdu-

a *Videtur aliud legiſſe quàm* ὑπερχλωτάτη.

b Ritus ſunt eis inſtituti.

c His ſolis diis litant, *ſeu, ſacrificant.*

d Facere nõ eſt illis vſu receptũ.

cit, hostiámque strangulat non incenso igni, [a] non votis nũcupatis, non sumptis libamẽtis, sed vbi pecudem strangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum se conuertit. Verùm quum Scythica regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnẽ coquendam excogitatum est: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque ossa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Lesbiis crateribus assimiles, nisi quòd sunt multo capaciores) iniiciunt: subiectis atque succensis ossibus hostiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hostiarum in aluos illarũ & cum aqua commiscent, atque ossa succẽdunt. Quibus pulcherrimè ardẽtibus, & aluis facilè capientibus carnes ossibus separatas, ita fit vt bos se ipse coquat: & item cætera pecora immolata, per semetipsum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque intestinorum [b] libamenta ante seporricit. Immolant autẽ cùm alia pecora, tum præcipuè equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti verò sic prisco ritu apud quosque tale extruitur templum: Sarmẽtorum fasces aggeruntur trium in longum latúmque stadiorũ, minoris tamen sublimitatis: desuper quadrata planities efficitur: tria latera prærupta sũt, quartum accliue, per quod ascendatur. Eò quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatẽ illa marcescũt. Sub hac cõgerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cùm aliorum pecorum, tum equorum, & plus [c] huic acinaci quàm cæteris diis. Ex captiuis centesimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nã vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundũt. Hæc quidem supra conferunt.

a Non oblatis primitiis.

b Primitias.

b His. *Intelligit fortè Martis & acinaci.*

A γει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ αἰσαμένους, οὔτε [a] καταρξάμενος, ὅτ' ἂν θύσαντες. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἕψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδε σφι ἐς τὸ ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὴ ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας θυηχοΐους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· B ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι· ἢν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ ὕδωρ συμμίξαντες ὑδρωπικοῖσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐθέται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι βύπτεϊ ὡς τὰ κρέα ἐφιλωλυθέα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἑψέει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὰ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἕψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς C ὃ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. τοῦσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε νόμοισι ἐκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἐὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι στεινεέται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· αἶνω δὲ τούτου, τετράγωνον [a] ἀπέδου πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἔστι ἀπότομα, τῇ δὲ τὸ ἓν, ἐπιβατόν. ἔτεος D δὲ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων. ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ [a] ὄλκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἔστι ὁ Ἄρηος ὁ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δὲ ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ ὥσπερ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι ἐπὶ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι σφέα ἀνθρώπους ἐς ἄλγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες αἶνω ὑπὲρ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι ὃ αἷμα τῷ ἀκινάκεος. αἶνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ

[a] ἐπὶ καπυξάμενος.

[a] ἐπὶ ὀπίσω δεν

[a] ἐπὶ σκυθ

κάτω δὲ ὧδέ ϑι ἐὸν ποιοῦσι τάδε· τῶν ἀ- A
ποσφαγιόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους
πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσί, ἐς
τὸν ἀπάρξαντες
τὸν ἀέρα ἱεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τἄλλα ἀπέρχονται. χεὶρ δὲ
τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. θυσίαι
μὲν νέων αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὗτοι
οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν σφίσι ἐν
τῇ χώρῃ θέλουσι.

Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διάκε- B
κέεται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα κατάβάλῃ
ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους
δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων τὰς κε-
φαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας
μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβά-
νει τλῶν ἂν λάβωσι· μὴ ἀνείκας δὲ, οὔ. ἀπο-
δείρει δὲ αὐτὴν ϑήκῃ τοιῇδε· περιταμὼν
κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κε-
φαλῆς, ἐξίει. μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς πλευ-
ρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὀργίσας δὲ αὐτὸ, ἅτε
χειρόμακτρον ἔκτηται. ἐκ δὲ τῶν ἵππων τὸν ἂν αὐτὸς ἐλάσῃ, ἐκ τούτου ἐξ- C
άπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα
153 δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος
οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀ-
ποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυνται ποι-
οῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολ-
λοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχϑρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νε-
κρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ ἀπατείνα-
τες αὐτῇσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρε-
τρέων ποιοῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ D
παχὺ καὶ λαμπρότατον λευκότητι.
πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες,
καὶ ἀπατείναντες ὅπως ξύλων, ἐπ' ἵππων
περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενό-
μισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὗτοι πάν-
των, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιοῦσι τάδε· ἀπο-
πρίσας ἕκαστος πρῶτα τὸ ἔνερθεν τῶν ὀφρύων,
ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ἢ πένης, ὅσῃ ἔξωθεν
ὠμοβοέῃ μουνῇ περιτείνας, οὕτω χρᾶ- E
ται· ἢν δὲ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέῃ περι-
τείνει· ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω
χρᾶται ποτηρίῳ. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ
τῶν οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γίνωνται, καὶ
ἢν τις ἐπιχωριήσῃ αὐτοῖσι πρὸς τὸν βασι-
λέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιέηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας προσφέρῃ,

inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vnà cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [a] Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidē hæc ab eis sunt instituta. [b] Sues pro nihilo putāt, quas nec alere omnino in sua regione volunt.

Quæ verò ad bellum attinēt, hūc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virū ceperit vir Scytha, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quācunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbē illud amputat circa aures, verticéque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eáque & habenis equi sui appēsa gloriatur: qualia mātilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sūt quoque multi qui coria hæc humana tāquā brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriāt, [c] éisque opercula pharetrarū integūt. Est autē inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extētos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [d] Non tamen de omnium, sed de inimicissimorū capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus excutiat: & crudo tantùm bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modò exterius inducat bouino corio, verūetiam interius inauret, & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent:

a *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostrā non intellexisse. Quatamen ἀπέρξαντες habet pro eo quod Ves. cod. ἀπάρξαντες.*

b Suum nullus est illis vsus.

c Eíſque pharetras integūt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt.

d At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorū, hoc faciunt.

referúntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissẽt, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponẽtes. Semel autem quotannis [a] singuli regionũ principes miscent vinum crateri, de quo [b] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustãt qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui verò cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habẽt calicibus potãt.

Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac seorsim ponentes illarum singulas, vaticinãtur. [c] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [d] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque in hunc modum vaticinatur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper ferè dicũt hũc aut illum ciuem (nominant autẽ hominem de quo loquũtur) peieraſſe, iurãtem per regium [e] solium: (est autẽ Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinúsque is quem dixerint peieraſſe, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falsò deieraſſe per regium soliũ, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiãs se negat peieraſſe, [f] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorũ accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominẽ periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiúsque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin verò illi qui superuenerũt vaticini hominem absoluerint,

a Vnúsquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc.

b Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc nõ gustant, sed, &c.

c Simúlque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, *quas* Gradeliscet euoluerãt, & in vnum componunt.

d *Legit* οἱ γὰρ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ.

e *Aut, larem.*

f Καὶ δινολογέεται, *quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

Α καὶ ὀπτλέγω ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε τούτῳ τῷ ἀνδραγαθίῃ λέγεται. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου οἰνομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτῷ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραρημένοι ἔωσι τοῖσι δὲ αὖ μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμωρίῃ ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ αὖ αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σιὼ δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες ὦν Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλοις ῥάβδων μεγάλοις ἐπείκωνται, θέντες χαμαί, διεξελίασσοισι αὐτούς· καὶ ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν τοιή μαντικὴ, πατρωίη σφι ἐστί. οἱ δὲ ἀγάριες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὸν φιλύρινον τείχα χίσῃ ἁμπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ ἀναλύων, χρᾷ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς δοκιμωτάτους μάλιστα, οἳ τῷπερ τρόπῳ εἰρημένῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τεπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀπτόρκηκε ὃς καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν αὐτὸν δὴ λέγουσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ ἁλισκόμενος ἀγάγηται τοὺς τὸν δὴ φασὶ ὀπτορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὀπτορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ὀπτορκῆσαι, καὶ διναλογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὸν μαντικὸν, καταδήσωσι ὀπτορκῆσαι, τὸν δὲ ἰθέας τὸν κεφαλὸν ἀποτάμνυσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι,

ἄλλοι πρῆσι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐπὶ τούτοισι ἐπεὰν ἄμαξαν καμάρης Φρυγανέων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, καὶ τειρηνῦσι ἐς μέσα τὰ Φρύγανα. ὑποθρήσαντες δὲ αὐτοῖσι, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συλλαμπαγέοντα τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ ἐξεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταπαυθῇ. καταπαύουσι δὲ τρόπῳ τοιῷδε τῷ εἰρημένῳ ἐς δὶς ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δὲ αὖ ἀποκτείνοι βασιλεύς, τούτεων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, σφέας τοὺς αὖ ποιέοντα· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τε ὁρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑπέρτι ἢ ὀπταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γερροισι εἰσί, ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ πλωτός, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καταχεχρωσμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ κοιλίην ἀναχανδὸν ἐσάν, καὶ καθαρθεῖσάν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ αὖ παραδέξωνται κομιδέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τεῖχος περιτρέψαντες, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀιστοὺς διαβιβρώσκουσι. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἀρχοισι. Φ δὲ σφι ἔπωνται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον.

154

alii atque alii præsto sunt: quorũ si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. eósque hũc in modum necant: Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserũt, bobúsque iunxerũt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergũ reinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmẽtorum: incensisque sarmentis territando agitãt boues. quorum boũ multi cum vaticinis concremãtur, multi ambusti, cremato vtique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiã ob alias causas, appellántque *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorũ ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, fœminis nihil læsis. Fœdera cũ quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grãdem calicem fictilem, vino cõmiscẽt eorũ sanguinem qui feriunt fœdus, percutiẽtes [a] cultello aut incidẽtes gladio aliquãtulum corporis. deinde in calice tingũt acinacẽ, sagittas, securim, [b] gladiũ. Hæc vbi fecerũt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modò ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis.

a *Sunt qui vocẽ Græcam ὑπίαν suppeditãt habeant.*

b Iaculum.

Regũ autẽ sepulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuũ corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quã silere cõtuso & thymiamate apiíque semine & anisi quũ expleuerũt, resuũt rursus, impositúmque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadẽ agunt quæ regii Scythæ: [c] aurem decidunt, crinem circũtondent, brachia circumcidunt, frontem nasúmque consauciant, finistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primùm venerant.

c Auris *partem* amputant,

Vbi iam mortuum circumferẽtes, luſtrauerunt ſingulas gentes quibus imperauit, apud eos deponũt qui in extremis Gerrhis habitãt, & in ſepulcris. Quem poſtquam ſuper torum in loculo poſuerũt, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponũt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam eius pallacam ſtrangulatam ſepeliũt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrũ & eum qui erat à nuntiis, necnõ equos & aliarum rerũ omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humum certatim atque auidè iniiciunt, cupientes tumulum quammaximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [a] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorũ quinquaginta quum ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, [b] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterúmque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in lõgum ad ceruicem vſque traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores verò iuxta femora ſuſcipiãt vteros, vtriſque cruribus ſupernè pendẽtibus. Equos autem infrænant, eorúmque habenas ad palos extentas alligãt: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modũ, Vnicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad ceruicẽ vſque tranſfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigũt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeũt. Hũc in modũ reges ſepeliũt.

a Sunt autẽ Scythæ indigenæ. nã famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἀγχενέες *pro* ἐγγενέες.

b Vacuata & purgata aluo.

A ἐπεαὶ ὦ πολῖται περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γερροῖσι ἔσχατα καὶ τοι κημώοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχῇσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεαὶ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὀπὶ στιβάδος περιπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καὶ ταρσοῖσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρείῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱππονόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵπ-

B πους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ὀπτιδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ εἰσὶ θεραπεύοντες τοὺς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τουτέων ὧν τῶν διηκόνων

C ἐπεαὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψῖδος ὦν ἥμισυ ὀπὶ ξύλα δύο, ἥμισυ ζήσαντες ὕπτιον, καὶ ὃ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψῖδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ ταῦτα ἔπειτα τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι ἀνδρὸς ὀπὶ ἐπὶ τὰς ἀψῖδας. τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψῖδες ὑ-

D πέρκεινται τοῖς ὤμοισι τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὀπίσθεν πρὸς τοῖς μηροῖς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα καταχρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς ὃ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ὑπερπαταλῶν δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεωτάτων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεαὶ νεκροῦ ἑκάστου πρὸς τὴν

E ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τὸ ξύλου τούτου, τὸ ἐς ὄρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ὀπίσω δὲ ἥσαντες ἐν κύκλῳ τὸ σῶμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι.

χοῦσι πάντες] θεραπεύοντες

τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσοικέοντες τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους. τῷ δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος θοινᾶται τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἀπόρρητα προτίθησι ὁμοίως προτίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρῃσι δὲ τεσσερήκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφορήσαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους [c] ἐκπύρους ἐσβάλλουσι ἐς σκάφιον κειμένου ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη. ταύτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐξήσι καὶ εὐθηνίῃ φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδὲ αὖ, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ κάνναβίος ἐστί· ὃς δὲ μὴ εἶδε κω τὴν κάνναβιν, λίνεον δοκήσει εἶναι εἷμα. ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κάνναβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύουσι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφορήτας λίθους τοῦ πυρός. τὸ δὲ θυμιᾶται ἐπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα ποιέεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία οἰνήιη μιν πυρὴ ἀποκρατήσειε. [d] οἱ δὲ Σκύθαι ἀγαλμένοι τῇ πυρῇ ὠρύονται. τοῦτο σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοιῶνται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ τρίβουσι, καταχέουσι τοῦ λίθου πεπηχυῖ τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ καταχυθὲν τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπάσσονται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίη σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δὲ ἀπαρεύσασα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὸ καταπλασθὲν, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί.

Ἕλλησι μὲν δὴ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φαίνονται, μητοι γε ὦν ἀγηλίῃ, Ἕλληνικοῖσι δὲ ἧκα, ὡς διέδεξε Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τὸν μὲν γὰρ Ἀνάχαρσιν, ἐπεί τε πολλὴν θεωρήσας,

Alios autem Scythas, quum decesserũt, proximi quique in plaustris collocatos ad amicos circũferunt. eos singuli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbẽt, tam propinquis quàm cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [a] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinanierunt, abluerúntque, circa corpus ita agũt: Tria ligna statuunt mutuò inclinata, circa hæc prætendũt lanea pilea, quammaximè possunt constipantes, & in [b] scapham in medio lignorum pileorúmque positã lapides coniiciũt exigne [c] perspicuos. Nascitur autẽ apud eos cãnabis lino simillima, præterquã crassitudine ac magnitudine: sed multo quàm nostra est præstãtior, vel sua spõte nascens, vel sata: ex qua Thraces vestimenta conficiunt lineis simillima: quæ [d] nisi quis admodum terat, linea sint an cãnabea, non queat dignoscere: & qui nõ viderit cannabem, existimet lineum esse vestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides igne [e] perspicuos: vnde fit thymiama: tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stupentes Scythæ eiulant: quod apud ipsos loco lauacri est. [f] neque enim lauãt omnino corpus, sed vxores eorũ infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem scabrum conterunt cypresso & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quũ intumuerit, illud faciémque medicamẽtis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, [g] medicamentis amotis, mũdas ac splendidas.

Externis hi ritib[h] vti magnopere cauent, ne mutuò quidem inter se: sed Græcorum præcipuè, [h] vtique posteaquam deprehenderunt Anacharsin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis quum multum orbis terrarum contemplatus esset,

a Humantur. Postquam autem humarũt Scythæ, ita se purgant. Vbi caput absterserunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt.

b Alueum.

c Fulgentes. Vel, candentes.

d Nisi quis sit valde exercitatus, lin.

e Fulgentes. Vel, candentes.

f Corpus enim nullo pacto lauãt. At vxores eorum effundunt aquã, deinde cupressi & cedri & thuris lignum ad scabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abrasum (est autem crassum) corpus totum faciémq; oblinunt.

g Ramẽtis quibus se obleuerãt.

h Vt ostendit Anacharsis, & deinde iterum Scyles. Anacharsis enim, quum multo orbis terrarũ spatio perlustra-

to, magnáque sapientia sibi inde comparata, Scythicas sedes repeteret, per Helleſp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d.

& multum in sapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharū pertulit. Is dum per Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico sanè apparatu celebrantes) ſi ſaluus ſoſpeſque domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificātes vidiſſet, & peruigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [a] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſoluit, tympanum tenens, [b] exutíſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidā Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eò, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem, ob id quòd in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores ſectatus. [c] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruúſque Indathyrſi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque ſi ex hac familia extitit Anacharſis, cōſtat eum à patruele fuiſſe interemptum. Indathyrſus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Anacharſin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponneſes audiui referentes, Anacharſin à rege Scytharum miſſum, Græciæ factum eſſe diſcipulum: & quum rediſſet, dixiſſe ad eum qui ipſum miſerat, cunctos Græcos eſſe in omni ſapiētia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui ſoli rationem haberēt dandi & accipiendi prudenter. Verùm hæc narratio aliter ab ipſis Græcis deluſa eſt. Hic igitur vir [d] (quēadmodum antea dictū eſt) mortē oppetiit. [e] & ipſe quidē ita egit propter externos ritus & Græcorum cōſuetudinē. Multis autē ſanè annis poſtea interiectis ita paſſus eſt Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharū rex,

a Clam ingreſſus eſt Hylæam. *Vel*, in Hylæam ſe abdidit.

b *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος, *pro quo perperam legitur in Vulg. edit.* ἐκδημοσάμενος.

c Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis, audiui, fuiſſe eum Indathyrſi regis Scytharum patruum, filium autē Gn. n. L. pron. Sp. ſi ex hac fam. fuit Anach. ſe à patruele interemptum fuiſſe ſcirat. Indathyrſus, &c. *Eſt autem aliqua αἰνιγματώδια in Scribū Græcū, quam expreſſimus.*

d *Vel.* Eo quo dictū eſt modo, interemptus fuit.

e Et huic quidē propter externos ritus & propter conſuetudinem quæ illi cū Græcis fuerat, talia contigerūt. Mult. &c. *Q. d. Vt autem huic ita damnoſa fuit rituum externorum cognitio, &c. ita Scyli multis poſtea annis.*

A ἡ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίῃ πολλῇ, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσοίκεε ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε γὰρ τὴν μητέρα τῶν θεῶν ἀναγινέας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, ἔθετο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταυτὰ κατ' ὥρεα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ πάννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, κατα δὴ ἐς τὴν καλεομένην Υ-

B λαίην· ἡ δ' ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ κατα δὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων κατα φρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἴων τις εἴρηται τεῦ Ἀνάχαρσις, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι

C γινώσκειν, διὰ τόδε ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρωα, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἴων τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἵκω ἐπὶ τοῦ ἀδελφιδεοῦ ἀποθανόντος. Ἰνδάθυρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-

D νας Ἀνάχαρσιν. καίτοι ἄλλα γε ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀγάλλεσθαι εἰ πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λα-

E κεδαιμονίων· τούτοισι δὲ εἰ μούνοισι ξυνήσειν λόγου τε δώσειν καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πεπλάσται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νυν οὕτω δή τι ἐπάθη διὰ ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τὰ παραπλήσια τούτῳ. Ἀριπείθεϊ γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ

μεγαλοπρεπίως

156

γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰ- A
στρινῆς δὲ γυναικὸς οὐδ' γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
ἐγχωρίης· ἣν μήτηρ αὐτῷ γλῶσσάν τε
Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ,
χρόνῳ ὕστερον, Ἀρειπείθης μὲν τελευτᾷ δό-
λῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων
βασιλῆος· Σκύλης δὲ τοῦ τε βασιληίου
προσέλαβε, καὶ τοῦ γυναῖκα τοῦ πάρος, τῇ
οὔνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀρ-
χὴ ὅθ' ἧς ἦν Ὄρικος Ἀρειπείθεϊ παῖς· βασι-
λεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτῃ μὲν οὐ- B
δαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ πρὸς
τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀ-
πὸ παιδὸς ὢν τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε
τοιόνδε· ὅτε ἀγάγοι τὸν στρατὸν τῶν Σκυ-
θέων ἐς Ὀ Βορυσθενειτέων ἄστυ· (οἱ δὲ Βορυ-
σθενεῖται φασὶ λέγεσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μι-
λησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν
μὲν στρατὸν καταλίπεσκε ἐν τοῖσι προα-
στείοισι, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς
πύλας ἐγκλήισε, τὸν σολέα ἀποθέμενος C
τὸν Σκυθικὸν, λάβεσκε αὖ Ἑλλησίδα ἐ-
σθῆτα· ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἠγόρασε, οὔτε
δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου τοῦ δεινός.
τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυ-
θέων ἴδοι ἔχοντα τοιήνδε τὴν σολέα. ἐς τἆλ-
λα ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἐσ-
ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ ἐπτὰ
ἢ μιῦν ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο
ἐκ τῆς Σκυθικὴν σολέα. ταῦτα ποι-
έεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυ- D
σθένεϊ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχω-
ρίην. ἐπεί τε δὲ ἔδεέ οἱ κακῶς γίνεσθαι, ἐ-
γίνετο ἀπὰ τοιόσδε φάσιος τοιῆσδε· ἐπεθύμη-
σε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὸν τελετὸν, ἐγέ-
νετο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊ-
τέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτε-
λέος περιβολὴ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότε-
ρον τούτεων μνήμην εἶχον) τὸν πέριξ λευ-
κοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς E
τοῦτον ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν
κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τουτέων
εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὸν τελετήν. Σκύ-
θαι δὲ τὸν βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι.
οὐ γάρ φασι εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον
ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγκας αὐθρώπους. ἐπεί τε

cùm alios filios multos, tum Scylē ſuſtulit ex vxore Iſtrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literáſque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiſo à Spargapithe Agathyrſorū rege, Scyles regnum ſuſcepit, & vxorē patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinēti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorſus cordi erat, ſed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideóque multo magis ad hunc exercendum ſe cōuertebat. Vtique quum ad vrbem Boriſthenitarū Scythicum ducebat exercitum, (Boryſthenitæ autem ſe à Mileſiis aiunt eſſe oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in ſuburbanis exercitu, ipſe muros ingreſſus portas obſerabat, depoſitáque Scythica ſtola, Græcum ſumebat veſtimētum, & eo indutus, per forum ſpatiabatur, nullo neque ſatellitum neque populi comitatu, appoſitis qui portas cuſtodirent, nequis Scytharum cerneret eum geſtātem huiuſmodi ſtolam: & cùm cæteris Græcorum inſtitutis vtebatur, tum in faciendis deorum ſacris. Et quum ibi tempus menſtruum aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei malè euenturum, ex hac occaſione malè euenit. [a] Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iámiā ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarū paulo antè habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide cādido ſphīges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen iaculatus eſt, totæque deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant [b] bacchandi cōſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam

a Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggreſſuro, oblat.

b Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi cōſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat.

bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidã Boryſthenitarum Scythis indiciũ detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quòd bacchanalia agamus, quódque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupauit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quòd ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rẽ vobis oſtẽſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſũt: quos Boryſthenita ille deductos clanculũ in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eũ bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerũt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc vbi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito.[a] Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cũ exercitu aduerſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrũ progreſſo Thraces occurrerũt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorẽ, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradã tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadẽ frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamaſades accepit, redditóq; Sitalci fratre, eodémque auũculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dẽpſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſeruant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant pœnas.

[a] Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

Multitudinem autem Scytharum non potui exactè indagare, quum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe vtiq; Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter

A δὲ ἐτελέθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήξευσε τῷ τις Βορυσθενειτέων τοιῇδε τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομαι, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῷ Σκυθέων οἱ τοιοῦτοι· καὶ αὖτις ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάθρη ὅτι πύργον ἐκάτισε.

B ἐπεί τε δὲ παρῆκε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμηναν πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιεν. ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι τοιοῦτοι δὴ γενόμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπεμψαίατο τοῦ Σκύλεω. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει

C ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐλήλυθε, ἐνθαῦτα συμμίσγουσι οἱ Θρήικες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλκης τοῦδε πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς μὲν μοι τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, κἀγώ σοι τὸν σὸν Σκύλλην τοῦδε ἀποδίδωμι. στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κιν- 157

D δύνευε, μήτ' ἐγώ. ταῦτα οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεχείρευε. ἦν γὰρ τοῦδε τοῦ Ὀκταμασάδεω ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταγνοὺς ταῦτα. ἐκδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μητρωα Σιτάλκην, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλλην. καὶ Σιτάλκης μὲν τοῦδε λαβὼν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπῆγε. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν τοῖσι ἐξελληνισμένοισι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύ-

E θαι, τοῖσι δὲ τοιαῦτα δικαιωμένοισι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀκριβέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόροισι λόγοισι χρεώμενος ἀριθμοῦ ἤκουον. καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἰ. τοσόνδε δὲ μοῦνοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ

Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χώρος· οὔνομα δὲ ἔστι οἱ Ἐξαμπαῖος τῷ καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἐσρέον ἐς Ὑπάνιν ἀποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κεῖται χαλκήιον, μεγάθει ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίοισι ἀμφορεῦσι χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήιόν ἐστι δακτύλων ἓξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα ἦν Ἀριαντᾶς, τοῦτον εἰδέναι ὅ τι πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίαν ἀπὸ τοῦ οἰκέτου κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθῆναί τε δὴ πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐκ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τουτέων δὴ ὦν τὸ χαλκήιον ποιήσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. θωυμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοί τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, πρέχεται, εἰρύσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνονται ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύρλην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι.

ΑΝΑΒΗΣΟΜΑΙ δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον. παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατόν, τοῖσι δὲ νέας προέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔσχε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηλατέειν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τοὺς Σκυθέων τὸν ἀποείλιον. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων καλά, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δέ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πρῶτα προεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ κατα-

A Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mẽtionem: quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum ſexies tãtum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quòd ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facilè capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factũ: B regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, iuſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo de- C dicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cùm multo maxima, tũ numero plurima. Siquid tamẽ, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendũt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita ſe D habet.

REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationẽ: Dario aduerſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nuntiis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt claſſem præſtarent, aliis vt Boſphorum Thracium [a] iungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, cõmemorãs Scytharum inopiam, vtilia ſuadens: quũ tamen non E perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadẽdo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuêre, copias eduxit ex vrbe Suſis. Ibi eum OEobazus quidam Perſa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obſecrabat vt vnum ſibi ex illis relin-

[a] *Id eſt, Pontibus conſternerent.*

queret. Cui Darius tãquam amico [a] & modestã obsecrãti, respõdit se omnes eius liberos relicturum. Eo respõso OEobazus magnopere lætabatur, sperãs liberos suos missionem habere militiæ. At ille [b] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouẽs, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, trãsmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabũdas fuisse aiũt. Ibi sedẽs in tẽplo subiiciebat oculis Põtum, rem spectaculo dignã, nam inter omnia maria est maximè admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorũ: longitudo oris (quod est collũ) quæ Bosphorus dicitur, vbi põs connectebatur, circiter cẽtum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens. Propontis autẽ quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringẽtis longus, intrans pelagi vastitatem quod AEgæũ vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis ferè meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte verò sexaginta millia. Itaque è faucibus Põti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierũ est nauigatio, & octo noctiũ, quæ fiũt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorũ vndecim millia ac cẽtum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierũ duarúmque noctium est nauigatio, quæ fiunt passuũ trecenta ac tria millia, stadiorum verò tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habẽt. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non

a Et non nimia petẽti. *Vel*, Rem non nimis magnam.

b *Vel potius*, Eos quorum id officiũ erat iuss.

Α λφθλιῶαι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος τοιαύτης ἐχάρη ἐών, ἐλπίζων τοὺς υἱέας σφετερίσεσθαι· ὁ δὲ κελεύσας τοὺς ὄπισθε τουτέων ἑπεσθαι, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλείποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε παρεβάλετο ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι τὸ Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, Β ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς κυανέας καλεομένας, τὰς τοτὲ μὲν πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι). ἐξόμνυος δὲ ὅτι τοῦ ἱροῦ, ἐθηεῖτο τὸ Πόντου ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι. τοῦτο δὲ, τοῦ εὐρύτατος αὐτὸς ἐωυτοῦ, σταδίοι δισχίσιοι καὶ τρισχίλιοι. τοῦτου δὲ τοῦ πελάγεος ὁ στόμα, ἔστι δὲ ὄρος τέσσερες σταδίοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχήν, C ὃν δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃν δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ἐστί. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, ἐοῦσα εὖρος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. μεμέτρηται δὲ καὶ τάδε ὡδε· νηῒς ὀπίσω μάλιστά κη κατὰ νύ D κα μακρῇ ἡμέρῃ ὀργυιέων ἑπτακισμυρίων, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίων. ἐστὶ δὲ ὧν ἐς μὲν Φᾶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἐνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τοῦ ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (καὶ τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσεράκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκασι. προσέχεται δὲ καὶ λίμνῃ ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοὺς ἐς ἑωυτὸν, οὐ

χεται δὲ ὄρος, τῇ 158

πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωϋτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε A
καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δα-
ρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω
ὅθι τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο
Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ
τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ὅπ' αὐτοῦ,
λίθου λευκοῦ, ἐν τῇσι μὲν γράμματα, ἐς μὲν
τὴν ἑτέρην, Ἀσσύρια· ἐς δὲ τὴν, Ἑλληνικὰ,
ἔθνεα πάντα ὅσα ἦρχε. ἦγε δὲ πάντα
τὰ ἦρχε. τούτεων μυριάδες ἑξακισμύριαι, σὺν
ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. B
τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κο-
μίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτεων ἐχρή-
σαντο ἐς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρ-
τέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. τοῦτ' δὲ κατελεί-
φθη παρὰ τὸ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζα-
τίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸ δὲ
Βοσπόρου ὁ χῶρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δα-
ρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐς μέσον
ὄρος Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ὅπι σόματι ἱεροῦ. C
Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τὸν
ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σά-
μιον ἐδωρήσατο παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ δέκατον πᾶσι
Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωογραφήσας πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα
τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον, καὶ
τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γρα-
φήσας, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγρά-
ψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε D
Μανδροκλέης Ἥρῃ, μνημόσυνον σχεδίης·
Αὐτῷ μὲν κόσμον τε θείης, Σαμίοισι δὲ
κῦδος·

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κρῆνιν.

Τοῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν
μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμε-
νος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην,
τοῖσι Ἴωσι παραγείλας πλέειν ἐς Πόν-
τον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκω-
νται ἐς Ἴστρον, ἐνταῦτα αὐτὸν παραμέ-
νειν, ζεύγνυσι τὸν ποταμόν. Ἦν γὰρ δὴ ναυτι-
κὸν πᾶν Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλης-
πόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυα-
νέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀνα-
πλώσας δὲ ἀπὸ τὸν ποταμὸν δυοῖν ἡμε-
ρέοιν πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ σόματα

multo quàm ipse est minorem, quæ [a] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontem, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Contẽplatus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterũ verò Græcis, [b] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, prẽter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad arã Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem vrbe relictus est literis Assyriis oppletus. Cæterùm Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzãtium & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem eius Mandroclem Samium donauit [c] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eámque picturam tẽplo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumẽta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius qui pontem compegit: quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Põtũ vsque ad Istrum, atque vbi eò peruenissent, se illic præstolari, fluuiũ põte iungentes. Ducebant enim classem Iones & AEoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, rectà ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierũ itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa

a Mæetis.

b *Indicantibus omnes g. Hæc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.*

c *Hic mendosum est Græcum textus.*

ſcinditur,illud pōte iungunt.Darius,tranſmiſſo per ratē Boſphoro,faciebat per Thraciam iter, & quū ad fontes Teari amnis peruentum eſſet, triduo hîc habuit ſtatiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniū eſſe optimus cùm ad alios morbos, tū ad ſcabiem curandam vel hominum vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta ſunt, ex eadē petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tātundem viæ eſt à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum eſt, & Apolloniæ quæ eſt in Ponto Euxino, duorum dierum vtraque. Fluit autem Tearus hic in flumē Contadeſdum, Contadeſdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbē AEnum. Ad hūc igitur amnem quū peruenisſet Darius, caſtráque poſuiſſet, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inſcriptū, TEARI AMNIS [a] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [b] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTAPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnem nomine Artiſcum, qui per Odryſas fluit: quò vbi peruenit, ita agēdum ſibi putauit: Oſtenſo certo loco copiis ſuis, iuſſit illic ſingulos quoſque prætereuntes ponere ſingulos lapides. Id quum omnis exercitus feciſſet, grandes acerui lapidum effecti ſūt: quibus relictis, Darius illinc mouit.

a. *Sic videtur Gocare Gidetur eius fontes quos eſſe dixit duodequadraginta.*

b. PRAEBENT,

Sed priuſquam ad Iſtrum perueniret, primos ſubegit Getas, [c] qui immortales agūt. Nā Thraces qui Salmydeſſum, quíque ſupra Apolloniā & Meſambriam vrbem incolūt, & qui Cyrmianę

c *Ἀθανατίζοντας, id eſt, ad Gerium, Immortalizantes: quòd ſtatim pòſt ab ipſo autore exponitur.*

A τῆ Ἴ ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν γέφυραν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν τοὺς ἵππους ἐς ποταμὸν ἄγειν, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρειν τα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, B εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτὰς ἴση ἐστὶ ἔξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς ὑπὸ Περίνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς Κονταδησσὸν ποταμόν· ὁ δὲ Κονταδησσὸς, ἐς τὸν Ἀγριάνιν· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς Αἶνον πόλιν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἀναθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνταῦτα γράμματα ἐγλέψας, C λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ἐΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ἐΛΑΥΝΩΝ ἐΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑ- D ΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα μὲν ἐνταῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτίσκος ἐστὶ, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς E δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνταῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν.

Περὶ δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, τοῦτον τὸν λόγον λέγουσι Γέται τοὶ ἀθανατίζοντες. οἱ μὲν γὰρ δὴ Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καὶ λυμένοι δὲ Κυρμιάνας, καὶ Μυ-

χωρον

καὶ Μυσσοὶ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, τοὺς ἀγχωμοσύνῃ βαπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκων ἐόντες ἀνδρηϊότατοί καὶ δικαιότατοι. ἀθανατίζουσι δὲ τὸν δὲ τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἐωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον πρὸς Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. ἐξ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον πρὸς τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τὰ ἂν ἑκάστοτε δέωνται). πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ ἐξαναγκάζοντες τὸν ἀποπεμπόμενον πρὸς τὸν Ζάμολξιν τάς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέῃ εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τοῦτον τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζώοντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρήϊκες καὶ πρὸς βροντέω τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ σφέτερον· ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἀνθρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ γλυκόμενον ἐλθεῖν, χρήματα κτησάμενον συχνά. κτησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηϊκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, Ζάμολξιν τοῦτον ὑπιστάμενον διαιτήν τε ἡδέα, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀδυνατωτάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἕξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐς τοῦτο κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μέσου τῶν Θρηϊκων ἠφανίσθη·

& Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ verò per imperitiam reſiſtentes, in ſeruitutẽ redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracũ atque iuſtiſſimi. Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonẽ*, quẽ nonnulli eorũ opinantur eundẽ eſſe Gebeleizin. [a] Ad hũc mittunt aſſiduè cũ naui quinque remigum nuntiũ quempiã, ex ſeipſis ſorte delectũ, præcipiẽtes ea quibus ſemper indigent. cúmque ita mittunt: Quibuſdam eorũ datur negotiũ vt tria iacula terreant: aliis, vt cõprehenſis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibúſque, hominem agitantes in ſublime, iactẽt ad iacula. Qui ſi impræſentiarũ extinguitur, propitium ſibi deũ arbitrantur: ſinminus, ipſum nuntium inſimulant, aſſeuerantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, aliũ mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dũ tonat fulgurátque, in cælum ſagittas excutiunt, deo minitantes quòd nullum alium præter ſuum eſſe arbitrãtur. Verùm (vt ego à Græcis accepi, Helleſpontũ & Pontum incolẽtibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samíque ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Illinc nactus libertatem, quum multum pecuniæ comparaſſet, in patriam rediit. qui quum animaduerteret Thraces malè viuentes & inſcitè, ipſe edoctus Ionicum viuẽdi genus & mores liberaliores quàm Thracum, vt qui conuerſatus eſſet cum Græcis, [b] cúmque Pythagora non infirmiſſimo inter Græcos ſophiſta, domicilium extruxit in quod primos quoſque popularium in conuiuiũ accipiebat, & inter conuiuandũ docebat, neque ſe neque ſuos conuiuas, [c] neque illos qui illic aſſiduè gignerẽtur, interire: ſed in eũ locum ire vbi ſuperſtites omnium bonorum cõpotes eſſent. Dum ea quæ commemorata ſunt ageret, atque diceret, interim ſubterraneum ædificium ſtruebat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit,

[a] Semper autem ſolẽt quintoquoque anno quempiam è ſuorũ numero ſorte delectum, nuntium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ ſibi opus ſint.

[b] Et quidẽ cum Pythagora philoſophorum non infimo.

[c] Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerẽtur, interituros, ſed in eum locũ vẽturos vbi, &c.

descendens in illud subterraneũ ædificium. vbi circiter trienniũ egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tãquam mortuũ. quarto anno se eisdẽ in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt effecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin aiunt fecisse. Cui[a] subterraneo ædificio neque fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse arbitror. Verùm siue Zamolxis fuerit homo quispiam, siue sit dæmon Getarũ indigena, valeat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Persis subacti fuerũt, cæterum sunt exercitum sequuti. Darius vbi ad Istrum peruenit, & vnà pedestres copiæ, cunctíque flumen transmiserũt, tunc verò iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedestri itinere cum nauticis copiis. Qui quum [a] ratem soluturi essent & imperata facturi. Coes Erxandri filius, Mitylenæorũ dux, ita apud Dariũ verba facit, scisitatus antea nunquid ei gratũ foret [b] audire sententiã dicere volẽtis: Quũ aduersus eam terram rex facias expeditionẽ, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, finito nũc pontẽ hoc loci stare, relictis ad eius tutelam custodibus iis qui eũ contexuerunt: per quem siue ex sententia rem geremus, Scythis inuẽtis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prælio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuẽtis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hæc dicere, vt hîc subsistã: ego verò, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hîc relinqui. Delectatus admodũ eo consilio Darius, ita respõdit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [c] præstò mihi sis, vt te ob egregium consiliũ egregiis factis remunerẽ. Hæc loquutus, vbi sexaginta nodis lorũ innodauit, accitis ad colloquiũ tyrãnis Ionibus, ita loquut[a] est, Viri Iones, quã prius habuerã de põte sententiã, eã missã facio.

a *Pontem vocat statim pòst.*

b Admittere sẽtentiam, *Vel consilium*, ab eo qui proponerevellet. *Idest, Aurem præbere consilio.*

c Des te mihi in conspectum.

A καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαιον οἴκημα, διατάτο ὅτι ἔτεα τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηιξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα φασί μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν περὶ τοῦτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἀνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτῃσι τοῦτος ὑπερχώειος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχρώμεθα τοῦ Δαρείου καὶ Γ'ερσέων, εἴ ποτε ὦ ἄλλῳ χρατῇ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτῷ χρατὸς ὑπὲρ τὸν Γ'ιστρον, ἐνθαῦτα ἀγαβαίνων πρώτων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Γ'ωνας τὴν γεφύρην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν σὺν τῷ νεῶν χρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Γ'ώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, χρατηγὸς ἐὼν Μιτυλληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι πρὸς τὸ βουλεύμενον ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι χθὼν μὲν μέλλεις χρατύνεσθαι; τῆς οὔτε ἀρηρόμενον φανήσεται ὀρθὴν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νεῶν γεφύρην τῶνδε ἕνεκα χρῆν χώρην ἐᾶναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ ἢν τε χρῆν νόον παρήξομεν θεήντες Σκύθας, ἔσται ἀποδος ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας θωρεῖν δυνώμεθα, ἥ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλής. οὐ γὰρ ἔδεισά κω μὴ ἐσαπωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ δυνώμενοι σφέας θωρῆν, πάθωμέν τι ἀλώμενοι. καὶ τάδε λέγω φαίη τις ἂν με ἑωυτῷ εἶνεκεν, ὡς κατημένῳ· ἐγὼ δ' ὑμῖν μὲν τὴν θυσιην ἀείσην σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μέντοι ἕψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην. χάρτα τε ἤνθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν, ὅτι φανερώτατός μοι πάντων, ἵνα σε αὐτὶ χρηστῆς συμβουλίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἀπάψας ἱμάντα ἑξήκοντα ἐν ἰμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Γ'ώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Γ'ωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεξθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι.

ἔχοντες δὲ ⟨Ⓜ⟩ ἰμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τάχιστα πορθυόμενον ὅτι Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου, λύετε ἀμμία ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πάρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσιν ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μίσχει δὲ τούτου, ἐπεί τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν γεφύρην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης τε καὶ φυλακῆς προφερόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς ὕστερον ἐπείγετο.

A vos ſumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: a quo ex tempore videritis me raptiſſimè iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipiētes, ſoluite ſingulis diebus ſingulos nodos: intra quod tempus niſi adfuero, ſed dies nodorum exierit, vela facite in patriam veſtram. interea, quoniam conſilium mutaui, agite cuſtodiā ratis, & omne ſtudium illi' & cōſeruandæ & cuſtodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modū mihi gratificabimini. Hæc B loquutus Darius, promouet exercitum.

a Simulatque videritis me in Scyth. proficiſci, ex eo temp.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν προκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκ δέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκ διδοῖ ἐς αὐτόν, προὸς νότον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἐρχόμενα σημήια, τὸ προὸς θάλασσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ προὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὸν μὲν ὑπὲρ θάλασσαν τὸν αὐτὴν C φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινόν τε χώρην καὶ προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὸν προὸς
161 ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τόν τε προὸς μεσαμβρίην, καὶ τὸν προὸς τὸν ἠῶ, κατάντην τῆς Ἀττικῆς χώρης. καὶ προσπλησίους τούτοισι καὶ Ⓐ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νε- D μοίατο Ⓐ γρωνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὸν ἄκρον ἀνέχοντα τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δ', ὡς εἰ) ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ προσπέπλωκε, ἐγὼ δ' ὅμως δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰαπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἴαπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὸν ἄκρον. δύο δὲ λέγων ταῦτα, E πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρικὴ· τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι δὲ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ προὸς θάλασσαν τῆς νοίης νέμονται·

Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua ſinum faciente Scythica excipit: & illic Iſter mare ſubit, oſtio in vētum Eurum conuerſo. Quod autem ab Iſtro ſoli Scythici ſecūdum mare eſt id metiendo, indicare aggrediar: Ab Iſtro hæc iā vetus Scythia eſt, meridiem verſus & auſtrū poſita, vſque ad vrbem Carcinitidem. eiuſdem deinceps quod ad mare fert montoſæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vſque ad Cherſoneſum dictam tracheam, *id eſt, aſperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum ſubſolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodū Atticæ regionis. quòd ſic partem Scythiæ Tauri incolunt vt ſi Atticæ iugū Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vſq; ad Anaphlyſtam magis in Pontum porrigit promontorium. talis eſt (vt parua cum magnis cōparem) Taurica regio. Qui autē non eſt hanc Atticæ partē præteruectus, huic alio modo planū faciam: vt ſi Iapygiæ non Iapyges ſed alia gens imperās, diuiſa terra à Brunduſio vſque Tarentum, promontoriū incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia ſimilia dico, quibus Taurica gens eſt cōparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ ſupra Tauros & orientale verſus mare incolunt,

& quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis [a] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremò à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decé dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [b] Mæotidem paludé. A mari mediterranea versus, vsque Melāchlænos qui supra Scythas habitāt, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorū: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis.

[c] Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prælio repellendis, nuntios ad finitimos miserē. Eorum reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erāt autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorū, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtūtur: Virgini naufragos immolant, & quoscūque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncū eius quidā aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiā. In hostes autē quos ceperīt, hoc agūt: Amputatū quisque caput hostis domū reportat,

a Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.*

b Mæetin

c Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

A τῦ τε βοσσόρου τῦ Κιμμερείου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου καὶ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ τῶν πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. ἔστι ὧν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τὼ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντη ἴσον τὸ, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ μὲν Ἴστρου ἐστὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐστὶ ἐς λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω αἱ εἰσὶ τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκῦθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἰσὶ τῷ Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μοιῶσι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δέ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταύροισι μὲν νόμοισι τοιοῖσι δε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναδήσαντες, θύουσι τοιῷδε· κατὰρ βὐξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλήν. Ⓐ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀπ' αἰῶνος κάτω· (ἵδρυται γὰρ κρημνοῦ ἴδρυται τὸ ἱρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι. Ⓐ δὲ, οὐ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸν μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ αἰσθεὶς τοὺς αὐτὸς χειρώσηται, ποιεῦσι τάδε· ἀποτάμων ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία·

ἔπειτα ὑπὲρ ξύλα μεγάλου ἀναπείρας ἐς ἃ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τοὺς τύπους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λητης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δέ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροισι τὰ μάλιστα. ὑπήκοον δὲ τὸ γυναικῶν τοῖσι μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι τοῖσι κατύπερθε χωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, ἓν δὲ μοῦνον πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε σκολιπεῖν τὸ χώρον πᾶσαν ὑπὸ ὄφιων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλέονες ἄνωθέν σφι ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὸ ἐωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕκαστος ἑκάστου ἅπαξ τοῦ Νευρῶν ἔκλαυσε, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ ὅμως καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι. ἐσθῆτα μὲν φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πάν ἰσχυρῶς ἐστι καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μέγαθος κῶλον ἑκάστου, τειχήρεα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δέ, καὶ πάν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετὰς ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπορείων ἐξαναστάντες, οἰκηκότες ἐν τοῖσι Βουδίνοισι·

& fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium: ideo in sublimi locantes quòd dicant eos totius domus esse custodes. Viuũt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [a] excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cũ mulieribus coeũt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odii mutuò exercentes: in cæteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionẽ ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpẽtum cùm magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior supernè è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [b] Iidem periculum faciũt se homines esse maleficos, quòd dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotãnis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamẽ dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [c] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestãtes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habẽt, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtẽtes. Budini, ingẽs natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorũ vrbs nomine Gelonus è materia cõstructa est, muro alto è materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorũ sunt magnitudinis. AEdes quoque cùm priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanicè extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agũt, & bacchanalia exercẽt. quippe Geloni quõdã Græci fuêre, sed sũmoti iter Budinos habitauerũt:

a *Vel*, Luxui diditissimi sunt.

b Videntur autem hi incantatores esse quòd dicunt.

c Sunt autem Nomades.

lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares.
a Nomades sunt.
nam quũ indigenæ sint, [a]pecuariæ operam dant, solique eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitãt, & hortos possidẽt, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti, non rectè vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequẽs, & vbique plurimùm consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi
b Morbis matricis auxiliantur. *Ad Gerbum, Ad medelam matricũ conferunt.*
[b]ad curanda posteriora sunt.

De Sauromatis verò ita memoratur: Quum Græci præliati sunt cũ Amazonibus (quas Scythæ AEorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prælii ad Thermodontẽ facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunque potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter faciẽtes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscendúntque: & obequitãtes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirẽt, & rati cunctos esse viros eiusdẽ ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demũ fœminas esse cognouerunt. Itaque cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac

A καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή· Γελωνοὶ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοιρηοι τῶν ἄλλων· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σῖτον φάγοι, καὶ κήπους ἔκτηνται, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. Ἕλλησι μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ γὰρ χώρη σφέων,
B πᾶσα ἔστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρους ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγώνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς αἰσύλας τῶν ἀνδρῶν ῥάπτεται· ἔτι οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν.

Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ
C Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἶορπατά. δύναται δὲ τοῦτο τὸ οὔνομα κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. α�ὼρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνω) τότε λόγος ἦν Ἑλλήνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμωδοντὶ μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνήατο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκνέφας τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ
D ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ χρημνούς. (χρημνοὶ δὲ εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. συντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱππηφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλήιζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι
E τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θωύματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δὲ αὐτὰς εἶναι ἀνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ σφέων αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης ἔλαχον τῶν νεκρῶν κρατήσαντες οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐοῦσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὴ

τὰς δὲ μάχης, τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν

οὐδενὶ ζόπῳ ἐπὶ αὐτάς, ἐωϋτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκασθῆναι τοσοῦτον ὅσαπερ ἐκείνας ἔσθαι. τούτους ὦν στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τάπερ αὐτὴ καὶ ἐκείνας ποιέωσι· ἢν δὲ ἀνδρεΐς διώκωσι, μάχεσθαι μὴ μιν, ἀναφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὖθις πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεωΐσχοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὖθις αἱ Ἀμαζόνες ὅτι σφίσι μὴ δηλήσει ἀπιγμένους, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερω σφι στρατόπεδον ὡ στρατοπέδῳ ὅτι ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ σφίσι οἱ νεωΐσχοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόλῳ ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνῃσι, θηρεύοντές τε, καὶ λῃζόμενοι. ἐποίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸν μεσαμβρείην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποραδες κατὰ μίλον τε καὶ δύο, προσέφη ἀπ' ἀλλήλεων ἐς βύματα εἴλην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ Σκύθαι, ἐποίεον τὠυτὸ τοῦτο· καί τις μοῦνον ἀνδρηΐων αὐτέων τινὶ συνεζεύξατο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπώσσετο, ἀλλὰ προεῖπε χρῆσθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφρασε ἐς τὸν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημήνουσα δύο ἥξειν, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν προμηθέουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος τὴν πρώτην συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν γονέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι πλέονα χρόνον ζόλῳ τοιῷδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ

163

A quampiã illarũ esse occidendam: sed ex se qui maximè iuuenes essent, ad eas esse mittẽdos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earum castra haberẽt, & eadem quæ illę facerent. [a] Si inuaderentur, pugnarẽt, neu subterfugerent: vbi subsisterẽt illæ, ipsi etiam proximè accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quòd prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescẽtes qui missi sunt, mandata peregerũt. quos vbi A-

B mazones intellexerunt neutiquã ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamẽ castra castris propius admouebãtur. Cæterùm ne ipsi quidem adolescentes quicquã habebant, que madmodum Amazones, præter arma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venãdo atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ seperatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem

C faciunt. [b] quorum cuidam vna illarũ, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocũ non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essẽt: se quoque alteram adductura. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteróque die sociũ secũ ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [c] Amazonem expectantẽ

D sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes: & ipsi [d] seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cũ qua primùm coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum vtrique inter se conuenissent, viri ad Amazones ita dixerũt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hãc vitam, sed hinc digressi,

E in hominũ frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ

a Si *ille* ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent.

b Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à cæteris vaganti corpus iungeret, illa minimè repulit, sed copiam sui fecit: manúque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuò intelligebant) vt ad eund.

c Amazonẽ alteram ipsum expectantem.

d In matrimonium sibi cæteras conciliarunt.

respõderunt, Nos verò non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes.

a Proinde nobis cõuenire non potest cum illis.

[a] proinde non possumus illis esse similes. Quòd si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis, ite ad parẽtes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescẽtes ita fecêre, acceptáque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, [b] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, quòd nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quòd terram vestrã magnopere vastauimus. Sed quoniã dignamini nos habere vxores, hoc vnà nobiscum agatis, Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmisso illic habitemus. Huic quoque rei obtẽperauêre adolescentes. Traiectóque Tanai, & à Tanai trium dierum oriẽtem versus, totidémque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolũt, ibique subsederunt. Idcóque prisca consuetudine viuendi fœminæ Sauromatarum vtũtur. nam ad venationem vnà cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prælium proficiscuntur, eãdémque quam viri stolã gerũt. [c] Sauromatæ putantur lingua Scythica solœcizare, *id est, corruptè uti,* quòd eam ab initio non probè didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis est institutũ: Nulla virgo nubit priusquam aliquem hostium interemerit: ideóque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequam nubant, quòd legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nũtii Scytharum quum peruenissent,

b Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrẽt: vnum, quòd, &c. alterũ, quòd terr.

c Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à prisco tẽpore ea solœcissãtes, quòd, &c. *Vel,* Vsitata est autem Sauromatis vox Scythica, ea solœcissantibus iam inde à prima origine, quòd eam, &c.

A τοῖς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ αἰ-
δρωάμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυνα-
κῶν. ἁμῖν γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ εἰνηοί
ὅσι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ
ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων
μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι,
ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν
τῇσι ἁμάξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρῃ ἰοῦσαι, οὔτε
ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ὦν δυνάμεθα ἐκεί-
B νῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυ-
ναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν ὑμῖν δίκαιοι,
ἐλθόντες μετὰ τοὺς ἑωυτῶν ἀπολάχετε τῶν
κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες,
οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. ἐπείθοντο καὶ
ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀ-
πολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον,
ἦλθον ὀπίσω πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν
αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσι τάδε, Ἡμέας ἔχει
φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε
C τῇ χώρῃ· τήν τε μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας
πατέρων, τήν τε δὲ, πολλὴν γῆν τὴν ὑμετέρην
δῃώσασαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε
ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, ταύτε ποιέετε ἅμα ἡ-
μῖν, φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσ-
δε, καὶ περήσαντες Ταναΐν ποταμὸν οἰκέω-
μεν. ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διά-
βαντες δὲ Ταναΐν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥ-
λιον αἴροντα, τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ
Ταναΐδος ὁδὸν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆ
D Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμε-
νοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκην-
ται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου
χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ
γυναῖκες, καὶ ὅτι θήρῃ ὅτι ἵππων ἐκ-
φοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν
ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ στολὴν
τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. φωνῇ δὲ
E Σαυρομάτας νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοι-
κίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρη-
σῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ
γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· οὐ γαμέεται
παρθένος πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἀν-
δρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν ἢ μιν λάβωσι, ἐπεὶ δυνάμεναι
τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. ὅτι τούτων ὦν τε καὶ 164
παλαιόθεν τοὺς βασιλέας ἀλυσκόμενοι οἱ Σκυθέων οἱ ἄγελοι,

ἐξ ἁφιστῶσαι

ἐξ φοιτῶσαι, ἐξ φορέουσαι.

ἔλεγεν ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ A certiores eos fecerũt, Persam, vbi
ⓐ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατε-
στραπᾶτο, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τὰς αὐχένι τ'
Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τόνδε τὸν ἤπειρον.
διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήϊκας,
γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τὰ-
» δε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, Ὑμεῖς
» ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι,
» παρείδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ
τὸ ν' νομίσαντες, » τοῦτο νομίσαντες, ἀντιάζομεν τὸν ἐπόντα.
» οὐκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πρεσβόμε- B
» νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὸν χῶρον, ἢ μένοντες,
» ὁμολογίην ποιησόμεθα. τί γὰρ παθόντες, μὴ
» βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν
» ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ
ἢ ἐκ ἐπὶ » Πέρσης οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ
» ἐπὶ ὑμέας. οὐδὲ οἱ καταρκήσει ἡμέας κα-
» ταστρεψάμενος, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ
» ὑμῖν λόγων τῶνδε μάρτυριον ἐρέομαι. εἰ γὰρ
» ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης,
» τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλό- C
» μενος, χρεὼν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπε-
» χόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὸν ἡμετέρων· καὶ
» αὐτὸ δήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνῃ, καὶ
» οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπείτε πάρος
» διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, τὸν αἰεὶ ἐμποδὼν
» γινόμενον ἡμεόδεα πάντα· τοὺς τε δὴ ἄλ-
» λους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήϊκας, καὶ δὴ καὶ
» τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας.

Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἐβουλεύ-
οντο ⓐ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. D
καὶ σφεων ἐχώρησε αἱ γνῶμαι· ὁμοῦ γὰρ Γε-
λωνός, καὶ ὁ Βουδῖνος, ⓒ ὁ Σαυρομάτης, κατ'
τωὐτὸ γνόμενοι, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμω-
ρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀν-
δροφάγος, » καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ
» Ταύρων, πάλαι Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο, Εἰ μὲν
» μὴ ὑμεῖς ἦτε ⓐ πρότερον ἀδικήσαντες
» Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεό-
» μενοι τῶν νῦν δρέοντε, λέγειν τε αὖ ἐφαίνεσθε
» ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τωὐτὸ E
» καὶ ὑμῖν ἐπορήσαμεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν
» ἐκείνων ἐσβαλόντες χθόνα, καὶ ἅμα ἡμέων, ἐπε-
» κρατήσατε Πέρσεων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς
» παρεδίδου· ⓒ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφέας ὠυτὸς θεὸς
» ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς

certiores eos fecerũt, Persam, vbi omnia quæ sunt in interiore cõtinente in suam ditionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisse continentem: subactisque illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadenti: quod nisi facitis, nos in vltimum discrimẽ adducti, aut regionem deseremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladã subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? Quanquam non commodius agetur vobiscum, aduersus quos non minus venit Persa, quàm aduersus nos: neque, nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quòd si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris seruitutis vlciscendæ, debebat à cæteris hominibus abstinere, & sic in nostram tẽdere regionem, ostendens omnibus se aduersum alios ire: at nunc, vbi primùm traiecit in hanc continentem, vt quisque sibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio habet.

Hæc quum Scythæ denũtiassent, ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententiæ. [a]Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperũt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorúmque reges ita Scythis responderunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, rectè videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerẽtes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos ne-

a Nam Gelonus quidẽ *rex* & Budinus & Sauromatæ conc.

que tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nũc quicquam conabimur priores inferre. Quòd si hic nostram regionẽ iuuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmetipsos manebimus. neque enim in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerũt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullã sibi pugnam rectà atque exaperto conferendam, quando ipsis isti ad societatem non accedebant. [a] Itaque digressi clam, ac lõgius progressi, puteos quos ipsi offendũt, ac fontes, obstruunt, bifariámque diuisi herbam è regione atterũt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eò Persa declinaret, fugientes rectà ad flumen Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerẽtur. Hæc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum est. Reliquarum duarum vnã, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum [b] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volẽtes bellum aduersus Persas susciperent, certè inuitos redderent istis hostes. deinde in suam terrã reflectere, & tentare, siquid ipsis tentãdum esse videretur ac liberet. Hæc vbi decreuêre Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitũ præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoréque omnes degunt, vnà cum pecoribus, [c] præterquam ad victũ suppetentibus, præmiserãt, dato suis mandato vt semper aquilonem versus tenderent. Hoc quũ [d] præparassent Scythæ, eorum emissarii, posteaquam cõpererũt Persas

a Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramẽque è terra exterendum, *Vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnã, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas cõferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa, fugient. r. ad fl. T. s. M. quum autem Persa pedem referret, inuadere & persequi.

b Subducere se, *Vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & Paulo post repone pro Seducere.*

c Præterquã iis quæ ad victum satis esse possent.

d Præmisissent

A δὲ οὔτε τι πρότερον ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· εἰ δὲ μὴ μοῦνοι βούλονται, καὶ ὅτι τάχιστα ἡμέτερον ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ περισόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχίην ἄξομεν, μανθάνομεν πρὸς ἡμῶν αὐτῶν. οὐκ ἔχειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ὅπως ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅτι τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης ἡγεόμενοι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδεμίῃ ποιέεσθαι σὺν τῷ ἐμφανέϊ,

B ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ παρεγένοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ προεξίοιεν ἀνοῖ, καὶ τὰς χρηὼς συλέοντες, τῇ ποίῃ τε οὐκ τῆς γῆς οὐκ εἴσω, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ τὸν μὲν τὴν μίῃ τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, παρεσχωρέειν Σαυρομάτας. Τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἐς ὅτι τάχιστα τοῦτο ποιήσαντας ὁ Πέρσης, ἐπὶ Τανάϊδος ποταμοῦ πορεύεσθαι τὴν Μαιῆτιν λίμνην ἐκφοβέοντας· ἀπελαύνοντές

C τε τὸν Πέρσεα, ὅπισθε σφέας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἐς μοῖρα τῆς βασιληίης, τεταγμένη τούτων τῇσι ὁδὸν ἦισαν εἴρηται. Τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων παρεσχημένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ παρέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιοῦντας τὰ βεβουλευμένα. παρῆσαν μὲν νυν ὑπάγοντες

D σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμώσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπιστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ὅτι χρέῳ, ἐς τὸν δὴ βουλευομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπερτιάζον τὴν Δαρείου στρατιήν, παρεδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. Τοὺς δὲ ἀμάξας ἐν τῇ-

E σι σφι διατάττο τά τε τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες πάσας καὶ τὰ παρέβαπτα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, αἰεὶ ὁ πρὸς βορέην ἐλαύνων. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας

165 τοὺς βουλομένους

ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, οὗτοι μὲν τούτους θυσέοντες ἡμέρης ὁδῷ πρόσω ἐχώρεον, ἐστρατοπεδεύοντο, τὴν ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὀπισθοφυλάκους τοὺς Σκύθεων τοὺς ἵππους, ἐπείγοντο κατὰ σίγον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὸν μέσον τῶν μοιρέων ἐφύσων Οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς ἥω τε καὶ τὸν Τάναϊν. Διαβαίντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμόν, οἱ Πέρσαι ὀπισθοδιαβαίτες ἐδίωκον. ἐς ὃ τὴν Σαυροματέων τοὺς χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τοὺς τὴν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ χρόνον Οἱ Πέρσαι ἤισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον ὁδὸν οὐκ ὀλίγην, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης μεγάλης· ἐπεί τε δὲ ἐς τοὺς τὴν Βουδίνων χώρην ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, οὐκ ἐλελοιπότων τὴν Βουδίνων, ἀλλὰ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πρώτων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ ὃ τι πρόσω κατὰ σίγον· ἐς ὃ διεξελθόντες καὶ τὴν, ἐς τοὺς ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κεῖται δὲ ὑπὸ τὴν Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὸ δὲ τὴν ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τοὺς λίμνην τοὺς καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κεῖται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. ἐπὶ τοῦτο ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τοὺς ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἱδρυσε τοὺς στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τοὺς ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ τοῦτ τοὺς ἐποιέετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ἐσέβαλον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοὺς δεύτερα, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ἐπισπόμενος ἦιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τοὺς τε πολλὸν εἶναι τοὺς Σκύθας τοὺς ἐπιόντας, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὰ τάχιστα τὴν στρατιὴν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ συνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων. ἐντυχὼν δὲ, ἐδίω-

ab Istro trium ferè dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastãt. Persæ, vbi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducẽtem: & quum ad vnam partium ventum est, aurorã versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinicã. Cæterùm quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimẽti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi verò Budinicam ingressi sunt, ibi naũti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porrò tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominũ colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierũ itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingẽtes amnes per Mæoteos fluũt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes eásque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum ferè stadiorum, quarum ad meã vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturãs ire in Scythiam, eò deuenit vbi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequeba-

tur vnius diei ſpatio, nunquã intermittens ſubterfugientes. Subterfugiebant autem de induſtria in terram eorum qui ſocietatem ipſorum reſpuerant, & primùm in Melanchlænorum. Quos quũ perturbaſſent tam Perſæ quàm Scythæ, eorum terram ingreſſi Scythę in loca Androphagorum Perſas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hoſtem in Neuridem ducunt. Neuris quoque conſternatis, tendunt ſubterfugiendo ire ad Agathyrſos. Sed Agathyrſi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priuſquã à Scythis ager ipſorũ inuaderetur, miſſo caduceatore, Scythis ingreſſum ſuorũ finium prohibent, prædicentes, ſi conarentur inuadere agrum ſuum, cum eis primùm ſe prælio commiſſuros. Hoc interminati Agathyrſi, in fines procurrũt, animo arcendi ingredi volẽtes. At Melãchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Perſis vnà cum Scythis, neque viriũ neque minarum memores, ſed timore perculſi, fugam capeſſerunt aquilonem verſus ac ſolitudinẽ. [a] Scythæ partim ad Agathyrſos, iam non recuſantes ſocietatem, ſe conferebant, partim è Neuride regione in ſuam Perſis præibant. Id quum diu factitaretur, neque deſiſteretur, Darius ad Indathyrſum Scytharum regem miſſo equite, inquit, [b] Virorum dæmonic, *id eſt, beate*, quid aſſiduè fugam facis, quum liceat tibi horũ facere alterutrum? ſi tibi videris idoneus ad reſiſtendum negotiis meis, ſiſte curſum, ac perſtãs, mecum fac prælium: ſin agnoſcis te imparẽ eſſe, ſic quoque ſiſte curſum, & hero tuo munera offerẽs terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrſus ita reſpondit, Sic res meæ habent, ô Perſa, vt neque vllum mortalium ego metuens antè fugerim, neque núc fugiam te, neque quicquam faciã diuerſum nunc atque in pace facere conſueueram. [c] Quòd autẽ nõ protinus tecum ineo prælium, huius rei te certiorem faciam:

a At Scythæ non iam ad Agathyrſos (quippe qui *ingreſſu ſua regiona* interdixiſſẽt) tendebant, ſed ex Neuride regione in ſuã Perſis præibant. *Valla putauit* ἀπίπαντας *eſſe pro* ἀπιπαμίτους συμμαχίλιον (*vt paulo antè loquutus erat Herodotus*) *quum referatur ad* ἀπηγόρθυον *præcedens paulo antè.*

b *Budæus vertit*, O miſerrime hominum.

c Cur autẽ non pr. tecum ineam prælium, hoc quoque tibi declarabo.

A καὶ ὑποφεύγοντας ἡμέρης ὁδῶ. καὶ (οὐ γὰρ αἰεὶ ὀπίσω ὁ Δαρεῖος) ⓐ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφυγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην. προσίσι δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ ⓐ Γέρροι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ὅτι τὴν Νευρίδα. παρεσκευασμένων δὲ καὶ τούτων, ἤισαν B ὑποφεύγοντες ⓐ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τὴν σφετέρων οὔρων. προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα ἀμυνέονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προεῖπόντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅτι τοῖς οὔ- C ροις, ὡς νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὀπίσω σφας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι τε Νευροὶ, ἐσβαλόντων τὴν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε προὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὀπιλαθόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον αἰεὶ τὸ προὸς βορέω ἐς τὸν ἔρημον τεταραγμένοι. ⓐ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐ- 166
κέτι ἀπείπαντας ἀπιγέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὸν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐ- D γίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα προσῆκε ⓦ Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἐλέγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί « φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; « εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶ) σεωυτῷ, « ἴσιον ἐμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθιῶαι, σὺ δὲ « ἵζεο, καὶ μάχεο· εἰ δ' μὴ, καὶ οὕτω παυ- « σάμενος τὸν δρόμου, διασώτη τῷ σῷ δῶρα « φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. « προὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδά- E θυρσος ἔλεγε τάδε, ΟΥ̓Τ' ΤΩ̃ ἐμὸν ἔχει ὦ « Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω αἰνέσπτων δείσας « ἔφυγον, οὔτε πρόσθεν, οὔτε νῦν σε φεύγω· « οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν « εἰρήνῃ ἔωθα ποιέων. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα « μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· «

ⓐ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφυγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην. προσίσι δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ ⓐ Γέρροι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ὅτι τὴν Νευρίδα. παρεσκευασμένων δὲ καὶ τούτων, ἤισαν ὑποφεύγοντες ⓐ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τὴν σφετέρων οὔρων· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα ἀμυνέονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προεῖπόντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅτι τοῖς οὔροις, ὡς νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὀπίσω σφας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι τε Νευροὶ, ἐσβαλόντων τὴν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε προὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὀπιλαθόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον αἰεὶ τὸ προὸς βορέω ἐς τὸν ἔρημον τεταραγμένοι. ⓐ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπιγέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὸν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα προσῆκε ⓦ Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἐλέγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶ) σεωυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθιῶαι, σὺ δὲ ἵζεο, καὶ μάχεο· εἰ δ' μὴ, καὶ οὕτω παυσάμενος τὸν δρόμου, διασώτη τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. προὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε τάδε, ΟΥ̓Τ' ΤΩ̃ ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω αἰνέσπτων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρόσθεν, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔωθα ποιέων. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω·

ἡμῖν οὔτε

χρ. ἐπὶ τὴν συμμαχίην

χρ. παυσάμενος πλείης μάχεσθαι. εἰ δ' συγχινέσκεαι ἔτι ἄνατον, σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος

» ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστί, A Nobis neque oppida sunt neque
» τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἀλώμεθα ἢ καρῇ, πά-
» χιον συμμίσγοιμεν αἰ ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ
» δὲ δέοι πάντως ἐς τάχος χεῖρας ἀπικνέε-
» σθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες πάφοι πατρῷοι.
» φέρετε, τούτους αἰθις ἐόντες, συλλέξαι πειρᾶ-
» σθε αὐτούς· ἐπιγνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μα-
» χησόμεθα περὶ τῶν πάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχη-
» σόμεθα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἱ-
» ρῇ, οὐ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τό-
» σα δὴ εἰρήσθω· δεκάτας δὲ ἐμοὶ, Δία τε B quod autem ad cætera, ego solos
» ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἱστίην mihi heros arbitror Iouem pro-
» τὴν Σκυθέων βασιλέα, μούνους ἐθέλω σοὶ δ' genitorem meum, [a] & solium
» αὖτε μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα πέμ- Scytharum regium. Tibi autem
» ψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· αὖτε δ' pro terra & aqua, quæ dono po-
» ὅτι δεκάτην ἔφησας εἶναι ἐμὸς, καὶ αἰνέω λέγω. scis, mittam quæ decet ad te ve-
» τοῦτό ἐστι τὸ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κή- nire dona: pro eo quòd herum te
ρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. ④ meum esse dixisti, iubeo te flere.
Ὁ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δου- Hoc à Scythis responsũ est: quod
λοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῇ ἐπλήσθησαν. τὴν caduceator reuersus Dario renũ
μὲν δὴ μίαν Σαυροματέων μοῖραν τοῖσι ἐπε- tiauit. Scytharum reges, audito
πόμφεσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἴωσι nomine seruitutis, indignatione
κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέεσθαι τοῦτοισι οἳ τὸν perfusi, partem illam quæ cum
Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφυλάσσεον. C Sauromatis ordinata erat, cui
præerat Scopasis, mittũt ad col-
loquendum cum Ionibus qui Is-
trũ ponte iunctum asseruabant.

Αὐτῶν δὲ τοῖσι ἐπολεμέοντο ἔδοξε [b] At Persæ nõ amplius sibi va-
πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκ- gandum esse statuerunt, vt ho-
τεῖσθαι ἀναιρεομένοισι ὅτι πλεῖστα. νομίσαντες spitibus; qui ipsorum commea-
ὧν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐπίδιον tum eripiebant, insidias tende-
τὰ βεβουλευμένα. ἡμέων δὲ ἵππος τὴν ἵπ- rent, distributis qui aduersus e-
πον αἰεὶ τρέπεσκε· οἱ δὲ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ reptores frumentariæ rei iussa
Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς D exequerentur. Enimuero equi-
τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε. ④ δὲ tatus Scytharum semper in fugã
Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ἐπὶ τὸ ἔμ- vertebat equitatum Persarum,
προσθεν, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ sed fugientes incidendo in pedi-
τὰς νύκτας τοιαύτας τὰς ἐπιδρομάς οἱ tatum, ab eo defensabantur. Ita
Σκύθαι. ὃ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε καὶ σύμμαχον καὶ Scythæ summoto equitatu ho-
τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὅτι πεινέοντο stili, tamen metu peditum abs-
σφι τὰ Δαρείου στρατόπεδα, θῶυμα μέγι- cedebant, & nihilominus no-
στον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων ctibus quoque tales incursio-
τὸ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνον, οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυ- nes faciebant. [c] Aduersus quos
θικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· E quid Darianis auxilio fuerit re-
ὅδε ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοιαῦτα· feram: res in primis admirabilis,
οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. asinorum vox ac mulorum spe-
ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὰ ἵππα τῶν cies. Nam (vt superius à me de-
Σκυθέων πολλάκις ἐπελαυνόμενοι ὅτε ἴοιεν monstratum est) nullus in terra
Πέρσας, μεταξὺ ὄκως ἀκούσαντο οἱ ἵπποι τῶν Scythica neque asinus neq; mu-
ὄνων τὴν φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποχρεφόμενοι, lus gignitur, ac ne vllus quidem
visitur, propter frigora. Itaque
rudentes asini perturbabãt Scy-
tharum equos: & quum Scythæ
sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorũ voce, cõsternati auertebãtur,

a Et Vestam Scytharum reginam. *Fortassè tamẽ & aliam interpretationem verba Græca admittunt.*

b At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel remanebant*, nõ amplius censuerũt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero, &c.

c Verùm quod Persis auxiliabatur, Scythis verò aduersabatur. Darii exercitum inuadẽtibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorũ species.

arrectis auribus ſtupefacti, vtpote inſolentia tum vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atque hoc quidem paululum quiddam momẽti ad bellum afferebat. Cæterùm Scythæ vbi animaduerterunt Perſas tumultuantes, quò diutius in Scythia illi commorarentur, [a] & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, vt pecoribus ſuis vnà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe conferentes, excipiebant pecora. quo facto quum ſæpius idẽ tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittũt ad eum cum muneribus caduceatorẽ, aue, mure, rana, & quinque ſagittis. Perſæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum niſi vt quum illa tradidiſſet, celerrimè rediret. iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent. Hoc quum audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darii quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quòd mus quidẽ in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autẽ in aquis naſcatur, auis verò ſit equo aſſimilis: at ſagittis dandis, quòd [b] ſeipſos tradere viderentur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è ſeptem qui magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Perſæ, niſi effecti vt aues, ſubuoletis in cælum, aut effecti vt mures, ſubeatis terram, aut effecti vt ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſæ quidem illa munera ſic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datũ antè erat negotium Męotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autẽ cũ Ionibus qui ad Iſtrũ erant colloquẽdi, vbi ad pontẽ venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatẽ vobis

a Et commorãtes angerẽtur ob rerum omnium penuriam.

b Suam potentiam.

A καὶ ἐν θωύματι ἔσχον, ὁρθὰ ἰδόντες τὰ ὦτα· αὖτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τῆς τοιαύτης, ὅτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὅτι σμικρόν τι ἐφέρεσκε τῷ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἰδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα δὴ καὶ μᾶλλόν τε ὅτι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ δὴ καὶ μᾶλλον ἀνιῶντο, τῶν πρώτων ὅτι δεόμενοι ἐόντες, ἐποίεον τοιόνδε· ἔκλιπον τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ αὖ ἀπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ B Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήεσαν αὖ τῷ πεποιημένῳ. πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μυῖαν καὶ βάτραχον καὶ εἰσοὺς πέντε. Πέρ- 167
σαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπηρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ σφὶ ἔφη οἱ ἐπε- C σταλθαι ἄλλο μὲν οὐδὲν τι τοιοῦτον ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτοὺς διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ εἰσοὺς, ὡς τὴν D ἑωυτῶν ἀρχὴν δώσοντα διδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεῖκε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γὰρ ὑμεῖς ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γὰρ ὑμεῖς, κατὰ δύητε, ἢ βάτραχοι γὰρ ὑμεῖς, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοσήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶν δὲ τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρ- E σαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον. ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ τεταγμένη πρότερον μὲν δὴ καὶ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φυλάσσειν, τότε δὲ ὅτε τὸν Ἴστρον ἔωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτε τὴν γέφυραν, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερείην ὑμῖν

» ἥκομεν φέροντες, ἢν σφι γε ἐθέλητε ἐσακοῦσαι. A
» πεύσονται γὰρ Δαρεῖον ἐντειλάμενον ὑ-
» μῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φερουρήσαντας
» τὴν γέφυραν, αὐτὸν μὴ παραγινόμενον ἐν τού-
» τῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέ-
» ρην. νεῦ ὦν ὑμεῖς τάδε ποιοῦντες, ἐκτὸς μὲν
» ἔσεσθε τοῦδε κακείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ τοῦδε
» ἡμέων τε καὶ τοῦ κακοῦ ἡμέρας τῷ δαμεί-
» ναντες, δ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι
μὲν νυν, ὑπὸ δεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν
ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρ-
σῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, B
αὐτετάχατο οἱ ὑπολοφθέντες Σκύθαι
πεζῷ καὶ ἱππευσι, ὡς συμβαλέοντες. τεπα-
γμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον
διήλατο· τὸν δὲ, ὡς ἕκαστοι ὄρεον τὸν λαγόν, ἐδίω-
κον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῆς χρεω-
μένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τὸν αὐτιπολεμιῶν τὸν
δόρυβον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώ-
κοντας, εἶπε πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ
» ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦν ἄνδρες ἡμέων πολλὸν C
» καταφρονέουσι· καί μοι νῦν φαίνεται Γοβρύης
» εἰπεῖν περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς καὶ
» ἔστι ἡμῖν καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, σύ-
» λλογος ἀγαθὸς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ
ἢ καὶ ὀπίσω » ἡμῖν ἔσται· ὀπίσω μὲν νυν Γοβρύης εἶ-
» πε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν δὴ καὶ λόγῳ ἡ-
» πιστάμην τούτων τὰ ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην·
» ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον ἔγνων, ὁρέων αὐτοὺς
» ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νεῦ ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν
» τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, κατακαύσαντας τὰ πυρὰ D
» (ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς γραμμα-
» τέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς παλαιπωρίας
» ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πρώτους κα-
» ταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ ὅτι
» τὸν Ἴστρον ἰθύσας Σκύθας λύσοντας τὴν
» γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξαι, ὃ ἡμέας
» οἷόν τε ἔσται δύστεκμάσασθαι. Γοβρύης μὲν
ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο,
καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς
μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὴν ἐν- E
λείψιος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄ-
νους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ἐν
τῷ γραφοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους
καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τὰ δὲ εἵνε-
κα· ἵνα μὲν ὄνοι βοιὴν παρέχωνται.
οἱ δ' ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, τοῦ φάσιος δὲ τῆς δηλησόν-

afferentes venimus, si modò nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. Itaque si [a] id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quum ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [b] raptim retrò abiere. At cæteri Scythę, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam confl cturi. quum interim lepus in medium prosilit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui cõsueuerat, Hi viri videtur mihi magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas rectè dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quũ mihi quoque ipsi res ita se habere videatur, bono cõsilio est opus, vt tutus nobis eò vnde venimus sit receptus. Ad hęc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horũ ego virorum inopiã videbar mihi ferè fama habere cognitam, sed vbi aduenj, cuidẽtius intellexi, animaduertẽs eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quũ primùm nox aduenerit, [c] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum rectà pergant Scythæ ad pontem soluendum, [d] aut Ionibus soluere lubeat: quod nobis facile erit. Hoc Gobryas consiliũ dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [e] viros lãguore præditos, & eos quorũ amissio minimi faciẽda esset, necnõ omnes asinos *alligatos*: asinos quidẽ, vt vocẽ ederent: [f] infirmos autẽ homines, hoc titulo, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl.cop.

a Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* Si quum ad pr. diẽ permãseritis, iam abscedetis.

b Primo quoque tempore redierunt.

c Accensis ignibus, vt & aliàs facere cõsueuimus, & imbecill.

d Aut Iones aliquid in nos molianturquod efficere illis nõ difficile futurum sit.

e *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante Imbecillissimis quibusque: nisi quòd hic est positivus gradus, quum illis esset superlativus.*

f Homines verò propter imbecillitatem quidem relinquebantur,

vt dum ipſe cum flore copiarũ adoriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarẽtur. Hæc perſuadens iis qui relinquebantur, Darius, accenſis ignibus quammaturrimè ad Iſtrum contendit.[a] Aſini, quòd multitudine deſtituti eſſent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Perſas in eiſdem permanere caſtris. verùm vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito ſe proditos eſſe à Dario, [b] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repẽtè retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budiniſque ac Gelonis, Perſas recta ad Iſtrum via perſequuntur, vtpote pleroſque pedites & itinera neſciẽtes, ea præſertim quæ diuortia habebant: ipſi equites & compendia viarum ſcientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quàm Perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Perſas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerũt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertranſierit, iniurii eſtis qui adhuc permaneatis: ſed quoniam hactenus præ timore permanſiſtis, nũc ſoluite quamcelerrimè traiectũ, atque abite ſoſpites liberíque, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus veſter erat, ita tractabimus vt aduerſus nullum mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re conſultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniẽſium ducis & Cherſonenſiũ (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diuerſa, quòd diceret nũc quidem eos ſuæ quenque vrbis tyrannos eſſe ob Darium: potentia verò Darii ſublata, neque ſe Mileſiis, neque alium quẽquam vſquam præeſſe poſſe. Fore enim vt ſingulę ciuitates popularem ſtatum quàm tyrannicum mallent. Hãc ſentẽtiam quũ dixiſſet Hiſtiæus, omnes cõfeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerãt, in eam tranſierunt.

a Aſini à cœtu ſegregati,

b Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatũm vna, necnon Budini & Geloni, Perſas recta ad Iſtr. via perſequũtur. Sed quum Perſarũ exercitus magna ex parte pedites haberet, viáſque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non ſectas: at Scythicus equitibus cõſtaret, & iis quidẽ itinerum compẽdia ſcientibus, quum vtrique ab ale. aberr.

A αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτι δὲ ὁ στρατὸς περὶ τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ἀποπλέουσι ἀπεμήνυσε ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἀνακαύσας, τὴν ταχίστην ἐπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου, ὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῷ ἔσαν τοῦ φωνοῦς, ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τοὺς ὄνους, πάλαι κατὰ 168
χώρην ἔλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες ἀποπεφοιτηκότας ἐπορμῶντο ἐπὶ τοὺς Δαρείου, κατὰ περ δεδεδρομότες εἶεν ἐπὶ τοὺς Δαρείου, κατά περ ἐόντες πεζοὶ πεζούς, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπιστάμενοι, ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦτο δὴ Σκυθικὸν, ἱππότεω, καὶ τὰ στόματα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου, ἁμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὸ γέφυρον ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὐκέτι ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσὶ, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡμέρας ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ διήκομεν, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἐπιλαμβάνοντες. ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον δεδιότες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τῷ τάχιστα ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
D χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότεα νῦν ἡμεῖς πειρησόμεθα οὕτω, ὥστε ὅτι μηδαμοῖσι ἔτι ἀνθρώποισι αὐτὸν στρατεύσασθαι. τοῖσι ταῦτα ἀκούσασι Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐμοὶ γνώμη πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἀντιπρο ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστος αὐτέων τυραννὶς πόλιος, τοῦ Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα ὑπολήψεσθαι βουλήσεται γὰρ ἐκείνην τὴν πολίων δημοκρατίην μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτῃ ἀποδεξαμένου, αὐτίκα πάντες ἐτράποντο γνώμην, πρότερον τοῦ Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι.

ἤσθη ὑ᾽ ἔστι οἱ ἀφαφέσντές τε τὴν ψῆφον, A Fuere autem qui disceptauerũt, duntaxat alicuius apud regem existimationis; Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Aristõ Byzantius: & isti quidem ex Hellespõto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & AEacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. AEolum verò vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Histiæi probauêre sententiam, hoc sibi præterea agẽdum dicendúmque censuerunt, vt pontem[a] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, néve Scythæ vim afferre tentarent, & Istrum pontem transire, [b] sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportunè instatis: atque vt vos nobis probè viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiã, cupiditate assequendæ libertatis. Cæterùm dum nos hæc dissoluimus, interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quàm nostro nomine ita vlcisci vt merentur. Scythæ, Ionibus iterum fidem habẽtes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarũt, [c] ipsi sibi huius rei causa, quòd pabula equorum illis in locis corruperant, fontésque obstruxerant. quod nisi fecissent, facilè si voluissent Persas inuenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optimè consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eã suæ regionis partem consectãtes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostẽ indagabant,

a Partis pontem solueret quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quàm ad iactus teli spatium, ne nihil fac.

b Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiã versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerent.

c Cuius *mali* sibi autores fuerant.

ἐόντες λόγου τοῦς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἠρόφαντος Παριήνιος, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. ὕστοι μὲν ἤσθη οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στράτιός τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκεὺς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος. ὅ τ᾽ ἦν γνώμη τοῦ προκειμένου ἐναντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δ᾽ ἦν πρὸς ἀνὴρ λόγιμος B μούνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. οὗτοι ὦν ἐπεί τε τὴν Ἰσταίου αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔρδειν τε καὶ ἕπεα προσθεῖναι· τὸν μὲν γεφύρης λύειν τὰ πρὸς τοῦ Σκύθας ἐόντα, λύειν δ᾽ ὅσον τόξευμα ἀφίκνεέται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρῷατο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι ἀφελέαι τὸν Ἴστρον τοῖσι γέφυραι. εἰπεῖν τε λύοντας τὸν γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἐστὶ ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ· μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἱστιαῖος, τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, ξεῖνα ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ᾽ ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ᾽ ἡμέων ἐς ὑμέας ὀπίσω δέως ὑπηρετέεται· ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμίῃ πᾶσῃ ἐξόμεθα, θέλοντες ἐλεύθεροι ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ὑμῖν τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν ἥσεσθαι οὕτως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τοῦτο πρότερον ἔγνωσαν πιθόμενοι λέγειν ἀληθέα, ἐπέστρεφον ὀπίσω ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς τούτῃ ἀφανείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, πρὸς ἐκεῖ σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, καὶ τὰ τοῦτο ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῆς ἀπὸ τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, τούτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους

169

διεξελθόντες,

rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille obseruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægrè traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abiissent. Erat autem apud Darium AEgyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sæpius inclamantem: tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendum exercitum pōtem iunxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt. [a] & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, déque eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce [b] Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbū inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [c] nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem honorauit: quem tunc prætorem reliquit cū octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Hellespōtios reliquit, hoc dicto, quòd quum apud Byzantium agēs audisset Chalcedonios decē & septem annis ante Byzantios vrbē condidisse, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuisse, qui, quū pulchrior adesset locus ad vrbem condendā, nequaquā turpiorē elegissent nisi cæci fuis-

a Et *propterea* modò Iones, vt qui liberi sint, pessim. hom. iudicāt: modò de illis tāquam de seruis loquentes, mancipia dominorū amantia & minimè fugitiua esse aiūt. *Vel*, Et propterea aliâs Iones, *&c. Sic & in altera parte.* Aliâs verò de illis *&c. Solet tamen τῶν μὲν, τῶν δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim verò. sed hic non satis cōuenire videtur Partim. sensus est enim, Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi cōsiderentur, se in illa re ignauissimos ostendisse: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amātium functos fuisse.*

b Megabazo. *in vulg. edit. Gr. & in nostris vet. cod. Sic in sequentibus loci.*

c Cuius rei tantam multitudinē sibi optaret.

A δοκέοντες καὶ ἐκείνοις ἅμα ταῦτα τοιοῦτον τιν' ἐπόδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑωυτῶν ἡγεόμενον εἶδον, τὸν Φυλάσσοντες ἵησθμόν. καὶ οὕτω μάγις ἦσαν τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης συντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. ἦν δὲ ἐκεῖ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα κατασάμενα ὀπίσω χείλεος ἑπτὰ σταδίους ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῇ πρώτῃ κελεύσματι, τάς τε νέας ἀπάσας πρόσχε διαπορθμεύειν τὸν στρατὸν, καὶ τὴν γέφυραν ἐζεύξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγεσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, ἐδόκεον ἥμισυ τοῦ Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους χρίνοισι εἶναι ἀπόντων ἀνθρώπων. τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδια φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἅμα τὸν Θρηίκης πορθμὸν, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὴν Χερσονήσου. διαβὰς δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· ᾧ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε γῆρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος, ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτιστον τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κέκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι θέλειν μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ἐωυτῷ ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τὸ ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἰπὰς τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην τοῖσι Ἑλλησποντίοισι. ἡμέρῃ γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπ' ἀκαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὸν χῶρον Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοὺς τὸν χείρονα τυχαίνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος πρόσθεν κτίζειν χώρου, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυ-

φλοί. οὗτος δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λελειμμένος ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρηξε.

A sent. Hic igitur Megabyſus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuerſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat.

Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λιβύῃ ἄλλος στρατὸς μέγας τόλμης, τῆς ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε. Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, λησαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐκ τοῦτων ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου, οἰχόντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. τοῖ δὲ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἰσῆμεν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσορμίσαντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γλώσσης τῶν Μινυέων, πέμψαντες ἐδέοντο, ἡρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ἐκ τοῦ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλοισι αὐτοί· μάλιστα δὲ ὑπῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τὼ Τυνδαρειδέων ἡ ναυπλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμοις ἐχρέωντο, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἦγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληίης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς αὐτοὺς κλείσαντες Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς μετ' ἡμέρην δέ, οὐδένα). ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι, πρήγματα παρέσχοντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἐοῦσαι ἀξιαί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὠυτὸ

B Per idem autem tẽpus alia ingens aduerſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego cõmemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Athenienſium ex Braurone prædati ſunt, eſſent eiecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerũt, cõſidentéſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quũ aſpexiſſent, nuntium miſêre ſciſcitatum quína & vnde eſſent. Illi, nuntio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigaſſent quíq; quũ Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum C nuntio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum aduẽtus, atque ignis accenſio. Illi verò ſe reſpondent à Pelaſgis eiectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) oraréque vt ſibi liceat vnà cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [a] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cùm ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipuè quòd Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tẽpore, ſtatim elati ſuperbia, cùm alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnũ affectarũt. Quo nomine eos Lacedæmònii morte mulctandos quũ cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunq; autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animaduerſuri, exorati ſunt ab eorũ vxoribus (quæ ciues erãt & primorum Spartanorum filiæ) veniã ingrediendi

a Quibus ipſi cõditionibus vellẽt.

cc iiii.

τοῦ ἐσω ἐλθεῖν

carcerem, & cum ſuo cuiuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicãtes. Horum permiſſu, Minyarum vxores ingreſſæ carcerem, omni [a] veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierũt, rurſúſque apud Taygetum conſederunt.

[a] Veſtitu quem geſt. v. trad. illorũ veſtitum ſumpſ.

Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelã gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, vt negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in inſula quę nunc Thera vocatur, quondam Calliſta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſiue regionis amore captus, ſiue qua alia voluntate, reliquit illic cùm alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulã quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur: incoluerunt. Ad quos Theras cũ multitudine tribuliũ miſſus eſt, nequaquam ad illos eiiciendos, ſed ad vnà habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea verò quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris nauigauit, ducens ſecum non vniuerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad

A ἐρκτὴν, ⁊ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ ⁊ὼ ἐωϋτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφέας πρῆσσον, τοδέκα λόγον δεχέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαι τὴν εἶχον ἐωθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τ' τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ⁊ι δυώτες τὴν γυναικήϊα ἐωθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξ-
νήσαν ἔξω. ⁊κ φυλάσσοντες δ' τῷ ἔργῳ τούτῳ
ἵζοντο αὖτις ἐς ὃ Τηΰγετον.

Τὸν δ' αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐ-
B τεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ⁊κ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας ⁊ὸς μὲν ἐὼν Καδμεῖος, τοῦ μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένει ⁊αὶ Προκλέι. ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὅτε ἐπαίτιον εἶχε ὁ Θήρας τὴν ⁊ν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, ⁊αὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δή ὁ Θήρας δεινὰ ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ'
C ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, ⁊κ ἔφη μενέειν ⁊ν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ⁊ν τῇ νέῳ Θήρῃ ⁊αλεομένῃ νήσῳ, τοσοῦτον ὑ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, τοσοῦτόν ἐ ἐς τὴν νέῳ Θήρην ⁊αλεομένην νῆσον· τοσοῦτόν ὑ, εἴτε δὴ ⓐ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε ⁊αὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, ⁊αταλείπει ⁊ν τῇ
D νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, ⁊αὶ δὴ ⁊αὶ τῶν ἑωϋτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ⁊ν ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην ⁊αλεομένην ὅτε γῆαες, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ⁊κ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. ὅτε ἰοῦσι δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε συνοικίσων τούτοισι· ⁊ὐ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ ⁊άρτα οἰκηϊοῦμενος. ἐπεί τε ⁊ὖ ⁊αὶ οἱ Μινύαι ⁊ν ἀνδραπόδοις ⁊κ τ' ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς ὃ Τηΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων ⁊υλο-
E μούντων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέε ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετο σφέας ἐξάξειν ⁊κ τ' χώρης. συγχωρησάντων ὑ τῇ γνώμῃ τ' Λακεδαιμονίων, τρισὶ τεσσεράκοντα ἐρετῇσι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλωσε· οὐδὲ πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους γὰρ. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν

ἐξαπέντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καυκώνας. τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διέλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τὰσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάγνησον, Θελξάς, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλέονας ἐπ' ἐμέο Ἥλωτες ἐπῴκησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. ὁ δὲ παῖς τοῦ ἔφη οὐ συμπλώσεσθαι, Τοιγάρων ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν περ ἐν λύκοισι. ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ πύθεσθαι Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ χρόνῳ τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ἐνέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν Θεοπροπίου Ἐρινύων τε τοῦ Λαΐου καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μέχρι τούτου, ἐνέμεινε τοῦτο τὸ οὔνομα καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. μέχρι μὲν νεῶν τούτων τὸν λόγον Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι καὶ ταῦτα λέγουσι· ὁ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρας τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεὺς Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γόνος Εὐφημίδης τοῦ Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄνα, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν δὴ ταῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. ἐπὶ μὲν δὴ ἐτέων ἑπτὰ ταῦτα οὐκ ἔσκε τὸ Θήρῃσι ἐν νήσοισι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαυανθῆναι. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδενὸς ἐλύετο σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην.

Paroreatas Cauconásque diuerterunt) sed paucos, [a] quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida cõdiderunt, Lepreũ, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [b] Hic filio, quòd negaret se nauigaturũ cum eo, Relinquã ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomẽ adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomẽ alteri prævaluit. Ololyco natus est filius AEgeus, à quo vocantur AEgidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiũt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, AEsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [c] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cùm aliis ciuibus, tum verò Batto [d] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya cõderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego, ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu verò quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat: Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniã mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera nõ pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [e] respondit, mittendã in Libyam esse coloniam. Illi, quoniã nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuntios inuestigatum si quis aut indigenarũ aut aduenarũ illic esset qui in Libyã nauigasset.

a Quum autem hos expulissẽt, seipsos in sex partes distrib.

b At filius, quum ei se vnà nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum ὅτι ἐν λύκοισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit.

c Afferens ex vrbe hecatomben comit.

d Qui filius erat Polymnesti, Euthymides genere ex Minyis.

e Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

Μάσπιον, Φείξας,

171

Nuntii, quum Cretam pererrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuntii mercede inductum in Theram duxerunt. Verùm non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrimè reuerterunt ad cæteris de insula renuntiandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant; sed appulsa eò naui Samia quæ ab AEgypto redibat, (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, AEgyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tartessum, [a] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [b] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratem Laodamantis filium AEginetam, cũ quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primùm facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renuntiarunt esse illis insulam e regione Libyæ sitam, placuit Thiræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto.

a Deducente eos numine. Erat, &c.

b Inter omnes Græcos de quibus certò nobis compertum est.

A ταῦτα ἐκπλαωθέντες δὲ οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ ᾗ συμμίσγουσι αὐδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πεισάντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ ᾗ Θήρης ἔπλεον κατασκοποὶ αὐδρες, πολλὰ ἐξερεῦντα οὐ πολλεί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, τὸν μὲν Κορώβιον λείποισι, σῖτα καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ ᾗ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. ἀπὸ δὲ τούτων πλέω χρόνον συχνὸν ἐξεργόμενοι, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πρόσφορα. μετὰ δὲ τοῦτο, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κολαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπενείχθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὰ πάντα λόγον, σῖτα ἐνιαυτοῦ καταλείποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναζέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ, καὶ γὰρ αἰεὶ τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσὸν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ ᾗ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τότον τὸν χρόνον. ὥστε ἀποχρησάντων οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πρώτων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκίῃ ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ εἰσίαν ἄλλον. ἀπὸ δὲ Σαμίοι τὴν δεκάτην τῶν ὑπερδεών ἐξελόντες ἐξ ταλαντα, ἐποίησαντο χαλκήιον, χρητῆες Ἀργολικοῦ τύπον. περίξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ προέχουσί εἰσι· καὶ αἰεήκαν ἐς τὸ Ἥραιον, στήσαντες αὐτῷ τρῆς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τῶν γωνίαισι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρόσφατα φιλίαι μεγάλαι συνεκρήσαν. ἀπὸ δὲ Θηραίων, ἐπείτε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὑπὲρ Λιβύης ἐκπεφυκυῖη. Θηραίοισι δὲ ἔδοξε ἀδελφεόν τε ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πασέων ἀπάντων ἑωυτῶν ἐόντων, αἱρέεσθαι. ἐπὶ δὲ σφέων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον.

οὕτω δὴ τέλλοισι δύο πεντηκοντέροις ἐς τὴν Πλάταιαν. ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἐγήματο ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίου εἶναι τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, πρόφασίν τε καινὴν, καὶ πάνυ ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασα, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀπαγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δή τις Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὄαξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος πρόσκλησιν ποιησάμενος ἐπὶ ξενίῃ, ὤμοσε ἐπὶ ὅρκοισι μεγάλοισι ἐπιχειρήσειν, ὅτι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ὤμοσε, ἀναγκάσας ὁ πρόσκλησις τὸν ἑωυτοῦ θυγατέρα· ἡ δὲ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, ἀναμεμιγμένος τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, ἀναλυσάμενος τὸν ξεῖνον, ἐποίεε τάδε· πρόσκλησιν τὸν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποσφεύμενος τὸν ὅρκον τοῦ Ἐτεάρχου, χοίνοισι αὐτὸν ἀναδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύσας δὲ ἀπῆκετο ἐς τὸν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὸν Φρονίμου πρόσκλησιν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ τεσσεράκοντος ἐξεγένετο παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλὸς, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος ἢ μετωνομάσθη ἐπείτε ἐς Λιβύην ἀπῖκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω ἐς τὸν Πυθίην, καλέσαντα μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεύς ἔσται ἐν Λιβύῃ· ἐπεί τε γὰρ ὑπερώθη τοῦτο, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ αὐτὸν ἡ Πυθίη τάδε,

A Ita duas biremes in Plateam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cætera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita reipsa se nouercam præstitit, cùm lædendo B atque omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [a]impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negotiator quidã Theræus, nomine Themison: [b]hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quã rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam suam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themison ancipiti animo inter nefas operis & hospitii perfidiã, ita sibi faciendum putauit: accepta puella mare ingressus, quum in alto fuit, [c]vt iuriiurando Etearchi satisfaceret, reuinctam funibus puellam demisit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymnestus, vir inter Theræos spectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus est ei filius, sono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego sentio, aliud aliquod: sed eum cognominatum Battum postquam in Libyam abiit, cùm propter oraculum apud Delphos sibi redditum, tum propter honorem quem assequutus est. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [d]Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocasse Battum, quòd futurus rex esset in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui consulenti Pythia respondit,

a Impudicitiæ crimen impingẽdo. *Vel, impudicitiam obiiciendo.*

b Hospitio exceptum adigit iureiurando, ipsum operam suam ei præstiturum quã cunque ad rem illi opus ea esset.

c Defungi iurisiurandi religione volens, demissam in mare puellam funiculis alligatã, statim extraxit, vt promisso satisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.*

d Pythiam in suo vaticinio lingua Libyca eum ita vocasse, quoniam eum Libyæ regẽ futurũ nouerat.

Batte venis vocis causa: dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum
Phœbus Apollo.

[a] Ad hæc Battus sic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. qua copia?[b] quáve manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadē quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [c] Mox deinde quum & huic ipſi & cæteris Theræis malè contingeret, nec mali cauſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum duabus biremibus. Iſti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retrò ad Theram ſe receperunt. Sed eos Theræi arcentes acceſſu Theræ repellebant, ac rurſus reuerti iubebant. ita neceſſitate adacti, remenſo iterum mari, condiderunt oppidum in inſula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum eſt, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nunc eſt, par eſſe magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quū nihilo melius ſecum ageretur, vno è ſuis relicto, cęteri Delphos nauigauerunt ad oraculum cōſulendum. Eò poſtquam venerunt, ſciſcitantibus quid ita ſecum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia reſpondit his verbis,

Lanigeræ Libyes ſcis quam nec adiueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rurſus redierunt. neque enim ſinebat eos deus aliò migrare priuſquam in Libyam conceſſiſſent. Reuerſi ad inſulam, recepto quem reliquerant, in coluerunt locum in Libya, eregione inſulæ, nomine

[a] *Ante hæc Verba adde*, Perinde ac ſi lingua Græca oraculum reddēs dixiſſet, O rex, vocis cauſa veniſti. *Si Verbum Verbo reddatur*, O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt.

[b] Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis?

[c] Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in cęteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt*, *calamitatum ſuarum cauſam*, Delphos miſerūt, *quò* de malis illis *ſciſcitarentur*.

A Βάτ', ὅτι φωνεῦ ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόφον οἰκιστῆρα·
ὡς ἢν εἰ εἶπας Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη,
Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνεῦ ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς δέ, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ σέο χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λιβύῃ ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κοίῃ χερί; ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷ. ὡς δ' ἔχῃ
B ταῦτα ἐδιατρίβε οἱ ἡ κὴ περότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπών ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. μετὰ δέ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλίσκοπος. ἀγνοοῦντες δὲ τὰ συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συλλίζουσι Βάττῳ Κυρηναίην τῆς Λιβύης ἀμείνονα πορήξειν. ἀπιστέλλουσι μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον
C καὶ Θηραῖοι δύο πεντηκοντόροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. καὶ οἱ Θηραῖοι καταρρωδέοντες ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τὴν γῆν προσοίσειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον καὶ οἱ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκτισαν νῆσον ὑπὸ Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δ' ἴσον εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν
D συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, καὶ οἱ λοιποὶ πρῶτοι ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀποικόμενοι δ' ὅτι ὁ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δ' Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Αἰ δ' ἐμὲ Λιβύλιο μηλοβόφον οἶδας ἀμείνονα,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεο.

E ἀκούσαντες τούτων καὶ οἱ περὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπεῖπε ὁ θεὸς τὴν ἀποικίην, πρὶν δὴ ἀπίκοντο ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπιγμένοι δ' ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισάν αὐτοὺς τῆς Λιβύης χῶρον αὐτίον τῆς νήσου τῇ οὔνομα ἦν Ἀζίρις.

Ἀζίειτον. νάπαι τε καλλιγαι ὅπ' ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ὅπ' ἄτερα παραῤῥέει. τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἔξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ παραιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐπὶ τὸν νῦν οἰκέουσι Λίβυες, ἀναστήσαντες τοῦς ἐπέρους· καὶ ἦν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς προξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὅπι κρήνην λεγομένην εἶ Ἀπόλλωνος, εἶπον, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ὅτι τήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ὅτι μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἀρξάντος ὅτι τεσσερακοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐπὶ ἓξ καὶ δέκα ἔτεα, οἰκέον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐξάλησαν· ὅτι δὲ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πρώτους ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ὅπι γῆς ἀναδασμῷ. ἔλεγε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέκεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ
Γᾶς ἀναδασσομένας, μετὰ οἱ πόκε φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, ὡς ἐπαμύνοντες μάλα πολλοὶ οἱ περίοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης περισχόμενοι, καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δέ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ὅπι τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἴρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ κρήνῃ Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε δὲ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ περιφρονέοντες, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τοῦτον Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα ὅτι μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε,

A Aziriſtum, amœniſſimis collibus vtrinque cō cluſum, & vtrinque flumine præterlabente. Hunc locum ſex annis quū incoluiſſent, ſeptimo deſerendum putauerūt, admonitu Libyum, vt in meliorem tranſirent. Ita illinc eos Libyes veſperum verſus & ad locorum ſpecioſiſſimum abduxerūt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum ſpatium metiēdo animaduerterent. Eſt autem huic loco nomen Iraſa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis eſſe fertur, duxerūt, inquiūt, Viſi Græci, hīc vobis incolere cōmodum eſt vbi cælum [a] vocaliter ſonat. Sub Batto igitur, qui condidit [b] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, qui regnauit annos ſexdecim, Cyrenæi habitauerūt tot omnino quot in coloniam initio miſſi fuerāt. Sub tertio autem Batto, qui felix eſt appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit ſuo oraculo Pythia. Nam accerſebāt eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba reſpōdens,

Serior in Libyen quiſquis peruenerit almam,
Diſcernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quū ergo ingens multitudo Cyrenam ſe contuliſſet, finitimorū Libyum agros vaſtabant, atque inter ſe partiebantur. At illi eorúmque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, miſſis in AEgyptum quibuſdam, ſeſe dediderunt Apriæ AEgyptiorū regi. Iſte comparatum grandē AEgyptiorum exercitum miſit aduerſus Cyrenas. Cyrenæi, inſtructa apud Iraſa locum & ad fontē Theſtin acie, cum AEgyptiis cōflixerunt, eóſque ſuperauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeóque profligarunt vt pauci ex eis in AEgyptum redirent. Qua de re AEgyptii ſuccenſentes Apriæ, ab eo deſciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arceſilaus, qui regnum adeptus, inter initia cū fratribus ſuis ſeditiones exercuit,

a Cælum perforatum eſt.

b *Suſpecta hic ſunt Græca exēpl. quorumalia ζόης, alia ζώης habent.*

donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi cõtracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Bàrce nunc appellatur. Et inter cõdendum Libyas [a] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quàm eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderũt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [b] & Libybus videretur opportunus ad inuadẽdum. Itaque congressi cũ eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptã calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quã rationem ineũtes præclarissimè habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadũ adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuẽs illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnẽsium atque Cretensium: tertiam verò, cunctorum insulanorum. Qui etiam [c] huic Batto regi cùm alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum verò peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verùm sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum,

a Impulerũt ad defic.

b Et inuadendũ esse eum Libyes censerent.

c Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit.

A ἐς ὅμιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον
χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐωϋτῶν καλλόμε-
νοι, ἐκτισάν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νυν
Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν,
ἀπίστασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας.
μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ἀποδεδραμέ-
νους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐ-
τοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δεί-
σαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς
ἠοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπε-
B το φεύγουσι· ἐς ὃ ἐς Λεύκωνά τε τῆς Λιβύης
ἐγένετο ὀπισθιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι
ὀπίσθιος οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησάν
τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχι-
λίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐπιφανῆναι πε-
σεῖν. μετὰ δὲ τὸ πρῆγμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων
μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα,
ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀποπνίγει· Ἀ-
λίαρχον δὲ αὖτις Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτεί-
νει, τῇ οὐνόματι μὲν Ἐρυξώ. διεδέξατο δὲ τὴν
C βασιληΐην τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βά-
ττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ
Κυρηναῖοι πρὸς τὰ παραλαβοῦσαι συμ-
φορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομέ-
νους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλι-
στα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σφι τῆς
Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταιτιῆσαι ἀ-
γαγέσθαι. αἰτέουν ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ
Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώ-
τατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος ὦν
D ὡς ἦλθε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ
μαθὼν ἕκαστα, τὸν μὲν, τριφύλους ἐποίη-
σέ σφεας, τῇδε διαιρέων· Θηραίων μὲν γὰρ
καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλ-
λην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρί-
την δὲ, νησιωτέων πάντων. τοῦτο δὲ, τῷ
βασιλέϊ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν, καὶ ἱρω-
σύνας, τἆλλα πάντα τὰ περ ἦν εἶ-
χον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.
ὅπερ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέ-
E λεε ἐόντα· ὅπερ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκε-
σίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν ἐμέων ἐγέ-
νετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χω-
λοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κεῖ-
τα ὁ Μαντινὰς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ
ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦ-
τεν φασιάζων ἑαυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον·

ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου
174 ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότον τὸν χρόνον
ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι
θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, ὃ ἐν
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένῃ δὲ
τῇ Φερετίμῃ, ἐδέετο γρατίης, ἢ κατάξαι σφέας ἐς τὴν Κυρηναίην. ὁ δὲ Εὐέλθων πολλῷ μᾶλλον ἢ γρατίην οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ
δεομένῃ γρατιήν. τοῦτο γὰρ ὅτι πρηγμα τῷ
διδομένῳ ἔλεγε. τελευτῶν οἱ ἐξέπεμψε
δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· περιῆν δέ οἱ καὶ εἴριον. ἐπειπόντος δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ
Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναιξὶ δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ γρατιήν. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τότον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συνήγαγε πρήγματα ἀνδρῶν ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένῳ δὲ γράτος πολλοῦ, ἐσάλπη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος περὶ χρηπηίῳ τεῦ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲ τέσσερας
» Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ αὐ»δρῶν ἡλικίας, δίδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν
» Κυρήνης. πλέον μέντοι τούτου θεὸν πειρᾶσθαι
» προαγορεύει. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν
» ἐς τὸν σεωυτοῦ. ἢν δὲ τὸν κάμινον βῦρις πλέην
» ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς ἀμφορέας,
» ἀλλ' ἀποπεμπε κατ' ἄκρου· εἰ δὲ ἐξοπτήσῃς τὸν
» κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὸν ἀμφίῤῥυτον· εἰ
» δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος
» ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσιλέῳ χρᾷ. ὁ δὲ, πολλαχόθεν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρηναίην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκης οὐκ αἰτήσασθαι τοὺς ἐπὶ σφέτερα τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν πολλοὶ ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέστειλε διὰ Δημοφόρην. τοὺς μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας τῇσι πνοῇσι ἐς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἑτέρους δέ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιστᾶσαι, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη

A mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperiū EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiúmque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quàm exercitū huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum
B eum si ei petēti daret exercitum. Quúmque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circūdatam. [a] dicentíque quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquenque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactóque ingenti exercitu, missus est Delphos ad cōsulendum de reditu in patriam.
C Cui Pythia ita respōdit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominū ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi verò suadet vt ingressus in domū tuam, quietem agas. Quòd si fornacem inueneris plenā amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacē incenderis, ne committas vt circum-
D fluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optimè opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos cōtraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatóque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebāt, alii ab eo comprehensi, in Cyprum ad
E necem mittebantur: quos Cnidii ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Therámque dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arcesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoscēs id esse oraculum quo Pythia

a Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

non sinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit vltro ex vrbe Cyrene, extimescés necem oraculo prædictam, [a] & quòd Cyrenen existimaret circumfluam. [b] Contulitque se ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi, tũ exules Cyrenæi quum in foro agentẽ animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus, siue volens siue inuitus oracului non obsequutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi author Barcæ agit, ipsa interea honoribus filii Cyrene fũgbatur, ac munera obibat cùm alia, tum in senatu præsidendo. Vbi autem cognouit filiũ in vrbe Barca oppetisse mortem, fuga se proripuit in AEgyptum. nam Arcesilaus fuerat de Cãbyse Cyri bene meritus: quòd is extitisset qui Cyrenẽ Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in AEgyptum quũ peruenisset, supplex Aryandi assedit: hortánsque eum ad se vlciscendam, & prætendens titulũ quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes AEgypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquãto pòst tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi esse memoriam sui relinquere opere quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo monetam percussit: Aryandes autẽ AEgypti prætor idem ex argento fecit, & nũc quoque extat purissimum argẽtum Aryandicum. Ea re cõperta Darius insimulatum quasi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias AEgypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præposito quidem pedestribus Amasi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat.

[a] Et quòd existimaret circumfluam esse Cyrenen. *Id est, appellatione circũfluæ Cyrenen significatam fuisse.*

[b] Vxor autẽ ei erat genere propinqua, Barcæorũ regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc se contulit. At quidam Bar.

Α οὐκ ἔα βυέγτα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔρχετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν κεχρημένου θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρυτον τὴν Κυρήνην ἔσεσθαι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· τῶν δὲ τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτοὶ, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· τοὺς δὲ, καὶ τὸν πενθερεὸν αὐτοῦ Ἀλαζείρεα. Ἀρκεσίλεως μὲν

Β νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διατᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ προίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ

C οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· οὗτος γάρ οἱ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυαίδεω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύουσα· τεκμαιρομένη τοιῷδε, ὡς ἀπὸ τοῦ μυδισμοῦ ὁ παῖς οἱ τέθνηκε, ὁ δὲ Ἀρυαίδης ὢν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεισυόμενος

D Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μή ἄλλῳ εἴη βασιλέϊ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔδρασε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς ὃ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυαίδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νεῶ ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον ὃ Ἀρυανδικόν. 175

μαθὼν δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιοῦντα,

Ε αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανιστάμενον, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυαίδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα Πασαργάδην γένος.

πρὶν ὃ ἀποστεῖλαι τὸν κραλιὸν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπεπύθατο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. Ⓐ ὃ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκοντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ἀπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, οὕτω δὴ τὸν κραλιὸν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ λόγου ἐγένετο.

Ἀπεπέμπετο δὴ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφήν. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἔστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐὼν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ καὶ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἄρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται, οἳ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, φέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῇ κνημίδι φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ ὃ βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας γίνοισι ἐκδιδομένους ἢ δὲ αὖ τῷ βασιλεῖ ἀρέσκῃ γένηται, ἐπὶ τούτου ἀπαρθενεύει. πρήκοισι δὲ οὗτοι Ⓐ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνέος, τῷ οὔνομα Πλαυνός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι πρὸς ἑσπέρην χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν Ⓐ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. πρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον· νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι δὲ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐκ ἱκνέονται Ἀσβύσται. τὰ γὰρ πρὸς θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἧσσα ἀλλὰ μᾶλλον Λιβύων εἰσί. νόμοισι δὲ τοῖσι Πλαύνας μιμέονται, ἐπιτηδεύσασι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι γὰρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας.

A Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset: Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita excitũ vnà cum Pheretima mittit. Atque hic quidé [a] titulus inferendi belli extitit.

a Prætextus

Verùm (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sũt & variæ nationes, quarum B paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem AEgyptũ versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus AEgyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comã alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [b] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli facitant: solique virC ginęs nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eã deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab AEgypto ad portum vsque nomine [c] Plynũ. His confines sunt Gigamæ, locũ qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem cõdidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque D ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nã maritima Cyrenæi incolunt. Iidem nõ postremi sed præcipui Libyũ sũt qui quadrigis vehãtur, studiosi in Cyrenæorũ moribus maxima ex parte imitãdis. Horũ sũt occasũ versus cõfines AVschisæ, qui supra Barcã incolentes ad E mare pertingũt ad EVesperidas.

b Vicissim mordet,

c *Sic in Vet. cod. Gr.* πλωὸς *legitur, non* πλοῦνος.

dd. iii.

Circa mediam AVschisarum pla-
gam habitãt Cabales, exigua na-
tio, ad mare pertingẽtes, ad Tau-
chiram oppidum agri Barcæi,
eisdem quibus ii qui supra Cyre-
nen sunt, moribus vtentes. AV-
schisarum quod ad occasum ver
git, contingunt Nasamones, grã-
dis natio, qui sub æstatem relictis
ad mare pecoribus, conscendunt
ad locum AEgilen, decerpturi
palmulas. nã palmæ illic & per-
multæ sunt, & spatiosæ, & fructi-
feræ omnes. ex quibus vbi pal-
mulas præmaturas decerpserunt,
ad solem siccantes maturefaciũt,
deinde lacte maceratas sorbillãt.
Vxores plures singuli è consue-
tudine habent, & cum eis in pro-
patulo coeunt, eodem penè quo
Massagetæ modo, prius scipione
prætẽto. Nasamonibus mos est,
quum quis primùm ducit vxo-
rem, prima nocte vt sponsa sin-
gulos conuiuas obeat concubi-
tus gratia, & vt quisque cum ea
concubuit, donum det illi quod
secum habet domo allatum. Iu-
reiurando ac diuinatione tali v-
tuntur: Per eos viros qui iustiss-
mi atque optimi apud illos fuisse
dicuntur, iurant, illorum sepul-
cra tangentes. Diuinant ad suo-
rum accedentes monumenta, &
illis, vbi preces peregerũt, indor-
miũt: vbi quodcunque per quie-
tem insomnium viderunt, eo v-
tuntur. Fidei dandæ consuetudo
hæc est: De manu alterius vter-
que sumpto inuicem poculo bi-
bit. quòd si nihil humoris habue-
rint, sumptum è terra cinerem
lingunt. Nasamonibus confi-
nes sunt Psylli, qui hunc in mo-
dum interciderunt: Auster eis o-
mnia receptacula aquarum are-
fecerat: erat autem omnis eorum
regio quæ intra Syrtin est, aqua-
rũ inops. Ob id isti publico col-
loquio atque consilio expeditio-
nem fecere aduersus austrum.
(quæ Libyes memorant refero)
hos, quũ ad arenas venisset, auster
spirans illic obruit. Psyllis extin-
ctis, eorũ terrã Nasamones obti-
nẽt. Super hos austrũ versus, in
loco feris frequẽti, Garamãtes ha
bitãt, qui omniũ hominum cõ-
mercium, aspectúmque refugiũt,

A Αὐ̓σχισέων δὲ κατ᾽ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι
Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ Βάκαλις
θάλασσαν κ᾽ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρ-
κάης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐ̓τοῖσι χρέωνται τοῖσι
καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρηναίους. Αὐ̓σχισέων δὲ τουτέων ὑπὲρ τὰς ἑωυτέρης ἔχονται Νασάμωνες,
ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ δ᾽ ἥρης κατα λείποντες
ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι
ἐς Αὐ̓γίλα χῶρον ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνι-
κας· ἔνθα δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύ-
B κασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. σῦν δὲ
ἀπελέβοις ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήνασι πρὸς
τὸν ἥλιον, καταλέοισι· κ᾽ ἔπειτα γάλακτι βάπ-
τοντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες
πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὑπάρχουσι αὐ̓τέων τὰς
μίξιν ποιεῦνται· ὁκόπῳ πρόσκληνός τις καὶ
Μασσαγέτης, ἐπεὰν σκίμπτωνα πρόσχήσων-
ται, μίσγονται. πρόσθεν δὲ γαμέοντες Να-
σάμωνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυ-
κτὶ τῇ πρώτῃ ἁπὸ πάντων διεξελθεῖν τὴν
C δαιτυμόνων μισγομένην. τὴν δὲ ὡς ἕκαστος
οἱ μίσγηται, δίδοῖ δῶρον τὸ αὐ̓τὸ ἔχη φερόμενος ἐξ
οἴκου. ὄρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇ-
δε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς πρόσφατα σφίσι ἄνδρας
δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους ἤμε-
ναι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαν-
τεύονται δὲ ὑπὲρ τῶν προγόνων φοιτέοντες
ἐπὶ σήματα· καὶ κατευξάμενοι, ὑπὶ κατα-
κοιμέωνται. ὃ δ᾽ ἂν ἴδηισι τῇ ὄψι σύμπιον, 176
τούτῳ χρέωνται. πίστιν δ᾽ τοίνυν τοιήνδε χρέωνται· ἐκ
D τῆς χειρὸς δίδοῖ πίνειν, καὶ αὐ̓τὸς ἐκ τῆς τοῦ
ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ
δὲ τῆς χαμόθεν ἀναδοῦ λαβόντες λείχουσι.
Νασάμωσι δὲ πρόσκεινται εἰσὶ Ψύλλοι·
οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος
σφι πάντων ἄνεμος τὰ ἐλύτρα τῶν ὑδάτων
ἐξηύηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα
τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· καὶ δὲ βουλευσά-
μενοι χρηνῶ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ὑπὲρ τὸν νότον·
(λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγεσι Λίβυες) καὶ ἐ-
E πεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νό-
τος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασάμωνες.
Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν
τῇ ἠπειρώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάν-
τα ἀνθρωπον φεύγουσι, καὶ πάντος ὁμιλίην·

καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρήιον οὐδέν, οὔ- A nihil bellicæ armaturę habentes,
τε ἀμυνέεσθαι ὀπιζέαται. οὗτοι μὲν δὴ κα- ac ne defendere quidem sese au-
τύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ὑπὲρ δὲ τῶν dentes. hi supra Nasamones in-
πρὸς θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης colunt. Circa maritima verò,
Μάκαι, οἱ λόφοις κείρονται· ὁ μὲν μέσον τῶν occasum versus, confines sunt
τριχῶν αἰεὶ ἐντὸς αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν τε ἔν- Macæ, qui summum capitis ver-
θεν κείρονται ἐν χορῷ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, ticem radunt, in medio capillos
στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι πρὸς crescere sinétes, hinc atque hinc
βλήματα. ἀπὸ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς in orbem tondentes. In bellum
ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς pelles subterraneorum struthio-
θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χα- num ferunt pro tegumento. Per
ρίτων δασύς ἐστι μάλιστα, ἐούσης τῆς ἄλλης eos flumé Cinyps è colle qui vo-
πρὸς καταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ B catur Gratiarum, fluens, in mare
θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι δισχίλιοί εἰσι. influit. Hic collis Gratiarum ne-
Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανες εἰ- moribus frequens est, quum cæ-
σι· τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων tera cuius memini Libya sit ar-
πολλὰ ἐκάστη φορέει· λέγεται δέ τι, ὡς λέγε- boribus nuda. ducentorum ab
ται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύ- eo ad mare stadiorum est inter-
ριον περιδέεται· ἡ δὲ ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη capedo. Horum Macarum fi-
ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀν- nitimi sunt Gindanes: quorum
δρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ παρέχουσαν C vxores ferunt fimbrias pelliceas
ἐς θάλασσαν τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται singulæ multas, ob hoc (vt me-
Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ moratur) quòd vt à quoque viro
τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, venerem passa est, fimbriā nodat,
ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα & vt quæque plurimas habet, ita
δέ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ παρεμφερέα. præclarissima censetur, tanquam
ποιεῦνται δὲ καὶ τοῦ καρποῦ τούτου καὶ Λω- à pluribus viris adamata. Ho-
τοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ rum Gindanorum oram in ma-
θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, λωτῷ re porrectam incolunt Lotopha-
μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀπαρ ἥσσονες τῶν gi, qui è solo loti fructu victitāt:
πρότερον λεχθέντων. καταίνυσι δὲ ἐπὶ πο- qui fructus est instar fructus len-
D tisci, suauitate assimilis fructui
ταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκ- palmarum. Ex hoc fructu Loto-
διδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτω- phagi vinum conficiunt. Lo-
νίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλᾶ. tophagis secundum mare vicini
Ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φα- sunt Machlyes, loto & ipsi vescē-
σὶ λόγιον ἐστὶ κτίσαι. ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος tes, sed minus quàm superiores.
λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τέ οἱ ἐξειργάσθη ὑ- Pertingunt autem vsque ad in-
πὸ τῷ Πελίῃ ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν gentem amnem nomine Trito-
ἄλλων τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα D nem, qui in grandem paludem
χάλκεον, περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλό- Tritonidem influit, in qua est in-
μενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν ὡς sula quæ dicitur Phla. [a]Hanc in-
E πλέοντα γυέσθαι ὑπὸ Μαλέης, ὑπολα- sulam aiunt dici à Lacedæmoniis
βεῖν αὔεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν habitari debere. Aiunt autem
Λιβύην. πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι & hæc: Iasonem, posteaquam sub
βραχέσι γυέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. Pelio, Argo exædificauit, impositis in ea [b] cùm aliis solēnibus hostiis, tum verò tripode æreo, circuisse Peloponēsum, animo Delphos eundi: eúmque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priusquā tellurē cerneret, in [c] aspretis paludis Tritonidis astitisse: eíq; hæsitāti de egressu apparuisse Tritonē, ac iussisse dari sibi tripodē, quē dicere-

a Aiunt autem editum esse Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc insulam colonia.

b Cùm reliqua hecatombe, tum, &c.

c *Statim pòst eādem vocem Gertis breuia. Lego autē βραχὺ & βραχέων cum Vet. cod.*

καὶ οἱ ἀπορέοντι τῇδε ἐξαγαγεῖν λόγος ἐστὶ Φρυνῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἐωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι

oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtẽdiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eóque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicáſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet [a] ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſariò cẽtum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſẽt Libyes qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitãt AVſes: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes verò ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, præliantur lapidibus fuſtibúſque, dicentes ſe [b] morem patriũ ſeruare ei quam Mineruã nominauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falſas virgines appellant. Sed priuſquam à pugnando deſiſtant, hoc faciũt: Quę virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam ſemper cõmuni conſenſu cæteræ virgines exornant cùm cætera armatura Græca, tum criſta Corinthia, & currui impoſitam circa paludem circumferunt. Quibus autẽ rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, nõ habeo dicere. arbitror autem ornari ſuetas armis AEgyptiis. nã ab AEgypto affirmarim & ſcutũ & galeã Græcis eſſe tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni eſſe filiã ac paludis Tritonidis, eámque [c] neſcio quid à patre reprehenſam donaſſe ſeipſam Ioui, & Iouem, ſibi illam aſciuiſſe filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiſcuè cum mulieribus, non vnà habitantes, ſed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robuſtus eſt factus, apud quẽ virũ habitare ſuſtinet, (nã tertio quoq; mẽſe viri coueniunt) eius filius cẽſetur. Iſti quidẽ maritimi Libyum Nomadum dicti ſunt.

a Ex poſteris eorum qui, &c. *Forte ſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus.

b Ritus patrios ei peragere

c Neſcio quid de patre conqueſtam

A καὶ τὸν πόρον δείξαι, καὶ ἀπήμονας ἀποσωτελέα· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν ἐρεχθέων δεικνύουσι Τρίτωνά φασι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ἐνθεασάμενόν τε τὸν τρίποδα, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς ἔπειτα τὸν τρίποδα κομίσοιτο τῶν ἐκ γένων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσας περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλλωΐδας, πάσας

B ἐπ' αἰγάκην. Ταῦτα ἀκηκόεσαν τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς, οὗτοι δὲ καὶ Μάχλυες περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. Ὁ μέσον δὲ σφι οὖρος ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὄπισθε κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ ἐνιαυσίη Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, 177

C τῇ αὐθι γηγενέι θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τοῖσι Ἀθηναίοισι καλέουσι. τὰς δ' ἂν ἀποθνησκούσας ἐν τῇσι τρωύμασι, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἂν ταῦτα ποιέωσι παρθένων. μάχεσθαι αὐτὰς, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ πάσῃσι τὴν καλλιστεύουσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτεῳσι δὲ τὸ παλαιὸν ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι

D Ἕλληνας προοικιάσασθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δ' Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτὸν μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. Ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ἀπρεπέα τῶν γυναικῶν ποιέονται,

E ὅτε σφι οἰκέοντες, κτήνεσί τε μισγάμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀρὴν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τωὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ ἂν ἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. οὗτοι μὲν οἱ παραλίοι τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται.

ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φάμμος κατήκει, ἐκτεταμένη ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀμὸν δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἀλὸς ἐστὶ τύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τῶν κολωνῶν ἀναχυτὶζει ἐκ μέσου τοῦ ἀλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ αἰνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀμὸν δέκα ἡμερέων ὁδὸν Ἀμμωνίοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ ὃ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι) χρηστηρίου τοῦ Διὸς τῶν κριοπρόσωπον ἐστί. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηνάιον ἐόν· ὃ τὸν μὲν ὄρθρον γυμνὸς χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κέρτα γίνεται ψυχρόν. τρίτον καυτὰ δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔπειτα μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει. τρίτον καυτὰ ἐστὶ ἀμβολάδην. παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτῇ ἡ χρηνάιη καλέεται ἡλίου. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, ἀπὸ τῆς ὀφρύος τῆς φάμμου δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, κολωνός τε ἀλὸς ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Αἴγιλά ἐστι. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ⓓ Νασάμωνες ὀπωρίζοντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. ἀπὸ δὲ Αἰγίλων, ἀπὸ δέκα ἡμερέων ἄλλεων ὁδὸν, ἕτερος ἀλὸς κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὐνόμα Γαραμάντες ἐστὶ, ἔθνος μέγα ἰσχυρόν· οἳ ἐπὶ τὴν ἄλα γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. στιβωτομώτατον δὲ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐν τῷ τριήκοντα ἡμερέων ἐστὶ ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς ὀπίσω. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προσεμβάλλον-

A Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya eſt theriodes dicta, *id eſt feris abundans*. Supra hanc therioden ſupercilium ſoli ſabuloſum eſt, porrectum à Thebis AEgyptiis ad columnas Herculis. In hoc ſupercilio fermè decem dierum itinere [a]ſunt grumi grandes ſalis iucundi in collibus, & ſingulorum collium vertices è medio ſale eiaculantur aquã dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, B ſolitudinem verſus, & ſupra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierũ decem, primi Ammonii, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum eſt) aſpectu arietino Iouis ſimulacrum eſt. Apud hos eſt alia quoque aqua fotana, quæ ſub matutinum quidem tepet, ſub horam autem qua forum frequentiſſimum eſt, frigeſcit: ſub meridiem multo frigidior eſt. eáque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, C donec ſol occidit: tunc tepeſcit, magis ac magis caleſcens, ad mediam vſque noctem, quo tempore feruens exæſtuat: præterita nocte media, ad auroram vſque refrigeſcit. cognominatur autem fons iſte, ſolis. Poſt Ammonios autem per ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierũ itinere eſt collis ſalis, & aqua illi Ammoniæ par, D hominibus circumhabitãtibus: cui loco nomen eſt AEgila, ad quem locũ Naſamones veniunt palmulas decerptum. Rurſus decem dierum ſpatio ab AEgilæis alius [b] collis eſt ſalis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis; quemadmodum apud alios: Incolentibus illic hominibus quibus nomen eſt Garamãtibus, natione ſanè magna, qui inducta ſuper ſalem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breuiſſimum iter. A quibus triginta E dierum ſpatium eſt ad eos apud quos gignuntur boues præpoſterè paſcentes. Ideo autem præpoſterè paſcuntur quòd cornua inflexa anterius habẽt, & ob id ceſſim euntes paſcuntur. nam offenſãtibus in terra cornibus, progre-

a Sunt fruſta ſalis veluti grumi magni in tumulis: & in ſingulorum tumulorum verticibus è medio ſale aqua frigida & dulcis erumpit.

b Agger. *Paulo poſt ipſe tumulum vertit.*

diendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas AEthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ AEthiopes, omniũ quos fando cognouimus, perniciſſimis pedibus ſunt, ſerpentibus, lacertíſque & aliis id genus reptilibus veſcentes, lingua nulli alteri ſimili vtentes, ſed veſpertilionum more ſtridẽtes. A Garamantibus decẽ quoque dierum itinere alius collis eſt ſalis, & aqua: accolẽtibus hominibus quibus nomen eſt Atlantibus, ſolis omnium hominũ, quos ipſi nouimus, innominatis. [a] nã ſales quidem apud eos vocantur Atlantes, ſingulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi ſolem tranſcendentem execrãtur, eíque præterea omnia conuitia ingerunt, quòd torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt totidem dierum iter alius tumulus ſalis eſt, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis eſt mõs nomine Atlas, anguſtus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celſus vt eius cacumen nequeat cerni, quòd à nubibus nũquam relinquatur, neque hyeme neque æſtate: quem eſſe columnã cæli indigenæ aiũt. Ab hoc mõte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicuntúrque nec vlla animante veſci, nec vlla ſomnia cernere. Ad hos vſque Atlantes poſſum recẽſere nomina eorum qui in ſupercilio *Libyæ* habitant, poſt hos nõ amplius. Porrigitur autem id ſupercilium ad columnas vſque Herculeas, atque vlterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, [b] *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex [c] micis ſalis. iſti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes [d] ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta iam plaga eſt, & ſine aqua ferísque, ſine pluuia ac lignis, omni

a Nam omnibus quidem ſimul nomen eſt Atlantes. *id eſt, commune quidem vniuerſæ genti nomen eſt Atl.*

b Fodina.

c Grumis

d *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autem & altus & purpura' ſal effoditur.

A τῶν ἐς τὸ μέσον τῶν κερέων. ἄλλο δὲ ὄρος ἔστι ἅλμης καὶ ὕδατος ἄλλου διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, τῷ δὲ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίχωσιν. οἱ Γαραμάντες δὲ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας ἁρπάζοισι τοῖσι τεθρίπποισι. ὠκὺς γὰρ Τρωγλοδύτας Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πέρι λόγος ἀποφερόμενοι ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παραπλησίῃ νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καθάπερ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἁλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος ἅλός τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι τοῖσι αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες· οἱ αὐτώνυμοί εἰσι μούνοι αἰ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέεσι μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὐνόμα, ἐνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβολὴν καταρῶνται, καὶ τοῖς γύτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέουσι, ὅτι σφέας καίων διατρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἁλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος κολωνὸς ἅλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι τοῖσι αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἅλὸς τούτου οὔρεος τῷ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸ κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι καὶ ἐπωνύμους εἶναι. ἀπὸ τούτου τοῦ οὔρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλαντίων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ καὶ τοιχηδὸν καὶ λέξαι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δὲ ὦν ἡ ὀφρὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἅλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀμφὶ δέκα B ἡμερέων ὁδὸν, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων λάβδων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. οὐ γὰρ ἂν δύναιτο μοῦνα οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ἐστὶ εἶδος ὁρᾶσθαι. ὑπὲρ μὲν τῆς ὀφρύης ταύτης, τὸ πρὸς νότου ἐστὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ

178

πρὸς νότου δὲ ἐς μεσόγαιαν

ἠχώρη· ἐν ἰχμαίδος δὲ ἐν αὐτῇ ὀδόν. οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ βοῶν τε θηλέων βοῦς οὐκ ἐθέλουσι, διότι σφι ὀδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὑς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι, διὰ τιὼ ἐν Αἰγύπτῳ Ἶσιν, ἀλλὰ ἐν ἱρηίας αὐτῇ καὶ ὀργὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες ὀδὲ ὑῶν τοὺς τῇσι βουσὶ γένονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Οἱ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἤδη νομάδες εἰσὶ Λίβυες, ὀδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, ὀδὲ κατὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. Οἱ μὲν δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τὰ σφετέρων, ἐπεὰν τετράετέα γένηται, οἱσὶ σύριγγα προβάτων καὶ οἴσι τοῖσι ἐν τῇσι χοιράφοισι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τοῖσι ἐν τοῖσι προτάφοισι, τὰ δὲ εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες αὐτοὶ ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δὲ ὧν εἰσὶ) ἰοὺς δὲ καὶ οἱσὶ τὰ παιδία σπασμὸς ὅταν ἕληται, ἐξεύρηται σφι ἄκος· πρὸ οὐρέων γὰρ οὐρέοντι σπείσαντες ῥοῦνται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίας δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τοὺς ὦτος ἀπολέξωνται τοῦ κτηνέος, ῥιπτέουσι ὀπίσω τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. Θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. Τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ὅσοι δὲ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμονται, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δέ, τοῦ Τρίτωνι καὶ τοῦ Ποσειδέωνι. τιὼ δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυστέων ἐποιήσατο Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυστέων ἐστί, καὶ οἱ θύσθλοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι, ἐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τωὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τοὔνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων.

prorsus humore vacãs. Ita ab AEgypto ad Tritonidẽ paludẽ, [a] pastoritii Libyes sunt carne victitãtes ac lacte, nihil vaccinum gustantes, quia nec AEgyptii gustãt suem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenæa fœminæ [b] ferire sibi fas putãt, ob Isidẽ quæ est in AEgypto, cui etiam iciunia & dies festos studiosè agũt. At mulieres Barcææ non modò gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occasum verò Tritonidis paludis iam non sunt [c] pascuales Libyes, neque eisdẽ moribus vtentes, neque idem circa infantes quod pascuales solent, factitantes. Nam Libyum qui pastorales sunt plerique hoc faciũt, an omnes, nõ queo pro certo dicere. Vbi filii ipsorum quadrimi effecti sunt, venas verticis illorum lana succida inurũt, nõnulli venas temporum: eam videlicet ob causam ne vllo vnquã tempore phlegma, *id est*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eâque de re se aiunt esse optima valetudine. Et sunt revera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an ob hãc causam, certè optima valetudine sunt. Quòd si pueris inurendis spasmus existat, inuenta est ab eis medicina. vrina enim hirci aspersa eos liberant. Ea autem refero quæ ipsi Libyes narrant. Porro sacrificia apud [d] pastoritios Libyes talia sunt: Vbi pro primitiis aurẽ pecudis præciderũt, eam supra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertũt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuersi Libyes sacrificãt: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiã Mineruæ Tritoníque ac Neptuno: sed Mineruæ præcipuè. A quibus Libybus Græci vestem & ægidas simulacrorũ Mineruę mutuati sũt, præterquã quòd ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ nõ sunt serpentes, sed è loris factæ: cætera verò omnia ad idẽ exemplar efficta sũt: nomine quoque ipso testificante venisse ex Libya [e] Palladiorum stolam.

a Nomades Libyes sũt, qui carne & lacte vescũtur, sed ab esu vaccarum abstinent sicut & Ægyptii, suésque non alunt.

b *Suspecta est hic vox Græca.*

c Nomades Libyes.

d Nomades. *Sic & in sequent. pro pastorales.*

e *Id est, simulãt crorum Minerue. dicit enim Herodot.* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης.

Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauêre Græci. Quinetiam hinc primùm mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quòd eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac bellé. Et à Libybus quadriiugos equos iũgere Græci didicere. Sepeliũt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedẽtes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituãt, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autẽ hos ab [a] orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: [b] qui verò Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriũdos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequẽtior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, feriſque frequẽs. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grãdes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et [c] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnõ viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorũ nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquã enim bibunt. & oryes, [d] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiũt. (huius feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bouis) & baſſaria, & hyænæ,

a Occidentali.

b *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in Vulg. edit.*

c *In Vulg. Gr. & dist. Cynocephalorũ tãtùm fit mentio, ſed quidã Vet. codices pro κυνοκέφαλοι habent ἀκέφαλοι, hoc modo, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τῶν στήθεσι, &c.*

d *Ad quarum cornua Phœnices cubitos menſuras faciunt. Id eſt, Phœnices ſuas mẽſuras dictas cubitos illarum cornibus magnitudine facium pares. Forte tamen & alius ſit ſenſus.*

A αἰγέδας γὰρ περιβάλλονται φίλοισι περὶ τῷ αἰδοίῳ ἀμνῶν δορὰς ἐκδεδαμένας εὐρυτενέως, ἐν δὲ τῇσι αἰγέῃσι τουτέοισι αἰγίδας Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δέ μοι γε καὶ ὀλολυγὴ ἐνθαῦτα τοῦτον ἡμέαν. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλὸς αἱ Λίβυσσαι· καὶ τέτρερας ἵππους ζευγνύουσαι πρῶται Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. θαπτοῖσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους B θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὴν ψυχὴν, ὅκως μὴν κατίσουσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἔχ αἰθερείκων ἐνερμύνων περὶ χοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. ὁ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῆς Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῶνται, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαείρεσι κείρουσι· ὁ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. C φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου ὁ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρφνή τε κάρτα καὶ δασέα ἐστὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες εἰσὶ κεραμέγαθες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ D ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, ὡς ἐν τοῖσι στήθεσι τοῦ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία ἀκατάψυχα. κατὰ δὲ Νομάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (οὐ γὰρ δὴ πίνουσι) καὶ E ὄρυες, (τῶν τὸ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστὶ) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες,

περὶ ἀμνῶν

περὶ ἀκεφάλων

καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπήχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἅπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος δὲ καὶ ὗς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τριξὰ αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μέν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ἐπὶ μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ' ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. οἱ δέ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύραυιν· μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινήν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχριμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὦν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. 180 ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνήν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι.

γρ. Λιβυστικόν.

A & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad sũmum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cũ singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter ceruum & aprũ. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sũt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipe- B des vocãtur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ, id est, colles*) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in silphio nascuntur, [a] murænis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quãtum nos maximè scrutãdo longissimè inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyũ confines sunt [b] Zabeces, vbi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygantes, vbi ma- C gnam vim mellis apes cõficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducẽtorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quã transiri è continente potest, oleis refertã ac vitibus. Et in ea esse lacum vn- D de virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramẽta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. [c] Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi, picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedum est, altitudinis duûm passuum. in hunc *virgines* cõtum, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem E quidem asphalti habentem, sed cætera præstantiorem pice Pieria: eámq; in scrobẽ quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggesserũt, ita è scrobe in amphoras trãsfundũt.

a Tartessiacis similes.

b Zaveces.

c Fieri autẽ possit vt id omnino ita se habeat, quũ ipse viderim, &c.

Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means [a] redditur in mari, quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita quæ de inſula adiacenti Libyæ dicũtur, conſentanea ſunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenſes, locum eſſe Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eò quoties ipſi applicuêre, ſe mercès è nauibus exponere, eáſque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conſcenſis nauibus fumum excitare: fumo autem conſpecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depoſito, [b] rurſus illinc abſcedere, ſed non extra conſpectum: tum ſe illinc è nauibus egreſſos *pretiũ* cõſiderare, & ſi dignum mercibus [c] videatur, eo ſumpto abire: ſin minus, cõſcenſis iterum nauibus conſidere. illos verò accedentes, plus auri ad id quod depoſuerũt addere, donec [d] perſuadeãt. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [e] neque aut ſe cõtingere merces priuſquã ipſi ſumpſerint aurum. Atque hi ſunt Libyum quos nominare poſſum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eã nationibus (quãtum nos ſcimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ ſunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque AEthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad auſtrum in colunt: aduenæ verò, Phœnices & Græci. Neque verò videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Aſiæ atque Europæ cõparãda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc autẽ optimæ cuique telluri par eſt prouẽtu fructus cerealis [f] omnino cæteræ Libyæ. Eſt enim pulla & vda fontibus, ac ſecura ficcitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui fit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem menſuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt quod EVeſperitæ colũt.

a Conſpicitur. *Vel, apparet.*

b Procul à mercibus retrocedere. *Hæc autem interpres aliter legiſſe videtur. ſed hanc lectionem* καὶ ἐξαναχωρέειν τοῦτον ἀπὸ τῶν φορτίων *ſequentia confirmant.*

c Videatur aurum.

d Faciant illos acquieſcere. *Gall. Iuſques à ce qu'ils les rendent cõtens.*

e Neque enim illos aurum attingere priuſquam mercium pretio id æquauerint, *id eſt, priuſquã tam multum exhibuerint quantũ mercium pretio reſpõdeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priuſquam, *&c.*

f Nec quicquam omnino ſimilis eſt reliquæ Libyæ.

Α ὅ,τι δ' ἂν ἐσπέσοι ἐς τὴν λίμνην, τοῦτο γῆν
ἐὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει
ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω δὴ
καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς πρὸς Λιβύῃ κειμέ-
νης εἰκότα ἐστὶ ἀληθήϊα. λέγουσι δὲ καὶ τάδε
Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χώρον τε ἐὸν ἀν-
θρώπους ἔξω Ἡρακληίων στηλέων κατοικη-
μένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς κατὰ τὸ
κυματώδες, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν
Β καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν
καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἐπειτα αὐτὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ
Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτεσθαι· καὶ
ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ
ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καὶ κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς
ὃν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν
C δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ ἅπτονται τοῦ χρυσοῦ πρὶν ἂν σφι ἀποσταθείη τὴ ἀξίη τῶν
φορτίων, οὔτε ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ ἂν τὸ χρυσίον λάβωσι.
οὗτοι μὲν εἰσι τῶν ἡμεῖς ἐχρήσμεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ
Μήδων οὐτέ τι νεῶ οὔτε κοτὲ ἐφρόντιζον. οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτέων, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν·
D καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ
δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθιοπες, αὐτόχθονες· ἄλλα μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς
νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ
Ἕλληνες, ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδὲ ἀρετέων εἶναί τις ἡ Λιβύη ἀπουδαίη, ὥστε ἡ
Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθέωσι, πλὴν
Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ
τῆ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀείρῃ
γαίῃ, Δήμητρος καρπὸν οὐ φέρειν· οὐδὲ
Ε οἶκε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε
γὰρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδακι· καὶ οὔτε ἀν-
χμοῦ φροντίζουσα οὐδέν, ὅτε ὄμβρον πλέω
ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ καὶ ταύτη τῆς
Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταύτα μέτρα τῇ [*] Βαβυλωνίων γῇ κατίσταται.
ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίτας νέμουσα.

[*] Βαβυλωνίῃ

ἐπ' ἑκαστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀείσῃ ἐντείνῃ, ἐκφέρει ἑκάστοτε ἐν τῇ Κίνυπι, ὅτι τεσσερηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη τούτων τῶν Λιβύης τῶν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωυμάσιος. τὰ μὲν γὰρ πρὸς θαλάσσης τὰ πρῶτα τῶν καρπῶν ὀργᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τούτων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ἀπὸ τῶν θαλασσίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγκεκόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ καταφορτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέπαταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπροσγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίοισι ὁ πώρη ἐπέχει. τοῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης ὑμηρέες Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ἀπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοῖσι αἰτίοις τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δὲ, (πολὺ γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μετάτιον) οὐκ ἐδέχοντο τοὺς λόγους. ἐσθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὀκτὼ μούνας ἐνέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε, ἐκ χαλκέου ἀσπίδι, ὧδε ἐκ φερόμενος· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσῄσσε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσῄσσε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. αὐτορύσσοντες δὴ αὐτοῦτο οἱ Βαρκαῖοι ἐκτεινον τοὺς Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς 181 ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνου δὲ δὴ πολλοῦ τριβομένου, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν ἰσχὺν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, ποιέει τάδε· νυκτὸς ἄφορον ὀρύξας βόθρον, ἐπέστεινε ξύλα ἀδρηνέα ὑπὸρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐκ πολλῆς τῆς ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους·

nam quoties id eximiè seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypũ, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se [a] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quòd in ea iam fructus maturi metuntur vindemiantúrque: his compositis, in plaga quæ supra maritimã est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dũ hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquũtur atque matureſcunt. Itaque dũ primi fructus bibũtur atque edũtur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint.

a *Sũt qui in Græco contextu pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretãdus hic locus.*

Persæ autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex AEgypto Barcen peruenerũt, oppidum obsederũt, missis illico qui denuntiarent dedi autores necis Arcesilai. [b] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essẽt, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcẽ quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderũt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modũ: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verùm quum multũ temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animaduertẽs Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latã fossã per noctem depressit, eique fragilia superstrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cætero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquiũ euocat.

b Eorum oppidani, vt qui, &c. orationẽ non admiserunt. *id est, eorum petitioni nõ acquieuerunt, vel, assensi non sunt.*

Illi libēter obtemperauere, quòd eis cordi erat ad pactionē deuenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultā fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tandiu fœdus in ea regione ratū foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, si nihil rerum nouarū aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrādi vrbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pōtem quem fecerant resciderūt, vt fœdus soluerent quod cum Barcæis percussērant, tandiu ratum fore fœdus quandiu maneret terra vt tunc manebat: refracto enim pōte, nō manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciēdæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarū quoque decisas mamillas circa muros appēdit. Cæteros Barcæos Persis vt diriperēt imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant. His vrbē permisit: reliquis in seruitutem abreptis Persæ redierūt. qui quum ad vrbem Cyrenē rediissent, Cyrenæi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbē deduxerunt. sed inter transeundū præfectus nauālis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperēt: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcam ciuitatem esse missos. Verùm postquam transierunt, & ad ripā Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit quòd Cyrenen non occupassent: eámque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo cōtrà ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se propipientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos reuocandos. Quū igitur à Cyrenæis commeatū sibi præberi precati essent,

A ⓐ δὲ ἀσπασῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔα δὲ ὁμολογίη χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινα. ὅτι τῆς χρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἐστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον τῷ χρόνῳ· καὶ Βαρκαίοις τε ἐπιτελέα φαίνεσθαι ἀξίην βασιλεῖ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοιεῖν τῷ Βαρκαίων. μὴ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαίους μὲν πιστεύσαντας τούτοισι, αὐλιζέσθαι ἐκ τῆς ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἐόντων πρόσοδον ἐς

B τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. ⓐ δὲ Πέρσαι καταρρύξαντες τὴν χρυπτὴν γέφυραν, ἔδεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· καταῤῥῆξαι δὲ τόδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ὀμόσαντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μέν κου τὸν ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ καὶ τὰ τότε εἶχε· καταῤῥῆξαι δὲ, οὐκέτι ἔμελλε τὸ ὅρκιον κατὰ χώρην. τοῦτο μέν νυν αἰτιώτατοι τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων προεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος·

C τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, παρέσιξε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, λαβόντας ἐκάλεσε θάπτειν τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς μὲν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ⓐ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ τὴν Κυρηναίων πόλιν ἐπέβησαν

D ⓐ Κυρηναῖοι, λόγόν τι ἀποστείλαντες διεξῆκαν αὐτοῖς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ἐπὶ Βαρκίῃ γὰρ ἀποσταλῆναι μοῦνοι Ἑλλήνιδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθόντες, καὶ ἰζομένοισι ὅπῃ Διὸς Λυκαίου ἕδρη, μετεμέλησέ σφι οὐ φόδσι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον πρόσοδον ἐς αὐτήν.

οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ παρεώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, σθένος μαχομένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε τοῦδε Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπιδόξῳ σφι δωτῶν, ἔτυχον·

λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. τῶν δὲ λαβόντες δὲ τοὺς τελευτῆσαι αὐτοὺς Λίβυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς, τοὺς ὑστολιφομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέσθαι. ἔστι δὲ ὁ Περσέων στρατὸς τὸ Λιβύης ἐξικνέεται ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ ἐλόντες ἀνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τοῦτοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀναστάτους ἐποίησαν τῶν καὶ αὐτοὶ βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίης χώρης κώμην οἰκῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐοῦσα οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. οὐ μὲν τόνδε γε Φερετίμην τὸν τίσιν ζόλον κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης ἐσαμύνη τοὺς Βαρκαίους ἀπενόησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζώσαι γὰρ βουλέων ἔξεζεσε. ὡς ἄρα αἱ θεσπίσιαι αἱ λίνεω ἰχυραὶ ὑμφείαι τοῦ θεῶν ὑπέφθονοι γένονται. ἦ μὲν δὴ Φερετίμης τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη ὑμφορὴ ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

A & eum accepissent, in AEgyptũ reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque vtensilium gratia, vt quisque relinquebatur trahebatúrque, interficiebãt, donec in AEgyptum peruentum est. Hic Persarũ exercitus in Libyam longissimè ad EVesperidas processit. Quos autẽ Barcæorum cepêre, [a] quósque ex AEgypto eiecêre ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui B vico nomen imposuêre Barcæ) ad meam vsque memoriam etiã incolis frequentem. Verùm ne ipsa quidem Pheretima [b] probè vita excessit. nam posteaquã vlta Barcæos celerrimè in AEgyptũ rediit, malè periit. [c] vt enim exi stunt acres admodũ & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

a Hos ex Ægypto ad regẽ trãsportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάσιος *pro* ἀναστάτους.

b Feliciter vitã finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, miserè periit.

c Vt enim diis odiosæ sunt nimiùm acres hominum vltiones. *Perinde accipiendum, deos illi tam miserabilem vitæ exitũ immisisse, odio prosequẽtes eam quæ vsa fuerat in vltione sumẽda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΕΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ΤΗ ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI Halicarnassei historiarũ liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

ΟΙ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, τοσούτους μὲν Πεσσινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, τοσούτους προσθέμενοι καὶ ὑπὸ Παιόνων πεπηγέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρησθμοὺς τοὺς θεοῦ στρατεύεσθαι ὑπὲ Πεσσινθίους, καὶ ὧν μὲν αὐτικα τίζοντο ὑπὲ καλέσαντας σφέας οἱ Πεσσινθίοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ὑπὲ χρεὸν ὧν δὲ μὴ ὑπὲ βώσαντας, μὴ ὑπὲ χρεὸν ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα.

C AT Persae qui in Europa sub [d] Megabyzo relicti à Dario erãt, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus malè affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso vt bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex aduerso D confidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: sinminus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt.

d *Vel*, Megabazo, *si nostra exẽpl. sequamur: istidémque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verùm & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.*

Enimuero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex prouocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quũ victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixêre, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canêtes impetum fecêre, egregiéque vincentes ex illis paucos reliquêre. [a] Quæ quõdam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenuè pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret.

a Quę quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita ſe habuerant. *Vel*, Talem quidã olim cladem *Perinthij* à Pęonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate ſtren.

Gens Thracum, ſecũdum Indos, omnium maxima eſt: quæ ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio. inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus cõſimilibus imbuti ſũt, præter Getas & Trauſos, [b] & qui ſuprà Creſtonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [c] ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratũ eſt. Trauſi verò in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verùm circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cũ ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quòd vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autẽ fato functum, per luſum atque lætitiã terrę demandãt, referẽtes quot malis liberatus in omni ſit felicitate. At q ſupra Creſtonæos incolũt, iſta agũt: Singuli plures vxores habẽt:

b *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionẽ incolunt. *ſic & paulo pòſt.*

c *De hoc vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimúlque annotationem in eum.*

A αὐτὶ ζομόλων ὑπὸ τῶν Περιν θίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐθέλουσι μετὰ χάριν τὴν ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου γενομένην ἐν τῷ παραυτίκα χρόνῳ ἐξενεχθῆναι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον χαίροντες, συνεβάλλοντο ⓐ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι τῷ θεῷ· καὶ εἰπόντων τῶν σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν « αὖ εἰη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παι- «

B ωνίσασι ἐπιχειρέουσι ⓐ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων προτερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐόντων τῶν ἐλευθερίης μαχομένων τῶν Περινθίων, ⓐ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βα-

C σιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντεταλτο ὑπὸ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

Θρηίκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τὠυτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἀπορον σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται. εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀδύνατοι. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι πα-

D ραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Γυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηται μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀποθνήσκοντα, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι ⓐ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλήσαντα καθ' ἕκαστα γενεὴν ἀνθρωπήια πάντα παθέα· ⓚ τὸν δὲ ἀποθνήσκοντα, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῇ κατακρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κα-

E κῶν ἐξαπαλλαχθείς, ἔσται ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. ⓐ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς·

ⓚ γὰρ ἀρχαῖα τὰ· ⓐ δὲ κρύπτουσι.

ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, χρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων ἀκριβέες ἰχυραὶ τῶν τόδε, ἤ τις αὐτέων ἐφίλεε μάλιστα τοῦτο τὸν αἰδρῶν. ἡ δὲ αὖ κριθεῖσα καὶ τιμηθεῖσα, ἐγκωμιαζομένη ὑπό τε αἰδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηιοτάτου ἑωυτῆς. σφαζθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ αἰδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἵοισι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μισγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρήμασι μεγάλοισι. καὶ τὸ μὲν εὐειδέα εἶναι, βύρσης κάκριτον· τὸ δὲ ἄσιτον, ἀγλαΐης. ζῆν δὲ εὖ, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ δὲ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστίος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τοὺσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλέες αὐτέων, παρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μούνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέεω ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι βασιλεῦσι παρ' αὐτέοισι εἰσὶ αἵδε· τοὺς μὲν ἡμέρας τριῶν θάπτουσι τὸν νεκρόν· καὶ πρόθυτα σφάξαντες ἱρήια, δαισάμενοι κλαύσαντες τρῶτον. ἔπειτα δὲ θάψαντες κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι πάντοιον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆθλα τίθενται ἐς μόρον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἵδε. ὁ δὲ τρὸς βορέην ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης, ὁδοῖς ἔχει φεύσασι τὸ ἀπεχές· οἱ μὲν εἰσὶ αὐθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτὴν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου αὐθρώπους, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. κῶας δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἄπαν τὸ σῶμα, ὅσον πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν. μικροὺς δὲ καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπὸ ἅρματα, εἶναι ὠκυτάτους. ἁρματηλατέειν δὲ τρῶτα τοὺς ἐπιχωρίους.

quorum vbi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rẽ ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipuè. Quæ talis iudicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnáque cum viro humatur, cæteris vxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſeruãt, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at vxores aſſeruant vehementer, eáſque magno ære à parẽtibus coemũt. Punctas [a] notis eſſe frontes, nobile iudicatur: nõ eſſe notatas pũctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem verò, pro cõtemptiſſimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores. Deos autẽ hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiã Mercurium, eúmque è diis præcipuè: per quem ſolum iurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt. Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatíſque omnifariis hoſtiis, conuiuantur. illúdque defletum prius, deinde combuſtũ ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtóque deſuper tumulo, cùm alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipuè certa cũ ratione monomachiã, *id eſt, ſingulare certamen*. Et ſepulturæ quidem Thracũ huiuſmodi ſunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit, nemo poteſt pro comperto referre quinã homines eam incolant: ſed illam quæ trans Iſtrum plaga eſt, conſtat vaſtam eſſe atque ignotam: [b] vbi ſolos audio habitare homines nomine Sigynas, veſte Medica vtẽtes, eorúmque equos toto corpore hirſutos eſſe, ad quinque digitos altitudine pilorum, eoſdémque puſillos ac ſimos, inualidóſque ad viros geſtandos, ſed currui iunctos eſſe perniciſſimos: atque his curribus indigenas inuchi.

a Stigmatis. *Cicero στιγθέντα interpretatur compunctum notis.*

b De nullis autẽ poſſum quicquã accipere qui trãs Iſtrum habitent præterquam de Sigynis.

Horum fines proximè accedere ad Enetos, qui ſunt in Adria. Eos quoque ſe colonos Medorũ dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidẽ non queo dicere: ſed [a] fiat quidlibet intra lõgum tempus. [b] Sigynas Libyes qui ſupra Maſſiliam incolũt, inſtitores appellant: Cyprii iacula. Verùm, vt Thraces aiunt, apes loca quæ ſunt trans Iſtrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi nõ poteſt. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Sed mihi videtur loca quæ ſeptẽtrionibus ſubſunt, ob gelu inhabitabilia eſſe. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Perſis obedientem reddidit.

A κατήκειν ὑπὲρ τουτέων τῶν οὔρεος ἀγχοῦ. Ἐνετῶν τῶν ἐπὶ τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅτι φράσασθαι· γένοιτο δ' ἂν πάντῃ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύνας δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, κάπηλοι· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. ὡς δὲ Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν πρόσω τέρω. ἐμοὶ μὲν νέον, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσεια· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκέοντα δοκέει εἶναι, ἀπὸ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νέον τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ δὲ παραθαλάσσια μὲν ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε.

a Nihil eſt quod non contingere poſſit intra long. b Sigynas quidẽ certè Ligures qui ſupra Maſſ. &c. *At hic legit Λίβυες pro Λίγυες.

Darius, [c] trãſmiſſo rapidiſſimè Helleſpõto, poſtquam Sardis venit, recordatus eſt beneficii in ſe ab Hiſtiæo collati, & conſilii Cois Mitylenæi. Quibus accerſitis Sardis obtulit electionem. Hiſtiæus, vt qui eſſet Mileti tyrãnus, nullam ſibi tyrãnidem popoſcit: ſed Myrcinum Edonidẽ, animo vrbis in ea condẽdæ. Et iſte quidẽ hanc elegit. Coes autem, vt qui non tyrannus ſed priuatus eſſet, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eò ſe contulit.

c Quum primũ Sardis tranſmiſſo Helleſponto peruenit.

Δαρεῖος δὲ, ὡς Μεγάβαζος τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου ὑπεργεσίης, καὶ τῆς βουλῆς ἐπιτυχούσης τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέετο· αὐτὸς δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐπ' αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ταύτην μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τυραννεύσας, δημότης τε ἐών, αἱρέεται Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν τὰ εἵλοντο ἐπράσσοντο.

B C D

At Dario res huiuſcemodi oblata eſt, vt illam videnti inceſſerit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ ſedibus in Aſiam tranſportaret. Erant Pigres & Maſtyes viri Pæones, qui poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiã, & ipſi Sardis venere, cupidi tyrãnidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vnà ſororẽ procera ſtatura atque ſpecioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quàm optimè poterant: quum exornaſſent, ad aquã mittunt, vas capite tenẽtem, equúmque è brachio trahẽtem, linúmque nentem. Eam prætereũtem Darius attentè cõſiderabat, quòd

Δαρδανον δὲ σιτωλώσατο, πρᾶγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντειλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα αἰχμητὰς ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μασύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεὶ τε Δαρδανὸν διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀδελφεὸν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρδανὸν περιπατέοντα ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκυτίσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄρα, ὅτι ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ὅτε τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἑλκούσῃ καὶ κλώθουσῃ λίνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ὅτι μελέτης τοῦ Δαρείου ἐγένετο· ὅτε

E

Mασύης

γὸ Περσικὰ ἰῖ οὔτε Λύδια τὰ ποιθόμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης αὐδαμῶν. ὑπιμελὲς δὴ ὡς οἱ ἐγίνετο, τὸ δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. ⓐ μὲν δὴ ὀπίσω εἵποντο· ἡ δὲ, ἐπεί τε ἀπίκετο ὅθι τὸν ποταμὸν, ἤρδε τὸν ἵππον. ἀρόσασα δὲ, καὶ ὃ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, πλὴν αὐτὴν ὁδὸν πρεξήιε, φέρουσα ὃ ὕδωρ ὑπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἀτρακτον. θωϋμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤπτευσε, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἦλθε, προσῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐκ πόρρω σκοπιὴν ἐχόντες τοιήνδε. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁκόθεν εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑωυτέων εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δὲ ἀμείβετο τίνες δὴ οἱ Παίονες εἰσὶ, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί δὴ κεῖνοι ἐθέλοντες ἐλθοιεν ἐς Σάρδις. ⓐ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ὅθι τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πόρρω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶναι δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. ⓐ μὲν δὴ ταῦτα ἑκάστα ἔλεγον. ὁ δὲ ἤρετο εἰ καὶ πᾶσαν εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν πρόθυμος οὕτω ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. ἐνταῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, ⓧ τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ πρὸς ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐλοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππευς ἔδραμε φέρων τὸν ἀγγελίην ὅτι ⓧ Ἑλλήσποντον. διαβὰς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὅτι λεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ὅτι τὴν Παιονίην. πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες ὅτι Πέρσαι ὅτι σφέας ἴενται, ἁλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ὅτι χειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖμοι ⓧ Μεγαβάζου στρατὸν ὅτιόντα ἐρύκειν· ⓐ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι στειλαμένους τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν αἴπὸ ὁδὸν

A neque Persica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarum ex Asia fœminarũ. Hæc considerans, misit quosdam suorum satellitum, iussos obseruare in quam rem vteretur mulier equo. Istis obsequentibus, fœmina vbi peruenit ad flumen, [a] equo satisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquã capite sustinẽs, equum è brachio trahens, ac fusum versans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab B exploratoribus audisset, tum iis quæ ipse vidisset, adduci coràm fœminam iubet. Ea adducta, adolescentes fratres qui aderant, non procul rem ipsam speculantes, interroganti Dario cuias illa esset, aiunt se Pæones esse, & illam suam sororem. Ad quos Darius, quinam homines essent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniissent Sardis, percontari. Adolescentes, se verò veniisse dicere vt sese ei donarẽt. C Pæoniam autem esse ad flumen Strymonem sitam, qui Strymon non procul abesset ab Hellespõto. Esse verò Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerũt. Hæc singulatim illi referebant. Interrogantique Dario nũquid omnes illic fœminæ tam laboriosæ essent, affirmare promptè id ita se habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in D Thracia præfectum reliquerat, iubens è sedibus suis Pæones ad ipsum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuntio confestim ad Hellespontum cucurrit, Hellespontóque trãsmisso literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Pæoniã exercitum ducit. Pæones, cognito Persarum in se aduentu, contractis copiis processere ad mare, rati illac Persas ingressuros ad E dimicandum. Et Pæones quidem ad arcẽdum exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persæ autẽ certiores facti Pæonas conuenisse ad intercludendũ ab ora maritima ingressum, sumptis ducibus, iter ad superiora

a Equum aquauit. Vel, adaquauit.

conuertunt, hostémque latentes in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facilè occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, séque Persis dedunt. Ita è Pæonib⁹ Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadē vsque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui verò circa Pangæum montem incolunt, Doberásque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio nō cepit Megabyzus. Tentauit tamē eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum à continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim cōmuniter omnes ciues statuebāt: mox è lege hunc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducūt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomē est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata cōpactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedē reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autē & subiugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tāta est copia vt quoties quis ianuam cōpactam reclinauerit, demissā fune sportam vacuam, aliquanto pòst retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterùm è Pæonibus ii qui capti fuêre, in Asiam sunt abducti.

Pæonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntā, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est*, [a] *fossa æris*: vnde post ea tēpora

A τράποντο. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόντες, εὐπετέως κατέσχον. Οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ᾽ ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.
B Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἕστηκε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μέν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πο-
C λιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἱστᾶσι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τῷ οὔνομά ἐστι Ὄρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐν ᾗ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπ-
D ποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχὼν, ἀνασπᾷ 185
πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίο-
E νας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ᾽ αὐτὸν κεῖνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρὰ Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλέϊ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τά-

ἢ συχνάς

[a] *Fodina*, vnde, &c.

λαντον ἀργυρέιν Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὔρεος, ὑπερβαίνοντι ἐς Μακεδονίην. οἱ δὴ Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι ἀπίκοντο ἐς Ἀμύντεω, ὡς ἀπίκοντο, αἰτέον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ὑπὸ ξεινίῃ ἐκάλεε· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο πινόντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον τοιοῦτο θώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κυρείδιας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σὺ νῦν, ἐπείπερ πρόθυμος μοὶ ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξείνιζες, Δαρείῳ τε βασιλεῖ δίδοις γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε τοῖς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ἔστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται τοῦτο χρήζετε τοῦτέων, πρέσσω ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἰπὰς τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς αὐτίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας βώμορφους, ἔλεγον τοῖς Ἀμύντῃ, Φάμενοι δὲ ποιηθὲν τοῦτο, οὐδὲν εἶναι σοφόν. χρεὸν γὰρ ἦν ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παρεζομένας, αὐτίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν ἀναγκάζομένους ἦν ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλουνώς οἰνωμένοι, καὶ κου τῆς καὶ φιλέειν ἐπειρῶντο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε ὑπὸ βαρέως φέρων, εἶπε τοῖς Ἀμύντῃ τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε ἀνάπαυε, μηδὲ λίπῃ τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ τουτωνὶ αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. τοῖς δὲ ταῦτα σείουσι Ἀμύντῃ ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν

Alexandro in singulos dies singula talenta prouenichant. Post metallum, superato mõte quem vocãt Dysorum, Macedonia intratur. Eò Persæ vbi peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quẽ mittebãtur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructáq; splẽdidè cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum peruenêre, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties magnã exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [a] & adolescentulas vxores ad assidendũ introducere. Proinde tu nũc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es, regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinẽ nostram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Persæ, ista consuetudo nõ est, sed viros à fœminis semouẽdi: verùm quandoquidem vos exigitis qui domini estis, hoc quoque vobis præstabitur. Hæc loquutus Amyntas, fœminas accersit. Illæ, vt iussæ, præsto fuerũt, & eregione Persarum deinde cõsederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omninò id factum esse sapienter. satius enim futurũ fuisse, ab initio nò venire fœminas, quàm, postquam venerant, non assidere, sed ex aduerso sedere in oculorum doloré. Ita coactus Amyntas illas assidere iussit. Quæ quum obtemperassent, illico Persæ mamillas illarũ tractare, vtpote plusculo vino temulẽti, nonnulli etiam tentare suauiari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præmetu Persici nominis quiescere. Verùm eius filius Alexander quũ adesset, atque hæc aspiceret, vtpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquã amplius tolerare posse. itaque grauiter ferẽs, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [b] cede ætati, abique hinc ad requiescendum, [c] neque indulgeas nimium potationi: ego verò hîc remanens, omnia hospitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas cum rei nouæ aliquid facturum

[a] Et legitimo virginitatis iure nuptas.

[b] Morem gere ætati.

[c] Neque per totum potationis tempus hîc maneas.

animaduertens, ad hæc respõdit, Fili, inquiés, [a] verba tua hinc me summouétis penè intelligo. ideo enim me dimittis quòd aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurum in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo. His respõsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, [b] Vobis, inquit, hospites, cum his fœminis vel omnibus, si libet, facillimè licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nũc enim fere tempus cubãdi aduentat, & vos bene potos esse temulentósque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lauandũ, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebre remittit conclaue: ac totidẽ [c] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditísque pugionibus introducit: admonétque Persas, inquiens, Vos verò Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificétia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omniũ maximum est, etiã nostras ipsorũ matres & sorores liberaliter exhibemus: [d] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonũ principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuntietis. Hæc loquutus Alexãder, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquã à Persis attrectari cœpêre, illos obtrũcauêre. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cũcta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tẽpore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [e] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum

a Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam χαδὴν cum σωίνημι iungi.*

b Vobis, hospites, his fœminis potiri, *Vel, frui*, facile est, siue cum omnibus, siue cũ aliquot earum, *Vel, cum quantacunque earũ parte* concumbere libeat. Verùm id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tẽpus petendi lecti instet, & vos, vt video, egregiè potis sitis, has (si graue non est) lotum ire finite: & lotarum reditum expectate.

c *Id est*, imberbes iuuenes, *queis lauta fulgent ora, Vt loquitur Tib.*

d Vt nos vobis omnem quo digni estis honorẽ exhibere intelligatis.

e Astutia circũuenit.

μέλλῃ Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χαδὸν γάρ σευ αἰσχομένου σωίνημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλῃς ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρῄζω μηδὲν νεοχμῶσαι τοῖσι ἀνδράσι τούτοισι, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ τῷδε τῇ ἐμῇ πεισομένῳ τοι. ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τούτοισι οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος τοῖσι Πέρσῃσι, Γυναικῶν τουτέων ὦ ξεῖνοι πολλὴ ἔστι ἐν ὑμῖν δύπετείη, καὶ εἴ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων. τοῦτο μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημαίνετε. νεῶ δὲ χαδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη τοι σέρχεται ὑμῖν, καὶ κάλλως ἔχειν τὰς ὑμέας ὁρέω μέθης· γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἔστι, ἄφετε λουσαμένας λουσαμένους δὲ, ὀπίσω τοῖσι δέχεσθε. εἰπὰς ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὠυτὸ γυναικήιον· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λοχωμένους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε εἴσω. τοὺς δὲ ἄγων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἴκατε πρωτοδαισίη τελέῃ εἰστιῆσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἰσηνύκαμεν, καὶ τοῖσι, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πρώτοισι ὑμῖν πρῆσαι. καὶ δὴ καὶ τόδε ὃ πρώτων μέγιστον, τάς τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὀπίσω φιλεύμεθα ὑμῖν· ὡς πρωτελέως μάθητε τιμεώμενοι τοῖσι ἡμέων τῶνδε ἐστὲ ἄξιοι. τοῖσι δὲ, καὶ βασιλέι τῷ πέμψαντι ἀπαγείλητε, ὡς αἰνέομεν Ἕλλησι Μακεδόνα ὑπάρχοντα οὗ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἰπὰς Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα ὦν λέγω. οἱ δὲ, ἐπείτε σφεων οἱ Πέρσαι φαύλην ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πρώτοισι δὴ τούτοισι, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνισε. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τιμὴν ἐ-

ἠφάνισε.

τῇ ἑωυτῆ ἀδελφεῇ, τῇ οὔνομα ἦν Γυ- A
γαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέ-
ξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν δίζη-
μένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τούτεων θάνατος οὕ-
τω κατακαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ
τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γενομένους,
κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω συγ-
χαίνω ὀπισάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπι-
σθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. πρὸς
δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα
ἑλλανοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξαν- B
δρου μὲν ἀεθλεύειν ἐλομένου, καὶ καταί-
ροντος ἐπ' αὐτὰ τοῦτο, οἱ ἀπιδεόμενοι Ἑλλή-
νων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀ-
γωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων.
Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀρ-
γεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμε-
νος στάδιον, συνεξέπεσε τῷ πρώτῳ. Ταῦ-
τα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἀγῶν τὸν Παίονας, ἀ-
πίκετο ὡς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ διαβὰς
διαβαθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ C
τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τὸ Μιλησίου τὸ πα-
ρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-
ρεὴν φυλακῆς τῆς γεφύρης· ἐόντος δὲ τοῦ χώ-
ρου τούτου πρὸς Στρυμόνα ποταμόν, τῷ
οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγά-
βαζος τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε
τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας,
» ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι
» χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ
» σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ;
» ἵνα ἴδητε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ D
» πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμι-
» λός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλὸς
» δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτεω ὅτι λαβόμε-
» νοι, ποιήσουσι τοῦτο ὃ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγέ-
» ται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον
» τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιοῦντα, ἵνα μὴ
» οἰκηίῳ πολέμῳ σπεύσῃς. δόκιμα δὲ ἦπίῳ
» μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὖ-
» τὸν σπεύσῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος
» ἐς Ἕλλησι ἀπίξῃ). Ταῦτα λέγων ὁ Με- E
» γάβαζος, εὐπετέως ἔπεισε Δαρεῖον, ὡς εὖ σοφορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μὴ δὲ
ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δα-
» ρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντί σοι εἰκότα ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι

ff. i.

sorore sua, nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horũ Persarum cædes[a] deprehẽsa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdica progeniti sunt, quemadmodũ ipsi aiũt, & ego scio, & ostẽdam in iis quæ postea dicã. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quòd negarẽt barbarorum id esse certamẽ, sed Græcorum. at vbi palàm fecit sese Argiuum, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt.

[a] Inquisitorib⁹ astu circumuentis, sil. suppr. est. *Ad verbum, Ita circumuenta est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum: & illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumẽ Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quídnam tu rei feciſti, dato loco ad vrbẽ condendam in Thracia viro Græco, eidémque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multúmque remigũ atque pecuniæ? multis etiã cùm barbaris tum Græcis incolẽtibus? qui nacti ducem, faciẽt quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autẽ miti modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquut⁹ Megabyzus, perfacilè Dario persuasit, tãquam probè prospiciẽs quod esset euenturũ. Darius misso in Myrcinũ nuntio ad Histiæũ, hæc inquit, Histiæe, rex Dari⁹ hæc dicit, Mihi rebúsq. meis

τῷ βουλομένου δ' Ἀλεξάνδρου εἶναι ἀεθλεύειν, καὶ κατὰ ταῦτα.

τῷ ἀγωνιστέον

melius consulentem quàm te inuenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæ, ego (inquit) ea de causa te accersiui, quòd [a] postea quam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nulliusrei desiderium tam me tenuit breui, quàm vt tu in aspectũ & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possũ è rebus meis. Quare tibi ego, qui feciſti probè quòd veneris, [b] hoc gratificandũ putaui, vt omissa Mileto, & recèns condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meúsque conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vnà secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otanes oræ maritimæ: cuius patrem Sisamnem, vnum è regiis iudicibus, quòd iniustè ob pecuniã iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptóque detractum coriũ in lora cõcidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intẽdit: ibidémque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrũ, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque vtranque habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquandiu repugnauerant, mala perpessi sũt: quorũ qui superfuêre, iis præfectũ Persæ impoſuêre Lycaretũ,

a Quamprimũ à Scythis redii

b Hæc propono. Vel, offero.

187

Α σοὶ ἐόντα εἰ) σεῦ αὐδρα βἰνοέστερον. τῦτο δὶ ὑ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νυῦ ὧν (ἐ πινοέω γὰρ τρήγματα μεγάλα κατεργάσα αθαι) ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑ τορθέωμαι. Τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἱ στιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀ πικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐπόησα ἀπὸ Σκυθέων, Β ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆ μα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδέσθαι τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ὅστις ὁμιώτατον ἀνὴρ φί λος, σωτερός τε καὶ βύνοος. τά τοι ἐγὼ ἐν ἀμ φότερα σοὶ ἐπίσταμαι, ἔχω μάρτυρέσι χρή ματα τὰ ἐμά. νυῦ ὧν (ὧν γὰρ ἐποίησας ἀ πικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μί λητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε C τὰ περ αὐτὰ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσιτος ἐών καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑ ωυτῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον ἐὸν) Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἰ) τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τὸν τοῦ πατρὸς Σισάμνεω βασιλέος Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε D πᾶσαν τὴν ἀνθρωπήϊον. ἀποδείξας δὲ αὐ τῦ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐπέ τεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐπανύσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν εἰ) αὐτὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐνετείλατο οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ καθίζων θρόνῳ δικά ζειν. τοῦτ' ὧν ὁ Ὀτάνης ὁ εἰληχὼς τὸν θρόνον ἐς τὸν θρόνον, τότε δεύτερος γενόμενος με γαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἀντάνδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λα βὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε E καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρους ἔτι τότε ἐόντα Πε λασγῶν οἰκεομένας. οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο σφι, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρό νον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπέστησαν Λυκάρητον,

Μαιανδρίου τοῦ Βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πρώτας ἰὼν δραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο σὺν μοίρῃ, λειποστρατίης ἐὼν Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δέ, σινεόμενος Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νῦν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνευς κακῶν ἦν.

A Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quũ Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quòd omnes in captiuitatem redigebat, atque euertebat, alios insimulãs desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [a] in malis faciendis delituit.

a *Sunt qui ἄνευς hic suspectum habeant, nec immeritò fortasse.*

Κακὰ δὲ ἤρχετο τοσάδε γενέσθαι ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τὸ μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τῶν νήσων προεφέρετο. τὸ δὲ, καὶ αὐτὴν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν τὸ πρόσχημα. κατύρθωτο δὲ τοῦτο, ὑπὸ δύο ἡμέας ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα σάσει, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτισαμένους ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλασαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον γὰρ δὴ σφέας δεινῶς οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσην κοῦ εἶδον ἀνεστηκυίην τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεατο τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ ἀσμενίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλλίην ποιησάμενοι, ἀπεδόξαν τοῖσι μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὖ ἐργασμένων τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τῶν σφετέρων. τοῖσι δὲ ἄλλοις Μιλησίοισι τοῖσι πρὶν στασιάζουσι, τούτοισι ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νῦν οὕτω Μιλησίοισι κατήρτισαν· τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων κατὰ τὸν δήμον· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ὑπάρχων ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἐὼν Μιλήτου,

E T cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. [b] è Naxo quidem, quòd inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quòd ea tempestate propè seipsa superata maximè florebat, erátque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii [c] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxêre: Quum Miletum veniſſent viri inter Parios præstãtissimi, cernerétque [d] domos vehementer labefactatas, dixerũt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesiũ lustrantes, vt quẽque fundum animaduertebant bene cultum *fructúmque emittentem*, conscribebant domini nomẽ. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos cõperissent, quammaturrimè ad vrbem descenderunt: coactóque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse ingolẽdam quorum fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ita curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Cæteros Milesios, qui prius seditionẽ mouissent, iusserũt horum dicto audientes esse. Ita [e] Milesios Parii correxerunt. Ex his tũc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exiliũ missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idémque gener ac consobrimus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus, Mileti erat tyrannus,

b Etenĩ Naxus quidem inter insf. felic. præstabat, Miletus verò eodem tempore magis quàm vnquã antea florens, Ioniæ ornamẽtum erat: quum laborasſ.

c *Vel, Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parij reuocarunt.*

d Eos planè fortunis euersos.

e Res Milesiorũ Parii composuerunt. At tunc ex his vrbib.

& per id tẽpus Susis degebat quũ Naxii venêre iampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii aduenêre, obsecrarunt Aristagoram vt aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Histiæi [a] hospitium, ita eos est alloquutus, Meæ quidẽ vires ad tantum copiarum præbendum non suppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere: quum audiam octo millia scutatorum Naxiis ac multum longarum nauium esse: tamẽ omne studium ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versãs: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii [b] instare Aristagoræ vt rem quamoptimè posset conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptũ suppeditaturos, vt ipsi pacisceretur. magnam videlicet spem habentes, quum ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi iuberent esse facturos, atque adeo cæteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insularum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, ait: Artapherni esse insulam Naxum, non spatiosam illã quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinã, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertã. Proinde tu aduersus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. [c] Quod faciẽti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum est nos præbere, qui aduentus vestri autores sumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæteráque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiscens,

a *Id est, Hospitij consuetudinẽ: Vel, Hospitalem amicitiam quæ illi cũ Histiæo intercedebat. Intelligit autẽ hunc prætexi huius amicitiæ Saluisse Naxios operam nauare, quã potissi id ea spe quam declarat, fecerit.*

b Rem Aristagoræ commẽdarunt vt eã quàm posset optimè administraret. *Vel, Negotium Aristagoræ dederunt rem quàm possit commodissimè gerẽdi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & sumptus in exercitũ, vt qui eos reddituri essent. quòd magna spe tenerentur fore vt, quum in Naxiorum conspectum veniissent, illi omnia quæ ab ipsis iubesentur facerent.

c Quod tu quũ feceris, nõ solùm magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, consequeris, præter sumptus exercitus: (hos enim à nobis qui ducimus, suppeditari par est) verumetiam ditioni regis adiicies insulas, & ipsã Nax.

A καὶ ἐτύγχανε τῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι τε πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι τοῦδέ γε δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς οἱ δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἀρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν
« οὐ φερέγγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην πα-
B « ρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀέκοντων τῶν τὴν
« πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ
« ὀκτακισχιλίους ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ
« πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ,
« πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος. ὑπενοέω δὲ
« τῇδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φί- « τὸν Ἀρταφέρνην. ἦν δὲ οὗτος καὶ ὁ τῆς Ὑστιαίου.
« λος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ἐστὶ
« παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός·
« τῶν δὴ ὑπὸ θαλασσαίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχὴ
« πρώτων, ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολ-
« λὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιή-
C « σειν τὰ ἂν χρήζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες
« οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ
« πρήσειν ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι
δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπανᾶν τῇ στρατιῇ, ὡς
αὐτοὶ ἀφαλούσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔ-
χοντες, ὅτεῳ ὑπὸ φανείσῃ ἐς τὴν Νάξον,
πάντα ποιήσειν σφέας Ναξίους τε αὐτοὺς ἀνδρὶ κε-
λεύσει· ὡς δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν
γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίην
κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀ-
ρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει τοῖσι τὸν
D Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει
μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀ-
γαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔχοι
πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ὅτι τάχιστα
« τὴν χώρην στρατηλάτεε, καταγων ἐς αὐ-
« τὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα
« ποιήσαντι τῦτο μὲν ἔστι ἕτοιμα πρὸ ἐμοῦ
« χρήματα μεγάλα πρὸς τῶν ἀναγκαιο-
« μάτων τὴν στρατιήν. ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια
« ἡμέας τοῦ ἄρχοντας παρέχειν· τῦτο δὲ, νή-
E « σους προσκτήσεαι βασιλέϊ, αὐτήν τε Νά-
« ξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πά-
« ρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλά-
« δας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,

» βύπτεώς ὅτι Ἰήσεται ΕΥβοίη νήσῳ μεγά- A
» λη τε καὶ βὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου,
» καὶ κάρτα βὐπετεῖ· χειρωθῆναι. ἀποχρῶ-
» σι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χρώσασθαι.
» ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἶκον Ⓜ
» βασιλῆος ὀξηγητὴς γίνεαι τοιημάτων ἀ-
» γαθῶν. καὶ ταῦτα βῦ πραινέῃς πόλλα, πλὴν
» τῶν νεῶν τῦ ἀριθμοῦ. αὐτὶ γὰρ τ ἑκατὸν νεῶν,
» διηκόσιαί τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι.
» δεῖ δὲ τούτοισι καὶ Ⓜ βασιλῆα σινέπαινον
» γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα B
ἤκουσε, ὡς εὐχερὴς ἐὼν, ἀπῆλε ἐς Μίλητον.
ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ ὑποθέντι τὰ ἐκ τῦ Ἀρισταγόρεω
λεγόμενα, σινέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος
ἐγίνετο, πρεσβυσάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε &
τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ τούτεων
ἀπέδεξε Μεγαβάτεα, ἄνδρα Πέρσην τῶν
Ἀχαιμενιδέων, ἐωϋτῦ τε καὶ Δαρείου ἀνε-
ψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λα- C
κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ
χρόνῳ τούτεων ἠρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα
σχὼν τῆς Ἑλλάδος τυραννος γενέσθαι. ἀπο-
δέξας δὲ Μεγαβάτεα στρατηγὸν Ἀρταφέρ-
νης, ἀπέστειλε Ⓜ στρατὸν τοῦτον Ⓜ Ἀρισταγόρεα. τοῦτον λαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ
τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν
Ἰάδα στρατὸν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε
τοῦφασιν ὅτι Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐ-
γίνετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς D
ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς τὸν Νάξον ἀφο-
σάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Να-
ξίους ἀπολέσθαι) τοιῆμα τοιόνδε συνεμέ-
χθη γενέσθαι· τοιούτου Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ
τῶν νεῶν φυλακὰς, ὅτι νέος Μυνδίης ἔτυχε ἐ-
δεὶς φυλάκων· ὁ δή, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐ-
κέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρ-
χοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ,
τοῦτον δήσαντας ἐξαγαγεῖν διὰ τοῦ λιμένος διελόντας τῆς νεὸς
τὸ τὸ ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιοῦντας, ἔσω δὲ E
σῶμα. δεδεκτος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἄγγελλέ τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μιν-
δέα Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ ἐξ-
ελθὼν πρήσσετο τὸν Πέρσην· τυγχάνων δὲ οὐ-
δενὸς τῆς ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. τυθόμε-
νος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης,

haud difficilè inuades Eubœam, insulam magnam ac beatã, nec inferiorem Cypro, ac facilem sanè ad capiendum, cẽtum omnino nauibus ad has omnes occupãdas suffecturis. Huic respõdens Artaphernes, Tu verò, inquit, quæ sũt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probè ista suades omnia, præterquam de numero nauiũ. nam pro cẽtum nauibus, ducentæ tibi ineũte statim vere in promptu erunt. Oportet tamẽ in his rebus authoritatẽ quoque regis accedere. His auditis Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autẽ misso Susa ad Dariũ nuntio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tũ Persarum tum aliorum sociorum magna sanè multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmẽnidarum, suo ac Darii consanguineo: [a] qui (si vera sunt quæ post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectãti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto atque Ionum exercitu cũ Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Hellespõtum. Atque vbi Chiũ peruenit, classem continuit apud Caucasum, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Náxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeũdis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rẽ indignè ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, vincire traiectum per thalamiam, *id est, foramen per quod remus extat:* ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospité suum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [b] grauiter admodum ferens,

[a] Cuius filiam postea (si vera fama est) sibi despõsatã habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens.

[a] Id magnæ iniuriæ loco ducens,

Aristagoræ succensuit.

Aristagorā inuasit, Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negotiis? nónne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque cò nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdā cum naui, ad rem Naxiis quæ impenderet exponēdam. Naxii, vt qui nihil minus quàm hanc aduersus se classem vēturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbē comportare: & se, vt qui obsidēdi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi verò, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mēsibus, assumptáque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagŏra, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerunt, in continentem reuerterunt malè affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipēdium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites malè affectos, verebatúrque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagorā cōmonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namq; volēs Histiæus Aristagorę indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, literásque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissimè dimisit Miletum, nihil aliud mandās nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagorā eraso suo capite inspicere. Ea autē stigmata significabāt (vt à me superius dictū est) defectionē. Hoc ideo Histiæus faciebat quòd magnā sibi

A καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἔστι; σοὶ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δέ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φεράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πρώτοισι τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. ⓐ γὰρ ὦν Ναξίοι σοῦδεν πρώτως προσεδέκοντο ὅτι σφέας τὸν πόλεμον τοῦτον ὁρμήσεαν.

B ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. ⓐ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, προσπεφευγότες προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα ⓐ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητο σφι, C καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τό τε πλοῦτός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα ἔθεσι φυλάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης τε ἐκ εἶχε τίνυ ὑποσχέσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπλήρωσαι, ἅμα τε ὀπίζεσθαι μὲν ἡδαπάνην τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένην, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτην ἐξαβεβληκώς, ἐδόκεέ τε τίνυ βασιλήϊον D τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδείων τε τούτεων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπίστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τίνυ κεφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σούσων παρὰ Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν· ὁ δέ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τίνυ κεφαλήν, ἔστιξε, καὶ αὐτὸν ἔμεινε E ἀναφῦναι τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσε, τοῦτον ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρήσασθαί μιν τοὺς τρίχας, καὶ ἰδέσθαι ἐς τίνυ κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς γὰρ τοῦτό μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην

καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἔστι; σοὶ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δέ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φεράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πρώτοισι τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. ⓐ γὰρ ὦν Ναξίοι σοῦδεν πρώτως προσεδέκοντο ὅτι σφέας τὸν πόλεμον τοῦτον ὁρμήσεαν.

ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. ⓐ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, προσπεφευγότες προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα ⓐ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητο σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τό τε πλοῦτός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα ἔθεσι φυλάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης τε ἐκ εἶχε τίνυ ὑποσχέσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπλήρωσαι, ἅμα τε ὀπίζεσθαι μὲν ἡδαπάνην τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένην, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτην ἐξαβεβληκώς, ἐδόκεέ τε τίνυ βασιλήϊον τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδείων τε τούτεων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπίστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τίνυ κεφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σούσων παρὰ Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν· ὁ δέ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τίνυ κεφαλήν, ἔστιξε, καὶ αὐτὸν ἔμεινε ἀναφῦναι τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσε, τοῦτον ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρήσασθαί μιν τοὺς τρίχας, καὶ ἰδέσθαι ἐς τίνυ κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς γὰρ τοῦτό μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην

παρεσκευάζοντο

ἐκπλέσαι.

τῷ ἑωϋτοῦ κατοχλέω τὴν ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος ὦν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ὅτι θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ ἐς αὐτὸν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρης δὲ σφι ἐπιστὰς τὰ αὐτὰ γνώμας τοῖσι πρώτοισι ταῦτα συνεβούλευε. ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τὴν τε ἑωϋτοῦ γνώμην καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Ἱστιαίου ἀπιγμένα. ὁ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην τὴν αὐτὴν ἀπεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῶν Περσέων αἱρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τὰ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὡς ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἐόντας. σφέων μὲν γὰρ οὐδαμῶς ἔφη λέγων. σπουδὴν ἐσόμενον τοῦτο. ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταμεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔχειν χρήματα χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους ὦν συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ τρίτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐπείκαι ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυούντα ἐς ὁδὸν τρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐόν ἐν ταύτῃ, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν νεῶν ὑπερπλέοντας τρατηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰατραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω, Τερμερέα, καὶ Κώων Ἐρξάνδρου, τὸν Δαρεῖος Μιτυλήνῃσι ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πρῶτα ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ τοῦτο μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίστατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἔλαβε

τὰ τοῦτο.

190 Τερμερία.

A iacturā ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficiscereturfin Miletus nil noui moliretur, nullā sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuntium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autē, quum ei hæc omnia cōsentanea per idem tempus cōtigissent, retulit [a] ad seditiosos tā de sua sententia quàm de Histiei mandatis.

a Ad suę factionis homines.

B Cui quum cæteri omnes assensissent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cūctas nationes quibus Darius imperaret,omnémque illius potentiam: sed quū hoc persuadere nō posset,secundo loco suadere vt classe mare occuparent, negans se videre qua alia ratione id esset euenturum.scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamē pecuniæ è tēplo quod C est in Branchidis tollerētur, quas Crœsus Lydus reposuisset,multū spei reciperemaris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendū,nec hostes eā spoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodū à me in primo libro declaratum est. Verùm ne hæc quidem sentētia obtinuit,sed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorū Myuntem nauigaret ad exercitum D qui è Naxo reuersus illic agebat, vt conaretur duces classiariorum comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras,dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Mylassensem, & Histiæum Tymnis Termenensem,& Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylenę donauerat, & Aristagorā Heraclidis filium,Cymæum, complurésque alios.Ita exprofesso Aristagoras defecit.omnia in Dariū comminiscens: & primùm E quidē, verbo duntaxat tyrannidem [b] immutans, statum reipublicæ Mileti constituit, vt secum libenter Milesii rebellarent. Idē dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios eiiciens, ex aliis

b Aut aliud legit quàm nos, aut male vertit.

autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduersus Naxum vnà ierãt, vt ciuitatibus gratificaretur, [a] alium in aliã vrbe diuendens, ex qua quisque illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, sine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi suum dimiserunt. Posteaquam autem & alii complures tyrãni fuga solum vertêre, passim per ciuitates tyrãnorũ abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatibus cõstitui singulos magistratus, móxque ipse Lacedæmonem triremi pro legato missus est. opus enim erat magnã aliquam comparare societatem.

a Alium alii vrbi tradens.

Spartæ regnum iam nõ tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: non ille quidem propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium sororis filiã, quæ etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id quum ita esset, [b] ephori his eum verbis incusauerunt: Si tu tibi non prospicis, at certè nobis hoc non est despiciendum, Eurysthei genus labefieri. Tu igitur quãdoquidem vxorẽ hãbes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratissimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille respondens, negat se earum rerum alterutram esse facturum: & hos non rectè consulere ait, qui ipsum hortentur repudiata quã habeat vxore innoxia, alteram ducere: cóque se non esse pariturum. Cui ephori atque optimates consilio inter se habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitũ, facito quod dicemus, ac noli repugnare, ne quid de te Spartiatæ grauius cõsulant. Coniugem quam habes vt repudies non postulamus: quæcũque ei præstas nunc, ea omnino præstato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ sit fœcunda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiati-

b Ephori ei acterstito dixerunt.

A Ἰωνίους ἀπὸ τῆς νεὼς τῆς συμπλυσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν τῶν δωδεκάδος, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώων μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε πάχισε παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλέονες αὐτῶν ἀπίεσαν, τυραννεύοντες μὲν νεῶν κατάπαυσις ἐγίνετο αἰεὶ κατὰ τὰς πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς B τυράννους κατέπαυσε, γρατηγὸς ὢν ἐκ τῆς Μιλήτου τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστην καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τετρήρει ἀποστολὸς ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δή σύμμαχόν τινα οἱ μεγάλην ἐξευρεθῆναι.

πλέονες ἀπ.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λεοντος οὐκέτι ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὸν βασιλήιον, οὐκ ἀνδραγαθίην ἀνήρ, ἀλλὰ κατ' ἦθος. Ἀναξανδρίδη γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης τοιούτης οἱ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. Τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἰπόντες, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἰ τί σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ὀκνητέον, ὅτι οὐ προιδεῖν γένος τὸ Εὐρυσθένεος ἀφανὲς γενέσθαι ἐξίτηλον. σὺ νῦν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ τίκτει οὐκ σέο, ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων τοῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς C τούτεων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, προαγορεύοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσάν οἱ ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδέ οἱ πείσεσθαι. τοῖσι δὲ τοῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, τοιόνδε ἐφρόντισαν Ἀναξανδρίδῃ πάρα, Ἐπεὶ τοίνυν τοι προσέχομεν τὸν νοῦν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τοῦτοισι, ἵνα μή τι ἄλλοῖον τοῖσι σοὶ Σπαρτιῆται βου- D λεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην τοῖσι ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἰστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμᾶ Σπαρ-

ἐξ ἑωυτῆς.

τητικὰ χρόνου· ὃ οὐ πολλῷ διεξιόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ ἡ πρότερον γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, σὺν τύχῃ τοιήδε χρησαμένη. ἔρχουσαι δὲ αὐτῇ ἀληθέι λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὠχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βαλομένην ὑποβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τοῦ χρόνου σεσωπάμενοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα παρεφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἔχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἔχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ τοὐπισθοτέρην ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Περιηράδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτεκε τοὐπισθοτέρην. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἐὼν τε οὐ φρενήρης, ἀχρομανής τε· ὁ δὲ Δωριεὺς ἐὼν τῶν ἡλίκων πρώτων πολλῷ τε ἐδόκεε εἶναι κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς φήσων τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν ὑπ' τῶν φρενέων, ὅκως ὁ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐξήσοντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ὁκόπιναν γῆν κτίσων ἴη, οὔτε ποιήσας τῶν νομιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίκετο ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα κατηγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι. ἀπικόμενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων πάντων ἀπὸ ποταμοῦ. ὀξελασθεὶς δὲ ὀκτωκαιδέκατον τοῦτο ἔτεϊ ὑπό Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντίχαρις, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ οἱ ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χῶρον πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέῃ ἐπ' ἐκείνῃ στέλλεται χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη οἱ

A cè faciens. Non lõgo interiecto tempore, vxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenem, [a]quem mater successorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato vsa: quæ quum reuera prægnans esset, domestici tamen posterioris vxoris id audientes, ac molestè ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo subiiciendi sibi partũ. Itaque his indignè ferẽtibus, exacto tempore pariendi, ephori in-

B creduli fœminæ parturienti [b]custodes apposuerunt: quæ Dorieũ peperit, móxque Leonidem, & post hunc grądatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidẽ fuisse geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur,) sed inops mentis, Dorieus

C autem inter æquales omnes primus erat, meritóque putans se ob virilitatem regno potiturũ. hoc ita opinione præsumens, defuncto Anaxandrida quum Lacedæmonii Cleomenem ex lege, quòd maximus natu esset, creassent, indignè id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oracuło, in

191 quam terram ad vrbem condẽdam tenderet, neque quippiam

D consuetorum exequutus: adeo rem indignè ferebat. In Libyam autem nauigãs ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleã

E in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum poti-

b *Atque ipsa quidem produxit eũ qui deinceps regni administrationẽ susciperet. Ita Camerar.*

b *Dicitur tamen ἐφόλαξαι, perinde ac sibi ipsimet fuerint custodes.*

turum reſpõdit. Sumptáque Dorieus claſſe quam & in Libyam duxerat, Italiã præteruehebatur. Ea tempeſtate (vt ferunt) Sybaritæ cum Tely rege ſuo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum vt ſibi opẽ ferret orauêre. Hic precibus inductus, vnà cum illis aduerſus Sybarin contendit, eámque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieũ & qui cum illo erant feciſſe aiũt. at Crotoniatæ negant quempiã ſe peregrinum in bello aduerſus Sybaritas aſciuiſſe, præter vnum Calliam Eleum Iamideorũ vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipſos tranſfugiſſe, hoc modo, quòd ſacrificans de eundo aduerſus Crotonem, non litaret. Hæc iſti aiunt, quarum rerum vtrique teſtimonia hæc adferũt: Sybaritæ quidẽ, partim fanum ac templum prope Craſtin, quod Dorieum capta vrbe aiunt extruxiſſe Mineruæ cognomine Craſtiæ: partim ipſi Dorici necem, quam volunt eſſe maximum teſtimoniũ, quoniã cõtra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil niſi id ad quod mittebatur feciſſet, nec trãſgreſſus eſſet, Erycinam regionẽ obtinuiſſet, & obtentam poſſediſſet, nõ ipſe cum exercitu abſumptus eſſet. At Crotoniatæ multa monſtrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam vſque memoriã progenati Calliæ colebãt: Dorieo autẽ & eius poſteris nihil omnino fuiſſe donatum. cui tamen, ſi in bello Sybaritano fuiſſet Crotoniatis auxilio, multo plura quàm Calliæ fuiſſẽt donata. hæc pro ſe vtrique eorum teſtimonia referunt: quorum vtris accedere quiſque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ ſocii, Theſſalus, & Parælates & Celees & EVryleon: qui quum omni claſſe Siciliam tenuerunt, ſuperati à Phœnicibus atq; AEgeſtanis, in prælio occubuerunt, vno tantùm ex hac aduerſa pugna ſuperſtite EVryleonte: qui collectis eorum

A χρᾶ αἱρήσειν. πυθομένων δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. ἐν χρόνῳ δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ὅπως Κρότωνα μέλλον στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδείσαντας μουνομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὅπως Συβαρὶν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Συβαριν. ταῦτα μὲν νυν

B Συβαρῖται λέγουσι ποιήσαι Δωριέά τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον γενέσθαι τοῦτον τὸν πρὸς Συβαρίτας πόλεμον, εἰ μὴ Καλλίην τὸν Ἰαμίδεων μάντιν Ἦλιν μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· πυθόμενος Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδρᾶναι ἀπικέεσθαι παρὰ σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ ὅπως Κρότωνα. ταῦτα μὲν οὐκ οὗτοι λέγουσι. μαρτύρια δὲ τουτέων ἑ-

C κάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα πρὸς τὸν ξηρὸν Κράθιν, τὸν ἱδρύσασθαι σὺν ελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ. τοῦτο δέ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι πρὸς τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέστηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἦ ἐξάλλη ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθά-

D ρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετο τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πρέσει ὁκοτέροισί τις πείθηται αὐτέων, τούτοισι προσχω-

E ρέέτω. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συστρατιῶται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ ἐπεί τε ἀπίκοντο πρωτι σόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μοῦνος δὲ γε Εὐρυλέων

τῶν συστρατιωτέων περιεγένετο τοῦτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ τοὺς τῆς στρατιῆς τοὺς

τῶν ἐξελαυνομένων, ἔσχε Μινῴου τοῦ Σελινουσίων ἀποικίαν· καὶ σὺν ἐλευθέρου Σελινουσίους τὸ μουνάρχου Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοιῶτας, καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαμησάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. σὺν ἔασε δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρείτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου εἴχετο πλέων ἐς Κυρηναίους· ἐκ ταύτης ὧν ὁρμεώμενος σὺν ἔασε τὸ οἰκήιον τε τεμένεϊ καὶ οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· ἀφῃρέθη δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ὑπ' Αἰγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος. ὅτι γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τοιούτῳ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἐμένετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμονος. οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνόμα ἦν Γοργώ.

Ἀπικνέεται δὴ ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. ὃς δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε τοῖσδε αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θωϋμάσῃς τῆς ἐλεύθερα ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ὄντι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους ἐκ ἐλευθέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέχετε τῆς Ἑλλάδος. νυνὶ ὦν προὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα χωρήσει διά τε ἀρετὴν καὶ ὅτι οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα αἰήκετε ἀρετῆς πέρι. ἥ τε μάχη αὐτέων, ἐστὶ τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες

reliquiis, occupauit Minoã Selinuſiorũ coloniã, Selinuſiósq; liberauit monarchia Pythagoræ. Hũc quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis inuaſit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinuſii impetu in eũ facto, quum ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis ſocius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui deſponſa ſibi filia Telys Sybaritæ, Crotone [a] profugerat, abnegatóque matrimonio trãſmiſit Cyrenen. Ex hac diſcedens, ſeetatus eſt familiarem triremem, ac familiarium virorum ſumptũ, quòd eſſet olympionices, *id eſt, victor certaminis ad Olympia*, & [b] omnium illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciẽ ab AEgeſtanis ea quæ nemo alius reportauit. nam ſepulturæ eius heroico monumento extructo, AEgeſtani hoſtias offerunt. Hunc in modum Dorieus vita fũctus eſt. qui ſi in animum induxiſſet ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac ſine liberis deceſſit, vna dũtaxat relicta filia, cui nomen Gorgo.

Cleomene igitur imperium tenẽte, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrãnus: Cleomenémque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cũctúmque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit, [c] Studiũ meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſeruam eſſe, cùm nobis ipſis dedecus dolórque maximus eſt, tũ verò vobis, & eo maior quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc per deos Græcos eripite Iones à ſeruitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem euaſiſtis, [d] & genus pugnandi eorum huiuſcemodi eſt: breues arcus ac breuia ſpicula,

a Crotone exulauit: fruſtratúſque matrimonio Cyrenem tranſmiſit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriiſq; in ſuos milites ſumptibus, ſequutus eſt, quum eſſet ol.

b Omnium ſui temporis Græcorum.

c Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere ſtudium admireris Cleomenes. de eo enim nũc agitur, vt Iones ex liberis ſerui fiant. quod cum nobis ipſ d. dol. max. eſt, tum inter cæteros, vobis, eo præſertim nomine quòd Græciæ præeſtis. *Vel, præſides eſtis.*

d Eorúmque pugna talis eſt, Arcus & breue ſpiculum. Quinetiã

bracas induti, & pileis capita operti, in pugnā prodeunt. adeo eos superare facile est. *Alij χυρβασίας aliter exponunt.*

lōgásque in capitibus cristas, (vnde faciles captu sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum est iis qui eam incolūt continentem, quantum non est cæteris vniuersis, tum auri (vt ab hoc incipiamus) tum argēti, tum æris, tum variæ vestis, tū iumentorum, tum mancipiorum: quibus vos, si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, vt ego disseram. His Ionibus confines sunt Lydi, qui terrā incolunt tum aliarum rerū tum verò argenti feracissimam. Hæc autem dicebat, ostendens in ambitu terræ in tabella quā attulerat descripto. Lydis verò (dicebat Aristagoras) cōfines sunt hi Phryges, auroram versus, pecorū copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longè beatissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellam⁹. His confines sunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cypr⁹ insula est sita: qui tributum annuū regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus cōfines sunt hi Armenii, & ipsi re pecuaria abūdantes. Armeniorum hanc regionē contingunt Matieni, quorū terræ Cissia hæc confinis est: in qua iuxta fluuium hunc Choaspē sita sunt, hæc Susa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hīc pecuniarum thesauri sunt. [a] Hanc vos vrbem si animosē ceperitis, iam cū Ioue de diuitiis licet certetis. Neque verò operæpretium est vos suscipere prælia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersus Messenios [b] vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neque auri neque argenti, quarū rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitādam: at quū offeratur occasio totius Asiæ facilè potiundæ, aliud quippiā præoptabitis? Hæc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesie, inquit, hospes, in triduū tibi differo respondere. Tūc quidem hactenus processum est. vbi verò dies responsioni præstituta adfuit, & ad locū de quo conuenerant, ventū est, interrogauit Aristagorā Cleomenes quot dierū

a Hanc vos vrb. si ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis.

b Viribus vobis pares.

A ἔρχονται ἐς τὰ μάχας, καὶ κυρβασίας ὀπὶ τῇσι κεφαλῇσι. οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἤπειρον ἐκείνων νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ ἐσθῆτος ποικίλης, καὶ ὑποζυγίων τε καὶ ἀνδραπόδων. τὰ ὑμῖν βουλόμενοι, αὐτοὶ αὐτὰ ἔχοιτε. κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δείκνυς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύ- C προς νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελέουσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπεα κείμενα ἐστὶ τὰ Σοῦσα τοῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνταῦτά εἰσι. ἑλόντες δὲ τούτων τὴν πόλιν, Ἅθαρ- D σέοντες ἤδη τοῦ Διὸς πλούτου πείρην εἰζήσετε. ἀλλὰ πρὸς μὲν χώρης ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηιῆς, καὶ οὔρων σμικρῶν, χρεών ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους. τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου, τῶν περὶ καὶ τινὰ ἐνδέκεται προθυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. πρέον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἀρχὴν εὐπετέως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε E Μιλήσιε, ἀναβαλλόμενά τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἦλασαν· ἐπεί τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ Ἰα-

ἀπὸ θαλάσσης τ' Ἰώνων ὁδὸς εἰς τὰ Σάρδις πρὸς βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, πάλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ ἀφ' ἑωυτοῦ ἄλλων ἐκεῖνον δή, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γάρ μιν μὴ λέγειν ὃ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἄγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει ἡμέρας, τρισσῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑποθωπεύσας τὸν ὀπίσω λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου. οὐδὲν γὰρ λόγον δυσπετέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηίην, ἤιε ἐς τὰ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ εἴσω, ἅτε ἱκετεύων, ἐπακούσας, ἐκέλευε τὴν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεζήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ ἕβδομον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἑτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὀπιχεῖν τὸ παιδίον εἵνεκα· ἐπὶ τούτοις δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἤρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπισχνεόμενος, ἢν οἱ ἐπιτελέσῃ τὴν ἐδέετο. ἀναβύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, παρέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑποβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠνώδυνε, Πάτερ, ἀφαιρέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστῇς ἴης. ὅτε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίου τῇ παραινέσει, ἤιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τοῦ μὲν πρόσω ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἔδοξε ὑπολέιπειν ἔτι σημήνας τὴν ἀνόδου τῆς πρὸς βασιλῆα. ἔστι γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανσάγγαι βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· ἀφ' οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἀφ' μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαντι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. ἀφ' Ἁλυος δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἰσὶ τεσσεράκοντα,

A ab Ionio mari ad regem esse iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quū non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit triū mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud B facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto [a] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [b] eámque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiā. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomē erat Gorgo, vnica proles, eáque octo aut nouē annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [c] vndecim talēta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciēdo eò peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Cōsilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate D indicādi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorū castrorum*, parasangarū nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium transmittere. est E & [d] præsidium magnū supra illū. Transgresso in Cappadociam, & eā permetiēti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt,

193

ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὴν Κλεομένεα, ἀποπέμψαται

a *Olea ramo lana obnoluto, quo supplicantes vtebantur. Vnde deducta est vox Graca quasi supplicatoriam dicas.*

b Eámque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiā admitteret, quippe qui ab eo vt aurē sibi commodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim, &c. (*Vel adstabat. legendo potius* παρεστήκει *quam* παρεζήκει) Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπακοῦσαι, *ex Vet. cod.*

c Decem. *Sed Valla ex* ὀκτὼ δέκα *fecit* ἑνδέκα, *quū* ἐκ *regatur ab* ἄρχετο.

d *Vel, arx. aut castellum. Vel, propugnaculum. Sic & in seq.*

paraſangæ centum quatuor. In horum [a] mótibus poſitas duplices portas ac totidem præſidia pertránſis. Hæc tibi tranſgreſſo, & per Ciliciam iter facienti, tres ſtathmi ſunt, paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autẽ ab Armenia diſterminat flumen φ nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſũt diuerſoriorum quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluuii qui nauibus tranſeuntur quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſariũ eſt: primus, Tigris: ſecundus dehinc ac tertius eiuſdem nominis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horũ quos enumeraui primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [b] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquãdo in trecẽtos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienã tendenti ſtathmi ſunt quatuor: vnde in regionem Ciſſiam trãſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ verò quadragintaduo & dimidiatus, ad fluuium Choaſpem, qui & ipſe nauibus trãſmittitur. ſupra quem vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſũt centum vndecim. Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quòd ſi iter regiũ rectè metiamur paraſãgis, & paraſanga valet triginta ſtadia, (vt valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecĩ millia ſtadiorum & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, cõſumũtur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente triũ menſiũ iter eſſe, rectè dicebatur. Quòd ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoq; ego ĩdicabo. nã iter ab Epheſo ad Sardis [c] hac ratione decet cõputari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enĩ vrbs Mẽnonis vocatur)

a Finibus

b Matienis. & paulo pòſt Matienam.

c Huic oportet annumerare.

A παρασάγγας δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅπῃ δὲ τοῖσι τούτων οὔρεσι διξάς τε πύλας διεξελᾷς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψαι. τοῦτα μὲν διεξελάσαντι, καὶ ἀμφὶ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιεύμενον, πύλαι εἰσὶ σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἔστι ποταμὸς νηυσὶ πορήιος, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγίων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἓξ καὶ πεν-

B τήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐλῶνι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ πορήιοι τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι ἐστί. πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος οὐτος ὀνομαζόμενος. οὐκ οὐτος ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁμοῦ γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν· ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, ὃν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς

C διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ ὅσοι ὅτι ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πορήιον· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων

D ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιληίη τοῖσι παρασάγγῃσι, ἔστι δὲ παρασάγγης δυώδεκα στάδια (ὡς περ ἔστι γε δυώδεκα ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ χίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ὅπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναγκαίως τρισὶ ἡμέρῃσι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. οὕτω τοι Μιλησίῳ Ἀ-

E ρισταγόρῃ, εἰπόντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἴκοσι μὲν τῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τοῦ δεῖ βασιλέα, ὀρθῶς εἶπε. εἰ δέ τις ὃ ἀπεχέτερον τουτέων ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης, τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται)

194 πεντεκοντα καὶ τετρακισχιλίοις καὶ μυ- A
ρίοις. ἡ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ
πεντεκοντα καὶ πεντακόσιοι σταδιοι·
καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

ΑΓΕΛΑΥΝΟΜΕΝΟΣ δὲ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας,
ἠλευθέρωσε δὲ τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ
Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου
τῷ ἑωυτοῦ πάθει ἐπαργεσάτην, κτείνουσι B
Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ
ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραν-
νεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν
ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον. ἡ μὲν
νυν ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἐν ἥδε·
ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐ-
δόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὰ οἱ ἐπιστάντα μέ-
γαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,
Τλῆθι λέων ἀτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐ δεῖς αἰθέρπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀ- C
ποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανε-
ὸς ἦν ἐνυπνιοπομπὸς ὀνείρου πόλιος. με-
τὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν
πομπὴν ἐπὶ τὴν δὴ τελευτᾷ. οἱ δὲ Γεφυ-
ραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν
αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρείης τὸ
ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὑρί-
σκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπι-
κομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιω- D
τίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύ-
της ἀπολαχόντες τὴν Τανα γικὴν μοίρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον
ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυ-
ραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναι-
στάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίους. Ἀθη-
ναῖοι δὲ σφέας ὅτι ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων
αὐτῶν ἐόντων πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ
ἀξιαπηγήτων ὑπαξάντων ἔργεσθαι. οἱ δὲ
Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, E
τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰ-
κήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον δι-
δασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμ-
ματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δο-
κέειν. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέων-
ται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος,

dico esse a tredecim millia stadiorum, & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingẽta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. a Quatuordecim.

b DIGRESSVS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyrãni fratrem, qui in somnis visioné cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hęc nihilominus Athenienses, imò magis quàm prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo agro.

b Exactus autẽ Sparta.

c *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

c Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur.

d Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad sõmniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortẽ oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuêre à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verùm, vt ego interrogando cõperio, fuêre Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nũc vocatur Bœotia venere, atque eã incoluere, sortiti Tanagricũ tractũ. vnde Cadmeis primùm per Argiuos exactis, iterũ per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterũt. Ab Atheniẽsibus autẽ recepti sub conditionibus sũt vt ciues inter eos essent, multis e nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorũ Gephyræi fuere, dũ hanc regionem incolunt, cùm alias multas doctrinas in Græciam introduxêre, tum verò literas, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidẽ illæ extiterũt quibus omnes Phœnices vtũtur: progressu verò tẽporis,

d Quumprimũ autẽ dies illuxit, hæc ad somniorũ cõiectores apertè retulit. *Vel, Hæc somn. cõsectoribus palàm communicauit.* sed postea repudiata visione, *Vel, quum visioni illi renũtiasset*, pompam solennem celebrauit.

e Nec memoratu dignis, rebus illis interdicẽtes.

τῶν οἱ Ἱππ.

vnà cum ſono mutauerunt, & modulum priſtinum. Et quum ea tempeſtate in pleriſque circa locis eorum accolæ Iones eſſent, [a] qui literas à Phœnicibus diſcēdo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, in vſu habuerunt: & in vtendo confeſſi ſūt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quòd eſſent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priſcáque cōſuetudine biblos Iones appellant pelles, quòd aliquando penuria biblorum, *hoc eſt* [b] *ſirporum*, pellibus caprinis ouilliſque vtebantur: adhuc quoque ad meam vſque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus ſcribunt. Quin ipſe vidi apud Thebas Bœotias in Iſmenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibuſdā inciſas, magna ex parte conſimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigrāma,

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuēre circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,
Me tibi ſacrauit ſpecioſum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: ſi quidem hic eſt qui tripodem dicauit, & non alius idē Hippocoontis *filij* nomen habens, circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipſum tripodem ſua in vrbe monarchus,
Hoc inſigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id eſt, ſolus principatu eſt potitus*, eiecti ſunt Cadmei ab Argiuis, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem poſtea [c] in ſuſpicionē Bœotiorum quum veniſſent, Athenas commigrarunt: vbi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris, cùm alia quædam, tum Cereris Achæiæ & téplū & orgia.

a Qui quum à Phœnicibus literas didiciſſent, formā paucarum quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam ſparſerunt, (vt æquitas etiā poſtulabat) quū Phœnices in Græciam eas introduxiſſent, Phœnicias eſſe nominādas.

b *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

c *Legis ὑποπλαθέντες pro ὑπολειφθέντες.*

ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δέ, ἐφάτισαν, ὡς καὶ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέοισι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ ἐς ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τριποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁμοίως δὲ εἷς τῶν τρίποδων ἐπίγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Ταῦτα ἡλικίην αἶν εἴη τοῦ Λαΐου τοῦ Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαιὸς πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τρίπουν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαιὸς δ' ἂν εἴη ὁ Ἱππωκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τωὐτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱππωκόωντος, ἡλικίῃ τοῦ Οἰδιπόδεω τοῦ Λαΐου. τέταρτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἑὸν σκήπτῳ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τρίπουν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξαναστάται Καδμεῖοι ἀπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑποληφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἵδρυται ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν ὧδε μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἀλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

195

ἡμῶν δὴ ὄψις τῶν Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὁθεν ἐγένοντο, τίνες ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ τοῦ λόγου τούτοισι ἐπὶ ἀνδρασι εἶναι τὸν κατ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλεύθεροι ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραίνοντος Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ πρόσταλον μεγάλως, πειρώμενοι καὶ λιπαρέα τε καὶ ἐλεύθερον τὴν Ἀθηνέων, Λιψύδριον τε ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτοι ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸς Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεὼ ἐόντα, τότε μὲν οὔκω, ὕστερον δὲ ἐξοικοδομήσαντες. οἷα δὲ χρημάτων οὐ πάντων ἐόντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο πολλῷ τοῦ προκατεστεῶτος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι ποιέειν λίθου πωρίνου τὸν νηόν, παρὰ τὰ ἐμπροσθεν αὐτοὶ ἐξεποίησαν. ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὁκότε ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ τόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τοῦτο προφανὲς ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὅμορά τε καὶ ξείνιους σφι ἐόντας μάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ προσδοκητότερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους καὶ θαλάσσῃ πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τοῦ στρατοῦ ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἱππικοῦ εἴλῃ· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ βασιλῆα σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον

A Quod igitur fuerit visũ Hipparchi in somnis,& vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me cõmemoratũ est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio institueram, qua ratione sint Athenienses liberati tyrãnis. Hippia tyrannidem obtinẽte,[a] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vnà cum cæteris exulibus res de redeũdo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderũt, Lipsydriũ super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus tẽplum Delphis ædificãdum, id quod nunc est, tunc autem nõ erat. Enimuero quum bene nũmati essent, ac viri spectati iã inde à suis maioribus, extruxerunt tẽplum exemplari pulchrius,[b] ac cætera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt. Vt igitur Athenienses aiunt, hi viri Delphis sedentes, Pythiam pecunia persuaserunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, siue priuato siue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonii autẽ, quũ sibi idẽ semper diceretur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, inter populares eximiũ, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deũ quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus misertũt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias eduxit. Id præsciscentes Pisistratidæ auxilia Thessalia euocauerunt. societatẽ enim cũ Thessalis fecerant. quibus rogantibus, cõmuni decreto Thessali miserũt mille equites cũ suo rege Cinea, viro Coniæo. Hos socios vbi habuere Pisistratidæ, hoc excogitauêre: planitiẽ Phalereorũ detergũt, eúmque locum equitabilem

a Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædẽ Hipp.

b Atque inter cætera, quum ex lapide Por.

reddũt, atque illac equitatum in castra hostium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cùm alios multos, tum verò Anchimolium interemit: cæteros qui superfuere, ad naues repulit. [a]Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abscessit. Extátque in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii, iuxta Herculis templum quod est in Cynosargi. Postea verò Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus cõgressus primùm Thessalorum equitatus, non diu pòst in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis. qui superfuere, qua quisque potuit, rectà in Thessaliam redière. Cleomenes ad vrbem pergens, vnà cum iis Atheniensibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum Pelasgicum redactos. [b]Neque tamen omnino Pisistratidas eiecêre Lacedæmonii, quippe qui de facienda obsidione non cogitabãt, & Pisistratidæ cibo potúque bene instructi erant. Itaque quũ aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obsedissent, Spartam abiêre. Hic tamen casus qui aliis infaustus, idem aliis faustus extitit. nã filii Pisistratidarum qui clàm extra regionem supponebãtur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorũ res perturbatæ sunt, & pro redimẽdis filiis ad voluntatem Atheniensium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Móxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriũdi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [c]ex quibus ii qui fuere cũ Codro ac Melãtho, qui prius aduentitii, tamen Atheniensium reges euasere. Eáque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrãnis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcũque aut fecêre aut passi sũt memoratu digna,

a Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus.

b Nec verò Pisistratidas vlla ratione eiecissent, *vel profligassent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obsidione nõ cogit. & Pisistr. cõmeatu bene instructi erant: idcóque vbi per aliquot dies obsedissẽt, Spartam reuersi fuissent. Sed res contigit quæ vt illis pernicioſa, ita his adiumento fuit. Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo ex facto omn. &c.

c Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c.

A χῶρεον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὸ ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἀνδρῶν τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ Ⓜ Ἀγχίμολιον· τοὺς δὲ περιῳκημένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλαλξε· τὸ δὲ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅτι τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς

B ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα Ⓜ Ἀναξανδρίδεω, ὃς ἐπὶ μὲν τὴν θάλασσαν στείλαντες, ἀμφὶ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρῳ πρῶτα μὲν Θεσσαλέων ἵππος προφθάσασα προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐπέπεσε. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιῳκημένοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅτι Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς δὴ ἄρα ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε

C τοὺς τυράννους, ἀπειργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. ἐς μὲν δὴ πρώτως οὐδὲν τι πρῆγμα ἐξῆλθε ἐκ Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι. οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ προεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αὐτοὺς ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νεῶν δὲ σεσυτυχήκεσαν τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ 196
αὕτη σύμμαχος. ὑπεκπεφεύγεσαν γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἁλωσάν.

D τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πρώτη αὐτέων τὰ πρήγματα συνετετάρακτο. πρέσβας δὲ ὅτι μιῇ τῶν τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγλον τὸ ὅτι τοῦ Σκαμάνδρου, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι αὐτόθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλῆδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες,

E ἐβασίλευσαν Ἀθηναίων βασιλῆες. ὅτι τοῦτο δὲ καὶ τῶνδε οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τοῦ παιδὸς θέσθαι Ⓜ Πεισίστρατον, ὅτι τὸν Νέστορος Πεισίστρατον παιδόμενος τὸ ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος,

πρὶν Ἰωνίλω τε ἀποσῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρόσθεν φέρω.

Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἀνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὃς καὶ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι δὲ ἄνδρες ἐπεσίασαν τότε δυνάμιος· ἐπονόμωσε δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον πρότερον ἐπαγείρεται· μετὰ δέ, τετραφύλους ἐούσας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῷ Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας τὰς ἐπιχωρίων, καὶ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρών, πλὴν Αἴαντος. τοῦτον δέ, ἄτε ἀσυγγείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μέν, ῥαψῳδοῖσι ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἥρωον γὰρ ἐὼν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἄδρηστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν γὰρ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φάσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκείνον δὲ, λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβούλευετο μηχανᾶται τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δέ οἱ ἔδοξε ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μιν ἵδρυσε ἐνταῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐξελάσειε ἐόντα Ἄδρηστον, ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπέκτονε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα.

ante quã Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratũ auxilia venerit, hæc prius ediſſeram.

Athenæ, quũ magnæ fuiſſent antea, tũc tamen tyrannis liberatæ, extitêre maiores. in quib⁹ duo viri præpollebant, Cliſthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [a] Pythiam perſuaſerat: & Iſagoras, Tiſãdri filius, illuſtri quidem familia, ſed quã vetuſta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potẽtatu contẽdebãt. Cliſthenes, quum vinceretur, populũ amplectẽdo, ex quatuor tribubus mox decẽ effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [b] Peleontis & AEgicoris & Argadei & Hopletis, in alia cõmutatis quæ ipſe inuenit, aliorum heroum indigenarũ, præterquã Aiacis: quem etſi hoſpitẽ, tamẽ adiecit, vtpote finitimũ ac ſociũ. Qua in re videtur mihi Cliſthenes hic auum ſuum maternũ Cliſthenẽ Sicyonis tyrannũ ſuiſſe imitatus. ille enim, quũ bellũ geſſiſſet cum Argiuis, ſummouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tãtopere celebrantur. Neque hęc modò ſubmouit, ſed etiã optauit monumẽtũ Adraſti, Talai filii, quod erat in ipſo Sicyoniorũ foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideóque Delphos adiit ad oraculũ conſulendũ nũquid Adraſtum eiiceret. Cui Pythia reſpõdens, inquit, Adraſtum quidẽ Sicyoniũ regẽ eſſe, ipſũ verò, lapidatorem. Id nõ concedẽte ſibi deo, Cliſthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nuntiatũ, velle ſe [c] aſferre Sicyonẽ Melanippũ Aſtaci filiũ. Eúmque tribuẽtibus Thebanis, in vrbẽ intulit: atque ei fanũ in ipſa curia deſignatũ exædificauit munitiſſimo in loco, in quẽ intulit Melanippũ. [d] Quod factũ deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quòd & Meceſtem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet.

[a] *Pythia perſuaſerat vt id faceret quod paulo antè narratum eſt.*

[b] Geleontis

[c] Reducere. *Sic in ſeq.*

[d] Reduxit autẽ Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) vt Adraſto inimiciſſimum, quòd & Meceſt.

Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperiũ Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cùm aliis honoribus proſequebantur, tum verò [a] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtũ venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, cæteras verò ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Dorienſium ne forẽt eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimùm ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [b] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autẽ alii Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt, aſinales*: alii, Chœreatæ, *id eſt, porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperãte, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quæ poſtea [c] inter ſe reputantes, in alia trãſtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine AEgiales, ab AEgialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: [d] & ipſe (vt mihi videtur) præ contẽptu Ionum, ne forent eadẽ ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenẽ ſibi cognominem imitatus eſt. Quũ enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tũ tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decẽ pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt, tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque cõpoſito, erat multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. [e] Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenẽ Lacedæmonium aduocaret,

a Eius infortunia choris tragicis decorabant.

b Cognomina enim eorũ mutãs in alia quibus ὗος & ὄνου, *id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſet, vltimas ſyllabas addebat.

c Quum apud ſe expẽdiſſent.

d *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autẽ Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomẽ haberet, &c.

e Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contrà excogit.

Α ἐπεί τε δὲ οἱ ὁ τέμενος ἀπέδοξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρη ἐὼν αὐτὴ Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἐὼν Πολύβου θυγατείδεος· ἅπας δὲ Πόλυβος τελευτῶν δίδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ τραγικοῖσι χορηγοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες,

Β τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλισθένης δὲ χορηγοὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὑπὸ γὰρ ὑός τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ

C τὴν οὐνόμα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὑπὸ Κλισθένεος ἄρξαντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτεα. μετὰ δὲ τὰ τοιαῦτα μουσικοὶ λόγον σοφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τεταρτοῖς δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὑπὸ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς

D Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατείδεος, καὶ τοῦ οὐνόμα ὑπὸ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ἐμίσησε Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισὶ αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον προτέρην ἀπωσμένον, τότε πρώτων προσῆκε τὴν ἑωυτοῦ μοί-

E ρην προσθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείονας ἢ ἐλαττόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους αὐτὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἰσχυρὸν τε τὸν δῆμον προσεθήκατο ὁ Κλισθένης πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιξασιωτέων. ἐν ᾧ μέρεϊ ἑωυτοῦ

μὸς ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾶται τάδε· ὑπεκαλέετο Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,

ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. Κλεομενέα δὲ εἶχε αἰτίη φοιτᾶν τὰ μάλιστα πρὸς τὸν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὸν μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. τοὺς μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδας καὶ οἱ συγκατιόντα αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δὲ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάδησαν· ἦν τῶν Κύλων τῷ Ἀθηναίῳ ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· τοῦτον ἐπὶ τυραννίδι ἑκόμησε· ὡρμημένος δὲ ἑταιρηίων τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀναστήσαντες μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἐνέμοντο τότε τὰς Ἀθήνας ὑπεναγέες, πλὴν θανάτου. φονεύσαντας δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέφυγε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον πρὸς ταῦτα ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέϊ ἑπτακόσια ἐπίλεκτα Ἀθηναίων, τοὺς οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιόωσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιφατεόντων δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιόωντες αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπισσεύαντο πάντες ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ τὸ φήμιον. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταχήσειν, πρὸς ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς ἀπεστρέφων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θηκου, πρὶν ἢ τὰ θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσίθ' ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πρήγεα τοιαῦτα· ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριής εἰμι,

iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitem factum: qui quidem culpabatur quòd ad vxorem Isagoræ ventitaret. is missò primùm Athenas caduceatore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicēs. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur [a] Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato nanque æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere nō potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nuntium eiecit Clisthenē atque piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Athenienſium, tāquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mādare: verùm reluctante senatu, atque obtemperare nolēte, Cleomenes Isagoráſque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienses cum senatu sentiētes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [b] rato effecto quod Cleomeni dictū est. nam ei ad occupandam arcem ascendēti, & ad dei penetrale cōsulēdi gratia eunti, exurgēs è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retrò redeas, néve templū introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores nō sū,

a Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebāt, at ipse *Isagoras* nequaquā, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.

b Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omnino portendebatur Cleomeni. Vel, Exitu omē approbāte Cleomeni. Quod autem hic φήμιον, ἢ ἄτιμον ποιεῖ κλεδόνα θαλάσσης*, quod Valla interpret. *admonitum*.

sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necẽ vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem eius cuius manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingẽtis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendã cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuntii, mandatáque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiũ prætor, quinam homines essent Athenienses, & vbi terrarum incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nuntiis audiuit, ita eis ingenuè respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se cõtracturum cum eis societatem: sin minus, illos abscedere præcepit. Nuntii inter se colloquuti, quòd societatẽ facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponeso copias coegit, dissimulãs quem ad finem, quum haberet in animo tum populũ Athenienſem vlcisci, tum Isagoram constituere tyrannum, qui vnà cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit, & ex cõposito Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, vltimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorum & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferũt. Dúmque ambo exercitus cõserturi prælium essent, Corinthii, primi omniũ secũ reputantes iniustè à se agi, [a] auerterunt se, atque abscesserũt. Secundũ hos idẽ fecit Demaratus Aristonis filius,

a Sententiã mutauerunt.

A ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι ταῦτὰ χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἀπέστησε μὲν τοὺς Λακεδαιμονίους. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τῷ θανάτῳ· ὧν δὲ αὖ ἐγίνετο, καὶ Τιμησίθεον Δ ἀδελφεὸν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχειρι αἰ μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα καὶ τοὺς ἑπτακόσια ἐπίστα τοὺς διωχθέντας ὑπὸ Κλεομένεος μετα-
B πεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι τοῖσι Πέρσῃσι. ἠπίστατο γὰρ σφι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τε καὶ Κλεομένεα ἐκπολεμωθῆναι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες αὐτόθεν τε, καὶ ποῖ γῆς οἰκεόμενοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ τοῖσι τῶν ἀγγέλων, ἀ- οἰκημένοι,
C πεκορύφου σφι τάδε· Εἰ μὲν δώσουσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δ' συμμαχίην σφι ποιέεσθαι· εἰ δὲ μή δώσουσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ὑπὸ σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, δώσειν ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὸν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δ' ἐπιστάμενος τοῦτο μάλιστα ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πε-
D λοποννήσου στρατὸν, ὡς φοιτῶν ἐς τὸ συλλέγειν. πόσασθαί τε ἐθέλων τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ Ἴσαγόρεα βουλόμενος τύραννον κατα- Ἰσαγόρεα
στῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ τοῦτ' ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν μεγάλῳ ἐστρατεύετο ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἱρέουσι, καὶ Ὑσίας, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὑπὸ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὁρμώμενοι χώρης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίτοι ἀμφιβολίην ἐχόμενοι,
E Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐόντες ἐν Ἐλευσῖνι αὐτίκα ἔδεντο τῶν ὅπλα. μαθόντων δὲ συνάψαν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος,

ἐών καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, ἐξ συνεξαγαγών τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαστάσιος, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως μὲν ἀμφότεροι εἵποντο. ὑπολυομένου δὲ τουτέων τὸ ἕτερον, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. πρόσθε μὲν δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, παρακληθέντες σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τῷ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μέν, ὅτε ἐκ Μεγάρων κατοίκισαν, σχεδόν. ὁ γὰρ ὑπὸ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς αὐτὸν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ὑπὸ Πεισιστρατιδέων ἐξελάσιος ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο. τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἀγὼν Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι ἤνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηΐλατο ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέοντες ἦλθον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς Βοιωτοὺς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι (4) Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης (4) Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ὑπὸ τῶν Ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λείποισι· (4) οἳ Ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τουτέων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσαν σφέας δι' μνέων ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδέδετο, ἀνέκρεμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν κρεμάμεναι,

qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias cõtraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinquî: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitũ ambo comitabantur. Porro tunc cæteri socii qui erãt in Eleusine, cernẽtes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quartò tunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis cõmodum. Primò, quum Megarã coloniam deduxerunt, hæc expeditio rectè vocetur, sub Codro Athenienſium rege; iterũ ac tertiò, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quartò, quum Cleomenes Peloponnenses ducens, Eleusinen inuasit. Ita quartò tunc Dores aduersus Athenas expeditionem sumpserũt. Dilapso igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienses volẽtes vltum ire iniurias, primam expeditionẽ fecerunt aduersus Chalcidenses: quibus Bœotii ad Euripum iere suppetias. His conspectis Athenienses putarunt sibi cum eis prius quàm cum Chalcidensibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregiè superant, permultísque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cũ Chalcidensibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum* reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenses vocabãtur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vnà cum Bœotiorũ captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto pòst binis mulctatos minis soluerunt: eorúmque vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt: quæ ad meam vsque memoriam extabant,

199

pēdentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasū spectantis. Decimā quoque[a] redēptionis cōsecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistrā manū intrātiū statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitus acri sub marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicáque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienses quidem augescebant. Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tātùm, sed vndique datur intelligi: si Athenienses etiam quādiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant: liberati verò tyrannis, multo omnium primi extitêre. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant,[b] de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rē gerere properabat.[c] Athenienses ita agebant.

Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deū miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebátque vt[d] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos.[e] Reuersis qui missi ad oraculū erant, ac responsum exponētibus, Thebani illud nihili faciētes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nūquid non proximè nos incolūt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assiduè commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet?[f] nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & AEgina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt AEginetas rogemus vicem nostram vlciscī.

a Pecuniarum à singulis in pretiū redēptionis persolutarum.

b Remisse agere voluisse. *Vel, Operam sedulo non nauasse.*

c Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenensium status.*

d Ad Polyphemum.

e Reuersi consultores oraculi, quod abeo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarēt, Nónne inquiunt proximè nos habitant Tanagr.

f Imò *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculū.

A χρεμάμεναι ἐκ τειχέων ἐξεπεφλυσμένων πυρὶ ὑπὸ τῶν Μήδων. αἴτιον δὲ τῶν μεγάθεος τῶν περὶ ἑωυτὸν τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τιμὴ δεκάτιον ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τρίποδα χάλκεον· ὃς δὲ, ἐριστερῆς χειρὸς ἔσχε πρόσω ἐόντι ἐς τὰ πρόπυλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὑπεγέγραπται δέοι τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτιον Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ηὔξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν μοιρῶν, ἀλλὰ πάντα χῇ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῇ τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνονες, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν τοῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν τοῦτα ἐφρόνεον.

Θηβαῖοι δὲ μετὰ τοῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς Πολύφημον δ' ἐξενείκασα, ἐκέλευε τοῦ ἀγχίστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπεπύθανοντο δ' λεγόντων αὐτέων τοῦ ἀγχίστα δέεσθαι, εἶπαν (a) Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὦν «
ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ «
Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἀμαὶ ἡ- «
μῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως σὺν δόρατι σπέ- «
ρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; «
ἀλλὰ μᾶλλον μὲν οὐ τοῦτο ἦν τὸ χρηστήριον. «
τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἶπέ δή κοτε μα- «
θών τις, Ἔμοιγε δοκέει συνιέναι τὸ ἐθέλει λέ- «
γειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον Ἀσώπου λέγονται γε- «
νέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα. τουτέων «
ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέει ἡμῖν Αἰγινητέων «
δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι Ἀμφικτυόνων θυέσαι. «

(a) Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὦν «
ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ «
Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἀμαὶ ἡ- «
μῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως σὺν δόρατι σπέ- «
ρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; «
ἀλλὰ μᾶλλον μὲν οὐ τοῦτο ἦν τὸ χρηστήριον. «
τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἶπέ δή κοτε μα- «
θών τις, Ἔμοιγε δοκέει συνιέναι τὸ ἐθέλει λέ- «
γειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον Ἀσώπου λέγονται γε- «
νέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα. τουτέων «
ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέει ἡμῖν Αἰγινητέων «
δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι Ἀμφικτυόνων θυέσαι. «

B Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτιον Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

C τοῖσι περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνονες,

D τοῖσι εἰ τίσιν, ἐς Πολύφημον

E καὶ, οὐ γάρ

καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ὑπερμενέος μὲν καὶ ὀλοοῦ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀλκιμέων. οἱ δὲ σφι αἰτέοισι ὑπουργέειν τοῖσι Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τοῦ συμμαχίου τοῦ Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως τοῦ ἐφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοῖσι μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῷ δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δι' δαιμονίην τε μεγάλην ἐπαρθέντες, καὶ ἔτι ἔρρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐούσης τοῖσι Ἀθηναίοις, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπερεμενέων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ὑπερπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνεοντο. Ἡ δὲ ἔρρη ἡ τοιαύτη ἐγένετο Ἀθηναίοισι ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐχθρὴ ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύσασθαι· καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιέωνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δοιῶν ταμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνησι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθέι. καταινεσάντων δὴ ταῦτα τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἡ τε γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνεθέατο. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἦκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀμφισβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων. Αἰγινῆται.

Thebani, quoniam nulla quàm hęc visa est dici potior sententia, protinus misêre ad AEginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cũ eis AEacidas. Societate AEacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterũ auxilia virorum remissis AEacidis oratuerunt. Quorum prece moti AEginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenien sibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses [a] Bœotiis incumberent, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cũ alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athenien sibus afferentes. Inimicitia aũtẽ quam AEginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erigerent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Scisciantibúsque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respõdit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleastri. Rogabãt igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarẽt. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se verò dixerũt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrẽt. Accepta conditione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terráque sua fructum eis ferẽte, quod cõuenerat Athenien sibus persoluebãt. Eo tẽpore atque superiori AEginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis tũ verò in litibus, quas AEginetæ inter se vel actores, vel rei illuc se cõferentes agebãt

a Bœotiis bello premerent.

verùm ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factáque hostes, ac mari potiti, cùm alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eáque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti fermè procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum [a] nuncupabant, sed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerãt. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Atheniẽsibus non soluebãt: cuius rei quum à nuntiis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quandiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed AEginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas AEginam Athenienses misẽre. AEginetæ negare quicquam negotii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publicè cum ciuibus quibusdam: qui AEginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent: quúmque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eáque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuò trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. AEginetæ verò negant illos vna cum naui venisse,

a Probris infectabantur.

A Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νηὸς τε ἁρξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὲ ἐόντες ναυφορέες, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ὥστε δὲ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἀνασπάσονται αὐτέων. καὶ σφεα ἐκόμισαν τε ἐκόμισάν τε ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὲν ὄνομα, κατὰ δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν B τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφεα καὶ χορεῖσι γυναικηίοισι ἱλάσκοντο, τοῖσι χορτομοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠμύνοντο (a) χορεῖ ἀνδρὸς μὲν οὐδενός, τοῖς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρείοισι αἱ τοιαῦται ἱερουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερουργίαι. κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι C τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ (a) Ἀθηναῖοι ἐμήνυον τοῖσι Ἐπιδαυρείοισι. (a) δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικηθέν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὅπιτελέειν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἔτι ἀποφέρειν ἔπι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας χρήσεσθαι ἐκέλευον. ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· D οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μὴ τὸν ἀπαίτησιν ἀποσαλεῦσαι τειρεῖν μὴ σφῶν αὐτῶν τοὺς οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφεα ἀνακομίσωνται. οὐ δυναμένοις δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἕλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελεῖς τοὺς ἕλκοντας, κατὰ ταὐτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ὧδε λέγουσι σφέας· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους,

(μάλιστα μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγας πλοῖα μιᾶς, καὶ εἰ A (facilè enim se vnam nauim, atque adeo compluſculas, etiamſi ſibi nullæ fuiſſent naues, fuiſſe propulſaturos) ſed cum compluribus in ipſorum terram inuaſiſſe, ſe verò ceſſiſſe, nec pugna nauali contendere voluiſſe. Qui tamen planum facere nequeunt, an, quia impares ſe eſſe ad pugnandum agnoſcerét, ceſſerint: an volentes permiſerint illos facere quod fecerunt. Athenienſes certè, quòd nulli propugnatores B obſtarent, egreſſos è nauibus ad ſimulacra ſe cõuertiſſe: & quum ea è ſuis veſtigiis amoliri nequirent; circumdatis reſtibus trahere ita conatos, donec illic ambo ſimulacra, dum traherentur, fecêre rem apud me fide carétem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuiſſe ſibi in genua, atque ex eo tempore ſemper genu nixa permãſiſſe. Et hæc quidem Athenienſes feciſſe: Se verò, quòd audirent ſibi bellum
201 C ab Athenienſibus illatũ iri, præparaſſe Argiuos vt ſibi aduerſus Atheniẽſes in AEginam deſcendentes adeſſent auxilio. Eóſque, quum latuiſſent hoſtem in traiiciendo ex Epidauro in inſulam, in Athenienſes, qui nihil præſciſſent, à nauibus diſcluſos irruiſſe: & interea tonitrum ipſis terræmotúmq; extitiſſe. Hæc ab Argiuis AEginetiſque commemorantur. Athenienſes quoque D cõfitentur vnum omnino è ſuis incolumem in Atticam reuertiſſe, quem tamen Argiui aiunt ſuperſtitem fuiſſe ex Attico exercitu quem ipſi profligaſſent. Eũdẽ Athenienſes, dæmonio incolumẽ, nihilo ſecius periiſſe referunt, hunc in modũ: Quũ Athenas ſe recepiſſet, cladémq; renuntiaſſet, vxores eorum qui aduerſus AEginã profecti fuerãt, indignè ferentes vnum ex omnibus eſſe reducẽ, circumfuſas hominem prehendiſſe, ac fibulis veſtimentorum pupugiſſe, percontãtes ſingulas vbi ſuus vir eſſet, atque hoc modo hunc fuiſſe cõfectum. Idq; factum mulierum viſum eſſe Atheniẽſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animaduertere non poſſent, veſtem illarum in Iadem mutauerunt.

nam antea Doridem veſtem gerebant Atticæ fœminæ, ſimillimam Corinthiæ. eã itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur.[a] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, non las olim veſtis fuit, ſed Caira, quoniã omnis priſca veſtis fœminarũ Græcarũ eadem erat quæ nũc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & AEginetæ idem adhuc factitant, apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticũ illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eôque contentionis proceſſêre Argiuæ atque AEginææ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatẽ fibulas geſtauerint quàm antea grandiores. Odiorum principiũ AEginetarũ in Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratũ eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libẽter Thebanorum rogatu auxilium tulêre Bœotiis AEginetę. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Atheniẽſéſque aduerſus AEginam expeditionem inirẽt, aduenit è Delphis oraculum, vt ab AEginetis lædendis triginta annos abſtinerent, tricesimo anno, quum fanũ AEaco dicaſſent, bellum cum AEginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuò inferrent, fore vt interea multa detrimẽta acciperent & inferrẽt, ſed ad extremum illos[b] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandũ cenſuerũt vt AEaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur:[c] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quòd videlicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab AEginetis, ſi bello abſtinerẽt.

His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commẽto Alcmæonidarum erga Pythiã, & quæ egiſſet Pythia

a Vt tamen verũ fateamur, nõ Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At verò Argiuis & AEginetis hac de cauſa cõſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quàm quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipuè conſecrare, *vel fibulas pro donariis offerre*: Atticum verò, nihil, ac ne laterẽ quidem, templo offerre: atque adeò vt ibi ex vrceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionẽ quæ eſt poſt ποιῆσαι, inde tranſlatã ponendam eſſe poſt εἶναι, vt ſit, ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι.*

b *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur.

c Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel ſuperſederunt*, quũ audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamẽ ad vlc.

A ἐφόρεον γὰρ δὴ τοιῆτοι αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐοῦσαι Δωϊάδα, τὴν Κορινθίων τοῦ ἁπλοϊστάτου· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόωνται μὴ χρέωνται. ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴσα αὕτη ἡ ἐοῦσα τοπαλαιόν, ἀλλὰ Καΐρη. ἐπεὶ ἥγε Ἑλληνικὴ ἐοῦσα πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἰῶ, τῇ νῦν Δωϊάδα καλέομεν· τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ τοῖς ταῦτα ἐπὶ τόδε ποιῆσαι. νόμον εἶ) τοιόνδε σφι ἑκατέροισι τοῖς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τῇ τότε κατεστεώσῃς μέζου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας. Ἀτθικὸν δὲ μήτέ τι ἄλλο τοιοῦτο φέρειν τοῖς τὸ ἱρόν, μήτε χέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρείδων ὀπιχωρίων νέμον ἁπλοῦν αὐτόθι εἶ) πίνειν. Ἀργείων μὲν νῦν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ τοιοῦτοι. τῆς δ' ἔριδος τῆς τοῖς Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ τοιήδε τις ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὀπιταλεομένων τοιούτοισι τῶν τοῖ τὰ ἀγάλματα γενομένων, αἰαμυνομένοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐλήϊζον τῆς Ἀτθίδος τὰ παράθαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγίνῃς στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν, κελεῦον τίνυσθαι Αἰγινητέων αἰτίου τεσσεράκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ δ' ἔτεϊ τοῦ χρόνου τῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἐπὶ τούτοισι ἐπιστάλθων), πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο τοῦτο τὸ νῦν ἐστὶ τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τεσσεράκοντα δὲ ἔτεα οὐκ αἰσχυνόμενοι, ἀκηκοότες ὅκως χρεὼν εἴη ὀπιχεῖν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια.

Εἰς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων σφῆλμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῆς Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὸν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

ὅπῃ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε αὐδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξελελήκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο παρὰ τοῖσι Ἀθηναίων. ἔτι τε τοῖσι τούτοισι ἐπῆλθον σφέας ⓐ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκ τούτου δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων
202 ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκτηντο πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλιφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἑώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἴη τὸ ἦθος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον δὲ ἑωυτῶν ἂν γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδρανές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἕτοιμον· μαθόντες ταῦτα ἔπεμπον Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃν καταφυγόντες οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μετεπέμποντο καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν τε σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐπῃρθέντες γὰρ χρηστηρίοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχρείῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περιύβρισας ἐξέβαλε, δόξαν δ' ἑωυτοῦ ἐξαίνου· ὥστε ἐκμεμαθηκότες μάλιστα μὲν οἱ πλησιόχωροι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δὲ καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμύρτων. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νεῶν πειρησόμεθά σφεας ἄμα ὑμῖν ἐπιχειρήσαντες ἤν περ δοκῇ. αὐτὰρ γὰρ δὴ τάδε εἵνεκα τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπολόμεθα.

A in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduertebant: quòd & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenien sibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denuntiantibus multa ipsis & [a] indigna ex Athenien sibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Etenim Cleomenes potitus est ex
B arce Athenien siũ oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, [b] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum vllo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrãnis fuisset infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipsis par existere: hæc omnia
C considerantes, accersierunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellespóti, quò Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nuntiis, ita Spartiatæ apud eos verba fecêre, [c] Agnoscimus viri socii, nos haud rectè egisse, qui ementitis oraculis inducti, viros qui erant nostri imprimis hospites, [d] quíque in animum inducebant præbere no-
D bis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quú hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbẽ tradidimus: qui posteaquã per nos [e] liberatus, despexit nos, pariter ac regem nostrũ per dedecus detrimẽtúmque eiecit: inflatúsque superbè, famam auget, præcipuè quidem Bœotos suos finitimos atque Chalcidẽses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniam in illis agendis
E peccauimus, núc demus operam vt illuc vnà vobiscũ euntes, supplicium de illis sumamus. Hac enim de causa Hippiam & vos è sua quosque vrbe accersiuimus, vt publico consensu & cõmuni exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quę abstulimus.

d Hostilia, *Gelastroea*, ab Athenis fuit. quorum *oraculorũ* antea quidem ignari fuerant, tum verò cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartã attulisset. iis enim potitus est ex Athenien sium arce oraculis quę, &c. *Vel τῶν πρότερον refertur ad χρησμούς.*

b In templo reliquerant: relicta autem Pisistratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorũ manus peruenissent, Athenien sium potentiam crescere & ad parendum ipsorum imperio nullo modo animatos esse videntes, quum apud se considerassent, gentem Atticam tãtisper dũ libertate potiretur, *Vel sui iuris esset*, viribus parẽ suæ esse futuram, at si tyrannide coerceretur, infirmã & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animaduertissent, accersiuerunt Hipp.

c Conscii nobis sumus nos haud rect.

d Quíque se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant.

e Liberatus, animo erigi cœpit, nos regéque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbè inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerũt potissimùm quidem finitimi eorũ Bœoti & Chalcid. discet verò fortasse & alius quẽ peccare contigerit. *i. non cantè se erga illos gerere. Quod tamen potest aliter etiam exponi: sicuti & illud δόξαν φύσας.*

Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii socii non probarent, quúmque silentium tenerent, Corinthius Soficles ita loquutus est, [a] Eo tẽpore cœlum sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominésque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque iniustius neque magis mortiferum. Quòd si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissimè cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, vt nos sumus, experti, meliorem quàm nunc facitis, de hac re [b] sententiam diceretis. Nã ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit, quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citróque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarũ ducere volebat, duxit Eetiõ Echecratis filius, è Petra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntem statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[c] *Qui cadet in ciues, emendabítque Corinthum.*

[d] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eôdem tendebat quò alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectũ quàm hoc renuntiatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sæuum, genua & qui multa resoluet.

a Nunc profectò cælum sub terra erit, terráque cælo superemineb it, homines mare incolẽt, pisces domiciliũ prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. euers. t. in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniustum est, nec magis sanguinariũ. *Perinde acsi diceret, cum poeta, Omnia naturæ præpostera legibus ibunt, Pársque sum mundi nulla tenebit iter. Omnia iã fiẽt fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati sitis &c. &c. Sed legẽdum* ἢ δὴ ὅ, τι οὐρανὸς, &c.

b Sententiã proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quũ igitur ii qui Bacchiadę cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citróque matrimonia inter se contraherent, cõtigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eã quòd nullus Bacchiadarũ ducere vellet, duxit Eetion, &c.

c Quod cadet. *neque enim videtur posse aliò referri ποσῖται quã ad ὀλοίτροχον.*

d Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renuntiatur, qui quod prius editũ de Corintho fuerat oraculum nõ intelligebãt, quũ eôdem quò & illud Eetioni redditũ, pertineret.

οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων ὁ πλῆθος οὐκ ἀνεδέκετο τοὺς λόγους· ἀλλὰ μιν ἄλλοι τε ἡσυχίην ἦγον· Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε, Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγεῖν παρασκευάζεσθε. τοῦ δ' ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρώπους οὔτε μιαιφονώτερον. εἰ γὰρ δή τι τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε κελεύειν· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυραννίδος, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γένηται, παρασκευάζεσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ γὰρ αὐτοὶ ἔμπειροι ἦτε, κατάδηλον ἡμῖν, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἐν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἔστι ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι γὰρ ἐόντι τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλὴ οὔνομα δέ οἱ ἐν Λάβδα. Ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἔσχε Ἠετίων ὁ Ἐχεκράτεος. δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐών, ἀπάρχοντα δὲ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐπὶ δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδὲ ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλπιγξ ὧν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,

Ἠετίων, οὔτις σε τίει πολυτίμητον ἐόντα.
Λάβδα κύει, τέξει δὲ ὀλοίτροχον. ἐν δὲ πεσεῖται
Ἀνδράσι μουνάρχῃσι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ὡς ἄσημον, φέρον τε ἐς τωὐτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δὲ τε γούνατα λύσει.

Σωσικλέης

Ταῦτά νυν βουλεύεσθε Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλλιρόην οἰκέετε καὶ ὀφρυόεσσαν Κόρινθον.

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι ἀστεργὲς ἦν ἀκούσασι, ἐὼν ἀτελέσφορον· τότε δὲ τοῦ Ἠετίωνι γενομένου ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον σιωπηθὲν, ἐὸν σιωπῇ δόλῳ τοῦ Ἠετίωνος. σιωπέοντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ὡς ἠσυχίην, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἠετίωνι γενέσθαι γόνον ἀμφοτεράων. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνὴ, πάντα πέμποντες σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο Ἠετίων, ἀποκτενέοντες τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν αὐλὴν, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἰτέουν τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῷ εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρόνως τοῦ παιδὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα συνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐκβὰν λάβοι κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον πρηνέα ἔρριψε. ἐπεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείη τύχη προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἷκτος τις ἴσχει ἀποκτεῖναι. καὶ τοῖσι τρίτοισι δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε ἀμφὶ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἑστεῶτες ἔξω, ἑστεῶτες ὅτι τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄιοντο, καὶ ταπεώμενοι· καὶ μάλιστα δ' προφέρου λαβόντος, ὅτι οἱ ἐποίησε κατὰ δαιμόνιον τὰ δεδομένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῆς παρελθούσης πάντας τοὺς φόνου μετασχεῖν. ἔδεε δὲ ἐκ τοῦ Ἠετίωνος γόνου Κορίνθῳ καὶ καὶ ἀναλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θυρῇσι· δείσασα δὴ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τοδεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα καταχρύπτει ἐς τὸ ἀφεδρεσώτατον οἰκήματος, ἐς κυψέλην. ὡς δὲ μάλιστα ἐπιστάμενοι ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσοντες μέλλοιεν. τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσαντες τὰ ἐκείνοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα.

A *Hæc bene nunc animis 'uerſate Corinthia proles,*
Qui colitis pulchram [a] Pallenem, altámque Corinthum.

[b] Id oraculum quum ad eã diem fuiſſet indeprehenſum, ſimulatque ex hoc Eetionis patuit eodẽ vtrumque pertinere, ſilentio ſuppreſſere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et vt primùm mulier enixa eſt, miſerunt è ſuo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Iſti, poſtquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium acceſſere, puerum petũt. Labda cur veniſſent ignara, [c] paternæque beneuolentiæ cauſa veniſſe eos rata, affert filium, & in vnius eorũ manum porrigit. erat autem inter viam conſtitutum, vt qui primus eorum puerum cepiſſet, is humi illum allideret. Verùm diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arriſit, quam rem illi cõſideranti miſeratio ſubiit pueri occidendi. Sic miſertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem tranſiit: ac nemine interimere volẽte, rurſus matri eſt redditus. Illi egreſſi atque ante ianuam ſtantes, alius alium incuſabãt caſtigabántque, ſed primum præcipuè, qui ex conuento non feciſſet: donec interiecto temporis ſpatio placitum eſt vt rurſus introgreſſi, omnes fierent participes cædis. Sed neceſſe erat ex Eetionis ſtirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda ſtans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: cóque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rurſus puerum interimerent, aſportauit, & in menſura frumentaria occuluit: qui locus viſus eſt minimè inueſtigabilis, quum ſciret, illos, ſi redirent ad inueſtigãdum puerum, omnia ſcrutaturos: vt & contigit. nam introgreſſis & ſcrutantibus vbi non apparuit, viſum eſt eis abeundum, atque iis à quibus miſſi eſſent, dicendum ſe cuncta quæ illi mandaſſent perpetraſſe: atque ita reuerſi dixerunt.

a Pitenen,

b Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi ſibi prius redditi mentem aſſequi non poſſent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tũc illudetiã prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexiſſent, ſilentio ſuppreſſerũt, naſciturum Eetioni prolem interficere in animo habentes.

c Ad gratulandum patri veni.

Posthæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est mensura frumentaria.* Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthũ aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descẽdit ad ædes
Cypselus Eetides, claræ rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus verò tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longè plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quàm pater: sed vbi per nuntios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quàm pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrimè gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & vnà cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quamque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiúmque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quòd se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponítque quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à Thrasybulo actum erat intelligens, atque interpretans sibi

A Ἡετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καὶ οἱ Δελφοὶ φεύγοντι τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη. αἰδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐλθόντι ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γλυόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου·
Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μετ' οὐκέτι παῖδες.

Ὁ μὲν δὴ χρησήριον τοῦτο ἔλιπε. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος, βίοτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ ἐξαπλώσαντος τὸν βίον ὅλβῳ, Ἀμφίδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ δὲ Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἠπιώτερος τοῦ πατρὸς ἐπεί τε δὲ ὡμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτερος. πέμψας γὰρ κῆρυκα, ἐπυνθάνετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον καταστησάμενος τὰ πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν οἰκήσοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα κῆρυκα τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος. ἑσθὰς γὰρ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναπολίζων τὸν κήρυκα ὑπὲρ τοῦ ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως τινὰς ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολούων δὲ, ἔρριπτε ἐς ὃ τοῦ λήιου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθαρτο τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ οὐδὲν ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον, ἦν τε θυμὸς πολὺς τῇ οὐκ ἐφάνη Περίανδρος· ὁ δὲ σφέων οἱ ἔφη Θρασύβουλον νουθετέεσθαι. θωυμάζειν τε αὐτὸ, πρὸς οἷόν μιν ἀνδρα ἀποπέμψαι, ὡς παραπλήκτην τε καὶ τὰ ἑωυτοῦ σινάμορον· ἀπηγεόμενος πάντα τὰ παρὰ Θρασυβούλου ὁπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἔχων ὡς οἱ

B Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου· — κλεινὸν

Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μετ' οὐκέτι παῖδες· — ιε'

C ἐξαπλώσαντος τὸν βίον ὅλβῳ, — ὅλβιος ἐξαπ.

D τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος. — ιε' ἀσφαλέστατα

E κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον, — 204

» ἐπεπόητο Θεσπρώτους τοὺς ὑπὲρ ὄχθης A
» τῆς ἀχερουσίης φονεύσῃ, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κα-
» κότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα γὰρ
» Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
» Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ γὰρ ἡμέ-
» ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας, δι' αἰτίην τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν.
» πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀ-
» χέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ὅπου ὁ νεκυο-
» μαντήιον τοῦ ξείνου κατήκης πέρι ξυνιέντας, ὅ-
» τεο σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅπι φανείσα, B
» ὅτεο κατερέψαν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ τοῦ ξεί-
» νου κατάθηκη. ῥιγοῖν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνὴ· τῶν
» γὰρ οἱ συγκατεθάφθη ἱματίων ὄφελος εἶναι
» οὐδέν, ὅ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ
» εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὅπι ψω-
» μὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέ-
» βαλε. ταῦτα δὴ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Πε-
» ριάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἐῶν ὁ συμβόλαιον, ὡς
» νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη· ἰθέως δὴ μετὰ
» τοῦτο ἀγγελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ C
» Ἥραιον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἦισαν κόσμῳ τῷ
» καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δὲ ξυλλέξας τοὺς
» δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας, πάσας ὁμοίως
» τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμ-
» φορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπεύχο-
» μενος κατέκηε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ
» δεύτερον πέμψαντι, ἐφάσμη τὸ εἴδωλον
» τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέηκε χῶρον πρὸ ξεί-
» νου τοῦ ξενικαθήκην. τοιοῦτόν μὲν ὅστι ὑμῖν D
» ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔρ-
» γον. ἡμέας δ' αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐ-
» τίκα θώυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμεν
» μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ
» μεζόνως θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ἐ-
» πιμαρτυρόμεθά τε θεοὺς καλεόμενοι ὑμῖν
» τοὺς Ἑλληνίους, μὴ καταστάναι τυραν-
» νίδας ἐς τὰς πόλιας. ὑμεῖς δὲ μὴ παύση-
» σθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε τοῦδε τὸ δίκαιον κα-
» τάγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ E
» συναγανέοντας. Σωσικλέης μὲν ὁ Κορίν-
θου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δὲ αὐτὸν
ἀμείβετο, τοῖσι αὐτοῖσι θεοῖσι καλέσας θεοῖσι
τείνῳ, ἦ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐ-

ab illo præceptum vt eminentissimos quosque populariũ interimeret, tunc verò omnem inciues sæuitiam exercuit, interficiendo ac persequendo cõsummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuntios scisciatum necyomanteõ, *id est mortuorum oraculum*, de hospitis deposito, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cũ quibus sepulta fuisset, vtpote non cõcrematas. Cuius rei, quòd vera loqueretur, testimonio foret quòd Periander in frigidum furnũ panes ingessisset. Hęc Periandro renuntiata, ob illud argumentum fidem fecêre, quòd ipse cum Melissa quãuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuntium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis tẽplum prodirent. Eò, tanquam ad diem festum, quàm ornatissimè poterant quum issent mulieres istæ, depositis clàm satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atq; *eas vestes* ad foueam cõportatas Melissã precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuntios iterũ eosdem misit, tũc ei Melissæ idolũ, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinã depositũ hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrãnis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eóque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatq; vidimus vos accersisse Hippiã, tum verò maior nũc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocãtes *testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis nõ assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos inuocãdo dixit, cũ cæteros tum præcipuè Corinthios de-

a Obtestamur vos ne tyrãnides in ciuitatibus cõstituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam cõtra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factũ Corinthios.

b Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed αἰτίᾳ δαὶ suspecta reddit vel ipse Valla interpretatio.*

sideraturos Pisistratidas, [b] quum veniſſent dies quibus expiare ſe ab Atheniēſibus nequirent. Hactenus reſpondit Hippias, quoniā oracula illa ipſe præ cæteris nota haberet. Cæteri ſocii, qui antea ſilentium tenuerant, audito Soſicle, liberius pro ſe quiſque in vocē erumpentes, accedere ſentētię Corinthiorum, obteſtariq; Lacedæmonios nequid agerent noui aduerſus Græcam ciuitatē. Ita abea re ceſſatum eſt. Hippias illinc profectus, offerente ſibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Theſſalis Iolcō, neutrum accipere voluit, ſed rurſus ad Sigeum conceſſit, quod armis Piſiſtratus à Mitylenæis eripuerat. Eóque capto, tyrannum ibi conſtituerat Hegeſiſtratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum eſt, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionē, illos refellētes hac ratione, quòd dicerent nihilo magis iuris eſſe AEolibus in agrum Ilienſem, quàm ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operā nauaſſent. His aſſiduè bellātibus, cùm alia in prælijs geſta ſunt, tū illud, quòd Alcæus poeta in prælio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Atheniēſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderūt. Hanc rē Alcæus carmini mandans, in Mitylenen repoſuit, indicans Menalippo ſodali ſuā calamitatem. Mitylenæos tamen atque Atheniēſes reduxit in gratiam Periāder Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium.

Hippias, poſtea quam Lacedęmone in Aſiam abiit, cūcta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artapherne, atque omnē operā dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem.

A πιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι αἰτίαθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷα δὴ χρησμοὺς ἀπεχέσατα αἰδρῶν ἐξεπιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας τις αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τὸν Κορινθίου τὴν γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλωΐδα. Οὕτω μὲν παύεται ἐπαυόμενα. Ἱππίης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. Ὁ δὲ τουτέων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγιον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ τοῦδε Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον τοῦ παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὀνόματι ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ πρέλαβε τοῦδε Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὀπὶ συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδημεῦντές τε λόγῳ οὐδενὶ μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖναι τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστράτευσαντο Μενελάῳ τοῦ Ἑλένης ἕνεκα. πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρήγματα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν ᾗ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γενομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἔχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνέθεσαν τῇσι ἐν Ἀθηναίῃ τῇ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ὑπεμπτεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ τὸ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετρέψαντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγιον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ἐὸν Ἀθηναίοισι.

Ἱππίης δὲ ἐπείτε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πολλῷ χρῆμα ἐκίνεε, ἀμφικάλλων τούς τε Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως οἱ Ἀθηναῖοι γνοίατο ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντες τῷ Δαρείῳ.

Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐφρόντιζε, καὶ οἱ Ἀθη- A
ναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρ-
δις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντας τοὺς Πέρσας πεί-
θεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρτα-
φέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι
εἶναι, καταδέχεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκων δὴ
ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀ-
θηναῖοι· οὐκ ἐνδεχομένοισι δὲ σφι, ἐδέδο-
κτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους
εἶναι. νομίζοισι δὴ ταῦτα, καὶ ἀμφοτερηλη-
μένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χειμῶνι B
ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος
τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρ-
της, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις
τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ
ὅπως τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε
τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς εἴη πολλῶν τῶν
ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς
οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζοιεν, εὐπετέες
τε χειρωθείησαν εἶπαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε,
καὶ ὡς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀ- C
θηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύε-
σθαι δυναμένοισι μέγα. καὶ ὅδεν ὅ,τι οὐκ
ἐμηχάνατο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισε
σφέας. πολλοὶ γὰρ οἷοί τε ἦσαν ἐνὸς ἐλάσσονες
ἐξαπατᾶν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
Λακεδαιμόνιον μούνων οὐκ οἷός τε ἐγένετο
μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθη- τὸν ἐξαπα-
ναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀπα- λέειν,
τηθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
λαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες D
αὐτέων Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα
τὰ πάντα δόκιμον· αὗται δὴ αἱ νέες, ἀρχαὶ κα-
κῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀ-
ρισταγόρης δὲ στείλωσας, καὶ ἀπικόμενος
ἐς τὴν Μίλητον, ἐξεύρισκε βούλευμα ἀπ'
οὗ Ἰωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμίη ὠφέλεια ἔσε-
σθαι, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε,
ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσῃ) ἐ-
πέμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο-
νας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμα- E
λώτους ἐόντας Μυγδόνων, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χώρου τε καὶ κώμας
ἐπ' ἑωυτῶν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίο-
νας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ
με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτη-
ρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἢν θέλητε πεί-

Que agitare Hippiam quum accepissent Athenienses, mittunt Sardis nuntios ad dissuadendum Persis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienses (si salui esse vellet) rursus Hippiam recipere: Athenienses eam conditionem recusare; & malle professi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atque ita animati sunt Athenienses eā conditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter cæteras præpollebat. [a] Ad quam ciuitatem vbi venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ essent in Asia, déque Persico bello, quòd neque scutum neque lanceam in vsu haberent, [b] facilésque essent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Milesios esse Atheniēsium colonos; quos æquū esset ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil nō pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius [c] enim ei visum est multos decipere quàm vnū: qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſiū effecit. Itaque Atheniēses persuasi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittēdas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re spectato. Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatē erat redundaturū. quanquam ne ille quidē hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatē abducti à Megabyzo erant, locū atque vicum per sese incolētes: ad quos vt peruenit nūtius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrānus [d] ad ostēdendam vobis (si obtemperare velitis) sa-

a Quum autem ad plebem accessisset Aristag.

b Expugnarique facilè possent.

c Esse videtur mult. decip. q. vn. si Cleom. quidē Lacedæmonium solum fal.

d Salutāre cōsilium vobis daturum.

lutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, [a] eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidé, vsque ad mare: deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sanè voluptatem acceperunt: sumptísque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [b] illinc remeãtibus. Vbi ad mare peruenêre, illinc in Chiũ transmisere. quò postquam applicuere, eorũ vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eôdem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbũ transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, vnde terrestri itinere se in Pæoniã receperũt. Posthæc ad Aristagoram Atheniẽses viginti cum nauibus venere, ducentes vnà quinque triremes Eretriorum, qui nõ Atheniensium gratia commilitiũ præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando [c] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterãt, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, vbi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum ciuiũ Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumẽ Caystrum tenẽtes iter. Illinc superato Tmolo Sardis aduenium, eásque, [d] occurrẽte nemine, capiũt, omniáque eius vrbis loca, præter arcẽ, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens nõ exiguas virorum copias: [e] quæ res fuit impedimẽto quominus qui ingressi erant vrbem diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autẽ lateritiæ, tamen ex arũdinibus lacunaria habebant.

a Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. *Q.d. Vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eò quum Generitis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit.*

b Illic remanentibus.

c Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

d Repugnante nemine.

e Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla sixit præcedentibus hæc, τὰ δὲ μὴ λεηλατῆσαι, &c.*

A ἡεσθαι. νεῶν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πρόκειται σώζεσθαι ὅτι τάχιστα ὑμετέρην αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὰ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες καρτά τε ἀσμένως ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θάλασσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτῷ ἐπί τε οἱ Παίονες ἀπίκεσθαι ὅτι θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, καὶ πόδας ἐλαφρὸς ἵππος πολλὴ, διώκουσα ἐκ Παίονας. ὡς δὲ κατέλαβον, ἐπηγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν· οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤλασαν, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπίκεσθαι ἐς Παιονίδα. Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκεσθαι εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ οὐ τῶν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφλισκάνουσι σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τῶν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιέφηκαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὗτοι ὦν ἐπεί τε σφι ἀπίκοντο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πρῆσσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων τῷ, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ ὡς φόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χεῖ πολλῇ, σὺν ὁπλίτῃσι Ἐφεσίοις· ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, σθένεος σφι οὐδενὸς ἐπιόντος.

B

C

D

E αἱρέουσι δὲ χωρὶς τὴν ἀκροπόλιος πάντα πρήσσοντες τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιος ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγους. ὃ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφέας τὴν πόλιν, εἶχε τόδε· ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλοῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων

206

ἀπίκοντο

συνέπεσκαν

ἀπίκοντο

ἡγεμόνας τὸ ὁδὸν πορ.

τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐ- A harum vnam quidã è militibus
νέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν ὁ quum incendisset, repentè ignis
πῦρ, ἐπενέμετο ὁ ἄχρι ἅπαν. κατομβρίου δὲ è domo in domum elapsus totã
τοῦ ἄστεος, ⓐ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐσῆ- vrbem absumpsit. Ardente vrbe,
σαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, & vastante iam extrema incẽdio,
ὥστε τὰ πρόσω κεκομμένου τοῦ πυ- nec habente regressum, Lydi &
ρός, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄ- Persarum quicunque in vrbe e-
στεος, συνέῤῥεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ὅπι rant, vndique circumuenti, ex
ⓦ Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψῆγμα vrbe in forum confluunt, & ad
χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ amnem Pactolum, qui medium
μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει· καὶ ἔπειτα ἐς forum interfluens, ramenta auri
ⓦ Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασ- è Tmolo illis defert, deinde flu-
σαν. ὅπι τοῦτον δὴ ⓦ ποταμόν, καὶ ἐς τὴν mini Hermo immiscetur, & ille
ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ ⓐ mari. Ad hunc amnem & ad hoc
Πέρσαι, ἰδὼν ἀναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. ⓐ δὲ B forum conglobati Lydi pariter
Ἴωνες ὁρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀ- & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios
μυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ sese tutantes, alios magna multi-
προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαν- tudine se obuiam ferentes, metu
τες τοῦτο τὸ οὖρος ὁ Τμῶλον καλεόμε- perculsi, ad montem qui dicitur
νον· ἐνθεῦτεν δὲ νυκτὸς ἀπαλλάσσοντο Tmolus sese recipiunt, atque il-
ὅπι τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν ἐπυρπο- linc noctu ad naues. Crematis
λήθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι, καὶ ἱρὸν ὅπι χωρίης Sardibus, deflagrauit vnà templũ
θεοῦ Κυβήβης· ὃ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, C Cybeles indigenæ deæ: cui⁹ præ-
ὕστερον αὐτὶ ἐπεμπρήσαμεν τὰ ἐν Ἕλλησι textu postea Persæ templa quæ in
ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος πο- Græcia erant cremauerunt. Hoc
ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσπυθανόμενοι vbi Persæ qui intra Halyn domi-
ταῦτα, συνελίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυ- cilia habebant, resciuerunt, tunc
δοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόν- verò ad ferendam Lydis opem
τας τοὺς Ἴωνας διείρκησαν, ἑπόμενοι δὲ κατ' conuenerũt: nec adepti Sardibus
ἴχνος, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ αὐτε- Iones iã illinc profectos, eadem
πάλησαν μὲν ⓐ Ἴωνας, συμβαλόντες δὲ, via insequuti, comperiũt Ephesi;
πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων ⓐ congressique cum illis ex aduer-
Πέρσας φονεύουσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· so instructis, in fugam eos ver-
ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐ- tunt, multósque occidunt, & in
ρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναῤ- his cùm alios illustres viros, tum
ῥαψῳδήκοτα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου Eualcidem Eretriorum ducem,
πολλὰ ἀνειθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀ- qui donatus laurea in certamini-
πέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ bus fuerat, & à Simonide Ceo
τὰς πόλιας. τότε μὲν δὴ οὕτω νικηθέντες maiorem in modum celebratus.
ἐμάχοντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοὺς ἐκπλέ- Ex ea pugna qui euasere, per vr-
οντας ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ὅπι καλεομένους bes fuere dissipati. Et tunc quidẽ
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, D ita dimicatum est. Athenienses
οὐκ ἔφασαν ὑμφρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ autem, post hæc desertis prorsus
τὸν Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω Ionibus, etsi per nuntios Arista-
γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ἄδην goræ magnopere rogabantur,
ἦσαν τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, negauerunt se auxilio futuros.
Quorũ societate fraudati Iones,
tamẽ quoniam ista aduersus Da-
rium egerant, nihilo segnius bel-
lum aduersus regem parabant:
Hellespontúmque inuecti, By-
zantium ac cæteras circà vrbes
in suam potestatem redegerunt.
Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς πρὸς τῇ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο. E

Inde euecti, magnam Cariæ partē in belli ſocietatem aſciuerūt. nam Caunus, quæ prius ſocietatē facere recuſauerat, vbi Sardis cōflagrarunt, & ipſa Ionibus acceſſit: Cyprii quoque omnes vltrò, exceptis Amathuſiis, acceſſerunt. Defecerūt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Oneſilus quidam Gorgi Salaminiorū regis frater, natu minor, Cherſis filius, Siromi nepos, EVelthontis pronepos. hic vir, quum ſæpenumero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellaſſe, vehementius vrgere hominem inſtitit. In quo quia nihil proficiebat, obſeruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vnà cum ſuis [a] militibus, eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos tranſfugit: eo potitus Oneſilus omnibus Cypriis vt rebellarēt ſuadebat: perſuaſis cæteris, Amathuſios rebellare abnuētes obſidione circumdedit.

[a] *Legit* σραπώτησι *vrp* σασώτησι.

Dum hic Amathuntem obſidet, Darius, vt ei nuntiatum eſt Sardis captas incenſaſque ab Athenienſibus atque Ionibus, & huius comparandæ claſſis atque rei contexendæ fuiſſe authorem Ariſtagoram Mileſium, fertur, [b] quumprimum hæc audiuit, dixiſſe Iones nihil feciſſe: probè ſciens non fuiſſe illos præ contēptu ſui rebellaturos: deinde interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes. Id quum audiſſet, tum arcum poposciſſe, eóque ſumpto, ſagittā quam impoſuerat, in cælum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa, dixiſſe, O Iupiter, contingat mihi vt Athenienſes vlciſcar, Atque hæc loquutus, cuidam famulorū præcepiſſe vt ſibi ſemper appoſita cœna, ter diceret, Here, meméto Athenienſium. Et quū hoc præcepiſſet, accito ad ſuū cōſpectum Hiſtiæo Mileſio, [c] quem ipſe diu diſtinuerat, ita eum fuiſſe alloquutus, Audio Hiſtiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, nouas aduerſum me res eſſe molitum. viris enim ex altera continente perſuaſit

[b] Vbi hæc audiuit, Iones cōtempſiſſe, *vel*, nihili feciſſe, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem ſciret. deinde interr.

[c] Quem à lōgo iam tempore detinebat. *Vel*, retinebat.

Ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον ἐοῦσαν. καὶ γὰρ τὴν Καύνον προτέρην οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν αἱ Σάρδις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι 207
πρώτοι προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν δὲ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. τοῦτον ὦν πάλαι μὲν καὶ πρότερον Γόργην πειρηρέατο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὲ ὡς καὶ τοῖς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάλαι ὑπαιείμενος ἦγε. ὡς δὲ οὐκ ἐπείθε τὸν Γόργην, ἐπιδόντα μὲν φυλάξας ἐξελθόντα δὲ ἄρα τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πρώτους, Κυπρίους στρατοῦσθαι. τοῖς μὲν δὴ ἄλλοις ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθουντίους. βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλοῦσας ἐμπρησθεῖσάν τε Ἀθηναίοισι καὶ Ἴωσι, καὶ δὴ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφηνάμενον, Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἴωνων ὀνείδεα λόγον ποιησάμενον, εἰδότα ὡς οὐκοί γε οὐ καταπρήξονται ἀποσάντες, εἴρεσθαι οἵτινες εἶεν Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι ὀιστόν, λαβόντα δὲ καὶ ἐνθέντα ὀιστὸν, ἄνω ἐς οὐρανὸν ἀπεῖναι· καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βάλοντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδῶσέ μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἴποντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, δεῖπνου προσκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλὸν, Πευθάνομαί σε Ἱστιαῖε ὑπ' ἐμεῦ ποιεῦντα πρήγματα, οὐδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγὼν,

» καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὶ δώσοντας ἐμοὶ A
» δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἀ-
» μα ἐκείνοισι ἔπεσθαι, Σαρδίων με ἀπεξέ-
» ρησε. νεῦ ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν
» καλῶς; κῶς δ' ἄνθ' τῶν σῶν βουλευμά-
» των τοιοῦτόν τι ἐρρήθη; ὅρα μὴ οὐ ὑστέρης
» σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ
» Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ
» βουλεύσασθαι τρῆγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ
» σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναφήσειν; τί δ'
» αὖ δεόμενος, ποιεόμενος ταῦτα; τεῦ δὲ B
» ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρεα μοῦνα πρήσσεται ὅσα πρ
» σοὶ, πρώτων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐ-
» πακούειν ἀξιοῦμαι; ἀλλ' εἴπερ τι τοιοῦτον οἷ
» σὺ εἰρήκεας πρήσσει ὁ ἐμὸς δοῦλος, ἴσθι
» αὐτὸν ἐπ' ἑωυτῷ βαλλόμενον πεπρηχέναι.
» Ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι λό-
» γον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς δοῦλος
» νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά.
» εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀ-
» κήκοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷ πρῆγμα ἐργά- C
» σασθαι, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσσασθαι ποιή-
» σας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν
» σφι γενομένου, ποιήσασθαι τῶν πάλαι ἵμερον εἶ-
» χον· ἐμέο δ' αὖ ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη πό-
» λις ὑπεκίνησε. νεῦ ὦν ὡς τάχος με ἄφες
» πορευθεῖναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεινά τε
» πρήγματα καταστήσω ἐς τὠυτό, καὶ τὸν Μιλή-
» του δοῦλον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησά-
» μενον, ἐγχειρίδιον τῷ δέρδω. ταῦτα δὲ
» κατὰ νόον σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι D
» τοὺς βασιληίους, μὴ μοῦνον πρότερον ἐκδύ-
» σασθαι τὸν ἔχω χιτῶνα, καταβήσομαι ἐς
» Ἰωνίην, πρὶν αὖ τοι Σαρδὼ νῆσον πᾶ-
» μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος
μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ,
ἐπείθετο· καί μιν ἀπίει, συντιθέμενος, ἐ-
πεὰν τὰ ὑπέσχετο οἱ δοῦναι τελέα ποιήσῃ, πα-
ραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. ἐν ᾧ δὲ
ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων περὶ
βασιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ ὁ E
τόξον ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱ-
στιαῖος μεμελημένος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομί-
ζετο δρόμῳ ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ πρωτὶ τῷ
208 χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους, ἐξαγγέλλει),

vt Iones sequerentur, (qui mihi commissorum pœnas dabunt) eósque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videtur hæc tibi bene habere? quorum quídnam sine tuis cõsiliis actum est? Proinde vide ne rursus teipsũ in culpã induas. Ad hæc Histiæus, Quódnam, inquit, rex protulisti verbum? méne consulere rem quæ tibi sit quippiam siue multũ siue parũ molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt quæ tibi? quem tu omnium consiliorum tuorum cõmunione dignaris? Quòd si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio.

* Principio rationem istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam rerum nouarum fecisse aduersus statum tuum: siquid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris quòd me à mari ablegandum putaste. nam Iones id agere aggressi sunt postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iampridem libidine tenebantur: quòd si ego in Ionia fuissem, nulla profectò se ciuitas cõmouisset. Proinde nunc properè dimitte me vt in Ioniam cõtendam, illic omnia negotia tibi in integrum restituturus, & hũc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendã, quàm Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc Histiæus fallẽdi gratia dicebat. quibus persuasus, Darius hominem dimisit, præcipiens vt posteaquã ea quæ sponderat præstitisset, ad se Susa reuerteretur. Dũ nuntius de Sardibus ad regem venit, Dariúsque illam rem arcu fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæúsque ab eo dimissus ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuntius affertur,

a Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Miles.

[a] Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Ionas euocandos: qui non diu in deliberando cũctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerũt, terrestríque itinere Salaminem cõtenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocántur. His ea facientibus, Cyprii tyranni cõuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cũ Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie stándi, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situ est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicétur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ cõcilium nos misit ad mare tutandũ, non ad naues tradendas, quò ipsi cum Persis in terra confligeremus. [b] Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos verò debetis, qualia ab imperãtibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc Iones respónderunt. Post hæc Persis in cãpum Salaminium tẽdentibus, Cyprii reges aduersus alios hostes cõstituerũt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliẽsium. aduersus Artybium Persarũ ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatũ erigere se docto. Quod audiẽs Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sanè quàm peritus rei bellicæ, & alioqui [c] solertiæ plenus,) Audio, inquit, Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore [d] eum in quem agitur, perficere: proinde tu properè inita ratione dicito

A νησοὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, τοῦ σδκιμον ἐς τὰ μά Κύπρου εἶ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ὅπως καλεύμενος σφέας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολλῷ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ πρῆσσον ἐς τὰ μὰ Κύπρου, καὶ Πέρσαι νησοὶ ἀμφιβαίτες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦισαν ὅπως τὰ μὰ Σαλαμῖνα στρατῷ. τῆσι δὲ νησοὶ οἱ Φοίνικες τοῦ ἔπλωον τὰ μὰ ἄκρα, αἳ καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου B δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς. Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε τοῦ σφέρεσθαι, Πέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε παραθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρη καὶ εἰπεῖν ὑμῖν ἐκβαίνοντας ἐκ τῶν νεῶν, ὡς ἕκαστος πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι αἰπαγωνισμένους. εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεών ἐστι ὑμέας. ὁκότερ' C αὖ δὴ τουτέων ἕλησθε, ὅκως ὃ κατ' ἡμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. Εἶπον πρὸς ταῦτα Ἴωνες τοῖς Κυπρίοισι τάδε, Ἡμέας ἀπέπεμψε ὁ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάξοντας τὴν θαλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τοῖς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ πρὸς φερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νεῶν ὄκου ἐπαΐομεν, ταύτῃ πειρησόμεθα χρηστοὶ γενέσθαι. ὑμέας δὲ χρεών ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάθετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γενέσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τοιούτοισι ἀμείψαντο. μετὰ δὲ, D ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέπασσον οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοῖς μὲν δήμοις Κυπρίοις καὶ τοῖς δήμοις στρατιώτας αἰτιπαίσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, αἰτέπασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ ᾧ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς αἰτεπάσατο Ὀνήσιλος· ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον τοῖς ὁπλίτῃσι αἰτιπάσεσθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἐὼν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς ἐτύγχανε μὲ E καὶ τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος, ἐκ δηλώσας λήμματος πλέος. εἶπε πρὸς ὅτον, Πευθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαΐοντα ὀρθόν, ἐκ ποσὶ καὶ

a Artybiũ Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id est*, Eius in Cypriũ aduentum expectari. *Valla autẽ hic* προσδόκιμον *cum* δόκιμον *confudit.*

b Nos itaque vbi collocati sumus, vt oper. *Vel*, *In munere quod nobis iniunctum est.*

c Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήματος *quàm* λήμματος.

d Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάζεσθαι

ὁκότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ αὐτὸ ὀπίσω σύ. ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἰ τοῖσι σοῖσι πρήγμασι χρήσιμον πρὸς Φερέσατον, Φερέσω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ πρὸς Φέρεσθαι. ἢν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι τὸ δοῦρε, ἢν δὲ σε ἐκεῖνος (τὸ μὴ γένοιτο) πρὸ ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν, ἡμίσεα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέρωσί τε ὑπηρέτησι πρὸς Φέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν Φοβηθῇς. ἐγὼ γὰρ δή τοι ἔτι δοκέω μή μιν ἀνδρὸς ἔτι τε μηδενὸς ἡσσεσθαι ἀνάντιον. ταῦτα εἶπε, καὶ μεταξὺ ἅμα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἀκροβολισάμενοι, ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ ὑπεραέλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τουτέων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δ', ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. καὶ δὴ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους ταῦτα ἐγίνετο, ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι τῷ ἵππου κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, καὶ ξυνεσπάκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ὑπεραλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ὑπὸ τὸν Ὀνήσιλου ἀσπίδα, ἐνταῦτα ὁ Καρὶ δρεπανώῳ πλήξας, ἀπαμᾷ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτῷ ταύτῃ. μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρείου, προσδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν ὡς μυρίων. οἱ δὲ Κυπριέες ὅτε λέγουσι εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. προσδόντων δὲ τῶν Κουρείων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμήια ἅρματα πρὸς τοῖσι Κουρεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ ταύτεων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τεταραγμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τῶν Κυπρίων ἐπόσα σιν ἐπῆρξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅπισθε ἐπολιόρκησε, ἀποστάντες τοῦ κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα.

χῶ πρὸς Φερέστερον,

209

A vtrum malis obſeruare, equúmne tibi feriendum, an ipſum Artybium. Ad quem ſeruus ſuus, Ego verò, inquit, rex, paratus ſum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ac ducē oportere cum rege ac duce certare. ſiue enim talem occidas, decori tibi fore: ſiue (quod ſecundum eſt) à tali occidaris, (quod abſit) dimidiū mali B eſſe. nos verò famulos cū famulis hoſtium debere cōfligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſa cur eius artificium extimeſcas. recipio enim tibi eum poſthac aduerſus neminem ſe erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terreſtres naualéſque: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenuè pugnantes ſuperauere Phœnices: Samiorum tamē præcipua virtus extitit. In terra autem, vbi concurſum eſt, dum C acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilū inuectus eſt, Oneſilus (vti cōuenerat cum ſatellite) ipſe inuadētem Artybiū ferit, eius ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos iactantis, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarū imperator illic vnà cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Teſenor Curii tyD rannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argiuorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horū acie in fugā verſa, cū alii multi occubuere, tū verò Oneſilus Cherſis filius, q Cypriosad defectionē induxerat, & Soliorū rex Ariſtocyprus Philocypri filius, eius, inquā, Philocypri quē Solō Atheniēſis Cyprū E profectus inter tyrānos maximè verſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſii, quoniā ipſos obſederat, exciſum in oppidū retulerūt,

ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quum iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fauo referſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt vt depoſitum caput humarent, Oneſilóque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam vſque memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorũ vrbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarũ diutiſſimè obſidionem Soli pertulit, ſed eã Perſæ quinto menſe quàm obſidere cœperunt, circũ ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſeruitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeéſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui aduerſus Sardis expeditionẽ fecerãt, poſtquã in naues repulerũt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſũt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidẽ cõuerſus advrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanũ, cepit Abydũ & Percoté, Lampſacũ & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis.

Cui à Pæſo ad vrbem Parion contendenti nuntius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur conuerſo itinere ex Helleſponto aduerſus Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduẽtu certiores facti Carii, ad colũnas quæ Albæ dicũtur, conueniunt, atque ad amnẽ Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrũ. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo iudicio, à [a] Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyéſi, qui Syéneſis Cilicũ regis filiã in matrimonio habebat.

a Pixodaro.

Α καὶ μὲν ἀπεκρέμασαν ἐκ τῶν τειχέων. χρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ οὔσης ἤδη κοίλης, ἔσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μὲν ἐνέπλησε. τούτου δὲ θωμασθέντος τοιούτου, ἐχρέωντο λόγῳ περὶ αὐτῆς ⓐ Ἀμαθούσιοι, ἐμέμψαντο σφι, τιμῶσι μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάλψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ αἰεὶ πρῆος ἔτος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον σφίσι οἰκοίεσαν. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ ὁ μέχρεις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Β Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ τρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ πρεσβυτέρῳ βασιλεῖ σφῶν Σαλαμινίοις ἀποδιδόντας, αὐτίκα μαθόντες ⓐ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τὴν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτέχε χρόνον ὀπτιπλεῖσον πολιορκευμένην Σόλοι, τὸν τεῖχος ὑπορύσσοντες ὁ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον ⓐ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ σφέων αὐτῶν ἐλεύθεροι ἡγεόμενοι, αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο· Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Υἱμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι γαμβροὶ, ἕλοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ἔνθεν δὴ ὀπτὶ διελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυείσης μὲν νυν πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ὀπ' ἡμέρης ἑκάστης εἶρε. C D

Ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ὀπτὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας τοὺς τὸ Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὀπὶ τὴν Καϊστρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυείσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε πέτρας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τοῦ Ἱδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνταῦτα, ἐβούλοντο βουλὰς ἄλλας τε πολλὰς, καὶ ἀείση γε δοκέουσα εἶ ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα.

Χ Pixodaro

τούτου τῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβαίνας Ⓜ Μαίανδρον ὄπισθε Κᾶρας, καὶ χῶμα ἐόντα ἐξ ὀπίσω τοῦ ποταμοῦ, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἐόντες ὄπισω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ἀμείνονες τῆς φύσιος. οὔτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι χῶμα ἐόντα Ⓜ Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα ἰῶσι φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσπεσόντες τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοσφίσοιεν ἐς τὸν ποταμὸν ἐπιστρεφόμενοι. μάχῃ δὲ γενομένῃ, καὶ διαβαίτων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ τὸν Μαρσύην πολεμῷ συνεβάλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχῃ ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ δὴ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐσπίπτησαν ὑπὸ πλήθεος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβραυνδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε ἄλσος πλατανίστων. μουνοῦσι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσὶ οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀπάγουσι. κατειληθέντες ὦν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες παραδοῦναι τὴν Ἀσίην, ἄμεινον φρήσουσι. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παρεγίνοντο βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον Ⓐ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ὑποδύντες τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλοισι, καὶ μαχεσάμενοι ὅτι πλέον ἢ πρότερον, ἐσπίπτησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἀνέλαβόν τε καὶ αὖ ἐμαχέσαντο Ⓐ Κᾶρες. πυθόμενοι δὲ ὡς στρατεύεσθαι ὁρμέαται Ⓐ Πέρσαι ὅτι τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τῷ ὅτι Δάσῳ ὁδὸν ἐς τὸ ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυείσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σφῶν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τῷ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν. Ὑμιέης δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ὅτι διωξαίτων σὺν ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, ἀπόμοιρος ἐς τὸν Προποντίδα, εἴλε Κῖον τὸν Μυσίην. τούτου δὲ ἐξελών, ὡς ἐπύθετο Ⓜ

Ab hoc ſententia dicebatur vt tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habétes, ita demum cum hoſte cõgrederétur, vt ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur[a] meliores quàm natura eſſent. Verùm hæc ſententia non peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamẽ in flumen incidentes, abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent Perſæ, ac Męandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prælium conſeruere cũ Perſis acre atque diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertũt. Quo in prælio, Perſarum cecidere duo millia, Carũ decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Soli autẽ ex iis quos nouimus, Cares ſũt qui Ioui militari hoſtias offerant. Huc Cares quũ ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, vtrũ ſeſe Perſis dedere, an Aſiá penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrũt: & quum diutius quàm prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorum præcipuè. Poſt acceptam calamitatem hãc Cares copiis reparatis [b]repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in modũ interiere hi Perſæ. Hymees autem (qui & ipſe erat ex inſequentibus Ione qui aduerſus Sardis militauerant) ad Proponticem conuerſus cepit Ciõ Myſiam. Hac expugnata, audiens

a Fortiores. Vel, magis ſtrenui.

b Pro, Pugnam inſtaurarunt. Vel, Denuo pugnarũt.

τῶν δὲ τῶν πάντων πολλῶν,

τῶν ἐν Πηδάσῳ

τῶν Σισφιάκης.

τῶν Μύρσος

Dauriſem relicto Helleſpōto tendere aduerſus Cariā, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitū, cepítque AEoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit itē Gergithas [a] qui à priſcis Teucris relicti fuerāt. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduerſus Ioniā confinémque AEolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex AEolia verò Cumā. Quibus oppidis captis, Ariſtagoras Mileſius, vbi hoc accepit, nō erat compos mentis, vt qui perturbaſſet Ioniā, & magna negotia cōfudiſſet. Itaque cernens hæc, vbi conſtitit ei rem effici nō poſſe, nec Darium regem ſuperari, de fugiendo deliberabat, conuocatíſque ſuæ factionis hominibus, [b] conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerētur, in ſeptētrionalia loca aliqua profugere, ducētes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verùm Hecatæus Hegeſandri filius, [c] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto eiicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cuius ſententia præcipuè erat abeundi in Myrcinum, demandata [d] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam nauigauit, regionémque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum vrbem obſidet, tam ipſe quàm eius exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

a Qui ex priſcis T. rel. fuerāt. *Vel, remanſerant.*

b *Cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi fortè Mileto expellerētur. ánne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *Vbi autem Valla ſua illa ſeptentrionalia loca inuenerit non video, niſi ex ὑπάρχον fecerit ὑπάρχτον.*

c Hiſtoricus.

d *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit: & Miletus viri illius ſit nomē, quum in noſtris exempl. ſit dumtaxat Pythagoræ.*

A Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαρείου, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ Ⓦ Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολοφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. οὗτος μὲν δὴ ὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δ', Κύμην. ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐν τῷ δὴ (ὡς δι' ἐδόξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταρασσόμενος τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκεκτημένος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα. πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο βασιλέα Δαρεῖον ὑποχειρίην ποιήσασθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συλλεγόμενος τοὺς συνεταιρίους, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἀμείνων σφι εἴη χρηματοφύγιόν τι ὑπάρχον ἔξω), ἐν τῷ ἀπαλλάξονται οὐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε τοῦτο Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, γνώμη ἐς οὐδετέρην ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἐν τέῳ ἐκ πέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντας ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. αὐτῷ δ' Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἐν τέῳ ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τῶν Θρηίκων πόλιν τὴν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· καὶ ἔσχε τὸν χῶρον ἐπ' ἐν ἑάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιορκήσας πολλὸν χρόνον.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗΝ ΕΡΑΤΩ.

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber sextus, qui inscribitur ERATO.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν A νυν Ἰωνίῃ ἀποστήσας, ὥσπερ τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμενημένος ὑπὸ Δαρείου, πρῶτον ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, κοῖόν τι δοκέοι Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωυμάζε τε ὅ γε νοῦς, ὡς σοφὸν δὴ ἔθηκε τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπισάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν πε- B χάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸν ἀτρεκέα τῆς ἀποστάσιος, Οὕτω νυν Ἱστιαῖε ἔχει καὶ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο δὲ ὑποδήματα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸν ἀποστάσιν ἔλεγε εἶπε· Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς σοφιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸν περὶτιν ἐπελθόσθαι νύκτα ἀπέδρη ὀπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξαπατήσων· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, C ὑπέδυνε τὸν Ἰώνων τὸν ἡγεμονίῃ ἐς τοὺς Δαρεῖον πολέμους. Ἀφικόμενος δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πρόσθε λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσάν μιν. ἐνταῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατὰ περ θυμὸς οὕτω ἐπέσχε τὸν Ἀρισταγόρην ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, ἢ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος· τῷ μὲν γὰρ ἀληθέϊ οὐδεὶς αἰτίῃ ἐμάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν D

A RISTAGORAS quidem Ionicę rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus, à Dario commeatū adeptus[a], Sardis venit. eò quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimò mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus, [b]Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæe, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, [c]regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in Chium transmisisset, à Chiis in vincula coniectus est, [d]exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas: sed vbi omnem cognouere rationem, quòd regi hostis esset, hominē soluerūt. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita promptè Aristagoræ vt à rege deficeret [e]delegasset, & tāta clade Iones affecisset, [f]nō dixit causam penes illos meritò fuisse, sed regē Darium constituisse, Phœnices è

a A Dario dimissus.

b Artaphernes illum astutè respondere videns, dixit, vt qui veram defectionis causam compertam haberet.

c Rege Dario decepto, in cuius potest. quū Sard. insl. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr.

d Iudicantibus. *Vel, Existimātibus.*

e Per literas, *Vel per nuntios* suasisset, *aut imperasset.*

f Veram causam illis minimè exposuit.

ſedibus ſuis amotos in Ioniam transferre, & Ionas in Phœnicē, & hac cauſa literas ea de re ſe miſiſſe. *Quibus verbis*, [a] quum nihil omnino rex conſtituiſſet, ipſe Ionas terrefaciebat. Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam ſecum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuntium quendam Hermippum Atarniteū. Eas Hermippus non iis ad quos dabātur reddidit, ſed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palàm factis, Artaphernes de multis Perſarum ſuppliciū ſumpſit. Et Sardibus quidē tumultus extitit: Hiſtiæus autē hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletū reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebāt ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote guſtata libertate. [b] Hiſtiæus ſub noctē conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [c] Leſbiiſque vt ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique ſubſidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur.

Hiſtiæo & Mitylenæis hæc agētibus, aduerſus ipſam Miletum ingēs exercitus hoſtiū claſſiarius pariter & terreſtris [d] in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in vnum copiis cuncti in eā contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erāt Phœnices, cū quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & AEgyptii. Hos aduerſus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepiſſent Ionas, miſerunt ſuos

a Quum rex hęc *facere* minimè deliberaſſet.

b Atque adeo Hiſtiæus ſub n.

c Quúmque Leſbiis vt ſibi naues darent perſuaſiſſet, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibíque ſubſidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebāt, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant.

d Expectabatur.

A ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ἔπεμψε. ὡς δὲ τι πρῶτος ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδεδίατο οἱ Ἴωνες. μὴ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἕρμιππον, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία, ὡς τοι ἐλελεγμένων μούνων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπερ τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲν τοῦ Ἱστιαίου, δοῦναι φέροντα τοῖσι ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τὸν Περσέων αἰτιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γνωμένων φανερῶν, ἀπέκτεινε συχνοὺς πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. ὡς δὲ Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἱστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτὸν Ἱστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀειταγόρεω, οὐδαμῶς ἐφρύαξαν ἔσεσθαι ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) πυθόμενος τὸν μισέοντα τοῦ τὴν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπρηκτος ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. 212
ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὴ ἰζόμενοι, τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώοντας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅτι δὲ Μίλητον αὐτίκα ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς παρεσκευασμένος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιησάμενοι στρατόπεδον, ἤλαυνον ὅτι τὴν Μίλητον, πάλαι πολίσματα πρὸς ἐλαφρότερα ποιησάμενοι. τῶν δὲ ναυτικῶν Φοίνικες μὲν ἔσαν παρεσκευασμένοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅτι τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δὲ, πυθόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον

τοῖς βουλῆς σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τὠυτὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐτίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· ὁ δὲ ναυτικὸν πλεονέων, ὑπολειπομένοις μηδεμίλῃ τῶν νεῶν. πληρωσάμενος δὲ, συλλέγας τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, παρεναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὑπὲρ τῆ πόλι τῆ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῆσι νηυσὶ πᾶσησι οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γλῶν νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· ὁ μὲν πρὸς τὴν ἕω εἶχεν κέρας αὐτοῖσι Μιλησίοισι, νέας προσχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτεων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί· Μυσίοι Μυησίων Μυησίων δὲ εἶχον Τήιοι εἴκοσι καὶ δώδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαιέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας προσχόμενοι, Φωκαιέες δὲ, δύο. Φωκαιέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγίνετο, τριῆρες καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριηρέες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν· τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πλῆθος τῶν νεῶν ἦν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα ὁ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι ὁ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησάν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑλεῖν, μὴ σὺν ἐόντες ναυκρατέες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ὑπολεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ σὺν Ἀρισταγόρεω μὲν τῷ Μιλησίου κατελυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ ποτε συστρατευόμενοι ὑπὸ τὴν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· ἐγὼ γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πειρήσομαι ἀποστρέφειν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προσχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πίσονταί τε ἄρα σφι

A quique primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, visum nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, [a] sed Milesios mœnia per seipsos pro viribus tutari, cæteros classem instruere nulla naui prætermissa. instructáque classe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletũ pugna nauali decernere. Lada autem, parua quædã est insula, vrbi B Milesiorum obiacens. Post hæc impletis nauib⁹ Iones præstò fuerunt, comitãtibus AEolibus [b] qui incolunt Lesbũ: atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus: Miusii cum tribus nauibus. His cõtigui Teii, decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocẽses: C Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocẽses verò cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cũ nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cũ sexaginta nauibus, tenẽtes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecẽtæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ nauẽs. Barbaræ verò, numero sexcẽtæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesiũ venere, omnísque eis peditatus adfuit, tum verò duces Persarum, audita multitudine nauiũ, D iamdudum extimuerunt ne illos superare, néve Miletum, nisi mari potiti essent, capere nõ possent, simúlque ob id apud Dariũ adirent periculum pœnæ subeũdæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrãnis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, horũ quicunque aderant conuocatis, E ita verba fecerunt, Viri Iones, [c] qui vestrũm de domo regia bene meritus est, nũc appareat. Suos enim populares quisque vestrũm conetur abducere à reliquis sociis, eliciẽdo illos hac promissione, nihil eos, q̃ rebellarint, mole-

[a] Sed è mœnibus Milesios hostium impetum pro viribus propulsare: classem autem instruere, &c.

[b] Qui cunque agrum Æolicum incolunt.

[c] Nunc extent alicuius vestrũm in regiam domũ beneficia.

stiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri, nihil violentius quàm antea passuros: sinminus ista facere sed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis dãna dicite euentura, quæ certè euenient: ipsos prælio victos in seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctẽ ad suos quisque populares denũtiatum miserunt. Iones ad quos ii nuntii peruenerunt, contemnere hæc, nec animũ ad proditionẽ faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denuntiari existimantes. Hoc, simulatque Miletũ Persæ applicuêre, gestum est.

Mox quũ ad Ladam Iones coacti essent, conciliáque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerétur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est, Quoniam in summo ancipiti res nostræ sũt, viri Iones, vt aut liberi sim⁹ aut serui & quidem tanquam fugitiui, si vultis deuitare calamitates, subeundus est vobis impræsentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine recesseritis, nullam vestri spem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed assẽtiamini mihi, & vosipsos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut nõ concursuros hostes, aut si cõcurrẽt, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere. Ille classem assiduè in cornua producẽs, vt remiges exerceret, subinde loca inter naui-gandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad septimum vsque diem obtemperãtibus atque imperata facientibus. Post eum diem Iones, vt pote talium laborum insueti, tũ defatigatione, tũ sole afflictati, inter se dixêre, Quo nos deorũ offenso ista patimur?

A Δηοσάσιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δ' ὦν ταῦτα μὴ ποιήσουσι, ἢ δὲ πόλεμος ἡμῖν μάχης ἐλθοῦσα, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάς σφέας κατέξει, ὡς ἐστερημένους τῆς μάχης, ἀνδραποδιοῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιησόμεθα, τὰς δὲ παρθένους ἀναστάτους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν. ἢ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἀγγελλόμενος. ἢ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν παραδοσίην· ἐωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μουνοῦσθαι ταῦτα τοῦ Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπι- 213
κνέονται ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο· μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ
C ἄλλοι ἠγορέωντο, ὡς δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιὰς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε· Ἐπὶ ξυ-
" εφλῷ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγμα-
" τα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλεύθεροισι ἢ δού-
" λοισι, καὶ τοῦτοισι ὡς δρηπέτῃσι. νεῦ ὦν ὑ-
" μέες, εἰ μὲν βούλεσθε ταλαιπωρίας ὑ-
" δέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
" ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς
" ἐναντίους, εἰ ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
" καὶ ἀπειξίῃ παραχρήσεσθε, τοὐναντίον ὑμέων
D ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ
" βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί-
" θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ὑπεκθέψατε. καὶ
" ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκο-
" μαι ἢ οὐ συμμίξειν τοῖς πολεμίοις, ἢ συμ-
" μίσγοντας, πολλὸν ἐλάσσονας ἔσεσθαι. ταῦτα
ἀκούσαντες ἢ Ἴωνες ὑπεκθέποισι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δ', ἀναγαγὼν ἐκάστοτε ὑπὸ
χέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλη-
E λέων, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ὁπλίσιε, ὃ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρῆγέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπονέοντο κελευόμενοι. τῇ δὲ ὑπὸ ταύτῃσι, οἱ Ἴωνες,

οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τεθυμωμένοι τε παλαιπωρίῃσί τε καὶ ἠελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων παραβαίντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες

» οἵτινες τῶν ἀφρονησάντων, καὶ ἐκπλώσαν- A qui desipientes ac mẽte capti viro Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, cúmque toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorũ multi in morbum inciderunt, multi idẽ passuri videtur. quibus satius est quiduis aliud quàm hæc mala pati, atque adeo seruitutem, [a] siqua futura est, expectare, quàm præsenti affligi. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum cõfusionem, putauerunt sibi admittendam orationem Persarum, quã per nuntium aperuerat AEaces Syloſontis filius, rogãs vt à sociis deficerent, quum præsertim nõ fieri posse videretur vt regis potentiam superarent, ac probè scirent, si præsentem Darii classem superasset, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occasionẽ, vbi primùm viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum atque priuatorum cõseruationem. AEaces autem, cuius orationem admisere Samii, filius Syloſontis AEacis filii fuit, Sami tyrãnus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyrãni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Ionẽs cœperũt, Ionésque & ipsi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, præliúmque cõsertum, tunc quinã Iones ignaui, quiue egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicũtur tamẽ Samii, quemadmodum cũ AEace composuerãt, sublatis velis ex acie excessisse, Samúmque abisse, præter decem naues, quarum trierarchi permanserunt, dimicarúntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus.

[a] Quantacũque futura est.

» οἵτινες τῶν ἀφρονησάντων, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου, αὐδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ὑπερτελέσαντες ἡμέας ἑωυτοὺς ἐζημίωσε; ὃ δ', ὡς ἀλαζόνα ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δ' ὑπὲρ δοξοι τῶν τὰ τοῦτο πείσεσθαι. ὥστε τούτων τὴν κακότητα, ἡμῖν γε χρέων καὶ ὁπόσῳ ἄλλο παθεῖν ἐστί, καὶ τῷ μέλλουσαν δουλοσύνην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τὰ λοιπὰ μὴ πειθώμεθα αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὴν ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα κρατὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκιηθέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ' ἀναπείρασθαι. μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα οἱ κρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ὑπαῦτα δὴ πρὸς Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων μὴ λιπεῖν τὸν Ἰώνων συμμαχίην. Ⓖ Σάμιοι ὦν, ὁρέωντες ἅμα μὲν ἑωυσαν ἀπαξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκηντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἰ ἀδύνατον τὰ βασιλέος πρήγματα ὑποφλαλέεσθαι, οὔτε ὑπισάμενοι ὡς εἰ καὶ ὃ πρέον ναυτικὸν ὑποφλαλοίατο Ⓖ Δαρείου, ἄλλο σφι πρῆξαι πενταπλήσιον. πρόφασιν ὦν ὑπιλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας οὐ βουλομένους ἐς χρηστὰ, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο πρὸ ποιῆσαι τά τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, πρὸς ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, καθάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες αὐτεμπῆγον καὶ αὖθι τὰς νέας ὅπῃ κέρσας. ὡς δὲ καὶ αὖ χορὸς ἐγίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τοιῆδε οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συλλέξαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγίνοντο ἀνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλοισι γὰρ καταντιῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ὑπαῦτα, τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἐξεργάσμενοι τὰ ἴσια, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τούτεων δὲ οἱ τριήραρχοι ἔμενον καὶ ναυμάχεον, ἀνηκουσήσαντες τοῖσι κρατηγοῖσι.

ἀδύνατα

ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς

Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum, in lapide scriberétur: extátque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxtà erant fugam capessere, idem fecere quod Samii. [a] Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipuè circumuéti sunt, & quia nolebant perfidè agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superiùs dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen iniquè se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec cõpluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in terram suam perfugerũt. Quorum verò naues inualidæ erant, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugiẽtes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierẽt. quos armatos Ephesii ingressos agrũ suum videntes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tẽdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerũt, Chiósque interemerunt: & hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autẽ Phocensis, posteaquam res Ionũ accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, (probè sciẽs eum cum cætera Ionia direptum iri) sed vt erat, rectà contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis spoliatis raptáque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ,

a Quin & Ionũ bona pars idem faciebat. Inter eos verò qui in pugna perstiterunt, Chii asperimè tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullúmque laborem detrectarent. Qui (vt sup.

Α καὶ σφι ὁ χῖνον τῶν Σαμίων ἔδωκε δόξαι τοῦτο τὸ ῥῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγραφῶσαι παντόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γνωμένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Λεσβίοισι δὲ καὶ Λέσβιοι ἐπὶ πρόσχασιν φεύγουσι, τὠυτὸ ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ ἐγὼ πλοῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ τοῦτα. τῶν δὲ προθυμεομένων ἐν τῇ ναυμαχίῃ προεφάνησαν μηχάνατα Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ) καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο μὲν ὥσπερ καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατόν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσερεσκαίδεκα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν ἑωυτοὺς εἶναι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμονωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλοῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τοῖσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὠυτὸ ἐωυτῶν. ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγαίουσι πρὸς τὸ Μυκάλιον. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ τούτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐχώρεον διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὸ Ἐφεσίων κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπίκατο ἐς αὐτὸ, καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, συλῶσι δὲ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προσαγορεύοντες ὅπως εἶχε πρὸς τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὸ χωρίον ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἐόντας ὑπὸ τὰς γυναῖκας, ὀξεβοήθεον πανδημεί, καὶ ἐκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι προσέπεσον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεί τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, οἶδε εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ. ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· ναυλοὺς δὲ σφᾶς καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεόμενος δὲ σφεῦτεν, λῃστὴς κατῆκτο Ἑλλήνων μὲν οὐδενός· Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. οἱ δὲ Πέρσαι

ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑποῤύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ πάσῃσι μηχαναῖς χρεωμένοισι, αἱρέσι καὶ ἄχρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐξενήνεικται ἀποκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὖθις τοῖς Ἀργείοισι φέρον, τὸ δὲ πρὸς τὴν ἐμὴν ἔχρησε ἐς Μιλησίους. Ὅ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κοτὲ τύτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ὑπ' Περσέων ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακὴν ἐπιμήσεαι ἔργων,
Πολλοῖσι δείπνον τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.
Νηοῦ δ' ἡμετέρου διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοῖς Μιλησίοις κατελάμβανε, ὁπότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἀπολέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. ἱερὸν δὲ ὃ ἐν διδύμοισι, ὑπός τε ἦν τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σῦσα. βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὀπίσω τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἐν Ἀμπη πόλι, πρὸς ἣν Τίγρης ποταμὸς ῥέει ἐκδιδοὺς ἐς θάλασσαν ταύτην. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν ἐκράτεον Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπάκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι οἰκέοντας. παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι μετὰ Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τοῖσι ὁμοίως Συβαρίτας, οἳ λαὸν τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος μὲν ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἥβης ἀπεκείραντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο. πόλιες μὲν αὖ-

A victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam[a] ab arce ceperũt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculũ promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, B sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum
Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia mu-
nera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus ab-
luet vxor:
C *Nostri erit ast aliis delubri cura ge-*
mellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt, tẽplúmque quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oraculum deflagrarũt. Pecuniarum autem quæ in hoc tẽplo erant, sæpe alibi mẽtionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia D pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluẽs exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atque planitiẽ ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [b] Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ; qui vrbe exuti Laon & Scidrõ incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii E qui puberes erant capita derasserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipuè mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

[a] Funditus euerterunt.

[b] Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laõ & Scidron incolebant, gratiã parem non repẽderunt. Siquidẽ Sibari olim à Crotoniatis capta Milesii omnes pueres capita rasitare instituerunt, ingentémque luctũ præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maximè inter se hospitio cõiunctæ fuerũt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ: qui quũ

τως μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀνηλήτοισι ἐξηνώθησαν, οὐδὲν ὁμοίως τοῖς Ἀθηναίοις.

manifesta alioqui indicia condolescentiæ multifariam eam ob causam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiã de Mileto capta scribente per scenicósque edente, quum theatrum ipsũ in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquã proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

sed Miletí expugnationẽ se permolestè tulisse cùm aliis multis rebus declararunt, tum verò hac, quòd Phrynicho docente fabulã quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quòd domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis postea ea fabula vteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo nõ id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visũ sit, priusquam eò tyrannus AEaces veniret, in coloniam proficisci, ne manẽtes & Medis seruirẽt & AEaci. Etenim per hoc idem tẽpus Zanclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniam nuntiis, solicitabant Iones ad Pulchrũ littus, cupientes illic vrbem Ionũ condere. Hoc autem littus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidẽ est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitãtibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eò concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iámque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei cõtigit, vt interea Zanclæi vnà cũ suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbẽm Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quòd erat Zãclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrũ littus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui postea quam ad illos iuuandos cũ exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eósque in oppidum Inycum relegauit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publicè loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando,

A Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δὴ λύπην ἐποίησαν ὑπαρθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσον ὅ θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακά, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι τὰ ἔχοισι, ὅ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν χρατηγέων τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μὴ τὸν ναυμαχίῃ αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὸν χῶρον ἀπικέσθαι τὸν τύρσηνον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, καὶ αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, τοῖσι δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τουτέων ὦν ὑπερκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἴωνες ἐξάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφυγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομίζοντες ἐς Σικελίην, ἐγένοντο ἐπὶ Λοκροῖσι τοῖσι ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐλοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, πειρηκάτεον, πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅστε ἐὼν ἔχθιστος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, διαπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν ἔτι ἔρημον ἐόντα ἐᾶν πλέειν, ἐὰν χαίρῃ, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ χόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθεῖσαν τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι τοῦτο σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐλοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, ὅρκια δοὺς καὶ δεξάμενος,

προέδωκε· μισθὸς δέ οἱ ἐπὶ τούτῳ εἰρημένος ὅδε ἦν ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τὸν ἐν τῇ πόλι· τὰ δὲ ἔτι τῶν ἀγρῶν πάντα, ἵνα παρεχόμενος λαμβάνῃ. τοὺς μὲν δὴ πλουσίους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μὴν τοί γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοναρχος, ἐκ τῆς Ἰνυχος ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, πρὶν ἐς τὸν Ἀσίην, ἐς ἀνέβη τὸν μέγα βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος πρὸ ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραγενόμενος βασιλέα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· ἐκ αὐτῆς ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω τὸν μέγα βασιλέα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαγέντες Μήδων, ἅπαντι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἐξεδήωσαν. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ἐπὶ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσθέντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μοιρίοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίαν ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰ μὲν ἑκόντι τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι παρὰ Βυζαντίοισι, καὶ συλλαμβάνοντι τοῖσι Ἰώνων ὁλκάδας ἐκ πλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ἐπιτάπτει Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴ οὐ παρεσιεμένη μιν, στρατεύσαντα ἐπὶ Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. φιλέει δέ κως παρεσημαίνειν θεὸς τὰ μέλλει μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι.

prodidit, pacta mercede vt[a] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, itē omnia quæ in agris esset: quāquā plerosque Zanclæorū titulo captiuorū in vinculis habebat, [b] quorū summos quosque trecētos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerūt. Cæterùm Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himerā, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quē Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nā quū exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regē rediit: donec natu grandior ac [c] beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclā vrbem pulcherrimā nullo negotio adepti sunt. Cæterùm post nauale prælium pro Mileto gestū, Phœnices iubētibus Persis AEacem Syloſontis filium tanquā de ipsis bene meritum, & qui egregiā operam nauasset, Samū reduxerūt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neque tēpla incenderentur, quòd in pugna nauali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, ciuitatibus partim se vltrò dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt.

a Dimidium totius supellectilis & mancipiorum quę in vrbe essēt, ipse hab.

b Ex quibus Zāclæis trecentos qui primores inter suos erant

c Prædiues.

Histiæo autē Milesio, dū circa Byzantiū agit, & Ionū onerarias naues quæ è Ponto cursum tenebāt, intercipit, affertur nūtius de rebus ad Miletū gestis. itaque negotiis ad Hellespontū pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habēs Lesbios, Chium nauigat, & apud locum quēdam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quòd ab eius præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simúlque cæteros Chios, vtpote ex pugna nauali malè affectos, subegit, quodā ex eorū oppidulo cū Lesbiis progrediēs. Sed videlicet quoties ingētes sunt euēturę calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænūtiari.

etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnũ, quòd ex choro cẽtum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quòd sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum supra pueros literas discentes corruit, ita vt ex cẽtum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [a]Chios iam exhaustos facilè ad excidiũ deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionum & AEolum copia aduersus Thasum cõtendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nuntiatum Phœnices à Mileto in reliquã Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc, [b]quòd copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quàm ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis fortè Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine cõmisso, & ipsum Histiæũ viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. hunc autem in modum captus est Histiæus: Dũ Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtque ab eodem erat transfodiẽdus, sese Milesium Histiæũ esse, lingua Persica vtẽs indicauit. Quẽ opinor, si seruat[c] ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurũ, [c]remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id cõtingeret, néue fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret,

a Chios iam malis confectos facilè subegit.

b Quòd eius copiæ sibi metuerent.

c Sed Dariũ culpam ei fuisse remissurum.

A καὶ γὰρ Χίοισι τοῖσι τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τῶν μὲν στρατεύματα ἐς Δῆλον πέμψασι ἐς χορὸν νεηνιέων ἑκατόν, δύο μούνους τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δέ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μούνους ἀπέφυγε. Ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προεσέ-
B δειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐγκατα-λαβοῦσα, ἐς χόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτι δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίοις ἄγων. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν οὐ πετέως αὐτέων ἐποιήσατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ὅτι Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. προεσκημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς Φοίνικες ἀναπλώοιεν ἐκ τῆς Μιλήτου ὅτι τὴν Λέσβον Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ δεισάσης οἱ τῆς στρατιῆς, περῶν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τὸν τε ἐνθεῦτεν καὶ Ⓐ ἐκ Καΐκου πεδίου τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβαίτι συμβαλών, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρείῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω
D διέφθειρε. ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο Ⓐ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλληνῇ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν σφέας ἐνίκησαν χρόνον ὅτι πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὑστερον ὁρμηθεῖσα ὅτι πίπτει τοῖσι Ἕλλησι. ἔνθα δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. Ⓒ τεταραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος σχὼν τὴν πρεοῦσαν ἀμβτάδα, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινι ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβά-
E νετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς κατηρεύ-μενος, ὑπ' αὐτοῦ ἐμέλλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, κατημιὴς ἐωυ-τὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νεῦ, ὡς ἐζωγρήθη, ἄξιη ἀγόμενος ὧδε βασιλέα Δαρεῖον, ὅ τι δή τ' ἂν ἔπαθε κακὸν ἔδεν, δοκέειν ἐμοί, ἀφῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νεῦ δὲ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ δεύτερα φυγὼν, αὖτις μέγας πρὸς βασιλέι γένη-

Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ ὁ λαγχάν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ αἰεσαύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν παρεισεύσαντες, ἀπῳχέσθην ἄγοντες βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαπιησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντας καὶ περιστείλαντας βαρέως ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει βύπετέως τὰς νήσους τὰς περὶ τὴν ἠπειρον χειμῶνας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὁκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῇδε τὸν τρόπον. αἱ μὲν ἀνδρὸς ἀναμήκεος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηίης ἐπὶ τὸν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα ἀπὸ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἱρέουσι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῆς ἠπείρου πόλιας τὰς ἴσας καὶ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ' ἦν. ἐκθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐφύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεξάμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίεον ἀντὶ ἐνόρχων, εἶναι εὐνούχους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους ποιεῦντες βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτῇσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ μὲν ἐπ' ἀριστερὰ ἐς πλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, αἱρέει πρώτα. τὰ δὲ ἐπὶ δεξιὰ αὐτῇσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γενόμενα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τὸν Ἑλλήσποντον, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλαὶ εἰσὶ, καὶ Γάργηθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιοι. Βυζάντιοι μὲν καὶ οἱ περήθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδὲ ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τὸν Φοίνικας,

A Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eũ, Sardis perductum, in crucẽ ſuſtulerũt, *tamen truncum. nam* caput ſale conditũ Suſa ad regem Dariũ detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quòd hominem viuum in cóſpectũ ſuum non adduxiſſent, iuſſit Hiſtiæi caput eos elotum atque obuolutũ ſepelire, tanquam viri de ipſo ac de Perſis bene meriti. Ita res Hiſtiæi ſe habuerunt.

B Persarvm autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter inſulas continenti adiacentes ceperunt, Chiũ, Leſbum Tenedum: quarum inſularum vt quamque capiebant,

217 [a] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [b] Viri manum mutuò tãgentes, à mari aquilonari ad auſtrale pertrãſeũt: poſt hæc omnem inſulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continẽte vrbes Iades eadem ratione, præterquã quòd non euerriculabant homines. neque enim poterant. Hîc autem nõ falſò ceſſerunt ea quæ duces Perſarum minati ſũt Ionibus, quum ex aduerſo caſtra haberent. nam poſteaquam potiti ſũt vrbibus, formoſiſſimos quoſque puerorum ſeligẽtes caſtrauerunt, exectis teſtibus facientes eunuchos: virginéſque forma præſtantiſſimas ad regem tranſportarunt: & ſuper hæc, vrbes cũ ipſis templis cremauerũt. Ita tertiò Iones ſunt in ſeruitutem redacti, primùm à Lydis, bis deinceps à Perſis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam ſunt in Helleſpontum nauigantibus, ſubegit. nam quæ ſunt ad dexteram, iam ſubacta erant à Perſis per continentem. Helleſponti autem hæc in Europa ſunt, Cherſoneſus, in qua frequentes ſunt vrbes, & Perinthus, & muri ſuper Thraciã, & Selymbria & Byzantiũ. Quorũ Byzantii, & qui vlteriori in littore ſunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidẽ aduentũ Phœniciæ claſſis:

a Tanquam in ſagenam includebat.

b Vir manu viri prehenſa. *id eſt, Prehenſis mutuò manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique vrbem Mesambriam cõdiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Præconnesum & Artacen se cõuertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, euersuri cæteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quòd ipsi Cyziceni, iam ante aduẽtum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissẽt. Cæteras Chersonesi vrbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: quarum vsque ad id tẽpus tyrãnus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quũ ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, vt de bello cõsulerent, Delphos miserũt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos tẽplo abeuntes hospitio inuitasset. Dolõci sacram viam ingressi, per Phocẽses atque Bœotios iter fecerũt: à quorũ nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperiũ tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [a] Tethrippotrophi, [b] ab AEaco & AEgina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, cuius author extitit Philæus AEaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernẽs Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibúsque obtulit domicilium & hospitum congiariũ. Illi in domum excepti & hospitaliter acceperunt, aperuerunt ei oraculum, precésque addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperiũ Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinúsq;

A ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες, ἀποληπόντες τὴν πόλιν, ἕως ἐς (Υ) ΕΥ ξεῖνον πόντον· καὶ οἰκηῶντα πόλιν Μεσαμβρείην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καταπλώσαντες τούτους τοὺς χώρους τοὺς καταλελειμμένους, πρῶτον μὲν ἐπὶ τε Γεισιόννησον, καὶ Ἀρτάκην. πυθόμενοι δὲ καὶ τούτους νεί- τοῦ ἐπὶ
μαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόννησον, ἐξαιρήσοντες τοὺς ὑπολοίπους τῶν πολίων, ὅσας τοσοῦτοι οὐ κατέσυραν· ἐπὶ δὲ Κύ-
B ζικον ὧδε ἔπλωσαν τὴν πρώτην. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τῶν Φοινίκων ἔσχον τούτου, ἐγεγένεσαν ὑπὸ βασιλέι Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου, ὁμολογήσαντες ᾧ σὺν Δασκυλίῳ ὑπῆρχον. τῆς δὲ χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, ὧδε τοῦ τὴν Χερ-
γενομένου. εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὴν ἀρ- ρόησον ταύ-
C χὴν τῆς Χερσονήσου ταύτην· ὅτοι ὦν οἱ Δό- την. οὗτοι
λογκοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ὅτι πρῶτον τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρώτους ὅτι ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤισαν. καὶ σφέας ὡς τάχιστα ἐκάλεε, οὐκ ἐπόντας ἐπ' Ἀθηναίων. ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τότε καθεστὼς εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τε θρηϊπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παῖδες γυμνοῦ τοῦτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. τοῦτ' ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐβόησε τοὺς ἐγχωρίους ἐλθόντας, καὶ αἰχμὰς, προσεκέλευε. καὶ σφι
E προσελθοῦσι, ἐπηγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δοξάμενοι, καὶ ξυνιέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πρὸς τὸ μαντήιον. οἱ φήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μὴ πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, πρῶτα μὲν ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀγθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον οἰκοδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐσάλπη ἐς

a *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat.* ibi enim est ἐλύμπια ἀνηρικὸς πεζίππου, vt hic οἰκίης πεζιπποτρόφου. *quod (vt verba sonant significat, Ex familia quadrisuges equos alente. Vel, equos ad quadrigarsũ cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiámque domus colligere.*

b Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita, Athenienſis, quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset.

Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος ὅ τι χρησόμενον εἰ ποιοίη ταῦτ' αὐτῷ. Δόλογκοι τοιάδε
218 δέοντο. κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπιάδι αἰπεινὸν τοῦτο ἐπὶ τεσσέρων τούτεων τεθρίπποιν, πρότερον παραλαβὼν Ἀθηναίων τῶν βουλόμενον μετέχειν τοῦ κόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι σάδιοι ἓξ τε καὶ τεσσεράκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τὴν λοιπὴν τοῖσι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέσιος ζωγρίῃ. ἐπὶ τοῦτο ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γενόμενος. πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων ἐκέλευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτείψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτείψειν, μόγις ποτὲ μαθόντων τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸν ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίησι, ἀλλὰ παμπρόθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ ἐκ Κροίσου ἐκφεύγει. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἅπασι, τῇ ἀρχῇ τε καὶ τοῖσι χρήμασι τοῖσι ἑωυτοῦ Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν θεσσάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος τοῖς Λαμψακηνοῖς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, τοῖς αὐτοῦ φόνου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου

A Delphos se contulit oraculum cõsulturus nũquid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vnà cum Doloncis nauigauit, assumptis Atheniensium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerãt, tyrãnus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmũ,
B *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est lõgitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis,
C primis cæterorum Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuũ cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autẽ Crœso Miltiades charus) per nuntios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturum comminatus est. [a] Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extriturum, vix tãdem quidam è ma-
D ioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, inquiẽs pinum ex omnibus arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defuncto Chersonitæ, vt mos est, cõditori vrbis, sacrificãt, certaménq; equestre ac gymnicũ statuto tẽpore celebrãt, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur.
E Durante autẽ cum Lampsacenis bello, cõtigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugã verbis simulabat, sed re

[a] *Hæc Valla non è suo addidit. nam in Vulgatis quidẽ edit. desunt, in Vet. autem codic. legũntur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτείψειν. *qui error ex repetitione eiusdem verbi* ἐκτείψειν *contigit, librariũ oculis alterũ transilientibus.*

ipsa [a] quàm hostis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidę Miltiadē Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non ſanè conſcii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit cōmemorabo. Miltiades vt venit in Cherſoneſum, [b] domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quum audiſſēt Cherſonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati ſunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerunt illuc, in vincula coniecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſū obtinuit, [c] conductis auxiliariis: filiámque Olori regis Thraciæ Hegeſipylā duxit vxorem. [d] Quē etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed grauia ſanè negotia exceperunt. nā tertio quàm hæc geſta ſūt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare veniēntes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hāc vſque Cherſoneſum proceſſerāt. Illis digreſſis eū rurſus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinque cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, ſoluens ex vrbe Cardia. Qui dum per ſinū Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumuēctus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euaſit, quintā verò Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eū Phœnices quum Miltiadis filium eſſe cognouiſſēt, ad regem perduxerunt, rati ſe magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones ſen-

[a] Hoſtis erat, & temerarius. *Vel, & iræ præcipitis. Ad verbum, Subferuidus.*

[b] *Suſpecta eſt hic locus in Vulg. edit. Gr. & ὑπιμέων eſt potius Vlciſcens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.*

[c] Quingētos alens auxiliarios.

[d] Huic Cimonis filio Miltiadi, quū nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ maiores quàm antea contigerunt. tertio enim quàm hæc geſta ſūt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quū Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Cherſoneſum vſque progreſſi eſſent, illis inuadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo aufugit, donec poſt Scytharū diſceſſum, eum Dolōci reduxerunt. Hæc inquā tribus antè annis contigerant quàm iſta ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices, &c. *Lego autem ex Vet cod.* τῶν καταλαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, & ſic* κατελάμβανεν δὲ λατῶν καταλαβόντων *ſcr.* χαλ. *ideſt,* κατῆγεν ἄλλα, *eo ſenſu quo poſtea dicit* τῶν τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autē,* ἔφυγε Χερσόνησον, *fortaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quòd videlicet cum illis congreſs auſus nō eſſet. Cui interpretationi quadrat* κατῆγεν.

δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τοῦ ἔργου. πελθυτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω ἐόντα τοιῶδε, ἐθάπτετο Μιλτιάδεα Κίμωνος, Στησαγόρεω ὃς τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβόμενον τὰ πρήγματα, ὑπὸ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ Πεισιστρατίδας· οἱ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον οὕτω, ὡς οὐ συνιέντες δῆθεν τὸν παῖδα Κίμωνος αὐτὸν τὸν φόνον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὑπὸ τιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πεισθέντες τοῦτο, συνελέξησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ διωκασεύοντες πρώτοθεν· κοινῷ δὲ σόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίοις βόσκων δορυφόρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τουτέων, Σκύθας ἐξέφυγε. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους δὲ ὑπερβάντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον. ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ ὕστερον ἐγένετο τῶν τότε μὲν κατεχόντων. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ Φοινίκων ἐς Τένεδον, πλησώσας τριήρεας πέντε τῶν πλεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ὥρμητο ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. ἐξεμείσετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ὑπεκπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν κατέφυγε ἐς Ἴμβρον· τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῆς ἦν νέως ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρός, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· ἐς τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἶλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀπήγαγον ὡς βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμῃσι ἀπεδέξατο ἐν Ἴωσι,

τῶν καταλαβόντων

219

πείθας χελώνων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι τοῦ στεδίοντο, λύσαντας τὴν γέφυρα, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν· Δαρεῖος δὲ, ὡς Φοίνικες Μητίοχον Μιλτιάδεω αἰνήσαντα, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέατα. Μιλτιάδης δὲ ἐκ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τοῦτο ἐκ τοῦ Περσέων σόου ἔτι πλέον ἐγένετο τοῦτον, ἐς νεῖκος φέρων Ἴωσι. Ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κέρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. Τοῦτον τὸν ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγέλεας ἐκ τῶν πολεμίων, σεωυτῷ σφίσι αὐτοῖσι τοῖς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δικαίοισι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλοις φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. Ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας καὶ καταμετρήσας, τοῖσι καλέουσι Πέρσαι τὰ τεκμήρια τάδε· καὶ δὴ τούτοις μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην ἀρχαιτέροισι ἔφερον ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεί, καὶ ἔτι ἐς ἐμέ, ὡς ἐτάχθησαν ὑπ' Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ φόροι καὶ ταῦτα τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν.

Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ὅτι τάχιστα, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίῃ τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γαμβρὸς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ὅτι τάχιστα ὅτι νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ὅτι Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παρεγένετο τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δῶρον ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. Τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσα ἐς τὰς πόλιας. Ταῦτα ποιήσας, ἀπέγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη οἱ στρατὸς πολλῶν νεῶν, συνήγετο καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες

tentia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantū abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persīde: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. Miltiades autē ex Imbro Athenas peruenit. [a] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benignè sanè cum eis actū. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostium nūtiis, adegit Iones ad pactiones inter se faciēdas, [b] de tradendis mutuò iis qui iniurias intulissent: néve quid inuicem ferrent aut agerēt. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatímque vectigal instituit quod regi penderēt: quod vectigal ab Artapherne institutum, ad meam vsque ætatem qui illic fuere pependerūt, eadem penè qua prius conditione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant.

a Neq; hoc anno vlla Persis aduersus Iones cōtentio extitit: imò magno Ionū cómodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.*

b Vt rationi iniuriarum mutuò reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerēt. *Vel, Vt iniurias mutuò persequi ex iure possent.*

Cæterùm ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recēs in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, admare descēdit, permagnas ducēs peditum classiariorúmque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquam autem præteruectus Asiā in Ioniam peruenit Mardonius, miram hīc rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statū popularem; [c] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias

c Mardonius enim abdic. tyrannis. *Vel, abrogato tyrannis imperio,* statum pop.

traiecit Hellespōtum, pérque Europam iter Eretriam versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [a] prætextus à Dario erāt belli inferendi: sed in animo habebat quàm plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iá seruiebant in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sūt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terrá legens, ad Acanthum vsque processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, vētus aquilo vehemens atque admodū atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiúmque plerasque [b] in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominū interierint: partim quòd à feris rapti, partim quòd natare nescirent, partim quòd petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cū alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardoniū vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quàm illos in suam redegit potestatē. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorē quā in classe ad Athō acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugnaturpiter gesta rediit in Asiam.

a Prætextus expeditionis ipsis erant.

b In Athon propulisse, & ex nauibus quidē trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (*id est, hæc maris pars quæ est circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quòd natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex.

Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuntio iussit diruere muros, & naues in Abdera trāsportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [c] pecunia multa vtebantur, cùm

c Pecuniā *quam ex illis magnis prouentibus habebāt*, impendebant in comping.

A τῆσι νησοὶ Ⓦ Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο ἀμφὶ τὴς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ὅδε τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν ὦν σφι τοιῆγμα ἔσαν τοῦ τόλου, ἀτὰρ ὃν νόῳ ἔχοντες ὅσας αἰ πλείστας δυνατὸς ἦν καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ, τῆσι νησοὶ Θασίοις ὁδοὶ χεῖρας αἰτιωσαμένοις, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας τοὺς τοῖσι ὑπάρχοισι δούλους προσεκτήσατο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πρώτα σφι ἦδη ἦν ὑποχείρια γενόμενα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ἀμησάμενοι πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, Ⓦ Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δέ σφι πρὸς πλοίοισι βορῆς αἴπνος, μέγας τε καὶ ἄπονος, καὶ πολυχειρίης πλῆθι πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς Ⓦ Ἄθων· λέγεται γὰρ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν ταύτας ἀμφιφορείσας ἀπολέσαι, ἰχθῦς δὲ δύο μυριάδας ἀναλῶσαι. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ Ⓦ Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· Ⓓ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ῥαιόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέφι οὐκ ὑπιστάμενοι, ἢ κῦ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔσχε. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες Ⓓ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. οὐ μέντοι ὁδοὶ αὖτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπέστη ἐκ τῶν χωρέων τούτεων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατιὸν ὀπίσω, αὖτε τῷ πεζῷ τε προσταλαίπωρος πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ⓦ Ἄθων. τοῦτο μὲν νυν ὁ τόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

B

C

D

E

Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτεων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀμφιβλήδην ἐόντας τῶν ἀργυρείτεων ὡς ἅπασαν μηχανὴν ἐμηχανέατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας ὃ τεῖχος περιελεῖν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ἐπὶ τοῦ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ χρησάμενοι ἐπὶ τοῦτον μεγάλοισι, ἐπιτρέψαντος τοῖσι χρήμασι,

νῆάς τε

ναῦς τε ναυπηγέμενοι μακράς, καὶ τείχεα ἰσχυρότερα περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ προσόδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐν Θασίῃ ὕλης τῶν χρυσέων μετάλλων, τεσσαράκοντα τάλαντα προσῆκε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δ' οὕτω, ὥστε τεσσαράκοντα Θασίοισι ἑκάστοισι καρπῶν ἀτελέσι, προσῆκε ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τετρακόσια. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἐν αὐτέοισι θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἄνδρες οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἐν τῇσι νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τὸ Φοίνικος τοὔνομα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου, μεταξὺ Ἀἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κοινύρων. αἴτιον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρεος μέγα ἀνεσταμένον ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Θάσιοι δὲ τοῦ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ ὃ τεῖχος ὃ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισθεν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπέπεμπε ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ,τι ἐν νόῳ ἔσχοιεν, κατασκοπὴν ἑωυτῷ, ἢ προδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε δὴ κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, καὶ τοὺς μὲν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τοὺς μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς περιοικίδας, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα παρέεσθαι.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διεπρήσσοντο καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῄτεε αὐτέων ὁ Πέρσης· πολλοὶ δὲ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικόμενοι αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται ἔδοσαν γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπῆλθε Ἀθηναίους ἐπιμέλεσθαι, δοκέοντες ὅτι σφίσι ἔχουσι τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα ᾧ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύσωνται· ἐπιμένοι προσφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταῦτα δὴ τὰ κατηγορέοντα,

in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidē metallorum aureorum materia, septuaginta talentorū: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorū, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, &, quando plurimum, trecēta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, & tamen longè admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cū Thaso eam insulam condiderūt, inuenere: quæ insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autē Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur OEnyrorum & Cœnyrorū, sita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando euersus est. Et hoc quidem huiuscemodi est. Thasii autem iubēte Dario, muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera transportarūt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberēt, pugnaréne secum an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios aliò dimittit, regi terram & aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperās lōgas naues fieri, & hippagogas, *id est, naues quibus equi feruntur.*

Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Persis præceperat petētibus, terram multi in continente populi dedērunt: insulani quoque, cùm alii omnes, ad quos eadem petituri legati accessere, tum verò AEginetæ. Qua de re continuò Athenienses irritati sunt, quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam AEginetas, vt vnà cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasionem contra AEginetas amplexi, Spartā profecti illos insimulauerunt quòd ex eo quod fecerant Græciā prodidissent. Ad hāc delationem

a Octoginta

b Ex quibus admiratione digna crant ea potissimùm quæ Ph.

Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, AEginā trāsmisit, animo præcipuos eius rei autores cōprehendendi. Conāti autem illos comprehēdere cùm alii AEginetæ interceſſere, tum præcipuè Crius Polycriti filius,

a *Id eſt, Negans eum impunè quēquam AEgin. abdúcturum.*

[a] negans eum gauiſurum ſiquē abduceret AEginetarum: nā id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturū fuiſſe ad ſe comprehendendos.

b Mandato

Hoc autem dicebat ex [b] epiſtola Demarati. Eū Cleomenes ab AEgina diſcedēs interrogauit quod ei nomē eſſet. Ille reſpōdit quòd erat Crios, *id eſt, aries*. Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo.

Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenē inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, ſed ex familia inferiore, quæ tamē alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quàm quòd familia EVryſthenis, quòd primigenius eſſet, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum aſſentiētes, negant ſe in eam quā nunc poſſident regionem deductos à filiis Ariſtodemi, ſed ab ipſo Ariſtodemo regnante, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòſt Ariſtodemi vxorem nomine

c Argiuam,

[c] AEginam, (quam dicunt fuiſſe filiam AVteſionis, qui fuit Tiſameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius peperiſſe geminos:

d Ariſtodemum autē liberos hos intuitum morbo deceſſiſſe.

[d] eiſque natis Ariſtodemum morbo deceſſiſſe. Lacedæmonios autem qui tum erāt, inito conſilio creaſſe regem è pueris eum qui eſſet primigenius, vt lex iubebat. Sed neſciētes vtrum puerorum eligerent, quum eſſēt ſimiles ac pares: id quum nequirent ipſi diſcernere, prius fuiſſe percontatos genitricem: eáque negante ſe dignoſcere, ſed diſſimulante, quòd videlicet (vt credibile eſt) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc

A Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπιεζᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο αἰτίοι τῆς Αἰγινητέων, καὶ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν ὀρθὰ ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἀνθ' ὧν μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ B ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο Κριὸν ὅ,τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ ὃ ἐὸν ἔφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν κεκεραύλκευ-ω ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τῶν τὸν χρόνον ὑπομενόντων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὐκ C Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς οὐκοδεσποτέρης· κατ' ἄλλο μὲν δὴ οὐδὲν οὐκοδεσποτέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γενέσθαι) κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετιμῆσθαι μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γάρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀρίσ- 220
τοδημον Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς τὴν νῦν καλεομένην, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀρίστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ D χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀρίστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα ἦν Ἀργείη. δυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀτρομίου, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. τούτῳ δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ Ἀρίστοδήμον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεύσασθαι περὶ νόμον βασιλέα τὸν παίδων πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκέων δὴ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἑλωνται, ὥστε E καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ τοῦτο, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δ', οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδέναι μὲν καὶ ὅκότερα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶναι ἀμφοτέρους βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ

Λακεδαιμονίους ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ,τι χρήσονται τῷ πρήγματι· τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρων τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτα σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέοισι οὐδὲν ἦσσον ὅκως ὀξυρώσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, λαθεῖν αἴδρα Μεσσήνιον, τοῦ οὔνομα εἶναι Πανίτιον. λαθεῖν δὲ τοῦτον τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γυναῖκα ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούσῃ καὶ σιτίζῃ. καὶ ἐπὶ μὲν τούτοισι φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, εἰδὲ πρῶτα ἔξεν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλοισι ὀξυρεῖν· ἐπὶ δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνην, ἀναλάξ ποιεῦσα, δῆλα σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδείη· ὅπως ἄλλην τέ σφεας τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, λαβόντας τὸν Μεσσηνίου Ἱπποθάκης, φυλάξαντας τὴν μητέρα τὴν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν λαβόντα τὸν ἕτερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τὴν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸ παιδίον ὃ ἀμφιθύμου τοῦ τῆς γυναικὸς, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τὸν δὲ νεώτερον, Προκλέα. τούτους ἀμφοτέρους ἐόντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι Ἀριστοφόντεος εἶναι πάππον γόνον τῆς ζόης αὐτέων ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γινομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· τὰδε δὲ καταλεγόμενα ἐπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δαναὸς τοῦ θεοῦ ἀπέοντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ἐπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τότε καὶ ταῦτα ἐς Ἕλληνας οὖσι ἐτέλεον. ἔλεξα δ', μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσέι τοῦδε μὴ πατρὸς ἐόντος, ὥσπερ Ἡρακλέι Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δαναὸς τοῦ Ἀβρίσιος καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαίνοιτο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν καὶ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γενηλογήσαντες.

A dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorũ regem ducerent, sed primigeniũ magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodã Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibarétque: quã si deprehenderent eodé semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibíque Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignarã cur obseruaretur, animaduertentéque illam præferentẽ alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tãquam primigenium, publicéque alẽdum curasse, impositoque ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorũ posteros perseueraſſe. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Doriensium reges vsque ad Perseũ Danaes à deo genitum, recẽseri rectè à Græcis, & ostendi Græcos esse. iam tũ enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autẽ dixi, vsque ad Perseum, nec altius repetii, quòd nullũ Perseo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectã rationem sequẽte dictum rectè est vsque ad Perseum. A Danae verò Acrisii filia retrorsũ patres eorũ recẽsendo, cõstabit prĩcipes Dorienſiũ [a] ex AEgypto oriũdos. Hæc generis recẽsio ex commemoratione Græcorum facta est.

[a] Ægyptios fuisse indigenas.

Vt autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii a recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eóſque (quémadmodum Græci aiunt) AEgyptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quòd autem regnum Dorum, quum AEgyptii eſſent, ſibi traditum acceperin. hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ verò alii non attigerunt: eorum faciemus mentionem. b Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centũ delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. c In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tẽpore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica euiſceratio fit, primi in cœna reges diſcũbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm cæteris conuiuis: d libamináque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calẽdis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt, ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis locis præſideant. e Liceátque quibuſcũque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (ſunt autem Pythii qui Delphos ad conſulenda oracula mittuntur, quíque publicè cum regibus paſcuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ chœnices, *id eſt, ſemodia*, & vini ſingulæ cotylæ, *id eſt, ſextarij*: præſentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur.

a Nullam habere cũ Perſeo conſanguinitatem

b Has dignitates. *Vel*, Hos honores.

c Quoties in expeditionem proficiſcũtur, vtant.

d Et vt primum in libationibus locum obtineãt, coriáque immolatorum pecorũ, eorum ſint. Singulis quoque calẽdis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis ædc. *Illud autem ἰρήϊον τέλειον, (id eſt, ad Verbum, perfecta Victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) Varrè exponitur.*

e Liceátque illis quos velint ex ciuibus proxenos conſtituere, *Vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius Vrbis nomine hoſpitio excipiebãt qui ex alijs ciuitatibus aduenie-bant, iiſque quæcunque poterant humanitatis officia præſtabant.*

ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγει, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ ἐκ Περσέος τοῦ ἐόντος. τοῦ δὲ Ἀκρισίου τοῦ πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Γέρσεϊ οὐδέν, τούτους δὲ εἰ, καὶ τὸν Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν τοῦτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ τοῖσι αὐτέων εἴρηται, ἐάσομέν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτεων μνήμην ποιήσομαι. γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιήτῃσι δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ὅκου ἂν βούλωνται χώρου. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀφαιρεύμενον· εἰ δὲ μή, ἀγὸν εἶναι ἐναγέα ἕως ἂν ἀγεῖ ἐκεῖνα. στρατευομένων δέ, τοὺς μὲν ἱππέας τοὺς βασιλέας, ὑσάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχάδας ὑπὸ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς. τοῖσι δὲ ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρεσιώνια κατὰ τὰ δὲ σφι δέδοται· ἐὼν θυσίην τις δημοτελὴς ποιέηται, πρώτους ὑπὸ τοῦ δείπνου ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτεων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πρώτια ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτεων, καὶ τῶν ἱρηίων τῶν πρεσβάτων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ καὶ πάσας καὶ ἑβδόμας ἰσαμμόρους τε μηνός, δίδοσθαι ἑκατέρῳ ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι πρεσβηΐας ἐξαιρέτους, καὶ πρόξεινους ἀποδεικνύναι τούτοισι πρεσβεύεσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφούς, οἱ τὰ δημόσια) μετὰ τῶν βασιλέων μάντιες. ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ τοῦ δείπνου, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πρεσβοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τιμῶσι δὲ τοῦτο καὶ τοὺς ἰδιωτέων κληθέντας ὑπὸ δεῖπνον ἰέναι.

Περσέων

221

τὰ δέρματα.

τὰς δὲ μαντηίας τὰς χρωμένας, τούτοις A φυλάσσειν· σύνεδρίαν δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μοιρίους τοὺς βασιλῆας τοσάδε μοιρέα. πανδήμου τε πρήνεος πέρι, ἐς ἣν ἰκνέεται ἔχειν, ἐὼν μήτηρ ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐζυγώσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίεων πέρι, καὶ ἐὼν τις θυγατέρα παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυώδεκα δέουσι τεσσεράκοντα. ἐὼν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πρὸς μούνους, τρίτην B δὲ, τὴν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλῆσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες προσαγγέλλουσι τοῦ γεγονότος κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· κατὰ δὴ τὴν πόλιν γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλθεῖν δύο καταμαίεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡυτὸς καὶ τοῖσι C βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τοὺς γὰρ βαρβάρων οἱ πλούτῳ τῶυτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμάσθους ἐς τὴν κῆδος ἰέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τὠυτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ ἀμηχανέων D ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀποθνῄσκοντα τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γλυκέα θανέειν. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδώλου σκυτάσματα, ἐν κλίνῃ οὕτω ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵσταται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι τούτους τὰς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ ἄλλο οὗτοι τόδε τοῖσι 222 Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἀνίσταται βασιλεύς, ἔστι ὅτε ἐόντων ἐλευθέρων ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφλε. ἐν δὲ αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὰ προφλόμενα φόρου μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. συμφέρον δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμονίοισι·

[a] Vaticinia quæ de virgine pupilla, viri danda sit, eine cui mater, an cui pater despõderat: nec non de viis publicis: & siquis adoptiuum filium [b] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eò non accesserint, eorum maximè propinqui duo senatores ius regũ obtineant, duos calculos ponendi, tertiũ pro seipsis. Viuẽtibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuũtur: ista, defũctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enuntiant: fœminæ per vrbẽ circumeuntes ollas pulsitãt. quúmque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marẽ ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodẽ ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem [c] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorũ. Quorum & item seruorũ atque ipsorũ Spartiatarum posteaquam multa millia in vnum coacta sunt, promiscuè cum mulieribus frontes suas intrepidè pungunt, & vlúlatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui verò regum in bello periit, eius simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullúsque magistratuum consessus, sed luctus cõtinens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quòd defũcto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas itẽ qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributũ quod debebãt remittit. Cũ AEgyptiis etiã Lacedæmonii in hoc cõgruunt,

a Vaticinia autẽ quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel, asseruentur*. Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eã non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illã habere. *i. in quũ cadat. Sic Gall. A qui il vient. pro, à qui il touche.*

b Facere velit, vt coram regibus faciat. *Vel, in conspectu regum.*

c Mortuo rege Lacedæmoniorũ coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hũc locum interpret.*

ἀναγκαίως

quòd eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicē è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita fiunt.

A ἀ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τοὺς πατρώους τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ γὰρ λαμπροφωνίῃ βιηθέντες ἄλλοι σφέας παρακλήσεσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια βίῃ τελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

Cleomenem autem tunc quū apud AEginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, nō tam AEginetis studens, quàm inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab AEgina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Aristo n Spartæ regnū obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maximè vtebatur: cui viro erat vxor specioſissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditam esse cernēs nutrix sua, idque parentes eius, vtpote locupletes, ægrè ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. cò quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deā precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeūti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quúmque negaret nutrix id se facturam, quòd infantem parentes sui vetuissent ostēdi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [a] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellā ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurā eam omniū Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilē peruenit ætatem, duxit vxorem

B Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, δόλῳ τοιῷδε χρησάμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, ἐπὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο: καὶ, οὐ γὰρ σεωυτοῦ αἴτιος, γαμέῃ τρίτῃ γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέῃ· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, ᾧ προσεχέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστα μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μῶν καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν ὁ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, τοῦτο δὲ καὶ ὀρέουσα τοῖσι γενέαις συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενοις, ταῦτα ἔκαστα μαθοῦσα, ἐπιφερέζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν, τὸ ἵδρυται ἐν τῇ Θεραπναίῃ καλεομένῃ, ὑπερθε τοῦ Φοιτικίου ἱροῦ. ὅκως δὲ σταίη ἡ τροφὸς, τοῦτο τε τὸ γάλαμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τὸ δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσης ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φρασαι, ὡς παιδίον φορέει. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι. τὴν δὲ πρώτους ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα τοῦ πολλοῦ ποιεύμενον εἶναι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ τούτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέῃ δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην

τῷ ἐς Σπάρτην,

τῷ πύτιον

τῷ Φοιτικίου

[a] Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tādem ostendisse. Hāc autem, caput puellæ demulc. dixisse. &c.

Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Ὃς δὲ Ἀρίστωνα ἔσχε ἔρωτα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τοῦτο ἐὼν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑπεδέκετο δωτίνην δώσειν τῷ ἐωυτῆς πόσει ἔν τι ὃ αἱρέοιτο αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλλαχε, καὶ τὸν ἑταῖρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τιμὴν ὁμοίην δίδοναι. ὁ δέ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανεύει ταῦτα. ὅτι τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δέ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ ἐὼν ὃ εἵλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀγήτεω ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι πρὸς ἐκείνου. ἐξαπατᾶται δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπιεχθῆναι ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλέω τούτου μοιρίου, τἄλλα ἔφη κατανεύσας. ἀναγκάζομαι μὲν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπιέναι ἀπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τὴν πρώτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δέ, ὅτι ἀριθμός τε τὸν χρόνον τῶν ἠγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλεόμενος τοὺς μηνᾶς, εἶπε ἀπομόσας,

223 » ΟΥ̓κ αὐ ἐμός εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τρῶγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τοπαραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τοῦδε· πρότερον τούτεων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς αὐτοῦ βουλομένου ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὼν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. ἀπὸ τούτου μέντοι οἱ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. χρόνου δὲ παρελθόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλήιην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) αὐάπυστα γενόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τοῦ Κλεομένεϊ διελθεῖν μεγάλως, τοσόνδε τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ὅτε Αἰγινητέων τοῖσι μηδίσασι τὰς ἀγαθοὺς Κλεομένεος.

A Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commētus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat vxor, recepit se dono daturum vnam è suis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iussit illū simile munus sibi dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret Aristoni quoque vxorem esse, accepit conditionem, & in eam rem iusiurādum interposuit. Cui mox B Ariston è suis rebus pretiosis donauit quam ille elegit. Ipse vicissim, quum eius partes petēdi muneris ab illo fuerunt, [a] ibi optauit vxorem eius adferri. Agetus dicere, se præter hoc vnum cætera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus, [b] ad eam ducendam abiit. Ita tertiā hanc Ariston, repudiata secunda, duxit vxorem: [c] quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Aristō, quum C ei sedenti in basilica cum ephoris quidam famulus nuntium nati filii attulisset, sciens quo tempore duxisset vxorem, deductis in digitos mensibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius meus. Quod audiētes ephori, haud magni fecere impræsentiarum: sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem vtique filium suum esse Demaratum: cui ideo nomen impositum D est Demaratus, *id est, A populo votis petitus:* quòd ante eum natum omnis populus vota fecit vt Aristoni, omnium ante id tempus regū probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impositum est. Interiecto deinde tēpore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehemēter insimulabatur, cùm antea Φ ab Eleusine abduxisset exercitū, E tum eo tempore quum aduersus AEginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes.

a Illius vxorem abducere studebat.

b Eam abducere permisit.

c Quæ intra breuius tēporis spatium, & nō exacti *id est, Intra breuius quàm decem mensium spatium.*

a Vlciſci

Ergo ingreſſus eũ a vrgere Cleomenes, componit cũ Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus AEginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipuè cauſam, quòd quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidiosè hominem cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc cauſam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, cõtra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quòd Ariſtonis filius nõ eſſet, deinde quod iurauerat inſtitit confirmare: quòd Ariſton aliquãdo dixiſſet, quum ei nuntiaſſet famulus ſuus filiũ ei natum, & menſes conferens, iureiurando negaſſet illum eſſe filiũ ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronuntiabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdẽ ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tũc hæc ab illo audierant. Tandem re in cõtentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius nécne. Ibi Cleomenes, b quum ex ipſius erga Pythiam prouidentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Coboné quendam Ariſtophãti filium maxima apud Delphos autoritate, vt perſuadeat Periallæ mulierum vaticinãtium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erãt miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. quæ tamen res ſequenti tempore palàm facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quòd quum eiectus regno gereret magiſtratum,

b *In Græco exempl. pro ἀνωΐστου legendum videtur* ἀνωστοῦ, *cuius lectionis alibi ratio reddetur.*

A ὁρμηθεὶς ὧν ἐποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, ἀπὸ τοιῆσδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερέει Λευτυχίδεα τοῦ γά-
B μου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ ἔχων γυναῖκα. κατ' τοῦτο μὲν δὴ Λευτυχίδῃ ἦν ἔχθρη ἐς Δημάρητον ἐκγενομένη· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος παρορμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμοτο Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰσονομίως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὸν κατωμοσίην, ἐδίωκε αἰτιώμενος ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγελλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι· ὁ δὲ, "συμβαλ- "συμβα-
C λεόμενος τοῖς μάλιστα, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτῷ μιν εἶ). τούτου δὴ ἐπιβατεύων τῷ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γενόμενον, ὅτε ἰσονομίως βασιλεύοντα Σπάρτης, τὸν ἐφόρεσε μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἆρα Ἀρί-
D στωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωΐστου δὲ γενομένου ἐκ προφοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων πείσας τὴν προμαντιν αἰτιῆται τὰ Κλεο- "παρὰ ἐβούλετο
μένης "ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. ὥστε δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἐχρίνε μὴ Ἀρίστωνος εἶ) Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ αἰάπυστα ἐγένετο ταῦ-
E τα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ προφῆτις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγένετο. ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἄρχειν.

ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τὰ A adesſétque ſpectaculo gymno-
Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γελάσας ἤδη αὐ-
τὸς βασιλεὺς αὐτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θε-
ράποντα ὅτι γέλωτί τε καὶ λοιδορίᾳ, ἐρώτα
Δημάρητον ὁκοῖόν τι εἴη ὃ ἄρχειν μὴ ὃ
βασιλεύειν. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήμα-
τι, εἶπε φάς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πε-
πειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, οὐδὲν τῷ μέντοι ἐπειρώτη-
σιν ταύτην ἀρχὴν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ κατακαλυψάμενος, ἤιε ἐκ B
τοῦ θεάτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ
ὡς δειπνεσάμενος ἦλθε τῷ Διὶ βοῦν. θύ-
σας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένην δὲ
τὴν μητέρα ἐσδεῖς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὸν παλαί-
» χνων, καὶ ἱκέτευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ,
» θεῶν σε τὸν τε ἄλλων καὶ παπλόμβους ἱκετεύω,
» καὶ τοῦ ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
225 » ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶς λέγω.
» Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη σε ἐν τοῖσι νείκεσι λέ-
» γων, κυέουσάν σε ἐκ τοῦ πρεσβυτέρου ἀνδρὸς, C
» οὕτω ἐλθεῖν ὧδε ἀγόμενον. οἱ δὲ καὶ τὸν
τὴν ἐλθεῖν » ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε ἔστελ
» λειν ὧδε τὸν οἰκέτεων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐ-
» μὲ εἶ) ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρ-
» χομαι θεὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γὰρ,
» εἴ τι πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μοιρίη δὴ πε-
» ποίηκας, μὴ πολλέων δὲ ὄντων λόγος πολ-
» λὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παρ-
» δοποιὸν οὐκ ἐοῦσαι. τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς
» πρεσβυτέρας γυναῖκας. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔ- D
» λεγε. ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐπεί τέ
» με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὠληθέα, ἐρέω
» πρῶτα εἰς σὲ καταιρήσεται τὠληθές· ὡς μὲν ἦ-
» γαγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ
» τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀ-
» ρίστωνι· συνεύνητο δὲ, καὶ στεφάνους οἷς εἶχε,
» ἐμοὶ περιέθηκε. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦλθε δὲ μετ'
» ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στε-
» φάνους, ἐρώτα τίς εἴη ὅ, μοι δοὺς. ἐγὼ δὲ ἔφα-
» μην ἐκείνον· ὁ δὲ οὐκ ἐδέκετο. ἐγὼ δὲ E
» κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς
» ποιέειν ἀπρηνέα θέμενον. ὀλίγον γάρ τι πρότε-
» ρον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι
» τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ
» Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ

adesſétque ſpectaculo gymnopædiarum, *id eſt palæſtræ nudorũ puerorum*, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi inſultandique cauſa, miniſtrũ, qui interrogaret [a] qualis eſſet præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægrè ferens Demaratus, reſpondit ſe vtrumque expertũ, illum verò non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, cõfeſtimque præparatum Ioui bouem immolauit: quo immolato, matrẽm accerſiit: quæ quum aduenisſet, poſitis in eius manus extis, mulierem his verbis obſecrauit, Per egó te mater cùm alios deos, tum Iouem hunc domeſticum, quem tãgo, precor, promas mihi veritatem: quiſnam reuera meus eſt pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit, te è priore viro grauidam, ita ad Ariſtonem veniſſe. Alii etiã dementius referentes, aiunt te ad domeſticum aſinarium ventitaſſe, illiúſque me filium eſſe. qua de re ego te adiens obſecro vt verum dicas. Siquid enim eorũ quæ dicuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negãtium [b] Ariſtoni fuiſſe genituram ad filios procreandos. nam ſi fuiſſet, priores vxores fuiſſe cõcepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpõdens, Fili, inquit, quoniam [c] precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domum Ariſtõ duxit, tertia quàm me duxerat nocte ſimulacrum tãquam Ariſtonis ad me venit, quod poſteaquã mecũ concubuit, [d] corona quam geſtabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariſton aduenit, qui cernens me coronas habentem, ſciſcitabatur quiſnã me illis donaſſet. Ego ipſum dediſſe reſpondi: cóque id abnuente, iraui, aſſerens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo antè ingreſſus, vbi mecum coniſſet, coronis me donaſſet. Ariſton, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuiſſe. com-

a Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnauiſſent.

b Ariſtoni fuiſſe prolificum ſemẽ. nam ſi fuiſſ.

c Precibus inſtas mihi vt dic. ver.

d Coronas quas geſtabat mihi circũpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit.

pertúmque eſt illas coronas fuiſ-
ſe ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt iuxta iantuam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, patérque tibi eſt Aſtrobacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te nocte concepi. Verùm quod tibi præcipuè exprobrant inimici, quòd Ariſtó, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audiẽtibus negauit te ſuum eſſe, quia tempus decem méſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nã mulieres nouem etiam méſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explétes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſtón non diu pòſt agnouit [a] ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſimè audiſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ vxores de aſinariis pariãt filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, ſumpto viatico per ſpeciẽ eundi Delphos ad oraculum conſulẽdum, Elin contendit. Eum ſuſpicati Lacedæmonii fugam capeſſiturum, inſequuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthũ traiecerat, quem illuc tranſgreſſi Lacedæmonii prehenderunt, eiúſque famulos: ſed Zacynthiis eum dedere abnuẽtibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regem Darium traiecit: à quo magnificè exceptus eſt, territorióque ac vrbibus donatus. Ita in Aſiã Demaratus abiit, ac tali fortuna vſus eſt, vir cùm aliis in multis factis dictíſque apud Lacedæmonios illuſtris, tũ quòd illis olympiadẽ palmã quadriiugo certamine reportauerat, rẽ ei⁹ ſolius, ad ea tẽpora, regũ Spartiatarum. Leutychidi autẽ Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati ſucceſſerat, natus eſt filius Zeu-

a Se per ſtultitiam id verbum emiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

A τῦτο μὲν, ⓐ σέφανοι ἐφαίνοντο ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ ἐν τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, ὃ καλέονσι Ἀστροβάκου· τῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τῦτον ἥρωα αἱμάρεον εἶναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχει πρῶ ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι πατὴρ ἐστὶ Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἱμαρόμην. τῇ δέ σευ μάλιστα καταπίπτουσι οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ
B ἠγγέλθης γνώμιμος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶ· ⓑ χρόνον γὰρ τοὺς δέκα μιῶας οὐδένα ἐξήκειν· ἀιδρείῃ τοῦ τοιούτων κεῖνος τῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα, οὐ πᾶσαι δέκα μιῶας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς αἰολίη· ὃ ἔπος ἐκβάλλοι τῦτο. λόγους δὲ ἄλλους τοὺς ἐμοὶ γνώσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέ-
C κεο. πάντα γὰρ ἀληθέστατα πρῶτα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορέων αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι τοῦτα λέγουσι τίκτουσι αἱ γυναῖκες παῖδας. Δημάρητος μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· ὁ δέ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια λαβών, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὑποτοπήσαντες Δημάρητον δρησμῷ ὑπεξιρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ
D Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ὑπεκδεκόντες δὲ ⓒ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῷ τε ἐπῆλθον, καὶ τῦ θεοπρόπους ἀπῄτεον. μετὰ δὲ, (οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν ⓓ Ζακύνθιοι) ἐπέδυ διαβὰς ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωσύνῃ, καὶ χώρῃ τε καὶ πόλιας ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συ-
E χνὰ ἐργασθεὶς καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεὶς, ἐν δὲ δὴ καὶ [ε] ὀλυμπιάσι ἁρματηλάτῃσι ἀνελόμενος τεθρίππῳ πρεσβεῖα, μοῦνος τοῦτο πρώτων δὴ τῶν ἡμεῖς βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεύ-

[ε] ὀλυμπιάδα

ξίδημος, ὃν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τοῦ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾶ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ τρηφθεὶς Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα Εὐρυδάμιον, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δέ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιῶνδέ τινα δημοσίην ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· πρεσβὺς δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ὑπ' ἀμφοτέρῃ δὲ ἀλοὺς αὐτὸς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὑπὸ κατήμενος χειρὶ διπλῇ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, καὶ οἱ δικασταὶ ὑπαγθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, ἔνθα ἐτελεύτησε ἐν τούτῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγίνετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ ἐπεπόνθεε ὃ ἐς Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα τὸν Λευτυχίδεα, ἅτε ὑπὸ τοῖσι Αἰγινήτῃσι δεινόν τινα σφι ἔχοντα ἀπὸ τοῦ προπηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἥκιστα ἐπ' αὐτοῖσι ἐδικαίευν ἔτι αἰτιᾶσθαι, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοῖσι πλείστου ἀξίοις καὶ πλούτῳ καὶ ἡλικίῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κεόν τε Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν, παραθήκην κατέθεντο ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπαίσιον γε νόμῳ κακοτεχνήσασθαι ἐς Δημάρητον, δείσαντα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ἐκπρεσβεύεται ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢν μὲν ἕπωνται σφέας αὐτὸς τῇ αἰ ὀξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προθυμοῦτο ἐπὶ τὸν Ἀρκάδων τοὺς προσεστεῶτας ἀγινέων, ὀρκώσων ὕδατι Στυγός ὕδωρ. ἐν δὲ

xidamus, quem nonnulli Spartiatarũ Cyniſcon, *id eſt, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii ſororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem ſuſcepit, ſed filiam nomine Lampito: quã Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipſo Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipſe Spartæ conſenuit, ſed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Theſſalica dux quum omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipſéque in re deprehenſus, quum ſederet in caſtris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delat' è Sparta profugit, domúſque eius exciſa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortẽ obiit. Sed hæc inſequenti tempore acta ſunt.

Tunc autem Cleomenes, quũ ſibi res in Demaratum bene ceſſiſſet, aſſumpto protinus Leutychide, contendit aduerſus AEginetas, maiorem in modum illis propter ignominiam infenſus. Ita AEginetæ vtriuſque regis cõtra ſe aduentu non repugnandũ iam ſibi eſſe putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtiſſimos, cùm alios, tũ Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticã adductos, penes inimiciſſimos AEginetis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes, quũ eum ſubiiſſet metus Spartiatarũ, iam manifeſtus maleficii in Demaratum excogitati, in Theſſaliam ſubterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, ſolicitans Arcadas aduerſus Spartam, adigénſque eos iureiurando ad ſe ſequẽdum quocũque ipſos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iuſiurandum per aquam Stygis. In hac autem

vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autē vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarū obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerūt. Qui custodem digressis aliis solū remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis cōterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [a] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longū namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidē plerique Græcorum memorant, quia Pythiā corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Atheniēses, quòd adortus Eleusinē, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerāt Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [b] ipsū lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumē posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo,

A ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται ὕδωρ ἐπ' Ἀρκάδων ὁ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης σταζὸν ἐς ἄγγος, ὁ δὲ ἄγγος αἰμασιῆς τις περιβέβληκε κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. μαθόντες ὦν Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα ὀρμήσαντα, κατῆγον αὐτὸν· δείσαντες ὅτι τοῖσι ἄλλοισι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέγραφε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὴ αὐτὸν ταῦτα, καὶ τελευτήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ τοῦ φύλακου δοῦναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν εἱλωτέων) δίδοῖ οἱ μάχαιραν· Κλεομένης δὲ λαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διατέμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς. ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰξία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατορδεύων, ἀπέθανε διὰ τοιούτου. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην αἰσχύνασε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον ῥηθέντα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε ὁ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατασφάξας, κατέκαυσε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἀγὼν ἀπίκετο ὅτι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τῇ γὰρ δὴ λίμνῃ ταύτῃ ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδόντι, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, ὄνομα δὲ εἶναι τῷ ὕδατι ἤδη τοῦτο ἐπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι· ἀπικόμενος δὴ ὦν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἀγαθᾷ

a Cleomenes verò arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nā conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursū versus ad femora perrexit, éque femoribus ad coxas & latera atque ventrē peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.*

b Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse ἐν ἀργίῃ pro ἐν ἀλογίῃ.*

ἀγαθαγμὼ ἔφη τῷ Ἐρασίνου οὐ τοῦ δι- A dixit delectari se quidem Erasi-
δόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείους μὴν οὐδ' no, qui nollet prodere ciues suos,
ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχωρήσας non tamen ideo Argiuos gaui-
πρὸ στρατιῷ κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγα- suros. Móxque illinc motis ca-
227 σάμενος δὲ τὴν θαλάσσην ταύρου, πλοίοισι stris ad Thyream venit, & mari
σφέας ἦγαγε ἔς τε πρὸ Τιρυνθίου χώρου taurum quum mactasset, naui-
καὶ Ναυπλίου. Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθεον, πευ- bus copias ad regionem Tiryn-
θανόμενοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὡς δ' ἀν- thiam ac Naupliam duxit. Id au-
τίοι μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δ' ἐν dientes Argiui ad eos arcendos
τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σήπεια τοιοῦτον, μεταί- obuiam tendunt ad mare. Et
χμιον δὲ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο· αὐτοὶ B quum aduentaret Tirynthum,
τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀρ- in loco cui nomen inditum est
γεῖοι πρὸ μὲν οὐκ τοῦ φανεροῦ μάχῃ οὐκ Sepia, relicta non magna inter
ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ duas acies intercapedine, consi-
γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ χρῆγμα εἶχε τὸ χρη- derunt eregione Lacedæmonio-
στήριον, τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθὴ τοῦτοισί rum. Neque verò illic pugnam
τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω, ex aperto reformidabant, sed ne
dolo exciperentur. nam ad hanc
rem attinebat oracului quod
Pythia ediderat communiter eis
atque Milesiis, in hæc verba,

Verùm quando marem præuertet fœmina victrix,
Inter & Argiuos referet prælustris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes, C
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo ſæuus obit ſinuoſo corpore ſerpens.

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' εὐναομένων ἀνδρῶν,
Δηνὸς ὄφις τελέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πρῶτα σφι ἐλθόντα, τοῖσι Ἀρ- Hæc omnia Argiuis quum con-
γείοισι φόβον παρῆκε. καὶ δή σφι τοιόνδε tigissent, metum incutiebant.
ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. ideóque eis visum est præcone
δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρ- hostium esse vtendum: atque ita
τιήτης κήρυξ προσημήνοι τι Λακεδαι- D esse faciendum, vt quoties præco
μονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠυτὸ τοῦτο. Spartiata quippiam Lacedæmo-
μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς niis denuntiaret, idem facerent
Ἀργείους ὀχθίοντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνῃ, ipsi. Cleomenes autem animad-
προσέταξε σφι ὅτεῳ σημήνῃ ὁ κήρυξ uertens Argiuos facientes quic-
ποιέεσθαι ἄριστον, τότε αἰρομένοισι τὰ quid apud Lacedæmones præco
ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ denuntiasset, præcepit suis vt
ἐγένετο ὑπερτελέα ἐν τῶν Λακεδαιμονίων. quum præco denuntiaret pran-
ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐν dendum, tunc raptis armis ten-
τῷ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς derent in Argiuos. Hoc exequu-
μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἔτι πλέους E ti Lacedæmonii, in Argiuos [a] è
ἐς τὸ ἄλσος τὸ Ἄργου καταφυγόντας περιζώσαντες ἐφύλασσον. ἐνθεῦτεν δὲ [a] Id est, Prout præco denuntiauerat.
ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πευθανόμενος τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀποτμηθέντας τῶν Ἀργείων. voce præconis prandentes impetum faciunt, eorúmque cùm multos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putauit: Scisciatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luco præ-

cluſi erant, ad ſe redimendos. A ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. est autem apud Lacedæmonios redemptio in ſingulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quiſque euocatus fuerat, Cleomenes interimebat. quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, vtpote denſo luco interiecto, non cernentes quid illi extrinſecus agerent. niſi poſtquam quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiêre. Ibi Cleomenes iuſſit vnumquenque ſeruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eóque iam ardente, percontatus eſt quendam perfugarum cuiúſnam deorum eſſet ille lucus: perfuga, Argi eſſe reſpondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiſcens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum. coniicio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore copiarum parte Spartam redire permiſſa, ipſe cũ mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper aram volens, quum à ſacerdote vetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductum verberare: ac poſteaquã immolauit, Spartam abiit. Reuerſum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quòd pecunia corruptus, Argos, quum facilè poſſet, non cepiſſet. Quibus reſpondit Cleomenes (incertum mihi verè an falſò) ſe, poſteaquam templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quàm ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulſiſſe flãmam è pectoribus ſimulacri: atque ita ſe intellexiſſe non expugnaturum ſe Argos. Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet,[a] fore vt vrbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitiſſet, id omne fuiſſe confectũ quod deus cõfici voluiſſet.

a Futurum fuiſſe vt vrbem funditus euerteret.

B κλεομένης δὲ ἐκέλευε πρώτα τινα τῶν εἱλωτέων περιενέγκαι ὕλην ὁ ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν ὁ ἄλσος. ὁ δ' ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δ', ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὲ ἐξηκειν μοι τὸ χρηστήριον. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεο-

C μένης τῷ μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὅτι τῷ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεμάχετο, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τε ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἱλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. νοσήσαντα δέ μιν

D φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, πρέον ἢ ἐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφεῶς εἰπεῖν. ἔλεξε δὲ ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τοῦ Ἄργου ἐγγὺς ἐλθὼν ἐγένετο, δοκέειν μιν ὄξελαλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. τοιγὰρ ὧν ταῦτα οὐ διαπρηξάμενον πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἐγρήσατο. εἰ μάθη εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσται. καλλιερεομένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡ-

E ραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν σηκέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τοῦτο ἀπεχρήσατο, ὡς οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέει αὐτὸ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν σηκέων δὲ ἐκλάμψαντος, παρὰ τὸ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι.

σαφεῶς

Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέξειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοῦ δικαίου. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐρήμωθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πρήγματα, ἄρξαντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν Ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας οὗτοι ἀνακτώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἐς ἀρθμία ἐς ἀλλήλους ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε αἰὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαστεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· τοῦτ' τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ὑπὸ θεοῦ ἄρχεσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμος σφι ἐγένετο ὑπὸ χρόνου συχνόν. ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην ἐγγενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ σινωπίζεσθαι ὡς χρεὼν εἴη αὐτοῖς μὴ τοὺς Σκύθας τοὺς νῦν Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεῦσαι ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τοῦτο ἀπαντᾶν. Κλεομένεα μὲν λέξουσι, ἥκοντα τῶν Σκυθέων ὑπὸ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸ ἰχνεύμονος, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην πρὸς αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τούτου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τισὶν ταύτῃσι ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τὸν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον σφίσι γενόμενον, ἔγνωσαν περιυβρίζειν Αἰγινήτας τὸν Λευτυχίδεω·

A Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multóque maiore parte sententiarum absolutus. Cæterùm Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecêre. Serui eiecti, prælio Tirynthem obtinuere, [a] eatenus quidem dum B fuit in eis mutua benevolentia, & donec ad eos venit vates quidã Cleander, genere Phigaseus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægrè euasêre victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, malè perisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendum perstitisse, missísque Spartam nuntiis ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere; Spartiatæ verò ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: séque ob id eum insanisse arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiũt, Episcythison, *id est, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi verò videtur ille has pœnas Demarato pependisse.

[a] Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit, &c.

Eum autem esse defunctum vbi audiêre AEginetæ, Spartam nũtios misêre, vociferatũ cõtra Leutychidẽ de obsidibus qui Athenis tenerẽtur. His Lacedæmonii, consilio inito, multũ iniuriæ à Leutychide illatũ esse cẽsuerũt;

hominémque dedendum, quem illi AEginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi AEginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri AEginetæ facere vultis? regémne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in vestram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis AEginetæ ab illo abducendo supersederūt, hac tamen conditione vt secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Atheniēses (vt qui reddere nollent) tergiuersari, quòd dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideóque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis, si reddetis, sanctè facturi: è contrariò, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cùm aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optimè audiebat qui per id tempus Lacedæmonē incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cùm per omnem aliam Græciam, tum verò per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tutò fundata,* & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum.

* Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus.

A καὶ μιν κατέκειναν, ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν αὐτὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τὸν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέοντες ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νεῶν ὀργῇ χρεωμένοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως δὲ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἐὼ B ταῦτα φρονέοντες, πρόφασιν ἔχετε κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαντες ⓐ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ἐπισσωμένου Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδώσειν Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι περιφάσιας εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παρατεθῆναι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἑνὶ τῷ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὴ ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τουτέων. ὀχοῖόν μὴ ἔσοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ σεσωπεῖσθαι γενέσθαι περὶ τῶν παρακαταθήκης, βουλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. λέγομαι ἡμεῖς ⓐ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ 229 D Λακεδαίμονι κατὰ τοῦτο γενεὴν τρίτην ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδείδεος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πρῶτα περιήκειν τὰ περῶντα, καὶ δὴ καὶ ἀκοῦσαι δικαιοσύνης πέρι, πρώτων ὅσοι τὸν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἰκέον. σεσωφρονῆσθαι δέοι ἐν χρόνῳ ἰκνεομένῳ τάδε λέγοντα· ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, περὶ ἀρχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν E Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκης δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης λόγος πολλός, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέος ἱδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδαμοῖ τοῖσι αὐτοῖσί ἐστι ὁρᾶν ἔχοντα.

» Ταῦτά τε ὧν ὁπολογεομένῳ, καὶ βουλευ- A
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης
» ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρά σοι· σὺ δὲ ἐξε-
» πισταμένῳ ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ
» σῶα. σὺ δή μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ
» τάδε τὰ σύμβολα σώζε λαβών. ὃς δ' ἂν
» ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ
» μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα
» ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα-
» ταθήκην ὑπὸ τῶν εἰρημένων λόγων. χρόνῳ δὲ
» πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην B
» τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖ-
» δες. ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ
» ἀποδεικνύοντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
» χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, αὐτοκρινόμενος
» τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ παράπαν, οὔτε
» με φέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς
» λέγετε. βούλομαί τε, ἀναμνησθείς, ποιέειν
» πάντα τὸ δίκαιον. καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἂν
» δοίην· καὶ εἴγε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι
» τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα C
» ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον
» μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
» φορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπε-
» στερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπο-
» ρεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστη-
» ρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ
» ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη με-
» τέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρ-
» διον οὕτως; D
» Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λῆσαι ἀθέσθαι·
» Ὅρκῳ ἐπεὶ θάνατός γε καὶ οὔρκου μένει
» ἄνδρα.
» Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδὲ τι ἔπι
» χεῖρες,
» Οὐδὲ πόδες· κραπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
» Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα·
» Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων. E

» Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν
» θεὸν πρήγτερον αὐτῷ σχεῖν τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ
» Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ
» ποιῆσαι, ἶσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δὴ,
» μετὰ πέμψαντος τοὺς Μιλησίους ξείνους,

Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quòd probè intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu verò has pecunias accipe, & hanc notam, quam vnà custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea conditione depositū Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitáque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [a] reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tēpus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [b] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est, iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respodit his versibus,

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus
Sic orco vicisse, interuertisséque nummos:
Deiera, & euorcum quoniã manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapidè aduenit, vsque adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolémque domúmque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus

a Si reminiscat.

b Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent.

pecuniam reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos inſtituta eſt, dicetur: Glauci nunc nulla ſupereſt neque ſoboles neque domus, quæ illius cenſeatur: ſed ex Sparta radicitus extrita eſt. Ita bonum eſt nihil aliud de depoſito cogitare quàm vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenięſibus audiretur, diſceſſit.

A ἀποδιδῶ σφι τὰ χρήματα. τῷ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὅδε ὥρμηθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νεῶ οὐτέ τι ἀπόγονόν ἐστι ὀφθὲν, οὔτε ἔστι ὀφθέμιν νομιζομένη εἶ Γλαύκου· ἐκτέτριπται τε παρρίζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λεωτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ ὀφθὲν οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

Athenienſiũ in Sunio quinqueremis quædam, quam Delũ *iam inde à Theſeo quotannis* mittebant: hanc AEginetæ locatis inſidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſiũ, viróſque alligauere. Ea clade ab AEginetis accepta, Athenięſes nõ amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarẽt. Erat igitur quidã nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in AEgina ſpectatus: hic ſuã ipſius priorẽ abitionem AEginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſſione quum tranſegiſſet*, cognito Athenięſes eſſe animatos ad nocendum AEginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodenda AEgina ad certũ diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex cõpoſito vrbẽ quæ Vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem nõ adfuerunt, quia claſſis eorum par AEginetanæ nõdum erat comparata. Qui dũ à Corinthiis cõmodari ſibi naues rogãt, interea res corrupta eſt. Corinthii autẽ per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedêre rogantibus naues viginti, ſed dãtes vendiderũt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummã ſeptuaginta numero, in AEginã nauigauerunt, peruenerũntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus.

B Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ὑπερησπάζοντο τοὺς Ἀθηναίους πρεσβυάζοντο· ἐπεὶ ὦν δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ὀπὶ Σουνίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θεωρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἐδῆσαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ δῦναι πρῶτα μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. καὶ ὧν δὴ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν ὀξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους αἰαρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φήσας ἐν ἡμέρῃ ὁτεῳχρήσῃ, καὶ ἐκείνους ἐς ὧν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καὶ παραμυθεύμενος μέχρι τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὸν παλαιὸν καλεόμενον πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ φθάνουσι ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἑοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γὰρ σφι τῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δεομένοισι εἴκοσι νέας, δόντες δὲ πεντηκοντόρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὀπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

Ad quos Leutychides: Quod ad me attinet, Athenienſes, ſi Glauci domus ita eſt, vt dicitis, nihil ei debeo: ſi autem ea domus ſalua eſt, & ipſe ſalus, ſatis ei feci, quum pecuniam reddidi. Ego vero vos, quod ad me attinet, ſalutem dico. Sed vos, quod ad Glauci domum attinet, videte ne quid vobis ipſis ſit ſuſpectum. Leutychides quidem hæc dixit, vt Athenienſes audiebant, diſceſſerunt.

At AEginetæ priuſquam ſuperiorũ iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificãtes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quũ Athenienſibus ſuccenſerent quòd ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, ſe ad vlciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſiũ in Sunio quinqueremis quædam, quam Delũ *iam inde à Theſeo quotannis* mittebant: hanc AEginetæ locatis inſidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſiũ, viróſque alligauere. Ea clade ab AEginetis accepta, Athenięſes nõ amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarẽt. Erat igitur quidã nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in AEgina ſpectatus: hic ſuã ipſius priorẽ abitionem AEginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſſione quum tranſegiſſet*, cognito Athenięſes eſſe animatos ad nocendum AEginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodenda AEgina ad certũ diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex cõpoſito vrbẽ quæ Vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem nõ adfuerunt, quia claſſis eorum par AEginetanæ nõdum erat comparata. Qui dũ à Corinthiis cõmodari ſibi naues rogãt, interea res corrupta eſt. Corinthii autẽ per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedêre rogantibus naues viginti, ſed dãtes vendiderũt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummã ſeptuaginta numero, in AEginã nauigauerunt, peruenerũntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus.

C D E

230

Νικόδρομος ὁ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν ἀγῶνα οὐ παρεγένοντο ἐς πλοῖον ἐσβάς, ἀπεδίδρησκε ἀπὸ τῆς Αἰγίνης. οἱ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἀπελθόντες δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπιμαρτύραντες τὸν δῆμον σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτα σφέας χρωσάμενοι, ἄξηγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἀγὸς σφι ἐγένετο, ὃν ἀπαθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο θυσιμαχεώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν οὐκ πεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἄξηγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς τὸ μέγαρον Δήμητρος θεσμοφόρου. ὑπαλθόμενος δὲ τῶν θυσιάρχων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγένοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι θυσιάρχοισι. ταῦτα μέν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκοισι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἐωσαμένων δὲ τὴν ναυμαχίην, ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς τοῦτο καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὴ οὐκέτι βοηθέοισι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συνεμβεβήκεσαν Λακεδαιμονίοισι. συνεμβεβήκεσαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἑκάτερος. Σικυώνιοι μέν νυν συγγνόντες ἀδικήσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἕκτισαντες, ἀζήμιοι ἦσαν· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πενταέθλων ἐπασκήσας· τουτέων δὲ πλέονες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπὸ Ἀθηναίων τῶν Αἰγίνης.

Qui quum ad diem nō adesſent, conſcēſo nauigio Nicodromus ex AEgina profugit, aliis nōnullis AEginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Suniū incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erāt AEginetas & ferebant & agebāt. ſed hæc poſterius acta ſunt. Cæterùm proceres AEginetarum, ſuperata plebe quę vnà cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatíque, prius ex inſula ſunt dejecti quàm deum ſibi propitiārent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperāt, ad necem educerent, vnus eorū è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiúſque cardinibus prehēſis adhærebat: quē illi quum auellere non poſſent; abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertę manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent AEginetæ, claſſe ſeptuaginta nauiū cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prælio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerūt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſati quòd & naues AEginæ neceſſariò ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terrā deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſq; mulcta ab Argiuis iuncta eſt mille talētorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpā agnoſcentes, centū talentis cum Argiuis decidiſſent, AEginetę ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publicè auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [a] quinq; palmarū viro. quorum plerique non remeauere, ſed in AEgina ſub Athenienſibus occubuere.

[a] Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verùm AEginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauêre, eorúmq; naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum AEginetis contraxerant.

A αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίῃ ἐπασκέων, τρὶς μὲν ἀνδρας ἔσπιφ τοιούτῳ ἀπεκτάνῃ, ἐπὶ δὲ τῦ τετάρτυ Σωφανέος τῦ Δεκελέος ἀποθνήσκῃ. Αἰγινῆται δ', ἐόντες ἀζήκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο τοῖσι Αἰγινήτῃσι.

Perses autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cùm famulo aſſiduè in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidētibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hũc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui malè rẽ naualem geſſerat, præfectura amouit, alióſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernẽ Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuóſque in cóſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatę: ad hęc hippagogę naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparãdas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contẽderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentẽ, Helleſpontum & Thraciam verſus naũigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icariũ, intérque inſulas: præcipuè quidem (vt ego ſẽtio) metu circumeundi Athon, quẽ ſuperiori anno circumnauigãtes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. ad quam poſteaquã ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primũ copiæ ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorũ, fuga ſe in montes concitauerũt,

B μνησθεὶς μὲν τῦ Ἀθηναίων, καὶ Πισιστρατιδέων τοῖσι κατημένοισι καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δ' ἐβούλετο ὁ Δᾶρις, τοῦτο ἐχόμενος τῦ πρόφασιος, καταστρέψασθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παρήξαντα τῷ στόλῳ, παραλύει τῦ στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, C ἀδελφιδέον ἑωυτῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτρειαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδράποδα. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν τε ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἑκάστοισι, προεῆλθοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ D τεσσερεσκαιδεκάτῳ ἔτεϊ προσπεμπτοῖσι ἑωυτῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἐποιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ διὰ τοῦ πελάγεος τὴν ἤπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τῆς τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμυ ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν E περίπλοον τῦ Ἄθω, ὅτι τῷ τεσσερεσκαιδεκάτῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι τοῦτον τὸν κομιδὴν, μεγάλως περισπάσαντο πρὸς ὃν καὶ ἡ Νάξος σφέας ἐπὶ δίκας ἐκάλεσε, πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῦ Ἰκαρίου πελάγεος περιφερόμενοι περιέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι τοῦτον γὰρ δὴ πρῶτον ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ οὔρεα οἴχοντο φεύγοντες·

231

οὐδὲ ὑπέμειναν. ⓐ ὃ Πέρσαι ἀίδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅπι ἐς ἄλλας νήσους ἀπάγοντο. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες δὴ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ τριηκοντὴς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις προεπλώσας, ὑπὲρ ἐᾶ ἐς νέας προεῖς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα εἶεν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, "Ἄνδρες ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ὀπιτηδέα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ὅπι τοσοῦτό γε φρονέω, καὶ μοι ὑπὲρ πασέων τάδε βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγεννέοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νεῦ ὦν καὶ ἀπίτε ὅπι τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δ', λιβανωτοῦ τετρηκόσια τάλαντα καταννήσας ὅπι πρὸς βωμὸν ἐθυμίητε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ὅπι τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον σεισθεῖσαν ἐξαναζέσσαντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμεῦ οὐ σφαδεῖται. καὶ τοῦτο μὲν χρᾷ τέρας ἀνθρώποισι τὴν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ὅπι γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπιξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ὅπι εἴκοσι ἄλλαι γενεαὶ ἀνθρώπων Δαρείου γενόμεναι· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. ὥστε οὐδὲν κω ἀφικὲς κινηθῆναι Δῆλον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ κω γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω δὲ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δυνατὰ δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηΐος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρηΐος. τοῦτοις μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς καὶ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες καλέοιεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους. ἐνθαῦτα δὴ ἔφραζε ἑκάστοισι τε προελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς

A non ausi resistere. Eorum autem quos adepti sunt Persæ quum in seruitutem rapuissent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad cæteras insulas redeunt. Hæc dum isti agunt, Delii relicta & ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eò tendentes naues præcedens Datis non finebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, missō caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me malè opinātes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primùm nauigauit, simul omnem classem, simul Ionas pariter atque AEoles agens. Statímque ab illius digressu Delos tremuit, (vt Delii aiūt) ad meam vsque ætatem tunc & primùm & postremùm cōmota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus plus malorū passa est Græcia quàm viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus, vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quanuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sanè in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης, *id est coercitor*: Xerxes, idē quod ἀρήϊος, *id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήϊος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorum obsides. Vt

verò insulas præternauigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiique negarunt se vel obsides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significãtes) Caryſtii tãdiu obsessi sunt, eorúmque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt. Eretrienses autem audito Persarũ exercitum aduersum se venire, auxilia ab Athenienſibus imploraueré. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, miserũt subsidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriẽsium haudquaquam syncerum erat consilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorum cẽsentibus vrbem deserendam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibusdam, qui propria lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens AEschines Nothonis filius, Eretriẽsium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præsentium rerum statum, orauítque vt domum abirent, ne vnà cum illis occumberent. Hæc consulenti AEschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem sibi pepererunt. At Persæ eò aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & AEgilia applicuerunt: potitíque his locis, cõtinuò equos exposuere, & tanquam cum hostibus conflicturi se instruxerẽ. Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de vrbe nõ deserenda euicerat, meritò dabant operam vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multísque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persæ, postquam templa spoliauere, incenderunt,

A ὑπερπλέοντες τὰς νήσους, κατέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, ἐκ δὲ δὴ σφι Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀγωνείτονας στρατεύσεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας, σφᾶς δὲ τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν χώρην σφέων ἔκειρον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι πρέσβησαν ἐς τοὺς Περσέων στρατηλάτας. Ἐρετριέες δὲ, πευσάμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν ὅτι σφέας ὅτι πλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὸν ὅπλα κουφίσιν, ἀλλὰ τοῖς τεταχιλίοις κληρούχοισι τῶν ἱππέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτοις σφι δόσθαι ἐπικουρίην τῶν Ἐρετριέων ἕνεκα· οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διαφόρους ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβούλευον ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δ' αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεχόμενοι παρὰ τῶν Περσέων γενέσθαι, προεδίδοσαν ἐσκυδάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὰ παρεόντα σφι χρήματα. προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταχθέντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσιούμενοι τοῖσι ἐναντίοισι. ἐπεξελθεῖν μὲν νυ μαχεσασθαι σφι οὐκ ἐποιεῦντο βουλεύσασθαι, εἶχον δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε οὐκέτι μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ὅτι ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προεδίδοσαν τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τὸ μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν,

τὰς πύλας σφι τὴν χώρην, διὰ.

ἀποπιμπλῶσι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἀνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. A in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ διατρίψαντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικήν, κατέρχοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ἐς γὰρ ὁ Μαραθὼν διατηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐπιστρώσας, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγον δὲ στρατηγοὺς δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγὴν ἐξ Ἀθηναίων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνώρῃ. καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενον μὲν, τοῦτο ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῆσαι, τοῦ Πεισιστράτου ἀναιρεθέντος· καὶ τὴν νίκην ταύτην κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ὑποστρώσας. καὶ μὲν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανὼν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, ἤδη τεθνεώτος αὐτοῦ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τεθάφθαι δὲ Κίμωνα τοῦ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Μελιτίδος καλεομένης ὁδοῦ. κατάντιον δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὐταὶ αἱ τρὶς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι· ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τοῦτο τοῦτο ΕΥ αγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμοί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τοιοῦτος οἷος τὸν πατέρα Μιλτιάδην τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ. ὁ δὲ νεώτερος πρὸς αὐτοῦ Κίμωνι Ἀθηναίῃσι, τοὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκοῦντος τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼν διπλόον θάνατον, ἐστρατήγησε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, πολλοὶ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, B Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, túncque magnam partem vastauerunt; rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proximè Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quò illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eôdem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadē quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem C ex matre germanum: proximáque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus: sepultúsque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias reportarant. Idem quod istę, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Lagonis: aliæ prętereà nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cędę elapsus: semel, quum eũ Phœnices vsque ad Imbrũ persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerēt: iterum, quum ab iis elapsum, D E

233

domum ſuam reuerſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimantem, inimici ſui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragiis populi dux declaratus eſt. Duces autem quum adhuc in vrbe eſſent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam factitátem. Huic Phidippidi, vt ipſe refert, & Athenienſibus renuntiauit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatóq; nominatim Phidippide, iuſſit nuntiari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam ſui, qui bene ipſis vellet, quíque iam ſæpenumero de eis bene meritus fuiſſet atque etiam futurus eſſet. His verbis fide habita, Athenienſes, quòd eorum iam ſtatus erat bene conſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panis: illíque annuis hoſtiis, ex quo nuntium accepere, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. Phidippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc quum à ducibus miſſus eſt, [a] iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, adienſque magiſtratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes vt ſibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetuſtiſſimam cõtemnatis, in diſcrimen adductã, ne barbaris viris ſeruiat. Etenim Eretria direpta eſt, inſigníque ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere erat, nolentibus legem rumpere, nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe lunari impleto. Et iſti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Piſiſtrati filio, qui barbaros in Marathonẽ perducebat, viſũ hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatũ eſt: Videbatur ſibi Hippias cũ matre concúbere.

a Poſtridie quàm Athenis egreſſus eſt. *Ad verbum, Secundanum ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla* δευτεραῖος *accepit pro* δεύτερον. *Sic infrà in hoc eodem libro,* πεντεκαίδεκα ἐκ Σπάρτης ἐλθόντα ἐς τὴν Ἀθηναίων.

A καὶ ἀπικόμενον ἐς τὸν ἑωυτοῦ δοκέοντά τε σφεῖς ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὸ ἀνδρεῖον μὲν οἱ ἐχθροὶ ἔσω δεξάμενοι, ἔσω δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. Ἀποφυγὼν δὲ καὶ οὗτος, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. καὶ τοσαῦτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἀλλως δὲ "ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ τοιαῦτα μελετῶντα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) τῷ Πανὶ τὸ Παρθένιον οὖρος ὑπὸ Τεγέης ὁ Παρθενιπίπης. βώσαντα δὲ τοὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Γοῦν, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἑωυτοῦ ἀνδρὸς οὐ τιμέλεται οὐδὲν, ἐόντος σφίσι ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχοῦ χρησίμου ἤδη σφίσι γεγονότος, τὰ δέ τι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταξάντων σφίσι οὗ ἤδη τὰ πρήγματα, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε περ οἱ ἔφη καὶ τὸν Γοῦν φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τοιαῦτα ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ παρεισπεσοῦσαν παῖδας ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ νῦν Ἐρέτρειά τε νενῶ ἀνδραποδίσται, καὶ πόλι λαμπρῷ ἡ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἔφη εἶναι τὴν παρεοῦσαν ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένη τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελθεῖσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὕτω μὲν νέον τὸ πρωτέλειον ἔμενον. τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἵππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς προηγμένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἵππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συεῦναι. συμβάλ-

B ἡμεροδρόμου

συνεβάλλετο ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐς ἀνασωσάμενος τὸν ἀρχὸν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ καταγόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρείης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλιαν· τοῦτο δὲ, καταγόμενος ἐς Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε αὐτός. ἐκβαίνας δὲ ἐς τὸν γῆν τοῖς βαρβάροισι διέπαυε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, σφι ὀδόντων οἱ πλῆνες ἐσείοντο. ταύτεων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βῆμα βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὸν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὸν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο οἱ ὁ ὀδούς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα κατὰ χειρὸς ποιήσασθαι. ὀκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τῇ ὄψι συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους κατ' αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζόμενοι κατὰ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν σφέα τοῦτο μὲν ἀδόκητον χρόσι Κλεομενέϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρωθέν τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρίη ψυχρή. φθαίνετε γὰρ ἂν πολλάκις ἀνδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ ἀμφοτέρην ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατ' εὐνοίην οὕτω τὴν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιῆσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστεον, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱερὰ ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσάν σφεας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

Αἰγίλιαν.

ὀδὼν, ὁδοὺς, ὁδὸν

παρεστεῶτας,

234

Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autē prædam Eretriēsem quam deposuerat, in insulam Styreorū nomine AEgileā, reportat, dúmque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti cōtigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, pleriſque dentibus, vnus illorum ex violentia tussiēdi excussus est, & in arenā delapsus: qui magna adhibita ad inueniēdum diligentia, quū tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra nō est nostra, nec eā poterimus nobis subiectam efficere, [a] sed tantummodo partem, quātum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem interpretabatur euasisse. Atheniēsibus autē apud Herculis fanū instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienſibus dediderāt, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: Dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerētur Platæenses, primùm Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtētibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nā priusquam nostrū quisquā audiat, possitis occupati ab hostib⁹ sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienſibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam cōsulebant Platæenſibus quòd eis bene vellent, quàm quòd optarēt Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadētibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenienſibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita,

[a] Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dēs possidet.

exercitum duxerunt, in eorúmque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prælium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cẽſeri, ſinerẽt facere quod vellent. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, cõmiſſáque pugna, repulſi. vnde Atheniẽſes trãſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [a] Aſopum fecerunt limité Thebanis. Ergo Platæẽſes Atheniẽſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſentẽtiæ, aliis vetãtibus fieri prælium: pauciores enim ſe eſſe quàm vt cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [b] tunc fortè polemarchũ, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in dãda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia,* vndecimus eſt. nam quõdam Athenienſes in dicenda ſẽtentia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutẽ Athenæ redigantur, an tu eas liberãdo memoriam tui in omne æuum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Atheniẽſes nũc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palàm eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autẽ ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prælio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus: Qui niſi prælium cõmittimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mẽtes eorum ſolicitet

a Aſopũ & Hyſias Thebanis aduerſus Platæẽſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl.

b Tunc, quòd vndecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabã ſortitione polemarchus Atheniẽſium creatus eſſet, *vel, ductis fabis ſortibus polem. Ath. creatus eſſet.* (oli enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Aphidnçum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitũ eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne æuum relinquere, quale ne Harmod.

A ἐστρατεύοντο ὀπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων σὺν ἀλκῇ μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πρὸς δὲ τυχόντες δὶ, καὶ καταλλάξαντες, ὀπίσω ἐπεψάντων ἀμφοτέρων, οὕρεσι σφι τὴν χώρην ἐπὶ τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ὅτι ἠμύνοι δὲ, ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. χωρ-
B σάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἐθήκαν Πλαταιῦσι εἶναι ὅρους, τούτους χωρ-σάντες, τὸν Ἄσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας καὶ Τάναγραν. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι ὅπῃ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τοῖσι μὲ, σὺν ἐόντων συμβάλλειν· (ὀλίγοι γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τοῖσι δὲ, καὶ Μιλ-
C τιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ σὺν τὸ χεῖρον τὴν γνώμην, ἐδόκεον, ἰέναι· ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ ὦν κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμάρχειν· (πάλαι γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἰὼν δὲ πρὸς τὸν πολέμαρχον Καλλίμαχον Ἀφιδναῖον· τῷ γὰρ τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νεῦ
Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λι-
D πέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷ σὺδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νεῦ. γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγίνοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ ἰὼν μὲν νῦ ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται πρὸς δεδομένοι Ἱππίῃ· ἰὼν δὲ περιλάμψῃ αὐτὴ ἡ πόλις, οἵη τε ἔσται πρώτη τῶν Ἑλλήνων πολίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς ἔπι τούτεων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νεῦ ἔρ-
E χομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνομ) αἱ γνῶμαι, τὸ μὲν, κελευόντων, τὸ δὲ, οὐ συμβάλλειν. ἢν μὲν νεῦ μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διαστείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα,

« μνημόσυνα λιπ. ἐστ. ἀεὶ φρ. « βοῖα οὐδὲ

» ὥστε μηδίσαι· ἢν δ' συμβάλωμεν πρίν τι A ad sentiendū cū Medis: sin pu-
» καὶ σφι θεὸν Ἀθηναίων μετιξέτεροισι ἐγ- gnamus antequam aliquid vitii
» γενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰ- in nonnullis Athenienſium ſub-
» μὲν ὡς ἐγγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὧν eat, poſſumus diis æquis cum vi-
» πρήσσοντες ἐς σε νεῶν τείνει, τὰ οὐκ ἐόντα ἤρτηται. ἢν ctoria diſcedere. Hæc omnia ad
» γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ χρεωθῇς, ἔστι τοι πατρὶς te tendunt, & abs te dependent:
» τε ἐλευθέρη, τὰ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλ- qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris,
» λάδι. ἢν δὲ τῶν ἀπαστευδόντων τιμὴ συμβου- erit & tibi patria libera, & ciuitas
» λίῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀ- omnium Græcarum princeps:
» γαθῶν ταναντία. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά- ſin acceſſeris ſententiæ diſſuadē-
δης, ἔπρηκτᾶτο τὸν Καλλίμαχον. πρὸς- B tium pugnam, eorum quæ recē-
ηγωμένης δὲ τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, ſui bonorum tibi contraria exi-
τῷ ἔφερε τῷ ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἐκείνῃ ſtent. Hæc dicens Miltiades Cal-
αὐτίων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλ- limachum induxit. Ita accedē-
235 τιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐκω τι te ſententia polemarchi, obten-
συμβολίῃ ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυ- tum eſt vt confligeretur. Poſt
τανηίη ἐγένετο. ὡς δ' ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐν- hæc ii duces quorum ſententia
θαῦτα δὴ ἐπαίροντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμ- de confligendo fuerat, vt cuiuſ-
βαλέοντες. τὸ μὲν δεξιὸν κέρως ἡγέετο ὁ que dies imperitandi venerat,
πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε C vicem ſuam Miltiadi dabāt: quā
οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ille accipiens, non tamen prius
ἐξεδέχοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐκόσμεον decertandum putauit quàm ſua
ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες dies imperii aduenit. Itaque vbi
τὸ βοιώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης vices eius fuere, tunc Athenien-
γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀνα- ſes hunc in modum inſtructi ſūt
γόντων ἐς παμπηγύρια τὰς ἐν τῆσι πεντε- ad confligendum: Dextro cor-
τηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀ- nu præerat Callimachus pole-
θηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι marchus. ita enim lex apud A-
ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ ταυτομένων D thenienſes tūc poſtulabat vt po-
τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Μαραθῶνι, ἐγίνετο lemarchus dextrū cornu tene-
τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἰσοσύμμετρον ἑωυτῷ ret. Hoc duce ſequebantur dein-
Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτῶν μέσον ἐγίνετο ceps cæteræ tribus, vt quæque or-
ὅτι πάξιας ὀλίγας· καὶ τοῦτο ἦν ἀσθενέστα- dine erat. Nouiſſimi autem ſunt
τον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρ- collocati Platæenſes, ſiniſtrum
ρωτο πλήθεϊ· ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ cornu tenentes. Quo factum eſt
σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐθαῦτα ὡς ἀπείθη- vt ab huius pugnæ tēpore, quo-
σθη οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρ- ties Athenienſes ferunt hoſtias
βάρους. ἦσαν δὲ κάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ με- apud panegyrias, *id eſt*, *publicos*
ταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ· οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέ- E *conuentus*, quæ quinto quoque
οντες δρόμῳ ὄντας, προεσκευάζοντο ὡς anno fiunt, Athenienſis præco
δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέ- conceptis verbis precetur bona
φερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόν- Athenienſibus pariter & Platæē-
τας ὀλίγους, τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, sibus. Igitur Athenienſium acies
οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμά- tunc apud Marathonem inſtru-
ctā idcirco ſic erat quòd aciem
Medicam imitabatur: ſed in me-
dio paucis conferta erat ordini-
bus, ideóque illic debilior: vtro-
que autem in cornu confertior.
Quæ poſteaquā ita inſtructa eſt,
ac ſacrificiū litatūeſſe Atheniēſes
audierunt, tūc curſu in barbaros
tendūt. erat autē inter vtranque
aciē nō minus octo ſtadiorum
intercapedinis. Quos curſu fer-
ri in ſe videntes Perſæ, aptabant
ſe tanquam illos excepturi:
inſaniæ dantes id quòd cerne-
rent eos curſu tendere, quum pauci eſſent, & nec equitatu nec ſagittis freti.

Hoc ita barbari interpretabãtur. at verò Athenienſes, poſteaquã conferti conflixere cum barbaris, pugnam memoratu dignam edebãt. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipſi nouimus) curſu in hoſtem vſi ſunt: [a] primi ſuſtinuerũt cernere Medica veſte indutos: quum antehac vel audire nomẽ Medorum Græcis terror fuiſſet. In Marathone quũ diu pugnatum eſſet, barbari circa mediam aciem vincebant, vbi Perſæ ſtabãt & Sacæ, eámque perrumpentes, hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienſes Plataenſéſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas vrgebant cædebántque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine Callimach⁹ polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Stefileus Thraſyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum ſummã puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienſes multi & clari. ac ſeptem quidem naues obtinuerunt Athenienſes hoc modo: cæteris barbari retracti, receptáque præda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circũuecti ſunt Sunium, animo præuertẽdi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Cæterùm Alcmæonidæ ab Athenienſibus [b] inſimulati ſunt, quòd videlicet ex cõpoſito Perſis adhuc apud inſulam agẽtibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumuehũtur, Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrimè ad ferendam vrbi opẽ properarunt, barbaróſque eôdem tendentes præuerterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanũ quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quũ claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enĩ Atheniẽſiũ nauale tũc erat)

a Primíque veſtem Medicam & eos qui illam geſtarent cernere ſuſtinuerunt, quũ antea, &c.

b Inſimulati ſũt, illis id molientibus Perſas hoc cõſilium cepiſſe, quòd videl.

Τοῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείχαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα ὁ Μήδων φόβος ἀκούσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὰ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὸ μεσόγαιαν. ὃ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὴ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ὅτι τὸν θάλασσαν ἀπίκοντο, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀπεφθείρετο, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀγαθός· ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· ὅτο δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἀνελὼν τὸν πρωτοκόρυμβον τῶν ἀφράστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν οὕτω τοιῶδε Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐς Ἐρετρείης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔφερε Ἀθηναίοισι ἐς Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς ἀσπίδι τοῦτο δόξαι ποιῆσαι. τοῦτον γὰρ σύνθημόν τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἐπεὰν ἤδη ἐν τῇσι νηυσὶ. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς τάχιστα εἶχοντο, τὰ χίστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἑστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐς Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπαραιωρηθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τῶν Ἀθηναίων)

ἐκ τούτου ἀναχωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀ- A πέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων χιλιάδες ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ
236 δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶυμα τοιόνδε γενέσθαι. Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συρραφῇ μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, ὔτε πληγὴν τοῦ σώματος, οὔτε βλη- B θέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα τοῦτο τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην αὐτίον ἑωυτοῦ μέγαν, τοῦ δὲ γένυος τὸ ἄκρον πᾶσαν σκιάζειν. τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ συνεργάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ παρῳχήκεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐβεβήκεε ἐν Μυκόνῳ, C εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἐοῦσα ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπιπυθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἐκομίσθη, ἔπλεε τῇ ἑωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τῶνδε αὖτις οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλ- D μα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὴ ἔστι ὅπῃ θαλάσσης, Χαλκίδος κατύπερθε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὖτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο ὅπῃ Δήλιον. τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βα- E σιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν ἀχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεικέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα δεξαμένων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε ἐς δέας ἀπαγθέντας πρὸ ἑωυτοῦ, καὶ ἐπιστάμενος ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλὰ σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτῷ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδίκα·

super eum locum aliquādiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſum verò, centum nonagintaduo. tot ex vtriſque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Atheniēſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtante acie pugnat ſtrenuè, luminibus caperetur, neque ſaucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæc⁹ in reliquū vitæ tempus permanſerit. Quem audiui dicere ſolitū de ſua clade, viſum ſibi eſſe ante ſe ſtare virum quendam armatū, procero corpore, cuius [a] mētum omnem clypeū inumbraret: & hanc laruam ipſum prætergreſſam, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitum commemorare audiui.

[a] Barba totum clyp.

Porro Datis in Aſiam cum claſſe rediens, vbi Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum: id tamen quod fuerit, non traditur: ſed vbi primùm dies illuxit, naues rimatus eſt: compertóque in naui Phœnicia ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è templo ſublatum eſſet: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans ſua naui in Delū (iam enim Delii in inſulam redierāt) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitque Deliis vt illud in Deliū Thebanorum referrent, quod eſt ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc ſtatuam non reportauerunt, ſed viceſimo pòſt anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerūt. Datis autem & Artaphernes, poſteaquam in Aſiam nauigauere, captiuos Eretrienſes Suſa perduxere. quos Darius rex, etſi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quòd ſe priores iniuria laceſſiſſent, tamen vt in conſpectum ſuum adductos vidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ regionis ſtathmo collocauit, cui nomen eſt Anderica:

ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies. nam ex eo aſphaltum, *id eſt bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteũ decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes, quem ad meam vſque memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet.

Cæterùm poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorũ Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, vt triduo quàm ex Sparta diſceſſere, in Atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierũt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas vnquam Perſis ex compoſito oſtẽtaſſe parmam, quòd vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. [a] quippe quos cõſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quàm ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nã Callias cùm alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſimè commentus eſt, tum verò ſolus Atheniẽſium omnium, illius Athenis eiecti quum publicè ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebrò plerique omnes habere debent, cùm ob ea quæ dicta ſũt, vt viri ſummopere patriã liberãtis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nã & in equorum curſu palmã obtinuit, & in quadrigario fuit ſecũdus: & in ludis Pythiis quũ primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſũptuoſiſſimus extitit: tũ ob id quòd talẽ ſe in filias ſuas quæ tres fuerũt,

A ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκόσιοι σταδίους ἀπέχουσι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ πρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσοντες ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέουσι μὲν κηλωνηίῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμίσεϊ ἀσκῷ τοῦ ὄνου δέσαντες. καταδύσας δὲ τούτῳ αὐτλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέας ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ ὁ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον σιμάγγοισι

B ἐν ἀγγείοις, τοὺς οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνταῦτα δὴ Ἐρετρίας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμεῦ εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετρίας, ἔχει οὕτω.

Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐλθόντες ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ

C ἐς Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ ἀνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. θωϊμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδεκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμεωνίδας αὖ κοτε δοκέειν Πέρσῃσι ἐκ σιῶν θήματος ἀσπίδα, βουλομένους τοῦ βαρβάρους τε καὶ Ἀθηναίους καὶ τοῦ Ἱππίην· οἵ τινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μεγάλων Ἀθηναίων ἀπόλεμα

D τῶν ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκ πέσοι ἐκ τῆς Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα τοῦ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ πάλλα τὰ ἔξεστι ἐς αὐτὸν πρήγματα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἔστι πρηγμά τινα ἔχειν. ἕν τοι μὲν γὰρ, τὰ θεοῖσι ἐπιτελεσμένα ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος γενόμενος. πύθια δὲ τοσαῦτα ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς

E τοὺς Ἕλληνας πρήγματα μεγίστοισι δὴ πρήγμασι. 237
ἕν τοι δὲ, καὶ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς·

[a] Quippe qui vel maiori vel certè pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit* μᾶλλον ἢ ὁμοίως, *ſic paulo pòſt*, ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον.

οἷος τις αὐτὴρ ἐγήμετο. ὅπῃ γὰρ ἐγήμοντο γάμου ὥραιαν, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοφρεσάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. καὶ ⓐ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως, ἢ σοφίην ἦσαν τούτου ἔσω μισοτύραννοι. θωύμαζον ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν δόξαν τοῦτον, τοῦτον γε ἀναδέξασθαι ἀπαίδα, οἵτινες ἔφυσάν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἔξέλιπον ⓐ Πεισιστρατίδας τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τοὺς Ἀθηναίους οὗτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ ὁ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. ⓐ μιν γὰρ ἐξηγειώσαντες τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατίδεων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημήνῃ Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. ἀλλά γὰ ἴσως ὅτι μεμφόμενοι τὸν Ἀθηναίων τὸν δῆμον προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; οὐ μιν ὦν ἦσάν γε σφέων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγῳ αἱρέει ἀναδεξθῆναι ἐκ γε αὐτούτων ἀπίδα ὅτι τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μιν γὰρ ἀπὶς· (καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ) ὃς μιν τοιοῦτο ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτεων. ⓐ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ αἰεὶ καθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος, καὶ αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι πρὸς Κροίσου ἀπικομένοισι ὅτε ὁ χρηστήριον ὁ ἐν Δελφοῖσι, συμφορήτωρ τε ἐγίνετο καὶ σύνεδρος σαφέως προθύμως· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τὴν Λυδῶν τὴν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν δωρέῃσι, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν αὐτὸν δυνάμενον τὴν ἑωυτοῦ σώματι ἐξενίξαι εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὴν δωρεὴν ἐποίησε τοιήνδε τινὰ δοκέων ἐπιτηδεύσας, προσέφερε· ἐνδὺς χιτῶνα μέγαν, καὶ κόλπον

exhibuit. nam posteaquam nubiles extitere,[b] hoc eis magnificentissimum munus est gratificatus, vt quem sibi vnaquæque vellet ex omnibus Atheniensibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quã Callias, perosi tyrãnos fuere. Quo maior me admiratio subit, minúsque admitto criminationẽ, eos parmã Persis ostentasse, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum astutia Pisistratidæ tyrannidẽ reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quàm Harmodius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Pisistratidas ab affectanda tyrãnide represserũt, quàm ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autẽ proculdubio Athenas liberauerunt, si modò ipsi fuere qui Pythiam persuasere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum superius à me commemoratum est. [b]Atenim aliqui forsitan succensentes quòd Athenienses in populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant eis inter Athenienses viri illustriores, neque qui magis essent honorati. [c]Neque verò sermo obtinuit, clypeum ab his esse ostentatum, sed tantummodo fuisse ostentatũ. quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostẽsus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. [d]Quãquam Alcmæonidæ iampridem extiterant Athenis clari sanè vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrũ se præbuit, eósque comiter accepit. Cuius beneficẽtiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quãtum semel corpore suo ferre posset. Ad istã doni conditionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti

a Dotem eis magnificentissimam dedit, atque hoc præterea gratificatus est, *vel, indulsit*, vt quem sibi, &c.

b Atenim fortasse Athenienſiũ populũ ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortasse) ægrè ferẽtes se non eũ apud Athenienses locum obtinere quo se dignos existimabãt, patriam prodere conabantur. Imò vero nulli ex Athenensibus maiore auctoritate pradita, nulli magis honorati erant: tantum abest vt sua sorte contenti nõ essent, & de eo Atheniẽsibus succenserent. Potest tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem sensu.*

c Quo fit vt rationi consentaneum nullo modo esse possit, clypeum ab illis hac de causa fuisse ostensum. ostensus enim clype' fuit. neque hoc aliter dici potest: fictũ enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil vltrà, vt sit οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τούτεων, pro οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἅτε οὐδὲν εἰδὼς προσωτέρω τούτων. Illud autem οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, respondet Gallicæ phrasi, On ne peut dire autrement, pro, Non potest negari.*

d Hi autem Alcmæonidæ cùm ab antiqua origine clari extiterãt, tum verò ab Alcmæone & rursum à Megaclẽ clari vel maximè fuerunt.

in ea sinu relicto, cothurnísque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurũ perrexit ad quẽ ducebatur. [a] Ibi in aceruum ramentorum procũbens, primùm cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægrè trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quàm homini similis: cuius os quũ turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnúmque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehemẽter locupletata est, & Alcmæõ quadriiugos equos alẽs, vicit Olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrãnus extulit, vt multo magis quàm prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nũtiari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimũ diẽ aut prius, Sicyone præsto foret, quòd Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [b] Græci aut sua ipsorum aut familię claritate sibi confidẽtes, eò proci contenderũt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autẽ maximè Sybaris ea tempestate) qui vnus vir in plurimum deliciarũ processerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui sapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. AEtolus verò Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat supergressus, & in extrema AEtoliæ

a Ibi aceruo ramentorum *auri* incumbens, primùm quidẽ circa suas tibias tãtum aggessit auri quãtum cothurni capiebant: deinde verò quum sinũ totũ auro impleuisset, & capillos ramentis illis cõspersisset, *Vel, & ramenta illa per capillos sparsisset,* & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægrè cothurnos trahens, & cuiusvis rei magis quàm homini similis, vt pote cuius os obturatũ, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cùm hæc omnia, tum verò alia his non minora donauit.

b Græci qui & de seipsis & de patria sua magnificè sentiebant eò proci cont.

Α βαθὺν καταλιπόμενος τῷ χηθῶνος, κατόρνυσι τῷ θύεσκε βυρτάτους ἑούσας· ἐπισάμενος δὲ ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτον μὲν περέσαξε τὰς κνήμας τῷ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πᾶν πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τῷ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, Β πομφὸς δέ τις οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τῷ τό, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πᾶντα ἐξωίκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ὁκόσα ἐλάσσονα ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τε θριπωθεὶς ἐφάνη, ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. μετὰ δὲ, χρεὴ δευτέρην ὕστερον, Κλισθένης μὲν ὁ Σικυώνιος τύραννος ἐξῆρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι καὶ τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. Ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, οὕτω γυναῖκα πρόσθεσθαι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικήσας ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, C ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσθ᾽ ὅκως καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος, ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅτι πλεῖστον δὴ χιλιὰς εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦν δὲ Σύβαρις ἀκμάζει τότε τὸν τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμας ὁ Σαμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. D E οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ Ὑαρφωίτου τε Ἑλλήνων ἰθέως, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος

χρ. πᾶν

χρ. ὡσπὼ

χρ. Δίσφρία,

238

χώρης τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκλείδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀνθρώπων· ὃς ἐξανασήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. Τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρχὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἄζην ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξενοδοκέοντος πάσῃσι ἀνθρώποις· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαίου· οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ πρὸς Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱππόκλειδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ πρεσφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, αὐθήσης τότον τὸν χρόνον, Λυσανίης. ἔστι δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐλήλουθοι οἱ μνηστῆρες. ἀπικομένων δὲ τούτεων ἐς τὴν πρεσιρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίος τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ γε μέγιστον ἐν τῇ σιτησὶ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεένιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκετο ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἱππόκλειδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι οἱ αἰεὶ καθήκοντι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν πρεσπίκων. ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγίνετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκ Φάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος, καὶ κρίνοντος ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τὸν Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ

homines fugerat. E Peloponeſo autē Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponneſibus ſtatuit, longè omniū Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt certamen premiúmque propoſuit:* Necnon Amiātus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuā excepit Caſtorem & Pollucem, [a]& ob id in omnes homines hoſpitalis: [b]& Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tēpus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia verò à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. qui quum ad diem præſtitutā adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiámque percontatur. deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipuè tamen in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnificè accepit. Sed ei inter procos præcipuè cordi erant Atheniēſes: [c]& illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quum præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent. Quū autē deſtinatus nuptiis dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat iudicaturū ſe quem ex omnibus deligeret, mactatis centū bobus, in conuiuiū tum ipſos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Poſtea verò quàm cœnatū eſt, proci certamē de muſica habere cœpērūt, [d]pariter & de oratione habenda

a Et ab eo tempore in quoſlibet hoſpitalitatem exercuit.

b Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. *&c. Valla autem putauit ὀνομαστὸς hic, & vulgo, appellatiuum eſſe nomen, ἠλεῖος autē proprium: quum contrà ὀνομαστὸς ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.*

c Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate cæteris præſtare iudicabatur, & eo quòd eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

d Pariter & de ſermone qui in medium proponebatur. *Id eſt, & de aliis rebus de quibus incidebat ſermo.*

in medium. procedente autem potatione, Hippoclides, [a]quum longè alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernēs [b]dissimulabat. Post hæc aliquātulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquā sibi inferri mēsam: qua illata, primùm super eā Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertiò super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese cōtinebat, nolens [c] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltrà continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [d] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silētio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: [e] verùm fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quódque domo peregrè abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meā filiam Agaristiam despondeo ritu Athenienſiū. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ sūt. [f] Hactenus quæ iudicādis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex horum coniugio, cùm Clisthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariúmque statū instituit) tū Hippocrates: ex Hippocrate verò alius Megacles & alia Agaristia, ab Agaristia

a *Videtur aliud legisse quàm κατίχων, aut id perperā accepisse pro* προϊχων.

b Suspectam habebat.

c Excandescere & in irā præceps erūpere. *Ita Bud.*

d *Bud. hanc interpretationē approbat. perinde est ac si diceret, Hac tua impudēti saltatione nuptiis te priuasti. Vel spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.*

e Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omniū voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quòd dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *Vel cuius filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quòd domo peregrè abfueritis: at Megacli Alcmęonis f. *&c.*

f Hactenus de iis quæ in ferēdo de procis iudicio gesta sunt.

A ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππoκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητρὸν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν, πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωϋτῷ μὲν ἀρεσκόμενος ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτευε. μετὰ δὲ, διασχὼν ὁ Ἱππoκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, προῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. Τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείB σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν αὐτὸν οἱ ἐπὶ θυέσθαι Ἱππoκλείδεα διὰ τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωϋτόν, οὐ βουλόμενος ἐκραγεῖν ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομέοντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππoκλείδης ὑποκρινάμενος εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππoκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐωμάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, C ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μνηστῆρες τῆς ἐμῆς θυγατρὸς, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη χαριζόμενος αἱρεῖσθαι, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τε ἐστὶ, μιῆς παιδὸς βουλεύοντα, πᾶσι χατὴν νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τῶνδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου D ἀποδημίης τῆς ἐμῆς Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐξεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ. ἀμφὶ μὲν χρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόκησαν μάλα τὴν Ἑλλάδα. τουτέων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σι- E κυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἱππoκράτης. ἐκ δὲ Ἱππoκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς

Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοιῶδε. ἣ A Cliſthenis nomen habens. quæ
συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt
ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡ- ſibi in ſomnis parere leonem,
μέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. paucóſque poſt dies peperit Xã-
thippo Periclem.

Μετὰ δὲ ὃν ἐν Μαραθῶνι τρῶμα ἠνώ- Miltiades autem cùm antea
μενον, Μιλτιάδης, ἐὼν πρότερον δόκιμος probatus apud Athenienſes, tum
πρὸς Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰ- verò poſt rem bene geſtam in
τήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε Marathone maioribus incremẽ
καὶ χρήματα τοῦ Ἀθηναίους, οὐ φράσας tis auctus, petit ab Athenienſibus
σφι ἐπ' ἵν' ὁπλίσι στρατεύεται χώρην, ἀλλὰ B ſeptuaginta naues cum propu-
φὰς αὐτοὺς κατάπλουτίειν ἵν' οἱ ἕπωνται· gnatoribus & pecunia, non pro-
ὅπου γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν mens eis cui regioni bellum eſſet
χρυσὸν ἀπέτεος ἄφθονον οἴσονται· λέγων illaturus, ſed tãtummodo ſe illos
τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι locupletaturũ ſi ſe ſequerentur.
ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Ἀπαλαιῶν δὲ ὁ Ad eam enim regionem ſe illos
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ὡς ἐπὶ Πά- ductũrum vnde affatim aurum
ρον, πρόφασιν ἔχων ὡς Παρίοι ὑπῆρ- nullo negotio reportarent. His
ξαν πρότεροι στρατεύσαντες ἐς Μα- verbis Atheniẽſes erectis ani
ραθῶνα ἅμα τοῖσι Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό- mis naues vt petierat tradiderũt. Quã-
φασιν ἔλεγον ἐκεῖνοι, ἀπαρτίνα ἔσκον εἰ μὴ bus Miltiades acceptis in Parum
Παρίοισι ἦρε Λυσαγόρην Τισίεω, ἐόντα nauigat, per ſpeciem vlciſcendæ
ἄνδρα Πάριον, ἀπαλαλόντα μὲν πρὸς Υ- iniuriæ, quam intulerant Parii,
δάρνεα Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τοῦτο C quòd triremi in Marathonem
ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε vnà cum Perſis veniſſent. Hoc
Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob
καὶ ἐκπέμπων κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, Lyſagoram Tiſei filium, genere
φὰς, ἢν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ
στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. Παρίοι δὲ Perſam accuſauerat. Eò poſt-
ἐπεὶ, ὅκως μηδέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυ- quam peruenit Miltiades, Parios
ρίου, σῶσαι διενοοῦντο. ἐν δὲ ὅκως ἁλοῦσι D intra mœnia coactos obſedit,
τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἀλλά missóque caduceatore popoſcit
τε ὑπεφρασμένοι, ἐν τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε centum talenta: dicens, ſi ea ſibi
ὑπόμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ non darent, ſe non prius illinc
ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ το- abductũrum copias quàm eos
σοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγου- euertiſſet. At Parii non vt quic-
σι· ὃ δὲ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι μνέεσθαι ὧδε quam pecuniæ Miltiadi darent,
λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι τί χρῆσαι ἐς λό- ſed vt cuſtodirent vrbem cogi-
γους αἰσχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν tabant, cùm alia loca interſepiẽ-
Παρίην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶ Τιμοῦν. tes, tum maximè vnde ea oppu-
εἶ δὲ ἐπιστᾶσαν τὰ χθόνια θεά. Ταύ- E gnari poterat: adeò vt noctu la-
τῃ ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβου- borãtes, murum duplum quàm
λεῦσαί οἱ, εἰ ἐπὶ πολλοῦ ποιέεται Πάριον ἑ- olim fuerat excitarent. Hactenus
λεῖν, τὰ αὐτὴ ἐπιστέλλῃται, ταῦτα ποιέειν· Græci in hac re commemorãda
μὴ δὲ, τὸ μὲν ἐπιστέλλειν, αὐτὴν δὲ, ἀπικόμε- conſentiunt: deinceps geſta ipſi
νον ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν ἐπὶ τῇ πόλεος ἐόντα, Parii referunt hunc in modum:
Miltiadem, quum inops conſilii
eſſet, adiſſe atque alloquutũ fuiſſe
mulierem captiuam, genere Pa-
riam, nomine Timon, quæ eſſet
indigenarum deorum adminiſ-
tra: hanc, quum in conſpectum
veniſſet, conſilium ei dediſſe vt
ſi magni faceret Parũ capere, ex-
equereturquæ à ſe præciperẽtur.
Eius deinde præceptis auditis Miltiadẽ acceſſiſſe ad maceriã quandã ante vrbẽ,

κήρυκα, δώσειν Μίλτ. ἀργύριον, διερχόμενον

qua maceria sepitur templum Cereris legiferæ: eámque, quia fores aperire non poterat, transiliisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunque sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeũte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, déque maceria desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades malè habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tãtùm per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Pario cognito quòd ministra deorũ Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitarum nunquid ministram deorũ condemnarent, quæ ratione capiẽdæ patriæ hostibus detexisset, quæque Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri nõ permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [a] nõ bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cùm alii Athenienses in ore habebant, tum præcipuè Xáthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quòd Atheniẽses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades nõ per se ipse respõdit, (neque enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [b] allegãtes cùm alia multa, & Lemnũ expugnatã, quam vltus Pelasgos, Atheniẽsibus tradidisset, tũ verò pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamẽ populi ne capitis dãnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades [c] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi postea quam ex Attica ab

a *Id est, miserâ morte perennandum esset,*

b Marathonii prælii mentionẽ subinde faciẽtes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vlt', expugnatam eam Athenienſibus tradidisset.

c Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad syderationem deuenisset, vt quidam interpret. ex Celso.*

Ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ διὰ μάθον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δέ, ἐόντα ἔτι ὃ μέγαρον, ὅτι δὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὅτι δὴ ποτε ῥηχθέντα. ὡς τῆσι θύρῃσι τε ἐλθεῖν, καὶ ὡς ἔκλα τε φεύγων αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι. κατα θέοντα δὲ τὸν αἰμασιὸν, τὸν μηρὸν ἀποστραφθῆναι· τὸν δὲ, αὐτὸν ὃ γόνυ ὡς ἐσπαῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον ὡς ἐκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ἱστοδάκους τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν αὖτι τούτεων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἡσυχίην τῆς πολιορκίης ἔχῃ. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ἱστοδάκεα τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἁλῶναι, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη σὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτεων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ οὐ φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Πάριοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοσήσαντα ἔχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν πρὸς ἐκ ἀπελογέετο, (ὡς γὰρ ἀδυνάτως, ὥστε σεσηπυίης τοῦ μηροῦ) παρεκειμένῳ δὲ αὐτῷ ἐν κλίνῃ, ἀπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμνησθέντες, καὶ τῆς Λήμνου αἱρέσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ Ἰσάμβους τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. παρεσχημένῳ δὲ δίκην θανάτου, ζημιώσαντος ἐς τὰ ἀδικήματα πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντος αὐτῷ τὸ μηροῦ, καὶ γαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔτω ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκτὸς Ἀττικῆς ἀπὸ

240

τῆς πόλεως τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρ.

Μαραθῶνι μεγάλης πολλῆς

σφακελίσαντος τὸ μηροῦ καὶ γαπέντος, τελ.

κ' ἐξελήσαι. ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελαθήσαμ, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, ὅτι γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὴν Ὑμηττὸν ἐοῦσαν, ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμμένου. ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην δή, τὴν πρότερον ἐοῦσαν χαλκήν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἱμείρειν τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτούς, οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δ' αὖτε Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τὰς Ὑμηττῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν πάντα· φοιτᾶν γὰρ ἀεὶ τὰς θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶναι τότον τὸν χρόνον οἰκίας κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὐτοῦ, τοῖσι Πελασγοῖσι ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρείης βιᾶσθαι σφέας· καὶ τοῦτο μὲν σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύσαντας ἐπιχρήσαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανεῖσαι. ἐωῦτοὺς δὲ μνᾶσθαι τοσοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγούς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προεῖπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δέ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ πολλὰ χρῆν χωρία καὶ Λῆμνον. ἐκείνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ὑμωρήσασθαι, διότε ἐξεπισάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες συτέων πολλάς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὐτὰς αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ ἤθεα τὰ Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναιξὶν παισὶ ἤθελον· εἴ τι τυγχάνοιτό τις αὐτέων ὑπὸ ἐκείνων ἀνὸς,

A Athenienſibus exacti ſunt, ſiue iure, ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegeſandri filius [a] in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymeſſo, quã illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuiſſet, [b] & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegiſſe illos, nulla alia re in excuſationem allata. Vt autem Athenienſes aiũt, iure eiecti, quippe quum eſſent ſub Hymeſſo habitãtes, illinc prodire ſolitos hãc iniuriam intuliſſe: Quoties filiæ ac filii Atheniẽſium ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelaſgos eis per contumeliam & cõtemptum vim attuliſſe, neque hoc feciſſe contentos, ad extremum manifeſtò deprehẽſos, de inuadendis Athenienſibus conſilia agitaſſe. ſe verò adeo meliores quàm illi fuerãt, viros fuiſſe, vt quum haberẽt facultatem interimendi eos quos ſibi inſidiatos deprehendiſſent, tamen noluerint: ſed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos ſolum vertentes, tum alia loca tum verò Lemnum obtinuiſſe. Illa Hecatæus, hæc Athenienſes aiunt. At Pelaſgi hanc Athenienſium iniuriam vlciſcendi auidi, ii qui Lemnum incolebãt, gnari quando dies feſti Atheniẽſium celebrarentur, [c] biremibus inſtructis, inſidias manipulatim collocarũt vxoribus Athenienſiũ diem feſtũ Dianæ apud Brauronẽ agentibus: permultíſque illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro cõcubinis habuerunt. Hæ fœminæ poſteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi conſuetudinem cum Pelaſgidum filiis habere abnuebant: & ſiquis è ſuis ab illorum vllo vapularet,

a In *ſuis* narrationibus. *Vel*, In *ſuis* hiſtoricis ſcriptis. Vnde alibi λογοποιόν.

b Et nullo *pretio* digna. *Vel*, nullius *pretij*.

c Nauibus quinquaginta remorum.

cuncti auxilio aderant,& mutuò sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longè præualebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantésque rem esse indignam, inter se dicebát, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuò præesse conantur, quídnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrũ. Ex hoc facinore,& illo superiore fœminarũ,quæ viros suos [a] vnà cum Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellétur. Pelasgi, quũ eis post necem liberorum atque vxorum neque tellus fructũ redderet,neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorũ orbitate vexati, Delphos miserunt petitũ aliquod laxamẽtũ præsentium malorum. Iussi autẽ à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pẽdere, Athenas iere: pollicitique sũt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quàm poterát splẽdidissimè, appositáque mensa omniũ bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vẽto aquilone atque vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quòd scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quàm Lẽnus. Hæc hactenus. Tũc cõpluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellespõto, Athenienſiũ ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, vẽtis eteſiis perflantibus, ex Eleũte quæ est in Chersoneso, soluẽs, in Lemnũ delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex ísula excederẽt: redigẽs eis í memoriã oraculũ, quod nunquã illi expletũ iri speraſſent.

[a] Auxilio Thoantis. *Erasm.*

A ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐπεμάχεον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἀρχήν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδιδάχθησαν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐνθυμίοισι λόγοισι ἐδοξάζοντο καὶ σφίσι βουλομένοισι, δεινόν τι ἐστέδωκε· εἰ γὰρ δὴ ἀμυνόμενοι σφίσι τε βοηθέουσι οἱ παῖδες τοῖσι τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ 241
τούτεων αὐτίκα ἀρχὴν πειρήσαιτο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δώσουσι ποιήσοισι; σὺν δὴ ταῦτα ἐδόκεε σφι κλείειν τοῖς παῖδας τοῖσι ἐκ τῶν Ἀττικέων
B γυναικῶν. ποιέουσι δὴ ταῦτα· πρὸ σφέων πολλοὶ γὰρ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ ἔργου, καὶ τὸ μετέπειτα τοῦτο τὸ ἔργασμα αἱ γυναῖκες, τοῖσι ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισαι ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ φαυλότατα ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοῖσι σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς τὸ πρότερον.
C πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδόναι πάντος τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνας στρώσαντες· ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέιν ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν
D χώρην σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπεὰν βορέη ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ καρτὰ πολλοῖσι ὕστερον τούτεων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ὑπ' Ἑλλησ-
E πόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων κατεχόντων, νηῒ καταύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος ἐς Χερσόνησον ἐς τὴν Λῆμνον, παρεκελεύετο ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπαιτέλεσθαι.

Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυρινᾶοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέσχησαν. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

A Quorum Hephæstienses quidem obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoscētes Chersonesum esse Atticam, tamdiu obsessi sunt donec in deditionem venerūt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ΕΠΙΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI Halicarnassei historiarū liber septimus, qui inscribitur POLYMNIA.

Ἐπεὶ δὲ ἀγγελίη ἀπίκετο τοῖσι περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τοῖσι ἐπὶ βασιλέα Δαρεῖον καὶ Πέρσας, καὶ σφὶν μεγάλως κεχαρωμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπὶ τοῦτο ἐς Σάρδις ἐστόλωτο, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τοῦτο Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους πάσῃ πόλι, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ τε πλεῖον ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτεων δὲ πάντων ἀγγελομένων, ἡ Ἀσία ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τοῦτο Ἑλλάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι οἱ τοῦ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτῷ σφισὶ ἐλέγετο μεγάλη στάσις περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, ὕστερον στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός,

P Ostea verò quàm nuntius pugnæ ad regē Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quū antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quòd Sardis inuasissent, longè infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuò nuntiis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quā antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. [a] His nuntiis Asiā triēnium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque ad uersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno AEgyptii qui fuerāt à Cābyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, AEgyptios atq; Athenienses.

a Dum autem hæc circumquaque denuntiarētur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissēsio est, quoniam ex instituto Persarū, oportebat ita demum ire in expeditionē quū regni successorē declarasset. Erant autē Dario iā antequā regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptī,

& post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorũ maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quũ ex eadem matre nõ essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quòd omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quũ apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes verò, quòd ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autẽ nondũ ferente sententiã, aderat forte Demaratus Aristonis filius, q per id tẽpus altercationis Spartano regno exut[a], ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitũ è Dario iam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem verò, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquũm neque iustum esse aliũ quẽpiam potius quàm se illam dignationem adipisci: quoniã Spartæ quoque sic vsurparetur, vt ſicui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtẽtẽ Xerxem, tanquam iustè dicentẽ, Darius regem declarauit. Quanquã etiam citra [a] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quũ omnis potentia penes Atossam esset.

a Admonitionem

Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione AEgyptiorum anno, supremũ diẽ obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud cõpos voti vt AEgyptios & Athenienses vlciscereturetur.

EIVS morte regnũ ad Xerxẽ filium deuenit, qui ab initio nequaquã animatus erat ad bellum Græciæ inferẽdum, sed AEgypto. Cæterùm Mardonius cõsobrinus eius, Gobryæ & ſororis Darii filius, eum adiens,

A καὶ βασιλεύσοντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρεσβυτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ὀπιγενομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐξαμίλλοντο. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γένεος, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη παρὰ πᾶσι ἀνθρώποισι, τὸν πρεσβύτατον τοῦ ἄρχειν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι
B τὸ ἐλεύθερον. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐκπεπτωκὼς τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὼν ὀπιβατέων ἐωϋτῷ οὐκ Λακεδαιμονίων. οὗτος ὦν ἐνθαῦτα πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὸν Ἀβροκόμην, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν τάδε τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γνοίατο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ
C ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ, ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὐκων οὔτ' εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον, ἄλλου τινὰ τὸ γέρας ἔχειν τοῦ ἑωϋτοῦ. ἐπεί γε καὶ ὁ Σπαρτήτης, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποθήμενος, ὅτε τῳ νομίζεται, ἐὼν οἷ μὲν τοῦ γενόμενος ἔσω πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ὅτε γένηται, τῷ ὀπιγενομένου τοῦ ἐκδέξιν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ,
D γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτῷ τούτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι αὐτὴ Ξέρξης. ἡ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος) ἀποδέξας δὲ 243
βασιλῆα Περσέων Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτιον ἀποστασιν, ᾗ ὑστέρῳ ἔτεϊ τοῦ θανάτου ἀπέστησαν, ἐπιμελόμενον σπουδὴν ἔχε αὐτῶν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανόντα· ἐς δὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τὸν ἀπίστεωσαι
E Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους ἡμωρήσασθαι.

ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ δὲ Δαρείου, ἡ βασιληίη διεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτε μὲν τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ δαιμόνων προθύμως ἤνεικε ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατηίην ἔγερσιν. πρεσβυτέων δὲ καὶ δυνατωτάτων πρὸς ἑωϋτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεὸς παῖς,

» τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων, Δέσποτα οὐκ A his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Atheniēses tam malè iam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt, tu verò quod in manibus habes perfice: tamē vbi AEgyptū, quæ dignitati tuæ iniuriā fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquātur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europā esse regionem admodū speciosam, omniáque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat vt iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, conditione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendū induceretur, adiumento fuere. primùm è Thessalia nūtii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde ii Pisistratidæ qui Susa ascenderāt: qui cùm eadē verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum verò prætendebāt Onomacritum quendam Athenien sem, quem secum habebāt, sortilegum, & Musæi sortium edissertatorem. Ascenderant autē cum eo [a] reuersi in Græciam. nā Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio Athenis fuerat eiectus, quòd à Laso [b] Hermionis filio manifestò deprehensus fuisset, inter Musæi sortes hāc etiam inseruisse, fore vt insulæ Lemno adiacentes mari submergerētur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, quum familiarissimè illo antea vteretur. [c] Et tūc cum eodem, vt in consp ectum regis veniret, ascenderat: déque eo honorificè cū aliis Pisistratidis loquebatur. Onomacritus, siquæ sortes cladē barbaro nūtiabant, earū nullā recitauit. Itaque accedente hoc sortilego, & Pisistratidarū & Aleuadarū suasionibus,

» εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ
» ἤδη καὶ κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκην τῶν
» ἐποίησαν. ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν ταῦτα τελέσας
» τάχιστα ἐν χερσὶν ἔχε· ἡμερώσας δὲ Αἴγυ-
» πτον τὴν ἐξυβρίσασάν σε, στρατηλάτεε ἐπὶ τοὺς
» Ἀθήνας, ἵνα λόγος σε ἔχῃ τοῖς αὐθρώποισι
» ἀγαθὸς, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ σοὶ
» τὴν στρατηίην ποιέεσθαι. οὕτω μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
τίμωρος. τούτου δὲ τοῦ λόγου πρόφασιν ἐποιέετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη μεγάλη
χώρη, καὶ δένδρεα πάντοια φέρει τὰ ἥμερα, B
ἀρετῇ τε ἄκρη, βασιλεῖ τε μούνῳ θνητῶν
ἀξίη ἐκτῆσθαι. ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς
τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν
ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα μηχανήματα μᾶλλον πρὸς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα.
τότε μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης τῶν τε Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο
βασιλῆα, πᾶσάν τε προθυμίην παρεχόμενοι
ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι C
ἦσαν Θεσσαλίης βασιλῆες) τότε δὲ, Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν
τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ Ξέρξῃ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· ἔτι δέ τι πρὸς τούτοισι ἐπὶ πλέον προσωρέζοντο οἱ ἐληλύθεσαν Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε ἐόντα καὶ ἐκθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ καὶ τοῦτον ἅμα ἐπικαλεόμενοι. ἐξηλάθη γάρ
ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αἰσχρῷ φορῷ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντα ἐς D
τὰ Μουσαίου χρησμοῖσι, ὡς αἱ νῆσοι αἱ περὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νήσοι ἀφανιζοίατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος παμπαλαίῃσι. τότε δὲ συναναβὰς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὸν βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μέν τι ὀνείδεος σφάλμα φέροι τῷ βαρβάρῳ, τοῦτο μὲν ἔλεγε οὐδέν, οὐδὲ τὰ δύσκολα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευ- E
χθῆναι χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῷδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεκνύμενοι.

a *Diuersam à nostra lectionem sequutus est. nostram tamen habent & Vet. cod. sed quidam pro* μετακαλυσάμενοι, *habent* μετακαλυσόμενοι.

b *Vel potius Hermionensi, id est, ex Hermione.*

c Tunc autem quum vnà cum illis *Susa* ascēdisset, quoties in cōspectum regis veniebat, Pisistratidis honorificè de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladē barbaro portendebant, tacebat, & cōtrà fausti ssima quæque excerpebat: nimirum in fatis esse vt Hellespontus à viro Persa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recēsens. Hic igitur oracula commorādo cum rege agebat: Pisistratidæ autē & Aleuadæ suas sentētias proferendo.

Quum autē Xerxi bellum Græcis inferrē persuasissent, tunc quum secundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. suscepit aduersus Ægypt. &c. *Illud autem χρησμωδέων προσεφέρετο perinde est ac si diceret, ita se apud regem in hoc negotio gerebat vt oracula duntaxat illis allegaret quibus maxime tur.*

Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduersus AEgyptios, qui rebellauerāt: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernādos Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem AEgypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta AEgypto, producturus aduersus Athenas exercitū, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocauit, vt & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est,

A ὡς δὲ αἰεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, τοῦτο στρατηλὼ ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νεν κατεστρέψατο, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιστέπει Ἀχαιμενέϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμενέα μὲν νεν ἐπὶ Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Χέρξης δὲ μετ' Αἴγυπτον ἄλλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐποιήσατο Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ δέλφ. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε,

B

Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθείς, ὃς δὲ ξαλμύος τε, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ τῶν Μήδων, Κύρου καταλύσαντος Ἀστυάγεα. ἀλλά θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέποισι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Καὶ μὲν δὴ Κροῖσός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσατο καὶ προσεκτήσατο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι οὐ χρὴ αἴ τις λέγει· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ λείψομαι τῶν προτέρων γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. φροντίζων δὲ θυσίῃσι, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρῃ τε τῇ νεῦ ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρῃ, πολλῷ τε φορωτέρῃ δὲ· ἅμα δὲ τιμωρείῃ τε καὶ πίσιν γενομένῳ. δι' ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα ὃ νοέω προπαστεῖν, ἐπορθέωμαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοις τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρέων τε μὲν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ σφέας ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ οὐκ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων

C

D

E

Viri Persæ, equidē ego non ero huius instituti author, sed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperiū hoc à Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquā conquieuimus, sed ita deus *nos* agit, & multa nobis [a] sibi obsequentibus in melius cōfert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesque ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud probè sciētes: ego autem posteaquam hanc sedem accepi, dedi operam ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarē, néue minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, inuenio nobis accessuram gloriā pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, sed feraciorem, vnà cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideóque nunc ego vos cōtraxi, vt id quod agere cōstitui vobis exponerem: Constituo, iuncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciscar iniurias, quas cùm Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos viros bellum mouere destinasse: verùm ei morte præuento non cōtigit vt illos vlciscereturr. Ego verò eius vicē aliorúmque

a Se sequētibus.

244

» Περσέων ὑ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω A Persarum vlciscens, non prius
» τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμέ τε καὶ πα- desinã quàm expugnauero in-
» τέρα τὸν ἐμὸν ἐσῆρξαν ἀδίκα πρήσσοντες. cenderóque Athenas: cuius ciues
» πρότερα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀ- & me & patrem meum priores
» ρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, iniuria affecerunt: primùm quũ
» ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ Sardis vnà cum Aristagora Mi-
» ἱρά· δεύτερα δὲ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν lesio seruo nostro venientes cre-
» σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρ- mauerunt lucósque ac delubra.
» ταφέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ὄπισθε δὲ καὶ πάν- Deinde in vos quid fecerint ter-
» τες. τουτέων μέντοι εἵνεκα αἰείρτημαι ὦδε rã suam ingressos, quum Datis &
» αὐτοῖς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοῖ- B Artaphernes duces fuere, omnes
» σιδε δυείσκω αἰσχρὸν ὅρμους, εἰ τούτους τε scitis. Harum gratia rerum [a] ir- a *Alij, Animatus sum ad infer.*
» καὶ σὲ τούτοισι πλησιοχώρεας καταστρέψο- ritor ad inferendum eis bellum:
» μεθα, οἳ Πέλοπος τὸν Φρυγὸς νέμονται χώ- quos atque ipsorum finitimos,
» ρην, κλῶ τε τὴν Περσίδα ἀπὸ δέξομαι τοῦ regionem Pelopis Phrygis in-
τοῦ οὐδὲ τοῦ ἄλλου χώρου Διὸς αἰθέρος ὁμουρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην colentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse, ratio-
» γε τοσήνδε κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν ἑω- cinãdo comperio: Terram Per-
» σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἀ- sidem ætheri Iouis cõterminam
» μα ὑμῖν μίαν χώρην ποιήσω, διὰ πάσης διεξ- reddemus. nullam enim regio-
» ελθών τῆς ΕΥ̓ρώπης. πιστοῦμαι γὰρ ὧδε nem spectabit sol finitimam no-
» δὲ ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν τοσήνδε, C stræ, sed ego omnem permensus
» οὔτε ἔθνος τοσὸν ἀνθρώπων ὑπολείπε- Europam, vnà vobiscum cũctas
» σθαι, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, regiones in vnam redigam. Nã
» τουτέων τῶν κατέλεξα, ὑπεξαιρεμένων. ita rem habere audio, nullam re-
» οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔσονται δούλιον ζυγὸν, liquam esse hominum neque ci-
» οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες uitatem, neque gentem, quæ no-
» τερψείσεσθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρό- biscũ [b] dimicare possit. Ita sub- b Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, seruile iugũ sustineant. *Vel, & qui malè de nobis meriti sunt, & qui non.*
» νον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, τερπόμενος πρήσσετά τινα actis his quos dixi, & qui nos la-
» ὑμέων χρήσιμα πρῆξαι. ὃς δ' ἂν δὲ ἔχων ἵκηται παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶ- cessierunt, iugum seruile sustine-
τὰ ἡμέτερα ρεα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέ- D bunt. In quo si mihi vos gratifi-
» ρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω. ἵνα δὲ cari volueritis, vbi tempus vobis
» μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆ- indicauero quo vos præstò esse
» γμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν oportet, tunc vnusquisque debe-
» βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐ- bit impigrè adesse. Quorum qui
παύετο. μετὰ τοῦτον δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε, ornatissimis cum copiis aderit,
» Ὦ δέσποτα, οὐ μούνον εἰς τοὺς ἄλλους Περ- eum donabo iis quæ in nostra
» σέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιόντας· ὃς πά- domo pretiosissima habentur. Et
» τε ἄλλα λέγων ὀρθὰ ἄριστα καὶ ἀληθέσα- hæc quidem ita agenda sũt. Sed
» τα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ ΕΥ̓ρώπῃ κατοικη- ne solus videar in concilio sen-
» μένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαντας ἡμῖν, ἐόν- E tẽtiam dicere, rem pono in me-
» τας αἰτίους· καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, dio, iubens vnicuique quã libet
» εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας, καὶ sententiam dicere. His dictis lo-
» Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ καὶ με- quendi finem fecit. Post quẽ
» γάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύ- Mardonius, Domine, inquit, tu
» ναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, κατα στρε- verò non modò superioribus
» ψάμενοι δούλους ἐδήλωμεν, Ἕλληνας ὄ, ὑπερ- Persis, sed etiam venturis es præ-
stantior: qui cùm alia & optima & verissima commemoras, tum verò [c] quòd Iones qui Europam incolunt, non sines habere ludibrio nos, minus quàm ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & AEthiopes & Assyrios, aliásque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus, Græcos, qui nos la-

c *Ita vertit quasi legeretur* ὅτι οὐκ ἐάσεις. *Sed rectius omittit videtur, quum Xerxes ea non dixerit.*

ceſſere iniuria inceperunt, non vlciſcemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorũ nouimus vires imbecilles, [a] eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi noſtræ habitantes, Iones & AEoles & Dores appellãtur. Quos ipſe quoque expertus ſum, quum eis iuſſu patris tui intuli bellũ: ac mihi quũ in Macedoniam vſque proceſſiſſem, & penè vſque ad ipſas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam conſueuere Græci (vt audio) inconſultiſſimè inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. nam quum bellũ inter eos indictum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimúmque inuenere deſcendẽtes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum ſuo malo victores inde diſcedant: deuicti (ne lõgius repetã) ad internecionem deueniunt. quos oportebat, quum ſint eiuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nuntiis dirimere controuerſias, & omnia alia potius agere quàm pugnare: aut, ſi neceſſe habent inter ſe omnino pugnare, locum aliquẽ inuenire vtriſque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tẽtare. Hoc itaque ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouiſſẽ. Tibi autem, rex, quis obuiã venturus eſt bellandi cauſa, copias Aſiæ atque omnem claſſem agẽti? non eò audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quòd ſi me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiſcum venient, diſcãt nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur. nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimẽto hominibus fieri conſuerunt. His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſauit. Tum filẽtibus aliis Perſis, nec diuerſam eis quæ dicta eſſet ſententiam dicere audentibus, Artabanus Hyſtaſpis filius, Xerxis patruus, vir circumſpectus, ita inquit,

a Sed & eorum liberos iam habemus, ſubiugatis iis qui in noſtrã ditionem incolẽtes, Iones & Æoles, &c.

A ξαυτῷ ἀδικίης, ὑπ' ἡμέων πρήσσεσθαι. τί δείσαντες; κοίλῳ πλήθεος συγροφίῃ; κοίλῳ δὲ χρημάτων δυνάμει; τῷν ὑπισάμεθα μὲν τὸ μάχιμον, ὑπισάμεθα δὲ τὸ δυνάμιον ἐοῦσαν ἀθενέα· ἐχομεν δὲ αὐτέων παῖδας καταστρεφαμένοι, τοὺς οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήσομαι δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ὑπὲρ τοὺς ἄνδρας τούτους τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ κελεύσαντος· καί μοι μέχρι Μα- 245
B κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐπώπησε ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλληνες (ὡς πυνθάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἴσασθαι, ἐόντα τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο καταίροντες μάχονται· ὥστε σφέων καὶ τῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. πρὸς δὲ τῶν βαρβάρων οὐδὲ λέγω
C ἀρχήν. ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. σοὶ δὲ χρῶ, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαφόροισι καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πόλιος ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρὴ τῇ ἑκατέροι εἰσὶ δυσχειρωτόταται, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. ὕβριν μοι νῦν οὐ χρηστὸν Ἕλλησι διαφερομένοισι, ἐμέο ἐλάσσονος μέχρι Μακεδονίης γῆς, ὀδὸν ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ δὲ δὴ
D μέλλει τις ὦ βασιλεῦ αἰτιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἀγαθὸς καὶ πλῆθος ὃν ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος αἰνίκεε τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείην γνώμην, καὶ ἐκεῖνοι ἐπερρόντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὶ ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δὴ ὧν μηδὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.
E Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ὑπολειπόμενος τῷ Ξέρξεω γνώμῃ ἐπέπαυτο. σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι αἰτίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίστιος ἐὼν, ἔλεγε τάδε,

» Ὦ Βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μοὶ A
» γνωμέων αἰτιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τῳ ἀ-
» μείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρη-
» μένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὡς ἔπος τὸν
» χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μοὶ ἐπ' ἑωυτοῦ
» οὐ δυνατὸν γινώσκεσθαι, ἐπεὰν δὲ παραπίξωμεν
» ἄλλῳ χρυσῷ, δυνατὸν γινώσκεσθαι τὸν ἀμείνω. ἐ-
» γὼ δὲ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δα-
» ρείῳ, ἠνώρθουν μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας,
» ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἀζυγέμονας· ὁ δὲ, ἐλ-
» πίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέ- B
» ψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμε-
» νός τε, πολλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τῆς στρατιῆς
» ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μὴ-
» δαμῇς ὅτι ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμεί-
» νονας ἢ Σκύθας· οἵ τοι θαλασσάν τε ἄριστοι
» καὶ τοῖ γῆν λέγονται εἶναι. ὃ δὲ καὶ τοῖσι ἔνεστι
» δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας
» φὴς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς
» Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἢν δὲ σὺ μὲν γεφύ-
» σῃς ἢ καὶ τοῖ γῆν ἢ καὶ τοῖ θάλασσαν ἐπι- C
» θεὺς ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες
» λέγονται εἶναι) ἄλκιμοι. πρῆσσε δὲ κατὰ σεωυ-
» τὸν ἔσεσθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν ἄγῃ
» καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν
» χώρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὐκων
» ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἰὼν τῇσι νησοὶ
» ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέω-
» σι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
» γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ
» δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλο- D
» μαι τοῦτο· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐ-
» δέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύ-
» ξας Βόσπορον τὸν Θρηίκιον, γεφυρώσας δὲ
» ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε
» πρυτοῖσι ἐδόκεον Σκύθαι, δορύμυοι Ἰώνων
» λύσαι τὸν πόρον τῶσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλα-
» κὴ τῆς γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱ-
» στιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπίστετο τῇσι
» ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἐκώλυε ἂν,
» διέργασαι ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι E
» καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ὅτι ἀνδρί γε ἑνὶ
» πρήγματα βασιλέος πρήγματα γίνεσθαι.
» σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοι-
» οῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης.
» ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε

Rex, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [a]comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidémque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturũ, mihi nõ est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu verò, rex, bellum inferre destinas viris multo quàm Scythæ sunt præstãtioribus, quíque & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [b]durum sit, hoc me tibi iustũ est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europã in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionẽ ingressas soli Athenienses profligauerũt, ergo non vtraque in parte successit. Quòd si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem soluant, hoc [c]durum fuerit rex. Neque verò hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iũcto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positũ fuisse. Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum

a Affricatum alteri. *Vel, Cum multo attritu admotum.*

b Timẽdum sit. *Vel, periculosum.*

c Timendũ fuerit

facito, iterúmque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis. Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è cõtrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauítque fortuna cõsilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecũdauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamẽ minus malè consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec finit insolescere: parua verò [a] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatẽ inciderunt, quia deus neminem alium quàm seipsum sinit magnificè de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidẽ tibi rex suadeo. Tu verò Gobryę fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui malè audiãt. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferẽdum: ad quod tu omni auiditate contendis: [b] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cuiiniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quòd nõ præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quòd prius credit quã rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quòd ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quòd si omnino bellũ his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrũm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succe-

A δέλυσον· αὐτὸς τε ὅτῳ τοι δοκέῃ, τοῦτο πρόσκε-
φάλαιος ὅπῃ σεωυτοῦ, τοῦτο λόγου τὰ τοι
δοκέῃ εἶ) ἄειρε. ὃ γὰρ βουλεύεσθαι, κέρ-
δος μέγιστον εἰσορῶ ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιω-
θείη τοι ἡ γνώμη, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἧσ-
σον εὖ, ἔσεται δὲ ἐπὶ τῆς τύχης ὃ βού-
λευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ
τύχη ὑπίσσοιτο, εὖ ῥῆμα εὖ ῥηκε, ἧσσον δὲ οὐ-
δὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερ-
έχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαν-
τάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ μιν κνίζει;
B ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ
δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέλεα; φι-
λέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πρηΰνειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀ-
λίγου δέος ἀπώλεσε χὠ τοιόνδε· ἐπεὰν σφι
ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντέων,
δι' ὧν ἐσφαλήσθη ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ
ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐ-
πειδὰν δὲ ὧν πρῆγμα, πίπτει
C σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίας μεγάλας φι-
λέοισι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ὀπιχεῖν ἔνεστι ἀ-
γαθά, εἰ μὴ πρηωτίκα δοκέοντα εἶ), ἀλλ'
ἀνὰ χρόνον βύσσι τις αἰεί. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ
βασιλεῦ συμβουλεύω. σὺ δὲ ὦ παῖ Γω-
βρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους
ματαίους περὶ Ἑλλήνων, ὄκ ἐόντων ἀξίων
φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ἀναβάλ-
λων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι.
αὐτῷ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προ-
D θυμίην ἐκτείνειν. μὴ νεῦ ὅτῳ ἤλπται. ἀγα-
θὸν γὰρ ὅτι δεινότατον ἐν τῇ δύο μέν εἰσι οἱ
ἀδικέοντες, εἷς δ' ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ ἀγα-
θὸν, ἀδικέει, οὐ παρεόντων κατηγορέων. ὁ δὲ ἀδικεόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως
ὄκ μάθοι. ὁ δὲ ἀπεὼν τοῦ λόγου τὰ δὲ ἐν αὐ-
τοῖσι ἀδικέεται, ἀγαθηίς τε ἐὼν τὸν ἕτερον,
καὶ νομιθεὶς ἐκ τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶ). ἀλλ'
εἰ δὴ δεῖ γε πρώτους ὅτι τοὺς ἄνδρας τούτους
στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡ-
E θεσι τοῖσι Περσέων μενέτω. ἡμέων δὲ ἀμφο-
τέρων τῶν Γαργαλλομένων τὰ τέκνα, στρατη-
λατέτω αὐτὸς σὺ ὁπιλεξάμενός τε ἄνδρας
τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαῶν στρατιὴν ὁκόσην
τινὰ βούλεαι. ἢν μὲν τῇ σὺ λέγεις, ἀνα-

a Ne vellicat quidem?

b Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

παρέον-
τος

» ζαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων A dēt regi, interimātur liberi mei,
» οἱ ἐμοὶ παῖδες, σοὶ δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ· ἢν & insuper ego: sin succedent vt
» δὲ τῇ ἐγὼ σοι λέγω; ἢ στὶ ταῦτα παρ- ego dico, interimantur tui, & in-
» τῶν, σεῦ δὲ σφι καὶ σύ, ἢν ἀπονοήσῃς. εἰ δὲ sup tu, si redieris. Quòd si hanc
» ταῦτα μὲν ὑποδυμῇ οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ subire conditionem recusas, cu-
» πρώτως στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλ- pisque in Græciā prorsus dedu-
» λάδα, ἀκούσεσθαί τινα φημὶ τῶν αὐτῶν τῇδε cere exercitum, affirmo fore vt
» ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν aliqui eorum qui hic relinquen-
» ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ tur, audiant Mardonium póst
» ὀρνίθων διαφορβόμενον, ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀ- allatam Persis magnam aliquā
» θηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ B calamitatem, à canibus volucri-
» μὴ καὶ ἄρα καὶ στεῦτεον κατ' ὁδόν, γνόντα búsque discerpi aut in Athenien-
» ὅτι οἵοις ἀνδράσι αἰχμητῇσι στρατεύεσθαι sium solo aut in Lacedæmonio-
» βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε· rum: nisi fortè antea inter viam:
Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρ- tunc agniturum aduersus qua-
» τάβανε, παῖς εἶς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός. τοῦτο les viros suades regi vt moueat
» δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν bellum. Hæc Artabano loquu-
» ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτην τὴν ἀτιμίην to, Xerxes ira percitus his verbis
» σοι ἐπιθήσω, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μή- excepit, Artabane, quòd patris
» τε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν Ἑλλά- mei frater es, hoc te subleuat ne
» δα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ C dignam stulta oratione merce-
» δὲ καὶ αὖθι σέο, ὅσα φὴς εἰπεῖν, ἐπιτελέα ποιή- dem recipias. hac tamen te no-
» σω. μὴ γὰρ εἴην ἐγὼ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, tabo ignominia, quia instrenuus
τοῦ Ἀριαράμεω τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀρσαμέος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, es & ignauus, ne comes sis meæ
τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος in Græciam expeditionis, sed hic
γεγονὼς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· οὓς vnà cum fœminis maneas. Ego
ἢν ἅλωμεν, ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἔξομεν, etiam sine te quæ dixi cōficiam.
ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον στρατεύ- neque enim fuerim Darii filius,
σονται ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σταθμοῖσι κα- (qui fuit Hystaspis, qui fuit Arsā-
θαίνεσθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρ- nis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit
δις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀ- D Teispei, qui Cyri, qui fuit Cam-
σίην. οὕτω ἔστι ἀναχωρέειν οὐδετέροισι δυ- byses, qui fuit Achæmenis filius)
νατὸν ἔλαττον ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν περὶ nisi Athenienses vltus fuero: pro-
πάντων ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πρήσσωμεν ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ bè intelliges, si nos quieuerimus,
ἐκεῖνα πρήσσηται ὑπὸ Περσέων. οὐ non quieturos illos, sed nostram
γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔριδος ἐστί· καλὸν ὦν, terram cum exercitu inuasuros:
ὡς περ πρόσθεν ἐδόκεον ἡμέας τιμωρέειν ἔτι γίνεται, prout colligere licet ex iis quæ il-
ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, ὃ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐ- li facere cœperunt, qui & Sardis
λάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους τοὺς γε καὶ Πέ- incenderunt, & Asiam incursā-
λοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν ἐμῶν πατέρων δοῦλος, κα- E runt. Itaque neutris fas est rece-
τεστρέψατο οὕτω ὥς καὶ ἐς τόδε αὐχέει τε ὁ γε- dere, [a] sed vtrisque propositū est certamen aut agēdi aut patiēdi, vt aut hæc omnia sub Græcis, aut illa omnia sub Persis sint. medium enim inimicitiarum nullum est. Quare honestum erit nos iam iniuria lacessitos exigere vltionem, vt quam calamitatem passurus sum intelligam, profectò aduersus eos viros quos etiam Pelops Phryx nostrorum maiorū seruus ita subegit vt ad hoc vsque tempus & ipsi homines & eorum regio ab illius qui subegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus est. [b] De inde sub vesperum, quum fuisset stomachatus Artabani sententia, per noctem apud se consul-

[a] *Quidā sic*, Sed in eo res vertitur discrimine vt aut faciēdum aut patiendum aliquid sit.

[b] Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxē Artabani sententia. Quum autem in consilium noctem adhibuisset, planè comperiebat è re sua non esse ex-

» θεσπτοὶ καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ καθα-
» στρεψαμένου καλέονται. ταῦτα μὲν δὴ
τοσοῦτο ἐγένετο. νὺξ δὲ, διαφέρουσά τε ἐγίνετο, &
Ξέρξεα ἔχουσε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
δὲ βουλὴν διδοὺς, παύσχυ θυμοειδέα οἱ οὐ πρῆ-
γμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δε-

tans, comperit prorsus non esse sibi opus inferre Græciæ bellum: immuta-

peditionẽ in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hęc contraria prioribus decreuiſſet, obdormit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud ἔκνιζε Vertitetiam poteſt Scrupulum injiciebat. Eodem autem ferè modo Oſius eſſe videtur Ouidius Verbo mordere. Illud δ' ἐμοὶ οὐ πρῆγμα ἦν, videtur ad Verbũ reſpondere phraſi noſtrati & ea melius exprimi, Quece n'eſtoit pas ſon cas.*

a Quũ iam Perſis vt copias cogerent denuntiaueris? Atqui nec quòd ſententiam reuoces bene facis, nec adeſt quiſquam qui tibi *hoc ſuaderet, id eſt, reuocatæ ſententiæ*, cõſcius futurus ſit. *Vel*, Nec adeſt qui tibi *hoc delectũ reuocatæ ſententiæ* condonaturus ſit. *q.d. Nec ego qui tibi adſto impunè hoc abire ſinam.*

táque rurſus ſententia, quũ obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendã corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiã Perſa de inferẽdo Græciæ bello,[a] quũ prædixeris Perſis te cõparaturum eſſe exercitum? Neque, ſi reuocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi aſſẽtiatur adeſt. quare perge ire eã viam quã interdiu ire deſtinaueras. Hæc loquutus ille viſus eſt Xerxi ab aſpectu euanuiſſe. Vbi dies illuxit, Xerxes huius inſomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Perſarum quos pridie coegerat cõcilio, ita verba fecit, Viri Perſæ, veniam mihi date dicẽti contrariam ſuperiori ſententiam. nã & ego nondũ ad ſummum quò perueniendum eſt mihi prudẽtiæ peruẽni: & qui vt illud faciã ſuadent, nullo vnquam à me tẽpore abſcedunt. Eóque mihi Artabani ſententiam audiẽti, confeſtim iuuentus efferbuit vt verba in virum grandem natu effunderẽ petulantiora quàm debui. nunc itaque agnoſcẽs erratum meum, vtar illius ſententia: & quoniam reuocaui expeditionis ſumẽdæ ſententiã, vos quieti eſtote. Hæc vbi audiere Perſæ, lætitia affecti regem adorauere. Inſequẽti nocte idẽ rurſus inſomnium quieſcẽti Xerxi aſſiſtens, inquit, Fili Darii, videris expeditionẽ apud Perſas reuocaſſe, verbis meis pro nihilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes. Hoc igitur nunc bene intellige, niſi extẽplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rurſus humilis eris. Hoc viſo perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nũtiũ miſit ad accerſendũ Artabanũ. qui vbi aduenit, ita ad eũ inquit, Artabane, ego ſtatim quũ in te bene cõſulẽtẽ mihi, ſtultis verbis inuectus ſum, nõ fui cõpos mẽtis: ſed nõ multo pòſt pœnitẽs, cognoui id mihi eſſe faciendũ quod tu præcipiebas. Tamẽ id volẽs exequi, nõ poſſũ. nã mihi iã animo immutato, & prioris ſententiæ pœnitenti, apparuit in ſomnis viſio,

A δομένων δὲ οἱ αὖτις ταυτέων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης αὐτῷ ἀνδρὶ οἱ ἐπιστάντι μέγαθός τε καὶ εἶδος εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύμα- « ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, στρεψάμενος ἀλίζειν « Πέρσησι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλεύσιμος « ποιέεις οὐ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρεσ- « τ· ἀλλ' ὡς τῆς ἡμέρης ἐβούλευσαι ποιέειν, « ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰ- « B πὼν, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπλάδαι· ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων στρατηλάσας τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι συγ- « γνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίφρονα βουλεύ- « ομαι. φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρόσθε « οὔκω αἰσχρὸν, & οἱ προτρεόμενοι κεῖνα ποι- « ἔειν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέσχηνται. ἀκούσαν- « τι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, πρ- « C αυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀφυέστερα « ἀπορρίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ « χρεών· νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐ- « κείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένῳ μοι μὴ « στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοί ἔστε. « Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκό- τες προσεκύνεον. νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον ἐλθὸν τῷ Ξέρξῃ, κατυπνωμέ- νῳ ἐπέστη, Ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαί- νεαι ἐν Πέρσησι τε ἀπειπάμενος τὴν στρα- « D τηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιη- « σάμενος λόγῳ, ὡς πρὸ οὐδενὸς ἀκούσας. σὺ « νῦν τόδε ἴσθι, ἐπὶ σεῦ μὴ αὐτίκα στρατηλα- « τέης, τάδέ τοι ἐξ αὐτέων προσδέκα ἀναχή- « σειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλί- « γῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατ' ὀλίγας « ἔσεαι. Ξέρξης μὲν δείσας τὴν ὄψιν, καὶ δὴ ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμ- πει ἄγγελον, Ἀρταβάνου καλέοντα. ἀπι- γμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐ- « E γὼ τοπαραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἶπας « ἐς σε μάταια ἔπεα, χρηιζῆς εἶνεκα συμβου- « λῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. « ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑ- « πεθήκαο. ἔχων δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν « βουλόμενος. τετραμμένῳ γὰρ δή καὶ μετε- « γνωκότι ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεταί μοι, « οὐδαμῇ

ἀναχ αὐτίκα ἀναχήσει,

» ὑδαμῶς σοι συμπαρεῖναι ποιέῃν μὲ ταῦτα· νεῦ
» ὃ κὴ Δι φοβεῖλησαν οἴχεται· εἰ δ' ὧν θεός ἐστι ὁ
» ὄνειρος, καὶ οἱ πάντως ἐπιδώσει ἐστὶ γὰ-
» ρεΔ στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπα-
» γγείλασθαι καὶ σοὶ τῶυτὸ τοῦτο ἐνύπνιον, ὁμοίως
» ὡς ἐμοὶ ἐπιτελλόμενον. δοκέω δ' ὦδε αὐ-
» τὸ γενόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκηνήν·
» πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μὴ τοῦτο ἱζοιο ἐς τὸν ἐμὸν
» δρόνον, ἐν ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ καὶ ὑπνώ-
» σας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβα-
νος δ' ὡς πρῶτον κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
οὐκ ἀξιόμνηστος ἐς τὸν βασιλήιον δρόνον ἵ-
ζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐ-
» ποίεε τὰ κελευόμενον, ἵ'σον ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ
» παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε σὺ, καὶ τῷ λέ-
» γοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τάδε δ' ἀμ-
» φότερα πρόσεστι, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
» λίη σφάλλουσι. καταπρὸ δὲ πάντων χει-
» μωνώδεϊ ἀνθρώποισι θαλάσσῃ, πνεύ-
» ματα φασὶ ἀνέμων ἐμπίπλοντα, οὐ πρέπο-
» ρὰν φύσιν τῇ ἑωυτῆς χρῆσθαι· ἐμὲ δὲ ἀ-
» κούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, ὅ τοσοῦτον ἔδα-
» κε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο πρηχθέντων
» Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τῆς δὲ,
» καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη δι-
» δάσκειν τὸν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ
» ἔχειν τῶ παρεόντος, τουτέων πρηχθέντων
γνωμέων, ὅτι τὸν σφαλερωτέρην σεωυτῷ
» τε καὶ Πέρσῃσι αἱρέο. νεῦ ὦν, ὅτῳ τέ-
» τρεφαι ὅτι τὸν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέν-
» τι τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ὅτι φοιτᾷν ὄνει-
ἐπ' ἐωυτὸ » ρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, σὲ" ἐωυτὸς σε κα-
» ταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' ὦδε ταῦτα ἔστι θεῖα,
» ὦ παῖ. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πε-
» πλανημένα, πολλὰ τὰ ἔστι οἷά σε ἐγὼ διδά-
» ξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών.
» πεπλανῆσθαι αὐτὰ μᾶλλόν ἐστι ἢ ὀρθοῦσθαι ἃ ὄ-
» ψιες τῶν ὀνείρατων, τὰ τῆς ἡμέρης φρονέομεν.
» ἡμεῖς δὲ τὰ πρῶτα ἡμέρης ταύτην τὴν
» στρατηλασίην καὶ ὃ κάρτα εἴχομεν μετὰ
» χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόνδε οἷον
ἐγὼ διαιρῶ, ἀλλά τι τῶν θεοῦ μετέχον, σὺ
παρ' ἐμὲ φαίνῃ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἰρηκώς." φανήσεται γὰρ
» δὴ καὶμοὶ ὡς καὶ σοὶ δρακελεύμενον.
» φανεῖσθαι δὲ σοὶ μᾶλλόν μοι ὀφείλῃ ἔχον-
» τι τὴν ἐωυτοῦ, ἢ οὐκὶ τὴν ἐμήν.

A dissuadens omnino hoc quod posterius facere cõstituerã: quinetiã nunc interpositis minis abscessit. Quòd si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidé vt mihi præcipiens. Quod ita fore cõiecto, si omnem meum ornatum sumas, eóq; indutus [a] in sella mea confideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi Artabanus initio nolle obsequi, atq; negare se dignum qui regio in solio sederet: tandé quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus, Apud me rex tantundé valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorũ tamen hominum colloquia te deprauant: quemadmodum mare, quod est hominibus omniũ vtilissimum, ferunt ab ingruẽntibus ventorũ flatibus non sini natura sua vti. Ego verò [b] quum ex te male audiui, non tam meã dolui vicem quàm tuam: qui, quũ propositæ essent duæ sententiæ Persis, vna quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicés pernicioſum esse imbui animũ vsu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc autem quum ad te mutato in melius consilio de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse insomniũ, alicuius dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc nõ res diuina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrãtur, quemadmodũ ego te docebo, multis quã tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorũ visa plerunque frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitauit. nos autẽ nudiustertius [c] expeditionẽ hanc inter manus & quidé vehemẽter habuimus. Quòd si hoc nõ est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim vt tibi, ita & mihi eadé iubens. Verũ nihilo magis apparere mihi debebit tuũ amicum gerẽti, quàm nõ gerenti, sed meum:

a In solio meo

b Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quàm quòd ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiã prouehente, altera eã compescente, & pernicioſum esse dicente docere animũ plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tũ elegeris, &c.

c Id est, de hac expeditione, magnum animi cõtentione egimus, & tractauimus.

neque magis quiescenti in tuo toro quàm non, sed in meo: si etiam aliàs vult se exhibere. Neque eò vesaniæ peruenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profectò nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te adibit: quod iam animaduertendū est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor diuinum esse. Cæterùm si ita tibi agendum videtur, neque id reuocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum ista fecero, appareat. hac tantùm conditione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus Artabanus, [a] quòd speraret ea à Xerxe fine vllis verbis admissum iri, iussa exequutus est. Et quum induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, móxque recubuisset, idem insomnium dormiẽtem adiit quod Xerxem adierat, eíque superassistens, ita inquit, [b] Túne ille es qui festinantem ire in Græciam Xerxem distines, tanquam eius curatore? Tu neque in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quid autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His verbis Artabano visus est ille vir in somnis minitari, candentibúsque ferramentis conari oculos ipsi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditóque Xerxi obseruatam sibi in somnis visionem exposuit, secundóque loco hæc inquit: [c] Equidem rex, ego, veluti homo, quòd multa iam videram, & magna negotia sub Hessonibus contigisse, non sinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Massagetas actum esset: quomodo cum exercitu Cambysis contra AEthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te (si quiesceres) omnium hominum beatissimum.

a Quum speraret fore vt quæ à Xerxe dicerẽtur, vana esse probaret, iussa exeq.

b Túne ille es qui Xerxem ab inferẽdo Græcis bello dehortaris, tãquam eius curam gerens? At nec in præsens nec in posterum impune tibi erit quòd ea dissuades quæ fata fieri volunt.

c Ego certè, rex, qui multos quorum res ampliores essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos vidissem, te per omnia morem ætati gerere non sinebam. *At Valla populum aliquem sub Hessonum nomine videtur somniasse.*

A ὀρθὸς μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ αἰεὶ παυο-
μένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ εἴπερ γε καὶ ἄλ-
λως ἐθέλεις φαιδρύνειν. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε
βαθυνίης αἰσχει τοῦτο ὁ, τι δὴ κοτὲ ἔστι τὸ ὄπτα-
νόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξαι, ἐμὲ
ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ
δὲ ἐμὲ μὲν ἐν ὀλιγωρίῃ λόγῳ ποιήσεται, ὀλίγα
ἀξιώσει ὄπτεσθαι, οὔτε ἐν τῷ ἐμῷ
ἐσθῆτα ἔχων, οὔτε ἐν τῷ σῷ, ὀλίγα ὄπτεσθαι· τοῦ-
τόνδε τοῦτο μαθητέον ἤδη ἔστι. εἰ γὰρ δὴ ὄπτε-
B σθαι συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς
θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι,
καὶ ὀκ οἷά τε ἀπὸ σεῦ ἀπαλλάσσεσθαι, ἀλλ' ἤδη
ἔρχομαι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσων, φέρε, τού-
τεων ἐμοὶ ὄπτα τελευτώντων, φαίνεσθαι καὶ
ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ
χρήσομαι. Ταῦτα εἰπὰς Ἀρτάβανος, νομί-
ζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα ὀρθά, ἐ-
ποίεε ὃ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὰ τοῦ Ξέρξεω
ἐσθῆτα, ἐς ἑζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρό-
νον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίτον ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ
C κατυπνωμένῳ τωὐτὸ ὄνειρον τὸ περ τῷ
Ξέρξεα ἐφοίτα. Ὑποφὰς ὦν τῷ Ἀρταβά-
νου, εἶπε τάδε, Ἄγε σὺ δὴ κεῖνος ἦν ὁ ἀπο-
στύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
λήνας, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ
μετέπειτα, οὔτε ἐς τοπαραυτίκα νοέων κατα-
σταθήσεαι, ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
Ξέρξεα δὲ πατὰ δεῖ αἰνησυχέοντα παθέειν, αὐ-
τῷ ἐκείνῳ δεδήλωται. Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε
D Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερ-
μοῖσι σιδηρείοισι ἐπικειρέειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς
ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀνα-
θρώσκει· καὶ παραζώμενος Ξέρξην, ὡς τὰ ὄ-
ψια οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος,
δεύτερά οἱ λέγει τάδε, Ἐγὼ μέν, ὦ βασι-
λεῦ, οἷα ἀνθρώπου ἰδόντα τε πολλὰ καὶ μεγά-
λα πεσόντα πρήγματα ἐπὶ ἡσσόνων, ὀκ
ἔων σε τὰ πρῶτα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν ὄπτεσθαι μέ-
νος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ὀρέγεσθαι· με-
μνημένος μὲν τοῦ ὄπτα Μασσαγέτας Κύρου
E στόλον ὡς ἐπῆλθε, μεμνημένος δὲ καὶ τοῦ
ἐπ' Αἰθίοπας τοῦ Καμβύσεω, συστρατευό-
μενος δὲ καὶ Δαρείῳ ὄπτα Σκύθας. ὄπτεσθαι μέ-
νος ὧν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά
σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων.

μαντικὸν ὄνειρον

μαντικὸν ὄνειρον

» ἐπεὶ ὦ δαιμονίη τις γένεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλ- A
» λησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνῃ
» ἠπίλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς πρόπειμαι,
» καὶ τὴν γνώμην μεταπέμπομαι· σὺ δὲ σήμη-
» νον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμε-
» να, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐς τὸ παρα-
» σκευὴν προκατηγημένοισι ἐς τὴν στρατηλα-
» σίην. ποίεε δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος
» τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν. τουτέων λεχθέντων,
ὡς ἐπαρθέντες τῇ ὄψι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερέπλητο τῶν- B
τα Πέρσῃσι. καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον
ἀπιστεύδων μωρὸς ἐφαίνετο, τότε ὑπα-
πιστεύδων φανερὸς ἦν.

Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν,
μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγίνετο,
τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν ἀκούσαντες, φέρειν τε
ὑπὸ πᾶσαν γῆν, δουλώσειν τέ οἱ πάντας ἀν-
θρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης
στεφανοῦσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-
λαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ὑπέχειν. C
249 μετὰ δέ, ἀφανισθεῖσαν τὴν κεφαλὴν κεί-
μενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ ταύτην τὴν
μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτί-
κα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυ-
τοῦ ἀπελάσας, εἶχε σπουδὴν πᾶσαν
ὑπὲρ τοῖσι αἱρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκα-
στος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. καὶ Ξέρ-
ξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγρησιν ποιέεται,
χώρην πᾶσαν ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ
Αἰγύπτου ἁλώσιος, ὑπὲρ μὲν τεσσερα ἔ- D
τεα πλήρεα παρέτεινε στρατιήν τε καὶ τὰ
παρασκευασθέντα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ
ἀειρομένῳ ἐστρατηλάτεε χιλιὴ μεγάλῃ πλή-
θεος. σόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ
μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δα-
ρείου τὸν ὑπὲρ Σκύθας στρατὸν μηδὲν μηδέτα
φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι
Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην
ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ὑπὸ τὴν Ἀσίην
κατεστρεψάμενοι, ἐνέμοντο· τῶν εἵνεκεν ὑπε- E
θέετο Δαρεῖος ἐπιμωρέειν. μήτε τὰ λεγόμενα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὴν Μυσῶν
τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸς τὴν Τροιζὴν γενόμενον· οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ Βόσπο-
ρον, τούς τε Θρήικας κατεστρέψαντο πάντας,

Sed quoniam diuinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (vt videtur) miſſa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu verò quæ diuinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, iubetóque vt iis quæ ad apparatum pertinétia antè præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, vbi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus, quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur.

Poſt hæc ineunti expeditionẽ Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatũ eſt: quod Magi auditum, coniectarunt ad vniuerſam terram pertinere, portendéréq; omnes homines Xerxi ſeruituros. Viſum autem tale erat. Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cuius oleæ ramis vniuerſa tellus occuparetur, & mox corona capiti circũdata, euaneſcere. Hæc Magis interpretatis, ſine mora Perſæ qui in cõcilio fuerãt, ad ſuam quiſque præfecturam digreſſi, omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa, cupidi dona quæ propoſita fuerant obtinẽdi. Xerxes autem ita copias ſuas contraxit vt omnem continẽtis locum ſcrutaretur. ſiquidem à debellata AEgypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatũ, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuiſſe videatur aut ille Darianus, qui aduerſus Scythas ductus eſt, aut ille Scythicus, qui Cimmerios inſequens Medicam regionem inuaſit, ac penè omnia ſuperiora Aſiæ ſubegit ac tenuit: (quo nomine Darius poſtea Scythas iuit vltum) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduerſus Iliũ, aut ille ante Troicũ bellũ, Myſorũ Teucrorúmq;, qui per Boſphorũ in Europã tranſgreſſus, omnes Thraces in deditionem ſuam redegit,

ad Ioniúmq; Pontũ descẽdens, ad Peneũm vsque amnem qui ad meridiem vergit, processit. neque illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [a] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præstabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vnà militabant, aliis vt naues longas in vsum pontium præstarent, iniunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipuè propter Athon, vt in quo superior classis dum circumuehitur afflictata fuisset. Ad Eleũtem enim Chersonesi classis habebat stationem, illinc que omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adiuuãtibus etiam in effodiẽdo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [b] & Artæo Artachæi filio, viris Persis. Est autem Athos mõs ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duodecim stadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod est cõtra Toronem, non sunt magni. In hoc isthmo vbi Athos finitur, sita est vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon sitæ sunt vrbes, eas tunc Persa ex cõtinentibus insulanas facere aggressus est: quæ sunt hæ, Diõ, Olophyxus, Acrothoon, Thysus, Cleonæ. Istæ quidem sunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [c] nationatim effodiebant recto limite Sanam versus. Posteaquam depressa erat fossa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effossam assiduè tradebãt aliis super scalas stantibus: & isti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad summos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebãt. Qua in re

a Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes?

b Et Artachæo Artæi filio.

c Nationatim distributum effoderunt.

A καὶ ὅτι τὸν Ἰώνιον πόντον κατέδυσαν· μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τῦ ποδὸς μεσαμβείλιον ἔλαβον. αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἑτέραι ποδὸς ταύτῃσι ῥυόμεθα αἱ στρατιήσιαι, μιῆς τῆσδε σὺν ἀξίαι. τί γὰρ σὺν ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ὅτι πλὼ Ἑλλάδα Ξέρξης; χοῖόν γ' ποτόμιον ὕδωρ σὺκ ἐπέλιπε, πλὼ τῶν μεγάλων ποταμῶν; ἄλλο γὰρ νέας παρείχοντο, ἄλλο δὲ ἐς πεζὸν ἐστρατώτο, τοῖσι μὲν ἵππους ποδοστατέοντο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι τοῖσι μὲν, ἐς ταὐτὸ φύεσα μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας.

B καὶ τῦτο μὲν, ὡς ποδοσπλαισάντων τῶν ποδῶτων ποδιπλεόντων ποδὶ τὸν Ἄθων, παρεσκευάζετο ποδὸ τριῶν ἐτέων, ἐν μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεουῶντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τετράεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὄρυσσον ὑπὸ μαστίγων πάντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, ἀμφάδοχοι δ' ἐφοίτων

C ὤρυσσον δὴ καὶ οἱ ποδὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Γέρσαι, ἐπεστάτεον τῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἔστι ὄρος μέγα τε καὶ ὀνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς πλὼ ἤπειρον ὁ ὄρος, χερσόνησός τε ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τῦτο, καὶ χελωνοὶ οὐ μεγάλοι ὑπὸ θαλάσσης τῆς Ἀκαν-

D θίων, ὅτι θαλάσσῃ πλὼ αἴτιον Τορώνης· ὑπὸ δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἕλλας οἴκηται. αἱ δὲ ὑντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης ποιεύμενος νησιώτιδας αὐτὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. ὤρυσσον δὲ ὧδε· διασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι χῦ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν χοινοτενέες ποιησάμενοι ἐπεὶ

E δὲ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, ἄλλο μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παραδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ὅτι βάθρων· οἱ δ' αὖ ὑπεδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς αἰωρατῶν· οὕτω γὰρ ἐξεφορέετο τε ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων,

χῦ ὡς πλαισάντων

χῦ ἐπίστασαν

χῦ Θύσου,

καταρρυγμῦθμοι οἱ χρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρέχειν. ἅτε γὰρ τοῦ τε αἰῶνος ἐόντος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἐμέλλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μοῖραν ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· ὡς μὲν αἶῶνος τοῦ διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὸν τὸν διώρυχα ῥηχθῆναι· ὡς δὲ τοῦ ἔργου, σεσηπότος ἀεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξίσου τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λιμένα ἐστί, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ὠνητήριον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλιλεσμένος. ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εἰκάσαι, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πρηΐως γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διαρρύσας, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι καὶ τὸ ὄρυγμα, προστέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μὲν νεῦ οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ἐπετάχθησαν δὲ καὶ τοῦτο Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνῃσι ἡ στρατιὴ, μήτε τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ ποῦ χώρης, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκοῖσί τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ σῖτον τῶν πλοίων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυροδίζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην ἀφικνεόμενοι. ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κιμπάλων ὁρμηθείς τὴν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν.

250

καταρρυγμῦθμοι διαρρύσας

A

B

C

D

E

[a] tumuli effossi duplicẽ laborem illis, præterquã Phœnicibus, præbebant: nã quum eandẽ facerent fossæ mensuram superius in ore quã inferius in fundo, id necesse fuit contingere. At Phœnices cũ aliis in rebus, tũ verò in illa prudentiã suam declarauerunt: qui partẽ quæ sibi contigerat, ita excauauerũt vt os fossæ duplũ esset quàm ipsam fossam esse oportebat, procedéntéq; opere assiduè illam coarctabant: vt quum ad imum deuentũ esset, fossa cęterorũ partibus adæquaretur. Est autẽ hoc loco pratum quoddã, vbi illorum erat & forum & mercatus, quò multum etiam ex Asia frumẽti moliti comportabatur. Hanc fossam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit, potentiæ ostẽtandæ cupidus, ac memoriæ sui relinquendæ. nam quum liceret nullo negotio naues per isthmũ transportare, iussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est vt fossam facerẽt, quibus fuerat vt flumen Strymonem pontibus iungerent. Ista Xerxes hũc in modum fecit. Comparauit item ad pontem [b] armaturam, [c] sirpi atque albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atque AEgyptiis negotio vt commeatum exercitui comportarent: ne homines nẽve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [d] absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via cõportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verùm plurimi comportarunt in oram quę dicitur Album littus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizã Perinthiorum oram, alii in Dorisçum, alii in Eionem, quę est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadocię. Illuc enim edictũ erat vt cunctæ copiæ cogerẽtur, quæ per continentem erant cũ Xerxe ituræ.

a Prærupta præcipitia fossa dupl.

b Ὅπλα hic vocẽtur funes nautici. Gall. Le cordage.

c Bybli.

d Fame laborarent. λιμήνειεν non λιμήνειεν.

In quibus quisnam præfectorũ agmen pulcherrimè instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis nõ minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæãdrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspẽdisse.

In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitũ atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopondítque se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donauit: quíque nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exactè recẽsebo. Etenim [a] posteaquã accepi, celerrimè te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia talẽtorum, auri verò quadragies centena millia nũmûm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atq; ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc

A ὃς μὲν νυν τῷ στρατάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐξαλμύρον ἀγαγὼν, τὰ προεκείμενα ὑπὸ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἤρχομαι ἐς κρίσιν τούτου πρὶν ἐλθόντας οἶδα. ⓐ δὲ, ἐπεί τε διαβαίτες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, προηγμένοι τὴν ἀπίκοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρράκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλωνὸς Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν λόγος ἔχει ὑπὸ Φρυγῶν λέγεσθαι ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ξεινοκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὸν τὴν Ἀτρέως τῷ βασιλέος στρατιῷ πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον προσχρήσειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. ⓐ ὁ δ' εἶπεν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσείῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. θωυμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτέ σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δ' μὴ εἰδέναι τὰ ἐμεωυτοῦ οὐσίαι, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ πύθομαι σε ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὰ Ἑλλήνιδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ δεῦρο λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑβδομήκοντα τάλαντα, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ὀπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάσι. καὶ τούτοισι σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸς δὲ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπόνων ὀλίγων βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δ' ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ

a Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opũ mearum rationẽ inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo millia, auri verò myriadas quadringentas statterum Daricorum, septem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Bud. interpr.*

» σὺν ἐμοὶ ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια A
» τοῖσι στρατῷ τῷ ἐμῷ, τόδε ὅστις ἐς
» ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς
» τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι
» χρήματα, ἔξω στρ. σὺ δὲ καὶ ἀξείνισας με-
» γάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγά-
» λα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὧν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων
» χάρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνόν τε σε ποιεύμενος ἐ-
251 » μὸν, καὶ τοὺς τετρακοσίας μυριάδας τοὺς τῶν
» στατήρων ἀποπλήσω πρὸς ἐμεωυτοῦ, δοὺς τοὺς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ τοὶ ὀπτὶ δεέες ἔωσι αἱ B
» τετρακόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων,
» ἀλλ' ἦ τοι ἀπρεπίλογίη ἐστὶ ἐμέο πεπλη-
» ρωμένη. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ σεωυτοῦ ἔχων τήσαο,
» ὀπίσω τε εἴ τι αἰεὶ τοιοῦτος. οὐ γάρ τοι τοῦ-
» τα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ πρόσθεν, οὔτε ἐς τὸ
» μέλλον μεταμελήσει. τοῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ ἐ-
πιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοῦ θέρεος.
Ἀνάυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παρα-
μείβετο, καὶ λίμνην ἐν τῇσι ἅλες γίνον-
ται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην C
Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα
γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα ἀφ' ἑτέρων
σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαινόμε-
νος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ
δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὀπτὶ
τοὺς οὔρεας τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκε-
το ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατεστη-
γυῖα, σαφέα δὲ ἐστὶ ὑπὸ Κρήσου, καταμη-
νύουσα ἀφ' γραμμάτων τοὺς οὔρεας. ὡς δὲ
ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, D
ἀριζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστε-
ρὴν, ὀπὶ Καρίην φερούσης, τῆς δ' ἐς δεξιὴν,
ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ ἀναγκαίη τὸν
Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται,
καὶ ἐόντα τὸν Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ
ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυείκης τε καὶ πυροῦ
μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα,
κοσμησάμενος χρυσέῳ κόσμῳ καὶ μελεδωνῷ
ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ὀπιτέλλας, δευτέρῃ ἡμέρῃ E
ἀπίκετο ἐς τὰς Λυδῶν Σάρδις.

Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν
ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας
γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ παρασκευάζειν
δεῖπνα βασιλεῖ τοῖσι κατὰ πόλιας. πλὴν
οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀ-

nactus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præterea: qui & exercitum meũ egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. [a] ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meũ te facio: & ista quadragies centena millia nummũm de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *id est, quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemẽto summa sit solida. quęque possides ipse possideto, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neque in præsens neque in posterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit assiduè porrò ire: prætergressúsque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & stagnũ ex quo conficitur sal, peruenit Colossas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde ferè quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Mouens autem è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Crœso est, indicans literis eos fines. Vbi autẽ è Phrygia in Lydiam ventum est, ad diuortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quã tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, vrbémque Callatebũ præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico cõficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, cámque tuendam viro [b] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit.

Postquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit in Græciam petitum terram & aquã: dictúmque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedęmonẽ.

[a] Vt tecum paria faciam, pro hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas verò myriadas nummũm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, vt quadragies centenis millibus Daricorũ staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: memẽtóque talem te semper præstare. hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiusdẽ Bud. interpr.*

[b] *De his Græcis qui immortales dicebantur, vide quæ posthæc traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

a *Desunt hic aliquot verba in Vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, vt etiam in Vet. nostris cod. habentur.*

a Eorum autem causa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimisit.

Secundum hęc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negotium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam cõiungerent. Est autem Chersonesi in Hellespõto, Sestum inter & Madytum vrbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Vbi nõ longo pòst tempore sub Xãthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepêre viuum, stipitíque suffixerũt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis fœminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauêre ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc AEgyptii b sirpo. Est autem ex Abydo ad vlteriorem continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissoluit. Quod quum audisset Xerxes, indignè ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam verò audiui misisse quoque cum his etiam qui stigmata Hellesponto inurerent. Certè mãdauit: vt colaphos Hellesponto incuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quòd eum læsisti, qui de te nihil malè meritus erat. Te tamen rex, Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritóque nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerũt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iũxerũt:

b Byblo.

A πέπεμπε ὅτι γῆς αἴτησιν, τῇ δ' ἄλλῃ πόλιτῃ. τῷ δὲ εἵνεκα τοῦτο ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι γὰρ πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάντας ἐδόκεε τότε δείσαντας, δώσειν βουλόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. ἐδόκεον

Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον. καὶ ὑπὸ τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν
B Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατειληθυῖα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ὅτε Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζωντα προσὸς σανίδα προσδιέπασσαλεύσαν· ὃς καὶ ἐς τὸ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινέοντας γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. ἐς ταύτην δὴ τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρωσαν τῇσι μὲν λευκοῖσι λίνου, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνῃσι, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ὑπερφυὴς χειμὼν μέγας σὺν ἐκόπη τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιήσας, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ὑπερκέεσθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδίων ζεύγεος. ἤδη δέ
D κου καὶ ἤκουσα ὡς καὶ σημήια ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε σίζοντας τῷ Ἑλλησπόντῳ. ὑπετέλεστο δὲ ὦν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἁλμυρόν, δεσπότης τοι δίκην ὑπερτίθεται τῇδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν σεῦ ἐκείνου ἀδικήσαντα. καὶ βασιλεύς μιν Ξέρξης διαβήσεταί σε, ἐῶν τε σὺ γε βουλῇ, ἐῶν τε μή· σοὶ δ' οὐ δίκη θύειν ἄνδρας· ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων δύῃ, ὡς ἐόντι ἀλμυρῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ. τὴν μὲν δὴ θάλασσαν ὑπετέλεστο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τὴν ζεύξιν τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὐτῶν· ἡ ἄγγελος τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε·

πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας σταθμήσαντες, κατὰ μὲν τὸ πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τὸν μὲν πόντου, ὀπτακαιρσίας· τὸν δὲ Ἑλλησπόντου, κοίλην ῥόον, ἵνα εὐαπαχωρέῃ τὸν τόνον τῶν ὁπλων. σταθμήσαντες δὲ ἀγκύρας κατῆκαν παρεμπέας, τὰς μὲν πρὸς τὸν πόντου τὸν ἑτέρης, τῶν αἰόλων εἵνεκα τῶν εἰσωθεν κατπνεόντων· τὰς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τὸν Αἰγαίου, βορέου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοοι δὲ κατόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τοιχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, τρεβλεωῦντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα. ὁκέπι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου διασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὕτη, καὶ καλωνή. κατὰ λόγον δὲ ἐμβεβιθέσερα τὰ λίνεα, τοῦ πάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγκεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῶν θώρηξ, κόσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλῃσι ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δ' θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν. καταπάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρεῖρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὸ θαλάσσης ὑποφρώσσοντα, καὶ οἱ ἵπποι.

Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χοῦνοι περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἵ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπλῃτο τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πάντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι προσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλᾶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκ λιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων, αἰθερίης τε τὰ μάλιστα· αὐτὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγίνετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὕστερον ἐγίνετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι τοῦτο φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλ-

A Biremes triremésque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuêre: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum, vt ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrádes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere cõtra Pontum, ventorum cauſa qui [a] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & AEgeum,

a Intrinſecus

B Euri & Auſtri cauſa: relicto ad aurorã tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Põtum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è biblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant,

C quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos aptè inſtrauerunt ſuper armamenta intẽta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tũ verò rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecêre, materiam attulerunt concinnéque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarũt: quo in-

D iecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt.

Perfectis iis quę ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nuntiato ſibi prorſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouẽti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs apparere deſiit, quum nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi Magos quid oſtentũ id vellet portendere, illi reſponderunt, deum

significare Græcis ciuitatũ defectum: quòd dicerent, solé, Græcorum: lunã, ipsorum esse præsidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentẽ adiens Pythius Lydus cælesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est, Domine, indulgebísne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, se indulturum respondit, & vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei, qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vnà ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, túne, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiósque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probè nunc discito hoc, animum in hominũ habitare auribus. [a] Qui bene audit, eius corpus voluntate perfunditur: qui verò malè, is exacerbatur. Tu itaque quũ benè feceris, & alia eiusdem generis promiseris, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea verò quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quàm pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autẽ quem præcipuè cõplecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subitò imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiúsq; discissi dimidium ad dex-

a Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Im Eras.*

A λησι τῶν δεινὸν ἡ θεὸς ἐκλιπεῖν τ πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶ) Ἑλλήνων τῶν δέκα ἔτεα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος ὦ ταῦτα ὁ Ξέρξης, τῶν ἐχαίρησε ἐών, ἐποιέετο τιμὴν ἐξ- ἐλάσιν. ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας ὃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν τῶν πρὸ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας αὐτὶ τοῦ βουλοίμην τυχεῖν, ὃ σοὶ μὴν ἐλαφρὸν τυγχάνῃ ἐὸν ποιήσας, ἐμοὶ δὲ μέγα φρονέοντι Ξέρξης ὦ πολλῷ μᾶλλον δοκέων μιν χρήσεσθαι ἢ ὃ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν, καὶ δὴ ἀγαθύμην ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ στρατεύεσθαι πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. σὺ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα παραλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμεῦ κῆδος τῶν χρημάτων ἡ μελεδωνὸς τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοσήσας ὀπίσω. χάρπτε τε ἐύ- μὼν ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κα- κὲ ἀνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευο- μένου αὐτὸς ὅτι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγον- τος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰ- κηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρεὼ πάντοι- κὴν αὐτὴν γυναικί συνέπεσθαι; σὺ νῦν τοῦδε ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ἐναντία δ' τούτοισι, ἀηδέως. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιή- σας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγέλλεο, οὐ μέγα φρονήσας βασιλέα οὐκ ἀνέχεσθαι· ἐ- πεί τε ὃ ἐς τὸ αἰσχρότερον ἐτράπεο, τὸν μὲν ἀξίλογον οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δ' τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παῖ- δων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δ' ἑνὸς τὸν πρεσ- χεῖαι μάλιστα, τὸν ψυχὸν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέ- λευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα ποιέειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύ- τατον, μέσον διαταμεῖν· διατάμνοντας δ', τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅτι τὰ δε-

λ' ἔλαιον

λ'' τὴν ψυχὴν

253

ξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὴ, ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πολυτοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ἐπαφημίσιες ἔσαν, ὅκου τάξαντα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνεμίσγοντο οὗτοι βασιλέϊ. προηγέοντο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ὑκ Γερσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ὑκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὸν χῶν τρέψαντες· μετὰ δέ, ἱεροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῶδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τὸ οὔνομα ἔχει Νίσαιον· τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὄπισθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποισι μὲν εἵλκον λευκοῖσι ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τοῦ ἅρματος εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ὅτι τοῦτον τὸν θεῶν ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. ὀξήλασε μὲν δὴ οὕτω ὑκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δὲ, ὁκως μηνοειδὲς λόγχης αἴρεοι, ὑκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὸν δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Γερσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἀλλη χιλίη ὑκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ὑκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἐῶ. καὶ τούτων χίλιοι μὲν ὅτι τοῖσι δόρασι, οἱ ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ στρωέχλιον τοὺς ἄλλους· ⓐ δὲ εἰναικισχίλιοι οὗτοι τούτων ἑπόντες, δορυφόρεας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὸν χῶν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, ⓑ ἄλλα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἑπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον διέλιπε δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦιε ἀναμίξ. ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ὅτι τε ποταμὸν Καΐκου καὶ τὸ χῶν Μυσίων· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ.

teram viæ, & dimidium ad ſiniſtram diſponerent; & illac tranſiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti ſunt, illac exercitus pertranſiuit. In quo præcedebant ii qui ſarcinas portabant & impedimẽta. Poſt hos omnigenarum gentium non diſtinctæ ſed promiſcuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Poſt has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miſcebantur. Præcedebant enim mille equites è Perſis omnibus delecti: [a] ſecundum hos totidem haſtati, & ii delecti ex omnibus, verſis deorſum in terram ſpiculis. Poſt hos [b] equi decem quàm pulcherrimè ornati, qui Niſæi dicuntur, ideò ſic dicti quòd eſt ingẽs Medicæ regionis campus nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorũ, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modũ Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarũ. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [c] coronis geſtabant mala punica argẽtea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proximè ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decẽ millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorũ intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autẽ à læua habens montem Canen,

a *Hæc in Vulg. quidem edit. non habentur: ſed in Vet. eod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ὑκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuiſſe omiſſa, (quorum oculos ea ſubterfugerint quæ ſunt à priore* ἀπολελεγμένοι *uſque ad poſterius) ex ſequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.*

b Sacri equi dec.

c *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. In fine pag. præced. pro Argentea legendum Aurea, ex noſtri exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debẽt,* Et cæteros intercludebãt: Nouem autem millia quæ ab his intercludebãtur, argentea mala punica geſtabãt. *Poteſt* σωρὸς λιθων *Vertiſ etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

χ' ὅπως αἱ-ρεῖτο.

per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad sinistram manum stringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm sub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderũt. Deinde ad Scamandrum est vẽtum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum est. Hunc profluentem sua aqua destituit, nec hominibus iumentísque potantibus suffecit. Eò Xerxes postquam peruenit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi cupidus. Quod vbi contemplatus est, & singula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuasit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua stringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina est: à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerũt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subiiciendi, itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat littus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi nauale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicêre, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum nauibus obductum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse iactauit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primò liberè dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quàm diuersa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti.

A ἀφ' ὗ Ἀτάρνεος ἐς Καρήνων πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, ἀφ' ὗ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἀντάνδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος, τὴν Ἴδην δὲ λαιὸν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἦλθε ἐς τὸν Ἰλιάδα γῆν, καὶ τοῦτον μὲν τὸν ἐπὶ τῇ Ἴδῃ νύκτα αἰθομένην βρονταί τε καὶ ἀστραπῆρες ἐπισκήψασαι, καί τινα αὐτῶν ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον διέφθειραν. ἀπικόμενος δὲ τὸ τάχιστα ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε ὀλίγον ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέρκεσε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πιεῖν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς δὲ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμείρεσθαι ἐλών θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· μαγοὶ δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐπὶ δεξιῆς μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρυνήιον, καὶ Δάρδανον, ἥτις δὴ Ἀβύδῳ ὁμουρέει ἐπὶ δεξιῆ δὲ, Γεργίθας τε καὶ Τεῦκροι. ἐπεὶ δὲ ἐγίνοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶσαν τὴν στρατὸν, καὶ θεσπεσίοιτο δὴ ἐπὶ λόφου λευκοῦ ἐποίησαν γὰρ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου προτέρου βασιλέος. ἐνθαῦτα, ὡς ἴδετο καταρρῶν ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ἐθηήσατο μὲν τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· ἠβούλετο δὲ, ἱμείρετο τῶν νεῶν ἅμιλλαν γενομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τε καὶ ἐποίησαν Φοίνικες Σιδώνιοι, ἤρεσε τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὡς δὲ εἶδε πᾶσαν μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπιπλέα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τόδε οἱ εἶπε φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς παρὸ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νεῦ τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον.

μακρο-

» μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶ- A qui te beatum esse dixeras, nunc
ἀμείβετο » πε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοι- lacrymas fundis. Et ille, Reputā-
» κτείρας ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος tem me, inquit, quàm breuis sit
» βίος, εἰ τοιούτων γε ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς omnis humana vita, subiit horū
» ἐς ἑκατοστὸν ἔτος ἀφίξεται. ὁ δὲ ἀμείβετο miseratio: quorū, quum tot sint,
» λέγων, Ἕτερα τούτου πολλῷ τινὰ ζόλιω πε- nemo ad centesimum annum
» πόνθαμεν οἰκτότερα. ἐν γὰρ οὕτω βρα- supererit. Excipiens Artabanus,
» χεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνόητος ἐὼν διάκει- Atqui, inquit, alia, quàm istud
» μαι πέφυκε, οὔτε τούτων, οὔτε τῶν ἄλ- est, viuendo miserabiliora pati-
» λων, τῷ οὐ πολλάκις, καὶ mur. Nam in tā breui vita nul-
» οὐχὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον B lus hominum adeo felix extitit,
» ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ παρεσπίπου- neque horum neque aliorum,
» σαι, καὶ αἱ νοῦσοι στυγεραὶ ἐοῦσαι, καὶ cui non crebrò, nedum semel,
» βραχὺ ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιέουσι subitura sit animo moriendi vo-
» βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐ- luntas potius quàm viuendi. In-
» ούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ cidētes enim calamitates & mor
» ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκεῖ γεύ- bi vitam perturbāt: efficiúntque
» σας αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ δείκνυται vt quum breuis sit, tamen per-
» ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρ- longa videatur. Ita mors optatis-
» τάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέ- simum est perfugium ærumno-
» ρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέαι εἶναι, C sæ vitæ, quam deus dulci gustu
» παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, aspergens, ob id inuidius facere
» χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρ- deprehenditur. Cui Xerxes,
» σον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου Artabane, inquit, [a] quoniā hu-
» μὴ ἀναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τινὰ manæ vitæ cōditio talis est qua-
» ἀρχαίην γνώμην, ὄκι ἐῶν με στρατεύε- lem tu exponis, eam commemo
» σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσης ἄν; φέ- rare supersedeamus: neque tri-
» ρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο stium faciamus mētionem, quū
» λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφα- iucunda in manibus habeamus.
» νεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότε- Hoc mihi potius edissere: nisi tibi
» ροι τελευτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείμα D ita euidens insomnii visio fuisset
» τός εἰμι ἐκπεπληγμένος, ῥυσὴν ἐντὸς ἐμεωυ- oblata, perstaréne adhuc in prio
» τοῦ· ἀλλά τε πολλὰ ἐπιλελόγχυος, καὶ δὴ re sententia, dissuadens mihi ad-
» καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα τοι uersus Græciā bellū? an in ea per-
» πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ θωύξας sisteres? agedū apertè hoc mihi
» ἀμείβετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, ποῖα dicito. Ei respōdens Artabanus,
» ταῦτα λέγεις μοι εἶναι δύο πολεμιώτατα; Visio, inquit, rex, quæ in somnis
» κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμετρῆσθαι κατὰ τὸ πλῆ- obiecta est, ad votum succedat
» θος δοκέει, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαί- amborum: ego tamē adhuc me-
» νεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου; tuo, & adeo metu perculsus sū vt
» ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψεσθαι τῷ ἐ- E non sim apud me. Nam mecum
» κείνων; ἢ καὶ σταμφότερα ταῦτα; εἰ reputans, cùm alia multa, tū ve-
» γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται ἐόντα rò duo, & ea omnium maxima,
» ἡμέτερα πρήγματα, στρατὸν ἂν ἄλλους videō tibi esse hostilissima. Ad
» τινὰ ταχέως ἀγερέειν ποιοῖτο. ὁ δ' ἀμεί- hæc Xerxes, [b] Dæmonie virorū,
» βετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦ- inquit, quænam ista ais mihi ho
» τον, ὅστις γε σταθμὸν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, stilissima esse? vtrum horum ti-
qq. i bi improbandum videtur, tan-
quam non satis copiosum? ter-
restrísne exercitus, quasi multo
numerosior ille Græcus futurus
esse videatur? an classis, tāquam
illorum classe inferior? an hæc
ambo? Nā si ob hoc imbecillio-
res tibi vidētur nostræ res, celer-
rimè alterū quis exercitū cōpa-
raret. Respōdit Artabanus, Neq;
hūc, rex, exercitū improbauerit
quisquam, qui sit mentis cōpos,

a De humana vita quæ talis est qualē tu esse dixeris, verba facere desinamus.

b O miserrime hominū. *Sic Bud. in similis loco interpret.*

neque hanc nauium multitudinem, [a] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea verò hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquā maris portus est eiusmodi (vt ego conijcio) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneúsque ad eam tutādam: neque verò vnū tibi portū esse oportet, [b] sed vniuersā continētem esse portū, quò se recipiāt naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominū esse. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Terra cùm ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quò lōgius processeris, assiduè vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerēdæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tēpore regionem, famem esse allaturā. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnē rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, meritò tu quidem horū singula commemorasti: tamē non est vt omnia reformides, omniáque peræquè consideres. Nā si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nūquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quàm omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quòd si repugnando omnibus quæ dicūtur, [c] non vis cōmittere vt quod firmū est infirmetur, perinde peccas atque is qui contraria istis dicat. [d] Et hoc æqualiter se habet. Scire verò aliquē (quū sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquā arbitror. At iis qui facere quid volūt, cō sueuit plerunque succedere emolumētū: rarò autē iis qui pēsāt omnia, & quos agere piget. Cernis quò res Persica potentiæ processit: quò nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent: [e] aut vtentes istis sententiis,

a Quòd si maiorem numerū cogeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autē illa duo, terra & mare.

b Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.

c Non ostendas quid firmum sit, *Vel, tutum.*

d Hoc inquam perinde est.

e Aut non vtentes illis sententiis,

A οὔτε τ̃ νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλοῦνας συλ- «
λέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔπι πολε- «
μιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε «
καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι «
λιμένα τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκά- «
ζω) ὅστις ἐλθεμένου χειμῶνος, δέξαμενός «
σευ τῦτο τὸ ναυτικόν, φερέλυος ἔσται σῴ- «
ζουσά τας νέας· καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶ- «
ναι λιμένα, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν τὴν ἤπει- «
ρον, παρ' ᾧ δὴ κεῖσθαι. οὐκων δὲ ἐόντων «
B τῶν λιμένων ἴσον δέξιον, μάθε ὅτι αἱ συμ- «
φοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ «
ὧν ἄνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο «
τοι τῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι «
ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται. εἰ «
ἐθέλῃ τοι μηδὲν ἀντίξοον καταιγίσαι, τοσού- «
τῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν πορεύ- «
ωνται ἑκατέρω, ὁ πορεύσω αἰεὶ κλεπτόμε- «
νος. εὐπορηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐ- «
δεμίη πλησθῆναι. ἐὼ δή τοι ὡς τοῦδε ἕνα «
C βυβλίου, λέγω τ̃ χώρην πλοῦνα ἐν πλέο- «
νι χρόνῳ γινομένῳ, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δ' 255
οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲ, ἀρ- «
ρωδέοι, πρῶ δ' ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆ- «
μα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασύς εἴη. ἀμείβεται «
Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σύ τε «
ταῦτέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πρῶτα «
φοβέο, μήτε πρῶ ὁμοίως ἐπιλέγεο. εἰ γὰρ δὴ «
βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ χρή- «
ματι τὸ πρῶ ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιή- «
D σειας ἂν οὐδαμᾶ οὐδέν. χρέων δὲ, πρῶτα «
θαρσέοντα, ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, «
ἢ πρῶ χρῆμα πρήσσοντα, μηδαμᾶ «
μηδὲν παθεῖν. εἰ γὰρ ἐείζων πρὸς πρῶ τὸ λε- «
χθέν, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλλε- «
σθαι ὀφείλῃς ἐν αὐτοῖσι. ὁμοίως καὶ ὁ ὑπε- «
ναντία τούτοισι λέξας, τῦτο μὲν νῦν ἐπίσης «
ἔχει· εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἐόντα κῶς χρὴ «
τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοί- «
νυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ εἰκὸς φι- «
E λέει γίνεσθαι τὰ πρήγματα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγο- «
μένοισί τε πρῶτα καὶ ἐκτείνουσι, οὐ μάλα ἐθέ- «
λει· ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δὴ μά- «
λιστος πρόσκεται χώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ «
ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέων- «
το τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι «
τοιαύτῃσι, ἄλλοις συμβόλοις εἶχον τοιῦτοι, «

» οὐκ αὖ ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόν- A
» τα· νεῶ δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες ἐς τὸ
» σφέα προσηκάγοντο. μεγάλα γὰρ πρή-
» γματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει κα-
» ταιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιοῦμενοι κεί-
» νοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην παρυόμε-
» θα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐ-
» ρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ σύντα-
» κόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν
» παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλῶν φορ-
» τίων φερόμεθα παρυόμενοι· τοῦτο δὲ, τῶν B
» ἂν κου ἐπιτρέωμεν χώρων καὶ ἔθνος, τοῦτον Ⓐ
» σῖτον ἕξομεν. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομά-
» δας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει Ἀρτά-
» βανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε
» ἀῤῥωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μευ
» συμβουλίῳ ἔνδεξαι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει
» καὶ πολλῶν πρημάτων πλοῦνα λόγον
» ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶ-
» σαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δα-
» σμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄν- C
» δρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἀ-
» γεῖν ἐπὶ τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ ἂν αὐτοὶ τούτεων
» οἷοί τε εἰμὲν τῶν ἐλάσσω κατυπέρτεροι γί-
» νεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν ἔπωνται, δεῖ ἀ-
» δικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν
» μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, σῖνελθόντε-
» σφωῖσι. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐ-
» δὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δι-
» καιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι
» μεγάλως τὸν στρατιὸν γίνονται. ἐς γὰ- D
» μον ὦν βασιλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ
» εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πάντα τέλος κα-
» ταφαίνεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα
» Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνω-
» μέων, σφάλλεαι κοὐ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς
» Ἰωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τῶν ἔχο-
» μεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι,
» καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐ-
» πὶ Σκύθας, ὅτι ὑπὸ τούτοισι ἦν πᾶσα Περσι-
» κὴ στρατιὴ ἐλθόντες ἀμφοτέρῃσι καὶ πρε- E
» πούσῃσι· ⓐ δὲ δικαιοσύνῃ καὶ πιστότητα
» ἐνέδωκαν, ἄχαρι οὐδὲν ποιήσαντες. πάρεξ
» δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέ-
» κνα, καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ὑπο-
» λέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ
» μὴ δὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν,

non alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula contẽnentes, tantopere ſtatũ ſuum prouexerunt. Magna enim negotia magnis cum periculis ſuſcipi volũt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: ſubactáque omni Europa, rurſus reuertemur, nullam vſquam neque famem neque rẽ triſtem paſſi. nam & commeatus affatim ipſi nobiſcũ portamus: & ad quamcũque vel regionem vel gẽtem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris nõ nomadibus inferemus bellum. Poſthæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, nõ ſinis vllam rem formidari, [a] & tamẽ meum admittis cõſilium: neceſſe eſt enim de multis negotiis in lõgius extrahi orationem: Cyrus, Cambyſe genitus, omnẽ præter Athenas Ioniam Perſis tributariam reddidit. quare ſuadeo ne quo pacto hos viros aduerſus patres ſuos ducas. nã ſine Ionibus ſatis ſupérque ſufficimus hoſtẽ ſuperare: quos neceſſe eſt aut iniuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuam in ſeruitutem redigãt: aut iuſtiſſimos, ſi illius libertatem adiuuent. Si iniuſtiſſimi erunt, nullo modo certè nobis magno vſui futuri ſũt: ſin iuſtiſſimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mẽte habe, non ſtatim ab initio exitum omnem eſſe manifeſtum. Ad hæc excipiẽs Xerxes, Artabane, inquit, ſententiarum quas dixiſti in hac præcipuè falleris, qui Iones metuis ne immutẽtur: [b] quorum maximum habemus cõmilitium: quorum & tu teſtis es, & alii qui ſub Dario aduerſus Scythas militauerunt, quum in eorum eſſet poteſtate ſitum vniuerſas Perſarum copias & perdere & ſeruare, fidẽ tamen iuſtitiámque præſtitiſſe, nec quicquá nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum nouarũ moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidẽ extimeſcas, ſed bonum habens animum,

a At meum admitte conſilium. *Vel, Meum ſaltem adm. conſ.*

b Quorum maximum habemus documentum, *id eſt, quorum fidei, iis in rebus quarum & tu teſtis es, & al. Id eſt, Qui maximũ mobũ ſuæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

tutare meam domum atque tyrānidem. tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterúmque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſtea quam præſtò fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [a] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtātes exiſtatis, néve res hactenus geſtas à Perſis magnas præclaráſq; dedecoretis: ſed cùm ſinguli, tum vniuerſi [b] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc homi nibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eáque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum cōſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tēdimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, trāſeamus.

a Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *Vel ſtrenuè* vos geratis.

b Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod commune omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis prǫmoneo, quòd viros aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiā. Quos ſi ſuperauer.

Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundū parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dū ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libās in mare, apud ſolem vota cōcepit, nequid ſibi aduerſi cōtingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quàm ad illius terminos peruenisſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpōtum abiecit, aureúmque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro cōperto diiudicare non poſſum, vtrum ſoli dedicās gladiū dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quòd eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationem gladio donauerit. His actis, per alterū pontium, qui vergebat in Pontū, peditatus omnis equitatúſque trāſiuit: per alterū, qui vergebat in AEgeum, iuméta atque ſeruitia: præcedētibus [c] decē millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites, quíque ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati,

c Illis decē mil. *quorum videlicet facta fuit paulo antè mentio. Sic inſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

A σῶζε οἰκήν τε τὸν ἐμόν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐ-
μήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆ-
πτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ
Ἀρτάβανον ἐκπομπεύσας ἐς Σοῦσα, δεύτερα
μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-
μωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι
τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῶν σ' ἐγὼ ὑμέων χρη-
ζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας τε γίνεσθαι
ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ τοῖσδε
ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ
B πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος & οἱ σύμ-
πάντες τοῖσι θυμὸν ἔχωμεν. ξυνὸν γὰρ τὸ-
το πᾶσι ἀγαθὸν ἀνέδεται. τῶν δὲ εἵνεκα
προθυμέομαι αὐτέοισι παρακελεύεσθαι τὰ πολέμου ἐν-
τεταμένως· ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἢν κρα-
τήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς αὐτι-
ξόη κοτε ἀνθρώπων. νεῦ δὲ ἀμφαίνωμεν
ἐπιδόξαμεν οἱοι τοῖσι θεοῖσι τοὺ Περσίδα γῆν
λελόγχασι.

C Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην προεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑπόβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέλκοντο τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπορέτελλε ὁ ἥλιος, σπείσας ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο τοῖσι τὸν ἥλιον μηδεμίην ἐθελῆσαι τοιαύτην γενέσθαι, ἥτις μιν παύσει κατασκέψασθαι τὴν Εὐρώπην τοῦ ἐπὶ τερμασι τοῖσι ἐκείνης γίνηται. θύσαμένος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς D τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι. Ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως σαφηνεῖαι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀναθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετεμάνησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, & ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. ὡς δὲ Ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον χῦ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν τοῖς Τ' Γόν-
E του, ὁ τε ζεὺς τε & ἵππος ἅπασα· χῦ δὲ τὴν τοῖς Ὃ Αἰγαῖον, τά τε ὑποζύγια, & ἡ θεραπηίη. ἡγέοντο δὲ τοῦτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς πάντοιων ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δ' ὑστεραίῃ, τοῦτοι μὲν οἵ τε ἱππόται, & οἱ τοῦ λόχας κάτω βέποντες. ἐστεφανώντο δὲ καὶ οὗτοι.

256

οἱ Ρίμ-
πας λέγ.

μὴ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὁ ἅρμα ὁ ἱ- A
ρόν· ὅπι δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμο-
φόροι, καὶ οἱ ἵππόται οἱ χίλιοι. ὅπι δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγον-
το ἐς τὠυτὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα ὕστα-
τον διαβῆναι βασιλέα πάντων. Ξέρξης δὲ
ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο ὑπὸ
στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαιόμενον. διέβη δὲ
ὁ στρατὸς αὐτὸς ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ
νυξὶ, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦ-
τα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος B
Ἑλλήσποντον, ἀνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον,
» Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔ-
» νομα αὐτὴ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάγκατον
» τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πολλὰς
» ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνθ' τουτέων ἔξεστί τοι
» ποιέειν ταῦτα. ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁ-
δὸν ὥρμηντο τοῖσι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὃ
Ξέρξης οὐ τοῦτο λόγου ἐποιήσατο, καίτοι
βουσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών.
βουσύμβλητον ὦν τῆδε ἐγίνετο, ὅτι ἔμελλε μὲν C
ἐλᾶν στρατιὴν ὅπι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀ-
γαυρόταται καὶ μεγαλοπρεπέσταται, ὀπίσω
δὲ πάλι ἐς ὀλίγους ἔσεσθαι ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον.
ἐγίνετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν
Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔ-
χουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δ', θηλέης.
κατύπερθε δὲ ἐς τὰ τοῦ ἔρσενος τοῦ ἀμφο-
τέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, πορευόμε-
νος ἐπορεύετο, στεῖχε δὲ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυ-
τικὸς ἔξω τὸν Ἑλλησπόντου πλέων, διὰ γῆν D
ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ.
ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅπι Σαρ-
πηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς
τὴν αὐτῷ προεῖρητο ἀπικνέεσθαι μένειν· ὁ δὲ κατ' ἠπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε
καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐπορεύετο τὴν ὁδὸν διὰ
τῆς χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων Ἑλ-
λης τάφον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ,
Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πορευόμε-
νος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, E
ἐπεύτεν δὲ κάμπτων, τὸν κόλπον τὸν Μέ-
λαινα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὑκ
ἀντιόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ'
ὑπολιπόντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἀπ'
οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὸ ἐπωνυμίην ἔχει,

dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, pòſt haſtati, & mille equites, [a] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora littora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptē per dies totidémque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpōtum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducēs, quū etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [b] cōiectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitū aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſimè duceret, rurſúſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentē, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorū vtrūque pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontum nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidē veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quò quum peruenissent, iuſſi erant permanere: illi verò ad auroram & ſolis exortū iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediū oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinū nomine Melana, *hoc eſt, nigrū*, fluuius cui idē eſt nomē, nō ſuffecit, ſed alucū ſuū deſeruit. Hoc fluuio trāſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur,

a Poſt quos alter ille exercitus nauéſque ſimul ad vlter.

b *Eandem vocē, videlicet* βουσύμβλητον, *quam hic malè interpretatur, Cōiectura diſcutiendū, ſtatim pòſt bene vertit, Facile ad coniectandum, id eſt, Cuius ſignificationem conſicere facile erat, vel, coniectura aſſequi.*

veſperum verſus contenderunt, AEnon vrbem AEolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum ad Doriſcon peructum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quē grande flumē Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſque copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eò appuliſſent, omnes naues ad littus Doriſco contiguum receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quōdam fuerat Ciconum. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducēda laborauerāt reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarū, pro certo affirmare nō poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarū numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quammaximè poterāt, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſāque illinc myriade, ſepem circumdederūt, eatenus excitātes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerūt: donec omnes connumerauerunt: connumeratos autē, nationatim digeſſerūt. Ex quibus qui militabāt, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabāt pilea (quas vocāt tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro cōſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt*, *cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grandes,

A ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιόντες. ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς 257
Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέῃ ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τοῦτο δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ἐπὶ τοῦ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὑπὸ Σκυθέων ἐστρατεύετο.
B ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τοῖσι μὲν δὴ νέας τοῖσι πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, τοὺς ναυάρχους, κελεύσματος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦτον προσελθεῖν Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηίκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτέων, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαζή.
C ὁ δὲ χῶρος οὗτος τοπαλαιὸν μὲν Κικόνων. ἐς τοῦτον δὴ αἰγιαλὸν καταχθέντες τοῖσι νέας αἱ ἔψυχον αἰειρύσμενοι. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τὸν μὲν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρέσχοντο πλήθεος ἀριθμόν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὀκριβές· (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος, ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτῃσι ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἐσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοῦτον μυρίους, αἵματι
D ὡς περίβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀμήκυσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτῃσι δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαντο. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον πίλους, καλεομένους κί-
E λινους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα,

οὗτοι δὲ καλαμίνους. τοῖς δὲ, ἐγχειρίδια A
παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν πεφορήμενα ἐκ
τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα προείχοντο Ὀτάνεω
τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναι-
κός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλή-
νων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν τοι σφέων αὐτέων
καὶ τῶν τοιούτων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς
ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀν-
δρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνόμα ἔ-
θετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει. ἐ- B
τύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος
γόνου. ἀπὸ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔχον.
Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσαλμῶοι
ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστί,
καὶ οὐ Περσική. Ⓘ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν
προείχοντο Τιγράνην, ἀνδρα Ἀχαιμενίδην·
ἐκαλέοντο δὲ πάλαι παρὰ πάντων Ἄριοι.
ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Μηδείης
Ἀθηναίων ἐς δὴ Ἄριους τούτους, μετέβα-
λον καὶ οὗτοι τὸ οὐνόμα. αὐτοὶ δὲ σφέων ὧν C
δε λέγεσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμε-
νοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευά-
δατο, αἱ δὲ τῶν τίλων, μίτρῃσι ἔσαν. μίτρηφό-
Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρ- ροι
κάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσκεύαστο, ἡγε-
μόνα προεχόμενοι Μεγάπανον, ⓚ Βαβυ-
λῶνος ὕστερον τούτων ὑπαρξάντα. D
Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι
κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα, καὶ πε-
πλεγμένα ἄλλον τινὰ βάρβαρον τρόπον οὐκ ἀπ-
πηγητόν· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχει-
ρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶ-
χον· περὶ δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα
σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ
μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ καλέον-
τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. ται
Τούτεων δὲ μετὰ ξὺν Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων
Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ πε-
ρὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχοτάτω τῶν Μη-
δικῶν ἐόντες ἐστρατεύοντο, πέλτα δὲ καὶ λό- E
γχας ἐφόρεον ἐπιχωρίας, καὶ αἰχμὰς βακτρίας.
258 Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇ-
σι κυρβασίας εἰς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον
πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν.
πέλτα δ' ἐφόρεον ἐπιχωρίην, καὶ ἐγχειρίδια, περὶ δὲ, καὶ
ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τούτους δ' ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον.

sagittas arundineas. ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanē patrem Amastris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autē quondam Persæ à Græcis Cephenes: à se verò ipsis atque ab accolis, Artæi: verùm posteaquam Perseus Danaes & Iouis filius ad Cepheū Beli filium commeauit, & Andromedam eius filium duxit vxorem, suſtulitex ea filium quem Persem appellauit, eúmque illic reliquit: à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomē sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabātur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorāt. Cissii in militia cætero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [a] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanū, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autē qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [b] non facilè penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones AEgyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erāt, sed more gētis, arūdineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sūt, cristatas in capitibus cassides gestabāt, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant:

a Anap

b Non facili explicatu. *Vel, Quō explicare difficile fuerit, vel describere.*

quòd cunctos Scythas Persæ Sacas appellãt. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filiꝰ & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itémque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubꝰ muniti erant, cæteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filiꝰ. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorũ Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habẽtes Ariomardũ, Artyphii germanũ. Sarangæ induméta gestantes versicoloria decori erãt, caligásque genuum tenus extẽtas: arma habebant arcus lãceásque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipsi sisyras ferebãt, & vernaculos arcus atque pugiones: quorũ dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erãt. sub his ducibus: Vtii quidem & Myci, sub Arsamane Darii filio: Paricanii verò sub Siromitre OEbazi filio. Arabes succincti erant ziras, *amiculi genus*, arcúsq; recuruos habilesque gestabant. AEthiopes pardorum pellibus leonúmque amicti, arcus e palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arũdine sagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo sigilla sculpũt: præterea hastas capreæ cornu præfixas, in modum spiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem AEthiopúmque qui

A οἱ δὲ Πέρσαι πόλιος τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Υ-
στάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύ-
ρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν εἶχον βεβαμμένα
ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα
εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρος
ἦν. ἐσκευασμένοι μὲν δὴ ἔσαν οὗτω Ἰνδοί·
ἐστρατεύοντο δὲ συστρατευόμενοι Φαρ-
ναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι
μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλ-
λα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σι-
σαμμης ὁ Υδάρνεος. Παρθοι δὲ καὶ Χο-
ρασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ
Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Δαδί-
καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. Ζυτέων δὲ ἦρχον
οἵδε. Παρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτά-
βαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ
Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρ-
τύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας
τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλά-
μινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο.
οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα πρ̃ο-
χόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελ-
φεόν. Σαράγγαι δὲ, εἵματα μὲν βεβαμ-
μένα ἔχοντες, ἐνέπρεπον· πέδιλα δὲ ἐς γό-
νυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἄκμας Μη-
δικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ
Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυροφόροι
τε ἦσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγ-
χειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πρ̃οεῖχοντο
Ἀτραύντεω τὸν Ἰτραμίτεω. Οὖτοι δὲ
καὶ Μύκοι τε καὶ Παριχάνιοι ἐσκευασμένοι
ἦσαν κατάπερ Πάκτυες. Ζυτέων δὲ ἦρχον
οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμάνης
ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ
Οἰβάζου. Ἀράβιοι δὲ, ζειρὰς ὑπεζωσμέ-
νοι ἦσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον ὡς ἐς δε-
ξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ πρ̃δαλέας τε
καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ
φοινίκων σπάδης πεποιημένα μακρὰ, τε-
τραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμί-
νους οἰστοὺς μακρούς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λί-
θος ὀξὺς πεποιημένος, τῇ καὶ τὰς σφρηγῖδας
γλύφουσι. ὡς δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέ-
ρεω δορκάδος ἐπῆν ὀξὺ, πεπαιημένον ὅπου
λίθος. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τὸ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόν-
τες ἐς μίλτον, γύψῳ, δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀράβιοι δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν

χ Δαδί-
καὶ,

χ φοίνικος

χ ἄλλο

ὑπὸ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκόνα χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὸ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (δίξοοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) τεταγατέχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, ἀλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. Οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθυτενέες εἰσὶ· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐστεσάχατο, τὰς μετωπίδας δὲ ἵππων εἶχον ὑπὲρ τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῆσι λοφιῆσι. καὶ αὐτὴ μὲν λάσιον, ἡ λοφιὴ καὶ τέλεα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ περιηγέα εἶχον. τεγέλεα δὲ αὐτὰ ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερανέων δοράς. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκυτίνῳ ἔσθ' ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὀπισθοτόνοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην Ἀοριζίου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ὑπὲρ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· τεοὺς δ', ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· τοῖσι δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δ', καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδηνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δώτος ὁ Μεγασίδου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δ' ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. Οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον ἦσαν Εὐρωπαῖοι ἐόντες σὺν Μακεδόσι· μεταβαίτες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐστεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων σφιν ἀμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀλκιμώτατοι τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι,

A trans AEgyptum incolunt, dux erat Arsames, Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maximè adamans, [b]cum talari ex auro tunica effinxit. Arsames quidem AEthiopibus qui sunt trans AEgyptum, atque Arabibus præerat. Ii autè AEthiopes qui sunt ab ortu solis, (nam bifariam militabant) censebantur cum Indis, specie nihil admodum à cæteris differentes, sed sono vocis duntaxat atque capillatura. Nam AEthiopes qui ab ortu solis sunt, [b]promissos crines: qui ex Libya, crispissimos inter omnes homines habent. AEthiopes autem hi qui ex Asia erãt, pleraque arma quæ Indi gestabant, pellésque frõtium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipsæ iubæ pro cristis essent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati iêre, ac iaculis præustis, duce Masange Aorizi filio. Paphlagones autem capitibus gerebant compactiles cassides, scuta exigua, hastas haud longas, præterea iacula, pugionésque, pedibus [c]caligas more gentis ad media crura subtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam gestabãt Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Isti autem Syri à Persis Cappadoces vocãtur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megasidis filius: Mariandynorũ & Libyum & Syrorum, Gobryas Darii filius & Artystonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerũt, paulùm differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati sunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: transgressi autem in Asiam, vnà cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtrisque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proximè ad Græcorum armaturam accedebãt, olim Meones vocati:

[a] Imaginẽ eius ex auro solido compactam habuit.

[b] Rectos crines.

[c] Calceos patrio more ad media crura extentos.

259

priſtinóque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperũt. Myſi ſuper capita gẽtiles galeas ferebãt, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sũt autem Lydorũ coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horũ vtriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabãt, tunicis induti, & inſuper circũdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferẽtes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti trãſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, priꝰ appellati (vt ipſi aiũt) Strymonii, quòd Strymonẽ accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris & Myſis. Thracibus autem qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus breuia [a] è corio ſcuta, & bina ſingulis [b] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur) eundem cultum geſtabant quẽ Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebãt, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutáque ac haſtilia breuia, ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſynœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat.

a E crudo bouis tergore. Gr. Ἀκυλοὶ δὲ ἐκ τῶν Γέρτιε [illegible] βοὸς.

b Venabula Lycii operis.

c Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabãt, *Gel nexiles*, clypeos autem paruos pelliceos, & iacula Colchi in capitib. lign.

A ὅτι δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὸ ἐπώνυμίον, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ, ὅτι μοῦνοι τῶνδε τῶν χωρέων ἐκράτησαν, ἀσπίδας δὲ μικρὰς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὀπισθοτόνοισι. οὗτοι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Ὀλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρηίκες δ', ὅτι μοῦνοι τῶνδε τῶν ἠπείρων ἀλωπεκέας ἔχον-

B τες, ἐστρατεύοντο, καὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ὅτι δὲ, ζεφύρου πνεύσαντος ποικίλας. καὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. ἄγος δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδιόν μικρόν. οὗτοι δὲ Θρᾳκῶν μοῦνοι ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· ὁ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὅτι Στρυμόνι. ἐξαναστῆναι δὲ φασι ἐξ ἠθέων ὑπό τε Τευκρῶν τε καὶ

C Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βαγασάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ ἄγχολας δύο Λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ὅτι δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· ἄγος δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα ἄγοσιν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν

D καὶ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν δηλώσω, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετρίως λύκια. περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. Οὗτοι πρώτων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑσάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἔπησαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ

E Μοσσυνοίκοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. Τούτοισι δὲ στρατηγέοντες ἄρχοντες οἵδε· Μόσχοισι μὲν καὶ Τιβαρηνοῖσι, Ἀριομάρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Γαρμύης τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσσυνοίκοις, Ἀρταύκτης ὁ Χοραίσμιος, ὃς Σηστοῦ τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεστρατεύσατο. Μάρες δ' ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὑπόπτερα εἶχον, ἀσπίδας δ' δερ-

ματίνας μιχρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσεὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μιχρὰς, αἰχμάς τε βραχέας. ὡυτὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρδὼν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπιρες, κατὰ ὡυτὸν Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. Σιτεῶν δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀναστάτους καλεομένοις κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῆσι Μηδικῆσι εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. Σιτεῶν δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ Σιτεῶν ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἵππιον στρατεύματά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν· Σύτου δὲ τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται. καὶ οἱ διακόσιοι καὶ χιλιοστύσαντες, οὗτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημαίτορες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. ἐστρατήγεον δὲ τουτέων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τεταταίχμης ὁ Ἀρταβάζου, τοῦ γνώμῃ δεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδόμενις ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου· οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τουτέων Πέρσεων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι ὑπὸ Περσέων οὗτοι διὰ τόδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιαθεὶς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ αἱρέετο· καὶ ἐγένοντο οὐδαμᾶ οὔτε πλέονες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον προεῖχοντο ἁπάντων Περσέων, καὶ ἀνδρὶ ἀρείσοι ἔσαν. σκευὴ μὲν δὴ τοιαύτη εἶχον ἐπὶ σφι εἰρημένη· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐς στρατηΐην. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν αἷς, παλλακάς καὶ θεραπηίην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοι τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

do bouis tergore, atque lāceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherēdates Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabāt, duce Maſiſtio Sirometris filio. Inſulanæ gentes, quę rubro è mari ſequutæ ſūt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummouet, gerebāt proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecūdo pòſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continētem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quíque ordinarant milites connumeraueránque, & chiliarchas, *id eſt, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt, qui decem millibus præſunt*, delegerant. nā myriarchæ cēturiones decanóſque creauerant. Erant & alii agminū & gentiū prætores: verùm ii qui nominati ſunt, erant duces. Horū tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtriū copiarū, præter illa delecta Perſarum decē millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quòd ſiquis eorum aut nece aut morbo numerū imminueret, alius ſufficiebatur: nec vnquā plures erant pauciorēſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, vt dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes vnà carrucas cum pallacis ac familia permulta eáque bellè ornata: necnon camelos ac iumēta, præter cæteros milites, quæ commeatū portabant.

260 a

A B C D E

τοῦ Τεταταίχμης

τοῦ Σμερδομένης

τοῦ Βιαθεὶς,

Equitant autem hæ nationes: ſed non omnes habebant equos, verùm hæ ſolæ: Perſæ, qui eadē erāt qua peditatus armatura ornati, niſi quòd quidam geſtabāt in capitibus opera exære ferróque ductilia. Sūt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellātur, & gente & voce Perſæ, ſed cultu inter Perſicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitū, armaturam neque aheneam neque ferream aſſueti ferre, præter pugiones, vtentes reſte è viminibus conſerta, qua freti in prælium eunt. Eſt autem prælium eorum virorum huiuſmodi: Cum hoſte congredientes iniiciūt eas reſtes in ſummo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti ſunt, eum ad ſe trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horū pugna eſt, iidémque inter Perſas cenſentur. Medi eādem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Ciſſii. Indi quoque eandem quam peditatus ſuus geſtant armaturam. cæterùm equos deſultorios agebant & currus: quibus curribus ſuberant & equi & aſini agreſtes. Bactrii eodem ornatu inſtructi erant equites quo pedites, & item Caſpii. Libyes & ipſi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erāt agitatores. Caſpii quoque & Paricani itidem atque ſuus peditatus inſtructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ ſolæ gentes erant equeſtres. Fuítque numerus equitū, octo myriades, *id eſt, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autē in vltimo locati, ob id poſtremi ne equitatus conſterneretur, equis camelos non tolerantibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quū Sardibus proficiſceretur, in calamitatē incidit inſciēs.

A ἱππεύς δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρεῖχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τῷ αὐτῷ ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρεῖχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίστιόν ἐρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ὅτε ἄκρην βρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχωσι, τοῦ τε ἵππου, τοῦ τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ὑπ' ἀρχῆσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. ταυτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τὸν Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τῷ αὐτῷ τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσεσάχατο τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῷ πεζῷ, ἵππους δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐπὶ τῷ πεζῷ· ἅλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παριχάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγίνετο ὀκτὼ μυριάδες, πλὴν ἐξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα. Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν· ἱππάρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέατο ἐκ Σάρδιων, ὅτε συμφορὴ ἐνέπεσε αἰνοτάτη.

ἐλαύνοντι

ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ σφᾶς ὀρθὸς ἀπεστείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἵματί τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷπερ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σφέα τοῖσι γουνάσι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

261

Τῶν δὲ τεσσέρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγίνετο ἑπτὰ καὶ δεκαπλοίαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσεκοσίας· ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ διαβάντες τῆς Συρίης οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο δεκηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χαλκουτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, ἔχουσι μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ πέλεκεις μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. Τουτέων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης. οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα· οὗτοι μὲν ὁ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ὕστερον δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὸ ἐπώνυμον.

A equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectum sese attollēs, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinē euomuit, nactúsque est morbum qui in phthisin, *id est, tabem*, euasit. Equo autē, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum strauerat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

B Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [a] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cū Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas: hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carētibus, cúmque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorāt) quondā mare rubrū accolebāt: C illinc trāsgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid AEgypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autem scuta magnis vmbonibus prædita, ac grādia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modū isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebāt, hoc mo- D do armati: Reges eorum mitris redimiti erāt: reliqui tunicas gestabant, cætera vt Græci. Quorū gentes sunt partim à Salamine & Athenien sibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab AEthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, cētum naues. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, E & ensem machæræ AEgyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt.

a Septem:

Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati, qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia diſiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreiſque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis ſagittis ſine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, ſed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui ſunt ex Aſia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneſo propagati. Cares, ſeptuaginta naues, cætera Græco more ornati, ſed & falces & pugiones gerebãt. [a] quos prius appellatos fuiſſe Hœtines, in ſuperioribus libris dictum eſt. Iones, centũ naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Pelopõneſo regionẽ quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentũ Danai & Xuthii in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi AEgialees, *id eſt, littorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. AEoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centũ naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & itẽ pedeſtribus eorũ copiis

a Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in ſuperioribus. *Hic autem ridiculè fecit populos ex vocabulo οἵνης, vt ſuprà, pag. 171 ex nomine ἤπειρος populos Heſſones fecerat.*

A Παμφυλοι δὲ τεσσήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι· ⓐ δὲ Παμφυλοι οὗτοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα χαμαίζηλα, καὶ ὀιστοὺς καλαμίνους ἀπλέους καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρέμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτερωτοὺς περιέθεσαν. ἐγχειρίδιά τε B καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ ⓐ ἐκ τῆς Ἀσίης, τεσσήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσαλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα C καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὸν νυῦν καλεόμενον Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς D Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ ⓜ αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες ⓐ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ παρῆσταν ἐκ βασιλέος κατὰ χώρην μένουσι, E φύλακες τῆς γεφυρέων) ⓐ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι καὶ τῇσι ἐς ⓜ πεζὸν τεταγμένοισι αὐτῶν 262

ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ, (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξεργομένη ἐς ἰσοστίνας λόγον) οὐ ποιεύμενος μνήμην. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπάξιοι ἦσαν ἡγεμόνες, ἔν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατιῶται δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες ὁ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαταί μοι. τῶν δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον ὁ δύο. τεσσερακοντέρεροι δὲ, καὶ πεντηκοντέρεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ σὺν ἐλθοῦσα ἐς ὃ ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλήσιου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνου, καὶ Ἀριδόλις Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· ἐκ Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κωδαύλεω. τῶν μὲν ἄλλων οὐ ποιεύμενος μνήμην ἀξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θώυμα ποιεῦμαι, ὅτι τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ὅτις ἐπιθυμέοντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸν τυραννίδα, καὶ παῖδος ὑπ' ἧβης ἔχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δ' ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἦν Ἁλικαρνησσεύς, τὰ μὲν ἐκ πατρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.

τῶν ἐγὼ Ἀρτεμισίη

τῶν Μέρβαλος

τῶν Γόργος

τῶν Τάμασιθύμου

præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio historiæ non exigit necessariò) non faciam mētionem. Neque enim singularum nationum duces digni memoria fuere, quarū quot vrbes, tot duces extitere: sed nō vt ductores, verùm vt seruitq; (quēadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos summa imperii erat, vt singularum gētium principes, quinam eorum Persæ fuerint, à me commemoratum est. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaspes Aspathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem classi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: AEgyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta cōstat ad trium millium peruenisse. Eorum autem qui in classe erant, secūdum duces, illustrissimi fuere, Sidonius Tetramnestus Allesi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syennesis Oromedōtis, & Lycius Cybernisc⁹ Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Chersis, & Timonax Timagoræ filius. Carum verò Histiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damasithymus Cādaulis filius. Aliorum núc præfectorum mentionem facere supersedeo, tanquam non necesse habēs. Verùm Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionē aduersus Græciam sequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidē obtinens, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque virilitate in militiam cōcessit. Nomē ei erat Artemisiæ, Lygdamis filiæ, paternū genus ex Halicarnasso, maternū è Creta. Imperās hæc Halicarnasseis, & Cois, & Nisyriis, & Calydniis, quique cū nauib⁹ venit omni copia instructis.

atque post Sidonias hæ naues fue A καὶ σὺν ἀπάσῃσι τῇσι στρατιῇς, μετὰ γὰρ τὰς
rũt illustrissimæ. Eadẽ apud regẽ Σιδωνίων, νέας ἐνδοξοτάτας παρείχετο. πάν- ἐνδοξο-
optimas inter omnes socios sen- των δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀείσας βα- τάτας
tentias dixit. Quas ciuitates re- σιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πο-
censui sub illius imperio fuisse, λίων ἡγεμονεύειν αὐτέω, ὅ ἔθνος ἀποφαί-
earum vniuersam gẽtem annuo νω πρῶτον Δωρικήν. Ἁλικαρνησσέας μὲν,
Doricam esse, Halicarnasseorum Τροιζηνίους· τὸν δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυ-
quidem Trœzeniam, cæterorũ ρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴ-
autem Epidauriam. Hactenus de ρηται.
nautico exercitu.

Xerxes, inito copiarum nu- Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠθέλησέ τε, καὶ διεπε- διεπε-
mero, militibus instructis, con- B πλήθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διε- πλήθη
cupiuit illos lustrando oculis ξελάσας θηήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα,
obire: quemadmodum & fecit. καὶ διεξελαύνων ὅτι ἀρίθμητος πρὸς ἔθνος
Itaque inscenso curru singulas ἕν ἕκαστον, ἐπεπωλέετο. καὶ ἀπέγραφον ④
nationes lustrans, quænã essent γράμματα· ἕως ἐς ἑκάτων ἐς ἑκατὸν ἀπίκετο
percontabatur: quarum profes- καὶ τῆς ἵππου καὶ τὸ πεζόν. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπετετέλεστο,
sionem scribæ excipiebant, do- τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης με-
nec ad extremos equitum pedi- τεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην,
tumque peruentum est. Hoc per- ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε
fecto, & nauibus in mare dedu- C τοῦδε τὰς πρῴρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε
ctis, Xerxes è curru in nauim Si- ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν, καὶ ἀπο-
doniam transcendit: residénsque γραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀ-
sub aureo tabernaculo, præ- ναγαγόντες ὅσον τε ἄστεος πλέθρα ἀπὸ τῆς
teruehénsque nauium proras, αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρῴρας ἐς γῆν,
scisciabatur de singulis itidem πρέμναντες πρῶτες μετωπηδόν, καὶ ἐξο-
vt de terrestri exercitu fecerat, πλίσαντες τὸν ὅπλα τάξαντες ὡς ἐς πόλεμον.
describíque iubebat. Enimuero ὁ δή, ἐστὸς τῶν πρῳρέων πλέων ἐθηεῖτο
nauarchi productas à littore qua- καὶ τὸν αἰγιαλόν. ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέ-
tuor ferè iugerum spatio naues πλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεός, μετεπέμ-
stabilierant, cõuersis à terra pro- D ψατο Δημάρητον ⑤ Ἀρίστωνος συστρατευ-
ris, & in vnam frontem digestis, σόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας
epibatis quoque, *id est, propugnatoribus*, tanquam ad bellum ar- δὲ αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν
matis: quos Xerxes inter proras μοί τε ἤδη τι δοκεῖ ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ χρῆμα
& littus nauigans conspicabatur. εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πεύθομαι σεῦ
Vbi autem & classem lustrauit, τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λό-
egressus naui accersit Demaratũ γους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης,
Aristonis filium, comitem huius οὔτ' ἀδυνατεσάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ
aduersus Græciam expeditionis, Ἕλλησι δυνατόσοι χεῖρας ἐμοὶ ἀν-
eique accersito ita inquit, De- θεστήκαμοι. οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγὼ, οὐδ' εἰ 263
marate, iuuat nunc me quæ cu- E πάντες Ἕλληνες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑ-
pio abs te interrogare, qui & σπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλλεχθείησαν,
Græcus es, & non ex minima ci- οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ὀπτόντα ὑπομεῖναι,
uitate, vt audio, tam ex te quàm μὴ ἐόντες ἀριθμοί. ἐθέλω μέντοι καὶ ὅ τι
ex aliis Græcis [a] qui me alloquẽ- σοὶ, οἷόν τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ
di gratia adeunt. nũc igitur hoc μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη,

a Qui me alloquũtur. *Vel, Quibuscum mihi sermo est.*

b Ad occidentem

» Ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι A Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritaténe an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quàm antea fuisset. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui, [a] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem [b] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verùm de Lacedæmoniis solis. Iã primùm nego fieri posse vt tuam orationem admittant, afferentẽ Græciæ seruitutẽ: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandũ, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque verò de numero eorũ quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & itẽ siue pauciores siue plures. Hæc quum audissent Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quódnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedũ, dic mihi, nónne teipsum ais istorum virorum fuisse regẽ? vísne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quòd si vestri populares omnes tales sũt quales tu prædicas, profectò secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [c] tanta statura qualis quantúsque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meũ venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolentérque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decẽ millia atque quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi, nec vnius imperio subiecti, tãto exercitui obsisterẽt:

a Ea dicentẽ ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. *Vel, arguetur. Relinquitur autem pẽdens sententia, vt subaudiatur, Ita res se habet, Vel, Audi.*

b Propulsat

c Tantilla

quum ſimus nos plures quàm milleni ad ſingulos eorũ, ſi fuerint quinque millia. [a] Nam ſub vno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contra ſuam ipſorum naturã meliores efficiuntur, adactíque verberibus, vel pauciores aduerſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægrè cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verùm non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [b] ſatellitib⁹ qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optimè intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorré profugúmque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere beneuolentiam exploratam, ſed maximè obſeruare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare, neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſimè cũ vno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt vſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quàm tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: ſed iubens vt ordinè non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquẽs, ſi tibi blaterare videor,

a Nam ſi more noſtro vni parerent, illius metu ſtrenui magis quàm pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quàm ipſi eſſent: at nũc quum ſolutè & liberè viuant, horum certè neutrum fecerint.

b Haſtatis, *Gr. & ipſe antea eſt interpretatus.*

A ἐπεί τε πλῶνες ἐσμὲν ἕνα ἕκαστον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλιάδων. οὗτοι μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι καὶ τοῦτον τὸν ἡμέτερον νόμον αἰδεῖσθαι τε δείμαίνοντες τοῦτον καὶ τὰδε τὴν ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴσιεν αἰεὶ ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλῶνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνεμένοι δὲ ἐς ὃ ἐλεύθεροι, οὐκ ἂν ποιέοιεν τοῦτέων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ αἰσωθέντας πλήθεϊ, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ πρὸς ἡμῖν μὲν μούνοισι τοῦτο ὃ σὺ λέγεις ἔστι γε μούνοισι δὲ πολλόν, ἀλλὰ σοφώτατον. εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. τοῦτο δὲ τάδε Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ἀφίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νεῦ τὰδε ἐσορῶν ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἀξεπίστεαι· οἵ με τιμῶσί τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῷα, ἀπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς τοῦδε ξάμενος, βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκῶν εἰκὸς ὅστις ἀνδρὸς τὸν σώφρονα νοῦν οἰκέοντα φαίνομαι διωθέεσθαι, ἀλλὰ σέβεσθαι μᾶλλον. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπισχνεῦμαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε εἶναι, οὐδ' αὖ μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἥ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών, μαχοίμην ἂν πρώτων ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστος φασὶ τριῶν ἄξιος εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, καθ' ἕνα μαχόμενοι, οὐδαμῶν εἰσὶ καὶ χείρονες ἀνδρῶν· ἀλλέες δέ, ἀνδρῶν ἀπόντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν τρομεῦντες πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τωὐτὸ αἰεί, οὐκ ἐῶν φεύγειν τοσόνδε πλῆθος ἀνδρῶν ἐν μάχῃ, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν ἢ ἀπόλλυσθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυρέειν,

264

» ἄλλα σιγᾷν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νεῦ δὲ ἀναγ- A
» καδεὶς ἔλεξα. ἥδιστ᾽ μὲν τοι κατὰ νόον τοι
» βασιλεῦ. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρ-
ξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, & οὐκ ἐποι-
ήσατο ὀργὴν τοδεμίλιν, ἀλλ᾽ ἠπίως αὐτὸν
ἀπεπέμψατο. Τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
Ξέρξης, καὶ ὑπάρχων ἐν τῷ Δοείσκῳ τούτῳ
κατοίησας Μασκάμιλλον Μεγαδόστεω,
τὸν δὲ ἀπὸ Δαρείου ταθέντα καταπαύ-
σας, ἐξήλασε τὸν στρατὸν ἀπὸ τῆς Θρηίκης
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καταλιπὼν ἄνδρα τοι- B
όνδε Μασκάμην ἡμόμβιον, ᾧ μούνῳ Ξέρ-
ξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς Ἀριστεύοντι πάν- τὸν ἀεἰσῳ
των ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρ-
χους· πέμπεσκε δὲ αἰεὶ πρῶτα ἔτεα. ὡς δὲ καὶ
Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι
οὐκ ἡνοίοισι. κατέσασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύ-
της τῆς ἐλάσιος ὑπάρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ
τῶν Ἑλλησπόντιον πόλιας χῆ. ὅτοι ὦν πόλιες,
οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν
τοῦ ἐν Δοείσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύ- C
της τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. Μασκάμιος δὲ ἐν
Δοείσκῳ Μασκάμιλλον οὐδαμοί κω ἐδυνήθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησάντων.
Δι᾽ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται πρὸ τοῦ βα-
σιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξαιρε-
θέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς
Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ
Βόγλιν μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων
οὐκ ἐπαύετο, καὶ σφι τιμὰς ἀπῆκε ἐν
Πέρσῃσι παῖδας ἐτιμᾶτο μάλιστα. ἐπεὶ καὶ D
ἄξιος ἄνδρ᾽ μεγάλου ἐλόμενο Βόγλις· ὃς, ὅτε
ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμω-
νος τοῦ Μιλτιάδεω, πρεσβεύσασθαι ὑπὸ σφέων
ἐξελθεῖν καὶ νοήσας ἐς τὸν Ἄσπιν, οὐκ
ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξῃ τιμῆσαι βασιλέϊ,
ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δὲ οὐ-
δὲν ἔτι φορβῆς ἦν ἐν τῷ τείχεϊ, σωρήσας
πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν
γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας.
καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦ- E
τα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ
τὸν ἄργυρον ἐσέσυρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν
Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέ-
βαλε ἐς τὸ πῦρ. ὅτω μὲν δὴ τρόπῳ αἰνέε-
ται ἔτι καὶ ἐς τόδε τοὺς Περσέων.

volo posthac in cæteris silẽtium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi verò ex sententia cõtingat,rex.Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus,nulla indignatione permotus est, sed comiter hominẽ remisit. Post Demarati colloquiũ, vbi Doriſco præfecit prætorem Masçamem Megadostis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu aduersus Græciam pergit.Huic Masçami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omniũm prætorum præstantissimo quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: & item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionẽ in Thracia & vbique in Hellespõto prætores fuerãt,qui omnes post eandem expeditionẽ à Græcis eiecti sũt & è Thracia & ex Hellesponto,præterquam è Doriſco. [a] vnde Masçamem Græci, permulta conati,tamen eiicere nequierũt. ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper dona mittuntur. Eorum verò qui à Græcis expulsi sunt,neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, eiúsque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Siquidẽ magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Atheniẽsibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, licerétque ei accepta fide egredi & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse videretur,sed ad extremum vsque perstitit: atque vbi nihil in mœnibus commeatus reliquũ fuit, accenso ingenti rogo, interemit liberos,coniugem, concubinas, familiam: eósque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris dispersit in Strymonem. his actis, etiã semetipsum coniecit in rogum. Ita hic meritò à Persis ad hoc vsque tempus præconio celebratur.

[a] At Masçamem hunc qui apud Doriſcum. erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quosque populos

Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δοείσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ νομίμους

adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliã vſque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primùm Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitũ eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidũ Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc nõ ſuffecit copiis Xerxis, ſed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamẽ optimo iure Ciconum eſt. Tranſmiſſo profluente Liſſi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergreſſus eſt: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas ſunt, famoſiſſimos lacus, [a] Iſmaridem, qui Maroneã Strymámque interiacet: Biſtonidem Dicææ cõtiguum, in quẽ duo flumina ingrediũtur, Trau[s] & Cõpſatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacũ præteriit Xerxes, ſed fluuium Neſtũ mare ſubeuntẽ. Poſt has regiones perrexit mediterraneas verſus vrbes: in quarum vna eſt lacus triginta ferme ſtadiorũ in circuitu, piſcoſus & admodum ſalſus: quẽ ſola iumenta quum aquarentur exſiccauere. Huic vrbi nomẽ eſt Piſſyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas ſiniſtrorſũ relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ ſunt: Pæti, Cicones, Biſtones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erãt, nauibus ſequuti ſunt: qui verò mediterranei (qui & cõmemorati ſunt à me) præter Satras, cæteri omnes terreſtri itinere ſequi coacti ſunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos ſcimus, fuere ſubiecti, ſed ſoli è Thracibus ad meam memoriam liberi ſemper perſtitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obſitos: ſúntque viri in re bellica eximii.

a *Hæc nomina lacuũ, faminina ſunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini eſt generis. Idem & in ſeq. obſeruandum.*

A ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἦν τοῦτο βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε κατεστραμμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείσετο δὲ παρὰ θρῄκης τοὺς Δοείσκους, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὴν ἑκάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομα ἐστὶ Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δὲ σφέων τοῦ B μέσου λίσσος ποταμὸς διαῤῥέει· ὃς τότε οὐκ αὐτέχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νεῶ δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. διαβὰς δὲ τὸ λίσσου ποταμοῦ τὰ ῥέεθρα ἀπιξεσαμένου, πόλιας Ἑλληνίδας ταύτας παρεμείσετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρῆξε, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύ- C τας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης λειμῶνα Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν παρῆλθε μεγάλην ἐοῦσαν οὐδαμῇ ὠνομασμένην παρεμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τὴν δὲ μίην λίμνην ἐοῦσαν τυγχάνῃ ὡσεὶ τεσσεράκοντα σταδίων μά- D λιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα διεξήρηνε. τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὔνομά ἐστι Πίσσυης. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρῆιε. ἔνθεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἤδωνοι, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παρὰ θαλάσσην κατοικημένοι τῆσι E νησοι εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς

265

χῆ Πίσσυης.

ἴδμεν, ἀεὶ δὲ διαμελλοῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἠθάδεες μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἰδηνά τε παντοίησι καὶ νιφάσι συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι.

οὗτοι οἱ τῦ Διονύσου ὃ μαντήιον εἰσὶ ἐν τη- A
μῳοι. ὃ δὲ μαντήιον τῦτο, ἐστὶ μὲν ὑπὲρ τῶν
οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σα-
τρέων εἰσὶ οἱ τοσφητεύοντες τὸ ἱερόν.
τοσόμυτις δὲ ἡ χρέουσα, καπάρ τὸ Δελ-
φοῖσι, καὶ ὧδε ποικιλώτερον. τοσαμεί βα-
μβος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα
τούτεων τοσεμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν
καὶ Νιφάγρης ὄνομα, καὶ ἑτέρω Πέρ-
γαμος. ταύτην μὲν δὴ πρὸ αὐτὰ τὰ τείχεα
τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγ-
γαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγά τε καὶ ὑψη- B
λόν, ἐν τῷ χρυσά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι με-
ταλλα· τὰ νέμονται Πίερές τε καὶ Ὀδόμαν-
τοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑποπρομέοντας δὲ
τὸ Πάγγαιον τοσὸς βορέην ἄνεμον, Παίονας,
Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας τοσῆιε, ἧιε
τοσὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν
τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τῆς ἐπὶ ζωὸς
ἐὼν ἦρχε Βόγης, τῦ ἔφην ὀλίγον τοσότερον τού-
των λόγον ἐποιήμην· ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ ἀπὸ
τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φυλλίς, καὶ πα-
τείνουσα, τὰ μὲν τοσὸς ἑσπέρην, ἐπὶ ποτα- C
μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδοῦσα ἐς τὸν Στρυμόνα·
τὰ δὲ τοσὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐ-
τὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιε-
ρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκάς. φαρμα-
κευσάμενοι δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλ-
λα πολλὰ τοσὸς τούτοισι οἱ Ἐννέα ὁδοῖσι
τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπυνθάνοντο κῦ τὰς γεφύρας,
τὸν Στρυμόνα διεόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα
δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὴν χώρην τῦτο καλέε-
σθαι, τοσούτους οἱ αὐτῷ παῖδάς τε καὶ
παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας D
κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ ὃ ξώοισι κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρίν τὴν Ξέρξεω γυ-
ναῖκα πεπυθάνομην γηραϊσασαν δὶς ἑπτὰ
ἑωυτῆς ὑπερφανέων Περσέων παῖδας ἐπὶ
τῶν τὸν καλεόμενον θεὸν ὑπὸ γῆν λεγόμενον εἶναι
ἀντὶ τῦ ἀνθρωπήιου ἐκτὸς κατορύσσουσαν. τὸν δὲ ἀ-
πὸ τῦ Στρυμόνος ἐκπερῶντα ὁ στρατὸς, ἐν δεξιῇ
τε τοσὸς ἥλιον δύσιν ἔσχε λόφος, ἐν τῷ οἰκημένον Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξ-
ήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ ταύτης χώρη, καλ- E
λέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν
ἐπὶ Γοσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἧιε
διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον

apud quos oraculũ est Dionysi, idque in editissimis montibus. Eorum qui in illo tẽplo prophetãt, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes verò quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varié. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomẽ est Niphragæ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cùm Pieres & Odomanti, tum præcipuè Satræ [a] exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & vrbem Eïonem, cuius prætor Boges (de quo paulo antè fecimus mentionem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo mõti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonẽ subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quẽ magi mactatis equis candidis litauerũt. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorũ iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audiẽtes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est littus, in quo sita vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni tẽpli à læua manu habens, penetrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum

[a] Possident

Græcam vrbem, peruenitque Acanthum, ducens vnà singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemorauí: iis qui maritimi erãt, classe: qui procul à mari aberãt, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitú, Thraces neque confundunt, neque seruant, sed ad mea vsque tempora magnopere venerantur. Postea quam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitaté exhiberent, eósque Medica veste donauit: laudauítque quòd alacres cerneret esse ad bellum, quódque audiret fossam esse absolutã. Xerxe autem apud Acanthum agéte contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [a] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à lõgitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissimè eum funerauit, exhibito etiã epulo, ciúsque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quú Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidẽ vt suis laribus efficerẽtur extorres. Dum autem Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis fili⁹, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerãt proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc verò oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinámque triticeam hordeaceámque in complures menses faciebant. Adhæc

a Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat prequouis alio altissima. adeo vt Xerxes, magno damno, &c funerauerit, exhib.

A πόλιν Ἑλλάδα τὸν Δαμαιτόμυος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμυος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ Ὄλυμπον Πάγγαιον ὄρεος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν περὶτε αὐτὸ καὶ τὴν Πάγγαιον κατύπερθε· ἐσὶ δὲ ταῦτα μὲν τὰ θαλάσσια ἔθνεα οἰκηλίους, ὃ δὲ μετὰ ταῦτα στρατευόμενος· τοῦτο δ' ὑπὸ θαλάσσης, πεζῇ ἐπορεύοντο. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλέι Ξέρξῃ τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρῄικες, οὔτε σπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως ὃ μέχρι B ἐμεῦ. ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προσῆπε, καὶ ἐδωρήσατο στρεβλῇ ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαίνεέ τε, ὁρέων καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας 266
ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὃ ὄρυγμα ἀκούων. ὡς δὲ Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνήνεικε τὸν νοῦσον ἀποθανεῖν τὸν ἐπιστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, ὄνομα ἐόντα μὲν Ξέρξῃ, καὶ ὑὸν Ἀρταμβαίδεω· μεγαλοπρεπέα τε μέγιστον ἐόντα Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλαίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον αὐθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, C συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τοὔνομα. βασιλέι μὲν δὴ Ξέρξῃ, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐπῆκτο συμφορή. οἱ δὲ Θασέες Ἑλλήνων τῷ στρατιῷ, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, D ἐς πόνον κακὸν ἀπίκοντο, οὕτω ὥστε αἰάσασι αὐτοὺς τὴν οἰκείων ἕκαστον· ἄχθος γὰρ Θασίοισι ἐστὶ τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τὴν στρατιὴν δεξαμένοισι τῷ Ξέρξεω στρατῷ, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὄργεος ἀνὴρ Θάσιος τῶν ἀστῶν αἰνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τοῦ μάλιστα ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετραχοίκια πάλαιστα ἀργυρέου πεπλεόμενα. ὡς δὲ τοῦτο ἐπλήσθη καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπιστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. ὃ γὰρ E δεῖπνον τοιοῦτό τι ἐγίνετο, οἷα ἐν πολλῷ χρόνου προφρασθέν, καὶ οὐκὶ παρὰ δόκα ποιεύμενον. τῶν μὲν ὡνέων ἐπύθοντο πέρι τὴν κηρύκων τὴν περιαγγελλόντων, θασσάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ αὐτοὶ, ἄλφιτά τε καὶ ἄλφιτα ἐπαίθυν πάντες ὀκτὼ μῆνας συχνούς· ἔστι δ',

κτίνεα ἐσίτιζον, ὀξυβοίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα· ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λαύκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δέ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ἐπὶ τραπέζαι τίθεται πρώτα. τοῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσιτίοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δ' ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβλὴν μοῦνα τετάσσετο. ὅκως δ' ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς καθεύδοι ποιεέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκάδες ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλανδέντες νύκτα αὐτὸ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀπασσάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πρώτα λαβόντες, οὕτω ἀπαλαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλ' ἀποφερόμενοι. ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἔπος δεξιρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πρωδημεῖ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, πρηγτερομένους τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὀπίσσω κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεοιμένων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. πρέχειν γὰρ αἱ Ἀβδηρίτῃσι, εἰ κῆ ἄρισον παρείρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ἑστομένοις Ξέρξεα ὀπίσσω, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πρώτων αἰθέσπων λητουργίας. οἱ μὲν δὴ πρεσβόμενοι, ὁμοίως τὸ ὀπίσσω ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐπείλαμενος τοῖσι στρατηγοῖσι ναυτικὸν στρατὸν ἑστομένους ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας περιέεσθαι. Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ἔσχε τὸν ἐπώνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπιτηδέιον ἐδόκεε εἶναι στενοτάτη. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασήμους ποιήσας τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἦιε τοῦ στρατοῦ τριτημοιρὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριταντάιχμης τε καὶ Σέργις. ἡ δὲ τρίτη

[a] excogitauere ob pretiũ optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres paluſtréſque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteáque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponũtur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cũ illo vescebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [b] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebãt: isti verò quũ expleti noctem illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquẽtes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, supplicitérque diis assidẽtes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nã de præteritis magnam se gratiã illis habere, quòd rex Xerxes non bis quotidie cibum capere cõsuesset. Fore enim vt Abderitæ, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessimè inter omnes homines affligerẽtur. Et isti quidem quanquam grauatè, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes verò ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomẽ. Hanc enim cõpendiariam magis viam esse audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartitò diuisus omnis, iussu Xerxis: vt vna pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia

a Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparãtes, saginabant, altiléſques aues habebãt, terrestr.

b Quum autem aduenit exercit', paratum quidem fuit tabernaculũ vel, tentoriũ quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autẽ exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

χ' Τριτανταίχμης

inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo.

Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinũ in quo Aſſa & Pidorus, & Singus & Sarga vrbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto cómilitio, perrexit ire ad ſinũ Thermæum: circumuectúſque Ampelon promõtorium Toronæũ, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidẽs mare vſque ad promontorium Canaſtræum, totam ferè Pallenam præteruectus eſt. illinc quoque & naues & commilitium ſumpſit, ex Potidęa, ex Aphyti, ex Noua vrbe: ex AEga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt vrbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præſtitutum locum peruenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſa, Smila, AEnea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur. Ab AEnea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus eſt) iam ad ipſum Thermæum ſinũ curſus claſſis extitit, & ad terrã Mygdoniam: donec ad Thermam, quò præceptum erat, peruẽtum eſt, & ad vrbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locũ obtinẽt vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumẽ Axium & vrbem Thermam & alias in medio horum vrbes ſtatiua habuere, regem opperiẽtes. Huc peruenire volens Xerxes, Acãtho profectus cũ terreſtribus copiis mediterranea præcidebat,

τῷ μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν ὁ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ προείχετο, Σμερδόνιά τε καὶ Μεγάβυζον. 267

Ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ἀπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διῶρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ θημωνίῃ, διέχουσαν ὑ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἴκηνται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν προσέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς Θερμαῖον κόλπον. καμπτὼν δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας ταύτας πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν προσέλαβε) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερνάν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νῦν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, σιωπάμενον ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ὅτι Καναστραίην ἄκρην, ὃ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης αἰέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν προσελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Ἀιγῆς, καὶ Θερσαμβέω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, τὸ πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς ὃ τὸ πρόσφρημνον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεόντων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἰνῆα. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐπελθόντων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη, ἐς αὐτόν τε Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ πλόος, καὶ χλοῦν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ὅτι Ἄξιον ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίίδα· τῆς ἐχόντι δὲ παραλασσόν στεινὸν χωρίον πόλις Ἰχναί τε καὶ Πέλλα. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸν παρὰ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις τουτέων, πεζεμφόων βασιλέα, ἐστρατοπεδεύετο· Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τέμνων τῆς ὁδοῦ,

βουλόμενος

βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. πορευομένῳ δὲ τοῦτον, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόρῃσι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλων μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε ἡμιόνου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκερᾴιζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἐὸν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκαίζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι. ὃ μήτε πρότερον ὀπώπεσμεν θηεῖον, μήτ' ἐπεπειράατο αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ καὶ ταῦτα τὰ χωρία ἔνθα λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεα ἔστι· τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ, τε διὰ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ διὰ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ ὅστις πρὸς τὴν ἠὼ τοῦ Νέστου οὐδαμοῦ πάσης τῆς ἠπείρου ἐστὶ ὀφθῆναι ἰδὼν τὶς αὐτῶν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελώου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτεων τῶν ποταμῶν γίνονται. ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτὸν τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν παραθαλάσσιον χώρην, πρόσω δὲ. ἀπὸ Ξεράμβης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι μοῦνοι τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὠυτὸ ῥέεθρον ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώροισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωνέων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ αὐτέλεσε τὴν στρατιὴν πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα εἶναι στενὸν πεπυθανόμενος ἔστι), δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, ἀκούων τε ἔστι) τούτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὸν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὸν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς διὰ Γόννου πόλιος· τούτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπεπύσμην ἔστι).

A peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabãt. Sub noctem enim relictis locis consuetis eò descẽderũt, nullóque alio neque iumento neque homine tacto, in camelos grassati sunt. [a] Cuius B rei causam admiror, quòd leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadẽdis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniũt. Leonum autem terminus est Abderorũ flumẽ Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nã nemo aut ad auroram trans Nestũ vsquam C gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloũ ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrũ Bottiæicum Macedonicúmque distermD minant. In his locis statiua habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sũt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos mõtes, Olympum & Ossam præcelsæ magnitudinis, audiénsque in medio eorum anfractum angustũ esse, per quem fluit Peneus, & illic viã esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad E ostiũ Penei inspiciundũ: quia superioré viã tenẽti erat eundũ per Macedones supernè habitãtes ad Perræbos, præter Gonũ vrbẽ. nã hâc tutissimũ iter esse audiebat.

a Miror autem qui fieret vt leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem inuaderent: quod animal, &c.

268

Atque vt concupiuit, ita & fecit. itaque conſcenſa naui Sidonia, (quã ſemper cõſcendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit ſignum cæteris nauibus proficiſcẽdi, relictis illic terreſtribus copiis. Eò poſtquã peruenit, oſtia Penei contemplantem ingens admiratio quum ſubiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumẽ poſſet auerti, vt alibi mare ingrederetur. Narratur autem Theſſalia quõdam lacus fuiſſe, vtpote concluſa vndique prælatis montibus. nam quod Theſſaliæ ad auroram ſpectat, id Pelion & Oſſa iunctis inter ſe radicibus præcludũt: quod ad vẽtum aquilonem, id Olympus: quod ad Heſperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventũ auſtrum, id Othrys: quod inter hos mõtes medium, id Theſſalia eſt, ita deuexa vt cùm alii frequẽtes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus: qui è montibus Theſſaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum anfractũ & eum arctum in mare euadũt, in vnam aquam omnes redacti: qui ſimulac confluentem fecerunt, Peneus retento ſuo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondũ eſſet hic anfractus per quem flumina mearẽt, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidẽ non fuiſſe nominatos quemadmodũ nũc, & tamen non minus quàm nũc fluxiſſe, ſed ſuis fluentis omnem Theſſaliam effeciſſe pelagus. Ipſi quidem Theſſali memorãt Neptunum feciſſe conuallem per quam meat Peneus, haud abſurdè ſentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta ſunt, huius dei eſſe opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id feciſſe. nãque diductio illa mõtiũ (vt mihi videtur) terræmotus eſt opus. Xerxi autẽ interroganti nunquid alibi exirent in mare oſtia Penei, deductores ſui rẽ cõpertam habentes, Rex, inquiunt,

A ὡς ὦ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδησε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θωήματι μεγάλῳ ἐγένετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅδε δυνατός ἐστι καὶ ἄλλη ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὸν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τοπαλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλεισμένην πάντοθεν ὀρεσι ὑψηλοῖσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον οὔρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπερίην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρις. τὸ μέσον δὲ τούτεων τῶν λεχθέντων οὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη· ὥστε ὦν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὀρέων τὰ περικλήιστα τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στενοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσσυμμίσγοντες δὲ ὕδωρ πολλὸν ἐς ταὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι καταχρᾶται, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέων. δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέθρα τε σφέα οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δὲ οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεσχισμένα ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἐκεῖνο ἰδών, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ ἐστὶ σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν οὀρέων. δὲ κατηγεόμενοι, εἰ ἐσβολοῦ Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τὴν Πηνειῶ, ἐξεπισάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ,

» ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς A nulli sunt huic flumini alibi in
» θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὐτη. οὔ-
» ρεσι γὰρ πεπεριφάνται πᾶσα ἡ Θεσσα-
» λίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοῦ-
» τα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. τοῦτ' ἀ-
» φρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξατο, γνωσιμαχέ-
» οντες καὶ πάλαι, καὶ ὅτι χώρῃ ἄφρα εἴη
» θυμαρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὴν γὰρ πο-
» μὸν τρῆγμα αὐτῶν μοῦνον ἐπεῖναι σφεων
» ὅπῃ τῇ χώρῃ, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος
» ἐκβιβάσαντα, καὶ πατρέψαντα δι' ὧν B
» νεῶ ῥέει ῥέεθρον. ὥστε Θεσσαλίῃ πᾶσαν
» ἔξω τῶν οὐρέων ἐστὶ βρυχέα γενέσθαι.
τοῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖ-
δας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων εἰόντες Θεσσαλοὶ
ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλέϊ, δοκέων ὁ Ξέρξης
ἀπὸ πρώτου σφέας τοῦ ἤθεος ἐπαγγέλλε-
σθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θωυμάσας,
ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. ὁ μὲν δὴ πε-
ρὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ
δὴ οὖρος Ὀ. Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς C
μοῖρά τις, ἵνα τοῦτο διεξίη ἅπασα ἡ στρα-
τιὴ ἐς Περραιβούς. Ὡς δὲ κήρυκες οἱ ἀπε-
πεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ὅτι γῆς αἴτη-
σιν, ἀπιξέατο, οἱ μὲν, κενοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν
269 τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγίνοντο
οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραι-
βοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ
Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ,
πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ὅτι τού-
τοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ μὲν βαρβά- D
ρῳ πόλεμον ἀδρόμυθοι. ὃ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε·
» Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλ-
» λησι ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καὶ παρα-
» τῶν σφι οὖσι τῶν στρατευμάτων, τούτοις δεκα-
» τεύσας τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρ-
κιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέ-
πεμψε Πέρσης ὅτι γῆς αἴτησιν κήρυκας,
τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμ-
ψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον- E
τας ἐς τὸ βάραθρον ἔρριψαν, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐμ-
βαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τού-
των φέρειν τῷ βασιλέϊ. τούτεων μὲν εἵ-
νεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσον-
τας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσα-
σι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεξέλεητον γενέσθαι

nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quàm iste hîc. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis cõscii, iampridem cùm alia præuiderunt, tum verò hoc, quòd regionem habeãt facilem occupatu, & maturè expugnabilem. Solum enim hoc esse negotiũ, flumen, obstructo anfractu, auersóque alueo per quẽ meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter mõtes aquis obduceretur. [a] Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant, ratus id illos per totã nationẽ diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contẽplatus, Thermam renauigauit. Vbi complures dies circa Pieriam est cõmoratus (nam montem Macedonicũ, vt illac in Peræbos omnis trãsiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [b] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferẽtes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæterique Bœoti præter Thespiẽses & Platæenses: [c] cum quibus ii Græci *Perabi* percussérant fœdus qui bellum aduersus barbarũ sumpserant. fœdus autem ita habebat: Qui cũque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [d] eorum decimũ quenque, rebus bene cõstitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurãdum se habebat.

Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitũ miserat, ob id quòd quos antè Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrũ, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquã ferre ad regẽ. Hac de causa nullos illuc ad petendũ misit. Et Atheniẽsibus quidẽ, quòd ita [e] legatos tractarit, quid triste cõtigerit

a Hæc autẽ quæ dicebat, ad Aleuę liberos spectabãt, quòd quũ Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent, existimabátque Xerxes illos à tota natione amicitiam *vel confœderationem* sibi spondere. *Id est, Hæc autẽ dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorũ imitaturam.*

b Caduceatores

c Aduersus quos ii Græci percussérunt fœd.

d Hos, reb. bene constit. ad soluẽdam deo Delphicio decimam adigere. *Potest tamẽ & paulo aliter exponi διαγνόντας.*

e Caduceatores

non queo dicere, nisi quòd eorũ solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis verò ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii tẽplum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos a legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eã rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu cõtingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalib⁹ & opibus inter primos, vltro se obtulerunt ad satisfaciẽdum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã mortẽ obituros, miserũt ad Medos. Digna autem admiratione cùm hæc audacia horũ virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendẽtes, ad Hydarnẽ Persam Asianæ oræ maritimæ præfectũ venerunt: qui eos hospitaliter munificéque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amicis regis? cernite enim ex me & meo statu quàm scit honore prosequi rex viros egregios, b vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modò apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrum rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui conditionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eã quidem nosti: libertatem autem nõdum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, nõ vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni respondẽrũt. Deinde verò vt ascenderunt Susa, & in cõspectum regis venerunt,

a Obeundorum præconiorum ex Sparta.

b Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnã de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondẽtes, Hydarnes, inquiunt, nõ das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterũ nequaquã nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit nécne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis, &c. *Illud ὐκ ἔξιον, &c. potest & ita verti, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. q. d. Quum suades nobis vt cõditionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem ἐξῆν potest etiam verti Cernitũ, & fortasse melius.*

Α οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ δι' ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. οἵοι γὰρ ἦν Λακεδαιμονίοισι μηνῖσαι κατέσκηψε τὸ Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερήσαντι θυομένοισι οὐκ ἐδυνάστευε τοῦτο δή, ὅτι χρόνον συχνὸν ἐὼν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι οὐ, καὶ χρήμασι αἰνήκοντες ἐς τὰ μάλιστα, ἐθέλοντες ὑπεδύσετο ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κήρυξι τοῖσι ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένοισι. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανουμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὐτίη τε ἡ τόλμα τουτέων τ' ἀνδρῶν θωύματος ἄξιη, καὶ τὰ δὲ ἐπὶ τούτοισι τὰ ἔπεα. προσελθόντες γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, τρατηγὸς δὲ τῶν παραλασίων ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφέας, ξείνια προθέμενος, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ὀπίσω τοῖσι ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾷ, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· ὥστω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέϊ, (δεδόξαστε γὰρ παρ' αὐτῷ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἔχοιτο ἂν ὑμέων ἀρχὴν γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. τοῖσι ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τῶν μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἀπείρεος ἐών. Ὃ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης, οὔτ' εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτ' εἰ μή. εἰ γάρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀ-

μείψαντο. ἐπεὶ δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέϊ ἐς ὄψιν ἦλθον,

τοῦτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκην σφι τοῖσι προσφερόντων προσκυνέειν βασιληα τοῖσι πίπτουσι, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι ἐπ' αὐτέων ὅτι κεφαλῇ, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμᾶ. ὅτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἴη οὐ θεμιτὸν προσκυνέειν, οὔτε κῆ ταῦτα ἦκεν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερα σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ἐπὶ μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συλήσας τὰ πρώτων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείνοντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν, ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσῃ Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καίπερ ἀπονοησάντων. ἐς Σπάρτην Σωσιθέου τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κῆτος τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. δοκέει μοι ἐν τοῖσι ἥκιστα φαύλοισι γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἡ ἐξήλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τοὺς ἀναδεκτῶν τοὺς βασιληα ἐπὶ τοῦ μῆνιν, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον Σπαρτιήτεω, ὡς εἶλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρινθος, ὁλκάδι κατάπλωσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ἐπὶ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τοῦ Ἀσίλεω, προδόντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηϊκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω, ἁλόντες Βισάλτῃσι τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων. μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος τούτου.

Ἐπαινέω δὲ ὅτι οὐ τοῦτον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὐώθεε μὲν εἶχε ὡς ὅτι Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατῆκε δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

A principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [a] & per capita eos ad id agēdum impingentibus, negauerūt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorū, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [b] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similē. illos enim interimēdis legatis ius omnium hominum confudisse: se verò quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturū. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [c] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiūt. quod mihi diuinitus maximè videtur esse gestum: quia ira Talthybii nuntios corripuerit, nec prius quieuerit. Quòd autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthiei filiū, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigātes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse; ex ira dei: quòd nuntii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebātur, prodiți à Sitalce Tirei filio Thracū rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisantem quæ est in Helleſponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cúmque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verùm hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt.

Quæ expeditio (vt ad superiorē orationē redeā) nomine quidē tēdebat cōtra Athenas, re tamen vera cōtra cuncta Græciā:

a Negauerūt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioquin phrasis illa Præcipitem dare significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus, καὶ ἀνάγκην προσφερόντων, καὶ ὅτι κεφαλῇ αὐτοὺς ὠθεόμενοι.* Sed alteri sensui videtur aptius fore οὐκ ὠθεόμενοι.

b Caduceatoribus

c Sed longo pòst tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt. quod mihi diuin. m. cōtigisse videtur. Talthybii enim iram in nuntios incubuisse, nec cessauisse priusquā discessissent, *qui ad luendā pro illis pœnam mitterentur*, id æquitas postulabat: *(Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi)* at verò ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob irā illam ascenderāt, Nicolan Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξήλθε, *pro quo* ἐξήλθον *lego. eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.*

Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant magno in metu versabãtur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere inuadẽtem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinãtibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sentẽtiam apud multos quidem homines inuidiosam, *non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduersus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi: atque hæc in cõtinẽti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna oppera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an, priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinque sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profectò non aberrauerit à vero. nã vtrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum verò prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non sentiens exerexerunt: quique secũdum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserẽdam fuerũt, sed persistẽtes cõstituerũt excipere hostẽ sua inuadentem.

A πιῶδανόμενοι δὲ ταῦτα τοῦ πολλοῦ (14) Ἕλληνες, οὐκ ὁμοίῳ πρόθυμοι ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆ τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἀνάξιον τοῦ βαρβάρου· (15) οἱ δὲ οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ὑπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν αἰπάσθαι τὸν πολέμου, μηδιζόντων δὲ τοῦ θυμοῦ. ἐνθαῦτα ἀ-
B ναγκαίη ἐξέρχεται γνώμην ἀποδέξασθαι, ὑπὸ φθόνου μὲν τοῖσι τῶν πλεόνων αἰθεφτων, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ὑπερήσω. (16) Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὸν ὑπιόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ κατὰ τὴν θάλασσαν, οὐδαμοὶ αἰ ἐπειρῶντο αἰπαυόμενοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν καὶ κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐῶν ποιέοντο Ξέρξῃ, κατά γε αἰ τὴν ἤπειρον οὐκ ἂν
C ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες αἰ Λακεδαιμόνιοι τοὺς συμμάχους οὐκ ἐκόντας, ἀλλ' ὑπ' αἰαγκαίης, κατὰ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμωμώθησαν. μωμώμενοί δὲ αἰ, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα γυναῖα, ἀπέθανον μεγάλα, γυναίως. ἢ ταῦτα αἰ ἔπαθον, ἢ περὶ τοῦ, ὁρῶντες αἰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδί-
D ζοντας, ὁμολογίῃ αἰ ἐχρήσαντο τοῖς Ξέρξεα. καὶ οὕτω αἰ ὅτι ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δυνάμην πυθέσθαι ἥτις αἰ ἦν, βασιλέως ὑπερκρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίοισι αἰτίς λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ αἰ ἁμαρτήσεται πάλληθέος. σφι γὰρ ὑπὲρ ἑκάτερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε ἐλόμε-
E νοι δὲ τὴν Ἑλλάδα τοῖσι ἐμφανέα ἐλευθέρην, τὸ δ' Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ θεοὺς ἀνωσάμενοι. τὰ δὲ σφέας χρησθέντα φοβερὰ ἐλθόντα οὐκ Δελφοὶ, καὶ ἐς δείματα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ μείναντας, ἀνέχρι τοῦ ὑπιόντα ὑπὲρ τὴν χώρην δέξασθαι.

* Nó tamẽ quod mihi ver. esse vid. subticebo. Si Athenienses impẽdẽtis periculi metu patriam deseruissent, aut non desi. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent, quòd si mari nullus Xerxi restitisset, terra certè ista contigissent: Quamuis muri à Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos socii prodidissent, non sua quidẽ sponte, sed necessitate adacti, quippe quorũ vrbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent. soli autem remanentes, præclaris in prælio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus cõtigisset, aut cæteros Græcos Medorũ partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrolibet modo Græcia in potestatem Medorum veniisset. Neque enim ex quoquã intelligere possũ quid profuturi fuissent muri per Isthmũ ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. quæ quum sta se habeant*, si quis Athenienses Græciæ seruatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locum in Vulg. edit. Gr. mendis non caret. necesse enim est vt initio ante οἱ Ἀθηναῖοι omissam esse dicamus particulam ei. & non procul inde interpunctionem quæ est post Ξέρξῃ, inde translatã post θάλασσαν collocemus. Sed & hæc suspecta sunt, ἢ ταῦτα αἰ ἔπαθον ἢ περὶ τοῦ.*

πέμψαντες γὰρ ὁ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρησπεράζεσθαι ἔσθ' ὅτοιμοι. καὶ σφι ποιήσασι τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271 Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεύγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τρηχεΐδος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέαται, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνεπηγυὲς ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον
Πολλοῖς δ' ἀθανάτων ναοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ νυν ἱδρῶτι ῥεόμβοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι,
Αἷμα μέλαν κέχυται, τρομέει δὲ κακότητος ἀνάγκης.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὀπὶ κάδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορὴ τῇ μελίσῃ ἐχρέωντο· προσκάλλοισι δὲ σφέας αὖθις ἐκ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρεσμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοίως τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρησμῷ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνον τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τάς ἱκετηίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἀπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενοῦμεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. Ταῦτα λέγουσι ἡ Πυθίη δεύτερα τάδε, Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος

A Siquidem cõsultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædẽ ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respõdit,

Quid miserãde sedes populus? fuge ad extima terræ,
Ædibus & [a]globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minimè sincera manebunt,
Extremíve pedes poterũt superesse manúsve,
B *Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,*
Et Mars acer equis vrgens [b]Asiagena curru.
Atque alias pleraſque, tuas [c]non solius arces:
Permultásque deûm sæuis dabit ignibus ades,
Quas ego præuidi iam nũc sudore [d]madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
C *Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.*

His auditis Athenienſium consultores maximo ſunt mœrore affecti. quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illuſtris ſuaſit [e]hæc fere, vt ſumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad conſulẽdum ſuppliciter oraculũ. Obtẽperantes ei Atheniẽſes dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorẽ horum [f]palmitum, quos geſtantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri ſumus, ſed in hoc adyto ad obitum vſque permãſuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo reſpondit,

D *Pallas Olympia cum multis hortatibus vſa,*
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item reſpõſum, adamanti propinquans:
E *Nã captis reliquis quæ limes Cecropis ora*

a *Pro, Globoſa, id eſt, rotunda.*

b *Legit ἀσιηγυὲς, pro συνεπηγυὲς. & pro ablatiuo, curru, reponendum videtur accuſatiuum, currũ, vt hæc Græcis reſpondeãt. tunc autem fuerit Aſiagena dictum pro Aſiagenem, vt ſiquis ex Omnigenus faciat accuſatiuum Omnigena pro Omnigenem.*

c *Rectè legit τὸ σὸν, pro quibus in Vulg. edit. habetur τοῦτ.*

d *Madere.*

e *Videtur phraſis Græca ὁμοίως τῷ μάλιστα reſpondere potius Latinæ, Vt qui maximè. Vt ſit, Vir illuſtris, vel potius, Vir ſpectatus, vt qui maximè. Vt illa verba Græca cum δόκιμος iungãtur, non cum συνεβούλευε.*

f *Oliuæ palmitum. Non tamen ſimpliciter ἱκετηρίαι ſunt oliuæ palmites, ſed q. d. ſupplicatorij palmites oliuæ.*

Intus habet, quodcunque ſacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui ſoli inuicti tibi ſint natíſque ſaluti.
Tu verò aduentum peditúmque equitúmque quietus,
Terreſtréſque acies ne præſtolare: ſed hoſti
Tergi dato, vel ſi tibi fors erit obuius vſquam,
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vſquam vel Cerere ſparſa, coeũte vel vſquã:

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora: poſtquam cõſcripſerunt, Athenas rediere, reuerſique ad populum recitauere: & quum aliæ multæ ſententiæ eſſent oracului interpretantiũ, & eæ plurimùm perplexæ, quidã è maioribus natu dixere, videri ſibi deum reſpondere ſaluã fore arcem. olim enim Atheniẽſium [a] arcem præſeptam vallo fuiſſe. & ii quidem interpretabantur vallum eſſe hunc ligneum murum. Alii verò dicebant deum ſignificare naues: eáſque cæteris omiſſis ædificari iubebant. [b] Verùm eos qui aiebant naues eſſe ligneum murum, fallebant, *vel Cerere ſparſa, coeũte vel vſquam.* Circa hos verſus cõfundebatur eorum ſententia qui claſſem volebant eſſe ligneum murum. nã qui oraculum interpretabãtur, in eam ſententiam accipiebant, fore vt ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem pugna nauali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recẽs peruenerat, [c] nomine Themiſtocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia rectè cõiectare: [d] quòd diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Atheniẽſes ſpectaret vllo modo, non ita placidè nobis deum fuiſſe reſpõſurum, ſed ſic, O Salamis miſera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppeituri. Sed rectè coniectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oraculum

a Arx circumſepta vallo erat.

b Sed eorũ ſententiam qui dicebant naues illum eſſe murũ ligneũ, euertebant hæc duo poſtrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis mulierum pignora perdes, Vſquam vel Cerere ſparſa, coeũte vel vſquã. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum ſententiæ qui naues illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminẽ ſuperari, inſtructa pugna nauali. Erat autẽ inter Ath.

c Cui nomen quidẽ erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, *&c.*

d Talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videtur mihi tam mire reſponſum redditurus deus fuiſſe, ſed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuiſſe At Salamis miſera, ſi quidem circa ipſam ſui incolæ eſſent oppeituri. Illi igitur qui rectè coniectaret, (*id eſt, Illius igitur iudicio qui, &c.*) deũ aduerſus hoſtes hoc oraculum non aduerſus Athen. edidiſſe

A Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρώνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σὺ γ' ἱπποσύνῃσι τε μυθέαι καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν, ἧσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ἐπιστρέψας, ἔπι τοι κατὰ καίριος ἔσῃ.
B Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἐδόκεε εἶναι) συλλεξάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων ὅ μυθητήιον, καὶ αἵδε σπουδαιόταται μάλιστα τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι φυλάσσεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχὼ ἐπέφραχτο. C οἱ μὲν δὴ τὸν φραγμὸν, σπουδάλλοντο τοῦτο ὃ ξύλινον τεῖχος εἴη· οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ τοὺς πρυτάνεας ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας, σὺν αὐτῇσι τῇσι νέασι λέγουσι εἴη) ὁ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης, Ὦ θεῖα Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν, Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης. τοῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο οἱ γνώμας τῶν φαμένων τὰς νέας ὃ ξύλινον τεῖχος εἴη. οἱ δὲ χρησμολόγοι ταύτην τοῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐναυμαχίῃ, ναυμαχίῃ προεσκευασμένους. ἦν δέ τῳ τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς τοῦτον νεωστὶ πρηγμάτων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν οὐκ ἔφη πάντῃ ὀρθῶς D τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε ὅ ἔπος εἰρημένον ἐὸν κακῶς, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέειν ἠπίως χρηθῆναι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ σχετλία Σαλαμὶς, αὐτὴ γ', Ὦ θεῖα Σαλαμὶς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλ' ἐς πὺς πολεμίους τὰ θεῷ εἰρημένα ὃ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι χρὴ τὸ ὀρ-

272

θήν, ἀλλ' ὁκ ἐς Ἀθηναίους. προσκυάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. Ταύτην Θεμιστοκλέους ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτα σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἱ ὁκ ἐῶν ναυμαχίην ἀρτέεσθαι. ὃ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας αἰτὰ εἰρέσθαι, ἀλλὰ ὁκ λιπόντας χώρην τὴν Ἀττικήν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. ἕτερα τε Θεμιστοκλέι γνώμη ἐμπεσοῦσα ἐκράτησε ταύτης ἐς χρεὼν εἶναι, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρυσίου χρημάτων μεγάλων ὁκ τῶν ἀπὸ τῶν μετάλλων σφι γενομένων ἐγένετο λαβεῖν ἀρχὴν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀπέτρωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τουτέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι δισχιλίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγω. οὗτοι γὰρ ὁ πόλεμος συνεστεὼς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. οἱ δὲ ἐς ὃ μὴ ἐποιήσαντο, ὁκ ἐχρήσαντο, ἐς δίον δὲ ὅτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι γενόμεναι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδει γενέσθαι. ἔδοξε τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ὑπὸ τὰ ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πρόσθε μοίρῃ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγένητο.

Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνταῦτα ἔδοξε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πρήσιων καταλλάξασθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔσεσθαι δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένους· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυθανόμενοι Ξέρξεα στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίην συνθησομένους πρὸς Πέρσας, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν πρὸς Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε

lum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat vt ſeſe inſtruerent tanquam prælio nauali certaturi, & tanquã hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerũt quàm illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ nauali: ſed hanc eſſe in ſumma sentẽtiam dicebant, non leuandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. [a]Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eáque eſſet æquè diuidunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hãc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauium ad AEgineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatũ Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum vſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur iam præparata quum præſtò eſſet, & alterã exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculũ conſilio, barbarum Græciam inuadentem cum nauibus opperiri vniuerſos, deo obſequentes, [b]vnà cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenienſibus ſunt reddita.

Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciã melius ſentiebant, intérque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum [c]pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cùm alia aliorũ bella, tum verò maximum inter Athenienſes & AEginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cũ aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nũtios partim Argos, ad contrahendã aduerſus Perſam belli ſocietatẽ, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filiũ, partim

[a] Cæterùm alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportunè primas partes obtinuerat. *i. Cæterùm opportunè cedebat quòd antea alij Themiſtoclis ſententia prima partes delata eſſent.*

[b] Vnà cum Græcis eadem voluntate præditis.

[c] *Fortaſſe τῶν χρημάτων πάντων reſpondet potius phraſi noſtræ, Deuãt toutes choſes. Certè interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.*

in Corcyram, partim in Cretã, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cũctis Græcis impendente. Ferebantur autẽ res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se redire, principio [a] speculatores in Asiã tres viros misere: qui quum Sardis venissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestriũ copiarũ torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sentẽtia, mittit quosdam è satellitibus, iubens vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis cõspectum adduxerunt. Scisciatus rex qua de causa venissẽt, præcepit satellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatúmque ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocũque locorum ire libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperauit φ cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neque Græci præsciscerent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdẽ in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sentẽtia Xerxis cum altera quadam cõgruit. nam quum Abydi ageret Xerxes, vidit naues cursum tenentes per Hellespõtum, quæ frumentũ è Ponto in AEginam Peloponnesúmque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostiũ, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quónam illę tenderent: qui quum respõdissent, Ad hostes tuos, domine, frumento

a *Rectius interpretẽ explaratores hic & in seqq. locis. Vt alibi ipse vocem illam Græcã reddidit: & paulo antè duxit, Ad res regis explorandas.*

A Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἰκότως ἐν τε ψυχοῖτο ὁ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συλλάβοντες τοὺς τοῦτο πρήσσοιεν πρώτους, ὡς δεινῶν ὄντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. ἦν δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶς Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔριδας, ἔπεμπον μὲν κατασκόπους πέμποισι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπῆσάν σφεας ἐλήφοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἔπειτα στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀποληψόμενοι· καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι ζωοὺς κατασκόπους ζωγρήσαντας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔτι τεθνεῶτας αὐτοὺς καταλάβοιεν, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ὃ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ὅτι οἷοι ἦλθον, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους πελεύσαντας ὅτι δείκνυσθαι πρῶτα τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον. ἐπὴν δὲ ταῦτα θεώμενοι ἔωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐτῶν ἐλέγεσι χώρην ἀσινέας. ὅτι λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὴ ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἄν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοσησάντων δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα πρὸ τοῦ τόλου τοῦ γινομένου, προδιδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω σφέας δήσειν ὅτι αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἷα δὲ αὐτοῦ αὐτὴ ἡ γνώμη τῆς ἀληθείης. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πρέδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐς βλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε κελεύσειε. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπον, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους δεσσοντα σῖτον

χρ καλεύσαντας

χρ οὐδαμῶ

» ἄγοντες. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Οὐ χὰν καὶ A
» ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί
» τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀ-
» δικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παραγόμενοι; οἱ
μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω ξεσάμενοί τε καὶ
ἀποπεμφθέντες, ἐνόησαν ἐς τὴν Ἑλ-
λάδα.

Οἱ δὲ σὺν ωμότατι Ἑλλήνων ὅτι τῷ
Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκό-
πων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους.
Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι B
ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ
ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλ-
λάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας
ⓐ Ἕλληνες παρήσονται τὸ δεδογμένον ποιέον-
τες ὅτι ⓦ Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς
Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὡς σφι μέγι-
στα ἀέκητον ποιέοντι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων
τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τού-
τοισι δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπει- C
ρωτῶσι ἀμοιβαίοισι αἰεὶ τάδε,

Ἐλθεῖν μὲν τοῖσι μακάρτατοι θεοῖσι,
Ἐγὼ τὸν τοῖσι μόλαιον ἔχων, πεφυλαγμέ-
νος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶ-
μα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι τοῖσι πρώτοισι.
μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄρ-
γος, ἐσελθεῖν ὅτι τὸ βουλευτήριον, καὶ λέ-
γειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δ' τοῖσι τὰ λε- D
χθέντα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀρ-
γεῖοι ποιέειν ταῦτα, τετράκοντα ἔτεα εἰρήνην
ἀγαγόμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι
κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι
καὶ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην
ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀπροξέειν τὸ ἥ-
μισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν
βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύον-
τός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς
τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην. ἀπουδὴν δὲ ἔ- E
χειν ἀπουδὰς ἡμέας τετρηκονταέτιδας, καίπερ
τὸ χρηστήριον φοβεομένους· ἵνα δὴ σφι οἱ
παῖδες αὐξηθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,
μετὰ δὲ ἀπουδέων ἐουσέων ὅτι λέγεσθαι, τότε ἄρα
σφέας καταλάβῃ περὶ ὧν γεγόνοτι κακῶν,
ἄλλο πάθημα περὶ ⓦ Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν εἶναι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.

onuſtæ: tunc Xerxes excipiés inquit, Nónne eôdem quò iſti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tũ verò frumento inſtructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portãt? Cæterùm ſpeculatores illi rebus inſpectis dimiſſi in Europam rediere.

Poſt quorum reditum Græci qui contra Perſam coniurarant, nuntios iterum Argos miſerunt. Quibus Argiui reſponderũt [a] res ſuas ita habere: Audiſſe ſe iã inde ab initio barbarum excitaſſe aduerſus Græciam bellũ, & quum accepiſſẽt intellexiſſéntque Græcos ſeſe colligere, tẽtaturos Perſæ obſiſtere, principes fuiſſe mittendi Delphos qui deum conſulerẽt quid ſibi optimè faciẽtibus eſſet cuẽturum. (nuper enim ſex millia ſuorum fuiſſe interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eáque de cauſa ſe miſiſſe,) & iis qui miſſi fuerant interrogantibus, ſic Pythiam reſpondiſſe,

Finitimis inuiſe, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impunè maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius reſponderat. Poſtea verò quàm nũtii Argos venerũt, ſenatúmque ingreſſi mandata retulerunt, Argiui reſponderunt ad ea quę dicebãtur, ſe prõptos eſſe in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percuſſo fœdere: ſed ea cõditione vt dimidium imperii penes ſe eſſet. quanquam enim ius imperandi ipſorum eſſet, tamẽ dimidio imperii ſe eſſe cõtentos. Hoc aiebant ſuum ſenatum reſpondiſſe, quamuis diſſuadẽte oraculo ſocietatem contrahere cum Græcis. quod etſi formidarent, tamẽ properare vt fœdus triginta annorũ feriretur: intra quos annos liberi ſui in virilẽ ætatem adoleſcerent: hac videlicet ratione, ne ſiqua calamitas ad ſuperioré accederet in bello Perſico, niſi fœdera forent, in poſterum ſubiecti Lacedæmoniis eſſent.

[a] Hanc ſe rationem in ſuis rebus tenuiſſe. *Vel, ſe ita egiſſe.* Quum iam inde abinitio audiſſent quæ barbarus aduerſus Græciam moliretur, & fore animaduertiſſent vt Græci ipſos nihilominus quàm cæteros aduerſus Perſam aſſumerent, ſe Delphos miſiſſe qui deum conſulerẽt, *&c. Sed legendum eſt* οὐ παρήσονται, *vt ſit ad verbum, Græcos non omiſſuros ipſos aſſumere. Sic aliquãto pòſt* ἐπὶδὴ σφιας ⓦ δεδογμένον ποιέειν τοὺς Ἕλληνας. *in quibus eſſam interpret. lapſum eſt Vallæ.*

His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nuntiis Spartanorum ita respõdit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id verò sibi demãdatum esse, vt responderent diceréntque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutro Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiã, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quàm Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nũtiis vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellũ Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quò quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nã si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quàm vos faciã. Hæc Argiui quum audissent, [a] rem confecisse dicũtur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis [b] reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non cõcessuros, vt hoc prætextu [c] otium agerẽt. [d] Cui rei competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negotii gratia essẽt Athenienſiũ nuntii, Callias Hipponici filius, & collegæ qui pariter ascẽderãt, cõtigit vt Argiui & ipsi per id tẽpus Susa mitterent nuntios,

a *Fortasse phrasis Græca respondet potius nostræ, En auoir fait cas. Pro ἀπαγγελομένοις autem legitur & ἐπαγγελομένοις.*

b *Vide annot. quæ proxsimam præcedit.*

c A bello abstinerent.

d Cum quibus istud congruisse. *Vel, Quibus consentaneum fuisse* quidam Græcorum narrãt quod multis post hæc annis contigit.

A τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, ὡς εἰ μὲν σφι περὶ συμμάχων εἴη ἐς τοὺς πλέονας, ὡς δὲ ἡγεμονίης, ἀνδρῶν ἐναντιέπαλθαι ἑωυτοῖσι ἀποκρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης τοῦ ἑτέρου παῦσαι τὴν ἡγεμονίης. μὴ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόσε τῶν Ἀργείων εἶναι, κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ αἰσχύνεσθαι
B τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. τοσόνδε πεῖν τε ζωοῖσι ἀγγέλοισι, τοσοῦτος ἥλιος ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, πολεμίους ἔφασαν ἔσεσθαι. Ἀργεῖοι μὲν τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος καὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγειν εἰπεῖν,
C Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος καὶ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι· οὔτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἐμοὶ γὰρ ἥδιστα καὶ νόον, οὐδαμοὺς
D μείζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας ἔξω ἐξ Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ προσδοκέοντας ἀπαγγελλομένους μεταπέμπειν· ἐπεὶ δὲ σφέας πυνθάνεσθαι τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ποιῆσαι μνείους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταπέμπειν, ἵνα δὴ καὶ τοῦτο φάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσι τινες Ἑλλήνων,
E πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐὸν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβαίνοντας· Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους,

274

εἰρωτᾶν

εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα Ⓜ Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεχεόμενοι, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτοὺς εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ ὡδεκμήριον νομίζειν πόλιν Ἄργος φιλιωτέρην. εἰ μὲν νῦν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβαίτες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὡδὲ ἕνα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι δὲ τοσόνδε, ὅτι εἰ πρῶτοι ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι ἐθελόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκυφθμένοι ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀπασαίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοιατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχρὰ πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ πᾶσι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα Ⓜ λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν Ⓓ ὅτε καλεσάμενοι Ⓜ Πέρσεω ὅτι τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι τοῖς Λακεδαιμονίοις κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐγένετο, πάντῃ δὴ βουλόμενοi σφι εἶναι περὶ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπεστάλησαν ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου τὸν πρόγονον, οἰκήτορα ὄντα Γέλης ἐκ τῆς νήσου Τήλου τῆς ὑπὲρ Τριοπίου κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. ἅμα χρόνον δὲ αὐτὸν Ⓓ ἀπόγονοι ἡμόμενοι, ἱερωσύνας τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέων ἑνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἀνδρες Γελώων, ἐστασιάκοτες σφίσι. τούτοις ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τουτέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarẽt an amicitiã quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberẽtur. Quibus Artaxerxes, imò verò maximè perdurare respondit, nullámque sibi ciuitatem amiciorem putare quàm Argos. Verùm an caduceatorem Xerxes Argos [a] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorũ nuntii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere nõ possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demũ scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissẽt, cum vicinis mutare volẽtes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita nõ turpissimè ab Argiuis actum est. Ego verò quæ dicũtur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis malè pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est.

a Ad ea dicẽda remiserit, & an Argiuorum nuntii ad interrogãdum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.

In Siciliam autem ad agendũ cum Gelone, tum alii nuntiis à sociis iere, tũ verò à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sũt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, [b] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerũt: hos Telines Gelam [c] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorum sacris. quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id verò dicere non possum.

b Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrificii, vel, *antistites sacrorum diũ inferũ* fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cùm in aliũ peccauit, tum in eo quòd sta Gertit quasi* κτισαμένου *legeretur, quum tamen statim post in eadem re alteram lectionẽ sequatur.*

c Reduxit. *sic & paulo post emẽda.*

His sacris fretus,[a] eò deduxit illos vbi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueuerunt, sed ab eo qui sit [b] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquã vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatũ ac viro mollioré. Hũc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autẽ Patareo, qui septem annos Gelæ tyrãnide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autẽ viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates susceпit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat AEnesidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu pòst ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationẽ, præter Syracusanos. quos pugna ad flumẽ Elorũ superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen conditione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderẽt. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleãder tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblã periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quòd abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit, ipse Geloorum imperium [c] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [d] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos,

Τούτοισι δὴ ὧν πίσυνος ἐὼν κατήιρε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφανέουσι τῶν θεῶν ἔσονται. θωύμασι μοι ὧν καὶ τόδε γέγονε πρὸς τὰ πρόσθε λεγόμενα κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοιοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπόλλωνος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηίης. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τοῖσι ὑπερφυτὰ τοὺτέων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ. οὕτω μὲν νεῦν ὀκτὼ ἔτεα ἐγένετο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον δὲ ἀρετῇ ἀπεδείχθη πάσης τῆς ἱππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Νάξιους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πολλοὺς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἵπετο πολίων τοὺτέων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐσωθέντας ὅτι ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσθησαν δὲ οὗτοι ὅτι τοῖσι δὲ κεκαλέχατε, ὅτε ὥστε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίους ἀποδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλι Ὑβλῃ, στρατευσάμενον ὅτι τοὺς Σικελοὺς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων ὦ λόγῳ ὁμοφρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὃ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἐπὶ εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο ὁ βύρσιος, τοὺς καλεομένους τῶν Συρηκοσίων, ἐκπεσόντας ἐκ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων,

a Eos hac conditione reduxit vt eius posteri deorum sacrificuli essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*

b *Sensum huius loci postulare videtur vt ψυχὴ ἀγαθὴ respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur,* Neque enim in quẽlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque ὡς τὰ videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione Ad, quum dicimus, Obstupui ad has voces.*

c *Omittit ἔργῳ quod respõdet præcedenti λόγῳ. q. d. Dum verbo illos ad conservandum suum imperium adiuuat, ipse non tam verbo, sed facto illud innasit.*

d Post hoc autẽ insperatũ lucrũ. *Id est, Quum autẽ ei nihil tale sperãti iam tantum bonam obtigisset.*

χρ. καπηλεύσας 275

χρ. Κυλλυρίων.

ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Καμάρινης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔλαχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ὑπισχνεῖτο Γέλωνι παραδιδοῦ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε προέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπικράτεων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπαφέλκας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν ἄπωκοι αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ πρωτέαι ἀνάτ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἄποικους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης ὥσπερ καὶ τὸ ἄρχαιον· ὅτω δὲ, Γελώων χρημίσεας τῶν ἀστῶν τοῦτο τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην ἐχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀφορμέοντας τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ προσδεκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε. τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, ὃς οὐκ εἶχε μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ὑπ' ἐξαγωγῆς ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι σφι οἰκοίκημα ἀχαρεισότατον. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὴ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε,

» Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, » καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμβάνο- » μοις σε ὡς τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ὑπόπτα » ὑπὸ τῶν Ἑλλάδα πρῶτος καὶ πεπυθάνεαι, » ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλῃ, ζεύξας τὸν Ἑλλή- » σποντον, καὶ ἐπάγων πᾶσα τὸν ἠῷον στρατὸν » ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὑπὸ τῶν Ἑλ- » λάδα· πρόσχημα μὲν πεποίηται ὡς ὑπ' » Ἀθηναίους ἐλαύνῃ, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν » Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ ὦν δυνά- » μιός τε ἔχεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑ- » λλάδος ἐκ ἐλαχίστη μέτα ἄρχοντί γε Σικε- » λίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑ- » λλάδα, καὶ συνελεύθερου. ἁλὸς μὲν γὰρ γε- » νομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συνά- » γεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ὑπεροῦσι·

in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbē & seipsā dedit. Quā Gelō vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibíque Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideóque ea ciuitas confestim [a] excurrit atque propagata est. nam deductis cò Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidióque & eo amplius Geloorum itidē vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissēt, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit: at plebē Megarensē quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportādam. Idem hoc fecit Eubœēsibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autē ideo de vtrisque fecit quòd arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrānus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas corámque venerunt, ita loquuti sunt,

[a] Incrementum vigorémque assumpsit.

LACEDAEMONII pariter & Athenienses eorúmque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarū. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suā potestatē. Tu igitur, cui magna potētia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciā à seruitute vindicāt, eámq; vnà cū illis liberato. Coacta enim cūcta Græcia, erimus magna manus, pugnáq; pares inuadētibus nos:

quòd si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeant, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessũ eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse vẽturum: quinimò hoc antè caueris. nobis nanque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerũque est éxitus. Hæc legati dixere. Quibus respõdẽs Gelõ, [a] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationẽ, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineũdam aduersus barbarum societatem: [b] quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cũ Carthaginensibus certamen, [c] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de AEgestanis exigendam, offerebãmque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque [d] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis. Itaque [e] quantũ in vobis est, omnia hæc à barbaris possidẽtur. Verũ nobis hæc in melius recidérunt. [f] nũc quoniam circũuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferẽdã ducentarum triremium, & viginti milliũ armatorũ, ac duum milliũ equitũ, *totidémque ferentariorũ*, totidémque leuis armaturæ, totidẽ sagittariorũ, totidem funditorum. Sed & rem frumentariã cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturũ me recipio. Sed ea lege hæc polliceor vt ego sim aduersus barbarũ Græcorũ imperator: aliter neque ipse venirẽ, neq; alios mitterẽ. Eã Syagrus audiẽs, non tulit: sed, O quàm eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu verò ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ,

a His verbis, quibus eos vehemẽter vrgebat, vsus est.

b Quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis.

c Et obtestabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægestanis reposcerẽtis, offerẽb.

d Cõmoditates prouenerunt.

e Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideãt licet. *id est, Per Vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.*

f Nunc postquã translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opẽ ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamẽ ad Verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodémque modo deinceps.*

A ἐμὲ δὲ ἡμέων οἱ μὴ κατατρῶσθαι δῶσι, ④ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, ὃ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταῤῥέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκέτι ἥξει ὥδε σέ γε, ἀλλὰ τοῦτου φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ τιμωρέεις· τῷ δὲ οὖ βουλευθέντι τὰ πρήγματα τελευτᾷ ὡς τὰ πολλὰ χρῆσθαι εὐθὺς ἐθέλει γίνεσθαι. ④ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ συμμαχὸν ὁκὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὖτις δέ, ἐμεῦ τοιούτεον ἐόντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ στεῖνος πάσασθαι, ὅτε μοι τοὺς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ὑποσκήπτοντός τε Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω τοὺς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπορήξασθαι, ἐσωτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελθεῖν ἐμοῦ, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφελήσαί τε καὶ ἐπαυρήσιες γενέσθαι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπορηξόμενοι· ὃ δὲ κατ' ὑμέας, τάδε πρήσσετε πρὸς βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ' οὖν γὰρ ἡμῖν καὶ ὅτι ὃ ἄμεινον κατέσχε· νῦν δὲ ὅπως ἐκεῖνος ἐλήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἅπτεται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆσις γέγονε. ἀτιμίης δὲ τοὺς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, πρεχρήσιος δισχιλίας τε τριήρεας, καὶ D δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ δισχιλίους ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἐστ' ἂν τέλος πολεμήσωμεν, ἐπιδέκομαι παρέξειν. ὅτι δὲ λέγω τοιῶδε τάδε ὑπίσχομαι, ὅτι ὦ στρατηγὸς τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων γινήσομαι ἔσομαι τοῦ βαρβάρου· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἐπῄνεσε ὁ Συάγρος, εἶπέ τε τάδε, Ἦ κε μέγ' οἰμῴξεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὴν ἡγεμονίην τοι ὧδε δώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι,

» ἴαθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' A
» ἄπα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μηδὲ βοήθει.
ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπεὶ ὥρα ἀπεγράμ-
» μενος ἦν τοῖς λόγοισι τὸν Συαγρον, τὸν τελευ-
» ταῖόν σφι τόνδε ὀξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ, φι-
» λέϊ ἐπημύναλον τὸν θυμόν. σὺ μὲν τοιόνδε
» ξαίνεαι ὑβρίσματα ἐν τοῖσι λόγοισι, οὐ μέ
» πείσεις ἀχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅ-
» κου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης,
» οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, B
» στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα,
» καὶ νεῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑμεῖς
» λόγους οὕτω προσωτάτω κατίσατε, ἡμεῖς
» τοι ὑπείξομεν τοῖσι πρώτοισι λόγοισι. ἐπὶ τοῖσι μὲν
» πεζοῖσι ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τοῖσι δὲ ναυτικοῖσι ἐγώ·
» εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῖσι κατ' ἅλα σφᾶσι ἡγεμο-
» νεύειν, τοῖσι πεζοῖσι ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑ-
» μέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
» μάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦ-
» τα προετείνετο. φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων C
ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβεται τοῖσ-
» δε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος
» δεόμενοι ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς
» σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμ-
» ψῃς μὴ ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος, ἀρτοφαί-
» νῃς· ὡς δὲ στρατηγήσῃς αὐτῆς, γλίχεαι. ὅσον
» μὲν νῦν πρωτεύειν Ἑλλήνων στρατῷ ἐδίου ἡγέ-
» εσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην
ἄγειν, » ἔχειν, ὑπισχνεομένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τοι
277 » ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπο- D
» λογήσεσθαι. ἐπεί τε δὲ ἁπάσης ἀπελαυνό-
» μενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω
» ἔχει τοι, φίλε· ἐγὼ ὁ Λάκων ὑπίσχομαί τοι ἄρχειν αὐ-
» τῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη
» γε μὴ αὐτέων βουλομένων Λακεδαιμονίων.
» τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ
» ἀντιτείνομεν, ἐμοὶ δὲ πρήσομεν οὐδενὶ ναυ-
» αρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάρεμεν Ἑλλήνων
» στρατὸν πλέονα εἰπόντες ἐκπεμφθῆναι, εἰ Συρηκου-
» σίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τὴν ἡγε- E
» μονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος πάντων λεγόμενοι, μά-
» νοι δ' ἐόντες δὲ μεταπάσης Ἑλλήνων. τὸν δὲ Ὅμη-
» ρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
» ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν·

esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, nō habe animum opē ferēdi. Ad hæc Gelon, vbi vidit verba Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solēt irritare indignationem. verùm tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumeliosē reddendam. Sed quando vos ita imperiū amplectimini, multo me magis quàm vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Cæterùm, quoniā ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contētos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionē offerebat. Cui nuntius Atheniēsis [a] Lacedæmonios anteuertēs, ita respondit, Rex Syracusanorū, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu verò præ te fers nō missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas. [b] Itaque quantum ad eā partem pertinet qua cūcto Græcorum exercitui præesse postulas, sufficerit nobis Athenienſibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneū ad reddendam pro vtrisque rationem: quantum autem ad illud attinet, quòd poscis vt vniuersæ classi præſis, ita habeto: nos, etiā vt Lacon permittat, nō esse permissuros præesse te classi. nostrū enim munus hoc est, nisi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non cōtradiceremus, alteri verò concederemus nemini. nā alioqui frustra [c] plus nauiū quàm cæteri Græci possideremus, si Syracusanis imperiū cederemus, qui sumus Atheniēses, & antiquissimæ origi-

a Lacedæmoniorum nuntium anteuert.

b At nos ad illā quidem tuam petitionem qua vniuersi Græcorū exercitus imperium postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum responſo esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus: iam verò, quum tu vniuerſo imperio exclusus. *i. postquā denegatum tibi est vniuersum imperium*, nauale postules, ita habeto, nos ne permittēte quidem id Lacedæmonio, permissuros.

c *Legit* παρ' ἄλλοι, *non* πάσχολοι.

nis, solíque Græcorū qui nunquā solùm vertimus: è quibus virum instruendo ornandóque exercitu aptissimū Homerus etiam [d] versificator ait Ilium venisse:

d Poeta.

vt nō sit dedecus nobis ista commemorare. His Gelon ista respōdit, Hospes Atheniēsis, [a]apud vos qui præsint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quamcelerrimè hinc retro abscedatis, renuntiaturi Græciæ, ver ex anno illi [b]exaruisse. Cuius dicti sensus hic est, [c]quum constet probatissimam anni partem esse ver, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quodam vere, quod illi exarescaret, non inita secum societate.

a Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item.

b Exemptū esse. *Vel, ablatum esse.*

c Sicut ver in anno præcellere cōstat, ita suum exercitum Græco *præcellere*. Ideóque Græciæ, quæ sua societate priuaretur, idem cōtingere dicebat ac si ei ex anno ver exemptum esset.

Hoc respōso Gelonis accepto nuntii Græcorum profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus vt profectus in Peloponnesum subesset Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrānus esset, omissa hac via aliā iniit. Nam vbi primùm audiit Persam transmisisse Hellespontum, misit cum tribus [d]biremibus Cadmum Scythis filiū Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obseruandum quò casura esset pugna: vt si barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terrám que & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrānidem Coorum à patre accepisset [e]satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vnà cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modū profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc nō in postremis reponitur, quòd tantum pecuniæ à Gelone cōmissū interuertere quū posset, noluit, sed posteaquā Græci pugna nauali superiores extitere,

d Nauibus quinquagenūm remorum.

e Bene stabilitā. *Vel constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *Vel, sed iustitiæ amore, ad Verbum, sed præ iustitia*, in mediū Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

A ὅτῳ οὐκ ὀνήϊστος ἡμῖν ἔσει ὑδὲν λέγων τὰ τοιαῦτα. ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἷκατε τοὺς ἄρχοντας ἔχειν, τοῦ δὲ ἀρξομένους οὐκέτι. ἐπεὶ τοίνυν τοῦδε ὅπλα ἐόντες ἔχειν ὃ πρῶτον ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθαίνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαγγελέοντες, ὡς ἀγλαὸν τὴν Ἑλλάδι ὅτι οὐκ τοῦ σφετέρου ὃ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραίρηται; ἔστι δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, ὃ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν ᾧ σφι αὐτοῖσι ἔστι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν B Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἑωυτοῦ στρατιὴν στερισκομένην ὧν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης, εἰκάζεν ὡς εἰ ὃ ἔαρ οὐκ τοῦ σφετέρου ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τοῦ Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ ὡς ἔδεε ταῦτα δείσας μὲν τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνήσονται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέεσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀναγκαῖον ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, εἰ ὑπὸ Σικελίης τύραννος, τούτου μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίοις λόγοις, καραδοκήσοντα τὴν μάχην, ἢ πεσέεται. καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ δώσοντα, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάξοντα. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, τυραννεύων μὲν Κῶων D ὃ μὲν πρῶτος τὴν τυραννίδα Κώων, οὐ βεβιημένην, ἐκών τε εἶναι, καὶ δεινὸς ἐπίστασθαι, ἀλλ' ἐκ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἐλθὼν καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τοῦτον δὴ ὦν ὁ Γέλων Κάδμον καὶ τοιῶνδε ἔργων ἀπικόμενον, μᾶλλον δικαιοσύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλων σοφὴν ἐδίδου, ἔπεμπε. ὃς ὅτι τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι ζώοισι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον ξυνέων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν καταγέσθαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ,

καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ὅτι αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, Ἀμίλκην Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. ξεινίῃ τε τῇ ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὴ τῇ Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ θυμίλου, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρεα Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μιν ὅτι τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἷόν τε ἦν μὴ Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. τοῖς δὲ, ὦ τάδε λέγουσι, ὡς σὺν ἑβδόμῃ τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα τοῖς πατρόθεν, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο, καὶ ὡς ἐθύετο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενον. οὔτε γὰρ ζώοντα, οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· ὃ πολλῷ μᾶλλον ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλθοῦσαν τὴν σύσασιν. ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μενέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐνεπυρεύετο ὅτι πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τρωθεὶς τῷ ἑωυτοῦ γινομένῳ, ὡς ἔτυχε θέων ἐσέδραμε τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ,

A Xerxéſque cum exercitu abiit, ipſe in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonē inducto ad obtemperandū Lacedæmoniis animo, fuiſſe laturū Græcis auxilia, niſi Terillus Crinippi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone AEneſidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxiſſet per id tēpus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Eliſycorum & Sardonum & Cyrniorū trecenta millia, duce eorū Amilcare Hannonis filio Carthaginēſium rege: quos Terillus abduxerat cùm perſuaſos hoſpitii neceſſitudine, tum præcipuè prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios ſuos Amilcari obſides dedit, vlciſcendi ſoceri cauſa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippā. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos miſiſſe pecuniam. Præterea aiunt iidem contigiſſe vt eodē die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginēſem in Sicilia ſuperarint quo Græci in Salamine Perſam. Quinetiam Amilcarē, qui à patre quidem Carthaginenſis, à matre verò Syracuſanus erat, & ob virtutem rex Carthaginenſium, quum conflixiſſet, prælio victum, è conſpectu fuiſſe ablatum audio, nec vſquam gētium aut viuum aut mortuum comparuiſſe. omnia enim Gelonem indagando colluſtraſſe. Apud ipſos autem Carthaginenſes illius imaginem colētes, hæc fama eſt, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepuſculum ſine intermiſſione pugnarent, (tandiu enim extractū fuiſſe prælium) interea Amilcarem in caſtris permanentem ſacrificaſſe atque litaſſe, ſolida corpora [a] agerentem in ingentem pyram: ſed conſpectis ſuis in fugam verſis, vt erat in faciendis ſacris occupatus, ſeſe in ignem miſiſſe, atque ita combuſtum è conſpectu ſublatum. Cui, ſiue hoc modo, vt Phœnices, ſiue alio,

[a] Adolentem in pyra ingenti.

vt Carthaginenſes & Syracuſani memorant, ex oculis ablato, nũc Carthaginenſes ſacrificant, extructis monumentis, cùm alibi in omnibus ſuis coloniis, tũ præcipuè in ipſa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent.

A (ὡς Καρχηδόνιοι) τῦτο μὲν οἱ θύοισι, τῦτο δ', μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

Καρχηδόνιοι τε καὶ Συρακούσιοι τῦτο

Corcyræi autem aliud nũtiis reſponderunt, aliud fecerunt. nã quum eos iidem nuntii qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonẽ verbis alloquuti fuiſſent, polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui habendam de ſalute periclitantem: quæ ſi collaberetur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quàm vt primo quoque die ſeruirent: ideóque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adiuuandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderũt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, ſexaginta naues inſtruxere: ægréque digreſſi, Peloponeſo applicauere, ac circa Pylon ac Tænarõ oræ Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellũ quò caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorẽ vitæ Græciæ imperaturum. [a] Itaque curauere vt hæc verba apud Perſam facerent, Adhortãtibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quòd nõ minimum & copiarũ & nauiũ, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire noluimus, aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabãt ſe plus aliquid quàm cæteros ablaturos. quod etiam (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationẽ parauere, qua etiam vſi ſunt. accuſantibus enim Græcis quòd opẽ non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per vẽtos eteſias ſuperare Maleam nequiſſe. [b] Atque ita ad Salaminem ſe non contulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et iſti quidem ita Græcos à ſe ſummouerunt.

B λὰς ἀπολυμήνῃ· (ἐὼν γὰρ σφαλερῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσοισι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ ἀμφρητέον εἶη ἐς ὅ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω βοηθησόμενα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις γὰρ ἀναθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ πρὸς Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ περιέσεσθαι· ἀβουλοτέοντες μὲν δὴ Ἕλληνας ἐπαρήγειν, δοκέοντες δὲ Πέρσῃσι, καταπρήσσεσθαι πολλὰ, ἀρχὴν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὧν ὑπόσπονδοι ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προσλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόντες αὐτῷ, ἀμυνόμενοί σε πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν σοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάχα δ' ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆσδε δὴ καὶ ἐχρήσαντο. ἀπιστεόντων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρώσαντες μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, περιπλῶσαι δὲ ἐπισταμένως περὶ Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λελῦσθαι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

Corcyræi autem aliud nũtiis reſponderunt, aliud fecerunt. nã quum eos iidem nuntii qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonẽ verbis alloquuti fuiſſent, polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui habendam de ſalute periclitantem: quæ ſi collaberetur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quàm vt primo quoque die ſeruirent: ideóque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adiuuandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderũt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, ſexaginta naues inſtruxere: ægréque digreſſi, Peloponeſo applicauere, ac circa Pylon ac Tænarõ oræ Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellũ quò caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorẽ vitæ Græciæ imperaturum. [a] Itaque curauere vt hæc verba apud Perſam facerent, Adhortãtibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quòd nõ minimum & copiarũ & nauiũ, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire noluimus, aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabãt ſe plus aliquid quàm cæteros ablaturos. quod etiam (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationẽ parauere, qua etiam vſi ſunt. accuſantibus enim Græcis quòd opẽ non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per vẽtos eteſias ſuperare Maleam nequiſſe. [b] Atque ita ad Salaminem ſe non contulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et iſti quidem ita Græcos à ſe ſummouerunt.

a Operã igitur dabant, *vel, de induſtria id faciebant*, vt poſſent hæc Perſę dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci aſſumerẽt, *pro, adnocarent*, licet potentiã nõ minimam haberemus, & nõ pauciſſimas naues ſuppeditare potuiſſemus, ſed plurimas ſecundum Athenienſes, aduerſum te iremus.

b Atque ita factum fuiſſe vt Salaminẽ non peruenirẽt: & quòd à pugna nauali abfuiſſent, in eo ſe minimè malitia vlla vſos fuiſſe.

Cretes autem, poſtquam aditi ſunt ab iis Græcis quibus hoc negotium datum erat, hoc ſibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus

E Κρῆτες δ', ἐπεί τε σφέας προσλάμβανον οἱ ὀπίσω τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεωρέοντας ἐς

Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον A
γίνεται τιμωρέοισι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑ-
» πεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅτι μέμφεσθε ὅσα
» ὑμῖν ἐκ τοῦ Μενελάου ξυμφορημάτων Μί-
» νως ἔπεμψε, μιλυόων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν
» οὐ στυγερῶς ἀρήξαντο αὐτοῦ ἐν Καμίκῳ
» θάνατον ἡμύναντο, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τίνετε ἐκ
» Σπάρτης ἁρπαζθεῖσαν γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀ-
πενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίης.
λέγεται γὰρ Μίνω ἐπιζήτησιν Δαιδάλου B
ἀπικόμενον ἐς Σικελίην, τὸν νῦν Σικελὸν
279 καλεόμενον, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ·
ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, πλὴν σφέων ἐποτρύναντος,
πόλις, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικα-
νίην, πολιορκέειν ἐπὶ ἔτεα πέντε πόλιν Κά-
μικον· (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέ-
μοντο·) τέλος δὲ, οὔτε ἁλῶναι οἷοί τε ἐόντες, οὔτε αὖθι μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπο-
λιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἐπὶ Ἰαπυγίῃ γε- C
νέσθαι πλώοντας, ἐπιλαβόντα σφέας χει-
μῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συνα-
ραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (ἐδεδμήτο γὰρ
σφι ἐπὶ κομιδῇ ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐν-
θαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖ-
ναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,
Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ νη-
σιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι
χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ὀξυνίσαντες, ἐπεσό- D
πλησαν μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς
μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πόλεων τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων·
οἳ ἐκ Μικύθου τοῦ Χοίρου αἰαγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι ἐπικούρητοι
Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὗτοι.
αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπίσημος ἀρι-
θμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω,
ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο οὗτος. ὅς-
περ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέῃ τῇ E
Ἀρκάδων οἰκήσας, αἰέθηκε τὸ ὀλυμπιήϊον
πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' Ῥη-
γίνους τε καὶ Ταραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρεκπέπτωκε γενέσθαι· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημω-
θεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐποικίζεσθαι
ἄλλους τε αὐθέντας, καὶ μάλιστα Ἕλληνας,

Delphos mitteret, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascũquè lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autẽ vlti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptã. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nũc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam traiecisse, & quinquẽnio obsedisse Camicum, [a]quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratísque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [b]continenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu pòst Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarẽtinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuium adacti opem ferrè Tarentinis, interiere. Ipsorum autẽ Tarẽtinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quũ Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeã Arcadum incoluit, cõpluréſque statuas in Olympia cõsecrauit. [c]Sed mihi Rheginorũ & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cùm alios homines tum præcipuè Græcos immigrasse:

a Quam mea ætate Acragantini tenebant.

b Continentis habitatores.

c Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarẽtinis verba interieci. Porro in Cretam, postquã desolata fuit, Præsii &c.

tertiáque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus nõ deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos vnà cum suis ouibus fame pestilentiáque correptos, iterúmque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretẽsibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit.

A τείτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φανῆναι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι ἀπονοσήσαντι ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ ἀνδράσι καὶ τοῖσι προβάτοισι. ἐς τε δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τοὺς ἐκείνων λείψανα, τρίτους αὐτόθι νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἐκωλυσιμάχησε ταῦτα, ἔχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Alevadæ excogitassẽt. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuntios ad isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nũtii Thessalorũ, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullã potestis iniungere necessitatem. [a] Nulla nãque fortior necessitas est quã imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis cõparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mittendũ decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per EVripũ nauigauit. Qui postquam ad [b] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressũ qui ab inferiore Macedonia Thessaliam fert, iuxta amnem Peneũ inter Olympum & Ossã montes. Ibi castra posuere Græci, ad decẽ millia armatorũ coacti: quibus aderat Thessalorũ equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidẽ,

B Θεσσαλοὶ δὲ ἐπὶ τὸ ἀναγκαίης τοιῆσδε τὸν ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἐῴδεε τὰ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῶν ἰσθμῷ ἕσαν ἁλισμένοι τῶν βουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων τῶν τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίην τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, βπίσασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι τοσῆκε τηλοῦ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μουνοῦσθαι τοσοῦτο τῶν ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναλαμβάνω ὑμῖν ὅδε μίλιον οἷοί τέ ἐσμεν τοσοῦτο φέρειν. οὐδαμᾷ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. Ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί· οἱ δὲ Ἕλληνες τοῦτο ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαίης ἐς Ἄλον, ἐκβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπικνέεται ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἔστι ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρουσα διὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύοντο σφι Ἑλλήνων καὶ μυρίοι ὁπλῖται σὺν λεηλο- καὶ ὁπλίτας

a Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *Vt accipiamus impotentiam pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.*

b Allon Achaiæ. *Infid autem pro ijsdem verbis,* Ἄλλον τῆς Ἀχαίης, *habet Litteralis Achaiæ.*

τες· καὶ σφι ὁπόσων ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν,

ΕΥ'αίνετος ὁ Καρίωνος τῶν πολεμάρχων ἀ- A EVæneto Carini filio, delecto ex
ραιρημένος, ἠμέος μέντοι ἐὼν οὐ τῦ βασι- polemarchis, quanquam [a] non
ληίου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεο- esset è regio genere: ex Atheniē-
κλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. sibus autem, Themistocle Neo-
280 ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου clis filio. Verùm paucos illic dies
τῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευον immorati sunt. aduenerũt enim
σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ab Alexandro Amyntæ filio vi-
ἐν τῇ ἐσόδῳ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ ro Macedone nuntii, suasum eis
παντὸς ἐπιόντος· σημαίνοντες δὲ πλῆθος τῆς vt illinc decederẽt, ne in illo in-
γαλῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα gressu perstantes, ab exercitu ir-
συνεβούλευον, (χρησταὶ γὰρ ἐδόκεον συμβου- rumpente proculcarentur: vide-
λεύειν, καὶ σφι εὔνοοι ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακε- licet multitudinem terrestrem
δών,) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίην ἰδόντες nauticámque indicãdo. Horum
B consilio Græci (nam & bene sibi
consuli, & bono erga ipsos ani-
mo Macedo esse videbatur) ob-
temperauerunt. Quanquã mihi
videntur metu quoque id suasis-
se, quòd audierant alium etiam
esse in Thessaliam ingressum per
Perræbos, in superiori Macedo-
nia, iuxta vrbem Gonnon: quâ
& transiuit exercitus Xerxis. Ita
Græci ad naues regressi, rursus ad
isthmum se receperunt. Hæc fuit
in Thessaliam sumpta expeditio,
C dum rex in Europã ex Asia trã-
siturus erat, & Abydi iam agebat.
A sociis autem deserti Thessali,
iam nihil ambigentes, ita prom-
pti ad Medos transiere vt in re-
bus gerẽdis sese regi præstiterint
vtilissimos.

Græci autem ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexãdro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. euicítque
D hæc sententia, vt præsidio aditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quàm ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nã semitã qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius [b] quàm ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciã, vtq; classis proueheretur in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctũ cogitur traiectũ, qui est inter insulam Sciathum & continentẽ Magnesiæ:

[a] *Sic & Ver. cod. Gr. addunt negatiuam particulã.*

[b] *Quàm peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.*

ἐσόδου

ἐπ' ἐκ

ἐκπόρους

ab anguſtiis autem EVbœæ iam Artemiſium excipit littus, in quo eſt Artemidis, *id eſt*, *Dianæ*, templum. Ingreſſus verò in Græciã per Trachinem, vbi arctiſſimus, dimidii iugeri eſt. quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante póſtque Thermopylas: iuxtáque Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumẽ Phœnicem, prope vrbẽ Anthelam ſolùm agendo vehiculo via ſufficit. Thermopylarum autem quod ad heſperum vergit, mons eſt inacceſſus & prærali præcipitii, protentus vſque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis. In hoc autem ingreſſu ſunt θερμὰ λουτρὰ, *id eſt*, *calida lumaera*, quæ χύτρους, *id eſt*, *ollas*, indigenæ vocant: & deſuper ara Herculi extructa. Ad hos ingreſſus, murus ædificatus erat, ſuper quẽ olim πύλαι, *id eſt*, *portæ*, erant. Eũ autem ædificauerant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram AEolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. & quia Theſſali conabantur eos ſubigere, hoc præſidio impoſito ſe tutabantur: aquámque illam calidam ingreſſui induxere, vt eſſet lacunoſus locus: omnia excogitantes ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iá vetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato, viſum eſt illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Eſt autem proximè viam vicus nomine Alpeni, vnde frumẽtari Græci ſtatuerant. Et hæc quidem loca viſa ſũt Græcis opportuna. cũcta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neque equitatu vti poſſent, ibi illos Græciã inuadentes excipere ſtatuerũt. Poſtea verò quã Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſũt: peditatus ad Thermopylas inſidendas, cæteri mari, ad Artemiſiũ. Dũ autẽ Græci (vt cuique præceptũ erat) properè ad ſuccurrẽdũ tẽdũt, interea Delphi deũ conſuluere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſoliciti:

A ἐκ δὲ τῦ γειτονος τῆς ΕΥΒοίης, ἤδη ὃ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱερόν. τὸ δὲ αὖ ἀμφὶ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μὴν τοι κατὰ τοῦτό γ' ἔστι ὃ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθεν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν. κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μουνὴ, καὶ ἔμπροσθεν κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μουνή. τὸ δὲ

B Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρεος ἀβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, αἰατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην. ὃ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ἐπικλύζει καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδεδέατο δὲ τείχεος καὶ ταύτας τὰς ἐσβολὰς· καὶ τὸ γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἐδείμαν δὲ Φωκέες ὃ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ

C ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἔκτηνται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο πρόφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πρὸ μὲν μεσαμβρίης οὔκως μιν σφι ἐσέβαλλον οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. ὃ μὲν νυν τεῖχος ὃ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο.

D Τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμυνέειν τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὐνόμασται· ἐκ ταύτης ὑπίσιπεσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι (ἐφαίνοντο) ὁκοῖοί τινες ἐόντες. ἀπόμαντα γὰρ παρῆκε φάρμοι κῆ ὑπολαμβάνοντες, ὅτι οὔτε πλήθεϊ ἔξοισι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵπποισι, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο

E Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαβεβηκότες ἐκ τῆς Ἀθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πέξῃ, ἄλλοι δ', κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τοῦτο ἐβοήθεον ὡς παρεσκευάδατο· Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν ἐξηπορίῃ ἐγένοντο περὶ σφέων αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδήσαντες. 281

καὶ σφι

καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι βωμὸς ἁγίσασθαι μεγάλους A
δὲ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.
Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, ὡς ἐκ τοῦ
μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέ-
ροισι, ἐξηγήσαντο τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι. καὶ
σφι δεινῶς καταρρωδέοντι τὸν βάρβαρον ἐξ-
αμείλαντες, χάριν ἀξιάγαστον κατέθεντο. μετὰ
δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε
ἀπὸ δέξαντο ἐν Θυίης, (τῆσπερ τῆς Κηφισσοῦ
θυγατρὸς Θυίης ὁ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ
χῶρος οὗτος τὸ ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίησι B
σφέας μετίσασι. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρη-
στήριον ἔτι καὶ νεῶν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώ-
μενος ἐκ Θέρμης πόλιος, πρεσβεύεται νηυσὶ
τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι δέκα, ἐς Σκιάθου· ἔν-
θα ἔσαν τεταγμέναι νέες τῆς Ἑλλη-
νίδος, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήτικὴ καὶ Ἀττική.
περιδόντες δέ τοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων,
ἐς φυλακὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην,
τῆς ἦρχε Πραξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι βαρβαρικὸν C
ὁρμεώμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν βαρβα-
τέων αὐτῆς τὸν κάλλιστον ἀγαγόντες,
ὅτι τῆς πρώρης τῆς νηὸς ἔσφαξαν, ἀπὸ δὲ-
ξιον παιδόμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶ-
τον καὶ κάλλιστον· ἔπειτα δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ
τὸ οὔνομα ἦν Λέων· ἴσχα δ' αὐτῷ καὶ τοῦ οὐ-
νόματος ἐπαύροιτο. ἡ δὲ Αἰγινήτις, τῆς ἐτεμε-
ρήχεε Ἀσωνίδης, ἀνδρὶ σφι θόρυβον
παρέσχε, Πυθέω τῷ Ἰσχενόου βαρβαριεύοντος,
ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου τῶν κατ' ἑωυτὸν χρό-
νον· ὃς, ὅπως ἡ ναῦς ἁλίσκετο, ἐς τοῦτο αὐτί-
κα μάχης ἐχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἅπας.
ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοος, D
καὶ Πέρσαι οἵτινες ἐπεβάτευον ὅτι τῶν νεῶν,
δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐποιήσαντο μιν
ἐς πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώ-
μενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελα-
μῶσι καταλίσοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω
ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπε-
δείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ,
ὡς ἐπόντες δή. τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἑλαβον
ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ὡς εἶχον ὡς ἀνδραποδα.
αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχρήσαντο. ἡ
δὲ τρίτη, τῆς ἐτεμεήρχεε Φίρμος, ἀνὴρ
Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοχέλλει ἐς τοὺς ἐμ-
βολὰς τοὺς Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὐ-

His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepêre oraculum, cum iis primùm Græcis communicauêre quibus libertas cordi erat: quo nuntio illos, quòd barbarũ magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oracullum etiam nũc Delphi ventos propitiant.

Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas rectà misit in Sciathũ, vbi erant tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, AEginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum nauibus, in fugam se proripuerũt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, cõtinuò excipiũt. Deinde [a] strenuissimũ quenque propugnatorum eius ad proram adductum, deinceps mactant. Eorum qui capti mactatíque sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. AEginetica verò, cuius trierarchus erat Asonides, nõnihil tumultus hostibus præstitit, [b] quòd eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [c] dilaniatus est: quem collapsum nõ mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindonéque byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [d] ac probè obseruantes: quũ alios quos in eadẽ iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua fine viris barbari potiti sunt.

ἀπίδεξαν

ὦμα

Φόρμος

ἐσβολαί

a *Videtur totum hunc locum alter legisse, aut non intellexisse.*

b Quòd ea vehebatur Pyth.

c Velut in laniena concisus est. *Bud.*

d Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent.

nam Athenienſes, ſimulatque nauem impegerunt, ab ea deſilientes, iter Theſſaliam intenderunt, ſeque Athenas receperunt. Huius rei per [a] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem conceſſerunt ad EVripum tutandum, relictis per edita EVbœæ loca diurnis ſpeculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod eſt inter Sciathum & Magneſiam, nomine Myrmecem, profectæ ſunt. quem locum vbi tenuêre barbari, lapideum illic titulum impoſuere. Qui ex Therma ſoluerunt, [b] vbi littus oculos effugit, cum omni claſſe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos herma deducebat, quod erat in traiectu ferè Scyrius Pammó. Hinc totum diem nauigantes barbari, orá Magneſiam tenuerunt ſuper Sepiadé, & littus quod eſt inter vrbem Caſthanæam & oram Sepiadé. [c] Ad hunc vſque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc claſſis (quemadmodum ego ſupputando inuenio) mille ducentarú ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnú ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorúmque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquos autem hic exercitus cóſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſque ac decem. Adiiciam autem huic & ſuperiori numero [d] eos qui ſunt ex bicemibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quàm pauciores viros. Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia*. Hęc igitur erat claſſis ex Aſia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuerſum, & præterea ſeptem millium ſexcentorum decem.

ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τῇ νέᾳ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, καὶ Θεσσαλίῃ πορθυόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. τοῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τὰ βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν ἐπὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὡς σφι λίθου λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες ὅτι τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὖτις ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπόδων ἐγίνετο καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἐνδεκα ἡμέρας, πρέποντες μὲν τῷ βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. παννημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ὀξέαυσαι τῆς Μαγνησίης χώρης ὅτι Σπιάδα τε καὶ τὴν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Καθαναίης πόλιος ἐούσης καὶ Σπιάδος ἀκτῆς. μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἅπα[illegible] στρατὸς καὶ πλῆθος ἦν τῶν νεῶν ἔτι (ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω) τόσον· τὰ μὲν ἐκ τῶν νεῶν τὰ ἐκ τῆς Ἀσίης εὐπετέως, ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι, καὶ χιλιέων· τὰ μὲν δεξαμενον ἑκατὸν ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, ἑξακοσίους, χιλιάδα τε ἑξακοσίους καὶ πεντακοσίους· ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ὅτι τούτεων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὅτι χωρίων ὅτι βαστέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, διηκόσιοι ἄνδρες. ἦσαν δὲ ἄλλος ὅμιλος μὲν οὐδὲν πρόσμυριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, ἑξακόσιοι, πλοῖα, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. πρὸ δὲ τούτων καὶ ὑπὸ προτέρῳ ἀριθμῷ ἦσαν ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσασι ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον αὐτῶν ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνῆσαι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς ἑξακοσίων πρότερόν μοι ἐρρήθη) χιλίαδας. ἦσαν δὲ ὧν ἄνδρες αὐτῶν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, ἑξακόσιοι. τοῦτο μὲν νυν ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, ἑξακόσιαι. χιλιάδες τε ἐπεισι ὅτι τούτῳσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, ἑξακόσιοι.

[a] Legit πυρσῶν vt & vet. cod. habent, non ἀρσῶν.

[b] *Locus hic in Vulg. edit. Gr. eſt ſuſpectus: ac certè hunc aliam lectionē & hic & paulo poſt ſequutum eſſe manifeſtum eſt.*

[c] Ad Sepiadem vſq; & Thermopylas exors malorū Xerxis exercitus fuit: multitudo autē adhuc erat (vt ego coniectura aſſequor) ex nauibus quidē ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerāt, millia ducenta & quadraginta vnū & quadringēti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naues numerātibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naues eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducētos decē viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.*

[d] Eos qui ex pēteconteris erant, *id eſt, ex nauibus quinquagenū remorum*: ita rationem iniēs vt fuerint in ſingulis octogeni viri, maiore numero minorem compenſante. *Id eſt, ſui in quibus plures erāt compēſantibus eos in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluiſſe ſignificare quod noſtrate lingua in re ſimili dicimus, L'vne portāt l'autre. Vel, Le fort portāt le foible. Adeo vt locum hūc habeat gemmi illud loquendi Plutarchi minus. præſertim quū ὅπερ pro ὅσπερ. q. d. In ſingulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud πρὸς τὸν τῶν πεντηκοντέρων reſpōdet phraſi Gallica, Ceux des nauires, pro Ceux qui eſtoyent dedās les nauires.*

τῶν δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο· τῶν δ' ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. παρεθήσω δ' ἐπὶ τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τότε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος σὺν τῇ θωμῷ γίνεσθαι δικόσιαί τε μυριάδες, καὶ τεσσεράκοντα, καὶ μία, καὶ χιλιάδες, ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξαναθήσεσθαι εἰρήσθω, αὖθις δὲ τῆς παρασκευῆς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι συνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀναμένον στράτευμα, ἐπὶ τοσῷδε λογιστέα τούτῳ πρωτὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δέκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπακουόντων τῇ Θρηίκῃ, παρεῖχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρήικες παρεῖχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Εὐρδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πιέρες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τεσσεράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι· αὗται δὲ αἱ μυριάδες ἐκείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δισκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. τὸ μαχίμου δὲ τοῦτο ἑόντος ἀριθμοῦ τοσούτου τὴν παρασκευὴν τὴν ἐπομένην τοσούτους τινὰς ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τοὺς τὰ μαχίμων ἀνδρῶν ὑδροφορέοντας, ἀλλὰ πλοῦνας. καὶ δὴ σφέας ποιέων ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλοῦνας, οὔτε ἐλαφοστόνας φαίνειν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας πέντε, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. τοσοῦτος μὲν δὴ τὸ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, τοῦτοις ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν

A Pediţatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui in frumentariis vehebãtur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerũt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Peræbi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia*, fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum numero [a] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſeruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fiẽtque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vſque ad Thermopylas. Hic eſt vniuerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere:

a Non minoretẽ ſed maiorẽ fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorúmque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n. v. c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

ac ne impedimẽtorum quidem, aliorúmque iumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitátium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. [a] Quo minus miror proditũ esse, fluenta quædam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est, semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerãdo mulieres eunuchosque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret.

Nauales autem copiæ, postquã è statione soluerunt, prouectæq; orã terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Casthanæã & oram Sepiadẽ, primæ quæque naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octauum vsque ordinem [b] intra mare procedentes, vtpote angustiore littore quàm vt classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum verò diluculũ, ex sereno cælo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nuncupãt qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per conditionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsisque nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus [c] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur *inwol, id est, furni*, quę sunt in Pelio, extulit, alias in Itum, alias in ipsam Sepiadẽ illisit, alias in vrbem Casthanæam, alias in Melibœã expulit. erat enim intoleranda vis eius. Enimuerò feruntur Athenienses Boream inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, vt generũ suum ad sibi opitulandum inuocarent.

a Itaque mirum mihi non videtur quorundã amniũ fluenta defeciſſe tot hominũ millia: sed quonam modo frumẽtum suppetierit tot hominum millibus, id verò mirũ videri potest. Siquidem vt chœnicẽ frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione inuenio centena dena millia medimnũ quotidie absumi potuisse, & trecẽta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hũc locum Gertii, addẽs etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, destituisse exercitum tãtum. Vide apud eũdem De asse lib. 5, in quo sit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.*

b Πρόκροουσαι νῆες *Gulgò exponitur, Naues sibi inuicẽ scalarum instar alia post alias.*

c Altum tenentes

A ὐδ' αὖ ἀπὸ ζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀναφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, ὐδ' αὖ τουτέων ἀπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶυμα παρίσταται τοσοδεῶναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἀνίων· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτέοισι ἐξήρκεσε θῶυμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. ὑπολογιζομένῳ γὰρ συμβαλλομένῳ, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων B τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ τοὺς τεταγμένους τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τοὺς παρεόντα. γυναιξὶ δὲ τῷ βασιλέι, καὶ παραζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογιζομένῳ. αἰδρεῶν δὲ οὐσέων τοσουτέων μυριάδων, κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κέντρον.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης C ἐς τὸν αἰγιαλὸν, τὸν μεταξὺ Καθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ 283
πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον παρὰ τὴν γῆν, ἄλλαι δὲ ἐπ' ἀγκυρέων· ἄτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, παρέκρουσαι ὁρμέοντο ἐς Γόνυον, καὶ ὀκτὼ νέας. τοιῶνδε μὲν δὴ τὸν ὄφεγμα οὕτω. ἅμα δὲ ὀρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ἐούσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ D Ἕλληςποντίην καλέουσι οἱ τῇδε τούτῳ τῷ χωρίῳ οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἵδε ἐφύλαξαν τὸν χειμῶνα, ἀναταράξαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσῴθησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἵππους καλεομένους, τοῖσι ἐστὶ Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτῷ τῷ Σηπιάδι προσέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ E δὲ ἐς Καθαναίην ἐξεβεβήκεσαν. ἐπὶ τε τῷ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐπικαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρεὸν θύσασθαι καλέσαντες,

a Ἀναφόρων *Gulgò exponitur, Sarcinariorum.*

b Ἵππους καλεομένους *Gulgò exponitur, Naues sibi inuicẽ scalarum instar alia post alias.*

c Ἐξεφέρε *Altum tenentes*

ἢ ἔστι πλῆ, καὶ ἔστιν.

ἢ πασσαλίτων

Βορῆς ὁ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀθηναίην, Ὠρεθυίην, τοῦ Ἐρεχθῆος· κατὰ δὴ ὃ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλόμενοί σφι τὸν Βορέω γαμβεὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ ἐς τοῦ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέω καὶ τὴν Ὠρεθυίην, τιμωρῆσαί σφι, καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ τοσοῦτον τοῦ Ἄθων. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέωσι Βορῆς ἐπίπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέω τοσοῦτον, καὶ τότε σκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἐνθεῦτεν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο τοῦδε ποταμοῦ Ἰλισσόν. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλάχιστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἀνδράς τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέι τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γηγενέος τοῦ Σκιαπόδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρησὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαπτισμένα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα συνεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τἄλλα οὐκ ἀτυχέων, ἀρήιμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἐωῦ γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχθεσι συμφορὴ λυπροῦσα παιδοκτόνος. σιταγωγῶν ὁ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθερομένων, οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων συνεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε πρῆξις. τέλος δὲ, ἔντομά τε προβάντες, καὶ καταείδοντες χρήσι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, πρός τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ μὲν Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο.

A Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generum esse, & dum [a] in Chalcide pro Europa excubarent, quũ intelligerent auctum iri tempestatem, inuocauêre Boream, cui prius sacrificauerant, & Orithyã, vt sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumperẽt, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationem agentes, non queo dicere: certè Athenienses aiunt & antè fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreę extruxêre ad amnem Ilissum. In hac clade qui paucissimas naues, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam. vt Aminocli [b] Cratineo viro Magneti maiorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto pòst, dum circa Sepiadẽ humum fodit, multa pocula aurea ejecta, multa argentea percepit, thesauróque Persarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirificè est ditatus. [c] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris causa, quòd eirat filiis orbatus. Nauium autem onerariarum aliorúmque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Vnde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt. Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [d] incisiones faciendo, & veneficiis incantãdo ventum, ad hęc Thetidi ac Nereidibus sacrificãdo, tempestatem compescuerunt: siue aliter tempestas ipsa sua sponte cessauit. Thetidi autẽ ideo magi sacrificauere, quòd ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptã fuisse à Peleo, omnémque eã oram Sepiadẽ illius esse, aliarúmq; Nereidum. Et ventus quidẽ quarto die conquieuit.

[a] In Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quàm id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyámque inuocare vt sibi auxil.

[b] Cretinei filio, *aut Cretine.*

[c] Nam & hunc calamitas quædã angebat circa liberorum cædem.

[d] *Ipse alibi harũspicinam facere interpret.*

At Græcis diurni ſui ſpeculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempeſtate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ iſti vbi audiêre, fuſis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrimè rurſus ad Artemiſium reuehuntur, ſperantes ſibi paucas aliquas naues fore aduerſarias. Ita ad Artemiſium prouecti, iterum ſtationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vſque tempus perdurat. Barbari, poſteaquam ventus conquieuit, & fluctus conſtrati ſunt, reuulſis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehéteſque promontorium Magneſiæ, rectum curſum in ſinum qui ad Pegaſæa fert tenebant. In hoc Magneſiæ ſinu locus quidam eſt in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum miſſus eſſet, derelictus fuiſſe ab Iaſone atque à ſociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [a] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eáque de re nomen loco fertur eſſe Aphetæ, *id eſt, dimiſſæ*. Hoc in loco Xerxianæ naues ſtationem habuerũt: quarum quindecim, [b] quæ longè vltimæ appellabantur, proſpectis Græcorum ad Artemiſium nauibus, ratæ ſuas eſſe, in medium earum & ad hoſtes delatæ ſunt: quarum dux erat Sandoces Thaumaſii filius, Cumæ AEolidis præfectus: quem antè Darius ob hanc cauſam captum cruci affixerat, quòd quum è regiis iudicibus eſſet, iniquam ſententiam ob pecuniam tulerat. ſed eius in cruce ſuſpenſi Darius reputans plura peccatis eſſe beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoſcénſque properantius ſe quàm prudentius egiſſe, hominem ſoluit. Ita regem Darium elapſus ac vitæ reſtitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapſurus. hos enim ad ſe curſum tenétes Græci vbi vidêre, cognito hominũ terrore, agnoſcentes

a Illine enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσιν. *ad verbum, In pelagus erant immiſſuri.* vnde loco illi nomen extitit ἄφετα. *Poteſt autem ἀφίσιν & alter reddi. ſunt enim qui ἐς πέλαγος ἀφίσιν ferant, In altum vela dare.*

b Quæ multo poſt alias ſoluerant, conſpectis Græc.

A τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἐπέσχε, ἐσήμηναν πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὸν ναυηγέα. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προσχέαντες, τάχιστα ὀπίσω ἀπέπλωσαν ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας περ ἂν ἔτι νέας ἀντιξόους ἕσεσθαι νέας. Ὡς δὲ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐ- B ναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Ὡς δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ αἰθὴρ, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, καταπάσαντες τὰς νέας, ἔπλεον πρὸς τὴν ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἱρὴν αἴγιαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ὑπὸ Παγασέων φέροντα. 284.
ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα κατα- λειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν σὺν C ταύτῳ ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, ὡς τ' ὑπὸ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου ἡ τῷ χώρῳ οὔνομα γέγονε Ἄφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἐτυγχάνετε ὑστατα πολλὸν ἔξω ἀρηιδεῦσαι, καί κως κατῆδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας· ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος D Σανδώκης ὁ Θωὔμασίου· τὸν δὴ πρότερον τούτεων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε, εἰόντα τῶν βασιλητέων δικαστέων· ὅτι Σανδώκης ὑπὸ χρήματος ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πολλὰ ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων περιοντα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· θυμῶν δὲ E τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ φρονέων ὡς τάχιστα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλεὰ μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω ἀμφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, τότε ἦν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον ἀμφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον

πλαγχθέντας Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γενομένην ἁμαρτάδα, ἐπῆμα-

χ' ἀφετὰς

χ' αἰτίξοις

χ' ἔμελλον

χ' ἐπέπεσον

χ' Θαυμασίου

χ' ἔσεσθαι πλαγχθέντας

ἐόντες, ὑπὸ πίτυος σφέας εἵλον. ἐν τούτεων A
μὴ Ἀϊρίδωλις πλέων ἅλω, τύραννος Ἀ-
λαβανδέων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δ', ὁ Πά-
φιος στρατηγὸς Πενθύλου τοῦ Δημονόου· ὃς ἦγε
μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν
δὲ σφέων τὰς ἕνδεκα ὑπὸ χειμῶνι τῷ ἡμερι-
νῷ ἐκ Σηπιάδα, μιῇ τῇ παρειναμένῃ κα-
τὰ πλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἅλω. τούτους Ⓐ
Ἕλληνες ἐξισορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυ-
θέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμ-
ποισι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. ὁ B
μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς,
πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ἐς εἶπον Σαν-
δώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας.
Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσ-
σαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐσέβαλε κως ἐς καὶ δὴ
τρίτατος ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν
ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῷ ἑωυτοῦ,
ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου·
πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔν-
θα δὴ αἱ Ἑλλωτίδες ἵπποι ἐλίποντο πολ- C
λόν· τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν,
Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρχεται τῇ στρα-
τιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ
ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων
ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος αὐτέρχε, εἰ μὴ
φλαύρως. ἐς Ἄλλον δὲ τῆς Ἀχαιίης ἀπικο-
μένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βου-
λόμενοι τὸ πᾶν δεξηγέεσθαι, ἔλεγον οἱ ὅτι-
χωλέιον λόγον, τὰ τῷ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφλυσίου D
Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο
Φρίξῳ μόρον σφι Ἰνοῖ βουλεύσας· μετὰ δὲ,
ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ τοῦ τριετέος τοῖ
τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε·
ὃς ἂν ἢ τῶν ἡμέων τῶν τοῦ πρεσβύτατος, τούτου
ὑποταξάντες ἔρχεσθαι τὸ πρυτανήιον, αὐ-
τοὶ φυλακὰς ἔχουσι. Λήιον δὲ καλέουσι τὸ
πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐν ᾧ δ' ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι
ὅκως ἔξουσι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὡς τὸ πρῶ
τὸν τοῖσι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων
τούτων θύεσθαι, δείσαντες, οἴχονται ἀπο- E
δρηίτες ἐς ἄλλην χώρην. χρόνου δὲ προϊόν-
τος, ὀπίσω κατελθόντες, ἐν ἀλίσκωνται, ἐ-
κέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον ὡς θύσεταί τε ἐξη-
γέοντο, στέμμασι πᾶς περιαθεὶς, καὶ ὡς σφέα
πομπῇ ἐξαγθείς. Ταῦτα δὲ ποιέουσι οἱ Κυ-
πασσέος τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν

χ' ἀπε-
χθομένην

χ' Ἀφυ-
σίου

χ' μετὰ τὰ-
δε,

gressi a repente cepêre. In qua- a Facilè cepêre.
rum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu sciscitati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt. Cætera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Meliéses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quòd illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui b nó suffecit. Xerxi c ad littoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem AEoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteri proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, curiæ (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, non prius exire posset quàm mactandus esset. Ita multos, quũ iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cũ pompa eductos mactari cõsuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quòd quum Achæi expiationem loci

b Non suffecit. Fluuiorum autem Achaiæ quũ maximus sit Apidanus, ne hic quidẽ suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illi aquam abundè suppeditauit, sed parcè tantùm.*

c Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαίας *hic posuit Ad littoralia Achaiæ: quum suprà pag. 502, pro iisdem verbis posuerit Algas Achaiæ.*

facientes, ex oracvlo Athamantem AEoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniés illum liberauit: eóque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit, & ipse ab eo abstinuit, & idē suis copiis imperauit, domúmque item posterorum Athamātis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiáque: à quibus locis processit Xerxes in Melidē iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Súntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme stadiis abest, cui nomē inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorū intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est*, *niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, [a] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiē anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix, ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicē angustissimū viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrū duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum.

a Hac autem maximè parte spatiosa est illa regio, à mari ad mōtes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Mōtis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

A ἐν Θεσσαλίῃ Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, τῷ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος ὁ Κυτίσωρος ἐκ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ὀπιγηνομένοισι ἐκ ἐωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ προήγαγε. 285
τῶν τε Ἀθαμάντος ἀπογόνων τιμὴ οἱ κίλιον ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐστέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, τὰ δὲ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ δὲ τούτων
B τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλίδα κατὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ πλημὶς ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. κατὰ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, οὔρεϊ, τῇ δὲ, κάρτα εὐρέϊ. κατὰ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον οὔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα κατειλήϊ πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλέονται. κατύπερθε μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ
C ἐόντι ἀπὸ Ἀχαιίης, Ἀντικύρη· πρὸ ταύτης Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐκ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. Ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλοι εἴκοσι καὶ διηκόσιοι σταδίων ἄλλος ποταμός, ᾧ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθεύουσι βοηθέοντα Ἡρακλέϊ κατὰ τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ κατὰ μῆνα ἀναφανῆναι. Ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε σταδίους ἀπέχει. Ταύτῃ δὲ καὶ εὐρυχωρίη πλείστη ἐστὶ πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐν τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, καὶ ἡ Τρηχὶς πεπόλισται. χιλιάδες τε γὰρ καὶ δισμύριαι πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί.
D τοῦ δὲ οὔρεος, ὃ κατειλήϊ τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι διάσφαξις ἐς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. Διὰ δὲ τῆς διαφάξος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει κατὰ τὸ ὑπώρεον τοῦ οὔρεος. ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς οὐ μέγας κατὰ μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στενότατόν ἐστι ἁμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. Ἀπὸ
E δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος, ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων, κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, πρὸς ἣν δὴ πλατάρεον ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος κατὰ αὐτὴν εὐρύς. ἐν δὲ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν προὸς βορέω αἰεὶ μὲν ἐχόντων πνέοντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν προὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων. ὃ δὴ κατὰ ταύτης τῆς ἠπείρου. ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ὄζ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου ἦλθον. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. προὸς τούτοισι δὲ κεκλημένοι ἐλθόντο Λοκροί τε οἱ Ὀπουντίοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν προόδρομοι τῶν ἄλλων, στρατὸς δὲ λοιπὸς σύμμαχος, προσδόκιμος πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπὸ Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τὸ ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τασσόμενον, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀνθρωπον. οὐκ ἔστι δὲ ὅντινα οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν οὐχ ἅρχῃς γινομένῳ οὐ συμμίσγεται τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα ὀφείλει ὧν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέεσθαι. οἱ δὲ, ταῦτα πιθανόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. τούτοισι ἔσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστας. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πάντων τῶν στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος μὲν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,

A Caeterum rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat, Græci verò in transitu: qui locus à plerisque Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum & Mantienorum mille, totidem ex vtrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponeso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocēsium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nuntiis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam verò maris esse in Atheniēsium præsidio AEginetarúmque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audiētes, in Trachinem auxilio iere. Erant his cùm alii duces suæ quisque ciuitatis, tum verò, penes quem summa imperii erat, quem maximè admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leōtis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai,

286

qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [a] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verùm Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebátque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è [b] primoribus viros, & quibus filii erant: assumpsérátque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causa Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quòd eos maximè insimulabat quòd cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vnà mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alii socii in militiam proficiscerentur, néve cum Medis sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carniis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus, erant cum omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui autem socii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat) haud suspicati tam citò apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduentabat, metu perculsi de discedendo consultabant. At cæteri quidem Peloponnenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum, Isthmi custodiam agerent:

a Cleodæi. *Quam lectionem comprobas locus quem habes suprà pag. 398. de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.*

b Constantis ætatis viros. *Camer.*

A τῦ Δορυάγου, τῦ Λεωβότεω, τῦ Ἐχεστράτου, τῦ Ἡγήσιος, τῦ Εὐρυσθένεος, τῦ Ἀριστοδήμου, τῦ Ἀριστομάχου, τῦ Κλεοδαίου, τῦ Ὕλλου, τῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. διξῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φερνίδος καὶ τῆς βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαίδος ἐρσενος γόνου, Δωριέός τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (τοῦτο γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) ἔχων δὲ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἧιε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τεσσεράκοντα, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. θηβαίων δὲ ἀπίκετο καὶ Θεσπιέων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τὴν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τῶνδε δὲ εἵνεκα τούτους ἀπουδέων ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων θηβαίους, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπρέπτους ἐν τῷ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δ', ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρότους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ κω οὗτοι μηδίζωσι, ἐπὶ αὐτοῖς πεπυθόμενοι· ἐπορβαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεα γὰρ σφι ἐπέκειτο ἤδη, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, πᾶσι βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἐπὶ γὰρ κατὰ τοῦτο ὀλυμπιὰς τύχαι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὕκων δοκέοντες κατὰ πάντα ὕστερον ἁμα χρηναι θήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώντο ποιήσειν. οἱ δ' ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς ἐπὶ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ·

Δορύαγος

Λεωνίδης ὁ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν ἀθυμοτέρως A
χόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτός τε μᾶλλον ἐ-
φιζέτο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πό-
λιας, καλοῦντας σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων
αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξα-
σθαι. ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε
Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι
τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν
Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ
ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακε-
δαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν ἡρως Ἡρα- B
κλείδης. ὡς δὲ παρεστέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ
στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατόπτευε πᾶν μὲν
τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τὸ
τεῖχος, τὸ αὐτὸ ὀρθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ,
οὐκ οἷά τε ἐὼν καὶ δέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐ-
μάνθανε τοῖσι παρὰ τὸ τεῖχος τὰ ὅπλα ἔ-
χειτο. ἔτυχον δὲ τότον τὸν χρόνον Λακεδαιμό-
νιοι ἔξω τεταγμένοι τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμνα-
ζομένους παρὰ αὐτρσὶ, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτε-
νιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθαύμαζε, C
καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα
ἀπρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην.
οὔτε γὰρ τι ἐλίγωρε ἀλκῆς τε ἀνεπίστατο
πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε παρὰ Ξέρξεα
πάντα ὁπόσπερ ἔπεσε πάντα. ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ
εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅ τι παρασκευά-
ζοιντο ὡς ἀπολεύμενοι καὶ ἀπολέοντες τὴν
δυνάμιν, ἀλλ' (αὐτῷ γελοῖα δὲ ἐφαίνοντο
ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίσ-
τωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον D
δὲ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα τουτέων, ἐθέ-
λων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λα-
» κεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μευ καὶ
287 » πρότερον, ὅτε ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
» περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων. ἀκούσας δὲ, γέ-
» λωτά με ἔθευ, λέγοντα τάπερ ὥρων ἐκ-
» βησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ περὶ πλεί-
» ονος ἀληθείης ἀσκέειν αὐτὰ σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀ-
» γὼν μέγιστος ὑπέστην. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. ἐπὶ αὐ- E
» τοὺς οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ
» τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νό-
» μος γάρ σφι οὕτω ἔχων ὑπέστη· ἐπεὰν μέλλωσι
» κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς
» κοσμέονται. ὑπίσασο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ
» τοὺς ὑπολειπομένους ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι,

huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrii, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuntios ad accerſendas ſubſidio ciuitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quàm vt Medorũ exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerẽt, mittit. Audierat enim iam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguã copiam, eiúſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidé è genere Herculis. Eques vbi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, cõtemplatur aſpicitque nõ ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerãt excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murũ agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animaduertit partem ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus planè cognitis, per otiũ ſeſe recipit. nemo enim illorum inquietabat, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxẽ, cuncta quæ inſpexerat refert quæ Xerxes audiens,[a] nõ poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad poſſent perituri pariter, & hoſtẽ perdituri. Sed quũ ridiculã rem ſibi facere viderentur, accerſit ad ſe Demaratũ Ariſtonis filium, qui in exercitu erat: quẽ, vt venit, interrogauit horũ ſingula, cupiens noſſe quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audiſti, inquit, antea me, dũ aduerſus Græciam proficiſceremur, de his viris: & quum audiſſes loquẽtem hæc quæ euentura prouidebã, deriſui habuiſti. ſed quanquam mihi ſummũ diſcrimẽ eſt aduerſus te rex veritatem tuẽri, audias tamen nũc quoque veritatem: Hi viri ad nobiſcum pugnandum de ingreſſu venêre, atque hoc apparant. nam ita ſeſe apud eos habet cõſuetudo: quoties adire animæ periculum dẽt, tunc capita comunt.[b] quod ſcies, ſi hos & qui Spartæ manſerunt, ſubegeris:

a Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita ſe habere vt reuera ſe habebat, nimirum illos ſe præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus.

b Scito autem, ſi hos cæteróſque qui Spartæ remãſerunt ſubegeris, nullam aliam fore hominum gẽtem quæ contra te rex, &c.

nulla hominum gẽs alia eſt quæ cõtra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduerſus regnum in Græcia pulcherrimũ atque viros præſtantiſſimos tendis. Xerxe, quòd hęc ei admodũ incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tãtillæ copiæ cũ ſuis pugnaturæ eſſent, rurſus, inquit, [a] Pro vano me ducas, niſi hoc tibi vt ego annuo, vſu venerit. Hęc dicens, tamen Xerxi non perſuaſit. Itaque quatriduũ Xerxes ſuperſedit, ratus eos illinc fugã eſſe facturos. Quinto die quũ putaret impudẽtiam illorum atque temeritatem eſſe in permanẽdo, ira percitus, Medos in eos ac Ciſſios mittit, imperãs vt illos caperent viuos & in cõſpectum ſuum adducerent. Medi, vbi facto impetu in Græcos impreſſionem fecerunt, multi cadebãt, aliiſque ſuperuenientibus nihil tamẽ promouebant, etſi vehemẽter ingruebant: palàm facientes cùm aliis omnibus, tũ verò ipſi regi, ſe quidem multos homines eſſe, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congreſſus interdiu. Pòſt, vbi Medi ſe ægrè tutabantur, tũ verò ipſi ſe ſi[illegible]duxere, ac ſæq; ſubeuntes accepere, [b] immortales ex appellat, quorũ dux erat Hydarnes: tanquã facilè hoſtẽ ro ſligaturi. Vbi & hi cum Græcis congreſſi, nihilo magis quàm Medi proficiebant, ſed eodem modo pugnabant, vtpote [c] longioribus haſtis quàm Græci vtentes, & in locis anguſtis, vbi nullus multitudinis erat vſus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cùm aliis in rebus oſtentantes ſe peritè inter imperitos pugnare, tum verò in eo quòd quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerẽt, cum vociferatione & ſtrepitu ingruebãt: at Græci rurſus ſe conuertẽtes, aduerſis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinem proſternebant, aliquot tamen illic ex ipſis etiam Spartiatis occubuere. Perſæ, poſteaquam & cateruatim & vniuerſis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum ſeſe receperunt.

a In me vt mendacem conſule. *Vel, De me vt mendace ſtatue.*

b *Cur ita vocarentur, ſuprà expoſuit, pag. 467.*

c Breuioribus

A ἔστι γὰρ ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σε βασι-
λῆ ὑπερμενέϊ χεῖρας αἴρασθαι ἀμύνον. νῦν
γὰρ τοὺς βασιληΐδα τε καὶ καλλίστην πόλιν
τήν τε Ἑλλησι προσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀ-
ρίστους. χρήματα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο
τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπηρώτα ὁντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, οἵοί τε εἶεν τῇ ἑωυτῶν στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ,
ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ τοῦτό
τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. τοῦτα λέγων, οὐκ
ἐπεψεύσατο τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ πρεσσῶν
ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι.
πέμπτῃ δ', ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ
ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ δεινῇ χρεώ-
μενοι, μάλα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε
καὶ Κισσίους θυμῷ θέλων σφέας
ζωγρήσαντας ἀγαγεῖν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ
ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσήϊσαν,
καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσ-
πταίοντες. δῆλον δὲ ἐποίεον πολλοῖσι, καὶ
οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄν-
θρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ συμ-
βολὴ δι' ἡμέρης. ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τῆς χέως
ἐπείροντο, οὐ γαυστὰ ὅτι μιν ὑπεξήϊσαν,
τῶν δὲ Πέρσαι οὐ δεξάμενοι ἐπῆϊσαν τοῖς ἀ-
θανάτοις ἐκέλευε βασιλεύς, τῷ οὔνομα ἦν Ὑδάρ-
νης, ὡς δὴ ὕστερόν γε ὑπερτέρως καταργασόμενοι.
ὡς δὲ καὶ ὅτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν
πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλ-
λὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μα-
χόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι
ἢπερ οἱ Ἕλληνες· οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως
λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι οὐ κατὰ ἐπι-
στάμενοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὄκως
στρέψαντα τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγοιεν δῆλον.
οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε
καὶ παταγῷ ἐπήϊσσον. οἱ δ' ἂν καταλαμβανό-
μενοι, ἀναστρέφοντο αὐτίοι ἐς τοῖσι βαρβά-
ροισι μεταστρεφόμενοι, καὶ τίθεσαν πλή-
θεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ
αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων οὐ γαυστὰ ὀλίγοι. ἐ-
πεὶ δὲ οὐδὲν ἐδύνατο τῷ στρατεύματι οἱ Πέρσαι
τῶν ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πάμ-
πολλα προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.
ἐν τού-

« λεγόμενα εἶεν, καὶ δεύτ.

« ταύτῃ ὀκῇ

« ἐσέπιπτον

ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλῆα Ἀνδρόμαχον, τὸν ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ ἀγῶνος, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇσι ὑστεραίῃ δὲ βάρβαροι, ὁρέοντες ἀμείνονα ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταστρωματήσεσθαι τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἐπὶ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, σινέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ σφέων θέλοντα ἀλλοιότερον Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλαυνον.

Fertur autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret. [a] Postero die nihilo melius barbari præliati sunt. [b] nã sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quũ conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quàm pridie agendum vident, abscedunt.

a Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel.

b Ita enim pugnabant vt qui existimarẽt, illos, vtpote paucos, saucios esse, eisq; vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græcos excep.

Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὅ,τι χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μεγάλῃ τινὶ δοκέων βασιλέος δόσι οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς τύτῃ ἐστομωμένους Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ἐπὶ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυρίον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνθηκύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης τοῦτ' ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημανέω. ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδέν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τουτέων ἀπέθανε. ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀνακτορίδης, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τόδε μὲν γάρ, τόδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκηρυξάν οὐκ ὅτι Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πολλῷ τοῦ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι. τοῦτο δέ, φεύγοντα Ἐπιάλτεα τοῦτον τὸν αἰτίην οἶδα μάλιστα. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς τοῦτον τὸν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκώς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης

Ibi regem ancipitem quòdnã in re præsenti consilium capesseret, Epialtes EVrydemi filius alloquuturus adiit, tanquã magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauítque ei tramitẽ qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliã profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyrę (nã illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliã causam (quá ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hũc in modum Epialtes posteà interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrẽsem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nã hinc licet coniectemus, primùm, quòd Græcorum pylagoræ nõ Onetæ & Corydali sed Epialtæ Trachinii caput pecunia licitati sunt, quòd scilicet eũ cõpertissimum haberent: deinde quòd Epialten ob hanc causam scimus se fuga proripuisse: postremò, quòd Onetes qui non erat Meliẽsis, ita demũ tramitẽ illũ nouisset si in ea regione multùm diuersatus fuisset. Ideóque Epialtæ

culpam adſcribo, quòd Perſas per montem circumduxit, & ad tramité perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpõdebat, probans, maiorẽ in modũ lætus, ſine mora Hydarnem cũ iis quibus præerat copiis miſit. Ille circa lucernarum accenſionem, *id eſt, ſub crepuſculum*, è caſtris profect' eſt, & tramitem ingreſſus. Quem tramitem indigenæ Melienſes veſtigauerunt: eóque inueſtigato Theſſalos deduxere aduerſus Phocẽſes, eo tempore quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcẽdum bellum in præſidio erant. [a] Extrin ſecus nihil admodum præſeptus trãſitus erat, quũ nihil eſſet vtilis Melienſibus. Sic autem ſeſe habet ille callis: Ab Aſopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorſũ montis extenta, deſinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus, ac iuxta lapidem nomine Melampygum ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc eſt, malitioſorum ſedes*, vbi anguſtiſſimus callis eſt. Hac via atque ita ſe habẽte Perſæ Aſopum tranſmittẽtes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos mõtes, ad ſiniſtram terram Trachiniorum habentes: ac ſub exortum auroræ in cacumen montis euaſerũt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocẽſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad viam tutandam. nam tranſitus inferior à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quòd eam per mõtem viam vltro à Leonide acceptam obſidebant. Hoc autẽ modo Phocenſes Perſas aſcendiſſe animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (vt res poſtulabat) frõdium ſuper pedes conſtratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocẽſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, cõfeſtim barbari adfuere: qui conſpicati viros arma ſibi circũdantes, obſtupuere. [b] quippe qui (vt in exercitu aſſueratum fuerat) neminem ſibi ſperabant occurſurũ.

a *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

b Quum enim nullum aduerſarium ſibi occurſurum ſperaſſẽt, in exercitum inciderunt.

A γὰρ ἔξι ὁ τὸν Ἐπιγησάμβρος τὸ οὖρος καὶ κατ' τιὼ ἀτραπόν, τῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα σὺν χαρῇ ἦμος μβρος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἅφας ἐκ τῦ στρατοπέδου. τιὼ δὲ ἀτραπὸν ταύτιν ἐξῆεσαν μβρ οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξιθεσίντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φυλάξαντες

B τίχει τιὼ ἐσβολίω, ἔσαν ἐν σκέπῃ τῦ πολέμου· ἔκ τε τόσου δὴ κατεδέδαγτο ἐοῦσα σφέων χρησὴ Μηλιῦσι. ἔχι δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἀρχεται μβρ ἀπὸ τῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τῦ ἀπὸ τῆς ἁγασφάγος ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρει τούτῳ τῷ τῇ ἀτραπῷ τιὼτο κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατ' ῥάχιν τῦ οὔρεος, λήγει δὲ καλῷ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρὸς τιὼ ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατ' Μελάμπυγόν τε καλεόμβρον λίθον, καὶ κατ' Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ ὀ στεινότατόν ἔξι. κατ' ταύτιν δὴ τιὼ ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἐξιυσθμ οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβαίτες, ἐπορβύουτο πᾶσμ τιὼ νύκτα, ἐν δεξιῇ μβρ ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τῦ οὔρεος. κατ' δὲ τῦτο τῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμβροί τε τιὼ σφετέρίω χώρίω, καὶ φρυρέοντες τιὼ ἀτραπόν. ἡ μβρ γὰ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τιὼ δὲ διὰ τ' οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴ Φωκέες ὑποδεξάμβροι, Λεωνίδη ἐφύλασσον. ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὖρος, πολλῶ ἐόν δρυῶν ὑπέπλεον) ἰῶ μβρ δὴ νίωεμίη, φόφου δὲ ἠμομβρίου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμβρίων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, διὰ τε ἔδραμον οἱ Φωκαέες, καὶ ἐνέδυων τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι πρῆσσμ. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομβρίους ὅπλα, ἐν θωύμασι ἐγβρίοντο. ὑπόμβροι γὰ ἐδέκνα σφι φανήσεσθαι αὐτίξοον, ἐνεκήρυσσμ στρατῷ.

C

D

E

ἔρηται

ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ ⓐ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀληθέως, διέπαυε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. ⓐ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο ὑπὸ τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ὅτι τοῦ οὔρεος ⓑ κόρυμβον, ἐπισάμενοι ὡς ὅτι σφέας ὥρμηντο ἀγχοῦ, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. ⓐ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὔρος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγείλαντες τὴν Περσέων τὴν περίοδον, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῆς ἄκρης, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο ⓐ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. ⓐ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ αὐτέτειναν. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· ⓐ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοὶ παρεσκευάδατο· λέγεται δὲ ὡς αὐτοὺς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπολωνται κηδόμενος. αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ δὲ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλῆσος εἰμί, Λεωνίδῃ, ἐπεί τε ἤθελον αὐτοὶ συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν δαπανδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπρεπέα οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ἔκπαλαι τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὧδε,

Ibi Hydarnes formidãs ne Phocenſes Lacedæmonii forent, Epialten percontatus eſt[a] quiſnã illeeſſet exercitus. Mox certior rei factus, Perſas tanquam in aciem inſtruxit. quorum miſſilibus multis crebríſque Phocẽſes quum ferirentur, fugam fecerũt in verticem mõtis, gnari aduerſum ſe ab initio illos veniſſe: & ſe præparabant tanquam perditi. Ita iſti ſentiebãt. Verùm his ſpretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Perſæ rapidi de mõte deſcendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erãt, primùm vates Megiſtias extis inſpectis indicauit mortem illis pariter & ſibi impẽdere. deinde tranſfugæ notum fecere, Perſas montem circuire: ſed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco ſignificauere ſpeculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illuceſcente. Hìc inter ſe cõſultantes Græci, ſentẽtiis diſcrepabant. alii enim ſtationem nõ deſerendam ſuadebãt, alii id diſſuadentes contendebant. Ita diſſidentium partim abſcedunt, dilapſique in ſuam quiſque vrbem ſe recipiunt: partim, qui cũ Leonide erant, ad illic perſtandum ſe accingunt. Fertur autem ipſe Leonides eos qui abſceſſere dimiſiſſe, de illorum vita ſolicitus: ſe verò & Spartiatas, qui adeſſent, non facturos è ſua dignitate ſi ſtationem deſererent, ad quam tutandam ab initio veniſſẽt. Cæterùm ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, poſteaquam animaduertit ſocios ignauos & inuitos eſſe ad periculum ſubeũdum, veniam eis abeũdi dediſſe, ſibi verò decedere inhoneſtum putaſſe: permanenti autẽ illic, ingentem gloriam futurã, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem ſperaſſe. Siquidem iã inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculũ, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oraculum hexametris illa verſibus reddidit, in hæc verba.

[a] Cuias

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrũ donec passim discerpserit horum.

A Υμῖν ἢ ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόρου,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐσικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πευθήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὴν Ταύρων ἀλκὴν μενέει μενόεις οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Διὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἑ φημὶ
B Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πύματα δάσσαι.

Ταῦτά τε δὴ ὑπολειφθέντα Λεωνίδῃ, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμην διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἱ χρηίζοντας. μαρτύριον δέ μοι τῷδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίῃ τε Ἀ-
C καρνάνα, λεγόμενον εἶναι τὰ αἰνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἄπυστα οὐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι οὐκ αἰνίγμῃ εἰπόντα, φανερὸς ὅτι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μοναίγμεα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμει-
D ναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. Τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμιμνον, καὶ οὐ βουλόμενοι. κατεῖχε γάρ σφεας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος: Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπελθεῖν, ἀλλὰ καταμείναντες σὺν αὐτῷ ἀπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπίσχων χρόνον, ὡς ἀγορῆς
E κου μάλιστα πληθούσης τῷ σοσσοδον ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέστελλε οἱ Ἐπιδήτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις στεινοτάτη ἐστὶ, καὶ βεβαίτερος ὁ χῶρος πολλῷ ἦν ἢ τὠπίσω τε καὶ αὐτίς. οἱ μὲν δὴ βάρβαροι ἀμφὶ Ξέρξεα προσήισαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνί-

a Ac facere volentem vt id decus Spartiatarũ dũtaxat esset, remisisse soc.

Hæc reputãtem Leonidem, [a] cupidúmque gloriæ comparandæ, crediderim solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quàm illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quòd vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modò, qui ei vnicus erat, vnà militantem missum fecerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtẽperantes abiere. Thespienses tantùm atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespiẽses verò, libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentésque vnà cum illo occubuerũt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tãtisper moratus dum tempus esset quo forũ solet maximè frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nã descensus à monte, compendiarius magis ac breuioris multo spatii quã circuitus montis atque ascensus..

b Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserũt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquã multo magis quã initio ad mortem per-

[b] Barbari qui circa Xerxem erãt, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erãt accessere: & isti tanquam ad necem iam multo magis quàm à principio fecerant,

γρ' γήρασε, ὅπ καὶ τὸν μάντιν

γρ' ἀπέλιπε,

Χ Εὐρύτερον

ἐπεξιὴς ἐς τὸ Εὐρύτατον τ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ A
ἔρυμα τ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δὲ, ἀνὰ τὰς
τασσομένας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στενότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω
τ σταυρῶν, ἔπιπτον πλῆθει πολλοὶ τ βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τὰς τελεῶν ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα,
αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν
δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ
διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλέονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. λῦε δ' οὐδεὶς τὸν ἀπολυμμένου. ἅτε γὰρ ὑποτάμενοι B
τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ὑπὸ τ
τασσομένων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυτο ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, πᾶσι χρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν
τοῖσι πλέοσι αὐτέων τηνικαῦτα ἐτύγχανε
κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο
τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι
μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ C
290 ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ
οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν
τεσσεράκοντα. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι
ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ὧν
δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀπάρνεω
χ Ῥαπαγωνίης θυγατρὸς Φραταγουνίης γεγονότες Δα-
ρείῳ. ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρ-
σάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὸν θυγα- D
τέρα Δαρείῳ, καὶ οἶκον πάντα καὶ ἑωυτοῦ
ἐπέδωκε, ὡς μούνης ἐούσης οἱ τούτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα
πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός· ἐς ὃ
τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσάν,
καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τέλος δὲ συνεσπέσε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ
παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο E
οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρέποντο τὸ
νῶτον. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ἅπαντες κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ
κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄχθῳ νεῦ ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ὁ τοῦ Λεωνίδη.

progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nã munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assiduè ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidẽtes absumebãtur, multo plures inuicem viui proculcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur. Quúmque scirẽt impendere sibi necẽ ab iis qui mõtẽ circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudẽtes. Quorum plerisque quũ iam lanceæ diffractæ essent, nónnulli gladiis Persas obtruncarẽt, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissimè opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarũ quoque illic cùm multi alii tam celebres ceciderũt quàm incelebres, tum verò duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspísque Arsamæi filius erat, qui quũ Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorúmque cõflictu, vt Græci a ter hostib⁹ in fugã versis, a Quater cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eovsque perstiterint dũ ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tũ verò pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo.

Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circunfundũtur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruentes, alii vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cũ Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tãtam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nuntiare, si Medi solẽ obducerent: se enim sub vmbra cum illis, nõ in sole pugnaturos. Hæc & alia huiusmodi dicta[a] memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi ferũtur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: E Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eò loci vbi ceciderũt sepultis, & iis sociis qui prius quàm à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

a Mnemosyna sui aiũt, *id est, monumenta*, Dien.

Terdeci s centũ hîc certarunt mil libus olim
E Peloponneso bis modò mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

b Facere.

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine [b]iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio,

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

A ἐν τούτῳ σφέας ὦν χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι λελειφθεισας· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίης ἐπιστάμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πανταχόθεν περιεῖσαν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄδεισος αἰνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν πρὸ τῆς συμμίξης σφέων τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρη-
B χινίων ὡς ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἀπίεσαν τὰ τοξεύματα, ἥλιον ἔκρυπτε τὸ πλῆθος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτοισι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγῆναι τούτοισι, εἰπεῖν (ἐν ἡδονῇ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ἐν σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Τοῦτα μὲν δὴ ἄλλα τοιουτοῦτα ἔπεα φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ
C δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ βὸδοκίμεε μάλιστα τῶν οὐνομα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ τούτῳ τῷπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε πεντηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

D Τοῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται. τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ὀπίγραμμασι μόνον καὶ σήλῃ, ἔξω ἢ τὸ τοῦ A
μάντιος ὀπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ
σφέας οἱ ὀπιχωσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος
Μεγιστέω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι
τοῦ ξείνου ὁ ὀπιγράψας. δύο δὲ τουτέων
τῶν τεσσερακοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀ-
ριστόδημον, πρέον αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοι-
νῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ
ἐς Σπάρτην, ὡς μεμεμψίμοιρί τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ
στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκεί-
το ὑπ' Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ μέ- B
γιστον· ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοσῆσαι, ἀποθα-
νέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· πρηΐσ σφι τουτέων
τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν.
ἀλλὰ γνώμῃ διενεχθέντας, Εὔρυτον μέν,
πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτή-
σαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἑσδυόντα, ἄγειν αὐ-
τὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχεσομένους.
ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀναπηδήσαντα, οἴ-
χεσθαι φεύγοντα. τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅ-
μιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λι- C
ποψυχέοντα λιφθῆναι· εἰ μὲν νυν οἱ μοῦ-
νον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοσῆσαι ἐς
Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν
κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι
Σπαρτιήτας μείζονι ὀδυνίῃ προσθέσθαι.
νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν
αὐτῆς ἑτοιμότητος τοσοῦτος, οὐκ ἐθελησάντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν
μείζονα μεγάλως Ἀριστόδημον. οἱ μὲν νυν D
οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρ-
την, καὶ διὰ τοσοῦτον τοιῶνδε· οἱ δὲ, ἄγ-
γελον πεμφθέντα ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου, δέξεον
αὖτις καταλαβεῖν τὴν μάχην γενομένην,
οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομεῖναντα ἐν τῇ ὁ-
δῷ, τοσοῦτον ἀχθέσθαι· τὸν δὲ σὺν ἄγγελον αὐτοῦ,
ἀπιχθέντα ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. ἀπο-
νοσήσαντα δὲ ἐς Λακεδαίμονα τὸν Ἀριστόδημον,
ἀτιμίη τε εἶχε καὶ ἀπιμίην· πάσχων δὲ τοιά-
δε, ἠτιμοῦτο· ὥστε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρ-
τιητέων, οὔτε διελέγετο. ὀνείδεός τε εἶχε, ὀνο- E
σάσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν
τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀπέλαβε πᾶσαν τὴν
ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον
ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην. τῶν
τεσσερακοσίων τουτέων, φεύγοντα, τὸν οὔνο-
μα εἶναι Παντίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτιμώθη, ἀπάγξασθαι.

a *Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatē, inscripsit. Ex his trecētis duo, EVrytus & Aristodem⁹, feruntur b ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se cōsilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vnà cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conueniisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidē præ ignauia remansisse: EVrytū verò audita Persarum circuitione, petiisse arma: séque eis indutū iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mādauisse: illum dato in agmē impetu occubuisse. Quòd si vel Aristodemus solus redire Spartā neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnā irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessariò debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hāc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autē, quum ab exercitu pro nuntio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitē: sociúmque eius qui vnà mittebatur, in pugnam profectū oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, c quòd eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quòd Aristodemus fugax appellatus est. Verùm hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdē trecētis superfuisse, in Thessaliam pro nuntio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse.*

a *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in Vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur, ὀπιγράμμασι μόνον καὶ σήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ὀπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ὀπιχωσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστέω Σιμωνίδης, &c.*

b *Ob vehemētissimum oculorum morbum.*

c *Quòd nullus ex Spartiatis ignē illi accenderet, aut cum eo colloqueretur.*

Thebani autem, quorum dux erat Leontiades,[a] vi retẽti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erãt, dimicauerũt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderũt, ad eósque propius accesserunt, referẽtes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terrámque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachũ postea Platæenses, quadringentorum Thebanorũ ducẽ, quòd vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hũc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

a Ad tẽpus quidem, dum fuerũt vnà cum Græcis, necessitate adacti aduersus copias dimicarunt: at vbi res Pers.

Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pãdito, Quótnam sunt Lacedæmonii, quótve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omniũ magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis à me, scies: Est enim b Lacedæmone vrbs Sparta octo millium fermè virorũ, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt simíles: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem simíles, sed tamen viri sunt strenui. Ad hũc Xerxes, Demarate, inquit, agedũ expone quo pacto hos viros minima cũ difficultate subigamus. tu nanque calles quò tendãt eorum cõsilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod

b Lacedæmonio agro

A Ἐὼν δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἐπὶ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, τρεπομένους δὲ τὴν βασιλέος στρατιὴν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπεχομένων ὑπὸ τὸν κολωνόν, ἀποχωρήσαντες τουτέων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ ἵππεσι ἄσσον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζοισι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ B ἐν προφάσι ἔδοσαν βασιλεῖ· ἐπὶ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ αἰτίοι εἰσὶ τοῦ πρώματος τοῦ γενομένου βασιλεῖ. ὥστε ταῦτα λέγοντες προσεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τουτέων μάρτυρες. ἀτὰρ μέντοι τάγε παρὰ πόδα νυ τύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων C ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλείονας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐσήμηνα στίγματα βασιληΐα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ ἄρτα ὃ ἄγυ τὸ Πλαταιέων. ἡ μὲν δὴ πρεὶ Θερμοπύλας Ἑλλήνων οὕτω ἠγωνίσαντο.

Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἤρωτα ἀρξάμενος ἐνθένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς « ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ « εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ « κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ D « τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ « ἅπαντες. δὴ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος « μὲν πολλῶν τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ « πόλις πολλή· ὃ δὲ θέλῃς ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα· καὶ οὗτοι « πολῖται εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσα- « μένοισι. οἱ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τού- « τοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς « E ταῦτα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπο- « κτιόταται τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἐπικρατήσο- « μεν; ἴθι, ἔξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξό- « δους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γε- « νόμενος. ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ « μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προθύμως, δί- « καιόν μέ σοι ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς «

a Ἐπὶ τῶν ὀπισθομένων

» ναυτικῆς στρατιῆς νέας τεσσαράκοντα ἀποστεί- A
» λας ὅθι τοι Λακεδαίμων χώρων. ἔστι δὲ ὅπου
292 » αὐτῇ νῆσος ὑπεσκεδασμένη, τῇ οὔνομα ἐστὶ Κυ-
» θήρη· τοῦ Χίλων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτα-
» τος γνώμας, κέρδος μέγα ἔφη εἶναι Σπαρ-
» τιήτῃσι καὶ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι
» μᾶλλον ἢ ὑποφέρειν, αἰεί τι τεσσόμενον
» ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξη-
» γέομαι· οὔτι τὸν σὸν στόλον τεσσόμενος, ἀλλὰ
» πρώτα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ
» ταύτης ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων B
» σεῦ Λακεδαιμονίους. παρεόντος δὲ πολέμου
» σφι ἐόντος οἰκηίου, σεῦ δεινοὶ ἔσονταί τοι μὴ
» τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ
» πέζου, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης
» δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη ὁ Λα-
» κωνικὸν μοῦνον λείπεται. σὺ δὲ ταῦτα μὴ
» ποιῆς, τὰ δέ τοι τεσσόδεκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς
» Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
» χώρῳ πρώτων Πελοποννησίων στεινομοσθέ-
» των ὅθι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν C
» ἡμομένων τεσσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
» ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ αἱ
» πόλις τεσσχωρήσουσι. λέγει μετὰ τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, δείσας τε τὴν
λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης
» ποιέειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
» οὐ δεχόμενον λόγους ὃς φθονέεί τοι εὖ τεσσό-
» σοντι, ἢ καὶ τεσσιδεῖν τεσήματα τὰ σά. καὶ
» γὰρ δὴ καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι χρεώμενοι ⓖ D
» Ἕλλωες χαίρουσι τῷ τε εὐτυχέειν φθονέου-
» σι, καὶ τὸ κρέσσον συγκόπτουσι. εἰ δή τι ὅθι τῆσι πα-
» ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες ναυμαχήσασι τεσσα-
» κόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τεσσαρα-
» κοσίας ἀποπέμψεις τεσπλώειν Πελοποννη-
» σον, ἀξιόμαχοί τοι γένονται οἱ αὐτίπαλοι· ἀ-
» λλὰ δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δυσμετάχειρι-
» στός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιό-
» μαχοί τοι ἔσονται. ἢν πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πε-
» ζῷ ἀρήξῃ, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ E
» πορευόμενος. εἰ δὲ ἀφαιρήσεις, οὔτε σὺ ἐ-
» σεαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σε-
» αυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχων τὰ τῶν
» αὐτιπολεμίων μὴ ὑπολέγεσθαι πρήγματα,
» τῇ τε ἡήσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι,
» ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἰκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ

vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare cõducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: nõ ille quidẽ tuam classem præuidens, sed quamcũque similiter extimescẽs. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prælium & cæteræ ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agẽdum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prosperè agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudẽt, vt & fortunato inuideãt & meliorem oderint. Quod si è præsẽti conditione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecẽtas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profectò fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simúlque omnis exercitus nauticus terrestri & inuicem terrestris vnà iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu verò tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitaueris. Hìc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibiipsi

prospiciendũ sufficiũt, & nos itidé ad prospiciendũ nobis. Quòd si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendẽtem sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc subiiciẽs Xerxes, Rectè, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimũ ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sentẽtia à tua superatur. Neque verò illud admitto, eum nolle rebus meis bene cõsultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re, cõiecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet, [a] eúmque malè odit: cum tamen patrio solo nihil eodẽ consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eíque consultanti optimè consulit. Quapropter ab [b] insectatione, qua in Demaratũ vteris hospitem meum, posthac [b] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundémque ducem esse, iussit [c] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cùm aliis multis indiciis, tum hoc præcipuè manifestum sit, regem Xerxem maximè omnium excanduisse in Leonidẽ viuentem. Nam alioqui nunquã in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maximè soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eã narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regẽ aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo antè memini. Acceperũt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidẽ Lacedæmoniis beneuolus (vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quòd insultaret: Nam posteaquam Xerxes

a Eúmque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimũ, nisi summũ virtutis gradũ attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti, *&c. Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.*

b Abstinere quẽlibet iubeo.

c *Vel, Caput eius abscissum.*

A ἑωϋτῶν πέρι φρονήσαντα εἶναι, ἡμεῖς δὲ ἡμέων αὐτῶν ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι γάρ, ἢν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀναβήσονται. ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαίμενες, οὕτε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται δέ οἱ ἐμοὶ, γνώμην μέντοι ἐκτήσατο ὑπὸ στεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκείνόγε οὐδέκομαι, ὅκως οὐκ βούλοιό τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λελεγμένοισι πρότερον ἐκ τούτου καθυφ- B μῆνος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ οὐ φθονέει, καὶ ἔστι δεξιὸς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολίτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα ἔχῃ ὑποθοῖτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀπήκοι· (ἀταίνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ οὐ πρήσσοντι ὥστε βουλευσάμενον πρώτων, συμβουλεύσαιτο τὰ ἄριστα. ὅτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, πρόσχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ κε- C λεύω. Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆλθε ἔνθα τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλέα τε ἔφη καὶ στρατηγὸν Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποτάμνειν τὴν κεφαλὴν καταστρωσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, οὐ δὲ δὴ καὶ τῷδε ὀργὴ ἔσχε μέγιστε, ὅτι βασιλέα Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα πρήνόμησε. ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομίζοισι τῶν D ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ἃ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. αἴθις δὲ ἐκεῖσε τὸν λόγον τῇμοι πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς ἔμελλε τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ ταχέως χρῄσμοισι. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, 293 E ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐὼν εὔνοος Λακεδαιμονίοισι. πρῆξαι δὲ εἰκάζω εἴτε βουλόμενος ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξῃ

ἔδοξε στρατηλατέειν ὅτι τῷ Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἤθελησε Λακεδαιμονίοισι ὑποσημῆναι· ἐπιχίνδυνον γὰρ εἶναι μὴ λαμφθείη· ὁ δέ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, τὸν κηρὸν αὐτὸ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τῷ βασιλέος γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ὅτι τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι τοῖς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργὼ, ἐπέθετο, ὑπιφρασθεῖσα αὐτή, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ ὑπόψεσθαι σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

A statuit aduersus Græciam sumere expeditionẽ, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negotii apud viarum custodes B exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eadémque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [a] ipsam rem interpretata, iubens ceram effringi. fore enim vt literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, eásque deinde ad Græcos dimiserunt.

a Quum rem animaduertisset, *Vel, excogitasset.*

HERODOTI Halicarnassei historiarũ liber octauus, quĩ inscribitur VRANIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέος ἱστορίων ὀγδόη, ἐπιγραφομένη ΟΥΡΑΝΙΑ.

TQVE hæc quidem ita gesta dicũtur esse. Græci autẽ quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naues centum viginti septem præbuere, iunctis sibi Platæensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenuè alacritérque pro se illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Atheniẽsibus præbitas armauerunt: AEginetæ, [a] vndeuiginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidem, cum totidem penteconteris, *id est, nauigiis quinquagenũm remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septẽ penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarum verò præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta vnius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem Eurycliдæ filium. Nam socii negauerunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Atheniẽses ductores, sed exercitũ qui futurus erat soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequã in Siciliam ad societatẽ ineundam mitteretur, agitatũ sermonibus erat tanquã expediret rẽ nauticã Atheniẽsibus permittere: cæterùm recusatib⁹ sociis, cessẽre

Octodecim.

ΑΥ̓ΤΑ μὲν δὴ ὅπως λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν καταλεχθέντες, ἔσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. σὺν δὲ ἀρετῆς τε καὶ εὐθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, σὺν ἐπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσερήκοντα νέας παρείχοντο. Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας. Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα. Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα. Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα. Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ. Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Στυρέες δὲ, δύο. καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι Ὀποεῶτιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. ἔσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. Ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, πρὸς τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κάρτος ἔσχον τα, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην Εὐρυκλείδεω. ἅτε γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἐφάσαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅτι συμμαχίην, ὡς ὁ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὑπηρετέειν. ἀντιβαίτων δὲ τῇ συμμαχίῃ, εἶκον

expediret rẽ nauticã Atheniẽsibus permittere: cæterùm recusatib⁹ sociis, cessẽre

294

Ἀθηναῖοι,

Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι τὴν A Athenienſes, quòd magni facerẽt
Ἑλλάδα καὶ γιόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς Græciã ſupereſſe: quam intelligebant eſſe perituram ſi de principatu contenderent: rectè ſentientes. Nam inteſtina ſeditio tãto deterior eſt bello quod concorditer geritur, quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaque ipſũ intelligentes, non repugnãdum putauerunt, ſed tantiſper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum oſtenderunt. Siquidem poſteaquã expulſo Perſa, iam de illius terra diiudicabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verùm hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autẽ ii Græci qui ad Artemiſiũ ſe contulerant, vbi viderũt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum, & omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu, quòd præter opinionem ſuam expectationémque res barbarorum ſuccederent, cõſultabant de faciẽda fuga ex Artemiſio [a] interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, EVbœenſes obſecrabant EVrybiadem vt aliquãtulum temporis præſtolaretur, vſquedum ipſi liberos atque domeſticos ſubducerent. Vbi non perſuadent, ad ducem Atheniẽſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perſtarent donec pugna nauali decerneretur. Themiſtocles autẽ hac ratiõne Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex ſua ipſius pecunia, quinque talentis impertit: hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui ſolus reluctabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita alloquutus eſt iureiurãdo interpoſito: Tu verò, haudquaquam nos deſeres, quem ego maioribus donabo muneribus quàm quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc loquutus, ſtatim ad nauem Adimanti tria miſit argenti talenta. Iſtis pecunia corruptis, cũ EVbœẽſibus gratificatus eſt Themiſtocles, tũ reliquũ pecuniæ quam acceperat lucritecit: quã eũ interuertiſſe ideo latuit eos qui partẽ illius acceperãt,

a In Græciæ interiora.

quòd putabant eam ab Athenien-
sibus ad hoc ipsum profectã esse.
Ita in EVbœa perstitere, ac præ-
lium fecere, quod ita gestum est:
Barbari quum ad Aphetas circa
diluculum venissent, quúmque
id quod etiam antè audierát cer-
nerent, paucas Græcorum naues
ad Artemisium stationem habe-
re, libidine tenebãtur aggrediẽ-
di, si fortè eos interciperent. Cæ-
terùm ex aduerso inuadendum
non videbatur, ne Græci, con-
spectis ipsis obuiam tendẽtibus,
fugam capesserent, [a]nóxque fu-
gientes exciperet. Sed euenire o-
portebat vt hi effugerent, & illo-
rum insidiãtium ne sacrificulus
quidem euaderet. Igitur ad hanc
rem transigendam hoc sunt ma-
chinati: Ducentas ex omnibus
nauibus delectas extra Sciathum
circumagunt, iuxta Capharea &
Geræstum ad Eurypum, ne cir-
cumuehentes EVbœam ab hos-
te cernerentur, sed eũ circum-
uenirent: ducentis quidem naui-
bus quæ hac irent, viam quæ re-
trò ferebat obsepiẽtibus; reliqua
verò classe ex aduerso ingruente.
Hoc capto consilio quas consti-
tuerant naues miserunt, non ha-
bentes in animo ipsi eo die Græ-
cos adoriri, nec priusquam signũ
quod conuenerat cum iis qui
circumuehebantur, ab illis ede-
retur iam de suo aduentu. His
circummissis nauibus, reliquarũ
apud Aphetas numerum inibãt.
In quibus recensendis dum oc-
cupati sunt, Scyllias quidã Scio-
næus qui iisdem in castris erat,
omnium ea tempestate hominũ
optimus vrinator, qui etiam in
naufragio ad Pelium facto mul-
tam pecuniam Persis seruauit,
multa & sibi lucratus est: Hic
Scyllias iampridem in animo ha
buerat, ad Græcos transire, sed
quum ad eam diem non fuisset
nactus occasionẽ, tunc ad Græ-
cos transfugit. Sed incertũ quó-
nam modo illinc transierit. de-
miror tamẽ si verũ est quod re-
fertur. refertur enĩ, quũ ex Aphe-
tis mare subisset, nõ pri⁹ emersisse
quã ad Artemisiũ peruenit, octo-
ginta ferme maris stadia emẽsus.

a Nóxque fugientes exciperet. alioqui enim eua sissent. quum tamen, vt quidem illi consilium inibant, ne igniferũ quidem fuga superesse oporteret. *Q. d. Rationem enim inire volebãt qua omnes ad vnum in suas manus venirent, & ne ignifer quidem elaberetur.*

Est enim τῶν αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faisoyent leur cõte.

A ἐκ τῶν Ἀθηναίων ᾔδεῖν ὅπῃ ᾧ λόγῳ τούτῳ
τὰ χρήματα. οὕτω δὴ κατέμειναί τε ἐν τῇ
Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε·
ἐπεί τε δὴ ἐς τοὺς Ἀφέτας ἦλθε δείλην πρωΐην
ἡμερωθέντα ἀπικέατο οἱ βάρβαροι, πυθό-
μενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμί-
σιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε
δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, προθυμοι ἔσαν ὑπεκφρέειν
εἴκοσι ἕλκειν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς αὐτίκης
πρόσπλωσιν ἔκω σφι ἐδόκεε, τῶν δὲ εἵνεκα·
B μήκοσι ἰδόντες οἱ Ἕλληνες πρόσπλωσιν
τας, ἐς φυγὴν ὁρμήσαι, φθόνον τε βύ-
σεσθαι καταλάβοι. καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκ-
φεύξεσθαι. ἐδόκεε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκεί-
νων λόγῳ, ἐκ φυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς
ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπα-
σέων ἐκκρίνοντες διηκοσίας, πρεσέπεμπον
ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι. τοῦτο τ'
πολεμίων περιπλέουσαι Εὔβοιαν, κατά τε
Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστόν, ἐς τὸν Εὔριπο-
C πον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπι-
κόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὸν ὀπίσω
φέρουσαν ὁδόν, σφᾶς ὑπεκπροθυμοι ἔξ ἐ-
ναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον
τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔ-
χοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπο-
δήσεσθαι, ὀδὲ πρότερον ἢ τὸ σφέτερον στρά-
τευμα σφι
ἔμελλε φανήσεσθαι πρὸς τῶν περιπλεόν-
των, ὡς ἥκοντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμ-
πον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι
D ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρό-
νῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν
γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης
Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἀν- 295
ειρος. ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πή-
λιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρη-
μάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐ-
τὸς περιεβάλετο. οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ
μὲν εἶχε ἤδη καὶ πρότερον αὐτομολή-
σειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ πα-
E ρῆκε, ὡς τότε. ὁτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐν-
θεῦτεν ἐπὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔ-
χω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ εἰ πολ-
λὰ μυθεύεται ὄντα ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀ-
φετέων δυσὶ ἐς τὠυτὸ θαλάσσαν, οὐ πρότε-
ρον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅπῃ τὸ Ἀρτεμί-
σιον, σαδίοις μάλιστά κη τούτοις ἐς ὀγδώκοντα μάλα τῆς θαλάσσης διεξελθών.

λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέα εἰκελα τοῖσι τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετιξέτερα, ἀληθέα. τοῖσι μὲν τοῦτον γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς γένοιτο, καὶ τοὺς προεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὸν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείνασάς τε καὶ ἀναλιθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην πλέοντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τῇσι προεκπλεούσῃσι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπεκέπλωον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ὀπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίῃ ἐπενειχθέντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας· ἐλπίσαντες σφέας ῥυπτέτεως αἱρήσειν· εἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες τὰ αὐτοὺς ταῦτα, ἐκυκλοῦτο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἔσαν βόνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες τοὺς ἐλευθέρους αὐτοὺς, καὶ ὀπισάμενοι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἀπονοήσεται· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι) τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἅμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλὼν, δῶρα παρὰ βασιλέος λήμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, αὐτίπρῳρα τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας στρωφήσαντο· δευτέρῃ δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο ἐν ὀλίγῳ τοῦ ἁπαλαμφθέντες, καὶ τῷ σόματι. ἐνθαῦτα τετρήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ Φίλαονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος

De hoc viro & alia memorãtur, partim mẽdaciis fimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenifſe. Is vbi eò peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauiũ ad circumeundam EVbœam dimiſſarum. Hoc illi audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſẽtentiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media noctẽ ſoluentes proficiſcerẽtur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Pòſt, vbi nemo ſe ex aduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in barbaros, animo experiundæ fortunæ cùm in pugnando tum in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducéſque paucis cum nauibus venientes in ſe conſpicati, magnæ hoc illis dementiæ dãtes, & ipſi naues educunt, ſperantes facilè ſe illos ire interceptum. meritò ſanè id ſperantes, quòd viderent paucas eſſe Græcorum naues, ſuas verò multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quòd viderẽt circumueniri illos, quorum neminẽ animaduerterent eſſe rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorũ eſſe videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro ſe quiſque adnitebatur vt ipſe primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus ſermo atque reſpectus. Græci, vbi eis ſignum datum eſt, primùm conuerſis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde ſecundo ſigno dato, opus capeſſunt, quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi, & à fronte. mox triginta barbarorũ naues excipiũt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanũ, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauẽ hoſtium cepit vir Athenienſis

Lycomedes AEschrei filius: idémque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum indicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis dirempti sunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, barbari verò ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prælio, solus è Græcis qui cũ rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quẽ Athenienses ob eam rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [a] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [b] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erãt milites, metu consternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarũ in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox cõtigit. At iis quibus negotium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quòd eos dum in pelago ferrẽtur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenẽtes tempestas ac pluuia adorta est, quũ essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quò ferrentur, ad petras impingebãtur. Et id omne à deo fiebat, quò Græcæ classi par redderetur id nauiũ quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. Barbari verò qui apud Aphetas erant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [c] naues suas stabilierunt, satis habentes, quum malè rem gessissent, quietem agere in præsẽs. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduẽtu illis tũ animũ addiderũt, tũ nũtiũ attulerũt, eos barbaros

a *Id est, Res naufragio demersæ.*

b Nauium proris aduoluebantur.

c Naues suas loco non mouebãt. *Vel, Naues immotas sinebant.*

A Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστεῖον ἔλαβε οὗτος. τοῖσι δ' ὦν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐτεραλκέως ἀγωνιζομένοισι νὺξ ἐπέλαβε διέλυσε. ἡμέρη δὴ Ἕλληνες ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν ὦν δόξαν ἀγωνισάμενοι. ὦν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνος τῶν σφι βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, ἀνδρομολέῃ ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μοῦνοι τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσάν οἱ γῆν B χώρην ὦν Σαλαμῖνι. ὡς δὲ φθίνουσα ἐγένετο, ἐωυ μὲν τῆς ὥρης μέσον ἦεσαν· ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον μετὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ ἐκ τῶν νεωρίων ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ τοί τε τὰς προφορέας τῶν νεῶν εἱλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τοὺς παρεόντας τῶν κωπέων. ἀκούοντες δὲ ταῦτα οἱ τῇ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατίστατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. τοσοῦτον C δὲ ἦν καὶ αἰσθόμενοι σφέας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γιγνομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή. ὡς δὲ 296
τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν ὡρμημένα, βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγίνετο. τοῖσι δὲ περὶ αὐτέων τοῖσι περιπλώουσι ΕΥβοίαν, ἦν αὐτή τε ἦεσα νὺξ, πολλὸν ἔτι ἀργαλεωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέκειτο. καὶ τὸ τέλος D σφι ἐγίνετο ἄρδην· ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ κοίλα τῆς ΕΥβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον τοῖσι τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν τοῦτο θεοῦ ὅκως αἱ ἀξιοπληθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν δὴ περὶ τὰ κοῖλα τῆς ΕΥβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, E ἀπέμας τε εἶχον τὰς νέας· καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς παρεοῦσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ σφέας ἐπέρρωσαν ἀπιχόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων

οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πάντες εἴησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥραν, πλοῖα τὰ ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. τῇ δὲ ἡμέρῃ δεκάτῃ τινὲς ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας οὔτω σφι ὀλίγας λυμήνασθαι, καὶ ὃ ἀπὸ Ξέρξεω δείσαντες, οὐκ ἀνέμειναν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ πρόσχαλκυσάμενοι, κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τάς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν τῇδε τῇ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ προεκαλέοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τοῦ πόρου κρατήσουσι. ὡς δὲ τεταγμένοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, καὶ Ἕλληνες ἀντέμαζον εἶχον πρὸς τὸν Ἀρτεμίσιον. καὶ οἱ βάρβαροι μιμησάμενοι τὴν ναυμαχίην, ἐκύκλουν ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπῆμυναν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτε, παρεισαμένεών τε τὴν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων τῇσι ἀλλήλας· ὅμως μούνοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶχε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλοῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέσησαν χωρὶς ἑκάτεροι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν· οἱ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας Ἕλλησι εἵλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος, ἐστρατώθη αὐτός τε σὺν ἀνδράσι διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. ὡς δὲ διέσησαν ἀσμενοι ἑκάτεροι,

qui Eubœam circũuehebantur, tempestate illa quæ extiterat cũctos interisse. Itaque Græci eadẽ qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicũ inuasere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die barbarorum duces, tum indignè ferentes [a] à tantula se classe vexari, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerũt vt Græci priores pugnam capesserent, sed instructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eosdem dies & hæc naualia prælia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVrypo, quemadmodũ illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. & Græci quidẽ sese adhortabantur ne barbaros intrare Græciam sinerent: barbari verò, vt Græcorum copiis profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xerxianorũ classe in acie ordinata, dũ Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci ex aduerso prodeuntes conflixere. Qua ĩ pugna pari marte pugnatum est. nã Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus & mutuò incursantibus: resistebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaque multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicãtes vtrique ab alteris abscessere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam AEgyptii nauauerũt operã, cùm aliis magnis editis operibus, tum hoc quòd quinque Græcas naues cum ipsis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Atheniẽses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sũptu ac propria naui cum ducẽtis viris militabat. Vbi vtrique libẽter in diuersũ abiere,

[a] Se tantulam suã classem profligare. *Id est, In periculum conijcere ne profligaretur à Græcis.*

ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem direpto prælio reuecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erãt, tamẽ quòd malè affecti eſſent, præcipuéque Athenienſes (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo [a] in vlteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent, dum EVbœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eíſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos quoſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam tranſigendam hoc ab illis agẽdum eſſe, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactaret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quàm hoſtem. Ac monuit vt ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, vt ſine noxa abiret. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora eſt itum. nam EVbœenſes, contempto Bacidis oracvlo, tanquam nihil dicẽte, neque exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul abſint.

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebãt, fiebat vt in pleriſque aduerſa fortuna vterentur. Dum hæc iſti agebant, aduenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negotium cum expedito nauigio actuario; vt renuntiaret iis quiapud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad

a In Græciæ interiora

A ἐς ὅρμον ἠπείγοντο. Ⓐ δὲ Ἕλληνες, ὡς διεχρίθησαν ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τετρηχέως δὲ σφι προσκεφθέντες, καὶ οὐκ ἧκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετραυμάτιαι ἔσαν, ἀριθμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσεσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀποστρατιὴ ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ πόρος τε Ἰωνικὴν καὶ ὁ Καρικὸν φυλάσσει, οἵοί τε εἴησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν ΕΥβοέων προβατα ὅτι τὴν θαλάσσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλαμῆν, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἄριστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο προεχώρεε. ὅτι δὲ τοῖσι κατηκουσι παρήγγελλε τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν ΕΥβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν. χρεὼν γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. παραινέε τε προσφέρειν τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὴν αἰγανέην, χρεμιδῆς δὲ περὶ τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ αἰανεύσαμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Ⓐ γὰρ ΕΥβοέες πάλαι χρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν, ὅτε προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. προσπεσόντα τε ἐπορώρυσσον τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τουτέων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, ΕΥβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

τοῦτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε πρεσσοί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι, πρὶν σφι συμφορὴ γενέσθαι περὶ τὰ μέλεα. Ⓐ μὲν δὴ ταῦτα ἔφραζον, πρὸς δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ὅτε Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, ὃν προστέτακτο· καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοίμους, εἰ παλινήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημήνῃ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι. ὡς δ' αὖτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ πρὸς Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ὅτε

297

Ἀρτεμισίῳ ἔδοσι ἀγγέλλειν τοῖσι ἐπὶ τοῖσι νεωτέροισι τῶν πεζῶν. τοῦτο ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμηνε σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐτρέποντο τὴν ἀποχώρησιν, ἑτοιμάζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὑστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας ταχείας ἀείρας πλωούσας ὁ πολεμάρχος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο κατὰ τὰ πόσιμα ὕδατα, κατάμιξιν ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὅτι τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν ὡς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ὀκνηρὸν τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔστε καὶ αὐτοὶ, καὶ τὴν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν· εἰ δὲ μηδέτερα τουτέων οἵοντε γίνεσθε, ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης μέζονος κατέχεσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχὴν ἡ ἔχθρη τοῖσι τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢν λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γνώεσθαι τοῖσι ὠϊτῶν, ἢ, ἐπείτε αἰσθηθῇ, καὶ ἀγγελθῇ Ξέρξεα τοῖσι Ἴωνας, ἀπίστους ποιήσῃ τῷ Ἴωνας, καὶ τὴν συμμαχίαν αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαιεὺς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ἐπ' ἀπιστίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν τρισκαταφρόνους. ἀπαγγελθέντων δὲ τουτέων τὰ ἐπ', οὕτω δὴ ἅμ' ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλὴς ὅπως ὃ Ἀρτεμίσιον. ὑπερβάντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέσῃ μέσου ἡμέρης, ὃ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἰστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰ παράθαλασσαια κώμας πάσας ἐπέδραμον.

A nuntiandum iis qui ad Artemisium agebant, siquid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus adueniens, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum gesta erat. Qua illi re audita non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed vt quique locati erant, abscesserunt: primi Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Atheniensium velocissimis nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Iones ad Artemisium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iustè facitis, militantes aduersus patres, & Græciam redigentes in seruitutē. Sed (quod præcipium fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [a] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares vt faciant obsecrate. Quòd si horū neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti quàm vt possitis desciscere, in re gerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenuè, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principiū à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si literæ regē laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eū deferrentur, darentúrque crimini, [b] infidos eidem redderet Iones, vt à præliis naualibus summouerentur. Postquam autem hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aduectus, barbaris nūtium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quòd fidem non haberent, seruari iusso, naues veloces ad rem explorādam miserunt. qua re per istos nuntiata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: vbi ad meridiem vsque immorata, mox ad Histiæam processit. Eò appulsi, vrbe Histiæorum potiti sunt, & optimam portionē agri Histiæi maritimósque vicos omnes percursauerunt.

a *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex coniectura elicitur hic sensus,* Et vos è medio nobis subducite. *Id est, Subducentes vos, ne in medium aduersum nos prodire. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum sit, &c. Vocantur autem Athenienses Ionum patres vt supra, pag. 459.*

b Suspectos

Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorũ mille fermè relictis, cæteros depreſſa foſſa humauit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eã humum exagitauit, foliiſque cõſtrauit. Præco vbi ad Hiſtiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperauerant copias regis. Hæc denuntiante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi viſere cupiebãt. Profecti eò, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati iacebant, quum etiam [a] ſeruos cernerent. [b] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadauera fecit, rem profectò ridiculam, vt mille iacentes extarent, cæteri verò conferti eundẽ in locum quater milleni cõportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerũt: poſtero autẽ claſſiarii Hiſtiæã ad claſſem remcauerunt. Reliqui qui cum Xerxe erãt, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerũt, victus inopes, & operam ſuã præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cùm ab aliis Perſis, tum verò à quodã præcipuè, de Græcis, quidnam illi agerent, reſpõderũt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicũ atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [c] quæ apud regem pro timida eſt habita, Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniã, ſilentium tenere nõ potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

a Helotes. *quod erat ſeruũ Lacedem. peculiare nomen.*

b Sedenim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidẽ certè iſtud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conſpici, illorum autẽ iacere quatuor millia, eundem in locum confertim congeſta. *Illud autem γελοῖον, (id eſt, ridiculum) non de re ipſa, ſed de Xerxe dicitur, qui tam ſtecors in cõminiſcenda hac impoſtura fuerit. Quod, ad verbum, ſtã Gallica lingua expreſſerũ, Et de faict c'eſtoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que, &c. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quòd illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.*

c Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *Vel, ignauo.*

Ἐν ταῦτα δὲ τούτεων ἐόντων, Ξέρξης ἐπιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. τοσαδε ἐπιμάσατο δὲ πάρι· ὅσοι ἦσαν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἔσθλοι νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσθλοι δὲ ἦσαν δύο μυριάδες) ὑπολιπόμενος τούτεων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρῃσι ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε ἐπεβάλλων, καὶ χοῦν ἐπεμασάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν τοῦ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, συλλεγέντες πάντες πάντας τοὺς στρατοὺς πέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παρεχέδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θήσασθαι ὅκως μάχεται τοῖσι πρὸς αἰσθήσεσθαι τῶν αὐθαδέων, οἳ ἤλπιζον τὴν βασιλέος δύναμιν ὑποφλαλέεσθαι. ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα δεύτερον ἐγίνετο πλοίων ἀσημοτέρων· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θήσεσθαι. διαπερησάντων δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπαύσαντο τοὺς κειμένους ἐπὶ πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὀρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς ἀγγελεηκότας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἐὼν τὸν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τοὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτῃσι μὲν τῇ ἡμέρῃ τοιοῖσδε ἐχρήσαντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἰστιαίην ὀπίσω τὰς νῆας, ὁ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐς ὁδὸν ὥρμεατο. ἦκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι, καὶ συεργοὶ βουλόμενοι εἶναι). ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι τοῦ τὴν Ἑλλάδα τὰ ποιέοιεν· εἰς δέ τις τοῦ πρώτων ἔλεγε ταῦτα. οἱ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ,τι τὸ ἆεθλον εἴη σφι προκείμενον, καὶ ὅτεῦ ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γυναιοπάντιν Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὄφλεε πρὸς βασιλέος. πυθόμενος γὰρ τὸ ἆεθλον εἶναι στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὐκέτι κατέχων τὸ σιγᾶν, εἶπέ τε πρὸς πάντας τοὺς δέ, Γ ἀπαί-

298

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μα- A
» χησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν
» ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τοῦτο
μὲν δὴ ταῦτα εἴρητο.

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit.

Ἐν δὲ τῷ μετὰ μέσου χρόνῳ ἐπεί τε ὃ τὸν Θερμοπύλησι πρῶμα ἐμηχάνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχθρῶν αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου πρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι B πρότερον ταύτης τῆς βασιληΐος στρατηλασίης, ἐκακώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ περιεφθησαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς Παρνησσὸν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μαντίην Τελλίεω τοῦ Ἠλεοῦ, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται ἀνδράσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, ἀσπίδάς τε τούτοις, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας ἀνδράσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν οἵ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶτοι ἴδοντες, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλό τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τοὺς φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιὴ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατησάντων νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα στρωφεόμενοι, ἑστᾶσι ὄπισθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν D Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέαται. ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν εἰρτάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντες ἑωυτούς. ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τινὰ χῶρον τῶν ἵππων αὐτέων, ἐλυμήναντο αἰσχίστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἣ ὄρυσσι τὴν Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν. τοὺς ὑπὸ διαφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλον- E τας. οἱ δὲ, ὡς ἁρπασόμενοι, τοῖς Φωκέας φερόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔσχον οἱ Θεσσαλοὶ,

Eo interim tempore post acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittũt, vtpote iis infensi, cùm semper antea, tum præcipuè post nouissimam cladem. Etenim nõ multis ante hanc regis expeditionẽ annis, quum ipsi Thessali & eorũ socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocẽsibus fugati sunt ac malè mulctati. [a] nam quum ad Parnassum vsque processissent Phocẽses, secum habẽtes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commẽtus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypsotã ipsos quàm arma illinit, eósque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quẽcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primùm Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, vt tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarũ huius pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem e regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humúmque desuper iniecerunt, eámque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibíque equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo Phocensibus infensi Thessali,

[a] Quúmque Thessali ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla* καπιλήθησαν *ad Phocenses retulit, quod tamẽ de victoribus dicti rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorẽ induxit fortasse præpostera interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominatiuum pro genitiuo absoluto positum, videlicet* οἱ Φωκέες ἔχοντες, *pro* τῶν Φωκέων ἐχόντων· *quod nihil aliud est quàm si, omisso illo participio,* ita (*& quidẽ multo breuius*) *dixisset,* τῆς Φωκαΐδος μαντικῆς Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. *Quæ obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.*

299

misso caduceatore ita dixere, [a] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares? qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quã facultatem etsi obtinemus, tamẽ iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denuntiabant, quòd soli Phocẽses inter eius loci homines cũ Medis non sentiebant: ídque nulla alia causa, (vt ego coniectura cõperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorũ fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarũt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquã fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renuntiatis adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis [b] podcó angustus illic octoginta non amplius stadia in latũ protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Peloponeso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionẽ ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sentiebãt. Posteaquam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscendèrant, [c] qui vertex est iuxta vrbẽ Neonem illic sitam, nomine Tithorea: cóque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campum) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt:

a Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quàm antea*, vos nequaquã nobis esse pares. *At Valla interrogatiuè hæc legit, quum tamen Vera Verbi γνωσμαχῶν significatio interrogationem admittere non videatur.*

b *Quidam, Tractus angustus. Alij, Prominentia angusta. Camerarius autẽ it a hunc locum reddit.* Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuũ circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.*

c Est autẽ multitudinis etiã capax vertex Parnassi, quâ ad vrbem Neonẽ vergit, seorsum sitã: vocatúrque ille *Vertex* Tithorea. *Vel, Tithoreum, Vt conueniat cum Voce Latina Vertex masculin. gen. Vt* Τιθορέα *cũ Græca famin.* κορυφή. *Sic paulo pòst* κορυφῆς *meminit Vocatæ* Ταμπίης. *Lego autem* καιμήλιον ὑπ' ἐωυτῆς, *pro* καιμήν ὑπ' ἐωυτῆς. *sed ne illum quidẽ lectionis sensus satisfacit.*

Α πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ οὐ ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἐώδμεε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νεῦ τε τῷδε τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ὀπ' ἡμῖν ἔστι τῆς γῆς ἐξερῆσθαι καὶ προσοινδραποδίσασθαι ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοι τὸ πρῶ ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν ἡμέωσθω αὐτ' αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου· Β ἐς ὑμῖν ἐπιδεχόμεθα τὰ ὀπτιόντα ὀπὶ τὴν χώρην ἀποτρέψειν. Ταῦτά σφι ἐπαγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. Οἱ μὲν δὴ Φωκέες μουνοῖοι τῇ τοιῇδε αἰτίῃ ἐχρέωντο· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος δοκέω) ἢ δι' ὃ ἔχθος τῷ Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων νοῦξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες, ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, ὅτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, προσέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. Ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἰ μὴ προδόται τῆς Ἑλλάδος. ὅτῳ δὲ αἰλωείζησθαι οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγλύουσι ἡγεμόνες τοῦ βαρβάρου τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης πολλὸν εὖνος τυγχάνει, ὡς τεσσερακοντα σταδίων μάλιστά κη οὖσης, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, τῇ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. Ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα χώρην οὐκ ἐσίνατο ἐσβάλοντες οἱ βάρβαροι· ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοῖσι μὲν τοῖσι Φωκέας οὐκ αἱρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ ἐπὶ τοῦτο τὸ ἄκρον ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, τῇ Νέωνα πόλιν, κειμένην ὑπ' ἐωυτῆς· Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ αἰλωείζοντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλέονες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσθησαν, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κιρραίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. D E

Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. παρβαλόμενοι γὰρ τούτῃ τῷδε τῷ Κηφισσὸν ποταμόν, ἐδήουν πάντα· καὶ τὴν μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, τὴν δὲ Χαράδρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν τοῦ Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δέ τι καὶ τότε καὶ νεῦ ὅτι χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο δὴ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων τοὺς τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειρεν μισηθέντας, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ τοὺς μεσογαιοτάτους οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διαχρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐγίνετο, τὸ μὲν πλέον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ὅτι Ἀθηναίους, ἐστέλλετο ἐς Βοιωτοὺς, ἐς τὸ τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πολλῷ τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τῶν δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες, διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῃ ἐπρήσσοντο.

(sic enim ducebãtur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferróque vaſtarunt. Vrbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. nam peragrantes eam iuxta Cephiſſum amnem, cũcta populati ſunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethroniũ & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id eſt, fluminis accolas:* & Abas, vbi delubrũ Apollinis erat locuples & theſauris donariiſque cõpluribus exornatum, in quo, vt tũc, ita nunc reddũtur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoq; Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quarum plurima pars ac validiſſima cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœoti autem cum Medis vniuerſi ſentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, volẽtes planũ facere Xerxi Bœotos ſẽtire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt.

Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ὅτι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τῷ Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσυλεύρεον. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολίδων. ἐπορεύοντο δὲ τούτῃ ἀποχωρήσαντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δὴ ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ Δελφοὶ δὲ, πυθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπικέατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν

Cæteri verò cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra præſtringẽtes, ad tẽplum quod eſt Delphis proceſſerũt, quicquid agri Phocenſis nanciſcebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & AEolidenſium. Ideo autem hâc ab aliis ſeiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis eſt templo, pecunias repræſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quàm quæ in ædibus ſuis reliquerat: permultis aſſiduè referentibus cùm alia, tum præcipuè Cræſi Halyattis filij donaria. Hoc Delphi quum audiſſẽt, in extremam prorſus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de

sacra pecunia consultarunt, nũquid eam humi defoderent, an alium in locũ transportarent. Eã deus illis interdixit neamouerẽt: se enim suffecturũ esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putauerũt, liberis vxoribúsque in Achaiam traiectis. Plerique igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerũt. Denique omnes Delphi vrbẽ deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est, vaticinum*. Postea verò quàm barbari subeuntes appropinquabant, templúmque cernebãt, interim propheta cui nomen erat Acceratos, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclaui, quę [a] intus proposita fuerant: cáque nefas erat cuiquam mortali cõtingere. quod ostentũ iis Delphis qui aderant perrexit nũtiatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [b] quod est ante templum, tum verò etiã maiora quàm superius prodigia repræsentata sunt. [c] res profectò hæc valde miranda: nã arma Martia sua spõte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secundo loco actũ est, ex omnibus miraculis maxima est admiratione dignũ. quũ enim barbari ad sacellũ Mineruæ quod est ante templum, accederent, interea è cælo fulmina [D] in eos deciderunt: & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cũ fragore sũt deuoluti, permultósque eorum interceperunt: atque ex ipso sacello Mineruæ vociferatio iubilatióque extiterũt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est barbaris, vt fugæ se mandarent. Ea re cognita Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui autem superfuere, rectà ad Bœotos effugerunt: & quum rediissent, referebant (vt ego accipio) alia se præter ea quæ dixi miracula vidisse, duos armatos [d] humana natura augustiores institisse sibi, cædem facientes atque insequentes. Hos autẽ duos

ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφεα χῦ γῆς κατορύξοισι, εἴτε ἀνακομίσουσι ἐς ἄλλων χώρων· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ περιεῖναι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφοβήθησαν. τέκνα μὲν γὰρ καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐδα διέπεμψαν· αὐτέων δὲ ⓓ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνεχώρησαν· ⓓ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πρὸς τοῖς ὧν ⓓ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλέω ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ ἄγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἰόντες, καὶ ἀπτόρεον τὸ ἱρόν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τὰ οὐδόμαχα Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔξω ἐσθῆτι ἐν τῷ μεγάρῳ ἐκτεθειγμένα ἱερά, τὰ οὐκ ὅσιον ἦν ἀνθρώπους ἁπτεσθαι ἀθεμίστων ἐόντων. ὁ μὲν δὴ ἔπιε Δελφῶν τοῖσι πρεσβύτοισι σημανέων τὸ τέρας. ⓓ δὲ βάρβαροι, ὅπῃ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κῦ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ὅπισθε γινεταί σφι τέρεα ἔτι μέζονα τῶν πρὶν γεγενημένων τέρεος. θωύμασι μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κέρτα ἔστι, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ. τοῖσι δὲ δὴ ὅτι τούτῳ δεύτερα ὑπερθώμενα, καὶ ἄλλα πρώτων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ὑπτόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐπέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφέων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. συμμιγέντων δὲ τούτοισι πόνων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγουσι σφέας, ὑπεκπαδαίτες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. ⓓ δὲ περιεόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφυγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοσήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὤρεον θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κῦ ἀνθρώπων φύσιν ἐπιέναι σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. [ε] τὼ δύο δὲ τούτους Δελφοὶ

a *Ex iis quæ paulo pòst sequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum esse ἔξωθεν.*

b *Videtur potius προνοίης esse cognomentũ Mineruæ, à prouidendo ita dictæ. nisi fortè legit Valla προνοίης, qui pro eo quod hoc Fanum, statim Sacellum dixit, & AEdem. Cæsum interpretationem sequendo quæ paulo pòst habetur, videlicet Fano Mineruæ protemplario, hic reponendum fuerit, Mineruæ quæ est ante templum.*

c Nam & hoc, magnum quidem miraculum est, (*quod videlicet modò dictum fuit*) Martia arma conspecta fuisse extra templũ extantia sua sponte: (*vel, à seipsis, i. sine vllius opera*) sed quæ illud sequuta sũt, inter quęlibet spectra, maxima est admiratione dignum. *Vel, pro quibuslibet spectris, aut ostentis.*

d Statura humana proceriores ipsos insequi, stragem inter persequendum edentes.

ε [τὼ δύο δὲ τούτους] Δελφοὶ

Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τῶν τὰ τεμένεα ἔστι πρὸ τοῦ ἱεροῦ Φυλάκου μέν, πρὸ αὐτοῦ τοῦ ὁδὸν κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης, Αὐτονόου δέ, πέλας τῆς Καταλίης, ὑπὸ τὴν Ὑαμπείην κορυφήν. τὰ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι· ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ ἐνέσκηψαν ἀφ' ὧν βάρβαρων φερόμενοι. τουτέων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὐτὴ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατῆγε τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων σφεῖς πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς ἦ, καὶ βουλεύσωνται ὅ τι ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ὅτι γὰρ τοῖσι κατηκόοισι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. ἐδόκεόν τε γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πολλῷ μοι ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐκκαταμένοντας τὸν βάρβαρον, τοῦ μὲν οὕνεκεν οὐδὲν εἶδον, οἱ δὲ ἐπύθοντο καὶ Ἰσθμὸν αὐτοὺς τείχεόντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, ὡς πλείστου τε ποιεύμενοι ὡς εἴησαν, καὶ σφίσι ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα δὴ πυθανόμενοι, οὕτω προσεδεήθησάν σφεων ἔχειν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας, σπεύδοι. οἱ μὲν δὴ πλῆσοι ἐς Τροιζῆνα ἀπίκοντο, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ἐκτελέσαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ἐκπρετέειν. καὶ δὴ καὶ τοῦτου εἵνεκα ὧδε ἤκουσα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ὑπολαγχάνειν ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὑπερμενέϊ τελέοισι προθέντες. τὰ δὲ ὑπερμενέα, μελιτόεντά ἐστι.

A Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & AVtonoum, quorum fana visuntur: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: AVtonoi verò, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [a] per barbaros B deuoluta peruenere. [b] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit.

[a] Id est, Per medium barbarorū. [b] Id est, atque ita inulſtam à templo se receperunt.

Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem substitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienses, tum vt liberos atque vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset. Nam in rebus quæ contigerant, C consilium capiendum habebat, tanquã opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quò D aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in AEginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quòd vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quòd Athenienses aiunt E ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstruæ non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta.

301

quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eò magis Athenienses eóque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eôdem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naues quàm ad Artemisium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè veloces obtinebant Athenienses. quæ classis ex his constabat: Ex Peloponnéso Lacedæmonii sedecim naues præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouissimè profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ copiæ Peloponnensium erant. Eorum autem qui sunt in exteriore continente, Athenienses supra quàm cæteri naues præstabant, soli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem gesta Platæenses, ob hanc causam, quòd quum Græci ab Artemisio dilapsi sunt, Platæenses, vbi iuxta Chalcidem appulsi fuere, descendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domesticos suos se cõuerterant. ita dum in suis conseruandis occupantur, relicti fuere. Athenienses autem sub Pelasgis

A αὕτη δὴ ἡ μελιτέωσα ἐὼν τοῦ τεμένεος αἰεὶ χρόνῳ αἰσιμουρδίη, τότε ἐὼν ἄφαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι ⓐ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον πρὸ πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἐκλελοιπυίης πρὸ ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ἐπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς Τροιζῆνα.

B λιέων ναυτικὸς στρατὸς ἐν Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα ⓐ Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπῆν αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληίου ἐών. νέες δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε·

C ἐν μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, ὅσα αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμονέες δὲ, τρεῖς. ἐόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμονέων, Δωρικήν τε καὶ Μακεδονικὴν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. ⓐ δὲ Ἑρμονέες, εἰσὶ

D Δρύοπες, ἐκτοῦ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. ⓐ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν μούνους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, ἀμοιβὴν τοιήν δέ τινα τροπῆμα. ἀπαλλαγομένων

E τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐλθόντο κατὰ Χαλκίδα, ⓐ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐπάποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτε μὲν Πελασγῶν

ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὑπὸ δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τοῦτο πλήρωμα παρείχοντο ὅκως ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν. Λευκάδιοι δὲ, πεζοὶ, ἔθνος ἐόντες αὐτοὶ Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι ἐς Σαλαμῖνα ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσὶ Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴν δὲ νήσῳ τοὔτεῳ οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες ἑβδήκοντα ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες ἑπτὰ ἐπλέον· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ καὶ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τοῦ Ἐύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσὶ Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τάπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Κωθνιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκοντέρην, ἐόντες συναμφότεροι οὗτοι Δρύοπες. Σεριφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τὴν βαρβάρου γῆν τε καὶ ὕδωρ. οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχερουσίου ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἑκατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τοὺς ἐντὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἔσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, νηὶ μιῇ, τῇ ἦρχε αὐτὴρ ἐπὶς πυθονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.

eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelasgi erant, Cranai nominati: sub rege verò Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses autem tantundem copiarum quàtum ad Artemisium, attulerunt: Ampracii, septem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insulanis autem AEginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed iis oram suam tutabantur: verùm cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem AEginetæ Dores, ab Epidauro. cui insulæ nomen antea fuerat OEnone. Post AEginetas easdem quas ad Artemisium viginti naues præbuere Chalcidenses: & Eretrienses, septem. hi Iones sunt. Dehinc autem Chii easdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri insulani, à popularibus ad Medos missi erant, sed illorum iussa aspernati, transiêre ad Græcos, suasu Democriti, viri inter cives illustris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones sunt ab Athenienſibus ducêtes originem. Styreenses quoque easdem quas in Artemisio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtrique Dryopes sunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuêre in partibus. hi enim soli ex insulanis terram barbaro & aquam negauerunt. intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, solì fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phayllus, vir ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ gentere Achæi.

302

a Id est, Ter in certamine Pythico victor.

Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [a] *id est, biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtriq; Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenien sibus Iones. Summa nauium, præter penteconteros, fuit trecētæ [b] quinquagintaocto. Quæ posteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces cōsultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipsi potirētur, commodissimum foret, pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc congruebant, vt profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quòd, si malè pugnassent, ad Salaminē quidem, obsessis sibi in insula nullū subsidium ostēdebatur: ad Isthmum verò dabatur ad suos effugium.

Hæc ratio quum à ducibus Peloponnēsium redderetur, advenit quidam Athenien sis nuntiatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eámque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam ineenderunt quòd à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellesponti, ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuêre transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenêre; Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbémque desertam cepêre, paucis quibusdā Athenien sibus in templo repertis, necnon quæstoribus æratiis, & hominibus egenis, qui præsepta foribus atq; lignis arce subeūtes arcebāt: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus,

a *Αὐτῶν ipsemet huius libri initio penteconteros interpret. nauigia quinquaginta remorum.*

b Septuagintaocto.

A Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο. Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σεριφιοι, πεντηκοντέρεις. Μήλιοι μὲν, ὅθεν περ καὶ ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο. Σίφνιοι δὲ καὶ Σεριφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. Ἀριθμὸς δὲ ἐγίνετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τεσσεράκοντα, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, B ἐβουλεύοντο, τοῦ δεῖνος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὀπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοῖ χωρίων ἐόντες εἷλκυσμένοι εἰσί. ἤδη γὰρ Ἀττικὴ ἀφέστο πᾶσα, τῶν δὲ λοιπέων περὶ τοῦ δεῖνος. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, τοῦτο μὲν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν τοῦ τῆς Πελοποννήσου· ὑπολέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σα- C λαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμία ὑπερφανήσεται· τοῦτο δὲ τοῖσι Ἰσθμοῖ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑπολεγομένων, ἐλήλυθε αἰνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικήν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, D ἥκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐλήϊσε. συνέπρησε δὲ Θέσπειαί τε καὶ Πλάταιαι, πυθόμενοι Θηβαίων ὅτι σφέας οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ γὰρ τῆς Ἀλιάρτου τῆς Κωπαΐδος, τῇ ἔλιπε τὸν Εὐρώπην, ἔνθεν πορθέεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕως αὖτις ἀπικνεόμενοι μιῇ ἡμέρῃ ἐς τὴν Βοιωτίην, ἐπὶ τοῖσι ἑβδομήκοντα μησὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ Ἀττικῇ, Καλ- E λιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. τῷ αἱρέσει ἐπῆμεν ὅ τι, καὶ πῶς ὀλίγους θυρίσκοισι τοὺς Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἳ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύναντο τοὺς ἐπιόντας· ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα·

τοὺς ὑ, αὖθις δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον ὃ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, ὃ ξύλινον τεῖχος αἰάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶ ὃ καταφύγετον καὶ ὃ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. ⓐ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἔπι ⓑ κατ- A
αντίον τῆς ἀκροπόλιος ἦσαν, ⓒ Ἄρηιον πάγον, ἐπολιόρκεον, ἔστι τοιόνδε· ὅκως εὐπετὲς εἴη σὺν οἰστοῖς τοξεύοντες ἄψαι, ἐτόξευον ἐς ὃ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ἐμῶς ἠμείωντο, καίπερ ἐς ὃ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φρήγματος προβεβλωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων προφερόντων περὶ ὁμολογίης οὐδεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δ', ἄλλά τε ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλιθοδόχους ἀπέσαν, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορείσι ἐνέχεσθαι, οὐ δυναμένου σφέας ἑλεῖν. χρόνῳ δ' ὦν τῶν ἀπόρων ἐφαίνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. 303
ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, δμηθῆναι ὑπὸ Πέρσησι. ἔμπροσθεν μὲν ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὄπισθεν δὲ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀοδοῦ, τῇ δὴ οὐκοτέ τις ἐφύλασσε, οὔτ' αὐ ἤλπισε μήκοτέ τις κατ' οὕτε τις ἀνθρώπων, τοῦτο ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι προκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἔπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, ⓓ οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφυγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐπὶ τοὺς πρὸς τὰς πύλας, τοὺς οἱ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέσφαγντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. ἅτε δὲ πρωτέλεος τοῦ Ἀθηναίου Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν πρόσοδον σφι βούπρηξίλεω. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωῦτοῦ ὄντας ἐπομβρίους, ἐκέλευε πρόπομπα τῶν σφετέρων θύσαντα τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν συνταῖσι ἐνετέλλετο τοῦτο, εἴτε καὶ ἐνθύμιον οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν.

ª Simul quòd oraculum inuenisse sibi viderentur. i. *oraculi sensum, siue, mentem.*

ª simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiã insceuso vallo, tamẽ resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cùm alia ad repugnandum excogitarunt, tum verò hoc, quòd in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quòd eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnẽ Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascẽsus, qua parte nemo excubabat, quáque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerũt. At Persæ qui ascenderant, primùm ad portas contendunt, eísque patefactis supplices trucidãt: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendũt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nuntiatũ res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuntium miserat, cõuocatis Athẽiensiũ exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quòd templum concremasset.

Exules Athenienſes id quod iuſſi erant exequuti ſunt. Cuius rei cur mentionem fecerim exponam: Eſt in arce hac, Erechthei (qui fertur fuiſſe terrigena) templum, in quo olea eſt & mare, vt apud Athenienſes prædicatur, Neptuno & Mineruæ in teſtimonium poſita quòd de regione decertaſſent. Hanc igitur oleã vnà cum cætero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienſes qui ab rege iuſſi erant rem diuinam facere, altero ab incenſione die quum in templum aſcendiſſent, aſpexerunt fruticaſſe, edito à ſtipite virgulto cubiti inſtar. Et hæc quidem illi narrauerunt.

At Græci qui apud Salaminem erant, vbi nuntiatum eſt vti res circa Atheniẽſium arcem ſe haberent, eò perturbationis deuenêre vt nonnulli è ducibus non expectarent dum propoſitum negotium conſtitueretur, ſed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, ſtatuerent ſibi ante Iſthmũ prælio nauali decernendũ. Et quum nox adfuiſſet, digreſſi è concilio, naues conſcenderunt. Ibi Themiſtoclem pergẽtem ad nauem ſciſcitatur Mneſiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipſis decretum eſſet: & quum ab eo audiſſet decretum eſſe vt ad Iſthmum proficiſcerentur, & [a] ante Peloponneſum dimicarent, Si iſti, inquit, à Salamine proficiſcantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad ſuam enim quiſque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominũ quiſpiam cohibere poſſit quominus copiæ dilabantur: Græciáque peribit conſilii inopia. Quare ſiquid comminiſci potes, perge, & quod decretum eſt conare irritum reddere, & EVrybiadem à ſententia reuocare, vt hîc perſtet. Themiſtocles, quum hæc admonita ſibi admodum probarentur, nullo reddito reſponſo ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle ſe de negotio communi cum eo colloqui. Hunc

a Pro Peloponneſo, *alibi Vertit.*

A Οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ὑστερηλυθέα. τῷ δὲ εἵνεκεν ταυτέων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι τούτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίη τε καὶ θάλασσα ἔνι· τὸν λόγον τὸν Ἀθηναίων Ποσιδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. τούτων ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δυοκαιδεκάτῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ φύγοντες ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

B Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔχοι τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἐμεῖναν τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τὰς νῆας ἐσεπίπτεον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποπευσόμενοι, τοῖσί τε ἐνθεῦτεν βουλευομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ Ἀφιδναῖοι ἐς τὸ συνέδριον ἐσεβαίνον ἐς τὰς νῆας. ἐπεὶ δὲ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἔτι τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ,τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀναγὴν τὰς νῆας παρὰ τὸν Ἰσθμόν, καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐ τ' ἄρα ἐᾷ ἀπαίρειν τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ σεωυτοῦ ἔτι πατρίδος ναυμαχήσας. κατὰ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέψονται. καὶ οὔτέ σφεας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτέ τις ἄνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασπεδασθῆναι τὸ στρατιὸν ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴπις ἔστι μηχανή, ἴθι, καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, εἴ κως δυνήσῃ αἰαγκάσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. χάρτα δὴ τοῦ Θεμιστοκλέι ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ σφέων ἐκβὰς ἐς τὰς νῆας ἦλθε πρὸς Εὐρυβιάδεα. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι ῥῆμα συμβαλέσθαι. ὁ δὲ αὐτὸν

C

D

E

ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνοντα λέγειν εἴ τι δέοι λέγειν. ὁ δὲ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς πρεσβόμενος καὶ παλαίων κενά τε πάντα τὰ ἀκούσας Μνησιφίλου, ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προσπλάσας ἐς ὃ αὐτὸν ἐβούλετο χαρίζεσθαι ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκκλησίαν τὸν Εὐρυβιάδεα, συλλέξας τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον· ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὰ ἐν τοῖς λόγοις ὁ Θεμιστοκλῆς ὑπὲρ τοῖς λόγοις, οἷα καιρὸς διόμνυτο. λέγοντος δ' αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ πρόσθεν ἁμιλλώμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ, ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἕνεκα οὐδὲν τοῦ πρόσθεν λεχθέντων, ὡς ἐπειὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαφθερέονται· (παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων, οὐκ ἔφερε ἐπὶ κακῷ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἔστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἐμοὶ πείθηι ναυμαχίην αὐτοῦ μένων πρὸς Ἀθήνῃσι, μηδὲ πειθόμενος τούτοισι τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξεις πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίξους γὰρ ἐκείτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορον ἔστι, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἐν τῷ καὶ τἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. ἐν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσας, τοιάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν στενῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς πολλὰς, ἐν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνει, πολλὸν κερδησόμεθα. ὅ τε γὰρ ἐν στενῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστὶ ἐν εὐρυχωρίῃ· ὅ τε πρὸς ἐκείνων. αὖτις δ', Σαλαμὶς σεσῖται, ἐς τὴν ἡμῖν ἐσπέπεισται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴ λέγω τάδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι,

ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quęcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad cõcilium cõtraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis provt magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorũ dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadẽ conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorũ quenpiam accusare) sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credẽs, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimùm expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamẽ amittes Salaminem & Megara & AEginam. nam illos vnà comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnémque Græciam in discrimen adduces. Sin autẽ id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies cõmoda: Primùm si in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profectò [a] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis: Præterea Salamis seruatur, vbi nostri nunc liberi collocati sunt & vxores. [b] Est & alia hîc causa

a Si rationi consentaneus sit belli exitus.

b Sed & hoc inter cætera est

quod in primis amplecti debes: Hic manebis, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis.

propter quam item debes præcipuè hic manere, quòd pro Peloponeso & Isthmo pugnabis: quò caue (si sapis) ne istos ducas. Quòd si id quod spero continget, vt classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque vsquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: vnde nobis lucrifaciemus quę seruauerimus, Megara, AEginámque, atque Salaminē, apud quā credibile est nos hostibus fore superiores. [a] Credibilia enim suadentibus hominibus ferè prosperè cedit: secus facientibus ne deus quidē vult adesse, & humanæ sententię indulgere. Hæc dicentem Themistoclem rursus interpellās Adimātus, iubebat silere eū, vtpote cui patria non esset: quin etiam EVrybiadem non sinere virum extorrem sententiam dicere, & ita demú id sinere quum vrbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrās quòd Athenæ captæ essent, tenerentúrque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostēdit, sibi esse & solum, & vrbem multo maiorem quàm illis, [b] vnde naues fermè ducētæ essent armatæ, quas nulli Græcorū inuadētes possent propellere. Hęc quum ratione significasset, ad EVrybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu verò si hîc manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ euersor. totum enim belli momētum nobis naues sustinēt. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [c] sicuti sumus, vbi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim iam nostra est: & quam, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocle, EVrybiades [d] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quòd maximè formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserētibus, iam reliqui non essēt in pugnādo hostibus pares.

[a] Cōsilia enim agitātibus rationi consentanea, succedunt illa vtplurimùm: at siqui agitent consilia rationi non cōsentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

[b] Tantisper dum essent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. posse propulsare.

[c] Ita vt nos habemus. *i. Iam nōc, & nihil innouantes circa rerum nostrarum statum.*

[d] In diuersam à priore sentētiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quàm prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diuersum sentire docebatur. Vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.*

A τὸ καὶ σωθῆναι μάλιστα χρεών· ὁμοίως « "αὐτό τε μένοντα, προναυμαχήσεις Πελοπον- « χρ. αὐτοῦ τε
νήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ἢν δὲ στρεῖς, εἰ σφι « μένοντα
B ἐῦ φρονέεις, ἄξεις ὅτι τὴν Πελοπόννησον. ἢν δέ « τι καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται), καὶ νικήσωμεν τῇσι « ναυσί, ὅτε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν πρέσονται οἱ βάρ- « βαροι, ὅτε συνήσονται ἐκαστέρω τῆς Ἀττικῆς· « ἀτάσι τε οὐδενὶ κόσμῳ. Μεγαρέοισί τε καὶ « Αἰγινήτῃσι καὶ Σαλαμῖνι, « ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τὴν ἐχθρὴν κατύπερ- « θε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νῦν βουλευομένοισι « αὐτοῖσι, ὡς συμπίπτει γίνεσθαι μὴ « οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει σὺν « θεὸς προσχωρέειν τοῖσι σὺν ἀνθρωπηίῃσι γνώ- « μῃσι. ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις « ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπιφέρεται, σιγᾶν τε κελεύων τὸν μὴ ἔχοντα πατρίς, & Εὐ- ρυβιάδην οὐκ ἐῶν ὀπτιφίζειν ἄπολιν ἀν- δρί. πόλιν γὰρ & Θεμιστοκλῆα προσχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλε- C σθαι. ταῦτα δὲ & "προσέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ κατῆντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης χείνέν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐωϋτοῖσί τε ἐδόλου λόγῳ, ὡς εἰ & πόλις καὶ γῆ μέζεων ἦν- σφι χείνοισι, ἓς τ' ἂν δισκόσιαι νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ὀπτιόντας ἀπερκύσεσθαι. σημήνων δὴ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπισταμένως, Σὺ εἰ με- D νέῃς αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀναπείσεις τὴν Ἑλλάδα. Ὃ πρῶτον γὰρ ἡμῖν τὸ πολέμου φέρεσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δ' ἄρα ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομεύ- μεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμε- τέρη τε ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, χρεὸν ἡμέων αὐτέων δέῃν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέν- τες, "μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦ- E τα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκε- το Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἐξερωδή- σας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκε- το, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ὦν περὶ τὸν Ἰ- σθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀ- θηναίων, συνέβαινε ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί·

χρ. μίμνω δε

ταύτην δὲ αἱρέσεως τὴν γνώμην, αὐτὴ μὲν οὕτως μένουσα ἀφανισθήσεσθαι ἐν τῇ ναυμαχίῃ· ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔτι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὖθις παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρα τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίοντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι βουλεύσασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. βουλόμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὅτι δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελλαν ἐς Αἴγιναν. ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ τῶνδε Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τῶν χρόνων, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη πεντακισχιλίων· ἀποθωυμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτόν, ὅστεών κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ τοιῆκε τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ τῷ φανέντι τῷ φωνέοντι εἰκάσαι τὸν μυστικὸν Ἴακχον. εἰκάσαι δὲ ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον· εἰρέσθαί τε αὐτὸν ὅ,τι τὸ φθεγξόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἶπαι, Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅκως οὐ μεγάλη τις σῖνος ἔσται τῇ βασιληΐ στρατιῇ. τάδε γὰρ δῆλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγξόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δὲ ὀπίσω τὰς νῆας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσῃ βασιλεὺς ἀποβαλέσθαι. τῇ δὲ ὀρτῇ ταύτῃ ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις, ὀρχήσονται τῇ ὀρτῇ ἰακχάζουσι. τοῦτο Δημάρητον εἶπαι πρὸς Δικαίου, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἐγὼ γὰρ

Ita sententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerãt circa Salaminem, quum illic sese apparārent tanquam prælium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum vt AEacidas in auxilium inuocarent. [a] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauémque ad AEacum & ad alios AEacidas inuocandos AEginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Atheniẽsis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur; se fortè fuisse vnà cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisséque puluerem triginta fermè millium virorum procedẽtem ab Eleusine: & quũ demirarentur quorúmnam hominum esset ille puluis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quídnam esset quod ita sonaret, séque dixisse, Demarate, [b] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palàm est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenienſibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiúsque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quã audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, néve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si

a Sicut autem deliberatum fuerat; ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonémque inuocauerunt, ad AEacum autem cæteróſque AEacidas inuocandos nauem AEg. misi.

b Fieri non potest quin magna aliqua cl.

ad regem referatur, capite plectaris, vt nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. quamobrem tene silétium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat. c Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubē, eámque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque alios testes citans.

c Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

Classiariæ autem Xerxis copiæ, vbi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidémque diebus ad Phalerū prælto fuerunt. Nec verò minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prælis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes insulanos, præter quinque ciuitates, quarum nomina superius commemoraui. nam quo magis penetrabat in Græciam Perses, eo plures eum nationes sequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, postquam Athenas venêre, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno b relicti, quò bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo cœtum classiariorum adeundi, & eorū audiendi sentētias. Eò profectus vbi præsedit, assidentibus qui accitu eius aderant, suæ quoque gētis tyrannis ac nauiū præfectis, vt cuiq; rex honorē dederat, quorū primus erat Sidonius rex, tū Tyrius, deinceps alii gradatim: misit ad eos Mardonium tentandi gratia, scisciratū singulos, præliū nauale faceret nécne.

b Quum remansissent,

A τοι ἐς βασιληα αἰνέσῃ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀ-
ποβαλέεις τὴν κεφαλήν· καί σε οὔτε ἐγὼ
δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτε ἄλλος ἀνθρώπων
οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. τοῦτο γὰρ στρατιῆς τῆσ-
δε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέσαι.
ὡς δὲ τὸ χρηστήριον ἐκ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέ-
φος, καὶ μεταρσιωθέν, φέρεσθαι ὅπῃ Σαλα-
μῖνος, ὅπῃ ὁ στρατόπεδον ὁ τῶν Ἑλλήνων. οὕ-
τω δὴ αὐτοῖς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρ-
ξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δι-
καῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε
B καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπόμψας.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν παρ-
ελθόντες, ὡς ἐκ Τρηχῖνος ἡσυχάσαντες τὸ
πρῶτα τὸ Λακωνικόν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην,
ἐνθαῦτα ἡμέρας τρεῖς, ἔπλεον δὲ Εὐρίπου,
καὶ σφι ἑτέρῃσι ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φα-
λήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅσα ἐλάσσονες ἐόν-
τες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ
κατά τε ἤπειρον ἐν τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐ-
C πί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύ-
λας. ἀπῆσαν γὰρ τοῖσί τε ὑστάτοισι τοῦ χειμῶνος
αὐτέων ἀποληφθεῖσι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύ-
λῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι,
τοῖσδε τοῖσι τότε ὕστερον ἑπομένοις βασιλεῖ, Μη-
λιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς,
πρηγματίῃ ἐπαμφύοις, πλὴν Θεσπιέων τε
καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ
Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώ-
τας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνή-
D σθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προσέ
βαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσ-
σούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο· ἐπεὶ ὧν ἀπι-
κέατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πρῶτοι, πλὴν Παρίων.
Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκδεκόμενοι
ἐδόκεον τὸν πόλεμον τῇ ἀποβήσε). οἱ δὲ λοι-
ποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα
κατίζει αὐτὸς Ξέρξης ὅτι τὰς νῆας, ἐθέλων
σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων 306
τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος καθίζετο,
E πρῶτα μετέπεμπτο οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέ-
ρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι καὶ τῶν νεῶν. καὶ ἵ-
ζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ μούνῃ ἐδε-
δώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς μετὰ
δὲ, ὁ Τύριος· ὅτι δὲ, ὦν ἄλλοι, ὡς δὲ κόσμῳ ἑκάστῳ
ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀ
ποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. πειρᾶ-
σθαι πο

ἐπεὶ δὴ τοξείων ἠρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὠυτὸ γνώμην ἀξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχέειν ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίῃ γνωμὴν ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλαχίστα ἀποδεξαμένη, δέσποτα. τίνα δὲ εἰδόσαν γνώμην μέ δικαίην ἔστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. χρήσιμα δὲ λέγω, φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχέειν ποιέεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι καὶ θαλάσσης, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὴ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι αἰσχυνδῆναι; ἢ οὐκ ἔχεις μὲν Ἀθήνας, τῶνπερ εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵστατο οὐδείς; οἱ δέ τοι αὐτέστησαν, ἀπήλλαξαν δέ τοι ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν αἰτιπολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἢν μὲν μὴ ἐπείξῃς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ σὺ αὐτὸς ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, βιπετέως τοι διάσσονται χωρὶς τῶν νεῶν ἐλεύσεσθαι. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι αὐτέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας αὖ φασι ἀπαλλάξας καὶ δὴ πόλις ἑκάστοισι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρεστι τοῖσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὖ εἰκὸς οἰκός, ἢν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατόν, ἀτρεμέειν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδὲ σφι μελήσει τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπείξῃς ναυμαχῆσαι, δείδοικα μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸν πεζὸν προσδηλήσηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τάδε ἐς θυμὸν βάλεο, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέοισι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ δὲ συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν εὔνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχέειν ποιέεσθαι·

A Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, cęteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prælium: Artemisia verò, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: a me neque in prælijs ad EVbœam gestis ignauissimā extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquum esse, ea quæ in rem tuam maximè esse sentio, demōstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt B nauibus parcas, nec prælium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quāto fœminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in C discrimen pugnæ naualis? nōnne Athenas habes quarum gratia expeditionē sumpsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt vt eos decebat. Quòd autem ego recasuras hostiū res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali committendæ, sed classem perges hīc cōtinere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tūc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniā neque commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hīc eos credibile est D perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus faciēda curaturos. At si pugnā naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte: vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideóque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui E numero sociorū censentur, AEgyptii, Cyprii, Cilices, Pāphyli, è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquēte Artemisia, quicūque ei benevolebāt, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquā aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere naualem:

a Me, quæ nec in naualibus ad Eubœam. prælijs me ignauissimè gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maximè è re tua esse censeō, indicare; atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prælium nauale cum iis viris, &c.

at ti qui malè consultum illi volebāt inuidebántque, vtpote cui inter primos sociorum omniū honos haberetur, gaudebāt eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eū sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impēsius collaudauit. Nihilominus vt [a] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte malè pugnasse, quòd videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnæ naualis interesse. Classiarii, vbi nuntiatum est illinc esse soluendū, classem Salaminem versus ducunt, & per otium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quominus prælium committerēt, (nox enim interuenit) in posterū diē sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoq; cepit, cùm alios, tū verò Peloponnenses, quòd ipsi desidentes in Salamine, pro Atheniēsiū terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forēt obsidendi, sua terra sine præsidio relicta.

Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per cōtinentem ingrederentur. Nā vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrimè ex vrbibus cōcursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxāndridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi confidentes, primùm viam Scironidem obstruxerūt, deinde cōsilio inito Isthmum muro inædificabāt, opúsque perficiebāt, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebāt, nullo tēporis momēto opus intermittētes, neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerūt qui ad Isthmū auxilio cum omni copia venerūt: Lacedæmonii, & Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionēses.

a Id est, Sententiis plurimis. Qu'on ye tinst à la plus grande voix.

Α Οἱ δὲ ἀγαμέμνωοί τε καὶ Φλιασέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν τοιούτοισι τετιμημένοι ἀπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ αἰσχρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ αἰσθόμενοι ἦσαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἤσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι τοιούτεον ἀπαυδᾶσθαι εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον ἤνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοισι πείθεσθαι ἐκέλευε, πάσας καταδόξας τοιούτους μὲν εὖ ἔχειν σφέας ἐκέλευε καχέειν, ὡς οὐ πρεόντος αὐτοῦ·

Β τότε δὲ αὐτὸς προεπύθετο θέλοντας ναυμαχέειν σφέας. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἔλεον αἰσθόμενον, αἴσχιον ἔφαινε ἐόντα τὸ Σαλαμῖνα. ἐκ προεχρήσαντο λόγοισι διαφερόμενοι κατὰ ἥσυχα. τότε μὲν νυν οὐκ ἐδόκεε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίῃ ποιέεσθαι. νὺξ δὲ ἐγένετο. οἱ δὲ προεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖσι δὲ Ἕλλησι εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧσσα δὲ τοῖσι ἀπὸ Πελοποννήσου. ἐρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, περὶ

C γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολεμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον.

Τὰ δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν προεδόσαν νύκτα ἐπορεύετο διὰ τῆς Πελοποννήσου. καίτοι τὰ δυνατὰ πολλὰ ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, ἐπείτε συνήεσαν τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἦσαν δὲ ἐπὶ πολλαὶ μυριάδες ὁπλιτέων πολλέων, καὶ πᾶς ἀνὴρ ἐργαζόμενος, [*] ἐτελείετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ φάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης.

D Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεί, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοί τε, καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἦλοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες.

[*] ἐτελείετο

οὗτοι

οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑποφαρ- A Hi fuerunt qui quidem auxilio
ρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ venerunt, metuentes periclitãti
ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀ- Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum cu-
λυμπια δὲ καὶ Κάρνεα παρεληλύθεε ἤδη. ræ erat, & Olympia iam & Carnia prætierierant. Incolũt autem
οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τού- Peloponneſum gentes ſeptem,
τεων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, καὶ quarum duæ indigenæ eundem
χώρην ἵδρυται· νεῶν τε καὶ τὸ παλαιὸν οἴκεον, Ἀρ- quem habitarunt olim locum
κάδες, καὶ Κυνούριοι· ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊ- nunc habitant, Arcades & Cy-
κόν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, nurii: vna, Achaica, quæ nun-
οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὸν ἄλλο- quam illa quidem è Peloponne-
τείλιον. Τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῶν ἑπτὰ, τέσσε- ſo exceſſit, ſed priſtino loco e-
ρα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, greſſa, alienum incolit: reliquæ
καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. Τῶν Δωριέων B quatuor è ſeptem aduentitiæ ſũt,
μὲν, πολλαί τε καὶ ὀνομαστοὶ πόλιες, Αἰ- Dorienſes, AEtoli, Dryopes, Le-
τωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρ- mnii. Ac Doriẽſium quidẽ mul-
μιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ tæ ſunt & inſignes ciuitates: AE-
τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται tolorum autem ſola Elis: Dryo-
πάντες. Τὸν δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, pum autem, Hermiona & Aſina,
δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες. Οὐκ δεδωρίευν- quæ ad Cardamylam Laconicã
ται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τὸν ſita eſt: Lemniorum autẽ, omnes
χρόνον ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι· Parorẽtani. Cynurii autẽ, quum
τούτεων ὧν τῶν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πό- ſint indigenæ, ſoli putantur Io-
λιες πάρεξ τῶν κατέλεξα, οὐκ τοῦ μέσου ἐ- C nes eſſe, ſed effecti ſũt Dores, ſub
κατέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ imperio Argiuorum impoſiti, &
τοῦ μέσου καὶ τήμνιοι, ἐμήδιζον. Ἐν μὲν δὴ progreſſu temporis, quũ eſſent
τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ σχεθέσαν, ἅτε περὶ Orneatæ, itémque accolæ. Harũ
τοῦ πάντος ἤδη δρόμου ἐόντες, καὶ τῆσι νηυσὶ igitur ſeptem gentium cæteræ
οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· Ἐν δὲ Σαλαμῖνι præter eas quas recenſui, è medio
Ἕλληνες, ὅμοιον τοῦτο πυθανόμενοι, ἀρρώδεον, ceſſerunt: & (ſi ingenuè loqui fas
οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πε- eſt) in medio ſedentes cũ Medis
λοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ παρῆιε, ſentiebant. Apud Iſthmum qui-
σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος D dem in tali labore iſti occupati
δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, συλλογός τε δὴ ἐγί- erant, vtpote pro omni iam cur-
νετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ ſu, quòd nulla ſpes è claſſe afful-
μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀπο- geret, currentes. Quæ audientes
πλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ illi qui in Salamine erant, formi-
περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχε- dine afficiebantur, non tam pro
σθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ ſeipſis quàm pro Peloponneſo
Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμυνέσθαι. ſoliciti, adeo vt alius aliũ adiens,
& ſummiſſa voce loquens admi-
raretur in EVrybiade conſilii in-
opiam: tandem verò res erupit
in medium, conciliúmque con-
tractum eſt, & multa de hoc ipſo
dicebantur, ab his quidem, opor
tere in Peloponeſum nauigare,
& pro illa adire periculum, non
autem manentes, pro regione
captiua pugna nauali decernere:
ab Athenienſibus verò & AEgi-
netis & Megarenſibus, ſatius eſſe
illic manentes dimicare.

Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἑωυτῷ τῇ Ibi Themiſtocles, poſtquam
γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λεχθὲν ſententia Peloponnenſium eui-
ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, E cit, clanculum è cõcilio egreſſus,
πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα miſit ad claſſem Medorum nauigium, cum quodã iuſſo dicere quæ oporteret:

cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, [a] (vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſiũ, quòd partibus regis fauet, præoptátq; res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugã facere velle, & nunc offerri vobis occaſionẽ exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiã eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab illis abſceſſit. Cui fidem habẽtes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt itẽ qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupãtes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequâ Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt cõmiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eò efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ [b] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuẽs, non habeo aduerſari oraculis tanquã non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſt iuam Dianæ littora iungent

[a] Quo tempore Theſpiẽſes, ciues recipiebãt. *id aſſ, sua ciuitatiũ donabant.*

[b] Alios ſeruarẽt, alios interim.

τῷ οἰώθμα μὲν ἐὼν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἐὼν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτεων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχοντο οἱ Θεσπιέες πολίτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ Φερσέων τὰ βασιλέος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καὶ παρῳχωκότες. καὶ νῦν πρέπει κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἀποδύντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ προΐδησθε δρηξάντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἀντιστήσονται ὑμῖν. ἐς ἑωυτοὺς δὲ τοὺς σφέας ὀψομένους ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτα σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. τοῖσι δὲ, ὡς πιστὰ ἐδόκεε τὰ ἀγγελθέντα, τὸ μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τὸ δὲ, ὅπως ἐγίνετο μέσας νύκτας, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουρον τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πρώτη πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ τούτῳ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σφετέρους σώσωσι, τοὺς δὲ ἀμφοτείρωσι. ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πευσαίατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παρετέοντο. χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅτεῳ Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν

χρυσάορος

Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίῳ Κυνόσουρα,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κρατερὸν χόρον, ὕβριος ἰόν,
Δεινὸν μαινόμενα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, Σ πότνια Νίκη.

Ἐς τοιαῦτα μὲν δὴ οὕτω σαφῶς λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἀνέχομαι. τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔπω ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡς τάχιστα τῆς ἡμέρης ὧραν εἶχε τεταγμένους, ἐδόκεον ἐν χώρῳ εἶναι. στέωντος δὲ τοῦ στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πιθανώτατον εἶναι ἄνδρα γνώμην ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. τοῦτόν τοι μὴν ἐς βουλὴν ἐσιόντα, ἐκάλεε Θεμιστοκλῆα, ἐόντα μὲν ἑωυτοῦ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐκάλεε, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. προσαχθεὶς δὲ ὅτι ταὐτὰ δοκέει καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθε οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας χρεὼν ἐστὶ περὶ τοῦ ἄλλου χαρτοῦ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότεροι ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου σ' ἐκείνων Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γνώμενος, ὅτι νεῶν, οὐδὲ ἑνὶ θέλουσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἀποπλῶσαι. περιέχονται γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε χρηστὰ δοκεῖς βουλεύειν, καὶ οὐ παρεῖναι. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι,

Nauales pontes cum litoribus Cynosuræ,
Spe stolida sortes quòd Athenas marte subegit,
Compescet iuuenē meritissima pœna superbum,
Instinctum furiis, sibi cedere cuncta putantem.
Nam miscebitur æs æri, mars sanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, simul & Victoria pollens.

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profectò neque ipse de fide oraculis derogãda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus cõgregatis, applicuit ex AEgina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virũ optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verùm præ magnitudine præsẽtium malorum oblitus simultatũ, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnẽses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quũ prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contẽdere debemus inter nos hac de re, vter nostrum de patria præclarius mereatur. te verò certiorem facio, peræquè esse Pelopõnenſibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nũc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadem enauigare posse, quoniam circumdati ab hostib⁹ vndique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respõdẽs Themistocles, Vtilia sanè, inquit, iubes, bonũ afferẽs nũtium. Nã quod ego precabar vt fieret,

a Scito enim quę à Medis fiunt, à me profecta esse.

id ipse tu conspicatus fieri, venisti nuntiatum. [a] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus factofuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu verò, quandoquidem vtilia nuntiatum venisti, per teipsum nuntiato. Quoniam si ego retulero, videbor rē commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidē habebunt, optimè habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex AEgina venisse, & ægrè elapsum, latendo stationem hostiū. Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumuentam: ideóque hortari se vt ad defensionem sui illi sese præpararent. Hæc loquutus Aristides, retrò abiit. Rursus autem inter duces altercatio orta, plerisque eorum fidem nuntio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Sosimenis filius, quæ omnē veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus est, inter eos qui barbarum debellarūt, scripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemisiū transfugit, expleta est Græcorum classis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidē, sese apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub diluculum, quū propugnatorum cœtum fecissent, Themistocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis summa erat, meliorum cum pecioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque industria existūt, exhortatus vt meliora eligerēt. Vbi perorauit, iussit illos ingredi naues. quib° ingressis, rediit ab AEgina triremis quæ profecta ad AEacidas erat, nóxq; omnes naues Græci soluerūt.

A αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἥκεις. ἵνα τε δὴ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων ἔδεε γάρ
ὅτε οὐκ ἐθέλοντες ἔθελον ἐς μάχην καταστῆναι Ἕλληνες, ἀέκοντας ἀναγκάσασθαι. σὺ δέ, ἐπείπερ ἥκεις ἀγγέλλων ἀπὸ Ἑλλήνων, αὐτὸς σφι ἀγγέλλειν. ὡς γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω,
δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι
σήμηνον αὐτὸς προελθών ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ 309
σημήνῃς, ὡς μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ
B κάλλιστα· ὡς δὲ ἀπιστέουσι μὴ ποιεῦσι νήσῳ,
μοῖρον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι ἀποδρήσονται, εἰπερ περιεχόμεθα πάντα χόρτον, ὡς σὺ λέγεις.
ταῦτα ἔλεγε προελθών ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐκ Αἰγίνης τε ἥκειν, καὶ μόγις ἐκπλώσας λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας. περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον ὁ Ἑλληνικὸν
ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. παραιτέεσθαί
τε συνεβούλευε, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ
μὲν, ταῦτα εἰπὰς, μετεχώρεε· τῶν δὲ αὖτις
C ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ μὲν γὰρ πλοῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπίστοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε πεντήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὃς δὴ ἔφερε πᾶν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἀνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς
τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατειλόσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ὀκτὼ
D Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο ὁ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν Τηνίων ῥήματα, προσεκτήσατο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠὼς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὁπλιτέων ποιησάμενοι· παρῆγόρευε δὲ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐκ πάντα χρέων τοῖσι πᾶσι αὐτὰ παραθέμενα. ὅσα δὲ
E ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατάστασι γίνεται, πραγέσας δὴ τουτέων τὰ χρέων αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τῷ ῥήσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οἷπερ μὲν δὴ ἐστέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης πεντήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐν δὲ ταῦτα αἴνεον τὰς νῆας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες.

ἀναχωρήσοισι δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ A
βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι πρύμνῃσι ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον ἐς νήας· Ἀμεινίης δὲ Παλλήνεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξωρμημένος, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὸν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὸν ἐπὶ τοῖς Αἰακίδῃσι ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην τὴν B
ἀρχὴν ποιήσασθαι. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμά σφι γυναικὸς ἐφάνη· φθεγξαμένην δὲ μεγάλα καὶ ἀπειλήσασαν, ὥστε καὶ ἄπορον ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασάν τε τοιάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κώπου ἔτι πρύμνῃσι ἀνακρούεσθε; καὶ μὲν δὴ Ἀθηναίοισι ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον ὁ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρεος. καὶ οἱ Λακεδαιμονίοισι, Ἴωνες· οὗτοι δὲ εἶχον τὸ πρὸς τὸν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον C
μέντοι αὐτέων, καὶ τὰ Θεμιστοκλέος ἐπετέλεον, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλέονες, οὐ. ἔχω μέν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας Ἑλληνίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι τοῖσιν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτεων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἐπὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ Σάμου ἐτυραννεύσε, καὶ τὰ D
σημάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, δυεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρῃ οἱ ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δὲ δυεργέται τοῦ βασιλέος, ὀρθοσάγγαι καλέονται Περσιστί. τοσοῦτο μέν νυν τοῦτοι ὕστερον εἶχε. τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκαρτέρεε, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε δὴ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων καὶ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καί τοι ἔσαν γε καὶ ἐθέλοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μαχρῷ ἀμείνονες ἀλλοι ἑωυτῶν, ἢ τοῖς ΕΥβοίη, πᾶς τις προθυμούμενος καὶ δεδιὼς Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα. E

In quos mouentes cõtinuò barbari sunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci [a] quum inhiberent remos, ceſsimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit: cui implicitus quũ hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri veniẽtes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: AEginetæ verò, nauem quæ ad AEacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis conuitiatum, [b] O dæmonii, quouſque remos inhibebitis? Cæterùm aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentémque vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat & Pireum: quorum pauci admonitu Themiſtoclis de induſtria ignauiter agebant, plerique minimé. Enimuerò complurium trierarchorum nomina commemorare poſſem, qui Græcas naues expugnauere: ſed neminẽ nominabo præter Theomeſtorem Androdamantis filiũ, & Phylacon Hiſtiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mẽtionẽ facio, quòd Theomeſtor ob hanc nauatam operã à Perſis tyrannus Sami ſit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adſcriptus ſit, & multo tractu ſoli donatus. Bene meriti autem de rege, Perſica lingua Oroſangæ vocantur. De his quidẽ ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminẽ expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab AEginetis, vtpote Græcis ſeruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompoſitè & inconſultè agentibus: vt non ab re fuerit talẽ eis rem contingere qualis contigit. quãquam eo die fuerunt atque extiterunt longè ſeipſis præſtãtiores, & quàm ad EVbœã extiterãt, pro ſe quiſque admodum nitentes, ac Xerxem reformidãtes, quòd ab eo ſe ſinguli conſpici arbitrabãtur.

a Quum in pupim inhiberent vt appulſuri. *Bud.*

b O miſeri,

Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum ſingulatim, quomodo dimicauerint, nō poſſum pro comperto referre. Circa Artemiſiam verò hoc rei geſtum, ex quo impenſiùs illa regi commendata eſt: Poſteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemiſia, quum nauē ſuam Attica inſequeretur, nullū habēs effugium, quia ante ipſam naues amicorum, ſua verò proxima hoſti erat, hoc ſibi putauit faciendum, quod & feciſſe profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem ſociam, quæ erat virorum Calyndēſium, impegit, quáque rex Calyndēſium Damaſithymus vehebatur. Cum quo etſi huic iam inde quùm eſſent in Helleſponto, contentio interceſſerat, tamē incertum an conſultò id fecerit, an fortuitò nauis Calyndenſium oblata fuerit. Eam Artemiſia vbi incurrit pariter ac demerſit, proſpero caſu vſa & duplex hinc ſibi bonum eſt adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eā conſpicatus incurriſſe barbarorum virorum nauem, exiſtimans hanc Artemiſiæ nauem aut Græcā eſſe, aut è barbaris profugiſſe, & à Græcis pugnare, ab hac ad alias ſe conuertit. Ita ex hoc facto cōtigit Artemiſiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipuè ſe probatam apud Xerxem redderet. ſiquidem fertur, quum rex ſpectans animaduertiſſet hāc nauem alteri incurriſſe, quendam eorum qui aderant dixiſſe, Cernis Artemiſiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hoſtilem depreſſit? Et regem interrogaſſe nunquid verè id opus Artemiſiæ eſſet: & illos, vtpote qui planè noſſent inſigne nauis Artemiſianæ, ita rem habere adfirmaſſe, ratos eam nauē quæ corrupta eſſet, hoſtilē fuiſſe. nā præter cætera quæ mulieri (vt dictū eſt) proſperè ceſſerunt, hoc quoque acceſſit, quòd è naui Calyndenſi nemo ſeruatus eſt qui exiſteret accuſator. Vnde Xerxē ferunt ad ea quæ narrabātur dixiſſe, Viri quidē extiterunt mihi fœminæ, fœminæ autē, viri.

A κτ' μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κτ' δὲ Ἀρτεμισίῃ τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν μᾶλλον ἔτι τῷδε βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀτθιχῆς. ἐοῦσα δὲ οὐκ ἔχουσα ὀπιφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τάδε ποιήσαντι, ὃ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀτθιχῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ βασιλέος τοῦ Καλυνδέων Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι ἐν Ἑλλησπόντου ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἶπαι, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κτ' τύχη πρήσασα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, βὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτῇ ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ,τε γὰρ τῆς Ἀτθιχῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτῇσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι ὀπιφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῃ, ἀπὸ τούτεων αὐτῇ μάλιστα βὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γάρ, βασιλέα ἐνθύμιον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίῃ ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ σφέας φάναι, σαφὼς τὸ σύσσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους. τῇ δὲ παρεστεῶτα ὑποψῆσαι εἰκὸς πολεμίῃ. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς βὐτυχίῃ χρώμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξεω δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες.

310

ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, ἐν μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολυμένοι, ἐς τὸ Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέφν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνταῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. ④ ἦν δ' ὅπισθε τεταγμένοι, ἐς ὃ ἔμπροσθε τῇσι νηυσὶ παρείναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φθονερούσῃσι προσέπιπτον. ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθάρατο, ἐλθόντες πρὸς βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέφερε δὴ οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς μάλιστα λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἐπὶ τούτεων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηίκιν νηῦς. ἥτε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινέη νηῦς κατέδυσε τὴν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταί ④ Σαμοθρήικες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα ἰδόμενα, τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ ἰδόμενοι, τοὺς ἀμείνονας λοιδοροῖεν. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργόν τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ αἰγίτῃ Σαλαμῖνος ὃ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματιστὰ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τειήκοντα καὶ τὴν πόλιν. προσὸς δὲ ἔτι καὶ προσετάλεε φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης αὐτὴρ Πέρσης πρεσβὺς τούτου τοῦ Φοινικηίου πάθεος. ④ μὲν δὴ προσὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ

A Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prælio cùm alii multi & illustres viri tam Persarum Medorúmque quàm aliorũ sociorum occubuere, tum verò dux Ariabignes Darii filius Xerxísque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natãdi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erãt barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorũ primæ naues in fugam versæ sunt, tum verò plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earũ propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operã[a] regi nauarent, vndique in suorum naues incidebãt. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidã Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Ionas tanquam proditores, quòd propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [b] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquẽtibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc AEginetica impulsa ipsam depressit. Verùm Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excussérunt, eorúmque cõscensa naui potiti sunt. quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, cõuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quẽpiam aliquod opus edentẽ cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine AEgáleo, & scribæ trierarchum illũ à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant:

a In regis conspectu nauarent.

τῶν Φοινίκων,

b Talem mercedem acciperẽt. *id est, quas pœnas dolebant dare Ionas, ipsi eas darẽt.*

barbaris autē in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, AEginetæ in freto subsistentes, operā memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistētes fugientésque expugnabant, AEginetæ verò eas quæ elabebātur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in AEginetas incidebat. Quū interim conflixerūt naues duæ, vna Themistoclis insequēs aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri AEginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho AEgineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [a] Ischeni filius: quem Persæ semineceni plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hūc circumferebat nauis, vnà cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita fospes rediret in AEginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrās AEginetis quòd cū Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autē quorum naues supererant, fuga se proripuerunt in Phalerū pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optimè audierunt AEginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus AEgineta: Athenienséque, EVmenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quàm aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eā caperent, propositúmque præmium decē millium drachmarū ei qui viuam cepisset. Indignè enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerūt & alii quorum naues incolumes in Phalerum euaserunt. Adimātum autem Corinthiorum ducē Athenienses ferunt statim inter initia concursus nauium expauefactum atque perterritū sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiósque, inspecta

[a] *Suprà, pag. 505 Ischenoi fil. Sed ibidem malè Pythius.*

A βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων τοῖς Φαλήροιν, Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. ἐν μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεκράϊζον τάς τε αὐτισταμένας καὶ τοὺς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τοὺς ἐκπλεούσας· ὁκόσ δέ τινες τῶν Ἀθηναίοις ἀμφιζήσιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνθαῦτα στρεπτέον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, ἐν ᾗ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἦσαν εἶλε τὴν περιφυλάσσουσαν ὅτι Σκιάθῳ τὴν Αἰγναίῃ, ὅτε ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου· οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἤλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν· ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτος, ἔγνω· ὃ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας

B C Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὸν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεῤῥύησαν, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτεροι δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλλεὺς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλοίῳ ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἵλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι προδεδικέλευστο πρὸς δὲ, ἐν ἆεθλον ἔκειτο μυρίαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἥκειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ ἐν τοῖσι ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο ἐν τῷ

D Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπὸ δείσαντα, τά τε ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους

περιεδίωξε.

τὴν τριηρίδα φθάσουσαν, ὡσαύτως οἰ- A fuga nauis imperatoriæ, itidem
χεσθαι· ὡς δὲ ἄρα φθάσαντας γένεσθαι τῆς abiisse: Et quum fugiendo veniſ-
Σαλαμινίης τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιεράδος, sent ad templum Minervæ Sci-
ὡς ἐπέπλωον, ὑπεκπίπτειν σφι κέλητα θείη radis, quæ est in Salamine, oc-
πομπή· τὸν οὔτε πέμψαντα φανερῶς οὐδένα, οὔτε τι currisse eis celocem diuina cum
τῶν ἀπὸ τῆς τριήρεος εἰδόσι τοῦτο φέρεσθαι pompa: quem quisnam misisset
τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶ- quum non constaret, sciréntque
ναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς δὲ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν neminē suæ classis ad ipsos mi-
νεῶν τοὺς ἀπὸ τῶν κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀ- sisse, eos ob id coniectasse rem di-
δείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς uinam esse: & eos qui in celoce
φυγὴν ὁρμῆσαι καταπροδόντας τοὺς Ἕλλη- erant, vbi propiores fuerunt, ita
νας. Οἱ δὲ ἢν νικῶσι, ὅσον αὐτοῖσι ἠρῶντο ὅτι- B loquutos fuisse, Adimãte, tu qui-
κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. Τούτων λεγόντων, ἀ- dem cõuersis in fugam nauibus
πιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέ- abscedere vis Græcorum prodi-
γειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγαθοὶ ὄμηροι ἀ- tor: at illi quantum votis conce-
ποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλ- perunt, victores hostium euadẽt.
λωνες. Ὅτω δὴ ἀποστρέψαντας τὴν ναῦ, αὐ- Et quum his verbis fidem non
τόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασμένους ἐλ- haberet Adimantus, hæc iterum
θεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τοῦτοι μὲν τοιαῦτα dixisse, *ipsos posse pro obsidibus
φάτις ἔχει ἐκεῖθεν τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐ- ductos mortem obire nisi cõsta-
τοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι ret Græcos esse victores. Ita con-
σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι uersa naui Adimantum cum cæ-
γενέσθαι. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλ- C teris ad classem suorum, re iam
λάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀ- ab aliis nauata, venisse. Hic de il-
θηναῖος, τὸν ἐγὼ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων lis apud Athenienses rumor ex-
ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ titit. quod ipsi Corinthii negant,
θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε· τῶν Ἀλβανέων πολλοὺς τῶν ὁ- séque inter primos pugnatores
πλιτέων, οἳ πολλοὶ παρετετάχατο περὶ extitisse affirmant. pro quibus
τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γνώς testimonium dicit reliqua Græ-
ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυτταλείην νῆσον cia. Aristides autem Lysimachi
312 ἀπέβησε ἀγών. οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νη- filius, vir Athenienſis, cuius pau-
σίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὡς δὲ ἡ lo antè vt viri optimi mentionẽ
ναυμαχίη διελέλυτο, καταρρυέντες ἐς τὴν D feci, per eum tumultum qui cir-
Σαλαμῖνα Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ca Salaminem fiebat, hoc rei ges-
ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἑτοῖμοι ἦσαν ἐς sit: Permultis armatorum qui ad
ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι περι- littus Salaminis locati erãt sum-
εούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ptis, genere Athenienſibus, & in
ναυηγίων πολλὰ ἐκόντας λαβὼν ὁ ἄνεμος ζέ- Psyttaleam insulam traductis, o-
φυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιόνα τὴν mnes Persas qui in ea insula erãt
καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλήσαι interemit. Defuncti nauali pu-
τὸν χρησμόν, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς gna Græci, reductis in Salaminẽ
ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ nauibus, potiti sunt naufragiis
Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ Λυσιστράτῳ τὰ ναυήγια τὰ ταύ- E quæ illic supererant: parati ad a-
τῃ ἐξενειχθέντα ὁ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι liam dimicationem, quòd spera-
πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ, Λεισιστράτῳ rent, regem iis quæ sibi reliquæ
Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας, erant nauibus vsurũ. Porro nau-
fragiorum pleraque ventus ze-
phyrus asportauit in oram Attiꝯ
cæ, nomine Coliadem: vt implo-
tum sit omne oraculum, cùm de
cæteris quæ ad pugnam naualem
pertinent faciens mentionem,
tum verò de naufragiis illuc e-
uectis, à Bacide & Musæo multis
annis antea prædictum, ac red-
ditum Lysistrato Athenienſi, vi-
ro sortilego, quod omnes Græ-
cos latuerat,

a Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirẽtur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q.d. Se paratos esse ad, &c.*

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege.

COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionũ à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontũ nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehẽſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolés tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: nauéſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellũ inſtruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eũ manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probè gnarũ ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nuntiarent. His nuntiis nihil pernicius trãſcurrit in rebus humanis. quod negotium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrimè cõficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeũt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarẽion appellant. Primus igitur nũtius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarẽtur: ſecundus autem ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationéque & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, nõ tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe

A Κωλιάδες δὶ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξοισι.

Τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΝ δ' ὡς ἔμαθε ὁ γενόμενος πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσῃσι πλώσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τοὺς γεφύρας, καὶ ἀποληφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, ὁρμᾶσθαι ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι B ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἄγειν. καὶ λοὺς τε Φοινικηίους σιτέεσθαι, ἵνα οἱ τὸ τε ἕδος ἔωσι καὶ τεῖχος· ἐπιτείνετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πρῆγμα τοιοῦτο οἱ ἄλλοι ταῦτα ποιήσοντα, οὐ πιστεύσαντο ὡς οὐκ παντὸς νόου προεσκέψατο μᾶλλον πολεμήσειν. Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου ἀγχινοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξῃ ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν C σφι συμφορήν. τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ, τι θᾶσσον τελεόμενον θνητὸν ἐόν· ὧδε τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων αἱ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεσᾶσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἕκαστον τεταγμένοι· οὐδὲ οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ D δεύτερος, τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ τρίτος ἤδη καὶ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδοὺς, κατάπερ Ἕλληνι ἡ λαμπαδηφορείη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ὀπίτελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔσχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἕτερα οὕτω δή τι Περσέων τοὺς ὑπολοφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυ- μιήματα· καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ E δυπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα στυφέλιξε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν ἀγαθημόνων τούτων οἱ Πέρσαι ἐποίθυν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ

μυρσίνῃσι

αἰτίῃσι

δειμαίνοντες. καὶ τὸν μὲν Πέρσας μὴ ἰὼν τοῦτο τὸν πόλεμον μεταξὺ χρόνον γιόμενον, μέλει οὐ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεω συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, εἰδὼς δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φερνίσας πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ χρεὼν εἶναι αἰσχύνδην οὖσαν, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, εἰ μὴ μεγάλων ἀγωνισθέντα, πλέω μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὦν » ταῦτα, τοιόσδε φέρε τὸν λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορὴν μηδεμίην » μεγάλην ποιεῦ, τῦδε τοῦ γενόνος εἵνεκα » πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸ πρῶ φέ» ρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. ἐγὼ » δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τὸ πρῶ σφι ἤδη δο» κεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν » νεῶν πειρήσεται αἰτιώσθαι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠ» πείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἰῶτιώσησθε, ἔδοσαν » δίκας. εἰ μέν τιν δοκέῃ, αὐτίκα πειρώμεθα » τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέῃ ὑπερθεῖν, » πρέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δεῦμει. οὐ γάρ » ἐστι Ἕλλησι ταύτη ἔκδυσις, μὴ οὐ δόντας » λόγον τῶν ἐποίησαν νεῶν τε καὶ τοιῆτερον, εἰς » σοὺς δούλους. μάλιστα μέν νιν ταῦτα ποίεε. » Εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύ» νοντα ἀπάγειν τὴν στρατιὴν, ἄλλην ἔχω καὶ » ἐκ τῶνδε βουλήν· σὺ Πέρσας βασιλῆς » μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλη» σι. τοῦτον γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν » πρημάτων· οὐδὲ ἐρεῖς ὅκου ἐγώμεθα αἴ» σχιες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, » καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, » τοῦτον τοῖς Πέρσας τοῦτο τοισήκει τὸ πά» θος. ἤδη ὦν ὅκῃ σοὶ Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐ» μοὶ πείθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ τοῦτο ποιέειν, » σὺ μέν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τῆς » στρατιῆς ἀπάγων ὃ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ » τὴν Ἑλλάδα τοῦτο ποιέειν δεδουλωμένην, » τριήκοντα μυριάδας ἀνδρῶν στρατοῦ ἀπολεξά» μενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κα» κῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη· τοῖς Μαρδονίου τε

A solicitis: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedauit. At Mardonius quum videret, Xerxem magnam è pugna nauali iacturam fecisse, suspicãs agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: putabátque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honestè vita defungi: quanquam opi-
B nio eius de subigẽda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constãt, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac conti-
C nente: vnde qui se obuios tulerit, pœnas dedere. Quòd si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuò tentemus: si videtur supersedẽdum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim vlla
313 possũt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuíque fint serui. Et hoc quidem præcipuè tibi agen-
D dum puta. Quòd si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. [a] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & AEgyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum
E natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His audi-
tis Xerxes, [b] vt ex malis, gauisus est, voluptatémque cepit: & ad Mardonium

a Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ.

b *Sic Græca habent ad Verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerẽte aliquod inter tot mala solatiũ. Vel, Tanquã illo ex rebus alioqui desperatis aliquã exitum proponẽte.*

inquit,se, [a] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrum eorum esset facturus. Et quum in cócilium vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandũ accersi: quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit,eã Xerxes summotis aliis Persarũ consiliariis atque satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias, [b] sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendã mihi Græciam: me verò ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quæ de pugna nauali non gerenda probè consuluisti, dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduũ,inquit,rex, [c] me dicẽtem tibi optima, prosperũ consilium dare:tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum vt tu ipse domum remees: Mardonium verò hîc relinquas cum iis quos vult,si modò velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, [d] tua res domine agitur: qũia id tui serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sanè calamitas erit, saluo & te & rerum domesticarũ statu. Etenim si incolumis es & domus tua,profectò Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt:at siquid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momẽti, Græcique vincendo non vicerint, seruo tuo interempto. Tu verò Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionẽ sumpsisti) reuerteris. Delectatus eo consilio Xerxes,quod idẽ illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) nõ remãsisset si vel cũcti atque cũctæ id ei suasissẽt,adeo perterritus erat.

a Vbi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

b Sed lubenter se reipsa id cõprobaturos. *Vel, Huius rei se documẽtum esse daturos.*

c Me tibi cõsulenti optimum dare consilium.

d Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Ergo iam tibi adscribitur.*

A βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, ὁκότερα ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίῃ ἐπὶ συμβουλίῃ μετα πέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἐών. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετασησάμενος τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὐτοῦ, ἀποπειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· λέ-
B γων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι παθέος εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισι σφι γλῶσσαι αἱ ἀποδέξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει, τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παραδέχεσθαί μοι τὼ Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἥδεα πάμα. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ πρὸς τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γνωμοδοτίης οὐκ ἐῶσα ποιέεσθαι, νῦν
C τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπὶ τύχω εὖ βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο. Ἰὶ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ὅστις συμβουλευομένῳ τυγχάνειν τὰ ἄριστα εἰπάσθαι. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατύπερθε γνώμῃσι, δοκέει μοι αὐτὸν μένοντα ἀπελαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ἐπιτρέπεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτόν τε καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τῶν μὲν γὰρ, ἢν κατασρέψηται τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ τροχωρήσῃ τὰ
D νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται. (ἢ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσθαντο) τῶν δέ, ἢν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμίη συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε ἐόντος, καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἢν γὰρ σύ τε περίῃς, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὶ πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ, ἢν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον
E σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δ' (τῶν εἵνεκα τὸν πόλεμον ἐποιήσω) πυρώσας τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἰὶ ἥδη τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐτὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες τε πάσαν συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔπειθε αὖ, δοκέειν ἐμοί· οὕτω κατεῤῥώδεε.

ἐπαγρέσας

ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, τούτῳ μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτὸν τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνεπέποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερέμυθον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. Οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν τοῖσι Πηδασέοισι τοῦτοισι τοιόνδε φέρει) πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. ἐκ τουτέων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ πασέων ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πολλῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ἐκ τοῦ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν ἑωϋτοῦ κατεργάσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἰδοσ ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (τοῖσι γὰρ τῶν βαρβάρων τιμιώτερόν εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν οὐρχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, (ἦν τε ποιεύμενος ἐκ τουτέων τὸν ζόην) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμᾶτο μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνταῦτα κατιδὰς κῆ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς χώρην τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) θύοντι τῷ Διονύσιον ἐνταῦτα. ἐπίηνος δὲ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ κατέλεγον ὅσα ἀγαθὰ δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δὲ οἱ ὑπεμνήμυνε ἀντὶ τουτέων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειεν, ἢν κομίσας τοὺς παῖδας οἰκέῃ ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Γαργηττόν, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πρὸς οἰκίην μιν ἐκέλευε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε,

Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eũ filii nothi comitabantur. Cũ quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidẽ Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur cõtingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruae antistiti, quae illic est, grandis barba nascatur: quae res bis apud eos accidit. Ex his Pedasẽsibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio contigit acceptae iniuriae. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quaestu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma praeditos coemerat, eos castrabat: ductósque aut Sardis aut Ephesũ, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quàm qui non sunt castrati, [a] in omni genere, fidei gratia. Cæterùm vt alios permultos, ita hũc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cũ aliis muneribus deductus est, progressúque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quũ autẽ rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negotii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentũ Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primùm recẽsens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc cõmigrasset. Ea oratione libẽter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quẽ postea quam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est,

[a] Omnis fidei gratia. *ad Verbũ, pro Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. i. Quacunque illi quis cõmittere, in quibus eorum fidem experiatur.*

O omnium post homines natos sceleſtiſſimum, qui ex nefandiſſima negotiatione quæſtum facis: quid aut ipſe ego, aut meorũ quiſpiam vel tibi vel tuorũ cuipiam mali fecit, [a] quòd ex viro neutrũ me reddidiſti? putabáſne fore vt quæ tunc machinabaris laterent deos? qui iuſta lege vtentes, te infandorum opificẽ tradiderunt in manus meas, [b] vt de pœna à me tibi irrogãda queri non poſſis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conſpectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus feciſſet, filii ſui adacti ſunt eius virilia abſcindere. Ita ſupplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Epheſum deducendorum negotio Artemiſiæ demandato, accitum Mardonium iuſſit è copiis quas liberet eligere, vt conſentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die eſt actum. Noctu autem regis iuſſu præfecti claſſis è Phalero ſoluentes, retrò Helleſpontũ verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerãtes ad cuſtodiendas rates quibus rex pertrãſiret. Qui quum ad Zoſterem aduentaret, minuta quædã continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt.

Vt autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedeſtres copias hoſtium perſtare, rati claſſẽ quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam naualem commiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabãt. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cẽſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quũ nequiſſẽt, ad Andrum profecti conſultabant. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequẽtes, rectà ad Helleſpontum nauigarẽt, ſoluturi pontes. Huic cõtrariam EVrybiades opponebat ſententiam, quòd diceret fore vt ſi diſſoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam.

a Propter quod me ex viro nihil eſſe feceris? *Sic ad verbũ habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluiſſe, nõ reddere. nam eunuchus nihil eſt, quod ſit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ouidius, Hei mihi quòd dominã nec vir nec fœmina ſernas. Idem in Ibin, Neque viro ſis nec vir nec fœmina, vt Atys.*

b Vt de pœna quam mihi daturus es queri non poſſis. *Id eſt, Tã graues mihi des pœnas quàm tua flagitia merentur.*

Ὦ πρώτων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τις σε τῶν ἐγγενέων ἐργάσατο, ὅτε, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με αὐτ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἰ); ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποινήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μάμφασθαι τίνυ ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀγομένων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων τετέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποταμνέν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτός τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νεῦν οὕτω ἐξέπλησε ἡ τίσις ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπαγαγεῖν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς ἐκλεγέσθαι τοὺς αὐτὸς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταῦτα μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσμα τοῦ βασιλέος, τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχιστα εἶχε ἕκαστος, φυλάξουσαι τὰς γεφύρας πορευθησομένου βασιλέος. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἐγένοντο ζωστῆρες πλέοντες οἱ βαρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαί τε νῆες εἶναι, καὶ ἔφθησαν ὅτι πολλῶν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεξέντες, ἐχωμίζοντο.

Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρτεόντό τε ὡς διεξησόμενοι. ἐπεὶ δ' ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχομένας, ἀσπάσιοι μετὰ ταῦτα ἐδόκεε βπιδιώκειν. τὸν μὲν νεὸν ναυλικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νεῦν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ ὑπιδιώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς γεφύρας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πημάτων σφεῖς κακῶσαι τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο.

ἐκέλευέ μιν τῆς στραῖ. διάλ. τοὺς ἐθέλοι.

εἰ γὰρ ἀναστραφείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μηδὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' αὖ πᾶσι χείλεσι μὴ ἀγλὺν. ὡς ἀγωνιῶντι μὲν οἱ πᾶσι χείλεσι οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῇ στρατιῇ, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὴ ἀγαφθερέει· διαχρέοντι γὰρ αὐτῷ, ἔργου ἐχομένῳ, πάντα τὰ ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τε ἔσω ἀποκεχωρήσαι ἐς πόλιας τε καὶ ἐς ἔθνεα, ἥτινα ἁλισκομένων τε, ἐκ τοῦτου ἡμολογέοντων. ἔφη τε ἔξειν σφέας τὸν ἐντεῦθεν αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἑωυτέον ὦν εἰ φεύγειν ἐς ὃ ἔλθοι φεύγων ἐς τὠυτοῦ. ὃ δ' ἐνθεῦτεν δὴ καὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταῦτα δὲ ἐλέγετο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τοῖσι ἄλλοισι στρατηγοί. ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταπαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων τὸν ἐπεμέκτεον) ὥρμεατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο, ἔλεγέ σφι τάδε,

» Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι πρεσβύμενος, καὶ
» πολλῷ πλέω ἀνήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄν-
» δρας ἐς ἀναλγησίην ἀπειληθέντας, νενικημέ-
» νους ἀναμάχεσθαί τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ
» προτέρων κακότητα· ἡμεῖς δέ, (εὑρήκαμεν γὰρ
» εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλά-
» δα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
» μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. πάντα γὰρ
» οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε
» καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀ-
» σίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀ-
» νόσιόν τε καὶ ἀπάσασθαλον· ὃς τά τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴ-
» δια οὐ ὁμοίως ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ κα-
» ταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ
» τὴν θάλασσαν ἐπεμάστιγωσε, πέδας τε
» κατῆκε. ἀλλ' οὗ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν
» νεῶν μὴ οὐ τῇ Ἑλλάδι κατειμένους, ἡ-
» μέων τε αὐτέων ὑπομεληθῶμεν καὶ τῶν οἰ-
» κετέων. καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασσάσθω,
» καὶ σπόρου ἀναχὼς ἐγέτω, πολυτελῶς ἀπε-
» λάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι
» καταπλέωμεν ὅτι ἐλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.

κατειμένους ἡμέων τε αὐτέων ὑπομεληθῶμεν

A

B

C

D

E

a Persa enim, si deprehensus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quòd sibi otium quidem agenti nec vlla res posset procedere, nec vllus retrò ostenderetur receptꝰ, & exercitus suus fame conficeretur procedenti. nec verò & rebus gerendis operam dãti omnia possent per Europam succedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuissent, vel antea sese dedidissent: quinetiam rem frumẽtariam habiturum ex annuis sẽper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victũ nauali prælio, non perstiturum in Europa: ideóque permittendum fugere, dum in terrã suam fugiendo peruenirꝰ. de qua terra deinde certamẽ fieri iubebat. Huic sententiæ aliorum Pelopõnensium duces assẽsere. At Themistocles, postquã animaduertit se non posse plerisque persuadere vt ad Hellespontum nauigarent, adiit Atheniẽses, qui præcipuè indignabantur hostem effugere, animatíque erant ad nauigandum in Hellespontum, etiã per seipsos, si cæteri recusassent. Eósque ita est alloquutus, Et ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatem redactos prælium instaurasse, & superiorem quã accepissent calamitatem emẽdasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciã tueremur, repulsa tanta hominũ nube, non insequamur eos fugiẽtes. Neque enim nos ista effecimus, sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque scelestus: qui sacra perinde atque profana habẽs, vtraque incendit, deorúmque simulacra subuertit: qui & mare cecîdit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsẽs tempus agitur. ideóque nũc quidẽ vt & nostri ipsorũ & nostrorũ domesticorũ curã geramꝰ, & vt spatiũ quis ad reficiẽdas ædes, faciẽdámq; semẽtẽ habeat, in Grecia maneamus, barbaro prorsus ejecto: quũ autẽ ver appetet, tũc ĩ Hellespõtũ & Ioniã nauigemꝰ.

a Persam enim, si interceptus manere in Græcia cogeretur, minimè quieturum. *id est, aliquid tentaturũ.* quòd quiescenti nec quicquam succesſurũ foret, nec vllus ad sua receptus futurus esset, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia poss. *Vel, Fore enim vt Persa si intercept. &c. à bello non abstineret.*

Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidium comparãdi, vt ſiquid apud Athenienſes accideret aduerſi ſibi, haberet quò ſe conuerteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, quum tamen ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. [a] nam quum antea prudẽs habitus fuiſſet, poſtea verò prudens ac bona cõſulens compertus eſſet, prorſus ad ei aſſentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienſes ipſius ſententiã probauere, miſit eueſtigio viros quoſdam cum nauigio ad exponenda regi mandata, iuſſos tacere, etſi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [b] Sicinus eius contubernalis. Hi poſteaquam ad Atticam peruenere, cæteris apud nauigium remanẽtibus, ipſe ad regem aſcendit, atque ita eum alloquutus eſt, Themiſtocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, ſed inter omnes ſocios vir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi denũtiatum, gratia tibi inſeruiendi ſe retinuiſſe Græcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, pontéſque qui ſunt in Helleſponto ſoluendi: Itaque nunc [c] magno cum ſilentio te illuc recipias. Hac re nũtiata, iſti abiere.

a Nam quum vt antea prudẽs habebatur, ita etiã re ipſa prudens & conſultus cõpertus eſſet. *Vel, Vt antea ſapiens habeb.*

b Ille Sicinus. *cuius videlicet facta ſuis modò mẽtẽ.*

c Sine vlla præcipitatione. *Ad verbũ, Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aiſe.*

At Græci, poſteaquam decreuerunt neque perſequendã ſibi vlterius barbarorum claſſem, neque nauigandum in Helleſpontum, ad ſoluendum traiectum, Andrum obſederunt, animo illã delendi. nam primi ex inſulanis Andrii pecunias poſcenti Themiſtocli denegauerant, eique allegãti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant [d] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorúmque inſulam totidẽ propitia numina nũquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiã & Impoſſibilitatẽ: quib⁹ diis obnoxios Andrios pecuniã nõ daturos. nũquã enim Andriorũ impoſſibilitate

d Athenas meritò eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *Vel, quibus duæ vtiles deæ ſuppeterẽt.* at verò Andrios ſolum inops incolere, duáſque inutiles deas nũquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratũ domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quũ Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias.

A Ταῦτα ἔλεγε, ὑποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσεα· ἵνα ἢν ἄρα τι μὴν καταλαμβάνῃ τοὺς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀπορροφήν. τάχα δ' ὧν καὶ ἐγίνετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ὅτε γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ βούλευσις, πρώτους ἐπιμίσθους λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί οἱ αἰεγρωσμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας B ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπέτελλε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῷ καὶ Σίκινος ὁ οἰκέτης αὐτῷ ἐγένετο. οἱ ὅτε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικήν, οἱ μὲν κατέμενον ὅπι τῷ πλοίῳ, Σίκινος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πρώτων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σὸς βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε σὺ Ἕλληνας, τὰς νῆας βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς ὑπ' Ἕλλησι πόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Ὁ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ὀπιδιώκειν ἔτι τοσοτέρων τῶν βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περιεκάτεατο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἀνδρίοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προφερομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι σφὶ ἐωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίω, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἴη χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς τοῦ λόγου ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ ὀδαήμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν δύ. E 316
ἐπὶ Ἀνδρίους γε εἰ γνωσπείνας ἐς τοσοῦτον ἀπήκοιεν, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους σφὶ οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίῃ τε καὶ ἀμηχανίῃ· καὶ ταύτεων τῶν θεῶν ἐπιβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν

ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶ) A χρέωσι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἀποκριναμένοι, καὶ οὐ διδόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονέκτιεων, ἐς πέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἴτεε χρήματα ἀφ' ἑωυτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι ἐς τοὺς Ἄνδριους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι ὃ αἰτέομενοι, ἐπάξει τὸν στρατὸν τὸν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ πευθανόμενοι τὸν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, δεῖμα ἐμπεσὸν τε Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἐδόσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γοῦν, τούτου εἵνεκα, τὸ κακοῦ ἐπορθολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἀλφησάμενοι, διέ- C φυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἠγάγετο, λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ὅτε ἔχοντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην, ὤρμηνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν πρόπεμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίξαι εἶ) τὸ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶ) ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελο- D ποννήσου· ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρῶτον μὲν Πέρσας πρὸς τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ὑπῆρχε ἀξιολέγων, καὶ εἴ τέοισί τι χρηστὸν συνήδεε πεποιημένον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ φαλαροφόρους· ὅτι δὲ, Μήδους. ὅτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, validiorem fore Atheniensium potentiam. Hæc illi quum respõdissent, nec pecuniam dedissent, obsidebantur. Themistocles verò (a neque enim vnquam acquirẽdo cessabat) ad cæteras insulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eisdem nuntiis eisdémque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vsus: nisi pecuniam darent quam poscerentur, exercitum se Græcorũ illuc adducturum, & eam insulá obsessam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis: qui audito tum Andrum obsideri quòd cum Medis sensissent, tum Themistoclem maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum autẽ insularum aliqua pecuniam dederit nécne, affirmare nequeo: reor tamẽ alias quoque dedisse, non has solùm. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themistocle pecunia delinito, hostem deuitarunt. Ita Themistocles ex Andro profectus, clã cæteris ductibus exegit pecunias ab insulanis.

a Semper enim corradendæ aliunde pecuniæ cupidus erat.

At copiæ Xerxis illic aliquot post pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadẽ qua venerant via. Quippe Mardonio visum est simul regem præmittere, (intempestiuum enim propter anni tempus belligerari) simul in Thessalia satius esse hyberнare, & deinde ineunte vere tentare Peloponnesũ. Is vbi in Thessaliam peruenit, ibi ante omnia, decem millia Persarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit se regem esse relicturũ. Item ex aliis Persis thoracatos, & b mille equites: ad hæc Medorũ, Sacarũ, Indorũ peditatũ equitatúmque. Has nationes sibi totas desũpsit: ex aliis autẽ sociis paucos, quorũ duntaxat aut c specié animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secũdo loco Medos, qui nõ numero Persis inferiores erant,

b Illos mille eq.

c Indolem

sed robore: ita vt vniuersi, trigin-
ta myriades vnà cum equitibus
essēt. Hoc interim tempore quo
Mardonius habet delectum co-
piarum, & Xerxes circa Thessa-
liam agit, oraculum è Delphis ad
Lacedæmonios venit vt Xerxē
pœnas necis Leonidę reposcerēt,
& quod daretur ex eo reciperēt.
Mittunt igitur quamcitissimè
Spartiatæ caduceatorem. Is ad-
huc in Thessalia nactus exercitū,
vbi in conspectum Xerxis venit,
ita verba fecit, Rex Medorum,
Lacedæmonii te & Heraclidę qui
è Sparta sunt pœnas cædis repo-
scunt, quòd regem ipsorū inter-
emisti, dum Græciam protegit.
Ad ea Xerxes cachinnos tollit:
ac diu responso nō reddito, Hic,
inquit, (monstrato Mardonio,
vt ille ei assistebat) pœnas tales
dabit quales illos decent. Cadu-
ceator hoc responso accepto dis-
cessit. Xerxes Mardonio in
Thessalia relicto, ipse ad Helles-
pontum ire maturabat: intráque quinque & quadraginta dies
ad traiectum peruenit, nullā pro-
pemodum partē copiarum du-
cens: quæ quocunque veniebant
& ad quoscunque homines, eo-
rum direptis fructibus vescebā-
tur: vbi autem nihil fructuum
reperiebant, ipsa herba, vt è solo
germinabat: nonnulli, delibatis
corticibus, & strictis frondibus
arborum tam agrestium quàm
mansuetarum, nihil omnino re-
linquentes. hoc autem præ fame
facere cogebantur. Quos deinde
pestilentia excipiente ac dysen-
teria, *id est torminibus*, inter viā
extinguebantur. Eorum etiam
nonnullos Xerxes ægrotos reli-
quit, iniungens ciuitatibus, vt in
quanque veniebat, vti illos cu-
rarent & pascerent: quosdam e-
tiā in Thessalia, & aliquot in Siri
Pæoniæ, & in Macedonia: vbi sa-
crum Iouis currum, quē in Grę-
ciam tēdens reliquerat, reuersus
non *offendit. Eū Pæones Thra-
cibus quum dedissent, tamen re-
poscenti Xerxi dixere, vnà cum
equis inter pascendum fuisse ab-
actum à Thracibus qui superiora
Strymonis circa fontes incole-
rent. Quo in loco rex Bisaltcorū

a Recepit.

A ῥώμῃ δὲ ἕασαν. ὥστε συμπάσας, τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὸ στρατιὸν διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἐπὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίῃ, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἔχειν. τούτου δέκεσθαι. πέμποισι δὴ κήρυκα τὸν ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ὡς κατέλαβε ἐόντα ἔτι πάσσυν τὸν στρατιὸν ἐν Θεσσαλίῃ,

B ἐλθὼν ἐς ὄψιν τοῦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὸν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ καταμαθὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δείκνυσι ἐς τοῦτον, εἶπε, Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο·

C Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς Ἀβυδηνοί, ἐν πέντε καὶ τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς τὸν μέγαν μέρος, ὡς εἶπαν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οἵους τινὰς ἀνθρώπους, τούτεων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕρισκον, τὸν δὲ τοῦ πόαν τὸν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τὸν δενδρέων τὸν φλοιὸν

D περιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες 317
κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ὑπὸ λαβὼν δὲ λοιμὸς ἅμα τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὑπισχνεόμενος τῇσι πόλεσι, ἵνα ἐκάστοτε γίνηται ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τε τίνας, καὶ ἐν Σιρῇ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ ὁ ἱρὸν

E ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ὑπὸ τῶν Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπιών, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρῄξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν αὖ Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένων. ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς

χρ. οἰκημένων.

γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρῇξ, ἔργον ἐσφ- A ac terræ Crestonicæ, Thrax, facinus eximium fecit. hic & se volentem negauit Xerxi seruiturũ, eôque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduersus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspiciũdi, militauere cum Xerxe. qui postquã incolumes reuerterũt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedẽ acceperunt. B Persæ autem, vbi citato itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorẽ quàm in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autẽ & alia hæc res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quẽ ad Hellespontum deduceret, ipsũ nauem Phœnissam conscendisse, vt in Asiam se reciperet: & dũ cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptum: & eo vehementius tempestate vexatum quòd nauis referta vectoribus erat, vtpote quũ super contabulationes essent frequentes D Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum victorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrûm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc vbi E dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumem in Asiam peruenisse. Et vbi primùm in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quòd regis quidem animam seruasset, aurea

ἐς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρῇξ, ἔργον ἐσφυὲς εἰργάσατο· ὃς ἅτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶ δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο αἶψα ἐς τὸ οὖρος τῆς Ῥοδόπης, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, ἐς Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ γεφύρας ἐκ πόρου ἔτι ἐστεφανωμένας, ἀλλ' οὐκὶ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνταῦτα δὴ καταχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ἐσθέντα τε κόσμον ἐμπεπλήμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ ὀπισθοῦντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδὸς λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅτε Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τῷ μὲν στρατιῷ Ὑδάρνῃ ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν αἴσημον Στρυμονίῃ ἐπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δή, μᾶλλον γάρ τι χειμάζεσθαι γεμούσης τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῷ σφέων Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις ἔστι σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμίη, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἀγαθὸς ἀνδρὸς φανείτω ὑμέων, βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶ ἢ σωτηρίη. ὁ μὲν ταῦτα λέγειν· οἱ δὲ, προσκυνέοντες, ἐσπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἐπεσωθεῦσαν ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβεβηκέναι τάχιστα ἐς γῆν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρή-

corona donasse: quòd autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem alter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet, cùm propter alia, tum propter obitum Persarum.[a] nã si id regi à gubernatore dictum est, tamẽ ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnam, cui repugnari non potest, negarim hoc regẽ fuisse facturum: quin potius Persas iussurum è tabulatis in ventrem nauis descendere, vtpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare deiecturũ. Sed is (vt dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus est. Cuius rei id quoque magno est testimonio, quòd constat, Xerxem, quũ rursus in Asiam reciperet se, Abdera peruenisse, [b] adhibuisséque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [c] ac tiara auro intertexta donasse: & vt ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retrò fugit (quod apud me fide caret) illic primùm zonam [d] resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autẽ Abdera magis ad Hellespontum sita quàm Strymon, atque littus ex quo nauem illum conscendisse ferunt.

Cæterùm Græci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conuersi in Carystum, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cùm aliarum rerum, tũ Phœnissarum triremium tres: quarum vna reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam vsque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos misere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum [e] decem, truncam nauis partem manu sustinens: eodẽ in loco stans vbi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publicè deum percõtati sunt nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidé à Græcis aliis, verùm non ab AEginetis: sed reposcere donũ optimè nauatæ

a Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decẽ millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui neget regem hoc facturũ fuisse: Persas iuss. *Ad Verbum, Ex decẽ millibus sententiarum, Vel opinionũ, Vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus Verbis videat lector an alium sensum elicere possit.*

b Et hospitii fœdus cum illis iniisse. *Vel, hospitij necessitudinem cũ illis contraxisse.*

c Ac triremi auro intertexta. *Vel (vt alij) triremi inaurata. Certè intertexta improprièt hic diceretur. At Valla pro* τειρυῦ *legit pro* τειρεῖ.

d Soluisse vt liberum omni metu.

e Duodecim

A σταθμὴν χρυσέην τὴν φαίνη τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτόν. οὗτοι δὲ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ τῆς Ξέρξεω νόσου, οὐδαμῇ ἐμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ τῶν οὕτω ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ὁ μὲν εἰπὼν γνώμην μίαν οὐκ ἔχων ἀπέβλεπεν, μὴ οὐκ αὐτὸν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· ὁ δὲ μὴ ὅτι τοῦ κατεργάσματος, καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοῖσι πρώτοισι· τὴν δὲ ἐρετίην, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερόν εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω χωρέων ἀπιχόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε στῆσαι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐλοῖς ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιάρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐλοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες οὐδὲν μᾶλλον τοῦτο ἐμοὶ πιστὰ) πρῶτον ἀλύσατο τὴν ζώνην φόβῳ ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών· πρὸς τῷ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος, καὶ τῆς ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ὀπιθέειν ὀπὶ τὴν νῆα. 318

B Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, στρατεύσαντες ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια· ἄλλά τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ὅτι Σουνίῳ· τὴν δὲ, τῷ Αἰάντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκροστόλιον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἕστηκε δὲ οὗτος τῇπερ ὁ Μακεδὼν C Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν χρῆσθαι, εἰ λελεῖφθαι πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ πρὸς Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, πρὸς Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς

ὲν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἱ ὄπισθε ἐστᾶσι τρεῖς ὀπὶ τῆς γναίης, ἀγχοτάτω τῦ Κρησίου κρητῆρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμόν, φέρεσθαι δόσαντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμης Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ὀπὶ τῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνταῦτα πᾶς τις αὐτέων ἐωϋτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δὲ, ὡς πολλοὶ σφέων ἐξεπίστεον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. ὡς δὲ ἐμωμοιῶντο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ἐστεφανέετο πολλόν. οὐ βουληθέντων δὲ ταῦτα κρίναι τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἐκείνων ἐς τὴν ἑωϋτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη ἐν πᾶσι (ἀνὴρ) πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη τοσῦτο τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τοῦτο στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. αἰτέσαντος δὲ πολλὰ, τοσάδε ἐπέμφθη· ἀνὴρ ὀκτὼ καὶ τεσσεράκοντα Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἱππεῖς καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεητικῶν. μούνων δὴ τούτων πολιητέων αὐδρῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται τοσέπεμψαν. ὡς δὲ ἐς τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ὀπιφαιέων, φθόνῳ καταμπλάπτεων, ἐνείκεε Θεμιστοκλέα, τιμὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπιξιν τοσφέρων, ὡς δι' ἐκεῖνα τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωϋτόν. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε,

ad Salaminem operæ in pugna nauali. Id quum audissent AEginetæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum nauis æreum stant apud angulum, proximè Crœsi craterem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorũ meritissimo, qui in hoc bello præclarissimè rem gessisset. Eò vbi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quémnam ex omnibus primum & quem secundum iudicarent. In ea autem suum quisque nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciá omnium Græcorum longè prudentissimus. Ipse tamen quia nõ fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendidè exceperunt, & magnificè honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, BVrybiadæ: solertiæ verò ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrunque oleagina corona donantes: præterea hunc [a] biga quæ apud Spartá erat præstantissima: laudatúmque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarũ, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsque fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi [b] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nõ è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles,

a Curru omniũ qui Spartæ erant præstantissimo. *Vel, pulcherrimo.*

b Timodemus Aphidnæus. *Valla ante Ἀφιδναῖος omisit, aut potius nõ legit. quod certè suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hæc hactenus.

Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cùm antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegérat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quũ iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniámque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat nõ diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus. Tunc verò Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiã Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerãt à Macedonibus ieeti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludẽ deductos trucidauit, vrbémque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthũ obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de faciẽda proditione transegit, incertum mihi quónam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, cum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatísque desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittã emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba

A ΟΥ̓τω ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω ὑπὸ Σπαρτιητέων, οὔτ' ἂν σὺ ὢν Ἀθηναῖος. Τοιοῦτο μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε.

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, αἰπὴρ ἐὼν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ τοῦ πρόσθε ἐών, ὃν δὲ τῶν Παλλαικῶν καὶ μᾶλλον ἐπ' ἀξιώματος, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, τοῦτον ἐπεμπε βασιλῆα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίης, ὁ δὲ, ἀπίσω πορευόμενος, κατ' ἐλάσσω Παλλήνης ἐγίνετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδένα κω καταπεπτεύοντος ἥξειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν ἀπιέναι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ 319
φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ κατὰ Παλλήνην ἐόντες. ἐνταῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. ἐκποδὼν ποιησάμενος δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαλε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην. τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῶν Χαλκιδικῶν ἡγεῖται· καὶ οὕτω Ὄλυνθον Χαλκιδέες ἔχουσι. ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τὴν Ποτιδαίην ἐπετάμνετο μᾶλλον· προσέχοντι δέ οἱ προθύμως, συνέθετο παραδώσειν Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὁντινα μὲν τρόπον ἄρχω, ἐγὼ οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγένετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ὁ Τιμόξεινος ἐθέλων παραδοῦναι Ἀρτάβαζον πέμψαι, ὁ Ἀρτάβαζος παραδοὺς Τιμόξεινον, ἐξυθύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιελίξαντες, καὶ περώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέξυον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσιος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος παραδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. ἐξυόντων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμάρτων τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει αἰδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον. τὸ δὲ, βληθέντα, παρεσύρη ὅμιλος,

ἐπ' αὐτῷ

(οἷα φιλέϊ γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα A (vt adsolet in bello fieri) quum
ὁ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, concurrisset, subitò reuulsa sagit-
ἔφερον ὅπῃ τοὺς στρατηγοὺς πρὸς δὲ καὶ τῶν ta, animaduertens libellum, de-
ἄλλων Παλλήνεων συμμαχίη. τοῖσι δὲ tulit ad magistratus. aderat autē
στρατηγοῖσι ὅπως ἀναγνωσθείη τὸ βιβλίον, καὶ & cæterorum Pallenensiū com-
μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ militium. Perlecto libello magi-
καταπλῆξαι Τιμόξενον προδοσίῃ, τὴν Σκιω- stratus & cognito proditionis au-
ναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο εἶναι Σκι- tore, non tamen censuerunt Ti-
ωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδό- moxenum esse plectēdum, Scio-
ται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίσιος ἐγέ- næ ciuitatis gratia, ne in poste-
γε. νετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγ- rum semper Scionæi pro-
γενέσθαι τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς B proditoribus haberentur. Atque hūc
θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ὅσον πολλόν. quidem in modum Timoxenus
ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τὸ γινόμενον, proditionis manifestus fuit. Ar-
παρῆσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ δύο tabazum verò tres iam menses
μοῖραι διαδιαπορήσεσθαι, ἔτι δὲ τρεῖς obsidentem ingens æstus maris
ὑπολοιποὶ ἦσαν, τοῦτο διελθόντας χερσὶν excepit, & is diutius: vnde barba-
ἔσω τῆς Παλλήνης, ἐπῆλθε πλημμυρὶς ri videntes locum factum lacu-
τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμά κω, ὡς nosū, in Pallenen concesserunt.
οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ quorum quum duæ partes per-
μὲν δὴ νέφ αὐτέων ἁλόντες διεφθείροντο, C meassent eluuiem, tres aliæ su-
οἱ δὲ ἁλόντες Ποτιδαιῆται ἐπὶ πλοίοισι ἀπῴκησαν. perarant, quas vbi pertransissent,
αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς oportebat intrare Pallenen. sed
πλημμυρίδος καὶ τὸ Ποσειδέωνος πάθεος γε- eas tanta maris æstuatio inuasit
νέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ quanta nunquam extiterat, vt
τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἠσέβησαν indigenæ aiunt, quūea frequēter
οὗτοι τῶν Περσέων τοίσῳ καὶ διεφθάρησαν illic accidat. Eorū qui nādi erant
ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, ignari, interiere: qui erant gna-
οὐ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ προ- ri, eos Potidæatæ nauigiis adorti
αγομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσα- D trucidāuere. Huius autem æstus
λίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες ac restagnationis & cladis Per-
βασιλῆα, οὕτω ἔπραξαν. sarum ferunt Potidæatæ hinc
causam extitisse, quòd isti è Per-
Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω προ- sis qui sunt à mari oppressi, in tē-
αγόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων plum Neptuni & eius simulacrū
ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὴν quod situm est in suburbanis, im
στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄ- piè gesserant. Hanc fuisse causam
βυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὄπι- illi videntur verè dicere. Eos au-
λαμψαντος, προσίος σὺν ἐλέγετο ἐς Σά- tem qui superauere, Artabazus
μον. αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. in Thessaliam ad Mardonium
Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλοῦνες ἐπεβά- E duxit. Et cum iis qui regē redu-
τευον. στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόν- xerunt ita est actum.
της τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρτα-
χαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς Classiarius autem Xerxis ex-
αὐτοῦ Ἀρταΰντεω προσελομένου ὁ Ἀμί- ercitus qui superfuerat, vbi à Sa-
τρης· ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προ- lamine fugiens attigit Asiam, re-
ίεσαν αἰωτέρω τὰ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ' ge cum aliis copiis è Chersonesō
Abydum traducto, hyemauit a-
pud Cumam. Idē primo statim
vere Samum cōuenit, vbi non-
nullæ naues hyemauerant. Eius
classis plerique epibatæ erant ex
Persis & Medis, ducésque super-
uenerant, Mardontes Bagæi, &
Artayntes Artachæi filius, cuius
patruelis Amitres ab eodem asci-
tus erat istorū collega. Hi vtpote
magnopere percussi, nō audebāt
occasum versus producere, ne

vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniá irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quòd ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. [a] Atque vt se victos mari, ita longè superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tũ veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nõdum cogebatur: naues autem in AEginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxãdridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicãdri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xãthippo Ariphronis filio, hac omni classe AEginam profecta, adueniunt eò nuntii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi, septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidãdo Stratte Chiorum tyranno, postea cõspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, cæteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartámque se contulerũt, & tunc AEginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægréq; exoratos Delon vsque perduxêre. Nam vlteriora omnia

a De mari igitur animum abiecerant, sed longè superiorem, &c. *ad verbum, Circa mare igitur animo victi erãt. Vel, animis cecidérant. Id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.*

A ἐπιναίηκαζε σοφίς. ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τετρηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας τολμήσειν ἐλθόντας ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· καθορέοντες ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμένους ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νῦν τὴν θάλασσαν ἑωυτοὺς ἔσεσθαι τοῦ θυμοῦ, περὶ δὲ ἐδάκεον πολλῷ κρατήσοντι

B Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατὸν καὶ κακὸν τοῖς πολεμίοις ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὑπακούοντες οὐκ ἔστεσαν τὰ Μαρδονίου παρήγματα. τοὺς δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ ἠμούμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Πρόκλεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλέω τῶν δυῶν τῶν μὴ Λευτυχίδεα προτέρων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρων. ὡς δὲ προεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νέες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἵ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερωτὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἳ στασιῶται σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράτῃ τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἑπτά. ὑπεβουλεύοντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ὑπόθεσιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπεξέχωρεον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ γὰρ προσωτέρω, πρὶν

C

D

E

310

τὰν ἐλθόντα

δεινὸν

δεινὸν ἐῶ τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τὴν χώρων ἐοῦ- A Græcis formidolosa erant, cùm
σι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πολλὰ πλέα ἐ- locorum ignaris, tum plena hos-
δόκεε εἶναι. τὸν δὲ Σάμον ἠπίστατο δόξῃ καὶ tium esse, & tantundem abesse
Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. οὐκέπι- Samum, quantum Herculis co-
λε δὲ τοιούτῳ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους ὑπὸ lumnas credẽtibus. Contigítque
τοῦ ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν id rei vt neque barbari supra Sa-
καταπλώσαντας καταῤῥωδηκότας, τοὺς δ' Ἕλ- mum occidentem versus naui-
ληνας, χρηιζόντων Χίων ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν ἥλιον gare auderent, metu perterriti;
κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσον. neque Græci Chiorum rogatu,
ἐφύλαξαν orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν B Dum Græci nauigauere in
Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, Delon, Mardonius qui in hyber
ἔπεμπε κατὰ χρηστήρια ἄνδρα Ἑυρωπαῖον nis apud Thessaliam erat, inde
γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος mouens misit ad oraculũ quen-
πάντα κατὰ μίν χρησάμενον ἐλθεῖν, τὴν οἵά τε dam genere EVropeum, nomi-
ἐστὶ σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ, τι μὲν βουλό- ne Murem, iubens vt quantum-
μενος ἐκμαθεῖν ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· cunque sibi liceret perstaderet ad
(οὐ γὰρ ὧν λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τὴν πρόσθε oraculum consultandum: edo-
ὄντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλου περὶ πέμ- cuítque quid vellet ab oraculis
ψαι. οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμε- scire. Quid autem fuerit haud
νος φαίνεται, καὶ μαθὼν πείσας τὸν ὑπο- compertum habeo. non enim
χωρίων ἄνδρα, καταβύσαι τὸν ἐν Τροφω- memoratur: opinor autẽ nihil
νίου. καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος aliud quàm de rebus præsẽtibus
ὅτι τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρὸ- fuisse. Constat hunc Murem in
τερον ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τὸν Ἰσμηνίῳ Ἀ- Lebadiã venisse, & mercede cor-
πόλλωνι ἐχρήσατο. (ἔστι δὲ, κατά περ ἐν Ὀ- rupto quodã indigena Troph-
λυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦ- onium descẽdisse, & ad Abas Pho-
το δὲ, ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι censium, ad oraculum: quine-
πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θη- tiam prius Thebas adisse. Ibíque
βαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι tum Apollinem Ismenium con-
ἀφ' τόδε· ἐκέλευε σφέας ὁ Ἀμφιάραος suluisse, quòd illic, quemadmo-
ἀφ' χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βού- dum in Olympia, fas est in tem-
λονται ἑλέσθαι τυτέων, ἑωυτῷ ἢ ἄτε μάντι plis scisciscitari oracula: tum quo-
χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τὸ ἑτέρου ἀπε- dam non Thebano, sed peregri-
χομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο εἶναι. no pecunia corrupto, in delu-
ἀφ' τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ bro Amphiarai obdormisse. Id-
αὐτόθι κατακοιμηθῆναι. τότε δὲ ἀκούσαί eo autem nemini Thebano li-
μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται τῶν Θη- cet eo in loco vaticinũ esse, quòd
βαίων. ἐλθεῖν ἐκεῖ Ἑυρωπαῖον Μῦν, quum Amphiaraus optionẽ eis
τεσσεροφώνυμον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ dedisset vtrum mallent vate vti
ἐς τοῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦ- se an auxiliatore: Thebani sibi
το δὲ ἱερόν, καλέεται μὲν Πτῷον, ἔστι δὲ auxiliatorem eum maluerũt. ea-
Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος propter nefas est vlli Thebano
λίμνης, πρὸς οὔρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραι- illic obdormiscere. Tunc autem
φίης πόλιος. ἐς τοῦτο δὴ τὸ ἱερὸν ἐπεί τε προσελθεῖν maximum extitisse miraculum,
ἐγκατακοιμηθῆναι vt à Thebanis mihi narratur:
Murem EVropeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam
ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludẽ Copaidẽ, ante montem, proximè vrbem Acræphiã. Ad hoc templũ postquam peruenisset is qui Mus appellaretur,

ſequutos eum tres viros publicè delectos ad deſcribenda ea quæ homini reſpõderentur. & ſtatim antiſtitè barbara lingua vſam: & qui eos ſubſequebãtur, ſtupuiſſe audictes barbaram linguam pro Græca. Quúmque neſcirẽt quid in præſenti negotio agerẽt, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eáque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntium dehinc Athenas mittit Alexãdrum Macedonem Amyntæ filium, [a] tũ quia in eũ propenſi erãt Perſæ, (quippe cuius ſororem Gygæã Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, aui materni ferentem nomẽ, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atque munificum eſſe virũ, Mardonius mittendum duxit: hac præcipuè ratione arbitratus ſe conciliaturũ ſibi Athenienſes, populũ & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [b] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facilè potiundi maris, provt etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longè ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant vt Athenienſem ſibi ſociũ aſciſceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hũc in modum: Tres fratres à Temẽno oriundi, Gauanes, Aëropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniã, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi ſe ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter verò bobus,

a Tum quòd affinitate cũ Perſis iunctus eſſet.

b Et quẽ cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorẽ extitiſſe credebat.

A ἔπεσθαι οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀποχρεωφορήσοντας τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ τοῦτο τε τῷ τεμένεϊ 321
τὸν βάρβαρον γλῶσσαν χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἑπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θυμῷ ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης αὐτὶ Ἑλλάδος· οὐδὲ ἔχειν, ὅ, τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν, ἐξαρπάσαντα πρὸ αὐτέων τῷ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ θεοπρόπου
B γράφειν ἐς αὐτήν. (Φάναι δὲ Καρὶν μὲν γλώσσαν χρᾶν) συλλεξάμενον δὲ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ, τι δὴ ἐῶν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ θεοξεινίδεες οἱ Πέρσαι ἔσαν. (Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἀδελφεῷ Γυγαίῃ, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀ-
C μύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τιμὴν δὴ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι θεόξεινός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα θεοκτίστεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄγος ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατ᾽ ἑωυτὸν συντυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθη-
D ναίους ἠπίστατο. τούτεων δὲ θεοκλυτωμένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τὰ περ αὐτὸς καὶ ἦν. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι χρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ χρήματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. πάντα δὴ αὖ καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτα Ⓐ θεολέγει· συμβουλεύοντα Ⓑ Ἀθηναίων ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδόμους γενέτωρ Περδίκ-
E κης ἐστί, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε. ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑ-

ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τὰν βασιλέι, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· τὰν δὲ

» ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ A
» τῶν κρεῶν. (ἔσαν γὰρ τῶν παλαι καὶ αἱ
» τυραννίδες τῶν ἀνδρῶν ἀσθενέες χρή-
» ματα, ἢ μοῦνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλῆος
» αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσε. ὅκως δὲ ὀπτῷτο
» ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητὸς τοῦ Περδίκκεω,
» διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ
» τοῦτο τοῦ ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυ-
τὴν δὲ ἀ- » τῆς. "ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθε οἱ αὐτίκα ὡς εἴη
κουσασα ἐπῆλθε αὐ- » τέρας, καὶ "φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ
τίκα τὸν φέρει » τοὺς ἥβας, προσημήνας σφι ἀπαλλάσσειν
μέγα τι » ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. ὁ δὲ, νῦν μισθὸν ἔφα- B
» σκεν δίκαιον εἶναι) ἀπολαβόντας, οὕτω ἐξιέναι.
» ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκού-
» σας, ἰὼν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον
» ἐσεῖχεν ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοβλαβὴς γινόμενος,
» Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀπο-
» δίδωμι δείξας τὸν ἥλιον. ὁμοῦ δὴ Γαυάνης
» τε καὶ ὁ Αἴροπος ὁ πρεσβύτεροι ἔσαν σφῶν
» ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ
» παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας
» πρὸς, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, πε-
» ιγράφῃ τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου C
» τὸν ἥλιον. περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τὸν
» ἑωυτοῦ ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο
» αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτόν. ὁ μὲν δὴ ἀπίε-
» σαν. τῷ δὲ βασιλέϊ σημαίνει τις τῶν πρέ-
» σβεων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς
» σφέων νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδο-
» μένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξωθεὶς,
» πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. πο-
ταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι
οἱ τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγο- D
τῶν δὲ σωτῆες. νοι "σωτῆρα. οὗτοι, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τη-
μενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας
μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικό-
μενοι ἐς ἄλλην χώρην τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν
πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι) Μίδεω τοῦ
Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεσθαι) αὐτόματα ῥόδα, ἓν
322 ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε ὑπερ-
φέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι δὴ ὁ Σιληνὸς τοῖσι
κήποισι ἁλῶναι, ὡς λέγεται) ὑπὸ Μακεδόνων. ὑ-
πὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κεῖται), Βέρμιον οὔνομα,

minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis. [a] Erant autem priscorum hominū tyrannides in re nummaria exiles, nō solùm populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quum animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quàm erat, idque semper contingere, indicauit marito. [b] Ille re audita, illico ingressus est vt ostentum cerneret, quónam modo quid maius excresceret: móxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [c] tūc rex mercedē nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelioſus) dignā vobis mercedem reddo. Immea bat autem in ædes per fumariū sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aëropus, stetere attoniti. at puer, Accipim[o] rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptúmque quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum cæteris. [d] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quòd data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquā liberatori immolant posteri illorū qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eū Temenidæ trāsierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebātur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrātiori odore quā cæteræ: & in quib[o] (vt fertur à Macedonib[o]) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius,

a Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non solùm populus. Regis autem vxor illis ipsamet farinam subigebat: sed dū coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quū semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδας pro τύραννοις perinde est enim ac si dixisset, Erāt enim olim ipsi quoque reges pecuniæ inopes. Quod Herodotus subsungit necus mirum videatur quod rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex Enim faciens Antem, ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideóque particula adeo vitiur.*

b At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animū subiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud, magnū aliquid portendere. ideóque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentū esse [hāc rem] & ad magnum aliquid spectare. Vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐπῆλθε, prosequutus est in φέρει.*

c Tunc rex, vbi mercedis mētionem fieri audiuit, sole tūc fortè per fumarium, *siue caminum* domū ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostēdebat autem solem. *Vel, At ego, inquit, hāc mercedem persoluo. id est, in mercedem.*

Vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare illos debere abundè magna mercedis loco ducere quod saluos illos à se dimitteret.

d At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renuntiauit. *Nam σφέων νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q.d. Gallicè, Et qu'il ne fasoit cela sans y auoir bien pensé.*

per hyemem inacceſſus. Hinc egreſſi poſtquam eam plagã obtinuerunt Temenidæ, cæteram Macedoniam ſubegerunt. Ab hoc autem Perdicca hũc in modum Alexander oriundus eſt: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi [a] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperiũ. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui vbi Athenas venit à Mardonio miſſus, ita verba fecit, Viri Athenienſes, Mardonius hæc inquit, Nũtius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienſibus iniurias quas mihi intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionẽ reddito: præterea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuáque libertate potiantur. Quinetiam eorum tẽpla, ſi mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, reſtituito. Hic nuntius quũ mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per vos ſteterit. Ego verò hæc vobis duco dicẽda, Quid inſanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquam præſtare, nec ſemper obſtare poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecũ eſt: [b] quem ſi ſuperaueritis atque viceritis, nulla vobis (ſi ſapitis) ſpes erit, quum alius multo maior exercitus ſit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari ſolo veſtro, [c] & pro vobiſipſis aſſiduè diſcurrere. imò potius his moleſtiis vos explicate, quum adſit vobis pulcherrima explicandi facultas, quòd ab rege prouocati vt ſocietatẽ belli nobiſcum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iuſſit Athenienſes apud vos Mardonius dicere. Ego verò de mea in vos beneuolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primùm eã cognouiſtis. Obſecro autem vt Mardonio morẽ geratis, quos animaduerto non ſemper validos fore ad gerẽdum cum Xerxe bellum: quales ſi animaduerterẽ eſſe, nequaquã huc cũ his mandatis veniſſẽ. Quippe regis vires ſupra humanas ſunt,

a Argæus,

b Quo ſi potentiores extiteritis, eúmque viceritis (quod nequaquã ſperatis, ſi ſapitis)

c Et ſemper de vita veſtra periclitari. Vos igitur potius in gratiã *cum rege* redite, quum recõciliationis pulcherrima ſe vobis offerat occaſio, regẽ ad hanc propenſum habentibus. Inita nobiſcũ citra dolum & fraudẽ ſocietate belli, liberi eſtote.

A ἄλλατον ἐπὶ χειμῶνος. ἐπελθόντες δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ἑωυτῶν ἔχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος. τοῦ δὲ, Φιλίππου· Φιλίππου δ', Ἀράβου· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθήνας B πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ ἀγγελίην ἧκε τῶνδε βασιλῆος, λέγουσα οὕτω, Ἀθηναίοισι τὰς ἀνδραπόδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γνωμοθώας πάσας μετίημι. νεῦν τε ὧδε Μαρδόνιε ποίεε. τοῦτο μὲν, τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην τινὰ ἑωυτῷ λέξεσθαι αὐτοὶ Ἕλληνες, ἥντινα αἱρέωνται, ἐόντες αὐτόνομοι. ἐμοί τε πρήσσοντι σφι (καὶ δὴ βουλεύσασθαί γε ἐμοὶ ὁμολογέουσι) ἀπορθωσον, ὅσα ἐγὼ C ἐνέπρησα. τούτεων δὲ ἀπιγμένων, αἰεὶ κατὰ κράτος ἔχειν μοι ποιέειν τὰ ἐθέλω, ἐὰν μὴ ὑμεῖς πρότερον αἴτιοι γένησθε. λέγω δ' ὑμῖν τάδε, Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνάφερόμενοι; οὔτε γὰρ αὐτοὶ ὑπερβαλέεσθε, οὔτε οἷοί τε ἐστὲ αὐτίχειν τὸν πρώτα χρόνον. εἴδετε μὲν δὴ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πειρήσεσθε δὲ καὶ τήνδε νεῦν πρόσω μοι δύναμιν. ὥστε καὶ ἐὰν ἡμέας ὑπερβάλησθε, καὶ νικήσητε, (τῷ γὰρ ὑμῖν οὐδεμία D ἐλπὶς, εἰ γὰρ δὴ φρονέοιτε) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βουλεύεσθε παεισύμενοι βασιλεῖ, στερεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ τοῦ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσεσθε. πρόφασιν δὲ ὑμῖν καλλίστην καταλύσασθαι, βασιλέος τούτῳ ὁρμημένου· ἐστὲ ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμηχανίῃ σὺν θεῷ μούνοισι αἰεὶ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν τάδε ἔλεγε· Ἀθηναῖοι δὲ τοιάδε τοῖσι παρεῖχον ἀπόκριμα· οἶδα ἐγὼ Μαρδονίῳ καὶ ὑμῖν ὅτι πολλὸν ὑπερφέρει ἡ ὑμετέρη δύναμις τῆς ἡμετέρης· οὐ μὲν οὐδὲ ἀξιόλογον ἐστὶ τὸ ἐπ' ἡμῖν· ἀτὰρ ἐκεῖνό γε ἐπίστασθε καὶ αὐτοὶ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἐλάσαντες ἡμῖν ἐστὶ τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τὸ ἐμπρησθὲν καὶ τὰ ἐδάφεα τὰ ἱρὰ, τὰ ἐκείνων ἡμεῖς οὐκ ἐθέλομεν χαρίσασθαι βασιλεῖ ἐπὶ τοῖσι ἐκεῖνος ἐποίησε ταῦτα, οὐδὲ ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι. ἐπὶ δὲ τῇ ὁμολογίῃ τῇ παρὰ σέο ἥκεις φέρων, ἐπίσχες μηδὲν ἔτι· οὐ γὰρ ἀνασχετὰ ἡμῖν ἔσται παρὰ σέο ἀκούσασι τοιαῦτα. καὶ γὰρ δουλοσύνης ἐστὶ ἀπάθεστον ἡ βασιλῆος ὕβρις

» καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἰὼ ὦν μὴ αὐτίκα ὁ- A
» μολογήσητε, μεγάλα προσεπινόντων ὅτ' οἱ-
» σι ὁμολογέῃν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑμῖν ὑ-
» μέων, ἐν τείῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν
» συμμάχων πρώτων, αἰεί τε φθειρομένων
» μοιρῶν, ἐξαίρετόν τι μετάχμιον πρὸ γλώ
» χτηνίων. ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑ-
» μῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας
» μοιρώσεται ὑμῖν Ἑλλήνων τὰ ἁμαρτάδας ἀ-
» πιεὶς, ἐθέλῃ φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, B
πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας,
ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὡς σφέας
χρεὼν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκ-
πεσεῖν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε
καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμο-
λογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ
σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ σπεύ-
σαντες ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-
τάσασιν. ἐπορεύοντο γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ὀκνε- C
τέοντες, οὐ λήθοντες ὅτι ἔμελλον Λα-
κεδαιμόνιοι πύθεσθαι ἥκοντα παρὰ τοῦ
βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ· πυθόμε-
νοί τε, πέμψειν τάχος ἀγγέλους. ἐπί-
τηδες ὦν ἐποίεον, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λα-
κεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. ὡς δὲ
ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, παρεδέξά-
μενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡ-
μέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομέ-
νους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν D
τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγοις ἐνδέκεσθαι πα-
ρὰ τὸν βάρβαρον. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς,
οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἕλλησι
οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ μᾶλλον ἢ πάντων ἥκιστα,
323 πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλε-
μον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ πρὸ τοῦ
ὑμετέρας ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει
ἐς πάσας τὰς Ἑλλάδα. δεινά τε, τουτέων ἁ-
πάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλ
λησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀναγκαῖον· οἵτινες E
αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθε-
ρώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μὲν τοῖσι
ὑμῖν συναλγοῦμεν, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε
δεξιῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθορήσατε χρόνον ἤδη
πολλόν. αὖτις δὲ τούτων ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε

& manus prælonga. [a] Quòd nisi properè assétiamini magna pollicétibus, quippe ex æquo fœdus facere volétibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maximè in via habitatis, & soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. [b] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quũ rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexáder. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehemẽter extimuerunt, reminiscentes oraculorũ, fatale esse vt ipsi cum cæterisDoriẽsibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenien sibus. ideôque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sanè contigit vt concioni adessent Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienses tempus, probè scientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuntium ad societatem contrahendam. quare de industria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nũtii Spartanorum, ita loquuti sunt, Nos verò misere Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciã agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quòd id neque iustũ sit vllo modo, neque decorum cùm aliis Græcis, tum præcipuè vobis: ídque multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis inuitis, & propter imperium vestrum est decertatum: quod certamen nunc in vniuersam Græciam emanauit: [c] cuius totius vos præcipui authores fuistis, & Græcis causa seruitutis, res nullo pacto tolerãda. quum præsertim constet Athenienses semper & iam inde à priscis temporibus vindicasse permultos homines in libertatem. Et tristem quidem conditionem vestram dolemus, quòd iam bis prouentu frugum fraudati estis, & iam domibus quæ dirutæ sunt caretis. quo nomine Lacedæmonii

a Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas conditiones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt.

b Enimuero morem gerite. magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

c Adde quòd Athenienses, qui horum omnium autores extiterũt, primos ex Græcis iugum seruitutis subire, res est profectò intoleranda. quum præsertim vos constet semper & iam inde à prisc. Vt legatur ὑμῖν δουλοσύνης.

vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellū inutilia [a] proximè domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque verò vos Alexãder Macedo ſeducat, [b] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed nō idem veſtra facere intereſt, ſi rectè ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neque verum. Hæc quum nuntii dixiſſent, Atheniēſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiã maiores eſſe quàm noſtras, vt id [c] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cũ barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tẽtes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimur. [d] Tu verò renuntia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum, quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [e] Tu quoque poſthac cum iſtiuſmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, néve per ſpeciē emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Atheniēſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſpõderunt. nuntiis autem Spartiatarum iſta, [f] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſanè humanũ eſt: neque hoc verẽtes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniã neque tantũ auri vſquã gentium eſt, neque regio vlla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, vt cum Medis ſentiremus, ad tradẽdam ſeruituti Græciã inducerēmur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primũ atque idem maximũ, quòd deorũ ædes effigiéſque incẽſæ pariter & obrutæ ſũt, quas

a Ad rem domeſticã pertinentia.

b Poliens. *id eſt, exornans.*

c Nihil opus ſit.
d Atque adeo nunc renuntia Mard.
e Tu quoque ne poſthac in conſpectũ Athenienſium venias orationẽ huiuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *Gel bene de nobis mereri*, ad cõmittenda nefaria nos hortare.
f Veritos quidẽ eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine præditi Atheniẽſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum, *&c. Vt ſit ſenſus, illum quidem timoremi, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamẽ Græcum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Atheniẽſium magnitudinẽ animi perſpectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequũtur, accommodatior, ei mὴ θέμιτον ἐτυγχάνετε ἐπισάμενοι, ſi aiunt cum ὅπισάμενοι iungi poſſe, eomodoque dicitur κακῶς ὀπίσω ἐλθεῖν, & κακῶς εἰδέναι, pro οὐκ ἐπίστασθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mẽte poſſumus etiam fortaſſe accipere, cum Valla.*

A καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πόλλα ὅτι θρέψειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεχέηται. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείνας Μαρδονίου λόγους. τοῦτο μὲν γὰρ τοῦτο ποιητέα ἐστί (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκατεργάζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ὅπισαμβοῖσι, ὡς βαρβάροισί ἐστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα B ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ τοῖς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἴσμεν, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῶν Μήδων δύναμις ἢ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἑλεύθεριον ἐόντες, ἀμυνεόμεθα, ἀμυνούμεθα οὕτω ὅκως ἂν δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πείσομεθα. νεῦ τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐC τὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ καὶ νέον ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοι μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὄπιν ἔχων, ἐνέπρησε τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τὸ λοιπὸν λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ὑποφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑποθήσεσθαι, ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γὰρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἀνD δρὶ τῶν Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα τοῦ ξείνου τε καὶ φίλου. τοῖς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· τοῖς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τάδε, Τὸ μὲν δείσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα αὐθεφτήιον ἐών. ἀτάρ αἰσχρὸς γε οἰκάτε ὀξεπισάμβοι ὄ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρωδήσαν· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμοῦ τοσοῦτος, οὔτε χώρη καλλεῖ καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμβοι, ἐθέλοιμεν ἂν μηδίσαντες, καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἐθέλωμεν. τοῦτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι

ἢ ἐλεύθεριον γλιχόμενοι,

» ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει πλωρέειν ἐς τὰ μέγι- A
» στα μᾶλλον παρ' ἐμολογέην τὰ τοῦτα ἐργα-
» σαμένῳ. αὖτις δέ, ὃ Ἑλλήνιον ὅμαιμόν τε
» καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοι-
» νὰ καὶ θυσίαι, ἠθεά τε ὁμόζηλα. ὧν καὶ
» προδόται γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν βού-
» λοιο· ὑπίσασί τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐ-
» τυγχάνετε ὑπισάμενοι. ἔστ' ἂν καὶ εἷς πε-
» λεῖ Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡ-
» μέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγαίμεθα τὴν
» προνοίην, τὴν πρὸς ἡμέας εὐεστώ, ὅτι B
» προείδετε ἡμέων οἰκηφορημένων οὕτω,
» ὥστε ὑπερφέρειν ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας.
» καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἀναπεπλήρωται· ἡμέες
» μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν,
» τοὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ ὡς οὕτω ἐ-
» χόντων, πρατέειν ὡς τάχιστα ἀναπέμπετε.
» ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐχὰς χρόνου
» παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
» τέρην· ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα πύθηται τὴν
» ἀγγελίην ὅτι τοὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἔκείνος ἡ- C
» μέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς
» τὴν Ἀττικήν, ἡμέας χρεὸς ἐστὶ βοηθῆ-
» σαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius quàm cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſũt, & mores adſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, nõ bene haberet, [a] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dũ vel vnus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, [b] quòd conſulatis nobis domo carentibus ita vt domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [c] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionẽ noſtram: ſed ſimulatque acceperit nuntium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tẽpus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

a Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciuiſtis.

b Quòd ita nobis proſpiciatis quorum euerſæ ſunt fortunæ, vt alere domeſt. noſtros velitis.

c Ac vos quidẽ beneuolentiæ officio plenè iam defuncti eſtis: nos verò quibus poterimus modis noſ. ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negotii. *Negant enim ſe velle ſibi beneficio illo quod offerunt Lacedæmonij, cuius tamen gratiam illis habeant non minus quàm ſi vterentur. Ideóque χάρις ἀναπεπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præſtiterint. q. d. Iam nos vobis abundè obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre parati eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarum liber nonus, qui inſcribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ἐννάτη, ἐπιγραφομένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reuertũt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Atheniẽſium reſponſa indicauit, mouẽs è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellũ ſumẽs [a] Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorũ quæ hactenus egerant, vt etiam multo ſtudioſius Perſam inducerẽt. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugiẽtem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. [b] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadẽdóque non ſinebant progredi longius, quòd negarent vllum locum ponẽdis caſtris opportunioré eſſe quàm illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prælio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſet. Si verò feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negotio validiſſima quæque illorũ conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſũt in ciuitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facilè expugnabis. Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans in-

a At Theſſaliæ duces adeo non pœnit *vel, Theſſaliæ principes. aut, primores.*

b Porro quũ in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardoniũ adeuntes Thebani, cõſilium illi dabãt, nullum locũ illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlterius progredi eum ſinebant, ſed ibi confidentem dare operam *volebant* vt Græciam vniuerſam ſine prœl. ſubigeret.

Οἵδε μὲν τὰ ἐκ τῶν Δελφῶν χρηστήρια ἀνεκομίσαντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δέ, ὡς οἱ ἀπενοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὴν στρατιὴν αὖθις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, ἐύτυχίας παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεμόσι οὔτε τὰ πρόσθε πεπραγμένα μετέμελε ἐόντα, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον Ξέρξην καὶ συμπροθυμέοντο Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ πρόσθεν ἤγαγε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορθυόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ὅπιτηδειότερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου. ὅσον τε ἐῶν ἱέναι ἐκαστέρω, ἀλλ' αὐτόθι ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψηται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵτινες καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι προσγίνεσθαι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσειας τὰ ἡμεῖς πρήγνεομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἀφαίρησεις· σὺ δὲ τοῦτον δὸς τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηιδίως μετὰ τῶν σοισιτέων καταστρέψεαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἤτοι ἀπὸ οἱ δεινὸς ἐνέσκηπτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δὶς τρόπον ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὑπ' ὀργῆς

« τὰ ποιήσεις

censis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed plerosque eorum in classe ad Salaminē esse audiret, vrbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eò postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidē quēdam Hellespōtium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is vbi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse vt ea quæ Murichides apud senatū diceret, ipsi admittentes ad populum referrēt. Hæc ille dicebat siue quòd pecuniā à Mardonio accepisset, siue quòd id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex cōcilio quàm qui extra concilium erant, indignè ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibúsque interemerunt: Hellespontium verò Murichidem dimisserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendētes, vltrò domū Lycidæ adiere, hominisque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Atheniēses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiua: at vbi & socii tardiusegniúsque agunt, & Mardonius aduentās iam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt, nūtiósque in Lacedæmonem miserunt cōquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarū esse

ἐπ' ἀγνωμοσύνῃς, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διαφ- A
νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρ-
δισι, ὅτι ἔχοι Ἀθηνέας. ὡς δὲ τότε ἀπικό-
μενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους,
οὐκ ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπευ-
δόκεε εἶναι, ἐν τε τῇσι νηυσί, αἱρέει τε ἐρῆμον
ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὸν ὑστεραίῳ
τοῦ Μαρδονίου ἐπισχετηρίῳ, δεκάμηνος
ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρ-
δόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, B
ἄνδρα Ἕλλησποντίον, φέροντα τοῖσι αὐτοῖσι λό-
γοισι τοῖσι καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι
Ἀθηναίοισι διεπορθμεύσατο. ταῦτα δὲ τοδ' αὐ-
τεξον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τὴν Ἀθηναίων
οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας ὑπή-
σειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου ἐού-
σης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ἐν ἑωυ-
τῷ. τουτέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυ-
χίδην ἐς Σαλαμῖνα· ὁ δέ, ἀπικόμενος ἐ-
πὶ τὸν βουλέα, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδο-
νίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώ- C
μην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δόξαντάς τε τὸν
λόγον τὸν σφι Μουρυχίδης προσφέρει, ἐξε-
ρεῖσαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν
γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος
χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦ-
τα ἐφαίνετο. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποι-
325 ησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξω-
θεν, ὡς ἐπύθοντο, περισάντες, Λυκίδεα κα-
τέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἕλλησποντίον
Μουρυχίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομέ- D
νου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυ-
κίδεα, πυνθάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυ-
ναῖκες ὅ τι γένοιτο. διαπελευσαμένη δὲ
γυνὴ γυναικί, καὶ παραλεσθεῖσα, ἵνα τὸν
Λυκίδεω οἰκίην ἥεσαν αὐτοσχεδίην· ἐς καὶ
μὲν ἐλθοῦσαι αὐτὴ τὴν γυναῖκα, καὶ δὲ τὰ
τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀ-
θηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέχοντο τὴν ἐκ
τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἤξειν τιμωρήσοντά
σφι, τὰ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ E
μὲν μακρότερά τε καὶ χολαίτερα ἐποίεον,
ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο
εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσθη τό τε πρῶτα, καὶ
αὖτις διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαί-
μονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμ-
φομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα βάρβαρον ἐς τὴν

Atticam ingreſſum, neque cum ipſis ei in Bœotiam occurriſſet: tum admonitum eorum quæ ſibi, ſi ad eũ deficere vellent, Mardonius ſpopondiſſet: tum prędictum, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet remediũ inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonii ſolennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ feſta dei celebrare plurimi faciebãt. ad hæc murum ſibi in Iſthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos poſteaquam nuntii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos, ephoris aditis, ita loquuti ſunt, Atheniẽſes ad hæc nos referenda miſerunt, regem Medorum cùm noſtram nobis regionem reddere velle, tum ſocietatem nobiſcum æquis conditionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem noſtræ addere, quam ipſi noſtro arbitrio optauerimus: nos tamẽ pudore [a] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, ſed recuſare, quãuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etſi nõ ignoremus cõducibilius eſſe nobis ſocietatem inire cum Perſa, quàm bellum gerere, tamẽ ſpõte noſtra ſocietatem non inibimus. Et hæc quidem noſtra ſunt quæ in Græcos præſtamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciſceremur cum Perſa, poſteaquã cõpertam habuiſtis ſententiã noſtram, nequaquã prodẽdi Græciam, & murum quẽ in Iſthmo inædificabatis abſoluiſtis, nullã habetis Atheniẽſium rationem: & quum cõueneritis nobiſcum de occurrendo Perſæ ad Bœotiam, deſertores extitiſtis, pro nihilo ducentes barbarum Atticã eſſe ingreſſum. Itaque vobis Athenienſes in præſens vſque ſuccenſent quòd non eſtis officio functi: quod ſupereſt, vt primo quoque tempore nobiſcum copias mittatis iubẽt: quò barbarũ in Attica (quoniam [b] in Bœotia defecimus) excipiamus noſtra in terra, vbi cãpus Thriaſius appoſitiſſimus erit ad dimicandũ. Hæc vbi accepere

A Ἀτθίκην, ἀλλ' οὐ μετ' σφέων ἐπείρασθαι ἐς τὴν
Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσκοντες ὅσα σφι
ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλέσθαι δώσειν·
τοῦτο εἶπε τε ὅτι εἰ μὴ ἀμύνοιεν Ἀθηναίοι-
σι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσοντες. ⓐ
γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν
χρόνον, καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια· τοῦτο πλείστου
ἐπῆγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν. ἅμα δὲ ὁ
τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤ-
δη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὡς δὲ ἀπίκοντο
B ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀ-
θηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων
ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε
ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, Ἔπεμψαν ἡ-
μέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
λεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδι-
δοῖ. τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ὅπ' ἴσης τε καὶ
ὁμοίης ποιήσασθαι, ἄνδρα τε ἄλλον ἐκ ἀπάτης.
ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέ-
ρῃ διδόναι, τὴν αὐτὸς ἐλώμεθα. ἡμεῖς δὲ,
C Διά τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλ-
λάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
ταινέσαμεν, ἀλλὰ πρό τε ἀπειπάμεθα, καὶ
καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κα-
τοπροδιδόμενοι· ὅτι τε ὅτι κερδα-
λεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλ-
λον ἢπερ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσο-
μεν ἑκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀ-
κίβδηλον ἐὸν νέμεται ὅτι οὐδὲ Ἕλλησι· ὑ-
μεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι
D μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἔξε-
μάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι
οὐδαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ
ὅτι τεῖχος ὑμῖν ἦν ὃ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον
ἐντελές ἐστι, καὶ δι' οὐδένα τῶν Ἀ-
θηναίων ποιέεσθε· συμβάντες τε ἡμῖν τὸν
Πέρσην αἰτιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προ-
δεδώκατε, προεῖδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν
Ἀτθίκην τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νυν τὸ πρέον
Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνήκασι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε
E ὅπῃ τηδέως. νῦν δὲ ὅτι πάχος σρατιὴν ἅμα
ἡμῖν ἐκέλευσμι ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς αὐ-
τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀτθίκῃ. ἐ-
πειδὴ γὰρ ἡμῦν τομὴν τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡ-
μετέρης ὅπῃ τηδεώτατόν ἐστι μαχέσασθαι ὁ
Θριάσιον πεδίον. ὡς δὲ ἄρα ἀκουσμοὶ οἱ

a Iouis Græci,

b Bœotia fruſtrati ſumus. *id eſt, ſpe confligendi cum hoſte in Bœotia.*

ἀλλ' ἀπειπάμεθα

ἀλλ' ἐν πάλαι

ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀτθίκην

ἐφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ἀποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἤδη ἐς τέλος ἦν. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν δι' αἴτιον, ὅτευ πέρι ἀπικομένου μιν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο τοιήνδε, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν. ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικήν, οὔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταῤῥωδηκότες τοὺς Πέρσας. τέλος δὲ, τῆς τε ἐκκλησίου καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο τρόπος τοιόσδε· τῇ πρωτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οἰωθεὶς μάντις, ἀνὴρ Τεγεήτης, δι' ἁμίλλας ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πρώτα λόγον τὸν δὴ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεος, ἔλεγε, Ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὲν ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος οὐδὲ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμμένου κρατεροῦ, μεγάλαι χλισιάδες αἰεὶ πεπλέαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῶν Περσέων. ἀλλ' ἐς ἀκούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φοιτήσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμποισι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ εἵλωτες ἕκαστον τάξαντες τῶν εἱλώτων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου βασιλεύσαντι. ἐγένετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἦν δὲ ὁ μὲν, ἐὼν ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου βασιλεύοντος τε καὶ ἐπιτρόπου. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι ἐτέλεε, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τὸν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ὅτε τὰ

ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluserè, ad finémq; perduxere. [a] Non ausim dicere hac fuisse causam cur isti tantopore soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quàm vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes nō amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub aduentum Alexandri in Atticam, muro quē extruebant nondū perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem & responsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potētiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiūt nobiscum, sed cum barbaro, quamuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen māgnæ forces patefactæ sūt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quàm aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod in animum admittentes ephori, cōfestim nihil colloquuti cū nuntiis qui à ciuitatibus venerāt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset [b] dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quū is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idē tutor. nā Cleōbrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murū extruebāt in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autē ab Isthmo copias Cleōbrotus ob eam causā quòd sibi inter sacrificādum aduersus

a Cur autē antea quidē, quum Alexander venit Athenas, tam anxiè obstiterint quominus Athenienses Medorū partes sequerentur, tum verò nihil de hac re soliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possum quàm quòd murum Isthmi extruxerant, séque iam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quū Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescētes. Tandem verò & respons. &c. *Valle imposuit vocabulum ἄλλό γε quod iunxit cum proximè præcedētibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον feratur, hoc modo,* οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι, &c.

b Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquēque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur pag. 597.*

Persã sol in cælo obscuratus es-
set. Elegit autem Pausanias sibi
collegam EVryanactem Doris
filium, suum gẽtilem. His copiis
è Sparta cum Pausania profectis,
nuntii de illarum profectione i-
gnari, vbi dies illuxit, ephoros
adeunt, habentes in animo abire
in suam quique ciuitatem. Vbi
adierunt, ita verba fecere, Vos
quidem Lacedæmonii desidentes
hîc Hyacinthia agitis, ac lu-
ditis, sociis proditis: Athenienses
verò, vt à vobis læsi, & ob penu-
riam sociorum, ita vt poterunt
cum Persa transigent. Soluta au-
tem societate vobiscum, palàm
est nos, quum regis fuerimus so-
cii, militiæ comites futuros in
quamcunque regionem nos illi
educent. Inde vos discetis quid-
nam vobis ex ea re sit euenturũ.
Hæc loquutis nuntiis Ephori iu-
reiurãdo interposito dixere suas
se copias putare in Oresti esse,
tendentes aduersum peregrinos.
Peregrinos enim barbaros ap-
pellabant. Hoc illi non intelligẽ-
tes, quid diceretur scisciabãtur.
Sciscitati, & rem omnem edocti
atque stupefacti, quamcelerrimè
abiere ad illos insequendos, & cũ
iis quinque millia finitimorum
Lacedæmoniorum delecta. His
Isthmum versus ire maturantibus, Argiui, vbi primùm audiere
copias è Sparta cũ Pausania pro-
fectas, præconem, quem optimũ
è diurnis cursoribus inuenerũt,
in Atticam mittunt ad Mardo-
nium: qui videlicet antea rece-
perant se futuros impedimento
quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas perue-
nit, Mardoni, inquit, miserũt me
Argiui nuntiatum tibi iuuentu-
tem è Lacedæmone esse progres-
sam, séque ne illa progrederetur
præstare nequisse. Ad hæc tu bo-
num consilium adhibe. Hoc ille
loquutus, retrò abscessit. Quo au
dito Mardonius iam nõ fidebat
amplius perstare in Attica: vbi
ideo hactenus immoratus fue-
rat quòd audire cuperet, ac scire
quid ab Athenien sibus ageretur,
neque populans neque lædens
Atticum agrum, assiduè sperans
fore vt secum illi paciscerentur.

A Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. παρασαγγέλλει δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης ΕΥ-
ρυάνακτα Δωριέος, ἀνδρα οἰκίης ἐόντα
τῆς αὐτῆς. ὁ μὲν δὴ σφι Παυσανίῃ ἐξε-
ληλύθησαν ἐξω Σπάρτης. οἱ δὲ ἄγγελοι,
ὡς ἡμέρη ἐγένετο, σαφέα εἰδότες περὶ τῆς
ἐξόδου, ἐπῆλθον ὅτι τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ
ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ὅτι τῆς ἑ-
ωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε,
Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ τῇδε μέ- "
B νοντες, ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, κα- "
ταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι γὰρ, "
ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χρηΐζει τε συμ- "
μάχων, καὶ παλύσονται τῷ Πέρσῃ ὅτῳ ὄκως "
ἂν δυνῶνται· καὶ παλυσάμενοι δὲ, δῆλα γὰρ "
δὴ ὅτι συμμαχοι βασιλῆος γενόμεθα, συ- "
στρατευσόμεθα ὅτι τάχιστα ἂν ἐκεῖνοι ἡγέων- "
ται· ὑμεῖς δὲ τὸ εἰκὸς πεύσεσθε ἔσεσθαι οἷον "
ἄν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἀκαίρῃ. Ταῦτα λεγόν- "
των τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ὅτι ὅρκου,
C καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀρεστείῳ τείχεος ὅτι
τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβά-
ρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον τὸ λε-
γόμενον· ἐπειρόμενοι δὲ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ
ἐόν. ὥστε ἐν θωύματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο
τῷ τάχιστα διώκοντες. στεῦται δέ σφι, τῶν πε-
ριοίκων Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακι-
χίλιοι ὁπλῖται τοῦτο τοῦτο ἐποίεον. ὁ μὲν
δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεί
τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω
D ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κή-
ρυκα, τῷ ἡμεροδρόμῳ ἀνδρὶ χρεώντες τὸν ἀφι-
κόμενον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὖτε Μαρδο-
νίῳ ἐστὸς δεξάμενοι χρήσειν καὶ Σπαρτιήτην
μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθή-
νας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀρ- "
γεῖοι φράσοντά τοι ὅτι οὐκ Λακεδαίμονος ἐξ- "
ελήλυθε ἡ νεότης, τὰ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἐ- "
χειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦ- "
τα τύχαν βουλεύσασθε ὡς βουλεύσεσθε. ὁ μὲν δὴ, εἰ- "
E πὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· Μαρδόνιος
δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ
Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυ-
θέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰ δύναιτο πρὸς Ἀθη-
ναίων, ὁκοῖόντι ποιήσοιτο· καὶ οὔτε ἐπήμαινε
οὔτε ἐσίνετο χρῶ τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων
ἀεὶ ποτὲ τὸ χρέον ὁμολογήσειν σφέας·

ἐπεὶ

ἐπεὶ ὃ οὐκ ἐπείθε, πυθόμενος τ' πρώτα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μ' Παυσανίεω ἐς τ' Ἰσθμὸν ἐμβῆναι, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴκου τι ὀρθὸν ἰῶ τ' τειχέων ἢ τ' οἰκημάτ', ἢ τ' ἱρῶν, πρώτα καταβαλὼν καὶ συλήσας, ὑπεξέλαυνε τῶνδε εἵνεκα. ὅτι ἱππασίμη ἡ χώρη ἰῶ ἡ Ἀττική, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατ' ὀλίγους· ὥστε καὶ ὀλίγοις σφέας ἀνθρώποισι ἦεν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπορμαχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν τοῖσι πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ τὰ ἱππασίμῃ. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὕτω ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη τοιήδε· ἄλλῃ στρατιῇ ἤκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, ἦλθε, εἰκὼς τοῦτο τοῖσι τοιοῦτοισι ἔλθοι. ὑποστρέψας δὲ τ' στρατιὴν ἦγε ὀπίσω τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προεστελλομένη καὶ ἱππασίμῳ χώρῃ τ' Μεγαρίδα. ἐς ἰωτὴν δὴ ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἡ Εὐρώπη τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προεξχώρεον τῶν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ διαβὰς τὴν ὑπεραίην ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τ' Θηβαίων, καίπερ μηδιζόντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, οὐτὶ κατ' ἔχθος αὐτίων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἵνα συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ οἷόν τι ἐθέλῃ, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. πρῆκε δὲ αὐτοῦ ὁ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῶν ὑπὲρ Ὑσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τόγε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ὀπὶ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔσχεσον. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τ' βαρβάρων, Ἀττάγινος ὁ Φρυνώνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, τῶν δεκαδυασάρχων μεγάλως, ἐκάλεε ὀπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δ' ὅτοι ἔπεσθαι. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι.

Quod vbi desperauit, re cõperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorũ aut ædium priuatarum sacrarúmque extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autẽ excedendũ sibi putauit, quòd neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse malè pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tũ ciuitatẽ amicã, tũ regionem equitibus opportunã. Profecto illinc Mardonio & iã iter facienti perfertur nũtius properans, aliũ exercitũ mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primùm posset excipere. Itaque cõuersum exercitũ ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnẽ oram Megaridẽ incursaret. Huc vsque Europæ ad solem occidẽtẽ versus lõgissimè processit hæc Persica expeditio.

Post hæc nũtius ad Mardoniũ venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierãt, qui Mardoniũ in Sphendaleas & illinc in Tanagrã duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctẽ moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolõ trãsuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorũ rura, tametsi Medicas partes fouentiũ, vastauit: nõ illorũ odio, sed ingẽti necessitate adactus: quòd vellet cùm castra cõmunire, tum, si sibi in acie nõ cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundũ Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verùm per singulas frontes dena stadia habẽte. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus cõuiuio magnificè apparato Mardoniũ ipsũ & Persarũ honoratissimos quĩquaginta inuitauit. fiebat autẽ cœna Thebis. inuitati illi hominẽ sũt sequuti.

Cætera quæ referam, ex Therſãdro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed [a] in ſingulis lectis alternos Perſã & Thebanum. Secundum cœnam quũ potioni daretur opera, Perſã qui eodem toro recumbebat, Græcè ipſum interrogaſſe cuias eſſet: ſe verò reſpõdiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentũ, vt ipſe quoque præſcius huius rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumẽ in caſtris relictæ ſunt? horum omnium paruo pòſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicẽdum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratúmque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nõnne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore ſũt? Et illũ ſubiecciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile eſt. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atque hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamẽ Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimũ, Eum qui multum ſapit, [b] minimè potentem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atque adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prælium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in Bœotia ſtatiua habẽti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebãt, [c] & ad Athenas congregati ſunt, præter Phocenſes. nam & iſti vehemẽter partibus Medorũ ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem nõ multis pòſt diebus quàm Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere,

a In ſing. lectis binos, Perſ.

b Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna præditus ſit, vel, prudentia, nõ habere res vllas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus aliquis eũ ſua prudentia dehortetur. Alium ſenſum ex tempore elucere ex hoc loco non potuit.*

c Et vnà cũ eo aduerſus Athenas mouerunt, &c.

A πάδε ἤδη τὰ ὀπίσω ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ὀπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐσμέν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι ἀπὸ τοῦ ὁπόθεν B δαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δ' εἶπαι, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμοσπόνδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προφάσιος αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τοίνυν τοῖσι δαπανεμένοισι Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν τῶν ἐλίπομεν ὀπίσω τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τουτέων πάντων ὀλίγα, ὀλίγου χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοῦδε C τοῦ χειμῶνος ὑπολειφθήσεσθαι. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετέωρα πολλὰ τοῦ δακρύου. αὐτὸς δὲ θωυμάσαι τὸν λόγον, εἰπαι πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεὼν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν ἀρχῇ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μιν ταῦτα εἰπαι, Ξεῖνε, ὅ,τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλοντα πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα μὲν Περσέων συχνοὶ ὀπισάμενοι, ἐπόμενα ἀναγκαίῃ D ἐνδεδεγμένοι. ἐμοὶ δὲ ὀδυνὴ ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὐτῶν, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τὸν Ὀρχομένιον Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τῷ μάχῃ. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι πρείχοντο ἄπρηκτοι στρατιῇ, καὶ σιωπῇ ἐβάλοντο ἐς Ἀθήνας, ὅσοι γε ἐμήδιζον Ἑλλήνων τὰ τοῦ E τῇ οἰκημένων. μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ σιωπῇ ἐβάλοντο. ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τοῦτο ἀπιξιν τοῦ ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο οὗτοι ἐς Θήβας,

χ' ὀρόφοις καὶ

328 πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ σφεας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς τὸ πεδίον ἰζέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα πᾶσα ἡ ἵππος ἄπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε λόγος ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῖσι μετὰ Μήδων ἐοῦσι φήμη ὡς κατακηλεῖ σφεας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων τοιόνδε τι. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης παραινέει, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, τοῖσδε ἤδη
» γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἀνδρόποτοι μέλλουσι
τοῖσι Θεσσαλοῖσι δώσειν, ἀπεχθεελημένους
» ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νυνὶ ὦν
» ἀνδρὶ ἑνὶ πάντα ὑμέων χρεών ἐστι ἡμέας
» ἀγαθόν. χρεὸν γὰρ, ποιοῦντά τι καὶ ἀμυ-
» νομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ ὧδε πρὸ-
» χειρίας ἀμφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ
» μανθάνετε τῶν αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι
τοῖσι μὲν ἐπ' Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν
» δὲ ταῦτα παραινέει. οἱ δὲ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καί κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτοὶ ἔφασαν, πάντα συγχέαντες ἑωυτούς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὅκου ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὥρων τοὺς ἀλέξησιν πεπαυμένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὡς γὰρ σφι ἐντεῦθεν ἐτέλεστο Μαρδόνιος, οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας
» Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε
» ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγα-
» θοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπευφαινόμην. ἐς νυνὶ τρο-
» θύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. οὐ γὰρ σοὶ
» σι γε οὐ νικήσετε οὔτε ἐμὲ, οὔτε βασιλέα.
τὰ μὲν Φωκέων μοῦνα ἐς τοσοῦτον ἐγένετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύοντο. πευθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐπῆν φρονέειν, οἱ δὲ καὶ ὁρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐπεὶ δὴ ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησαμένων τὰ ἱρὰ ἐπορεύοντο πανστρατιῇ, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα·

A missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere: quod quum fecissent, protinus adfuit vniuersus equitat⁹. Vnde postea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, peruasit, Phocēses ab equitatu iaculis confossum iri. quinetiam per ipsos Phocenses idem diuulgatū est. quos tunc dux suus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocēses, palàm est hos homines certæ nos neci destinasse, accusatos (vt opinor) à Thessalis. Quare vnumquenque vestrûm oportet egregium virum esse, potius quàm dedentes nos fœdissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligāt se barbaros esse inter Græcos, quibus mortem [a] intulerunt. His suos Harmocydes hortabatur. Quos vbi concluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emissuri: nonnullique emiserunt. Phocenses ex aduerso stantes facto orbe quoquoversus quū sese opponerent, ibi equites digressi retrò abiere. [b] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint equites: & posteaquam animaduerterunt eos ad defendendum se conuertere, veriti ne ipsi vulnerarentur, ita retrò abscesserint, tāquam à Mardonio iussi: an experiri voluerint num quid isti præstātiæ haberent. Post abscessum autem equitatus, misso ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono estote Phocēses animo: viros enī strenuos vos esse dedistis specimē, nō tales quales ego audierā. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. nō enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses sunt gesta.

B

C

D

Lacedæmonii vbi ad Isthmū venere, illic castra communiere. quod quum audirent cæteri Peloponnenses, vtique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volētes, indignum se putauerūt à Lacedæmoniis se in exeundo superari. itaque quum pulchrè litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & in Eleusinē peruenerunt:

a Machinati sint, vel, moliti.

b Affirmare autem non possum an, &c.

E

vbi quum pulchra etiam fuissent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienses è Salamine transmittentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquã ad Erythras Bœotiæ venêre, cognito barbaros ad Asopum castra habere, inito de hac re consilio, eregione tetéderunt sub Citharonis radicibus. In quos Mardonius, quòd in cãpum non descenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Masistius (à Græcis Macisius dictus) vir apud Persas inclytus, Nysæo equo insidens, aureo fræno & aliis insignibus eximiè ornato. Equites vbi promouêre ad Græcos, per turmas egressi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant fortè Megarenses ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nulláque magis ab equis adiri poterat: hâc, impressione facta equitum, Megarẽses quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita quum venit, verba fecit, Megarenses aiunt, viri socii, Nos soli excipiendis hostibus impares sumus, qui tenemus eandem in qua collocati sumus à principio stationẽ: vbi hactenus tametsi ægrè, tamẽ strenuè fortitérque restitimus. nunc nisi alios nobis substituatis, scitote nos ab acie discessuros. Hæc vbi præco renuntiauit, Pausanias experiri fecit Græcos, siqui alii vltrò ad locum irent, vt Megarensibus succederent. Recusantibus cæteris, Athenienses susceperе hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras castra habentibus instructi succesſere, sagittariis sibi assumptis. qui quũ aliquandiu pugnassent, hic fuit pugnæ exitus: Impressionem faciẽte per turmas equitatu, equus Masistii, vt erat præ aliis eminẽs, sagitta per latus ictus est: quo dolore in pedes erectus, Masistium excussit. Collapsum confestim Athenienses circũsistunt:

A ποιησάμενοι δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱερά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τῇσι ἐπορθύοντο· Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐλῖσι, ἀγαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγθέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἐμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὑπὸ τὰς Ἀσωπῷ τραπεδυομένους. φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀνετάσσοντο ὑπὸ τῆς ὑπωρείης τῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ὑπ' αὐλοὺς

B πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἐπῆρχε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι. (Ἕλληνες Μαχίσιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχαλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππόται τοῖσι τῦ Ἑλλησι, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον. κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον παρατεταγμένοι ἢ τὸ ὀπισθοφυλακώτατον ἐν τῷ χωρίῳ

C πάντος, καὶ προσόδους μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, ὁ Μεγαρέων πιεζόμενοι ἔπεμπον ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμ- «
μαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέχεσθαι, μοῦνοι ἐόντες τάσιν ταύτην «
ἐς τὴν ἔσημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λι- «
παείη τε καὶ ἀρετῇ αὐτεχόμεθα, καὶ οὔτε πιε- «
D ζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψε- «
τε ἀμφοδίζοις τῆς τάξιος, ἴστε ἡμέας ἐκλεί- «
φοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀ- «
πήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθέλοντες ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ ταύτεσθαι ἀγχόθι Μεγαρέῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. ἦσαν δὲ οἵ τε ὑπο- 329

E δεξάμενοι, καὶ οἱ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν προεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης. προσβαλούσης τῦ ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος προσέχων τὸν ἄλλων ἵππους βάλλεται τοξεύματι κατὰ πλευρὰ· δηλήσας δ', ἵσταται ὀρθὸς, καὶ ἀποστείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δ' αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο·

Μαχίστιον

τὸν δὲ ἵππον αὐτῷ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κλείουσι, καὶ τ' ἀρχὰς μὲν δυνάμενοι. ἐνεσκεύασο γὰρ οὕτω· ἔντος θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· καὶ ὑπὲρ δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκει. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτῷ, ἐποίουν μὲν οὐδέν. παρίν τε δή μαθών τις ὃ πεποιήμενον, παίει μὲν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας. ὅτε γὰρ πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης ἐς ὑποφυγήν, οὐκ ἔμαθον ὃ γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔσχομεν, αὐτίκα ἐπόθεσθαι, ὡς σφέας οὐδεὶς ἔτι ὁ πάντων. μαθόντες δὲ τὸ γενόμενος, ἀμφεκελευσάμενοι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πρώτους, ὡς αὐτὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τῷ δυνάμεν τραπέϊ ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθεε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νεμοῦνοι ἔσαν οἱ βαρβαρικοί, ἐσωσάν τε τὸ πολλὸν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνῳ δυνάμεως προσαπώλεσαν τῆς ἱππικῆς. ἀποσήσαντες ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν. ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν πρὸς Μαρδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασίστιου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐλοὶ κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου πρός τε Πέρσησι καὶ βασιλέι. οἱ μὲν νυν βαρβαρικῷ τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἐπῆσαν ἐπίμων Μασίστιον. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσκαλλουσαν, καὶ δεξάμενοι ὥστο, ἐθαρρήσαν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ τότε μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, πρὸ τῆς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος, μεγάθεος εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τὸ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, οὐ λείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον.

A equóque prehẽſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [a] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quàm quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim eum aut ab equo cadẽtem viderant aut occumbentem. ac ne tũ quidem quũ ſe recipiebãt, quod actum erat cognouere: ſed poſtquam cõſtitere, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſiderauerũt ducem: cognitóque quod geſtũ erat, mutuò ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admiſere, vt mortuum eriperent. Eos autem conſpicati non iã turmatim ſed vniuerſos pariter irruere, cæterũ exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre præliũ de cadauere. at vbi præſidio venere copiæ, non amplius perſtitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, ſed alios [b] ſuper illũ è ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultantes quid facto opus eſſet, decreuere ſibi carentibus præfecto eũdum ad Mardonium. Vbi in caſtra rediere, ingens luctus cùm omnẽ exercitum, tum verò Mardoniũ cepit, extincti Maſiſtii, viri ſecũdum Mardonium honoratiſſimi tam apud Perſas quàm apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaſerit, & ſeipſos & equos & iumenta totóderint. Et barbari quidem ſuo more Maſiſtium defunctum honorabant. Græci autem, poſtquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo ſunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauſtro impoſitum per ſtationes circumtulerunt. erat autem ſpectaculo digna proceritatis ac formę gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis ſtationibus ad intuendum Maſiſtium pergebant.

a Eius autẽ thoracem percutientes, nihil proficiebãt: donec quidam re animaduerſa, &c. *Ideſt, Sed quidã tandẽ re animaduerſa, &c.*

b Præter illum

Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quòd sibi Plataensis ager multo esset opportunior habendis castris quàm Erythraeus, cùm propter alia, tum propter aquandi commoditatē. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citheronis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eò quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proximè fontē Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.

A μὴ δὲ, ἔδοξέ σφι ὕπιοι καταβῶσαι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὕπτιος ἐπιτηδειότερος σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ ὕδρότερος ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτι τοῦ χρηΐου τοῦ Γαργαφίου, τοῦ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐόντος, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἱδρυσαμένους στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν ἀπὸ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος κατὰ Υσιὰς ἐς τὴν

ἀπὸ ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος κατὰ

B Πλαταιίδα χώρην. ἀπικόμενοι δὲ, ἐπαύοντο ἔνθεα, πλησίον τῆς τε κρηΐης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὀφθέων τε οὐκ ὑψηλῶν, καὶ ἀπέδου χωρείου.

ἀπὸ χώρου.

Ibi in distinguendis nationibus magna sanè altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosque se dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & sua facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proximè, & quondā, iam inde ex quo Heraclidæ post mortem EVrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cū Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligēdo periclitaretur: sed vt aliis acquiescētibus, secum singulari certamine dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimū. Accepta conditione Pelopōnēses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vinceret Hyllus Pelopōnensiū ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterētur: sin victus esset, retrò Heraclidæ cederent, & exercitū abduceret, néve per annos centum de redeūdo in Pelopōnesum agitarēt. Ab omnib⁹ sociis ad eā rē volūtarius electus

Ἐνταῦτα ἐν τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίουν γὰρ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ ἀποφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν, οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιούμεθα ταύτης C τῆς χάριος ἐν τοῖσι συμμάχοισι παρ' ὑμέων, ὅσα ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ ὕστερον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν 330 Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δὲ ἐσμεθα τοῦτο, διὰ τοῦ πρήγματα τοιάδε, ἐπεὶ μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς Ἰσθμόν, ἱζόμεθα αὐτοὶ τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὦν λόγος Ὕλλον ἀγορεύσασθαι, ὡς χρεὼν εἴη τὸν μὲν κράτιστον τοῦ στρατοῦ μὴ ἀναχινδυνεύειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι ἄριστον, τοῦτον οἱ μονομαχῆσαι ὅτι Ἡρακλειδῶισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα ποιητέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ὅτι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ὅτι τὰ πατρῷα· ἢν δὲ D νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάθοδον ἐς Πελοπόννησον. ταῦτα ἐξεκρίθη τε δὴ ἐν τοῖσι συμμάχοισι

» ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἠερόπου τοῦ Φηγέος, A
» στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος· καὶ
» ἐμονομαχήσάς τε καὶ ἀπέκτεινε Ὕλλον. ὃν
» τούτου τοῦ ἔργου δύσομεθα ἐν τοῖσι Πελο-
» ποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγά-
» λα, τὰ δὴ τελέοντες ἔχομεν, καὶ τὸ κέρεος
» τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γι-
» νομένης. ὑμῖν μὲν νεῶν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ
» ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου
» βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑ-
» τέρου φαμὲν ἡμέας ἐκείνεσθαι ἡγεμονεύειν, B
» κατάπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. χωρὶς τε
» τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροι
» εἰμὲν Ἀθηναίων τούτων τὴν τάξιν ἔχειν.
» πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑ-
» μέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγω-
» νίσαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. ὅτω ὧν
» ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀ-
» θηναίους. οὐ γάρ σφι ὅστις ἔργα οἷά περ ἡμῖν
» κατειργασμένα, οὔτ' ὢν καινά, ὅτε παλαιά.
» Ὁ μὲν τοῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς C
» τοῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπισάμεθα μὲν
» στρώδον τινὰ δὲ μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι
» πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ
» ὁ Τεγεήτης πρόσθηκε παλαιά τε καὶ καινὰ
» λέγειν τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ
» κατεργάσαι χρηστά, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει
» δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν
» ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρόσθοισι εἶ μᾶλλον
» ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν φασι οὗτοι ἀ-
» ποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, D
» τούτοις πρότερον ὀξελαυνομένους ὑπὸ
» πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς οἷς ἀπίκοιατο
» φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων,
» μούνοι ὑποδεξάμενοι, τὸν Εὐρυσθέος ὕ-
» βριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νική-
» σαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τῶ-
» ν δὲ, Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ
» Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν ἀγῶ-
» να, καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι
» ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀμυνέσθαι τε τοῖς νε- E
» κροῖς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐ-
» λευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον δὴ ἔχον καὶ ἐς Ἀ-
» μαζονίδας, τὰς ἀποδήκας τὰς ἀπὸ Θερμω-
» δόντος ποταμοῦ ἐξελαύσας ποτὲ ἐς γῆν τὴν

ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ

est dux atque idem rex noster Echemus Aëropi filius, Phegei nepos, qui singulari cõgressus certamine Hyllũ interemit. Ex quo facto nos, cùm alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tũ hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodum vsque fecimus ad hoc tempus: Etiam verò citra hoc factũ quod narrauimus, Athenienſibus sumus digniores qui hanc dignitatẽ obtineamus: quippe qui prosperè & multa vobiscum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quàm Athenienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales nobis, neque recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerũt, necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, [a] qui semper egregii fuimꝰ, esse primos potius quàm Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vnà cum eisdem pugnãdo propulsauimus, victoriáque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam verò nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram

[a] Bonam operã nauantibus,

excurrêre. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerũt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mẽtionem. [a] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tũc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certè ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem cõsequamur. Verùm non decet in hac rerum cõditione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicũque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros. Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorũ exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quàm Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum, [b] & qui à principio venerant: Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decẽ millia: quorum quinque millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinque millia seruorum, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis. [c] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergô, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabãt Corinthiorũ quinque millia. [d] Præter hos inueniebantur apud Pausaniã stantes trecẽti Potidæatæ eorum qui exPallene erãt. Iuxta hos stabãt Arcadũ Orchomeniorũ sexcẽti: iuxta hos Sicyoniorũ tria millia. Hos sequebãtur Epidauriorũ octingẽti: super hos locati erant Trœzenii

a Qui enim tũc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nũc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *Vel, de nanata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis.

b *Pro οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες hunc legisse suspicor οἱ ἀρχῶ ἐλθόντες, quæ lectio, nõ illa, mihi probatur.*

c Delegerãt autẽ Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt.

d Impetrauerãt autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid.

A Ἀτιχήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶς ἐλλιπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι τοσοῦτόν ἐστι τοὺτέων ὑπερμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόντες, οὐτοὶ νεῶν αἰεὶ εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νεῶν αἰεὶ εἶεν ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νεῶν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδειγμένον, ὥστε ἐστὶ πολλά τε καὶ οὐκ ἔλαττα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα. τοῖς τούτῳ· οἵ τινες μοῦνοι
B Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες, περιελθόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν τοῦτο τὸ τιμὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μοῦνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα σταδιάζειν πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὑπὸ τῶν δεσποτάτων ἡμέας εἶναι, καὶ κατ' οὓς τινας. πρόθυμοι γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἔξηγέεσθε δὲ ὡς πεισομένων. οἱ μὲν τοῦτα ἀ-
C μείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ αἰεὶ ἔσωσε ἄπρηκτον 331
ὃ τραπέσθαι Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ δὲ τοῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὕστεροι τῶν τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· ὃ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τεσσεράκοντα, ἀνὰ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. παρὰ
D ἐχέας δὲ σφι εἵλοντο ἐξαίρετα Σπαρτιήτας τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δὲ ἕσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι ἔστο παρὰ Παυσανίῃ ἐξαίρετα Ποτιδαιητέων τῶν ἐν Παλλήνῃ τοὶ τριηκόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τουτέων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτεων δὲ εἴχοντο, Ἐπιδαυρείων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο

χίλιοι. Τεγεζωίων δὲ ἑξακόσιοι, Λεπραιητέων διηκόσιοι. Τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Φλιάσιοι χίλιοι. τοῦδε δὲ τούτους ἔστασαν Ἑρμιονέες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἑξακόσιοι ἦσαν, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων, ἑξακόσιοι. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Παλλήνες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. τοῦδε δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τετρακισχίλιοι. εἵποντο δὲ τουτέοισι, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ τῶν πάντων Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ τοῦ ἑκάστου τεταγμένων Σπαρτιήτεω, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν πάντες συλλεχθέντες ὅτι τὸν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἐς τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ δισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑόντων ἑπτὰ τοῦ ἑκάστου ἄνδρα· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. τῶν δὲ λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλώτων ψιλοὶ, ὡς εἷς τοῦ ἑκάστου ἑὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπύρων μαχίμων ἐς τὸ πλῆθος ἦν τε μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τῶν δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἔσαν, μιῆς χιλιάδος, τρεῖς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες. παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων τῶν τοῦ στρατοπέδου μένειν ἐόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ οὗτοι εἶχον. οὗτοι μὲν νυν παρῆσαν ὅτι τῶν Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύθη Μασίστιος, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν αὐτὴν ῥέοντα. ἀπικόμενοι δ', αὐτεπάγοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου.

mille. iuxta Trœzenios totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorũ & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Eretrienſiũ & Styreorum ſexcẽti. iuxta hos, Chalcidenſium quadringenti. poſt hos, Ampraciatarum quingenti. poſt eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos ſequebantur Pallenenſium qui ſunt ex Cephallenia, ducẽti. poſt hos inſtructi AEginetarũ quingenti. iuxta hos Megarenſium tria millia, quos ſequebãtur Platæenſium ſexcenti. Vltimi & iidem primi ſtabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi filio. Hi omnes, præter eos qui ſepteni circa ſingulos Spartanos ſtabãt, fuerunt numero triginta octo millia & ſeptingenti, omnes grauis armaturæ, aduerſus barbarum contracti. Leuiter verò armati, triginta quinque millia, ſepteni circa ſingulos Spartiatas collocati, quorum vnuſquiſque ad pugnandum erat inſtructus. Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos ſinguli fermè leuiter armati numero triginta-quatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare poſſet, ſexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas conuenit pugnæ aptus, tam leuis quàm grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id eſt, cẽtum octo millia ducenti*. Sed numerum vndecim myriadũ expleuere Theſpienſes, qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipſi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtributi communierant.

Barbari verò qui cum Mardonio erant, poſteaquam Maſiſtium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit, ita ſunt eregione à Mardonio collocati:

a Ducenti Lepræatæ.

b Reliquorũ autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erãt rigintaquatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquẽque circumſiſtente. *Id eſt, Ita quidem ratione huius numeri ineundo & reliquos Lacedæmonios & Græcos vnum habuiſſe virum ſibi adſtantem ſingulos dicamus, non ſeptem, vt Spartiatas. Dixit autem ὡς εἷς ἑὼν pro ὡς ἑνὸς ἐόντος, vt modo dixerat ὡς ἐόντων ἑπτά. Quod & ipſum Valla potius quàm per nominatiuũ, vertiſſe ita debuit, Vtpote ſeptenũ circa ſingulos Spartiatas collocatis. Vel, Vtpote ſeptenis vnumquẽque Spart. circumſiſtentibus.*

c *Sexaginta nouẽ millia. nam inter ſex myriades (quæ ſexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id eſt quingenti) interiectum eſt καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες, quæ Valla fortaſſe in ſuo exempl. non habuit.*

Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorũ acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebãtur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne cõtra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorũ & Trœzeniorum & Lepræatarũ ac Tirynthiorum, Mycenæorúmque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorũ Styreorúmque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenénsibus, & AEginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienſium Platæensiúmque ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [a] mille Phocensiũ. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorũ stabant, [b] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatíque fuerant Mardonii copias pariter & Græcorũ qui cum illo erant. Cõtra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæq; accolas. [c] Hæ nationes à Mardonio in acié instructæ erant maximè celebres maximéque insignes, & præcipuè métione dignæ: necnon cæterarum quoque gẽtium viri memoratu digni, cùm aliarũ, tum Phrygum, Mysorũ, Thracum, Pæonum. Quinetiam AEthiopum [d] & AEgyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominãtur, gladio cincti, qui soli sunt ex AEgyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terram translati. non enim cũ pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, AEgyptii censi fuerant. Barbarorũ igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum verò

a Illos mille Ph.

b Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperãt: è quibus excurrentes Mardonii exercitũ & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant.

c Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quùm amplissimæ essẽt, celeberrimæ erant, maximíque fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygũ & Thracum, & Mys. & Pæonũ.

d Et Ægyptiorũ Hermotybies & Calasiries, qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebãtur eduxerit, quũ adhuc apud Phalerum essẽt.

A χῦ μὲν Λακεδαιμονίοις ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλῷ γὰρ πλείους ἦσαν πλήθει Πέρσαι, ὅτε τε τάξις πλοῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ,τι μὲν ἰσχυρὸν αὐτῷ δυνατώτατον πρὸς ἀπολέξας, ἔστησε αἰτίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀδυνατώτερον πρὸς ἔταξε χῦ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα μὲν ἐποίεε, φεροντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Γέρσεων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπεῖχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους, ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπραήτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. χῦ δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους, Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλεέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δ' ἐχομένους ἔταξε αὖτις Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτέων. καὶ τοὺς Ἑλλήνων ἔσχον, τοὺς περὶ Παρνησσὸν κατειλημμένοι. καὶ συνέβησαν ὁρμεώμενοι ἐφεσόν τε καὶ ἦγον τοῦ τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα καὶ τὸν Μαρδονίου ταχθέντων, πάρα δ' ὅτι φλεσιότατά τε καὶ λόγου πλείστου. συῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· σὺν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐόντα ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβίβασαν, ἐόντας ὁπλίτας. οὐ γὰρ ἐπῆλθον ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπιχόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἔσαν τεσσερακοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν

B 332

C

D

E

Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀ- A
ριθμόν· (οὐ γὰρ ὧν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀ-
πεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλε-
γῆναι εἰκάζω· οὗτοι οἱ παραταχθέντες πε-
ζοὶ ἦσαν. ἱππεῦσι δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. ὡς
δὲ ἄρα πομπάς τε οἱ ἐτετάχατο καὶ θυσίας καὶ
τέλεα, ἐγένετο τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο
καὶ ἀμφότεροι. Ἦν μὲν, Τισαμενὸς
Ἀντιόχου ἐὼν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο
τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠ-
λεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, B
Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον.
Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι
περὶ γόνου, εἶπε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς με-
γίστους ἀειρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφὶ τῷ
χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι,
ὡς αἰρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων
δὲ πενταέθλον, ἦλθε ἐς πάλαισμα ἕδραμε
νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ
ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι
οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἱππίους ἀγῶνας C
φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μιῇ τῇ ἐπει-
ρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα
Ἡρακλείδῃσι τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν
πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφι πολλοῦ ποιευμέ-
νους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι,
μαθὼν τοῦτο, αἰτίμα, σημαίνων σφι, ὡς οἱ
μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσωνται, πάν-
των μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ὅτι ἄλλῳ
μιῇ τῇ οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀ-
χθόμενοι, δεινὰ ἐποίευν τε καὶ μετέσαν τῆς D
ξεσμοσύνης τὸ πρῶτον τέλος δὲ, δείμα-
τος μεγάλου ὑπικρεμαμένου τῇ Περσικοῦ
τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ
δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐκέτι οὕτω ἐ-
φη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ
δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίλεω γε-
νέσθαι Σπαρτιήτην ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι
τοῖσι καὶ αὐτὸς γένεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος
ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασι-
ληίῃ τε καὶ πολιτηίῃ αἰτιόμενος. καὶ γὰρ E
δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν
μανησέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦτο
ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας
τῆς νούσου, μισθὸν προσετείνετο τῆς βα-
σιληίης ἥμισυ. οὐκ αἰσχομένων δὲ τῶν

Mardonii auxiliariorum, nemo numerũ (neque enim numerati fuerãt) nouit. Vt autẽ coniectura colligi licet, ad quinq; myriades fuisse cõiecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus verò seorsũ erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatímque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hũc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti vaticiniũ apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quúmq; se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dũ currit Olympia, venit in contẽtionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretãtes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabãtur eum mercede conducere vt vnà cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quòd negaret se alio pretio id facturum quàm si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferẽtes indignè, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingẽti Persici exercitus metu, annuebant, impertiréque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contẽtum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem cõditione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melãpus quum ab Argiuis mercede cõduceretur è Pylo ad cõpescendum morbũ furoris mulierũ Argiuarũ, deposcebat pro mercede dimidiũ regni. recusantibus id

ξεσμοσύνης

Argiuis atq; digreſſis, quũ plures è mulierib⁹ inſanirẽt, ita obtẽperãtes, quod Melãpus popoſcerat daturi reuerterũt. Ibi ille cernẽs hos eſſe immutatos, plura optauit, negans ſe indulturum quæ vellent, niſi & fratri ſuo Biãti tertiam partem regni donaſſẽt. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt. Ita Spartiatæ Tiſameno, quo maiorem in modũ egebant, prorſus aſſenſerunt: & conceſſu iſtorum Tiſamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oracvlo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus ſoli ſunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ eſt ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atque Argiuis: tertium, quod in Dipæenſibus cũ vniuerſis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Meſſeniis ad Iſthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Athenienſibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum. Tiſamenus igitur Spartiatarum tũc ductor vaticinatus eſt Græcis in agro Platæenſi: & apud Græcos quidem pulchrè litatum eſt, ſi ſe defenderent, non ſi Aſopũ tranſgreſſi pugnã capeſſerent. Mardonio autem capeſſendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, niſi & ipſe ſeſe defenderet. nam is quoque Græcis ſacrificiis vtebatur, haruſpicem habens Hegeſiſtratum virum Eleum, & Telliadeorum præſtantiſſimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quũ cepiſſent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeſſi fuiſſent. Ille in hac calamitate poſitus, vtpote pro anima ſolicitus, & qui ante mortem multa ac triſtia foret paſſurus, ré perpetrauit fide maiorem. nam vt erat ligneis atque ferratis[a] ſoleis vinctus, ferro ꝙ illatum fuit potius, cõfeſtim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animoſiſſimũ. [b]Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit ſibi dimidium pedem. hoc acto,

a *Sunt qui cataſtam interpretentur.*

b Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquã educendam dimenſus ſpatium eſſet.

A Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμάνησαν πολλῷ πλεῖνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ἑστεῶτες τὰ ὁ Μελάμπους προεθέσπισε, πίσσῃ δώσοντες οἱ ταῦτα. ὁ δὲ σφᾶς ταῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων ἀῤῥωδίῃ τεταραγμένους, φάς, ἢν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τεταρτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. Ⓓ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειλημμένοι ἐς ξεινόν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὡς δὲ ἐκ Σπάρτης ἐξέστησαν, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τὸ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ B ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλιος, ἀμφόμενος Σπαρτιήτης, συνκαταιρέϊ. μοιρῶσι δὲ δὴ πρώτων αὐθέκτων ἐγίνοντο οὗτοι Σπαρτιήτῃσι πολῖται. Ⓔ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγίνοντο· εἷς μὲν ἐπὶ Πλαταιῇσι· ὅτι δέ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μοῦνος, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πρώτους, πλὴν Μαντινέων· ὅτι δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰθμῷ ὕσατος δέ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος μὲν ὕσατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμειψομένοισι· Μαρδονίῳ δὲ Ⓕ Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρξασι, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ὅτι τήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ· ἀμειψομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, καλά. καὶ γὰρ οὗτος Ἕλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ὅτι θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ὡς τοῦτο τὸ κακὸ ἐχόμενος, ὥστε πρόχειρον ἔχων περὶ τῆς ψυχῆς, πρός τε τὸ θανάτου πεσούμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου· ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενθεὼν τοὺς πόδας ἐκέλευσε τοὺς φύλακας σιδηρεῖον ἐκράτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καταμετρήσας γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ ὁ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυ-

ἐμάνησαν πλεῖνες

ἐπορέγετο,

333

προεθέσπισε

πάντων

προθυμεομένῳ

ὡς φυλακὰ πόλυος ἐστὶ φυλάκων, διορύ- A quãuis ab excubitorib⁹ obſeruaretur, tamẽ ſubruto muro profugit Tegeam verſus, noctu iter faciens, interdiu ſyluis ſe abdens atque immorãs, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum paſſim perſcrutantibus, admirantibúſque magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerẽt, ipſum inuenire non poſſent. Ita Hegeſiſtratus Lacedæmoniis elapſus, in Tegeam, quæ per id tẽpus non erat pacata Lacedæmoniis, tranſfugit. Sanato vulnere & ligneo pede aſcito, ex profeſſo Lacedæmoniis hoſtis extitit. Sed non ad poſtremum ei protractũ in Lacedæmonios odium profuit. nã in Zacyntho quũ vaticinaretur, ab his captus atq; interemptus eſt. Verùm hic Hegeſiſtrati interitus poſterior reb⁹ Platæẽſibus fuit. Tũc autẽ is à Mardonio non exigua ſumma conductus, cupidè ſacrificabat, cùm in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non eſſent pulchra ad pugnam committendam neque ipſis Perſis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci ſuum haruſpicem quendam Leucadiũ Hippomachum) [a] quúmque dilaberentur multi Græci, ſuaſit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis cuſtodiẽdos curaret, quòd diceret [b] aſſiduè Græcos ad hoſtem quotidie tranſire, ſéque complures deprehendiſſe. Iam autem dies octo abierant poſitis eregione caſtris, quum iſte Mardonio hoc cõſilium dedit. Mardonius, admoneri ſe probè intelligens, primis tenebris equitatũm mittit ad ingreſſus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienſes Capita quercus appellant. Equites miſſi non fruſtra peruenere. nacti enim ingredientia cãpum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneſo ad exercitum ſubuehebant, diripiunt: & eos qui iumẽta ſequebãtur, immiſericorditer trucidãt, neq; iumẽtis neque hominib⁹ parcẽtes.

a Quúmq; ſubingrederentur Græci, & eorum numerus creſceret.

b Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipſe multos interciperet. Iam autem d.

τὰν κὲ ποδὸς κείμενον

λάς τὸ Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ἐ- D
πιῤῥέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέ-
ρην, καὶ ὡς ἀπολέμφοιτο συχνοί. ἡμέραι
δὲ σφι ἀπικατημένοισι ἤδη ἐγεγένεσαν ὀ-
κτὼ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρ-
δονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν παραίνεσιν οὐ ἔχου-
σαν, ὡς θυφεὼν ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον
ἐς τὰς σκολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ δὴ
Πλαταιέων φέρουσι. τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς
κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς
κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ E
μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πε-
δίον, λαμβάνουσι ἵππους ζυγά τε πεντακό-
σια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς
στρατόπεδον, καὶ αὐθρώπους, οὓς εἷποντο τοῖσι
334 ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταῦτα τὴν ἄγριον οἱ
Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ἵππου ζυγίου οὐδενός, οὔτε αὐθρώπου.

In quibus occidendis posteaquã satis sũt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hãc rem gestam biduum absumptũ est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modò Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assiduè prouehebantur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipuè præclara facinora edebant. His amplius ad decẽ vsque dies nihil est actum. [a] at vbi vndecimus dies illuxit, quũ & Græci multo plures efficerentur, ad Plataeas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venêre in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filio, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultãtum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimùm copiis ire ad mœnia Thebana, quò multũ rei frumẽtariæ ipsis multúmque pabuli iumentis compararent: atque ibi considentes per otium rem cõficerent, videlicet quum multum auri tum signati tũ non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterẽt, eos præcipuè qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suã traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorũ quæ istius sententia erat, tanquã aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciórq;, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quàm Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quàm cõmittere vt plures quàm coacti erant Græci cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere sinere, nec eis vim afferre:

a Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorũ numerus, necnon Mardonius stationem illã grauatè ferret, ibi venêre in colloq.

A ὡς δὲ ἀλλέων εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλαυνον τρεψάμενοι πρὸς τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήισαν οἱ Βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μὲν γὰρ ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεB γάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου τρεψάμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσχον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ὅτι πλοῦν ἐγίνετο τουτέων· ὡς δὲ ἑνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη αὐτὶς κατημένοισι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλέονες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος προσεμέκτεε τῇ ἕδρῃ, συνῆσάν τε ἐς λόγους ἦλθονC Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἐὼν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζυξάντας πρὸς τὰ Βοιώτια πρῶτα στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐσενειχθῆναι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυχίην τε ἱζομένους διαφθείρειν ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲνD ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρέην τε καὶ σκεύεα· τουτέων φειδομένους μηδενός, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλισι· καὶ τὰχέως σφέας δωδώσειν τὸν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τοῦτον μὲν νυν τὸν αὐτὸν ἐλόμενο ἦ Θηβαίων γνώμην, ὡς προφάσιος πλοῦν τι ἐκ τούτου· Μαρδονίῳ δὲ, ἰχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέρη, καὶE ὑδαμῶς συγκινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ χρέωσσα εἶ τὸν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὸν ταχίστην, μηδὲ προσορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλέονας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ διαζεσθαι,

ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμ- A quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse cẽsenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortiũ præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eũ nanque erat summa imperii, nõ penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculũ scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quòd ignorarẽt oracula, partim quòd haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vt pote bene cognitam habens. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiãt templum quod Delphis est, vtque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hãc causam interitum deuitaturi. quo nomine quicũque vestrũm bene Persis volunt, voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia [a] apparerent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonio, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorũ copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id verò hoc fuisse,

[a] Apparārent, & singula ordine disponerent.

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defũcti munere vitæ,
Quãdo sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit.

Insequẽti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatúsq; suos est, excubitores disposíti fuere. Ei nocte quũ multũ processisset, cõticiniúmque in

ἀμφισβητέονται: ἀμφιβαρέονται

ἀμφισβητέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν βπιχλήτων, τῷ μὲν οὐκ εἰδότων οὐδὲν χρησμούς, τῷ δὲ, εἰδότων μὲν, οὐκ ἀδεΐη δὲ B ποιθυμέων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς εὖ βπισάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεών ἐστι Πέρσας ἀπιγμένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν, ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο βπισάμενοι οὔτοι τε ἴμεν βπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε βπιχειρήσομεν διαρπάζειν. τούτου τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βύνοοι ἐόντες Πέρσῃσι, ἤδη τοῦδε εἵνεκα, ὡς τεισομένους ἡμέας Ἑλλήνων. τοῦτό σφι εἶπας, δεύτερα ἐσήμηνε διαρτᾶσθαί τε πάντα, καὶ βυθρινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ βπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. τοῦτον δὲ ἔγωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἐλθὼν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τὸν Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἡ μάχη τε μὲν Βακίδι ἐστὶ ἐς τοῦτο τὸ μάχιμον πεποιημένα, D

Τῷ δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων στίχας ὄρθου, ἐπὶ βαρβαρόφωνον ἰύγήν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὸ λάχεσίν τε μόρου τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅτε μὴ αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πλησία τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος. E

Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν, καὶ παραίνεσιν τοῦ ἐκ Μαρδονίου, νυξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐπάσαντο. ὡς δὲ κατὰ τῆς νυκτὸς κατεκοιμήθησαν, καὶ ἡσυχίη

exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſiũ adequitauit, efflagitauítque ſuos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorũ venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander, vbi venere, his verbis alloquutus est, Viri Atheniẽſes, hæc ego vobis verba pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam diceret niſi de vniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [a] pro libera ſeruiẽtem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim iam cõflicturum fuiſſe. Is nũc ſacrificia valere ſinere cõſtituit, & vbi primùm illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodũ (quãtum ego coniicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quòd ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeuerate hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat cõmeatus. Quòd ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæque liberationis, qui Græcorũ cauſa rem adeo [b] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improuiſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuámque ſtationem. Duces Atheniẽſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexãdro audierãt Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metũ Perſarũ adductus, Quoniã, inquit, ſub auroræ prælĩ fiet,

a Ex libera factã ſeruam. *Vel, in ſeruitutem reductã.*

b Periculoſam.

A ἐδόκεε εἶ) αἰὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι εἶ) ὀπυθόμενοι τὴν νύκτα πρὸς ἐλθόντας ἵππων πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐών, & βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλέονες παρέμενον, ἀπῆλθον δὲ ἐπὶ τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνὴρ ἥκοι ἵππου ὀκὺ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παρὰ γνώμην μυοῖ ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. ἀπὸ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔσπευδον ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με διαφθείρητε. οὐ δὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκπονέων σωτηρίην τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην ἔμμι τὸ ἀρχαῖον, καὶ οὐκ ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ διδοῖσι καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ διαφανησομένῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταῤῥώδηκε γὰρ μὴ πλέονες σωθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἢν δὲ ἄρα ὑπερβάλληται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες. ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σῖτα. ἢν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὡς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ ἔργον οὕτω παραβόλως ἔργασμαι· νῦν τε προθυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὕστερον πέσωσι ὑμῖν ἐξαίφνης βάρβαροι μὴ προσδεκτοί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.

B

C

D

E Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπῆλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωϋτοῦ τάξιν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅπου τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον πρὸς τὴν ἥκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, ταύτῃ τῇ λόγῳ καταῤῥωδήσας τὸν Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἦμαρ ἡ συμβολὴ γίνεται,

» ὑμέας μὴ χρεών ἐστι τοὺς Ἀθηναίους ἔτνας A
» κῦ τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ κῦ τοὺς Βοιωτοὺς
» τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλή-
» νων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἔπῖσα δὲ τοῖς Μή-
» δοις καὶ τῷ μάχῳ αὐτέων, ἔπῖ Μαρδο-
» νίῳ μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰ-
» μὴ καὶ ἀδαέες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. Σπάρ-
» τητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς
» δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροι εἰ-
» μὴ. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χρεών
» ἐστι ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας B
» δὲ ἐς τὸ βόωνυμον. ταῦτα δὲ ταῦτα εἶπον
» ὁ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ αὐλῖσι ἡμῖν πά-
» λαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν κατ' ὑ-
» μέας τὰ σοὶ μῶν τοὺς Πέρσας, οὐ νόῳ ἐγέ-
» νετο εἶπαι ταῦτα τὰ νῦν ὑμεῖς φθάντες προ-
» φέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡ-
» δέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐλὶς ἐ-
» μνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γε-
» γόνασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα. ὡς
δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, πρὸς τε διέ- C
φαινε, καὶ ἐμεταλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόν-
τες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξανορθοῦ-
σι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα
μετιζάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, τοὺς μὲν
336 τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς
δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ Παυσα-
νίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς
Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δ' αὖ-
τως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τὸ βόωνυμον. ἐ-
πεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, D
πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπάρ-
τητας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑ-
μεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι τῶν
τῇδε ἁπάντων, οὐκ παγκλεομένων ὡς οὔ-
τε φεύγετε οὐκ πολέμου, οὔτε τάξιν οὐκ-
λείπετε· νομίζοντές τε ἢν ἀπόλλυτε τοὺς ἀν-
τίους, ἢν αὐλὶς ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἀρ' ἦν οὐδὲν
ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χει-
ρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας ἐ
φάσαν οὐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν. οὐ Λα- E
κεδαιμονίοισί τε τῷ πρόσθεν ποιεύμενοι,
αὐλίς τε αὐτὰ δούλων τῶν ἡμετέρων ταπει-
νούς. ταῦτα γὰρ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν
ἔργα· μηδὰ πλῆσον δὴ ὑμῖν ἐψευσμένον.
πρόσθεν δὲ κόμιζον γὰρ κλέος, ὡς δὴ πέμ-
ψαντες ἡμέας κήρυκα πρόσθεν βουλόμενοι μοῦνοι Πέρσῃσι μάχεσθαι,

a Vos quidē Atheniēses in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt, nos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idque hac de cauſa quòd Medos eorúmque pugnã noueritis, ex prælio apud Marathonẽ geſto: nos verò viros hoſce incognitos habeamus. nullus enī Spartanorũ Medorum periculũ fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpt. arm.

b Pro celebritate veſtra. *Id eſt, vt conſentaneum eſt illi famæ quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.*

tanquam huic rei sufficiētes, pugnare velletis. At [a] nihil tale inuenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præstātissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, si videatur vt cæteri quoque itidem, & illi postmodū pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquādiu expectasset, nemine quippiam respondente, retrò abiit, & rē Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit: equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittísque incessentes. qui quū essent hippotoxotæ, *id est, equites sagittarij*, cominus pugnare [b] insueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderūt obstruxerúntque. Eum iuxta fontem soli Lacedæmonii stationem habebāt: cæteri Græci, vt quique stationes habebant, maius minúsve procul illinc aberāt. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibúsque prohibiti, ita ad fontem pergebant. hunc in modum aqua exercitus exutus quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de causis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamē ob id præcipuè angebātur quòd iam re frumentaria deficiebantur, quum ipsorum serui in Peloponnesum missi frumentatū, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reuerterentur.

De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prælium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte

[a] Nihil tale vos dicere comperimus, sed pot.

[b] *Sequimur est lectionem quæ & in quibusdam Vet. cod. habetur, ἄπροι pro ὔπορoι.*

A ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα· οὐδὲν τοιοῦτο λέ-
γοντας ὑμέας ὔεσθμεν, ἀλλὰ φωσσομένους
μᾶλλον. νεῶν ὧν ὑπ' ὑμέων οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τού-
του τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρχόμεθα, τί δὴ οὐ
πρὸς μοῦνον τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδό-
ξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸς δὲ τῶν βαρβάρων ἡ-
μεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμε-
θα; καὶ ἐμοὶ μὲν δοκέει καὶ τοὺς ἄλλους μάχε-
σθαι, οἵδε ὧν μετέπειτα μαχέσθων ὕστερoι.
εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας μούνους ἀπο-
B χρᾶν, ἡμεῖς δὲ ἁμαχεσόμεθα. ὁκότεροι
δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτοις τῷ ἀπάντι
στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν, ταῦτα εἰπας τε,
καὶ ὑπισχνεόμενος χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπε-
χρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ
ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ,
ὡς ἐχάρη γλυκόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχῇ νί-
κῃ, ἐπῆκε τοῖσι ἵπποισι ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς
δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν
στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές
C τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόν-
τες, καὶ ὡς σφέρεσθαι ὄπισθι. τὸ τε κρή-
νιον τὸ Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν
τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικὸν, συνετάραξάν
τε καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὧν οἱ τὸ κρήνιον
Λακεδαιμόνιοι μούνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ
ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη ὡς ἔτυχε κατέ-
κειτο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς,
ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωπου, ὥστε
δὴ ὑπὸ τὸ κρήνιον ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ πο-
D μοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑ-
πό τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. τούτου δὲ
τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατη-
γοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρα-
τιῆς, καὶ ἔτι τῆς ἵππου παρασαμένης, συνε-
λέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τουτέων καὶ ἄλ-
λων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ
γὰρ τουτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας
ἐλύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵτε σφέων
ὀπίσω, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον
E ὡς ὑπισομένους, ἀποκεκλέατο ἔτι τῆς
ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρα-
τόπεδον.

Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε,
ἢν ὑπερβάλωνται κείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρ-
σαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι.
ἡ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωπου καὶ τῆς κρήνης τῆς

Γαργαφίης, ἐς τὴν ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, τοῦ δὲ Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω αὐτὴ εἴη ἂν ἠπείρῳ. χειμάρρους ὁ ποταμὸς αἴρων ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ῥέῃ κάτω ἐς ὃ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τρία στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς ταὐτό. οὔνομα δὲ οἱ Ὠρεῆ. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποις σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατηθύοντων. μετακινέεσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδόντες οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἑπόμενοι καταφθείρωσι οἱ ἱππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ Ἀσωπὶς Ὠρεὴ οὐκ ἐξικνέεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἔστι τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου τοῦ ἐς Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλήψοιεν τοὺς ὀπίσω τοὺς ὅτι τὰ σιτία οἰχομένους. ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνῃ μὲν τῇ ἡμέρῃ πάσῃ τοῦ σχεδὸν τῆς ἵππου, ἔχον πόνον ἄτυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔληγε, καὶ οἱ ἵπποις ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὸ στρατὸς ἐχειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀείροντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν στρατὸς ἐχειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ἅμα ἕσμενοι τὸ ἵππον τοῦ ἐς τὸ Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ὅτι τὸ Ἡραῖον. ὃ δὲ τοῦ τῆς πόλιος ὅτι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρηνίης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἕζοντο τοῦ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν δὴ ἐς τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, προηγέλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, αἰρομένοισι τὰ ὅπλα, ἴεναι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παροιχομένους, νομίσας ἀνδρῶν ἐς τὸν χῶρον ἴεναι ἐς τὸν στρατὸς ἐχειτο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῷ Παξιμαχέων πείθεσθαι Παυσανίῃ· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχαγετέων τῶν Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὸν Σπάρτην. ἐθαύμαζέ τε ὁρέων ὃ

Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius supernè è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: rursúsque intercapedine trium fermè stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomẽ est OEroë: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locũ Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secũda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locũ vẽtum esset vbi Asopi filia OEroë diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda seruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [a] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæẽsem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templúmque Iunonis fugiendo peruenerunt, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quò vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis irent quâ cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandũ Pausaniæ cæteri præfecti parati quũ essent, Amompharetus Poliadæ filius tribun' cohortis Pitaneorũ, negare se fugiturũ [b] peregrinos, neque vltrò dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod

337

χ' θυούσης

χ' ταξιάρχων

a Non hab. in animo eũ de quo conuenerat locũ petere. sed quum se loco mouisset, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatũ effugientes.

b *Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 588. sed & paulo post rursum exponit.*

fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autē & EVryanax cùm indignè ferētes nō parere sibi illū, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputātes subsiterunt cum Laconicis copiis, conabantúrque persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [a] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendū putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatę tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciatúmque à Pausania quídnā facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, corúmque primores tēdere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetū EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadētibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amompharetо inter altercādum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potētem mentis vocans, ad præconem Atheniēsium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad sese venirent, & de discessu eadē quæ ipsi agerent. Præcone ad Atheniēses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum nō deserturum alios:

[a] Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat.

A ποιεύμενον, ἅτε δὴ τοῦ Ἀμομφαρήτου τὰ τοιαῦτα λόγῳ· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δ' ἔτι, κενοῦ τοῦτ' αἰσχυνομένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον Πιτανήτην, μὴ, ἢν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλωνται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ
B μετ' αὐτοῦ. Ταῦτα λογιζόμενοι, ἀπιέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μιν ὡς οὐ χρεών εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν προηγόρεον Ἀμομφάρετον, μοιρέων Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀπιέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐπαΐοντο, ὅτι γαίροιεν τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δ' ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὁ φράσοντά τε εἰ πορεύεσθαι ὁπιχειρέοιεν Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τοῦ παντὸς
C μὴ ἀπαναστέοιντο ἀπαλλασσόμενοι. ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεών εἴη ποιέειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας καὶ χώρῳ τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρῆγον Ἀμομφάρετον ὁ τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μούνους Λακεδαιμονίους, οὐκως ἐπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρεῖσα τὸ
D σφι ἀπιγμένος. νῦκτα δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέζην ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τοῦ Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἀντεπαλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἔρχεσθέ τε τοῦ Ἀθηναίων πρὸς χώρην τε πρὸς ἑωυτοὺς,
E καὶ ποιέειν πρὸς τῆς ἀπόδου ταύτης αὐτὴ καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ αἰσχρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἠὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀπορμισχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε ἀπὸ τῆς χηλωνῆς τοὺς λοιποὺς πρώτους·

333 εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ τα- A
ξάντες ἦισαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι.
ὑπὸ γὰρ τῶν ὄχθων αὐτείχοντο καὶ τῆς ὑ-
πωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵπ-
ποον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πε-
δίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε οὐδαμῆ
δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπο-
λιπεῖν, ἐπείχετο αὐτὸν μένων, ἵνα μὴ ἐκλι-
πεῖν τὴν τάξιν· τῶν δὲ περὶ τὸν σὺν
Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθείῃ τέχνῃ ἀ-
πολιπεῖν αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε B
βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. ὁ δὲ, ἀπελ-
θὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε. Ἀμομ-
φαρέτου λόχον παρὰ ποταμὸν Μολόεντα ἱ-
δρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον,
τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαν. ἀνέ-
μενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα αὖ μὴ ἀπολίπῃ τὸν
χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθοὶ ὀπί-
σω πρὸς ἐκείνους. καὶ οἵ τε ἀμφὶ Ἀμομ-
φάρετον πρεσβύοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν C
βαρβάρων παρεσκεῖτο πᾶσα· ἐπὶ γὰρ ἵπ-
ποισι ἐποίευν οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί.
ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κενὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο
οἱ Ἕλληνες τῇσι παρεστερῃσι ἡμέρῃσι, ἤλαυ-
νον τοῖσι ἵπποισι αἰεὶ ἐσω πρόσω· καὶ ἅμα κα-
ταλαβόντες, παρεσκέατό σφι. Μαρδόνιος
δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀπονενοσμένους
ἐκ νυκτὸς, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέ-
σας Ἀρτάβαζον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελ-
φεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδειον, ἔ- D
» λεγε, Ὦ παῖδες Ἀλβύεω, ἔτι τί λέξετε τά-
» δε ὀρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι
» λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μά-
» χης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶ-
» τους. τοὺς πρότερόν τε μετίσαμεν ἐκ τῆς
» τάξιος εἴδετε, νεῶν τε ἐκ τῆδε παροιχο-
» μένων νύκτα, καὶ ἐν πρώτοις ὀρέομεν ἄφα-
» δραύστας. δεδέχθαί τε, ἐπεί σφεας ἔδεε πρὸς
» τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχη
» διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄλλοι ἐόντες ἐν οὐ- E
» δαμοῖσι ἐόδσι Ἕλλησι ἐναπεδείκνυατο. καὶ
» ὑμῖν μὲν ἐόδσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴν ἔκ
» γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τού-
» τους, τοῖσί τι καὶ σὺν δέατα· Ἀρταβάζου δὲ
» ἥσσημα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃ καὶ κα-
» ταῤῥωδῆσαι Λακεδαιμονίους· καταῤῥω-

prout & contigit. [a] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerãt & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinem. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentẽ, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat, opperiens Amomphareti cohortem, eo cõsilio vt si Amompharetus cũ sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retrò ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quũ inspexissent locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assiduè insequi pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectóque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quídnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [b] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui nõ falsò sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterùm vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autẽ vehemẽtius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ

a Athenienses autem acie instructa, contrariũ Lacedæmoniis iter tenuerũt. Lac. enim prærupt. occup. & Cith. radices; metu equitatus, at ipsi deorsum.

b *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.*

formidine ſententiam dicere ignauiſſimã, expedire ex his caſtris nos in vrbem Thebanorũ concedere obſidendos. [a] quam ſententiã rex antea aliũde quàm ex me audiet. Sed de hoc aliâs dicetur. Nunc autem iſtis ita faciẽtibus non eſt remittendum, ſed inſtandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorũ quæ in Perſas perpetrarunt. Hæc loquutus, Perſas Aſopo trãſmiſſo curſim ducit contra Græcorum agmen, tãquam fugam capeſſentium: Lacedæmonióſque ſolos ac Tegeatas adeptus eſt. nam Athenienſes tranſuerſis tramitibus ſubter prærupta in planum digreſſos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminũ præfecti Perſas mouentes ad Græcos inſequendos conſpicati, ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequuntur, pro ſe quiſque maturãtes, [b] nulla diligentia, nullo ordine viam ingreſſi. Et iſti quidem cum vociferatione ac tumultu inſtabant Græcis, tanquam excepturi. Pauſanias autem, vbi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienſes, propoſita dimicatione maxima, vt aut libera Græcia ſit aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſociis noctu elapſis & nos Lacedæmonii & vos Athenienſes: quod reliquum eſt, ita nobis videtur eſſe faciendum, vt quàm ſtrenuiſſimè poſſum[c] noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Ac ſi quidem in vos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus cõtẽdit, debetis vos ad partem maximè laborantem ſuppetias ferre. Quòd ſi vobis aliquo diſcrimine occupatis fas non eſt ſubſidio venire, ſaltem hoc gratificamini nobis vt ſagittarios mittatis: quos agnoſcimus longè omniũ qui in hoc bello ſunt prõptiſſimos eſſe ad nos exaudiẽdos. Hæc vbi audiere Athenienſes, quũ mouerent ad ferendam ſtrenuè opem, & iam aduentarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias ſequebantur,

a Quam ipſe quoq; rex ex me audiet.

b Nullo delectu, nullóque ordine v. ing. *Vel, Inordinatè & confuſè.*

A δήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμῃσι δειλο-
τάτῃσι, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζώξαντας ὃ στρα-
τόπεδον, ἰέναι ἐς τὴν Θηβαίων ἀγυιὰς πολιορκη-
σομένους· τὴν ἔπι τοῦτο ἐμοὶ βασιλεὺς πύ-
σεται. τὰ δὲ τούτων μὴ ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νεῦ
δὲ ἐκείνοισι τοῦτο ποιῆσαι οὐκ ἐπιτρεπτέα
ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοισι εἶναι· ἐς ὃ καταλαμφθέν-
τες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Πέρσαι
πρώτων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς
Πέρσας, δρόμῳ ὁρμηθέντας ἐπὶ Ἀσωπὸν ποτα-
B μὸν τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων·
ἐπεὶ γέ τε ὑπὸ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ παραμοίβιους ἐς
τὸ πεδίον, οὐκ ὁρᾶτο τῷ ὄχθῳ οὐκ ἀτρεκέως. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλ-
ληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων
ἀρχοντες, αὐτίκα πρώτους ἦγον τὰ σημήια,
καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κό-
σμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὗ-
τοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπέπεσαν, ὡς ἀναρ-
C πασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Παυσανίης δέ, ὡς
τοῦτο ἐγένετο ἤ ἵππος, πέμψας τοῦτο τοὺς Ἀ-
θηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου τοῦτο μούνου, ἐλευθέ-
ρῳ τῇ εἰ ἢ δεδουλωμένῃ τὴν Ἑλλάδα,
τοῦτο δεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς
τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι,
ὑπὸ τὴν παρεσκευμένην νύκτα ἀλαθράν-
των. νεῦ ὦν δέδοκται τοισίδε τὸν ποιητέον
ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα
D τοῦτο ἐλλήσθην ἀλλήλοις. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας
ὥρμησε ἀρχὴν ἵππος, χρεὼν δὴ ἡμέας τε
καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ τοῦτο-
διδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νεῦ δὲ, ἐς
ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς
τοῦτο τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων
ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὖτις ὑμέας
καταλελάβηκε ἀδυνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς
μὴ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν
θέσθε. σαφοίδαμεν δὲ ὑμῖν ἐόντα τὸν παρ-
E όντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν τοῦτο πρω-
μετάτοισι, ὥστε καὶ τοῦτο ἐσακηκόειν. Ταῦ-
τα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοη-
θέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμυνέειν. καί σφι ἤ-
δη τείχεσι ἐπιπίπτουσι ὑπερταχέοντες
Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος τεταγμένων,

a Quam ipſe quoq; rex ex me audiet.

b Nullo delectu, nullóque ordine v. ing. *Vel, Inordinatè & confuſè.*

c τοῦτο ἑκάστοι

d τοῦτο ἡμέων

339

ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι. ὃ γὰρ A ex aduerso instructi inuadunt.
πρόσχειμαι ὄφελος ἐλίπετο. οὕτω δὴ μου- Quo factum est vt [a] Athenien-
νωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόν- ses ab iis vrgentibus auxilium
τες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, ὡς μὲν, πεντακισ- ferre non possent, ægrè admo-
μύριοι, Τεγεῆται δὲ, τρισχίλιοι· (οὗτοι γὰρ dum id ferentes. Ita destituti
οὐδαμοῦ ἀπεχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) Lacedæmonii, numero cum le-
ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδο- ui armatura quinquaginta mil-
νίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι lia, & Tegeatæ numero tria mil-
ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτον δὲ αὐτῶν lia (hi enim nusquam ab Lace-
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλεῦ- dæmoniis dirimebantur) sacrifi-
νες ἐτρωματίζοντο. φέροντες γὰρ τὰ γέρρα cauerunt tanquam cõflicturi cũ
οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀ- B Mardonio præsentibúsque co-
φειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρ- piis: & quũ litare non potuissent,
τιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀπο- multi eorum interea cadebant,
βλέψαντα ἐς Παυσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον multo plures vulnerabantur.
τὸ Πλαταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, Confertis enim gerris Persæ in-
χρήζοντα μὴ διαμπὰς σφέας ψευσθῆναι τῆς gentem vim sagittarum emitte-
ἐλπίδος. ταῦτα δὲ ἔτι τούτου ἐπικαλου- bant, adeo instanter vt [b] satagé- b Quum preme-
μένου, προσευξαμένους προτέρους Τε- tibus Spartiatis, & quia litare nõ rentur Spartiatæ.
γεήτας ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι poterant, respiciés ad templum
Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μὲν τὰ ἱρὰ οὐ καλὰ Iunonis Platæēsium Pausanias,
Παυσανίῃ ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια implorauerit deam, obsecraue-
χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ C rítque ne spes sua ipsos omnino
οὗτοι ἐπὶ σφέας Πέρσαι, καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοὶ, fruſtraretur. Adhuc eo deam his
τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρὸ τοῦ τοῦ verbis inuocante, Tegeatæ prius
τὰ γέρρα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα ἐπετελώκεε, ἤ- exurgentes in barbaros tendũt:
δη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ πρὸ αὐτοῦ τοῦ Δημή- statímque post Pausaniæ preces
τρειον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἐς ὃ ἀπίκοντο sacrificantibus Lacedæmoniis
ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμε- exta pulchra extitere: qui aliquã-
νοι κατέκλων βάρβαροι. λήμματι μὲν νυν καὶ to pòst & ipsi in Persas eũt. Per-
ῥώμῃ οὐκ ἐόντες ἴσοι οἱ Πέρσαι, ἀόπλοι δὲ ἐόντες, καὶ ἐς, ἀνεπιστή- sæ omissis arcub⁹ ex aduerso ste-
μονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι σοφωτάτοισι tere. Ad quorum gerra primùm
σοφίῃ. παρεξαίσσοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ D pugna atrox commissa est iuxta
δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συγρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ ipsum Cereris templum, eáque
διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν pertinax, donec ad propulsionẽ
Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκῆ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων ventum est. Siquidem barbari
τοὺς ἀρίστους χιλίους, τούτῃ δὴ καὶ μάλιστα prehensantes lanceas confringe-
τοὺς ἀνδρηίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον bãt, nec audacia nec robore in-
Μαρδόνιος παρῆν, οἵδε αὐτέοντο, καὶ ἀμυ- feriores: sed inermes erãt & im-
νόμενοι κατεβάλλοντο πολλοὺς τῶν Λακε- periti, nec hostibus prudẽtia pa-
δαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ res. qui etsi deni pluréſve aut pau
περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπε- ciores in singulos irruebant, ta-
σε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν men quia confusi incidebant, à
τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλῆθος γὰρ σφέων ἐδηλέετο ἡ ἐοῦσα ἔρημος ἐοῦσα ὅπλων. Spartiatis conficiebantur. Mar-
donius, qua parte ipse ex equo al-
bo ciens pugnam, mille delectis
Persarum præstantissimis stipa-
tus erat, ea maximè parte hostẽ
vrgebat. qui quandiu superfuit,
tandiu Persæ resistentes seséque
defensantes, strauere multos La-
cedæmoniorum. Postea verò
quàm Mardoni⁹, & agmẽ quod
circa illum robustissimum erat,
E occubuit, tum demum alii quo-
que terga vertentes cessere Lace-
dæmoniis, [c] quorum plerisque
officiebat vestis armis vacans.

a Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negotium illis faceſſebat.

c Plurimùm enim illis *Persis* officit.

inermes enim cũ armatis prælium faciebant. Ibi & vltio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquã nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorũ nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellũ, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Platæas autẽ Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quũ iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosque in profano: sed opinor (siquid de rebus diuinis opinari oportet) deã ipsã eos nõ recepisse, quia tẽplũ quod est in Eleusine Anactoriũ concremauerãt. Hacten' pugna hæc gesta est.

Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quíque multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agẽdum putauit. Is, quòd sibi non placerent quæ à Mardonio fiebãt, eos quibus præerat (præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominũ) ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio esset probè intelligẽs, iusseratque omnes ire confertos quacũque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducẽdi ordine, sed repẽtè effuso cursu fugæ se dedit, nõ ligneũ murũ versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrimè perue-

A ποιεῦντο. ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, καὶ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τοῦ δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γάρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀίμνήστου, ἀνδρὸς ἐν

B Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὑστέρῳ μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, στρατεύσαλε ἐπὶ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισί τε πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον σφέα κόσμον ἐς ὃ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, ὃ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶυμα δέ μοι ὅκως

C σφέα τῆς Δήμητρος ὁ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφαίνετο τῶν Γερσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἐν περιφανεῖ· ὡς δ' ἐγὼ, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, (εἴ τι ὡς τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρησάντων τὸ ἱρὸν ὃ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὧδε ἐγένετο. 340

Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένῳ Μαρδονίου ἀπὸ βασιλῆος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ἧσσον, συμβαλλόμενον οὐκ ἐῶν.

D ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος· εἶχε δὲ δυώδεκα μυριάδας οὐκ ὀλίγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας αὐτὸς ἐωυτόν· τούτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, οὗ ἐπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, ὡς ἀγείλας κατ' αὐτὸ ἓν πολίσας τῇ αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως αὐ

E τῶν ὀρέωσι σπουδῇ ἐόντα. τοῦτο ὡς ἀγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δηθὲν τὸν στρατόν. ὡς δὲ τροπὴ τῶν ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐπεδίωκε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ὅτι

κατηρτισμένους

παρὰ τοὺς πρόπερ ῥέων

χισα ὅτι τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ A
ὅτοι μὲν ταύτῃ ἐράποντο. τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μὲν βασιλῆος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ὅτι συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι ἔχον τὸ θυμὸν οὐκ ὀλίγον, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τετρακόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ὑπὸ ταῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐράποντο καὶ ὅτοι, ἔφυγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἦρχον οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, B
οὔτε δόρυ μαχεσάμενος οὐδενί, οὔτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφυγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ὑπὸ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφυγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. οὕτω τε πρῶτοι ἔφυγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοῖσι Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. ὁ δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ φόβος ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι πρὸς τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀποθωμαζόμενοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γένοιτο, καὶ νικῷεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δή, ἀκούσαντες ταῦτα, τὸν κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱ- D
ροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὴν λεωφόρον τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄρχοντο τῶν πολεμίων ἐλαύνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους τὸν κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατέσφεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρωνα. οὗτοι μὲν δὴ ὧν τοῦτον λόγῳ ἀπώλοντο. οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ὅτι τοὺς πύργους ἀναβαίνοντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίντες δὲ, ἐφεζόμενοι ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος.

niendi ad Hellespontū. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui stabāt à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltrò ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniēsibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, nō quò Persæ & alia multitudo, [b] quæ aut cum [a] nemine pugnauerat, aut nō expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem pendisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cū hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, [b] quòd ad Persas intuebantur: atque ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugiētibus, vt assiduè adhærens hosti, arceret eū ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hūc tumultum nuntiatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prælio aberant, geri præliū & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii rectà per colles quâ itur ad Cereris tēplum: alii per cāpum, quæ planissima viarum erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorū præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eósque adorti sexcentos strauerūt: cæteros ad Cithæronem vsque persequuti, terga cecidérunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii nulla cū laude perierunt. At Persæ cæteráque multitudo postquam ad ligneum murum effugerūt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascēdere occupant. Illis conscensis quam commodissimè possunt murū præstruunt.

a Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat.

b Quòd quùm Persas fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

ex quo ſubeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nã quoad Athenienſes abfuere, non modò ſeſe barbari defenſabant, ſed etiam Lacedæmoniis antecellebãt, vtpote ignaris murorum oppugnãdorum: vt verò Athenienſes ſuperuenere, tũ atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eáq; permagno temporis ſpatio: ſed tandem virtute & pertinacia Athenienſes murum tranſcenderũt, ſubruerúntque, atque ea parte ſe Græci infuderunt, [a] quorũ Tegeatæ introiere principes: iidémque tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cùm alia, tũ verò equorum præſepe Mardonii ex ære totũ, ſpectatu dignum: quod præſepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ repoſuerunt. nam cætera quæ cepere, in vnum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruã cogere, nemo ſtrenuitatis memor eſſe, videlicet oppreſſi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [b] Quos tanto ſtudio Græci trucidabãt vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabaz[d] aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi ſuperfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani eſſent, vnus & [c] triginta ſunt omnino deſiderati: Tegeatarũ, ſedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta.

Porro inter barbaros ſtrenuiſſimi extiterunt, è peditibus quidem Perſæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris verò, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienſéſque multùm eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re poſſum oſtendere, niſi quòd omnes hi eos qui ſibi oblati ſunt viceruntː Lacedæmonii verò quod robuſtiſſimum fuit hoſtilis exercitus ſuperauerunt. Quorum longè præſtãtiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus, [d] is qui ſolus trecentorũ, quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus ignominiámque acceperat. Secundũ hũc nauauere operam Poſidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata.

a Ex quibus primi Teg. introiere pr.

b Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig.

c Nonaginta

d *Vide ſupra, pag.* 523.

A προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεῖχέ σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵδε ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ὀπισαμβώνων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι ⓐ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. προσῆλθον δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸν σκηνὸν τὸν Μαρδονίου οὗτοι ἔσυλων οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὸν φάτνιον τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ θέης ἀξίην. τὸν μὲν νυν φάτνιον τοῦτον τὸν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς ⓑ νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341
ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσαπερ ἔλαβον ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. ⓒ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι ῥῖφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε B τῆς αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνηντο· ἀλυκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ἀθρόων. πρῶτοι τε τοῖσι Ἕλλησι φονεῦσι οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων ἔρατος, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρταβάζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπέθανον ⓓ πρῶτοι ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ ἐννηκοντα. Τεγεητέων δὲ, C ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα.

Ἠρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερέβαλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἀλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσῆνείχθησαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μαχῇ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας. ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης.

καίτοι ἠμομβύης λέσχης ὃς ἠύοιτο αὐτέων. Ἀ- A
ρίστος, ἔγνωσθη ᾗ τῶν Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ὑπὸ τῆς παρεούσης αἰτίης, λυσιτῶντά τε καὶ οὐκ λείποντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα ἠνέσθαι ἀγαθὸν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ αἴ κε εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πρώτους, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν B
ταύτῃ τῇ μάχῃ, τιμιοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν ἀφ' ἑωυτοῦ χειρηνυθέϊ αἰτίῃ, οὐκ ἐτιμήθη. οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς δ' στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ ᾗ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενειχθεὶς ἐδυσθανάτεέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀείμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν ᾗ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ὅσι οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται ὠδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ D
τῶν τότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πόλεμον χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ Τυνδαρίδαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρέϊδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας. (ᾗ δὲ αὐτὸν Δέκελον) ἀρθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα, μὴ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι ὃ πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τοὺς Ἀφίδνας, τοὺς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων κατὰ πρόδοσιν Τυνδαρίδῃσι. Τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη ἀφορτελέες ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα οὕτω,

Quanquam quum sermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adfuere, censuerũt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deseruisse, & propalã mori voluisse: Posidonium verò, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virũ. verùm id fortasse liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortẽ oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quòd ob causam prædictã sibi occumbendum putauit. Hi sunt qui ad Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra præliũ occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum [a] præstãtior venerat, non modò Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese moriẽtem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quòd pro Græcia periret, sed q nihil manu vsus esset, nullámque operam nauasset dignam se & sua cupiditate nauãdi. Ex Atheniẽsibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelẽses autem rem aliquando gesserunt (vt ipsi Atheniẽses aiunt) in omne æuum fructuosam. siquidem quũ olim ad inuestigandam Helenã Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eiicerẽt, ignari quónam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore cõtumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem rem gestã, eósque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hác vsque memoriã in Sparta immunitas vectigaliũ, & dignitas præsidẽdi:

a Formosior

adeo quidē vt bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnēſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum cæterā Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclariſſimè inter Athenienſes nauata opera, ancipiti ſermone celebratur: vno, fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties aduentantibus hoſtibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruētes, ipſum ex ordine ſummouere poſſent: rurſus eiſdem in fugam ſe vertentibus, reſumpta ancora ita fugientes inſequebatur. Altero ſermone à ſuperiori differente fertur geſtaſſe ancoram non ferreā, ex balteo alligatam, ſed inſignitā in ſcuto, quod nunquam quieſcens, aſſiduè rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quòd obſidentibus AEginam Atheniēſibus, Eurybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto poſt hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vnà cum Leagro Glauconis filio dux eſſet, & de metallis aureis decertaret, contigit vt ſub Edonibus apud Daton occumberet. Poſt barbarorum ſtragē ad Platæas editam, tranſfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharādatis filii Theaſpis viri Perſæ: hæc quum accepiſſet Perſas fuſos eſſe, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipſas ornatas, cū veſte ſpecioſiſſima, carpento aduenit: ex eóque deſcendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantē, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me ſupplicem captiuitatis ſeruitute, quā etiā hoc facto demeritus es quòd iſtos extinxiſti neque dæmonū neque deorū reſpectū habentes.

A ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, συνομιλέων τινὶ ἄλλῳ Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέχεσθαι. τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, ἀριστεύσας τῇσι Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει. τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἄλυσι δεδεμένην ἀγκυρέην σιδηρέην· τῷ, ὅκως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τά-

B ξιος, μετακινήσας μὴ δύναιτο. γενομένης δὲ 342
φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο, τῷ ἀγκύρᾳ αἰεὶ ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. τοῦτ μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ὀπὶ ἀσπίδος περιθεούσης καὶ οὐδαμᾶ ἀπεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ θώρηκος δεδεμένην σιδηρέην. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἰγινητέων, Εὐρυβάτεα τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πενταέθλων ἐκ

C περιμάχητος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἀνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῷ μετάλλων τῷ χρυσέων μαχόμενον. ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ὅτῳ ἐμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαραδάτεος τοῦ Τεά- Φαραδάπος

D σσιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν πρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πολλὰ σκεῖνα διέποντα Παυσανίην, ὡσθενέα τε ὄντα σώματα ἐξεπισαμένη καὶ τὸν πάτρῳον, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε Παυσανίην, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε

E τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λύσαί με τὸν ἱκέτην αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤπασας, τοιήδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἐχόντας.

» εἰμὶ δὲ ἐγὼ μὲν, Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγη- A
» τοείδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. εἶπε δέ με λαβὼν ἐν
» Κῷ ἔχει ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
» Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἐκπὸς, καὶ εἰ δὴ τοῖς
» τοῦτο τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυ-
» γάτηρ Ἡγητοείδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος
» μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν τοῖσι ἐκείνοις δὴ
» χώρῃσι οἰκεομένων. ταῦτα δὲ εἰπὰς, τότε
μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι πρεσβυτάτοισι, ὕ-
στερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγινάν, ἐς τὴν αὐ-
τὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν B
τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο
Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ
ἅτι ὕστεροι ἦκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν
ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί τε ἔφασαν εἶ-
σφέας ζημιῶσαι. πειθανόμενοι δὲ τοῖς
Μήδοισι τοῖς μετ' Ἀρταβάζου φεύγουσι, τού-
τοισι ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ
ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοῖσι ἡγεμό-
νας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ C
δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἤλεοι· καὶ ὡσαύτως
οἱ Ἤλεοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποι-
ησάμενοι, ἀπηλλάσσοντο. ἀπελθόντες δὲ καὶ
οὗτοι, τοῖσι ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μα-
ντινέας μὲν καὶ Ἤλειους τοσαῦτα.

Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰ-
γινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον
λόγον ἔχων, ἴετο πρὸς Παυσανίην. ἀπικό-
» μενος δὲ ταυτὰ ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομ- D
» βρότου, ἔργον ἔργασαί τοι ὑπερφυές, μέγα-
» θός τε καὶ κάλλος. καὶ τοι θεὸς παρέδωκε, ῥυ-
» σάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέ-
» σθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
» σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅτι τούτοισι ποίησον,
» ὅκως λόγος τέ σε ἕξει ἔτι μείζων, καί τις ὕ-
» στερον φυλάξεται τῶν βαρβάρων μὴ ὑ-
» πάρχειν ἔργα ἀπάθαλα ποιέοντα ἐς τοὺς
» Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος
» ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρ- E
» ξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύ-
» ρωσαν. ἢν σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδοῖς, ἔπαι-
» νον ἕξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ τῶν Σπαρτιητέων
» πάντων, αὖτις δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλ-
» λήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τε-
» τιμώρησαι ἐς πάντων ἂν τὸν Λεωνίδεω.

Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persès habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [a] tũ quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolũt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræfectiarum ephoris qui aderãt commendauit: postmodum in AEginam, quò illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuò Mantinei superuenerũt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse serò ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæmoniis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mãtinei magno id sibi detrimento existimãtes, domũ regressi sunt, suósque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mãtineis & Eleis.

[a] Tũ quòd supplex, tum quòd fis (si modò vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocũ mihi maior quàm cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. s. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo inuiolabilis.

Erat autem apud Platæas in exercitu AEginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerũt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscêris, primùm ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus.

Hæc Lampon, gratiam ſe inituru ratus apud Pauſaniam dicebat. Cui reſpondens Pauſanias, Tuam, inquit, hoſpes AEgineta, beneuolentiam atque prouidẽtiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nã & me & patriam quos in altum extuliſti ob hæc geſta, ad nihilum redigis, quum ſuades mihi ſæuire in mortuum, aíſque me auditurum melius ſi iſtud fecero, quod barbaros decet potius facere quã Græcos, quódque in illis exprobramus. quare ego neque AEginetis, neque iis quibus iſta probantur aſſentior: contentúſque ſum Spartiatis placere vt honeſtè agam, honeſtéque dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipſi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerũt, magnificè eſſe parentatum, innumerabilibus horũ funeribus. Tu verò poſthac ad iſtud conſulendum ne me adieris: quod tibi impune eſſe, loco beneficii ponas. Hoc quũ ille audiſſet, abiit. Pauſanias autem edicto propoſito nequis de præda quid tangeret, iuſſit [a] ſeruos omnem comportare pecuniam. Illi per caſtra diſperſi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectóſque auro & argento conſtratos: crateras etiam aureos, phialáſque, & alia vaſa potoria, necnon ſaccos ſuper plauſtra, interlucentibus intus incluſis ex auro & argento lebetibus. Quinetiam è cæſorũ cadaueribus exuebãt armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis veſtimenta nullius mométi habebantur, earúmque rerum multum furto ſubtrahẽtes ſerui AEginetis venundabãt, multum, quod occultare nõ poterãt, repræſentabãt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum AEginetis, vtpote aurum à ſeruis pro ære mercãtibus. Collata autem pecunia decimam ſelegerunt, ex qua tũ deo qui Delphis eſt, tripes aureus ibi repoſitus eſt, inſiſtens ſuper tricipiti ex ære colubro, proximè aram: tum deo qui eſt in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui eſt apud Iſthmum, æreus ſeptem cubitorum Neptunus.

a Helotes, *quod erat peculiare ſeruorum Laced. nomẽ. quod & paulò poſt & alibi ſæpiùs obſeruãdum.*

A ὁ μὲν, δοκέων χρηίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· ὁ δὲ
αὐτὰ μὲν ἐδέξατο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, δέ
μοι δύνοφν τε ἐς προσοράν, ἄγαμαι σευ γνώ-
μης μὲν τοῦτον ἁμάρτηκας χρηστῆς. ἐξαίρεας γάρ 343
με ὑψοῦ, καὶ τιμὴ πάρεστι καὶ τὸ ἔργον, ἐς ὃ
μηδὲν κατέβαλες, πρὸς ἀνέων νεκρῷ λυμή-
νεσθαι· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με
ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι
σι ποιέειν ἢ πρὸς Ἕλλησι, κἀκείνοισι δὲ ὀπιφθο-
νέομαι. ἐγὼ δὲ ὧν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγι-
B νήτῃσι ἄδδιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα φρέσκεται·
ἀποχρᾷ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι φρεσκόμενον,
ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ
δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγά-
λως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῶνδε καὶ τῶν ἐκείνων τῶνδε
ελθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι
C οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ
μὲν οὖν ἐπὶ ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλ-
θῃς ἐμοιγε, μήτε συμβουλεύῃς. χαίειν τε ἴ-
σθι, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀ-
παλλάσσετο. Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιη-
σάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγ-
κομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα.
D οἱ δὲ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὕ-
ρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ
ἀργύρῳ, κλίνας τε ὑπὸ χρυσοῦς καὶ ἐπαργύ-
ρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε
καὶ ἄλλα σκεύεα· σάκκους τε ὑπ' ἀμ-
αξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβησι ἐφαίνοντο
ἐνεόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι. ἀπό τε
τῶν νεκρῶν νεκρῶν ἐσκύλευον φιάλλιά τε καὶ
στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους·
ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐ-
δείς. σφαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώ-
λεον τοῖς Αἰγινήτῃσι οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά
τε ἦν κρύπτειν. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι
πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυ-
σὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δοκέοντες, τοῦτον τὸν εἱ-
λωτέων ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρή-
E ματα, τὴν δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι
θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέστηκε, ὁ
ὑπὸ τῷ τριηκαρήνου ὄφιος τῷ χαλκέῳ ἑστη-
κὼς ἀγχιστα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμ-
πίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλ-
κεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ'
ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφη.

ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέουτο κατὰ ἕ- A
λαχον ἕκαστοι, τῶ ἀξιοι ἐόν, καὶ τὰς παλλακὰς
τῶ Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ
ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν
νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν
Πλαταιῆσι ἐδόθη, οὐ λέγεται τοῖς οὐδα-
μῶ, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι.
Παυσανίῃ δὲ πρῶτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ
ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι,
ὡς δὲ αὖτως καὶ τἆλλα χρήματα. λέγε-
ται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων B
ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατα-
σκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσανίην
ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυ-
σῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ βαπτεύμασι ποι-
κίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε
ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ
καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν.
ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίεον ταῦτα, ἐν-
θαῦτα Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυ-
σέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τρα- C
πέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν
μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα
τὰ παρεκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ὀπτὶ γέ-
λωτι τοὺς ἑωυτοῦ διακόνους παρασκευάσαι
Λακωνικὸν δεῖπνον· ὡς δὲ τῆς δοίνης ποιη-
θείσης ἐπὶ πολλὸν ὁ μέσον, Παυσανίην
γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων
τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων,
εἶπαι Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέ-
ρωθεν τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν, Ἄνδρες D
Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγα-
γον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βα-
σιλῆος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιῶνδε
διαίτεω ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οἰζυρὴν
ἔχοντας ἀπαρνησόμενος. ταῦτα μὲν Παυ-
σανίην λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς
τῶν Ἑλλήνων. ὑστέρῳ μὲντοι χρόνῳ μετὰ
ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων τὸν συχνοὶ ἦ-
344 κουσι χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρη- E
μάτων. ἐφαίνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ὀπτὶ τουτέων
τῶν νεκρῶν περιφλωθέντων τὰς σάρκας·
συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς
ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥα-
φὰς οὐδεμίας, ἀλλὰ ἓξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου.
ἐφαίνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ ὁ ἐπάνω τῆς γνάθου,
ἐοῦσα ὀδόντας μούνους φυέας, ἓξ ἑνὸς ὀστέου πάντας τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους. F

Hac parte selecta, cæteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipiẽtes: itémque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operã nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certè Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribꝰ, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum suum ex auro argentóque & [a] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. ꝙ quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteósque [b] probè instratos, mensas etiã aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactũ, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicã instruerẽt cœnam. [c] Id quũ illi ex spatio multùm distante fecissent, ibi eundẽ cachinnantem accersisse Græcorum duces, eísque, vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ apparatũ, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa conuocaui, quòd volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitã duceret, ad nos subigẽdos venit qui tam miserè victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentíque & aliarum pecuniarum. Hoc quoque rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Platæenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillã est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quàm cæteros. quinetiã

a Aulæis, *secundum quosdam.*

b *Vallam apparet verba quæ ĩ Vulg. edit. desunt legisse, videlicet* δῦ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.*

c Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

ossa viri quinque cubitorũ. Postero die quum Mardonii cadauer non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humãdi, pro comperto non potui audire. habet tamen huius rei nónihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardoni[a] quidem hoc modo tumulatus est. Græci verò, posteaquam prædã dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, trib[b] sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerũt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [b] Tegeatæ verò & Atheniẽses suos vtrique promiscuè condiderunt: nechõ Megarẽses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. [c] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum serò superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur AEginetarum: quem ego audio decẽ post hanc pugnam annis rogatu AEginetarũ à Cleade AVtodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse.

Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petendúmque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quàm eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebas, ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπιχόμενοι ἐπολιόρκεον Θη-

a At Mardonii cadauer postridie quàm ille occubuit, ex oculis summo tũ fuit: sed à quo, id verò mihi certò compertum nõ est.

b Tegeatæ verò scorsum à Lacedæmoniis omnes suos cõfertos humauerunt. Atheniensis quoque, suos vno eodémque in loco, & Megarenses, & Phliasii &c. Vt ὁμοῦ sit quod de Tegeatis per ἀλέας significauit: quod reddidi Confortos, accipiens pro In eundem locum eos conditos. Potest tamen ὁμοῦ sic etiã accipi (& fortasse melius) Vt communi fuerint Atheniensibus, Megarensibus & Phliasiis sepulcrum.

c Πλήρεες videtur ex sequentibus exponendum οὐ κενοί. q.d. Atque horũ quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera verè condita fuerũt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quòd abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationẽ habentes. Ibi enim est AEginetarum quod vocatur sepulcrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorũ rogatu decẽ etiam pòst annis (vt audio) extructum. Obseruandum est autem χώματα dicere, nõ τάφους, eo quòd illi quidẽ pro sepulcris ea vellent haberi, (Vnde dicit καλεόμενος τάφος. q.d. καλεόμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐών, χῶμα δὲ μοῦνον) as re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantùm sepulcra simulantes, siue imitantes. quos inquam pro sepulcris haberi vellent, non à suæ ætatis hominibus (vtpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud τῶν ὀπιγινομένων ἕνεκα αἰδρώπων Verto Posterorum rationem habentes, vel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretatio In posterorum gratiam: quòd illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen simplicius Verti, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem verba ferre non possunt sensum sequutus, Vertit, Quum serò supervenissent.

A πεντεκαπήχεος αἰδρὸς ὀστέα ἐφαίνη. ἐπὶ τῇ δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθη, ὑπὸ ὅτεῳ μὲν αἰδρώπων, δι' ἃ τὰς αἰτιὰς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὶ δέ τινας ἤδη ἔφασαν παντοδαποὺς ἥκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντα πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς ἀγχίστου· ὅτου δὲ ἕνεκα· ὅστις μέντοι ἐστὶ αὐτέων ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν Μαρδονίου, οὐ δυνάμενος αἰτιήσασθαι. ἔχει δέ τινα

B φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁμὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὸ λείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τειξάς ἐποιήσαντο θήκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὅτι μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πρὸς τοὺς ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τούτεων μὲν δὴ πρώτων πλήρεες ἐγίνοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πιθανόμην ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης, ἐκάστους χώματα χῶσαι κενά, τῶν ὀπιγινομένων εἵνεκα αἰδρώπων.

D ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ὕστερον αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδεω τοῦ Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, ξεῖνον ἐόντα ἑωυτῶν.

Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισι σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας. ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμηγενίδεω, καὶ Ἀτταγίνου, οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦ μηδισμοῦ ἦσαν. ἐπὶ δὲ μὴ ἐκδιδοῖσι, μὴ ἀπαναίρεσθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἑλεῖν. ὡς δὲ σφι ταῦτα

E ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπιχόμενοι ἐπολιόρκεον Θη-

ξαίοις, κελεύοντες σφι δίδοναι τοὺς ἄνδρας. ὁ δὲ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων σφι δίδοναι, τήν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ περιεβάλλοντο περὶ τὸ τεῖχος. καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ περιτρέψωμεν ἀπόνοιαν πολιορκεόντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας ἀνδρῶσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ αἰκίζηται. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρήζοντες, προχρήσομεν ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματα σφι δώσομεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σιτέει γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοιῶσι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς αὐτηλογίην παρέξομεν. καὶ τὰ τε ἔδοξε τοῦ λέγειν, καὶ ἐς κομιδήν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκ δίδοναι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαγόντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀναιτιλογίης τε χρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ, ὡς προέλεγε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τῷ στρατιῷ τῷ τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα.

Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, ἐς δὴ τὸ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ τὰ πρῶτα ἐφώτεον, ὅπῃ τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀμπρώτεια τὰ περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ὑπισταμένους τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἴπαι, αὐτός τε κινδυνεύσοι ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὅτι ἤπιστέατο γάρ οἱ πολλά τινα οἷα πεπονθότα τὰ γενόμενα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγήσατο οὐδέν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τάχος ἐλθεῖν ἐς Θρήικην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν

banos, iussos dedere quos diximꝰ viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabãtur, murúmque adoriebantur. Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, nõ prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quàm aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per causã deposcẽdi nos, pecunias cupiũt, pecunias eis è publico demus: (nã & publicè cũ Medis sensimus: non autẽ nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbẽ obsident, nosipsi nos in disceptationẽ exhibemus. Eum Thebani sanè probè & opportunè loquutum arbitrantes, euestigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthũ deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt.

Artabazum autem Pharnacis filiũ, vt è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocẽses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidẽ, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrimè peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negotium transigendum.

Mardonius autē ipse cū suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistēs, cui hospitiū & officiū præstate. hæc enim vos in tēpus præstitisse non pœnitebit. Hæc fatus, copias festinabundus per Thessaliam Macedoniámque agebat, rectà Thraciam versus, tāquam verè properans: ac regionē mediterraneam præcidēs, peruenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtrūcati fuerāt, vel quòd fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis transmisit in Asiā. Hunc in modum iste rediit.

Quo autē die ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci cōsiderent, ii qui vnà cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, eò appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamātis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enī vt si tantūmodo viderēt hos Iones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiā, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædā talē isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciscerentúrque barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prælium. Siquid verò apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se vt in horum nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset hospes Samius, sciscitabatur eū Leutychides, (siue ominis gratia volens audire nomen, siue casu, id deo agēte) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quā instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratū. Hospes

A Μαρδόνιος, ὁ στρατὸς αὐτῷ οὗτος ἅμα ἕπεται πόδας μου ἐλαύνων, προσδέχεσθε. ὅτου ξείνιζετε, οὐ ποιοῦντες φαύλως ἐσεσθε. ὑμῖν γὰρ ἐς χρόνον ταῦτα ποιήσει μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἀπέλαυνε σπουδῇ τῷ στρατιῷ διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τὴν Θρηίκην, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τῶν χώρων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας
B κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συσσάντας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ οἱ Πλαταιῆσι ὁ πρῶτος ἐγίνετο, συνεκήρυσε γίνεσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπως γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νησὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀ-
C θηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέσησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅπως τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πανοῦργα· ὡς ἰῶ μοιρίδιον ἰδόντας αὐλοὺς Ἴωνες, ἀποσπόσαντας ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἰῶ δὲ καὶ ἄρα ὑπομένωσι,
D οὐκ ἑτέρῳ ἄγγελῳ τοιούτῳ δώσειν αὐτοὺς. θεοὺς τε κοινοὺς ἐπικαλέων, ὡς θέσπεσιόν τι αὐλοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας οὐ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. δύσπιστές τε αὐλοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. τάς τε γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐλοί τε εἴ τι ὑποπίπτοιεν μὴ δόλῳ αὐλοῖς ὡς φάγοιεν, οὐ τῇσι νησὶ ἑτοῖμοι εἶεν τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι εἶεν. ὡς δὲ πολλὸς ἰῶ λιπαρμὸς ὁ ξείνος
E ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ τὸ σὸν τυχίλιον, θεοὺς ποιεύμενος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ὑπόλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμηται λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχομαι οἰωνὸν Ἡγησιστράτου ὦ ξεῖνε

Σάμιε, σὺ δὴ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλώσεαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ ἑόντες οἵδε, ἢ μὴν Σαμίους ἡμῖν προθύμως ἕσεσθαι συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὃ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιησάμενοι, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ στρεῶν γὰρ ἐκέλευε ποιέεσθαι Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν ὃς ὀνώμαστο ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπερβάντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου στρι Δηϊφόνου τοῦ Ἐνιείου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. τούτου τὸν πατέρα κατέλαβε Ἐνιείου πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ μὲν ἡμέρας βόσκεται πρὸς ποταμοῦ ὃς ἐκ Λάκμωνος οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, πρὸς Ὠρικον λιμένα· τὰ δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἀξιώματι δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, ὅτοι φυλάσσουσι ἕκαστος ἐνιαυτόν. πολλοὶ μὲν δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ θεοπρόπου τινός. ἐν δὲ αὐτῷ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἐχάς. ἔνθα δή τότε ὁ Ἐνιείου τοῦ ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν κατακοιμήσαντος τὸν φυλακὸν, προσελθόντες λύκοι ἐς τὸν αὐτὸν, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπῆκουσε, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων αὐτίκα καταστήσειν ἄλλα πρὶ ἀμοῦ. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ἐς δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὸν φυλακὸν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ τὸν Ἐνίην ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε τὰ πρόβατα στρι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρὸς ταῦτα δὲ στρι ἦν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐλθεῖν. ἔπειτα ἐπειρώτεων τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ πρήγματος καχοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακα τῶν ἱρῶν προβάτων Ἐνιείου τῆς ὄψιος ἐξέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἕληται καὶ δικαιοῖ.

Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecũ sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter exequi aggressus est. nam quũ Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, iussit eum cuius nomẽ pro augurio acceperat, secũ nauigare. Græci eũ illic diẽ cõmorati, postridie pulchrè litauere, haruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi cõtigit: Sũt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è mõte Lacmone per Apolloniatem agrũ fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [a] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quòd ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilãs, sed obdormisset, ingressi antrũ lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminíque aperuit, habens in animo totidẽ mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperũt (neque enim eos quod gestũ erat latuit) adductum in iudicium EVeniũ condamnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro cõsuetudine fructum ferebat. Erãt autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causa mali præsentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarũ ouium EVenium iniquè luminibus orbassẽt. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quàm ei satisfecissẽt de iis quæ in eũ perpetrassent, provt ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret.

[a] *Addit negationẽ quæ in Vulg. edit. non habetur.*

346

His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habetem plerique hominum putarent beatũ. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, eique affidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mẽtione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuiũ, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarũ putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius, tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionẽ Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oracule eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negotiũ in Græcia fuisse exhibitum, quòd se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet.

Cæterùm postquam litauere Græci, classem è Delo Samũ versus soluerunt: & quũ Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducũt, præter Phœnissas, quas abire permiserãt. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent

A Τουτέων δὲ τελεομένων, αὖτις δώσειν ΕὐΞενίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὶ μὲν μακαρίειν ἀνθρώπων ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἐπάρρητα ποιησάμενοι, τοῖσδέ σφεα τῶν ἀστέων ἀνδράσι ἐξαγορῆσαι. ⓐ δὲ σφι διέφηξαν ὧδε· κατημένου ΕὐΞενίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ἐπάγοντες, πρώτιστον τίνα δίκην αὐτῶν ἕλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποτῖναι δώσειν τῷ ἐπιτύχοντι. ὁ δέ, οὐκ ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἰπὰς, εἴ τίς ⓐ δοίη αἰτέειν· τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἠπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἤδεε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος, τὰ λοιπὰ ἀμείνω ποιήσειν, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γνωμεῦν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑποδεξάμενοι, ΕὐΞενίε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γεγραμμένα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτημένων, δίδοσί οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνόματος γενέσθαι. τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ ΕὐΞενίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπερβαθμῶν τοῦ ΕὐΞενίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν ΕὐΞενίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς τὸ Καλαμίσιον, ⓐ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, προσεδόκων ὡς ἐς ναυμαχίην· ⓐ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας πρὸς πλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. Βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὧν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι, ἐς τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἔωσι

ἐπὶ

ὑπὸ τὸ πεζὸν στρατὸν τὸ σφέτερον, ἐόν- A
τα ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, κελεύσαντος Ξέρ-
ξεω, καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ,
Ἰωνίῃ ἐφύλασσε. τοῦ πλήθος μὲν ἦν ἑξ
μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης,
κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περ-
σέων. ὅτε τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβου-
λεύσαντο καταφυγόντες ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ
στρατηγὸν ἀνείρυσαν τὰς νῆας, καὶ περιβα-
347 λέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων
αὐτέων κρησφύγετον. ταῦτα βουλευσάμε- B
νοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν
Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε
καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσι-
νίης ἱρόν, ὃ Φίλιος ὁ Πασικλέος ἱδρύ- Πασικλῆς
σατο Νείλεῳ τῷ Κόδρου, ὅτι ἀπόμβιος
ὅτε Μιλήτου κτίζων ἐνθαῦτα τὰς τε νῆας
ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λί-
θων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμε-
ρα, καὶ σκόλοπας περὶ ὃ ἔρκος κατέπηξαν.
καὶ προσκαθέατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ C
ὡς νικήσοντες ὅτε ἀμφότερα. ὅτι λεγό-
μενοι γὰρ παρεσκευάδατο. παρεσκευάζοντο.
οἱ δὲ Ἕλλη-
νες, ὡς ἐπύθοντο οἱ χωκότας τοὺς βαρβάρους
ἐς τὴν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγότων.
ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ,τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλ-
λάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπὶ
Ἑλλησπόντου. τέλος δὴ ἔδοξε τοῦτέων μὲν
μηδέτερα ποιέειν, ὅτι πλέειν δὲ ὅτι τὴν
ἤπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμα-
χίην καὶ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἐ- D
δεε, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ
ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐ-
δεὶς ἐφαίνετο σφι ἐπιμαχόμενος, ἀλλὰ ὥ-
ρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος,
πολλὸν δὲ πεζὸν παρατεταγμένον παρὰ τὸν
αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα θεσπέσιον μὲν ὁ τῇ νηὶ
παραπλέων, ἐγγείνας τῷ αἰγιαλῷ πα-
ραλίσκε Λεωτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος θε-
» σπρόπου τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες,
» οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθε- E
» τε τὰ λέγω. πρώτους γὰρ ὑμέας οὐκ οἶδα ἐπιστή-
» σοντας Πέρσῃσι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν
» συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαι χρὴ ἐλευ-
» θερίης μὲν πρώτων θεσπέσιον· μετὰ δὲ, τοῦ
» στεφάνου τοῦ ἥβης. καὶ ταῦτα ἴσχε καὶ ὁ
» μὴ ἀκούσας ὑμέων παρὰ τοῦ ἀκούσαντος.

sub ſuo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandã, numero ſexaginta millia, duce Tigrane, omnium Perſarum & ſpecie & ſtatura eminẽtiſſimo. Ad hunc exercitum cõſtituerant refugere duces Perſicæ claſſis, ſubductiſque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum ſuúmque præſidium. Hoc inito conſilio, profecti ſunt ad Potnienſium templum Mycales, præteruecti ad Gæſonem & Scolopoëtem. vbi Cereris Eleuſiniæ cernitur templum, quod Philiſtus Paſiclis filius condidit, ſectans Neleum Codri filiũ qui ad coloniam Mileti locandã veniebat. Ibi ſubductas naues munimento circumdederunt: & è ſaxis ſtipitibúſque mitium arborum, quas ipſi exciderunt, & circum munitiones depactis ſudibus ſe inſtruxerunt, tanquam & obſidendi & victoria potituri. in vtrunque enim caſum ratione inita ſeſe apparabant. Hos abiiſſe in continentem poſtquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugiſſent, ægrè ferebant, incerti quid agerent, retróne ſe reciperent, an tenderent in Helleſpontum. Tandem neutrum horum viſum eſt eſſe faciẽdum, ſed porro eundum in continentem. præparatis igitur ad pugnã nauali tabulatis, aliíſque quibuſcunque opus erat, ad Mycalẽ nauigant: & quum proximè caſtris hoſtium fuere, neminem ex aduerſo obuiam ferri vident, ſed naues intra murum ſubductas, & magnam vim peditatus pro littore diſpoſitam. Ibi primùm Leutychides nauem littori applicans quammaximè appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiẽs, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Perſæ. Vbi pugnam conſeruerimus, debetis ante omnia reminiſci libertatis: deinde teſſeræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit diſcat.

Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisiũ: quòd videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Ionies esset: sin delata ad barbaros, redditura eis Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues littori admouẽt, & ex illis in littus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cerneret Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cũ Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticam Atheniẽses à Xerxe, & illuc classe barbarorum deuectos, redemerant omnes, Athenásque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionẽ venerant, quòd quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tãquam maximè locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarũ molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipauerant. Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus cũtibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caducéumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiũt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalen accipienda erat, fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundũ vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæẽsi pugna commissa

A οὗτος δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος τῷ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ὅτι Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποδεξαμένου, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι προσπαραινέσαντας, τοῦτο μέν,

B τοὺς, τὸ μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ δὴ Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐς τῆσι νήυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαθον ἀνὰ τὸν Ἀθηνέων λελαμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πρήσσας, ἀποπέμποισι ἐπιστείλαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῶν εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑπόπτους ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς δηθεῖσας τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας

C σας προσπάσασθαι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑπισταμένοισι δῆθεν μᾶλλον τὸν χῶρον. ἐποίεον δὲ τοῦτο εἵνεκεν, ἵνα ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ κατεδέκεον νεοχμόν τι ποιέειν, δυνάμενος ὅτι λαβομένοισι, τοῖσι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτίκα δὲ σὺν φόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἄρα προεκυδάλατο τοῖσι Ἕλλησι, προσσίποσθε πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐστάθη ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κήρυκίον ἐφάνη ὅτι

D τὸ κυματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθε σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὸν Μαρδονίου στρατὸν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης, τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μαντήιον ἔσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσήσαντάς τε τὸν στρατὸν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον

E κινδυνεύειν. καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης τῇσι ἀμφοτέρῃσι τῇσι συμβολῇσι εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι πρὸ αὐτοῦ τὸ Δημήτειον, οὗ ἐγίνετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται)

ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένης δὲ νίκης τῆς μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. ὁ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωὶ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μανθάνοντες τὸν αὐτὸν χρόνον πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμαθοῦσι ἐγίνετο. ἰὼν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν τινὰ φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτέων οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐστάθη, μᾶλλόν τι ἐς τὸ ταχύτερον τὴν πορείην ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὸν μάχιμον, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆθλα προέκειτο.

Τοῖσι μέν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι τῆς ἡμισείης, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ οὔρεα. ὡς δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς ἐκείνησαν, οὗτοι οἱ ὀπίσω τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μέν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅκως ἐωϋτῶν ἤμυναν ἔρχεσθαι (ἦν δὲ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, προσελθοῦσαι, ἔρχου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρέψαντο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπαισάμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἁραίρητο, οὐκέτι προς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, προς φυγὴν τε ὥρμηντο οἱ μὲν ἄλλοι, πλὴν Θερσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Θερσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι.

A sa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat cõmittenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu pòst ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autẽ aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quàm de Græcia, B ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque properãtius ad cõgrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquã insulæ eis & Hellespontus proposita præmia essent.

Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, penè dimidiũ copiarum, iter tenebãt per littus atque planitiem: Lacedæmonii C autem, & deinceps collocati, per confragosa & mõtes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mansere recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea verò quàm Atheniẽsium & eorum qui cum Atheniẽsibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuò adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, non D Lacedæmoniorum, tum cõmutari iã res, & deiectis gerris Græci confertim impressionẽ facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Atheniẽses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi verò & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad E paucos redacti pugnabant, Græcis assiduè in murum irruentibus. Quorũ duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerũt: totidẽ pugnãtes occubuerunt, Mardontes, & pedestriũ copiarũ dux Tigranes.

Adhuc autem dimicãtibus Persis superuenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererant trucidauerunt. Ipsorũ quoque Græcorum complures illic cecidere, & cùm alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiã Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio [a] pugnam pertinaciorem, quoad poterãt Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat vt exitus viarum custodirẽt, Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutẽ sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, néve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quã iussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebãt vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis.

a Pugnam alteram in partẽ inclinare. *Alij, Pugnam ancipitem esse.*

In hoc prælio præclarissimã inter Græcos operam nauauerũt Athenienses, & ex Athenibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cyrnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundũ autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii, Græci verò perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totúmque murũ, egesta illinc in littus præda, & quibusdam pecuniarũ thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [b] cuius ipsi imperium obtinerent.

b Cuius ipsi imperiũ obtinerẽt. Ioniã autẽ barbaris relinquerent.

Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ⓐ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ στρατιὴ ἐξεργάζοντο. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐν ταύτῃ· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως· τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ἐν ᾧ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδύναντο, τοσοῦτο φελέοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς μὲν ἄρα σφέας καταλαμβαίη οἷά τῳ κατέλαβε, ἔχοντες [1] ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς χερρονήσους τὰς Μυκάλης. ἐπάθησαν μέν νυν ὅτι τοῦτο τὸ πρῆγμα ⓐ Μιλήσιοι τοῦτόν γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ πρήσσοντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. ⓐ δὲ πρῶτα τοιῶνδε τῶν προστεταγμένων ἐποίεον· ἄλλας τε κατηγεμόνευον σφι ὁδοὺς φεύγοισι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· ⓒ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τοδεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

[1] ἡγεμόνας.

Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι (ⓒ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ ⓐ Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον ζωὸν πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ὅτι Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν. ἐπεί τε δὲ κατεργάσαντο ⓐ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ 349
τὸ τεῖχος ἅπαν, τὸν λεπὸν προσεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς πολλὰς χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τό τε τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον ⓐ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικίσαι δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι.

ἀδυνατον γὰρ ἐφαίνετο σφι εἶναι ἐωῦτοὺς τε Ἰώνων προεστατέας, φερομένους τὸν πόντον χείμωνι· καὶ ἐωῦτῶν μὴ προεστεώτων, Ἴωνας ὀρθωθέντας ἐλπίδα ἔχον χαλεπὴν προς τὴν Περσέων ἀπαλλάξειν. προς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐδοξε τὴν μηδισάντων ἐθνέων τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐμπορίαν ἐξαναστήσασθαι, δοῦναι τε τὴν χώρην Ἴωσι οἰκῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἐρχομένου, Ἰωνίην ἠρέεσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τουτέων, προθύμως εἶξαν Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς ὅρκιον ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὅρκοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους δὲ καταλαβόντες ὅρκοισι, ἐπλεον καὶ γεφύρας λύοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον σφέτερα μέλλειν οὔρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ὅτε Ἕλλησπόντου ἔπλεον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορθυομένων δὲ κατ' ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου παραστυχὼν τῷ πάθεϊ τῷ γεγονότι, ὑβρίσθην Ἀρταΰντεω ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλά τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι πάντος κακοῦ, ὑβρισθέντος βασιλέος οἶκον κακώσαντα. πρὸς δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκηδέσαι, δεινός μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, ἀπάντα ὅτεῳ ὑβρισθέντος Μασίστεω τὸ ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καί μιν ὅτι θέοντα φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὀπίσθε ἐξεώσας αὐτὸν Ἀρταΰντεω, ἁρπάζει μέσον καὶ ὀξάμενος, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ὁ τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω προσέσχησαν. ὁ δὲ Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, σωζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ δὴ τοῦτο τὸ ἔργον Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορθυομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγίνετο τουτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. οἱ δὲ τῆσι Σάρδισι ἐτύγχανε

Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorũ censebant emporia nationum Græcarum quę cum Medis sensissent, eiectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è cõtrario, [a] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorũ coloniis consultandum. & quum in hoc contenderent Athenienses, libẽter eis cessere Peloponnenses: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis fœdus adegerunt, data acceptáque fide cum iureiurando, se permansuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellespontũ nauigabant.

Ii verò barbari qui profugerãt, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissẽt, se Sardis recipiebant. Qui dũ iter faciunt, Masistes Darii filius, qui pugnæ malè gestæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cùm aliis multis probris, tum verò dicere, illum muliere fuisse ignauiorem, [b] qui ita illam præfecturam administrasset: dignúmque omni malo esse qui de regia domo malè meritus esset. Apud Persas autem summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indignè ferens, acinacem in Masistem stringit, interficiendi auidus. quẽ irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnassẽs, vt stabat à tergo, hominem mediũ accipit, sublatúmque humi allidit. intereáque satellites Masistis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipsius Masistis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem seruasset. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus est. Nihil hoc amplius inter viá barbari egerũt, Sardísq; peruenerũt,

a Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censebãt.

b Qui ita munere imperatorio functus esset.

vbi rex erat ex eo tempore quo, prælio nauali malè gesto, Athenis illuc profugerat.

Sardibus autem tunc agens, adamabat vxorem Masistis, quæ & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitādis, neque vi, quam afferre nolebat, fratris Masistis respectu: (quæ res & mulierem retinebat, probè gnaram nō se coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc euasit vt filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Cōtracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eò postquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demū ab vxoris Masistis amore cessauit; [a] adamata ex familiaritate nurus Masistæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierē quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabísne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cū iureiurando promisit. Qui postquā iurauit, mulier intrepidè amiculum poposcit. Xerxes enimuero recusare, nō obaliud quàm quòd vereretur Amestrin, ne sic illa rē quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militū, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodū læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierē habere amiculū sciuit,

[a] Et permutatis *suis amoribus* vicibus, adamauit, atque adeo potitus est ea quæ Darii quidē vxor, Masistæ autem erat filia.

A ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων παρεσπάσατο τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο.

Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄλεγε, ἤλεγε τῆς Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ αὐτὸς ἐνταῦτα· ὡς δέ οἱ παρεσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίῃ παρεστέρητο, παρεμηχάνατο τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (τοῦτο δὲ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὔτε γὰρ ἐβιήσατο βίης ὑπερτυχοῦσαν) ἐνταῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς ἄλλων, φράσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ γυναῖκα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, ὥστε δὴ τῆς Μασίστεω τὴν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, Ἀμεμφάμενος, ἔρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου τὴν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὐνόμα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. χρόνου δὲ προϊόντος, αἰάπυξα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἄμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δέ, ἡσθεὶς, περιβάλλεταί τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταΰντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ,τι βούλεταί οἱ γλίσθαι αἰτὶ τῷ αὐτοῦ ὑποῤῥιγηλῶν. πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γλίσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι ὃ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δέ, πᾶν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτήσαι, ὑπισχνέετό τε καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδεὴς αἰτέει ὃ φᾶρος. Ξέρξης δὲ, πανταχοῖος ἐγλίσθη, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἄμηστριν, μή κω πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσσων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοῖ ὃ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο· καὶ ἡ Ἄμηστρις πευθάνεται μιν ἔχουσαν.

350

μαθοῦσα δὲ ὃ ποιοῦμενον, τῇ μὲν γυναικὶ τοὐτῃ οὐκ ἔχε ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶ) αἰτίην, καὶ τοῦτο ἐκείνην τρήσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα γὰρ τὸν ἄνδρα ἐν ἐωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον τεθησαυρισμένον· τοῦτο δὲ ὃ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ ἐνιαυτῷ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνόμα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Γέρσις μὲν, τυκτὰ δὲ τῇ Ἑλλήνων γλώσσῃ, τέλεον. τότε καὶ τῇ κεφαλῇ σμᾶται μοῦνον βασιλεύς, καὶ Πέρσῃς δωρέεται. τοῦτον δὴ τὸν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζουσα τοῦ Ξέρξεω, δόλῳ οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τὸν μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τὸν δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ τρήματος τούτου. συνῆκε γὰρ τὸ εἵνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀχθεσθέντος, (ὅτι ἀτυχήσασα τὸν χρήζοντα, οὐ σφι δυνατὸν ἐστὶ βασιλήιον δεῖπνον παρακείμενον) καρτερὴ δὴ ἀέκων κατήνεικε. καὶ παραδοὺς, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεόν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, ἐμός τε ἀδελφεός· πρὸς δὲ ἔτι τούτοισι, καὶ εἷς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ τοὐτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἄλλα τοι αὐτὰ αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα ἐμοὶ· τοὐτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ) μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωϋμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τὴν καὶ σὺ μέλλεις παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἐπαγάλλεο γυναῖκα· αὕτη τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει καρτερὰ ἐοῦσα· τοιούτου με κελεύεις μεθέντα, θυγατέρα τὴν σὴν τῷ σῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἐπαγάλλεο γαμβρὸν; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιούμενος θυγατρὸς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτεων οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βιῶ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἄλλα τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἧσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὔτι γὰρ δὴ τοι Μασίστα πέπρηκται. οὔτε γὰρ αὖ τοι δοίλῳ θυγατέρα τὴν ἐμὴν

A & rem̃ geſtam, non in puellam concepit odium, ſed in illius matrem, penes quam culpã & quã huius rei authorẽ eſſe credebat, exitium machinatur. Obſeruato itaque tempore quo vir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quæ cœna ſemel quotannis eo die quo rex creatus eſt inſtruebatur: (cœnæ nomen Perſicæ Tycta, Græcè τέλειον, *id eſt, perfecta:* in qua rex ſolùm caput ornatur, Perſáſque ſtrenis donat) hoc die obſeruato Ameſtris à Xerxe petiit vt ſe Maſiſtæ vxore donaret. Xerxes id indignum

B factu. nefariúmque arbitrari, vxorem germani dono dari, eámque inſontem negotii illius cuius cauſa vxor ſua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus, & inſtituto, quo nefas eſt, regia cœna propoſita orãtem non exorare, inuitus admodũ annuit: tradénſque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad ſe

C accerſito, ita inquit, Maſiſta, tu Darii filius es, idémque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum iſta muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Iſtam autem quã in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda) miſſam facias. His verbis ſtupefactus Maſiſtes, Domine, inquit, [b] quam tu me-

D cum orationem habes importunam: qui vxorem, [c] ex qua liberi mihi ſunt adoleſcentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxiſti vxorẽ) iubes me relinquere, (quæ mihi eſt ex animi mei ſententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etſi magni facio me dignari cõiugio filiæ tuæ, tamen neutrum iſtorum faciam. [d] tu verò, qui

E nequaquam neceſſe habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me exiſtet maritus filiæ tuæ: ſine me meæ vxoris conſuetudine frui. Hæc ille quum reſpõdiſſet, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [e] ita tecum, Maſiſta, agetur, vt neque iam tibi filiam meã

a *Diuerſam à noſtra lectionem videtur eſſe ſequutus.*

b Quæ eſt iſta futilis qua vteris apud me, oratio? *Q. d. Quorſum ſpectat?*

c Ex qua tres mihi lib.

d Tu verò ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens.

e Ita res tuæ cõparatæ ſunt. *Vel, Ita ſe res tuæ habent. Vel* (retinendo eadem loquendi genus) *Ita tecum actum eſt.*

nuptum dem, neque tu cõsuetudine tuæ diutiùs fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cũ fratre colloquitur, Ameſtris accitis ſatellitibus Xerxis, vxorem Maſiſtæ excarnificat, mamillas præcidit, eáſque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguã: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audiſſet Maſiſtes, metuens tamen aliquid ſibi eſſe mali, curſu ſe domum proripiebat. vbi verò mutilatam vxorem vidit, confeſtim inito cum liberis conſilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibuſdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimũ mali regi facturus. Quod & contigiſſet (vt mihi videtur) [a] ſi occupaſſet ad Bactrios & ad Sacas aſcendere. etenim præſes erat Bactriorum, à prouincialibúſque diligebatur. Sed hæc eum [b] perpetraturum Xerxes audiens, miſſis aduerſus hominem copiis, & ipſum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Maſiſtæ hæc hactenus.

a *Id eſt, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuiſſet, quàm rex de eo quod moliebatur, certior factus eſſet.*

b Molientem, *vel, agitantem.*

A γῆμαι, οὔτε ἐκείνῃ ἔτι πλοῦνα χρόνον στέρνοισι-
κήσεις. ὡς μάθῃς τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
ὁ δὲ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐχώρεε
ἔξω, Δέσποτα, οὐ δή κου με ἀπώλεσας. ἐν
δὲ τούτῳ τῷ μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρ-
ξεω τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις
μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρ-
ξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μα-
σίστεω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ
ταῦτα ἔβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ οὖτα, καὶ χείλεα, καὶ
B γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀπο-
πέμπει διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασί-
στης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τούτων, ἐλπόμενος
δέ τι οἱ κακὸν εἶναι, ἐς πίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία·
ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ,
ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι,
καὶ δή κου τισὶ καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νο-
μὸν Ⓜ Βάκτριον, Ⓒ ποιήσων τὰ μέγιστα κα-
κῶν βασιλῆϊ. τά τε δὴ καὶ ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ
C δοκέει, εἰ δὴ ἔφθη αἰσθεὶς ἐς τοὺς Βακτρίους,
καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστι μὲν, καὶ ἦν 351
ὕπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης
πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμ-
ψας ἔκτεινε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐκείνου. τῷ μὲν τὸν
ἔρωτα Ⓜ Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον,
τοσαῦτα ἐγίνετο.

Græci à Mycale profecti Helleſpõtum verſus, primùm circa Lecton ſtationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde ſoluentes, Abydum tenuerunt: & quũ põtes, quorum præcipuè cauſa illuc ierant, credentes ſe adhuc eos intentos eſſe inuenturos, reperiſſẽt ſolutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis, videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autẽ & eorum duci Xanthippo, illic manendum, vt Cherſoneſum tentarent. Itaque Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes verò Abydo in Cherſoneſũ traiicientes, Seſtum obſidebãt. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validiſſimo muro præditam, conuenere cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardia

Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλ-
D λωνες ἦλθον Ἑλλησπόντου, φρώτον μὲν πρὸς
Λεκτὸν ὦρμεον, ἐπὶ τοῦ αὐέμων ἀπολαμφθέν-
τες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, ἐλπόμε-
νοι εὑρήσειν ἔτι ἐόντας τοὺς Ἑλλησπόντιους ἀπο-
δῦντας· ἐπὶ τούτοισι ἐκ ἦκιστα ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖ-
σι μὲν νυν ἀμφὶ Λεωτυχίδεα Πελοποννη-
σίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀ-
θηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππου τοῦ στρατηγοῦ,
αὐτοῦ ἐπομείνασι, πειρᾶσθαι τῆς Χερ-
E σονήσου. Ⓐ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ,
ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὸν Χερσόνη-
σον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον· ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύ-
την, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύ- τῶν ἰσχυροτάτου
τη, στρατὸν ἤλθον, ὡς ἤκουσαν πρῆξαι τοὺς Ἕλ-
λωνας ἐς Ⓜ Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων
τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος,

Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνῆψε τῷ πορθμῷ. ἔχον δὲ ταύτην τὴν ἐπιχώριοι Αἰολέες, συνῳκισμένοι δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάδαλος· ὃς ἐπὶ βασιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθηναίους ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὠφελήσας. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἔνθα εἶσαν χρήματα πολλά, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθής, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο,

» Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ὀπὶ χθὼ σὴν στρατευόμενος, δίκης κυρήσας, ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ὅτι χθὼ τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι.

Ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δωρῆσαι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκείνου ἐφρόνεε. ὅτι γὰρ δὴ τὸν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὸν Ἀσίῃ πᾶσαν νομίζοισι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἐσπείρε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναικὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε προεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε τοιῇδε χρώμενος τῷ Ἕλληνας. ἀφύκτως δέ οἱ ἐπέπεσον. ἐπεὶ ὦν πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγίνετο, καὶ ἠπόρεον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν ὅ τε τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ ὦν ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ ὅ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἕτερον τὰ πρέοντα. οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα ἐς πολλὸν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν ὥστε, ὡς τοὺς τόνους ἔφοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἐπ' ἔχειν, οὕτω δὴ ὑπὸ

A OEbazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebãt autem id oppidum indigenæ AEoles, iunctis Persis pariter & magna sociorum frequẽtia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Persa, sed dirus tamen & facinorosus, qui [a]Xerxem Athenas tẽdentem ex Eleũte circumuenit, petitis Protesilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim est in Eleunte Chersonesi B Protesilai sepulcrum, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & vestis, aliáque donaria quæ Artayctes rege donãte compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, est hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terrã tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato, vt discant alii non militare C aduersus regionem tuam. Hæc dicendo [b] facile erat persuadere Xerxi vt largiretur sibi domum eius viri de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Enimuero sentiebat Artayctes Prositelaum in prouinciam regis militasse, quòd videlicet Persæ omnẽ Asiam suam esse arbitrabantur, & eius semper qui potitur regno. Hic, postquam pecuniis ab rege donatus est, eas ab Eleunte ad Seston exportauit, fanúmque seuit D & coluit: & quoties Eleuntẽ pergebat, in adyto, *id est, in templi loco inaccesso*, cũ mulieribus concumbebat. Tũc autem ab Athenien sibus obsidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obsidionem, quã non expectauerat, ex improuiso à Græcis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare nõ possent. itaque orare duces suos vt se illinc reducerent. Duces negare se B prius id facturos quàm aut murum expugnassent, aut ipsos respublica Athenien sium accersisset: [c] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayctę intra muros erant, in omnem adducti calamitatẽ, adeo vt funibus lectorũ elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub

a Xerxem Ath. tendentem circumuenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli.

b Facilè domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quę ille cogitabat nihil suspicato.

c Ita tandem illi præsentem rerũ statum boni consulere cœperunt.

noctem capeſſerunt fugam, cùm alii Perſæ, tum Artayctes & OEbazus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipuè deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portáſque patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazũ in Thraciã fuga elapſum, Thraces Apſinthii exceptũ, Pleſtoro indigenæ deo, ritu ſuo immolauerũt, cæterùm eius comites aliter interfecerũt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, quum pauci eſſẽt, ſuper AEgos fluenta circumuẽti, quũ perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, intérque eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Cherſonitanis, vni eorum qui

a Piſces ſalitos torret, vt alij interpret.

iſtos ſeruabant, dum [a] carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ priuſ impoſita reſiliit palpitauítque, quẽadmodũ piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentum vt vidit, accito viro qui ſalſurã coquebat, Hoſpes, inquit, Atheniẽſis, non eſt quòd iſtud metuas oſtentum: quod non tua cauſa extitit, ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem, ſignum dante, qui mortuus ac ſale cõditus, habet à diis poteſtatem, [b] cũ à quo iniuriam excepit, vexandi. Núc igitur ei [c] donaria reſtituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea verò ipſius ſalute ac filii, [d] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatũ, tum ab Eleontinis exoratum, quò Proteſilaum vlciſcerẽtur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in littus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulũ vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienſes in Græciam remeauerunt.

b De eo à quo iniuriam acceperit, pœnas ſumendi.

c Hæc redẽptionis præmia ei tribuere volo.

d Ducẽta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

A νύκτα οἴχεσθαι) ἀποδραίνται οἵ τε Πέρσαι, καὶ
ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε ὑπὸ τείχεος καταβαίνοντες, τῇ ἐπὶ ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, ⓐ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλοῦνες ἐδίωκον, ⓐ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρηΐκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. ⓐ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα, ὑστεροι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἔοντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ὅτι συχνόν, ⓐ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζωντες ἐλήμφθησαν. τοὺς συνδήσαντες σφέας ⓐ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταύκτεα δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. καί τεῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων

C παρεῖναι ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ παρεῖχον ὀπτὰ τῷ πυρὶ καίμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσάλευον, ὥκως τῶν ἰχθύων νεάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, περιχυθέντες, ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς παρεῖχον, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, « μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέ- « φηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεοῦντι Πρω- « τεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρείχεος ἐὼν, « δίκαιόν ἐστι παρὰ θεῶν ἔχειν τὸν ἀδικέοντα τί- « νεσθαι. νῦν ὦν ἀποινά οἱ τάδε ἐθέλω ὀπτιθεῖ- « ναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ « ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· « ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, διπλόα « τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι παρεχόμε- « νος. Ταῦτα ὑποσχόμενος, τὸν στρατη- « γὸν Ξανθίππεον οὐκ ἔπεισε. ⓐ δὲ Ἐλεοῦν- τιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδίου- τό μιν κατάγεσθαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὸν ἀκτὸν ἐς τὸν Ξέρξης ἔ- ζευξε τὸν πόρον, (ⓐ δὲ λέγουσι, ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὸ Μαδύτου πόλεος) ὑσανίδα περιπερονήσαντες, ἀνεκρέμασαν· ⓐ δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὸν Ἑλλάδα,

352

« παρ' ὑπερβάλλοντος.

παρ' suidas

τά τε ἄλλα χρήματα ἀγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γειτόνων, ὡς ἀναθησοντες ἐς ἱερὰ καὶ ἐς τὸ ἔπος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τουτέων ἐγένετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω ὑὸς ἀναχρεμαθέντος πατὴρ Ἀρτεμβάρης ἦν, ὃς Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, ἐκεῖνοι ὑποδεξάμενοι, Κύρῳ προσεφώνεον, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δι-
» δοῖ, ἀνδρῶν σοὶ Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα,
» φέρε, γνῶ γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην, καὶ ταύτην
» τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην
» ἐχώμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀγχοτέ-
» ρωθι, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τῶν μίην γὰρ
» τες πλέοσι ἐσόμεθα θωϋμαστότεροι. εἰκὸς δ'
» ἄρχοντας ἀνδρὸς τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ
» καὶ πρήξομεν κάλλιον, ἢ ὅτε γε καὶ ἀνθρώπων τε
» πολλῶν ἀρχόμεθα, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦ-
ρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωϋμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ αὐτοῖσι παρήνεε κελεύων μεταστρατεύεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστὶ, καρπόν τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγχώσαντες Πέρσαι οἰχοντο ἀποστάντες, ἐσωθέντες τὴν γνώμην ὑπὸ Κύρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα ἀρώσιμον ἐργαζόμενοι, ἄλλοισι δουλεύειν.

A portantes tum alias pecunias, tũ verò arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annum. Huius autẽ Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quãdam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerũt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedũ
B demigrantes ex hac regione, quã exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorẽ aliã. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ lõginquæ: quarum vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere[a] qui possunt. nam quãdo facultas nobis præstabitur melior quàm dũ multorum hominum imperiũ habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac
C oratione audita, Cyrus haudqua quam admiratus, iussit eos illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se posthac præpararent nõ ad imperãdum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim cõparatum esse vt è mollibus regionibus molles viri existãt, néve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignãtur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua desiterunt: præoptarúntque exile solum incolentes, imperare aliis, quàm campestre colentes, aliis seruire.

[a] Imperium obtinent. *Vel, imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITÁQ; HOMERI LIBELLUS.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ὧδε Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς πάρα ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὅτευ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολὶς Κύμη ἐκτίζετο, σὺν ἄλλῳ ὄχλῳ ἐς αὐτὴν πολλοὶ παντοδαποὶ ἔθνεα Ἑλλήνων ἐπεκλύσθησαν, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίης, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ μετρίου τοῦ βίου ἔχων. τοῦτον δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὄμυρτιν, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ γυναικὸς γνησίης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κρηθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει αὐτῶν ἡ ἐκεῖνος μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. χρόνου δὲ παροιχομένου, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤισθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κρηθηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰτίῃ μεγάλῃ εἶχεν, ὑπολεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβουλεύεται ἐς τὴν αὐτῆς παῖδα· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τοῦ Ἑρμείου κόλπου τὸν μυχὸν κτίζομένοισι δὲ τὴν πόλιν Σμύρνην ἔθετο τὸ οὔνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπεῖν τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖσι πρώτοισι Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κάρτα ὢν ἔχων τὰ βίου.

HERODOTVS Halicarnasseus [a] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quum vetusta illa AEolum ciuitas Cuma primùm conderetur, eodē cùm aliæ permultæ omnísque generis gentes conuenæ cōfluxerunt, tum è Magnesia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [b] homo fortunæ non perinde amplæ, attamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauítque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipse Melanopus vnà cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissimè vti consueuerat. Porro tempore interiecto accidit fortè vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [c] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbè obiurgauit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremò huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabāt. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprimè instructus.

a De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissimè ad veritatem persequi est conatus.

b Non cū multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

c Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc.

Clàm exportatam huc Critheidem Cleanax Isméniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Miletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed vidétem: nominauítque eum Melesigenē, à fluuio videlicet prope quē editus esset. Quum autem apud Ismeniā Critheis àntea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria in dustria se filiúmque alebat, aliūde alia sumens opera: vnde filiū quoque quantum potuit, honestis disciplinis erudiuit. Erat autē eo tempore Smyrnæ quidā nomine Phemius, qui iuuentuti illic literas musicénque tradebat: hic [a] quum citra vxorem viueret, Critheidem cōduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedē acceperat. [b] Illa verò industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impensè placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cùm alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipuè, quòd Melesigenem in filiū adoptaturus, liberalitérque simul aliturus instituturúsque esset. Siquidē hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cùm naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutionéque, continuò omnes sui ordinis adolescentes facilè præuertit: atque non ita multo pòst eruditionis auctibus crescēs, nihilo ipso Phemio [c] in disciplinis factus inferior. Et quū Phemius vita functus vniuersa ei legasset, paulo pòst Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, nō apud suos modò, verùm apud peregrinos etiā, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporiū celebre,

a Quum vitam solitariam degeret.

b Illa igitur opus apud eum faciebat, modestè & castè se gerens. quo nomine Phemio tātopere placebat vt eam ad nubendū sibi sollicitaret, cùm alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filiū eius adoptaturum, eúmque ita educaturū & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

c In docendo *pueros* erat inferior.

A ἐνταῦθα ὑποκτίζεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα τοῖς Ἰσμηνίοις Βοιώτιον τῶν ἐπιχωρίων λελογχότα, ὃς ἔτυχε αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος μάλιστα. χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν ποτὲ ἑορτήν τινα ἄγει παρὰ τὸν Μίλητον καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγενέα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸν ἐπωνυ-

B μίδην λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τῇδε τῇ Ἰσμηνίῃ· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ὡρμημένη ἔτρεφε τό τε παιδίον καὶ ἑωυτήν, ἄλλοτε πρὸς ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνάτο. ἐν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῶν τὸν χρόνον Φήμιος οὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. τοῦτ' μὲν

C ἐδεήθη τὴν Κριθηίδα, ὧν μονόζωπος, ἐλουργῆσαι αὐτῷ ἐλαιά τινα ἐν τῇδε τῇ παιδὸς εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγοις, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μὲν ἤρτο προσάξεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ παιδὸς, ὡς ποιούμενος· καὶ ὅτι παρεὶς καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσοιτο (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα σιτοῦ καὶ κάρτα εὐφυέα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴν ποιεῖν ταῦτα. ὁ παῖς δὲ 356

D ἐὼν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πρώτων ἐπρόφερε. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου αἰδρούμενος, οὐδὲν τοῦ Φημίου ἐπιδεέστερος ἐὼν τὴν διδασκαλίαν. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε βίον, καταλιπὼν πᾶσι τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύ-

E τησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ καθεζόμενος. καὶ ἐωυτὸν δὲ γνόμενος, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐφέρετο· καὶ αὐτοῦ γνώμας καθεζόμενοι τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξείνων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη,

καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὀπωρικμένης χώρας, δαψιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτόν. Ⓐ οὕτω ξένοι, ὁκότε παύσαιντο τῶν ἔργων, ἀπεσχολάζον τῷδε τῷ Μελησιγενεῖ ἐγκαθίζοντες. ἐν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν περὶ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἐπὶ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυΐστωρ· ὃς μιν ἔπεισε Ⓑ Μελησιγενῆ μὲν ἐωυτὸν πλὴν καταλύσαντα τὸν διδασκαλίδα, μαθόντα τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι χώρας καὶ πόλιας θεήσασθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἔως νέος ἐστί. καί μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι πεσαγθῆναι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόησε θεπιήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὸν διδασκαλίδα, ἐναυτίλλετο μετὰ Μέντεω. καὶ ὅπου ἑκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὀπωρικὰ διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπῃώρεε. εἰκὸς δέ μιν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. ἀναχθέντες δὲ ἐκ Τυρσηνίας καὶ τῆς Γυμείης, ἀπικνέονται ἐς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγενεῖ σκληρόν, νοσήσαντι τοὺς ὀφθαλμούς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης ἕνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τῷδε ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ἐπιμελέως ἔχειν· ἐπιναυπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνοσήλευσεν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τὸ βίᾳ ἀρκέοντως εἶχε, καὶ ἤκουεν ἐῢ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνθαῦτα σκληρὸν τῷ Μελησιγενεῖ τὸν Ὀδυσέος ἐξισορρόπησαν πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν πρὸς ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. σκοπολογεῦσι δὲ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτοις. ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγενέα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπλεύσας πλέι αὖτις.

A vnde frumenta è vicinis agris abundè conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere ceſſarent, Meleſigeni libēter vacabant. Commodùm inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis ſoluens, nauem meritoriam comparauerat, qua fruméta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum vſu exercitatus. Hic Meleſigeni perſuaſit vt relicto ludo ſecum B nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem eſſent neceſſaria. [a] Ad hæc Meleſigenes, quandiu iuuenis eſſet, ciuitates regionéſque ſpectare operæpretium fore ducebat ſibi, qui conſcribendæ poeſeos iam argumentum in animo concepiſſet: qua nimirum occaſione potiſſimùm eum arbitror pellectū. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Meleſigenes: & quocūque locorum appellebat, C ſtudioſè vniuerſa rimans, contemplabatur ſiquid eſſet loci alicuius peculiare memoratu dignum: [b] adeo vt apparеat commētarios eū profectionis ſuæ deſcripſiſſe, eorúmque quæ quoque loco lūſtrando didicerit. Porro quum ex Hiſpania Thuſciáque delati in Ithacam deuecherentur, cōtigit Meleſigenem oculis iā antè parum valentem, extremè laborare: ita vt Mentes, negotiorum D gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacenſem reliquerit, hominem ſibi vehementer amicū: multis precibus adigens eúdem quò Meleſigenis curam haberet tantiſper dum è Leucade reuerteretur ipſe. Mentor verò ægrotantem Meleſigenem ſedulò curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quíque ob egregiam æquitatem hoſpitalitatémque inter cæteros Ithacenſes maximè E prædicaretur. Atque hîc accidit vt de Vlyſſe multa Meleſigenes percontando cognoſceret. Narrántque ipſi Ithacenſes, tum viſum eum amiſiſſe ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuiſſe, at poſtea apud Colophonem prorſus cæcum factum fuiſſe. id quod ipſi quoque Colophonii mecum fatentur. At verò Mentes è Leucade Ithacam reuerſus, Meleſigenem recepit, [c] cū quo iam inde diu vltrò citroque nauigauit,

[a] Addens etiam, decere eum, dum iuuenis eſſet, regiones & vrbes viſere. Atque his potiſſimùm addu ctum eum fuiſſe arbitror. fortaſſis enim poeſin aggredi iā tum cogitabat. Proíde r.

[b] Veriſimile eſt autem eum illarū omnium rerum commentarios confeciſſe. Porro q.

[c] Eúmque diu variæ nauigationis ſociū habuit.

donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur priuatus fuisse. E Colophone autem iã cæcus Smyrnã remeans, ad poemata conscribenda animũ conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumam proficisci: cõmodúmque Hermi prata transiens, ad eũ locum peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniam. qui locus post Cumam habitat⁹ fuit annis octo. Hîc memoratur primùm Melesigenes apud coriarii officinã consistens, huiusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitiũ præbete viro profugóque vagóque,
Vrbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Iuppiter ipse.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons est ad Hermum fluuium Nouúmque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui cõtinuò auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculistã miserè mulctatũ: iussítque præsentibus secum frui. Melesigenes ingressus sutrinam, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostẽdit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à se scriptos. [a] Et quum inter fabulandum crebras sentẽtias in medium, multámque eruditionem afferret, in magna habitus est ab auscultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens, è poesi victus subsidia habebat. Ostenditúrque ad nostra vsque tempora ibidem locus vbi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoratúrque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egestate postea adactus, quum vix alimenta haberet

[a] Et quum sententiam suã proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

A ἀπικομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοὺς ὀφθαλμοὺς, μὴ δυνάσθαι ἀμφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ οὕτως ἐπεχείρησε τῇ ποιήσει. χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· παρυόμενος δὲ ἀπὸ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. οἰκίσθη δὲ τοῦτο ὃ χω-
B είον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὑποτάντα ὅτι σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,

Οἵ τ' πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην

Ναίετε, Σαρδιόων πόδα νείατον ὑψικόμοιο·

Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο

C Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

Ἡ δὲ Σαρδιών, ἥ ἐστι ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος· τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄν-
θρωπον. ἤλεησε γὰρ ἀλγέοντα τυφλὸν, 357
καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τοῦ τε παίσιον αὐλοῖς ἐπεδείκνυ-
D το, Ἀμφιάρεώ τε τὴν ἐξέλασίαν τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ τοῦσι τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς ὃ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θωύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκηκόοσι. τέως μὲν οὖν κατεῖχε ὁ Μελησιγένης τοῦτο τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βίον τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ ⓐ Νεοτειχεῖς μέχρις ὅτε ἐμοὶ
E τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑπόδειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ αἰγείρος ἐπέφυκε, τὴν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐλοῖς πεφυκέναι. χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν ἐφορὴν ἔχων,

ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπιέναι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, ᾠδὰς τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέρουσιν ἐς ἀνδρῶν ἀίδριν πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς ἀγήνωρ καὶ μῆτις ἀρείων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχους πορευόμενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἐν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπρωίστατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τοῦ Φρυγίης βασιλῆος Μίδεω τοῦ Γορδίεω, δεηθέντων παιδερῶν αὐτοῦ, ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, ὃ ἔστι δὲ νῦν ἐπὶ τῆς ταφῆς τοῦ μνήματος τοῦ Γορδίεω ἐπιγεγραμμένον,

Χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ, (λιλύῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπρὰ δὲ σελήνη

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλα πόντος,

Αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ

Ἀγλαΐην παρέχουσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

καταίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ ποιηθέντα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἕτερπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτοῦ θωύμασαι καθεζόμενοι. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἤκων τοῖς ἀκούουσι, λόγους τοιούσδε προσῆνεγκε, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ἐπικλεέστατόν αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δ' ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἐπὶ τοῦτο, καὶ αὐτὸ προσήκειν ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τὴν βουλευτέων. καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπράξειν. ὁ δ' ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, ἐδεήθη τῆς ἐπὶ τῇ ἐμῇ τοῦτο καθεστῶτος, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δ' ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καταστὰς δ' ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς σοφίης τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγεν. ὡς δ' εἶπεν, ὀξέλθων ἐκάθητο. οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ.

A stetuit in animo Cumam ad feliciorem successum reuerti. Iturúsque hæc pronuntiauit carmina,

Vos me hominum rapidè planta portetis in vrbem,
Quorum animus promptus, pollet qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Larissam iter fecit, vtpote compendiosissimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante socero, epigramma hoc scripsit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nũc in Gordii cippo inscriptum visitur,

AEnea sum virgo, Midæ quæ incumbo sepulcro:
Dũ fluit vnda leuis, sublimis nascitur arbor,
Dum sol exoriens & splẽdida luna relucet,
Dum fluuii labuntur, inundant littora fluctus,
Hic constanter ago, lacrymásque in marmore tinctlo
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viatór.

Reuersus autem Cumam, in senum passim conuenticulis carmina sua quæ fecerat ostẽtabat, colloquiique suauitate auscultãtes in sui admirationem facilè pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poesin suam recipere, pergit eosdem consuetudine sua oblectare, ac postremò huiusmodi conditionem proponere, si publicè eum alere vellent, se ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præsẽtes hæc audiebant, institutum probabant: addentes se quoque adiuturos, si petitionẽ suam ad senatum referret, vt votis suis fieret satis. Melesigenes his verbis erectus, collecto senatu in curiam processit: rogatóque eo cuius id muneris erat, vt in senatum duceretur, ille nihil recusans, vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hîc cõsistens Melesigenes, eadem verba habuit in senatu quæ paulo antè in illis conuenticulis de alimentis præstandis proposuerat. Vbi dixisset, egressus pro curia sedebat. Dum autem senatores agitarent quídnam par esset homini respondere,

visúmque esset cùm ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: vnus tantùm è senatoribus refertur Melesigenis postulatis calculo suo repugnasse, intérque alia multa, hæc quoque commemorasse: quòd si semel ὁμήρους, *hoc est, cæcos*, alèdos susciperent, futurum esset vt cótinuò turbam & multam & inutilem haberẽt. Atque hîc primùm Homeri nomẽ Melesigeni inditum est, à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellãt. Iámque inde, qui prius Melesigenes, nomẽ obtinuit Homeri. Breuiter hæc sententia euicit, pérque prætorem fuit approbata, qua contendebatur nõ alendum Homerum. Hæc quum illi nuntiaretur, vehementer cõmotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quàm fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare vrbem quã nomine dicunt
Cumam, quósque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacra spreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiúmque parauit,
Non impunè feret laua quod mẽte volutat:
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
AEgro animo quanuis, certum est perferre patíque.
Sed iam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compit a non suadet mihi mens, potiúsque remota
Inque peregrina sedem mihi quærere terra.

A τοῦ θυμοῦ μᾶλλον δὲ τοῦ ἀπαγγείλαντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τῇσι λέσχῃσι ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῷ βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀντιωθεῦσαι τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοῖσι ὁμήρεσι δόξει τρέφειν αὐλῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγενεῖ ἀπὸ τῆς συμφορῆς. (4) γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσι· ὥστε ὕστερον ὄνομα ζοφερὸν αὐτῷ τῷ Μελησιγενέος, τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διϊσχυρίζοντο, ὅτε μιν ἐποιοῦντο. ἐτελεύτα δὲ οὗτος ὁ λόγος ὡς ἄρχοντι μὴ τρέφειν Ὅμηρον, ἔδοξε δὲ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ ὑπισχάτης καὶ πρεσβύτερος αὐτοῦ διηγήσατο τοῖσι ἐναντιωθεῖσι λόγους τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. ὁ δέ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορέων τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἴ̓ ἦ μ̓ αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι, 358
B Νήπιον αἰδοίης ἀπὸ γειώσασι μητρὸς ἀπάλλων,
Ἥ̓ν ποτ̓ ἐπύργωσθ̓ βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικώνος, μάρναντο δ̓ ἱππόται ἵπποισιν·
Οἱ̓ πλότεροι μαλερὸν πυρὸς κρίναντες Ἄρηα
Αἰ̓ολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα ποτνιάναντον·
Ἥ̓ν τε δἰ ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερὸν Μέλητος,
D Ἔνθεν ἀποπρυμνάσθην κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡ̓λεύσιν κλῆσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ̓ δ̓ ἀπεμνάσθην ἱερὸν ὄπα, φημὶ ἀοιδὴν.
Ἀφραδίῃσι τῶν μὲν τε παθὼν τις φράσεται αὖθις,
Ὅ̓ς σφιν ἀνὴρ δείσειν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
E Κῆρα δ̓ ἐγὼ τλήσομαι ἀχράαντον φέρων ἐτλήτι θυμῷ.
Οὐ̓δέ τι μοι φίλα γῆρα μιὴν ἱερῆς ὑπ̓ ἀγυιῆς
Κύμης ὁρμήσει, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίζονα τ̓ ἐόντα.

μὴ τῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπεκληρώθη γὰρ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν παῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίᾳ τῦτον Ⓗ χρόνον Θεστορίδης τις ἐδίδασκε γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ κρήγυος· καταμαθὼν δὲ τὸ Ὁμήρου τὴν ποίησιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσήνεγκε, φὰς ἕτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν αἰ ἀλαθέων, εἰ ἐθέλοι ἄγε πεποιημένα εἶναι αὐτῷ τὴν ἐπέων ἀναγράφασθαι, καὶ ἄλλα ποιῶν, προσεῖς ἐωῦτὸν ἀναφέρειν αἰεί. τῷ δὲ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἐὼν τῆς ἀναγκαίων ἐθεραπείης. Δεηθεὶς δὲ τῶν τοῦ Θεστορίδη, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπτολεμον,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τὴν καλευμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν Ⓐ Φωκαεῖς Ὁμήρου πρὸς αὐλοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα τοῦτα τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐκράτησε, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἐπ' ὁμοίως ἐν ὀπιμελείᾳ εἶχε Ⓗ Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητῶν αἰωίζων πολέων πέρ,
Οὐ δὲν ἀφραδέστερον πέλεται νόου αἰθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ὑποδεικνύμενος ὡς ἑωῦτοῦ ἐόντα, ἐπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελείτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διήτα ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιότον ἔχων. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμπειροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλαχοῦ ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ὑποδεικνύμενος τὰ

A Cuma deinde abiens ad Phoceã contẽdit, imprecãs interim Cumanis nequis vnquam insignis poeta ĩ illa regione exĩsteret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodem modo sibi victum parauit, in conuẽticulis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestoridesquidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduersa Homeri poesi, huiusmodi verbis Homerum com-
B pellauit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens, ad se deferret. Homerus, iam ministerii alicuius atque adeo necessariorũ indigens, recipiendam hanc conditionem putauit: commoratúsque apud Thestoridem, minorẽ illam fecit Iliadem, cuius ini-
C tium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit,

Phocaidem quoque quam vocant, Phocenses apud se conditã ab Homero asserunt. Iam verò Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero cõmunicata descripsisset, cõstituit è Phocea discedere, Homeríque poesin pro sua venditare. Vnde
D factum vt quũ Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[a] *Thestoridæ, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

a Legendo Θεστορίδη, θνητ. &c.

Thestorides igitur relicta Phocea in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudẽ sibi parauit & fructũ haudquaquam vulgarẽ. Porro Homerus
E suo eodémque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirũ è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo pòst, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à

quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostẽtari. Homerus intelligens cõtinuò Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neque offẽdisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperẽt, multis blandisque vsus verbis, quibus quod poscere per suaderet. Nautæ admittẽtes hominis preces, iusserunt nauem cum cõscendere. Quo impetrato Homerus considens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperióque regis, spatioságue culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, vẽtósque secundos,
Qui mihi sũt comites placidi, nauísque magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aërius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,
Vlciscíque virum qui me improbitate fefellit,
Læsit & hospitii sacra iura Iouémque benignum.

Vbi verò secundo vento Erythræam appulisset, Homerus in naui diuersatus est. postero autẽ die nautas rogauit vt aliquẽ prẽberẽt qui ad vrbem eum perduceret. Illi obsequuti, ducem itineris vnum è suis permiserunt. Quúmque iam pergendo ad Erythræam appropinquasset, deprehendissétque vrbem asperam atque montosam, in hæc prorupit carmina,

O sacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aspera contrà aliis, in quos cõuerteris iram,

Ingressus deinde Erythræorũ vrbem, percõtatur de naui. Et quũ fortè quidam occurrisset salutaturus, qui eum

Α ἔπεα. Τῶν τὰ γραμμάτων διδάσκαλος, χάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατανόησεν ὅτι Θεστορίδης αὐτὸς εἴη, καὶ πρὸς τὴν ὁρμὴν ἐσπουδάζειν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ὅτι τὸν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελάμβανε πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ὅτι ξύλου προεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης Β πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐδεήθη τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύσας λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. Τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς ὃ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐλῶν, ἵστη· καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξαοσθοῦς Ἑλικῶνος.
Δός δ' οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἱκέσθαι
Ναύτῃσ, οἵ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δ' ἐς ὑπωρφαὶ ὑψικρήμνοιο Μίμαντος
Αἶ' δοῖόν μ' ἐλθόντα βεστῶν ὁσίων γε χυρῆσαι.
Φῶτά τε πισαίμιλον ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζηῶα ξένιον ξείνιόν τε πραπίδην.
ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο βυπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐ- D ρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὴν αὐλὸν ὅτι τῶν πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐδεήθη τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν· ὁ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. προβουλόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγξεται τάδε ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου, *inde εὐχλεὴς. Hesych.*
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν βύσσοθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ' οἷς ἐχολώθης.
ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπιπρώτησε τοὺς τὰ ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καὶ τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἐωρακότων ἐν

359

τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου, ἐχρήζεν αὐτῷ σωεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως αὖ εἰς τὴν Χίον διαβαίη. ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν ἐπόρουν, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως ἐντυγχάνει μέλλουσί τισι διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, οἳ ἐδέοντο παρεστελλόν ὁ ἄναξ αὐτὸν αἰτήσασθαι τὸν Ὅμηρον. ὁ δέ, θεὸν λόγον ποιησάμενοι, αἰτήσαντο· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγξεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι, τυγερὴ ἐπαλίγκιοι ἀτῃ,
Πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δυσζήλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δφνοὶ γὰρ μέτοπις ξενίου Διός, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὖθις σὺν ἑβδόμῃ, ἐπαύριον αὐτέμου γλυκυμύλου, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς ὃ χωρίον ἀπαντῆσαι ὅθεν ἀπηγάγοντο, καὶ Ὅμηρον αἰτήσασθαι καθήμενον ἐπὶ τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε,

Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος αὐτίος γλυκύμυλος· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται.

Οἱ δ' ἁλιῆς, ἐν μεταμελίῃ γλυκύμυθοι ὄτι οὐ παρέστησαν ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἑκὼν ἐθέλοντα συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἵστασιν ὅτι ἀκτῆς. ὁ μὲν δὴ ἁλιῆς παρῆς ἔργον ἐτράπετο· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ ἡμέραν πορφυρόμενος, καὶ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς ὃ χωρίον ὃ Πίτυς καλεῖται. καὶ ἐνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ὅτι πίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μὲν τεττίγιον, ὁ δὲ κῶνον, καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγξεται τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη τις σοῦ πολλὴ ἀμείνονα καρπὸν ἵησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδυκος νεμεέσσης,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὅτι ἐνοσίοισι βοτοῖσιν
Ἕαται· ὧν μὲν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχουσι.

A in Phocea vidisset, ab hoc contēdit vt secū dispiceret sicubi nauis appareret qua in Chiū transmitteret. Atque quū in portu naualibúsque nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerū ad eum locum ducit vbi piscatoriæ nauiculæ stationem habebant. Et forte fortuna incidit in quosdam qui in Chium erāt traiecturi. Hos adiens precatus est vt Homerū transportarent. Verùm illi nullis precibus permoti,

B nō recepto Homero soluerūt. Homerus autēhæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gēs diris tristior ipsis,
Æuaquibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla est hominum reuerentia cordi,
At sperate Iouē, summo qui regnat Olympo.
Tristis enim vultus Iouis est, pœnaque parata,
His quibus hospitii non est pia tessera curæ.

C At verò in altum iam prouectis contigit vt aduerso vento rapti, cōdem vnde soluerant recurrerēt, vbi etiamdū Homerū in littoris crepidine considētem offēderūt. qui cognito nauis recursu, hunc in modū eos alloquitur,

Vos, ô peregrini, vētus aduersus excepit: sed me nūc quoq; admittite, & secūda vobis nauigatio erit.

Piscatores autem, pœnitētia ducti quòd prius hominem non receperāt, compellato eodem, iu-

D bent cōscendere, si velit, nauem. Recepto Homero rursus vela faciunt: quúmque exacto itinere littus appulissent, piscatores ad sua quisque opera digressi, Homerum in littore ea nocte relinquunt. Vbi diluxit, itineri se accingēs oberránsque, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illícque quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quē aliqui τεττίγιον, alii κῶνον appellant. Ho-

E merus autem hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validæque secures,
His vbi consistet campis Cebrenia pubes.

co enim tẽpore Cumani Cebrenia ad Idã monte ędificare parabãt, vnde ferrũ effoditur. Cæterùm illinc abiens Homerus, vocẽ caprarum quæ ibidẽ fortè pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatósque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multúmque admiratus fuisset, quòd nimirum cæcus existens eò locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quísnam esset & cuius rei indigens, quibúsque modis ad inhabitata illa vastáque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [a] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensóque igne cœnam instruxit: qua appósita iussit cœnare secum hospitem. At verò quum canes à cibo absti nentes non cessarent suo more cœnitãtem adlatrare, Homerus Glaucũ his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, paréque monenti:
Præforibus stabuli canibus sua fercula primùm
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures veniẽt ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatésque quas adiisset, cõmemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat: erátque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde cõmissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quam festinantissimè iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen)

a Nec enim inhumanus (vt cõsicere licet) erat Glaucus. *Vel, Nõ inhumanum enim fuisse Glaucũ verisimile est.*

A τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν Ⓐ Κυμαῖοι προεσκευάζοντο τοῖς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. ἐντεῦθεν ἀπαρὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο καὶ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ἐλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε σπουδαίως, καί τε κύνας ἀπεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ὅτι πολλὸν δὲ χρόνον ἐν θυμῷ ἦν, ὅκως τυφλὸς ὤν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, B καὶ ὅ, τι θέλων προσελθὼν τέ μιν ἐσορᾷ ὅστις τε ἦν, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀσίδεα χωρία, καὶ τίνος χρῄζων εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκτον προσηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν ὦν αὐτὸν αἰσηγαγε ὅτι τὸν σταθμόν· πῦρ δὲ αἰανκαύσας, δεῖπνον προσκευάζει, καὶ προσκαθεὶς, δειπνεῖν ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθιόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς Ⓐ Γλαῦκον C Ὅμηρος τάδε ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπτων, ὀπιθὼν ὅδε ἔπος τὸ σὺ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ὀπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοιῶαι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὃ γὰρ καὶ πρόσθεν ἀκούῃ
Ἀνδρὸς ἐπ' χρομένου, καὶ ἐς ἔρκεα θηρὸς ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἤδη τῇ πρα- D νέσει, ᾗ ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, ἀμφὶ λόγων εἱστήκατο. ἀπηγεόμενος ὁ Ὁμήρου τήν τε πλάνην τὴν ἑωυτοῦ καὶ τὰς πόλις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων. καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο· τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότεω πορεύεσθαι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὑπερβὰς δὲ τὸν σωροδύλῳ νέμειν τὰς αἶγας, Ⓐ Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι E ἀμφαταχέων πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τῷ χωρίου τούτου)

Bolissum (id erat vicino huic loco nomen)

καὶ συγγενόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγγέετο ὑ- A herúmque ſuum adiens, narrauit de Homero quemadmodum
πὲρ Ὁμήρου πάσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς εἴ τε
αὐτὸ τῆς ἀφίξιος, ὡς θωύματι ποιούμενος·
ἠρώτεέ τε ὅ,τι χρὴ ποιέειν ὡς αὐτόν. ὁ δὲ ὀ-
λίγα μὲν ὡς ἔσοιτο τῶν λόγων, κατεγίνωσκε
δὲ τὸν Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς
αἰπήρους δεχομένου καὶ τετρόφοντος. ἐκέλευ-
σε δὲ ἅμα τὸν ξεῖνον ἄγειν ὡς ἑαυτόν. ἐλ-
θὼν δὲ ὡς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα
ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τοῦτον·
οὕτω γὰρ οἱ ἔσεσθαι. ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πο- B res se habebat: quòd nimirum
ρεύεσθαι. ἁμαλακῶς οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος
ἤγαγε ὡς τὸν δεσπότην. ἅμα λόγων δὲ
ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, εὑρίσκει ἐόντα δε-
ξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἔπειτά τε αὐτὸν
μυθέεται, καὶ τῶν παιδίων ἐπιμέλεσθαι ποιεῖται.
ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτους
οὖν αὐτῷ παραπέμπει παιδεύειν. ὁ δὲ ἐπρή-
νατο ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατρα-
χομυομαχίαν, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ πάλλα
πρήγματα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐν τού-
τοις ἐποίησε παρὰ τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε
καὶ ἐν τῇ πόλει περιβόητος ἤδη ἐγίνετο
ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τά-
χιστα ἐπύθετο αὐτὸν πρεσβύτην, ὤχετο ἐκ-
πλέων ἐκ τῆς Χίου· χρόνου δὲ περιιόντος,
δεηθεὶς τοῦ Χίου πορῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον,
ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον
κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ
ἔπεα. καὶ κάρτα δόξιος ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις,
361 καὶ πολλοὶ θωύμασαι αὐτὸν καθεῖσήκεσαν. D
συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγη-
μεν ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ
ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ
συνῴκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. ἐπιχειρήσας δὲ τῇ
ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν ᾗ εἶχε, πρῶτον
μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσ-
σείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν
Ἰθάκῃ ἐκοσμήλυσεν ἐκτενῶς, ποιήσας αὐ-
τοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσέως τε
ἑταῖρον φάς εἶ· ποιήσας, Ὀδυσεῦ, ὡς ἐς E
Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον,
ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολ-
λαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμᾷ αὐτὸν,
τὴν Ἀθηναῖ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται,

herúmque ſuum adiens, narrauit de Homero quemadmodum
res ſe habebat: quòd nimirum
pro miraculo aductum hominis
duceret: demũ rogat quid facere
conueniat. Herus parum delectatus hoc nuntio, cœpit cũ Glauco
expoſtulare, qui quoſlibet citra
delectum errones mutilóſque re
ciperet alerétque: tamen præcepit vt hoſpitem ad ſe perduceret.
Glaucus verò ad Homerum reuerſus narrauit, iuſſitque ſequi ſe
in vrbẽ. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ ſucceſſum. Quibus
non grauatim aſſentiens Homerus, caprariũ ſequitur. Hic Chius
Glauci herus vbi in colloquiũ cũ
Homero veniſſet, reperiſſétque
hominem eſſe [a] cordatum, multáque rerum peritia inſtructum,
cœpit ſuadere ei vt apud ſe commoraretur, liberorúmque quos
habebat adoleſcentes, formandorum curam ſuſciperet. Ille accepta conditione, pueros ſibi cõcreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam,
Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicráque eius extant, apud Chium illũ condidit in Boliſſo. hínc que cœpit
per vrbem inclareſcere. Iam verò Theſtorides, vt primùm intellexit Homerum adeſſe, nauigans
è Chio fugam capeſſebat. Deinde progreſſu temporis impetrata ab hero Chium viſendi copia,
vrbem adiit, ludúmque illic inſtituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [b] felicitate
Chiis facere videretur, multos ſibi admiratores cõciliauit. [c] Hinc
igitur victum parans tolerabilẽ,
vxorem duxit, è qua duas ſuſcepit filias, quarũ vna deceſſit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poeſi manum
admolitus, gratiam habuit bene
de ſe merẽtibus. Et primùm quidem Mentori Ithacẽſi, in Odyſſea, vt qui laborantem ex oculis
curauiſſet in Ithaca. huius enim
beneficii gratia eius nomẽ poeſi
ſuæ inſerens, Vlyſſis fingit ſociũ:
cuius fidei Vlyſſes, Troiam nauigãs, domũ familiámq; cõcredi-

a Naturali ingenii dexteritate præditum.

b Dexteritate

c Hinc igitur quum ſatis ſupérque facultatum comparaſſet: *Vel, Quum abũdè magnas facultates acquiſiſſet.*

derit, tãquã Ithacẽſiũ præſtãtiſſimo atq; æquiſſimo. Aliis etiã pleriſq; locis eundẽ laudib⁹ vehit, ſiquidẽ Mineruã, quoties cũ aliquo humana ſpecie cõgredi fingit,

Mentori idẽtidem tradit assimilatam deã. Ad hæc Phemio præceptori gratiã eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit. in hæc verba,

Phemius at cunctis præstãtior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locáque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientẽ ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septẽplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: nõ sutor doctior alter.

A poesi verò hac inclarescés Homerus, nõ per Ioniam solùm celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescentem multi viderent, incidẽrũt fortè qui suaderẽt vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impensè cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Cõmodúmque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidẽ Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnificè laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quẽ vasta crearat.

Menestheum etiam, ducẽ Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quàm equestri ordinando peritissimum, idque his carminibus,

A τῷ Μέντορι εἰκάζω ποιῆ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῆ διδασκάλῳ ἐυφεΐα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστε πολλὸν ἐκήδυτο πάντας ἀείδων.

Καὶ πάλιν,

ΑΥ̓τὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

B μέμνηται δὲ καὶ τῆς ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐκπεριέπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαίφρονος βῆκε δὲ ἧος
Υἱὸς, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, παρεσκευασμένον παρὸς ὃ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

C Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃν ᾧ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης εὐδοκιμεῖ Ὅμηρος παρά τε τοῖ Ἰωνίᾳ, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη παρῆν αὐτοῦ λόγος ἀναφερόμενος· καὶ

D οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, τὴν εὐδοκιμέων παρὰ τὴν ποίησιν, ἀπικνεομένων πολλῶν, σπουδὴν ἐβούλοντο οἱ συντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ παρασκευάζετο τὸν λόγον, καὶ καὶρὸν ἐπεθύμεε ἀποδημήσας. κατοικήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν εὐλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωσύνης ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

E Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πόλεων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππόβας, ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεοῦ Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀσπιδιώτας.
Αἴαντα δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε τοῖς Ἀθηναίοις, λέγων τάδε,
Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.
ἐς δὲ τὸν Ὀδυσσέα τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀφίκετο, ἣν μᾶλλον ταύτην τῶν ἄλλων πολλῷ μάλιστα,
Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δῶκε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.
ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ Θρασυβουλασάμυος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλεῖσθαι τὸν πλοῦν, τοῖσδε τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπιγμένον, παρεστερὴ αὐτὸν ὑπεσάμυος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς Φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ Φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσιν τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ Φράτορες οἱ ἡμέτεροι σὺν εορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἤει μετὰ τοῦ καλέσαντος. παρθένοις δὲ ἐνέμπεσεν γυναιξὶ κουροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τελετῇ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὖτῳ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κουροτρόφῳ θύουσα· ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,
Κλῦθί μοι ὀζυμύρη κουροτρόφε, δός δὲ γυναῖκα
Τῷδε νέων μνῆσαι φιλότητα καὶ ὠνῆσαι,

A *Hos tunc ducebat patria virtute Meneſtheus,*
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in aricta locandis
Agmina militibus.
Aiacem verò Telamoniũ ipſóſque Salaminios Athenienſibus in nauium nomẽclatura annumerauit, ſic ſcribens,
Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
B *Egit, & adduxit ſtatuens in littore iuxta*
Cecropias naues.
Poſtremò in Odyſſea Mineruã, poſtquam cum Vlyſſe in colloquiũ venerit, ad Athenienſiũ vrbem, quam præcipuè colebat, conceſſiſſe fingit:
Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectáque Erechthei ſubiit.
[a] Hæc vbi hunc in modum meC ditatus cõpoſuiſſet, animo in Græciam traiiciẽdi, cõmodùm profectionem capeſſẽs, Samum appulit: contigítque fortè vt eodem tẽpore Samii Apaturia feſtũ agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam antè in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tãti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius,
D Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtũ agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtũ cõcelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quũ iam illuc quò vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cærotropho ſacra faciebant. Sacrifica occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiẽs, faceſſas à ſacris. Homerus dictum
E illud in animo voluens, rogabat quíſnã eſſet q̃ loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierẽ eſſe quæ Cærotropho ſacrificaret. Quod audiẽs Homerus, huiuſmodi carmina protulit,
Diue preces audito meas, muliérque facilla,
Auerſata torum iuuenili ætate vi-
gentum,

Canorum veterúmque ſenum capiatur amore,
Eſt atas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

Vbi verò ad contribulum collegium acceſſiſſet Homerus, iámque in limine ædium conſiſteret in quibus epulum inſtructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam ceciniſſe, alii poſtea accenſum quàm carmina iſta ceciniſſet,

Vt patris, nati, ſic turres ſunt decus vrbis:
Sic & equi campum decorant, ſic aquora naues,
Sic & opes ornant ædes: præſentia regum
Auguſto in ſolio decorat fora lata ſedentum:
At lucente domus multo eſt auguſtior igne.

a Quum autem ingreſſus eſſet, & accubuiſſet.

[a] Ingreſſus autem reclinatúſque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admiratione éque ab accũbentibus eſt habitus, ibidémque ea nocte cubile ſibi parauit. [b] Craſtino die conſpicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulaſque coquebant, quum intellexiſſent hominem eſſe eruditum, [c] compellatum iuſſerunt cancre, pollicentes cùm tegulas, tum alia, qualia ea cunque eſſent quæ haberent, ſe illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quę vocantur Caminus, *id eſt fornax.*

b Poſtridie autẽ abeuntem eum conſpicati fig.

c Aduocarunt & iuſſ.

Si mihi mercedem dabitis figuli, iſta canemus,
Huc adis ô Pallas, dextráque foueto caminum,
Pulchrè vt dureſcant calices, & mollia cuncta;
Siccentúrque probè, & figulis lucra magna reportent,
Vendita pérque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæſtus creſcat, prudentia nobis.
At ſi depoſito iuuat irridere pudore,
Huc precor vt peſtes veniant quæcunque per orbem
Graſſantur, fundãt & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammámque & vaſa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferueat æſtu.

A Ἦ ῥ' ὅπ' τερπέσθω πολιοχροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀπαμβλυώπη, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.
ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸ φρήτρῃσιν, καὶ τὸ οἴκου
ἔνδα δὴ ἐδαίνυντο, ὅπῃ τὸν οὐδὸν ἔχῃ, ὃ μὲν
λέγουσι, καμόμενον πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ
φασι τότε ἐκκαυσαι σφᾶς, ὅπῃ Ὅμηρος
τὰ ἔπεα εἶπεν,
Ἀνδρὸς μὲν κέφαλος, παῖδες· πύργοι δὲ,
B πόλησς:
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὖξῃ οἶκον. ἀτὰρ γεραιοὶ βασιλῆες
Ἠμὲν εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἀλλοισιν ὁρᾶσθαι·
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.
Εἰσελθὼν ὁ, κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετ' ἄλλων
C θεατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θωύματι εἶχον· καὶ τότε μὲν τὸ κοίτου αὐτῷ ἐποιήσατο Ὅμηρος· τῇ δ' εἰσαῦριον ἀποπορευόμενον ἰδόντες κεραμέες τινές, καμινον ἐγκαίοντες κεράμου λεπτοῦ, παρεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ,τι αὐ ἄλλο ἔχωσιν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἀ καλέται καμῖνος,
D Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες.
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δὲ μελαθρῆσαι κάτυλοι, καὶ πώματα μάλ' ἰερά·
Φρυγθῆναί τε καλῶς καὶ τίμης ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δ' δὴ ὡς σφι νοῆσαι.
E Ἦν δ' ὅτ' ἀναιδείῃ τρεφθέντες ψεύδη ἀρῶσθε,
Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σωτεῖρ' ὁμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον,
ἠδὲ Σαβάκτην,

Ὠμόδαμάν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ A
ποείζῃ.
Πείθε πυραίθουσάν τε, καὶ δώματα, σεῦ δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, χεραμέων μέγα κωκυσάντων.
Ὡς γαίης ἱπτοίη βρύχῃ, βρύχοι δὲ κάμινος,
Γαίτ' ἔνθ' αὐτῆς χεραμήια λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακα Κίρκη, B
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκχυ δ' ἀϋτμήν τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους,
Οἵ θ' Ἡρακλείοις χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος.
Αὐτὰρ ὁ οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά. C
Γηθήσω δ' ὀφθαλμοῖσιν αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην.
Ὃς δέ χ' ὑπερκύψῃ, τοῦδε τούτου πάρ τὸ πρόσωπον
Φλὲξ θείη· ὡς πάντες ὀπίσσαιντ' αἴσιμα ῥέζειν.
Ὣς δ' αὖ χειμάζων δὲ τὸ τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις τοῖς πορθυόμενος τοῖς τοῦ οἰκίας τοῦ δυσδαιμονεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Ἐρεσιώνη, D
(ὠδήγεον δὲ αὐτὸν καὶ συμπαῖσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)
Δῶμα πρόσθε πέμεθ' ἀνδρὸς μεγάλου δυναμήσιο,
Ὅς μεγάλα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσῃσι
Πολλός, σεῦ πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγκεα, μεσσά μὲν εἴη,
Κυπαίρη δ' αἰεὶ καρδόπου ἔρποι μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ καὶ δι' ἀφαυρὰ βήσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταιπόδες ἐς τόδε δῶμα.

Insuper Omodamus fernátque & damna det arti.
Omnia miscetо, fornacem, vasa, domúmque,
Vt fragor immensus fiat, figulíque tremiscant:
Non secus ac malæ crepitu claudũtur equinæ,
Sic subita fornax crepitétque cadátque ruina,
Inque lutũ redeant calices & vasa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incãtare perita,
Inque ipsos & opus tua noxia spargе venena.
Hæc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quíque manu Herculea cecidere supérque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipsúmque caminum
In nihilum penitus redigãt. figuli ista videntes
Plorent, & lacrymis spectent ingẽtia damna.
Improbitatis ego spectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem respicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penitúsque perurat.
Sic scelus agnoscent omnes, atque inde cauebunt.
At verò in Samo hybernans, calendis potétiorum ædes ostiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Eresione *hoc est, ramalia*, vocátur: ducente eũ comitatéque aliquot puerorum indigenarum choro,
Venimus ad magnas ædes ciuémque potentem,
Cuius diuitiis resonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Charitésque sequantur:
Vasa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laboratæ Cereris repleta canistra.
Excelso curru nurus hîc portetur, & ipsam
Veloci cursu reuehant ad limina muli.

Hæc premat electrum pedibus, te-
lásque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mi-
hi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum
garrula Progne.
Aſſumus in p ria: ſeu munera fer-
re placebit,
Seu nihil, eſt tamẽ hinc abeũdi cer
ta voluntas.
Non etenim hîc habitare diu nec
ad ſſe paramus.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſoluénſque vnà cum popularibus quibuſdam, ad Ion appulit: vbi ſtationem non ad vrbem ſed in littore habebant. Hîc cõtigit Homerũ grauiter ægrotare: egreſſus igitur è nauí, in crepidine littoris iacebat ægrotus. Quúmque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarẽtur, ſubinde plerique [a] ex vrbe Homero vacabant, eúmque audientes, reuerenter obſeruabant. Iã verò nautis cæteríſque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum conſidentibus, fortè pueri piſcatores eò appulerũt: qui è nauicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſẽtibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcũque cepimus, reliquimus: quæ verò non cepimus, nobiſcũ portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſẽt, abieciſſe: quos autem non inueniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parẽ-
tes,
Nec latis fundis, gregibus neque
mille potentes.

Ex haç autem ægritudine extremũ diẽ clauſit Homerus in Io, nõ

a Ex vrbe deſcẽdentes, operam Homero dabant, eúmque audientes admiratione proſequebãtur.

A Αὐτὴ δ' ἴσον ἰφαίνοι ὅπ' ἠλέκτρῳ βεβαῶτα.

Νῦμφή σοι νύμφη ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Ἐξῆκ' ἐν ποσθύρεσιν· καὶ εἰ μύθοις δώσεις, εἰ δὲ μή,

Οὐ χ ἑξήξομεν· οὐ γὰρ σεσοιχήσοντες ἐνθάδε ἤλθομεν.

ἤδετο δ' ἡ παῖδες ἐν τῇ Σάμῳ ὅτι πολλῷ χρόνου ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ

B τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπενέχθη εἰς τὴν Ἴον· καὶ ὡρμίσθησαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. σεσέβη δὲ τὸν Ὅμηρον καὶ πολύ τι ἄρξαθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὅπι τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμουμένων αὐτῶν δι' ἀπλοίαν, καταβαίνοντες

C αἰεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπιγόλαζον τῷδε τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θωύματι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἡλθόντων τῷδε τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες τὸν τόπον, καὶ ἐκβαίτες ἐκ τῶ ἀκατίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ τι ἄρα δυνησθε ἀμφιγνῶναι ἄρ' αὐ ὑμῖν εἰπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέ-

D γειν. Οἱ δὲ εἶπον, Ἡμεῖς ὅσα εἴλομεν, κατελίπομεν· ὅ δὲ μὴ εἴλομεν, φέρομεν. Οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ἄρ' ἔλομεν, λιπόμεθα· ὅ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεθα.

οὐ δυνάμενων δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, δηλοῦσθαι τοὺς παῖδας ὅτι ἁλιεύοντες, οὐδὲν ἐδυνάσαντο ἑλεῖν· καθήμενοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδυνάσαντο,

E ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε, Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἀάσπετα μῆλα νεμόντων.

ἐκ δὲ τῆς ἀθηνείας ταύτης σεσέβη Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἰῷ, οὐ τῷδε

ὃ μὴ γνῶναι τὸ πρὸς τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίᾳ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ἐτάφη τῶν τε συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν ἀφανολογῇ ἐγίνοντο αὐτῷ. καὶ ὁ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴηπαι ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπλώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· ἔστι δὲ Ὁμήρου τόδε.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὴν κρύπτει γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

ὅτι δὲ οὐκ Αἰολὰς Ὅμηρος, οὐδὲ Ἴων, οὔτε Δωριάς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρασθαι πάρεστι· ἀνδρα ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ἦν τῶν νομίμων τῶν παρὰ τοῖς αὐθιγενέσι παυσάμενον ἐς τὴν ποίησιν, ἢ τοῦ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιεῖν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν ὃ ἐνθένδε αὐτοῦ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιΐαν γὰρ ἢ τὴν κρατίστην ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα παρεπήνεσεν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ὑπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺς οὐδεὶς εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μοῦνόν τε τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ κατέχει ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολὰς ὢν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο, (οἷον Καῖε δ' ὅτι ἀλφὴς ὁ γέρων, ὅτι δ' αἶθοπα λεῖβε· νέοι δ' ἄρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μοῦνοι τὰ σπλάγχνα ὅτι πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τριῶν. ἓξ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολῆς τὰ πέντε, πέμπε. τὰ μὲν δὴ ἐνθένδε τοῦ θανάτου καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδε ἄν τις ὑπολάβοι σκοπῶν, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο.

(vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus verò in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in littore ibidem honorificè sepultus est. Cuius sepulcro multo pòst tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroũ ornauit, Homerum.

Porro quòd AEolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Doriẽsis, partim è iam dictis perspicuũ esse poterit, partim etiam his cõiecturis deprehẽditur. Siquidem poetam tãtum, qui hominũ peculiares mores in suam poesin transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios commemorasse. Iam verò carmina eius expendentes, indidem pronuntiabitis. nam quum sacrificii ritum huiusmodi quẽdam referat, aut ipse eundẽ tanquam probatissimum excogitauit, aut quòd cum patriis institutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulãt pecudes, & tergora costis
Diripiunt, femorúmque toros & crura recîdunt,
In partésque secant geminas: tum pinguia nidor
Viscera nube tegit densa.

In his versibus de ilijs nulla mẽtio, quibus in sacrificiis tamen vtebantur cæteri, præter vnam AEolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quòd AEolius existẽs, suæ gentis ritibus vsus sit,

—tum segmina carnium
Ipse focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda senex, & vina super nigrãtia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumstant.

AEoles enim soli intestina quinque verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus, etenim πέμπε dicunt AEoles pro πέντε, *id est*, *quinque*. Atque hæc sanè de genere, vita interitúque Homeri à nobis relata sint. Cæterùm ætatem Homeri, siquis diligenter rectéque ratiocinetur, ex hisce facilè deprehendet.

Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum pòst atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorsus haberet ciuitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti Cuma AEolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti viginti duo ad Xerxis vsque in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenien sium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianũ bellum annis extitit Homerus.

A Ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλις, πρότερον οὐδεμία οὖσα πόλις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.
B ἀφ' οὗ δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατεύσαμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν ΕVρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῶν δὲ Τροϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντα-οκτώ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΗΡΟΔΟ-
του βίος, ἐκ τῆς Σουίδου.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῷ γένει. καὶ ἀδελφὸν ἔσχηκώς, Θεόδωρον. μετέσχε δ' ἐν Σάμῳ τῆς Λυγδάμιδος τοῦ ἀπὸ Ἀρτεμισίας τυράννου Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας. τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν ἰάδα διαλεκτον ἐξήσκησεν. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ὅτι οὐκ ἐᾶν εἶδεν ἑαυτὸν φρονήματος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ὑπογράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μούσαις. ὡς Ἡρόδοτος λέγει ὁ Καλλατὴς ἐν ὑποθήκῃ. τίς οὖν ἄγνοιᾳ τῶν Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν εὐφημοτάτου σιτίου λόγου; ἀφάμυοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἶτα πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γῆν, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὴν παρ' ἡμῖν διαιτὰν, ἢ τὴν οἰκουμένην ὡς ἐπεξεύρομοι γὰρ ἴσασιν. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσας τὴν διαιτὰν ὑπεχείρησεν, οὐδὲν ἄμεινον διακείσεται τοῦ τὸ κώνειον ὡς ἐσταγμένον, ἢ τὸν ἐλλέβορον.

EIVSDEM HERODOTI vita, ex Suida.

HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnaſſeus, ex illuſtri genere natis, fratrem habuit Theodorum. Samũ ſe contulit, propter Lygdamin, tertiũ ab Artemiſia tyrãnum Halicarnaſſi. Piſindelis enim, Artemiſiæ, Lygdamis autem, Piſindelidis filius fuit. Sami autem Ionicã dialectum excoluit, & hiſtoriam libris IX ſcripſit, auſpicatus à Cyro Perſa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnaſſum reuerſus, quum tyrannum expuliſſet, & tandem ſibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienſes coloniã deducebant, vltro abiit: ibíque defunctus & in foro ſepultus eſt. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Muſæ inſcribuntur. De Herodoto, in epiſtola ſcribit Iulianus apoſtata, *Quis ignorat Aethiopum ſermonẽ de cibo qui apud nos optimi eſt alimenti? Nam quum mazam attigiſſent, ſe mirari dixerunt quomodo ſtercoribus veſcentes viueremus: ſicui fide dignus Thurius hiſtoricus videtur. Gentes autem ichthyophagas & ſarcophagas ne per ſomnium quidem noſtram victus rationem vidiſſe tradunt ii qui orbem terrarum deſcribũt. Quorum victum ſiquis apud nos emulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut acontium aut elleborum bibiſſent, ageretur.*

EX CICERONE LIB. II. DE ORAT.

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à causis forēsibus, cùm ad cæteras res illustres, tum ad scribēdam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit, in causis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

EX EODEM IN ORAT.

Quo magis sunt Herodotus Thucydidésque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui incidisset, lōgissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quàm superiores & ornatius dicere.

EX EODEM, IN HORTENSIO, APVD NONIVM.

Quid enim aut Herodoto dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

IDEM LIB. DE LEG. I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referēdum videtur ad illa verba quæ ex secundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de historiæ scriptione loquitur.*

EX M. FABIO QVINTIL. LIBRO IX,

vbi de compositione loquitur.

Itaque vt cōfiteor, penè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, Herodotum, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto pòst,

In Herodoto verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leuiter fluunt, tum ipsa ἄθλησις habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

IDEM LIB. X,

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos lōgè cæteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem penè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus Herodotus. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX CTESIÆ Scriptis quæ Persica nominata sũt, excerptę à Photio historię.

ΚΤΗΣΙΟΥ τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγ'. ἀπ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τά τε Ἀσσύρια διαλαμβάνει ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ Ξέρξου. σχεδὸν ἐν ἅπασιν αὐτοῖς ἐναντία Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν ἀποκαλῶν· καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ, φησὶ δὲ αὐτὸν, τῶν πλείονων ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, οὕτως τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ὅτι οὐκ ἀληθῆ διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν) ἐτύγχανε.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κύρος προσήκων ἐγεννήσατο· οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυιγᾶν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυιγᾶν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς χρησκεφύοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. ἐπιστάντα δὲ Κύρον, ἐπιτάξαι ἀναζητῆσαι μετὰ προθυμίας Σπιτάμαν τε καὶ Ἀμυτίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυιγᾶ. τὸν δέ, ἑαυτὸν προσαγεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν προβληθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δὲ, πέδαις παχείαις ὑπὸ

CTESIAE Cnidii Persica libris vigintitribus cõtinẽtur: sed in sex prioribus res Assyriorum & quæcunque res Persicas præcessere, tractat: à septimo autem libro de Persicis rebus agit: at in septimo, octauo, nono, decimo, vndecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambysem, & magum illum, Dariúmque & Xerxem spectant, commemorat: ferè in omnibus repugnantia Herodoto narrans, illúmque in multis mendacem & scriptorem fabularũ appellãs. illo enim posterior est. Se autẽ corũ quæ narrat, magna ex parte oculatum testem fuisse, aut certè, quæ videre non licuit, de iis à Persis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidisse dicit. Nec verò tantummodo ab Herodoti, sed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii historia dissentit. Floruit temporibus Cyri Dario & Paryſatide geniti: qui frater fuit Artoxerxis ad quẽ regnum Persicum deuenit.

Scribit itaque statim de Astyage, eum genere Cyro iunctum non fuisse: illúmque etiã Astyigã vocat. Fugisse autem Astyigan à conspectu Cyri in Ecbatana, & in criscranis regiarũ ædium ab Amyti filia sua & eius viro Spitama occultatum fuisse dicit. at superuenientem Cyrum, non solùm Spitaman & Amytin, sed eorum etiam liberos Spitacẽ ac Megabernem de Astyiga per cruciatus interrogari voluisse: Astyigan verò seipsum patefecisse, ne propter se pueri cruciarentur, captúmque & cõpedibus crassis ab

OEbara vinctũ: nec multo pòst ab ipso Cyro liberatum, & non secus ac patrem honoratum obseruatúmque fuisse: filiámque Amytin primùm quidem tãquam matrem in honore habitam, postea verò Cyro nupsisse, quum Spitamas eius vir esset interfect⁹ propterea quòd mentitus esset, ignorari à se dicens Astyigan de quo interrogabatur. Hæc dicit Ctesias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur dissimilia. Itémque illum aduersus Bactrios pugnauisse, & eam pugnã æquo Marte gestam fuisse. sed Bactrianos, postquam Astyigan Cyri patrem factum esse, Amytin autẽ matrem & vxorẽ, intellexerunt, spõte seipsos Amyti & Cyro dedidisse. Tradit etiam, Cyrum cum Sacis bellum gessisse, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepisse: eam autem, capto marito, exercitũ coegisse, bellúmque Cyro intulisse, & virorum quidem trecẽta millia, mulierum verò ducenta in aciem eduxisse: & Cyrum superauisse, viuúmque eum cum multis aliis cepisse: itémque Parmisẽ Amytis fratrem & tres eius filios. propter quos postea Amorgem liberatũ fuisse, quòd & ipsi liberati fuissẽt. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutũ, Crœso & Sardibus bellum intulisse. Narrat etiã quomodo OEbaræ consilio lignea Persarum simulacra in muro conspecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc causã ipsa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœsi filius pro obside datus fuerit, quum Crœsus diuino quodã spectro deceptus fuisset. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœso, filius in eius cõspectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita seipsam ex muro præcipitarit, nec tamen mortua sit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, confugerit, ac mortua sit: & quomodo ter in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertiùm arte oculos fallente solutus sit, quãuis templo sigilla circũposita essent, eorúmque custodia OEbaræ commissa esset: quomodo item illis qui vnà cum

A Οἰβαρᾶ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι· καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμυτιν τοῦτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀφθῆναι τοῦ Κύρου, Σπιταμᾶ δ' αὐδρὸς αὐτῆς αἰτηρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυιγᾶν. Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυιγᾶν μὲν, πατέρα

B Κύρου γεγενημένον, Ἄμυτιν δὲ, μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμύτει καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, καὶ συνέλαβεν Ἄμοργον τῶν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. Καὶ νικᾷ Κύρου, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίᾳ, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων· Παρμίσην τε καὶ Ἀμύτιος

C ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἄμοργος ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κύρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, σὺν ἔργῳ ἔχων Ἀμόργιον· ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ Περσῶν εἴδωλα ξύλινα αἰὰ ὃ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἦλω δὲ μᾶλλον ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε περὶ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε 2

D δολοφραφοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς αἱμαρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀορασίᾳ· καίτοι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ὑπεκειμένων, καὶ τούτων τὴν φυλακὴν

E Οἰβαρᾶ ἐμπεπιστευμένων. ὅπως τε οἱ συν-

δούμβυοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνον- A
το, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖσον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ περιείπετο, καὶ ἔδωκε Κῦρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρηνὴν, ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ ἵππους μὲν πεντακισχιλίους, πελταστὰς δὲ καὶ ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, μυρίους. ἐπὶ δὲ Δημαρμένου ὡς ἀπέστελλε Κῦρος ἐν B
Περσίδι Πετισάκαν τὸν ἡμιάρρενα, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐνέγκαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυιγᾶν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμυτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβάρας βουλεύσας Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυιγᾶν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γέγονε. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος, Πετισάκης, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν τοῦδε Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀ- C
φθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβάρας δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰχνευζομένου τοῦδε χωρῆσαι, αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας δι' ἡμερῶν δέκα, ἑαυτὸν ἐξήγαγε. Ἀστυιγᾶς δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτοῦ (φασὶ) μέχρι Πετισάκα πάλιν ἐλ- D
θεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ὅτι Δέρβικας, Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἐλαύνουσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνήρ· (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) τοῦτ' οὖν ὁ Ἰνδὸς πεσόντα Κῦρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν. ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα αἰσθόμενοι αὐτὸν E
οἱ οἰκεῖοι, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἡσσᾶτο. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ ἑκάτεροι.

Croeſo victi fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſolutus Croeſus fuiſſet. Narrat etiã, Croeſum in regias ædes adductum vinctúmque firmius fuiſſe: ſed quum tonitrua fulmináque irruiſſent, rurſum fuiſſe ſolutum: túmque Cyrum vix tãdem eum miſſum feciſſe. à quo tempore Cyrus cùm aliis humanitatis officiis eum proſequutus ſit, tum verò vrbem magnã nomine Barenen propè Ecbataña ei donauerit: in quâ erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorúmque & ſagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petiſacan eunuchum, qui apud ipſũ plurimùm authoritate valebat, in Perſas miſerit vt Aſtyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipſe & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras conſilium dederit Petiſacæ vt in deſerto loco Aſtyigã relinqueret, & fame ſitíque conficeret. id quod factum eſt. At in ſomnis ſcelere patefacto, Petiſacas puniendus traditur Amyti, quę eũ expoposcerat. Illa verò oculos eius effodit, pellémque detraxit, & cruci deĩde affixit. OEbaras autem, timẽs ne eadẽ quæ ille pateretur, quãuis Cyrus nihil tale ſe permiſſurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipſe ſibi mortem conſciuit. Aſtyigas verò magnificè ſplendidéque ſepultus eſt, atque in deſerto loco cãdauer eius intactũ permanſit, neque fuit à feris comeſum. leones enim cadauer eius, donec Petiſacas reuerſus acciperet, ſeruabant. Cyrus autẽ aduerſus Derbices expeditionẽ ſuſcipit, quorum rex erat Amoræus: at Derbices ex inſidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugãt. vbi ipſe Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus, nã Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant. Hic igitur Indus, quum Cyrus iã cecidiſſet, eum iaculo vulnerauit ſub coxa in femore: ex quo vulnere poſtea mortuus eſt. tũ verò ipſum adhuc viuũ, quũ familiares ſui erexiſſẽt, ad caſtra profecti ſũt. Occubuerũt autẽ in pugna illa multi Perſæ, & æquales numero Derbices. nã illorũ quoq. x. millia erãt.

Amorges verò quum audiuisset quod Cyro contigerat, festinanter venit, Sacarum equitum viginti millia ducēs. & quum Persæ ac Derbices inter se conflixissent, tam strenuè Persæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cū duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Persarum nouē millia: & regio in ditionem Cyri cōcessit. Cyrus verò sub mortis tempus Cambysem primum filium regem creauit: iuniorem verò nomine Tanyoxarcē, dominum Bactriorum & ipsius regionis, necnō Choramniorum, Parthiorúmque & Carmaniorū: & vt suas regiones à tributo soluēdo liberas haberet, statuit. Ex Spitamæ autem liberis, Spitadē quidē Derbicibus præfecit, Megabernem autem Barcaniis: eósque matri in omnibus obtēperare iussit. Quinetiam illos & mutuò & cum Amorge dexteras in amicitiæ testimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fausta precabatur: at illos qui priores iniuriā illaturi essent, deuouebat. His dictis diem suum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnauisset. Atque hic finē habet vndecimus Ctesiæ Cnidii liber.

Duodecimus verò à regno Cambysis incipit. Hic regnans iussit patris corpus per Bagapatē eunuchum apud Persas sepeliri, & alia quemadmodum à patre constituta erant, administrauit. Plurimum verò apud ipsum authoritate valebat Artasyras Hyrcanius: ex eunuchis autem Ixabates & Aspadates & Bagapates, qui etiam apud patrē maximus fuerat. Post Petisacæ autē mortē, hic aduersus AEgyptū & Amyrtæū AEgyptiorū regem exercitū ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud AEgyptiorum regem poterat, pontes & alias AEgyptiorū res prodidisset, vt ipse AEgypti præfecturam consequeretur. id quod factū est. ita enim cū eo Cābyses pactus fuerat, primùm per Ixabatē Cōbaphei patruelē, & suis ipse verbis postea. Quū autē Amyrtæū viuū cepisset, nullo alio

A Ἀμόργης δὲ ὡς ἐπὶ Κύρου ἀκούσας, ἀπουδῇ ὡς ἐγένετο, ἔχων Σακῶν ἱππέας δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ κατακράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμοραῖος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ ὡς ἐχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κύρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν πρεσβύτερον υἱόν, βασιλέα καθίστη· Ταννοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, ἐπέστησε δεκαπτύλῳ Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χορασμίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διέκρινε μόνους. τῶν δὲ Σπιταμᾶ παίδων, Σπιτάδην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ, Βαρκανίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταξε. καὶ Ἀμόργῃ φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους διανοίαις ἀγαθὰ ηὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἀρξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ἐν οἷς ὁ τὰ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφῆναι νεκρόν· καὶ τἆλλα ὡς ὁ πατὴρ ὡρίσατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδυνάτο Ἀρτασύρας Υρκάνιος· τῶν δὲ ἡμιαρρένων Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος. καὶ μετὰ τὴν Πετισάκα θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιαρρένος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἆλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ ἡγεῖσθαι ὑπῆρχε Αἰγύπτου. ὃ γέγονε. Ταῦτα δὲ αὐτῷ Καμβύσης παρὰ Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀπεφοίτησε σαφῶς, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἄλλο

κακὸν

κακὸν ἐργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσπαστον ὑπὸ ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποιήσατο. καὶ τῷ Αἰγύπτου δὲ πάσης ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἀμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Ταμυοξάρχου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐγκαλῶν τὸν ἀδελφὸν Ταμυοξάρκῃ ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ. καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθεὶς ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. βουλεῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δέ, χρείας ἄλλης ἀπαντούσης μοῖραν, ἀνεβάλετο. παῤῥησιάζεται ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἄμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἰῶ ὑπονοοῦσα, συμβουλεύει Καμβύσῃ τὸν υἱὸν μὴ πιθέσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πιθέσθαι, ἐπείθετο δὲ μάλιστα. διαπεμψαμένου γοῦν τοῦ Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφόν, παραγίνεται. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, οὐδὲν δὲ ἧττον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρόξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἔπεισε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις. ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῆς βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύει τοιοῦτον· ὅμοιος ἰῶ αὐτὸς ὁ μάγος κάρτα τῷ Ταμυοξάρκῃ. βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ θέρει, ὡς δῆθεν ἀδελφὸν βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν πρόσταξαι ἀποτμηθῆναι, ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Ταμυοξάρκην, καὶ τὴν ἐκείνου σκολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον· ὥστε καὶ τῷ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Ταμυοξάρκην. καὶ γίνεται ταῦτα. αἵματι γὰρ ταύρου, ὃ ἔδει, ἀναιρεῖται Ταμυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Ταμυοξάρκης. ἐν λανθάνει πολλοὺς ὅτι πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰξαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὴν πρᾶξιν. Λάβυζον δὲ ἡμιαῤῥένων πρῶτον οἱ ἐπὶ τοῦ Ταμυοξάρκου, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπιδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσκημάτιστο καθεζόμενον, Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Ταμυοξάρκην; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον,

ipsum detrimento affecit, nisi quòd illum in Susa cum sex millibus AEgyptiorũ quos ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam AEgyptũ subegit: obierúntq; in ea pugna AEgyptiorũ quinquaginta millia, & Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat Sphendadati, quũ fuisset ob delictũ verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cãbysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumẽtum etiam rebellionis addens, quõd, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille verò aliquo negotio detentus, profectionem distulit. Tũc verò magus eum audacius criminari. At mater Amytis verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertiùm à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsúmque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hãc cogitationem ad exitum inscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus cõsilium cũ rege cõmunicans, hunc dolũ machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tãquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clàm autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiũt. nam hausto sãguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magꝰ illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diúque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & Ixabatem. his enim solis rem Cãbyses aperire ausus est. Cambyses autẽ Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixítque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus verò miratus, Quem aliũ,

dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinē magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos verò quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberauerat, petítque Sphendadatem à Cambyse: qui dare noluit: quāobrem illa eū execratur, & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificante Cambyse, quū victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carētem peperit: magíque ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideóque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculū percussisset: vndecimo die mortem obiit, quum duodeuiginti annis regnauisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cābyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At Ixabates sumptum Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitū indicium professus est, eúmque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indéque comprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas principes viri vnà aduersus magum cospirauere, Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereáque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magū inueniūt cum pellice Babylonia dormiētem. Qui quum illos vidisset, prosiliit, & nullo instrumēto bellico reperto, (quoniā omnia Bagapates clam subtraxerat)

A ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ τοσαῦτα πάντα ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἄμυτις ὃ δρᾶμα ὑφ' Τιβέθεως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ Ⓜ Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαράται, καὶ πιοῦσα φάρμακον, τελευτᾷ. ὑφ' ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ· καὶ ἀθυμεῖ. καὶ πάλιν αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ Ⓐ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτὶ, ἀπειλοῦσα τῆς μιαφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατειβῆς χάριν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μυῶ, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέουτα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρταούφρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα Ἰξαβάτης ἦλθε εἰς Πέρσας. τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ὀνόματι τοῦ Τανυοξάρκου, ἦκεν Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ γραπτῇ πάσῃ, καὶ ἀφιαμβοῦσας τὸν μάγον, κατέφυγε εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ὀπίσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοφονδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαρείσσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρταούφρας, εἶπα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι Ⓜ μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδενὸς ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε)

4

διφρον χρύσεον σιωτείψας, & λαεῶν τὸν A
πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, καταχεντηθεὶς
ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆ-
νας ἑπτά.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τῷ
ἵππου, καθ' συνέκειτο ἀλλήλοις, τοῦ φθ-
του, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, ὅπῃ ὁ ἥλιος
τοῦς ἀνατολὰς ἐλεύσετο, χρεμετίσαντος.
ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφο-
νίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄ-
ρηται. Δαρεῖος τοῦς τάφον ἑαυτῷ B
κατασκευαζόμενον ἐν ταῖς διπλαῖς ὄρεσι· καὶ
κατασκευάζεται. ὑπὸ φθονήσαντος ἰδεῖν αὐ-
τὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γο-
νέων κωλύεται. οἱ δὲ γονῆς ἀνελθεῖν βου-
ληθέντες, ὅπῃ οἱ ἱερεῖς εἶδον οἱ ἀνέλκον-
τες αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέν-
τες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύ-
τησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀ-
πετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα
ὄντων τῶν ἀνελκόντων. ὅτι ὑπεπέμπει Δα- C
ρεῖος Πελεκάμην τὸν σατράπην Καππαδο-
κίας, ὅτι Σκύθας ἀγαγεῖν, καὶ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, ἀγα-
γὰς πεντηκοντόροις λ', ἠχμαλώτισε. συνέ-
λαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν
Σκυθῶν Μαρσαγέτεω, ὅτι κακῶς ἀνδρῶν
τὸν ἑαυτοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. Σκυ-
θάρχης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔ-
γραψεν ὑβρίζων Δαρεῖον· καὶ αὐτῷ γρά- D
φη αὐτῷ ὁμοίως. γράμμα δὲ ἀγαγὸν
Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, & ζεύ-
ξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅτι
Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέ-
πεμπον ἀλλήλοις τόξα· ὅτι κρατέστερα
εἴη τὰ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δα-
ρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσας· καὶ ἔλυσε σπεύ-
δων πρὶν ἢ πᾶν ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ
ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρχου οἱ καταλ-
φθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ.
Δαρεῖος δὲ τὸν γεφυραν διαβὰς, Χαλκη- E
δονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς
τοῦς αὐτοῦς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι·
καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν ἵδρυσε Δαρεῖος κατέθετο

sedile aureum confregit, eiúsque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortem obiit, quũ septẽ mẽses regnauisset.

Regnat verò ex septẽ illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadã adhibita primus post solis ortum hinnisset. Cæterùm quo die Sphendadates magus interfectus est, festũ, magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in duplici monte iubet, atque id extruitur: sed quũ id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parẽtes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quũ sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mœrorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea Ariaramnẽ Cappadociæ satrapã aduersus Scythas proficiscí, & viros fœminásque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenũm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharũ Marsagetem, quum eum à suo fratre ob malè administratum munus in vincula coniectum inuenisset. At Scytharces Scytharũ rex, iratus, literas Dario scripsit contumelioſas: & similiter ipsi responsum est. Darius tãdem octingentorum millium exercitu coacto, & Bosphoro Istróque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierum itinere progressus est: sibíq; mutuò arcus miserunt. Sed quũ Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atque festinanter dissoluit antequã totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius verò, quum pontem pertransissẽt, domus templáque Chalcedonensium combussit: quoniam pontes qui versus regionem suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens,

in honorem Iouis diabaterii ſtatuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens & Medicum exercitum ducens, inſulas Græciámque populabatur: cui apud Marathonẽ Miltiades occurrit, vicítque barbaros: & ipſe quoque Datis occubuit, eiúſque cadauer petentibus Perſis denegatum eſt. Darius autem ad Perſas reuerſus eſt, vbi celebratis ſacrificiis, quũ triginta dies morbo laboraſſet, mortuus eſt: qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiam diem ſuum Artaſyras. Bagapates autem, quum ſex annos ſepulcro Darii aſſediſſet, mortuus eſt.

Regnat Xerxes filius eius, apud quem Artapanus Artaſyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrẽ regis obtinuerat, itémque Mardonius antiquus. Ex eunuchis autem plurimùm apud eũ poterat Natacas. Xerxes vxorem ducit Onophæ filiam Amiſtrin, ex qua filium ſuſcipit Dariæum: & poſt biennium, alterum, Hyſtaſpem nomine: & præterea Artoxerxem: duáſque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, Rhodogune. Xerxes aduerſus Græcos expeditionẽ ſuſcepit, quòd Chalcedonenſes põtem ſoluere conati eſſent, (quẽadmodum iam dictũ eſt) & arã à Dario erectam diruiſſẽt: quódque Datin Athenienſes interfeciſſent, neque cadauer eius dare voluiſſent. Primùm igitur Babylonem profectus eſt: & Belitanæ videre ſepulcrum exoptauit: vidítque opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum ſcriptum erat, implere. Inde Ecbatana profecto, defeciſſe Babylonios, & Zopyrum ſuum ducẽ interfeciſſe, nuntiatur. In hunc modum de his loquitur Cteſias, non quemadmodum Herodotus. nã quæcũque hic de Zopyro, (niſi quòd mula ipſi peperit) ille à Megabyzo facta fuiſſe ſcribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxiſſet. Ita Babylon capta eſt per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa,

A ἐπ' ὀνόματι Δημητρείου Διός, ἠφάνισεν. Δᾶτις δ' ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τὸν Μηδικὸν στόλον ἡγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δᾶτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ· ζήσας μὲν ἔτη ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ

B ἔτη λα'. ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας· καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ ὁ σῆμα Δαρείου θαπτήσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ᾧ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς πρὸ αὐτοῦ, ὡς ὁ πατὴρ πρὸ τοῦ πατρὸς, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἠμπαρέχων δὲ μέγιστον ἠδύνατο Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμῆστριν, καὶ γίνεται αὐτοῦ παῖς Δαρεῖος. καὶ ἕτερος μετ' δύο

C ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔπι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μία, Ἀμυτις, κατὰ τιμὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε Χαλκηδόνιοι λύσαι τὸν φόρον ἐπεχείρησαν (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειρᾶτο· καὶ ὅτι Ⓜ βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος, κατεῖλεν. καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀπέκτειναν, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. στρατεύεται δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε Ⓜ Βελιτάνα τάφον, καὶ εἶδε δηλαδὴ Μαρδονίου· καὶ τὸν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πλῆσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτως καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει

E Δημοσθένης, ὃς ἦν γαμβρὸς ὑπὸ τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι, τοῦ Ξέρξου. οὕτως μὲν ἄλλοι Δημοσθένη τὸν Μεγαβύζου Βαβυλῶνα. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ,

καὶ μύλιον χρυσοῦν, ἓξ ἑλκυσθὲν τάλαντα· ὀλιγώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων τῶν παρὰ Πέρσαις ὄντων. Ξέρξης δὲ στρατείας ἄγων Περσικοῦ, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τετρήρεις χιλίας, πλοῦνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζευγνὺς τὸν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος προεληλύθει ἤδη τοῦτον, καὶ στρατὸν αὐτὸς ἐν τῇ Θρᾴκῃ, καὶ ἀπεῖργε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ τροσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, διὰ Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατέκοπη ὁ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τρισὶν ἀναιρεθέντων. εἶτα τροσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἦτται γίνεται καὶ ἐκείνων. εἶτα μαστιγοῦται ὅτι τῷ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἐπὶ ἦλθον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώρηξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων ὁ δυνατὸς, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, πλῆθος στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν Ἡγίλου τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ὑπονοούμενον δὲ τῶν δύο Τραχινίων διὰ δυσβάτου στρατὸς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ὑπονοούμενον αὐτοῖς Μαρδόνιον ὑπατεύσας. Θηβαῖοι δὲ ἦσαν τὸ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξῃ κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τετρακοσίοις μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίοις δὲ τῶν περιοίκων, σὺν δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται κατακράτος ἡ Περσικὴ στρατιὰ, καὶ φθάνει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. ὅτε ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλήσας ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τὸ τοῦ Ξέρξου· κἀκεῖ, φησὶ, θυόσκῃ, χαλάζης ὑπιπτούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίθῳ Ξέρξης ἐλυπήθη· res Xerxi maximum mœrorem attulit. Is cũ

A molam auream sex talenta pendẽtem donauit, quod apud Persas omnium regiorum munerũ est pretiosissimum. Xerxes autẽ, Persico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis constabat, præter currus, instructis etiam mille triremibus, in Græciam profectus est: Abydúmque ponte iũxit: Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primũ accessit, & cum illo traiecit, eúmque ab inuadẽda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanum quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cũ Leonida Lacedæmoniorũ duce prælium iniit, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tãtummodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipsi superãtur. Quum autem verberibus etiam cæsi vt acriores ad pugnam redderẽtur, nihilominus victi fuissent, quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. Sed Thorax Thessalus, & apud Trachinienses potẽtissimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocasset, vnáque Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedæmonios nulla ratione vinci posse, nisi circumdarẽtur, intellexit. Persarum itaque quadraginta millia, quum duo illi Trachinienses per inuia eos duxissent, Lacedæmonios à tergo adoriũtur: qui circũdati, omnes ad vnum fortiter pugnantes occubuerunt. Rursus Xerxes aduersus Platæenses exercitum cẽtum & viginti millium mittit, & Mardonium eius ducẽ cõstituit. Qui autẽ Xerxem in Platæenses cõcitabant, erãt Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliisque vrbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grãdine oppressus moritur: quæ

ſed quum Athenienſes armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugiſſent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandémque quum & illi noctu fugiſſent, illam etiam noctu combuſſerũt. Xerxes autem quum inde ad anguſtiſſimum Atticæ locum, Heracleum appellatũ, veniſſet, aggerem Salaminem verſus ducere cœpit, pedeſtri itinere ad eam traiicere cogitans. Sed conſilio Themiſtoclis Athenienſis & Ariſtidis, ſagittarii ex Creta accerſuntur, ac veniunt: deinde bellũ nauale Perſarum & Græcorum geritur. Perſæ naues habebant pluſquam mille, ducémque Onophan: Græci verò ſeptingẽtas. Græci tamen victores euadunt: & quingentæ naues Perſarũ profligantur: & fugit Xerxes conſilio rurſus & arte Ariſtidis atque Themiſtoclis. In reliquis verò omnibus præliis ceciderunt Perſarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Aſiam traieciſſet, & Sardis proficiſceretur, miſit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet: illóque id ſuſcipere recuſante, Matacas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniáque direpturus mittitur. Is cõfectis ita rebus ad Xerxem reuerſus eſt. Xerxes ex Babylone ad Perſas proficiſcitur. At Megabyzus ſuam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodũ iã dictũ eſt) adulterii inſimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehẽditur: at illa impudicitiæ crimen à ſe remouet. Verùm Artapanus, qui plurimum apud Xerxẽ autoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipſe plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo conſilium agitat: idque perpetrant, & Artoxerxi filio perſuadent ab altero filio Dariæo patrem ſuum necatum eſſe: adducitúrque Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore ſe parricidam eſſe negans. is tamen capite plectitur.

A Ξέρξης δὲ ὅτι αὐτὰς Ἀθήνας ἑλὼν εἰ. καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φθάνουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος καὶ ἐκείνων νυκτὶ φυγόντων, καὶ ἐκείνην σὺν ἐφλεξθη. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ὅτι τενόπατον τῆς Ἀτθίδος, ὃ Ἡρακλέον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ὅτι Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβιβᾶν διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης παρεσκευάσαντο καὶ παρῆλθον· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν, ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτῶν Ὀνόφα· Ἑλλήνων δὲ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, 6
C βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸν ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρῃτεῖτο, ἀποστέλλεται Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων. καὶ δὴ οὕτως ποιήσας, παρὸς Ξέρξην ἐπανέστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἡ θυγάτηρ, ὡς παρεῖρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ἐπιτιμᾶται Ἀμύτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπαιτιᾶται σωφρονεῖν. Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος, καὶ αὐτὸ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέ-
E ρξην. καὶ ἀναιροῦσι. καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξην τὸν υἱὸν ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρταξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀπολογούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ παιδός· καὶ ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, ἀπουδὴ Ἀρ- A
ταπάνου· καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι, ἀφ' ἧς υἱὸν τῆς μοιχείας ὑπώλημμεν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλοις ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μηνύει πρώτα Μεγάβυζος, καὶ αἱρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν αἱρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται πρώτα δῆλα τὰ εἰργασμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Δαρείῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρείου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως αἱρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί· τραυματίζεται δὲ ὁ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἄμυτις ὁ καὶ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀμυστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ σωτηρίζεται Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κώου. ἀφίστανται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλής· ὁ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ αἱρεῖ μου κρατοῦντος Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ κρατεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. ἀφίστανται Αἰγύπτιος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρὸς ὁ ἑτέρου Αἰγυπτίου πρὸς ἀπόστασιν μελετήσαντος. καὶ βιαιοπραγεῖται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, τεσσαράκοντα νῆας. καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης στρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικόν, νῆας δὲ π'. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, ὁ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ὁ εἶχεν Ἴναρος καὶ τὴν θαλασσαν, Χαριτιμίδου βδοκιμήσαντος, ὃς τὸ πρῶτον Ἀθηναίων τεσσαράκοντα νηῶν ἐχρημάτιζε ναύαρχος· καὶ ν' Περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἥλω, Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. sed idem Artapanus eius vitæ insidians, consilium suũ cum Megabyzo (qui iam ob suspectam adulterii vxorem suam, mœrore affectus erat) communicat, fidémque mutuò datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Dariæúmque perpetrata fuerant, patefiunt. Aspamites quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormentis, plectitur. At post Artapani mortẽ, eorum qui cum illo coniurarãt, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes itémque Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater Amystris ingẽti luctu prosequuti sunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medici Coi opera, sũmam adhibentis diligentiã, mortis periculo liberatur. Descisc unt ab Artaxerxe Bactra, aliúsque itẽ præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commissa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum spiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuersa Bactria concedit. Deficit etiam AEgyptus, Inaro Lydio & altero AEgyptio defectionis autoribus: omniáque ad bellum pertinentia parãtur. Athenienses quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipsemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: sed, nõ ita consulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cũ quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, AEgyptiíque vincũt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepisset, moritur, eiúsque cadauer ad Artoxerxẽ mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen consequuto, qui quadraginta nauium Athenis missarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Persarum nauibus, viginti cum ipsis hominibus captæ,

triginta profligatæ fuerunt. Deinde aduersus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitũ qui reliquus fuerat, alium ducés, qui ex ducentis hominum millibus constabat, nauibus autem trecétis, quibus Oriscus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominũ millium esset. nam quum cecidit Achæmenides, cétum hominum millia ex quadringentis quæ duxerat millibus, vnà cæsa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, sed plures ex AEgyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & fortiter pugnantes Persæ victores euadunt. Inarus verò fugiens Byblum proficiscitur, (hæc est munita vrbs in AEgypto) & cum eo Græci quicunque in prælio & cũ Charitimide cæsi non fuerant. AEgyptus præter Byblum partes Megabyzi sequitur: & quoniã Byblus expugnari nõ posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant sex millia & amplius, fide data paciscitur, nullã eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domum quũ liberet reuersuros. Quum igitur Sarsamẽ AEgypti præfectum constituisset, vnà cũ Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiscitur: eúmque inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ gesta fuerãt narrat, & quomodo fide Inaro Græcísque data Byblum ceperit: atque pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tãdémque ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti passuros. Verumenimuero Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, grauiter conquerebatur quòd Inarus & Græci pœnas sibi non darent. atque adeo illos à rege exposcit: sed is tradere recusat. Deinde Megabyzum ab eo exposcens, repulsam itidem patitur. Tandem tamẽ illa quum instando molesta esset, impetrauit. & quinque pòst annis, Inarũ pariter & Græcos à rege accepit. Græcis autẽ quinquaginta (nam

A αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν· εἶτα πέμπεται χ' Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολοίπῳ, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ'· καὶ ὑπεξάπτλω αὐτῶν Ὀρίσκην. ὡς εἶ) χωρὶς τῶν νεῶν, ὃ ἄλλο πλῆθος, ν' μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσεν, ι' μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μί, σὺν διεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερὴ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυ-
B ζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ 7
νικῶσι Πέρσαι καταχράτος· φεύγει δὴ πρὸς πλὼ Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ ⓐ Ἕλληνες δὲ μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ ἦ μετ' Χαιριμίδου ἀπέθανον. προσχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὼ Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, ἐπέστελλε πρὸς Ἴναρον
C καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔπι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβόντι, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὁπότε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίζησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, πορεύεται πρὸς Ξέρξην. καὶ θυσίαν λίαν
D χ' Ἰνάρου τεθυμωμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πρῶτα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλοφε. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξάγεται τέλος τῇ γραπτῇ ὡς Ἴναρος καὶ ⓐ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἀμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ τιμωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται τοῦτα βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ ἐνδίδωσιν. εἶτα Μεγάβυζον· ὁ δὲ ἀποπέμπεται· εἶτα, ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱὸν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει ⓦ Ἴ-
E ναρον πρὸς βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ὅτι τρισὶ σταυροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς.

Atque hunc quidem tribus crucibus suffixit, plures capere nõ potuerat) capita amputauit.

καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ἠτήσατο ὅπως Συρίαν πρὸς ἑαυτοῦ χώραν ἀπίῃ. ἐπὶ ταύτῃ δὲ λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων προέπεμψε, καὶ ἀπῆλθε· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται ΟΥσιρις κατ' αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ ΟΥσιρις, ὁ μὲν, ἀκοντίῳ· καὶ τυγχάνει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν, καὶ πληγὴν ἄγει δακτύλων δύο. ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ καὶ τὸν ΟΥσίριος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· καὶ ἐκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ προσχὼν Μεγάβυζος προστάσσει αἴρεσθαι καὶ σῴζειν. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κρατερά. προσποιεῖται ΟΥσιριν ὑπομελῶς, καὶ ἀποπέμπει τὸν αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην. πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταπίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάπιος, σατράπης μὲν τῶν Βαβυλῶνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενόστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου, εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται ὑπ' ἀκμῆς. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάπιος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ πείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ πείσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ αὐτὸν, οὐ μέντοι προσελθεῖν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν εὐνοῦχος, καὶ ἡ Ἄμιστρις, πείσασθαι. πέμπεται οὖν Ἀρτάπιός τε αὐτὸς καὶ Ἀμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ ΟΥσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ. πολλοῖς οὖν λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα προσελθεῖν. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παρεγγυομένῳ συγγνώμην ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων.

A At Megabyzus magno dolore & luctu affectus est, petiitque vt sibi in Syriam regionem suam proficisci liceret. Huc etiã clàm præmisit Græcos alios, & profectus est, atque à rege desciuit: maximáque copias coegit, quæ, præter equites, ex centum & quinquaginta millibus constabant. Aduersus eum Vsiris mittitur cũ ducentis millibus: pugna conseritur, séque mutuò vulnerãt Megabyzus & Vsiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore per
B cussit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò similiter iaculo Vsirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vsirin ex equo cadere contigit. sed eum circumsistens Megabyzus attolli & seruari iubet. Multi autem Persæ ceciderunt, Zopyro Artyphióque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tãdem viribus longè superior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnam Vsiris curam gerit,
C eúmque ad Artoxerxem mittit id petentem. Rursus autem exercitus aduersus eum mittitur, & Menostanes Artarii filius (Artarius autem erat satrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) confligunt inter se: sed Persarum fugatur exercitus, & Menostanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite sagitta, sed non lethali vulnere, feritur, vnà tamẽ cum omnibus suis fugam capit, & Megabyzus splendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet
D vt cum rege paciscatur. Ille se paciscí quidem cum rege, non tamen ad eum proficisci sed in sua regione manere velle indicat. Hæc regi nuntiantur, cui Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiosè consilium dãt vt paciscatur. Itaque ipse Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & Petisas Vsiris filius & Spitamæ pater,
E mittuntur. Multis igitur sermonibus & iuramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reuerso rex per nuntios veniam se illi eorum quæ admisisset, dare significauit.

Sed quum egresso ad venationē rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hāc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfecisset, succēsens ei rex quòd eam percussisset antequam ipse eam vllo ictu attigisset, caput abscindi imperauit. Sed Amystris & Amytis aliorúmque precibus remissa ei mortis pœna, ad vrbē quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd sæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus esset. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulādo: (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domúmque proficiscitur, & vix agnit⁹, per Amistrin & Amytin cū rege recōciliatur: qui eum, quemadmodū antea, suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos, mortu⁹ est: propter quod magno rex est mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cū multis consuetudinem habebat, & ante hanc similiter mater Amistris: Apollonides verò Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipse eius amore captus esset, fore dixit vt ea in pristinam valetudinem restitueretur si cum viris rē haberet. vuluę enim esse morbum. Sed quum hac arte voti cōpos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpisset, à concubitu abstinuit. Tandē igitur illa morti vicina, matri in mandatis dedit vt Apollonidem vlciscereturHæc ipsi regi Artoxerxi rem totam expositi, & quomodo cum illa concumbere solitus, nō prius desiisset quàm ei illius mali autor fuisset: & quomodo supplicium de Apollonide sumi illa sibi mādasset. Ille matri quicquid ipsi visum fuerit agendi potestatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidē bimestri spatio cruciatibus affecisset, viuum postea defodit, quo nimirum tempore Amytis diem suū obiit. Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrē & matrē amisit, à rege defciuit,

A ἐξέρχεται βασιλεὺς ὅπι θηρεύσων, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ· μετεώρου δὲ φερομένου τὸ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάσει τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι. Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τὴν πρᾶξιν, τὸν μὲν θανάτου ῥύεται, ἀνάστατος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθράν, ἔν τινι πόλει ὀνόματι Κύρτα. ἐξορίζεται δὲ

B καὶ Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διαπεφευγὼς ἔτη τὴν ἐξορίαν, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρός, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν εἰς τὸν οἶκον, καὶ μόλις ὑπεγινώσκεται· καὶ δι' Ἀμίστριος καὶ δι' Ἀμύτιος καταλλάττεται ὁ βασιλεύς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν,

C ὡς τὸ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἔτη ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ, ἀπέθανε· καὶ πένθος ἦγε βασιλεύς. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, πένθος ἦγε Ἄμυτις ἀνδράσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρό γε τούτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀμίστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀθενῶς εἶχεν Ἄμυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγίειαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν ἐὰν ἀνδράσιν ὁμιλήσῃ. τῆς γὰρ ὑ-

D στέρης εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἀδελφὸς ἐμβραίνετο, ἀπέσχε τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὲ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρῶτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέσχε ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παρεσκάμενον αὐτῇ προσπίπτει ὑπερέπει. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδησε

E Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἄμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως·

καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τιὼ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἐπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τιὼ πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τιὼ πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς σὺν ἑπομένοις, οὐκέτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τιὼ κεφαλιὼ καὶ οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμιστρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἄμιστρις, κάρτα γεραιὰς γενομένη. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μὲ καὶ β' ἔτεα βασιλεύσας.

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασσίας· ἦν δὲ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπειθίῳ. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ παιδὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγε εἰς Πέρσας. ἐπὶ δὲ καὶ δέκα νόθοις υἱοῖς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ἐξ ὧν ἐστι καὶ Σεκυνδιανός, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδήνης, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον ἐβασίλευσε. ἔπι δὲ παῖδες αὐτοῦ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. ᾧ δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατραπείαν ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς πρεσβοποιησάμενος Φαρνακύαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ὁμόθυμος ἀπὸ τῆς τοῦ παιδὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ αἰσθόμεναι καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον προβαίνειν. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν πολλῇ θυμίῃ ἀπῆεσαν.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, ἐπὶ μίνεται ἀζαβαείτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βα-

atque Athenas profectus est, propterea quòd Athenienses mater eius beneficiis affecerat. Caunũ vnà cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatem tradere iussit: at illi vrbem ipsi quidem tradituros se respondebant, Athenienſibus verò qui eum sequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum subeuntis caput saxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amistris verò auia Caunium illum cruci affixit. Postea autẽ & ipsa moritur, iã ætate valde cõfecta. Artoxerxes item obit, quũ duos & quadraginta regnasset annos.

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes eius filius, qui solus erat legitimus ex Damaspia susceptᵒ, quæ eodem ipso die quo Xerxes mortuus est, è vita discessit: Bagorazus verò cadauer patris & matris in Persiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi septemdecim filii spurii, in quibus fuit Secundianus ex Alogune Babylonia susceptus, & Ochus, & Arsites, ex Cosmartidene, quæ etiam erat Babylonia. Ochus autem postea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Parysatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Parysatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcaniorum præfectum constituerat, eique in vxorem dederat mulierem quæ Parysatis appellabatur, Xerxis filiam, & regis sororem. Secundianus autem, postquam sibi Pharnacyam eunuchũ conciliauit, (qui secundum à Bagorazo, & Menostane, & quibusdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam festo ebrius esset atque in regia sua dormiret, ingressi eum interficiunt, die à patris morte quinto & quadragesimo. Euenit ergo vt amborum simul ad Persas corpora ferrentur. nam mulæ quæ currum trahebãt, tanquam filii cadauer expectantes, iter facere nolebant: sed posteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menostanem *eunuchos* apud se habuit. At Bago-

razo ad Secundianum reuerſo, Secundianus iampridem cum eo ſimultatem exercēs, eum criminatus quòd abſque eius conſilio cadauer patris ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædē odio proſequebatur. Poſtea autem Ochus à Secundiano accerſitus, venturum ſe promittit: ſed minimè venit: & hoc ab eo ſæpius fit. tandem Ochus multo ſe munit exercitu, & regnum occupaturus ſperatur. Arbarius equitum Secūdiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes AEgypti ſatrapa: quinetiā Artoxares ex Armenia venit ad Ochū: & ipſi citarin inuito impoſuerunt.

Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur, qui dolis iuramētiſque, monitu Paryſatidis, Secundianum tentat. at Menoſtanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus paciſceretur: ſed nihilominus Secundianus perſuadetur & capitur, & in cineres coniectus moritur, quum VI menſes & dies XV regnauiſſet. Regnat igitur ſolus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, primū quidem locum Artoxare, ſecundum Artibarxane, tertiū Athoo tenente. Vxorem autem potiſſimùm in conſilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipiſceretur, duos ſuſceperat liberos, Amiſtrin fœminam, & Arſacan marem, qui poſtea mutato nomine dictus eſt Artoxerxes. Ex eadem autem etiam regnāte alterum ſuſcepit marē, & ei nomen Cyri à ſole eſt impoſitum: deinde Artoſten: alióſque deinceps vſque ad tredecim. atque iſta hiſtoricus ex illa ipſa Paryſatide ſe audiſſe tradit. Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerūt: ſuperfuerúntque illi quorū fecimus mentionē, & quartus filius, qui Oxendras eſt appellatus. Deſciſcūt à rege, Arſites frater eius germanus, ex eadē matre eodémq; patre genitus: & Artyphius ὁ Μεγα-

A μέγαζος, ⓒ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανόν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἔριδα ὑπετύφετο, ὡς δῆθεν αὐτοῦ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τὸν παῖδος λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, πρεσταξε βασιλέως λιθόλυστος ἐγενήθη. ἐφ' ᾧ ἡ γραπαὶ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. ⓓ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξεω ἀπεκτόνει, καὶ ὅτι Βαγόραζον. διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς πρεσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχεῖται μὲν, οὐ πρόσεισι δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος περιβάλλεται Ὦχος πολλῷ στρατιᾷ, καὶ ὑπόδοξος ἐῶ βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτιος σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης ἥκει ἐξ Ἀρμενίας πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τῇ κίτρᾳ, οὐκ ἐκόντι.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, ⓔ Σεκυνδιανόν· πολλὰ Μενοστάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ συνδεδεσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἕξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· ὠνομάζοι δὲ τρεῖς ἠδύναντο πρὸς αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ Ἀρτιβαρζάνης, καὶ τρίτος, Ἄθωος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμῖστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκην υἱόν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα τίκτει Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. καὶ φησιν ὁ συγγραφεύς, αὐτὸς πρὸς αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπέβιω· ⓕ δὲ πρεσβύτατοι, οἵ τε πρόρρηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἕτερος υἱός, Ὀξένδρας ὀνομασμένος. ἀφίσανται βασιλέως, Ἄρσιτης οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος

ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας καὶ αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβολῶν, νικᾷ Ἀρτύφιον· καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνεται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκους καὶ πίστιν λαβὼν παρὰ Ἀρταξύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, παραστέλλεται βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ ὁρμῶντι ἐπὶ τὸν Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνεῖναι τέως, (ἔστεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτιον. καὶ εἰς τὴν παράστασιν τοῦ Ἀρσίτου) ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἀμφω διαχειρίσασθαι. καὶ γίγνεται οὕτως, βουλῇ θείσης τῆς συμβουλῆς. ἐμβάλλεται εἰς τὴν ἀποδοχὴν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. καίτοι Ἀρσίτῃ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι, ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη, ἀπώλεσε. κατελεύθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συναινέλων Σεκυνδιανῷ Ξέρξῃ. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη τοῦ θανάτου συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Γισσύθνης· καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισσαφέρνης, καὶ Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. αὐτεπεξῆλθε δὲ Πισσύθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Γισσύθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστιν καὶ λαβόντες, ἄγουσι παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν ἀποδοχὴν ἐκάλεσεν, Τισσαφέρνη δοὺς τὴν Γισσύθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς παραδόσιος. Ἀρτοξάρης ὁ, ὃς μέγα ἠδυνάτει παρὰ βασιλεῖ, ἐπιβουλεύει βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεύσαι, ἐκτομίας ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑπόρριζα παραστήσασθαι αὐτῷ γυναικὶ κατασκευάσας, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται· καὶ παραδίδοται Γαρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὃς καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στάτιραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός.

Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erāt Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantum modo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurādum fidémque ab Artasyra accepisset, quoniā Arsites non comparebat, regi se dedidit. Parysatis verò regi ad Artyphium interficiendū animato, consilium dedit vt ne tunc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arsitem deceptū ei se dediturum) sed postquam ille deceptus captúsque esset, tunc vtrūque necaret. id quod ita factum est, consilio exitum consequuto. Artyphius enim & Arsites in cineres cōiiciuntur. Arsitem tamen rex morte mulctare nolebat, sed Parysatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vnà cum Secundiano Xerxem occiderat, lapidibus est obrutus: & Menostanes sibi ipsi mortem cōsciuit, quum iam ad pœnam subeundā comprehenderetur. Descisicit Pisuthnes, & in eū Tissaphernes mittitur, atq; Spithradates, & Parmises. Pisuthnes verò aduersus eos tendit, secum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcósque captant, & vt à Pisuthne desciscant persuadent. deinde Pisuthni fide data, & ab eo accepta, eū ad regem ducunt, qui eum in cineres coniicit, eiúsque satrapiam Tissapherni tradit. Lycon verò & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimùm apud regē poterat, ei molitur insidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum esset eunuchus, imperauit vxori suæ vt sibi barbàm conficeret, idque vt vir esse existimaretur. Sed per eam patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in potestatem traditur, à qua interficitur. Arsaces autem regis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam similiter vxorem ducit filius Idernis.

Amistris autem erat filia, cuius sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem sororem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cùm formosa erat, tũ verò sagittandi iaculandique peritissima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandemque eam in saccum cõiicere statuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, cõfoderetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiastes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & literas à rege acceperat, quibus multa ei pollicebatur si sua filia ei ab illo periculo liberaretur, Terituchmem aggressus interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenuè pugnando, multos interfecisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquã rem didicit, patri diras imprecat⁹ est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conseruauit. At Parysatis matrẽ Terituchmis, fratrésque Metrostẽ & Helicum, & sorores, quæ præter Statirã duæ erant, viuas terra obrui, Roxanem autem viuã secari iussit. Id quod factũ est. Rex verò vxori suæ, vt simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius vxorẽ imperauit. Sed quũ matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Parysatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Parysatidi dixit fore vt valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæ⁹ mortũus sit quum Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnauisset.

Regno igitur Arsaces potitur, qui & Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnũ adepto, Vdiasti lingua abscindĩtur, eique ponè auellitur: atque ita tandẽ ille moritur, & filius eius Mitradates pro patre satrapa cõstituitur.

A Ἄμιστρις ἦν ἡ θυγάτηρ, τῷ δὲ τούτης νυμφίῳ ὄνομα Τεριτούχμης· ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, αὐτὸ αὐτῷ σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπάτριος αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τῷ εἴδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρᾷ δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγκοίμησις, ἐμίσει Ἄμιστριν· καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ καταπεντηκοντήρεις ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἐπόβασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἀλλά τις ΟΥΔιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ σωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, διέβαλλεν, ὑποπίπτων καὶ αἱρεῖ Τεριτούχμην, γυναίως ἐν τῇ ἐπιμαχάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ΟΥΔιάστου Μιτραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τῷ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαξε τούτῳ τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ἕλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχωσθῆναι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζωσθῆναι κατατμηθῆναι. καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. Ἀλλ' ὅ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρειαῖος, εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν αὐτήν. Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ Δημαχίδας φησὶν ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀθετήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λε'.

Βασιλεύει δ' Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης· καὶ ἐκτέμνεται ὁ ΟΥΔιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξελκύεται τούτῳ ἐξόπισθεν· καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιτραδάτης αὐτὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης.

ἐπορεύθη δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Σπατίρης. καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. διαβάλλεται Κύρος ὑπὸ Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρτοξέρξην ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κύρος ἠτιμωμένος πρὸς τὸν ἀδελφὸν πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης Ὀρόντην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τὸ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγὸς Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφω συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξῃ. ὅπως τε Κύρος τῇ ἰδίᾳ στρατιᾷ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ προήνεσθη. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κύρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. μετεμέλετο δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ ὁ βάρβαρος πρὸς χωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὸν κίνδυνον ἐνεβλήθη. πρὸς βολὴ Κύρου πρὸς τὸν βασιλέως στρατιὰν, καὶ νίκη Κύρου. ἅμα καὶ θάνατος Κύρου, ἀπυθομένου Κλεάρχου· καὶ αἰκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τὸν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρτοξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τῶν Λακεδαιμονίων, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τῆς νυκτὸς, καὶ τὴν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς καὶ ἁλώσεως. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κύρον,

Facta autem hæc fuere impulsu Statiræ: vnde Paryſatis dolore afficiebatur. Criminatur Tiſſaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrem Paryſatin cõfugit, & à crimine obiecto abſoluitur. Reuertitur Cyrus ad ſuam ſatrapiam, ignominia à fratre affectus, ideóque de defectione cogitat. Satibarzanes Orontem criminatur, cum Paryſatide conſuetudinem eum habere dicens, quum alioqui caſtè illa viueret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater iraſcitur ipſi regi quòd Paryſatis veneno Terituchmis filiũ necauerit. Et de eo qui patrem igne contra legem ſepeliuit, *ſit mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mẽdacii arguũtur. *Refertur etiam* Cyri à fratre defectio: & quomodo Græcum pariter & barbaricum exercitum coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syenneſis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxẽ, in bello gerẽdo adiuuerit, & quo modo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhortatꝰ fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & Menon, ambo Cyrum ſequẽtes, ſemper inter ſe diſſidebãt, quòd Cyrus Clearchi cõſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet. Et ad Cyrum quidem ab Artoxerxe multi tranſfugiebant, ſed nullus à Cyro ad Artoxerxem. quam ob cauſam barbarus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re fuiſſet, in cineres eſt coniectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria potitus ſit: deinde vt occubuerit, dũ Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumelioſis modis in fratris cadauer ſæuierit: quippe qui non ſolùm caput ſed & manũ qua percuſſus ab eo fuerat, abſciderit, & velut de ea triũphans, circũtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmoniꝰ cũ ſuis Græcis noctu receſſerit, & vnã ex Paryſatidis vrbibꝰ occupauerit: & vt rex cũ Græcis fœdꝰ inierit. Vt Paryſatis Babylonẽ profecta ſit Cyrũ lugẽs,

& vix tãdem caput eius manúmque recuperauerit, quæ Susa miserit, ibíque sepeliuerit. De Bagapate qui iussu regis caput à cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorum lusu eum vicit, ex pacto Bagapatem obtinuit. & quomodo ipsi pellis detracta fuerit à Parysatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationem flere Cyrum cessauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrum à se vulneratum arbitrabatur, honorificè exceperit. Parysatis autem illum qui honorificè exceptus fuerat, cruciatib° adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Parysatidi Mitradatē tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfeciſſe gloriatus esset: & vt sibi traditum acerba morte mulctauerit. Hæc in libris x i x & x x cõtinentur.

A καὶ μόλις ἐχωμίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. Τὰ δὲ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, περὶ πάξις βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ὅτε σὺν ἦκεν παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὅτε δὴ τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος· ὅτε καὶ ὁ πολὺ ὅτι Κύρῳ πένθος αὐτῇ ἐπαύσατο, δι' τὴν πολλὴν τοῦ Ἀρτοξέρξου δίκην. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἀνέγκαντι Κύρου πῖλον, καὶ ὡς Κᾶρα τὸν δοκέοντα Κύρον βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αὐτὴν γαμβρῇ Μιτραδάτῃ Παρυσάτιδι, ὅτε παρὰ δεῖπνῃ μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι Κύρον. κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς αἰκίσατο. Ταῦτα καὶ ἡ ιθ' καὶ ἡ κ' ἱστορία.

B

C

In libris autē x x i & x x i i, & x x i i i, (quo tota hæc finitur historia) hæc continentur, Quo pacto Tissaphernes Græcis insidias molitus sit, quum socium sibi adiunxisset Menonem Thessalum, & per eum dolo iuramẽtíque Clearchum ducésque cæteros in potestatem suam redegerit, quanuis Clearchus præuideret, insidiásque amoliretur. Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitum ad Tissaphernem coegit accedere, tum etiã Proxenus Bœotius antè dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & cæteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciendum Clearchũ omnes confluxerint: & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eã præstiterit. Et vt illum Parysatis à vinculis liberasset, nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostẽtum hoc extitit, quòd flante véto vehemẽtissimo, sepulcralis agger magnæ altitudinis spõte sua id cõtexerit.

D

E

Ἐν δὲ τῇ καὶ κβ' ἕ γ', ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε περιέλημπται. ὡς Τισσαφέρνης δόλῳ βουλεύσῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ περιστειλάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, καὶ Κλέαρχον καὶ περιδεδεμένον καὶ ἀποχρουομένου τὴν βουλήν. ἀλλὰ τό, τε πλῆθος δι' Μένωνος ἀπατηθὲν, καὶ τὸν ἀνάγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον περὶς Τισσαφέρνην ἐλθεῖν, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη περιαλεὶς ἀπάτῃ, συμπρήνει. ὡς εἰς Βαβυλῶνα περὶς Ἀρτοξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ὅτι θέαν Κλεάρχου ἅπαντες συνερρύησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι περὶς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν αὐτὸν Παρύσατις ἔλυσεν καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρτοξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος· καὶ τέρας ὅτι τῷ σώματι συνέπεσε. αὐτόματος γὰρ ὅτ' αὐτῷ πάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ὅτι μέγα ἠρμένος, ὅτι συνέπεσε.

ἀνηρέθησαν δὲ καὶ Ἕλληνες σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλλωνες, πλὴν Μένωνος. λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ αἵρεσις διὰ φαρμάκου, τῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα μόνη μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ· τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὄρνιθιον μικρόν, μέγεθος ὅσον ὠοῦ· (Περσικὴν δάκλιν Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα, καὶ τὸ μὲν καθαρὸν τοῦ ἰοῦ ἥμισυ αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὸ βεβρωμένον ἑώρα τὸ ἥμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ σὺν ἐσθίει τὸ θανάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ μετὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν εὐνούχων αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἐπὶ σύλληψις Γίγης ἣ ὠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀθῴωσις μὲν πρῶτον ὑπὸ τῶν κριτῶν, κατεδίκη δὲ ὑπὸ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς Γίγης, καὶ ἀναίρεσις· καὶ ὀργὴ μετὰ ταῦτα Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱόν, καὶ ἐκείνου πρὸς τὴν μητέρα. καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτὼ μέσον ἐφάνη φοινίκων, οὓς ὑπὲρ κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, διὰ τῶν εὐνούχων κατεχώσασα. αἰτίαι δι' ἃς ΕΥαγόρᾳ βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρτοξέρξης διεφέρετο. καὶ ἄγγελοι ΕΥαγόρᾳ πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλίτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ ΕΥαγόρᾳ ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις ΕΥαγόρᾳ. ὑπὲρ Κόνωνος πρὸς ΕΥαγόραν λόγος ὑπὲρ τῶν πρὸς βασιλέα ἀναβάσεων, καὶ ΕΥαγόρᾳ ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξίωσε παρ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. ὑπὲρ βασιλεῖ παρὰ ΕΥαγόρᾳ φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν.

A Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, præter Menonē. *Narrantur deinceps* Paryſatidis in Statiram cōuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hūc in modum paratum erat: (cauebat enim ſibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.) Vna pars cultelli veneno ſuperillinitur, cuius reliqua pars intacta remāſit: hoc ſecatur auicula parua, oui habēs magnitudinem. (auiculam hāc Perſæ ryndacen appellant) di-
B uiditúrque in duas partes. & ipſa Paryſatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, c[illegible]ditque: at partem veneno tinctā porrexit Statiræ. Illa quum eam quæ porrexerat edere dimidiam partem vidiſſet, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuiſſet, ipſa quoque vnà mortiferum co medit venenum. Hinc matri rex iraſcitur, & eius eunuchi cōprehenſi cruciantur & morte mul-
C ctantur. Prætereáque Ginge cōprehenditur, quæ Paryſatidi familiaris erat, atque de ipſa iudicium exercetur: à iudicibus quidem abſoluitur, à rege autē condemnatur. Tandem verò cruciatibus afficitur & necatur, eóq; nomine Paryſatis filio, hic viciſſim matri ſucceſſet. De Clearchi tumulo qui octo pòſt annis palmarum plenus apparuit: quas Paryſatis clàm per eunuchos, quo tēpore ille mortuus eſt, aggeſta terra obruerat. Cauſæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter ſe diſſi-
D derēt. & EVagoræ nūtii ad Cteſiam vt acciperent epiſtolas ab Abulite: & Cteſiæ ad ipſū epiſtola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege. EVagoræ nuntiorum in Cyſtrum aduētus, & à Cteſia datæ ad EVagoram literæ, vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad EVagoram oratio, ſuadentis vt ad regem aſcenderet. Et, EVagoræ epiſtola
E de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiā epiſtola. Et, tributum regi datum ab EVagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſię ad regē oratio de Conone, & epiſtola ad ipſum.

Munera ab EVagora missa Satibarzani traduntur, & nuntii in Cyprum perueniũt. Et Cononis epistola ad regem & Ctesiam. Quomodo adhibita cùstodia retenti sint nũtii à Lacedæmoniis ad regem missi. Epistola regis ad Cononẽ & ad Lacedæmonios, quã ipse Ctesias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon cõstitutus sit nauarchus. Ctesiæque in Cnidum patriam suam aduẽtus & Lacedæmonem. & disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: & emissio ab Epheso vsque ad Bactra. & Indi[redacted] regionis, dierum, parasangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vsque ad Artoxerxem: quibus ille librũ suũ claudit.

A τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ὧν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ὧν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βακτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς, σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. καὶ κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

B

EX EIVSDEM Ctesiæ scriptis quæ Indica nominata sũt, excerptæ ab eodem Photio historiæ.

ἘΚ ΤΩΝ ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Κτησίου Ἰνδικῶν ἐν λόγοις, ἐκ τῆς τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

INDICA Ctesiæ vno libro cõtinentur, in quibus magis Ionicè loquitur. Scribit Indum fluuiũ, quà angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: quà latissimus, ducentorum. Indos multitudine cæteros ferè vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est, quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari. De pantarba gemma, & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erãt cuiusdã Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærẽtes.

C

D

ΚΤΗΣΙΟΥ τὰ Ἰνδικά ἐστιν ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅτι μὲν γενὸν αὐτοῦ, ὅσος πρὸς σταδίων ἐστί· τὸ δὲ πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους ἅπαντα ἀνθρώπων εἰσὶν ἄνθρωποι. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃς καὶ μόνον τῶν ἄλλων ζῴων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. περὶ πανταρβας τῆς σφεκγίδος· καὶ ὡς οἱ σφεκγίδας ἐπορρίφεισας καὶ ἑπτὰ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅτινα ὧν τοῦ Βακτρίου καπήλου, αὐτὴ ἀνείλκυσεν ἑκοῦσα ἀλλήλων.

περὶ τῶν τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν σιμῶν τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶτταν αὐθρωπίνην ἔχει καὶ φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέρακος, πορφύρεον δὲ τὸ στόμα· καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. αὐτὸ δὲ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τραχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ αὐθρωπον, Ἰνδιστὶ· αὐ δὲ Ἑλλωνιστὶ μάθῃ, καὶ Ἑλλωνιστί. περὶ τῆς χρυσῆς τῆς πλεουμένης ἀνὰ ἔτος ὑγρᾷ χρυσίου· ἐξ ἧς ἑκατὸν περχοαὶ ὀστράκινοι ἀνὰ ἔτος χρύονται. ὀστράκινοις δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρύομενος· καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν αὐτό. ἡ δὲ χρυσῆ, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά· ἑκάστη δὲ περχοὴ τάλαντον ἕλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς χρυσῆς σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι· ἓν μὲν αὐτὸν βασιλέως, καὶ ἓν μὲν τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφους καὶ χαλάζης ἐν θερισμοῖς ἐστιν ἀποτρόπαιος. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησι, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει φθείρονται· καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι εἶναι ἔλαττον τῆς Ἑλλωνικῆς. τὸ δὲ αὖ αὐτῆς ἕως τεττάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι· ὥστε μὴ ἐνεῖναι ζῆν τοῖς πελάσασιν αὐτῇ θερμῇ, ἀλλὰ κάτωθεν διαπᾶσθαι.

Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων, καὶ δι' ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται. πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὲ στεφανωθῆναι στέλεσθαι· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυελοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ δὲ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶναι δὲ τῶν καλάμων καὶ ἄρρενας καὶ

A De elephantibus murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, corui magnitudine, & rostro purpureo, barbámque gestare nigram, collũ habere cæruleum, quemadmodum cinnabari: loquíque ipsam Indicè, vt hominem: necnon Græcè, si Græcum sermonem docta fuerit. De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriũtur. ideóque fictiles esse oportet quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse fit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorũ, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnũ à rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinésque auertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cum leone pugnent. De magnis mõtibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quàm in aliis regionibus esse videatur, multíque æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, calidum esse: adeo vt pisces iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat.

B C D

Indum fluuium campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali nauis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem &

E

fœminam: & fœminam quidem nucleum habere, marem verò nequaquam: & esse validissimũ. De animali Indico martichora dicto, quod facie hominẽ refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dẽtium ordo: aures humanis similes, oculi item cæsii, velut sũt hominũ. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per tansuersũ aculeis munita est cauda. Aculeum item in summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit: nec mortem quicũque punctus fuerit, effugere potest. Quòd siquis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudã prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eam rectà intentans. Ad plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephãtem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudinẽ habent. Martichora autẽ Græcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est, hominiuorus*, quòd multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cætera vorat. Pugnátque & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatũ fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt. De summa Indorum iustitia, & de moribus ac ritibus eorum. De loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerantur: ad quẽ à mõte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt sol ibi singulis annis per dies trigintaquinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dũ ipsum celebrant & dũ reuertuntur, torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ nõ sunt in India, sed frequẽtes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiunt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, alteri diei parti frig⁹, alteri vehemẽtẽ caloré affert. Indi nõ à sole sed à natura sũt nigri.

A ηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην σπερμάτιον οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κέρατα ἰσχυρά· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. καὶ τὸν μὲν μαρτιχόρα τὸν ἐν αὐλῖς ὄντος θηρίου· ὡς δὲ πρόσωπον ἐοικὸς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ἔστιν ὡσεὶ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι τρίστιχοι δὲ ὀδόντες. ὦτα δὲ ὡσεὶ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὁμοίους ἀνθρώπῳ· τὸ δὲ κέρκον ἔχει οἷαπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾧ ὁ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπὲρ τρισπιθαμιαῖον πῆχεως. ἔχει
B δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα κἀκεῖθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἰσχὺς τὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὄπισθεν ὅτ' ἀθλίας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πάντας οὓς ἂν βάλῃ, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαν-
C τος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστὶ τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοῖνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ Ἕλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείστα ἑαυτῷ ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, καὶ κεῖθεν βάλλοντες. περὶ
D τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ὀνόματι ἀμφοῖν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφ' ἑκκαίδεκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Σαρδοῦς τις παραγίνεται. καὶ ὅτι λέ ἡμέρας ὁ ἥλιος φύχει ἐκεῖσε τοῦ ἑαυτοῦ, ἀφ' ἑτοίμου ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτῷ τελέσωσι, καὶ ὑποψύξωσιν. ὅτι βόστρυχοι καὶ ἀσπάλακες καὶ ὕεσοι οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ
E πολλοὶ, καὶ θρησκῆρες πολλοί· καὶ ἁρπάζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει.

εἰ γάρ φησιν ἐν αὐλοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυ- A
14 ναῖκας λευκοτάτους πώυτων, εἰ δὲ ὅτι ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λεπτὴ μέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ ὁ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν ὄντα, οὐ φθείρει, φθείρει τὰ δίκαια. καὶ ἐν Ζακύνθῳ χρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶ ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ χρηνίον, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἐστιν ἐν λίμνῃ Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ὅτι πέτρας καὶ νύκτα ἐκ ἡμέρας· καὶ ὕδατι μὴ οὐ σβέννυ, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῷ ὀ σβέννυται. ὅτι μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἀνθρωποι εἰσὶ μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δὲ εἰσι λίαν· ἡ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροπάτην, μέχρι καὶ ὅτι τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πώυτων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ οὖν τὸν πώγωνα μέγα φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται ὁθόνην ἱμάτιον, ἀλλὰ τὰς τρίχας, τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὅπισθεν καθιέντες πολὺ κάτω τῶν γονάτων· τὰς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας. ἔπειτα περιπεκασάμενοι τὰς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε φαύλην D τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καταχύ. αὐλοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰχροί. τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν, ὡς ἄρνες καὶ αἱ βόες ἐς οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον χριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν ἐς οἱ ἡμίονοι ἐς τἄλλα κτήνη πώυτα, οὐδὲν μείζω χριῶν. ἔπον δὲ ὑπὸ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων ἄνδρες τρισχίλιοι. σφόδρα γὰρ εἰσι τοξόται. δικαιότατοι δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὡσαύτως ἐς ἡ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κόραξι E καὶ ἰκτῖσι ἐς κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅλη λίμνη ἐστὶν ἐν αὐλοῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ

in quibuſdam enim viris & mulieribus inter eos ſummum candorem conſpici tradit: in paucioribus tamẽ. & ſe tales Indas duas & Indos quinque vidiſſe addit. Confirmare volẽs quod de ſole dixerat, eum Indiæ trigintaquinque dierum refrigerationẽ concedere, ſcribit & flammam quæ ex AEtna erumpit, medium regionis tractũ, vtpote qui à iuſtis hominibus incolatur, non labefactare, quum cætera labefactet. & apud Zacynthum fontes eſſe piſcium fertiles, è quibus pix educatur: & apud Naxum fõtem eſſe è quo vinum, & quidem ſuauiſſimum, nonnunquã profluat. Et ignem iuxta Phaſelidem in Lycia eſſe perpetuum, qui ſuper petram ſemper noctes diéſque ardeat: & qui aqua nõ extinguatur, ſed redardeſcat: at fimo extingui poſſit. Media India nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi cæteri lingua vtentes. ſunt autem valde parui: adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinem, qui autẽ eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non ſuperet. Capillum autem vſque ad genua & infra etiam demiſſum, barbam quoque quibuſuis aliis hominibus promiſſioré geſtant. Atque adeo poſtquam illis promiſſa barba exorta eſt, nullo iam veſtitu vtuntur, ſed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem antè ad pedes vſque protrahũt: deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, ſeipſos cingunt, illis veſtimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis eſt valde craſſum, adeóque magnum vt ad pedum vſque malleolos pertingat. Sunt porro ſimi atq; deformes. Oues autem eorum ſunt agnis *noſtris* pares: boues & aſini ad *noſtrorum* arietum magnitudinẽ accedũt. equi item eorum & muli cæteráque veterina animalia arietes magnitudine non ſuperant. Horũ Pygmæorum tria millia rex Indorũ in ſuo comitatu habet. ſunt enim ſagittarii peritiſſimi. Iuſtiſſimi autem ſunt, & iiſdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus ſed coruis, miluis, cornicibus & aquilis venantur. Lacus eſt apud eos octingentorũ ſtadiorũ ambitũ

habens, cuius quoties à nullo véto agitatur, oleú ſupernatat: quod quidam ex eius medio ſcaphiis hauriunt, nauigiolis per eum nauigantes. atque eo vtuntur. Vtũtur autem & oleo ex ſeſamo, & ex nucibus: ſed præſtãtius eſt quod è lacu illo hauritur. Habet verò etiam piſces hic lacus. Abundat præterea argento hæc regio, in qua ſunt & argenti fodinæ, non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, ſed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in flumine Pactolo: ſed multi & ſpatioſi mõtes id ſuggerunt: quos incolũt grypes, aues quadrupedes, lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in mõtibus eſt copioſum aurum nõ facilè obtinetur. Oues Indorum & capræ maiores fũt aſinis, & vtplurimum quaternos atque adeo ſenos pariũt. Caudæ autem illis adeo ſunt magnæ vt amputãdæ ſint illis quæ enixæ fuerint vt à mare poſſint iniri. At porcũ India nec mãſuetum nec ſylueſtrem vllum habet. Palmæ Indicæ earúmque fructus triplo Babyloniis ſunt maiores. Eſt ibi & quidam fluuius (vt ille ſcribit) è petra mel fundens. Sed multa de illorum iuſtitia & de beneuolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum cõtemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiuſdam, cuius aquã, ſimulatque hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: cuius coagulatæ ſiquis tres obolos cum aqua biberit, quæcũque admiſerit patefacit. eo enim die mente alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus ſint affines, certò vult cognoſcere. nam ſiquis *id de quo accuſatur* effutiuerit, morte ſibi cogitur conſciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius criminis conuincatur, abſoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dẽtium dolore laborare tradit, nulliq; circa os puſtulas oriri: eorúmque vitæ ſpatium eſſe cẽtum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorum ſit longiſſima. Eſt apud eos ſerpens dodrantali magnitudine,

A πιεμένης, ἐν ᾗ αὐτέμου μὴ πνέοντος ἐπιπόλαιον τῆς λίμνης, ἔλαιον ἐφίσταται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις ἀφαιροῦνται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τοῖς καρύοις δὲ χρῶνται. κρεῖττον δὲ ὅ λιμναῖον. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολύς, καὶ ἀργύρεα μέταλλα, οὐ βαθέα, ἀλλὰ βαθύτερα εἰ φησὶ τὰ ἐν Βακτροις. ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς διεισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρύπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷα περ λέων. τὰ μὲν τοῦ ἄλλου σώματος παντοῖα, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ πτερῷ ἐστίν. διὸ καὶ δὲ ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὤν, γίνεται δυσπόριστος. ὅτι τὰ μὲν θήλεα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσί, καὶ τίκτουσιν αἰεὶ τέσσαρα καὶ ἕξ, ὡς ὅτι τὸ πολύ. ἔχουσι οὐρὰς μεγάλας· διὸ τῶν παιδῶν ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυνῶνται ὀχεύεσθαι. εἰ δὲ οὔτε ἴππος οὔτε ἄγριος ὄνος ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ⓐ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι. πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπειδὰν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πήκτου ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τείλας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἔπραξε. παραφρονεῖ γὰρ καὶ μαίνεται τούτῳ τῷ ἡμέρᾳ. χρᾶται δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορουμένων ἀληθὲς εὑρεῖν ἐθελήσῃ. καὶ μὴν ἐξείπῃ, παραχρῆμα ἀποκαρτερήσας· αἰ δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται. ὅτι φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδοντολγεῖ, οὐδὲ ἕλκουται τὸ στόμα, οὐδὲ σπειδόνα οὐδεμίαν ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ' καὶ λ' καὶ ν', ἢ σ', ⓐ τὰ πλείστα βιοῦντες. ἔστιν ὄφις ἀσπαμιαῖος ἐν αὐλοῖς,

B

C

D

E

15

τὸ δὲ εἶδος αὐτῆ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδ' ὅλως ἔχει. θηρεύεται ἐκ τῶν κυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ Σαρδὼ ὀρύσσεται. οὗτος δάκνει μηδὲν, ὅταν δ' αὖ κατεμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττὸν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς χρεμάμενος, ἠλέκτρου δὲ καὶ μέλανος. καὶ τὸ μὲν, ζῶντος ἀπορρεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σησάμου δίδυμον, ὁ ζῶντος ἐρρύη, αὐτίκα φθείρει, ὃν ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος, ἐκ τῶν ῥινῶν ἀπορρύσαντος· τὸ δὲ ἄλλο διδύμου, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ὀνείρατος μόλις ἐξέλυσεν. καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὅτι καλοῦμεν δίκαιον, ὅπερ Ἕλλησι δίκαιον σημαίνει· τὸ μέγεθος, ὅσον περδικος ᾠόν. τοῦτο Ⓚ ἀπόπατον καταρύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὐεισχύμου δὲ, αὖ πρόσθεν αὐτῆ ὅσον σησάμου, ἕωθεν ὕπνος ὑπολαμβάνει· καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δυόντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. καὶ ξύλον ἐστὶ πάρηον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαίας· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ τοσαύτας παχείας καὶ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον ἀποδάμνη, λαμβανομένῳ, οὗ ἂν προσαχθῇ, ἄπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους· καὶ πάντα πρόβατα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. τοιαύτη γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. Ⓒ ἐὰν βούλῃ καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πῆξεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. Ⓒ ἔξεις τῇ χειρὶ αὐτὸν, ὡς κηρόν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λυχνεῖται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. ἔστι δὲ Ⓒ ποταμὸς ἡμερῶν δυοῖν τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ὅτι δύο σταδίοις τὸ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Ὕπαρχος, Ἕλλησι δὲ, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ λ' ἡμέρας ἠλέκτρου καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος.

aspectu similis pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimum habens, dentibus omnino carens. quem venatores in feruentissimis montibus nanciscuntur, ex quibus sardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, sed quemcunque locum vomitu suo conspersit, in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspēdatur, venenum duplex emittit, vnum dum viuit, quod nigrum est, electri speciem referens: alterum, vbi mortuus est, nigrum & ipsum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, si tantum detur quantum est sesamum, confestim enecat, cerebro eius qui ipsum biberit, per nares effluente: alterum aut ea si detur, tabem inuehit, & vix intra anni spatium perimit. Meminit & auis *δικαίου* cognominatæ, (esse autem *δίκαιον* idem quod Græcis *δίκαιον, id est iustū*) quæ oui perdicis magnitudinem non excedat. hanc stercus suum defodere tradit, ne inueniatur: quod si inuentum sesami mensura bibatur, manè somnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil sentiat: vergente autem ad occasum sole, expirat. Est ibi & lignum *πάρηον* dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: sed quindecim duntaxat sub terra sunt ei crassæ radices, quarum vnaquæque brachii crassitudinē habet. huius si dodrantem quis sumpserit, omnia quibus illa admouetur ad se trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: sin quis tātum eius quanta est cubiti mensura, acceperit, & agnos & aues ad se trahit. nam & hac maiorē auium partem venantur. Quinetiam, si aquam concrescere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniiciens, concrescere facies. Idémque in vino efficere poteris: manúque, velut cerā, tenebis: sed postridie soluitur.

Auxiliatur & cœliacis. Est præterea fluuius Indiam interlabens, duorum stadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis *ὕπαρχος* appellatur, quod Græcè sonat, *Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά, id est, ferens omnia bona.* ex hoc per triginta cuiusque anni dies electrū emanare dicit. Esse enim in mōtibus arbores aqua extātes,

(montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimùm anni dies contingere) has autem lacrymas in fluuium cadentes cõcrescere. vocarique hanc arborem Indica lingua, siptachora, quod Græcis significet γλυκὺ, ἡδὺ, *id est, dulce, suaue.* atque Indos electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Põticas magnitudine æquent. His in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuuiis amictantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum duntaxat more canum edant, cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quàm canibus esse maiores: vngues canis esse similes, nisi quòd lõgiores sint & rotundiores. Incolere autem mõtes vsque ad fluuium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & cæteros Indos cum quibus commercium habẽt, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui nõ possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent *κυνοκεφάλους, id est capita canum habentes.* Addit, hanc nationem nõ pauciorum esse quàm centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florẽ nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & animalia scarabei magnitudine nascuntur, minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ electrum ferunt, eorúmque fructum depascũtur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volunt, inficiunt: sũntque hæ tinctura Persicis præstantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent,

A (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρᾳ ἔστιν ὅτε δάκρυα φέρει ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλό τι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμόν, καὶ πήγυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλλωιστὶ σημαίνῃ, γλυκὺ, ἡδύ. καλεῖται ⓐ Ἰνδοὶ συλλέγοντι τὸ ἤλεκτρον. φέρῃ δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥῶγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν αὐ-

B θρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φορεῖσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ ἀφιᾶλέγονται σαφῆ μίαν, ἀλλ' ὠρύονται ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως σημαίνουσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνός, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ γρυπωτέρους. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ οἷς ὁμιλοῦσι. καὶ σημαίνουσι μὴν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται

C ἀφιᾶλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ ☾ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλλωιστὶ Κυνοκέφαλοι. ☽ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. τῶνδε δὲ τὰς πηγὰς ῥύτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυρεωῦν ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἧττον τῆς Ἑλλωικῆς. ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐανθεστέρα. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ μυρμήκια θηρία τὸ μέγεθος ὅ-

D σον κυνὸς μεγάλου, ἐρυθρὰ ὥσπερ κινναβάρι. πό- 16
δας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ὅτι τῶν δένδρων τῶν ☽ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ ⓦ καρπὸν κατεσθίῃ αὐτῶν καὶ ἀφθείρῃ, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησιν ⓐ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρέφοντες ⓐ Ἰνδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται· καὶ εἰσι βελτίω τῶν τῶνδε Περ-

E σικῶν βαμμάτων. ὅτι ⓐ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται,

ἀπὸ θήρας

ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλά, καὶ αἶγας, καὶ ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ σιτοφόρου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον· γλυκὺς γάρ. καὶ ξηραίνοντες αὐδεῖ, σουρίδας συρράπτουσιν, ὥστε ἐν τοῖς Ἕλλησι τιμᾶσθαι. οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ἐμβιβάντες, ἀπάγουσι φόρτον τοῦτον· καὶ τῆς πορφύρας τὸ ἄνθος καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ' τάλαντα τοῦ ἑαυτοῦ· καὶ ὅτῳ ὁ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια πάλαιστα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ καταγόντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, τοῖς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὰ τῶν θηρίων ἄγρια, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπόλεμοι δ' εἰσί, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐδεῖς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐδεῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ, δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνός, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὔ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μόνον, ἀλλ' ὑγροῖς χερσὶν ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ χρίονται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἀπομάσσονται δέρμασι. τὰ δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασείαν, ἀλλὰ ψιλὴν τῶν μαλλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐδεῖ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλίναις δὲ αὐδεῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σιβάδας ποιοῦνται. σῖτος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ᾖ· ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, τοῦτο πλησίον. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὸ τῶν ἰχνίων, οἷον τῶν κυνῶν·

sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrẽt. Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouiũ & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autẽ & fructu siptachorꝫ *arboris suprà memoratæ*, è qua prouenit electrũ. est enim dulcis. Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se cõtextas implent, quas deinde ratibus impositas, vnà etiam cũ flore purgato ex quo purpureꝰ color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius pharmaci quo ad punicei coloris tincturam vtũtur, & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. Sed & cæteris Indis merces huiusmodi aduehentes vendũt, ab illis vicissim panes & farinã & ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcúsque & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quòd montes altos & inaccessos habitẽt. Munera autẽ illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculorum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ sunt domus, sed in speluncis habitant. Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas persequẽtes assequuntur. veloces enim sunt ad cursum. Earum vxores semel duntaxat in mẽse se lauant, quũ menstrua aduenerunt, aliâs nũquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngũt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. Vestem autem villosam non gestãt, sed villis carẽtia masthlemata quamtenuissima ipsi pariter & eorum vxores induũt. At qui sunt inter eos ditissimi, lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorũ nullus est apud eos vsus, sed toris extẽporaneis vtũtur. Is verò inter eos ditissimꝰ habetur cui maxima fuerit ouiũ copia. Caudã autẽ habẽt omnes viri & mulieres, supra nates, canũ more:

ſed maiorem magiſque piloſam. Coeunt cum fœminis quadrupedes, canum ritu, alióque modo coire turpe cenſent. Sunt autem iuſti, & vitæ, præ quibuſuis hominibus, longiſſimæ. centum enim & ſeptuaginta, nonnulli & ducentos viuũt annos. Vltra hos autem alios habitare dicit ſupra fluuii fontes: qui nigri ſint, ſicut & cæteri Indi: otioſíque degant, ac neque frumentum edant, neque aquam bibant: ſed magnam boum, caprarum, ouium copiã alant, eorúmque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, ſedem perforatam non habent, neque cacant: ſed nates quidem habẽt, at foramen interiectum non eſt. quo fit vt non cacent, ſed caſeoſum quiddam meiant, non valde craſſum tamen, ſed fæculentum. Quum autem manè lac biberũt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem eſſe aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non ſinat. Huius igitur eſu vomitũ veſperi prouocant, omniáque facilè euomũt. Aſinos ſylueſtres habet India equis pares, quoſdam & maiores: quibus caput purpureũ, oculi cærulei, reliquum corpus eſt album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cuius inferior, verſus frontem pars duorum palmorũ ſpatio ſit candidiſſima: at ſuperior quæ in acutũ tendit, punicea ſit, ſummum ruborẽm adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modò vel antequã illa hauriãt, vel, poſtquã hauſerint, aquam aut vinũ aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac cæteri quidem aſini & manſueti & ſylueſtres cæteráque ſolidipeda animantia & talis & felle in iecore cagẽt: at hi & talum & fel in iecore habent: & quidem talũ omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilẽ, perinde grauem ac plumbum,

A μείζονα δὲ καὶ θαυσιέρειν. καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραπόδισι, ὥσπερ ⓓ κύνες· ἄλλως δὲ μιγλῶσαι, αἰδοῖς ἔστιν αἰσχρόν. δίκαιοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων αἰθιόπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ ο', ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. ὑπὲρ δὲ τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, αἴπερ τῶν πηγῶν τῶν ποταμοὺ οὗτοι δὲ οἱ αἰθιοπες, μέλανες μὲν εἰσιν, ὥσπερ καὶ ⓓ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. τροφὰ-

B τα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ ὃ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γλῶπαι τινὶ αὐτῶν παιδίον, ἃ τέτρηται τὴν πυλίδα, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, ὃ δὲ πῆμα συμπέφυκε. δὶς ἀποπατοῦσι μὲν οὐ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τὰ ἐν αὐλοῖς φασιν οὐ πάνυ παχύ, ἀλλὰ θολερόν. ἐπὰν δὲ τρέφωσι τὸ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ πρὸ αὐλοῖς τὴν γλυκεῖαν, ἥτις ὅταν τὸ γάλα πήγνυ-

C σθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν τρώγοντες, εἰς ἑαυτοὺς ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα ῥᾳδίως. ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις, καὶ μείζους. λευκὴ δέ εἰσι τὸ σῶμα, πλὴν κεφαλῆς πορφυρᾶς, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ 17
μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ὅτι δύο παλαιστὰς ἀπὸ τοῦ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστι τοῦ

D κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων ⓓ πίνοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) ἀσφαλῶς, φασὶν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν πρόπιωσιν, οὔτ' ἂν τῷ φαρμάκῳ ὅτι πίωσιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλό τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. ⓓ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἡμίονοι καὶ ἄγριοι, καὶ τὰ ἄλλα μήκυνα

E θηρία πάντα ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ὅτι τοῦ ἵππου· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὅτι τοῦ ἵππου ἔχουσι. ⓦ δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόνπερ βοὸς καὶ ὃ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος·

τὴν δὲ χρόαν, ὥστε μίνιον κινάβαρι, καὶ ἀφ' A minii colorem non in ſuperficie
βάθους. Ταχύτατον δὲ ὄντι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ tantùm, ſed & interius habentẽ.
ἀλκιμώτατον. Οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε Eſt autem & velociſſimus & ſtre-
ἄλλο τι διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ, nuiſſimus: eúmque nec equus
βέλτιον ὅταν δὲ ἐπὶ πλέον χρόνον τρέχῃ, nec aliud animal perſequens aſ-
ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον ſequi poteſt. Et initio quidem re-
τρέχει. ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον miſſius currit: quo autẽ diutius
τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν cucurrerit, miro quodam modo
ὅτι τὴν βοσκήν, καὶ ὑπὸ ἱππείας πολλῆς περιληφθῶσιν, concitatior fertur, eiúſque magis
οὐ βουλόμενοι φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώ- & magis velox eſt curſus. Hac au-
λους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι tem arte ſola poteſt à venatori-
καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους B bus capi: Quum illi ſuos catulos
καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δὲ καὶ ad paſcua eduxerint, à multo e-
αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας quitatu circumdantur. nolentes
γὰρ οὐκ ἄν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, ἀφ' ἧς τὴν autem relictis catulis fugam ca-
πικρότητα, ἄβρωτά ἐστιν· θηρεύεται δὲ τῷ pere, cornib⁹ calcibúſq; & mor-
κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι δὲ sibus pugnant, multóſque & e-
τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ quos & viros interficiunt: ſed tã-
μὲν εἶδος, οἷον ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνε- dem & ipſi ſagittis & iaculis cõ-
σθαι, τὸ δὲ μῆκος, πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους foſſi ab illis capiuntur. viuos e-
δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετὲς παῖ- nim capere nullo modo queas.
δα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔ- Eorum verò carnes propter a-
χουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· maritiem eſculentæ nõ ſunt. at-
καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· que adeo nõ propter aliud quàm
καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποτα- propter cornua & talos hoc ani-
μοῦ διατρῖψαι, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ mal venãtur. In flumine Indi-
τούτων ὃς ἂν ἐντύχῃ ἴσως ἐν τῇ γῇ βοῒ ἢ κα- co vermis naſcitur ſpecie quidẽ
μήλῳ, ἢ ἄνθρωπον, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν po- eum qui innaſci ficui ſolet refe-
ταμὸν, καὶ πρῶτα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοι- C rẽs, ſeptem autẽ cubitorum lon-
λίας. ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔνεν- gitudinem, alius maiorem, alius
θεν ἢ ἄρνα ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ minorem habẽs: craſſitudinem
ἀλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. ἀγρεύ- verò talem vt eum puer annos
σαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας χρεμᾶσιν αὐ- decem natus vix vlnis amplecti
τὸν, καὶ ἀγγεῖα ὑποτιθᾶσι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐ- poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus
τῶν ὅσον δέκα χοτύλας Ἀττικὰς ὁ πλῆθος. ſuprà, alter infrá. his dentibus
ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, quicquid prehenderit, deglutit.
ἀποῤῥίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀ- Et interdiu quidem in limo flu-
σφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν minis commoratur, at noctu e-
Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. greditur: egreſſus autem, quem-
τοῦτο δ' ἔλαιον ἐφ' ᾧ ἂν ὅτι χυθῇ, ἀνάπτει, cunque obuium bouem aut ca-
καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλ- melum momorderit, ad fluuiũ
λως οὐ σβέννυται εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ B trahit, totúmque, præter ventrẽ,
παχεῖ. D deuorat. Capitur grandi hamo,
cui hœdum aut agnum ferreis
catenis alligauerint. Vbi ceperunt, per triginta dies ſuſpẽſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo diſtillãt quæ decẽ cotylas Atticas implere poſſint. Elapſis triginta diebus, ipſũ vermem abiiciũt: oleum autem, adhibitis cuſtodibus, ad ſolũ Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui ſuperfuſum fuerit accẽdit, & ligna pariter animalia quæ cõburit: ſolóque luto, & eo quidem craſſo, extingui poteſt.

Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὥσπερ κέδρος ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὥσπερ

Habent Indi arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, quarum folia

palmæ foliis paulo latiora, alioqui ſunt ſimilia, & axillis carent. Florem qualè laurus mas emittunt, ſed fructum nullum ferũt. Nomen illis eſt Indicũ, carpion: Græcum, myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ diſtillant, quas lana arbori impreſſa excipiẽtes, in lapideos alabaſtros, illam exprimendo, infundunt. Eſt autem id ſubrubrum & craſſiuſculum, adeóque fragrans vt ad quinque ſtadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiúſque propinquis id poſſidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Perſarum regem miſit: ſéque Cteſias id vidiſſe: & odorem qui nec dici nec cuiquã alii aſſimilari poſſit, ſe percepiſſe narrat. Caſeũ & vinum omnium ſuauiſſimum illos habere, ſe expertũ ſcire, (quippe qui vſus ſit) commemorat. Fons eſt apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente, cuius aqua eſt intra petram, quæ, antequam ad ipſam aquam perueniatur, trium cubitorum, ſub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea ſpectatiſimi quique Indorum cum liberis & vxoribus ſe lauãt. In eadẽ nataturi ſe in pedes proiiciunt, quum autem in eam inſilierint, eos ſurſum attollit aqua. Nec verò ſolos homines ſurſum attollit, ſed quoduis animal, ſiue viuum ſiue mortuum, in terram expellit: atque adeo quæcunque in eam coniiciuntur, præter ferrum, argẽtum, aurum & æs. hæc enim in fũdum demittit. Eſt autem eius aqua perfrigida, & potu ſuauis: quæ magnum ſtrepitum edit, non ſecus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & ſcabiei medetur. Hæc Indico ſermone *βαλλάδη* Græco *ὠφελίμη*, *id eſt*, *vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus ex quibus eorũ calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorũ vxores ſemel duntaxat in vita pariunt: habẽntque earum fœtus dentes ſupernè pariter & infernè valde pulchros: necnõ vniuerſis tam fœminis quàm maribus & capitis & ſuperciliorũ pili iã inde à natiuitate ſunt cani. Vnuſquiſque certè eorum vſque ad trigeſimum ætatis annũ albos

A φοίνιξ, ὀλίγῳ πλατύτερα. καὶ μασχαλίδας οὐκ ἔχει. αὐτῇ δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μῶν, καρπίον, Ἑλλάνισι δὲ μυρορόδα. ἔστι δὲ εὐωδία. ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐλαίου σταγόνες, οἷς θείῳ ἀναψάντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ ὃ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπαχυ, ὀδμὴ δὲ πόρρωθεν ἥδιστον. ὀδμὴν δὲ φασιν αὐτὸ καὶ ὅτι πέντε σταδίους.

B μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητὸν ἐξ τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλῇ. καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφραν θῆναι ὀσμῆς οἵας οὔτε εἰπεῖν ἰῶ, οὔτε εἰκάσαι. ὅτι δὲ καὶ τὸν οἶνον πόρρωθεν φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγών, ἐμπειρίας ἔμαθεν. ὅτι κρήνη ἐν Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ περίμετρος, τετράγωνος δὲ ἐστὶ δὲ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ ἐστὶ μέχρι τοῦ ὕ-

C δατος, πηχῶν· ὃ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δέ, ὅτι πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς ὃ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν ᾖ ζῷον, ἐκείνη εἰς τὸ ξηρόν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πόρρω τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ

D καὶ χαλκοῦ· ταῦτα γὰρ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ ὃ ὕδωρ πάνυ ψυχρόν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ πρέχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τὸν ἀλφὸν καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλλάνισι δὲ ὠφελίμη. εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι· τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄγει δὲ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τὰ στόματα ὀδόντας

E ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. καὶ τὰς τείχας τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πόρρω ἐκ νεότητος, καὶ τὰ γήλεα καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων

18

ἐκείνων τὰς τρίχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἀρχονται δὲ ἐκ φύσεως μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν γηρασκόντων, ἔστιν ἰδεῖν αὐτοῖς πάσας ἐχούσας μελαίνας. ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' ἑκατέρᾳ χειρί, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ὅσον τοῖς ποσί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικοί, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται ἐξακισχίλιοι τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶ τηλίκα αὐτὰ ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὅπισθεν ἀντὶ προσκεφαλαίου συγκαλύπτειν. ὃ δὲ οἷς ὃ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θηλαίνειν.

A per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerūt, nulli illis pili nisi nigri cōspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sūt autem bellicosissimi, & Indorū regem sequuntur ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tātæ magnitudinis esse dicit vt eorum brachia ad cubitos vsque & B ponè totos humeros operiant. esse autem illas contiguas.

Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει παληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ γοῦν τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, ἢ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν.

EX IISDEM eiusdem Ctesiæ Persicis scriptis.

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ ἀ τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Apud Xenophontem libro I, de expeditione Cyri.

ΣΥΝ τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον σῖφος· καὶ βίθις οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπών, ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἵεται ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πεσόντα φησὶ τὸν ἰατρὸς, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐν τούτῳ μαχόμενοι τῷ βασιλεῖ καὶ Κῦρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν, ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δὲ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

VVM *Cyrus* vnà cū his esset, regem & globū qui illum circumstabat cōspicatur. Ac statim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricam pectus verberat: vt refert Ctesias medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dū autem *regem* ferit, in eum nescio D quis tragulā magno impetu iaculatur, & sub oculo vulnerat. Hīc pugnantibus rege & Cyro, illisque qui circa ipsos erant, quā multi quidem ceciderint eorum qui regē circumstabant, Ctesias cōmemorat. (apud illum enim erat) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

APVD PLVTARCHUM, IN ARTOXERXIS VITA.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, ΕΝ ΤΩ ΑΡΤΟΞΕΡΞΟΥ ΒΙΩ.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringã, huiuſcemodi eſt.

Η' δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ὀλίγοις πολλὰ, συντόμως ἀπαγγείλαι, τοιαύτη τίς ἐστί.

CYRVS, trucidato Artagerſe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilétio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec ſauciauit eum: rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidũ Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricã regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit duos digitos altũ. vnde ille ict⁹ vi defluxit ex equo ad terrã. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgẽs cum paucis (inter quos fuit Cteſias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrũ inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autẽ victoria, ardoríſque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. Dũ hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxiſſet, prætercurrens adoleſcẽs Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundum oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructanti vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: ſtratũ equi prolapſũ capit comes illius qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga ægrè tãdẽ colligentem ſe, aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quò eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibúſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem ceſpitãtémque, ſed victorẽ arbitrantẽ ſe, quòd fugiẽtes audiret,

Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα ἵππον, ὁ δ' αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας ἀφῆκε τὸ θώρακος, ἔτρωσε δὲ τὸν ὦμον, ὅσον ἐν δύναι δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ἄνω τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναβὰς μετ' ὀλίγων (ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν) λόφον τινὰ πλησίον κατελαβεν, ἡσύχαζε. Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐν φλοιμῷ ὁ ἵππος ἐξέφερεν ἔτι θυμοῦ μακρὰν, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ἔτι τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίστασθε πονηροί. τοῦτο δὲ Περσιστὶ πολλάκις αὐτὸ βοῶντος, ᾧ μὲν ἐξίσταντο, περιφερόμενον· τὸν δὲ ἀποπίπτει τῆς κεφαλῆς ἡ πάρα τοῦ Κύρου, καὶ παρατρέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ θώρακος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ' ἐφίππιον πῶλον ἀπορρύεντα λαμβάνει τῶν τοῦ Κύρου βαλόντος ἀκόλουθος, αἴμασσε παρεῖπλεω. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντες χαλεπῶς καὶ μόλις, δύνουχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναβῆσθαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δ' ἔχοντα, καὶ δι' αὐτὸ παρθυμαίνοντα βαδίζειν, ἐπιλαβόντες ἦγον· τῷ

μὲ σώματι καρηβαρῶντα καὶ σφαλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν· ἀκούοντα τῶν φευγόντων

ἀναβαλουμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ὁ δὲ τούτῳ, Καύνιοι τινὲς ἄνθρωποι καὶ χθιζοὶ καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τοῦ βασιλέως στρατιᾷ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. ὡς δὲ μόλις σαφεῖδον τὰ περιθωρακίδια φοινικᾶ, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπόνων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐκόντισεν ἀγνοῶν ἔξοπισθεν βαλὼν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τὸν ἰγνύαν φλεβὸς αἱ ἀρραγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίσας πρός τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει.

Cyrũ regẽ alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidã homines, tenues inopésque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi fortè vt amici fuêre cũ illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorum aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit.

ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον,

APVD EVNDEM Plutarchum, paulo pòst,

Ἐξελαύνει δὲ [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὅτι μὲν μάχιμα, τετρακόσια μυριάσιν. οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας ἡγεῖσθαι λέγουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἐνακισχιλίους ἀνενεγθῆναι φησὶ πρὸς Ἀρτοξέρξου· αὐτῷ δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς πεπτωκότας. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ περιφθῆναι φάσκειν πρὸς τὸν Ἕλληνας αὐτόν, μετὰ Φαύλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίστατο σὺν Κλεαρχείοντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαύλλον δὲ καὶ Ζακύνθιον ὀνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνήσεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος.

Edvxerat autẽ *Artoxerxes* (vt Ctesias autor est) in actẽ quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixêre memorant. Inito cæsorũ numero Ctesias nouem millia capitũ relata perhibet ad Artoxerxem: sibi verò non minus xx millia visos qui cecidérant. Verùm hæc in controuersia fuere. Illud verò iam Ctesiæ nobile est mendaciũ, qui se cum Zacynthio Phayllo & quibusdã aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuntium eum & tantæ legationis interpretem nõ prætermisset tacitũ: at Phaylli Zacynthii mentionẽ fecisset. Sed mirè scilicet ambitiosus Ctesias, nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat & de Lacedæmone.

APVD EVNDEM Plutarchum, in eadem vita,

POST QVAM autē Clearchum alióſque duces interpoſito iureiurando circumuenit Tiſſaphernes, cōprehenſóſque & vinculis aſtrictos ad regem miſit: rogatum refert ſe à Clearcho Cteſias vt pectinis copiā ſibi faceret. Quo accepto, curaſſe eum caput, oblectatúmque pectinis vſū, & annulum ſuum amicitiæ mutuę ad neceſſarios & familiares Lacedæmone ſuos inſigne ſibi dediſſe. Inſculptas in pala fuiſſe Caryatidas ſaltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuerſa & cōſumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert ſe remedium Cteſias adhibuiſſe, effeciſſéque vt copioſiora mitterentur Clearcho, ac militibus ſeparatim præberentur alia: atque hæc ſubminiſtraſſe & ſuppeditaſſe ex beneficio & ſententia Paryſatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, oraſſe ipſum Clearchum ac ſubiecisſe, modicum pugionē vt in carnem conditum clàm ſibi mitteret, neque ſineret vt regis fata ſua paterent atrocitati: cæterùm abnuiſſe metu ſe. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuiſſe: verùm impulſu inde Statiræ cunctos fuiſſe ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendiſſe Paryſatidem inſidias, virúſque ei concinnaſſe. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum abſurda cauſa, facinus admiſiſſe adeo nefarium, atque in periculum ſeſe præcipitauiſſe Paryſatidē Clearchi gratia, ſuſtinentem iuſtam regis cōiugem liberorúmque conſortē ad regnum educatorum necare. Cæterùm nō obſcurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandā memoriam. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtrūcatos cæteros fuiſſe à canib⁹ & alitib⁹ laniatos: Clearchi cadaueri venti procellā cumulū terræ excitaſſe atque iniecisſe corpori, idque contexiſſe.

Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ,

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξαπάτησεν καὶ περιέσπασεν ὅρκων πολεμίων, καὶ συλλαβὼν ἀπέπεμψεν ἐν πέδαις δεδεμένους, διηγεῖται φησὶν αὐτῷ τῷ Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτενὸς εὐπορήσειε. τυχόντα δὲ, καὶ τημελήσαντα τοῦ κεφαλοῦ, ἀλεῖψαί τε τῇ χειρὶ, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους. εἶναι δὲ γλυφὴν ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς συνδεδεμένους κρατεῖσθαι ἀφαιρεῖσθαι καὶ κατισχναλίσκειν, ὀλίγα τῷ Κλεάρχῳ διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τῷ Κλεάρχῳ πέμπεσθαι διαπραξάμενος, ἰδίᾳ δὲ ἑτέρᾳ τῆς τραπέζης δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλεοῦ ὀπτοῦ τοῖς σιτίοις, κελεῦσαι αὐτὸν καὶ διδάξαι ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ φοβεῖσθαι ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ γιγνόμενον. αὐτὸν γὰρ φοβούμενον, μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παραχρῆμα μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πρώτους πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν βουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν καθ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, περὶ Κλέαρχον ἀπελθοῦσα τὴν μήτηρα βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὄντι βασιλείᾳ τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ὑπέδραμε δεῖται τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ αἱρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους κυνῶν ἁπαρπασθῆναι καὶ ὀρνέων· τὸν δὲ Κλέαρχον νεκρῷ θυέλλης ἀνέμου γῆν τινα πολλὴν φερομένην ὑποχῶσαι, καὶ ὑποκρύψαι τὸ σῶμα.

φοινίκων δέ τινων ἀμφαφέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος αἰαφῶαι, καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἄνδρα θεοῖς φίλον αἰκρηκότι Κλέαρχον. ἡ δὲ οὖν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὴν Στάτειραν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὴν μὲν αὐτῆς δύναμιν, ἀξιόλογον βασιλέως καὶ τιμῶντος οὖσαν, τὴν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὰν, ἐπεβούλευσεν, ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ᾤετο, παραβαλλομένη. θεράπαινάν εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα Γίγιν. ταύτην ὁ μὲν Δείνων ὑπουργεῖσθαι τὴν φαρμακείαν φησὶ, συγγνώμην δὲ μόνον ἄκουσαν ὁ Κτησίας. τὸν δὲ δόντα τὸ φάρμακον αὐτὴ μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάντην. ἐκ δὲ τῆς πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενοι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλαις, ὅμως τὴν δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ὄρνιθιον, ᾧ πρόσπλασμα οὐδὲν ὄζει, ἀλλ' ὅλον ἀμπλεῶν πιμελῆς τὰ ἐντός· ἣν καὶ νομίζουσιν ἀνέμῳ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δὲ ῥυντάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ θατέρα τῷ Παρύσατιν διαφθεῖραι, ἐκμάξαι τὴν ἑτέρᾳ μέρει τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄλλο κρέας καθεῖναι εἰς τὸ στόμα βαλεῖν αὐτῷ ἐδώδιμον, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, οὐ τῷ Παρύσατιν, ἀλλὰ Μελάντην, τέμνοντα τὰ μαχαιρίῳ τὰ φαρμακώδη τῶν κρεῶν, πιθέναι καὶ τῷ Στατείρᾳ. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ ἀπορρημάτων, αὐτή τε συνῃθάνετο τὸ κακὸν, καὶ βασιλεῖ προέφερε ὑποψίαν καὶ τῆς μητρὸς, εἰδότι τὸ φιλοῦν αὐτῆς καὶ δεισαλέον. ὅθεν βύβλος ὅτι τῷ ζητήσιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ παρεδόκους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατέσφαξε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολλῷ χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐξαιτουμένου, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτὸς, αὐθόρμητος καὶ λόγου ὑφεὶς συνήρπασε, καὶ κατέκρινε θάνατον.

A quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inubrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quòd virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, quum odium iam inueteratum atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam à rege se reuerente & honorante proficisci, illius verò amore & fide stabilem firmámque, instruxit ei insidias, de B summa, vti arbitrabatur, aleam iaciēs. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictā. quam administrā veneni Dinon tradit fuisse, cōsciam modò inuitam Ctesias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melā-tam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate congredi denuo & vnà cœnare, cum metu tamē & cautione iisdem epulis atque ab iisdem C vtebātur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habétque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atq; infecisse alteram partem veneno, partem synceram & puram ori ingestam ipsam mādisse, Statiræ verò dedisse virulentam. D Dinon, nō Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscēti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tor- E mentis lacerauit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi: verùm pòst orante illa vt domū nocte dimitteretur, certior facta locatis insidiis cōprehēdit Gigi, eámque rei capitalis damnauit.

EX IISDEM eiusdem Ctesiæ Persicis scriptis, aut aliis.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν, ἢ ἄλλων συγγραμμάτων.

APVD ATHENAEVM, Dipnosoph. XIII.

QVINETIAM Cábysi suscipiendæ in AEgyptum expeditionis (vt scribit Ctesias) causa fuit mulier. Nam quum AEgyptias mulieres in congressu præstare cæteris intellexisset, ad Amasin AEgypti regem misit, vnam ex eius filiabus in vxorem poscens. At hic è suis quidem vnã haud misit, suspicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, sed pallacæ. verùm Apriæ filiam Neutetin. Exciderat autẽ regno Apries, propter cladem *in pugna* aduersus Cyrenenses acceptam, & ab Amasi fuerat interfectus. Cambyses Neutetidis cõsuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa discit: & quum orasset eũ vt cædem Aprię patris vlciscereturpersuadet vt bellum AEgyptiis inferat.

ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΘΗΝΑΙΩ, Δειπνοσοφ. ιγ.

ΚΑΙ ἡ ἐπ' Αἴγυπτον δὲ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης, πιθανόμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, καὶ Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἑαυτῷ οὐκ ἔδωκεν, (ὑπονοήσας μὴ γυναικὸς ἕξιν αὐτῇ τιμὴν, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε δὲ τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νητῆτιν. ὁ δὲ Ἄπρίης ὑπ' ἐπαναστάσεως τῆς Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν γνωμοθύτου ἡγεμονίαν πρὸς Κυρηναίους, καὶ αἱρεθεὶς ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἡσθεὶς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νητῆτιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ὑπεμανθάνε παρ' αὐτῆς τὰ πρώτα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἀπρίου φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud eundem, Dipnosoph. XII.

CTESIAS libro Persicorũ tertio scribit, omnes quidẽ quotquot in Asia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõspiceretur, præterquam ab eunuchis & suis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuisse memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi suberant, egisset cum Parameize, *&c.*

Παρεκ τὸν αὐτὸν, Δειπνοσοφ. ιβ.

ΚΤΗΣΙΑΣ ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας εἰς τρυφὴν ἐκκυλίσαι, μάλιστα δὲ Νινύαν, καὶ Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν. καὶ τοῦτ' οὖν, ἔνδον μόνων καὶ τρυφῶν, ὑπ' οὐδενὸς ἐωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀνακινδαράξεω λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν, Μῆδος ἦρος, διεφθάρη διά τινος τῶν εὐνούχων Παραμ. *&c.*

Paulo pòst de eodem Sardanapalo.

CTESIAS autẽ narrat, ipsũ ad bellũ deuenisse, & quũ collecto numeroso exercitu ab Arba-

Ὀλίγῳ ὕστερον, περὶ τοῦ αὐτοῦ Σαρδαναπάλου.

ΚΤΗΣΙΑΣ δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι, καὶ ἀθροίσματα πολλὰ στρατιᾶς, καὶ καταλυθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἀρβά-

κου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα ἐν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν νήσαντα ὕψος τεττάρων πλέθρων· ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐπῄρισε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα ἑκατόμπεδον ἐκ ξύλων, καὶ ἐνταῦθα κλίνας ὑπεστόρεσε· καὶ κατεκλίθη ἐνταῦθα αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. ἦσαν γὰρ παῖδες υἱοί, καὶ δύο θυγατέρες, ὁρῶν τὰ τοιαῦτα κακούμενα, τοῦ πεπόμφει εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τρισχίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπεσκέλασε δὲ τὸ οἴκημα δοκοῖς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ τοῦ ἐθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐνταῦθα τοῦ ἐθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυρίας μυριάδας τάλαντων, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ πολλὴν πομπὴν κοσμικήν. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὴν πυρὰν, ἣ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἠδεσθησαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐκ τοιούτου ἡδυπαθήσας, ὡς ἐπὶ γυναικὸς ἐτελεύτησε.

ce regno eiectus esset, mortem obiisse; quum seipsum cremasset, extructo rogo ad quatuor iugerũ altitudinẽ: cui imposuerat lectos aureos CL actotidẽ mensas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cœnaculũ pedum centum, ex lignis: atque hîc quoque lectos strauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum suarum videret, antea miserat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederátque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis: quinetiã multa ligna, & ea quidem crassa, circũposuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon vestes & purpuras, & omne genus eorum quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ quum fecisset, accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli verò eunuchi rẽ nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigiosè voluptatibus deditus fuerat, quã potuit generosissimè vitã finiit.

ΟΥ̓ πολλῷ ὕστερον.

Non multo pòst.

ΚΤΗΣΙΑΣ δὲ ὁ ἰατρὸς Ἄνναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας διωκητὴν γενόμενον, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ εἰς τὸ δεῖπνον εἰσιέναι πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος.

CTESIAS verò Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit. & ad eum cœnantem, quum regis seruus esset, accedere solitas centũ quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebãt autem hæ & canebant illo cœnante.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. δ'.

Apud eundẽ, Dipnosoph. IIII.

Ὀ ΔἘ Περσῶν βασιλεὺς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μετ' ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀπηλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια.

REX autem Persarũ (vt scribunt Ctesias & Dinon in Persicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadringenta insumebantur.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. β.

Apud eundem, Dipnosoph. II.

ΚΤΗΣΙΑΣ ὁ ἐν Καρμανίᾳ φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκανθῖνον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς τοῦ Ἀσίαν

CTESIAS autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regem vti, ait. Qui etiam in libro quem de Asiaticis

tributis ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnum inter condimẽta eſt optimum. Ac ne Dino quidem, in Perſicis ſcriptis: qui memorat alioqui & ſalem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

Φόρων τείτῳ βιβλίῳ πρώτα τὰ τῆς βασιλῆς παρασκευάζόμενα ὅτι δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἀρίστον ἐστὶ τῶν ἡδυσμάτων. ἅμα μὲν οὖν καὶ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ παραγγματείᾳ· ὅσγε φησὶ κὴ ἄλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Apud eundem, eodem libro.

REX Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potũ ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius narrat etiã quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. addítque, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οἱ Περσῶν βασιλεὺς, ὡς φησὶν ἐν τῇ προτέρᾳ Ἡρόδοτος, ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεος πίειν ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ προτέρου ὕδατος ἀπεψημμένου πολλαὶ κάρπα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνοις ἑλκόμεναι κομίζουσαι ἐν ἀργυρείοισιν ἕπονται οἱ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποτιθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶ).

In eodem libro.

AMYNTAS quoque, in libro qui σαθμοὶ inſcribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam eſſe tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quàm vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro quẽ de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Ἀμύντας ἐν τοῖς σαθμοῖς, ὃ τῶν Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶ), ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. οὗτος δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶ).

Libro XI.

VERVM repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quẽcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilib⁹ poculis vtitur.

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεράμεια ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, παρὰ Πέρσαις, φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις χρῆται.

Libro XIIII.

BEROSVS autem Babyloniacorum lib. I. decimaſexta die menſis Loi feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saxeas dictum: per quod

Ἐν τῷ ιδ' βιβλίῳ.

Βηρωσὸς δ' ἐν τρίτῳ Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λώῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ὅτι ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς

ἔθος εἶ)

ἔθος ἦν) ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν A tempus ſolere dominos famulis
οἰκετῶν· ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐ- parere: vnúmque ex his domui
τῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλι- præeſſe, veſte quæ regiæ ſimili-
κῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι Ζωγάνην. μεμνηται tudinem referat, indutum. quẽ
τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περ- & Zoganem appellari. Meminit
σικῶν. huius feſti Cteſias quoque, libro
Perſicorum ſecundo.

ΠΑΡΑ ΔΗΜΗΤΡΙΩ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας,

Εἴγε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

APVD DEMEtrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur:

B

ſi modo eius eſt hic liber.

ΣΤΡΥΑΓΑΙΟΣ τις, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὴ τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθῆκεν ἀποσώζεσθαι· μὴ δὲ τοῦτο, ἀσιτίᾳ γὰρ ἐμελλεν ἀποθνήσκειν, ἐφειμένης τῆς γυναικός, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δ' οὖν πρότερον ὅπως ἐθέλω, τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, ὅτι αὐτὸς μέν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μοὶ δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ δι' σὲ ἀπόλλυμαι.

Forte aſſe ſcripſit, καὶ ἐδέδοκτο.

C

STRYAGLIVS quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisſet (apud Sacas enim mulieres eodẽ quo Amazones modo præliãtur) eámque & formoſam & ætate florentem eſſe vidiſſet, ſaluam dimiſit. At percuſſo poſtea fœdere quũ illa quam alioqui deperibat, potiri non poſſet, ſtatuerat quidem inedia vitam finire: ſcribit tamen prius illi hanc epiſtolam, qua expoſtulat, Ego quidem te ſeruaui: & tu quidẽ per me ſeruata es, ego autem per te perii.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Apud eundem, paulo pòſt.

Mutãdum in ῥυόμενα.

ΔΕΙ τὰ γινόμενα οὐκ εὐθὺς λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, χρεμπτόμενα τῇ ἀκροατῇ, καὶ ἀναγκάζοντα στωμυλιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ἄγγελος οὐκ εὐθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος παρὰ τὴν Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἥσθη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πρᾴττει; ὁ δὲ, πέφυγε, φησί. καὶ ἡ, ὑπολαβοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. Καὶ πάλιν ἐπομένως ἐρωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δ' ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι.

D

OPORTET autem quæ facta ſint, nõ ſtatim fateri facta eſſe, ſed paulatim, ſuſpenſum tenẽdo auditorem, & nobiſcũ angi cogendo. Quod Cteſias in allato de Cyri morte nuntio facit. nec enim nũtius, ſimulatque ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuũ eſſe dicit: (hæc enim eſt quæ Scythica oratio appellatur) ſed primùm quidem, victoria potitũ eũ nuntiauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtũ attulerũt) poſtea verò interrogat, At rex quomodo ſe nunc gerit? Tunc ille, Fugæ ſe dedit, inquit. hic illa ſermonem excipiens, Tiſſaphernes horum ei malorum eſt author, inquit. Rurſúmque interrogat, Cyrus verò vbi nunc eſt? Reſpondet nuntius, Vbi fortes viros diuerſa decet.

DE PERSARVM legibus & institutis, ex diuersis historicis.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ νόμων καὶ ἐθῶν, ἐκ διαφόρων συγγραφέων.

EX XENOPHONTE, Pædiæ Cyri libro I.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, Παιδείας Κύρου βιβλίῳ α'.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittētes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitā agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniustè percutiant quenquam, ne adulteriū patrēt, ne [a] principis imperiū detrectēt, reliquáque huiusmodi eodē pacto. quòd siquid horum trāsgressus quis fuerit, pœnam in eū statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maximè* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquā vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

[a] Magistratus imp.

Curāt autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circūforanei, & horū clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor quarum vna est puerorum, altera puberum, [b] tertia virorum, qui perfectā ætatē iam agunt: quarta verò eorum qui sunt emeriti. Legéq; cautū est vt horū singuli locis suis adsint: pueri, quum primum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores verò, quum per otium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At [c] adolescentes cubant etiam in palatiis cū [d] gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requirūtur quidē, nisi antea iussi adesse fuerint. At neque honestum *ducitur* sæpius abesse.

[b] Tertia eorum qui virilem ætatē attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo pòst.*

[c] Ephebi. *siue*, puberes, *vt paulo antè dictum est.*

[d] Cum armis quibus exercentur.

ΟΥΤΟΙ δὲ δοκοῦσιν ⓐ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι. οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλείστας πόλεις, ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλοιεν ζῆν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προορῶντες ὅπως μέλλονται ὅπως τὸν ἄρχοντα μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Alias lect. vide in meis annot.

ἐπιτάττουσιν ὡς παραινοῦσιν

ζημίαν ἐπαιτίους.

Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καὶ συμμιγής, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τἆλλα ἀρχεῖα πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὠνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύῃ ἡ τούτων τύρβη τὴν τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίαν. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ πρὸς τὰ ἀρχεῖα εἰς τέτταρα μέρη. τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δ' ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πρέπουσιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ⓑ τέλειοι ἄνδρες· ⓒ δὲ γεραίτεροι, ἐπὰν αὐ ἐκάστῳ προσχωρῇ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς πρόσεισιν. ⓓ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται πρὸς τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων. ὅτοι δὲ ὅτε δέοι παραγίνονται, ἂν μὴ προρρηθῇ πρόσω· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν·

γυμνικοῖς

ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τ μερῶν εἰσὶ δώδεκα (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) ὧν ὅτι μὲν τοῖς παισὶν ὁ τῶν γεραιτέρων * ἠρημένοι εἰσὶν οἱ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους * αὐτὶ ἀποδεικνύναι· ὅτι δὲ τοῖς ἐφήβοις, ὁ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν αὖθις τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ὅτι δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ ἂν δοκῶσι πρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τ γεραιτέρων πρεσβύται ἠρημένοι οἳ πρεσβυτεύουσιν ὅπως καὶ αὖθις τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

A Et præsunt cuique harũ partium duodecim principes. nã in duodecim tribº Persæ distributi sũt. Ii verò pueris præsunt qui *selecti* ex senioribus eos videantur reddituri quamoptimos. [a] adolescentibus autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ii *sunt præfecti*, quorum illi institutione censeantur quæ constituta sunt & à magistratu maximo imperata, maximè præstituri. Electi etiam sunt præsides seniorũ: qui præsunt, quò hi quoque suo fungantur officio.

a Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris.

Αἱ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ πρεσταττόμεναι ποιῇ, διηγησόμεθα· ὡς μάλιστ' ἂν δῆλον γένηται ἢ ἐπιμέλονται ὡς αὖ βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, δίκην διδόασι, μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχει), ὥστ' ἐπ' ἐμοῦ οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ B ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον * μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακηγορίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἂν θέωσι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ * οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἐρρωμένως. οἴονται γὰρ, τοὺς ἀχαρίστους, καὶ τοὺς θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ πρὸς γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἔπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία. καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι, ὅτι πρώτα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ C τοὺς παῖδας καὶ σωφρονεῖν· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν ἄνδρας ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ ἄνδρας καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· Quæ autem cuique ætati imperantur faciũda, enarrabimus, quò dilucidius fiat [b] diligẽtiámne adhibeant vt ciues sint quàm optimi. Pueri igitur ventitantes ad scholas, iustitiæ discendæ dãt operam, aiúntque ita illos huic rei studere quemadmodũ apud nos qui *eunt* ad literas perdiscendas. Eorum autem magistri magnam diei partem consumũt in eorum disceptationibus iudicãdis. Habent enim pueri quoque inter sese, quẽadmodũ viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autem norint horũ aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animaduertũt quos minus iure accusantes inuenerint. [c] Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod est quidem in causa cur homines mutuo se odio quammaximè insectentur, sed tamen ita vt ne minimum quidẽ iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quemcunque cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſimè animaduertũt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos maiorem in modum negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò potissimùm impudentia sequitur. etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quòd vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus.

b Legit εἰ ὅπως ἐπιμέλονται ἢ ὅπως ἐπιμέλονται significat, Qualẽ diligentiam adhibeant.

c Huius loci sensum inuerterat Philelphus.

Lege uel οὐκ ἥκιστα (ut scribo in m. ann.) uel ἥκιστα, neutra partic. præfixa.

Multum quoque huic rei conducit quòd ſeniores magno ſtudio parere magiſtratib. intuẽtur. Eoſdem inſuper docent vt & cibi & potus continentiam ſeruẽt: ad quos illos admodum adiuuat quòd ante oculos habent, ſeniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quàm præſides permiſerint: quódque nõ apud matrem veſcuntur pueri, ſed apud magiſtrum, quando præſides ſignificarint: ferúntq; domo pro cibo panẽ, pro obſonio naſturtium, ad potũ verò, ſiquis ſitiat, capedinem, vt ex flumine aquã hauriant. Ad hæc etiam diſcunt ſagittandi & iaculãdi artem. Atque ad ſextum vſque & ſeptimũ decimum ætatis annum hæc agunt pueri.

A μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἱκανῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δ' καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μὴ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν αὐτοῖς ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ὧι τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἐξ ἢ ἑπτακαιδέκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς παῖδες ταῦτα πράττουσιν.

B

σῖτα μὲν, ἄρτους

Dein verò in[a] puerũ numerũ exeunt: horũ autem puerũ talis eſt vita. Decẽ enim annos poſtquam pueritiam egreſſi fuerint, cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum cuſtodiendæ vrbis gratia, [b] tũ ob temperãtiæ ſtudiũ. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus eſſe. Præſtant etiam interdiu præfectis ſuam operam, ſiqui eis vſui ſint pro republica. Et quũ oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum verò ad venationem rex exierit (id quod perſæpe agit in menſe) relinquit cuſtodiæ dimidium. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxtà pharetrã, in vagina [c] mucronẽ, aut ſecurim, præterea cratem, & [d] pila duo: vt & alterũ emittant, & altero, ſi opus fuerit, cominus vtantur. Ob hãc autem rem publicè dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello ſe ducem eis præſtat, & ipſe tũ venatur, tum vt alii venentur diligentiam adhibet, quòd hæc eis veriſſima videtur meditatio rerũ bellicarum. Etenim diluculo aſſuefacit ſurgere, frigoráque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & curſus. Neceſſarium etiam eſt ſagitta beſtiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui ſæpe neceſſe eſt in venatione, vbi ferox aliqua beſtia contrà ſeſe obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente ſibi cauere.

C

D

E

a *Vel*, epheborũ. *Phil. ita*, Dein verò vbi adoleſcentiam exceſſerũt, ita rurſus degũt.

b Tum vt temperãtiæ ſtudeãt. *Vel*, vt temperantiam exerceant.

c *Vide quod annotatum eſt in paginam 702 de hac voce.*

d *Vel*, haſtas duas: vt & alterã em. & altera, ſi opus ſ.

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δ' αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ αὖ ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης. δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα δεῖσθαι ἐπιμελείας) πρόσεχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἵν' τι δέωνται, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πρόσθεν μὲν πορεύονται ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα μὲν καὶ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔπι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τὰ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. ἀφ' οὗτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτῆς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τοῦ πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρωὶ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη μὲν καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὀδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀναγκη δὲ καὶ τοξεύσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν ἐπιπέσῃ. ἐν τῇ ψυχῇ δὲ πολλάκις ἀναγκη μάχεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀντιστῇ. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε χωρόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὑπαφερόμενον.

ἐπὶ θήραν, ταῖς ἡμισείαις φυλακαῖς καταλείπει. ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ πολλάκις

θηρῶσι

Ver. ult. quidam libri μάθωσι: quidã ἅλπεσθαι: ſed μάχεσθαι alii multi loci comprobant.

ὥστε οὐ ῥᾴδιον θύρειν τί ἐν τῇ θήρᾳ ἀπεῖ A Quare haud facilè in venatione
τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum acci-
ὀπὶ τὸν θῆρα, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μᾶ, dunt. Exeuntes autem in venatione, prandiū habent, & id quidē largius, vt par est, quàm pue-
χρ' ὡς εἰκὸς, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἄλλα δὲ ὅμοιον. χὴ ri, sed alioq; simile. Et donec quidē venantur, non prandent: sed
θηρῶντες μᾶ, οὐκ αὖ ἀρίστησαν. ἰὼν δέ τι siquid opus fuerit aut feræ ipsius
δεῖ θηρίου ἕνεκα ὀπτὰ καταμεῖναι, ἢ ἄλλως gratia præstolari, aut aliter velint
χρ' ἐθελήσωσι βουληθῶσι ἀγωνείσασθαι τοῦ τὸν θῆρα, tempus terere in venādo, hoc prā-
ὃ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὸν ὑστεραίαν dio pro cœna vsi, rursū postri-
αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. χὴ μίαν ἀμφω die venantur ad cœnam vsque:
τὰς τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡ- & duos hos dies pro vno supputāt, quòd vnius diei cibū consu-
μέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ B mūt. Hoc autem faciunt cōsue-
ἐθίζεσθαι ἕνεκα· ἵνα χὴ ἐάν τι ἐν πολέμῳ scēdi gratia, vt, siquid facto opus
δεήσῃ, δυνῶνται τοῦτο ποιεῖν. χὴ ὄψον δὲ τοῦ- fuerit etiā in bello, id facere pos-
το ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ, τι αὐ θηράσωσιν· εἰ sint. Ac illi quidē qui huius sunt
δὲ μή, τὸ κάρδαμον. οἱ δέ τις ἀηδεῖς οἴεται ætatis, obsoniū hoc habēt quod-
ἢ ἐδιεῖν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχω- cūque venati fuerint: sin minus,
σιν ὀπὶ τοῦ σίτου, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν ὕδωρ nasturtio vescuntur. Quòd siquis
πίνωσιν, ἀναμνησθήτω πῶς μᾶ ἡδὺ μάζα eos existimat aut vesci iniucun-
χὴ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ dè, quum aliud nihil præter [a] na- a *Cicero interpretatur rectius,* Nasturtium adhibent ad panē.
διψῶντι πιεῖν. αἱ δ' αὖ μᾶουσαι φυλαὶ sturtiū addunt ad cibum, aut po-
ἀγωνείσασθαι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖ- C tu minus suaui vti, quum aquam
δες ὄντες ἔμαθον, χὴ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· bibunt, reminiscatur quanta cū
χὴ ἀγωνιζόμενοι τούτοις πρὸς ἀλλή- voluptate maza panéque [b] vescū- b Vescitur quis inf.
λους ἀγωνίζονται. εἰσὶ δὲ χὴ δημόσιοι τού- tur in fame, quámque suaue est
των ἀγῶνες, χὴ ἆθλα προτίθεται. ἐν ᾗ bibere aquā in siti. At reliquæ tri-
χρ' ἐν ᾗ δ' αὖ φυλῇ bus quæ *domi* manētes *in venationem non exeunt*, tum alia ex-
ercēt quæ pueri didicerunt, tum
χρ' πιστότατοι, verò sagittandi & iaculandi artē,
& de his inter se assiduè certant.
Sunt præterea publici horum lu-
di præmiáque proposita. in qua
autē tribu plurimi fuerint peri-
tissimi fortissimíque ac maximè
D fideles, horū laudatur à ciuib[a] &
honoratur nō præsēs rector dū-
taxat, verūetiam illi qui eos in
pueritia erudierūt. Et his adole-
scētibus vtūtur magistratus, [c] sic- c Siquid cūstodia opus habeat.
ubi præsidio opus fuerit, vel ad
maleficia inquirenda, vel ad in-
sequēdos latrones, vel ad alia a-
gēda quæcūque aut viriū aut ve-
locitatis sūt opera. Ab adolescen-
tibus ephebis igitur hæc gerūtur.

Lege, aut saltem intelloge, τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη
χρ' πλέσωσιν,
χρ' ἐπὶ τοῦ κοινοῦ
χρ' σωφρονούντων,

Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη ἀγωνείσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' αὖ ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀγωνίζονται ὧδε. πρῶτον μᾶ, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἤν τι δέῃ περὶ τὸ κοινοῦ ὅσα Φρονούντων τε ἤδη ἔργα E ὄντι καὶ ἔτι δυναμένων. ἰὼν δέ που δέῃσῃ στρατεύεσθαι, τάξα μᾶ οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες σῶμα πάλτα, στρατεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλοῦμενα, Sed vbi annos decē absoluerint, euadūt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autē ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam virēsque requirunt. Quòd si militiæ danda sit opera, qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius nō vtūtur, sed ensibus & armis quibus comin[o] pugnāt,

ferúntque thoraca circa pectora, & in manu ſiniſtra cratem, qualem habentes pinguntur Perſæ: in manu autem dextera[a] gladiũ aut mucronem. Et ex huiuſmodi viris magiſtratus omnes conſtituuntur, exceptis puerorum magiſtris.

a Vertit μάχαιραν, gladium, & κωπίδα mucronẽ. Κωπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcib⁹ ſimiles, quibus appetebant belluarum manus.

At poſteaquam annos quinque vigintíque complerint, agẽtes hi ætatis annum aliquanto amplius quàm quinquageſimũ (illorum iam ætatẽ ingreſſi qui & ſunt & vocantur ſeniores) non etiam in militiam eunt extra ſolum patrium, ſed manentes domi iudicant omnes cauſas & publicas & priuatas. Iudicãt etiam hi [b]cauſam mortis, iídemque legunt omnes magiſtratus. Quòd ſiquis aut in [c]adoleſcentibus aut in viris deliquerit quippiam cõtra leges, deferunt eum ſinguli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem ſeniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

b De cauſis capitalibus.

c Puberibus, Gr. ephebis.

Verùm vt omnis Perſarum reſpub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Perſæ dicuntur eſſe circiter centum viginti millia hominũ. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magiſtratibus: ſed licet omnibus Perſis mittere filios ad publicas iuſtitiæ ſcholas. Verùm qui poſſũt [d]filios per ocium alere, eos mittũt ad ſcholas: quibus verò *alendi* non eſt facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magiſtros inſtituti, licet iis inter [e]adoleſcẽtes eius ætatis opera exercere, aliis verò non licet. Qui rurſus legitima inter adoleſcentes abſoluerint, poſſunt hi inter viros verſari, magiſtratuúmq; participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adoleſcentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rurſus qui inter perfectæ ætatis viros ſine reprehẽſione ſe geſſerint, fiũt ex ordine ſeniorũ. Et ita ſeniores hi conſtituuntur qui per omne honeſtatis genus vitam egerint. Et hæc eſt viuendi inſtitutio, qua vtẽtes, optimos viros ſe fore exi-

d Filios otiantes alere. Vel, in otio.

e Pubores: Gr. ephebos. *Sic in ſequent.*

A ϑώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἵονπερ γεγράφονται. Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κωπίδα· καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπειδὰν δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν οὗτοι πλέον τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ ἡλικίας ἐξερχόμενοι δὲ τελοῦσι ταῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δὲ αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύουσιν· μὴ οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πολλὰ καὶ τὰ ἴδια. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καὶ ἐάν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν. ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. νῦν γὰρ ἐν ὀλίγῳ μάλιστα ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. τούτων δὲ οὐδεὶς ἀπολέλαυκε νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοὺς, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δὲ αὖ παιδευθῶσι τοῦδε τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὖθις ἐν τοῖς ἐφήβοις νεμισκύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἱ δὲ αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἀνδρας σὺν αὐλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν. οἱ δὲ αὖ αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δὲ αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαπαιδευθῶσι ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πολλῶν τῶν καλῶν ἐλευθέρως καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρῆναι βί-

πῆσοι αὖ τῆ). καὶ νεῶ δὲ ἔτι ἐμμένη μάρτυρία καὶ τῆς μετρείας διαίτης αὐτῶν, καὶ τῶ σκοπουμένω τὸν διαιτῶν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νεῶ ὄντι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γίνεσθαι ἢ τῶ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. Ταῦτα δὴ οὐκ αὖ ἡδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν σκοπούμενοι αἰπόλιον, ὥστε ἄλλη ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

A

B

stimant. Quin hoc etiam tempore testimoniū durat tum moderati eorum victus, tum etiam laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe itē ducitur siquis conspiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborē consumerent, ita vt ea aliò quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Παρὰ τῶ αὐτῶ, ἐν τῆ Παιδείας η'.

Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλῶ μᾶλλον τὴν χειρόνων βαθυξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλῶ δὴ αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον χραυγῆ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω ὡς ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θήραν ἐξῆγεν οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρεών· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπόρευε σὺν πανταδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, δεῖ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων συνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, δεῖ τήν τε λαμβανούσης φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὴν ἐγκράτειαν δέ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος διὰ ταῦτα φέρειν, ἐν ταῦτα μάλιστα παρεσκεύαζε τοὺς κοινωνούς. ἐν νεῶ δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο παρεσκευῆ οὐδενὶ ἀρχῆς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς παρειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι ἅτε ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι θήρᾳ τοῦτ'

Apud eundem, Pædiæ VIII.

Ergo Cyrus quum talis esset, fecit vt[a] in foribus multa esset deteriorum modestia cedētium melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Insuper etiam animaduertisses illic neminem neque irascētem cum clamore, neque gaudentem risu [b] cōtumelioso: sed si eos vidisses, verè eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntésque degebāt [c] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hāc exercitationem rerum bellicarū esse omnino ratus optimam, equestris autem verissimam. Hæc enim maximè reddit ad equitādum in quibuslibet locis aptos, quòd insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maximè habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiūdi, & inde etiam honorē affectāt. Et hîc etiam maximè [d] familiares assuefaciebat ad continentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assiduè faciunt. Quòd igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quòd ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationésque elaborabat. Etenim ad venationem

a In aula sua, *Vel*, in regia.

b *Videtur legisse* ὑβριστικῶς. *Potest etiam reddi*, Neque gaudentē cū risu contumelioso. *Vel*, insolente.

c In aula. *Vel*, in regia.

d Eos qui è sodalitate erāt. *Vel*, è sodalitio.

alios educebat, quando aliqua manendi necessitas non esset: quòd si etiam necessitas talis accideret, ipse domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec verò ipse vnquam antequã sudasset cœnam capiebat, nec equis priusquam essent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat sceptriferos suos. Itaque longè ipse in omnibus honestis operibus excellebat, longè etiam præstabant qui circa illum versabãtur, ob exercitationem assiduã. Et se quidem in tale exemplum proponebat. Præterea verò alios quoque & muneribus & magistratibus & [a] cõsessibus & omnibus donabat honoribus, quos maximè intuebatur quæ honesta essent consectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quò quisque Cyro optimus videretur.

A μᾶλλον ἄλλοις ἐξῆλθε, ὁπότε μὴ μᾶλλον αὐτὸς ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. καὶ οὔτε αὐτὸς ποτὲ πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο, οὔτε ἵππους ἀγωνιᾶσοις ὄπιον ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς τοῦτο τὸ θήρευμα τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. ἐπιδρομῶν πολὺ μᾶλλον αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἅτε τοῦ ἀεὶ μελετᾶν. παράδειγμα μὲν δὴ τοιοῦτον ἑαυτὸν παρεῖχετο. τοὺς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οἵτινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δωρεαῖς καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγεραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

B

a Sedibus. *Erãt enim aliæ aliis honoratiores sedes. Vnde alibi πρωτοκάθεδρα ἕδρα dicit.*

Καταμανθάνειν δὲ τὸν Κῦρον δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταμηχανᾶσθαι ὅπως χρῆναι αὐτοὺς. πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῃρεῖτο τὸν Μηδικὸν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινωνοὺς τούτου ἐποίησεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συνεκρίθη ἐδόκει εἶναι τὸ ἐν ᾧ σώματι ἐνδεὲς εἶναι, καὶ καλλίοσι καὶ μείζοσι δοκεῖν ἐπιδεικνύναι τοὺς φορεμνῶσας. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι καὶ ὑποπεδημένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. καὶ ὑποχρίεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ποιοῦσιν, ὡς δυσφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ ὑπτιοῦσθαι, ὡς βλεπικώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ ὠθούντες μηδὲ ἀποπυθόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅπῃ θέλοι μηδενὸς, ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες. πῶτα δὲ τοῦτα ὧδε φέρειν τι εἰς τὸ δοκεῖν καταφορητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οἷς μὲν δὴ ἄρχειν ὤετο χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ ὡς σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν· οἷς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους ὅτε μὲν ἐπῄει τῶν ἐλευθερίων πόνων ἄδηλα πρόφασις, ὅτε ὅπλα κεκλῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δὲ ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων.

C

D

E

b In animũ induxit stol.

c Et vt sodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos sodalitium erat.

Insuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertisse quòd non hac re solùm decere existimabat principes subditis præstare quòd iis forent meliores, sed etiam existimabat opus esse vt eos *veluti* prætigiis quibusdam deciperet. Itaque [b] elegit stolam Medicam & ipse ferre, [c] & vt familiares ea induerẽtur persuasit. Hæc enim visa est ei occultare siquis defectũ aliquẽ haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos ostendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clàm aliquid subiicere possint, quò maiores esse videãtur quàm sunt. Sinebátque vt oculos suppingerent coloribus, quò pulchrioribus quàm essent oculis esse viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quàm natura essent. Exercuit eos insuper vt neque spuerẽt palàm, neque mucum emitterent: præterea ne ad quicquam spectandum conuerterẽtur, perinde quasi mirarentur nihil. Omnia verò hæc existimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent subditis cõtemptui. Quos igitur censebat dignos qui aliis præessent, per seipsum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum maiestate: quos verò [d] destinabat ad seruiendum, horum neminem incitabat ad exercẽdos ingenuos labores, neque vt haberẽt arma permittebat: verùm curabat vt neque sine cibo vnquã essẽt, neque sine potu, ingenuarũ exercitationũ gratia.

d Præparabat. *aut* comparabat. *Vel*, aptos reddebat.

καὶ γὰρ ὁπότε μὲν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱπ- A
πεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰσθή-
ρευσιν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐ-
δενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς
τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε
δὲ ὥρα εἴη ἄρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἂν
φάγειόν τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν. ὥστε καὶ οὗ-
τοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν,
ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως
ἀεὶ αὐθράποδα ἕξοιεν.

Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autē nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comedisset, ne esurirēt. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quòd suiipsorū haberet curam, vt indubitatò sēper mancipia forent.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐ-
τοῦ βιβλίου. B

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

ΟΤΙ μὲν δὴ κάλλιστη καὶ μεγίστη τῶν
ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο,
αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη μὲν γὰρ πρὸς ἕω
τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ
Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ
καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δ', Αἰθιο-
πίᾳ. τοσαύτη δὲ οὖσα μοναρχία, μιᾷ γνώμῃ τῇ
Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑ-
αυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθε-
ράπευεν, οἵτε ἄρχόμενοι Κύρου ὡς πατέ- C
ρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτη-
σεν, οὗτος μὲν αὐτοῖς οἱ παῖδες ἐσωσίαζον, οὗ-
τος δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσαντο, πάντα δ'
ὅπῃ τὸ χεῖρον ἐπέπτετο.

QVOD pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omniū Asiæ, Cyri fuerit regnū, ipsum de se testimoniū præbet. Terminos enim habuit ad oriētem mare rubrum, ad septētriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & AEgyptum, ad meridiem AEthiopiam. Id autem imperium quum tantaes- a *Vel*, Vno Cyset magnitudine, [a] vna Cyri sē- ri arbitrio gub.
tentia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æquè ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrē venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuò ipsi filii inter se dissedêre, continuóque vrbes ac gentes defecêre, sícque in deterius omnia versa sunt.

Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἀρξομαι διδάσκειν
ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν
βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔ-
σχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκοις ὤμοσαν, ἠμ-
πέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ
μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, D
οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ὤμοσεν ὥσπερ οὐδὲ νῦν
πιστεύῃ οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαν ἡ ἀσέβεια
αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ὤμοσάν ἂν οἱ τῶν
σὺν Κύρῳ ἀναβαίντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ
τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, χει-
ρίσαντο ἑαυτούς, καὶ ἀναβάντες πρὸς βασι-
λέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ
δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλ-
λοι ἄλλας πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώ-
λοντο. πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. E
πρόσθεν μὲν γὰρ εἴτις ἢ ξυγκινδυνεύσειε

But as I speak truth, I will begin to teach from the diuine things. For I know that formerly both king & they who vnder the king were, & they who had committed the vltimate scelera, whether they swore by oaths, they bound themselues: or whether they gaue their right hands, they confirmed. If they were not such, & had not such opinion, neither would any one haue sworn vnto them, as neither now will any one beleeue, neither any one more, since their impietie was knowen: so neither then would they haue sworn, if they who were of the number of those that ascended with Cyrus the leaders. But now they trusting to the former opinion of them, committed themselues, & ascending to the king, were beheaded. Many also of the other barbarians who had militated together, being deceiued by diuers pledges of faith, perished. Much worse also are they now. For before if any one had vndertaken the danger

b Obseruare *quod pollicitis esset* sol.

c *Sequitur ex parte lectionem margini adscriptā. Altera sonat*, Multo etiam quàm hi nunc sunt deteriores.

corū barbarorū qui vnà militarāt, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiā his in rebus nūc sunt deteriores. Antea enī siquis aut periculū subiisset

pro rege, aut vrbem gentémve [a] in ſeruitutē redegiſſet, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egiſſet, hi erant qui in honore habebantur: at nūc, etiam ſiquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorúmque filiis obſidibus apud AEgyptium relictis, maximúmque iuſiurandum trāſgreſſus, videaturaliquid emolumēti attuliſſe regi, hi ſunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Aſiatici omnes, ad impietatem & iniuſtiam verſi ſūt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui ſub ipſis ſunt, vtplurimum euadunt. Hinc igitur factum eſt vt omne fas magis cōtemnant quàm antea. Iam verò circa pecunias hoc modo ſunt iniquiores. non enim eos ſolùm qui magnis ſe delictis fecerunt obnoxios, ſed eos item qui nihil fecerunt iniuſtè, comprehenſos cogūt nullo iure pecunias ſoluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui vidētur eſſe ditiſſimi, quàm qui multa iniuſtè admiſerūt, in metu ſint: adeo vt neque [a] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeāt ſe adiungere exercitui regio. Igitur quicunque bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipſorum ſine pugna verſari vtcunque velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniuſtitiam erga homines. Mētes igitur eorum ita ſunt omnino nunc deteriores, quàm antiquitus.

a In poteſtatem eius redeg. *Vel*, eius imperio adiunxiſſet.

a *Vel*, in poteſtatem venire.

Quòd autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea conſuerāt, nunc item hoc exponā. Lex enim erat apud eos neque ſpuere, neque emungere: (eſt autem manifeſtum hæc eos lege ſanxiſſe, non quia parcerent corporis humori, ſed quòd vellent per labores ac ſudorem reddere corpora ſolidiòra.) hoc verò tempore non ſpuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, ſed illud inſtitutum ſe laboribus exercēdi [b] deſiit. Quinetiam antea erat Perſis lege cautū comedere ſemel, quò toto die vterentur & circa res gerēdas & circa labores: hac verò tempeſtate ſemel cibum capere adhuc permanet, ſed veſci incipiētes ab eo tēpore quo illi qui ſummo mane

b Nuſquam in vſu eſt.

A πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος καταχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ παρασκεύσειεν, οὗτοι ἦσαν τιμώμενοι. νῦν δὲ καὶ ἴων τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπών, καὶ τὸν μέγιστον ὅρκους παραβάς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ τὰς μεγίστας τιμὰς γεραιρόμενοι. Ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ αἱ οἱ περὶ τὰς ἀρχὰς ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγόνασι. εἰς χρημάτων δέ, τῇδε ἀδικώτεροί· οὐ γὰρ μόνον τοὺς τὰ μεγάλα ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰ σμικρὰ ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι τοὺς τὰ δίκαια χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε καὶ δέον ἧττον πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῷ πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀντιζέσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαρροῦσι. τοιγαροῦν, ὅστις αὖ πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀπαστρέφεσθαι αὖθι μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, διά τινα ἐκείνων τε πρὸς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, τε δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῇ πάλαι χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιόν, αὐτῶν.

B

C

Ὡς δὲ τὰ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ καὶ νῦν αὖ τοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ διὰ τὸ σώματι ὑγρὸν φείδεσθαι, νομίσατε, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι διαμένει, τὸ δὲ μὴ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὲν πρόσθεν μὲν καὶ νῦν αὖ τοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῶντο καὶ εἰς τὰς παρασκευὰς καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἐώθασι τὸ ἐσθίειν τὰ

D

E

ἀειστῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διέρχουσιν ἕως τε ἂν ὁ ἡμιάρταβα κοιμώμενοι. ἐν δὲ αὐλοῖς νόμιμον μηδὲ παροινίδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες ὃ μὴ ὑπερπίνειν ἦθος αἰὲν ἐν σώμασι καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ ὃ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι αὖ διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὰ τὰ εἰσφέρειν αὐλοὶ ὀκνέουσιν, ἐπεὶ δὴ μηκέτι δύνανται ὀρθούμενοι ἐξιέναι. ἀλλὰ μὲν καὶ ἐκεῖνο ἐν αὐλοῖς ὑπῆρχεν, τὸ μεταξὺ παρυομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τἆλλα διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' αὖ ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

A prandent, ad illorum vsque tempus comedere potaréque pergũt qui lectum tardissimè petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [a]vrcei importarentur in sympoſia: quippe qui putabant, si non nimis potarẽt, minus corpora mentésque labefactari: hac verò tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tãtum bibunt vt non importent, sed ipsi exportentur, quum nequeant amplius [b]erecti egredi. Iam verò & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palàm facerent: nunc autem ab iis abstinere, adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minimè sit mirandum quòd à rebus necessariis abstineant.

a *Vel*, amphoræ. *quia Græci Græca vasa sunt aquaria potius quàm Græcia.*

b Erecto corpore. *Vel*, recto corpore.

Καὶ μὲν καὶ ὅτι θήρας πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξήεσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐλοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἧττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως ὅτε αὐτοὶ ἐξήεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵπερ φιλόπονοι ἐγένοντο καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἵππευσιν ἅμα θηρῶεν, φθονοῦντες αὐλοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὑτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας ὃ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· ὃ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου αἱ ἀποφαινόμενοι ἐδοκιμοῦεν.

c *Sonant Gr.* Beoba, Ita vino dediti vt ei succumberent.

d In aula adhuc perd. *Vel*, in regia.

Καὶ ὅτι γε καὶ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πανταπασιν ἀέκρατον. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλέον διδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τὰ δὲ βλαβερὰ ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἔοικασι ταῦτα διδασκόμενοι, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακὰ ποιῶσιν. οὐδαμοῦ γὰρ πλείους ἢ ἐκεῖ ὅτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

πλείω δὲ διδῶσι.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erant familiares, redditi sunt [c]vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipsi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius siqui laboris studiosi atque industrii vnà cum suis equitibus venarentur, apertè iis inuidebant, & vt seipsis meliores oderãt. Præterea puerorum institutio [d]pro foribus adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinẽt, extincta est, quoniam eò non eunt vbi specimen edendo gloriam consequantur. Et quòd pueri quum illic antea lites audirent secundum ius & æquum diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrarium versum est: quoniam certò vident eos vincere *causam* vtri plus dederint. Præterea eorum vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quò vtilibus vterentur, & à perniciosis abstinerent: nunc verò videntur hæc discere quò mala quamplurima perpetrent. Nusquam igitur plures quàm illic, neque moriuntur, neque interficiuntur venenis.

Quinetiã multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quàm Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorũ verò stola atque mollitie: sed hoc tempore Persicã cõstantiam æquo animo videt extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruãt. Declarare autem volo eorum quoque mollẽ & delicatam vitam. Illis enim primùm non satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes tedãt. Insuper opere pistorio quæ conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidẽ: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme nõ satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manib⁹ chirothecas villosas habẽt, & digitalia. At verò æstate contenti non sunt neque arborũ neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur. Iã verò & pocula si quã plurima habeant, hoc ornamẽto gloriantur: verùm si iniustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atq; antea patrius eis mos erat ne cõspicerentur proficisci pedites, nõ alius cuiusquã rei gratia, quàm vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent, quàm super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

a Non conspici pedibus iter facientes, non al.

In iis verò quæ ad bellũ pertinent, annon meritò nũc [b] sunt omnino deteriores quàm antea? Quibus superiore tẽpore patriũ erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militãdum esset, pro regione stipendiarios esse: nũc verò qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorúmque artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponũt & qui è mẽsa

b *Intell.* dicendi sunt. *Vel*, dici possunt.

A Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ὅτε Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τῆς ἐκ Περσῶν παιδείας καὶ ἐγκρατείας ἐζῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἀβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερείαν θεωροῦσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν ἐπιμελῶς σῴζοντας. σαφῶς δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν ἐκείνοις γὰρ θεῖον μὲν τὰς βύνας οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ὅτι πλείστων τιθέασιν, ὅπως μὴ αὐτερείδῃ ὁ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπητες. καὶ μὴν τὰ πεπτόμενα ὅτι τραπέζαις, ὅσά τε πρόσθεν εὕρητο, σῴζεν αὐτῶν ἀφήρηται, ἄλλά τε ἀεὶ καινὰ ὅτι μηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιεῖσθαι ἀμφοτέρων τούτων τέτευκται. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐλοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἐν γε μὴν τῷ θέρει σῶν ἀρκοῦσιν αὐλοῖς οὐδ' αἱ τῶν δένδρων οὐδ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις στέγας σκιὰς αὖ θερμοὶ μηχανώμενοι αὐλοῖς παρέχεσθαι. καὶ μὴν ἐκ πώματα ἴσως μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἴσως δ' ἐξ ἀδίκου φανερᾶς ἢ μεμηχανημένα, σῴζειν τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ νύξηται ἐν αὐλοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἴσως ὅτι χωρεῖον αὐλοῖς μὴ ὀφεῖλεν πεζῇ πορεύεσθαι, ἐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ ὡς ἱππικώτατοι γίγνεσθαι· νῦν δὲ τρώματα πλείω ἔχουσιν ὅτι τῶν ἵππων ἢ ὅτι τῶν ἀνδρῶν. οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ὅτι μέλονται.

Τὰ μὲν πολεμικὰ πῶς ἐκ εἰκὸς νῦν τῶν πρώην χείρους ἢ πρόσθεν εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ὅτι χώριον, ὅτου ἅπαξ ἦρξε τοῦ μὲν πλήθους ἔχον- E τας, ἀπὸ ταύτης ἱππάσιμον πρέχεσθαι, οἱ δὲ καὶ ἐστρατεύοντο· τοῦ δὲ φερεοικῶν, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, πρὸ τῆς χώρας μισθοφόρους εἶ· νῦν δὲ τοὺς τε θυρωρεῖς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ παιδαγωγοὺς καὶ ἀναιρουμένους,

ἀλλὰ μὴν οὐκέτι ἔστι.

δαπίδων

δαπίδες.

σκιάδας

ἱππικὸς

καὶ

τας, καὶ καταχριμίζοντας καὶ αἰσάττοντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἱ ἱππορχοῦσί τε καὶ ἐπιτρίβουσιν αὐτούς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάμενοι πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ γὰρ τὴν χώραν αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι αἰεὶ διατρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρας, ὁμόσε τοῖς μάχοις ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας ἰόντες μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρις, ὥσπερ ὅτε Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδὲ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποίησατο. ὁ μὲν γὰρ, τιμῆς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ὅτι τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς αἰσκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. ⓐ δὲ ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, ἐκόντες οὐ πιστοῦσιν, οἱ δ' ἐξάλλονται· ὥστε αὐτῶν ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω καὶ τοῖς φίλοις ἢ τοῖς πολεμίοις ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσαται, οὔτε ὅταν ἀγῶνας πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς αὖ στρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ τοὺς τούτους ἐγνώκασι μὴ Ἑλλήνων οὐδὲν πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους τοῖς θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους τοῖς συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους τοῖς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ τοτὲ ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταῦτα ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μάρτυρα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

toliũt, & qui dormitũ agũt, & qui à ſomno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricántque, aliíque decenter componunt: hoſce omnes ii qui proceres ſunt, equites faciunt, quò ſub ſe ſtipendium mereãt. Multitudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellũ vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vſuueniũt. nam in eorum regione hoſtes facilius commorantur quàm amici. Cyrus enim quum ferẽtarios amouiſſet, thoracibus autem & eos & equos armaſſet, & pilum vnum cuique dediſſet in manum, cominus pugnã gerebat: ſed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque cõgredientes cominus præliantur. Atque pedites habent quidem ipſi crates & copides & ſecures (quemadmodum Cyri temporibus) quũ ſũt pugnaturi, ſed cominus congredi ne hi quidẽ volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtuntur amplius ad quod eos Cyrus eſt fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificaſſet honoribus ſtrenuóſque reddidiſſet, habebat qui in armatos impetum facerent. Perſæ autẽ huius tẽporis quum ne norint quidẽ eos qui prẽſunt curribus, cenſent fore vt inexercitatos ſimiles exercitatis habeant. Et hi proſiliũt quidem, ſed priuſquã fuerint inter hoſtes, alii è curribus vltrò excidunt, alii exiliunt: quo fit vt iugales aurigis carentes, pluribus ſæpe malis amicos quàm hoſtes afficiant. Quoniã verò ipſi quoque cognoſcũt qualia ad bellum adminicula habeãt, animo ad id remiſſo ſunt: nemóque amplius ſine Græcis ad bellũ ſe accingit, neque quũ inuicem belligerant, neque quũ Græci agũt cõtra eos exercitũ, ſed etiã aduerſus hoſce ſtatuerũt cũ Græcis bellũ gerere.

Et ego quidẽ quæ pollicitus ſũ, ea me præſtitiſſe arbitror. Dico enim, Perſas atq; Perſarũ ſocios, & magis impios aduerſus deos, & magis nefarios erga neceſſarios, & iniuſtiores erga alios, & ignauiores ad bellũ, hoc tẽpore quàm antea redditos fuiſſe. Quòd ſiquis ſecus atque ego ſentiat, is eorum opera conſiderans, ea teſtimonio ſuo verba mea comprobare comperiet.

Apud eundem Xenophontẽ, in eiuſdem Pædiæ libro v.

Παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ξενοφῶντι, ἐκ τοῦ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Pag. 72 meæ editionis.

IN nullo enim neque eſculẽto neque potulento vir Perſes, ex iis qui bene inſtituti ſunt, neque oculis cõmotus appareat, [a] neque rapina, neque mẽte, quo minus eadem proſpiciat quæ ſi in cibo non eſſet: ſed quemadmodum equeſtres, quoniam in equis non turbantur, poſſint ſimul dum equitant & videre & audire & dicere quod ſit opus: ſic item illi inter epulas exiſtimant oportere & prudẽtes apparere & moderatos. At moueri eſculẽtis & potulentis, videtur iis eſſe [b] porcinum admodum & immane.

Ἐπ' ἐδεδιὼ γὰρ βρώματι ἐδεδὶ πώματι Πέρσης ἀνὴρ τ πεπαιδευμένων ὅτε ὄμμασιν αὖ ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γίγοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ παρεῖναι ἃ χρὴ μὴ ἐν σίτῳ ὦσι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ὑπὸ τ ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, ὅτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ ἀνδρῶν κυνικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι.

[a] *Id eſt*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam cõmotionem præ ſe ferat, quominus eadem proſp.

[b] *Legit* σύνικον (*Vt habes* ī *marg.*) *quod & ſuillum reddi poteſt: at* κυνικὸν *eſt* caninum. *Vox autem* θηριώδες *quam Vertit* immane, *ſonat potius hic* ferinum, *vel*, belluinum.

Vide & quæ hunc locum proximè ſequuntur, necnon quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda ſunt quæ ſuprà, pag. videlicet 700, legiſti de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obſonium verò, naſturtium: ad potum autem, ſiquis eorum ſitiret, vas fictile quod cothõna vocabant, vt in id è flumine poſſet haurire. *Atque his addenda ſunt & quæ de puberibus, ſiue adoleſcentibus (Græcè ephebis) paulo pòſt dicuntur,* quidquid venãdo ceperint, id eorum obſonium eſſe: ſin nihil ceperint, non aliud obſonium habere quàm naſturtium. *Ideo autẽ conferendi ſunt hi loci cũ illo libri V, vt conſideremus quantum proſit à teneris aſſueſcere. Nam temperanter in ipſa etiam ſenectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis ſumentibus ſcribat. Tenuis autem victus veſtitúſque vilis Perſarum mentionem facit Xenophon non in iis ſolùm quæ ex eo allata iam fuerunt, ſed in hoc etiam libri primi eiuſdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuiſti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum veſtitu antitheſin,* Apud Perſas autem qui in patria manent, hoc etiam ſeculo & veſtimenta ſunt viliora, & victus magis eſt tenuis. *Necnon aliquanto pòſt Cyrus auo ſuo Aſtyagi dicit,* Sed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad ſe explẽdum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum cõdem ſtudeatis peruenire quò nos, per multos circuitus ac ambages ſurſum deorſum errantes, vix tandem eò peruenitis quò nos iamdudum veneramus. *Sed hãc Perſarum laudem multum minuit iſte libri ſeptimi eiuſdem operis locus, vbi de Cyro dicitur,* Quum igitur ſciret, Perſas, qui domi manerent, vitam agere duriſſimam propter inopiã, & laborioſiſſimam, tum propter regionis ſuæ aſperitatem, tum quòd opus faciendo victum ſibi quærũt: hos potiſſimum exiſtimauit libenter apud ſe victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quòd regionis natura ad tenuem illum victum eos adigere dici poſſit. Sed ex iis quæ alibi ſcribuntur, coniicere eſt, inſtitutionem bonam non ſolùm hoc addidiſſe vt boni conſulerent hanc victus tenuitatem, aut ſaltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν δίαιταν dicit) ſed etiã effeciſſe vt vellent* & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. *Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas manſiſſe, in eo illo primi libri loco teſtatur. Videndũ tamen quomodo cum hoc conuenire loco poſſit ille libri octaui, vbi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis maioribus degenerãſſent)* Nam quum antea ſancitum eſſet, (*vel* lege cautum. *niſi &* more receptũ *reddi poteſt*) vt neque ſpuerẽt, neque emungerẽt. (mani feſtum eſt autem ipſos non adeo ſanxiſſe vt humori corporis parcerent, ſed quòd vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidẽ adhuc manet, vt non ſpuant, nec ſeſe emungant, at ſe laboribus exercere, nuſquam in vſu eſt. *Quomodo enim Xenophontis etiam ſeculo permanebant hæc duo, non ſpuere, neque ſe emũgere, id verò præquod hæc vitabant (quæ alioqui vix poſſe vitari videntur) vt ipſe in illo altero loco ſcribit, iam aboleuerat?*

Sed, hanc quæstionem aliùs soluendam relinquens, ad eos transeo locos qui contrà Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim, describunt. Meminisse autem hic oportet horum circa finem libri VIII verborum, ὁποῖοι τινὲς γὰρ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. *id est,* QVALES enim fuerint qui *aliis* præsunt, tales sunt plerunque & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem verò & ante Xenophontem dictum fuerat, & post Xenophontem etiã dictum fuit: & quidẽ à nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna est autem conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pagina à principio tertia,* QVVM enim vident homines, cum cui maximè licet insolenter agere, modestè se gerere, tanto magis ii qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minimè exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto pòst sequitur, de ipso Cyro,* Et se quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiusdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὲν ὁ ὑπερέχης βελτ. *&c.*

Ἐκ τῶν εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

Pag. 390, meæ editionis.

Τῶν μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν ἐρχόντων, μαστεύοντές τι ἂν ἡδέως πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα τοιαῦτα μαστεύονται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅτε τὸ φιλόπονος εἶναι, πολὺ μὲν ὃ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πολὺ δὲ ὃ σὺν τύχῃ ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον τοιαῦτα ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἡγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς ὑφορωμέναις ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, σὺν ἅπασι τοῖς ἐκ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρποντα.

Ex oratione de Agesilao.

HABET enim rex Persarũ qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui suauis illi sit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus suauiter vescatur: at verò Agesilaus, quòd labori deditus esset, quidquid aderat iucundè bibebat, & quidquid nactus erat, iucũdè edebat. ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solùm dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties cõsideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarũ illum *regem* videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atque hoc inter cætera, quòd ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur: existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at verò Agesilaus domum suam contrà instituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentíque coaceruationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fouendum etiam suum luxum illam congerere conatum esse: quamuis aliam causam afferat. Cæterùm cum illis verbis,* μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuisti pag. 707, ex alio loco,* καὶ μὴν τὸ πεπόμφαι ἐπὶ τράπεζαν, ὅσου τι σφόδρα ἄξιον εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῆκεν, ἀλλά τι ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανᾶται. καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηται. *Verùm hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octaui & vltimi Paediæ) non tantùm de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà ſtudium rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Perſarum rege commendat: quum alibi rei militaris ſtudium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendaſſet: & quidem venationis exercitio ad res bellicas, & maximè ad artem equeſtrem, eos præparare dixiſſet, vt videre eſt inter illa quæ è libro Pædiæ octauo deprompta dedi, pag. 703. Verùm ibi poſtquam hæc & alia quædam eodem pertinentia ſcripſit, & tandem locum illum his verbis clauſit, καὶ τὼ ἐγκράτειαν ᾖ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐν τοῦτο μάλιστα παρεσκεύαζε τοὺς κοινῶνας, *Id eſt,* Atque hîc maximè aſſuefaciebat ſodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æſtus, quinetiam famem & ſitim tolerare poſſent. *Vbi (inquam) ita locum illum clauſit, adiicit,* καὶ νυῦ δ' ἔτι βασιλεῦς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα τοῦτο τὸ τρόπῳ τῷ τοιούτῳ διαπονοῦσιν. *Id eſt,* Atque hoc etiam ſeculo tum rex, tum qui circa regem ſunt, hæc aſſiduè faciũt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at* κοινώνων *appellatio eam minimè admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hîc etiam maximè familiares aſſuefaciebat ad continentiam. *Exiſtimo autem reddi debere hîc, ſicut & alibi,* ſodalitia, *vel,* eos qui è ſodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* καὶ τὼ ἐγκράτειαν ᾖ, *&c. afferri & hanc lectionem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc:* καὶ τὼ ἐγκράτειαν ᾖ, καὶ πρὸς πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. *Verùm ex duabus vnam faciens, libenter ita ſcriberem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν ᾖ, καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δ. *Alioqui, noſtram retinendo ſcripturam, ſaltem ſcribendum eſſet,* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λ. καὶ δ. δύνασθαι φέρειν.

Ad illum (inquam) locum tranſeo vbi ſtudium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Oeconomico, pag. 482 meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter ſe colloquuntur.

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtẽdum cenſes? Num (inquit Socrates) regem Perſarũ imitari verebimur? Illum quidẽ ferunt inter pulcherrima maximéque neceſſaria ſtudia agriculturam artémque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque ſtudioſè [a] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ? Cui Socrates, [b] Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſiquid ſit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas ſtrenuè curare, & diligẽter adminiſtrare: quòd ex quotquot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, fũditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [c] regere poſſint quibus præſunt, quíque ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [d] cuſtodes in arcibus alere conſueuit:

a Gr. συμπιμελεῖσθαι. *Id eſt,* Vnà *vel* ſimul curare. *q. d. Vnà cum rei militaris ſtudio agriculturæ quoque ſtudioſum eſſe.*

b Hunc in modũ diſpiciẽtes, ô Cr. fort. animaduertere poſſimus an aliquam eius quoque curam gerat.

c *Verbum* κρατῶν *cum genitiuo ſign.* Vincere. *Ac videtur hoc velle,* Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioqui ſi huius cũ genit. conſtructionẽ habenda non eſſet ratio,* κρατῶν *verterem* In officio continere, *vt iam olim admonui.*

d *Vel,* præſidiarios.

A Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις τέχναις συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας τι σοῦ ἐπιμελεῖσθαι; Ὧδ' αὖ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σοῦ ἐπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογεῖται ἡμῖν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τούτοις ἅρχοντι ἐκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι ἐφίππων ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτῷ ἀρχομένων ἰσθμοὶ ἔσονται κρατεῖν, ὡς, ἢν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν τοῖς ἀκροπόλεσι τρέφει·

καὶ τῷ μὲν ἔφιππα τοῖς φερομένοις δίδω- A & custodib⁹ quidē alimentū ſuggerit huic ab eo muneri præfect⁹. rex autem per ſingulos annos omnes præter eos qui cuſtodiunt arces, eò cogens quò vocatur cōcilium, recenſet qui ſtipēdia merent, atque alios quos in armis eſſe iuſſit. [a]Qui non ita procul à regia diſtāt, ad eos ipſe inſpectionis cauſa proficiſcitur: qui lōgius incolūt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res ſociorū inſpiciant. Cuſtodum præfectos, & chiliarchos, *id eſt, qui mille viros ducunt*,) & ſatrapas, ſi imperatū ſibi militum numerum expleāt, atque lectos egregióſque viros equis & armis pulcrè inſtructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat: [b]quos autem magiſtratus ducéſque reperit aut ſegnes aut auaros, & quæſtus auidos, acerbè caſtigat, & abire magiſtratu iubet: alios qui res gerant, conſtituens. Hæc quum faciat, illum ſine vlla dubitatione rerum bellicarum ſtudioſū eſſe arbitramur. Præterea quātam poteſt regni ſui partem percurrens inſpicit ipſe, ac veluti cenſor in iudicium morū vocat: quod reliquum eſt, inſpiciūt viri fideles ab eo miſſi. Porro quos præſides regionem populo frequentem, terram excultā, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præſtare cognoſcit, his aliam regionem addit, donis ornat, ſedibus honorificis præmii cauſa donat: quibus autem videt otioſam inculámque terrā, & hominibus infrequentem, ſiue iſtud crudelitate, ſiue inſolentia, ſiue negligētia factum ſit, illos caſtigat, imperio priuat, & aliis magiſtratibus cōſtitutis abiicit. Hæc quum geriſ, cenſen' curare eū minus qui terra à cultoribus exercebitur, quàm quî tuto à præſidiis cuſtodietur?

a Et eos quidem qui ſunt circa ea loca in quibus habitat, ipſemet inſpicit: at procul diſſitos fidis hominibus inſpiciēdos mandat.

b *Illam lect. ſequitur quam ex aduerſo notauī: at noſtram ſequendo, ita hunc locum reddo,* At quos præfectos *vel* negligere eos qui cuſtodibus [*vel* præfidiariis] præſunt, vel quęſtum ſuum facere cōpererit, de iis graues pœnas ſumit, & illis magiſtratu ſubmotis, alios curatores ſubſtituit.

c Aſperitate. *Vel* acerbitate.

Lego in anot. δοκίμοις

Phil. legiſſe videtur τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν φρουράρχων καταμελοῦντας ἢ κατακερδ.

τῶν ἀναμφιλόγως

τῶν ὀπτμέλεσθαι

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε΄ βιβλίῳ.

ITAQVE [a] etiã de moribus Persarum etsi permulti dixerũt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Persæ nec statuas, nec aras erigunt: sacrificant in loco excelso. cœlum esse Iouem putant: colunt & Solẽ, quem Mithram vocant: itẽ Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hostiam statuũt. Vbi magus, [b] qui sacrificium enarrat, carnes in portiones distribuit, sua quisq; ac cepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deũ nihil velle, præter hostiæ animã: quidam tamen (vt fertur) omenti partem igni imponũt. Præcipuè igni & aquæ sacrificant, igni arida ligna imponentes adempto cortice, & aruina superiniecta: deinde infuso oleo, succendunt, [c] non inspirantes, sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnúmve in ignẽ iniicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobẽ faciunt: ibíque hostiam iugulant, cauẽtes ne quid proximæ aquæ sanguine contingatur: sic enim omnia pollutum iri: postea carnibus myrto lauróve impositis, eas magi gracilibus virgis comburũt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte ac melle mixtum infspergunt, non in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciunt, fasciculum virgarum myricinarum tenuiũ tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Persicorũ deorum templa:) non cultro sed stipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyratheia septa quædam ingentia, in quorum medio ara est. In ea

a Ideo instituta Persica his & Medis eadem, necnõ aliis cõpluribus. De quibus dixerũt quidem multi, sed tamen dicenda & nobis quæ in rem sunt. *Vel* quę præcipua sunt.

b *Malim*, Qui sacrificio faciendo præest.

c Non sufflantes, sed ventil. si quis sufflat, aut mort.

Δια τοῦτο οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, & ἄλλοις πλείοσι· τοῖς ὧν εἰρήκασι μὴ πλείοις, τὰ δὲ κύρια & ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὴ καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· προσῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην· καὶ Σελήνην, καὶ Ἀφροδίτην, καὶ πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ἀνέμους, καὶ ὕδωρ. θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ, κατευξάμενοι καὶ παρασπασάμενοι ὁ ἱερεῖον ἐστεμμένον. μελίσαντες δὲ τὰ μάγου τὰ κρέα, καὶ ὑφηγησάμενου τινὶ ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασι τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δὲ τοῦ ὄπιπλου τι μιχθὸν λιθάσιν, ὡς λέγουσι τινες, ὅπως τὸ πῦρ. ἀγαφέαντες δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ παρεσπιθέντες ξηρὰ ξύλα, καὶ λέπους χωρὶς, πιμελῆ ὑπιλιθέντες ἄνωθεν· εἶθ' ὑφάπτουσιν, ἔλαιον καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τοὺς δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ὅπως πῦρ θέντας, ἢ βόλιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι ὅπως λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ χρηνίδα ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τῶν πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἱμαχθείη, ὡς μιαινομένου· εἶτ' ὅπως μυρρίνην ἢ δάφνην ἀφέντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ μάγοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἀποσείσαντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τοὔδαφος· ταῦτ' ἐπῳδὰς ποιοῦνται πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμιλλα κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γὰρ ἔστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἱ καὶ Πύραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινὶ, ὡς αὖ ὑπέρω τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραθεῖα, σηκοί τινες ἐξιόλογοι· ἐν οἷς μέσοις βωμὸς, ἐν ᾧ

A

B

C

D

Male in Ald. ἐν πυξάμενοι τε.

ἐν ὅπλοις.

Distingue post ὕδατι, & intell. τῷ δὲ ὕδατι οὕτω θύουσι, repeendo hoc uerbũ è præcedentibus. τῷ ἐφάπτεσθαι

Ald. Πύρεθοι

Ald. Πυρεθεῖα.

πολλή τε κοπρὸς καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπᾴδουσιν ὥραν τινὰ, πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ῥάβδων ἔχοντες, πίλοις τὰς κεφαλὰς ἐσκεπασμένοι παλωταῖς, καὶ θηκύλας ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς παραγναθίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὀμάνου ἱεροῖς νενόμισται· τούτων δὲ καὶ σηκοί εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὀμάνου πομπεύεται.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἑφεξῆς. Εἰς γὰρ ποτα μὸν οὔτ' οὐροῦσιν, οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐκβάλλουσιν, οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι μιαρῶν· ὅτῳ δ' ἂν θύσωσι θεῷ, πρώτιστα τοῦ πυρὸς θίγονται. βασιλεύονται δ' ὁμοίως τῶν ἀπὸ γένους· ὁ δ' ἀπειθῶν, ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γαμοῦσι δὲ πολλὰς, καὶ ἅμα πολλαχοῦ τρέφουσι πλείους πολυτεκνίας χάριν. πάθλα δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δὲ τρεφόμενα μέχρι τῶν τεττάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. οἱ δὲ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· πρέρχεται δ' ὅτι νύμφιον θαλάμιον τρεφάγων μῆλον, ἢ καμήλου μυελόν, ἄλλο δ' οὐδέν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τεττάρτου καὶ εἰκοστοῦ, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππάζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδάσκαλοις τε λόγων τοῖς σοφωτάτοις χρῶνται, οἳ καὶ τὸ μυθῶδες τρὸς τὸ συμφέρον ἐπιμαίνοντες πλέκουσι, καὶ μέλοις χρεῖς, καὶ μετ' ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε, καὶ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες. συναίρουσι δ' εἰς ἕνα τόπον, φόβῳ χαλκοῦ πρὸ ὄρθρου διεγείροντες ὅτι ἐξοπλισόμενοι, ἢ θηρεύσοντες. πέμπουσι δ' ἅμα πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τινὰ παίδων αὐτοῖς, ἢ σατράπου, πρέχοντι κελεύουσιν ἕπεσθαι, χρεῖον ἀφορισθέντες τινὰ ἔχοντα, ἢ τετραμμένα σαθίων. ἀπαιτοῦσι δὲ καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίων, καὶ πνεύματα, καὶ πλευρὰν ἀσκοῦντες· καὶ τρὸς κρυμὸν δὲ, καὶ τρὸς ψύχος, καὶ ὄμβρου, καὶ χειμάρρου βάσεις, ὥστ' ἄβρεχα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ τοιμᾶσθαι δὲ, καὶ

magi & cinerem multũ & ignẽ perennem ſeruant: & eò quotidie ingreſſi, imprecationes faciunt, per horam ante ignẽ virgarum faſciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraq; parte dependentibus, adeo vt vittæ labia contegant ac malas. [a] Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiũt. Nam & horum ibi delubra ſunt, & Omani ſtatua in pompa ducitur.

a *Malim*, Eadẽ autem *vt pro* ταῦτα *reponatur* ταυτά.

Iſta nos vidimus: quæ ſequũtur, hiſtorici memoriæ mandauerunt. In fluuium Perſæ non immeiunt, nec lauãt, nec abluũtur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda eſſe videantur. Cuicunquedeo ſacrificent, primùm igni imprecationes faciũt. Reges habent ex eadẽ ſtirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur. [b] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ ſoboli gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conſpectum non veniũt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrãtur: ſponſus in thalamum venit, comeſto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vſque ad vigeſimũ quartum annum diſcunt ſagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Diſciplinarum magiſtris continentiſſimis vtuntur, qui & fabulas ad vtilitatem accommodatas intexunt, cũ cantu & ſine cantu, deorum & clarorũ virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris ſonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut ſatrapæ, quem currentem ſequi iubent, loco triginta quadraginta ve ſtadiorum determinato. Poſtulant hi etiam orationẽ de ſingulis quæ illi didicerint: ſimul & vocem & latus & ſpiritum exercentes. Quin & aduerſus æſtum, frigus, imbres, & ad torrentium tranſitus eos condocefaciũt, vt arma & veſtes immadidas ſeruent. Paſcere etiã, &

b Ducunt vxores multas, ſimúlque pallacas alũt plures *quàm* vxores, multipl. *Malè autem* pellices *pro pallacis dicitur*

τῶν μιαρῶν ἡγοῦνται τὰ πῦρ ἐσθέοντα.

τῶν μαίαγοντες πλέκουσι. *Hæc vox* ἀνδρῶν *deeſt in Aldi.*

τῶν ὀμβρων καὶ χειμάρρων.

& in agro pernoctare docent, & rusticari, & fructibus syluestribus vesci: vt termintho, glandibus, pyris agrestibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nã carda virile ac bellicosũ signat. Quotidianus eorum cibus post exercitationem est panis durissimus, & nasturtiũ, & salis grana, & carnes assæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autem pilas & sagittas ab equis mittentes, & fundãtes. Vespertina eorum sunt exercitia, arbores serere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus studium impendere artificiosè faciundis. Pueri venationem non attingũt, sed mos est eam domum referre. Cursus & cæterorum quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorẽ venerãtur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigesimo anno vsque ad quinquagesimum. & pedites & equites. Forum non attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhõbi figuram facta: præter pharetrã, sagares & secures habent, capiti impositum pileum turritum, pectus thorace squamoso munitũt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula cãdida est, exterior verò vestis florida: Amiculum æstate purpureum vel floridum, hyeme autẽ floridum: tiaras magorum infulis similes, calceamentum altũ ac duplum. [a] Vulgo tunicã duplam gerunt, ad medium vsque crus descendentem: circum caput sindonis cẽto voluitur. Quisque arcu & funda vtitur. Persa lautè cœnant, integra & multa & varia apponentes: vestis & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino consultãt, eáque decreta ipsi firmiora censent quàm quæ sobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos osculantur: si humilioribus, genam eis præbent, cáque osculum excipiunt: qui humiliores

A ἀίρουλφν, ϗ κάρποις ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀγρίοις μήλοις. καλοῦνται δὲ ὅτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωπείας μεφόμενοι· κάρδια γὰρ τὸ ἀνδρῶδες, ϗ πολεμικὸν λέγεται. ἰσθίουσι δὲ καθ' ἡμέραν ἄρτον μετὰ τοῦ γυμνάσιον, καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον, ϗ ἁλῶν κόνδρος, καὶ κρέα ὀπτά, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δὲ ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονῶντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσχολοῦσι, ϗ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ

B ἄρκυς φιλοτεχνεῖν. οὐκ ἄπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. πέμπεται δὲ ἐκ τοῦ βασιλέως ἆθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πεντάθλοις. κοσμοῦνται δὲ παῖδες χρυσῷ, ὃ πυρωπὸν τιθέμενον ἐν τιμῇ· διὸ δὴ καὶ νεκρῷ τοῦτο φέρουσι, καθάπερ δὴ καὶ τὸ πῦρ, ϗ τιμῶσι. στρατεύουσι δὲ, ϗ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἰκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε ϗ ἱππεῖς. ἀγο-

C ρᾶς δὲ οὐκ ἄπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται δὲ χέρρῳ ῥομβοειδεῖ. περὶ δὲ ταῖς φαρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ κοπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτὸν· τοῦτο δὲ ἐστὶν αὐτοῖς φοφαλιδωτὸς. ἐσθὴς δὲ, τοῖς ἡγεμόσι μὲν, αἰαξυρὶς διπλῆ, χιτὼν δὲ χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος. ὁ ὑπενδύτης μὲν λευκὸς, ἀνθινὸς δὲ ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον θέρους μὲν πορφυροῦν, ἢ ἀνθινὸν, χειμῶνος δὲ ἀνθινὸν πλάτ-

D ραι περὶ τὰ πλησίον ταῖς τῶν μάγων, ὑπόδημα χαῖλον διπλοῦν. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, καὶ διπλοῦς· ῥάκος δὲ σινδονίον τι περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δὲ ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, τιθέντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς τραπέζης, ϗ στρωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότε-

E ρα τῶν ἐν νήφει τίθενται. τῶν τε ὁδοὺς συναντώντων σφίσι μὲν γνωρίμοις καὶ ἰσοτίμοις φιλοῦσι προσιόντας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις τῷ γάθει, ϗ δέχονται τούτῳ τὸ φίλημα· ἐπὶ ταπεινότεροι

Ista, οὐκ ἄπτ. cohærent cum illis, θηρεύουσι δὲ, &c. at hæc δείλης δὲ φυτ. dicuntur uelut per parenthesin.

[a] φαλιδωτός.

Quidam ex coniectura scrib. ὑπόδημα.

[a] στρωμνῆς.

a At vulgo. *nam hæc, πῖς ἢ πολιοῖς, respondent illis, πῖς ἡγεμόσι μὲν.*

προσ-

προσκυνοῦσι μόνον. ἀτάφοισι δὲ κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐθάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἐῶσι. τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται.

Al. οἰωνοβρώτους, ut scribendum est: aut certè οἰωνοβρώτοις τε καὶ πάσιν νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησὶ Πολύκριτος. ἐν δὲ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅπου τῆς ἄκρας ἰδίᾳ πεποίηται οἴκησιν, καὶ θησαυροὶ, καὶ ἀναθέσεις· ὧν ἐπράττοντο φόρων, συγγράμματα τῆς οἰκονομίας. πράττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τείχη ἐρέθη, ἤ τι τοιοῦτ' ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ ἀναταχθέντα τοῖς φόροις, Δαρεῖον εἶ) τὸν μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τῷ μήκει τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἅπτεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. τὸ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν κατασκευαῖς εἶ), νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. τοῖς τε γὰρ δωρεὰς ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μᾶλλον, καὶ τοῖς κειμηλίων ἀπόθεσιν· ὃ δὲ νόμισμα τὸ τοῖς καὶ χρείας ἄρχουσιν, ἱκανὸν εἶ). κόπτειν δὲ πάλιν ὃ τοῖς ἀναλώμασι συμμέτρων. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ τὰ πλείω. ἄγει δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετήεσαν, οἶνον δ' ἐκ Συρίας ⊛ Χαλυβωνίου, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ δραχμὴν ἀφολκότερον εἶναι. σπανίως δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων, οὐδὲ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἐθνῶν τῶν τῆς Ἀσίας ἀρξάντων, Ἑλλήνων ἦρξαν· οὐδὲ ἤδεσαν οὐδ' ἐκεῖνοι τούτους, οὐδ' οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τοῦ πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὅμηρος γοῦν οὔτε τὸν τῶν Σύρων οὔτε τὸν Μήδων ἄρχοντα οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἂν Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, καὶ ⊛ ἐκεῖ τὸν τὸν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, προσιώπησε.

Ald. ἄσκησαν, Ald. ὧν ἐπράττοντο φόρων,

admodum sunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos insepultos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, instituto maiorum coëunt.

Ac Persarũ quidẽ mores sunt huiusmodi: quibus opinor addẽda esse, quæ à Polycrito referuntur: sunt autem hæc. Regũ cuique Susis in arce domicilium extat, & thesaurus, & tributorũ quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamẽta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorũ longitudine, etiam genua contingẽtium. Maximam auri atque argẽti partem in supellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim existimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adseruandáque in thesauris ceimelia. Nomismatis verò tantum sufficere arbitrantur quantum vsui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impẽsis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Cæterùm per opulentiam reges in delicias luxúmq; prolapsi sũt, adeo vt triticum ex Asso AEolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalyboniũ dicitur, aquam ex EVlæo, quòd ea omnium esset leuissima, vt Atticæ heminæ cõparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis vsu venit, vt notissimi apud Græcos essent, quòd nulli Græcis imperauerũt eorum qui Asiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea nouerant, nisi quantũ fama percepissent admodũ exili. Non enim Homerus Medorũ, Syrorúmve imperium nouerat: alioqui AEgyptias Thebas, & earum & Phœnicum diuitias nominans, nequaquam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmisisset.

Ac primò quidem Græcis Perſæ imperauerunt, Lydi verò non toti Aſiæ, ſed parti ſolùm cis Halym perexiguæ: idque non diu, ſed duntaxat [a]Crœſi & Alyattis. & ſiquid gloriæ parauerant amiſerũt à Perſis ſubacti. Perſæ Medorum rebus in ſuam poteſtatẽ redactis, ſtatim Lydos ſubegere: & Græcos qui in Aſia erant ſibi ſubditos fecerunt. poſtmodum in Græciam traiicientes, magnis multíſque certaminibus victi ſunt. Aſiam tamen vſque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus ſunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius ſucceſſor Cambyſes filius, à magis ſublatus eſt. Septem verò Perſæ qui magos interemerunt, Dario Hydaſpis F. imperiũ tradidere. Eius ſucceſſores in Narſem deſierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfeciſſet, Darium regem fecit, quanquam è ſtirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertiſſet, ipſe decem aut vndecim annos regnauit. Poſtea Aſiæ imperium in complures ſucceſſores & ab eis profectos diuiſum, tandem diſſipatum eſt. Permanſit annos circiter CCL. Hodie ſeorſim Perſæ ſuum habent corpus, & reges [b]aliis ſubditos: antè Macedonibus, nunc Parthis.

a Cr. & Alyattis tempore. *Vel*, ſub Crœſo & Alyatte.

b Aliis regibus ſubd.

A Πρῶτοι δὲ Πέρσαι καὶ Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μὲν, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπῆρξαντες, ἀλλὰ μέρεος μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ ταῦτ' ὀλίγων χρόνων τῶν ἐπὶ Κροίσου καὶ Ἀλυάττεω. κρατηθέντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἴ τι τῆς δόξης ἔτι αὐτοῖς, ἀφηρέθησαν τοῦτο ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δ' ἀφ' οὗ κατέλυσαν τὰ Μήδων, βίᾳ καὶ Λυδῶν ἐκράτησαν, καὶ τοὺς κατὰ τὴν B Ἀσίαν Ἕλληνας ὑπηκόους ἔσχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ πιεσθέντες πολλοῖς καὶ παλλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας ἄνδρες Κῦρος ἦν· ἀποδεξάμενος δὲ τὸν Καμβύσης υἱός, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. τούτους δ' ἀνελόντες ἑπτὰ Πέρσαι, C Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἷς δ' ἀπὸ τούτου ἀποδεχόμενοι κατέλυσαν εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς ἀποδεξαμένους καὶ τοὺς ἀπογόνους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· σῳζομένη δ' ὅσον πεντήκοντα ὑπὸ τοῖς Ἀρσακίοις ἔτη. νῦν δ' ἤδη καθ' αὑτοὺς σῳζομένων Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι· πρότερον μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

Scribendũ puto ἐπ' ὀλίγον χρόνον τὴν τῶν Κρ.

ἐπ' εἰς τὴν Ἀσίαν

Ἐκ τῶν Δίνωνος Περσικῶν.

EX DINONIS Perſicis.

Athenæus Dipnoſoph. lib. XII, poſtquam ſcripſit, Διαβόητοι δ' ὅτι τρυφῇ ἐγένοντο πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δ' ἐν Ἐκβατάνοις, &c. *(id eſt,* Primi autem omnium hominum Perſæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Suſis hyemabant, Ecbatanis æſtiuabant) ſubiungit,

Καὶ τὸ μὲν ἀδύσμενον δὲ ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδ' αὐτὸ ἠρνεῖτο τινὰ τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. ἡδὺ δὲ ἐστὶν ὁ λάβυζος, καὶ πολυτιμότερον τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος κατοίη (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθήλετο, ὀλίγου ὄντος ὅσον τινὰ τὸν γῆν τοῦ ὕψους, οὔτε ἀφ' ἑαυτοῦ χειρῶν ἐρειδόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπίκειτο, καὶ τούτῳ ἐπιβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο.

Fort. πολυτιμοτέρα

Inſigne verò quod ſuis capitibus reges Perſarum imponebãt, ne ipſum quidem voluptate illos frui ſolitos negat. Conficiebatur enim (vt ſcribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quàm myrrha eſt pretioſior. Quum autẽ & è curru deſcenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille deſiliebat, quamuis exigua eſſet à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipſum* circũſtabãt fulciebatur: ſed ei ſemper aurea ſella admouebatur, & huic pedes imponens deſcendebat: ac regiæ ſellæ geſtator huius rei gratia ſequebatur.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

Δίνων γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρετίθεντο δ' ὅτι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχή. ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ᾤετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῷ βύνοῦχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποταπαὶ εἶεν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγοράσασιν ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐτῷ ἐξουσία γένηται αὐτῷ λαμβάνειν ὅτου ἐθέλοι, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ ὁ βύνοῦχος ὑπὸτινος τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατείας.

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

Atque adeo Dinon in Perſicis ſcribit menſæ regiæ apponi ſolita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni ſubditæ, ex vnoquoq quantum ſatis eſſet ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendum eſſe is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quædam poſtea exſtitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi appoſuiſſet, ſciſcitat tum vnde eſſent. Vbi autem intellexiſſet Atticas eſſe, iuſſiſſe emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius poteſtate eſſet accipere quoties vellet, & non emere. Fama eſt autem eunuchum de induſtria hoc feciſſe vt ipſi expeditionem aduerſus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, libro XIII.

A Ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, ἀπὸ τῶν αὐτῶν Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ.

APVD Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tãquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quàm aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

Παρὰ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, διὰ τὸ ὡς δεσπότιν ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ τὴν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ὑπό τε παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

EX HERACLIde Cumano.

Ἐκ τῶν Ἡρακλείδου τοῦ Κυμαίου.

Apud Athenæũ, libro IIII.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ.

a *Ex Dalech interpretatione.*

a HERACLIDES Cumanus, qui Persica composuit, libro secũdo eius operis quod Parasceua sticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrãt, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ C apparatum occupantur. Conuiuarũ regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non simul capiunt: verùm cœnacula duo sũt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuę velum, regem autem contueri illi non possunt: aliquando tamen festis diebus in eodem atrio cœnant D omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiusculè, conuiuæ illi sunt maximè duodecim. Vbi verò cœnauerũt, solus quidẽ rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati cõueniunt, & cum rege bibũt, nõn tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi verò humi sedẽt, ac discedũt, quum immodicè temulenti fuerint. Vt plurimũ rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdũ cum eo, & liberorum quidam, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus, nonnullis pellicibus, quarum vna cantum

B Ἐκ τῶν Ἡρακλείδου τοῦ Κυμαίου.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ.

HERACLIDES δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπογραφομένων παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ θεραπεύοντες (φησὶ) τοὺς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοποιοῦντας, ἅπαντες λελουμένοι παρακονοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ παρατείνουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, πρὸς τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι πρωτὶ τῷ βουλομένῳ· ὁ δὲ εἴσω, μεθ' βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' αὐτικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ συνδειπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνοις μὲν ὁρᾷ διὰ τοῦ παραλύμματος τοῦ ὀπὶ τῇ θύρᾳ. ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεύς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ συνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τῆς τῶν οἰνούχων. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐκεῖνοι. καὶ οἱ μὲν, χαμαὶ καὶ ἐπὶ μύλου, ὁ δ' ὀπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑποφθεγγόμενοι ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλείστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἄριστᾷ τε δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν υἱῶν ἔνιοι. καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ. καὶ μία μὲν

ἐξάρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόως ἄδουσι. ὃ δὴ δεῖπνον φησὶ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξῃ μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δὲ φρονίμως οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας καταθυόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα τραγήματα. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἁλίσκονται, οἵτε γρυθοὶ καὶ Ἀραβικοί. (ἔστι δὲ ζῶον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτεια μὲν αὐτῶν παρατίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ,τι ἂν καταλίπηται ὅλον τοῦ ἀείστου. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῖς σιτίοις, οἷς πρόσφορα βασιλικὰς τοῖς τε δορυφόροις καὶ τοῖς πελτασταῖς, τούτοις ἀποφέρεται εἰς πολὺ αὐλιον. οὐ γὰρ ἔστιν ἄπομα, μερίδας ποιησάμενοι τοῖς κρεασὶ καὶ τοῖς ἄρτοις ἴσας, διαιροῦσι. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὗτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἀντάλλαγμα λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀθρόα πρόσπορα τὰ σιτία ὅλα πολὺ τράπεζαν παρατίθεται. ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι τὸ ἀπὸ τῆς τραπέζης παρατεθὲν πομμάτιον (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ὀπτιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ ταῦτα λαβὼν, πολὺ καθ' ἡμέραν, ἔχει ἔφοδον. τοῖς γὰρ βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐπιμόπαται τῶν συνδείπνων ὅτι τὸ ἄριστον μόνον δεῖ τὸ παρατεθὲν, ἵνα μὴ δὶς πορθῶνται. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνους ἐστιῶσι.

A exorditur, reliquæ cõfertim cõfusísque vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificã esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres quæ B ingenti mole corporis animalia sunt, anseres gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harũ victimarũ & cibariorũ maxima pars in aulam fertur alẽdis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuiq; distribuũt. Nam vt in Græcia stipendiarii æs C merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarum optimates, ciuitatúmque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi verò conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autem plurima, nẽpe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. D Ad regem tantummodo pransũ it è cõuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendum sit, tum vt ipse cõuiuas in cœnam accipiat.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, τοῦ τῶν αὐτῶν Ἀθηναίῳ, ἐν βιβλ. ιβ'.

Ex eodem Heraclide, apud eundem Athenæum, lib. XII.

ΦΥΛΑΣΣΟΥΣΙ δὲ αὐτὸν τὸν βασιλέα τριακόσιαι γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν τῷ τρίτῃ Περσικῶν. αὗται δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ᾄδουσαι καὶ ψάλλουσαι διατελοῦσι λύχνων καιομένων.

IPSIVS autem *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerum Persicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu somnum capiunt. Totam autem noctẽ canũt & citharã pulsant, ardentibus lucernis.

Cum illis rex per ſtationem[a] clauatorũ excubitorũ perductis ſæpe etiã rem habet. E claſſe[b] haſtatorum clauatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergô ſelecti ex decem Perſarũ millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex trãſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quàm regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationẽ quũ rex peruenisſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certè pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſaque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpurcámque veſtem extendebant.

a *Sic Dalechãp. Sonat autem μηλοφόροι* mala geſtantes, *ſeu* malorũ geſtatores. *Cuius appellationis ratio paulo poſt redditur. Quidam μηλοφόροι interp. plurib⁹ verbis*, Haſtilia gerentes aureis malis præpilata.

b *Intelligo* ſatellitum: qui *δορυφόροι dicti ſunt quòd haſtas gererent.*

A χρῆται δὲ αὐταῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς ἀγὰ τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ ἀριθμῷ πρῶτοι Πέρσαι, ὅτι τῶν ἐυσχίνων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν· ἀειστίνδην συλλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διὰ μὲν ἀγορᾶς τῆς τούτων αὐλῆς πεζὸς, ὑπὸ τάπησι Σαρδιανοῖς, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐκτὸς αὐλὴν B ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅτι ὃ ἅρμα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἐωρᾶτο ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ὅτι ἤθελεν ἐξίοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν, ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ᾧ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῖς ἦν, ὃν προεῖχοντο τέσσαρες χιονίσχοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Fort. φήρας. id eſt uenationem.

Scribe προεισίσσεσαν.

EX CLEARCHO Solenſi.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τοῦ Σολέως.

Non ſolùm autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proximè ſequuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων fit mentio, ſicut hîc μηλοφορείας.

Apud eundem, eodem in libro.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

CLEARCHVS Soléſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hũc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiã quæ à Medis ad Perſas tranſiit c melophoriam, non ſolùm pœnas de Perſis exegiſſe iniuriarum quas ab illis acceperãt, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documẽtum, ad quàm effœminatos mores deueniſſent.

c *Vide in præcedente Heraclidis loco quæ margini adſcripta ſunt de voce μηλοφόροι.*

ΚΛΕΑΡΧΟΣ δ' ὁ Σολεύς, ἐν τετάρτῳ βίων, περὶ μὲν τῶν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ἀνοικίσασθαι τῶν περικτίονων, ὅτιφέρει, καὶ τὴν παρὰ Μήδων ἐλθοῦσαν Πέρσαις μηλοφορείαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς D τῶν δορυφορικῶν τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quam aureã appellant, nimirum ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant rex ipſe ac maximus natu filius: aliorum ſi quis biberit, morte pœnas luit.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶ) ὃ χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. εἶ) δὲ τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων. τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θανάτου ἡ ζημία. E

Malim πίνειν

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗΤΟΣ ΤΟΥ ΜΙΤΥΛΗΝΑΙΟΥ.

Παρὰ τὰ αὐτὰ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΧΑΡΗΣ δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίᾳ, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦλθον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἐλέσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἄφατα ἔκειντο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο τὸ περὶ κεφάλαιον βασιλικόν. καὶ τὸ περὶ ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ τὸ ὑποπόδιον βασιλικὸν ὑπεστρώννυτο. ἡ δὲ ἐν τῷ χιτῶνι λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης. τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν, ἐν τοῖς γαθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων λίθων συντεθειμένους. ὑπὸ μακρὰν τε ταύτης ἀπέχεσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

EX CHARETE MITYLENÆO.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

CHARES autē Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarū reges, vt supra verticē regii cubilis supernè esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atque hoc *cœnaculum* cerui cal regium appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterū cœnaculū tres lectos habēs, vbi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque *hoc cœnaculum* scabellum regis, *siue subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hanc verò vitem Amyntas, in libro quem γαθμοὺς inscripsit, racemos etiam habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac nō procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

Q. d. Cui gemmæ agglutinatæ erāt. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

DE ÆGYPTIACIS legibus & institutis, è diuersis historicis, & aliis scriptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ νόμων καὶ ἐθῶν, ἐκ διαφόρων ἱστορικῶν, καὶ ἄλλων συγγραφέων.

EX NYMPHODORO, in XIII rerum barbaricarum.

INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtũtur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerũt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operã: illic verò mulieres quidem in foro ambulant & cauponariã exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effœminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterẽt, illorum opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt nõ solùm armis priuati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionẽ quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde verò, hos quidem, sedentes, illas verò corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicum dedit: existimãs, animos etiam effœminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

Ἐκ τῶν Νυμφοδώρου, ἐν τῷ τεισκαιδεκάτῳ τῶν βαρβαρικῶν.

Ἔθεσι δὲ, τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. Τὸ μὲν γὰρ ἐξίστασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοίως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι, τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατ' ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, ταλασιουργοῦσιν· ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἶκον ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλύναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγονὼς κύριος καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ὅτι ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις περιέστησεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἅτε τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ὅτι τοῖς ὑπάρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν, ψιλοὺς εἶναι, τὰς δὲ αἰθέναι τὰς τρίχας προσέταξε· καὶ τοὺς μὲν ὅτι τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ὅτι τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν. ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν, καθημένους, τὰς δὲ, ὀρθὰς ἑστῶσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια περιέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· ὅτι καὶ θαρραλεώτερα ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὅπερ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

ΕΚ ΤΩΝ

Ἐκ τῶν Στράβωνος, ἐν τῷ ιζ.

Παραπλέουσι δὲ ταῦτα ἐφ' ἑκατὸν σταδίους, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δὲ πόλις ἐκαλεῖτο πρότερον. σφόδρα γὰρ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ τιμῶσι τὸν κροκόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς περὶ αὐλῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὐτὸν τρεφόμενος, χειροήθης τοῖς ἱερεῦσι· καλεῖται δὲ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τῶν ξένων τῶν ἐπὶ τὸ θέαμα ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, ἀνὴρ τῶν ἐντίμων, ἀπὸ τῶν μυσταγωγῶν ἡμᾶς, στὰς ἐπὶ τὴν λίμνην, κομίζων ἀπὸ τοῦ δείπνου πλακουντάριόν τι καὶ κρέας ὀπτὸν, καὶ προσχύσας τι μελικράτου. ὑπέρμυδι δὲ ἐπὶ τῷ χείλει κείμενον τὸ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ὁ μὲν διέῳξαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατέχεαν. καταλιμπάνει δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ ἄλλου τῶν ξένων, κομίζοντος ὁμοίως ἀπαρχήν, λαβόντες περιῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Μετὰ δὲ Ἀρσινοΐτην, τὴν Ἡρακλεωτικὴν νομὸν, Ἡρακλέους πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἰχνεύμων τιμᾶται ὑπεναντίως τοῖς Ἀρσινοΐταις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς Κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ἤτε διώρυξ αὐτῶν μεστὴ ἐστὶ τῶν Κροκοδείλων, καὶ ἡ τῆς Μοίριδος λίμνη· σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν·) οἱ δὲ τοὺς Ἰχνεύμονας, τοὺς ὁλεθριωτάτους τοῖς Κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ ταῖς Ἀσπίσι· καὶ γὰρ τὰ ᾠὰ διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, τῷ πηλῷ προσκαθέντα, &c.

Ἑξῆς δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κύνων πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καὶ σίτισις τέτακταί τις ἱερά.

Ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, ὁμώνυμος· τιμῶσι δὲ Ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐλῖς ἱερὸν Ὀξυρύγχου· καὶ τοι καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων κοινῇ τιμώντων Ὀξύρυγχον. τινὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ

Malim αὐτὸν ἐν τιμῶν εἶναι φέρειν.

προσέθηκε

προσενεχθέντα

Ex Strabone, libro XVII.

PRAETERNAVIGANTI hæc ad centum ſtadia, vrbs eſt Arſinoë, quæ olim Crocodilorũ vrbs dicebatur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & eſt ſacer apud eos, in lacu quodã ſeorſum nutritus, & ſacerdotibus mãſuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiuſmodi ſpectaculũ venientibus. Hoſpes itaq; noſter, vnus [a]ex honoratis viris, qui nobis ſacra commonſtrabat, ad lacum vnà accedens, placentulam, & carnem aſſam, & quoddam mulſi vaſculũ, è cœna attulit. Beſtiam in ripa lacus inuenimus: ex ſacerdotib⁹ alii eius os aperuerunt, alius placentam ingeſſit, poſtea carnem: deinde mulſum infudit. Ille in lacum deſiliens, in vlteriorẽ partẽ traiecit: quúmque alius hoſpes aduenisſet, & ſimiliter primitias attuliſſet, curſu lacum circumeuntes itidẽ inuento Crocodilo obtulerunt.

a Ex honoratis ibi viris.

Poſt Arſinoiticam Heracleoticámque præfecturã eſt Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arſinoitarũ. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea foſſam habẽt Crocodilis plenam, & Mœridis lacũ, nam venerantur, & ab eis abſtinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aſpidib⁹ perniciosiſſimi ſunt. nã & earum oua delent, & ipſas beſtias interficiũt, luto armati, *&c.*

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor & [b]ſacer quidam cibus canibus eſt conſtitutus.

b Sacra quædã cibatio. *Vel potius*, ſacer quidam cibatus. *Magis enim eſt in vſu hoc quàm illud.*

In vlteriore regione eſt Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templũ eſt: quãuis etiã cæteri AEgyptii omnes Oxyrynchũ piſcẽ colãt: ſunt etiã quædam animalia quæ AEgyptii vniuerſi colũt, vt

de terrestribus tria, bouem, canē, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id est squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum colūntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum verò, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui sūt, iuxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cætera inter canem atque vrsum: in AEthiopia nascitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mēdesii, murem arancum (si quidem hoc est mygale Græcorū) Athribitæ, alii aliud. Causas verò afferunt inter se non consentientes.

A τῶν πεζῶν μὲν τὰ, βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν δὲ πτηνῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν. τῶν δὲ ἐνύδρων δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν & Ὀξύρυγχον. ἄλλα δ' ἔστιν ἃ ἡμῶσι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται τὸν θῶα, καὶ Θηβαῖται· Λάτον δὲ τὸν ἐν τῷ Νείλῳ ἰχθύν, Λατοπολῖται· Λύκον τε Λυκοπολῖται· Κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. Κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ πρὸς Μέμφιν (ἔστι δὲ ὁ Κῆπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, τἆλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γίνεται δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ.) Ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, Λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, Αἶγα δὲ καὶ Τράγον Μενδήσιοι, Μυγάλην δὲ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλό τι. Τὰς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν. Malim τῶν. τῷ Κῆπον. τῷ δ' Κῆπον

Et quibusdam interiectis,

Abydi Osiris colitur, in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo sacrificium auspicari: quemadmodum mos est aliis deis.

B Καὶ μετ' ὀλίγα,

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ ἡμῶσι τὸν Ὄσιριν. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητήν, οὔτε κιθαρῳδὸν ἀποκεῖσθαι τῷ θεῷ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

C Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα ὑπὸ ἁπάντων φεύγοντας καὶ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ Κροκόδειλος ἠτίμωται, καὶ ἔθνος τῶν ἀπόρων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάντα τρόπον ἀνιχνεύουσι, καὶ διαφθείρουσιν αὐτούς. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους τοὺς πρὸς τῇ Κυρηναίᾳ, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς Κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαπερᾶν, μηδενὸς ἄλλου θαῤῥοῦντος.

a *Sic implendus hic locus*, pernic. existiment, venerantur tamen, & ab eo manus abstinent: at Tent.

Post Abydum est parua Diospolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter cæteros AEgyptios excellenter Crocodilū detestantur, & ex omnibus beluis inimicissimum habent. Nam cæteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi a pernicioſum existiment, Tentyritæ omnibus modis eos persequuntur, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodū Psylli apud Cyrenaicam regionē naturalem quandam vim habent aduersus serpentes: sic & Tentyritis esse contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiāt, sed intrepidè vrinentur, & aquā tranent, alio nemine audente. *&c.*

D

Supra Memnonium autem sunt regum loculi in speluncis quibusdam in lapidē incisi, circiter x l, mirum in modū structi, spectatúque sanè digni. Iuxta hos in obeliscis quibusdam inscriptiones sunt, quæ regū illorū diuitias ac potentiā declarāt, atq; imperiū vsque in Scythiā, & Ba-

E Ὑπὲρ δὲ τὸ Μεμνονείου, θῆκαι βασιλέων ἐν σπηλαίοις λατομηταί, καί τε πεπαρεγμέναι, θαυμαστῶς κατεσκευασμέναι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς θήκαις ὑπό τινων ὀβελίσκων ἀναγεγραφαὶ δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑπεροχήν, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βα-

κτείων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας ἀφιστείνασθαι· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐν Θήβαις ἱερεῖς. τούτων δέ ἐστι καὶ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς διακοσιημερίοις δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς ἃς τὸν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὑπερέχοντος μορίου ἑνὸς τῆς ἡμέρας, περιόδους ἐνιαυτῶν συντιθέασιν ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συνελθόντα ποιεῖ ἡμέραν. αἰδεῖσθαι δὲ φασὶ τὸν Ἑρμῆν πᾶσαν τὴν τοιαύτην σοφίαν· τῷ δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, οὐδὲ δεῖσθαι καὶ γλῶις λαμπροτάτου παρθένος ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύεται καὶ συνεστιᾶται οἷς βούλεται, μέχρις ἂν ἡ φυσικὴ γλὼς τοῦ σώματος καθάρσεως· μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν δίδοται τοῖς ἀνδράσι. πρὶν δὲ δοθῆναι, πένθος αὐτῆς ἄγεται μετὰ τὸν τῆς παλλακείας χειμῶνα.

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμουθὶς πόλις, ἐν ᾗ ὅ, τε Ἀπόλλων τιμᾶται καὶ ὁ Ζεύς· τρέφεται δὲ ἐν αὐτῇ βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, τιμῶσα τὸ θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις καὶ μετὰ ταῦτα Λατόπολις, τιμῶσα Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Λάτον. εἶτα Ἐλευθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ἐρεβάκων πόλις, ἣν Ἐρεβακα τιμῶσα· εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὕτη πολεμοῦσα τοῖς Κροκοδείλοις.

Postea Lucinæ ciuitas, & eius templum. In vlteriore regione est Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis est inimica.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟΥΣ δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δὲ εἶναι τὸν αἴτιον τοῖς πᾶσιν) τὸν δὲ, θνητὸν, ἀνώνυμον τινα, καὶ οὐ σαφῆ. ὡς δὲ ὅτι τὸ πολὺ τοῖς εὐεργέταις, καὶ βασιλεῦσι, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δὲ ἰδίους, ἰδίους τοῖς εὖ παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τοὺς δὲ πρὸς τῇ μεσημβρίᾳ μένοντας, θεοὺς νομίζουσι· οἱ γὲ τὸν ἥλιον ἐξαίρουσι,

DE ÆTHIOPIBUS.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium causa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [a]regios, pro diis habent. reges suos, cōmunes omniū seruatores & custodes esse putāt, cæteros verò, priuatim eorū quibus benefecerūt. Ex iis qui ad torridam habitāt, nōnulli sūt qui deos nō credūt, qui quidem Solem oderint,

[a] *Fortasse*, aliquid regale præ se ferentes.

& deteſtentur quũ eum exoriri A vident, propterea quòd eos vrat & infeſtet: atque ob id in paludes fugiũt. Meroes cultores etiã Herculem, Panem & Iſidem venerãtur: ac præterea quendam deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuſo vitro domi ſeruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iuſiurandum per eos exigunt, & ſanctimoniã adhibent. Regem conſtituunt eum qui vel B forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroẽ ſũma poteſtas fuit penes ſacerdotes, tãtáque eſt autoritas, vt nónunquam miſſo nũtio mortem regi imperarẽt, & ei alium ſufficerẽt. Poſtmodo rex quidam conſuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanum irruẽs, vbi aureum ſacellum erat, & ſacerdotes C omnes iugulãs. Is etiam AEthiopibus mos eſt, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idẽ quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi cuſtodia adeſt. *&c.*

κὴ κακῶς λέγειν ἐπειδὴ προσίδωσιν αἰσχρὰ, ὡς καίονται κὴ πολεμιώτατα ἀνθρώποις, καταφθύγειν τε εἰς τὰ ἕλη. Ⓐ δὴ ὁ Μερόη κὴ Ἡρακλέα κὴ Πᾶνα κὴ Ἶσιν σέβονται, προσὸς ἄλλῳ τινὶ βαρβαρικῷ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς Ⓐ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκτίθουσιν, οἱ δ' οἴκοι κατέχουσι, περιχέαντες ὕαλον. τινὲς δὲ καὶ κεραμίαις σοροῖς κατορύττουσι, κύκλῳ τῶν ἱερῶν. ὅρκον τε τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, κὴ πάντων ἡγεμονεύουσι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τὸν κάλλει διαφέροντας ἢ ἀρετῇ, κτηνοτροφίας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ κυριωτάτην τάξιν ἐπέχουσιν οἱ ἱερεῖς τὸ παλαιόν· οἵ γε κὴ τῷ βασιλεῖ προσέταττον ἔνθ' ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἄγγελον, κὴ καθίσασθαι αὐτ' αὐτὸ ἕτερον· ὕστερον δ' κατέλυσέ τις τῶν βασιλέων τὸ ἔθος, ὅπλων μεθ' ὅπλων ὅτι τὸ ἱερὸν ὅπου ὁ χρυσοῦς νεώς ἐστι, κὴ τοὺς ἱερέας ἀποσφάξας πάντας. Ἔστι δὲ κὴ τοῦτο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, ὃ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ συνόντες αὐτῷ μάλιστα, οἱ δ' ἄλλοι κὴ συναποθνήσκουσιν· ὁκ δὲ τούτου φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη πρ' αὐτῶν. *&c.*

πρωθῇ

EX PLVTARcho, in libro de Iſide & Oſiride.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

D

SED AEgyptiorum plerique colentes ipſa animalia, atque erga ea ſe gerentes tanquam erga deos, non tantùm riſu & ſannis totam ſacra faciendi rationem impleuerũt. (hoc enim minimũ eſt malorum quæ ex amentia illa proficiſcuntur) ſed vehemens innaſcitur animis opinio, quæ infirmos & ſimplices in meram ſuperſtitionem impingit, at illis qui aliquãtum ſunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur eſſe deos, & quæ belluinæ ſunt.

Paulo pòſt,

Soli enim ex AEgyptiis Lycopolitæ nunc quoque veſcũtur oue: quia Lycos (*i. lupus*) idẽ facit:

Αἰγυπτίων δὲ Ⓐ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, κὴ προσκυνοῦντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον ὀδὲ χλευασμοῦ κατεπλήκασι τὰς ἱερουργίας· ἀλλ' τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς κὴ ἀκεκάστους εἰς ἄκρατον ὑποφείδουσα πλὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις κὴ θρασυτέροις· εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα κὴ θηριώδεις λογισμούς.

Malim ἐμπιπρείδουσα.

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται προβατον ἐσθίουσιν. ἐπεὶ κὴ λύκος,

ὸν θεὸν νομίζουσιν. Ⓐ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τ Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ὀλ δὲ τούτου κατασάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολασθέντες διετέθησαν.

quem pro deo habent. Atque adeo ætate noſtra quum Cynopolitæ piſcem oxyrynchũ ederẽt, canes comprehẽſos & mactatos tãquam victimam comederũt. Ac quum inde ad bellum deueniſſent, cùm grauia ſibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, ſunt allata.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῶν μὲν οὖν καὶ τραγέλαφον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κορύδους, τὰ τῶν ἀσπαλάκων ᾠὰ εἰσχεῖσθαι καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἄπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φεύγειν ὅστις αὐ ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάνθαρον, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐτοῖς ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σταγόσιν, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καταδόντες.

Boui quidem certè & oui & ichneumoni, vſus gratia quem præſtant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuiſſe patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Theſſali ciconiis, quoniam quũ terra multos ſerpentes produceret, ciconiæ ſuperueniẽtes perdiderũt vniuerſos. Ideóque legem tulerũt, vt in exilium abiret quicunque ciconiam occideret. Aſpidem verò & felem & cantharum *AEgyptij honore proſequuti ſunt*; quum in illis diuinæ potentiæ imagines quaſdam obſcuras, quales ſunt ſolis in ſtillis, animaduertiſſent.

Ac, poſtquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, ſcribit,

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιρῶσθαι ἔοικε μόνος· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγενέναι, μόνος μὲν ἀγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidẽ honorem probabili ratione carentem habuit: ſed exemplar dei fuiſſe dicitur, quum ſolus inter animalia ſit elinguis. &c.

Pauciſſimis verbis interiectis, ſubiungit,

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα ἡμφισβητουμένων, τοῖς μὲν τὸν κύνος εἰρῆται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἰατρικοῦ χρεία, καὶ διδοῦσα οὕτω κλυζομένῳ καὶ καθαιρομένῳ ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Iam verò inter illa quæ vtraque de cauſa coluntur, de cane quidem dictum eſt antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vſum docuit, quum illam hac ratione ſe abluentem & purgantem animaduertiſſent. *Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: ſicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc tranſlata ſunt.*

Tandem verò ita locum hunc claudit, τοῖς μὲν οὖν τῶν προσφύων ζώων τιμὸν τὰ δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων. *Id eſt,* Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maximè ſunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibuſdam animalibus ab AEgyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur) Ex iis eſt hic, Sympoſ. IIII, quæſtione V,

Τὸν μὲν γὰρ μυγαλῆν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὸν ὄντα, ὅτι

Nam muri araneo, qui cæcus eſt, diuinos honores tributos ab AEgyptiis fuiſſe aiunt, quoniam

tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eúmque è muribus nasci, quíto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

A τὸ σκότος τῷ φωτὶ ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πίκτεσθαι δ' αὐτὸν ἐκ μυῶν πέμπτῃ γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης. ἔτι δὲ μειοῦσθαι ὅταν ἡ σελήνη.

Deinde & honoris tam leoni quàm ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autẽ alibi huius honoris mentionem faciat, tanquam ab omnibus AEgyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locum hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quàm sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: subiũgit, οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῦσιν Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλοι πρὸς φέρονται. *id est*, erga quæ, tãquam sanctissima, AEgyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamuis autem, quum scribit illos ita se erga ea vt sanctissima gerere, tacitè innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit à Xylandro ita reddi*, Quorum alia ab aliis AEgyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam malè ἁγιωτάτοις, quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit*, Quorum alia ab aliis AEgyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Estque insuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus, ἁγιωτάτοις, sed ὡς ἁγιωτάτοις. Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, eius locos inter se, lectorem doceam: dico, genus illud loquendi, πρὸς φέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride, προσέποντες ὡς θεούς.*

Cæteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud AEgyptios peculiariter in more posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus enim in eo eius opusculo quod Conuiuium septem sapientum inscripsit, pag. 256 meæ editionis,

At AEgyptius sceletus (id est *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantùm supersunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuus* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo pòst tales futuros, is quamuis ingratus & intempestiuus comessator aduenerit, tamen non omnino nullũ ibi locum habet: si quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorẽ ac delectionem exhortatur, monétque vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

B Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ὀπτέχωες εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτίθενται, καὶ προλαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καίτοι ἄχαρις καὶ ἄωρος ὀπτέχωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρόν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακελεῖ μὴ τὸν βίον, τῷ χρόνῳ βραχὺ ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Suspectum esse potest hoc loco istud vocabulum.

Ab hoc AEgyptiorum in conuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alii scriptores in conuiuiis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primùm, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quàm Persis, ex hoc Lyncei in AEgyptiacis loco, vbi quum AEgyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Quum AEgyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex AEgyptiorum captiuus esset, comiter ac benignè illum tractãs Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quũ igitur splẽdidus apparatus foret, irridebat AEgyptius, tãquã viles

C Αἰγυπτίων ὀπτρατευσάντων ὀπτὶ Ὤχῳ Περσῶν βασιλέα, καὶ νικησάντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὤχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ὀπτὶ δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς ἡμυθίας λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς ὀντελοῦς τοῦ

Πέρσου διαιτωμένου. εἰ δὲ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ ἡμερωθεῖσι μαγείροις σκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ προεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, κακὸν κακῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας ἰσίνης εὐτελεστέρας. A Persæ epulæ essent. Quòd si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regũ victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquando coqui fuerũt AEgyptiam cœnam tibi struere. Quod quũ fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malũ te malè dii perdãt (inquit) AEgyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἐστὶ τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ περὶ τῷ δεῖ δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων οὕτως, Τέτταρά δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακή, τραπεζῶν μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περιφερομένων. B Quænam autem AEgyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est AEgyptiaca: quũ mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Malè autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est AEgyptiarũ, in quibus non admouentur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quã esse AEgyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumẽto AEgyptios fuisse vinolentos, quòd apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandã ebrietatem hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularũ dari solitam. Postquam enim dixit, Φιλόξενος δ' ὁ διγραμβοποιὸς ἐν τῷ ὀπισγραφομένῳ δείπνῳ δεύτερον ποιεῖται τὸν στέφανον τῆς ὠφελίας, *non longo intervallo subiũgit,* τοῦτο γὰρ ἔθος καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ἐν τοκισῇ.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces AEgyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerẽtur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat AEgyptios Hecatæus,* apud eundem, lib. 10: *id est,* panis edaces: *mentionem simul addens illius ordeacei potus: id est, ex ordeo confecti.* Ac propterea (addit Athenæus) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mẽtione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo solitos non minus quàm vini potu inebriari, modò legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (vt opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud AEgyptios rara & notabilis esset, mentionẽ facit. *Cæterùm voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis μετρίαν τροφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquã fortassè conãtes eũ renocare. Legimus enim libro V, ex quodã Apollonio,* καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἦ τοπαλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὰ περὶ συμποσίων ἤθος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς αὐτοῖς ἦν πρὸς εὐθυμίαν. *Id est,* Quinetiam apud AEgyptios antiquitus cõuiuia tẽperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, vilissimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarãdum animum satis esset.

HENR. STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de AEgyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minimè viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit nō hiſtoricorum tantùm ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiūtur his Herodoti pag. 64, verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, καθ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283 meæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πάντ' ἐκεῖνα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατῳκισθέντε καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατ' οἶκον ἑστίας
Θακοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δὲ σεμνόμοι
Τὰ τῶν βίου τροφεῖα πορσύνουσ' αἰεί.

At verò Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus AEgyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

ΟΥ̓κ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμογνοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
Βοῦν μὲν σέβεις, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς.
Τὸν ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δὲ τῶν ὄψων μέγιστον ὧδε πολύ.
ΟΥ̓κ ἐσθίεις ὗεια, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κύνα σέβεις, τύπτω δέ γ' ἐγώ,
Τοὐψον καπτόμενον λιμὸς ἂν λάβῃ.
Τοῖς ἱερεῦσιν ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπορρήθους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχον' λύει ἰδών,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δειπνᾶν παρ' ὑμῖν μυγάλη, παρ' ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentiētes: diſſidemus plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifico deis eū.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe cōtrà verbero,
Obſonium voratur illi quum meū.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſiēt
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris malè,
Ploras: ego libens perimo, pòſt pellē aufero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hīc.

INDEX EORVM QVAE APVD HERODOTVM & Cteſiam ſunt memorabilia.

Admonitum te volui, lector, quædam eſſe vbi eam quæ margini adſcripta eſt interpretationem ſequitur hic index, non alteram: quæ aliquando planè contraria eſt. Quinetiam in nonnullis locis ab hac illum ſcito diſcedere, vbi tamen nihil margini adſcriptum habes.

A

Abae, vrbs Phocenſiũ, pag. 19 (*vbi antea malè* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & pag. 577. apud Abas erat Apollinis delubrum locuples 539 apud Abas redditaoracula, Herodoti etiam ætate 539

Abantes, EVbœæ non minima portio 68

Abaris ferebatur fuiſſe Hyperboreus 267 de eo fabula, qua dicebatur ſagittam per vniuerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens *ibid.*

Abdera, (*plur. numero neutro gen.*) vrbs à Teiis condita in Thracia, quum eò traiecciſſent 77 vrbem Abdera, ſicut Maroneã & Diceã, Xerxes præterit 476 quum Abdera peruenisſet Xerxes, hoſpitii fœdus cum Abderitis iniit, & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit 572

Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, ſuper cadauer Leonidæ occumbunt *ib.*

Abronychus, Atheniẽſis, filius Lyſiclis ſpeculator apud Leonidẽ 535

Abydus, vna vrbium quæ in Helleſponto ſitæ ſunt 378.452 Abydus ponte à Xerxe iungitur *Cteſ.* 665 Abydeni prætoriũ quoddam Xerxi extruunt 456

Acanthus vrbs 396 Acanthios Medica veſte donat Xerxes 478 Acanthiorum mare 448

Accenſio lucernarũ, feſti nomẽ 127

accipiter inter animantes Ægyptiis ſacras 128 accipitrem aut ibin qui necauerit apud Ægyptios, ſiue volens, ſiue nolẽs, morte mulctatur 129 accipitres in vrbem Butum aſportant ſepeliendos 129 accipitrũ paria ſeptẽ, omen ſunt ſeptẽ Perſis 219

Acephali populi 324 in pectoribus oculos habent *ibid.*

Aceratos, propheta in templo Delphico 540

Aces amnis 234 vnde oriatur *ib.*

Achæiæ Cereris tẽplũ & orgia 352

Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex vtroque parente germanus 187. 438. 471 Ægypti præſes 438 Ægyptiacę claſſi præfuit 471 bonum conſiliũ Demarati inuertit 325 ab Inaro interfectus 187.438

Achæmenes *alius*, Cambyſis pater 443

Achęmenidis, fratris Artoxerxis in Ægyptum expeditio *Cteſ.* 667 interficitur *ibid.* Amytis quomodo vlta Achæmenidis filii necem *ibid.*

Achæmenidę compellantur à Cãbyſe 213 Achæmenidarum tribus apud Paſargadas 60 ab his reges Perſidæ ſunt oriundi *ibid.*

Achæorum, qui Ionęs è ſedibus ſuis exegerunt, partes duodecim 68 ex illis fuerũt qui terreſtres copias Xerxi ſuppeditarunt 507

Achæorum in Athamantis poſteros actio 511.512

Achelous fluuius 104.481

Acheron fluuius 543

Achilleum oppidum 370

Achillis curſus, locus ſic dict' 275

Achræphia vrbs 577

acinaces Martis, cui immolatur quotannis 276 acinaces Perſicus in Helleſpontum abiectus à Xerxe 460 acinacem in calycẽ vino & ſanguine plenũ tingũt Scythæ in fœdere ineundo 279

Acriſius Danaẽs pater 399

Acrothoon vrbs 448

ex aculeis ahenum factum 285

Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Aprię ſe dedit 313

Adimantus Ariſteæ pater 485

Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum claſſis dux, fugam facere vult 529

Adimãti dictum 547 Adimanti inſolẽtia erga Themiſtoclẽ 547

Adimanti ducis turpis fuga 560

Adraſtus, Midæ, Gordio prognati, filius 16.19 fratris interẽptor 16 Phryx *ib.* Adraſtus quẽadmodum à Cręſo ſit exceptus 16 Adraſtus Phryx à Cręſo expiatus 17 Adraſto cuſtodiam filii ſui ad venationem exeuntis mandat Cręſus *ibid.* Adraſtus cuſpide Cręſi filium trãsfodit, aprum volens transfigere 18

Adraſtum miſeratur Cręſus *ib.* Adraſtus ſuper Atyis cadauere immolari vult *ibid.* Adraſtus fratris & expiatoris ſui interemptor 19 ſeſe ſuper buſtum Atyis transfodit *ibid.*

Adraſtus, Talai filius, Sicyoniorũ rex *ibid.* Polybi nepos 356 Ægiali pater *ibid.* in Adraſtum Cliſthenis Sicyonii odiũ 355 Adraſti monumentum vult exterminare Cliſthenes *ibid.* Adraſto honores, & dies feſti erepti, Melanippo traditi 356

Adria à Phocenſibus occupata 74

Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum verſus 317 eiſdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur *ibid.* Adyrmachidarũ vxores armillã cręã ĩ vtroq; crure geſtãt 317

Æaces Syloſontis & Polycratis pater 245.385 Æaces Sami tyrãnus, ab Ariſtagora exutus tyrãnide *ibid.*

Æaces, Syloſontis filius, Samios ad defectionem à ſociis ſollicitat 385 Samũ reductus 389

Æaco fanum extructum 364

Æacus à claſſe Gręcorum inuocatur 549

Æacides Samius 305

Æacidæ ab Æginetis, Thebanis miſſi 361

ædes Veneris in Cypro vnde extructa 49 ædes Mineruæ 541 ædes Vulcani 145 ædes Protei, dicta Veneris hoſpitæ 146 ædes deorum & hominum ligneæ 293 ædes fulmine abſumptæ 283

ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ 151

ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium conſumptum 178 eius ædificii ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ibidem & ſeq.* ędificium è ſolido ſaxo 178 ædificium Zamolxis ſubterraneum 289 ædificia humanis operibus maiora 167

Æga vrbs 480 Ægæ & Ægiræ, vna ex partibus Achæorum 68

Ægæus Pandionis filius Lycũ fratrem Athenis pellit 79

Ægæ', Ololyci fil. vnde Ægidę 309

Ægaleus mons, vnde Xerxes nauale pugnam ſpectabat 559

Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus 346

Ægeum mare 286

Ægialees, ab Ægialo Adraſti filio dicti 356 Ægialees Pelaſgi 470

Ægialus Adraſti filius 356

Ægicores 355 Iouis filius *ibid.*

Ægidæ in Sparta ingens tribus 309

Ægila, ſiue Ægile, locus ad quem Naſamones veniũt vt palmulas decerpant 318.321

Ægila, Styreorum inſula 420

Ægina, (aliãs Argiua) Ariſtodemi vxor 398

Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi 360

Æginetæ cur Samiis infenſi 209 Samios vt mulctarint 209

Æginetę Epidauriis ſubditi 361

Æginetarum in Athenienſes odii principium 364 Æginetæ terrã & aquam Dario dant 397 vnde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ibid.* contra eius rei autores mittitur Cleomenes 398 Æginetę, primores ſuos adducunt Athenienſibus 407 Æginetarũ cum Athenienſibus ſimultates 361 vnde ortæ *ib.* ab Æginetis illatæ Atheniẽſibus iniuriæ 414

Æginetę auxilia rogãtur à Thebanis cõtra Athenienſes 361 ab Æginetis ſtatuæ repetitę per Athenienſes 362 circa Æginetas & Athenienſes acta *ibid. & ſeq.*

Æginetarum obſides Athenis 411 Æginetarum legati contra Leutychidem, Spartã miſſi 411

Æginetæ cum Medo ſentientes 403 Æginetarũ obſides Athenis 411 Æginetarũ piaculum maximum 415 eis malorũ cauſa *ibid.* apud Æginetas portentum 415

Æginetæ præſtantiſſimi in pugna nauali 560 Æginetæ nauali prœlio victi 415 Æginetæ ſeptingenti ad necem tracti 415

Æginetæ aureas ſtellas tres quæ ſuper malum nauis aureum ſũt, Delphis dedicarũt 572. 573 Æginetis vnde diuitiarum principium 618 Æginetarũ tumulus eorum rogaru ſtructus, à quo, & cur, & quando 620

Ægineticum bellum cum Atheniẽſibus 489

Ægion Achęorum 68

Ægirę Achæorum *ibid.*

Ægiroeſſa, Æolum ciuitas 69

circa ægrotos Babyloniorum lex 91 ægroti quomodo curentur apud quoſdam Indos 229 ægroti apud quoſdam Indos interficiũtur & comeduntur 228. 229 ſuper ægrotos qui ad arã ſunt cinis ſparſus 267

Ægyptus fluminis donum 102

Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ibidem* eius longitudo *ibid.* Ægyptus tota eſt paluſtris. vel, (*vt Græcum verbum ſonat*) eſt palus *ibid.* ægyptus eſt quam Nilus irrigat 108 quomodo irrigetur, vnde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus 144.184 in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuiſa 174 vrbes habitatę in ea ſunt mille & viginti 179 montanæ Ciliciæ oppoſita eſt 115 qualis ſit qua parte Africam ſpectat 103 foſſas habet 144 propter has inequitabilis & plauſtris inhabilis *ib.* de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ 106 de eadem re Herodoti ſententia *ibid.* plura mirabilia habet quàm omnis alia regio 115 ſub Amaſi rege maximè beata 179 Ægypto potiũtur Perſæ 185 ab Artoxerxe deficit 667 *Cteſ.* ad Perſas redit 668

Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt 183 Ægyptii pleraque omnia diuerſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuerſa eſt natura 115 eorũ inſtituta & iura *ib.*

Ægyptii omnium hominum primos ſe arbitrãtur 100 Phrygas tamen eſſe priores conceſſerunt 101

Ægyptii in ſeptem hominum genera diſtributi 174 Ægyptii hominum ſapientiſſimi 173 multarũ rerum cognitione cæteris antecellunt 154. Ægyptiorum inuenta 101.102 primi immortalitatem animarum aſſeuerarunt 554 primi annum excogitarunt, & in mẽſes duodecim diſtribuerunt 101 ab illis excogitata *vide & pag.* 134 prodigiorum ſunt obſeruantiſſimi 134 diuinationem certis diis vendicant *ibid.* Ægyptii ſuis moribus & inſtitutis ſunt contenti 133 nullis aliis inſtitutis vti volunt 136 nihil à Græcis mutuati 123 eorum in Græcos dicterium 105

quibus potiſſimùm inter Ægyptios Ægyptiis ſine agricultura fruges proueniant 106 vt iacto ſemine in ſua rura ſues immittant *ibid.* Ægyptii vitibus carent 133 eorum vinum ex ordeo *ibid.* fabis abſtinent 116 eorum victus *ibid.* quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122

Ægyptiorum ſacra 134 eorum ſacerdotes 117 eorum vnus eſt pontifex *ibid.* ſunt raſi 115. 116 Ægyptiorum ſu-

perſtitiones 128 & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.* illis ſacrificia adempta 155, deinde reſtituta 157 eorum circa Cererem & Rhampſinitũ ceremoniæ 154 deorum omnia fere nomina ab Ægyptiis ad Græcos peruenerunt 123 duodecim deorum cognomina primi Ægyptii in vſu habuerũt 102 primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.* quorum deorum nomina neſciant *ibidem* quorum deorum oracula habeant 134 dii aliquando eorum principatum obtinebant 164 Ægyptii pudenda circumcidunt 143 cum feris veſcuntur 116 ſuem non alunt 323 quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122 eorum victimæ 119 eorum ablutiones poſt contactum ſuem 121 Ægyptii Thebanæ prouinciæ ab ouibus abſtinent & capras immolant 118.119 contrà Ægyptii Mendeſiæ prouincię capris abſtinent, & oues immolãt 119 Ægyptiorum deſcriptio qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam 132 Ægyptiorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta 137 eorum luctus & ſepulturæ 135.136 eorum mos in condiendis cadaueribus 135 eorũ ſcriptura & literarum duplex vſus 116 Ægyptii interpretes à quibus oriundi 170 Ægyptii pueri linguam Græcam edocti 170 Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis 133 purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.* eorum capita quàm firma, & cur 187 Ægyptii mẽdici cæteris præſtantiores 240 apud Ægyptios viri binas veſtes habẽt, fœminę ſingulas 116 veſtes eorum lineæ quales 133 vnguenta 139 eorum naues *ibid.*

Ægyptiorum reges 49.100. 102. 105. 141 ſub Amaſi rege beatiſſimi 179 eorum ſub duobus regibus calamitas 157. Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi ſuo 163 quid ſub eo paſſi *ib.* Ægyptiorum rex Seſoſtris imperio Æthiopiæ potitur 145 Ægyptii à rege Aprie cur deſciuerint 313 Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges cõſtituerunt 166

Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus 183 Ægyptii in fugam vertuntur 186 Ægyptii morte mulctati à Cambyſe quũ Apin celebrarent, cur 195 Ægyptiorum clades à Cyrenæis accepta 313 Ægyptii à Cambyſe ſubacti, à Perſis deficiunt 435 à Xerxe ſubacti 438

Ægyptii & Phœnices cõmeatus comportant exercitui Perſico 449

Ægyptius quidam vocaliſſimus 206

Ægyptio thorace in pugna vtuntur Perſę 64

Ænea vrbs 480

Æneſidemus Pataici filius, ſatelles Hippocratis 494 Æneſidemus Theronis pater 499

ænigma Hipparcho per viſionem dictum 351

Ænus vrbs 288

Æoles inuadit Crœſus 11 Æoles à Crœſo ſubacti 3.12 Æoles Cyro ſe dedere volunt 66 nõrecipiũtur *ib.* Æoles & Ione hereditarii Cãbyſis ſerui 100 Æoles circa oram Iliadem capti 380 Æoles in Xerxis claſſe militantes & eorum armatura 470 Æoles Seſtum tenentes 633

Æolicæ vndecim ciuitates 69 Æolicæ ciuitates inſulares quinque 70. Æolicæ & Ionicę ditionis collatio 69

Æolidenſium oppidum incenſum 539

Æolus Athamantis filius 511

æor apud Scythas virum ſignificat 294

Æorpata, id eſt, viricidæ, Amazones dictę lingua Scythica 294

æquitati iniquitas inuiſa 46

aër Ægyptiorum nunquam immutatur 133 aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi 133

ærarium Athenienſium 489

Aëropus 578 Philippi filius 580 Alcetæ pater *ibid.* Aëropus Echemi pater 595

æs apud Æthiopas omnium rariſſimum 193 æs apud Scythas non eſt in vſu 280

æris alieni debitor mendacio obnoxius 65 æs alienum debere, apud Perſas turpe eſt 65 æris alieni debitor cadauer patris deponit apud Ægyptios 160 ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicę ſit obſtrictus 401 vt & apud Perſas *ibid.* pro ære aurum mercantes Æginetæ 618

æriſodinæ 334

æri viri Pſammiticho auxiliantur 169

æreũ totũ Mardonii preſepe 614

Æſanius, Grini pater 309

Æſchines, Nothonis filius 418 Eretrienſium primarius *ibid.* non ſinit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſeoũ perire 418

Æſchreus, Lycomedis pater 532

Æſchrionia tribus 194

Æſchylus EVphorionis filius 171

Æſopus fabularum ſcriptor 159

æſtas vbi ſemper nubila eſt 265

Æthiopiæ regno ſolus Seſoſtris Ægypti rex, potitus 145

Æthiopia terrarum habitatarum vltima 233 eius deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ibid.* Æthiopes quomodo redditi mã ſuetiores 113 Æthiopum regi tradunt ſe Ægyptii *ib.* Æthiopes pudenda circumcidunt 143 Æthiopes ad quos miſit Cambyſes, qui & quales 191 aduerſus Æthiopes Macrobios Cambyſis bellum 190 *& ſ.* Æthiopes, qui Cambyſen iuuarunt cõtra Macrobios Æthiopes 228 eorum deſcriptio *ib.* Æthiopes vnde macrobii exiſtant 193 Æthiopum regis cum Ichyophagis colloquia 192 Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium 464.465 eorum diſtinctiones, arma, veſtitus & duces *ibid.*

Æthiopicus lapis 159

Ætolus Males Agariſtæ procus 428 germanus Titormi *ibid.*

affines Medi & Perſę ſimiliter colunt 64

Africæ termini 107 deſerta 113 Africæ ſuperiora æſtas ſemper obtinet 110

africus pluuioſiſſimus 110

Agæus, Elei pater 429

Agamemnon Oreſtis pater 29 Agamemnon Pelopides 496

Agariſta, Cliſthenis filia, Græcorũ præſtantiſſimo deſtinata 428 circa eam & totius Græciæ præſtantiſſimos iuuenes acta *ibid.* Agariſtæ liberi 430

Agariſta, Hippocratis ex Agariſta nati, filia 430 Xanthippo nuptà 431 eius viſum in ſomnis *ib.* Periclis mater *ibid.*

Agathyrſi 292 eorum mores & inſtituta *ibid.*

Agathyrſus, Herculis filius 258 vnde *ibid.*

Agaſicles, vir Halicarnaſſeus 67 legem Apollinis Triopii auſus violare 67

Agenor Cilicis Phœnicis pater 469

ager Caicus 390 ager Creſtonicus, & Pæonius 481 ager Platæenſis 589 ager Caryſtius 628

agricolatores cõemptiſſimi apud Thraces 331

agricultura Ægyptiorũ nulla 106

Ageſilaus Doriagi filius 514 Ageſilaus Hippocratidæ fil. 576

Agetus, Alcidis filius 403 amicus Ariſtonis *ibid.* vxorem ſuam Ariſtoni collocat *ibid.*

agger viſu mirabilis à Nitocri aggeſtus 84 agger Samiorũ 210

Agis Menaris pater 404

Aglauriæ Cecropis filiæ tẽplũ 545

Aglomachi turris 315

Agora oppidi nomen 461

Agrianes fluuius 288

Agrianes 334

Agyllenſes, Agyllæi 76 mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.* aheni pro monumento relicti deſcriptio 285 in Scythia *ibid.* ahenum ex aculeis ſagittarũ factum 285 ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici 310 vnde *ibid.*

Aiaci nauis ad Salaminem repoſita 572 Aiax Telamonis fil. à Græcorum claſſe inuocatur 549 Aiax pro heroe habitus 355

Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector 612 eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*

Aimneſtus Platæenſis 615

Alabanda vrbs 578

Alabandenſes in Caria 511

Alarodii 227 alarodii cum Xerxe militantes 467 eorum armatura & dux *ibid.*

Alazeris Barcæorum rex 316 eius interitus *ibid.*

Albæ columnæ ſic dictæ 378

Albus murus Memphiticus 226

Album littus, ora ſic dicta 449

Alcæus, Herculis filius 4

Alcæus, cuius pronepos Argon Sardium rex 4

Alcæi poetæ fuga 370 eius arma ſuſpenderunt in Sigeo Atheniẽſes 370

Alcamenes Telecli filius 513

Alcetes pater Amyntæ 580 Aëropi filius 580

Alcibiades Cliniæ pater 533

Alcides Ageti pater 403

Alcimachus Euphorbi pater 418

Alcmæon Megaclis filius 427 eius officium erga Lydos ad oraculum Delphicum miſſos 427 Crœſi in eum ob id munificẽtia 427 Alcmæon quomodo ſe auro maximè onerarit 428 eius domus inde ditata *ibid.* alia Crœſi in illum beneficia *ibid.* Alcmæon victor in Olympicis *ibid.* Alcmæõ qui ad Crœſum ſe contulit, Megaclis pater 429

Alcmæonidæ profugi 27 profugi propter Piſiſtratidas 353

Alcmæonidæ Perſas in Athenienſes excitarint nẽcne 426 tyrannorum hoſtes maximi *ibid.* Alcmæonidæ tyrannidis oſores 427 quomodo pulſi Athenis *ib.* alcmæonidæ clypeum Perſis oſtenderint necne 427 alcmæonidarum laus 427 alcmæonidæ per Græciam quomodo celebres facti 430 alcmæonidæ obnoxii crimini piaculari 25

Alcmæonides 427

Alcmena mater Herculis 119.165

Alcon, è procis Agariſtæ 429

aleæ ludus à Lydis inuentus 45 aleæ luſus Cereris & Rhampſiniti 154

Aleæ Mineruæ templum 29.614

Alei filii 483

Aleuæ filii 609

Aleuadæ *ibid.*

Aleuadæ Theſſaliæ reges, eorum nuntii ad Xerxem miſſi vt ſuccurrat contra Græcos 437

Alexander, Priami filius a Helenã rapit *ibid.* Alexander, Helenæ raptor 146 de Alexãdro & Helena hiſtoria 146 *& ſ.* Alexander ex Sparta triduo Ilium penuenit 149

Alexander Amyntæ vetuſta origine Græcus 604

Alexander Macedo, Amyntæ filius 335. 503. 580 Alexander, Amyntæ filius, vult Perſarum inſolentiam vlciſci, & vlciſcitur 336 eius prudentia 338

Alexander ſeptimus à Perdicca, Macedonũ tyrannidẽ quomodo obtinuit 578

Alexander Athenienſes hortatur ad paciſcendum cũ Mardonio 580 eius colloquium cum Athenienſibus 604 Mardonii cauſam prodit *ibid.*

Alexander Macedo aureus apud Delphos 572

Alexander in Olympico certamine curſor primo proximus 337

Algæ Achaiæ 502

Alilat, eadem quæ Vrania 185

Alitta, Venus dicta ab arabiis 62

Alizones 273

Alleſus Sidonii Tetramneſti pater 471

alluuione fluminis agros decurtatos, compensat Ægypti rex 145
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii 354
Alpenus vicus 504
alpeni vici 523
alpenus oppidum 518
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti 522 eorũ virtus ad Thermopylas *ibid.*
Alpis fluuius 272
Alyattes, Sadyattæ successor 7 eius acta memoratu digna *ibidem* alyattes qua ratione Myletum obsidebat 7
alyattis morbus 8 alyattis cũ Thrasybulo pactiones initæ 9
alyattis donaria Delphos missa 10
alyattis interitus 10 eius sepulcrumquale & vbi 44 à quibus constructum *ibid.*
alyattis filius Pantaleon 44 alyattis filia, Ariena 33
Alysonii 225
Amasis rex 120.159
Amasis Ægypti rex 12 ad eum se confert Solon 12 eius cum Crœso fœdus 35 amasis missus ad sedandos Ægyptios, ab Apria, regnum occupat 173.174 eius res gestæ, insolens responsum ad Aprien 174 177 *& s.* amasis cum Cyrenæis amicitia 180 amasis, Apriæ successor, Ægypti rex 177 eius res gestę, solertia, contemptus, ingenium *ibid. & seq.* amasis Græcorum amator 179 amasis dona in Græciam missa 181 amasis primus Cyprum cepit & tributariam fecit 181 contra amasin Cambysis expeditio 182 amasis cambysen eludit missa Apriæ filia pro sua 182 amasis vxorem vnde velit ducere 180 eius vxor, *ibid.* amasis, Psammeniti pater 186 amasis obitus *ibid.* sepulcrum *ibid.* in amasis cadauer Cambysæ contumelia 189
amasis literæ ad Polycratem 201
amasis cum Polycrate ius hospitii soluit 202
amasis mortuus, verberatus & flagris cæsus, postea crematur 189.190 pro amasi rege habitus *ibid.*
Amasis, vir Maraphius, dux contra Barcæos 316
Amasis contra Barcæos commentum 732
amasis Cyrenen diripi non vult 328 postea pœnitentia ducitur *ibid.*
Amastris Otanis filia, vxor Xerxis 463
Amathuntis obsidio: circa eam gesta ab Onesilo & Persis 376 *& seq.*
Amathusii ad Ionas nolunt deficere 374 amathusii obsessi *ibid.*
Amaxampeus fons 274 locus etiam vnde fluit, sic dictus 274 à Græcis ἱερὰ ὁδὸς, sacræ viæ
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ 294 earum cum Græcis bellum *ibidem* earum cum Sauromatis bellũ, quo agnitæ sũt esse fœminæ 294 quomodo cum Scythis mixtæ 295 Amazones viros suos à parentibus quomodo & quò abduxerint 295.296 Amazones linguam Scytharum ediscunt quum viri non possent Amazonum linguam addiscere 295
in Amazonidas præclarũ facinus Athenienſium 595
ambitus vrbis Ecbatanorum 47 Athenarum *ibid.*
Amestris, Xerxis vxor 477 eius amiculum 630
Amyantes Lycurgi 429 Agaristæ procus *ibid.*
amictus purpurei à Crœso cõcremati in honorem oraculi Delphici 20 amictus Babyloniorum 90
amicus solers possessio pretiosissima 338 amici casũ flet Psammenitus non liberorum 188
amiculum Sylosontis Dario datũ, quid ei profuerit 245 *& seq.* amiculum Amestris Xerxi datum, quorũ malorum causa 630
Amilcar Hannonis filius 499 Carthaginiensiũ dux contra Gelonem missus *ibid.* eius res gestæ & interitus *ibid.*
Amilcari sacrificia instituta 500
Aminias Palleneus, vir Atheniensis 557 Artemisiam fugientem insequitur 560 eius virtus & præstantia in pugna nauali *ib.*
Aminocles Cratineus 509 è naufragio classis Persicæ diues factus, & quomodo *ibid.*
Amitres dux classis à Xerxe relictæ 573
Ammonis oraculum in Africa 19 oraculum 113 Ammonem Iouem appellant Ægyptii 119
Ammonii Ægyptiorum & Æthiopum coloni 119 aduersus Ammonios Cambysis bellum 190 *& seq.* Ammonios diripi iubet Cambyses 193 contra Ammonios copiæ missæ 194 Ammonii 321
Ammoniorũ rex Etearchus 113
amnes, Hermus 36 Tigris 86 Gyndes *ib.* Aces 234 Tearus 287 Scythiæ amnes 272 Triton 319 Marsyas 378 Peneus 448 Cataractes, vbi 450 Lycus 451 Lyssus 476 amnis Chidorũ 480 amnis Sperchius 512 amniũ nomina *ibid.*
amnis, cui ab Argo posteri sacrificant, Temenidas seruat 519
Amyntas à Megabyzo poscitur aquam & terrã 334 eius prudentia circa Persas nuntios & filii insolentia 334.335 Amyntas Alexandri pater 503 & 578. 580 Amyntas Gygæę pater 578 amyntas Alcetæ filius 580
Amompharetus Pausaniæ obtemperare non vult & locum deserere 607 circa eum & Pausaniam & Athenienses acta 607. 608 *& seq.* Amompharetus Spaꝛtiata 614 eius virtus *ibid.* Amompharetꝰ sepulcrum apud Lacedæmonios 620
de amore Xerxis & nece Masistæ *vide* 632
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci 180
amores quomodo tractant Caunii 79
Amorgis interitus 379
Ampa vrbs 387
Ampelos promontorium Toronæum 480
Amphiarai oraculum 19 eius oraculum verax à Crœso repertum 20 ad amphiarai oraculũ donaria à Crœso missa 22 amphiaraus, Amphilochi pater 226
amphiarai optio 577 amphiarai delubrum *ibid.*
Amphicæa vrbs 539
Amphicrates Samiorum rex 209
Amphictyones 180. 583 amphictyones epigrammatis & cippis ornarunt Leonidẽ & alios duces 523 amphictyonum sedilia 512 amphyctiones templũ quod nunc Delphis est, trecentis talẽtis construendum locarũt 353
amphictyonis delubrum 512
amphyctionidis Cereris templũ 512
Amphilochus, Amphiarai filius 226 colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia disiecti 470
Amphilytus Acarnan ariolus 26
Amphionis filia clauda 366
Amphissa vrbs 538
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes 119
Amyrgij Scythæ 463
Amyrtæus rex 162
amyrtæus Pausiris pater 189 regnum vt amisit *ibid.*
Amytheon, Melampodis pater 122
Anacharsis 271 anacharsis, ob adductos ritus externos, interfectus 281.282 anacharsidis genus & dignitas apud reges Scytharum 282 de anacharside alius sermo 282 anacharsidis de Græcis & Lacedæmoniis relatio 282 anacharsin vidisse se negant Scythæ 282 cur, *ibid.*
Anacreon Teius in conclaui cum Polycrate, quum aduenerunt legati ab Oroete 237
Anaphanes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu 463
Anaphlysta 291
Anaxandridas & Ariston Spartiatarum reges 29 anaxandridas Leonidæ pater 513 anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex 344. 513 anaxãdridas Cleomenis pater 354.496 anaxandrides Doris pater 496 anaxandridæ duarum vxorum liberi 345 anaxãdridæ altera vxor cum priore infœcunda ab ephoris iniuncta, cur 344 anaxandrides ędibus binis habitabat, habẽs vxores duas 344 anaxãdrides Cleõbroti pater 587
anaxandrides Theopompi filius 576
Anauia Phrygiæ vrbs 451
Anaxilaus Archidami filius 576
Anaxilaus in matrimonium duxit Terilli filiam 499 anaxilaus Critinei filius *ibid.* Rhegij tyrannus *ibid.* anaxileus tyrannus Rheginus 388 Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi 388
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus 353 eius interitus 354 eius bustum *ibid.*
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum 44
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio 616
Anderica, pagus Assyriæ 84
anderica, Eretrienſibus data 425
Andreus Myronis pater 428
Andrij pecunias Themistocli dare negant 568
Androbulus Timonis pater 487
Androcratis herois fanum 594
Andromeda Persei vxor, Persem ex Perseo perperit 463 Cephei filia 492
Androdamas Theomestoris pater 557.612
Androphagi 261. 292. 293. eorum mores & descriptio *ibid.* androphagorum fuga 300
androsphinges 128
Andrus 265 andrus à Græcis obsessa, cur 568
Aneristus Sperthiei pater & filius 484. 485
angarium Persæ quid appellent p. 562
Angites flumen 477
Angrus fluuius 272
anguis ingens in templo ab Atheniensibus obseruatus 541
anguilla sacra Ægyptiis 131
animalia quæ ab hominibus eduntur, feracia & fœtuosa: quæ noxia sunt, parum fœtuosa 231 animalia in saxis primi sculpserunt Ægyptij 102 animalia quomodo in suis vestibus pingant qui Caucasum incolunt 94
animantem non interimunt Indi 229 animantes tam volucres quàm quadrupedes in India maiores quàm aliis in locis 231 præter equos *ibid.*
animã hominis immortalem primi dixerunt Ægyptii 154 de animę immortalitate, & errationibus, Ægyptiorum & Græcorũ sententia 154
animus inuictus Psammeniti 188
animus Lycophronis inuictus & obstinatus 206
annonę difficultas per Lydiam 45
annum primi Ægyptij compererunt 101 distinxerunt in 12 menses *ibid.*
anni vitæ apud Æthiopas & apud Persas 192 anni hominum vitæ 14
annorum 15 millia à Dionyso ad Amasin regem 165
annulum signatorium gestant Babylonij singuli 90 annulus Polycratis signatorius 202
Anopæa, via sic dicta 518
antacæi, cete ingentia sic dicta 274
Antagoras Hegetoridæ pater 617
Antandrus ab Otane capta 338 antandrus Pelasgis 456
Anthela oppidum 504 vicus 512
Anthemus Histiæo oblata 370
Antylla vrbs, 140 in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat. *ibid.*
Anticharis Eleonii consilium Dorico datum 345 de Heraclea

condenda *ibid.*
Anticyra 517
Antidorus Lẽnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit 532
Antiochus, Tisameni pater 599
Antiophemus & Rhodus 493
Antipater, Orgis filius 478 Xerxianas vt excepit copias *ibid.*
antistitæ 83
antistita apud Delphos suborna-ta, *Vide* Perialla
Anysis rex Ægypti, successor Asychis, cæcus 161 eius res gestæ 161 *& seq.* imperium suum recuperat 162
Anysis vrbs 161
Anysia plaga 175
Aorizus, Masangis pater 465
Apaturia festa 69
aper eximiæ magnitudinis apud Mysos: & deuastationes ab eo factæ 16 aper in Libya nullus est 325
apes loca trans Istrum obtinentes 332 quum tamen sint omnino frigoris intolerantes *ibid.*
Aphetæ, loci nomen 510
Aphidnæ à Titaco indigena Tyndaridis proditæ 615
Aphrodisias insula 317
Aphthitana plaga 175
Aphytis 480
Apia vrbs 108
Apia, tellus 275
Apidanus fluuius 482
Api aula à Psammitticho facta 69
apis, quem Græci Ἆπιν 169. 194. 195 eius descriptio, ceremoniæ Ægyptiorum circa eum, quum apparuit 195 è vacca genitus *ibid.* à Cambyse vulneratur *ibid.* apis è vulnere extinctus 196 apis, multis Ægyptiis quomodo mortem attulit *ibid.*
Apollinem Crœsus inuocat 41 apollo inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit *ib.* apollo, Græcorũ deus 42 præcipuè à Crœso coli solitus *ibid.* secundum apollinis beneficium & gratia erga Crœsum 43 apollo Ismenius 43. 577 apollinis Ismenii templum 352 apollo Triopius 67 apollinis oraculũ 134 apollo, Osiris, seu Dionysi, & Isidis filius 171 apollo à Latona occultatus *ib.* apollo ab Iside commendatus 171 apollinis ara ab Aristeo extrui iussa 260 apollinis templum 170 apollinis templum 171 apollinis templum à Milesiis structum 180 apollinis delubrum apud Abas 539 apollo, Ægyptiacè Orus 171 apollo, Oetosyrus dictus 275 apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace 31 apollinis simulacrum Delum referri iussum, vnde raptum fuerat, cur & quomodo 425 apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit 450 apollo Ptous 577 eius fanum *ibid.*
Apollonia in Ponto Euxino 288
apollonia quæ est in sinu Ionico 623 in apollonia sacræ solis oues 623
Apollophanes Bisaltis pater 389
apologus Cyri 66
Apparitæ 226
Apriæ filia 182
apries Ægypti rex, Psammis filius, regum fortunatissimus 173 res ab eo gestæ *ibid. & f.* apriæ infortunium 173 clades apud Cyrenẽos *ibid.* apries prœlio victus 175 viuus captus ab Amasi vt tractatus *ibid.* apriæ interitus & sepultura 175 apriæ successor Amasis 177
Apsinthij Thraces Plesthoro indigenæ deo, OEbazum immolant 634
aquæ sacrificant Persæ 62 aquarũ diuortia in Ægypto 144 aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca 184 aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex 185 aqua adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant 193 aqua fontana, & eius natura 321 alia similis *ib.* aqua Stygis 407 per eam iusiurandum *ibid.* vbi aqua hæc & vnde manat 408 aquarum inopia 318
aquatilia animantia sacra 131
aquiminaria Delphos à Crœso missa 21
ara à Chiis donata 160 ara Apollinis ab Aristeo extrui iussa 260 ara Dianæ Orthosiæ 287 ara ventis statuta in Thya 505 aras non extruũt Persæ 62 aras primi statuere Ægyptii 102 aræ & delubra præterquam Marti vbi non fiant 275
Arabiæ mons 103
arabia vbi sita & quę & qualis regio 231
Arabes cum mulieribus suis vt misceantur 92 Arabum fœdus cum Cambyse initum 185 Arabes maximè fidem seruant inter homines 185 arabes Dario immorigeri 224 arabes tributorũ immunes 226 arabes Cambysi præsto aduersus Ægyptum 224 arabes millena talenta thuris Dario pendũt 228 arabes in exercitu Xerxis militantes 464 eorum dux & armatura 464. 465 arabes Xerxis equites 468
Arabum rex aquam in arida loca per canalem quomodo deportarit 185
Arabica regio 104 arabicæ regionis odor mirificus 233
arabicus sinus 104. 268
Ararus fluuius 272
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demissum 256
Araxus fluuius 93 qualis & quantus *ibid.*
araxes, contra solem orientem fluens 268
Arbalus Aridij pater 471
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes 93 arboribus victitantes homines 263 arbor, cui nomen est Ponticum 263 arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ 309
Arcesilai 314
Arcesilaus Batti filius 313
Arcesilaus in Samum profugus 314 Arcesilai clades à Libybus accepta 314 arcesilai interitus, à fratre strangulari 314 arcesilai successor in regno Battus claudus 314 arcesilaus redux in patriam, oraculi immemor, eius dira facinora 315 arcesilaus eos qui in turrem Aglomachi confugerant, cremat 315 arcesilaus Cambysi Cyrenen tradidit, tributum instituit 316
Arcesilai filia 180 Amasis vxor *ib.*
Archander, Danai gener, Pœthii Achæi filius 140
Archandri vrbs 140
Archelai vnde sic dicti 356
archelaus Agesilai filius 513
Archestratidas Athenagoræ pater 622
architecti solertia 151
architectus Eupalinus 210
architectus Rhœcus 210
architectus Mandrocles Samius 287
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum 208
archias alius Archiæ Samii filius 208
Archidamus, Zeuxidami filius 407
archidamus, Anaxandridæ filius 576
Archidices fama per Græciam 160
Archilochus Parius 6 eius Iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium 33 arcus semper intentus, rumpitur 178 arcus ab Æthiope Persarum regi missus 192. 196 arcus Herculis 258
Arcadibus præstantiores se iudicant Lacedæmonii 28 de eorum terra occupanda consulunt oraculum *ibid.* arcades 68 arcadas aduersus Spartam sollicitat Cleomenes 407 arcadum prœlium 600
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, post patrem regnauit 7 ab eo acta *ib.*
Areius pagus Athenienſium 545
arenæ cumuli Cambysis exercitũ obruunt 194
Argadeus, Iouis filius 355
Argæus Philippi pater 580 Perdiccæ filius *ib.*
Arganthonii regis cum Phocensibus amicitia 75
arganthonius Tarteſſi rex 74. 75 eius vitæ tempus, & mors 75
argentum apud Scythas non in vsu 280 argentum Aryandicum 316 argenti ferax Lydia 348
Argilus Græca vrbs 477
Argi lucus 409
Argiopius dictus Meloeis amnis 609
Argis & Opis virgines Hyperboreæ 267 earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex 4 Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos *ibid.*
argos Græciæ ciuitates omnes antecellens 1 argos viris desolatum 411 argos Persis quàm amica 493
Argos, lucum sic dictum, capit Cleomenes, quum argos ciuitatem capturum se speraret 410
Argiuæ fœminæ à Phœnicibus raptæ 1 argiuarum mulierum furor & insania 599. 600 argiui mercede à Pisistrato conducti, contra athenienses 26 argiuorum regio 37 argiuorum cum Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea 37 argiui cur se superiores Lacedæmoniis dicant 38 argiui à Lacedæmoniis vincuntur 38 argiuorum lex 38 argiui cur tonsis capitibus quum antea criniti *ib.* argiui musica præstantes inter Græcos 242 argiui contra atheniẽses ab Æginetis accersũtur 363 argiui auxilia negãt Æginetis 415 argiuorum quinquaginta Cleomenes interemit 410 argiuorũ serui res & magistratus dominorum suscipiunt 411 à filiis cæsorum pòst eiecti, Tirynthem obtinent *ibidem* eorum bellum diuturnum cum dominis *ibidem* argiuorum sex millia à Lacedæmoniis interempta 491. 492 argiui cum Lacedæmoniis pacisci volunt, 491 partem imperii à Lacedæmoniis poscunt 492. argiuorum respõsum de auxilio cõtra Medos ferendo 491. argiuorum nuntii Susa missi 493 argiui, Persæ in Græciam accersitores 493 cur, *ibid.* argiuorum tyrannus Phidon 429 argiui contra Thebas cum Polynice militantes 595 argiuorum prœlium 600
Argippæi populi, qui: calui: eorũ victus 263 & alia *ibid.*
Argonautarum posteri Minyæ, è Lemno eiecti, à Lacedæmoniis recepti, circa vtrosque acta 307
Ariazus Gergis pater 467
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis 470. 559 Xerxis frater *ibid.* eius interitus *ibid.*
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit arabũ rex 185
Aridius Nerbalus Arbali, dux in classe Xerxis 471
Aridolis Alabandensium tyrannus 511
Ariena, Astyagi cur &, à quibus nuptum data 33 Alyattis filia 33
aries sacra vrna à Thebanis sepelitur 119
Ariaramnes 443 vir Persa, amicus regis: ei cum Phœnicibus caput præcisum 559
Arii 227
arii in exercitu Xerxis militantes 464 eorum armatura & eorũ dux *ibid.*
arii dicti Medi 463
arima Scythæ vnum vocant 264
Arimaspi 234 viri vnoculi *ibid.* qui & vbi *ibid.* & 259
Arimaspei versus 260
ariolus Amphilytus Acarnen 260
Ariomardus, Artyphij germanus, Caspiorum dux 464
ariomardus, Darii & Parmyis filius 466 dux Moschorum & Tibarenorum *ibid.*
Arion Methymnæus, citharœdus 9 primus docuit dithyrambum *ibid.* delphino insidẽs vectus ad Tænaron *ibid.* fabula

de Arione *ibid.* & 10 Arion in cuſtodia detentus *ibid.*
Arionis donarium apud Tęnarum 10
Ariphron Xanthippi pater 431 576
Aripithes Scylæ pater 282 rex Scytharum *ibid.* quomodo occiſus 283
Arisba Methymnæis ſubiecta 70 cur, *ibid.*
Ariſtagoras Cymæus Æolum tyrannus 305
ariſtagoras Cyzicenus *ib.*
ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, ac conſobrinus 339 Mileti procurator *ibid.* à Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos 340 rationes ab eo initæ & circa eum & Naxios acta *ibid.* ariſtagoras Artapherni ſuadet Naxum ducere exercitum 340 ariſtagoræ cum Megabate diſſenſio Naxios iuuat 341. 342 ariſtagoræ bellum contra Perſas diſſuadet Hecatæus 343 ariſtagoras à Dario deficit 343 Mileſiorum ſtatum immutat, tyrannides alias euertit 343. 344 Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam 344 eius oratio ad Cleomenem pro auxilio reportando 347 eius & Cleomenis collocutiones 347. 348 *& ſ.* circa eos acta *ibid.* ariſtagoras ad filiam Cleomenis admitti vult 348 admiſſus quale reſponſum tulerit 348 Sparta excedit 349 ariſtagoras, vir ſolers & prudẽs in quo lapſus 349 à Cleomene eiectus Athenas venit 371 eadem proponit quæ Lacedæmoniis *ibid.* voti compos fit & quomodo 371 ariſtagoræ oratio ad Ionas, eos ad defectionem ſollicitans 371. 372 conſilium Ionibus damnoſum 371 expeditio contra Sardis 371 372 ariſtagoras mentis impos 380 de fuga deliberat *ibid.* eius varia conſilia in tantis perturbationibus *ibid.* ariſtagoras cũ exercitu in Thracia interemptus 380 ariſtagoras Mileſius Perſarum ſeruus 439
Ariſtagoræ frater Charopinus 372
Ariſtagoras Heraclidis filius 343. captus *ibid.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater 622
Ariſteas Adimanti filius 485
Ariſteus Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius, 259
De Ariſteo ſermo 260. 261 *& ſeq.*
Ariſtides Lyſimachi filius, 555. 561 Athenienſis, in exilium à populo eiectus 555
ariſtides Themiſtocli haud amicus 554 ſimultatem miſſam facit pro bono communi patrię *ibid.*
ariſtides vir optimus Athenienſium atque iuſtiſſimus 555 ariſtides nuntium affert Græcos vndique ad Salaminem circumuentos 555. 556 ariſtidis res geſtæ 561 ariſtides dux Athenienſium ad Platæas 597
Ariſtocrates, Caſambi pater 407
Ariſtocyprus, Soliorum rex 377 Philocypri filius *ibid.* eius interitus *ibid.*
Ariſtodemus 308 eius liberi *ibid.*
ariſtodemus 398 eius interitus *ibid.*
ariſtodemus 523
ariſtodemus à Leonida remiſſus 523 fugax dictus, *ibid.* ariſtodemus probro notatus 523 culpam in pugnam ad Platæas delet *ibid.* ariſtodemus qui ſolus trecentorum quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus accepit & ſi præclarè ad Platæas ſe geſſit, inuidiam tamen non vitauit & detractionem 615 honore de functorum caruit *ibid.*
ariſtodemi vxor Ægina 398
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius 514. 576
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus 73. ariſtodici acta circa Pactyam 73 oraculum tentat *ibid.*
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi 351
Ariſtolaidis filius Lycurgus 24
Ariſtomachus 398
Ariſtomachus Cleonidæi filius 514
ariſtomachus Cleodæi filius 576
ariſton Byzantius 305
Ariſton rex Spartæ 402 circa eius vxores duas & tertiam acta 402 ariſtonis commentum vt Ageti vxorem ſibi ducat 403 ariſton Demarati pater 403 eius dictum ſuper filio nato *ibid.*
Ariſton & Anaxandridas Spartiatarum reges 29
Ariſtonis vxor ex heroë Aſtrobaco grauida 405
Ariſtonice Pythia 487
Ariſtonymus Cliſthenis pater 428
Ariſtophantus, Cobonis pater 404
Ariſtophilides Tarentinorum rex 244 exploratores Perſas detinet *ibid.*
Arizanti Medorum gens 48
arma Martia ſponte extra templũ Delphicum apparent 540 arma Perſarum 455 armorum genera populorum qui erant in Xerxis exercitu 462. 463. 464. *& ſeq.*
armatura comitatus Xerxis in Græciam 455 armatura Maſſtii optima 593
Armenii cum Xerxe militantes 465 eorum armatura & dux *ibid.*
Armenus mons 32
Arpoxais Targitai apud Scythas filius 256
Arſamenes, pater Hyſtaſpis Darii patris 96
arſamenes Darii filius, Vtiorũ & Mycorum dux 464
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ 465 dux Arabum & Æthiopum *ibid.*
Arſannes 443
artaba, menſura Perſica 88
Artabanus, bellum cõtra Scythas Dario diſſuadet 285
artabani, Hyſtaſpis filii, Darii fratris, Xerxis patrui, oratio, qua diſſuadet bellum Græcis inferre 440 artabano interdictum Xerxem ſequi in Græciam *ibid.* artabanus in regio ſolio ſedet, in cubili regio dormit, regis amictum induit 445. 446 artabani oratio priori cõtraria 446 artabanus cõmes expeditionis in Græciam, cui antea fuerat interdictum 456 artabanus, belli in Græciam diſſuaſor, Tirintatæchmæ pater 467 artabani ſententia de Xerxis expeditione, eius cum Xerxe colloquium, vtriuſque rationes 457. 458 *& ſeq.* artabanus domum à Xerxe remiſſus 459. 460 ei ſceptrũ à Xerxe permiſſum *ibid.*
artabanus Artyphii pater 464
artabanus Bagaſacis pater 466
artabanus Tigranis pater 536
Artabates Pharnazatris pater 464
Artabazi filius Tritæchmes 88
artabazus Choraſmiorũ & Parthorum dux, Pharnacis filius 464 artabazus, Pharnacis filius, vir illuſtris 574 eius res geſtæ *ibid.* cum Mardonio remanet in Europa *ibid.* artabazi exercitum ad Potidæã maris æſtus & reſtagnatio affligit 575 cauſa tanti mali vnde orta *ibid.* circa artabazum & Potidæenſes acta 575 artabazis Pharnacis filii, cum Mardonio colloquium, & conſilium eiuſdem de pugna non incipienda 602 artabazus, diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ 612 eius conſilia & res geſtæ & fuga, defuncto Mardonio 612. *& ſeq.* artabazus fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus 621
Artace 392 incenſa *ibid.*
Artacia vrbs 260
Artachæus Artæi pater 448
Artachæus, Hotaſpis filius 463
Artachæes, foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus 478 eius interitus *ibid.* ſtatura *ibid.* funus *ibidem*
artachæi ſacrificatur ab Acanthiis ex oraculo 478
artachæus Artayntæ pater 575
Artæus, artachæi 448
artæus azanis pater 464
Artaphernes Darii frater ex patre, Sardibus præfectus 338. 358 artaphernes ſolicitatur ab ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules 340 circa eos acta *ibid.* *& ſeq.* artaphernis exercitus ariſtagoræ miſſus, duce Megabate 341
artaphernes contra Ionas delectus imperator 380 res geſtæ *ibid.* artaphernis dictum 381
artaphernes, artaphernis Darii fratris filius, contra athenas miſſus 416
artaphernis filius, Datis ad Marathonem collega, 466 dux Lydorum & Myſorum *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis 475. 493
Artayctes, Choraſmis, dux Macronum & Moſynœcorum 466 Seſti præſes *ibid.* artayctes Xerxis prætor 633 præfectus Seſti *ibid.* vir facinoroſus in Proteſilai pecunias *ibid.* in mulierum concubitibus *ibid.* in fœminas in templo Proteſilai 652 in manus athenienſium vt venerit 634 ſuſpenſus p. 625 ſuſpenſus filio ante patris oculos ſaxis obruto 634 alia circa eum acta *ibid.* eius auus paternus artembares 635
artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus 634
Artayntes Artachæi, dux claſſis à Xerxe relictæ 575 artayntes dux in claſſe Perſarum, profugus 627 artayntes probris impetitus à Maſiſte 629 Maſiſtem interficere vult *ibid.* à Xenagora humi eliditur 629
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata, & ab eodẽ adamata 630
Arteatæ, Perſarum genus 60
Artembares vir inter Medos clarus 54 artembaris filius à Cyro verberibus affectus inter ludendum *ibid.* artembaris querelæ propter verbera filio inflicta 54. 55.
Artembares auus paternus Artayctæ qui apud Perſas orationem habuit 625 quam, *ibid.* eius oratio ad Cyrum de Perſica regione relinquenda & meliore eligenda 639
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta 471 eius genus & animi præſtantia, virilitas *ib.* eius imperium *ibid.* ad bellum ſponte animata *ibid.* artemiſiæ naues poſt Sidonias illuſtriſſimæ 472 ſententiæ inter ſocios omnes, optimæ *ibid.* artemiſiæ conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna 551 prudens *ib.* ſed non vincit 552 artemiſiæ facinus, quo ſeruata eſt & à Xerxe laudata 558 artemiſia nauẽ Calyndenſem impingit & demergit 558 artemiſiam inſequitur Aminias Palleneus, & vt ſeruata 560 præmium propoſitum ei qui viuam cepiſſet, & quantum *ibid.*
artemiſia in concilium à Xerxe adhibita: de relinquenda Græcia eius conſilium 564 Artemiſiam dimittit Xerxes, deducendos ei dat liberos regios 565
Artemidis. i. Dianæ, templum 504
Artemiſium 267. 503
Artimpaſa, Venus 275
Artiſcus amnis 288
Artobazanes, Darii filius, cũ Xerxe de regno contendit 436
Artochmes, Darij gener, Phrygũ & Armeniorum dux 465
Artontes, Bagæi pater 240
artontes, Mardonii filius 620
Artoxerxes id eſt, *μέγας ἀρήϊος*, magnus bellator 417
Artybius vir inter Perſas eximius 376
Artybii interitus *ibid.*
Artybii equus qualia edoctus 377
Artyphius filius Artabani, Gandariorum & Dadicarum dux 464

artyphius Ariomardi germanus 464
Artyſtona ex vxoribus Dario maximè adamata 465 cum talari ex auro tunica à Dario efficta *ibid.* Gobryæ mater *ibid.* Cyri filia *ibid.*
arura quid 175
aruſpex Deiphonus 623
Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe factus 316 eius mortis cauſa *ibid.*
aryandicum argentum 316
Aſbyſtæ Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Aſcalon Palæſtinæ vrbs 49
aſchy, quid 263
Aſia, Promethei vxor 271
aſia qualis & quanta 268 aſia Libyæ par 270 aſiam Europæ parem faciunt nõnulli 267 aſia India tenus habitatur 268 aſiæ nomen vnde fuerit impoſitum 271
aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine coniunctam 3 aſiæ ſuperioris imperio potiti aſſyrii, & quãdiu 46 aſiam ſubigit Phraortes 48 aſiæ imperium amittunt Medi 49 aſiæ imperio Scythæ potiuntur *ib.* aſiæ imperium tenuerunt Scythæ annis 28 p. 50
Aſiæ quædam planities 234
Aſias tribus, Sardis ſic vocata 271
Aſina ciuitas 553
aſinos ſingulos ſingula nauigia per flumen Babylonem commeantia, eóſque viuos, habentia 90 aſinorum vox Darianis multum auxiliatur contra equos Scytharum, quomodo 301 aſinos, fugiens Darius, in caſtris relinquit, cur 303.304 aſini cornibus præditi, vbi 324 aſini nunquam bibentes 324
aſinarii cum matre Demarati concubitus 405
Aſius Cotyis filius, filii Manei, 271 Aſiam denominauit *ibid.*
Aſmach, id eſt, ſiniſtræ regiæ aſſiſtentes 112
Aſonides 505
Aſopii 589
Aſopi filiæ Thebe & Ægina 360
aſopus amnis 512.589.597 Thebanis limes factus ab Atheniẽſibus 422
Aſopodorus Timandri filius 613
Aſpathines è Perſarum primoribus 215 in femore percuſſus à mago 219
aſphaltus Babylonica 82 aſphaltus è puteo hauritur, vbi 426
Aſſa vrbs 486
Aſſeſus, & Aſſeſſia Minerua 8
Aſſyria, quæ & vbi 107. 268 eius ſiccitas 89 eius oppida celeberrima 81 horum eſt Ninus 48
aſſyrii à Græcis dicti Syrij 463 aſſyrii quandiu Aſiæ ſuperioris imperio potiti 46 ab aſſyriis Medi deficiunt 46 aſſyrii ab illis ſubiguntur 50 *Alia de aſſyriis Vide* 46.48. 49. 50. & 81. 89. 463
Aſter, Anchimolii pater 353
Aſtrobacus heros, Demarati pater 406 eius conditorium *ibid.*
Aſtyages, Cyaxaris filius 19 Medorum rex 32 33.50 auus maternus Cyri 34 eius dominatio à Cyro ſublata 19 à Cyro capitur 32 bello victus, tenetur 34 eius filia, Mandane 50 *De Aſtyage plura Vide* 50.51.55.56.57. 58. & 60.61.62
aſtyagis & Crœſi affinitas 32 vnde orta *ibid.* & 33
Aſychis Mycerini ſucceſſor 160 res ab eo geſtæ *ibid.* & *ſeq.*
Atarbechis vrbs 118 per Atarnem ad vrbem Carinam itur 456 in Atanitide regione eſt Malena 390 atarneus ager, qui & Myſius 74.565
atarnes fluuius 272
Atarnes Hydaſpis Arſamæi filius 521 Darij regis frater *ibid.* Phratagunæ pater 521
Athamas Æoli filius inito cũ Ino conſilio, necem Phryxo machinatur 511 athamantis domum ac fanum veneratur Xerxes 512
Athenades Trachinius 517
Athenagoras, Archeſtratidæ filius, legatus Samius 622
Athenæ, Ionicarum vrbium ſola quondam inſignis 67 earum tyrannus Piſiſtratus 24 tyrannis liberatę 351.353 captæ 544.585 earum muri à Medo ambuſti 359 à Mardonio incenſæ 589
athenienſium origo vetus 497 athen. ſub Pelaſgis, erant Pelaſgi, Cranai dicti: ſub rege Cecrope, Cecropidæ: Erechtheo imperium adepto, Athenienſes vocati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio 542.543
Iones appellitari nolebãt 67 Ionibus auxiliantur aduerſus Perſas 371 Iones ab illis deſeruntur 373 inter Græcos ſapientia primi 25 eorum prudentia 529. 596 eorum virtus in prœlio 614. 627 laus fortitudinis ad Marathonem ab illis parta 419. 424. 596 athenienſ. trecẽtorum virtus 592 athen. Græciæ liberatores, & regis repulſores 486 nautici primùm facti 489 in pugna nauali præſtantiſſimi poſt Æginetas 560 athenienſium vires è nauibus quantæ 548 *Vide Athenienſes & Æginetæ.*
Athenienſibus leges à Solone cõditæ 12 iureiurando à Solone adacti ad eas ſeruandas *ib.* Ath. diis duodecim rem diuinam facientes 421 athenienſium filij Naxum à Piſiſtrato tranſlati 27 athenienſium vxores vxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, poſt obrutum à ſuis maritis Lycidam 585 Athen. vxores quendam, qui vnus ex omnibus erat è bello redux, fibulis cõfecerunt 363 propterea earum veſtis Doris in Iadem mutata 364 athenienſium vxores à Pelaſgis raptæ 433 athenienſium prytaneum 68 athenienſium tribus 356 quando earum nomina fuerint immutata 356 athen. panegyries, *id eſt, publici conuentus* 423 athenienſium edictum 541
athenienſium imperio vt potitus ſit Piſiſtratus, & quæ poſtea fecerit 25 27 athen. tyrannis liberati omnium Gr. primi 355.360 ſub tyrannis infirmi, parta libertate validiſſimi 365 athenienſium duo potentiſſimi poſt tyrannos pulſos, Cliſthenes & Iſagoras 355
athen. & Laced. Græcorum præſtãtiſſimi 23 ath. quantum Lacedæmoniis deferãt 497 ath. ad murorum oppugnationem Lacedæmoniis antecellunt 614 athenienſium vxores & liberos alere volunt Laced. & alii ſocii, durante bello Medico 582
athenienſium pulchræ res geſtæ præ Tegeatis 595 athenienſes Tegeatis digniores habiti *ibid.*
athenienſes inter & Æginetas geſta 362.397.414.416.489 in Atheniẽſium & Æginetarum præſidio mare contra Xerxem 513 athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas 560 Græcorum præſtantiſſ. in pugna nauali ad Euboeam 528. 533 athenienſium duces nolunt ferre Græci claſſiarii 528
athenienſium prœlium cum finitimis apud Eleuſinem 13 contra Peloponnenſes egrediuntur 358 eos vincunt *ibid.* & *ſeq* athenienſium conflictus cum Medis 424 eorum exercitus vt inſtructus 423 athenienſium contra Caryſtios bellum 628 athenienſes Seſtũ obſident 632 athenienſes vrbem deſerunt 541
athenienſium arx occupata à Cleomene 358 vrbem deſerunt 541.542 athenienſes ſuperſtites cum arce obſeſſi 544. 545 vt capti & tractati 545
atheniẽſes Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem 358 Dario terram & aquam promittunt legati, *ib.* eo nomine accuſati *ibid.* Sardis incendunt 435 apud Darium ſemper inſimulati 416 contra eos expeditio ſumpta *ibid.* athenienſium victoria de Perſis 424 athenienſium iniuriæ Perſis illatæ 439 initium pugnæ contra barbaros fecerũt 557 præcipui Perſicæ cladis autores 558 in Salaminem quomodo tranſierint 585
inter athen. Hippiam & Artaphernem geſta 370.371
atheniẽſium legatio Spartam miſſa 586 athen. oratio 586 athen. orationes duæ 582
Attica multo magis ad auſtrum vergit quàm Lemnus 434 attica Cherſoneſus 435 attica regio non equitabilis 589 attica gens, quæ Pelaſgica erat, quum in Hellenes tranſiit, linguam Pelaſgorum perdidit 23 atticus medimnus 88 medimnus farinæ, *non adiecto Vocab.* atticus 400 atticarum fœminarum veſtis Doris in Iadẽ mutata 363 atticarum mulierum cædes, poſt cæſos earum filios 434 attica oppreſſa à Piſiſtrato 24 atticã quater ingreſſi Dores 359 atticæ magnam partem vaſtant Perſæ 419
Athos mons 396.448 eius deſcriptio *ibid.* circa athon iactura claſſis Perſicæ 416 eum effodiunt Perſarum copiæ 448 *Vide &* 480
Athres fluuius 272
Atrhibitana plaga 175
Atlas fluuius 272
atlas mons 322 eius deſcriptio 322
atlantes ſolem cur execrantur, 322 vnde dicti *ibidem* atlantes, homines innominati 322 eorum deſcriptio *ibid.*
atlanticum mare 93
Atoſſa, Smerdis ſoror 214 atoſſa Cambyſis ſoror & Smerdis, eadem Cambyſis vxor & magi 224 pòſt Darii *ibid.* Xerxis mater 436 atoſſæ vlcus in mamilla, à quo & quomodo ſanatum 242 atoſſæ potentia apud Darium 436
Atramyttium vrbs 456
atrayntes, Itramitis filius, dux eorum qui Pactyes vocabantur 464
Attaginus, Mardonium conuiuio excipit Thebis 589. *Vide &* 620 *Attica, Vide poſt Athenæ & Athenienſes*
Atys Crœſi filius, 4 inter æquales primus 15 de aty filio ſomnium Crœſi 15 ſomnio territus accipit filio vxorem Crœſus 15
atys, pater Lydi, à quo totus pop. cognominatus eſt Lydius 4 atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Tyrrheni pater 45
AVchatæ Scytharum genus 256
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes 272
auri maiorem partem quomodo Indi ſibi comparent 230. 231 aurũ apud Indos multi & ſpatioſi mõtes ſuggerunt *Cteſ.* 682 auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis 234 auri ramenta quæ è Tmolo deuehuntur 44 auri ramẽta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant 325 auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, & donatæ paterę aureæ ſex, pondo triginta talentorum 6 auro & argento referta tentoria 618 ex auro & argneto à quo primùm percuſſi nummi 44 aurum adhibent ad omnia armorum genera Maſſagetæ 99 auro & argento conſtrati lecti 618 auro merces commutant Carthag. cũ Libybus 326 aurum pro ære mercãtur Æginetæ à ſeruis 618 auro quantum ferre poſſit donatur Alcmæon à Crœſo 427 aurum ſacrum à regibus cuſtoditum apud Scythas 256 aurũ quod erat in Theſauris Datii, quomodo liquefieret & ſeruaretur 227 omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonẽ Boges 475
aureus tripes apud Delphos 618 aurea phiala in balteo Her-

257 aurei crateres & phialæ, & alia vasa potoria necnon sacci super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus 618 aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere 249 aureum aratrum, iugum, securis, & phiala, cœlo delapsa in Scythiam: & circa illa ostentum 256 aureæ compedes Democedi datę 241 aureis catenis alligati apud Æthiopes illi qui sunt in carcere, 193 aureum & argēteum nummum primi Lydi ad vtendum percusserunt 44
Aureacca arena, quę à formicis egeritur 230
aures hominibus magis incredulæ quàm oculi 4 aures ianitori Darii & alteri ab Intapher ne præcisæ 235 aures sibi præcidit Zopyrus 251 aures Patarbemi ab Apria præcisæ & cur 174
AVschisæ Libyes 317
AVses 320 aratores 324
auster pluuiosissimus 110
Autesion 308.398
Autodicus Cleadis pater 620
AVtomoli 112
Autonous & Phylacus herōes, eorum fana 541
Auxesiæ & Damiæ simulacra 361. 362
auxilia euocata à Crœso 37.38 auxilia Polycratis Cambysi missa 203 quò deuenerint *ibid.* auxilia Thessalorum à Pisistratidis euocata 353 auxilia Æginetarum contra Athenienses Thebanis data 361 auxilia Lydis veniunt à Persis 373 auxilia Ionum Milesiis lata 383 auxilia Spartanorū contra Medos missa Athenas, sed serò 426
Axius fluuius 480
Azanes Artæi Sogdiorum dux 464
Aziris, à Cyrenæis habitata 317
Aziristum vrbs à quo & vbi condita 313
Azotes, Syriæ vrbs, diutissimam inter omnes obsidionem sustinuit 171

B

BAbylon vrbs quæ & quanta 81 *& seq.* Babylonis centum portę 82 babylon vt extructa *ibid. & seq.* babylon in duas dirempta regiones 85 babylon primò capta, à Cyro 88 eius potentia *ibid.* tertiam asiæ partem æquat *ibid.* eius principatus siue satrapia longè maxima *ib.* babylon secundò capta 253 quomodo tractata à Dario *ib.*
à Babyloniis Græci quæ acceperint 145
Babyloniorum leges 90 amictus & cultus *ib.* nauigia 89 sepulcra 92 luctus funebres 92 cum mulieribus vt misceantur 92 eorum tres tribus nullo alio nisi piscibus victitant 93
Babyloniorum fœdus cum Crœso initum 35 babyloniorū cum Cyro conflictus 87 babyloniorum rebellio, ad bellum apparatus 249 obsidentur 250 mulieres strangulant, ne rem frumentariam absumant *ibid.* babyloniorum tria millia patibulis affixa 253 babyloniorum tyrannus Labynetus 35 babylonii reges 84
Babylonica regio 89
Babylonicum talentum quid valeat 225
Bacchi festum 122 & eius sacra 134 à Smyrnæis celebrata 69 bacchi delubrum 287
Bacchanalia Scythæ cur improbant 283
Bacchiadæ apud Corinthios 366
Bacidis oraculum 534.403 de pugna nauali Xerxis 561
Bactrii in Xerxis exercitu militātes 493 eorum dux & armatura 463.464 Bactrii Xerxis equites 468
Badres Pasargades nauticis copiis dux contra Barcæos 316 Badres Hystanis filius, Cabeleum & Milyarum dux 466
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtē interimendum delectus 240 bagæus Mardontis pater 575
Bagasaces Artabani filius, dux Thracum 466
balteus Herculis 258 in extrema commissura habens phialam auream *ibid.*
barba prolixa nascēs sacrificæ seu antistitæ Mineruæ, est ominosa 80. 565 barbam quibusvis aliis hominibus promissiorem gestant Pygmæi *Ctes.* 681
barbara gens minus dextra quàm Græca 25 *Vel potius*, minus dexteritatis habet. barbaros potius quàm Græcos in mortuum sæuire decet: atque hoc illis exprobratur 618 barbarorum vociferatio in pugna 610 barbarorum fuga cum Artabazo 612 barbarorum ingēs strages 425.514
Barcæ, nomen vici Bactrianæ regionis, barcæis donati 329
Barce à quibus & quomodo condita 314 obsessa 327
barcæi Cambysi se dedunt 187
barcæi, interfectores Arcesilai 316.317 circa eos & Persas acta 327 barcæi à Pheretima, Arcesilai matre, vt misere tractati 328 barcæi ad Darium transportati, vico Bactrianę regionis donati 329
Bares dux Cyrenen vult diripi 328 obstat Amasis *ibid.*
baris nauigii nomen 140
Basilides Herodoti pater 576
bassaria, ferę quædam 324
Battus rex, Polymnesti filius ex Phronima concubina 309.311 batti vitium linguæ, 311 vnde dictus sit battus 311 batto regi honores habiti 314 batti filia Amasis vxor 180 battum Libyes regem appellant 311 Battus Arcesilai pater 313 Battus Zoę conditor *ibid.*
Battus claudus, Arcesilai successor 314
Battus tertius, felix appellatus 313
Battiadæ inter cæteros barcæos cur non direpti 328
de beatitudine Crœso interrogāti, Solonis responsum 12 beatus ante obitum nemo appellandus 14.15 beatus ex viuentibus nemo 40 beatissimum omnium Tellum Athenien sem cur Solon iudicarit 12 beatos post Tellum Athenien sem quos iudicarit Solon 13 beatum se prædicat Xerxes 456 beatorum insula, regio sic dicta 194
beccos, id est, panis, Phrygia lingua 101 prima vox à pueris edita coram quibus nemo vocem edidisset *ibid.*
bellariis multis vtuntur Persæ 63 *Bellum.* In bello quomodo se gerant Scythæ erga mortuos & captiuos 277 E bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces 331 *Bella Varia ab Herodoto describuntur, quorum Vnum quodque, Vide in nominibus eorum à quibus gestum est.*
Belus, cuius nepos Argon, Sardiū rex 4 belus Cephei filius 463
Bermius mons 579
Bessi vaticinantes 477
bestiæ apud Ægyptios sacræ 128. 129. *& seq.*
Bias Prienæus, Sardis à Crœso interrogatus, quid responderit 11 eius saluberrimum consilium Ionibus datum 77
Bias Melampodis frater 600
Bisaltes, Apollophanis filius, Abydenus 389
Bisaltia regio vbi 477 Bisaltęorum rex & terræ Crestonicæ 570.571 eius admirandum facinus *ibid.* contra Grœcos militare non vult *ibid.* quomodo filios qui contra Græciam militarant, puniuit 571
Bisanthes vrbs in Hellespōto 485
Bistonie lacus 476
Bito & Cleobis beati à Solone post Tellum Athenien sem iudicati 13 bitonis & Cleobis interitus *ib.* eorū effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Bithyni à Crœso subacti 12 bithyni, Thraces pòst dicti 466
Bœbeis lacus (*Vel potius* palus) 482
Bœotia 123 bœoti 513. bœoti OEnoen Athenien sium occupant 358 bœoti Chalciden sibus auxiliantur 359 eorum captiui & clades 359 bœoti cum Medis vniuersi sentientes 539 bœotorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes 613
Boges à Xerxe valde laudatus 475 in rogum se coniicit *ibid.*
Bolbitinum ostium 107
Bongrus fluuius 272
bonis hominibus vsuenit vt malos habeant seruos 551
Boreas Athenien sium gener, quomodo 508. 509 boreas contra Xerxem inuocatus, eius classem perdit 509
Borysthenes fluuius 256.272.274 borysthenitarū emporium 260
boryes ferę vbi gignantur 325
boues erga quomodo se gerāt Ægyptii 108. 117. 118 bos apud Cyrenæos vt colatur propter Iidem 323 bos Ioui immolatus à Demarato quibus iuramentis adhibitis 405 boum loco iuuenes duo iugum subeūt, & plaustrum quo mater vehebatur, ad templum trahunt 13 bobus vbi cornua non succrescant 265 boues præposterè pascentes 321 cornua inflexa anterius habentes *ib.* boues agrestes prægrādibus cornibus, vbi 481 boues Pygmæorum quales *Ctes.* 681
Bosphorus Cimmerius 259 bosphorus Thracius 285 bosphorus Thracius iunctus 441
Bosphorus Chalcedonius 286
Bottiæi, populus 507.574 bottiæis terra siue bottiæicus ager 480. 481
Branchidę, populus, vbi oraculum Apollinis 19 branchidæ Milesio rum, siue oræ Milesiæ, vbi oraculum Apoll. & donaria Crœsi 19.43.72
è Braurone fœminas Athenien siū prædati Pelasgi 307
Briantica regio, antè Calaica 476
Bryges, qui postea dicti Phryges 465
Brygi, populus 507
bubali 324
Bubares, Megabyzi filius 337.448. 578
Bubastis vrbs 126. 171 bubastis Ægyptiacè, Diana 161.171
Bubastis, Diana sic appellata 171 bubastiana plaga, sicut Thebana, vna è plagis Calasirium 175
Bucolicum ostium Nili effossum 107
Budii, Medorum gens 48
Budini populus 262.293
Bulis Spartiata, Nicolai filius 484 *item alius* Bulis, Nicolai pater 485
Bura Achæorum 68
Busæ, Medorum gens 48
Busiris vrbs 126 busiritana plaga 175
Butis, (*Vel potius* Buto) vrbs Ægypti, vbi oraculum Latonæ 134.170
Byblesia 80
byblus Ægyptiorum 138 eius descriptio *ibid.*
Byzantium ab Ionibus subactum 373
Byzantii ab Otane capti 318

C

CAbalii, populus 225
Cabales, exigua gens, circa mediam Auschisarum plagam. *sed alia etiam est scriptura*, Bacales 318
Cabelees Meones, qui & Lasinii 466 cum Xerxe militantes *ibid.* eorum armatura & dux *ibid.*
Cabirorum sacra 123 Cabirorum templum quod soli sacerdoti licet ingredi 200
Cadmeæ literæ *Vide* post Cadmū
Cadmus Tyrius 123 Cadmus, Agenoris filius, Europam quæritans, Theram appellit 308
Cadmus, Semeles pater 165

Cadmus Polydori pater 352 Cadmi in Bœotiam aduentus 123. 351 Cadmei 68. Cadmei Pelasgos eiiciunt 23 Cadmei ab Argiuis eiecti 352 in Cadmeos expeditio Athenienſium 595
Cadmeæ literæ 352 Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit 76
Cadmus Cous, Scythis filius 498 eius iuſtitia *ibid.* tyrannidem deponit *ibid.*
Cadytis, magna Syriæ vrbs 172 à Neco rege occupata *ibid.* vrbs Aſſyriorum Palæſtinorum, non minor quàm Sardis 184
Caicus ager qui erat Myſorum 390 Caicus fluuius 455
Caira veſtis 364
calamus Indicus *Cteſ.* 679
Calantiæ Indi 228 *Vide* Callatiæ
calaſiris veſtis nomen 134
Calaſiries Ægyptii pugnatores 174 calaſiries ſoli arti militari operam dant 175 *Vide plura ibid.* calaſirium plagæ 175
Callæebus vrbs 451
Callatiæ, Indi 200 parentibus veſcuntur. *at pag.* 228 *Vocãtur* Calantiæ
Calliæ Phænippi filii odium in tyrannos 425 ſolus bona Piſiſtrati Athenis eiecti auſus emere 426 *alia de eodem, ibid.* Callias filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæque diligat 427
Callias Eleus Iamideorum vaticinus 346 à Crotoniatis accerſitur *ibid.*
Callias Hipponici filius 492
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit 544
Calliades & Timaphernes in pugna ad Thermop. Xerxi dant conſilium *Cteſ.* 665
Callicrates, eius virtus, eius dictũ & interitus 615 callicratis ſepulcrum apud Lacedæmonios 620
Callimachus Aphidneus polemarchus 422 eius virtus & interitus 424
Callippidæ populus Scythiæ: iidẽ & Græcoſcythæ 261
Callipolitani 494
Calliſta inſula 308
Calui homines cuiuſdã regionis, ab ipſo natali, itidémque fœminę caluæ 263 calui pauciſſimi apud Ægyptios 187 quid caluitiei obſtet *ibid.*
Calydnii 471
Calyndici montes 79
Calyſtrii apud Indos *Cteſ.* 684
Cambyſes, Cyri pater 19.96.
Cambyſes Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius 53. 96.100.183
Cambyſi tradita in matrimonium Mandane 50 regnum Cyri ſuſcipit 100 eius cum Græcis in Ægyptios expeditio *ib.* quid eum præcipuè mouerit aduerſus Ægyptios 183 Ægypto potitus 181 Cambyſen ſibi vendicant Ægyptii 183 ex Apriæ filia genitum *ibid.* aduerſus Amaſin exercitum ducit 182.183 cambyſes cum Arabum rege fœdus init 185 cambyſi dedunt ſe Libyes & alii munera mittunt 187 cambyſis varia bella 190 cambyſis ſtulta & temeraria expeditio in Æthiopas 193 cambyſes iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere 193
de Cambyſis inſania *Vide* 193.194. 196 & plura de eodem *iiſdem pag. & ſeq.* item 200.203.210. 212.213 necnon 225.236
Camarina, quondam Syracuſanorum 494 Camarina euerſa à Gelone 495
Cameirus ciuitas 68
cameli 36.468.481 cameli Indorum 230
Camic us oppidum ab Acraganti-nis habitatum 501 eius obſeſſio *ibid.*
Campſa vrbs 480
Canaſtræum promontorium 480
Candaules, Myrſi filius, Sardium tyrannus 4 candaules 3 Myrſilus à Græcis cognominatus 4 Sardium tyrannus *ibid.* ad Alcæo Herculis filio oriundus 4 vxorem ſuam conſpici nudam à Gyge cupit 405 eius conſilio & dolo interimitur 6
Canobus 140 canobicum Nili oſtium 107.146
caput nullam futuram habens 619 in capitibus inimicorum cęſorum porant Scythæ 277 ea vt ornant *ibid.* capita animantiũ non deguſtant Ægyptii 117 capita deradunt Mileſii in luctum Sybaritarum 387
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita 601
Cappadociæ fertilitas 32 eius quidam locus Pieria 34 cappadoces à Græcis Syri nominati 32.348. 365 Phrygibus confines 348 cappadocibus bellũ infert Crœſus 32
capras Mendeſii cur non mactent 121 caprarii quo in honore apud Mendeſios 12
Capreæ & bubali apud Libyas 324
captiui immolati, & quomodo 276 captiuos ſuos quomodo tractant Tauri 292
Car fratres habuit Lydum & Myſum 78
Caria, pars Ioniæ 66 à Perſis capitur 389
Cares *Vnde* orti 78 à Crœſo ſubacti 102 eorum tria inuenta 78 *de caribus alia Vide* 78.80. 126.169.186.378.379.387.470
Caricæ mulieres 68.69
Carius Iupiter 355. carii Iouis delubrum apud Mylaſſos veteſtiſſimum 78
Carcinitis vrbs 275.291
Cardamyla Laconica 553
Cardia vrbs 392
Carina vrbs 456
Carinus Euæneti pater 503
Carmaniorum dominus Tanyoxarces *Cteſ.* 660
Carnia feſta 514
Carpis fluuius 272
de Carthaginienſibus & de bellis quæ ab illis aut aduerſus eos geſta ſunt lege pag. 76.190.499
Caryſtus 265 obſeſſa 418 in deditionẽ Perſarũ venit *ib.* Caryſtii pecuniã dãt Themiſtocli 569 contra Athen. bellum gerunt 628 Caryſtiorum ager ſiue caryſtius ager 628 vaſtatur 572
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Ægi-netis 407
caſiam quomodo comparant Arabes 232 vbi & quomodo naſcitur *ibid.*
Caſius mons 172.184
Caſmena oppidum 495
Caſpatyrus vrbs 229.270
Caſpii 226. 227 Xerxis equites 464.468
Caſpium mare 93.94
Caſſandane mater Cambyſis, Cyri filij 100.183
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* 234 caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſſius mons 102
Caſtalia loci nomen 541
Caſthanæa vrbs 506
caſtor & Pollux Tyndaridæ 119 caſtores in quo lacu capiuntur 294 horum teſticuli morbis matricis auxiliantur 114
caſtra Tyriorum, locus ſic dictus 146
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum, in Ægypto dati 169
Caſtrobius. Ariſtei pater 259
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupæ 107
Cataractes amnis Mæandro par 450
Catiari & Traſpies, Scytharum genus 256
Caucaſus mons 94 228 eius altitudo & alia quæ in eo ſunt 94 eius incolæ 228
Caunus ab Harpago capta 81 ad Iones deficit 374 caunii 79
Cecrops rex 543 vnde cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis 267
Celænæ, vbi Mæandri fontes 450 pellis Sileni Marſyæ *ibidem*
Celtæ populus 114 omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum 273
Centum appellatæ inſulæ 70
Ceos & Cynoſura 554
Cepheus Andromedæ pater 463. 492
Cephiſus Thyæ pater 505 cephiſus amnis 539
Ceraunius ſinus 80
Cercaſorum vrbs 106.107.140
Cercopæ hedræ 198
Ceres, Ægyptiacè Iſis 171 *de Cerere Vide* 154. 175.274. 611.612
cereris Achæiæ templum & orgia 352 cereris Eleuſiniæ templum 625.626 cereris legiferæ ſacra 386 cereris & Proſerpinæ ſolennia 549
ceruus in Libya nullus eſt 325
cete ingentia, ad ſalſuram, ſpinis carentia 274 antacæi dicta *ib.*
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti 306 ab Otane capti 328
Chalcedonienſes à Dario mulctantur *Cteſ.* 663
Chalcidenſes oram Atticam populantur 338 Olynthum obtinent 574 illis opem ferunt Mileſii 371
Chalcidicum genus 507
Chaldæi centum millia talentorum libanoti adolent 83 chaldæi inter Aſſyrios 463 chaldæi ſacerdotes 83
Chaleſtra vrbs 480
Chalybes à Crœſo ſubacti 12
champſæ crocodili dicti 130
charadra oppidum 539
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphûs frater 159.160
Charilus EVnomi filius 576
Charitimides nauarchus *Cteſ.* 667.668
Charopinus Ariſtagoræ frater 372
Chaſtanæa oppidum 508
Chemmis inſula, 170.171 chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ 136 chemmitæ 137 chemmitana plaga 175
Cheopes *Vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampſiniti ſucceſſor 155 *Vide plura pag. eadem, & ſeq.*
Chephrenis regis Ægypti tyrannis 156
Cherſoneſi vrbes 391 euerſæ 392 cherſoneſi tyrannus Miltiades *ibid.* cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit 434 cherſoneſus trachea id eſt aſpera 291 cherſonitæ portas Athenienſibus aperiunt 634
Cherſonitarum primores in vincula coniecti à Miltiade, & quomodo capti 394
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit 480 eius origo *ibid.*
Chilei viri Tegeatæ conſiliũ 587
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. 324 eius conſilium 24 chilo Demarmeni filius 404
Chius Ionum ciuitas 67 à Perſis capta 391 chii ſoli Mileſiis opem ferunt 8 chiorum tyrannus Strattes 576 *de chiis plura Vide pag.* 67.74.386.389 390
Choaſpes fluuius 86.348.350 eius aquam ſolam rex potat 86
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia 356
Chœreæ nomen loci 418
Choraſmii populus 227.464
Chromius Argiuus 37
Cicones gens Thraciæ 476 ciconum quondam locus fuit Sertium promontorium 462
Cilices 11.12.32.348.469. Ciliciæ præfectura 619
Cilix Agenoris filius: vnde dicti Cilices 469 Cilix Syenneſis Oromedõtis filius dux in claſſe Xerxis 471
Cilla, Æolum ciuitas 69
Cimmerii 7.49.254.259.264 cimmerius Boſphorus 264
Cimo Miltiadæ pater 349.392
Cimo Miltiadæ germanus è matre 393
Cimon, Miltiadis filius 432.475 mulctam patri impoſitam exoluit 432
cinnamomum quomodo legant Arabes 232 vbi gignatur, & alia 232.233
Cinyps fluuius 319 Cinyps tellus Libyæ

Libyæ fertilis, fluuio cognominis 326.327
circuncisio] Ægyptiorum 116 & aliorum quorundam populorum 143
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes 463 eorum dux & eorum armatura 463 Ciſſii Xerxis equites 468 Ciſſia terra 348
Ciſſiæ portæ Babylonis, quæ & Belides 252
Citaris inſigne regiæ dignitatis *Cteſ.* 672
Citharonis radices 592.594
Cius fluuius 272 Cius Myſia capitur 379
Cius fluuius 272
claues Cypri, promontorium ſic dictum 376
Clazomene Ionum ciuitas 67 hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit 7 capitur ab Artapherne & Otane 380 Clazomeniorum theſaurus 21
Cleades Autodici filius 620
Cleander vates, genere Phigaſeus 411 Cleander & Euclides Hippocratis filii 494 Cleander Patareus Gelæ tyrannus 494
Cleobis & Bito beati à Solone poſt Tellum Athenienſem iudicati 13 Cleobis & Bitonis interitus *ib.* eorum effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Cleodæus Hylli filius 398.576
Cleombrotus & Leonides gemini 345 de Cleombroto *vide* 285, & 345,552,& 587.
Cleomenes Anaxandridæ filius 345. 354.491 Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, ſed propter genus 344 omniũ hominum iuſtiſſimus 249 auro non corrumpitur à Mæandrio *ibid.* diſcordia inter illum & Demaratum 398. 402. 407 inter illum & Cliſthenẽ, quem tandem eiicit 357 Cleomenis & Ariſtagoræ conſilia 347. 348 inter Cleomenem & Argiuos acta 409. 410 aduerſus Athenienſes bellum gerit 358.359 *alia ab eodem geſta vide partim iiſdem pag. partim* 407. 408. 409 Cleomenes ad inſaniam redactus 347. 408. 411
Cleonæ vrbs 448
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius 514
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem 533
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus 355. 428 eius odium in Adraſtum 355 Cliſthenis & Iſagoræ factiones Athenis *ibidem* circa Cliſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta 429.430
Cliſthenes Sicyonii Cliſthenis nepos 355.430
Clytiades *vide in Tiſameno*
Cnidus ciuitas 68
Cnidii Lacedæmoniorum coloni 80 Cnidiorum cum Tarentinis amicitia 245 Cnidii ſuã ditionem in inſulę formam perfodiendo tentant redigere 80 Cnidii iſthmum perfodere nolentes, impediuntur 80 Cnidii Harpago ſe dedunt 80 397
Cobo, Ariſtophanti filius 404
Codrus Athenienſium rex 359 Codrus Melanthi progenies 69 Codrus & Melãthus vnde prognati, reges Athenienſium 354 codrus Nelei pater 625
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia 397
Coes Erxandri filius 290. 343. 344
Colæus, Samiæ nauis gubernator 310
Colaxais Targitai filius trifarium filiis conſtituit regnum 256
Colchi 49.142. 143. 228. 268.467 Colchicum linum Sardonicum dictum 143
Colias ora Atticæ 561
Colophon Smyrnæ conditor 7
Colophon, Ionum ciuitas 67 colophonii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur 69 *Vbi & plura*
Coloſſæ, oppidum Phrygiæ 451 coloſſi 164.169.178.179 coloſſi apud Ægyptios cuiuſque pontificis 164
comam Lacedæmonii ex quo alunt 38 comam Argiui ex quo non alunt *ibid.* comam vt alant Macæ 319 comam quomodo geſtant Maxyes 324
Combapheus eunuchus Ægyptũ Cambyſi prodit *Cteſ.* 660
Combeca vrbs 480
Combrea, ex vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis vna 480
comedunt in viis Ægyptii, vẽtrem domi exonerant 115
Compſatus fluuius 476
conchylia in montibus Ægypti 105
Conon apud regem Artoxerxem *Cteſ.* 677.678
conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maximè ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet cõſilia quæ tum capta fuerint 63 conſultare bene, maximum eſt lucrum 442
Contadeſdus fluuius 288
Copais palus 577
Corcyra à Corinthiis condita 205 ei imperitat Periander 206 corcyręi 204.205.500
Coreſus in agro Epheſio 372
Corintho quadringenti aduerſus Perſam miſſi 513 corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius 368
Corinthii minimè cõtemptui habent opifices 175 corinthiorum theſaurus 21 Corinthiorum & Samiorũ ſimultates 204 corinthiorum cum Corcyræis diſcordia 205 corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt 358 corinthii naues vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti 414 corinthiorum fuga ſocios deſerentium 560. 561 corinthiorum virtus 627 corinthiæ mulieres vniuerſæ exutæ à Periandro 369 cur, *ibidem* Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris 364
cornua pecoribus quum non citò, aut citò naſcuntur, vnde euenit 265
Corobius quidã purpurarius 310
Coronæi, Thebanorum proximi 360
Corycium antrum 540
Corydatus Thermopylarum proditor 517 Anticyrenſis *ibid.*
Corys Arabiæ flumen 185
Cos ciuitas cum quinque aliis à ſacrorum participatione cur remota 68
Coſmartidene Artoxerxis pellex, aut potius pallaca *Cteſ.* 671
Cotys Aſii pater 271
Cranapes, Mitrobatis filius, vnà cum patre ab Orœte cæſus 239
Cranai dicti Athenienſes 543
Craſtis, & Craſtia Minerua 346
crater, qui Crœſo portabatur, interceptus 204 crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus 285 crater Argolicus ad cuius exemplum factus crater à Samiis 310 crateres Leſbii 276
Crathis Ægarum fluuius perẽnis, à quo & Italicus ille vocatus eſt 68
Cremni emporiũ paludis Mæotidis 262
Creſton vrbs 23 creſtonæi 330 creſtoniatæ 23 creſtonicus ager 480 creſtonicæ terræ rex *vide* Biſaltcorum rex
Creta vniuerſa à barbaris habitata 79 cretes, diuinitus inſtructi 501 Iapyges Meſſapii dicti *ibid.*
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam 501 alia *ibid. & ſeq.* circa Cretenſes & Græcos auxilia rogantes acta 500.501.502
crex auis 132
Crinippus Terilli pater 499
Criſæus campus 538
Criſcrana locus in regiis ædibus *Cteſ.* 657
criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares 78
Critala in Cappadocia 449
Critineus Anaxilai pater 499
Critobuli filia 180 Amaſis vxor *ibidem*
Critobulus Toronæus 574
Crius Polycriti filius 398 circa eum & Cleomenem acta 398
Crius, Polycriti filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis 407
Crius, Ægineta, Polycriti pater 560
crocodili deſcriptio 129.130 crocodili ſacri 166 eorum ſepulcra *ibid.* crocodili Libyæ 325 crocodilorum vrbs 166
Crœſus rex, vnde oriundus (genere altius repetito) ita vt regnum Lydorum ad illum deuenire potuerit 3 Alyattæ filius *ibid.* eius mater Carica 44 bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor 41 Crœſi & Aſtyagis affinitas 32.33 crœſus primus Græcos ad tributum pendendũ adigit 3.11 Ione & Æoles inuadit 11 cum Ionibus inſulanis hoſpitium contrahit *ibid.* per crœſum aucta Lydorum potentia 12 Crœſi cum Solone colloquium, illius, inter alia, dicentis ſe beatiſſimũ, huius negantis 12.15 Crœſum deorum indignatio excipit 15 Gygis triſtaui crimen luit 42 Crœſus Sardibus captis & ipſe capitur, & viuus ad Cyrum perducitur 39 rogo impoſitus ab Apolline inuocato ſeruatur, immiſſa pluuia 40.41 Crœſi filius Adraſtus vt fuerit per imprudentiam interfectus, atque vt is eum luxerit 17.18.19 *Cæterã de Crœſo ſcripta, & nominatim quæ inter illum & Cyrum interceſſerunt, vide partim in iiſdem paginis, partim in iis quæ illas ſequuntur. Sed iis adde ex Cteſia etiã quædam à loco illo, qui eſt ex pag. 638*
Crœſi filius pro obſide datus fuit
Crophi mons 111
Croſſea regio 480
Crotoniatæ genere ſunt Achæi 543 eorum cum Sybaritis bellum 346
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi 241.242
Cyrnia, Æolum ciuitas 69
cubiti regii menſura 81 cubitorum menſuræ 167 cubitus Ægyptius Samio par 175
culices ventus prohibet in altum volare 139 culicum vis ingens apud Ægyptios *ib.* contra culices ab Ægyptiis excogitata *ibid.*
Cuma ciuitas Æoliæ 69 vocatur & Phriconis *ibid.* Cumã condiderunt primarii Theſſalorum 637 Cuma capitur 380
Cumæi *ſive* Cumani oraculum conſulunt de reddendo Pactya 72 Cumæorum acta circa Pactyam 73.74 Cumæi (*potius quàm* Cymæi) tyrannum ſuum dimiſerunt 344
Cuphagoras Epizeli pater 425
Curium 377
Curienſes, Argiuorum coloni 377
currus ſacer Iouis quomodo amiſſus 570 currus ſacer in Xerxis exercitu 461
curſus qui dicitur Achillis 275
cuſtodes inebriati 84
Cyaneæ inſulæ, errabundę à Græcis exiſtimatæ 286
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex, imperii ſucceſſor 32.48 acta ſub eius imperio 48.49 Cyaxares, Aſtyagis pater 19.32.33 maioribus ſuis fortior 48 in ira peracerbus 33 eius cum Lydis bellum 49 cum Scythis Aſiam obtinet 50 eius interitus & anni regni 50 Cyaxaris filius Aſtyages, regni ſucceſſor 50
Cybeles templum, Sardibus concrematum 373
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia 499
Cycladum inſularum nulla dum ſub Dario erat 340
Cydoniam in Creta condiderunt Samii 203 209
Cydra oppidum 415
Cyllyrii Syracuſanorum quõdam ſerui, dominos eiiciunt 494
Cylon, tyrannidis affectatæ compertus 357

Cymæi, *Vide in* Cumæi
Cynegirus, Euphorionis filius, nauem aduersariam prehensans manu truncatur 424
Cyneſii populus 114
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis ſeptentrionis plagis 273
Cyncus Philagri pater 418
Cyno, ſiue Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis, vxor 51.52 Cyno quomodo Cyrum ſeruauerit 53 Cyno, ſemper in ore Cyri 58
Cynocephali populi 324 *& Cteſ.* 684
in Cynoſargi Herculis templum 354
Cynoſura 554
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti 553
cypſela quid ſit 368
Cypſelus, Eetionis filius 6 Labdæ 368 vnde nomen hoc ei impoſitum *ib.* Cypſelus Periandri pater 8.204 Miltiadæ pater 392 Cypſelus Corinthius 429 Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit 368
Cypria carminà Homeri non ſunt 149
Cyprus primùm ab Amaſi capta & tributaria facta 181 Cypri claues, promontorii nomen 376 Cypriorum lex 92.93 Cypriorum bella & defectiones 191.374.376.469
Cypriorum ſimilis lex cum Babyloniis circa concubitus mulierum cum exteris 92.93
Cyranis inſula 325 lacus in ea *ibid.*
Cyrene circumflua 316 Cyrenen, quam non diripuerant quũ in ea eſſent, adoriuntur poſtea Perſæ 328 Cyrenaicæ regionis plagæ tres admiratione dignæ 327
Cyrenæi 312.313 vbi vrbem condidere 317 Cyrenæi maritima incolunt *ibid.* Cyrenæi Cambyſi ſe dedunt 187 Cyrenæi cladem maximam inferunt Ægyptiis 173 Cyrenæorum & Ægyptiorum conflictus 313 Cyrenæi agros Libyum vaſtant *ibid.* Cyrenæorum clades à Libybus illata 314 de Cyrenæis alia *Vide pag.* 310.313.314.328 Cyrenæi medici, ſ. cundi ſunt: vt Crotoniatæ, primi 242 Cyrenæ fœminæ bouem vt obſeruant 323
Cyrmianæ Thraces 288
apud Cyrnum ciuitas à Phocenſibus condita, nomine Alalia 75 apud Cyrnum agri Caryſtii facta pugna 628
Cyrnii 499
Cyrta 670 *Cteſ.*
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris 53.96
Cyrus Perſa 57.443 Cambyſis Cyro geniti filius & Mandanes 19.50.51.53.96 Cyrus à quibus oriundus 43 Aſtyagis ex matre nepos 34 Harpagi cognatus 51 Cyrus generoſiore matre quàm patre genitus 43 Cyrus quum Harpago traditus eſſet interimendus, quomodo ſeruatus 51.52.53 ab vxore bubulci educatus 53 cur à cane educatus dicatur 58 bubulci filius cognominatus 54 vxor bubulci Cyro aliud quàm Cyri nomen impoſuerat 53 Cyrus muli nomine cur ſignificatus 43 Aſtyages Cyro minitatur 60 *De puerilia & educatione* Cyri *Vide alia pag.* 54.58.60 Cyrus *laudatur pag.* 225, *Vbi dicitur* pater à ſuis appellatus. *item pag.* 253 *Vbi dicitur* de eo, cui comparari (*Vel potius*, cui ſe comparare) nullus vnquam Perſarum dignum ſe (*Vel* rem ſe dignam) exiſtimauit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quã ſe exiſtimabat maius quiddam homine eſſe: *pag.* 94: & de eius felicitate, *ibidem. Sic Verò & pag.* 60 diuina quadam ſorte genitum ſe *dicit.* Cyrus *quæ prudenter dixerit, cùm alibi, tum pag.* 635. Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis 59.60 *& in eo quod cõmentus eſt* vt Perſas ad rebellãdum induceret *pag.* 59 *& tamen ſtultè* Gyndi amni minatur 87 Cyrus omnem Aſiam adeptus 62 Cyri cum Crœſo prœlium 35.36 *& quæ hoc ſequuta Vide pag.* 38.39.40.41.42.45.71 alia eius bella aduerſus Labynithũ, & aduerſus Babylonios, quorum vrbem capit: vide p. 86.87 Cyrus quum Tomyrin, Maſſagetarum reginam, in vxorem petiiſſet, poſtea cum illa conſligit 94, *& ſeq.* tandem pugnans aduerſus eam, occumbit 98. *Vbi narrantur & quæ egerit circa eius cadauer.* Cyro mortuo regnum ſuſcipit Cambyſes 100 *Hũ adiscendæ de Cyro quæ leguntur apud Cteſiam, quæ incipiunt à pag.* 658
Cythera inſula Argiuorum ditionis 37 Cythera conducibilius Lacedæmoniis obrui quã exrare 325
Cytiſſorus, Phryxo genitus: eius poſterorum calamitas 511. 512
Cyzicum, vnum ex oppidis Cherſoneſi 392 Cyziceni OEbari, filio Megabyzi, ſe dediderunt 392 Cyzicenorum feſtum 282

D

DAdicæ populus 226 Dadicæ militantes in Xerxis exercitu 464 eorum dux & armatura *ibid.*
Dædalum veſtigat Minos 501
Dai, Perſarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Damaſithymus Candaulis filius 471 dux in claſſe Xerxis *ibid.* Damaſithymus, Calyndenſium rex 558 demerſus ab Artemiſia 558
Damiæ & AVxeſiæ ſimulacra 361. 362
Danaë, Acriſii filia 399 Perſei mater 136.137.492 Danaes & Ionis filius Perſeus 463
Danaus & Lynceus Chemmitæ 137
Danaus Archandri ſocer 140 Pthii Achæi filius *ibid.*
Danai filiæ 175.181 templum Mineruæ quod Lindi eſt, extruxerunt, filios Ægypti fugientes *ibid.*
Danai & Xuthii in Peloponneſum aduentus 470
Daphnæ Peluſiæ 112.144
Daphnis Abydenus 305
Dardanus 378.456 Dardanei 456
Daritæ populus 226
Darius rex, Hyſtaſpis filius 84. 97.215.417.435.443, è coniuratis in magos fuit vnus 215 Darius idem ſonat quod ἰχθεὺς, id eſt, *coercitor* 417 eius genus 443 Darii vxores 224 Darii liberi 187.435.464.465. 466.471.521.559.629 de Darii futuro regno Cyri viſio 96 Darius qua arte ad adipiſcendum regnum ſit vſus 224 Darium Perſæ aiunt fuiſſe κάπηλον (*id eſt, inſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat 225 Darii reditus 227 aurum in theſauris reponit 227 pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto 86 vnde Græciæ infenſior redditus 435 Darii expeditiones 254. 286.287.288.289.290 *Alia eius facta præ aliis memoratu digna, Vide pag.* 145.225.270. 287.303.332.510 *item quædam eius dicta* 254.306.374 eius cum Indathyrſo colloquiũ per quendam equitem 300 eius orationem pro monarchia 222 orationem ad primores Perſarum de Orœte interficiendo 239 orationem ad Iones de ponte ad Iſtrum cuſtodiendo 290 *Vide & apud Cteſiam pag.* 663
Darius Xerxis filius Artayntam ducit, cuius amore Xerxes captus erat 630
Dariæus Xerxis filius ex Onopha Amiſtris filia *Cteſ.* 664 parricidii accuſatur 666 capite plectitur 667 eius innocentia patefit *ibid.*
Darius Xerxis filius 630
Daſcylus, Gygis pater 4
Daſcylium, præfectura cui præerat Mitrobates 236
Datis Medus cõtra Athenas miſſus à Dario 416 Datis 417 reuocat Delios fugientes *ibid.* Datis viſio 425 Datis filii, Harmamithres & Tithæus 468
Datus 616
Dauliorum oppidum incenſum 539
Dauriſes Darii gener 378 Dauriſis interitus 379 Dauriſes aduerſus Cariam tendit 380
Deceleus 615
Decelenſium circa Helenæ inueſtigationem acta 615 eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præſidendi 615 decelenſis tribus *ibid.* decima redemptionis captiuorum conſcripta 360 decimumquemque ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti 194
Deioces, Phraortis pater, Cyaxaris auus 7.32 Deioces vir ſapiens, Phraortis filius 46 ad tyrannidem Medorum aſpirat *ibidem* eiuſdem commentum in tyrannidem *ibid.*
Deiocem Medi iudicem ſuarum controuerſiarum conſtituunt, quum iuſtitiæ ſectandæ ſtudioſum eſſe illum viderent 46 Deioces ob iuſtitiæ ſpecimen rex Medorũ declaratur 47 à Deioce regnum obtinẽte acta *ibid.* quomodo ſeueritatem in exercenda iuſtitia exercuerit 48 Deiocis mors *ibid.* anni regni *ibid.* Deiocis filius Phraortes imperium Medorum ſuſcipit 48
Deiphonus Euenii filius Apolloniata 622
Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi 21 apud Delphos primus quis munera poſuerit 7 Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi barbarorum ſtragem edunt apud Delphos 540 in numerum Delphorum adſcribi volenti ius perpetuum datum 22 Delphi in extremam formidinem redacti à Xerxe 539 Delphi vrbem deſerunt 540 Delphi deum ſuum conſulunt 540 Delphi oraculum conſulunt, pro ſe & cætera Græcia 504 *& ſeq.* Delphicum oraculum conſulit Alyattes 8 conſulit & Lycurgus 28 Delphicum oraculum 19 Delphici oraculi reſponſum ad Crœſum per Pythiam redditum 20 id vaticinium verax nactum ſe Crœſus exiſtimauit *ibid.* Delphicum templum ſua ſponte conflagrauit 21.180 aliud Amphictyones trecẽtis talentis cõſtruendum locarunt 180 templum hoc Maracas eunuchus Apollinis iuſſu diripit *Cteſ.* 666
Delta Ægyptiorum 105.106 ſolum Delta, Ægyptum eſſe aiunt Iones 106
delubrum Iouis Catii 78 Iouis Olympii 103 Cereris 274 Bacchi 287 Amphiarai 577 Laio & OEdipodi exſtructum 309 delubrum in fano Latonæ admirabiliſſimum 170 ex vno factum lapide *ibid.* delubra primi ſtatuere Ægyptii 102 delubra è Perſis incenſa 417
Delus expiata, quomodo 27 Delus intremiſcit 417 Deliorum fuga ob Perſas 417 Delii reuocati à Perſis & nihil paſſi *ibidem* Delium Thebanorum 425
Demaratus Ariſtonis filius 358 Spartæ rex 359 vnde & à quo genitus 403 de eius genere varia quæ circumferuntur *ibidem*

circa Demarati natiuitatem veritas 405 Demaratus matrem sciscitatur cuius patris filius sit 405 Demaratus, *id est, à populo Votis petitus*, vnde nomen impositum 403 Demaratus Cleomenem deserit 359 Demaratus rex Spartæ Cleomenem insimulat 398 eius genus *ibidem* Demarati cum Cleomene simultates & odium 402
Demarmenus Perinetadæ pater 345 item Chilonis 404
Democedes, Callipsontis filius, medicus, quantus vir, & in quãto honore habitus 238.239.240.241.242.243.244
democratiam laudat Otanes, improbant Megabyzus & Darius 221.222 eius incommoda *ib.* democratiam suadet Persis Otanes 395 constituit eam in Græcia Mardonius 395
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierarchus 543
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus 314
Demonous Penthyli pater 511
Demophilus Diadromei filius 520
dens tussi excussus euanuit: & quid hac re portenderetur 421 dentes ex vno osse vniuersi, tam molares quàm cæteri 619
depositum 412 & qualis res circa depositum Spartæ contigit 412.413 de deposito nihil aliud cogitandum quàm vt repetenti reddatur 414
Derusiæi, Persarum genus 60 aratores *ibidem*
Derbicũ cum Cyro prelium *Ctes.* 660 Derbicibus præficitur Spitades *ibid.*
Dersæi Thraciæ populus 476
Deucalion rex 23
deus eminentissima gaudet deprimere 442 *& alia* de deo *vide ibidem* & 15. 413. 590 deus ab Ægyptiis verberatus 158 deorum ira in nepotes etiam extenditur 484 duodecim deorũ cognomina ab Ægyptiis Græci sunt mutuati 102 omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt 123 dii Libyum 323 dii Thracum 331 deos externos exigunt Caunii 79
Diacœle via quædam nominata 419
Diactor pater Eurydames vxoris Leutychidis 407
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agaristæ 429
Diadromeus Demophili pater 520
Diana Osiris seu Dionysi filia 171 Dianam Cereris filiam vnde fecerit Æschylus *ibidem* Diana, Bubastis ab Ægyptiis dicta 161. 171 Dianæ festum 126 Dianæ festum apud Brauronem 433 Dianæ templum maximè memorabile apud Bubastin 161 Dianæ Orthosiæ ara 287 Dianæ oraculum 134 Dianæ vrbem suam donant Ephesii 11
Dicæa vrbs 476
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illustris 549 quædam sibi visa narrat, Demaratum testem citans 549.550
Dictynnes delubrum 209 à quibus structum *ibidem*
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas 522 eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus 33.49 certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum 420
Dindymene mater 36
Dinomenes Gelonis pater 489
Diomedis virtus 148
Dion vrbs 448
Dionysiophanes, vir Ephesius 620 qui Mardonii cadauer subtraxisse & sepelisse fertur 620
Dionysius Phocensis, classis Ionum dux: eius ad Iones oratio 384 res ab eo gestæ *ibid. & seq.* Dionysius Phocensis post cladẽ Ionũ quò deuenerit 386
Dionysus, Apollinis & Dianæ pater 171 Dionysus è Semele Cadmi filia genitus 165 Dionysus ab Ioue insutus in femore 165 Dionysus è deorum nouissimis apud Græcos *ibid.* apud Ægyptios aliter *ib.* Dionysus Osiris dictus 165 Dionysi festũ 228 Dionysi trieterica 293 Dionysus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo 185 soli dei esse creduntur *ibid.* Dionysus Vrotalt dictus *ibid.*
Dipæensium prelium 600
Dithyrambus Harmatidæi filius 522
Dithyramborum autor quis fuerit 9
Diuinatio Ægyptiorum 134 Diuinatio Nasamonum 318 Diuinãdi modus Scytharum 278 alter *ibid.*
Diuinitatis solers prudentia erga homines 231
Doberes 334.477
Dodona 124 Dodonæum oraculum 19 Dodonæorum antistites 125 Dodonæi 265
Dolia argentea Delphos à Crœso missa 21
Dolonci Thraces 392 ab Absinthiis bello vexati *ibid.* oraculum consulunt *ibid.*
Dolopes 507
Dolus à Nitocri excogitatus 85 dolo superantur Barcæi 327 dolus Cyri circa Tomyrin 94
Domus subterraneæ Æthiopum 228 domos non possident Indi nonnulli 229
domestica mala Psammeniti maiora quàm vt ea deflere possit 188
domicilia subterranea 166 domicilia ex micis salis 322 domicilia è virgultis, & versatilia, è lentiscis suspensa 324
dominam in matrimonium ducit Cambyses 43
dona ad Æthiopes explorandi gratia missa 191 dona Amasis Delphis data 180 dona Græcorũ Ægyptũ incolentiũ ad templum Delph. instaurandum 180 dona Democedi medico ab rege & vxoribus data 241 dona quantum apud milites possint 529 dona ei qui primus muros ascenderit pollicetur Cyrus 38
donaria Alyattis Delphos missa 10 donaria Crœsi varia 43 donaria diuis data à Crœso ex bonis aduersarii 44 donaria Delphos à Crœso missa 21 donaria rursus Delphos à Crœso missa 22 donaria Delphos à Gyge missa 6 donaria Apollini data 172 donarium Midæ Delphos missum, regia sella 7 donaria in templo Delphico 539 donarium Lacedæmoniorum 21 donaria 181. Amasis donaria 179. 181 Pheronis regis 146 donaria Rhodopis Delphos missa 160 donarium Arionis apud Tænarum 10 donaria è præda Persica 618
Dores Euryanactis pater 588
Dores 68 Dores à Crœso subacti 3. 12 Dores & Iones ex insulis egredientes in continẽti sedes ponunt 78 Dorum prima expeditia aduersus Asiam 208 Dores in classe Xerxis militantes 470 eorum armatura *ibid.* Dores in Atticam quartò profecti 359
Dorienses Pentapolin incolentes 67 Dorienses principes ex Ægypto oriundi 399 Doriensium ciuitates 553
Dorica gens vnde cognominata 23
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore 345 Dorieus inter æquales primus 345 Dorieus nolens sibi à fratre imperari, coloniã aliò ducit 345 quo delatus & quomodo expulsus 345 Doriei mors 347 eius sepultura *ibid.* corporis species *ibidem.* Dorieus in Sicilia vita functus 514
Doris regio incursata à Medis Thessalorum consilio & odio 538 Doriagus Leobotis filius 514
Doriscus 449 Dorisci præfectus 475 Doriscus murus 462 Doriscus, Thraciæ littus 462 campusingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius 23
Dotus Megasidis filius, Paphlagonum & Matienorum dux 465
Dropici, Persarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Drymus oppidum 539
Dryopis regio 23 Dryopes 68 Dryopum ciuitates 553 Dryxa fossa 262
Dymanates 356
Dyma Achæorum 68
Dyras amnis 512
Dysorum mons 335

E

Ecbatana à quo condita 47 vrbis & loci descriptio *ibid.* Ecbatana Syriæ 210 Ecbatana Mediæ 212
Echecrates Eetionis pater 366
Echemus Aëropi filius 595 Phegei nepos 595 Echemi & Hylli monomachia 595 Echemus Hyllum in certamine interfecit 595
Echestratus Hegesis filius 514
Echinades insulæ 104
echines murium genus sic dictum 325
Edoni 476
Eetion Cypseli pater 6 Eetion Echecratis filius 366 eius genus *ibid.* Eetioni datum oraculum 366
Eion vrbs super Strymonẽ 449. 477
Elatea vrbs 539
Elbo insula 162
Electrum vnde venire feratur 234
Elephantes supramodum grandes 324
Elephantina vrbs Ægypti 103. 107
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agaristæ 429
apud Eleusinem Atheniẽsium prelium 13 Eleusinem Cleomenes cum Peloponnensibus inuadit 358.359
Elis, Ætolorum ciuitas 553
Eleorum iustissimum ac maximũ certamen 172 arguitur 173 eleorum certamen arguunt Ægyptii *ib.* elei Minyarum oppida deleuere 309 elei suos duces exilio cur mulctarint 617 in eleo agro muli cur nequeant gigni 265
Eleuntini Xanthippum orant de vltione Protesilai sumenda 634
Elorus flumen 494
Enagees, *id est piaculares* 357
Enories, diuinationem à Venere habentes 278
Enchelees 352
Eneti, qui sunt ex Illyriis 90 eorum lex *ib.* eneti, in Adria 332
Enienses 507
Enipeus fluuius 482
Eordi populi 507
Epaphus, qui & Apis 169.195 epaphi boues mares 117
Ephesus, ciuitas Ionum 67.104 ex epheso ad Sardis iter 351 ephesi templum 166 ephesiis bellũ infert Crœsus 11 ephesii vrbem suam donant Dianæ 11 ephesii soli ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur 69 cur, *ibidem*
Epialtes Eurydemi filius 517 Epialtes Thermopylarum proditor *ibid.* eius fuga & interitus *ibid.*
Epicydides Glauci pater 412
Epidaurus, insula, antea OEnone dicta 543 epidaurus expugnata 207, epidauri tyrannus Procles 205 epidaurii 68 epidaurii oraculum consulunt, quòd eorum tellus nihil produceret 361 epidauriis oleas ministrant Atheniẽses, quibus cõditionibus 361 epidaurii pacta cur amplius non soluant Athenienses 362 epidauriis simulacra erigenda iniuncta 361 epidauriis Æginetæ antea parentes, ab iis desciscunt 361.362 clades inferunt, simulacra asportant 362
Epigoni Homeri versus 265 in dubio *ibid.*
Epigramma vatis Megistæ 523 epigrammata Spartiatarum
Episcythison, Age Scytham: hoc est, intemperantius bibe 411

Epistrophus Amphimnesti pater 428
Epium oppidum 309
Epizelus Cuphagoræ filius 425 cæcus in acie quomodo factus *ibid.*
equa leporem enixa 461 equæ tres Olympiacas victorias adeptæ 419 vbi sepultæ *ibid.* equis pisces pro pabulo vbi 334 equi colubros vorant 35 equi sacri candidi 86 equi sacri in exercitu Xerxis 461 equi fluuiales sacri 131 eorum natura, & descriptio, *ibid.* equos præcipuè immolant Scythæ 276 equus camelum reformidat 36 cur, *ibid.* cõtra equos cameli instructi 36 equi camelos non tolerant 468 equos quadriugos iungere Græci à Libybus didicere 324 equos ad venatũ in ventrem cubare edoctos ducunt Iyrcæ 262 equi Sigynarũ toto corpore hirsuti, pusilli ac simi, inualidi ad gestandos viros, & iidẽ curribus iuncti perniciissimi 331 equi vim hyemis ferẽtes quam nec muli nec asini 265 equi quinquaginta strangulãtur ad sepulcra regum Scytharum 280 equi Nisæi 231. 455 equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi soliti 215 equi hinnitus Dario quomodo principiparũ tradiderit 223 equus Masistii ipsum excutit 592 equo crura cũ genibus abscissa, quòd dominum strauerat 469 equus Cyri submersus 87 equus Artybii in armatum erigi doctus 376
equisonem Scythæ cum rege defuncto sepeliunt 280 equiso Darii OEbares 223 equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus 225
equitatus Xerxis quantus 468 equitatũ Crœsi reformidat Cyrus 36 equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ 64
Erasinus fluuius 408 ei immolat Cleomenes *ibid.*
Erechtheus Orithyiæ pater 509 erechtheus terrigena 546 erechtheo apud Athen. sacra afferunt Epidaurii 361 erechthei templum in arce Athenienſium 546
contra Eretriam & Athenienses duces Persarum missi 416 eretria & eretrienses à Persis subacti 419 eretriorum naues Milesiis auxiliantur, vt gratiam reddant 372 eretrienſium & Persarum acris pugna 418 eretrienses Susa abducti 425 quomodo à Dario tractati *ibid.* regionis Cissiæ locus eis datus, 425 eretrienſium vacillans cõsilium 418 eretrienſium proditores 418
Eridanus fluuius 234
Erinnyum oraculum 309
Erochus vrbs 539
Erxander, Cois pater 290. 343
Erycis regio, Heraclidarum 345
Erythia insula 257
ἐρυθρὰ βῶλος, vrbs sic dicta, *id est, rubra gleba* 146
Erythræ 67 erythræorum cum Chiis bellum 8 erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant 67
Eryxo, Arcesilai vxor, mariti interemptorem nerat 314
Etearchus rex 311 Ammomorum rex 113
Eteocles Laodamantis pater 352
Euænetus Carini filius 503
Eualcides Eretriorum dux, qualis 373
Euboea insula, magna ac beata, Cypro non inferior 341 ad Euboeam prelium Græcorum gestum 530. 531. 532 *& seq.* ad euboeam sinistra Xerxis pugna 552 vnde contigerit *ibid.*
Euboenses vt tractati à Gelone 495 euboensibus datum oraculum 534
Euboicum pondus 227 euboico pondere aurum Dario penditur 225
Euclides & Cleander Hippocratis filii 494
Euenius Deiphoni haruspitis pater 623 euenius sacrarum solis ouium custos 623 euenius excæcatus misere, & vltio ob id de Apolloniatis sumpta 623 circa euenium & Apolloniatas acta 623. 624 euenius cæcus diuinationem obtinet *ibid.*
Euelthon Salaminis rex 315 ab eo thuribulum dicatum *ib.* circa eum & Pheretimam acta *ib.* euelthon Siromi pater 374
Euesperidæ bonum solum incolentes 326. 327
Eumenes Anagyrasius Atheniẽsis præstantissimus in pugna nauali 560
Eunomus Polydectis filius 576
eunuchi apud Persas pretiosiores quàm qui non castrati 565 cur *ibid.* eunuchus Sataspis cum magna pecunia in Samum profugit, audita domini morte 270
Eupalinus, Naustrophi filius, architectus 210
Euphorbus, Alcimachi filius 418 proditor Eretrienſium *ibid.*
Euphorion, Æschyli pater 171 Euphorion Cynægiri pater 424 Euphorion Laphanis pater, qui Castorem & Pollucem in domũ suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis 429
Euphrates flumen 82 Euphrates tortuosus à Nitocri redditus 84
Euripus 502. 506 de euripo certamen nauale 533
Europa à Cretensibus rapta 2 Europæ filii Sarpedon & Minos 79 eorum de imperio contentio *ibid.* Europa Tyria 271 an nomen Europæ dederit 271
Europa longitudine Asiam & Libyam, non latitudine, æquitur 269 Europa lõgitudine par Asiæ & Africæ 270 Europæ cõmoditates 437 Europæ nomen vnde impositum 271
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ 588. 608
Eurybates quinque palmarum vir 415 Æginetis auxiliatur *ibid.* eius clades & interitus 415. 416
Eurybiades, Euryclidæ filius 528. 542 dux classis Græcorum *ib.* in Eurybiade consilii inopia 553 Eurybiadæ laus 573 Eurybiades Argiuus, quinque certamen victor à Sophane interfectus 616
Eurycrates Polydori filius 513
Eurycratides Anaxandri filius 513
Eurydame Leutychidis vxor 407 eius genus *ibid.*
Eurydemus Epialtæ pater 517
Euryleon cum Dorico coloniæ deductor 346 vnus superstes è bello *ibid.* Euryleon Selinuntiorum tyrannus 347 quomodo interfectus *ibid.*
Eurymachus Leontiadis pater 514
Eurymachus Leontiadis filius interemptus 524
Euryphon Proclis filius 576
de Euripo certamen nauale 533
Eurypylus frater Thoracis Larissæi 609
Eurysthenes, Aristodemi filius 514 Eurysthenis familia 398 Eurysthenes & Procles Aristodemi filii 308 circa eos & Theren auunculum pro regno acta 308 Eurysthenes & Procles gemini 399 Spartæ reges *ibid.* oraculum super eis consultum *ibid.* eorum dissensio *ibidem*
Eiurysthei genus nolunt labefieri Lacedæmonii 344 Eurystheo iniuria facta 595 Eurysthei interitus 594
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur 523
Euryti virtus & interitus *ibid.*
Euthœnus Hermolyci pater 628
Eutychides Sophanis pater 615
Euxinum mare 3
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin 285 ahenum illic dedicatum *ibid.*
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos 15
expiari sibi vt liceat à Crœso, Sardis aduenit Adrastus Phryx 15
expiata Delus quomodo 27

F

FAbas nec serunt Ægyptii, nec edunt 116
facinora Lemnia 434
ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint 45 fames in castris Cambysis 194 fames in Xerxis exercitu, in reditu 570 fame premuntur Sesti incolæ 633
fanum Iouis Thebani 83 fanum Iouis sub fago conditum 125 fanum Veneris Vraniæ vetustissimum 49 fanum Apollinis 577 fanum Pallenidis Mineruæ 26 fanum Æaci 364 fana Physaci & Autonoi 541 fanum Androcratis herois 594 fanum Græcum maximum & celebertimum in Ægypto 179
fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile 42 De fati necessitate *vide & p.* 43. 202. 212. 367
feles apud Ægyptios 129 quàm ominosi apud eos *ibid.* felis amantissima fœtuum *ibidem & plura de ea ib.* felium sepulturæ 129
felicitas humana in eodem tenore non perstat 3 felicitas Polycratis 201 *& ſ.*
ferri compactionem solus omniũ excogitauit Glaucus Chius 12
festum Cyzicenorum, matri deorum 282 festum Ægyptiorum abrogatũ à Cambyse 195 festa Ægyptiorum, Dianę, Isidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis 126 festum Mineruæ 320 Dianæ 126 Isidis *ibid.* festum Dionysi 122. 228 festũ Theophaniæ 21 festum Persarum, μεγαλοῦια dictum 220 festa Apaturia 69 festi nomen, Aecẽsio lucernarum 127
fidei dandę modus apud Nasamones 318 fides Arabum firmissima 185 contra fidem datam exercitus cum Aristagora duce deletus 380
Fluuios inter omnia religiosè colunt Persæ 65
fluuiorũ Scythię nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais *pag.* 272 fluuiorũ Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, 288 Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. Penei *autem fit mentio & pag. proximè præced.* Araxes qualis & quantus 93 Asopus 589. 597 Achelous 104 Axius 480 Corys in Arabia 185 Cinyps 319 Crathis 68 Caicus *ibid.* Contadesdus 288 Choaspes 348 Gerrhus 262 Gyndes 350 Halys 32 Hypanis 261 Is 82 Melas 461 Phasis 142. 268 Pirus ingens fluuius 68 Panticape 261 Sperchius 522 Thermodon 595 Thermodon & Parthenius 143 Tigris 158 Tanais 262 Tyres 259. 285 Triton 324 fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecit 456. 476 *Fit autẽ mẽtio horum defectionis & p.* 448 & 508 fluuius cuius nomen sonat Græcè φέρει πάντα τὰ ἀγαθά. id est, *omnia bona ferens Ctes.* 683 fluuius electro manans *ibid.*
fœderis ineundi rationes 33 fœderis ineundi ratio apud Scythas 279 apud Arabes 185 fœdus à Babyloniis cum Crœso initum 35 fœdus Crœsi cum Amasi Ægyptiorum rege 35 Polycratis cum Amasi rege 201 fœdus perfidum Persarum cum Barcæis 328
fœmina exutatunica verecundiam pariter exuit 4 fœminæ Ægyptię humeris baiulant, viri capitibus onera imponunt 115 fœminæ apud Ægyptios negotiantur *ibid.* fœminæ Zavecũ currus aurigantur in bellum 326 fœminæ Atticæ raptæ à Plasgis 433 fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelasgi 307 fœminarum ex Asia raptarum cur rationem non habeat Persæ 2 fœminæ quæ viros vna cùm Thoante interemerunt 434 fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appensæ 328 fœminæ à Babyloniis strangulatæ ne frumentum absumeret 253 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario suppeditata, vt succresceret soboles *ib.* fœminæ colo & similibus rebus donan-

dæ,non exercitu 315 fœminas adducere,Persarum conuiuantium mos 335 fœminæ virili virtute 558 fœminæ agrestes 324 fœmina virgo quæ erat semiuipera 257 fœmineus morbus fani Veneris spoliatoribus immissus 49.50 fons Thestis 313 fons Apollinis *ib.* fons solis 321 fons Gargaphius 594 fontes Mæandri 450 fons,in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti,violam olentes 192.193 fons, & eius mira natura 321 fons solis dictus *ib.* fons quidã amariſſimus 273 Amaxampeus dictus 273.274 fons aquæ amaræ 285 fontes nouem aquarum *Vide* Nouem fontes aquarum

fons Indiæ autifluus *Ctes.*679 fons vinifluus *Ctes.* 681 fontes piscoſ, siue piscifori, è quibus pix extrahitur *ibid.* fons cuius aqua coagulatur in morem casei, simulatque hausta fuerit *Ctes.* 682 fons quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente *Ctes.* 683

formicæ Indicę vbi nascantur canum magnitudine. earum descriptio 229.230

fortunã bonam in vita & in morte experiri difficile est 202 fortuna consilium aliquando superat 442 fortunati iidem semper non sunt 95

forum nullum est Persis 70 forã Græcorum *ibid.*

fratrem prę marito & liberis vxor Intaphernis saluum cupit,& sui desiderii rationem reddit 236

frigoris mira vis apud Cimmeriũ Bosphorum 264

fructus quarundam arborum,qui tactus in ignem odore suo circumstantes inebriat 93

fulgura in India nõ sunt, sicut nec tonitrua,ac nec pluuiæ *Ctes.* 680 tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt,& complures occidunt 456 *sed apud Herodotum est σφηνίσκος, quod Vertit* fulgura.

fulmen in ædes Scylæ regis delapsum 283 fulmina grandes arbores aut ædificia percutiũt 442 fulmina in barbaros Delphis è cælo demissa 540

fures pecuniæ Sardanapali 168 fures regiarũ Rhampsiniti pecuniarum 151.152 eorum sollertia *ibid.*

fustuaria pugna apud Ægyptios 127

G

GAdes 257
Gæson 625
Galaica regio, ætate Herodoti Briantica 476
Galepsus,Græca vrbs 480
Galli Indici maximi 679
Gamori Syracusani à seruis electi 494
Gandarii 226 gandarii militantes in Xerxis exercitu 464 eorum armatura & dux *ibid.*
Garamantes hominum commercium & aspectum refugientes 318 eorum mores describũtur 319
Gargaphius fons 594
Gauanes 578
Gebeleizis *Vide* Zamolxis
Gela à Lyndiis condita 493 gelæ tyrannus Hippocrates 388 gela Hieroni à Gelone fratre demandata 495
Geleon 355 Iouis filius *ibid.*
Gelo siue Gelon, Dinomenis filius 489 gelon quibus initiis promotus 494 gelonis, Siciliæ tyranni,res quantæ 490 ad gelonem legatio missa 493 circa gelonem & legatos Græcorum acta 493 *& seq.* gelonis res gestæ 495.496 gelonis opes & potentia 495.496 gelonis progenitor OEcetor 493
Gelonus Herculis filius 258
Gelonus Budinorum vrbs 293 geloni quondam Græci 293 gelonorum descriptio 294
gelu maximum vbi 264
Gemma Indica, qua pantarba vocatur 678
geometria vnde ad Græcos venerit 145
Gephyræi vnde oriundi 351 gephyræi Athenas commigrant, & cur *ibid.* ibi templa seorsum ab eis extructa *ibid.*
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu 467
Gergithæ à priscis Teucris relicti, capti 380
Germanii, Persarum genus 60 aratores *ibid.*
Gerrhus fluuius 262.272 Gerrhi fluuii descriptio 275
Getæ immortales à Dario subacti 288. getæ subacti exercitum Darii sequuntur 290 getarum dæmon Zamolxis 289 Gigamę Libyes 317 eorum descriptio *ibid.*
Gigonus vrbs 480
Gillus Tarentinus exul 245 circa eum & Darium & exploratores in Græciam missos acta 245
Gindanes, populus 319 vxorum eorum vestitus & mos quidam 319
Glaucon Leagri pater 616
Glaucus Chius, solus omnium compactionis ferri excogitator 11
Glaucus Epicydidis filius depositum negat 413 oraculum consulit reddat depositum nécne 413 reddit 413.414
Glisantem & Tanagram Thermodon interfluit 603
Gnurus Lyci filius, Anacharsidis pater 282
Gobryas è Persarum primoribus 215 Gobryas Darii & Artystonæ filius 465 Mariandynorum & Ligyum & Syrorum dux 465 Gobryas Mardonii pater 295 Gobryæ consilium de abeundo è Scythia, Dario datum 303 Gobryæ vxor, Darii soror 436 Gobryæ filia, vxor Darii 435
Gonnus vrbs 481.503
Gordius,Midæ pater 7.579 annos Adrasti 16.19
Gorgo Cleomenis filiola patrem scitè monet 347.527 eadem Gorgo Cleomenis filia,Leonidę vxor,vt Demarati tabellas aperiri iusserit 527
Gorgonis caput ex Libya affert Perseus 137
Gorgus Salaminiorum rex 374. 531 oppido spoliatus à fratre 374
Gortus,*Vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in classe Xerxis 471
Græcia pulcherrimas regiones sortita 231 græcia paupertatis alumna 473 hospes virtutis *ib.* græcia nõ imperatorum indiga sed exercitus 497 ad græciam contemplandam exploratores cum Democede missi 244 in græciam primi exploratores missi 245 græciæ infensior vnde redditus Darius 435 in græciam educeatores missi ad petendum terram & aquam 451 necnon ad tubendum cœnas ipsi Dario apparari *ib.* ad quos solos è græcia non fuerint missi 452 in græcia Mardonii res gestæ 396 græcia à quo tempore & sub quibus plus mali passa sit 417
Græcorum genus 399 græci à Perdicca progeniti, qui 337 græci à Pelope denominati 443 græci ritus & alia ab Ægyptiis mutuati 126 græci ab Ægyptiis quid didicerint 126. græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii, sicut alii mortales 128 græci vestem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati 323 græcorum & Lydorum leges prope similes 44 græcorum ampla fora 70 græci puerorum amoribus dediti 64 græca gens dexterior quàm barbara 25 ab ineptiis abhorrens *ibid.* græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ 537 à græcis illatæ iniuriæ 2 græci vniuersi ante Crœsi imperium liberi fuêre 3 græcos adigit Crœsus ad tributum in Asia pẽdendum 11 græcorum potentissimos sibi conciliat Crœsus 23 græcis discordiæ principium cum Persis extitit Ilii excidium 3 græcis & barbaris malorum initium 371 græcorum variæ sentẽtiæ de loco pugnæ nauali constituendo 544 græcorum ducum variæ sentẽtiæ 553 græcorum concilium contra Xerxem 489 græcorum consultatio insequantur hostes nécne 566.567 græcorum consilium de bello Thebis inferendo, 620 græcorum à Mycale profectorum consultatio 632 græcorum duces 513 græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præstantissimi 573 præmia iis data *ib.* græcorum præstantissimi Lacedæmonii 30 græcorum strenuissimi & ciuitatum & virorum contra Medos 614 græcorum præstantissimi ad Mycalen 628 duces eximii *ibid.* græcorum præstãtissimi in pugna nauali 533 cum Cambyse congrediuntur sanguine epoto. 186 è græcis terram & aquam Dario qui dederint 397 contra græcos expeditionem Xerxis quid mouerit 437 vbi Xerxẽ excipere statuerint 504 Xerxem opperiẽtes ad Thermopylas 513 græcorum fœdus contra eos qui non adacti necessitate cum Xerxe pepigerant 483 è græcis qui terrestres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas 507 græci alii qui se recens adiungunt Xerxis exercitui 550 eorum nomina *ibidem* græcorum exercitus contra Mardonium ex quibus & quomodo comparatus & instructus 596.597.598. græcorum exercitus ad Plataeas cẽtum octo millium & ducentorum 597 græci contra Mardonium castra vbi locarint 591. 592. græci locum castris permutant, 607 & Mardonius ex altera parte *ibid.* & cur. *ibid.* græci prædam Mardonii inter se dispartiuntur 572.573 græci à Mardonio transfugiunt 601 græci qui naues ad classem græcorum suppeditauerunt 542. 543. *& f.* græcorum prelium ad Eubœam gestum 530. 531. 532. græcorum classis ad Salaminẽ, & eius duces 540. *& seq.* græcorum classis ad Salaminẽ perstat Athenienſium rogatu 541 græci classem ad Samum applicant 624 græci fugam facere volunt 529 à Themistocle prohibentur *ibid.* græci ab Artemisio profugi 535 græci Olympia agentes & alia certamina 536 gratiarum collis 319 gratiarum mons 320
Grinus Æsanii filius,Theræ insulæ rex 309
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quò se conferant 109
Grypes aurum seruantes 234.259 & *Ctes.* 682
Gygadas *Vide post* Gyges
Gygæus lacus, proximus Halyattis sepulcro 44
Gygæa, Amyntæ filia 337. 578 Alexandri soror, Bubari collocata 337.578
Gyges, Dascyli filius 4 Heraclidarum fatelles 42 domini interemptor *ibid.* Gygis circa vxorem Candaulis acta 4.5.6 Gyges Candaulem obtruncat 5 vxore Candaulis & regno potitur 5.42 à Gyge donaria Delphos missa 6 Gyges primus munera apud Delphos posuit 7 Gyges Mileto & Smyrnæ arma infert,Colophonem vi capit 7 Gyges annos duodequadraginta regnauit 7 Gygis filius Ardys *ibid.* item Myrsus 237.279
Gygadas Delphis vocatur aurum & argentum à Gyge dicatum 7
Gymnicum certamen 137
Gymnopędiæ 405
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quò inde fluat 86.350 à Cyro sexaginta riuos diductus in

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant 272
Haliacmon amnis 481
Halicarnassus ciuitas cur priuata sacrorum participatione 68 à Pedasensibus habitata 565.

Halizones Scythiæ populi 261
Halyattes 204 Halyattes Cræsi pater 539 *Vide plura in* Alyattes
Halys amnis 3 halys fluuius quos populos interfluat 32 halys fluuius disterminans imperium Medicum ac Lydum 32 halym fluuiũ quomodo auerterit Thales Milesius 34 halys fluuii vetus alueus exaruit 34 intra Halym fluuium populi à Cræso subacti 11.12
Hannon Amilcaris pater 499
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti 468
Harmatidæus Dithyrambi pater 522
Harmocydes, Phocensium dux 590 oratio ab eo ab suos habita *ibid.*
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores 351 tyrannidis osores 427
Harpagi familiaritas & autoritas apud Astyagem 51 ei negotium datur interimẽdi Cyri *ib.* harpagus iussus interimere Cyrũ, *ib.* harpagi domus in luctu propter necem Cyri imperatam 52.53 harpagus Astyagi exponit quomodo Cyrus sit interemptus 55.56 harpagus Medorum exercitui præfectus 61 harpagũ Astyages quomodo sit vltus 57 harpagus carnibus filii ab Astyage pastus 61 harpagi constantia in perferenda Astyagis crudelitate 57 harpagus Astyagis vlciscendi cupidus 58 rationes ab eo initæ *ibid. & seq.* harpagus Astyagi capto insultat 61 harpagus Mazæi defuncto succedit 74 ab Astyage indignis epulis exceptus *ib.* Cyri ad regnũ obtinendũ adiutor 74 ab harpago gesta aduersus Ionas *ibid. & seq.* harpagus Cyri cognatus 51 harpagus dona Cyro mittit 58 harpagi Medi consilium Cyro datum 36 harpagi literæ ad Cyrum scriptæ 59 ad rebellionem spectãtes *ibid.* harpagus in Caras exercitum ducit 78 item in Caunios *ibidem* harpagi filius in frusta concisus ab Astyage 56 patri in cœnam appositus *ibid.*
Haruspicina Menelai nefaria 149
Hebes tesseram vult Leutychides suis in memoriam venire quũ manus conserent 625
Hebrus fluuius 288
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus 164.380.433 eius genus, & de eo plura 164 *& seq.* hecatæus historiographus bellum aduersus Persas dissuadet Aristagoræ 343 hecatæi consilium Aristagoræ datum 380
Hector natu maior & virtute præstantior Alexandro 150
Hegeses Eurysthenis filius 514
Hegesicles & Leo, Spartæ reges 27
Hegesander, Hecatæi pater 380. 433
Hegesipyle, Olori, regis Thracũ, filia, Miltiadæ collocata 394
Hegesistratus, Sigei tyrannus 370 eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadeorũ præstantissimus, in Mardonii exercitu 600
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius 622
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia 617
Hegias Tisameni frater 599
Helene, Venus hospita cognominata, 146 Tyndari filia, *ibid.* Helenæ historia *ibid. & seq.* helena magnis natalibus orta 148 helenes raptus 1370 ad helenam inuestigandam Atticam inuadunt Tyndaridæ 615
Helice Achæorum 68
Helicus, Terituchmis frater, occiditur *Cteſ.* 674
Heliopolis, vrbs solis 101 ab heliopoli ad Thebas nauigandi spatium 103 heliopolitani Ægyptiorum solertissimi 101
Hellen, Dori pater 23
Hellenica gens 23.24 helles Athamantis filiæ sepulcrum 461
Hellesponti in Europa Chersonesus 391 hellespontus vbi angustissimus 286 hellespontus ex Asia in Europam coniungitur 452 hellespontus denuo ponte iunctus 453 hellespontus, ponte Xerxis rupto, quomodo à Xerxe castigatus 452. hellespontus traiectus stadiorum septem *ibid.* hellespontophiala aurea datur à Xerxe, aureus crater & gladius Persicus 459 eum placat *ibid.* hellespontii in Xerxis classe militantes 470 eis pontium custodia demandata *ibidem*
Heneti populus 461
Hephæstienses populus 435
Heracleum, angustissimus Atticæ locus *Cteſ.* 666
Heracles, siue Hercules, Heracleæ conditor 345
Heraclidæ 3 heraclidæ, Iardanæ ancilla & Hercule geniti 4 heraclidarum imperium quamdiu durauerit, & quo fuerit commutatum 4 heraclidarum vltio in atnepotem Gygis deuoluta 6 heraclidæ in Peloponnesum redire conati 594.595
Heraclides Ibanolius, 329 eius insidiæ Persis structæ 379
Heraclides, Aristodici Cumæi filius 73
Heraclides Aristagoræ Cumęi pater 343
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus 119.165 herculis tres liberi 258 hyllus eius filius 514 ex hercule & Iardanæ ancilla geniti Heraclidæ 4 hercules Hylli pater 514 hercules è deorum nouissimis apud Græcos 165 apud Ægyptios secus *ibid.* hercules Olympius 120 hercules deus vetustus *ibid.* hercules Græcorum 119 hercules Ægyptius 119.120 herculis tẽplum in Cynosargi 354 herculis templa 424 herculis fanum 421 herculis templum 146 sanctio quædam illius templi 147 herculis templum 120 aliud, *ibid.* herculis Thasii templum *ibid.* herculi bifaria templa cur dentur *ibid.* herculis oraculum 134 herculeæ columnæ 322
Hermion Lasi pater 437
Hermiona Dryopum ciuitas 553 hermionæ *siue* hermionenses 209 hermippus Atarniteus, *Vel potius* Atarnites 382
Hermolycus Athenensis, Euthœni filius, in panacratio celeber 628
Hermophãtus Milesiis præfectus, contra Sardis 372
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis 565 hermotimus Panionium quomodo vltus *ibid.* 565.566
Hermotybies, Ægyptiorum genus 174 quas plagas incolant *ibid.* 175. hermotybies & Calasiries, soli ex Ægyptiis pugnatores 598
Hermus amnis 22.36.373
heroibus Troianis parentatum à Xerxe 456
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis 124 eius cautio circa ea quæ ad rem diuinã pertinent 101.128 eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus 101 & item cum quodam Archia 208 eius sententia de Ægypto 106 de Persarum moribus 64 eius sententia de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset 150 herodoti sententia de Persarum moribus 64 herodoti sententia cur Nilus æstate impleatur, 110 herodotus Thebas se confert, & Heliopolin, cur 101
Herodotus Basilidis filius 576
Herpys Timogenidæ pater 601
Hesiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum 124 hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ibid.*
Hexapolis quæ seculo Herodoti Pentapolis dicta 67
Hieronymus Andrius 599
Himera 499
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur 397
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater 351
Hipparchus Onomacritum Athenis cur eiecit 437 hipparchus ab Harmodio & Aristogitone interemptus 351.427
Hippias, Pisistrati filius 26 hippiam reducere volunt Lacedæmonii 365 cur à Lacedæmoniis non reductus 369.370 Athenienses apud Persas insimulat 370 ei visum in somnis oblatũ 420
Hippobatarum prædia 359
Hippoclides, Tisandri filius 429 procus Agaristæ *ibid.* hippoclidis maiores Cypseli Corinthii propinqui 429 eius laus præ cæteris procis *ibid.* hippoclidis saltationes & gesticulationes 430
Hippoclus Lampsacenus 305
Hippocoon Scęi pater 352
Hippocrates, Pisistrati pater, Athenarum tyranni, 24.354 hippocratis filius, Pisistratus 24 hippocratis liberi Megacles & Agarista 430
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater 388.494 à Zanclæis accersitus 388 inter ipsum & Samios acta *ibid.* Zanclæos prodit 389
Hippocrates, Smindyridis pater 428
Hippocratides Leutychidis filius 576
Hippolochus Glauci pater 69
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruspex 601
Hipponicus Calliæ pater 492 Hipponicus Calliæ Phænippi filii pater 426
hircus, Ægyptiacè mendes dictus 121 hirci vrina spasmo liberant pueros Libyes 323 hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes 233 hircus cum muliere coiens 121
Histiæa 535
Histiæi *ibid.*
Histiæus, Milesius, Lysagoræ filius 339 histiæus vir solers & industrius 337 histiæi res gestæ 390 histiæus Milesius 304 eius de ponte non deserendo sententia, & cur 304 histiæus de Dario & Persis bene meritus 332. 391.441 histiæus à Dario defectionis Ionum insimulatus 374. 375 Aristagoram ad defectionẽ sollicitat 342 quomodo *ibid.* & cur 343 ei vrbes oblatæ, & à quibus 370 eius ad mare fuga 381 histiæus à Chiis in vincula coniectus, & cur liberatus *ibid.*
Histiæus Miletum reductus 382 à Milesiis reiectus & vulneratus 382 huc illuc erraus *ib.* eius res circa Byzantium 389 res gestę contra Chios *ibid.* cõtra Thasum contendit 390 veniam à rege sperat 390 cui rex fuit condonaturus *ibid.* quomodo captus & interfectus *ib.* ob vitæ cupiditatem viuus captus *ibid.* in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago 391 Histiæi caput ad regem Darium perlatum *ibid.* ab eo sepeliri iussum
Histiæus Tymnis filius 343 captus *ibid.* dux in classe Xerxis 471
Histiæus Phylaci pater 557
Homerus quadringẽtis annis extitit ante Herodotum 124 veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus 148 homeri loci citati 148 homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene 355 homeri non sunt versus Cyprii 149
Homo è deo non gignitur 164 homo hominẽ fato impendenti eripere non potest 202 in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum 212 hominem omnia consequi est impossibile 15 hominum iniuriorum est rapere fœminas: raptis vlciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem 2 homini satius mori quàm viuere 13 homines sacri 263 homines vnoculi 234 qui & vbi *ibid.* homines quidam infra mediocrem virorum sta-

turam 114 homines & fœminæ calui naſcentes 263 ſimis naribus & ingenti mento *ibid.* homines arboribus victitantes 263 homines hominibus veſcentes 228 homines ſenos mẽſes dormientes 264 homines radicibus veſcentes 93 homines piſcibus crudis victitantes *ibid.* homines capripedes in montibus 264 hominum immolatorum carnibus veſcuntur Maſſagetæ 99 homines excoriant Scythæ 277 hominum cum mulieribus concubitus in propatulo 94 humanæ vitæ anni 14 humanæ vitæ breuitas 457 eius ærumnæ *ibid.* humanis in rebus nihil ſtabile 40 humanarum rerum viciſſitudo, & conditio 14 humanarum rerum circulus 95
Hoples Ionis filius 355
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios 89
horti Midæ, Gordio geniti 579
Hotaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux 463
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia 586
hyænæ, feræ quædam, vbi naſcantur 324
Hyampeus vertex 541
Hyampolis vrbs 537.539
Hyatæ, nomẽ vnius è tribubus Sicyoniis: quod ſonat ſuales 356
Hybla oppidum 494
Hydrias regio 378
Hydarnes Perſa 215.431.516 Aſianæ oræ præfectus 484 Hydarnes Hydarnis filius 467 imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur 467. 569 hydarnes regem in Aſiam redeuntem deſerere non vult 569 hydarnes Aſianę oræ præfectus 484 eius cum Lacedæmoniis, colloquium *ibid.* Hydarnes Siſamnis pater 464
Hyela ciuitas in agro OEnotriæ 77 à quibus condita *ibid.*
Hygennenſes 225
Hylæa 261.275.274 hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, arboribus referta 282
Hylees, nomẽ vnius è tribubus Sicyoniorum 356
Hyllus 398 Herculis filius 514.576 hyllus ab Echemo in monomachia interfectus 594.595
Hymees Darii gener 378 hymees capit Cion Myſiam 379 hymeæ res geſtæ & interitus 380
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus 433
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti 469
Hypacaris fluuii deſcriptio 274 *Niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur* pag. 272
Hypanis flumen 261.272 eius deſcriptio 273
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii 521
Hyperborei 259.265.266 eorum ſacra 267
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ 265
Hyppoleum promontorium: *ſed potius ſcribendum eſt* Hippolcon 274
Hyrcani, militantes in exercitu Xerxis 463 eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluuius 275
Hyria oppidum 501
Hyræades Mardus 38 quomodo Sardis aſcenderit 39 eius ope Sardis captæ *ibid.*
Hyſiæ, oppidum 589
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii 358
Hyſtanes, Badris pater 466
Hyſtaſpes Arſamæus 521
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamenis filius, Darii pater 96 Artabani & Darii pater 285 Perſis præfectus 215 eius reſponſum ad orationem Darii 97 hyſtaſpes Arſamis filius 521 hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ 464 dux Bactriorum & Sacarum *ibid.*
hyſtriches vbi gignantur 325

I

Iacchus myſticus 549 iacchus, feſtum Athenienſium *ibid.*
Iadmon Samius herus Æſopi 159
Ialyſſus oppidum 68
Iamidei 599
Iapygia 245.291.501
Iapyges Meſſapii 291.501
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum 4
Iaſonis æreus tripus 319
Iatragoras 243
Iberiam Phocenſes occupant 74
Ibis Ægyptiis ſacra 129.132 Ibidis forma 132 ibidum duplex genus *ibid.*
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis 180
Ida mons 156 & regio 70
Idernes vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* Artoxerxis ſocer 673. *Cteſ.*
Ieiunia & feſtus dies Iſidis 223
Ienyſus vrbs Syriæ 184
ignem Perſæ deum arbitrantur 189 ignis Ægyptiis animata belua dictus *ibid.* igne ſepelire 675 *Cteſ.* ignis perpetuus 681 *Cteſ.* ne ignifer quidem elabatur 202
Ilias minor Homeri 643
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur 456
Ilii expugnatio, barbarorum & Græcorum ſimultatis origo 3 ilium 104 ilii obſeſſio & expugnatio 149 ilienſis ager 170.146
Iliſſus fluuius
Imbecillitas, fortiſſima neceſſitas 502
imbribus carentes Libyæ tractus 322
imbrus 338
Immortales Getæ 228 immortales qui apud Perſas 467
Indus fl. fert crocodilos 270 indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs 187.188.189
Inarus Lydus Ægyptios ad defectionem ab Artoxerxe incitat 667. *Cteſ.* inaro mittũt claſſem Athenienſes *ib.* Inarus Achæmenidem vulnerat *ibid.* eſt victor *ib.* vulneratur, fugit Byblum 668 inarus cum Græcis ex pacto ad Artox. proficiſcitur *ibid.* ab Amyti tribus crucibus ſuffigitur *ibidem*
Indathyrſus filius Saulii, rex Scytharum 282.298
India pluuiæ expers 680 *Cteſ.* indiæ fons aurifluus 679 fluuius mellifluus 682 *Cteſ.* indiæ rex vt exploret fontes *ibid.* indiæ fluuius bona omnia ferens 683 *Cteſ.* indiæ arbor dulcis *ib.* 684 indi Callatiæ parentibus veſcũtur 208 indorum multitudo 227 indi Calandiæ 228 indi pecuarii & eorum mores *ibid.* indorum nauigia *ibidem* Indi ægrotos ſuos epulantur 229 indorum coitus in propatulo 229 indis ſol matutinus ardentiſſimus 230 indi vt aurum colligant 231 à Dario ſubacti *ibid.* indorum in Xerx. exercitu armatura 464.466 indi Derbicum aduerſus Cyrum ſocii 659 *Cteſ.* ab indo quodã Cyrus iaculo percuſſus moritur *ib.* indorum multitudo 678 iuſtitia 680.681 *Cteſ.* indorum locus ſacer *ib.* indi tonitruum expertes 680 nigri *ibid.* indi Pygmæi 681 indorum venandi leporos ratio *ibid.* indorum lacus oleoſus 682 eorum argentifodinæ *ib.* montes auriferi *ib.* ſunt ſani *ibid.* longæui *ibid.* vt aues venentur 687 *Cteſ.* indi vt electrum colligant *ibid.* indi cynocephali 684 indicum aurum 227 indicæ regionis deſcriptio & ſitus 228 indicæ formicæ 229 indici cameli forma & pernicitas 230 indica animalia grandiora cæteris 231 indici canes 679 *Cteſ.* indici galli & gallinæ *ib.* indi mõtes gemmiferi *ibid.* indicus æſtus *ibid.* indicum mare *ibid.* indicus calamus *ib.* indicum animal *ib.* indicus ſol *Cteſ.* indicæ oues *ibid.* indicus ſerpens 680 indica auis *ibid.* indicum lignum *σιμπρον* 683 indici aſini ſylueſtres 686 *Cteſ.* indicus vermis 687 indicæ arbores *ibidem*
ingenium Perſarum quale 41
infantes Cynocephalorũ 684 *Cteſ.*
infernæ ſedes
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina 688
inſomniorum ludibria 446
inſtitores primi, Lydi extitere 44 inſtitor quare Darius fuerit appellatus 225
inſtitutio Perſarum puerorum 64
Inſulæ in Araxo 93 inſulæ OEnuſæ 75 inſula natans vbi 171 inſulæ Echinades vbi 104 inſula Chemmis 170 inſulæ beatorum vbi 194 inſulæ rubri maris 226 inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ 234 inſulani Iones qui 66.67
Intaphernes vnus ex ſeptem Magi occiſoribus 275 intaphernis facinus eiuſque & domeſticorum omnium interitus *ibidem*
Intercalationes menſis à quibus introductæ 14.101
Io filia Inachi regis 2 à Phœnicibus rapitur *ibid.* Io ſtuprata 4 Io vt à Græcis depingatur 118
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt 370
Ion Xuthi filius 470
Ioniæ trãſlatio 628 ioniam Harpagus ſubigit 77 iones à Cræſo ſubacti 3.12 ionum lingua 24.65 ad Cyrum legatos mittunt, qui obedientiæ iugum acceptent & quid Cyrus reſponderit 66 ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & eius deſcriptio *ibidem* ionum duodecim in Peloponneſo ciuitates 68 iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet *ibid.* ionicarum ciuitatum numerus cur duodenarius *ibid.* Iones qui ſe præſtantiores iactent: & de eorum vxoribus *ibid.* iones ab Achiuis, ſuis ſedibus pulſi *ibid.* ionum reges qua progenie oriundi *ibid.* iones veri & genuini qui 69 ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.* quorum ionum ſit Panioniũ ſacrũ *ibid.* ionum inſulanorum deditio 75.77 iones Biantis conſilium ſpernunt *ibid.* iones ſecundò in ſeruitutem rediguntur *ibid.* in Ægyptum quomodo venerint 169 ionum & Scytharum de Dario impediendo colloquia 302.305 iones captas Sardis incendunt 372 iones ad Epheſum vincuntur 373 mari vincunt 376 tertiò ſubiugati 391 quomodò Ægyptum diuiduntur 107 vbi, & vnde dicti 225. 243 ignauiſſimi hominum 306 Ionum & Carum fuga 578 ionibus Perſarum minæ intentatæ 384 laborum nauticorum inſueti *ibid.* Dario tributarii 395 Ionum in Xerxis exercitu armatura 470 iones Pelaſgi Ægialees appellati *ibid.* ionibus ſolum ſuum permiſſum 629 ionico genere excellentes 23 ionicæ rebellionis occaſio 139. 381 ionicarum nauium catalogus 383
Iupiter expiator, hoſpitalis 18 apud Perſas 62 Bel apud Babylonios 82 Ammon 119 Thebanus 124 liberator, & eius templum 146 Scytharũ deus 275 Papæus apud Scythas *ib.* Lycæus 328 Carius 355 Lacedæmonius 400 cæleſtis *ibid.* ſub ſpecie & nomine Xerxis inuadere Græciam dicitur 461 æreus decem cubitorũ vbi 618 ioui decimæ neceſſariò reddũtur 42 iouis Carii fanum apud Mylaſſos 78 iouis Beli templum & ſimulacrum 82 iouis Thebani templum 83.321 iouis ſimulacrum arietina facie 119 iouis fanum apud Theſprotos 125 cultus apud Meroen 112 oraculum apud Ægyptios 134 iouis Ammonis templum à Cãbyſe incenſum 193 iouis diabaterii ara 664 *Cteſ.* iouis Beli puluinar 253 iouis forenſis ara 347 iouis militaris templum 379 iouis olympii delubrum 103 iouis currus in Xerxiano exercitu 455. 570 iouis Amphlyſtii tẽplũ 511

Iphigenię apud Tauros cultus 292
Ipni locus quidam 508
Iraſa locus vbi 313
Is vrbs & flumen 82 Is flumen *ibid.* fluuius in Euphratem ſe deuoluit *ibid.*
Iſagoras Tiſandri filius 355
Iſis δημήτηρ id eſt Ceres, dicta 126. 171 iſidi vaccæ ſacræ 118.323 iſidis ſimulacrum bubula cornua habens 118 iſidis templum maximum in vrbe Buſiri 126 Iſidis & Dionyſi filii 124
Iſmaris lacus famoſiſſimus 476
Iſmenii Apollinis templum 352
Iſſedones populus 261.264 iſſedonum mores *ibid.*
Iſſedoni populus 93
Iſter vbi 173.191 ſemper ſibi par 173 iſtri ortus & fluxus 115 iſter & Boſphorus à Dario pōte iuncti 663 *Cteſ.*
Iſthmus Cnidiæ 80 . iſthmus Cherſoneſi muro præſeptus à Miltiade 393
Iſtixotis locus proximus Oſſæ & Olympo 23
Itanus oppidum 310
iudices regii apud Perſas 196 iudicis corrupti iuſtæ vindictæ exemplum 339
iuncus eſui aptus 138
Iunonis feſtum 13 iunonis duæ imagines vbi 181 iunonis templum vbi 288.607.611
iurare per aquam Stygis 407
iuſti principis officium 191
iuſtitia Cynocephalorū 686 *Cteſ.* iuſtitia Indorum 680. 682. *Cteſ.*
Ixabates Cambyſis eunuchus 660 ixabates Cambyſem ſepelit 662 ixabates Magi index interficitur *ibidem*
Iyrcæ populus Scythiæ 262

K

Kix quid ſit Ægyptiis 139

L

Labda Amphionis filia 366
Labynetus Babyloniorum tyrannus 35
Labynitus Aſſyriæ rex 86
Lacedæmonii Crœſo amici 321 Græcorum potentiſſimi 23 eorum leges à Lycurgo latæ 27 bellum Tegeatibus inferunt 30 eorum compedes apud Tegeatas 28 quibus artibus Tegeatibus facti ſint ſuperiores 29. eorum Argiuorúmque pro agro Thyrea dimicatio 37 lacedæm. coma poſt victoriam de Argiuis *ibid.* eorum aduerſus Polycratem expeditio 203 in Samum expeditio *ibid.* mos in ſumendis ſuppliciis 307 de ſeipſis opinio 398 regum apud eos funera 401 lis de progrediendo ad bellum 419 oratio ad Platæēſes *ib.* ad Hydarnem Perſam 484 ad Athenienſes 580 eorum virtus 473 conſuetudo 515 frugalitas 354 occiſorum ſepultura 620 laced. ad Platæas victoria 665 *Cteſ.* ad Thermopylas clades *ibid.*
Lacmon mons vbi 623
Lacrines legatus ad Cyrum 28
lacrymæ arboris Indicæ 684 *Cteſ.*
lactis emulgendi mos apud Scythas 255 lacte victitātes 685 *Cteſ.* lactis coagulationem prohibens radix *ibid.*
lacus Tritonidis 320 lacus vnde pix hauritur 325 lacus Stymphalius vbi 408 lacus oleoſus Indorum 682 *Cteſ.* lacus piſcoſus & ſalſus *ib.* lacus Barbeis vbi 482 lacus Gygæus vbi 44 lacus famoſiſſimus 476
Lada inſula vbi 383
Ladice vxor Amaſis 180 ladicæ votum *ibid.*
Laii delubrum 309 oraculum 345 & genus 352
Lampito Leutychidis filia 467
Lampon, Pythei filius 617 eius infāda oratio de Mardonii corpore in crucem tollendo in vltionem Leonidæ *ib.*
Lamponium vbi 338
Lampſacum vrbs 378
lana arborea vbi 231
Laodamas Phocenſis 305 laodamas Eteoclis filius 352
Laodice 267
Laos oppidum 387
Laphanes Euphorionis filius 430
lapidicinæ ad pyramides Memphios 103
lapis Porinus, Parius 352 lapis Melampygus 518 lapidum aceruus à Dario congeſtus 289 lapideus leo vbi 521
Lariſſæ Æoliæ ciuitas 69
Laſus Hermionis filius
lauacrum Indorum nobiliorū 688
Laxii Sauromatæ vbi 262
leænæ partus 232
Lebæa vrbs 578
Lebedus 67
lectis non vtentes 685 *Cteſ.*
ledanum, aliàs ladanum 233 ledanum quomodo comparetur *ibid.* ledani medica vis *ibid.*
legati Darii in puteum coniecti 483 legati non violandi 485
leges Athenienſiū à Solone conditæ 12 leges & inſtituta Babyloniorum 90
Lemnus oppidum 338 capitur 435
Lemnia facinora 434
Leo, viri nomen 505
Leo Sardius 38
Leobota Spartiatarum rex 27
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius 429
Leon & Hegeſicles Spartiatarum tyranni 27
leonis ex auro effigies 21 leonū natura atque loca 481 leones vbi gignātur *ib.* leo lapideus 521
Leonides 345 in crucem tollitur 526 leonidæ regis Spartiat. genealogia 514 leonidæ mors 521 leonidæ cædis vindicta 570 leonidæ ad Thermop. cum Xerxe conflictus 665
Leontini populus 494
Lepreum oppidum 309
leproſos vt vocent Perſæ 670
lepus ex equa natus 461 leporis fœcunditas 231 lepores vt venentur Indi 681 *Cteſ.*
Leros inſula 380
Leſbus inſula vbi 74 quando habitari cœpta 502 leſbii à Polycrate victi 201
Leucadius Hippomachus aruſpex 601
Leucadii Dorica gens 543
Leucon oppidum Libyæ 314
Leutychides Menaris filius 404 leutych. Spartiat. rex *ibid.* leutychidæ fuga & mors 407 leutych. oratio de depoſito reddendo 412 eius genealogia 576 ſtrategema 626
Lex Caricarum mulierum in maritos 68 lex oppignerandi paterni cadaueris vbi 160 lex omnium rex & domina 474
Liberi cultus apud Meroen 112 Liber Græcis Oſiris dictus 165
Libya vnde ſortita nomen 271 Libyæ, Aſiæ & Europæ magnitudo 279 arboribus nuda 319 Libya & eius incolæ 322 323. 326 libyes primi Neptuni nomen habuerunt 123 ſolis deorum omnium ſoli & lunæ ſacrificant 323 Ægyptiis ſe dedunt 313 Cambyſi ſe dedunt 187 Ægypto contermini 226 libyum variæ nationes 317 libyes Nomades, *id eſt paſtoritij* 320.323 libyes ſaluberrimo ſūt corpore *ib.* libyū paſtoritiorū ſacrificia *ib.* libyes vbi 326. libyum inuenta quæ Græci didicerunt 324 libyum in Xerx. exercitu armatura 468 libycus mons 103
Libyſſarum mulierū eiulatus 324
Liches Delphici oraculi coniector 30
Lignum πάμφυλον admota attrahens 683 *Cteſ.* lignum coagulans *Cteſ.* lignei amictus 685 *Cteſ.*
Ligyum in Xerx. exercitu armatura 465
liliorum ingens vis vbi 137 liliorum radices eſui aptę *ibidem*
Limeneion regionis Mileſiorū 8
Lindi populus è Rhodo 493
Lindos oppidum 68
Linum Colchicum, Sardicum, Ægyptiacum 143
Linus, modulationis genus apud Ægyptios 133
Lipaxus vrbs vbi 481
Lipoxais Targitai filius 256
Lipſydrium oppidum 353
Liſſę oppidum vbi 480
Liſſus fluuius vbi 476 eius aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt *ib.* literæ Hiſtiæi prodnutur 382 literarum mira occultatio 527 literæ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ 535 literarum per ſagittam tranſmiſſio 574 literæ capiti impreſſæ 132 literę Græcorum ex Phœnicib. 352
Littus pulchrum, vbi 188
Locri Epizephyrii populus *ibid.*
locri Ozolæ populus 538
longæui Indi 682 *Cteſ.* longæui Cynocephali 686
lotiones Cynocephalorum *ibid.*
Lotos vbi plurima 137 loti radix eſculenta *ibid.* loti fructus deſcriptio 119
lotii muliebris vſus 146
Lotophagi populus vbi 319
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios 127 lucernarum accenſio 518
Lucinæ tributum 267
lucus platanorum 379
ludorum primi inuentores Lydi 45
Luna Perſarum præſes 174 lunæ feſtum 122
Lupi ex hominibus 292 luporum ſepultura 129
Lutræ vbi capiantur 294
luxus Perſarum 618
Lycidas cum vxore & liberis lapidatur 585. *ibid.*
Lycæus Iupiter 328
Lycaretus Mæādri germanus 339
Lyciæ ignis perpetuus 681 *Cteſ.*
Lyci in poteſtatem Crœſi redacti 12 eorum è Creta origo 79 ab Harpago victi 81 populus Dario tributarius 225 eorum in Xerxis exercitu armatura 470 quondam Termilæ vocati *ib.* eorum nomen & leges 79
Lycius Cyberniſcus Sicæ filius 471
Lycon Athenienſis prodit Piſuthnem 673 *Cteſ.*
Lycophronis Periandri filii interitus 207
Lycurgus Ariſtolaidis filius 24 Lycurgus & Megacles Piſiſtratū eiiciunt *ib.* Spartiata, integerrimæ vitæ *ib.* ei oraculum à Pythia redditur *ibid.* legumlator eſt apud Lacedæmonios 25 Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.* lycurgi delubrū apud Spartiatas *ibid.*
Lycus fluuius 299
Lycus Pandionis filius à fratre Ægeo pellitur Athenis 79
Lyda mōs à Pedaſiis extructus 80
Lydus Atyis filius 4
Lydeus fluuius 481
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet 44 Lydia Halyattis regis ſepulcro ſe nobilem iactat *ibid.*
Lydi populus antè Meones vocati 4 ſtrenua gens 36 equitandi peritiſſima *ibid.* lydorum mores & leges 44 ritus ineundi fœderis 45 expiādi ritus idem qui apud Græcos 15 Lydorum filiæ omnes proſtituuntur 44 lydi primi caupones inſtitoréſque 45 eorum partes primę in conſulendis oraculis 22 lydorum Medorúmque fœdus 33 Lydorum Medorúmque quinquennale bellum *ibid.* lydorum medorúmque bello dies repentè nox facta *ib.* lydorum cum Perſis conflictus & fuga 35 primi omnium aurum argentúmque ad vtendum percuſſerunt 44 primi inuentores ludorum *ibid.* in Thuſciam colonias deduxerunt 45 lydorum diuiſio *ibid.* eorum cum Cyaxare prælium 49 lydi Sardibus per Cyrum exacti 71 Lydi Caribus germani 78 lydi populus tributum Dario pendens 225 eorum in Xerxis exercitu armatura 465
Lygdamus Naxius 26

M

Macæ populus 319.345
Macedones à Dario ſubacti 396
Machlyes populus 319
Macrobii populus Æthiopiæ 192
Macrones, eorum in Xerxis exercitu armatura 466

Mactorium vrbs ſuper Gelam 49
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex 49
Madytus vrbs 452
Mæander fluuius 237.379 & eius fontes vbi 451
Mæandri campus 8 mæandri campum Mazares incurſat 74
Mæandrius Polycratis ſcriba 237 Sami procurator 246 mæandrii oratio ad Samios 247
Mæotei populus vbi 299
Mæotis palus vbi 49.255.271.287. 292.298.299
Magdolus oppidum vbi 172
Magi populus Mediæ 48 magi Perſarum 65 magorum commentum vt Perſarum imperium occupent 211 Magi cuiuſdam imperium apud Perſas 213 Magus Cambyſi ſuccedens *Cteſ.* 662 Magus interficitur 219 Magorum cædes 220 Magophonia Perſarum feſtum celebre *ibid.* & *Cteſ.* 663
Magiſtum oppidum 309
magna cum periculis ſuſtipiuntur 459
Magneſia vrbs vbi 237
Magnetes populus 225
malæ dextræ in contumeliam deraſæ 154
Malea promontorium vbi 37
Malena 390
Males Ætolus 428
Mandane Aſtyagis filia 50 Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius 228 eius monumentum *ibidem*
Maneros Ægyptiis quid 133
Mantieni montes 86.93
Mantiena vrbs 314
manus octo digitorum 689. *Cteſ.*
Marathon locus 420 Marathonem occupat Piſiſtratus 26 marathonia clades 425 marathonia pugna 664. *Cteſ.*
Mardonius Xerxis exercitus imperator 467 mardonius Gobryæ filius 395. 436. 467 vulneratur 396 à præfectura ſemouetur 416 mardonii oratio de bello Græciæ inferendo 139 in Lacedæmonios obiurgatio 604 mardonii cædes 613 vnus ex ſeptem magi occiſoribus 663 mardonius antiquus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.* mardonius bello aduerſus Platæenſes præficitur 665 *Cteſ.* mardonii fuga *ibidem* mardonii mors *ibid.*
Mardi Perſarum genus 60
Mardus Hyræades Sardium muros primus conſcendit 38
mare Sardonium vbi 76 mare Caſpium 93 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale 94. 171. 226. 260. 467 mare Indicum *Cteſ.* 679 mare Echinadum inſularum 104
Marea vrbs vbi 108
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint 466
Mariandeni populus 225
Mariandyni à Crœſo ſubacti 12 mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura 465 mariandynus ſinus vbi 268
Maris fluuius 272
Mazonea Græca vrbs 476
Martis oraculum 134. 466 marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ 276 martis ſupulcrum apud Scythas *ibid.*
Marſagetes Scythiæ regis frater captus 663 *Cteſ.*
Marſyas fluuius 379
Martichora animal Indicum 680 *Cteſ.*
Maſanges Aorizi filius dux 465
Maſcamis elogium 475
Maſii, Perſarum genus 60
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator 467
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus 592 maſiſtii interitus 593
Maſiſtę & liberorũ eius cędes 245
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus 94 eorum deus ſol 98 eorum victus *ibid.* vxores communes *ibid.* ſenes immolant 97
Maſtyes populus 332
Matacas Xerxis iuſſu, Delphorũ templum diripit 666 *Cteſ.*
maternum genus paterno nobilius apud Lycios 79
Matieni populus 32 Matienorũ. in Xerxis exercitu armatura 465
matris Martis templum vbi 128
Maxyes Libyes vbi 325
Mazares Medus 72 mazares Prienenſes ſubigit 73 mazares Mæandri campum incurſat 74 mazares moritur *ibid.*
Meci populus 226
Mecyberna Græca vrbs 480
Medea Colchorum regis filia 2 Medeæ raptus à Græcis *ib.*
Medicæ regionis facies 51
Medi vbi 268 medorum appellatio vnde 455 eorum tyrannus Cyaxares 32 medorum & Lydorum mos ineundi fœderis 33 medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.* Medorum & Lydorum bello dies repentè nox facta *ibid.* & 49 medorum ab Aſſyriis defectio 46 medi Aſſyrios ſubigunt 50 medorum à Dario defectio 62 imperium ad Perſas tranſlatum *ibid.* medorum in Xerxis exercitu armatura 463. 468 Deiocem ſibi iudicẽ conſtituunt 47 regi ſuo regiam ædificant *ibid.* à Scythis prælio fuſi, Aſiæ imperium amittunt 49 Ninum ciuitatem expugnant 50 inebriatos Scythas interimunt 51 Medis canis ſpaco dicitur 52 medicum imperium Halys fluuius terminat 32 Medicum nomẽ Græcis terrorem incutere ſolet 424 medicus exercitus contra Græcos 664 *Cteſ.* medicæ nationis gentes 48. *Cteſ.* 664
medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios 134 medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi 93
medimnus Atticus, menſuræ genus 88. 400
Megabates Perſa 341
Megabazus Megabatis filius 471
Megabernes Spitamæ filius *Cteſ.* 657 megabernes Barcaniis à Cyro præficitur 660
Megabyzus Perſa 215 eius oratio ad ſuos de oligarchia 221 Zopyri filius 254 eius elogiũ 306 in Pęones exercitum ducit 332 Xerxis exercitus imperator 467 *megabyzo Cteſias tribuit quæ Herodotus Zopyro* 664 megabyzus Xerxis gener *ibid.* Babylonem capit *ibid.* ei mola aurea à Xerxe donatur 665 diripere templum Delph. recuſat 666 vxorem adulterii apud patrem accuſat *ibid.* Artapani machinas prodit *ibid.* In coniuratorum prælio vulneratur 667 in Inarum mittitur 668 Inarum vulnerat *ibidem* cum Græcis paciſcitur *ibid.* eius luctus 669 eius ab Artoxerxe defectio *ibid.* vulneratur *ibid.* megabyzi victoria *ibid.* eius ſtrenuitas *ibid.* ex pacto ad regem venit *ib.* mortis periculum euadit 670 relegatur *ibid.* regi conciliatur *ib.* moritur *ibid.*
Megacles Alcmæonis filius 24. 427. 430 Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium eiiciunt 24 megacles Cliſthenis gener factus 430 megacles Hippocratis filius *ibid.*
Megacreon Abderites 479
Megapanus Hyrcanorum dux 463
Megarenſis populus 495 megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megiſtæ inſcriptum epigramma 523
Megiſtiæ extiſpicia 519 megiſtias Acarnan à Melampode progenitus 520
Melampus Amytheonis filius 122 eius poſtulata ab Argiuis 599 melampus Bacchici ſacrificii inuentor apud Ægypt. *ibid.*
Melampygus lapis 518
Melanchlæni populus vbi 292 melanchlænorum mores & nomenclatura 293 eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius 355 melanippus Alcæi ſodalis 370
Melanopus Ithagenis filius 637
Melas fluuius 512 melas ſinus & fluuius eiuſdem nominis 461
Melas primus rex Sardium 38
Meleſigenes vnde appellatus 638
Meletes fluuius *ibid.*
Melibœa vrbs 508
Melienſes populus 511
Melienſis ſinus vbi 366
Meliſſa Periandro vxor 205 meliſſa à Periandro occiſa *ibid.*
mellis vbi maxima copia 325 mellifluus fluuius 682 *Cteſ.*
Melois amnis 610
Melyenſes populus 222
Memnonia regia 350 memnoniæ Suſæ 492 memnonis vrbs vbi 351
Memphis vrbs 174 à Mene primùm condita 141 eius ſitus & deſcriptio *ibid.*
mendacium dicere quando expediat 217
Mendes quid lingua Ægyptiaca 121
Mendetis templum 119
Mendeſium oſtium Nili 107
Mendeſia prouincia 119. 121.
Mendeſii cur oues immolent, capris abſtinentes 119 capros venerantur 121 capitarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenã recipit 149 menelai portus vbi 317
Menes primus regnaſſe fertur 140. 141
menſa ſolis 190
menſis intercalaris 14 à græcis tertio quoque anno introductus 101
Mentes nauicularius 639
mentiri apud Perſas turpiſſimum 65
Mentor Ithacenſis Homerum ſedulò curat 639 eius in Ithaca virtutes prædicatę *ibid.*
mentulæ portẽtum apud Ægytios 48
Menoſtanis in Megabyzum expeditio 669 eius clades & fugæ *ibid.* Secundianum monet 672, Menoſtanes ſe occidit 674 *Cteſ.*
Menon Cyri dux 675 *Cteſ.* menonis doli 676 *Cteſ.*
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt 4
Meraphii Perſarum genus 60
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens 123 eius templum 162 à quibus gentibus colatur 331
Mermnadæ populus 4 mermnadarum tyrannis 6
Meroe oppidum vbi 112
Meſambria vrbs vbi 289 476 meſambriam vrbem quis condiderit 392
Meſſana olim Zancla 499
metalla aurea atque argentea vbi 475 de metallis aureis certamẽ 616 metallum ſalis 322
Metapontini populi vbi 260
Metiochus Miltiadis filius 345
Metra Venus 62
Metroſtes Terituchmis frater 674
Micythus Anaxilai famulus 501
Midas apud Delphos munera poſuit 7 midæ ſella apud Delphos *ibid.* midas Gordii filius, Phrygiæ rex *ibid.* 70 & 641 midæ horti 579 midæ epigrammata ab Homero. 641
Mileſiorum cum Halyatte bellum 7 mileſiorum duo ingentia vulnera 8 mileſiorum oppugnatio per x i i annos *ibid.* cũ Halyatte fœdus 9 Cyro confœderati 67 mileſiorum correctio 339 Mileſiorum & Carum fuga 379
Miletus vrbs Ioniæ prima 66 Miletus oppugnatur 7 capta diripitur 387
militiæ ordo à quo primùm diſtributus 48
militum Cambyſis depaſtio 194
Milo Crotoniates luctator 244
Miltiades Cimonis filius Cherſoneſi tyrannus 292 miltiades Athenienſium dux 304 miltiades victor in Olympico certamine 393 miltiades capitur *ib.* miltiades Cherſoneſo potitur 395 Miltiades Parios obſides 431 miltiadis accuſatio & obitus 432 miltiades Dati ad Marathonẽ occurrit 664 *Cteſ.*
Milyas Aſiæ regio 79 milyæ Solymi dicti *ibid.* Milyarum in Xerx. exercitu armatura 467

Mineruæ templi deflagratio 8 mineruæ templum cognomine Aſſeſiæ *ibid.* mineruæ duo tẽpla apud Aſſeſum *ibid.* mineruæ Pallenidis fanum 26 mineruæ feſta virginum pugna ab Auſibus inſtituta 320 mineruæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pullulat 80 mineruæ Aleæ templũ apud Tegeatas 20.614 tutelaris apud Chios 74 oraculum apud Ægyptios 122 veſtibulum apud Saios 178 inaurata ſtatua vbi 181 lapidea duo ſimulacra *ibid.* parentes 321 templum in Sigeo 370 fanum 540 Sciradis templum 561. mineruæ ægis 323 mineruæ Craſtiæ fanum 346 mineruæ in arce adytum Dorienſibus non accedere licitum 357 minerua vrbana 361. mineruæ Iliadi mille boues immolãtur à Xerxe 456 minerua protẽplaris 541
Minoa Selinuſiorum colonia 347
Minos & Sarpedon Europæ filii 79. minois cædes 501.
Minyæ populus 68. 307. minyæ commento ſuarum vxorum liberantur 308
miraculum maximum Periandro oblatum 9
Mitradates paſtor, Cyri nutritius 51. 58
Mitradates Vdiaſtis filius 674
mitradates patri ſuccedit *ib.* mitradatis cædes 676
Mneſiphilus Athenienſis 547
modus incundi exercitus numerum 462
mœnia lignea Budinorum 274
Mœris Ægyptiorum rex 141 mœris præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum 130. 166 & eius deſcriptio 226
mola aurea ſex talentorum 664. 665 *Cteſ.*
Moloſſi populus 68
mons Arabicus 103.155 mons Atlas vbi 322 mons ingens euerſus indagãdis metallis 397 montes gemmiferi 674 *Cteſ.* mõtes auriferi 682 *Ct.* mõs Sardonis 680 montes feruentiſſimi Indiæ 683 *Cteſ.*

Mophis mons 111
moræ vtilitas 442 *Cteſ*
morbus fœmineus Scythas inuadit 49
mors optatiſſimmum perfugium ærumnoſæ vitæ 457 mortem contemnunt Indi 682 *Cteſ.* mortui exemplar apud Ægyptios 133.135 mortuorum apud coſdem condituræ 136 mortui cum lætitia vbi humentur 330
Moſchi populus 227 moſchorum in Xerxiano exercitu armatura 467
Moſynœci populus 227 moſynœcorum in Xerxiano exercitu armatura 466
mula mulum ancipitem peperit 461 mulæ partus 250 mulæ Xerxis funus expectãt 671 *Cteſ.* muli vbi non gignantur 265 mulorum ſpecies Scythis horrendæ 301 muli Pygmæorum 681 *Cteſ.*
Mulier exuẽdo tunicam & verecundiam pariter exuit 4 mulierum raptus illicitus 2 mulieris offenſio vindictam quærit 6 mulieres mulierem prædicant 13 mulieris ſimulacrum ex argento 21 de mulieribus Babyloniciis 91 de Ægyptiis 115 mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt, columbæ vocatæ 125 mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta 142 mulieris cum marito ſuo ſolo concumbentis vrina Pheroni viſus reſtitutus 146 mulieres Corinthiorum denudatæ 369 mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta 401 mulierum Atticarum vnà cum liberis cædes 434 mulieres ſtuprando extinctæ 539
munerum regiorum apud Perſas pretioſiſſ. 665
Munychia 554
Mus Europeus 577
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator 437
Muſici Argiui 242
muſtelæ Libycæ 325
murium tria genera apud paſtorales Libyes *ibid.* murium auxilia 163
Murichides Helleſpontius 585
murus ligneus Perſarum 640 & eiuſdem expugnatio 612
Mycale promontorium 69
Mycerinus rex Ægypti 158 mycerini clementia & iuſtitia 159 mycerini filiæ mors & ſepultura 157 concubinæ *ibid.* oraculum 158 & pyramis 160
Mycorum in Xerx. exercitu armatura 464
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit 480
Mylaſſa oppidum vbi 379
Mylaſſorum fanum 78
Mypſæi Thraces 289
Mylitta Aſſyriis Venus appellata 62
Myrcinus vrbs vbi 380
myrias quid ſit 462
Myrina Æoliæ ciuitas 69
Myrinæi populus 435
Myrios ſtagnum 102
Myris rex 105
Myrorhoda arbor 688 *Cteſ.*
Myrſes Perſarum dux 379
Myrſilus aliàs Candaules dictus 4
Myrſus Gygis filius 237
Myſi populus vbi 225 myſi Caribus germani 78 myſi a Crœſo ſubacti 12 myſorum in Xerxis exercitu armatura 466
Myſia Cios ab Hymee capitur 380
Myus vrbs Ioniæ 66
Myuſii populus vbi 383

N

Naparis Scythiæ fluuius 272
Naſamones populus 113.318 naſamonum coitus in propatulo *ibidem* naſamonum iuſiurandum & diuinatio *ibid.* naſamonum cadauerũ ſepultura
naſcentium deploratio 330
Natacas eunuchus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.*
Natho inſula vbi 175
naturæ ſolertia 232 natura leonum atque eorundem loca 481
Naucrates oppidum 140
naues Ægyptiorum è ſpina 139 naues rubrica delibutæ 209 naues quinis drachmis venditæ 415 nauium Perſarum catalogus 68 nauibus longis qui primi vſi fuerint 486 nauiculæ Babyloniorum 89
naufragi vbi immolentur
Nauplia 409
Naxus inſula 340 naxus inſula à Piſiſtrato ſubacta 27 naxi fons vinifluus 681 *Cteſ.*
Naxii populus 494
Nebris 227
Neceſſitatis numen 568
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius 171.269 Neci victoria contra Syros 172 necus à quo interemptus 169
Neleus Codri filius 625
Pylus & Neleus 354
Neon vrbs vbi 538
Neptunus Libyum deus 123. neptunus Thamimaſſades 275. Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer 69. neptunus liberator, & eius templum 510 neptuni templum apud Potidæatas 576 neptunus æreus ſeptem cubitorũ 618
Neſtus fluuius Abderorum 481
Neuri populus & eorũ mores 261
Nicandra Dodonæorum ſacerdos 125
Nicodromus Cnœthi filius 414
Niger ſinus vbi 344
Nigredo Indorum 680. *Cteſ.*
Nilus Ægypti fluuius 271 nili fluminis origo 107. 112 nili fluminis oſtia 107 nili fluminis natura & incrementum 108. 109 nilus ſolus amnium aura caret *ibid.* nili fontes ignoti *ibid.* 115, & 274 nilus ſcopuloſus 112 nilus Libyam mediam diuidit 114
Ninus Aſſyriorum vrbs 168 nini oppidi ſitus 89 ninum ciuitatem Cyaxares obſidet 50 ninum ciuitatem Medi expugnant *ibid.*
Niphraga vnus Pierum murorum 477
Niſa oppidum vbi 228
Niſæi equi 23 Niſæus campus grandes fert equos 455
Nitetis Apriæ regis filia 182
Nitocris reginæ Babylonis egregia monumenta 84 nitocris Ninum oppidum ſibi ſubegit *ibid.* nitocris epitaphium 86 nitocris Ægyptiorum regina fratrem vlciſcitur 141
nitri ingens vis 136
Nocranis oppidum 408
Noes fluuius 272
Nomades Scythæ 7 nomadum Scytharum ſeditio *ibid.* nomades Libyes 320 nomades Sagartii 467
Norondabates vnus ex ſeptem magi occiſoribus 662 *Cteſ.*
Noua vrbs oppidum in Pallena 481
Nouus murus, ciuitas Æoliæ, & Cumanorũ colonia 69. 640
Nouem fontes vbi 186
nox pro die vbi extitit 453 noctes in dies commutatæ 159
nuces Ponticæ 684. *Cteſ.*
Nudium oppidum 309
Numina Perſarum 62
nummi primùm à Lydis percuſſi 45
nuntium Crœſo & Lydis è Delphis 22 nuntiorum Perſicorum celeritas & ratio 569
Nymphodorus Pythei f. 485

O

OArus fluuius 299
Oaſis vrbs vbi 144
Oaxus oppidum Cretæ 311
obeli, Pheronis donaria 146 obeli in fano Mineruæ 176
occiſorum Xerxis & Perſarum pugna 665. *Cteſ.*
Oceani ortus vbi 257
Ochus Perſarum rex Artoxerxis ſpurius *Cteſ.* 671 Ochus Hyrcaniorum præfectus à patre conſtitutus 671 *Cteſ.* ochus rex creatur *ibid.* ochi mors 674. *Cteſ.*
Octamaſades Scylis frater 284
oculos in pectoribus geſtantes 24
Odomanti populus vbi 334
odorum oleum 687
Odryſes vbi 289
OEa locus vbi 362
OEbares Darii equiſo 223
OEbares Aſtyagem captum vincit 657. *Cteſ.* œbaræ ſtratagema in capiendis Sardibus 658 *Cteſ.* œbares ſe fame enecat 659
OEbares Megabyzi filius 392
OEbazus vir Perſa 633 œbazi liberi occiduntur 286
OEcetor Gelonis progenitor 493
OEdipodi delubrũ extructũ 309
OEnoen Bœotii occupant 358
OEnone inſula 543
OEnotriæ ager vbi 77
OEnuſæ inſulæ vbi 75
OEroë inſula vbi
OEtæi montes vbi 518
OEtoſyrus Apollo apud Scythas 275
offa ſalſuræ reſiliit 634
Oiolycus vnde appellatus 309
Olbiopolitæ populus vbi 266
olea in arce Athenienſ. 546. oleagina corona Olympiorum præmium 536
Olen Lycius 267
Olenus 68
oleum ex lacte 685 oleum ex verme Indico 687 oleum myrorhodinum 688 *Cteſ.* oleum quo vtuntur Indi *ibid.* oleoſus lacus 682 *Cteſ.*
Oliatus 343
ollas pulſandi mos 401
Olophyxus vrbs vbi 448
Olorus rex Thraciæ 344
Olympus mons Myſiæ 187 Olympus & Oſſa Theſſaliæ mõtes 23. 481 olympii Iouis delubrum 103 olympieni à mõte olympo dicti 466 olympiorum præmium corona oleagina 536
Olympiodorus Lamponis filius 592
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio 574 Olynthii ab Artabazo trucidantur *ibid.*
Oneſilus Gorgi frater 374 oneſili dolus & mors *ibid.* oneſili caput ſupra portas ſuſpenſum 377 oneſili ſacrificia 378
Onites Phanagoræ filius 517
Onochonus Theſſaliæ fluuius 482 Xerxis exercitui defecit 511
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur 437

INDEX.

Onophas vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* onophas Xerxis ſocer 664 onophas claſſis Perſicæ præfectus 666.*Ct.*
¶ Opœa Spargapithis vxor 283
ophelimos aqua 688.*Ct.*
Ophryneus vrbs vbi 456
opificum ignobilitas vbi 175
opiniones multæ & variæ de Nili fluminis natura & incremento 110
Opis ciuitas 86
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti 49 oracula Græcorum 19 oracula apud AEgyptios quæ 134 oraculum Halyatti à Pythia redditum 9 oraculum Delphicum Cræſo redditur 19 idem Cræſus verum deprehendit *ibid.* oraculum Lycurgo à Pythia redditur 27 oraculum captiuum Spartiatis redditum 27. 30 oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis *ibid.* oraculum Cræſo redditum de muro filio 39 oraculum Branchidarum de Pactya 73 oraculum Hammonis de AEgyptiis 108 oraculum Dodonæum omnium veruſtiſſimum 224 oraculi Ammonis origo *ibid.* oraculum Pheroni regi redditum 145 oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti 160 oraculum de ærea phiala 168 oraculum Latonæ ſacrum *ibid.* oraculum Siphniis redditum 209 Corinthiis 366 Argiuis 387 oraculum Doloncorum 392 Martis 466 Dionyſi 476 Athenienſium 487 Argiuorum 491 Cretenſium 500 Spartiatarum 519 Bacidis 534. 555. 561 Amphiarai 577 oraculum Perſis a Bacide redditum 603
Oratio Prexaſpis ad Perſas 218 Otanis de ſtatu populari 220 Cois Mitylenæorum præfecti 290 Hiſtiæi Mileſij ad Scythas 305 Ariſtagoræ ad Cleomenem 347 Soſiclis 366 Hiſtiæi ad Darium 375 Cypriorum ad Ionas 376 Perſarum ad Ionum tyrannos 384 Leutychidis de reddendo depoſito 412 Datis ad Delios 417 Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ 429 Xerxis de inferendo bello Græciæ 437 Artabani de bello aduerſus Græcos ſuſcepto 440 Xerxis ad Perſas 460 Corcyræorum ad Xerxem 500 Harmocydis ad Phocenſes 591
Orbelus mons vbi 334
orbis partitio ſecundum Herodotum 268
Orchomenij populus 68 orchomeniorum ager 539
Orci filius 159
Ordiſſus Scythiæ fluuius 272
ordo militiæ à quo primùm diſtributus 49
Oreſtes Agamemnonis filius 29 oreſtis proceritas & ſepulcrum *ibid.*
Oricus portus 625
Oriſcus Perſicæ claſſis nauarchus 668.*Ct.*
Orithyia Boreæ vxor 509
Orneatæ populus 593
Orœtes indignam Polycratis ſuffixi cruci mortem luit 237 orœtis dolus 239
Orontes accuſatus cæditur 675 *Cteſ.*
Oropus 418
Oroſangæ quid perſica lingua 557
Orphea vnde ortum duxerint 134
Orthium carmen 10
Orthocorybantes populus
Orus Oſiris filius rex AEgypti 164 orus Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes vbi gignantur 324
Oſiris AEgyptiis Bacchus & Dionyſus dictus 199
¶ Oſſa & Olympus Theſſaliæ montes 23.481
oſſa quinque cubitorum 619
oſtenta Xerxi oblata 461 oſtenta Delphis nuntiata 540
oſtia Nili ſeptem numero 107
¶ Otanes Pharnaſpis filius 214 otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 220 otanes Amaſtris pater dux Perſarum 463 Otanis morbus 249
Othrys mons Theſſaliæ 482
ouium mira duo genera quæ habet Arabia 233
oues ſacræ Solis vbi 623
oues Pygmæorum 681.*Cteſ.* oues Indicæ 182.*Ct.*
Oxendras Ochi filius 672.*Ct.*

P

PActolvs fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert 174
pactyas ydus à Cyro deficit 71
pactyas Perſis traditus 73
pacty ca regio vbi 226.229.230
pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint 464
Pæan carmen quale 330
pæoniæ ſitus 333
pæones populus 371 pæones tranſportati *ibid.*
pæonius ager vbi 481
pæſus vrbs vbi 378
pæti Thraciæ populus 476
palæſtina & palæſtini 49.184
Palladis ſacerdotis barba 80
pallena Phlegra prius appellata 480
pallenidis Mineruæ templum 26
palmarum Babyloniarum diuerſitas 89 palmarum ſpathæ 464 palmæ Babyloniæ vſus quis 89 palmæ vbi multæ 318. 321 palmæ Indicæ 682. *Ct.* palmæ Babylonicæ *ibid.*
Panniſus Theſſaliæ fluuius 482
Pamphyliorum in Xerxis exercitu armatura 470
pamphylij populus 225
Pan vnus inter VIII deos 121 pan AEgyptius veteſtiſſimus deorum 165 panis templum vbi 420 panis ſimulacrum 121 pan quibus parentibus ortus *ibid.*
panætius Soſimenis filius 556
panegyries Athenienſium 423
panes Perdiccæ dupli effecti 57
pangæus mons vbi 334
panionium locus 69.77 ſacer *ib.*
panionius Chius 565
panitis Meſſenij conſilium in diſcernendis geminis 399
panormus portus vbi 72
Pantagathophoros fluuius vbi 684 *Cteſ.*
pantagnotus polycratis frater 200
pantaleon Halyattis filius, Cræſi frater 44
pantarba gemma 678.*Ct.*
panthelæi Perſarum genus 60
pantheræ vbi gignantur 325
panthimati populus 226
panticapes fluuius 262
pantita ſeſe ſtrangulat 523
papæus Iupiter apud Scythas 275
paphlagones populus 3.32.225 paphlagones à Cræſo ſubacti 12 paphlagonum in Xerxis exercitu armatura 465
papraces piſces 334
papremus oppidum 126
papremitanis equi fluuiales ſacri 131
paralatæ Scythæ vnde 256
parapotamij populus 539
paraſangæ quid 302.350
paretaceni populus Mediæ 48
paribon lignum 683.*Ct.*
parientes ſemel tantùm 688.*Ct.*
paris Alexander ad proteum ducitur 147
parius lapis 352
parion vrbs 378
parmiſes Amytis frater capitur 658 *Cteſ.*
parmys filia Sperdis filij Cyri 466
parnaſſus mons vbi 537 parnaſſi vertices duo 538
paroreatæ populi 308
parthenius fluuius vbi 143
parthenius mons vbi 143
parthi populus 234.237 parthorum in Xerxis exercitu armatura 464 parthis præficitur Tanyoxarces 660.*Ct.*
partus leænæ & viperæ 232 partus diuerſa tempora 406 partus dentes habens 687.*Ct.*
parus inſula 340 parus à Miltiade obſidetur 431
paricanij populus 226 paricaniorum in Xerxis exercitu armatura 464
paryſatis Cyri & Artox. mater *Cteſ.* 672 paryſatis Ochi vxor, conſiliaria eius 671.673.*Ct.* paryſatis Amiſtris iniurias vlciſcitur 174. *Ct.* paryſatis Cyrum filium luget 676 *Ct.* paryſatis in Bagapatem ſæuit *ibid.* paryſatidis in Cyri hoſtes crudelitas *ibid.* paryſatis nurum veneno è medio tollit 677.*Ct.*
paſargadæ perſarum genus 63
pataici dii 200
patarbemi aures naſúſque præſcinduntur 174
patara oppidum Lyciæ 83
pateræ aureæ ſex à Gyge apud Delphos poſitæ 6 pateræ aureæ Delphos à Cræſo miſſæ 21 pateræ aheneæ mira capacitas 31
paternorum opificum ſucceſſio vbi 402
patiramphes Xerxiani currus auriga 455
patizithes magus 210
patrenſes populus vbi 68
patumus oppidum Arabiæ 171
pauſanias Cleombroti filius 285. 587.612 pauſaniæ exercitus ordo 605 pauſaniæ victoria aduerſus Mardonium 612 pauſanias Mardonio ad platæas occurrit victor 665.*Ct.* pauſaniæ præda 618
pauſicæ populus 226
pauſiris Amyrtæi filius 189
¶ pecuarij Armenii vbi 89 pecuarij Indi 228 pecuarij perſæ 60
pedaſenſes populus vbi 565
pedaſii, populus ab Harpago expugnatus 80
pedes octo digitorum 689.*Ct.*
pedicæ oppidum vbi 539
pedunculorum comeſtores 294 præmorſus 317
pelaſgi populus 58.123 & eorum lingua 74 pelaſgi Ægialees nũcupati dicti 464 pelaſgi, Cranai, & Cecropidæ 543 pelaſgi ex Attica exacti 432
peleon Ionis filius 355
pelius mons vbi 319.482
pella vrbs Bottiæidis terræ 480
pellena Achæorum pars 68
pelops phryx perſarum ſeruus 443 pelopis phrygis regio 439
peloponneſi gentes ſeptem 553 peloponneſium bellum 616
peluſium oſtium Nili 107.170.186
peneus fluuius Theſſaliæ 447.481. 502
penuis oppletus aer 265
pentapolis antè Hexapolis appellata 67
penthylus dux paphius 511
peræbi populus 481
percotes vrbs vbi 378
perdiccas, Gauanes, & Aëropus fratres 578 perdiccæ panes dupli effecti 579
pergamum murorum pierum vnus 477
perialla vaticina 404
periander Cypſeli filius, Corinthiorum tyrannus 8. 204 periandro maximum miraculum oblatum 9 periander cum defuncta cõcubuit 369 periandri de non recipiendo filio edictum 206 periandri duo filij 205
perinethades Demarmeni filius 345
perinthus vrbs vbi 288 perinthi expugnatio 330 perinthii à perſis ſubacti 329 perinthiorum cum pœnis ſingulare certamen *ibid.*
perſarum origo vnde 492 complura genera 60 aſpera regio 32 perſæ aratores, perſæ pecuarii 60 præſtantiſſimi paſargadæ *ibid.* inſtitutio qualis 62 numina quæ 15 *ibid.* ritus dum Ioui immolant *ib.* perſæ Vraniæ Veneri ſacrificant *ib.* perſis Venus Metra appellatur *ibid.* perſarum natalitia 62.63 perſæ inter pocula conſultant 64 perſ. neceſſitudo vicinitatis maxima 64 perſarum philautia *ib.* perſæ externarum rerum ſtudioſiſſimi 64 perſis flumina religioſiſſimè coluntur 65 perſarum mos in ſepeliendis cadaueribus defunctorum *ib.* perſæ gyrum cœli Iouem appellant 62 perſæ deos ex hominibus ortos eſſe negant *ib.* perſæ ignem deum arbitrantur 189 perſarum victus habitúſque priſcus 32 victus viuendique ſpatium 190 perſarum ingenium 40 perſarum conuiuia 335 perſarum cædes in conuiuio 337 perſæ criniti 387 perſæ Cephenes appellati 463 perſæ immortales qui 467 perſæ Mard. luxus 614 perſarum vxores per vices concumbunt 224 perſis oraculum redditum 605 perſarum tabellionum curſus & modus 562 magi 65 ſatrapeiæ 225.226 clemẽ-

INDEX.

tia 65 capita cur fragilia 187 perſarum cum Lydis conflictus 37 perſæ in poteſtatem Medorum redacti 48 perſis à Phraorte bellum infertur *ibidem* perſarum à Cyro defectio 62 perſarum bellica arma 371 perſarum cum Caribus conſertum bellum 379 perſarum duo millia cæſa à Caribus *ibidem* perſarum obtruncatio *ibidem* perſarum oratio ad Ioniæ tyrannos 384 perſarum minæ Ionibus intentatæ *ibidem* perſarum ornatus in Xerxiano exercitu 460 perſarum equeſtrium copiarum numerus 468 perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio 516 perſarum naufragium ad Eubœam 532 perſæ & Sacæ Derbices ſuperant 660 perſarum ſeptem principes Magum regē cędunt 662. *Ct.* perſarum regum munus quod pretioſiſſimum 665 perſarum ad Thermopylas clades *ibidem* ad Platęas *ibidem* perſarum & Græcorum ad Salaminem prælium 666 perſarum occiſorum numerus *ibidem* perſæ certamen in AEgypto renouant 667. *Ct.* perſarum victoria 668

Perſicum mare 278 perſici equitatus præfecti 468 perſicarum nauium catalogus 469 perſicarum copiarum apud Platæas ordo 597 perſicus aduerſus Græcos exercitus 666. *Ct.* perſica claſſis capta 667

Perſeus Aſſyrius 400 Danaes & Iouis filius 463 perſei ſpecula 106 templum, ſimulacrum, ſandalium vbi 137 gymnicorum ludorum inſtitutor *ibidem* eius profectio in AEgyptum 138

Petiſacas Aſtyagem fame enecat 659. *Ct.* petiſacas ab Amyti excarnificatus *ibidem*

Petiſas Vſiris filius 669

Petra tribus 367 petræ Trachiniæ locus 512

Phædyma Otanis filia 215

Phalerus vrbs 353

Phalli 122

Pharnazatres Indorum dux 464

Phanes Halicarnaſſeus genere 183 Phanem vlciſcuntur AEgyptij 186

Pharandates Theaſpis filius 616

Pharenſes populus 68

Phirnacyas eunuchus 671 pharnacyæ cædes 673

Pharnaſpes Achæmenides 183

Pharnuches præfectura ſubmouetur 469

Phaſelis vrbs 180. 681. *Ct.*

Phaſis 49. 142

Phemius Smyrnæus Homeri præceptor 638 639

Pheneum vrbs 137

Pherendates Sarangarum dux 464. 467

Pheretime Arceſ. regis mater 314 pheretimæ in Barcæos crudelitas 327 pheretimæ miſeranda mors 329

Pheron rex exeus 145 pheroni oraculum redditur *ibidem* pheronis donaria 146

phiala in balneis Scytharum 257

Phidippides Athen. 420

Philæus AEaci filius 392

Philagrus & Euphorbus proditores 419

Philaon Cherſis filius 531

Philippus Butacides Olympionices 347

Philitionis pyramides 157

Phillis Pangæorum regio 82

Philocyprus à Solone verſibus celebratus 377

Phirmus Athenienſis 505

Phla inſula 319

Phocais Homeri 643

Phocæa regio 67. 75. 180 phocæa quomodo capta & à Perſis occupata 76

Phocenſes 68 phoc. primi longis nauibus vſi ſunt 74 phocenſium murus 75 phocenſium demigratio in Cyrnum *ibidem* phocenſium execratio 76 phocenſium cum Tyrrhenis & Carthaginienſibus nauale bellum *ibidem* phocenſes prælio victi Cyrno ſecedunt 77 phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibidem* phocenſes in Rhegium demigrant *ibid.* phocenſes capti lapidantur *ibid.* phocenſium in Theſſalos eruptio 537 phocenſium regio à barbaris vaſtatur *ibidem*

Phocia oppidum 36

Phœbi fanum vbi 402

Phœnices diſſenſionum authores cum Græcis 1 phœnices Palæſtini 143 phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi 269 phœnices quibus literis vtantur 351

Phœnix AEgypt. auis ſacroſancta 131 phœnicis auis deſcriptio *ibidem*

Phœnix fluuius 504. 512

Phraortes filius Deiocis 48 phraortes patre defuncto ſuccedit in regnum *ibidem* phraortes bellum Perſis intulit *ibidem* phraortes Perſas in poteſtatem Medorum redigit *ibidem* phraortes Aſiam ſibi ſubegit *ibidem* phraortis interitus apud Aſſyrios *ibidem* phraorti Cyaxares in regnum ſuccedit *ibid.*

Phrataguna Darij regis vxor 521

Phronima Etearchi filia 311 phronima concubina Polymneſti *ibidem*

Phryges populus vbi 13 phryges à Crœſo ſubacti 12 phryges antiquiſſimi 100 phrygum in Xerxiano exercitu armatura 465 phryges Bryges dicti *ibid.*

Phrynichi comœdia 388

Phthiotis ora 23

Phthires *Cteſ.*

Phya mulier ex tribu Pæaniea 25 phya Piſiſtrato vxor ducitur *ibidem*

phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum 541

¶ Pidorus vrbs vbi 480

pieria ora Bœotiæ 187

pieria pix 325

pierum muri vbi 477

pigres Pæones 332

pindus mons vbi 482

pinus locus 645

pini natura quæ 151

pirus, aliàs Melas, ingens fluuius 68

piromis Græcè quid 164

piſa vrbs vbi 103

piſagas Perſis leproſus 670

piſcatorum ænigma 651

piſcibus AEgyptus abſtinet 117 piſcium qui AEgypto ſacri 131 piſcium genitura in ſtagnis apud AEgyptios 139 piſces pabulum equorum vbi 334 piſciū mira copia *ibid.* piſces Papraces & Tilones *ibid.*

Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus 24 piſiſtrati nobile cōmentum *ib.* piſiſtratus Athenarum imperio potitur *ibid.* piſiſtratus Athenis eiicitur 75 piſiſtrati vxor phya *ibid.* piſiſtratus illegitimè cum vxore coit *ibid.* piſiſtratus Marathonem occupat 26 piſiſtrati in Athen. copiæ 27 piſiſtratus tertiò vrbe Athenis potitur *ibid.* piſiſtratus Naxum inſulam ſubegit *ibid.* piſiſtratus Delum inſulam expiat *ibid.* piſiſtratidæ Athenis pulſi 353

piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus 476

piſtricis Crœſi effigies apud Delphos 21

Piſuthnes ab Ocho deficit 673 piſuthnis cædes 673

Pitana ciuitas AEoliæ 69

pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum 11

pituitæ fluxus remedia 324

pix Pieria vbi 325

pixodoras Cindyenſis 378

¶ Placianorum lingua 23

platæa inſula Libyæ 310. 312. 318

platæa vrbs incenditur 544 platæarum pugna 627

platæenſis clades 611 platæenſes à Xerxe oppugnantur 665

platanus aurea atque vitis 451 platanorum ingens lucus 379 platanus aureo monili à Xerxe donata 451

plinthineates ſinus vbi 102

pluuia nulla apud Theræos per ſeptem annos 308 pluuia apud AEgyptios portentoſa 186 pluuiæ expertes Indi 690

Plynis portus vbi 317

¶ Pocula ex cornibus aſini ſylueſtris 686

podeon Doridis 538

pœnæ modus apud Perſas 64

pœni, vide ſuprà Libyes

pogon Trœzeniorum portus 542

poli & gnomonis inuentio 146

polichnitani populus 501

pollux & Caſtor Tyndaridæ 308

polyas Anticyrenſis genere 535

polycratis prodigioſa fortuna 202

polycratis ſmaragdus *ibid.* polycratis callidum commentum 208 polycratis cædis occaſio 236 polycratis filiæ ſomnium 238 polycrates cruci affixus *ibid.*

polymneſtus Theræus 311

polynices 308

pons funeſtus Seſoſtris 144 pons Iſtri & Boſphori à Dario factus 663. *Ct.* pons Abydi à Xerxe factus 664

ponticum genus arboris 263

pontus Euxinus 271 ponti amplitudo 286

porata, aliàs pyrethon Scythiæ fluuius 272

porcis India caret 682

porinus lapis 353

portentū ingens Hippocrati viſum 24 portentum Crœſo viſum 35

Poſideium vrbs vbi 226

Potidæa vrbs, & eius ab Artabazo obſeſſio 480. 574

potidæatarum à barbaris defectio 574

¶ Præda Græcorum è perſarū clade 620 præda Pauſaniæ 619

prælium circa Maſiſtij cadauer 593

præſepe Mardonij à Græcis diripitur 614

præſij populus vbi 501

praſiadis paludis inhabitatores 334

Prexaſpes Perſa 197 prexaſpes ſe præcipitem dat è turri 218 prexaſpis oratio ad Perſas *ibid.*

prexaſpes Aſpathinis filius 471

Priene vrbs Ioniæ 66 prienen Ardys expugnat 7

prienenſes populus 383 prienenſes à Mazare ſubiguntur 74

primogenitus ex lege ſuccedit in regnum 398

Procles Epidauri tyrannus 25 procles capitur 207

prodigium 549 prodigiorum maxima obſeruatio 132 prodigioſa cæcitas 425

promenęa Dodonęorū ſacerdos 125

propontidis longitudo 286

proſopitis inſula & eius latitudo 88

protheus Pheronis in regno ſucceſſor 146 prothei fanū apud Memphin *ibid.*

protemplaris Minerua 541

proteſilai templum vbi 452

Proverbia.

Animus in auribus habitat 454 Cadmea victoria 76 Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta 192 Epiſcythiſon 412 E tripode oraculum 320 Hunc calceum tu quidem conſuiſti: Ariſtagoras autem ſibi induit 381 In frigidum furnum panes ingerere 369 Iſthmum fodere 80 Longæ regum manus 501 Lemnia facinora 434 Molles viri ex mollibus regionibus 635 Mulæ partus 250 Muliere ignauior 629 Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ 430 Ouem lupis relinquere 309 Syloſontis amiculū 245 Ver ex anno exaruiſſe 498

Proxenus Bœotius decipitur 676

Prytaneum 419

Pſammenitus Amaſis filius AEgypti rex 186 pſammenitus deponitur 189 pſammenitus epoto taurino ſanguine obiit *ibid.*

pſammis rex AEgypti, Neci fil. 173

pſammis mors *ibid.*

pſammitichus AEgypti rex 49. 100. 111. 165

pſittacus auis 678

pſylli populus vbi 118 pſyllorum expeditio aduerſus auſtrum *ibid.*

pſyttalea inſula vbi 554

Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus 34 pteria vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*

ptoi Apollinis fanum 577

pudenda pueris qui præcidant 143 pudenda AEgyptij munditię cauſa præcidunt 116

pugna inſtructa reſtibus 468

puluinar Dianæ 204

purpureus flos 685

puteus trifarias rerum ſpecies exhibens 426

Pygmæi Indi 682. *Ct.*

pygres Seldomi filius 471

pylos locus 500

pylæ 513

pyramides apud Memphin 103 pyramides Mœris regis AEgypt. 142 pyramis regis Cheopis 155 pyramis è quæſtu meretricio 158 pyramis Chephrenis AEgypt. regis

regis *ibid.* pyramides Philitionis paſtoris *ibid.* pyramis Mycerini regis 159 pyramis Rhodopis mulieris proſtantis *ibid.* pyramis regis Aſychis lateritia 160.63
Pyrene vrbs
Pyreton fluuius Scythiæ 272
Pyrgus oppidum 309
Pythagoras Mneſarchi filius 290
Pythagoras monarcha Selinuntis 347
Pythagoras Mileti procurator 196
Pythermus Lacedæm. opem petit 70
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum 27 pythiæ oraculum de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum *ibid.* pythiæ oraculum ad Crœſum 42 pythiæ oraculum de Iſthmo Cnidiis datum 80
Pythij qui 400
Pythius Atyis f. Lydus 46 pythij ingentes facultates *ibid.* pythij filius à Xerxe diſſectus 455
Pythij Iſchenoi f. præſtantia 505
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur 388

R

RADIX dulcis, lactis coagulationem impediens 687 radix vomitum ciens *ibid.*
raſura Argiuorum 38
¶ regem vbi conſpici nefas 48 reges colunt Indi 68 rex Indiæ vt fontes examinet *ibid.* rex vbi ſtatura maximus deligitur 191
rerum humanarum inconſtantia 3 rerum omnium inſpiciendus exitus 15 res diuinitus futuræ, ſignis declarantur 626
reſtibus inſtructa pugna 468
Rhadinace genus olei & eius vis 426
Rhampſinitus rex AEgypti: & eius ſimulacra 156 rhampſinitus filiã proſtituit 153 rhampſiniti ingentes pecuniæ 151 rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes 154
Rhapſodi Homericorum carminũ exploſi 355
Rhegium 76 Rheginorum maxima cædes 501
Rhenea 417
Rhodium mare vbi 80
Rhodogune Xerxis filia 664. *Ct.* rhodogunæ luctus 667
Rhodopis meretricis pyramis, & monumentum in templo Delphico 159
Rhodope mons 272
Rhodus ciuitas 180
Rhoxanę partus ſine capite, & quid ominetur 662. *Ct.* Rhoxanę inceſta 674 roxane viua ſecatur *ibid.*
Rhyndace auicula 8. *Ct.*
Rhypes populus 68
roſæ ſexagenũm foliorum 589
Rubrum mare 94.103.178
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt 95

S

SABACVS rex AEthiopum 161 169 ſabaci regis iuſtitia: viſum 63
Sabyllus Gelous 494
Sacæ populus 71. 227. 463 Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux 464 Sacæ & Perſæ Derbices ſuperant 660. *Ct.*
ſacer Indorum locus 679. *Ct.* ſacrũ morbum quid prohibeat 687. *Ctef.*
ſacerdotes AEgyptiorum 115
ſacrum Panionium 67. ſacra Dorienſiũ *ibid.* ſacra Triopij Apollinis. *ibid.* ſacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta 123
Sadyattes Adyj in regno ſuccedit 7 ſadyatti ſuccedit Halyattes *ibid.* ſadyattis imperium apud Lydos 8
Sagartij Perſarum genus 60.126
ſagitta ad Iouem excuſſa 374 ſagittarij peritiſſimi 685
Sai vrbs AEgypti 111 126.174. Saitanorum regum ſepultura 176 ſaiticum oſtium Nili 107
ſal ſua ſponte creſcens 274 ſalis colles vbi 321 ſalinarij AEgyptij cõcubitus cum muliere mortua 136 ſalſuræ offa vbi refilierit 634
Sala vrbs Samothraciæ 461
Salamis Athenienſium refugium 546 ſalaminem Heracleo Xerxes aggere iungere conatur 666. *Ct.*
Samothraciæ populus Pelaſgi 123 ſamothracij muri 146
Samus & Samiorum lingua 67 ſami euerſionis per Darium, cauſa 245 ſamus Syloſonti traditur 249 ſamiorũ AEſchrionia tribus 194 ſamiorum crater 310 ſamij Zamelam occupant 388
San litera apud Perſas nomina magnificentiæ terminantur 66
Sana vrbs 448
Sanacharibus rex Arabum, AEgyptum inuadit 163 ſanacharibi ſtatua lapidea 163
Sandanis Lydus 31
Sandoces Thaumaſij f. cruci affigitur 510
ſanguis victimæ non fluens 662. *Ct.*
ſanitas Indorum 683. *Ct.*
Sapæi Thraciæ populus 476
ſapientes non eſſe potentes, acerbum 225
Sappho poetria 159
Sarangæi populus 227. 235
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura 464
Sardanapalus rex Nini 168 ſardanapali theſaurus *ibid.*
Sardena mons 640
Sardis a Cimmeriis captæ 7 ſardis expugnantur 39. ſardis captæ & concrematæ 374 ſardis quo ſtratagemate ab OEbare captæ 658 *Ct.* ſardium reges Heraclidæ 4 Sardium primus rex *ibid.* 38 Sardius Leo circumlatus vrbi *ibid.* ſardium expugnatio in tertium annum dilata 43
Sardonium linum 144 ſardonium mare 76
Sardo gemma 683. *Ct.*
Sardonis mons 680. *Ct.*
Sarga vrbs 480
Sarpedon & Minos EVropæ filij 79
Sarſamas AEgypti præfectus 668. *Ct.*
Saſpires populus 227
Sataſpes Achæmenides 268 ſataſpes cruci affixus 271
Satibarzanes Orontem criminatur 675
Satræ Thraciæ populus 476
Satrapiæ Perſarum 225. 226
Sattagydæ populus 226
Sauromatæ Amazonibus miſcentur 294 ſauromatæ ſolœciſantes 296
ſcabiei remedium 688
Scamander fluuius 354 ſcamandri aqua exercitui Xerxis defecit 456
ſceptra gerendi ratio apud Babylonios 91
ſchœni quid 202
Sciathus inſula 503. 530
Scidros oppidum 149
Sciona vrbs in Pallena 480
Sciradis Mineruæ templum 214
Scironis via 561
Scholæ tectum in pueros corruens 390
Scolix vermis Indicus *Ct.*
Scolopoeis vbi 624
Scopaſis rex 298
ſcutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ 424 & quomodo fuerit oſtenſum *ibid.* 424
Scylace vrbs 23
Scylax Cariandeus 271 Scylacis ſupplicium 341. 342
Scyles Aripithis filius 283 & eius mors *ibid.*
Scyllias vrinator 530
Scytha Herculis filius 258 ſcytharũ origo 254 ſcytharum regum origo 258 ſcythæ nomades pecuarij 32. 262. 275. 411. ſcytharum Nomadum ſeditio 32. 258. ſcythæ trucidatũ coctúmq; puerũ Cyaxari locouenationis offerũt 32 ſcythæ ad Halyattem confugiunt 33 ſcythę in Aſiam tranſeunt 49. 259 ſcythæ Cimmerios ex EVropa pellunt 49 ſcythæ Mediam occupant *ibid.* ſcytharum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.* ſcythæ fuſis Medis Aſia potiuntur 50 ſcythæ Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde fœmineo morbo corripiuntur 49 ſcythæ à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur 50 ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 142 ſcytharum ſerui cur oculis orbẽtur 255 ſcytharum ratio emulgẽdi lactis *ibid.* Scythæ AVchatæ 256 ſcythæ aratores 261. 274. ſcythę regij 275 ſcytharũ mores 271 ſcytharum dij & iuſiurandum 275 ſcytharum mos in cædendis victimis *ibid.* in hoſtes ſęuitia *ibi.* mos ineundi fœderis 279 ſcyth. regum ſepultura 280 ſcyth. à Scyle defectio 284 ſcythæ ſuorũ inſtitutorum obſeruantiſſimi *ibid.* ſcythis eorúmque equis aſinorum & mulorum vox inſueta 302 ſcyth. munera ad Darium 303 ſcyth. intemperantia 411 ſcythæ Perſis Sacæ appellati 464 ſcythæ ab Aſiaramne primùm, deinde & à Dario oppugnantur 663. *Ct.*
Scytharcis Scyth. regis ad Darium literæ 663. Scytharcis Perſas fundit *ibid.*
Scythia vetus vbi 292 ſcythiæ duæ partes *ibid.* ſcythiæ flumina 272 ſcythia lignorum inops 276 ſcythicæ grues vbi hyberuent 109 ſcythicum gramen 275 ſcythicus exercitus contra Mediam 447
Scythes Zanclæorum rex in vincula coniicitur 388
Sebennyticum oſtium Nili 107
Secundianus rex Perſiæ 671 *Ct.* ſecundianus dolo occiditur 672
ſedem non perforatam habentes 670. *Ct.*
Selbonidis ſtagnum 102
Selymbria oppidum 391
ſemen Indicum quale 229
Semiramis Babyl. regina 84 ſemiramis egregia monumenta *ibid.*
ſenectæ maximus honos apud AEgyptios 132 ſenes vbi mactentur 229
Sepia locus 409. 508
ſepelire igne 675 ſepulcralis agger ſua ſponte corruens 676 ſepulcrum palmiferum *ibid.* ſepulcrum Halyattis apud Lydos 44 ſepulcra Babyloniorum 92 ſepulcra vitrea 193 ſepulcrum Helles filiæ Athamantis 461
Serbonis lacus 184
Seriphij populus 543
ſermone carentes 684. *Ct.*
Sermila Græca vrbs 480
ſerpentum ſacrorum deſcriptio 132 ſerpentum ſepultura in Iouis templo *ibid.* ſerpentes alati *ib.* thuriferas arbores obſeruantes 231 ſerpentum vis apud Neuros 293 ſerpentibus veſcẽtes vbi 323 ſerpens arcis Athenarum cuſtos 541 ſerpens Indicus 682. *Ct.*
Serrium promontorium 462
ſerui Scytharum cur oculis priuentur 255 ſerui boni interdum hominibus malis, & contrà 551 ſeruorum bellum 410
Seſoſtris rex AEgypti 143. 145. ſeſoſtris quas gentes ſubegerit 145 ſeſoſtris inſcriptiones *ib.* & monumenta *ibid.*
Seſtus vrbs 306. 452 ſeſtus à Græcis obſidetur 632
SethonAEgypti rex, Vulcani ſacerdos 163
Sicania, nunc Sicilia dicta 502
Sicyon 396 ſicyoniarum tribuum nomina *ib.* Sicyoniis & AEginetis itrogata multa ab Argiuis 415
Sidon Græca vrbs 49. 244
Sidonius Tetramneſtus Alleſij filius 471
Sigeum & eius occupatio 354. 370. ſigeum troicum 268
Sigma litera apud Perſas magnificentiæ nomina terminantur 65
Sigynæ populus vbi 332 ſigynarum appellatio *ibid.*
Sileni Marſyæ pellis in vtrem formata vbi ſuſpenſa 450
ſillicypria kiki, & ex his vnguentũ 139
Silphium vbi 317. 325
Simiarum. comeſtores *ibid.* ſimiarum vbi maxima vis *ibid.* ſimiæ paruæ Indicæ 679. *Ct.*
Simonides Ceus: & eius encomia 373
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata 523
ſimulacrum piſtricis Crœſi 21 ſimulacra ab AEgyptiis primùm diis conſecrata 102 ſimulacrum Iouis arietina facie 120 Panis *ib.* æſtatis & hyemis 151 ſimulacrum ex pelui: & quid ſignificet 177 ſimulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas 181 ſimulacra Mineruæ lapidea duo *ibid.* ſimulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus 118 ſimulacrum Mercurij porrectum veretrum habens 123 ſimulacrum Darij lapideum 224 ſimulacrum Vulcani Pataicis ſimile 200 ſimulacra ſoli Marti faciunt Scythæ 275 ſimulacra ex oleis, Damiæ & AVxeſiæ 161 ſimultatis inter Phœnices & Græ-

INDEX.

eos initium 3
Sindus vrbs 480
Singus vrbs ad montem Atho *ibid.*
Sinope vrbs 34.115.159
ſinus Arabici maris deſcriptio 104
Siphnus inſula locupletiſſima 209
ſiphnij quas naues Salaminem miſerint 544
Siptachora arbor *Cteſ.* 684
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux 464
Siſamnes Hydarnis fil. Ariorũ dux *ibid.*
ſiſyra genus penulæ *ibid.*
Sitalces Thracum rex 284 485
Siuph vrbs AEgypti 177
¶Smaragdus Polycratis 202
Smerdis Cambyſis fr. 196 & eius à fratre cædes *ibid.* ſmerdin occiſum à ſe Cambyſes luget 212
ſmerdis fictitius regno potitur 213
ſmerdis ex auribus amputatis agnoſcitur 73 ſmerdis occiditur 85
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux 480
Smila oppidum vbi *ibid.*
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Cliſthenis 428
Smyrna à Gyge oppugnata 7
ſmyrna ab Halyatte capitur *ibid.* ſmyrna à Colophonijs condita *ibid.*
Smyrna AEoliæ ciuitas & celeberrimum emporium 69.637
ſobolis procreandæ præmia apud Perſas 64
Sogdi populus 227 ſogdorũ in Xer. exercitu armatura 464
Sol Maſſagetarum deus 98 ſoli Maſſagetæ equos immolant 99 ſol cauſa exundationis Nili 110 ſolis inſuetus ortus & occaſus 164. ſolis menſa vbi 190 ſolis fons vbi 321 ſolem execrantes *ibid* ſolis eclipſis Xerxe mouente exercitũ cõtra Græcos 453 ſol Græcorum deus *ibid.* ſol pro mercede redditus 579. ſol obſcuratus 588 ſolis ſacræ oues vbi 623 ſol Indicus 679. *Cteſ.*
Soli vrbs, & eius obſeſſio 378
Solonis peregrinatio in AEgypt. 12 ſolon legiſlator Athen. *ibid.* ſolon à Crœſo humaniter exceptus *ib.* ſolonis cum Crœſo de beatitudine colloquium 13 ſolon Crœſi diuitias nihili duxit 14 ſolonis lex Athen. data 179
Soloeis promontorium 113
Solymi olim Milyæ dicti 79
ſomnium filiæ Polycratis 238
ſontes vt examinet Indiæ rex 681
Sophanes Eutichydis f. Decelenſis 615 ſophanis ancora *ibid.*
Sophiſtarum totius Græciæ peregrinatio 12
ſoporiferum ſtercus *Cteſ.* 603
ſororem Cambyſes ducit, occidit, & aliam ſuperinducit 197
Soſiclis Corinthij de reſtituendo Hippia oratio 366
Soſtrates 310
¶Spaco Medis canis appellatur 52
Spamitres eunuchus Xerxem interficere parat 666 Spamitræ tormẽta *ibid.*
Sparethra regina Cyrum in prælio capit: & maritum liberat *Cteſ.* 658
Spargapiſes Tomyridis f. à Cyro capitur 97 ſpargapiſes ſeipſum interimit *ibid.*
Spargapithes Agathyrſorũ rex 282
Sparta vrbs Lacædæmonis 523
ſpartanorum tyranni Leon & Hegeſicles 27 ſpartiatarum inſtituta à quo *ibid.* ſpartiatarum rex Leobotas *ibi.* ſpartiatarum reſp. & leges bellicæ à Lycurgo *ibid.* ſpartiatæ Lycurgum delubro ædificato colunt *ibid.* ſpartiatarum cum Argiuis de Thyrea agro cõtentio 38 ſpartiatarum regum dignatio & iura 401 ſpart. ſenatus *ibid.* & lex 359. ſpart. oraculum 519 ſpart. cædes ad Thermopylas *ib.* eorúmque epigrãmata 523 ſpart. reges 576
ſpaſmi remedia 324.686
ſpathæ palmarum 464
ſpeculatores Græcorum 498
ſpeluncas inhabitantes 685 *Cteſ.*
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur 512
Sperthies Aneriſti f. ſe offert ad ſatisfaciendum Xerxi 485
Sphẽdadates magus Tanyoxarcem apud Cambyſem accuſat 662 *Cteſ.* ſphendadates doloſè ſuccedit Tanyoxarci interfecto *ibid.* ſphendadates Cambyſi ſuccedit 662 ſphendadatis cædes *ibid.*
Spina AEgypti & eius gummi 139
Spitamis Amytis maritus 657
Spitamas à Cyro occiſus *ibid.*
Spitaces Spitamæ fil. *Cteſ.* *ibid.*
Spitades Derbicibus à Cyro præficitur 660 *Cteſ.*
Spitradates Piſuthnem perſequitur *Cteſ.* 673
ſponſa vbi dotem conebitu quærat 318
¶ſquamoſi piſces AEgypt. ſacri 131
¶Stadium, paſſus, cubitus, pes 167
Stagirus Græca vrbs 478
ſtathmi regij quid 349
Statira Artoxerxis vxor *Cteſ.* 674 ſtatira Paryſatidem vleiſcitur *ib.* ſtatira veneno tollitur *Cteſ.* 677
Steſagoras Cimonis filius 419 ſteſagoræ cædes 393
Stelenor Curij tyrannus 377
Stentoris lacus 462
ſtercus ſoporiferum 683 *Cteſ.*
Strarias Chius 305
Srattes Chiorum tyrannnus 576
Strobilos & Konos quid 645
Struchates populus 48
Struthij ſubterranei vbi 325
Strymon fluuius 27.333.477
ſtrymonij populus 466
Stryma Thaſiorum vrbs 477
Stygis aqua vbi 407
Stymphalius lacus 408
Styracis vſus ad quæ vtilis 231
Styreenſes quas præbuerint naues 543
Styx & eius aqua 407
¶Sua quenque inſpicere debere 5
Suadelę numen 568
ſubulci apud AEgyptios profani 121
ſucceſſionis ius apud Spartiatas 436
Sumiacum iugum vbi 291
ſus animal ſpurcum apud AEgyptios 121 ſus hoſtia Lunæ & Liberi patris *ibid.* ſues ſacrificandi modus *ibid.* ſues apud ſcythas 277 ſue abſtinent AEgyptij 323
Suſa oppidum 86.348.350
Sybaris vrbs capitur, & diripitur 346 ſybaritanum bellum *ibid.*
Syene vrbs Thebaidos 111
Syennęſis Cilicum rex 379 ſyenn. duos noſtes iuuat *Cteſ.* 675
Syleus campus 477
Syloſon Polycratis fr. AEaci fil. 201. 246
Syloes promontorium 269
Symanum mare vbi 80
Syrges fluuius in Mæotidem influit 299
Syri, Græcis Cappadoces 3.32.147. 225. 248. ſyrorum prædia Crœſus deuaſtat 34 ſyros Crœſus exterminat *ibid.* ſyrorum in exercitu Xerxiano armatura 465.469
ſyria AEgypto conterminа 149
ſyria Palæſtina 226.469
ſyriæ præfectus Megabyſus 669
Syropæones in Aſiam abducti 334

T

TABELLA totius orbis 348
tabellionum Perſarum curſus & modus 562
Tabiti quid 107
Tachompſo inſula 112
Tænarus locus 500
talentum Babylonicum 225
talos & fel in iecore habent aſini Indici 986 *Cteſ.*
Talthybij ira in Lacedæmonios 484 talthybij templum apud Spartiatas *ibid.* talthybius Agamemnonis præco *ibid.* talthybij ira in Lacedæmonios pacata *ibi.* talthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon 603 tanagræi Thebanorum vicini 360 tanagricus tractus 351
Tanais fluuius 275.277
Tanyoxarees quibus à Cyro præficiatur 661 tanyoxarces doloſè à Cambyſe occiditur *ibid.* tanyoxarces fictitius *ibid.*
Tarentum vrbs 291
Tarentinorum maxima cædes 501
Targitaus & eius tres filij 256
Tarteſſus emporium nobile 310
tarteſſum Phocenſes occupant 74
tarteſſiorum rex Argãthonius 76
Tauchira oppidum 318
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt 292 taurorum populorum mores *ibid.* taurica gens *ibid.* taurici montes 255
Taxacis Scythiæ rex 268
¶Tearus fluuius, & eius medica vis, 288 teari fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
Tegea Arcadum 428. 501. tegeates 26 tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur 28
Teos oppidum vbi 67.78 teus à Græcis in AEgypto condita 180 teij demigrant in Thraciam odio Cyri 77 teij Abdera condunt *ibid.*
Teleion perſis Tycta, id eſt cœna 631
Tellias vaticinus 537
Tellus beatiſſimus à Solone iudicatus 12. telli filij fideliter inſtituti *ibid.* telli obitus ſplendidiſſimus 13.
tellus eadem non fert omnia 6
Tellus Scytharum deus 275 tellus Apia Scythis dicitur *ibid.*
Telmiſſes coniectores 35
Telus inſula 493
Telys Sybaritarum rex 437
Temeſius Chazomenius Abderorũ fundator 7
Tempe locus vbi 502
Tenedus 76
Tenus AEoliæ ciuitas 69.417
Terituchmes Ochi gener *Cteſ.* 674 terituchmis ſtuprum: cædes *ibid.*
Termilæ vocantur Milyæ 79
Terræ & aquæ munera 301
terræ diuiſio 107
terræmotus tanquam prodigium vbi 265
Tethrippothrophus 392
Tethronium oppidum 539
Teucri 456
Thalamia quid 131.132
Thales Mileſius defectionem ſolaris luminis Ionibus prædixit 33 eius inuentum in traducendo per fluuiũ Crœſi exercitu 34 thal. Mileſij conſilium Ionibus datum 78 thaletis Mileſii de incremento Nili ſententia 110
Thamanæi populus 226
Thannyra Inari Lybiis filius 189
Thaſus & eius conditores 120.397
Thaſij ſubacti 396
Theaſides Spartiata 412
Thebæ AEgyptiæ 102
thebarum AEgyptiarum mirum 186
thebæ olim AEgyptus vocatæ 107
thebani Iouis fanum 83
thebanis arietes ſacroſancti 119
thebanis ſtigmata inuruntur regia 524
thebani à Græcis obſidentur *ibid.*
thebani Xerxem contra Platęenſes inſtigant *Cteſ.* 663
Themiſtocles Neoclis f. 489 503 themiſtoclis corruptio 529 commentum 535.555 literæ ad Iones lapidi inciſæ 535 cum Ariſtide ſimultas 556 vafrities, exactio, auaritia, 569 omniũ Græcorum prudentiſſ. *ibid.* Creta ſagittarios aduerſus Xerxem accerſit *Cteſ.* 666 themiſtoclis aſtu Xerxes è Salamine aufugit *ib.*
Themiſcyra vbi 286
Theogoniæ cantus in ſacrificiis perſarum 62
Theophaniæ feſtum 21
Thera ſeptem annos pluuiam non ſenſit 309
thera inſula quondam Calliſta *ibid.* theræorum coloniæ 310
Therambus in Pallena vrbs 480
Therapne locus 403
Theres Auteſionis f. Cadmeus genere 308
therma vbi 479 thermęus ſinus 480
Thermodon flu. 143.595.603.604
Thermopylarum mons 504.519. ad thermopylas Xerxis & Leonidæ prælium *Cteſ.* 665
Theron Acragantinorum monarchus 499
Therſander Theræ auus 308
Theſmophoria ſacra 176
Theſpia vrbs incenditur 544
Theſpienſes 161
Theſproti populus 369.543
Theſſaliæ deſcriptio 482 theſſalię equæ omnium optimæ 510
Theſſalus dux 346
Theſtorides literarum profeſſor 643.
Thoës vbi naſcantur 324

Thoma-

INDEX.

Thomanii populus 234
Thonis præfectus Canobici oſtii 147
thoraces picturati Amaſis regis 204
Thorax Theſſ. in pugna ad Thermop. Xerxi dat conſiliũ 665 *Cteſ.*
Thorica tribus 291
Thraces à Crœſo ſubacti 12
thraces à Seſoſtre ſubiugantur 142 populus Aſiæ 225 cannabe veſtiuntur 281 aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt 289 Bithyni & Strymonii appellati 466 Xerxis ſocii 507 Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt 570 thracum ſepulturæ quales 332 thracum in Xerxiano exercitu armatura 466 thracum ſacrificia 634
Thracia tellus 291 thracia gẽs, eiúſque mores 330.331 thraciæ muri 391
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum 9
Thriaſius campus 549
Thrixæ oppidum 308
thus vbi & quomodo colligatur 231
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum 505
Thyrea agri vbi 37
Thyrea inſula 209.409
Thyſſagetæ populus vbi 262
Thyſus vrbs 448
Tiarantus fl. Scythiæ 272
Tibareni populus 227 tibarenorũ in Xerx exercitu armatura 466
Tibeſis fl. Scythiæ 272
Tibetheus eunuchus Tanyoxarcis cædẽ prodit Amyti 662 *Cteſ.*
Tigranes Achæmenides Medorũ dux 463 tigranis ſententia 536
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura 625
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur 86 tigris Opin præterlabitur *ib.* tigres tres & eorum ortus 350 tigris oſtium 387
Tilones piſces 334
Timaphernis in prælio ad Thermopylas ad Xerxẽ conſiliũ 665
Timnes Spargapithis f. 282
Timo ſacrifica, Paria genere 432
Timon Androbuli f. 481
Timonax Timagoræ filius 471
tinctura Indica & Perſ. 684. *Cteſ.*
Tirynthia regio 409
Tiſamenus Græcorũ aruſpex 599
Tiſſaphernes in Piſuthnem mittitur 673 *Cteſ.* Piſuthni ſuccedit *ibid.* Cyrum criminatur *ibid.* Græcis inſidiatur 676 Clearchum & Græcos regi mittit *ib.*
Titormus Ætol' frater Malis 428
Tmolus fluuius & mons 39.44 313 tmolus fluuius auri ramenta profert 44
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur 95. 97 tomyridis magnanimitas 98
tonitrua vbi nulla 680 *Cteſ.* in Xerx. exercitu mingruunt 455
tormenta per ſcapham *Cteſ.* 667
Torona Græca vrbs 448.480
Trachea Cherſoneſus 293
Trachiniæ petræ 512
Trachis vrbs *ibid.*
Thrachinienſium procerum ad Xerxem in pugna ad Thermopylas conſilium 665 *Cteſ.* thrachinienſes Perſas per auia ducunt *ibid.*
Traſpies Scythæ 256
Trauſi populus Thraciæ 330
Trauus fl. 476
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus 601
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen 67
Triopium Cnidiorũ regio 80.260
Tritæenſes Ioniæ gens 68
Tritæchmas Artabazi filius 88
Triballica planities 272
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos 293
Triton fl. & Tritonis palus 319
tumulus palmifer 677. *Cteſ.*
tutelaris Mineruæ templum apud Chios 74
Tychius coriarius, Homeri hoſpes 640 ab Homero celebratur 647
Tycta Perſicè cœnæ nomen 631
Typhon Ægypti rex 665
tyrannis lubrica res 270 tyrannidis incommoda 366 tyrannorum mores 221
Tyres fl. Scythię 269.272.273.285
Tyritæ, Græci 273
Tyrius Mapen nauarchus Xerxis 471
Tyrus quando extructa 120
Tyriorum caſtra, locus 146
Tyrodiza Perinthiorum ora 449
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit 45
Tyrrheni Phocẽſes oppugnãt 76
Tyrrhenia ſeu Thuſcia 45 tyrrheniam Phocẽſes occupant 74

V

Vaccæ Iſidi ſacræ 119 vaccæ vbi non alantur 323 vaccinam non guſtantes *ibid.*
vaticini Scytharum 238
Vdiaſtes Terituchmen interficit 674 *Cteſ.* vdiaſti lingua excidit *ibid.* Vdiaſti ſuccedit Mitradates f. *ibidem*
venandi lepores ratio apud Indos 681 *Cteſ.* venandi aſinos ſylueſtres ratio 686 *Cteſ.*
veneni dandi mira ratio 677 *Cteſ.*
venenum ſerpentis Indici 682 *Cteſ.* quæ venena prohibeant 686 *Cteſ.*
Veneris Vraniæ templum à Scythis compilatum 49 veneris fanum apud Cyprum *ibid.* templum apud Cythera *ibid.* Mylitta Aſſyriis dicta 62 Arabibus Alitta *ibid.* Perſis Metra *ibid.* veneris templum apud Atarbechas 118 veneris hoſpitæ ędes 146 Scytharum dea 275 ab iiſdem Artimpaſa dicta *ib.*
venti Eteſiæ cauſa exundationis Nili 111 vẽtorũ ara in Thyia 150
Vermis fl. Indici 687
Veſta Scytharum dea 275
veſtes lanea vbi profanæ 134 veſtes Cynocephalorum 685
victimæ cædendæ ritus apud Scythas 275
vinum ex hordeo apud Ægyptios 133 vinum ſuauiſſ. 688 *Cteſ.*
virginum auctio apud Babylonios 91 virgines vbi deuirginentur à rege 317 virginum anniuerſarius conflictus 320
vitæ humanæ breuitas & calamitas 457
vitiliginis remedium 688 *Cteſ.*
viuos defodere Perſis in vſu 477
vocaliſſimus Ægyptius 306
vomitum excitans radix 686. *Cteſ.*
Vrbana Minerua 369
vrbium Græciæ incrementa decrementáque 3 vrbs vetus Æginæ à Nicodromo occupatur 415 vrbes à Dario in Scythia conditæ 300
Vraniæ Veneris fanum vetuſtiſſimum 49 eius templum à Scythis diripitur *ibid.* apud Perſas ſacrificia 62 vrania Venus Alilat Arabibus dicta 185
vrina hirci, ſpaſmi remedium 323
vrna olei inexplebilis 664. *Cteſ.*
vrſorum ac luporũ ſepultura 129
Vrotalt Arabibus quid 185
Vſiris cum Megabyzo conflictus 669. *Cteſ.* vſiris capitur *ibid.*
Vtii populus 226 & eorum in Xerx. exercitu armatura 464
Vulcani ſacerdotes 101 maximum templum Memphi 141 veſtibula *ibid.* vulcani coloſſus 179 & fax 163 vulcani templum & ſtatua 200
Vulpanſeres Ægyptiis ſacri 131
vxor Candaulis Gygi nuda viſa 4
vxorum mactatio ad mariti funus 331 vxores Athenienſ. raptæ 433

X.

Xanthius campus 432
Xanthii populus *ibid.*
Xanthippus Ariphronis f. 431.452
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. 629
Xerxes Darii filius 84. & *Cteſ.* 664 xerxis vxor Ameſtris, Onophæ filia 463 & *Cteſ.* 664 & eius liberi 566. & *Cteſ.* 664 xerxis genealogia 443 xerxes quid Græcis ſignificet 417 rex Perſarum declaratur 436 cur bellum Græcis intulerit 438. & *Cteſ.* 664 xerxis omnium prima aduerſus Ægyptum expeditio *ibid.* vnam olei Babylone explere nequit 664 *Cteſ.* xerxi Babyloniorũ defectio nuntiatur *ibid.* copiæ Xerxis maximæ 449 xerxes Helleſponto compedes iniicit 452 xerxis crudelitas 454 571. 631 xerxis dona in Helleſpontum collata *ibidem* xerxis exercitus in Europam traiectus 462 xerxi quæ oſtenta oblata ſint *ibidem.* xerxes exercitum ſuum luſtrat *ibid.* xerxis copiarum catalogus & numerus 460. 666 *Cteſ.* xerxis duces qui fuerint 467. 471 xerxis feſtiuum ſtratagema 479 xerxis copiis Chidori aqua non ſuffecit 581 xerxis magnanimitas 485 xerxis in Græciam aduentus 486 xerxis confidentia 490 xerxiana claſſis 506 xerxis formæ dignitas *ibid.* xerxi naues quadringentæ ſubmerſæ 509 xerxis copias Onochoni fl. aqua deficit 511. xerxes abydũ põte iungit 665 *Cteſ.* xerxis cũ Leonide ad Thermopylas cõflictus *ibid.* xerxis ad Thermopylas clades 536 xerxis ridiculum factum *ibid.* xerxem Thebani in Platæenſes incitant 665. *Cteſ.* xerxes Athenas capit & incendit 666 Heracleo Salaminem aggerem ducere conatur *ibid.* è Salamine fugit *ibid.* & *Cteſ.* 666 xerxis impietas 569 xerxis copias fames & peſtis extinguit 571 xerxis reditus in Aſiam *ibid.* tempeſtate vexatur *ibidem* xerxis amores 630. ad templum Delphicum diripiendum mittit 666. *Cteſ.* *Plura vide apud eundem eadem pag.* & 667. 668
Xerxes Iunior Artoxerxi ſuccedit 671 *Cteſ.* xerxes ebrius occiditur *ibid.*
Xuthus Ionis pater 470
xyſtum aureum Amphiarao donatum 22

Z

Zabeces Libyum vicini 325
Zacynthus vbi 406 zacynthi fontes piſcoſi 682 zacynthii pop. 209.406
Zancla nunc Meſſana dicta 499
zanclęi populus 388.494
Zamolxis dæmon 289
Zaris vrbs 674 *Cteſ.*
Zegeries, murũ genus in Libya 25
Zeuxidamus Leutychidis f. 307
Zir amiculi genus 464
Zoa à Batto condita 4313
Zona vrbs Samothraciæ 462
Zopyrus ſe mutilat 252 zopyri ad Babylonios ficta fuga *ibid.* Babylonici exercitus dux declaratur 254 eius præſtantia *ibid.* Megabyzi pater *ibid.* zopyri cædes 664 *Cteſ.*
Zopyrus Megabyzi 254 669 *Cteſ.* zopyri filia à Sataſpe vitiata 269 fortitudo 669 *Cteſ.* zopyrus à rege deficit & Athenas fugit 254 & *Cteſ.* 670. 671 zopyri cędes 671 *Cteſ.*
Zoſter locus 566
Zygantes Libyum vicini 325 Zygantes ſimiarum comeſtores *ib.*

Emendandi loci.

Pag. 18. *ver.* cuſp. *lege* ſomnii 38 *Othr. l.* delectis 70 *ὑγ. l.* ἄλλῃσι, *non* ἄλλῃσι. in *Ald. tamen* ἄλλῃσι. 101 *gaſe pr. l.* AEgyptii 103 *ἦρ. l.* mons 109 *γν. l.* μοῖρα. 113 *no mult. l.* non mul. *τὴς μίσεσι l. ξυρῶνται* 122 *inſto m. l.* maiorem 138 *fru. l.* caligo 144 *tal. l.* gentium 146 *μαι l.* ἐσὶν ἢ) Ἑλλήνε 185 *tes. l.* fœdus 227 *vllam trib. l.* portabant AEthiopes 246 *δυκε l. θυλακες δ' ἐς τὸ Σοδομ, ἐζετο ἐς τὸ σφέτερα* 262 *Σκυθ. l. λαξίων. vt non ſit mainſculum* 270 *clis vrb. l.* Ipſos 271 *trif. l.* nomina 279 *cal. l.* calicem fictilem vino, commiſcent 288 DAR. I. HYSTASPIS 290 *imp. l.* imperata facturi, Coes 297 *nim. l.* cladem 309 *τὸ δὲ l. μάχες* 316 *Cyr. l.* fungebatur 331 *mos eſt: l.* mercatu 339 *que gen. l.* conſobrinus 350 *ἴχει l. Γωίδης* 430 *v. fil. l.* Agariſiam *& v.* Hipp. *l.* Agariſta 463 *drom. l.* filiam 465 *& Lib. l.* Ligyum 466 *λυκ. l. λυκιουργίας, ſequendo interpr. margini adſcriptam.* 493 *cum Gel. l.* nuntii 565 *τοῖσι l. ἀμφικτύοσι, vt non ſit A mainſculum* 571 *hormo l.* vectorum 572 *πιτὰ) l. ἐλύσατο* 652 *τῶν l. ἵν* 655 *cum l.* acomitum